(66)
11207
45-1
1978

مكتبة التراث العربي والإسلامي
ARAB AND ISLAMIC HERITAGE LIBRARY

Abhumeron Abynzoar
Colliget auerrois

¶ Incipit liber theizir dabalmodana vahaltadabir. cui⁹
eſt interpretatio rectificatio medicationis ⁊ regiminis edi-
tus in arabico a perfecto viro Abymeron abynzohar.

¶ Incipit prohemium auctoris.

Dixit ſeruus

regis. ſ. abhomeron abyn
zohar deum teſtoꝛ ꝙ non
compilaui hunc libꝛuꝫ ni
ſi vi ⁊ conamine multarū
pꝛecum: ⁊ cauſa foꝛtis ⁊ cō
tinue impulſationis. ⁊ cū
hoc temperaui ⁊ rectifica
ui id quod erat de difficul
tate in quaternis coꝛruptiſ
qui erant apud plures ſtu
dentes in ſcientijs ⁊ in via
alia ſcientiali: ⁊ in rebus medicine rationalis: ⁊ omnino di
mitto cōpilationes ſcientiales antiquoꝝ verboꝛū quaterna
liū ⁊ non ſufficiet mihi in hac cōpilatione exꝑmere res ne-
ceſſarias tm̄modo. ſicut feci in libꝛo quem cōpilaui de dco
ratōne tempoꝛe mee pueritie: qꝛ locutus fui ibidē in ītētio
nibus proſtratis tali modo. qꝛ nunc erubeſco de qbuſdam
vocabulis ibidem locatis quādo locutus fui de cauſis ma
li ⁊ coꝛrupti odoꝛis: vnde turbatus fui ex hoc defectu. Sed
nūc in iſto libꝛo incedam via pꝛecogitata ⁊ examinata ſer-
uando mediocritatem meo poſſe in hac mea cōpilatione. ⁊
rectificabo intantū ꝙ nō incedam in pꝛedicto erroꝛe ī qbus
dixero eundo inter duas vias: ⁊ equādo inter duas res. Et
dum incepiſſem hoc opus ſupuenit mihi ꝯſtabilis qui pꝛe
poſitus erat ſuper h̄ negocio: ⁊ nō placuit ei id quod pꝛeco-
gitaueram in hoc: ⁊ dixit ꝙ vtilitas iſtius opis longe erat
ab illo qui non eēt multum ꝓuectue in ſcientia medicine: ⁊
ꝙ nō erat ſm̄ pꝛeceptū miramamolini: nec ſm̄ intellectum
ſue nobilitatis. Tunc ſubtraxi me ab illo oꝛdine. ⁊ declina
ui ad generalitatē. ⁊ compilaui cum coactus exeundo avia
ꝑcogitata: q̄zuis ſuite hāc cōpilationē feci: ita lucide ⁊ aper
te ꝙ nihil occultatur in infirmo: neqꝫ adſtante.

Dixit abhomeron abynzohar regis. Laus ⁊ glo
ria ſit omnipotenti deo: cuius omnia que appꝛe
henduntur ſenſibus teſtificant ſuam potentiam
⁊ vnitatem. Et eius miſericoꝛdia ſit ſuper oēs ꝓ
phetas iuſtos: ⁊ conſeruet deus honoꝛem ⁊ nobilitatem do
mini mei miramamolini. Poſt hec incipiā cōpilare res no
biles aggregando medicinas conuenientes ſynthomatibuſ
⁊ cauſis inducentibus paſſiones que leuiter ⁊ ſine difficul-
tate poteris inuenire conuenientes ſeruis dei ⁊ puris ꝑ viā
leuem in perfectione bꝛeuitatis. Et hoc non faciam delicio
ſitatis timendo laboꝛem: ſicut illi qui intendunt viuere deli
tioſe. ⁊ incipiam cum voluntate diuina a rebus conſeruan
tibus ſanitatem.

Conuenerunt omnes medici: ꝙ in habendo ven-
trem mollē cōſeruatꝰ ſanitas nutu dei. Quod āt
leuius hoc facit: eſt vt diſſoluatur ex tamarindiſ
pondus. x. aureorum in aqua calida. ⁊ ex reubar
baro recenti conquaſſato pondus pones triuꝫ partiū aurei
⁊ ſic dimittes per. xxiiij. hoꝛas. deinde cola ⁊ adde ibi. ℨ. i.
ſyrupi facti d̄ coꝛtice citri. ⁊ da bibere. ¶ Rememoꝛati ſūt
medici: ꝙ q bibet dragmam vnā tyriace alfoꝛet. i. liberatri
cis. i. magne ante cibum cum aqua calida in omnibus de
cem diebus tempoꝛe hyemis. euadet nutu dei a febꝛibꝰ pu
tridis. ⁊ ab epilepſia ⁊ a colica. ⁊ conſeruabitur ſanitas oī
um membꝛoꝛum. ¶ Et dicunt ꝙ tardat canos. ⁊ qui hoc
continuauerit ꝑ annum non ledetur a moꝛſu animaliū ve-
nenoſoꝝ: nec a veneno nec a medicina peſtifera cum adiu-
toꝛio dei. Et qui bibit tyriacā ſecurus eſt a nocumento po-
tus male aque. ¶ Et ſi homo receſſerit a generatiōe. ⁊ ipaꝫ
ſumpſerit ſm̄ oꝛdinem pꝛedictum. generabit nutu dei. Et h̄
idem dico de muliere. Et mulier que fetum pꝛe doloꝛe par-
rere non poteſt: ſi receperit aur. ſemis ex tyrſaca pariet nutu
dei. ¶ Et ſi de ipſa receperit mulier que non impregnatur
exagiū ſemis cū aureo vno limature eboꝛis cām habebit ī
pꝛegnandi. ¶ Et q hꝫ colicaꝫ cā frigoꝛis: vel ex ventoſita-
te: vel ex retentione fecū ⁊ pondus vnius aurei ex ipſa rece-
perit ieiuno ſtomacho liberabitꝰ. ¶ Et ſi biberit ex ea hñs
ſcabiē minutā ⁊ magnā que vadit ⁊ redit ꝯfert ei. Et ſi cuꝫ
ea linieris vel epithimabis dictā ſcabiē liberabitur oīno.
¶ Et ſi aliqs fluxū magnū patitꝰ cā alicuius medicīe acu
te. vel ex aliquo humoꝛe venenoſo ſeu malo curatur ex eo.
¶ Et qui habuit p̄dictum fluxum ſi ceperit pōdus noueꝫ
granoꝝ hoꝛdei ex ſmaragdo trita ⁊ ſubtiliter cribellata cuꝫ
aqua calida ieiuno ſtomacho curabitur ex ea. ¶ Et ē neceſ
ſarium ei qui recipit tyriacā vel ſmaragdū vt tardet a potu
⁊ cibo vſqꝫquo trāſeāt hoꝛe. vij. vel parum plus vel minꝰ
ab ipſoꝝ receptiōe. ¶ Itē ſi ſmaragdus ſuſpēdatꝰ vētri flu
xum habenti vel lienteriā liberabitur ide. ¶ Itē nota ꝙ ty
riaca recēs confert vlceribus. ⁊ ꝓꝑe pulmonis. ⁊ ſi non ha-
beres niſi de veteri dabis eā cū decoctiōe vel aqua coꝛnula
rum. ¶ Et qd̄ pꝛemonitum eſt de tyriaca vt non admiſcea
tur cibo in coꝛpoꝛe humano intelligēdum ē ſi neceſſitas nō
affuerit ex cāis nociuis foꝛtibꝰ: velut ex moꝛſu ſerpētis aut
potꝰ alicuiꝰ veneni aut potꝰ alicuis medicīe moꝛtifere: qm̄ ī
iſtis ⁊ ſibi ſilibꝰ neceſſitas nos īducit ad ipam ꝓpinādā. Et
cauſa monitionis nō miſcendi tyriacā cum cibo eſt ꝙ dn̄s
dedit ſibi virtutē expellendi nociuas cauſas obuiādo: ⁊ ipa
recepta nō eſt obediens mēbꝛis faciētibus digōnem. Et cū
iam ſit mixta cibo: tunc recipit cibus diſpōnem ex hoc ꝙ ē
difficilis digōnis. vnde accidit bibenti inquietudo ⁊ doloꝛ
donec expellatꝰ cibus anteq̄ꝫ coꝛpus recipiatꝰ nutrim tū: ⁊
amittitꝰ cibus pꝛe doloꝛe ⁊ anguſtia patientis. Sed tpe ne-
ceſſitatis leuiter poterit tolerare talē doloꝛē ⁊ inquietudinē
¶ Cōuenerūt medici ꝙ exercitiū tēperatū ſiue fiat pedibꝰ
ſiue equo adiuuat ī ꝯſeruatiōe ſanitatis. dūmō tp̄s non ex
cedat ī caloꝛe. ¶ Itē ſcias ꝙ intrare balneū moderate ſm̄
ꝙ ꝯuenit hoc eſt in. x. diebus ſemel ieiuno ſtomacho: dum
modo nō ſit famelicus ⁊ indigeat cibo vehementer. valet ī
conſeruatione ſanitatis. dum tempus ſit tꝑatum. ⁊ non ex
cedat in caliditate nimis. ¶ Et dicunt iterum ꝙ balneum
aque dulcis temperatū inter caliditatē ⁊ frigiditatem ieiu-
no ſtomacho ſanitatē ꝯſeruat. ¶ Et ſcias ꝙ a medicis ꝓ
hibetur diſtillare ſiue ſpargere aquā tepidaꝫ ꝓpꝛie ſup ca-
put. imo p̄cipiunt vt ſit calida q̄ꝫtum pōt ſuſtinere. ¶ Et
dicūt iterum ꝙ fricare dentes cum radice nucis ſemel in qn
que diebus mundificat caput: ⁊ clarificat ſenſus: ⁊ intelle-
ctum acuit. Et ſimiliter dicūt: ⁊ eſt veꝝ ꝙ comedere panem
bene fermētatū cōuenienter: ⁊ optime malaxatū: ⁊ coctū eo
dem die. poſt receſſum tm̄ caliditatis acqſite ab igne iuuat ī
ſanitatis conſeruatione. Et quēadmodum panem frigidū
poſt diē vnam comedere ꝓhibeo. ita ⁊ calidū: eo ꝙ ſi calidū
comederit infunditꝰ ipſius caloꝛ igneus in ſtomacho: ⁊ ipm
coꝛrumpit: ⁊ ſtomacho dn̄atꝰ: quare difficilis digōnis valde
exiſtit: ⁊ hoc iō ꝙ digō ſtōi nō efficitꝰ: eo modo quo putant
ignoꝛantes: qui dicūt ꝙ oīs caliditas digōnē ꝓcurat: ſed ſi
cut ipſi errant: ſic ⁊ alios errare faciunt. membꝛa v̄o cibū di
gerūt ſuo caloꝛe. radicali ⁊ nāli quē ab epate recipiunt: ⁊ ci-
bus diuiditur ab ipſo ⁊ mittitur: ita ꝓpoꝛtionaliter cibus oī
bus membꝛis. ſm̄ ꝙ melius videtꝰ ꝯuenire p̄cepto dei cuili
bet membꝛo. Panis v̄o q ſteterit poſt decoctionē ſui vltra
diem vnam: ſuā tēperatā cōplōnē ꝑdit īquantum ē panis:
⁊ incipit recipe alterationē: ⁊ q̄ꝫto magis īduratꝰ eius digō
grauioꝛ reperitur: ⁊ groſſi humoꝛes ex ipſo oꝛiuntꝰ: ⁊ qꝛ pa-
nis quāto plus moꝛatꝰ tāto plus induratꝰ. ⁊ eius indigō mꝉ
tiplicatꝰ ⁊ eius ſiccitas augetꝰ: quare humoꝛes ſicci ex ipſo ꝓ
creātur. vñ ipſum comedere ꝓhibeo. ¶ Et dicūt ꝙ come-
dere carnē recētē ſtatim poſt eius necaitonē ē bonū valde: ⁊
ꝯfert. caro v̄o q̄ eſt ex aialibus hñtibus duras carnes velut
ſunt turtures: grues: ⁊ anates ſiluſtres: ⁊ ſilia comedi dꝫ
poſt necationē ipſoꝝ. xij. hoꝛis in hieme. eſtate v̄o. vij. ho-

riꝫ.t ſi hoc declarare deberē ꝓlongaret̄ nimis ſermo noſter. ⁊ ꝓpter hoc abbreuiare intendo vt ſeruē p̄cepta honorati regis.

❡ Et dicunt iterum ꝙ fructus q̄ h̄nt ſtipticitatē nō excedentē ſicut ſunt granata muza ſuggere poſt cibum confert eiſq̄bus cibus in ſtō corrumpit̄ corruptiōe fumoſa. vl' corruptōe ſil' odori ouoꝝ putridoꝝ. Illi aūt q̄bus aceſcit cibus in ſtō oīo a talibus cauere debēt. dulcia vō granata eiſ nō nocēt.

❡ Dicit ſeruus regis expimēto noui: ꝙ oia habētia fortē ſtipticitatē: ſicut ſunt pontica naturaliter ſunt ſicca groſſa ⁊ dura terreſtria dolorē ſtōi generantia: q̄uis i eiſ v̄tus aliqua ꝯfortandi ſtōm reperiatur. q: nō ꝯferunt ſtō habentia fortē ſtipticitatē: ſed t̄patā: ſicut ſūt roſe ⁊ ſilia. h̄ntia vero groſſaꝫ ſiccā. terreſtrē ſubam: ſi bñ decoquant̄ minus nocēt ſtō exceptis ⁊ fabis in q̄bus decoctio nō remouet nocumētū.

❡ Et dicūt medici. ⁊ experiētia hoc teſtat̄ ꝙ ſquinzabin ꝓpinatus cū decoctione iringoꝝ oi mane ieiuno ſtō ꝯſeruat a pleureſi:

❡ Et recordoꝝ ꝙ pater meus bone memorie mihi dixit ꝙ h̄ntes ventrem ſolubilē non valde pleuretici fiunt. hoc mihi dixit. ⁊ multa alia bona ab ipſo didici ⁊ ab eo tempore vſq; quo hūc cōpoſui librū expimento cognoui. Experientia teſtat̄ ꝙ ſmaragdus ſtōm confortat. ⁊ confert apoplẽ ſi collo ſuſpēdat̄. ⁊ ſi teneat̄ in ore dentes confortat ⁊ ſtōm.

❡ Et ꝓſpicere firmiter ⁊ acute in oculis aſini ſilueſtris conſeruat viſum ⁊ confert deſcenſui aque ad oculos. ⁊ in hoc eſt proprietas mirabilis. ⁊ diuina data ad conſeruationem ſanitatis oculorum. ⁊ ſic eſt ſine dubio.

❡ Certū eſt ⁊ approbatum ꝙ comedere capita lepoꝝ: quot inueniri poſſunt. confert tremori mēbroꝝ. Etiā expiētia noui ꝙ iuuant valde ꝑuationi motuū mēbroꝝ: ⁊ ipſoꝝ ſenſus ⁊ hoc aliq̄ ex antiq̄s minime ſunt memorati.

❡ Dixerunt medici ꝙ bibere cum vaſis factis ex ligno tamariſci conſeruat ab egritudine ſplenis ⁊ ab alijs accidētibus malis ſpleni ſupuenientibus.

❡ Et iterū expientia noui: ꝙ bibere decoctioneꝫ maſticis ꝯſeruat ab egritudine ſtōi ⁊ ep̄is.

❡ Et dicūt iterū ꝙ bibere decoctionē ſeminū melonū conſeruat ⁊ ꝓhibet generationē arene in renibus. Et ſi inſtrumentum cū quo ponunt̄ alchool. i. pulueres oculoꝝ in oculis fuerit ex puro auro confortat viſum.

❡ Et ponere denariuꝫ auri puri poſt ipſius ablutionē in coqna ad coquēdū ꝓſtat fortitudinē coque ⁊ iuuabit toti corpori. Et abluere oculos multotiens cum aqua roſata conſeruat ipſos a gñatione lippidinis ⁊ madefacere eos quottidie cū aqua roſacea zucharata donec corpus ſit mūdū a ſupfluitatibus ꝯfortat viſum.

❡ Et iā paſſus fui in oculis meis cā fortis vomitus q̄ mihi ꝓabundauit. ⁊ incurri dilatationē vupille i ambob⁹ oculis: quare timui valde: et apparuit mihi in ſomnis hō ex medicis oculoꝝ: q̄ mihi p̄cepit vt ex aqua roſata vel ſyrupo roſaceo pluries i oculis ponere d̄berē. ⁊ tūc t̄pis ſtudebā i ſcientia medicine. ſed nōdū eram exptus in ea. ⁊ recitato hoc patri meo ſibi dimiſi: q̄ cogitans poſt horā vnā mihi dixit. ſurge ⁊ fac qd̄ preceptū eſt tibi in ſomnis. ⁊ ego feci illō ſtatim ⁊ contulit mihi valde. ⁊ non ceſſaui in hoc agere. vſq; quo iſtū cōpoſui librū.

❡ Itē longo t̄pe exptus ſum. ꝙ gariofili pulueriꝫati ⁊ ſubtilr̄ cribellati ⁊ ſparſi ſup proꝛā capitis i nocte in hieme ꝓhibēt deſcēſum aqueitatis ⁊ hūiditatis cerebri ad nares. Et illud idē macis. ſic preparati facere p̄nt. ⁊ mētaſtrū q̄dē ⁊ cortices citri hoc idē facere dicuntur q̄uis mētaſtrū minus gariofilis opet̄ in h̄ caſu. ita ⁊ cortices citri minus q̄ꝫ macis ꝯferre ꝓbantur.

❡ Itē dn̄t aſſidua iunctio ſpine cū oleo oliuarū abluto cōſeruat hoieꝫ ne in ſenectute curuet̄.

❡ Itē oleū amigdalarū ad hoc multū ꝯferre ꝓbatur.

❡ Et aliq̄ ēt affirmant ꝙ oleū ſiſaminū h̄ idē facere valet. ſed oleū amigdalaꝝ longe plus p̄dictis ad h̄ valere dico. eo ꝙ ſubtilioris ſuba eſſe repitur. h̄ns i ſe modicum ſtipticitatis.

❡ Et ſcire debes ꝙ ſtiptica et ſubtilia omnibus principalibus mēbris conferunt: quare in coruꝫ medicinis oīo ea ponere nō deſiſtas.

❡ Et dicūt iteꝝ medici: ⁊ ꝓbatū ē ꝙ cōedere cerebra paſſerū: ⁊ marie maſculoꝝ excitat coitū. Et rape ſiliter ſi comedantur cocte ſiue cū carnibus ſiue ſine illud idem faciunt. Et expimento comptum eſt: ꝙ comedere rapas viſum habet acuere ⁊ ſubtiliare.

❡ Et dicunt ēt ꝙ comedere paſtinacas coctas vel crudas coitum hꝫ ꝓmouere. Et brodiū ēt ciceruꝫ rubeoꝝ illud idē facere dicit̄. Et certuꝫ eſt ⁊ ꝓbatū ꝙ comedere pullos colūbinos non valde magnos nec paruos non potentes ambulare ſeu volare mouet coitum mirabiliter.

❡ Et aſſerunt iterū ꝙ comedere columbos ſilueſtres eſt medicina ꝓpria relaxationibus oīum mēbroꝝ. ſ. totius corpis: hoc ē illis q̄ trahunt poſt ſe crura ⁊ pedes: ⁊ ꝯfert ꝑuatiōi ſenſus ⁊ motus mēbroꝝ ⁊ tremori ipſorum ⁊ cui accidit amiſſio loquele.

❡ Et dicūt ēt ꝙ odorare anhelitum colūboꝝ: ⁊ id ex naribus ſiue corporibus ip̄oꝝ de vaporibus reſoluit̄: morando i cameris ſiue cauernis ſuis ꝓpe loca vbi q̄eſcunt ⁊ redeunt. dūmodo nō recipiat odorē ſtercoris ip̄oꝝ ſp̄alr̄ in eſtate cōfert oībus ſupradictis.

❡ Et dicūt ꝙ abluere anū multotiēs cū aqua dulci tepida prohibet hemorhoidas euenire.

❡ Et dicūt ēt ꝙ comedere auellanas ⁊ nuces cū ficub⁹ exiſtit tyriaca paruis venenis. ⁊ allium in h̄ fortius repitur eē

❡ Et dicūt ēt ꝙ induere pelles lepoꝝ confortat mēbra oīa ſenum ⁊ iuuenū. Et pelles agnoꝝ ſilr̄ pueris ꝯferre ꝓbātur.

❡ Et dicūt ⁊ ꝓbatum eſt ꝙ odorare anhelitū gattorū hꝫ ꝯſumere humiditatē radicalem pulmonis ⁊ totius corporis.

❡ Et dicūt ēt ꝙ aſſueſcere acetuꝫ in potibus ⁊ cibis ſuis prohibet aduentum febrium putridaꝝ: et pip hoc q̄q; facere probat̄.

❡ Et dicunt ꝙ comedere carnes antiquas ⁊ veteres ē materia egritudinum.

❡ Et dicunt id qd̄ magis nocet ſenibus ex cibis ſunt piſces. Et dicunt ꝙ bibere zuccaꝝ cū aqua frigida remouet ſiti.

❡ Et dicunt ꝙ ſi quis receperit filum lane marine ⁊ cum ipſo ſuſpendens ſerpētē ſuffocet ipſum: ⁊ collo ſuſpendens ipſum ponet ſecurabit̄ a ſq̄nantia. Al'. filum vermis ſeritici marini cū quo ſtrangulata fuerit vipa ſi ſuſpenſum fuerit ſupra illū q̄ patit̄ ſq̄nantiā ſanabit̄. Et dicūt etiam ꝙ frequentare ſtomiā cephalice prohibet ap̄ata capitis ſeu cerebri euenire.

❡ Et ſtōmare medianā ꝓhibet ap̄ata corpis ꝓcreari. Et dicūt ꝙ ſi cōquētare potus aque thermaꝝ eſt ſecuritas ne ꝑuet̄ ſenſus ⁊ mot⁹ mēbroꝝ.

❡ Et dicūt ꝙ q̄ vrticas vſus fuerit comedere ⁊ cū carnibus ⁊ ſine: ſecurus erit ꝙ arēa nō gñabitur i ipſius renibus.

❡ Et dn̄t ꝙ comedere raphanos vel caules remouet raucedinē vocis. Et dicuntꝙ comedere citonia aſſata poſt cibum hꝫ letitiam generare ⁊ pigritiam remouere.

❡ Et dicunt ꝙ comedere cortices citri confortat cor ⁊ oīa membra principalia. ⁊ ſemina coꝝ h̄nt venenorū acuitateꝫ remouere.

❡ Et dicūt iteꝝ ꝙ ſumere cortices paruarum limaciaꝝ in potu ⁊ in cibo paruis ꝯfert venenis. Et dicūt ꝙ bibere decoctionē ſcerchani qd̄ filix in latino dicitur. hꝫ ex inteſtinis educere cucurbitinos. ⁊ ēt lōgos lūbricos. Et dicunt ꝙ almuri factum ex fermēto vel hordeo cū aceto ꝓhibet generationē vermiū in ventre fieri.

❡ Et iteꝝ ꝓbatū ē ꝙ ponere guttā paruā olei ſinapis in aure non audientis d̄ tertio i tertiū liberabit̄ eger nutu dei. Et comedere pſica cognitū ē: ꝙ q̄uis ſint multoꝝ nocumentoꝝ h̄nt oris fetorem remouere vicio ſtōi ꝓcedente. ⁊ nullū alium ſcit̄ i eis iuuamentū.

❡ Et iringi hoc idē modicū exercere dn̄r.

❡ Et ꝓbatum eſt ꝙ itrare balneū olei tepidi ſanat ab oībus doloribus totius corpis deo dante.

❡ Et ſcitū ē ꝙ ſi applicet̄ aſa fetida ano ſanat ap̄ata ipſius diſſoluēdo ipſa.

❡ Et dicunt etiā ꝙ apponere iringos piſtatos ſup ap̄ata diſſoluit ea.

❡ Et ſcitū ē ꝙ pinguedo erach. i. anatis calīa vel frigida ꝯfert doloribus.

❡ Et ꝓbatum eſt ꝙ ſuſpēſio ſtercoris adip ſup locū doloris hꝫ colicā remouere.

❡ Et dicūt ēt ꝙ coagula h̄nt ſolōnē cōſtringere. Et ſuffumigatio cū pelle ericij in retentione vrine diſſoluit eaꝫ.

❡ Et dicit ſeruus regis dūmō illa retentio vrine nō procedat ab ap̄ate vel lapide viam obturātibus. ſi. n. ex aliquo iſtoꝝ nō ꝓcedat pro certo liberabitur deo dāte.

❡ Hucuſq; recordatus ſum res conſeruantes ſanitatem ⁊ remouentes egritudinem ſuā ꝓprietate: quemadmodum experimenta mihi teſtificata ſun

ammodo incipiam loqui in cauſis ⁊ curis egritudinũ breui tractatu ⁊ receptionibus paruis ⁊ notis medicinis.

¶ Tractatus primus qui eſt de egritudinibus capit. ⁊ eſt continens capl'a duodecim.

¶ Cap. i. Quod eſt de ſcabie capitis qð ſagrũ noiatur.

Jco q̄ de egritudinibus capitis ē hec egritudo q̄ ſcabies vel ſagrũ nominatur: ⁊ puis maxime euenire videtur. Magnis autem raro accidere repitur: ⁊ cā h⁹ egritudinis vt plurimum eſt abundantia fl'atis. ¶ Et cura hmõi eſt: cũ eſt parua ⁊ fluēs regere cuȝ regimine deſiccatiuo. ſ. dando ei turtures ⁊ aues paruas ne moꝛis aſſatas veru vel in teſto cum aceto ⁊ almuri. ⁊ da ei panem bene fermētatum: cũ oleo ⁊ paꝝ ſalis ⁊ aceto. ¶ Et ſufficit in cura hmõi linire caput patientis cũ aceto ⁊ ſpargere deſuper puluerē carthaꝝ aduſtaꝝ. Et ſi infirmus hoc poterit ſuſtinere ꝓpinabis ei de tertio i tertiũ diē mirobalanũ vnũ indũ tritum ⁊ cribellatũ ad bibendũ cũ aqua mane ieiuno ſtõ. Et ſi ſcabies fuerit dura: dabis ei ſm quod conuenire poterit ſuis annis vel ſue etati de hierapicra: in pondere pꝛout videbitur conuenire oibus. x. diebus ſemel: ⁊ inunges cũ melle: poſtea ablues eā. ſ. ſcabiē cũ aqua dulci tepida: deinde aſpges ſup eā hunc puluerē. ℞. Turis aduſti ptē vnam. ⁊ eris vſti q̃itā ptē vnius: ⁊ incoꝛpoꝛa cũ aceto ⁊ exicca i ſole. demũ ſubtili tere ⁊ cribella ⁊ deſup ſparge. ⁊ ſi infirmus fuerit humide cõpl'onis ⁊ mellis: ablues ipſum cum aqua mellis: demũ deſup' epithimabis h̄ cerotum. ℞ olei roſati ⁊ cere ablute: qð ſufficit ⁊ diſſoluatur cera i oleo. poſtea miſce cũ eo quartā ptez ipſius: pulueris caliginis fumi: ſeu furni vel camini. ⁊ epithima cũ eo caput in ſero mane võ ablues cum aqua mellis. ⁊ iterum appones ð pdicto

¶ Cap. ij. Quod eſt de tinea cutis capitis.

Accidit q̄nq3 capiti tinea: ⁊ eſt paſſio grauioꝛ ſupradicta: ⁊ cura eius ꝓlixioꝛ exiſtit. Conuenit ergo huic patienti vt abſtineat ab oibus q̄ hñt fl'a generare. Et ciba cũ pane optimo fermentato ⁊ turturibus ⁊ paruis auibus pꝛeparatis cuȝ aceto ⁊ almuri vel aſſatis: ⁊ da ei comedere ēt panem cum aceto oleo ⁊ ſale Et ablue caput eius cum aceto ⁊ melle calefactis. ⁊ pone in nocte ſuper caput ipſius puluerie thuris aduſti mixtuȝ cũ decuplo ſui mellis diſpumati. ⁊ ſi patiens fuerit puer. dabis ei ad bibendũ de hiera in. x. diebus ſemel pondere ſue virtuti ⁊ etati conueniente. ⁊ ſi iuuenis fuerit dabis ð eadē hiera aureos tres cũ aureo vno pulueris agarici mixti cuȝ aqua i qua infuſa fuerit pulpa cologn. tādiu q̄ mutet ſapoꝛem ⁊ coloreȝ. Et abſtineat a cibo quouſq3 purgetur ex ea. ⁊ hoc pluries facere debes donec coꝛpus bene mundeť. Demuȝ ſup caput aſpges hũc puluerē prius facta pſius ablutione. ℞. Caliginis fumi ſeu furni vel camini et vngule equine. thuris vſti. et alcanne. añ. partes equales. fiat puluis. q̃m hic puluis generat carnē viuā et facit cutim

¶ Cap. iij. Quod eſt de alopicia.

Dicias q̄ hec egritudo g̃nať ex fl'ate ſubtilioꝛi. et non ita groſſo ſicut eſt fl'a ex quo tinea g̃natur Et q̄ qdem accidit depilatio cutis capitis et caſus capillorum. et ideo dicitur alopicia: q̃m vulpipus hec paſſio ſepe accidere conſueuit. Et ſufficit in hac cura purgata materia cuȝ medicina laxatiua predicta in capitulo de tinea vngere locum cum antiquo oleo nucum vel cum oleo de cherua ⁊ cibare cum ſicut diximus in tinea.

¶ Cap. iiij. Quod eſt de thiria.

Dicias iterum q̄ ſi fl'a ad huc in minoꝛi quantitate in coꝛpore abundauerit q̄3 in p̄dicta egritudie et fuerit ſubtilioꝛis ſubſtantie: accidit inde egritudo que thiria nominať Et dicitur thiria eo q̄ depilatio cutis fit p viam toꝛtā. ⁊ cā iſtius toꝛtuoſitatis eſt paucitas fl'atis in quātitate cũ nõ vltima ſubtilitate. Q̃m ſi eēt in ſubtilitate vltia fieret depilatio p viā rectā: ſicut facit aqua quando cadit ſup terrā: ſed q: retinet aliqd groſſitudinis et nõ ē equale. Accidit. n. ei qð accidit aq̄: q̄n aliqd luti ei ſupſpgitur. q: cũ cadit in terrā facit viā toꝛtuoſam et nõ rectā: et pp hoc ab antiqs noiať noie ſerpentis. ſ. tyria. cura h⁹ eſt leuioꝛ cura alopicie: q̃m rectificādo eũ in cibis ⁊ potibus: quēadmodum diximus in pꝛedictis. et inungēdo locũ cũ oleo de cherua vel oleo nucum vel oleo oliuaꝝ veteri bulito in vaſe ereo tādiu donec ad nigredinem deueniat: ſufficiet in cura iſtius.

¶ Cap. v. Quod eſt de caluicie occipitis.

Accidit capiti caluicies que ſi i iuuētute ꝓuenerit ſufficit in cura ipſius inungere caput cum oleo amigdalarum dulcium: q̃m illud habet acuitatem humoꝝ remouere. Et ſi in ſenectute acciderit impoſſibilis eſt ipſius cura.

¶ Cap. vi. Quod eſt de ſciſſura capilloꝛum.

Capillis accidit ſciſſura et ſcinduntur in ptes duas. et cauſa huius ē multitudo ſiccitatis. et huic egritudini ꝯfert oleũ ſemis lini: et oleũ amigdalarũ dulciũ et oleũ oliuaꝝ dulcium. Jta tñ q̄ in vnoquoq3 iſtoꝝ oleoꝛum apponas aliqd de laudano diſſoluto cum eis bulliēdo: et q̄n ſcinduť capilli dealbanť eoꝝ extrema qð eſt ꝯ̄rium eius: qð eſt in canicie. in qua dealbātur radices: cibus illoꝛum ſit panis bene fermentatus cum bꝛodio galline et cum amigdalis vel ȝuccaro: et carnes caſtratine elixe cum modico ſale et oleo.

¶ Cap. vij. Quod eſt de ſabaphati.

Sabaphat ē egritudo rubedinis q̄ accidit in carne coloꝛis pulmonis cum puis piſtulis: ⁊ accidit in cute capitis hec egritudo ſicut in facieꝛ ñ g̃natur niſi ex col'a mixta cũ aliqua groſſitie: q̃m ſi eſſet ſubtilis valde nõ adhereret illi loco. et cura eius ē p̄mo eũare coꝛpus g̃nali eũaone ſicut flomia ſi vĩt⁹ fuerit foꝛtis: et puto ð cephalica. poſtea mũdifica coꝛp⁹ cũ medicis educentibus cholerā ꝓpꝛie: ⁊ nõ des ſolũ infuſionē vl' v̄tutes ipaꝝ: ſ3 cũ tota ſuba ipas ꝓpinare debes: ⁊ medicie que hñt cho. purgare note ſũt: ⁊ q̄ ex eis magis laudať ē ſcamonea cũ lacte cartami ⁊ lacte ficuũ equali pondere. Hec eim medicina optime purgabit hunc humoꝛē dño concedente ⁊ q: humoꝛ iſte cholericus exiſtit: ideo nõ ponimus aliquaȝ pinguedinis vnctionē: ſ3 ponēde ſunt medicine q hēant cõſumere ⁊ cal'tatē egritudis remouere: ⁊ q̄ magis ex iſtis cõmēdanť ſunt roſe recētes. ⁊ ſi nõ inueniunť recipies quartā ptē iparũ de ſiccis: ⁊ tñdem de narges ⁊ piſtenť. ⁊ miſce cũ equali q̄3titate farine hoꝛdei: ⁊ ſi times oꝛdeũ pp ſuā viſcoſitatē. ℞. ro. ȝ. ij. ⁊ flo. narges. ȝ. 5. ⁊ flo. chame. quar. ptez ȝ. vnius ⁊ decoquanť in aqua ⁊ aceto eiuſdē q̄titatis tamdiu donec mutauerit coloꝛē. addendo huic decoctiõi ex ſucco citrulloꝝ. ȝ. i. ⁊ ſi nõ inueneris pone loco ei⁹ de ſucco coꝛnulaꝝ: vel de ſucco plātagis. vel de ſucco memithe ⁊ madefac petiā in hoc liquoꝛe ⁊ pone ſup locũ: ⁊ cũ deſiccať itera.

¶ Et rectifica cibũ eoꝝ pcipiēdo eis vt nõ comedāt dulcia ſed ciba eos lactucis cũ aceto: q: ingroſſant hũoꝛes inuiſcādo: ⁊ q: ſunt acetoſe: ſed acetũ huic nocet ſi ſolũ ſumitur: ⁊ a poꝛtulacis oio abſtinere debent: ⁊ ab oi g̃ne lactis: ⁊ ab oi ēt re q̄ pp morā ſapoꝛē ſuũ mutauerit ⁊ abſtineāt a fructib⁹ p̄ter q̄3 a granatis dulcibus. ⁊ ab iteriorib⁹ cucumeꝝ ſaracenoꝝ. i. anguriaꝝ. q̃m a comeſtiõe iſtoꝝ minie leduntur. imo hũoꝛem malũ p vrinam educere ꝓbanť et caueant ēt ab oibus i ſartagine aſſatis: ⁊ ab oibus frixis. et ab oi g̃ne piſciũ et ouoꝝ. q: iſta diuerſimode inferũt nocumētum. ⁊ fac eos odoꝛare ꝯtinue roſas vel mirtulā vel ad nenufar. et precipe eis ne faciē ꝯuertāt ad radios ſol' vel ad ignē et ſilia. et ſic faciēdo et ꝯtinuādo q̄ diximus liberabiť oio nutu dei.

¶ Cap. viij. Q̄ eſt de canicie capilloꝝ ſm diuerſa loca.

Et capiti accidit q̄ in qbuſdā locis capilli dealbanť. q̄ dealbatio a vulgaribus moꝛphea noiať et poſſe ē vt mutenť capilli ad citrinũ vel turpiorē coloꝛeȝ. et hoc accidere põt añ natiuitatem et poſt. et quādo accidit poſt natiuitatē. cā h⁹ eſt humoꝛ frigi

dus ſp'us ad locũ illũ mutans nãm eius ad frigiditatem.⁊ ſm mutationẽ vel alteratiõnẽ loci mutať colo: capillo: ẜ plus ⁊ minus:⁊ cura eius eſt ordinare regimẽ cũ calefaciẽtibus exiccãtibus tpate:⁊ comedãt in cibis ſuis turtures ⁊ auiculas puas aſſatas ⁊ elixas ⁊ vtanť exercitio añ cibũ: ⁊ qeſcãt poſt:⁊ vngať loc⁹ cũ oleo de cherua: vl'cũ oleo piſcorũ:vel cũ oleo corti.citri.aut cũ oleo ꝺ rauniʒ ter in die: aut plus aut minus ſm magnitudinẽ ⁊ paruitatem egritudis.

Cap.ix.Q: eſt de mala diſpõe ⁊ figura capillo: capitis.

Ccidit ẽt capillis qñqʒ figura inãlis qñ oñũtur tortuoſi:⁊ poſtmodũ quaſi reuoluũť vſus ſuã radicẽ.⁊ ẜ accidit pp multã cutis ſiccitatem.⁊ põt ẽẽ q̃ i qbuſdam locis ſunt tortuoſi et in quibuſdam non:ſecundum q̃ ſiccitas in loco plus ⁊ minus abundare repiť.⁊ cura h⁹ ẽ aſſidue vngere locũ cũ oleo de vitell'ouo: et oleo amig.dul.⁊ oleo ſe. lini equali põdere libabiť.

Cap.x.Quod eſt de furfuribus capitis:

Cciditqʒ cuti capitis vt in ea ſimilia furfu. generentur:⁊ hoc ẽ pp expulſionẽ flatis groſſi ad locum.⁊ cã huius ẽ multa repl'o cibi. ⁊ comodere ea q̃ fl'a gñant.⁊ qeſcere añ cibum ⁊ poſt exercitari.⁊ qꝺ plus ẜ agere põt ẽ exercitiũ imediate poſt cibũ. ⁊ ẽt balneare ſe extra ſtuphã in aqua frigida vel tepi.in calã ꝺo minime nocere iudicať.⁊ cura hmõi ẽ exercitiũ añ cibuʒ et ante balneum:et comedãt turtures ꝑparatas cum aceto et aues puas et abſtineant oĩo a potu aq̃ ſimplicis niſi ei admiſceatur mel vel vinum coctum et purgeť conueniẽti katartico. Et qꝺ laudatur magis ẽ aloes et colognitida. et hec confectio ſilr multum ad ẜ vʒ.q̃. ℞. Aloes ſucutrini et ſeis vrti.et byrcos añ.aur.i.maſtic.aur.ʒ.ſarcocolle ptes.iij. aurei vnius interioris colognitide.viij.par.aur.vuius. Coloquintida quidem minutim incidať:et alie res ſubtil'r puluerizentur:et addes ex puluere dragagã.et amig.dul.ad põdus oium:et miſce totum malarando cum ſyrupo ſgnzibin addendo ei ex ſcamonea pondus trium gra.bordei:et doſis huius eſt põdus aur.v.cum cyatho vno aq̃ decoctiõis byſopi et allij.abſtinendo ſicut conuenit in laxatiuis.et abluatur caput eius cum aceto vini epithimando ipſuʒ luto. ſeu terra cum qua vltramarini capita ſua abſtergunt. et ſi cum aceto miſcueris mel et caput ipſius cum ipſo lauabis meli⁹ erit. Itẽ ſi ex ſubtili albitrã i hyeme caput lauab vl'vnges liberabitur.et ablutio etiaʒ ex aqua ſcitbile vel ex aqua centauree minoris hanc remouet paſſionem.

Cap.xi.Quod eſt de pediculis.

Ediculi ãt accidunt capiti. Et Gal. dicit q̃ exitus co: eſt intercarnẽ et cutim.et alij dñt q̃ procreantur ex ſudore viſcoſo exiſtente ſup cutim.

Sed quocũqʒ mõ ſit.hec ẽ veritas qꝺ gñantur ex hũo:e ligdovalde cui aliqua calitas ẽ admixta cum aliq̃ ex ſpeciebus putredinis:⁊ non dico putredinẽ ꝯpletã:ſʒ q̃ ẽ in fieri. Cura h⁹ ẽ eis dare hierãpierã cũ aquã lactis qꝺ coagulatũ ſit cũ ſe.vrti.vel cũ lacte fic⁹. Et põe ſup caput de ſiccantia:et ſi fuerit in eſtate ſufficit tibi acetuʒ i q̃ bullita ſit cẽtaurea mino:.i hyeme vnges caput eius cum albitran. qm̃ deſtruit humo:ẽ facientẽ pediculos ⁊ ipos necat.

Cap.xij.Quod eſt de lendinibus.

T ſupueniunt qñqʒ capill'capitis lẽdi. et gñatione qua⁊ diuerſe a medicis repiunť opi. Et cura ea⁊ ẽ vngere caput cum eis q̃ diximus.ſ.cum cẽtaurea mioꝛi et cũ albitrã. Et nõ amplius generabunť. Et fac eos aſſueſcere balnea.et multotiẽs caput ablure ꝺſtruit ipſas. Et q vult cãm vl'mãm ea⁊ remouere: oʒ vt a cibis incõueniẽtibus abſtineat. Et ſit ꝯtentus comedere galli.vel turtu.decoctas cum aceto vl'agreſt. vl'ſucco berberis. Et iã nõ remanet nobis aliqd memorare de his q̃ capiti extrinſecus accidere poſſint.niſi q̃ ab extriſeco habẽt prouenire. Nunc autem incipio tractare de his que eiſdem habent a cauſis extrinſecis prouenire.

Inci.tractatus.ij.ꝯtinens vnicũ cap.qꝺ eſt de egritudinibus capitis.accidentibus ab extrinſeco ſicut a pcuſſiõe.

T accidit capiti pcuſſio ex ferro vel lapide vel ligno:⁊ ex ſilibus. Et ea que ex ferro fit abſqʒ iciſione cutis mĩme ſanẽ hʒ ꝑcreare vt plurimũ:⁊ ſi fit:ẜ eſt in modica q̃titate ⁊ remoueť ẜ nocumentũ abluẽdo locũ cuʒ aqua mell'poſt capitis abraſioneʒ ⁊ deſup ponẽdo empl'ẜ balnelel:⁊ vnguẽ.ſeu emplm ⁊ de palma. Et ſi pcuſſio fuerit ex lapide vel ſimili ſupple ſñ iciſiõe pro certo hʒ ſaniẽ gñare. Et cura ei⁹ ẽ ſicut diximus excepto q̃ magis p:olongať. Et inciſio facta ex ferro ſi tendit vſqʒ ad pãniculũ q craneũ exterius tegit.dolo:ẽ fortẽ hʒ generare: inde febrẽ ꝑcreare. Cõuenit ergo in hoc caſu corpus eũare cũ flõmia cephalice ptis oppoſite:qm̃ in hoc caſu ſp intendo flõmare de oppoſito. Moderni ꝺo medici innitũtur dictis cuiuſdã medici ſenis q i ſibilia mo:abať ncie belſouſages.q: videbatur ſibi ſufficiens inclinatio fcã a ſupiori ad inferius:⁊ in ẜ cãu flõmabat medianã.dicens q̃ ẜ ꝯrietas ſibi ſufficere videbať. Sʒ pater me⁹mime hoc aſſerebat.imo iubebat ãbas opi.ſeruare:q pater me⁹ ſeruus regis nomiabať. Et hec ẽ mea opi.⁊ cã ꝭuaui ꝭuo ⁊ ꝭuabo tpibus vite mee:⁊ expientia q̃tidie hãc cogſco eẽ veritatẽ. Poſtea hẽas lanaʒvel cotũ inunctũ oleo roſa.aromatizato ⁊ tepi.⁊ deſup pone:⁊ hec ꝯtinuabis donec a̅pa loci remoueať. Et ſi dolo: fortis extiterit ⁊ ñ remoueť cũ hoc.adde ꝑdicto oleo medietatẽ ipſius de oleo ex vitell'ouo: cognoſcẽdo q̃ vulnus iſtius panniculi nõ ẽ pa⁊ timẽdũ eo q̃ ex radice ⁊ ortu ipſius accidunt hoi accñtia grauia ⁊ piculoſa. ⁊ pp ẜ ſolicite itẽdẽdũ ẽ ne a̅pa ꝑcretur. Et cũ ſecurus fueris ab a̅pate redi ad curã ꝑdictã. Sʒ pp ſiccitatẽ pãniculi oʒ vt decoquanť cũ aqua cortices glandiũ interio:es vel cauda eqna. ⁊ cũ eadẽ decoctiõe fac aq̃ʒ mellis cuʒ qua vulnus abluere debes.⁊ pone ſup vuln⁹vnguẽ.ſeu emplm de palma.⁊ hoc medicamẽ ꝯtinuare debes donec conglutineť. Et ſi vuln⁹ ex lapide fuerit cũ fractura pãniculi coopiẽtis craneũ:ita q̃ tẽdat vſqʒ ad ipm̃.nõ fit i cura additio nec diminutio. niſi q̃ tps magis ꝓlõgať. Sʒ ſi vulnus fuerit ex ferro acuto:ita q̃ iciſio tãgat ſeu pfo:et craneũ abſqʒ penetratiõe ipſi⁹ ſufficit adhuc tibi cura ꝑdicta. Et ſi inciſio vſqʒ ad ꝓfundũ penetrauerit.tũc oĩo idiget chirurgico ⁊ opatiõe man⁹. Et ẜ primo icipe oʒ.ſ.pãniculũ a craneo excoꝛizare.faciẽdo ꝑmo inciſionẽ i cruce.ſm q̃ docet Gal.in lib.ꝺ igenio ſanitatis. Sʒ in ẜ tpe noſtro pauci q hoc facere ſciãt repiunť.⁊ ſpãl'r q ſciãt hãc artẽ expientia ⁊ rõe.q: ipoſſibile eſt tale op⁹ſolũ ꝺbis exercere. Et tibi dico vt iuenias hoieʒ pfectũ in hac arte q ſit ex iſt q hñt itellectum ⁊ ꝯſuetudinẽ.⁊ q ex nã ſua ⁊ ꝯplõne habilis ſit huic arti.⁊ q expertus ſit i ea tpe lõgo.qm̃ nõ oʒ recipi aliqs ad ẜ exercẽdũ.niſi lõgo tpe fuerit diſcipulus cũ magiſt.optio pfecto.et ipe p ſemet longo tpe fuerit practicat⁹. Et fcã iciſiõe et excoꝛiatiõe crãei remoueať os qꝺ fractũ eẽ repiť. Hoc fcõ exiccare ſeu abſtergere ꝺbes optie ſaniẽ reptã ſup pãniculũ cũ coto.poſtea deſup pone cotũ madefactũ i oleo ro.tepi.et vulnuſ carnis oi die abluere ꝺẽs cum aqua mellis ꝗuſqʒ ab a̅pate ipſi⁹ dubium remoueať. Et poſtea curabis vuln⁹ qꝺ ẽ i carnẽ cum empl'o anaclis qꝺ latie diciť ꝺ palma ſʒ q̃ tibi videbiť.ſ. ſi fuerit delicatus et carnẽ mollẽ hũerit miſce cũ pdcõ empl'o aliqdolei ro.etſi nõ ſolũ ꝑdicto empl'o vti debes. Et ſi caro ei⁹fuerit dura in vltio tũc ꝑdicto ẽpl'o addere ꝺẽs aliqua q̃ fortier hẽant ꝯſumere ſicut ẽ calcãtũ.i.vitriolũ. Et cuſtos cure iſti⁹ꝯſiderare oʒ diſpõneʒ infirmi et tps et hitudinem ipſi⁹et ei⁹nãm et cõplõnem. Sʒ ſi fractura fuerit ex lignovl' lapide:res erit piculoſio: valde eo q̃ ſi os fractũ eſſe repiť idirecto ꝯtuſiõis iplẽ e qn in circuitu cõtuſiõis ſciſſure minute et parue vel ꝑpe fiant.que ſciſſure pp ea⁊ ſubtilitatem ſenſui ſunt occulte. Et etiã qn pãniculus ſub craneo reptus i.dura mater co:ruptionem co:pis et nocumentũ hẽat fo:titudie pcuſſiõis. Ex illis qb⁹ ẜ accidit nocumentũ pauci euadũt q co:ruptiõeʒ et pturbatiõeʒ mentis et itellus nõ pa

tianť.cū tarditate ⁊ pigritia ſenſus ⁊ mot⁹:⁊ vix:aut nunq̃z
a tali pcuſſiōe liberātur. Et q: ē imēſi piculi ⁊ terroris ſicut
deū ē:iō oʒ te eē ſolicitū i remouēdo os fractū:⁊ iponēdo
cotū madefactū i oleo ro.tepido ⁊ i abluēdo vuln⁹cū aq̃ m]
lis.⁊ h facere debes q̃uſʒ videb qd ds facere voluerit qm̄ h
res iſto noſtro tpe grauis exiſtit.q: nō vidim⁹neqʒ audiui-
m⁹chirologū aliquē i h noſtro tpe q ſit pfect⁹i hac arte.q: ſi
aliqs eēt pfect⁹:nemo ex fractura cranei ſoli⁹moreref. Et ſi
cut ex gratia dei eſſe cognoſcif illi cui pfect⁹ in tali neēitate:
vl'ſili medic⁹aduenerit vt ipm̄ libet .ſic ſnia dina eſſe dicif
qñ alicui ſupuenerit ipitus ⁊ inde moriaf. Sʒ ſi cū fractura
cranei dura mater aliq̃z recepit leſionē:medicatōeʒ aliq̃z in
talib⁹pōere ñ itēdo.cū moderni i leuiorib⁹ iſufficiētes eē re
pianf:q̃zto magis i grauiorib⁹eē pñt.Et ſi cū h ēt pia maf
leſionē hūerit.ipoſē ē ipos libari ſicut a medicis eē pbaf.

¶ Tractat⁹.iij.d egritudib⁹capitis icipit.ɔtinēſ capl'a.vj

¶ Capitulum.i.Quod eſt de dolore capitis ex frigiditate.

Ec qdem accidit egritudo capiti ex fridita
te extriſeca ſupueniente.⁊ cura hui⁹ eſt vn-
gere caput cū oleo de acauen ⁊ camemilli-
no:q: cal'a exiſtūt.Et ſi fritas intenſior fue-
rit.nō nocebit pdictis admiſcere medieta-
tem pōderis coꝝ ex oleo ſemis ſinapis.⁊ ex
oleo ſeminis nigelle.⁊ ſi oleum balſami haberem⁹:lōge me
lius laudaretur omnibus predictis.

¶ Cap.ij.Quod eſt de dolore capitis ex caliditate.

T ſi dolor capitis ex caliditate fuerit.curaf cum
oleo ro.in puteo infridato diſtillādo ipm ex al-
to cuʒ vaſe hñte cānulā ſubtilē:⁊ ſi caliditas for-
tior pdcā extiterit.⁊ fuerit i eſtate:⁊ etas fuerit iu
uentutis miſce pdcō oleo ſuccū lactucaꝝ:⁊ cucurbitaꝝ:⁊
cucumeꝝ:⁊ pone ſuccū cucurbite i h caſu pp groſſitiem ſui:
ne cito ad pfundū capitis valeat penetrare:imo permanere
faciat medicamē i loco tādiu:vt ſuā poſſit facere opationeʒ
⁊ ne cito ɔuertaf i caliditatē mēbri cali:quēadmodū faceret
res ſubtilis pp caliditatē fortē capitis. Et ſi acetū huic me
dicamini addideris:erit forti⁹ in h ope. Et ppare debes ci-
bū ifirmi ſm ſui ɔditionē.ſ.dādo ei lactucas elixas ⁊ cucur
bitas ⁊ portulacas cū aceto ɔditas:⁊ odoret nenufar recētē
vel violas vl'cucurbitas recētes. Et caueat ſibi ne maneat i
loco vbi ſit ignis vel fum⁹vel in aere cal'o donec liberetur.

¶ Ca.iij.Qd eſt de dolore capitis ex humiditate.

Bundantia hūiditatis non facit dolorem inten
ſum ſed grauatiuum ⁊ cum extenſione laborioſa
⁊ gemitu inſano. Et cura eius eſt paucitas cibi
⁊ potus.⁊ in eſtate remouetur hic dolor:cuʒ aſp
ſione ſandalorum cum aqua ro.ſuper caput.⁊ in hieme cū
odorare faciendo fumum ligni aloes vel blacte bizantie vl'
galbani:vel ſandarus indi.vel ſandarus de ſepta. Et odora
re alkitran in hoc eſt optimum.

¶ Cap.iiij.Quod eſt de dolore capitis ex ſiccitate.

Ed ſi ſiccitas cum frigiditate abundauerit . nō
habet dolorem capitis pcreare ſʒ vigilias cum
perturbatione ſenſus.ſi ſiccitas exuberauerit. Et
cura eius eſt introitus balnei aque dulcis in ca
mera mediana. Et etiam balneatio extra ſtupham cōfert.⁊
cōtinuatio etiā aſperſionis aq̃ cal'e ſup caput hʒ hāc egritu
dinem remouere. Et comedere amigdalas dulces cum pa-
ne ⁊ ſine pane hoc idem facere poteſt deo dante.

¶ Cap.v.Quod eſt de apatibus panniculorum capitis.

Ste vero egritudines ſunt q̃ fiūt abſqʒ cā extrin
ſeca.ſ.apata q̃ fiunt in panniculis.ſʒ apa qd fit
in panniculo q exterius craneū tegit leuius cete
ris eſſe iudicamus. Et cura ipſius ē f lōmia ce-
phalice:abſtinendo cū oi ſolicitudine ab appoſitione frigi-
dorum illi loco ne faciat redire mām ⁊ leſionē nobiliori mē
bro.i.cerebro. Et accidere etiam pōt pāniculo duro exiſtē-
te ſub craneo qui dicitur dura mater apa.⁊ hoc accidit ex
humoribus acutis.⁊ propter hoc patiuntur fortiſſimos do
lores cum rubedine oculorum.vigilijs:⁊ perturbatione ſen
ſus ⁊ intellectus. Iſtis qdem extrahere debes de ſanguie
ſm quod ibi videbitur expedire.⁊ ſi fuerit mediocris etatis
⁊ tempus fuerit tendens ad calitatem.ciba eos ſolum ptiſa
na ordeacea rationabiliter fcā cum modica quātitate mice
panis frumenti.⁊ medulle ſcis cucumeris ſaraceni.vel cuʒ
lactucis elixis vel citrullis ſimiliter elixis cum modico ace
to. Et purgabis ipſum cum mirobalanis citrinis: tan crin
dis:⁊ ſcamonea ſm q tibi videbitur conuenire. Sed ſi fue
rit iuuenis ⁊ magni corpis ⁊ vene ipſius fuerint large.⁊ tps
eſtatis vel veris f lōma eum de vena cōi dextri brachij. Et
nō cibabis eū vſqʒ ad.vij.dies niſi ſolū ptiſana ordei rōna
biliter fcā.vel lactucis elixis vel portulacis que ceteris lau
dabiliores exiſtunt.⁊ hec oia aceto cōdianf. Et medulle ēt
ſeminū citruloꝝ ⁊ cucumerū ſaracenoruʒ eis vtiles valde ex
iſtunt. Et iſto regimine vti debes donec apata ⁊ eorum acci
dētia remoueanf. Et ēt poſtq̃z ceſſauerit apa cuʒ cibus ſu
is accñtibus.nō cibabis eū carnibus nec aliquo alio cibo
multi nutrimenti. ſed propia ei ſubtilia gradati aſcendēdo
ad groſſiora.donec ipm eſſe cognoueris i ſuo eē nāli. Et p⁹
cibū ei dabis ſemp aliqua ſtiptica tpate.ſicut medulle alba
oſceg . et vue qñ incipiūt eſſe varie.⁊ ſilia. q: iſta hñt ſtōm
ɔfortare.⁊ nocumētum pdictoꝝ ciboꝝ remouere. Et lauda
tur etiā iſtis ſugerē ſuccum citonioꝝ.⁊ pyroꝝ maſticando
ſilr poſt cibū.⁊ ſi tēpus nō fuerit magni eſtus zucharoſa-
tū in hoc caſu conueniens eē dicitur. Sʒ ſcire debes q ſi v
tus debilis extiterit.vel fuerit etatis vltra annos quadragi
ta:pauciſſimis taliū tale apa ex pura cholera ⁊ nāli eē repi
tur.et ſi acciderit:ei⁹curā ipoſſē eē dicim⁹. Et ſcire debes
q oia apata q̃ fiūt in cerebro p maiori pte ſunt:aut ex col'a
mixta f l'ati:aut ecōuerſo.talib⁹aūt pcipim⁹oio f lōmiā face
re:ſʒ i modica q̃ztitate. Et poſt ſunt purgādi cum agarico ⁊
aloe ⁊ violis et ſyrupo violaceo ⁊ ſqnzabin. Sʒ ſi apa fue-
rit i pāniculo pdcō.ſ.dura matre iterare debes minutioneʒ
ſpāliter ſi cognitū fuerit a medico ex pulſu ⁊ alijs ſignis ſā
guinē exuberare. Et nō deſiſtim⁹a memoratiōe ſignoꝝ ſan
guinis.niſi q: h noſter liber nimiū plōgaref. Et ſi ea pōere
mus:egrederemur a pcepto dñi regis. Et fac cuʒ abſtinere
a cibo groſſo ⁊ q̃ztitate mlta.⁊ fac cū odorare roſas ⁊ nenu
far ⁊ ſilia p⁹aſpſionē ipoꝝ cū cāphora diſſoluta cum aqua
ro.⁊ ciba cū mica panis bñ fermētati elixata i aqua cū mo-
dica q̃ztitate aceti.vl cū aqua ordei cuʒ modico aceto. ⁊ ſic
age dōec oia accñtia remoueanf.⁊ ēt poſt remotionē ipſoꝝ
nō cibabis cū groſſiorib⁹ſubito:ſʒ paulatine. Et ſi apa pre
dictū ex f legmate fuerit q̃zuis hoc raro hēat puenire pp du
riciē ⁊ firmitudinē pdicti pāniculi ipedientem penetratio-
nē erit ſi fuerit ex f l'ate ſubtili p maiori pte. Incipe ergo in
cura iſtoꝝ a f lōmia.eo q ex ipſa coꝝ iuuamē velociter ma
nifeſtaf.et poſtea purgabis eos cuʒ aqua infuſionis ſemis
cartami collogntide.⁊ ſemis vrtice.cui admiſceb modicum
aq̃ i qua ſteterit maſtix tādiu donec coloreʒ mutauerit:et ex
ſqnzabi et ſyrupo ſqnāti.qd tibi videbif cōuenire. Et abſti
nētia ſit ſicut ſit i alijs laxatiuis et abſtinere eos facias a ci-
bis groſſis. Et ſufficiat eis recipe aquā mellis ſubtilē i vlti
ma ſubtilitate.vel ſyrupū ſqnzabi factū ex melle puro. Et ſi
vis eis panē ppinare:dabis micā panis optie fermētati ab
lutā cū aqua cal'a:cui addes aliqd ex ſyrupo ſqnzabi fcō ex
melle.et vltima q̃ztitas panis ſit.ʒ.ij. ¶ Sʒ ſi ex mel'ia ac-
ciderit:hoc ex ſubtili mel'ia eē repif:qm̄ groſſa minime pōt
ibi penetrare pp duriciē et groſſitiē panniculi.quare etiam
iſtos minuere ɔſulim⁹. Et purgabis eos cū epithimo et ſe-
ne.ſʒ helleboꝝ phibemus oio.et huic medicine adde aliqd
ex ſucco pomoꝝ ſi habueris.et ſi nō ſyrupū eorūdē ponere
debes. Et nō cibabis eos cibis groſſis.nec multi nutrimēti
dōec oia eoꝝ accñtia remoueāf quēadmodū ſupiusdixim⁹
Et laudabiliorē cibū eoꝝ eſſe dicimus amigdalaꝝ claꝝ et
ſi idiges eis panē ppinare:dabis eis in modica q̃ztitate. Et
ſcias q ñ gñaf apa i hoc pāniculo:nec i aliquo alio loco ex
vno ſimplici hūore cui ēt ali⁹hūor nō ſit āmixt⁹.ſʒ de oia

tio fit a maiori.ꝟ.gratia.ſ.qñ dicimꝰ ꝙ ē ex coľa:non itelli-
gas ꝙ fit ex pura coľa ſꝫ cū alijs hūoribꝰ mixta.ſꝫ eā coľam
noiamꝰ.q꞉ alijs hūoribꝰ ꝑualet q̃ſtitate ꝟtute ⁊ nã.⁊ ſcias
ꝙ ſigna a̅pātis cholerici h̄ ſūt.ſ.acuitas febris ⁊ eiꝰ fortitu
do.⁊ multitudo ſitis:⁊ ꝑturbatio ſēſus.⁊ ꝙ ifirmꝰ loqͥẗ va-
na ⁊ iordiata:⁊ ꝙ i ſeipo fatigaẗ cū multa iqetudie ⁊ gyrati
one de latere in latus ⁊ aliqñ ſedebit i lecto ⁊ abūdātiā vigi
liaꝝ hēbit cū multo dolore capitis ⁊ rubedie albedis oculo
rū:⁊ ē ſine timore. Et mľtotiēs ꝟuis ꝟuitoribꝰ vociferat ⁊ ex
clamat abſq̃ cā ⁊ pulſus eiꝰ ē ſeriꝰ. Et ſigna exuberātie ſā
guis cognoſces ex ꝯuerſiōe albedis oculoꝝ i ruborē ⁊ palpe
bre ēt ipoꝝ illď idē habere videnẗ.⁊ ſitis. ſꝫ mior q̃ꝫ i coľa
⁊ ꝑturbatio ſēſus:⁊ aliēatio adeſt cōiter:queādmodū i coľi
co:ſꝫ agitatio ď latere i latꝰ ⁊ ſeſſio ⁊ motꝰ mior q̃ꝫ in ꝑdicto
repiẗ eē. Jnqetudo qdē ⁊ vigilie equales eē dñr. Sꝫ accidē
tia fľatis ſūt hec.ſ.grauedo capitis q̄ dolori nō ſimilaẗ. ſi-
tis ipceptibilis.⁊ mľtitudo ſōni cū mľto gēitu ⁊ grauedine
i eodē.ſicut ebrijs accidere ꝯſueuit.⁊ nō excitaẗ a ſōno leui-
ter.ſꝫ cū grauedie capitis.febris qdē ē qeta ⁊ lēta.⁊ eiꝰ pul-
ſus mollꝭ ſine duritie. Et iā dixi tibi ꝙ ipoľe eſt a̅pa cerebri
ex hūore vno ſimplici fieri. ſꝫ ex duobꝰ vľ plibꝰ mixtis. q̃re
accidētia apparebūt ꝟm dñiuꝫ peccātis hūoris.⁊ h̄ ſcribere
diſtiĉte ⁊ ſigillati ꝟm q̃ſtitatē vniuſcuiuſq̃ꝫ mixtiōis eēt im
poſſibile.ſꝫ medicꝰ i h̄ prudēs eē dꝫ ⁊ iſta cognoſcere a ſeip
ſo ꝟm ſui doctrinā ⁊ expiētiā.⁊ faciat ꝙ ſibi videbiẗ. ⁊ h̄ ei
ſufficiēs iudicaẗ. ❡ Et ſcias ꝙ qñ ꝑdcā mala accidētia in
firmo ſupuenerit.ꝙ a̅pa erit i dura matre vľ i pāniculo ipſi
us nobiliori.ſ.pia matre. Et ďbes ēt cognoſcere ⁊ ꝑuidere
ſi ꝑdcā accidētia a ſtō veniūt.ſ.a fumoſitatibꝰ vľ vaporibꝰ
reſolutis ab aliqbꝰ hūoribꝰ i ſtō exñtibꝰ caput aſcēdētibus.
qď ſi fuerit:accñtia apparebūt ꝟm nãꝫ ⁊ qualitatē illiꝰ hūo-
ris a q̄ fit reſolutio. Sꝫ ſi accñtia ꝑdcā ex ſtō fuerit.ſcitur q꞉
recedūt ⁊ veniūt ꝟꝫ aſcēſū ⁊ ďſcēſū febris. ❡ Sꝫ ſi ex a̅pate
pāniculoꝝ cerebri fuerit:ꝑmanēt firma dōec fuerit a̅pa. Et
poſſibile ēt ē vt a̅pa i pia matre genereẗ. ⁊ ē pāniculus ſub
tilis circūdās corpꝰ cerebri. Qď ſi ſic fuerit neceſſe ē medico
vt flōmet ifirmū ď cephalica ďxtri brachij exhēdo ď ſāgui
ne i q̃ſtitate mľta.⁊ ſic poľe erit ꝙ eger libereẗ oino vel ꝙ
nã expellat materiā ad ignobiliꝰ mēbrū i gradu.ſ.ad duraꝫ
matrē.⁊ ſi ſic euenerit erit ſignū fortitudis virtutis ⁊ libera
tiōꝫ ifirmi. Et ecōtrario eē dicimꝰ ſi hūor faciēs a̅pa a du-
ra matre ad piā expelliẗ:vľ ďriuaẗ.qď ē ſignū ďbilitatis in
firmi ⁊ mortis ipſiꝰ.niſi ďs eū voluerit liberare. Sꝫ accidē
tia ꝓueniētia ex a̅pate pie matris ſūt fortiora ⁊ velociora et
magis mortē ſignificātia ex q̃cūq̃ꝫ hūore fuerit illď a̅pa oi-
bꝰ alijs a̅patibꝰ eueniētibꝰ i alijs pāniculis cerebri:⁊ flōmia
oibꝰ ē cura gñalis cū abſtinētia ab oibꝰ cibis groſſis ⁊ mul
ti nutrimēti tenēdo eū i regimie ſubtili i vltima ſubtilitate ⁊
ſi tēpus fuerit eſtiuū ⁊ infirmus iuuenis ⁊ robuſtus.ſufficit
ipſi aqua tamarindoruꝫ per viā cibi ⁊ nutrimēti. donec ceſ
ſent ⁊ quieſcant fortia accidentia ⁊ alleuietur apoſtema.

❡ Ca.vj. Quod eſt de apoſtematibus cerebri.

Ipſi cerebro ēt accidere poteſt diſcurſio ſeu ſpar
ſio humoris vnius ſeu plurium in ſuis cōmiſſu
ris:vñ a̅pa ꝓcreatur in ſua ꝓpria ſubſtantia. Et
huius a̅patis accidentia ſunt fortiora ⁊ magis
grauia ⁊ citiꝰ iterficiētia.⁊ cū huiꝰ ē flōmia ⁊ ſubtilis dieta
Sꝫ dubito ꝙ deficiet ꝑꝑ peſſimitatē accidētiū añq̃ꝫ poſſis
ad curā ꝑuenire. Et huiꝰ a̅patis accidētia ſūt defectꝰ motꝰ
volūtarij.⁊ amiſſio ꝟtutū ꝓ maiori ꝑte.⁊ relaxatio totiꝰ cor
poris.⁊ moriẗ ꝑꝑ defectionē lacertoꝝ pectoris. Et vt breui
ter dicā.poſtq̃ꝫ ꝯfirmatū ē a̅pa penitꝰ moriẗ.⁊ ꝑꝑ hoc i cu-
ra eiꝰ nō ꝓlōgo ꝟmonē. Et accidit ſiue accidere pōt ſimiliẗ
a̅pa i reti cerebri. qď qdē rete i anteriori ꝑte cerebri verſus
faciē repiẗ eē.⁊ a medicis diciẗ eē retis mirabiľ ⁊ noiaẗ cere
bri mater. Et cognitio huiꝰ a̅patis ē difficiľ valde.cuiꝰ accñ
tia ita ſūt inſepabilia ⁊ certa ſicut vmbroſitas ⁊ nebu.exiſtit
tpe plu.⁊ ſunt iſta.ſ.rubedo albedis oculoꝝ:⁊ groſſities pal
pebraꝝ ipſoꝝ cū difficultate motꝰ ipſoꝝ.⁊ fortitudo febris.
q̃ꝫuis huic aliqd fľatis ſit admixtū. ❡ Cura eiꝰ ē flōma
ꝺe cephalicam cum multa extractione ſanguinis. Et poſt-
modū mihi videtur ꝙ trahendū ſit ēt de vena pulſatili q̄ in
manu eſſe reperitur in modica quantitate.ſ.nō minus vna
.℥.nec plus.℥.vna ⁊ dimidia.⁊ rege eum leuiter ⁊ ſubtiliter
Et ſufficit ei aqua infuſionis tamaridoꝝ propinando eam
ſucceſſiue vna vice poſt aliā. Et ſi cū hoc corpꝰ mollificaẗ.
cura exiſtit laudabiľ. Et fac eū odorare myrrhā ⁊ ſandalos
⁊ roſas ⁊ bolū armenū ſubtiliter diſſolutū in aqua. Et cum
receſſerit accidētia vel multū fuerit alleuiata: cibabis eum
medullis citrulloꝝ vel cucumerum ſaracenoꝝ.donec ab eo
oia accidētia predicta ſint ablata. Poſt dabis ei aquaꝫ or
dei. Et poſtmodū illa remota dabis ordeū ipſum decoctuꝫ
in eadē diſpōne que ordinaẗ a medicis. Et cū fueris certifi
catus de eius liberatione:ſibi propinabis panē lotum cum
aqua.vel panem in furno decoctū cū ſemibus cucumerum
ſaracenoꝝ excorticatoꝝ vel cū pyris. Et cuꝫ fuerit optime li
beratus ſemper propinabis ei pruna ante cibum.

❡ Tractatus quartus de egritudinibus aurium continēs capitula quinq̃ꝫ.

❡ Capitulum primum. Qď eſt de apoſtematibus auriuꝫ.

Incipe curaꝫ eius a flebotomia cephalice
qm̄ ipſa remouet ipſum omino qñ incipit
euenire. Et rege eum ſubtili regimine. ⁊ in
aureꝫ diſtilla omni die ex oleo roſato ⁊ ane
tino ana.et ſit tepidum:et ciba eū cū aqua
ordei.vel mica panis abluta cum medul-
lis citrullorum vel cucumerum ſaracenorum et agreſta.vel
cum aqua et ſyrupo ſquinzabin:donec acuitas egritudinis
et accidentia remoueanẗ.ſed ſi apoſtema taliter ñ remouea
tur:ſed ad ſaniem deriuatur cura eius tūc eſt leuis. Et ſi do
lor forti efficitur:et timebis mortem infirmi ex acuitate eius
aut ſuperuenit ei tortura oris propter nimiā ſiccitatem eue-
nientem ꝑꝑ eius abundantiā vigiliaꝝ:ſubueni ei cū imiſſio
ne in aurem ex oleo de vitellis ouoꝝ:qm̄ incōtinenti remo-
uet dolorē:⁊ properat exitū ſaniei. Et iā recordor cū erā iu-
uenis ꝙ miſit ꝓ me Hali filius ioſeph:q mihi fuerat ⁊ erat
inimicꝰ:vt ad eū cordubā irē:cā vnius a̅patis qď ei i aure
acciderat:⁊ i veſpis cordubā ꝑueni:⁊ iueni eū cū dolore for
tiſſimo:⁊ a tremore appetētē mortē:vel ꝙ ab aliquo occide
reẗ ꝑꝑ dcm̄ dolorē.⁊ h̄ erat q꞉ ipm̄ a̅pa erat in radice nerui
veniētis a cerebro ad ſenſū auditꝰ:⁊ iā ſpaſmari incipiebat:
⁊ tūc ei ipleui ſtatim aurē ex oleo vitelloꝝ ouoꝝ tepido.⁊ cū
permāſiſſet ſic ꝑ magnā horā incepit dolor mitigari.⁊ cum
pertrāſiſſent tres hore tota ſanies idē emanauit. Et poſtea
incepi abluere aurē cū aqua mellis facta cū decoctione cor
ticū ſubtiliū glādiū ⁊ caude eqne. Et poſtea precepi ablutio
nē fieri cū aqua decoctiōis limature ferri colate. ⁊ ſyrupo
ſqnzabin fiľ:⁊ ipam ablutionē faciebā cū pēna caude galli-
ne voluēdo eā circū vice vna poſt aliā donec totū euābatur
⁊ optime mundificabaẗ:⁊ ſic ꝯſūpta ſanie fuit curatꝰ ꝑfecte.
Et ſcire ďbes ꝙ a̅pa auris ꝓ maiori ꝑte nō gñaẗ niſi ex hūo
ribꝰ calis ⁊ ſubtilibus ꝑꝑ ſiccitatē ꝯpľonis auris.⁊ ꝑꝑ elon
gationē ipiꝰ a receptiōe groſſaꝝ reꝝ nãľr.⁊ pōt ēt aliqñ reci
pere hūorē fľaticū aq̃ſū ⁊ ſubtilē.⁊ differētia q̄ ē iter h̄ a̅pa
⁊ illď qď creaẗ ex hūore colico ſubtili ē:ꝙ ſi fit ex coľa eſt cū
dolore acutiſſimo ⁊ fortiſſimo tinitu:qď nō accidit qñ fit ex
ſubtili fľate ⁊ aquoſo:ſꝫ ē cū grauedie ⁊ pōderoſitate maio
ri:ſed difficulter audire eſt accñs cōmune in ambobus.

❡ Capitulum.ij. Quod eſt de dolore auris.

Dolor abſq̃ꝫ humore ēt accidit auri ex vapore ali
quo intercluſo:quare ſi i aure iſtiꝰ poſueris de pi
guedine gruis vel anſeris vel ſturnelli.⁊ diciẗ zar
zur aut oleum camemillinū vel anetinū quodcū
q̃ꝫ eorum volueris vel habueris.credo ꝙ liberabiẗ deo dā
te. Et cum hoc rege eum ſubtili dieta abſtinendo a carni-
bus. Et cura propria illius qui patiẗ tinitū auriū:eſt remo-
uere eum ab omni cibo multi nutrimenti ⁊ ſuperflue humi
ditatis. Et ciba eum cibis ſubtilibus ⁊ deſiccatiuis.

¶ Cap.iij. Quod eſt de grauedine auris.
Ec egritudo accidit auri ex humore groſſo ⁊ vi⸗
ſcoſo ibi exuberante. Et cura ei⁹ eſt purgare cor
pus multotiens cū hierapicra. ⁊ ponere in aure
oleum de lilio mixtū cum oleo de ſcaunir .i. de
nigella modice quantitatis. ⁊ liberabitur oīno. ⁊ pōt in hoc
egritudo accidere ex multa q̄titate ſupfluitatis auris q̄ ibi
cōgregat ⁊ ꝯglutiat ex negligētia patiētis i extrahēdo ⁊ mū
dificādo eā a loco. quare hāc egritudinē curare d̄bes mū⸗
dificādo aurē a d̄cā ſupfluitate. ponēdo ibi oleū amigdala
rū amarax: qm̄ purgat ⁊ abſtergit optie dictā ſupfluitatem
extrahēdo ipam: ⁊ ē tutū ⁊ remotū ab oi piclo ⁊ nocumēto
¶ Cap.iiij. Quod eſt de percuſſione auris.
Difficultas auditus aurib⁹ ēt accidit ex pcuſſiōe
lapidis vl' ſiliuz. Et cura h⁹ ē flōmare cephalicā
i cōtinēti. ⁊ diſtillare it⁹ i aure ex oleo roſaceo te⸗
pido. Et ſi d̄cā difficultas audit⁹ fuerit ex āntiqua
pcuſſiōe tūc i eā diſtillabis oleū liliacū vel anetinū vel d̄ aca
uem vel de iaſemino vel de medullis oſſiū pſcior ex qua⸗
cūq₃ q̄dcūq₃ hor iueneris. ⁊ ide curabit cū adiutorio dei.
S₃ ſi ex pcuſſiōe fcā itus i aurē ſāguis emanauerit ipoſe cē
dico difficultatē audit⁹ rēouere ēt ſi. G. curare eā deberet.
¶ Cap.v. Quod eſt de groſſitudie auris.
Et poſeſt q auris egredit a nāli diſpōne in q̄⸗
titate magnitudinis ex ſuperabundantia cibi et
potus. Et cura huius egritudinis ē ſubtiliare re
gimen. ⁊ vngere locum cum oleo roſato.
¶ Tractat⁹ qnt⁹ de egritudine naſi ꝯtinēs capl'a quattuor.
¶ Cap.i. Quod eſt de priuatione odoratus.
Ec egritudo naſo accidit ex opilatiōe fcā in
foramie oſſis: q̄d a medicis dicit colatoriū
⁊ illud foramē ē tortuoſuz ⁊ ſubtile i vltimo
ita q oculis pcipi nō pōt. Et cura hui⁹ eſt
odorare nigellā vl' acetū. ⁊ h̄ ſm q cogno⸗
ueris conuenire ab etate ꝯplone ⁊ tempe.
Et pōt ēt accidere ab apate fcō i pāniculo ibi exñte ⁊ in illo
ēt pāniculo ē foramē ſubtiliſſimū q̄d ſenſui viſus penitus
occultat: ſ₃ ab itellectu teſtificat q ibi oīno cē d₃. ⁊ ghatur i
hoc pāniculo apa ſicut i alijs pāniculis. ⁊ efficit h̄ apa ex
ſupfluitate flatica deſcēdente a catarro q̄ ibi retinet ⁊ con⸗
gregat: ⁊ ide dcm̄ apa pcreat. quare ſcire debes q qn̄ priua⸗
tio odorat⁹ ab apate efficit nihil oīno de ſenſu odorat⁹ rema
nere repit. vn̄ tales egēt regie lōgo ſubtiliādo eor dietam: ⁊
vtēdo medicinis q̄ hn̄t ſubtiliare ⁊ icidere dcm̄ hūorē: ſicut
ē oximel ꝯpoſitū factū cū paſſulis. vel cū hyreos. ⁊ nō odo
rēt oīno odores acutos: ſicut ſcaunir q̄ nigella dicit: ſ₃ odo⸗
rare debēt flores de iaſſemi: vl' de narciſco: eo q̄ he cōueni⸗
entiores cē dn̄r i hac egritudie. ⁊ ſūt de baſilica flōmādi. et
nō remouet h̄ egritudo ſeu oppilatio p maiori pte niſi ex na
rib⁹ exierit ſanies cū ſanguie mixta: qm̄ nā iſti⁹ mēbri eſt non
poſſe terminare ſaniē ad albedinē pfectā. Et ſic cōtinuādo
oia q̄ dixim⁹ liberabit deo dāte. Et h̄ ēt nocumētū accidere
pōt ex flegmate q̄d aſſimilat flegmati aquoſo q̄d diſtillat
ex naribus. Et eſt ſine apate ⁊ opilatiōe foraminis p̄dicti oſ
ſis: ſed tegit foramen p̄dictū a p̄dicto humore: quare dicta
procreat egritudo. Et cura huius leuis exiſtit: quoniā fit ſo
lum diſtillādo in naribus oleum dulcium amigdalarum.
¶ Capitulum.ij. Quod eſt de fetore narium.
Ec egritudo naribus pcreat ex humore putrido
cōgregato ⁊ retēto ibidē quare ipoſe ē fetorez re⸗
moueri. donec hūor p̄dictus totalr expellat. Et
nō accidit hec egritudo p maiori parte niſi hn̄ti⸗
bus naſum ſimū quorū nares ſupius arcte exiſtunt: ſed ali⸗
bi hec latius declarabo. Cura qdem hui⁹ ē diſtillare in na
res aquaz iſuſiōis cētauree aſſidue curabit inde nutu dei.
¶ Cap.iij. Q̄d ē de excoriatiōe ⁊ ſcabie que fit in naribus.
Rationabiliter hec egritudo naribus habet ſuper
uenire: eo q ſunt tranſitus ⁊ via ſuperfluitatum
Sed in hoc loco curam eius ponere non inten⸗
do: intendēs eam reſeruare donec tractabo de cura excoria
tionis in vniuerſali ⁊ ſcabiei.
¶ Capitulum.iiij. Quod eſt de polypo quod multotiens
vel qui multiplex nominatur.
Multotiens hec egritudo naribus accidit ex hūo⸗
re melācholico q pfundat intus in carne naſi et
ibidem inuiſcat. Et curat hec egritudo bibendo
aſſidue ſquizabin de melle plibus dieb⁹. Et eua
cua corpus ſeu purga cum iſto medicamine quod tibi dico
quod. ℞. aloes ſuccutrini agarici: turbith: ſalis ⁊ allij. an.
aur. i. collogntide. ⁊ nigelle recētis. epithimi cōfecti cū ſpē⸗
bus ⁊ violax. an̄. quartā ptē aurei vni⁹. amigdalax dulciū
excorticatax ad pōd⁹ oīuz cū quarta pte ipox ex gūma ara⸗
bica ⁊ piſtent oia pfecte: ⁊ miſceant cū ſyrupo ſqnzabin. et
doſis hui⁹ ē pōdus. v. aureox cū cyato vno aq̄ decoctiōis
modici halaſce cū octaua pte aurei vnius ex diagridio. ⁊ tā
tūdē maſticis. Et ſi nō fuerit ꝯueniēter purgatus ex dcā do
ſi. ꝓpinabis ei aureū vnū de eodem ſeruando optime abſti
nentiā: ſicut cōuenit in laxatiuis. Et ciba cum pane optime
fermētato: ⁊ turturib⁹ ⁊ auib⁹ paruis cōditis cū aqua ⁊ ſa⸗
le ⁊ modico olei ⁊ aceti ⁊ coriandri. Et propinabis etiaz ei
acetoſa: ⁊ blete ſimiliter decocte cum carne caſtratina. ⁊ ſine
carne ⁊ modico olei ⁊ aceti ſunt ei conuenientia. Et narib⁹
impones liciniū infuſuz in melle ⁊ aceto ſimul: ⁊ fcā purga
tione p̄dicta ⁊ poſitione predicti licinij diſtillabis in nares
ſuccum de ſcahaich anahamam: ⁊ eſt roſa q̄ in frumēto na
ſcitur in campis: vel ſuccū blete ⁊ vtatur his donec liberet.
¶ Incipit tractatus ſextus de egritudinibus oris continēſ
capitula octo.
¶ Capitulum primum de diminutione ⁊ corruptione ſen
ſus ⁊ saporis lingue.
Ec egritudo principaliter euenit a comeſti
one rerum ſuperflue ſalitarum ⁊ acetoſa⸗
rum ⁊ acutarum in vltimo. Et cura huius
eſt abſtinere a predictis.
¶ Ca.ij. q̄d ē d̄ apemate ſeu iflatōe ligue
Accidit ēt in ligua apa abſq₃ dolore quod ſi vis
apa ipſum potes noiare. ⁊ ſi non noiabis iflatio
nem egrediētē a nā. ⁊ pp hoc retinetur lingua
⁊ ipedit in tm̄ q minime loqui pōt cōueniēter
abſq₃ difficultate. ⁊ cum hoc non mutatur ſeu alteratur co
lor ipſius lingue aliquo modo. Et he ſunt egritudines que
lingue maxime appropriantur. Et cura hui⁹ ē tenere in ore
⁊ conducendo p ipſum rē que ligua dura noiat: ⁊ in arabi⸗
co dicitur haualnathaga diſtēperata cū oleo roſato: ⁊ cib⁹
eius ſubtilis ſit ⁊ leuis: ⁊ nō pigreſcat oīno in cura ſui.
¶ Cap.iij. Q̄d eſt de duritie ⁊ difficultate motus lingue.
Lingue ēt accidit diminutio ⁊ difficultas motus
⁊ ſenſus propter nocumentū proueniens in radi
ce ſenſuum ipſius. aut ppter nocumentum vel
egritudinem exiſtētē in membro. in quo ſenſus ⁊
motus ipſius lingue h₃ euenire. Et cura hui⁹ eſt cura quā
dicturi ſumus in curatione vll' de diminutione ſenſus toti⸗
us corporis: ⁊ relaxatione ipſius: ⁊ medicamen proprium ⁊
principale ipſius lingue eſt maſticare piretrum ⁊ ſtaphiſa⸗
griā ante cibum ⁊ ducat per os oleum ex cortice citri: ⁊ to⸗
tum hoc declarabo in ſuo loco deo concedente. Et hec egri
tudo. ſ. difficultas: ⁊ diminutio non accidit lingue p maio⸗
ri parte: niſi ex toto puet. Et hoc accidit ppter infuſionem
humiditatum venientium a cerebro in neruis ipſius.
¶ Cap.iiij. Quod eſt de apatibus amigdalarum gule.
Eueniant aūt h̄ apata in amigdalis gule exiſten⸗
tibus prope epiglotiz. Quare ſi ſuſpēderis aſaz
fetidam collis iſtorum remouebitur eorum egri⸗
tudo nutu dei flōmando eos tm̄ prius ex cepha⸗
lica ⁊ ſubtiliando taliter eorum regimen: ſicut tibi videbitur
conuenire. Agendo ſilr circa humorem effuſum in loco ſm
nām ipſius humoris: prout tibi melius videbitur exigere.
¶ Capitulum quintum. Quod eſt de bothor.

Dthoꝛ ēt accidit in oꝛe:⁊ ſunt puſtule parue ⁊ rubee cū excoꝛiatione: ſicut ⁊ in alijs mēbꝛis euenire cōſueuerunt. Et cura huius eſt vt accipias ex nucibus recētibꝰ.⁊ teneris cū coꝛticibus ſuis ⁊ piſtenꝭ optime.⁊ bulliant in aqua ⁊ colluantur os multotiens cum eadem:⁊ moꝛa ⁊ vinum eoꝛum decoctum ſunt ſimiliter medicina appꝛopꝛiata in hoc caſu.

Cap.vj.Quod eſt de conquaſſatione dentium

Onquaſſanꝭ dētes ⁊ ꝑfoꝛanꝭ ⁊ denigranꝭ. Et h̄ eis accidit ꝓ maioꝛi ꝑte ab hūoꝛe flꝰatico. Et cura hoꝝ ē ꝑmo flōmare baſilicā.⁊ h̄ ē cura pꝛincipalis ī hoc caſu.⁊ poſtmodū flōmare venas que ſūt ſub ligua ⁊ colluaꝭ os cū decoctōe radicis helc:⁊ radicis ſpagi:quaꝝ ꝑtes ſint equales. ⁊ ſi tp̄s fuerit hiemale:⁊ eger ſenex extiterit:abluaꝭ os ⁊ gargariſmū faciat cū alkitrā ſubtili:⁊ fricare facias dētes illoꝝ cū iſto puluere q hꝫ dētes cōfoꝛtare ⁊ abſtergere ⁊ dealbare.cuiꝰ hec ē receptio. ℞.ex humiditate ſeu gūma q̄ erit ex medulla ſeu coꝛde arboꝛis dactiloꝝ fcā ſciſſura ſeu iciſiōe ī ſuo coꝛtice:⁊ ꝯburaꝭ:⁊ ex iſta cōbuſta. ℞.ʒ.ij. ireos ēt quartā.ʒ.vniꝰ zuchari ad pōdus oium:⁊ fiat puluis terēdo qōlibꝫ ꝑ ſe:⁊ cribellando ſubtiliſſime.⁊ fricenꝭ dētes cū iſto an̄ cibū:⁊ abluaꝭ os cū aqua tepida:⁊ abſtineat omnino a commeſtione ⁊ potu eoꝛum q̄ ſunt calꝰa actu ſuperflue vel frigida.

Cap.vij.Quod eſt de perfoꝛatione dentium.

Entibꝰ ēt euenit ꝑfoꝛatio.⁊ iā diximus id qō hꝫ hoc nocumētū remouere:⁊ ē alachic.i. coꝛniola qm̄ ſi fcō puluere ſubtili ex ipſa ⁊ fricatione dentiū ex eadē ī pꝛicipio gn̄ationis foꝛamis exerceatur.poterit dictum nocumetū remouere. Sed ſi perfoꝛatio ⁊ coꝛroſio confirmata fuerit:⁊ de ſuba dētis deperdita fuerit.nihil in remouendo egritudinem conferre videbitur ſed ſolum conſeruabit ne vlterius perfoꝛatio ⁊ coꝛroſio fiat.

Ca.viij.qō ē ꝺ ſtupoꝛe vꝉ alligatiōe vꝉ ꝯgelatiōe dētiū.

Entibꝰ accidit h̄ nocumētū ex ꝯmeſtiōe acruminū. Et ꝓbatū ē expiētia q̄ comedere fructꝰ habētes ſtipticitatē vꝉ vnctuoſitatē vel viſcoſitatē ꝯferūt ī h̄ caſu.⁊ h̄ alligatio dētibus ꝓpꝛie accidere repiꝭ.ſ.ſenſus iſtiꝰ alligatio ſtupoꝛ vel ꝯgelatio:qō nulli alij mēbꝛo eē repiꝭ. Et ꝯfirmauerūt ēt q̄ comedere poꝛtulacam ſilꝛ hꝫ h̄ nocumētū remouere:⁊ a me magis ꝯmēdareꝭ h̄ remouere ſi fieri pōt cū aliqua alia re nō habēte acetoſitatē: q̄ꝫ cū poꝛtulaca vel ei ſilī vel ꝓpter ſui acetoſitatē. Et ſi vſus fuerit aliquis fricatione dētiū multotiens cuꝫ dulcibus nō congelabuntur dentes de leui ab omnibus acetoſis.

Tractatꝰ ſeptimꝰ de egritudinibꝰ labioꝝ ⁊ oꝛis:cōtinens capitula ſex.

Cap.i.Qō eſt de ſciſſuris labioꝛum.

T accidit labijs hoc nocumentum pluſq̄ꝫ oībus alijs mēbꝛis:⁊ hoc ꝑꝑ humoꝛē malū exiſtētē ī ſtō ⁊ gn̄atū a cōeſtione ceparuꝫ. Et h̄ humoꝛ ex ſui nā calidus groſſus ⁊ putridus exiſtit.quare ex eo aſcendunt vapoꝛes ⁊ fumoſitates ad ſupioꝛa.vn̄ dicte ſciſſure ꝑcreanꝭ. Cōſulimꝰ ergo talibꝰ ſyrupuꝫ ſqnzabi de melle dari:et lābere ēt ipſuꝫ diebꝰ multis.⁊ deinde eos purgari cū hierapicra multis vicibꝰ: ⁊ ſic libabunꝭ nutu dei. Et ſit ꝯtētꝰ ꝺ purgatōe fcā ex hierapicra:eo q̄ oia laxatia q̄ hn̄t violēter ⁊ ipetuoſe laxare trahunt humoꝛes a toto coꝛpe ad ſtōachū:⁊ purgāt totū coꝛpus ſtō repleto manēte. Et cū h̄ ēt talꝰ medicina hꝫ totū coꝛpꝰ deſiccare.quare hūoꝛ malus ī ſuba ſtōi ibibitꝰ hꝫ remanere.⁊ ꝑꝑ hoc ab antiqs electa ē hierapicra ī purgatiōe ſtōi ꝑ̄ oibꝰ laxatiuis ſeruādo abſtinētiā ſicut ſit multotiēſ ī alijs laxatis. Et vnge labia mltotiēs cū oleo amigdalaꝝ dulciū.⁊ libabiꝭ ꝺo dāte.

Cap.ij.Quod eſt de alcola.

Lcola aūt ſunt puſtlꝭ ꝑue pūgitiue q̄ intus ī oꝛe oꝛiuntur.cura haꝝ eſt tenere in oꝛe oleū picarum recentiuꝫ.et remoueꝭ ēt hec egritudo cum omni medicina ſtiptica abſq̄ꝫ moꝛdicatione.

Cap.iij.Quod eſt de nigredine lingue.

Enigraꝭ lingua et ſcindiꝭ in febꝛibus acutis ꝑꝑ acuitatem ꝯplōis epatis. Et cura hꝰ ē curatio febꝛis madefaciēdo liguā multotiēs cū aqua roſata:ī qua iſuſa ſint ſcia citoioꝝ diu.et ſic curatur.

Cap.iiij.Quod eſt de fetoꝛe oꝛis.

Ec qdē egritudo gn̄aꝭ ex humoꝛe coꝛrupto exiſtēte in ſtō vel circa dentes. Et cura huiꝰ ē mūdificare ſtōꝫ cum hierapicra:et fricare dentes cū coꝛtice arboꝛis nucis:et abluere os cū decoctiōe coriandri.

Cap.v.Quod eſt de toꝛtura oꝛis.

Sta egritudo in arabico diciꝭ lachoa: et eſt relaxatio fcā in vna ꝑtiū faciei:q̄ ꝑs relaxata ſana viſui eſſe videtur:cū nō ſit:ſꝫ relaxatur ꝑs iſirma: et facit ſanā toꝛtā apparere. Cuius curā memoꝛabo cū tractabo de curis relaxationum mēbꝛoꝝ. Hic autem intēdo ponere curam ꝓpꝛiā iſtius. Et eſt euacuare: ſeu mundificare eos et mēbꝛa ei adiacētia maſtigādo grana de ramā.et poſt abluere os cū oleo coꝛticis citri. Sꝫ remouere cauſam et radicē egritudinis eſt res vniuerſalis toti coꝛpoꝛi. Et hoc oſſurus ſum cū tractabo de purgatione totiꝰ coꝛpoꝛis in calꝰo de diminutione ſenſus et relaxatione vlī oium mēbꝛoꝛū.ſi deus voluerit.et nob̄ ad illud ꝯceſſerit deuenire

Cap.vj.Quod eſt de coꝛroſione labioꝛum.

Oꝛrodunꝭ ēt labia ſicut alia mēbꝛa aliqn̄ coꝛrodi cōſueuerūt.quare ipſiꝰ curā poſtpono donec tractabo de cura vlī oium coꝛroſionū totius coꝛpoꝛis et oium cāruꝫ eaꝝ. Hucuſq̄ꝫ igiꝭ breuiter et ſufficienter ꝑtrāſiuimꝰ de egritudinibꝰ et eaꝝ curis oium mēbꝛoꝝ capitis:remanet nobis ſolū de paſſionibꝰ oculoꝛuꝫ determinare qbꝰ ꝯpletis ꝯplebiꝭ ſmo oiuꝫ capitis paſſionū

Tractatꝰ octauus de egritudinibus oculoꝛum que ſunt multe.et eſt continens capitula trigintatria.

Cap.i.Qō ē de balabol et eſt vt res vna videanꝭ due.

Lias q̄ oculis accn̄tia multa ſeu egritudines multe euenire pn̄t:ex quibꝰ vna eſt halabol.cuius due ſunt ſp̄ēs.vna ē in neruo carnoſo occulto q̄ gn̄aꝭ ꝑꝑ groſſam cōplonem patientis.et pōt ēt accidere ꝑꝑ groſſā māꝫ ibi fixam et congregatā. Cura huius eſt poſt purgationem ſi paſſio nō fuerit inueterata inijcere in oculuꝫ ex oleo roſato. Aut partes duas recipias de codē.ſ.oleo roſato.et tertiam de anetino. et miſce ſimul.et diſtilla in oculū vice poſt vicē donec liberetur.

Cap.ii.Qō eſt de inuerſatione palpebꝛarum.

Ccidit etiam oculis vt palpebꝛe inferioꝛes inuerſenꝭ:in tm̄ vt rubedo in loco illo non modica videaꝭ. Et hec egritudo gn̄aꝭ ex groſſitudine materiei ſi qua intus in palpebꝛis oꝛiꝭ. Et pōt etiam ex ſiccitate exuberante in loco euenire.ſed hoc raro accidere reperiꝭ. Et cura illius q̄ ex groſſitudie materiei gn̄aꝭ:eſt cura quam ꝑ̄ſcripſimꝰ de balabol.ſ.diſtillatio in oculum olei roſati.vel roſacei et anetini ſimul quēadmodum diximus. Sed que ex ſiccitate oꝛitur vix aut nunq̄ꝫ curari poteſt.

Cap.iij.Quod eſt de puſtulis et exituris oculoꝛū.

Alpebꝛis ēt accidunt oculoꝝ puſtule aliqn̄ ⁊ ſūt ex humoꝛe peſſimo. Quaꝝ ſp̄ēs ſunt quattuoꝛ. vna eſt ex humoꝛe q melli aſſilꝰaꝭ. Alia ex humoꝛe eſt q lacti ſilꝰis exiſtit. Tertia ex humoꝛe q pultibus farine ſilꝰis eſſe videtur. Et quarta ex humoꝛe qui lacti coagulato aſſilꝰatur. Et igroſſanꝭ ēt palpebꝛe ſuperioꝛes ꝑ̄ter nāꝫ.⁊ hoc accidit ex hūoꝛe viſcoſo coagulato ſilī lacti coagulato. Et oꝛiꝭ ēt aliqn̄ intus ī palpebꝛiſ egritudo q̄ balbarda in arabico noiaꝭ ⁊ ſunt grana q̄ grādini aſſimilanꝭ. Et pōt ſilꝛ eis ſcabies ſupuenire.⁊ ꝯglutinatio ēt palpebꝛarū adiuicē ⁊ duricies lapidoſa.⁊ cura puſtulaꝝ ē vt cibeꝭ patiens ſubtilꝛ.⁊ purgeꝭ multotiēs cū hierapicra.⁊ pone ſup puſtulā peciā vnā charobaꝝ recētiū mutando eā oi die ſemel:⁊ ſic libabiꝭ deo dāte.⁊ h̄ cura ꝯueniētioꝛ eē videꝭ q̄ꝫ il

la q̄ fit cū īciſiōe ex ferro vł ſeta ſeu aliq̄ pilo. Sȝ ex̄here hāc puſtulā cū pēna alicuius auis ſicut alie puſtule ex̄hi ꝯſueuerūt a me iudicat̄ icōueniēs. ⁊ hͤ puſtule i ocul̄ gn̄ant̄ ſicut ⁊ i alijs mēbris oriri ꝯſueuerūt. Sȝ qn̄ accidūt oculis graues ⁊ piculoſas valde eas eē iudicamꝰ cū ſit mēbrū ſubtile ⁊ ōlicatū p̄ ceteris membris. Et cura harȝ ē purgare aſſidue corpꝰ cū laxatis ꝯueniētibꝰ vnicuiqȝ ſpēi. ⁊ vngere locū cuȝ oleo ro. fcō cū oleo amygda. dulciū. Et ſi ſic nō liberat̄ chirurgia idiget. q̄re ſi pfectus erit chirologus optie eas poterit remouere. ⁊ cura igroſſatiōis palpebrarȝ p̄ter nām ē epithimare ipās cū rebꝰ ſtypticis ſubtilibꝰ ꝯfortātibꝰ. ſicut ſūt roſe recētes pp̄ nobilitatē oculi. Et ēt vngere ipās cuȝ oleo roſato: qd̄ fcm̄ ſit cū oleo amygdalarȝ dulciū. Sȝ ſi igroſſatio p̄dicta fuerit ex humore cholerico acuto: nullo mō tunc eas vngere debes oleo aliquo. ꝓhibitū. n. eſt in omni membro vbi cholera dn̄at̄. Sȝ epithima eas cum folijs roſarȝ recentibus ꝯquaſſatis. ⁊ ſi nō poſſes habere de recētibꝰ fac cū roſis ſiccis mixtis cū aqua roſa. Et if latio ſupiorȝ palpebrarum a medicis ſcarnabe noiari cōſueuit. ⁊ cura eius vlīs ē purgare corpus cū hierapicra ⁊ collogntida donec alleuiat̄ egritudo. ⁊ rege eū regimine ſubtili ⁊ deſiccicatiuo. ſed in remotione eius cum ferro mihi valde timoroſuȝ exiſtit.

Cap. quartum. Quod ē de ſcabie oculorȝ.

Alpebris ēt intrinſecis oculorȝ accidunt granula ⁊ ſcabies. Que granula dura ſunt lapides: ⁊ etiā ſcabies aliquando valde dura eſſe reperitur. ⁊ q̄dam aliquando minus dura. ⁊ deterior oibus ē illa que corticibus ficuū ſimilatur. ⁊ eſt inuiſcata ⁊ conglutinata intus in palpebris. ⁊ granuloſa quideȝ gn̄ata eſt ex humore groſſo duro cōpacto ⁊ in palpebris inuiſcato. Cuius cura eſt ſubtiliare regimē ipſiꝰ. ⁊ ex cibis magis laudatis i hoc caſu ſunt aues pue preparate cū almuri. ⁊ aceto. ⁊ decocte cū aqua oleo ⁊ ſale. ⁊ turtures ēt vitles exn̄t: ex oleribus blete comēdant̄: ⁊ vngat̄ locus aſſidue cuȝ oleo roſato facto cū oleo amygdalarū. Et ſi egritudo grauis facta extiterit ꝓpter inſenſibilitatē eius a pncipio: aut ex negligentia curationis eiuſdem. tūc chirurgicus ſcindendo vel apiendo cutiȝ extirpādo ipa granula vel ſcabiē exterius curare dȝ. Et neceſſariū ē oino vt chirurgi pitiſſimi atqȝ docti p̄ ceteris exiſtāt i anotomia mēbrorȝ. ⁊ i cognoſcendo vtilitatē ſeu iuuamentū cuiuſqȝ eorȝ. ⁊ numerorȝ eorȝ. ⁊ ſuā poſitionē ⁊ ſitum ad hoc vt in errorē minime cadere poſſit. Cura quidem ſcabiei. eſt pmo corpꝰ purgare totū poſt digeſtionē hūoris ſcāȝ cū digeſtiuis ⁊ inciſiuis. ⁊ qd̄ magis a nobis cōmendat̄ eſt ſyrupus ſquinzibin factꝰ cū paſſulis enucleatis ⁊ ſemibus vrtice: ⁊ ciba cuȝ pullis. Et ſi indigueris frica ſcabiē cū zucaro duro valde. ⁊ facta fricatiōe ⁊ abraſione. pone deſuper aquā roſatā in qua ſteterit ſemina citoniorȝ: quouſqȝ ab in uiſcatione fuerit iſpiſſata. poſtq̄ȝ fuerit colata. Et ſic agere debes plus ⁊ minus ſm̄ fortitudinē ⁊ debilitatē ſcabei. Sȝ ſi lapidea fuerit. hoc eſt granuloſa ad modum grandinis. cuȝ difficultatte diſſoluitur. Et in hac itēdere debes ipſum regēdo cum regimine ſubtiliatiuo ⁊ deſiccatiuo. ⁊ purgando corpus cum eo qd̄ ꝯuenit. ⁊ ſi nō ſufficit cura iſta. ad chirugiā redi: vt ſcilicet cum ferro extrahatur.

Cap. v. qd̄ eſt de ꝯiunctione ſeu ſigillatione palpebrarȝ.

Uādoqȝ ſigillant̄ palpebre ⁊ ꝯiungunt̄ adinuicē Cura hmͦi eſt leuis. ⁊ fit ſeparādo palpebras ſeu diuidēdo vnā ab alia manu: vel incidēdo iter ipſas cū virga aurea facta ad modum cultelli. ⁊ facta inciſione pone ſuper ipſas vel intus albumē oui cōquaſſatū cū oleo ro. facto cū oleo amigdalarȝ. Et nullus medicorū p̄ter Gal. de hoc oleo ro. facto cū oleo amigdalarū mētionem aliquā facit: ſed cum ſim exptus ipm̄ cognoſco ⁊ ſuam vtilitatem pluries iā probaui. Sed qn̄ palpebra in angulo lachrymali albugini oculi cōiungitur: tūc cura difficilis valde exiſtit. Et hoc accidit ꝓ maiori parte poſt inciſionem vngule. Et cura huius ē ingenioſe palpebrā anguli lachrymalis ab albugine eleuare vel ſepare. ⁊ hoc fieri debet paulatine ſuauiter ⁊ plane ponendo ſpaciū inter vnā eleuationeȝ ⁊ aliā. ⁊ hec eleuatio fieri dȝ cū ſpatula auri hoc ē cū inſtrumento auri hn̄te latitudinē ⁊ planiciē in ſui extremitate valde poſitā: ſed h̄ minime facere debes: niſi corpus optime mūdificatum atqȝ euacuatū extiterit. ita vt oēm certitudinem inde habere poſſis ne apa vł aliqua collectio in loco fieri poſſit. Et h̄ facto deſup ponere debes oleū roſarȝ factū cum oleo amygdalarum ꝯtinuādo donec fuerit liberatus.

Cap. vi. Quod eſt de pilis palpebrarum inuerſis.

Uerſant̄ qn̄qȝ pili in palpebris: ita vt videant̄ reuerti ad ſuā radicem: ⁊ intrāt in oculis. vn̄ ſeqtur magnū nocumētū. Cura hͦꝰ eſt corpꝰ multotiens cū hierapicra mūdificare. Et ſi ifirmꝰ fuerit robuſtus ⁊ fortis miſce cū hierapicra aliqd de collogntida. ⁊ extirpādo trahe pilos quotienſcūqȝ oriūt̄. Et ſp poſt extirpationē vnge locū cū ſanguie veſptiliōis. Et ſcire debes qꝫ aliq medicorȝ hanc egritudinē curāt hoc mō. ſ. inuerſando palpebrā verſus ſupiorē parteȝ ꝯglutinādo eā ibi cū glutie: ita vt nō redeat donec fcā ſit cauterizatio cū virga auri i radice pilorȝ. tn̄ a me nō collaudat̄ cura talis: ſȝ extirpare pilos ⁊ radicitꝰ ipſos euellere. ⁊ deſup ſanguineȝ veſptilionis ſicut diximus ponere cura laudabilis valde exiſtit: ſicut diximus in h̄ caſu. Et aliq ſunt q icidendo ſcindūt palpebrā. ſ. cutē deſup i radice pilorȝ. Et p illā iciſionē deſup euellūt pilos. ⁊ deinde ſuunt cum filo ſubtili valde crude ſete. ⁊ poſt modū pili redeunt ad ſtatū ſuum vel oriunt̄ mō debito ⁊ nāli. Et aliq ēt ex chirurgis ſunt q mirabilē curā inuenerunt. ⁊ eſt iſta. ſ. vt capiat̄ manibꝰ cutis ſubtilis palpebre ſupiorꝪ eleuādo eā ſupius. ⁊ ponēdo eā inter duas petias arūdinis mō debito p̄paratas: ligādo eas ex vtraqȝ pte ſtricte. et dimittat̄ donec putrefiat. ⁊ ſegreget̄ ⁊ ꝯſolidet̄ p ſe. ꝯſiderando tn̄ ne cutis palpebre in tm̄ euleet̄ vt ipſa inuerſata poſſet remanere. ⁊ attendere debes circa ꝯplionem oculi regendo eum cum aqua roſata. ⁊ cū collirijs factis cū aqua roſata ⁊ de foris ponēdo ſup palpebras emplaſtrū ex folijs roſaruȝ factū: ⁊ dietādo eū ſubtiliter donec fuerit liberatus.

Cap. vij. Quod eſt de caſu pilorum palpebrarum.

Uādo h̄ egritudo accidit palpebris curari dȝ cū lapide lazuli trito ⁊ puluerizato ⁊ ex eo fcō alcohol ⁊ oꝯorū palpebriſ ponēdo quottidie ⁊ rectificando.

Cap. viii. Qd̄ eſt de generatione platularū i palpebris.

Ec platule oriuntur in palpebris ex ſupf lua hūiditate. Cura huius eſt corpus mūdificare ⁊ oculis alcohol ponere deſiccatiuum ſubtiliando cibum faciens eum declinare ad ſiccitatem.

Cap. ix. Qd̄ eſt de ordeolo i palpebris.

In palpebris accidūt puſtule ſimiles granis hordei que ex humoribus acutis procreatur. Et cura horum eſt cura puſtularum predictarū.

Cap. x. Quod eſt de fiſtula lachrymalium.

Ec egritudo pro maiori pte accidit poſt apa lachrymalis ⁊ aperit̄ in lachrymali. Quare ſi pigritia ⁊ negligentia fuerit i curatiōe huius corrūpet̄ os. ⁊ aliqn̄ rūpet̄ apa ſeu apit̄ intus in naſo ⁊ inde ſanies eūatur. ⁊ pōt ēt accidere qꝫ predictū apa rūpitur intus in tunicis oculorȝ ⁊ ide corrūpunt̄. Cura āt huius ē. pmo corpꝰ vlr̄ eūare cū phlebotomia. ⁊ i purgatōe ſufficiet ei hierapicra ꝯtinuādo eā. Et qꝛ h̄ foramē ſiue fiſtula ſubtile valde exiſtit. iō tāgi ibi mime pōt. Quare i eodē foramine ponere debeſ hoc medicamē. ℞. thuris aduſti triti ⁊ pul uerizati ⁊ diſtēperet̄ cū aqua ro. donec ad pfectam nigredinē deueniat. ⁊ colet̄. ⁊ i foramine diſtilletur quottidie donec liberet̄. Sȝ ſi ifirmꝰ puer fuerit vel mulier: tunc thus infra predictū cōburi dȝ addēdo ei aliqd de puluere cantharȝ adu ſtarȝ. Et ſi patiens aſpe ⁊ dure ac terreſtris ꝯplionis fuerit: tūc predictis medicis addere debes de caligie furni vel camini diſtēperādo cū aqua ro. ⁊ colādo vt dcm̄ eſt: ⁊ ꝯtinuā do h̄ medicamē donec itegre liberetur. Sȝ ſi ſanies p nares exierit: tunc ſuccus cētauree maioris vel marrubij vice

poſt vicē naribus inijciaꝛ donec exiccetꝛ. Et ſi predcā ſanies de ſub oculo emanauerit foꝛis:graue ⁊ ꝑiculoſum eē valde iudicamus. Quare eos bis tātū p̄dictis purgare debet. Et ſitus eiꝰ ꝑ maioꝛi p̄te eē dꝫ capite inclinato vſus p̄teꝫ an̄rioré cauendo oīno ne reiectꝰ iaceat ſiue ſupinus:ne ſanies redire poſſit ide ad cerebꝛū. Et ꝯpꝛime oculū manu tua vel digytis leniter ⁊ ſuauiter:donec ſanies tota ꝓut poſſē fuerit egrediaꝛ faciendo oculo curas ſupraſcriptas. Et deſup ponēdo emplꝫ ſtypticuꝫ ⁊ ꝯfoꝛtatiuū fcm̄ ex roſis ⁊ balauſtijs tritis mixtis cū aq̈ ro. frāgēdo ſtypticitatē balauſtiaꝝ cum mucillagie ſe. cito. ꝯtinuando talia donec fuerit liberatus.

¶ Cap. xi. Qḋ eſt de carne addita i angulo lachꝛymali.

Iā ab antiq̄s exp̄tū eſt ⁊ vidi eū eſſe ꝓbatū ꝙ apponi balaſſaꝝ in oculo ꝯfert fiſtule ipſius ⁊ etiam carni addite in lachꝛymali:ponēdo etiaꝫ ibidem alchool cū iſtrumēto ſeu ſtilo apto ad h̄ deſiccatiuū ⁊ abſterſiuū. Et qḋ a me magiſ laudaꝛ. ē illud:qḋ fit ex ere vſto exercendo illūd donec fuerit liberatus.

¶ Cap. xij. Qḋ ē de diminutione carnis in lachꝛymali.

Ec q̄dem egritudo accidere pōt ex appōne continua medicinarū acutarū vel ex inciſione facta ibidem cum ferro. Cuius cura eſt in loco illo ponere emplaſtrum factum ex thure maſticato cuꝫ penidijs:quoniam perfectiſſimum exiſtit in hoc caſu.

¶ Cap. xiij. Qḋ eſt de egritudibus acc̄ñbus i ipſo oculo.

Ec q̄dē egritudines gn̄alr̄ grauioꝛes ac durioꝛeſ ⁊ ꝓfundioꝛes p̄dictis exn̄t:⁊ ex iſtis ēt aliq̄ ſunt q̄ grauioꝛes alijs eē reperiunꝛ. ⁊ certū eſt ꝙ oculus ꝯpoſitꝰ eſt ex partibꝰ diuerſis:quaꝝ vna p̄ ceteris obtinet p̄ncipatū. ⁊ oēs alie ſibi ſūt ſeruiētes: ⁊ ad ſuā vtilitatē totalr̄ ꝓcreate. Et h̄ q̄dē p̄s ſiue oculus dicaꝛ. ſiue ipſius p̄s noieꝛ. eſt illa p̄s de qua loq̄tur Ga. Q̄ ſi i eadem egritudo ſupuenerit:deſtrueꝛ ip̄a p̄s nobilis ſeu p̄ncipalis. Et diciꝛ eē excellētioꝛ alijs p̄tibus. vel p̄oꝛitate tp̄is:vel nobilitate. ⁊ iſtis duabus rōnibus a p̄h̄is vnaqueqꝫ res alijs excellēs vel excellētioꝛ eſſe noiaꝛ. ⁊ ſup h̄ Ga. edificauit ſuū ſermonē in h̄ caſu. Quare cū egritudo i iſta p̄te cōfirmaꝛ. ſi aliqua ē cā in cura erroꝛ aliq̄s acciderit eā oīno icurabilem eſſe iudicamꝰ. Et ſcire debes ꝙ p̄tes oculi ſunt multe. ⁊ ſcire atqꝫ cognoſcere vtilitatē ſeu opationē cuiuſ libet eaꝝ difficile valde tp̄e Ga. erat in tm̄ ꝙ Ga. in coꝛde ſuo ꝓpoſuit: nō reddere rōnē ſingulariter de p̄dictis:nec eaꝝ cās ⁊ vtilitates declarare i libꝛo ſuo quē fecit de iuuamēto mēbꝛoꝝ: ſed ſolū de egritudibꝰ ꝑtractauit:quaꝝ demōſtrationes erāt manifeſte. Ergo cū ſic ēt illo tp̄e q̄ꝫto minus iſto noſtro iueniri debēt:q cū ſciāt medici ſūt atqꝫ rari q ſtudeāt in ſciētijs. tū ꝑꝑ itētiōes quas h̄nt circa ſectas ſeu fides ſuas. tū ēt ꝑꝑ itētiones ⁊ ſtudiū quas h̄nt circa mūdū. Et tales ſunt q vituperāt ⁊ deridēt illos q ſecū nō ꝯmiſcenꝛ ⁊ ſecū nō ꝯmoꝛanꝛ i ſuis potōibꝰ atqꝫ cibis. q nō ridēt ⁊ truffanꝛ cuꝫ eis: atqꝫ q in plateis ſecū nō ꝯmoꝛanꝛ. Et q ꝑ ciuitatē ſecum nō incedūt eundo ⁊ redeundo. Nūc āt rememoꝛari itēdimꝰ ſub bꝛeuitate acc̄ñtia q̄ ipſis oculis h̄nt ſupuenire: p̄termittendo eorū cās:ponēdo tm̄mō q̄ ad ip̄oꝝ curas neceſſaria eē ꝓbanꝛ

¶ Capitulum. xiiij. Quod eſt de compoſitione oculoꝛum.

Culus ſiq̄dē ꝯpoſitus eſſe ꝓbaꝛ ex diuerſis tunicis:p̄ma quaꝝ ꝓpe craneū ꝯmoꝛaꝛ. ⁊ ē pellicula quaſi ſupꝛa carnē inueſtita. Et poſt illaꝫ verſus partē an̄rioꝛē ē alia tunica q̄ diciꝛ ſecundina. et poſt illā. ſilr̄ ſeq̄ꝛ retina. Et ſunt ēt i oculo humoꝛes ſeu humiditates plēs:quarū p̄ncipalioꝛ ⁊ nobilioꝛ eſt grādinoſa: ⁊ illa p̄ncipalr̄ iſtrumētū viſus exiſtit:cui ex p̄te iterioꝛi vſus craneū h̄ūiditas vitrea appodiaꝛ amplectēs ipſaꝫ circulariter. ex illa parte deferēs ſibi nutrimentū atqꝫ pabulū. vnde nutriꝛ. ⁊ hec ipſius n̄ā exiſtit atqꝫ vtilitas. ⁊ ex p̄te exterioꝛi vius aerē albugineꝰ eſt amplectēs grādineū circulariter. et ei clypeus atqꝫ tutamē exiſtit. ⁊ illḋ qḋ circūdat ⁊ coop̄it albugineū ex exterioꝛi:ē tunica vuea h̄ñs coloꝛē nigrum tendētē ad viriditatē. Et poſt ſeq̄tur ex eadē parte tunica q̄ coꝛnea noiaꝛ:⁊ eſt coop̄iēs atqꝫ circūdās vueaꝫ vndiqꝫ. Et in exterioꝛi p̄te poſita eſt ꝯiunctiua nō ꝯpꝛehēdēs vueam atqꝫ coꝛneā totalr̄ ex omni parte. Et nunc dimitto h̄ ponere oꝛtū ⁊ gn̄ationem iſtaꝝ. ne meus tractatus nimiū ꝓlōgeꝛ. Et hoc manifeſtū eſt. ⁊ eis ꝯuenire videꝛ chirurgicis ⁊ manibus opantibus. Dico quidē ꝙ humoꝛ grādineus eſt radix ⁊ ſubiectū ſenſus viſus recipiens ſpm̄ viſibileꝫ per neruum obticū venienteꝫ a cerebꝛo. ⁊ vnuſq̄ſqꝫ oculus habet duos neruos veniētes a cerebꝛo:⁊ inde oꝛiuntur ⁊ ſunt ambo obuiātes ſe in via. ⁊ poſtea diuidūnꝛ abinuicē. Et cuilibet oculo ꝓtendiꝛ neruus q tele retine ꝯiungiꝛ que eſt circūdās vitreū. Et iſte neruus poſtmodū diuidiꝛ ⁊ ſpargiꝛ et extendiꝛ ⁊ ſubtiliaꝛ ⁊ cōiungiꝛ cū venis pulſatibus ⁊ nō pulſatilibus ex q̄bus eſt retina cōtexta precepto diuine prouidētie. Et q̄libet neruus ex iſtis neruis q̄n̄ ſpargiꝛ ⁊ extēdiꝛ h̄ꝫ op̄imētū defendēs ipſum a nocumētis:ſicut tunice vaſis apponunꝛ. ⁊ ſunt etiā ſuſtentacula ſuſtinētia ipſos:ſicut fibule ponunꝛ in manubꝛijs cutelloꝝ. Et tunica quidē vuea vue aſſimilatur:h̄ñs foꝛamen vnū a quo lux extra emanat. Et ſub iſta eſt humoꝛ albugineus ſimul cū ſpū qui ſpūs tendit ab humore grādinoſo ad tunicā coꝛneaꝫ. Et dicte tunice ⁊ humoꝛes oēs ſunt defendētes grandineū a nocumentis. Et cum dico ſpūs intendo ſpm̄ viſibilē:q̄ꝫuis quilibet aer valde ſubtilia tus ſpūs poſſit noiari ſ̄m ſn̄iaꝫ medicoꝝ: ⁊ nō loquoꝛ ḋ ſpū ſ̄m ſn̄iam dialecticoꝝ. ⁊ iſta dixi de ſpū vt ex equocis mime poſſit errari. Nūc ſeq̄ꝛ tractare de ꝓpꝛijs egritudibꝰ oculoꝝ

¶ Cap. xv. Qḋ eſt de puſtulis ⁊ paruis ap̄atibus oculoꝝ.

Uſtule ⁊ parua ap̄ata q̄ oculis accidunt pꝛo maioꝛi p̄te rubea exiſtūt. Sed puſtule que in alchoꝛnea ꝓcreanꝛ ad albedinē tendūt. ⁊ generatur ibi .ſ. in alchoꝛnea ſanies ſicut fit in alijs mēbꝛis cā alicuius puſtule. Et poteſt etiam euenire ex coꝛroſione. Et fit diuerſificatio in puſtulis paruis:ſ̄m diuerſitateꝫ ſuarum ſpecierum. hoc eſt in duritie ⁊ mollitie:q̄m̄ duricies ſeu dura puſtula eſt:q̄n̄ ꝓcreatur ſub pān̄iculo tertio. ⁊ mollis quādo ſub pꝛimo oꝛitur. Sed puſtula que ſub coꝛnea oꝛitur. ſi nō eſt in directo pupille:nō habet viſuꝫ remouere. Sed ſi in directo fuerit viſum remouet:atqꝫ p̄uat omnino. ⁊ laniatur coꝛnea atqꝫ oculus exterius eminet.

¶ Cap. xvi. Quod eſt de variolis oculoꝛum.

Ariolaꝝ quedā ſunt parue quare cura earū leuis exiſtit. Et quedā magne quarū cura difficilis exiſtit. Quedā medie exiſtunt. ⁊ foꝛtioꝛ ex ſpeciebus iſtarū eſt illa que eminet in tm̄ ꝙ tāgit pilos palpebꝛarū exterius ⁊ capiti clauuli ſimilaꝛ ⁊ iſtius cura ipoſſibilis exiſtit. Sꝫ ſi p̄ua fuerit erit poſſibilis h̄ cura eiꝰ. ¶ Et ſcias ꝙ differētia eſt inter variolā ⁊ puſtulā: q̄m̄ variola albedini pertinere videtur: ſed puſtula in ſui radice nullam albedinē videꝛ h̄ēre. Et iterū ex variola poſſē eſt vt pupilla toꝛqueaꝛ. ⁊ a ſua exeat rotūditate. Quare ſi p̄ua fuerit toꝛtura: ſufficit tibi in cura coliriū roſaꝝ. ſiue ſieꝛ roſaꝝ fricatū ſubtiliſſime cū albugine oui. ⁊ ponaꝛ in oculo gutta poſt guttaꝫ. Et ſubtilia regimē. ⁊ purga coꝛpus cū eo qḋ ꝯuenit. Et qḋ magis laudaꝛ in purgādo caput ē hierapicra ſola ſi coꝛpus fuerit debile ⁊ tp̄s obuiauerit:ſiue nō fuerit aptū purgatōi. ⁊ hierapicra cū coloq̄ntida ⁊ medulla amigdalarū ſi coꝛpꝰ fuerit foꝛte ⁊ tp̄s tēperatū magis ceteris collaudaꝛ. ſed attēde ꝙ ante purgationē incipere debes a phlebotomia baſilice ſi coꝛpus robuſtū fuerit extrahendo de ſanguine in quantitate magna. ⁊ ſi debile fuerit. ⁊ tēpus nō fuerit temperatuꝫ minime ex cephalica trahendo in modica q̄ꝫtitate. Et cōuenit in hoc caſu iſtud ſieꝛ. qḋ. ℞. ſeminis roſaꝝ ⁊ coꝛticis ſubtilis granoꝝ pini ⁊ caude equine. an̄. aur. v. licij ⁊ croci. an̄. ℥. i. ſarcocolle. ℥. ſ. ſeminis citonioꝛum quartā p̄tem ponderis totius predicte receptionis. piſtenꝛ optime ⁊ cribellenꝛ ſubtiliſſime vnaq̄ueqꝫ res ſigillatim per ſe. demum plures ſimul reducanꝛ ⁊ ſub aqua roſata cooperianꝛ ⁊ ꝑmaneant in ea ſic. iiij. horis. ⁊ malaxa optime: ⁊ deinde permitte ſic quieſcere ⁊ aqua roſata clara que ſupnatabit remoueatur.

⁊ ꝙ ſpiſſum eſt ⁊ turbidū in vaſe vitreo recondat̃ ⁊ pma-neat ſic donec īduret̃. ⁊ tunc īformēt̃ grana ad modum ſeminis coriādri: ⁊ cum neceſſe fuerit diſſoluant̃ cū albugine oui ⁊ in oculo diſtillet̃. terreſtreitas vero ⁊ groſſicies illa q̄ remanſit a turbido ⁊ ſpiſſo p̄dicto in fundo vaſis i erū piſtetur. ⁊ cum aqua roſata miſceat̃. ⁊ ſuꝑ folia vitis extēdat̃ ⁊ clauſo oculo deſuꝑ emplaſtret̃. Et in ſumma dico ꝙ cura iſtius eſt ſubtiliare regimē cōtinuāndo donec fuerit liberatus. Et ſcias ꝙ quelibet variola que in vuca orit̃ curabilis exiſtit. preter illam que capiti clauuli ſimilat̃.

¶ Cap. xvij. ꝙ eſt de dilatatōe pupille ⁊ eiꝰ ꝯſtrictione.

Ec qdem egritudo. ſ. dilatatio pupille. ⁊ eiꝰ con-
b ſtrictio maxime pueris habet euenire ꝑꝑ fletum eoꝝ: ſed poſſe eſt ꝙ conſtrictio ipſiꝰ ſit naturalis ⁊ illud tūc eſt valde bonum: eo ꝙ ſpūs viſibilis coadunat̃ ⁊ ſil' cōſtringit̃ ⁊ nō in exitu diſgregat̃: ſed cū ſimul multus inde cū fortitudine erit. Et dilatatio qdem iteꝝ accidit vel accidere pōt ex cōcuſſione. ſeu ꝑcuſſione aut ex multa retētione anhelitus ſicut accidit mulieribꝰ in partu. Sed qñ dilatatio eſt īnaturalis: curatione indiget. ⁊ hoc cum ſief̃ ſibi cōuenientibꝰ ⁊ cum alchool. Et attende ꝙ diuerſificat̃ cura rōne etatis ⁊ ſexus: qm̄ cura infantiū ⁊ mulieꝝ eſt cum ſief̃. ⁊ ſenibus. ⁊ his q ſunt in vltima iuuētute cura fit cū alchool deſiccatiuo. E ſief̃. infantiū ⁊ mulieꝝ eſt h̄. ℞. ſucci corticis granatoꝝ. ʒ. i. ſcedenegi indi. aure. iiij. mādragore. camemille. ſeminis lini. an̄. aur. iij. croci aur. i. ſeminis. ʒ. i. pſilij. Ͼ. i. Terant̃ ſpēs ſubtiliſſime ⁊ cribellent̃ ꝑ pānum ſpiſſum. deinde miſce hunc puluerē cum ſucco p̄dicto corticū granatoꝝ. ⁊ cū. ʒ. v. aque roſate. ⁊ cum aur. x. ſucci memithe optime colati: ⁊ pone ad lentū ignē: ⁊ decoque donec īſpiſſent̃ ad modū paſte: ⁊ fac inde pillulas ad modum ciceris: exiccent̃ in vmbra: ⁊ cū neceſſe fuerit diſſoluat̃ vna cum lacte mulieris recenter mulſo: ⁊ ponat̃ quottidie gutta poſt guttā in oculo. Sed ſi cū hac egritudine ap̄a fuerit: incipere debes a fl'omia ⁊ a purgatione ſi etas nō obuiauerit: ⁊ v̊tus fuerit fortis ⁊ tp̄s cōueniēs extiterit: ⁊ qñ ſic eſt: de baſilica ex̄here debes ⁊ in quātitate magna. Sed ſi v̊tus fuerit debilis ⁊ tp̄s ineptum fuerit: tunc de cephalica minuere debes: ⁊ in modica quātitate. ¶ Coliriū ꝯpetens illis qui ſunt in vltima iuuētute ⁊ ſenibus: ⁊ ēt qui in ſenio ſunt conſtituti. ℞. antimonij abluti: ⁊ thucie ablute lapidis ematitis lapidis laculi ⁊ margaritaꝝ: ⁊ f loris balauſtiaꝝ. an̄. aureoſ. v. vnūquodq̄ ꝑ ſe ſigillatim optīe terat̃: ⁊ cribellet̃ ſubtiliſſime ⁊ miſceant̃ malaxādo oia cū aqua decoctiōis. iiij. aure. f loris mirtelle ⁊ ſemis citonioꝝ ⁊ croci ⁊ ſemis roſe canine. an̄. aur. iiij. ⁊ fenugreci ⁊ viole. an̄. aur. ij. oia p̄dcā cōquaſſent̃ ⁊ bulliant̃ in duabus libris aque lēto igne: donec ad vnā librā veniat: ⁊ colent̃ ꝑ pānum ſpiſſum valde: ⁊ cum hac decoctione miſcere debes malaxādo puluerē p̄dictarū reꝝ: poſtmodū exiccent̃. ⁊ iteꝝ cum p̄dcā decoctione miſceātur ⁊ exiccent̃. ⁊ h̄ decies fieri dꝫ: ⁊ deinde exiccent̃ ⁊ terant̃ ⁊ cribellent̃ ſubtiliſſime: ⁊ de iſto puluere diſtemperato cū aqua roſata in oculo dꝫ poni mane ⁊ ſero donec fuerit liberatus. Et h̄ puluis non ſolū cōfert illi qui dilatationē pupille patit̃ ab egritudine. veꝝ ēt illi q eā habuerit a nā. Sꝫ ſi cum dilatatione fuerit ap̄a. primo euacuare debes corpꝰ cū f l'omia: ⁊ poſtmodū cū laxatiuis: ſicut p̄diximus: emplaſtrando oculū deſuꝑ cū f loribꝰ roſaꝝ recētium vice poſt vicem: vel cum coto nouo madefacto in aqua roſata optima ⁊ odorifera valde: donec ſedatū fuerit ap̄a. Et poſtea vteris colirio ſeu puluere ſenibꝰ. ſcief̃. pueris ſicut p̄diximus. Et ꝓ certo habere dēs ꝙ ſi negligētia in cura extiterit ꝓ maiori parte ad deſcēſum aque in oculum habent deuenire.

¶ Cap. xviij. quod eſt de deſcenſu aqꝫ ad oculū.

T ſigna deſcēſus aque ad oculū ſunt diſgrega-
e tio viſus: ⁊ ꝙ apparent ante oculos ipſoꝝ quaſi muſce volātes vel cimices. ⁊ hec vniformiter eis apparēt: tā iciuno ſtō q̄ȝ repleto. Et h̄ aqua generat̃ ex fumoſitatibꝰ ⁊ vaporibꝰ aſcēdētibꝰ a ſtomacho ⁊ corpore ſuperiꝰ ſucceſſiue vice poſt vicem. ⁊ ſimul coadunant̃ ⁊ conuertunt̃ in aquā. ſicut manifeſte apparet in balneo ꝙ ex vaporibꝰ a fumoſitatibꝰ reſolutis fit aſcēſio ad ſupficiē: ⁊ ibi ꝯgregant̃. ⁊ in aqua conuertunt̃ q̄ īferiꝰ guttatim cadit. Et cōuenit tibi in curatiōe huiꝰ egritudinis vt ſis ſtudioſus in purgādo corpꝰ cum medicinis laxatiuis: ⁊ nō ſufficit tibi purgatio fcā i hoc caſu cū hierapicra ſolū: niſi cū ea miſceatur aliqd de collogntida ⁊ aloe ⁊ ſemine feniculi ⁊ in arabico dicit̃ beſ beg. ⁊ ſale ⁊ maſtice ꝓ ꝯfortatōe ſtomaci. ¶ Sꝫ ſi virtꝰ fuerit fortis ⁊ tp̄s ⁊ etas cōueniēs extiterit. icipe dēs a f lōmia: ⁊ poſtea predcā purgatio ſubſequi dꝫ. Et in ſūma dico ſcire debes ⁊ minime obliuioni tradere ēt ſi egritudo regrat ⁊ fortis exiſtat v̊tus ⁊ tp̄us ⁊ etas coadiuuauerint vt nullatenus flōmes corꝑe ſtiptico ex̄ntem. Qm̄ ſi feceris ad incōmoda ⁊ nocumēta multa īfirmus poterit ꝑuēire. Quare in tali caſu preuenire debes adiuuādo eū cum rebus mollificatiuis. Et cū dico mollificare: nō intelligo relaxare. cū hoc nomē equocū exiſtat. Et tibi ꝯuenit ſcire ꝙ mollificare ſtomachū ⁊ inteſtina: nō eſt idē ꝙ purgare. ſicut in hoc multi errauerunt credentes ꝙ purgare ⁊ mollificare idē exiſtat: qm̄ ꝑ mollificare itendimꝰ id ꝙ educere hꝫ feces lubricādo q̄ in ſtomacho ⁊ inteſtinis repiunt̃: ſicut mercurialis oleo cōdita facere nouit: vel incidēdo ⁊ abſtergendo ⁊ aperiendo ſicut fit cū almuri facto ex farina ordei vel frumēti: vl' incidēdo ſolū ſicut cū aceto ſolo. ⁊ ſinapis ēt feces ⁊ ſuꝑfluitates ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ educere pōt. et ꝓ tāto talia minime purgare dicunt̃: qm̄ purgare ꝓprie dicit̃ expulſio facta a medecina cum electione. ⁊ abſtineat a ꝯ̄rijs oino. et ciba cū pullis aſſatis cū modico pane optime fermētato comedendo paꝝ. ⁊ in ſero ad cenam. ſ. minime comedat. ⁊ comedere pullos elixos cū brodio i hebdomada tm̄ ſemel non nocet. Et ſi cocti fuerint cū rapis donec diſſoluant̃ conferunt: qm̄ rape oculis nō modicā ꝓprietatem hēre cōprobant̃. ⁊ multotiēs firmiter aſpicere in oculis ſilueſtris aſini expertū ē atq̄ȝ certū mirabiliter eis valere. ¶ Et iteꝝ rememorati fuerunt optimi ex medicis antiqs ꝙ inclinare faciem aptis oculis ſuꝑ decoctionē croci eis conferre ꝓbatū eſt miro modo. et ſi ꝯtinuabit̃ hoc multotiēs: poſſibile eſt vt ille vapor inde diſſoluat̃ et liberet̃ oino. ¶ Sed poſtq̄ȝ fcā eſt deſcenſio aque in oculū nō eſt laborandū: tunc circa eū donec coagulet̃ et digerat̃ et ad terminum mediocrē inter ſubtilitatē et groſſiciem deueniat. ¶ Et poſtq̄ȝ digeſta fuerit: et ad terminum ꝯuenientē deuenerit. tūc artifex laborare dꝫ in extrahendo ipſam poſt purgationē vl'em totius corporis et ꝑtialē capitis. Et eſt neceſſe vt hic artifex i hoc ſit aptus et ſubtilis valde. et multotiens expertus: ne in hac operatione aliq̄ȝ leſionem inferat alijs partibus oculorum.

¶ Capi. xix. Quod eſt de extractione cataractaꝝ ab oculiſ.

Oportet qdem vt extrahat̃ cataracta poſt ipſius perfectā digeſtionē et coagulationē: qm̄ ſi ante feceris redibit aqua vt prius. Et cum dico extrahere cataractā intellige ſane ꝙ impoſſibile ē eā extrahere ſicut multi crediderūt: ſꝫ ꝓfundat̃ cū acu inferius in ſpiſſitudinem oculi. Et facta ꝓfundatiōe ipſius extrahatur acus de oculo. Et poſtmodū dꝫ eē infirmus in loco remoto et qeto cū omni abſtinētia ab omni opatione et exercitatiōe et ab oībus que aliquā grauedinē facere poſſūt. et ſic poſſibile erit vt liberent̃ complete.

¶ Capi. xx. Quod eſt de conſtrictione pupille naturalis et non naturalis.

T ſcire debes ꝙ ꝯſtrictio pupille naturalis et a natiuitate eſt laudabilis ſicut p̄diximus: eo ꝙ cōfert viſui coadunādo ſpm̄ viſibilē: ꝙ ſi poſt natiuitatem h̄ ꝓuenerit egritudo: aut erit ex ſiccitate dominante ibidem vel ex humore aliquo acuto locū illū deſiccante. ſicut appet in pellibus ſeu corijs ꝑforatis: q2 quando exiccantur corrugantur et conſtringunt̃ foramina. Et ſiccitas qdē accn̄talis huic mēbro accidit: ſicut omnibus alijs mēbris gn̄alr̄ accidere pōt: et qñ accidit in quocunq̄ȝ mem

bꝛo fuerit difficilis exiſtit curatiõis: ⁊ quaſi ipoſſibilis ⁊ niſi hoc eſſet: poſſꝫ artificialiter curuitas in ſenibꝰ remoueri. ¶ Sꝫ laus ſit ⁊ glia altiſſimo creatori q poſuit hoc eē impoſſe ad certitudinē ſignificatiõis ſenectutis. Quare medicus ɔtētus eē dꝫ in humectādo ſolūmō tm̄ vt naturalis ſeu radicalis hūiditas ɔſeruari poſſit. ⁊ vlterius minime poſſit exiccari. ¶ Coliriū ɔueniens huic. ℞. violaꝝ bugloſſe. aā ℥. i. nenufar ptes tres vniꝰ. ℥. oīa hec ponanť i aqua pluuiali vel in aqua dulcis fontis ⁊ in ɔuenienti vaſe: ita vt optie ſubmerſe ſint ſub aqua: ⁊ illud vas in altero vaſe maiori pleno aqua ponatur. ⁊ ad ignem bulliat tandiu donec aqua colorē mutauerit: ⁊ p̄dicte res taliter ſint diſſolute: vt ad modū paſte deueniāt. Et poſtmodū extrahanť ⁊ piſtenť fortiter ⁊ ponātur in pāno dēſo ſubtili ⁊ fortiter exprimanť i parpſide vitrea ⁊ mūda valde. exiccet colatura illa in vmbra: ⁊ poſtmodū informenť grana ad modū coriādri. ⁊ cū neceſſe fuerit diſſoluanť cū albumine oui colūbe. ⁊ in oculū mane ⁊ ſero diſtillenť. Et hoc coliriū multū vtile exiſtit mulieribus pueris ⁊ ſenibus. Sed oīo ſiccitatē remouere ipoſſibile eē dicimus. Sed humectabiť mēbꝛū ad ſuā nālem humiditatē ɔſeruādā: ⁊ iteꝝ albumē oui colūbe cū viſcoſitate gūmi arabici in oculū diſtillatum ɔfert ſimiliter in hoc caſu.

¶ Capitulū. xxi. Quod eſt de debilitate viſus ex penuria ⁊ paupertate ſpirituum viſibilium pꝛocedente.

b Ec quidē egritudo ꝓ maiori pte ſenibus accidere ɔſueuit ⁊ coitu ſupflue vtentibus. Et illis qui aſſidue firmiter in ſole aſpiciunt vel in locis mlťū radioſis: aut ſupflue ſplēdentibꝰ. Et cura huius ē ɔtinue comedere oua colūbaꝝ dcocta cū rapis: aut vitella ouoꝝ gallinaꝝ elixata in aqua comedere cū ſale. Et iterū in h caſu ɔfert comedere pullos colūbaꝝ ſilueſtriū abſqꝫ capitibus ⁊ collis coctos cū rapis. Et galline etiā cū pꝛedictis pullis ⁊ rapis decocte conuenientes in h caſu exiſtunt abſqꝫ collis ⁊ capitibus ſuis: eo q capita iſtoꝝ ꝓpꝛietatē ꝓbantur habere in faciendo cecitatem: hoc eſt nō videre poſt occaſum ſolis omnino: ſicut cerebꝛa ipſorum pꝛedictorum ꝓpꝛietatem habere dicuntur in augendo ſeu multiplicando intellectum. Et ius etiā pꝛedictoꝝ pullorum columbaꝝ ſilueſtriuꝫ ⁊ gallinaꝝ pꝛedictis conferre dicitur. Et comedere etiam grana pini conquaſſata ⁊ poſita in ſucco malorū vtilia ſunt in hoc caſu. Et p̄cipe eis vt multotiens odorent mala odorifera: quoniam multuꝫ confert eis. Et h ſunt ea que augent ſeu multiplicant viſibilem ſpiritum.

¶ Caplm. xxij. Quod eſt de ɔſtrictione nerui optici.

b Ec quidē egritudo accidit ex humore groſſo ⁊ viſcoſo oppilāte ipſum foramen ſeu cānalem ipſiꝰ nerui: vnde ſpūs viſibilis habet ptranſire: vel ex concuſſione vel percuſſione ipſum conſtringēte: ſeu obturāte. Quod ſi oppilatio parua fuerit: ſequitur inde debilitas viſus: ⁊ ſi magna ⁊ completa fuerit: oīo patiēs efficitur ſine viſu: ⁊ ſignum huius egritudinis eſt: q ſi cōpꝛeſſeris digytum ſup pupillam infirmi: pupilla alterius minime dilatatur. Et pōt etiam accidere q oppilatio erit in loco interſecationis vnius nerui ſuper alterum. ⁊ tunc in ambobus oculis viſus ex toto amittitur. Et ex hoc admiranť medici q in vna oꝛa pꝛiuatur viſus: ⁊ ex toto amittitur in ambobus oculis. Sed non eſt admiratio illis qui ſciunt anotomiam: qm̄ iſti duo nerui oꝛiuntur a cerebꝛo ⁊ extenduntur ad anterioꝛa. ⁊ in medio frontis coniunguntur ⁊ vniunť ⁊ ibi interſecantur: quare ſi oppilatio fuerit in loco interſecationis ⁊ vnionis ipſorum adinuicem fiat ꝑditio viſus i ambobus ex toto ſimľ ⁊ ſemel. Et de hac egritudie dicit Gal'. q eſt impoſſibile ad ſanandū. Sed mihi videtur q flōmia cephalice: ⁊ purgatio corporis totius: ⁊ capitis ⁊ epithimare caput cum coto madefacto in oleo roſato: ⁊ liliorū: ⁊ aneti mixtis ⁊ tepidis optimam facient operationem in iſto caſu. Et diſtillare etiam pꝛedicta olea calida ex alto ſup capitis ptem anterioꝛeꝫ ꝑ ſubtilē cānulā non modicum ɔferre videtur. Sed in pꝛincipio oppilatiōis ɔferre dicimus multum oleum roſatum: quo renouate fuerint roſe recentes pluribus annis. Et cibi eoꝝ ſint ſubtiles: ⁊ qui habent ſtomachum ⁊ inteſtina ipſorum mollia conſeruare: ⁊ lubꝛica retinere: ⁊ exerceas in iſtis toto poſſe: qm̄ iuuare poteris ſi oppilatio fuerit debilis. Et poſſibile ē etiaꝫ q pꝛedicta oppilatō fiat ex apoſtemate: quare ex pꝛedictis diſſolui poteſt: ⁊ inde videbis pꝛofectum iſtius cure ſi aliqd d viſu remāſit: ⁊ oppilatio non fuerit ex toto completa ⁊ confirmata. Q: ſi fuerit oppilatio ex toto firmata ⁊ completa: ⁊ ex toto viſum amiſerit: tūc deſperatus ſum ſicut Gal'. Sed cum hoc toto abſtinēdū eſt a ɔrijs: ⁊ nō ſolum in iſta egritudine. veꝝ ēt i oībꝰ totius corporis: qm̄ in egritudinibus pedū abſtinentiā ſeruamus. Quanto magis in iſta cuius ſanitas tā neceſſaria exiſtit. Et ſcire debes q oīa acuta habent caput replere ex vapoꝛibus ⁊ fumoſitatibus: ſicut ſunt cepe: ⁊ allia ⁊ his ſimilia quare viſui potiſſime nocēt: ⁊ materia eīo exiſtūt cecitatis.

¶ Capitulum. xxiij. Quod eſt de humiditatibus oculoꝝ.

d Iminutio viſus in oculis multarum eſt ſpērum que fit in humiditatibus: ſeu in humoꝛibꝰ oculoꝛum. Et diuerſificantur in groſſitudine. ⁊ ſubtilitate: ⁊ in qualitate ⁊ quantitate. qm̄ poſſibile eſt vt ingroſſentur pꝛedicti humores vltra debitum ſue nature: vel ſubtilientur aut multiplicetur in quantitate in eis humiditas accidentalis: ⁊ inde viſus perturbatur turbatione leui. Et cum dico ingroſſatio vel ſubtiliatio. aut exceſſus in quantitate aut qualitate: non intelligo vt ſit elongatio in his ſuperflua multum a naturali diſpōne. ſed q incipit fieri elongatio. qm̄ qn̄ exitus a nāli diſpōne in pꝛedictis fuerit cōpletus atqꝫ firmatus. tunc cura difficilis valde efficitur. q: differentia non modica exiſtit inter rem que incipit ingroſſari. ⁊ eam que iaꝫ eſt ingroſſata atqꝫ firmata. Et medicus ꝑ ſe cognoſcere dꝫ ſigna iſtaꝝ rerum ex accidentibus infirmo ſupuenientibus. ⁊ ſtudeat toto poſſe vt infirmus ad pꝛiſtinam ⁊ naturalē redeat diſpōnem remouendo accidētia innālia oīo. Et iſta q̄ dicta ſunt ſufficiūt illis ſolūmodo: qui diu in p̄dictis egritudinibus ꝑ ſe pluribus vicibus opati ſunt. vel illis qui l ngo tpe ſtuduerunt in logica ⁊ in ſcientia naturali. ⁊ expti ſunt in cognitiōe reꝝ gñabiliū ⁊ coꝛruptibiliū ⁊ hmōi. ⁊ cum pꝛedictis ſe iuuabunt: ⁊ non abbꝛeuiaui hunc tractatū nō ponēdo pticularia conuenientia in hoc. niſi ne multū ꝓlongaretur ſermo in ipſo. Et quāuis opationes manuales oēs pticulariter itegre ⁊ pfecte cognoſcā. Quia tn̄ ex ſola viſione alicuius vulneris animus meus debilitať in tm̄ q ad immenſam ſyncopim deuenio. ideo hunc tractatū abbꝛeuio p̄dicta pticularia omittendo.

¶ Cap. xxiiij. Quod eſt de egritudinibus que fiunt in mutina ſeu albedine oculoꝛum.

e T accidunt in albedine aꝑata: ſicut in alijs mēbꝛis accidere ɔſueuerunt: ⁊ cura huius ē in p̄u. flōmia. ⁊ ſubtiliatio regimīs ponēdo in oculum aquam roſatā in qua ſteterint i mollia liciū ⁊ ſemina cytonioꝝ tādiu donec aqua colorē mutauerit. ⁊ poſtmodum coletur ⁊ miſceatur cum ea aqua albumen oui. ⁊ deinde in oculum quottidie diſtilletur donec liberetur.

¶ Capitulum. xxv. Quod eſt de inflatiōe ɔiunctiue abſqꝫ apoſtemate.

e T accidit hec egritudo coniunctiue ⁊ ꝓ maiori parte ſenibus ꝑꝑ debilitatē ſui caloꝛis innati. ⁊ fit etiam expunctura muſce. vľ alterius ſibi ſimilis. Et cura huius eſt ponere cotum vel peciam lini madefactam in hac decoctiōe que ℞. floꝛis camemille ⁊ ſeminis lini. ana aur. i. aque. ℥. ij. decoquatur vſqꝫ ad conſumptionem quarte partis: ⁊ coletur: ⁊ in illa colatura apponantur de albumine oui aur. ij. optime miſcendo: ⁊ diſtilletur in oculo quottidie gutta poſt guttam ea exiſtēte tepida: deinde cotum madefactū in eadem deſuꝑponatur.

¶ Capitulum. xxvi. Quod eſt de taſſa que eſt gutta rubea que fit in albedine oculorum.

It ẽt hec egritudo in ꝯiunctiua.l.macula rubea
vel gutta rubea ex percuſſione pãni vel ſibi ſilis
Et cura hui⁹ eſt fl̃omia cephalice ſi ĩfirmus pote
rit ſuſtinere ⁊ flebotomare pullũ colũbarum ſub
ala.et illũ ſanguinẽ calidũ diſtillare in oculũ quottidie do
nec fuerit liberatus.

Capl'm.xxvij. Quod eſt de granulis generatis in albe⸗
dine oculoꝛum.

Ec ẽt granula in albedine generanť:ſicut in pu⸗
pilla ⁊ in alijs ꝑtibus oculi fieri cõſueuerũt. Et
cura hui⁹ eſt flebotomare cephalicã in ꝓncipio
⁊ purgare coꝛpus ipſius,cũ hierapicra. Et poſt
infũdere ſemĩa citrinoꝝ in aqua roſata ⁊ ipſã tepidã quot
tidie in oculum diſtilla. ⁊ ſi poſt.iiij.dies in oculo aliqd re⸗
mãſerit. in p̃dicta aqua roſata miſcebis aliqd licij ⁊ croci.
⁊ q̃to vetuſtioꝛ fuerit egritudo tanto magis addes de licio
⁊ croco .⁊ q̃to diminuiť egritudo. tanto minus de croco ⁊
licio. Et qd̃ min⁹ de his poni dꝫ eſt vt in.ʒ.p̃dicte aque po
nas de vnoquoq; octauã partẽ aur.vni⁹. Et ſi multũ ꝓlõ⸗
gareť egritudo.nõ nocet addere aliqd de myrrha. Et poſtq̃ꝫ
egritudo ĩcipit decliare. ⁊ remanet in oculo de ſpiſſitudine
granuli ⁊ de coloꝛe ipſius vtere abſterſiuis ⁊ mundificati⸗
uis que ſint abſq; moꝛdicatione.addendo aliqua que hñt
oculũ ꝯfoꝛtare: Et ſi inueterata fuerit egritudo multũ. fiat
hoc alchool. ℞.ſpume maris eris vſti.ana.aur.v.anthere
⁊ ſemĩs floꝝ maloꝝ granatoꝝ.ana aur.ij. dardachic.aur.
x.piſteť vnaqueq; iſtaꝝ ꝑ ſe.⁊ cribellenť ſubtiliſſime ⁊ mi⸗
ſceantur cũ acetoꝛ:⁊ poſtmodũ exiccenť:⁊ iteꝝ terantur ⁊ cri
bellentur ⁊ miſceantur cũ ſucco feniculi.⁊ iteꝝ exiccẽtur ⁊ te
rantur quinquies ⁊ miſceantur cũ aqua roſata valde aro⸗
matizata terendo ⁊ exiccando.⁊ poſtmodũ cribellentur ſub
tiliſſime ꝑ pãnum ſpiſſiſſimum:⁊ conſeruentur optime ĩ va
ſe vitreo.⁊ cum neceſſe fuerit mane ⁊ ſero de eodem in ocu
lo ponatur donec fuerit liberatus.

Capitulum.xxviij.Quod eſt de ſebel.

Et etiam h̃ egritudo in cõiunctiua euenire reꝑiť
multotiens:⁊ ẽ quedã ꝯtextura rubea facta ĩ ſu⸗
perficie coniunctiue ſeu albedinis oculoꝛum. ⁊
nominãtur in arabico vene altheben:⁊ non ſunt
vene pꝛocedentes ab epate:nec arterie a coꝛde venientes: ſꝫ
venis aſſimilantur que inuolute ſunt ⁊ cõtexte ſupꝛa albu⸗
ginem:⁊ aliqñ in tm̃ extenduntur q̧ nigrũ coopꝛire reperiũ
tur. Et conuenit medico in pꝛincipio iſtius egritudinis vt
ſit ſtudioſus in purgando infirmum ⁊ flebotomando ip̃m
⁊ appõendo oculo alchool.abſterſiuũ ſicut illud qd̃ nuper
ſupꝛadiximus:⁊ ſubtiliare regimẽ. ⁊ ſic liberabitur deo dã
te. Et ſi in cura pigricia fuerit aut aliqua de cã regimen ei⁹
fuerit ineptũ.augebitur egritudo ⁊ ingroſſabitur. ⁊ ĩdura⸗
bitur donec viſui inferat nocumentũ.quare cũ ſic fuerit d̃
neceſſitate erit vt ꝑ manus chirurgi hẽat ꝑtrãſire. Et tales ĩ
arabico collectiones ſcebellium nominantur.

Capl'm.xxix.Qd̃ eſt de ꝯiunctiua cũ apte ⁊ ſine apate.

Ecidit ẽt ꝯiunctiue repletio cũ apoſtemate ⁊ ſi⸗
ne ⁊ extenſione venarũ:⁊ repletione ipſarũ:⁊ cũ
rubedine ipſius ꝯiunctiue ⁊ groſſitie palpebꝛaꝝ
cũ abundantia lachꝛymaꝝ: ⁊ hñs hoc nõ poteſt
aerẽ inſpicere: quare flebotomiã multũ ꝯferre dicimus: ⁊
purgatio ẽt vtiliſſima exiſtit.⁊ pone ſuꝑ oculũ cotũ madefa
ctũ in aqua roſata tepida vice poſt vicem: et ſit in pꝛedicta
aqua aliquid licij diſſolutum:et ſi in naribus inijcies coli
rium de memithe:inde magnum videbitur iuuamentum.

Cap.xxx.Quod eſt de nimia ſubtilitate ſpiritus viſibi
lis et ipſius groſſicie.

Cias q̧ egritudines et accidentia ipſarum oꝛiũ
tur in particulis membꝛoꝝ:et etiam in ſuſtentan
tibus ipſa mẽbꝛa:ſicut accidit in ſpũ viſibili:qm̃
ſi fuerit ſubtilis plus debito videbit ſolum ꝓpe
⁊ non a longe. et ſi groſſus vltra debitum videbit a longe
⁊ nõ ꝓpe:et cura vniuſcuiuſq; iſtoꝝ ẽ reducere vnũquodq;
ad ſuã nãlẽ et ꝓꝛiã diſpõnẽ:et nõ ſolũ mẽbꝛa. veꝝ ẽt ſuſtẽ
tantia ipſa. Et ſcias q̧ vnicuiq; p̃dictarũ ꝑticularũ ſunt ꝓ
pꝛia accidentia:⁊ non declaraui ea oĩa: et eoꝝ curas ꝑticu⸗
lares:eo q̧ hic noſter liber nimiũ ꝓlongaretur. Sed ſcri⸗
pſi ex accidẽtibus manifeſtioꝛa:in qbus ſub qualibet ſuaꝝ
ſpẽrũ multe ſpẽs ꝯtinẽtur. Et poſui curas gñales ipſarũ
ex qb⁹ cure oĩuꝫ ꝑticulaꝝ exiſtentiũ ſub eis ĩtelligi poſſunt.

Cap.xxxi.Quod eſt de his que ab extrinſecus cadunt ĩ
oculos vel ĩ nares vel in aures.

Et nõ remanſit mihi iam ad rememoꝛandũ ali⸗
qd de his q̃ mẽbꝛis ſenſuũ ꝑtinere videnť niſi d̃
his q̃ ab extrinſecis hñt pꝛouenire:ſicut eſt palea
ſubtilis:et lapides parui.et arena.et his ſil'a.
Quare ſi ſubito in ꝓncipio p̃dictoꝝ euẽtus ſtudioſus fue⸗
ris.leuis erit ipſoꝛũ cura.et ſi nõ ꝑiculũ eminet. et id qd̃ in
oculo cadit de leui curať.dũmõ nõ ĩuiſceť ibidẽ. et in tuni
ca nõ diu ſteterit inuiſcatũ. Sed ſi in aurẽ aliqd̃ ſemen
vel granũ ceciderit.ſicut frumẽtũ vel granũ hoꝛdei vel his
ſilia.illud leue minime iudicamus.qm̃ attrahit ad ſe d̃ hu
miditate ibidẽ exiſtente.et idẽ augmẽtať.quare ĩmẽbro il⸗
lo calefactio et ebullitio generať.et idẽ putredo. et idẽ pꝛa
ua accñtia ꝯſequũtur ꝑꝑ nobilitatẽ mẽbꝛi. et ꝑꝑ ꝓpinqui⸗
tatẽ ipſi⁹ nocumẽti ad cerebꝛũ qd̃ radix oĩum ſenſuũ exiſtit
et fit ide ſuꝑcalefactio in toto coꝛꝑe.et aliqñ oxipilatões pa
tiunť et febꝛes ĩoꝛdinatas ab alijs febꝛibus.et oĩa iſta fiunt
ꝑꝑ pigritiã extrahendi illd̃ in ꝓncipio ſui caſus.et aqua ẽt
qñ in aurẽ cadit.et ibi lõgo tꝑe moꝛať.magnũ facit nocu⸗
mẽtũ q̃uis eius ſubſtãtia ſubtilis exiſtat. Qm̃ qñ ibi lõgo
tꝑe moꝛať.ingroſſať.et poſtmodũ alterat nãlẽ cõpl'onẽ ce⸗
rebꝛi. Sed qñ aqua aut ventus in aurẽ ſubintrauerit dolo
rẽ ꝑit. Quare ſtudioſus eẽ d̃bes ĩ reparãdo ꝯpl'onẽ ipſius
nãlẽ.et innãlẽ remouere q̃cũq; mõ fuerit.ſicut tibi videbiť
ꝯuenire. Sꝫ qñ aliqd ĩ oculo cecidit.illud ẽ leue remouere
ĩ ꝓncipio.et hoc cũ picicarolis vl' ſtilo.ſeu cũ tẽta vl' cũ filo
et turbatio q̃ inde ſeqť in oculo remoueať cũ albugie oui
appoſita. Sꝫ ſi id qd̃ in oculo cecidit fixũ fuerit in eo atq;
firmatũ vl' ĩuiſcatũ. Tũc eger ĩdiget vna ex p̃dictis curatio
nibus q̃ ſcriptẽ ſunt in cura ſcabel. Et vngula ẽt cũ in ocul'
euenerit ſili mõ curať.ſ.vt eam ĩcidat ille qui optime in il
la curatione vl' oꝑatione ẽ exꝑtus.et illi cui aliqd in aures
d̃ nouo ceciderit aurẽ ipſius ĩpleri iubeas ex oleo ſiſamio
tepido.et poſtmodũ fac eũ ſternutare ponẽdo ſternutato
ria ĩ naribus ipſius .et exhibit incõtinẽti. Sꝫ ſi id qd̃ ceci⸗
derit diu illic fuerit.ita q̧ iã alteratonẽ recepit.et ip̃m co⸗
natus fueris extrahere violẽter vl' remouere.facies ibidem
ĩflationẽ et ap̃a euenire. cũ illud mẽbꝝ ĩ diſpõne maximi
ſenſus exiſtat:et d̃ leui ad doloꝛẽ ĩtolerabilẽ ip̃m poteris ꝓ
uocare.imm̃ q̧ ad d̃fectũ inde poſſꝫ ꝑuenire.vl' ꝓpe.qua⸗
re cũ oĩ ſolicitudie ĩtẽdere d̃bes ĩ mitigando doloꝛẽ ipius
ap̃atis.et ĩcipe a fl̃omia cephalice. et a purgatiõe ipſi⁹ ĩfir
mi.ſicut ei meli⁹ ꝯuenire videbiť.et poſtmodũ pone ĩ aurẽ
ĩfirmi.oleũ roſatũ cũ tertia ꝑte ipſius olei anethini et cũ co
gnoueris apoſtema optime eẽ digeſtum.ipſum fac ſternu⸗
tare ſicut ſupꝛadiximus et exibit.

Cap.xxxij.Qd̃ ẽ d̃ animalibus ſubintrantibus ĩ aurẽ.

Et ſcias q̧ qñ aĩalia aurib⁹ ſubintrãt inde labo⸗
res maximi et ĩngetudies hñt ꝓuenire.quare ſi
p̃dcã aĩalia fuerit parui coꝛpis.ſicut ſunt puli⸗
ces vl' eis ſilia:tũc aur ẽ ĩplere d̃bes oleo tepido
et ſic moꝛtua exhibũt eũando. Sꝫ ſi aĩal fuerit magnũ non
ẽ ꝯueniẽs tũc ip̃m moꝛtificare.qm̃ ide maximũ ꝯſeqť no⸗
cumentũ. Sꝫ tũc implere debes aurẽ ipſius ſucco folioꝝ ꝑ
ſici mixto cũ aqua tepida:q: ex illo oĩo fugať.⁊ poſtmodũ
aquã euacuare ſtudeas:ponẽdo ibidẽ oleũ anetinũ.⁊ ipꝫ
euacuãdo ⁊ exſiccando.⁊ euacuať ẽt p̃dicta aqua ponẽdo
in aurẽ granũ frumẽti q̧ ab oĩ putredine ⁊ ꝑfoꝛatiõe ſit re⸗
motum in pecia legatũ:qm̃ violenter exſiccando aquã pꝛe
dictã extrahere eſt pꝛobatum.⁊ ſicut dictum eſt in auribus
ita intelligendum eſt ⁊ operandum in naribus.

¶ Capitulũ.xxxiii. Quod eſt de ſanguiſugis nares ſubin
trantibus.

T receptio quidē aliquoꝝ aialiuꝫ extrinſecꝰ per
nares lõginquum valde a vitate eſſe videtur ſed
multotiēs bibēdo aquā naribꝰ ſanguiſuga ſub⸗
intrare repit. Quare ſternutatio ipaꝫ expellere ꝓ
batur: ⁊ ſi in naribꝰ viſui appuerit. ipſam cũ picicarolis ex
trabere debes. Et ea q̄ ipſas occidere hebēt numero pluri⸗
ma reperiunt. ex qbus ē ſerratura ligni rubei. ⁊ ſuccus ma
rubij: ⁊ cētaurea diſſoluta cuꝫ aceto. ⁊ carſeelion aduſtum:
et multa alia que rememoratus ero in egritudinibus gule.
Et q̄ hic dicta ſunt mihi ſufficere vident. Et tñ ſcias ꝙ fu⸗
mus marrubij tractus per os vel per nares fortiſſime eas
hꝫ pernecare.

¶ Tractatus nonus qui ē de egritudinibus cerebri. ⁊ eſt
continens capitula viginti.

¶ Capitulum.i. Quod eſt de egritudinibus anterioris par
tis cerebri.

T alterat hec pars in caliditate: frigiditate: ſici
tate: ⁊ humiditate. Et incipiemus nũc ꝑmo de
termiare de alteratiõe facta a caliditate. Et ille
cui hec qualitas ĩ anteriori pte ſupabũdauerit
loqtur inordinate: ⁊ cõſequitur corruptio eidē in imaginati
ua: in tñ ꝙ imaginat ea q̄ vera nõ exiſtũt. Et ego qdem vidi
hoiem: q imaginabat ſe videre quēdaꝫ amicum ſuũ volēteꝫ
occidere ipꝫ. ⁊ h corruptio erat in imaginatiua: q̄ quidē cor
ruptio ſeu egritudo eideꝫ ſupuenerat ex longa ⁊ multa equi
tatiõe per calorē ſolis. ⁊ ſine dubio p̄dicta caliditas nõ erat
euacuata a ſiccitate. Et primo poſt equitationeꝫ p̄dictā per
ſolē paſſus fuit effimerā. ⁊ pꝰ eā corruptionē imaginatiue.
Et cũ facta fuiſſet infuſio multa capitis ipſius ex aqua roſa
ta ⁊ aceto cũ ſucco corticis cucurbite ⁊ oleo oliuaꝝ dulciũ ĩ
frigidato in puteo cõualuit icõtinēti: ⁊ ad priſtinā redijt ſa⸗
nitatē. ¶ Sed ſi in eadē parte corruptio imaginatiue ex fri
giditate facta fuerit inde maximum cõſequit impedimentũ
qñ infirmus nullatenus põt imaginari aliqd qđ ſubtilis
ĩtellectus exiſtat. Et ſi cum frigiditate hũiditas fuerit aſſoci
ata: accidit infirmo ſuperfluus ſõnus ⁊ aliquãdo dormien⸗
do oculos hꝫ aptos. Et põt etiā eidē accidere: ꝙ cuꝫ difficul
tate valeat palpebras eleuare. Et in ſomno ſimiliter fortiſſi
me ꝓfundat. ⁊ ſequit inde aliqñ diſſolutio catarri cuꝫ oppi
latione nariũ. quare ſi dicta egritudo ex ſola fuerit frigidita
te: dicimus quod inunctio facta ex oleo de ben vel de ſpi⸗
ca nardi eſt cura optima ⁊ ꝑfecta. qñ tēperate calefacit: ⁊ ē
neceſſe vt non obliuiſcaris oino eoꝝ q̄ p̄diximꝰ. ſ. ꝙ mēbra
ꝑncipalia de neceſſitate reqrunt in ſuis medicaminibꝰ ea q̄
ſubtilia ſũt ⁊ ſtiptica. ⁊ q̄ꝫuis egritudo oino reqrat apitiua
poroꝝ: minime tñ deſiſtere debes ab appõne ſtipticaruꝫ ⁊ ſub
tiliũ mediciaꝝ ad ꝯſeruationē nãliũ virtutũ ipſius membri.
Et medicine etiā q̄ ſunt aromatice maxime habēt ꝑncipalia
membra cõfortare quare ipſis egent pre ceteris in oibꝰ ſuis
neceſſitatibꝰ. Sꝫ ſi frigiditati humiditas fuerit aſſociata. o
leum de ſpica cum modica quantitate olei roſati dicimus
ei ſufficere.

¶ Cap.ii. Qđ eſt de egritudinibus medie partis cerebri.

T ſcias ꝙ pars media cerebri vere cerebrũ exi⸗
ſtit ⁊ illud qđ ibi exiſtit. eſt recte cerebrũ ⁊ nãle. ⁊
põt ēt ei euenire q̄libꝫ p̄dicta ſpēs male ꝯplexio
nis. Sed accñtia q̄ ex iſtis conſequũtur: fortiora
valde exiſtũt ꝑoribꝰ: qñ ſi ei ſolũmodo acciderit itēſa cali⸗
tas: cogitatiua tunc fortiſſime perturbat. ⁊ i oibus ſuiſ cogi
tationibꝰ iſtabilis eſſe reperit. ⁊ oia ei ꝯmunia eē vident. ⁊
ꝑſeuerabit ſic donec illic poſueris que dictā malā qualita⸗
teꝫ habeāt remouere. Sed ſcias ꝙ pars iſta media cerebri
minime ſuſtinere põt virtutes medicinaruꝫ fortiuꝫ ſicut põt
anterior. ⁊ adhuc lõge minus q̄ꝫ poſterior: eo ꝙ cõmiſſura
cranei q̄ in directo iſtius partis repit: eſt rarior valde ⁊ mi⸗
nus cõiuncta ſeu ſigillata alijs cõmiſſuris ꝗ poſtq̄ꝫ ita eſt:
virtutes medicinaꝝ facilius poſſunt ꝑ hāc cõmiſſuram ad
cerebrum pertranſire q̄ꝫ per alias cõmiſſuras aliaꝝ cellula
rum. Et q: cum hoc etiā cerebrũ quod in hac parte media
exiſtit: magis ē humidum atqꝫ molle. iđ ipſius mala quali
tas citius ⁊ leuius diſſoluit ⁊ remouetur. Et cũ hec pars ſit
minera ⁊ radix atqꝫ fons aliaꝝ cellulaꝝ inde cũ maiori dili
gentia ⁊ oi tēperantia eſt medicanda. abſtinēdo ab oi appo
ſitione fortiũ medicinaꝝ: ⁊ ſpecialiter ab his que in ſuis qua
litatibus nimiũ excedũt ⁊ maxime in friditate: qñ hec pars
omnino minus poteſt frigiditatē ſuſtinere alijs cellulis.

¶ Cap.iij. Quod eſt de mala complexione in media cellu
la interioris cerebri.

T accidit cogitatiue ex mala complexione frigi⸗
da tarditas cum raritate ⁊ eius cogitatio inſtabi
lis omnino efficitur: ⁊ poſtmodum redit ad pri⸗
mā cogitationem cum omni duritie ⁊ tarditate.
Et cura huius eſt temperate hanc partem calefacere. q̄ꝫuis
hec pars magis calitatem poſſit ſuſtinere q̄ꝫ friditatē cuꝫ ei
fuerit neceſſe. Et ſi cum fritate humiditas preabundauerit:
q̄ꝫuis raro contingat: tunc tibi ſufficiet in cura oleuꝫ de hal
chaon. i. de cotula fetida: vel oleum corticis citri. vel epithi
ma ex corticibus citrorum recentium factum: aut ex macis
conquaſſatis ⁊ mirtis cum aqua dulci. Et ſi ſiccitas cũ fri⸗
tate affuerit: turbatur intellectus aliqñ. ⁊ aliqñ nõ. ⁊ opera
tur inordinata. Et gnãliter dicimus ꝙ cura ſiccitatis mem
broꝝ quaſi ipoſſibilis eſt: ⁊ ſpãliter iſtius cuꝫ ſit ꝑncipale.
Qñ ſi conatus fueris curare eũ cũ humidis abſqꝫ obuiati
one cũ ſtipticis timeo ꝙ induces eũ ad relaxationē totius
corporis. quare ſufficere dicimus in curatione huius ea q̄
p̄diximus. ſciendo ꝙ cerebrũ minime põt ſuſtinere ea q̄ ſũt
in exceſſu frida ſicut p̄diximus ⁊ ſpãliter cellula media.

¶ Capitulum.iiij. Quod eſt de paſſionibus que fiunt in
parte poſteriori cerebi.

Cias ꝙ iſta pars melius poteſt ſuſtinere ⁊ facili
us virtutes ⁊ potentias medicinarum alijs par
tibus ipſius cerebri. Et ratio huius eſt: q: oſſa q̄
in hac exiſtunt parte duriora ac denſiora valde
ſunt oſſibus aliarum partium cerebri. ⁊ pori etiam iſtius ꝑ
tis longe denſiores ⁊ corpulentiores ⁊ duriores ceteris par
tibꝰ cerebri reperiuntur: ⁊ propter hoc virtutes medicinarũ
intus per illam partem penetrare non poſſunt: niſi cum di⸗
ficultate. Et cura exceſſus qualitatum in iſta parte ſit: ſicut
diximus in predictis: ſed ſecurius operari potes in iſta q̄ꝫ
in alijs poſtq̄ꝫ cognoſcis ꝙ facilius poteſt hec pars virtu⸗
tes medicinarum ſuſtinere alijs partibus cerebri. Sed hec
pars in tantum differt ab alijs: qñ ſi hec pars ſuperflue in
frigidat: accidit ide ifirmo difficultas memorie. Et ſi ifrigi⸗
datio in eadē parte in vltimo facta fuerit: priuabit memo⸗
ria infirmus ex toto: ſed poſſibile eſt dictā memoriā recupe
rare calefaciendo iſtam partē cum emplaſtris ⁊ vnctionibꝰ
⁊ cibis ſibi cõuenientibus. Et cerebrũ qdē leporis in cõfor⸗
tatione memorie ⁊ ipſius reparatiõe maximā ꝓprietatē cõ⸗
probat habere. Et inunctio ēt facta ex caſtoreo vel ex oleo
ipſius. ⁊ ipm ſilr odorare memoriā potiſſime habet recupe
rare. Et huic parti poſteriori memoria appropriat quemad
modum cogitatiua medie: ⁊ anteriori imagiatiua deputat.

¶ Cap.v. Qđ ē de egritudinibꝰ ⁊ oibus ſuis accidētibꝰ ꝓ
uenietibꝰ ex õſtructiõe ſeu corruptiõe ꝯplõnis totiꝰ cerebri.

T poſſunt qdē he egritudies ⁊ accidētia proue
nire cũ humoris vicio. ⁊ ſine hũoris vicio: ⁊ q̄cũ
qꝫ mõ fiat ſeqtur ide corruptio vel õſtructio i vir
tute regitiua totiꝰ corporis. Et ex iſtis egritudi⸗
nibus eſt apoplexia: ſiue corruptio cõplexionis fuerit ex ſub
ſtantia ipſius cerebri: ſiue ex alijs mēbris hoc ei hēat ꝓue⸗
nire. Et iā cognitũ eſt atqꝫ ſcitũ ꝙ apoplexia ē ſpaſmus et
ſpaſmꝰ ē attractio neruoꝝ verſus ſuā radicē. Et qñ h ꝯctio ē
volutaria: tũc nãlis ē: ⁊ qñ inuolũtaria exiſtit: illud ex pluri⸗
bus ⁊ diuerſis cauſis hꝫ ꝓuenire. ſ. aut ex ſupflua ſiccitate
membris aduenietē: ſicut i carne ſalſa apparet euidenter: q:
ꝯtrahit ex ipſa ſiccitate. ⁊ i corijs q̄ fortiſſime icriſpantur: ex

eadē. Et pōt etiā ex humiditate ſpaſm⁹ euenire.ſ. ab hūore
humido a nā egrediēte. qñ ex eodē vapor groſſus orit̄ ⁊ re-
ſoluit̄: ⁊ efficit̄ ille vapor ex ſuba aquoſa. ⁊ ex eadē ꝑdictus
vapor efficit̄ quare replet̄ mēbrū i tm̄ qꝺ nō pōt cerebrum
predictum humorem ſuſtinere vt pri⁹. ſicut apparet in vtri-
bus: qm̄ qñ in edē vinū ebullit nō poſſunt vinū ſuſtinere ſi-
cut ante ebullitionē. eo ꝙ ante ebullitionē ꝑtes cōiuncte exi
ſtūt. ⁊ i ebullitione i aeritatē ⁊ vaporoſitatē ꝯuertunt̄. quare
locus maiorē habere indigēt: vñ vter cōtrahit̄ ⁊ tumeſcit: in
tm̄ ꝙ nō videt̄ poſſe ſuſtiere: vñ ex oib⁹ dictis ſpecieb⁹ ſpaſ-
mus efficit̄. ⁊ ex ipſis membra ꝯhuntur. Et fit ſpaſmus in
corꝑe ſeu in ſubſtātia neruoꝝ qui a cerebro ꝓgrediunt̄. qua
re i tm̄ ē ſpaſm⁹: inq̄ztū iſuſio in eiſdez facta eſſe reperit̄. Et
ſi in radice oiuz neruoꝝ facta eē reperit̄. tūc ſequit̄ vniuerſa
lis ſpaſm⁹ in toto corꝑe. Sz ſpaſm⁹ ex ſiccitate ꝓueniēs ef-
ficit̄ a ieiunio vl̄ a ſuꝑflua abſtinentia: ⁊ ex labore vel exer-
citatiōe. ⁊ ſuꝑfluis vigilijs ⁊ nimio coitu. ⁊ ab oi ſuꝑflua
euacuatiōe deſiccāte. ⁊ ex intēſa ⁊ ſuꝑflua calitate. quare ſi
ex ſiccitate dñante ſolū mō fuerit: curā ipſi⁹ difficilē eē iudi-
cam⁹: tñ fieri pōt q̄zuis cū difficultate ⁊ paulatiue ⁊ poſt tē
poris longitudinem. ⁊ ſcias ꝙ hūiditas ē nomē equiuocuz
eo ꝙ q̄dā hūiditas ē cui⁹ potētia ⁊ ſubſtātia eſt hūida: ⁊ q̄-
dā hūiditas reperit̄: q̄ licet ſit humida actualr̄: ſicca tñ potē
tialiter exiſtit: ſicut colera ⁊ acetū: q̄rū vtrūq3 potētialiter ſic
cū exiſtit tñ in ſui ſuba ⁊ actualitate humidū ⁊ fluiduz eſſe
reperit̄. Quare dico ꝙ ſpaſm⁹ efficit̄ ſiue fieri pōt ex quali-
bet humiditate actuali ſiue ei⁹ cōplexio ⁊ potētia fuerit ſic-
ca: ſiue humida. eo ꝙ qñ in ſuba nerui aliqua humiditas i-
fundit̄: ſiue illa fuerit potētialiter ſicca ⁊ actu hūida: ſiue hu
mida actu ⁊ potentia: neruus ꝯhit̄ ⁊ coadunat̄ ⁊ igroſſat̄: ſi
cut in reb⁹ extrinſecis eſt videre: qm̄ qñ humiditatib⁹ ifun-
dunt̄: augmētant̄ i groſſitudie ⁊ diminuūtur in lōgitudie. ⁊
tali mō efficit̄ ſpaſmus. Et fit ēt ſpaſm⁹ ex pūctura nerui: eo
ꝙ ibi generatur apa ꝓpter multaz ſenſibilitatē ipſi⁹. ⁊ ꝓpter
ipſi⁹ habilitatē recipiēdi apa ⁊ nocumētū: fit etiā attractio
vſq3 ad radicē eiuſdē ibidē: ⁊ inde ſpaſmus generat̄. Et ſi
ſtudioſus fueris in principio in curatōe dicte puncture ner
ui annihilabitur ſpaſmus ita ꝙ non eueniet.

¶ Capitulum. vj. Quod eſt de curatione puncture nerui.

Et curat̄ ſiquidē hec egritudo cum rebus calis
⁊ ſiccis ex ſua complōne ⁊ nā. ⁊ hñtibus ſubam
ſubtilem ſicut eſt ſulphur et euforbium. Et ego
iam curaui quendā ex punctura: ponēdo ſuꝑ eā
ſulphur tantum: ⁊ curatus fuit incōtinēti. Et ſias ꝙ qñ iſun
ditur humiditas in q̄ztitate pauca. q̄ qdē magne qualitatis
.i. potentialis humiditatis: tūc nō efficit̄ ſpaſmus: ſz ide re-
laxatio vel eius ſpecies oritur. eo ꝙ neruus difficilius pōt
hāc qualitatē.ſ. hūmiditatē alijs qualitatib⁹ ſuſtinere. Et
ſpaſm⁹ vl̄is ē q a radice orit̄.ſ. a cerebro: ⁊ ꝑticularis q i mē
bris efficit̄ ꝑticularib⁹. Et qr iaz ſufficienter rememoratus
ſum de ſpaſmo: nūc de epilepſia volo facere recordationē.

¶ Cap. vij. Qꝺ ē de epilepſia procedēte a cerebro.

Epilepſia qdē tūc efficit̄ qñ humor groſſus dif-
fundit̄ ⁊ ſpargit̄ i cānalib⁹ ⁊ meatib⁹ cerebri: ⁊ hu
mor groſſus eē nō pōt niſi ſit flegma aut melāco
lia. Et qñ ꝑdict⁹ humor oppilat canales ſeu mea
t⁹ cerebri: tūc ꝯtrahit̄ cerebrū vt expellat a ſe nocumētū ⁊ in
de ſeqtur ꝯctio totius corporis: ⁊ tremūt mēbra oia: ⁊ fit in
eo gemit⁹ ⁊ rugit⁹ pp relaxationē ⁊ debilitatē v̓tutis moti-
ue volūtarie: nec dilatat̄ pect⁹ ⁊ mouet̄ ſolito more. Et acci-
dit eidē mētis ꝑturbatio cū diminutiōe ⁊ annihilatiōe an-
helitus: in tātū ꝙ quaſi ſuffocat⁹ eē videat̄. ⁊ cū conat̄ attra
here acrē illud facit cū ipetuoſitate valida atq3 forti: vt re-
ſtauret deꝑditū: ⁊ facit illud ſterrēdo ꝓpter pōderoſitatē et
grauedinē cerebri ab humore extraneo atq3 groſſo cōprimē
te ipz: ſicut i ſōno graui efficit̄ ⁊ dū diſſoluit̄ humor ille: ſe-
parat ſpaſm⁹. ¶ Et diuerſificat̄ hec egritudo ſm̄ diuerſi-
tatē groſſitudinis humoris ⁊ ipſius ſubtilitatē. Et nō ſolū
ex humore oppilante vētriculos h̄ orit̄ egritudo: verūetiaz a
vapore ⁊ fumoſitate aſcēdēte ad cerebrū reſoluto ab aliquo
humore corporis extraneo ⁊ horribili. Et fiunt in hac egri-
tudine paroxiſmi ſicut in febribus fieri conſueuerūt ex oꝑa
tione ⁊ virtute ſuꝑ celeſtiū corpoꝝ. Que qdē corpora a deo
viuo ⁊ v̓o ꝑfectionē ⁊ influētiā habere ⁊ recipe ſciuntur cer
tiſſime ⁊ comprobant̄. Et videt̄ non modicum id qꝺ opera
tur luna in corporibus iferioribus q̄ a globo lune iferi⁹ exi-
ſtunt. Nōne h̄ manifeſtat̄ in cucumeribus ⁊ cucurbitis. in
tantū: ꝙ a vulgaribus ꝯſecularibus ſcit̄ certiſſime atq3 co-
gnoſcit̄: ⁊ ita ſilr̄ oꝑat̄ ēt in oibus alijs rebus inferioribus
huius mūdi: q̄zuis nō ita certiſſime cognoſcat̄. Et nōne cri
ſis ſequitur motū lune: atq3 ex eodē efficit̄. Eodē mō ⁊ ſpēs
epilētie dicimus effici atq3 currere motu eiuſdē atq3 curſu.
Et ſcias ꝙ epilepſie que in ſenectute efficitur cura diffici-
lis valde exiſtit. Et que in ſomno accidit ⁊ dormiendo ex le
ui cā efficitur. quare ipſius cura leuis ſilr̄ eſſe ꝓbat̄. Curaz
iſtaꝝ duaꝝ ſpecieꝝ vnam ⁊ eandē eſſe dicimus: niſi in tantū
ꝙ diuerſificant̄ in fortitudine ⁊ ꝯtinuatione: ¶ Et princi-
pium curationis iſtaꝝ eſt rectificare regimē iſtoꝝ. dādo eis
pullos gallinaceos paruos: qm̄ abſolute ceteris carnibus
eos laudabiliores eſſe dicimus: ⁊ panē mundum ⁊ optime
fermentatū: ꝓpinando eis oi mane ad bibendū decoctionē
radicis lilioꝝ: ⁊ capilloꝝ veneris: ⁊ radicis de ben: addendo
in eadem decoctione poſtq̄z fuerit colata de melle in tanta
q̄ztitate ꝙ poſſit amaritudinem ⁊ ſaporem ipſius maluz re
mouere. Et h̄ quidē medicina i hoc caſu peroptima exiſtit
purgando eos cū eadē vice poſt vicez pluribus vicib⁹: ꝓut
eis videbit̄ conuenire. addendo eidē ea q̄ virtutē ipſius me
dicine capiti hñt deportare reomouendo ab hoc oēm pigri
tiā. q̄. ℞. aloes agarici optimi ⁊ ꝑfecti: turbith mundi: bel-
beg. i. polipodij: recentis in groſſitudine mediocris epithi-
mi cretenſis. añ. aur. i. lapidis lazuli: ⁊ ſucci liquir. que in
arabico dicit̄ robtaſſus: benifſeg. i. viole. ſalis cōis añ par-
tes. iij. aur. i. interioris collogntide: ⁊ ſticados. añ. iiij. ꝑtez
aur. i. incidat̄ collogntida ſubtiliter: ⁊ cetere medicine piſtē
tur. ⁊ infundant̄ oēs medicine ꝑter collogntidā in aqua: in
qua abluti fuerit cortices ſeu ſquāme eris que i arabico di
cunt̄ tubelhagomaz: cū tātūdē ſucci pomoꝝ dulciū. ⁊ pone
ad ſolē. ⁊ cū fuerit exiccate. iteꝝ ifundant̄ vt ꝑus. ⁊ exiccent̄.
⁊ deide recipias collogntidā ꝑdictā: cui addes aur. i. amig
dalaꝝ dulciū piſtataꝝ cū quarta ꝑte aur. pulueris dragag.
⁊ miſce cū ꝑdictis. Et doſis huius medicie ē pōdus. v. aur.
cū ſero lactis: aut cū aqua diſtēperata cū decima ꝑte ſui ſa-
pe: ⁊ bullita vſq3 ad ſpiſſitudinē mellis. Et ſi non purgabit̄
ſufficiēter cū hac doſi: addes in ſequenti doſi q̄ztitatē ſz ꝙ
tibi videbit̄ cōuenire: conſiderādo tp̄s: etatem ⁊ cōplōnem
recipiētis: dietādo eum ⁊ rectificando cibū eius ꝓut tibi vi
debit̄ cōuenire: ⁊ purgabis eum pluries cū dicta medicina:
quoniā iſte hūor peſſim⁹ ⁊ horribilis nō eūat̄ vice vna. Et
ſuſpēde ad collū eius radicē peonie. Et ſmaragdus in hoc
ſilr̄ magnū effectū probat̄ habere. Et iā tibi memorat⁹ ſum
ꝙ iſte humor. vnde hec oritur egritudo non poteſt eſſe niſi
flegma aut melācholia. Sed ex quo iſtorum orta fuerit iſta
egritudo cognoſcee ſuis ſignis ſpālibus.ſ. quia ſi etas in
firmi fuerit ſenectus: ſignum eſt abūdātie melācholie. Et ſi
fuerit decrepitas flegmatis. Et iteꝝ aſpicias perſonā patiē
tis: conſiderando ꝑmo colorē ipſius: qr ſi nigri coloris fue-
rit ⁊ capilli ipſius ſilr̄ nigri fuerit: teſtant̄ ſuperabundātiam
melācholie. ⁊ lenitas cū mollicie carnis ſuꝑabundātiā fleg
matis. Et iteꝝ labor ⁊ exercitiū ⁊ paucitas cōmeſtionis abū
dantiā melācolie ſignificāt: ſicut delitie ⁊ qes ⁊ ocioſitas te
ſtantur ſuꝑabundantiā flegmatis. Et ſcire debes ꝙ medi-
cine q̄ proprie habēt melācoliā trahere ⁊ purgare ſunt iſte
.ſ. epithimum: lapis lazuli: elleborus niger: ⁊ polipodium.
¶ Et q̄ nāliter flegma attrahere hñt ⁊ purgare ſunt interi
ora collogntide cartam⁹. bdeliū. ⁊ ſemen vitice. ⁊ aloes etiā
purgat: atq3 expellit illꝺ flegma qꝺ corā ſe reperit̄ eē. ⁊ fleg
ma qñ groſſū valde exiſtit: tūc melācolie aſſimilat̄. Quare
ſi dictas medicinas i laxatiuis ſuis miſcueris optimū erit.

Et eſt ꝯueniens miſcere anteq̄ʒ purgationē facias. ⁊ nō ſuf
ficit miſcere eas ſiccas:niſi miſcueris eas cū aliqua re flui
da atqʒ hūida ſiue molli q̄ in ſe colligat vtutes earū ꝑma-
nēdo ſic i eadē ꝑ diē itegrū ad hoc vt vtutes ipſarū ſeſe va
leāt penetrare ⁊ intra ſe ſic optime fermētent: ⁊ poſtmodū
ad ſolē exiccent: ⁊ demū eis vtere ſicut decet. Sed ſi epile
pſia inuaſerit vigilādo:tūc cura eius grauis ⁊ difficilis val
de exiſtit:⁊ paroxiſmi eius longi valde exiſtūt. ⁊ cura ipoſ-
ſibilis eſt:⁊ maxime ſenſuʒ. Et cura ſupradicta alleuiat egri
tudinem ⁊ diminuit paroxiſmos adiutorio dei.

¶ Cap.viij.Quod eſt de epilepſia procedente ex colligan
tia aliorum membrorum a cerebro.

Jt etiam epilepſia in cerebro ex colligantia quo
rundā mēbrorū corpis infirmorū ad cerebrū q̄-
rum vie ⁊ canales ab ipſis ad cerebrū exiſtūt:vn̄
fumoſitates ⁊ vapores reſoluti ab humoribꝰ ma
lis ⁊ horribilibꝰ ad ipſum aſcēdere pn̄t. Et cū ad ipſuʒ aſcē
dunt efficitur ab ipſis vaporibus ſpūi aiali id qd̄ accidit lu
mini ſolis ex fumoſitatibus ⁊ vaporibus ⁊ deſtruunt com
plexionē cerebri alterādo aialē cōplexionem. Et ꝯhitur ce-
rebrum vt expellere poſſit a ſe nocumētū veniens ad ipm̄ a
mala ꝯpl'one ꝑdictarum fumoſitatū ⁊ vapoꝝ:⁊ ide efficitur
ſpaſmus:q qdeʒ epilepſia noiatur. Quare ſi cognoueris ꝙ
ꝑdicta egritudo ꝓcedat a manu:vl'a pede.tūc ligare debes
dictum membrum fortiter ſtringendo ante aduentum pa-
roxiſmi:quia ex hoc accidētia fortiſſime minuunt: ſtudēdo
ſemper purgare corpus ſicut diximus.⁊ rectificando regi-
men ipſoꝝ ſicut preordinauimus. Et confert etiam alterare
membrum.vn̄ egritudo procedit poſt purgationeʒ.incipien
do a fricatione ipſiuſ cuʒ manu ante cibuʒ.⁊ poſtmoduʒ cū
pāno aſpero.ponēdo ſuper ipſuʒ ex medicinis calis ⁊ ſubti
libus:ſicut ſulphur ⁊ ſimilia. Et ſi fuerit delicatus valde ſo
lūmodo pone oleū anetinuʒ ⁊ ſibi ſimile. Et ꝓpina ei ad bi
bēdum ex aqs thermarū poſtq̄ʒ fuerint infrigidate. ⁊ ſi non
poſſes ex ipſis habre : da ei ex aqua mellis optime de ſpu-
mata:preſeruādo a cibis groſſis:⁊ ſic liberabitur cū auxilio
dei. Et eſt neceſſe oīo vt prohibeas i oi ſpē epilepſie ⁊ etiā
in oi acceſſu malo cerebro ſuperueniēte alliū ⁊ cepe ⁊ his ſi-
milia:qm̄ proprietatē hn̄t magnā cerebꝝ perturbare.⁊ ab-
ſtineāt a fabis: qm̄ ⁊ ipſe proprietatē hn̄t in perturbando ⁊
deſtruendo cogitatiuam. Et ſcire debes ꝙ colligātia maxia
exiſtit inter ſtōm ⁊ cerebꝝ.⁊ h̄ certiſſime manifeſtat: qn̄ hu-
mor acutus ac in flammatus valde in ſtō eſſe reperit : q: in
tellectus deſtruitur.⁊ ifirmus totaliter alienatur. ⁊ ſilr vide
re potes ꝙ qn̄ in cerebro alicuiꝰ cholera ſuperabūdat:mul
totiens cholerā vomet ⁊ in ſtomacho ſentiet mordicationē
Et ſpaſmus quidem q epilepſia noiat. poſſibile eſt vt in fi-
ne perducat vel deueniat ad perturbationeʒ intell's.⁊ ſpāli-
ter cum fuerit ex melia.vel econtrario ꝑturbatio intellectus
faciat venire epilepſiam. Et h̄ erit ſm̄ humoreʒ peccantem:
⁊ ſm̄ preparationem mēbri ad recipiendū:qm̄ nō ois epile-
pſia orta ex melācolia facit perturbationem itellectꝰ nec ois
perturbatio itellectus ex melancholia habet iducere epile-
pſiam. Sed hec reperiunt euenire ſoluʒ qn̄ humor eſt melā
colicus. Et ex flegmate minime. Et poſſibile eſt etiam ꝙ
perturbatio intellectus fiat ex humore cholerico et acuto q
in pricipio aduſtionis exiſtit ⁊ ex hoc ipoſſibile eſt epilepſi
am procreari. Et iſtius epilepſie tres ſūt ſpēs. Quare ꝑma
eſt que ex melancholia orit. Scda que fit ex flegmate. Ter
tia que procedit a vapore ſeu fumo reſoluto ab humore ali
quo malo ⁊ horribili exñte in aliquo membro iferioris cor-
poris ad cerebrum aſcēdente:⁊ ꝑturbatio qdem intellectus
accidit ex melācholia que profundata eſt in venis ipſius ce
rebri ⁊ in ſubſtantia eiuſdem.⁊ poteſt etiam euenire ex hu-
more melācolico in ſtomacho exiſtēte. Et iſtius ſpeciei eſt
alia que eſt leuis.⁊ alia que grauis exiſtit. Jlla vero ꝑturba
tio que eſt ex melācolia ꝓfundata in venis ipſiꝰ cerebri poſ
ſibile eſt.vt i eiſdē ſolummodo exiſtat.⁊ poſſibile eſt etiaʒ vt
idem humor horribilis nō ſolū in eiſdē verū etiā in ipſis et

in ſubſtantia ipſius cerebri eſſe reperiatur. Et que in venis
tm̄ exiſtit:eius curā leuem eſſe dicimus cognoſcēdo ꝙ acce
dentia iſtius egritudinis grauia atqʒ leuia exiſtunt : ſecun-
dum ꝓpinquitatē ⁊ elongationē ipſiꝰ materiei ad ſubſtātiā
cerebri. Quare in curatione iſtius incipere debes ab ifuſio
ne capitis cū oleo amigdalaruʒ.ꝯtinue odorādo poma aro
matica.⁊ comedat amigdalas que nocte vna fuerint infu-
ſe in aqua.⁊ ciba eos teſticulis galloꝝ iuuenū.⁊ alis ipſorū
Et fac eos iacere in molli lecto:elongando eos ab oibus ac
cidentibus fatigantibus aium.⁊ elōgādo eos ab oibus co-
gitationibus malis. Et ꝓpina eis ad bibēdū aquā ifuſio-
nis liquiritie cōquaſſate.⁊ panis ſit albiſſimꝰ ⁊ floratꝰ val-
de.⁊ ſic liberabit cum auxilio dei. ¶ Et ſi ſciueriſ ꝙ dictuſ
humor ſit profundatus in ipſa ſubia ipſius cerebri. ⁊ ſcies
hoc ex fortitudine accidētiū ⁊ cōtinua ꝑturbatione itellectꝰ
tūc cura difficilior valde exiſtit.⁊ tp̄s ꝓlixius ad curanduʒ
tn̄ cū eodē preſcripto regimine eſt curādus. Et ſi melancho
lia in toto corpore fortiſſime ſuperabundauerit.qd̄ cogno-
ſces ex colore ſanguinis extracti ex baſilica ſiniſtri brachij
qui niger valde exiſtit:quod ſi ſic fuerit minue de eo prout
etas ipſius requirit ⁊ virtus ⁊ complexio ⁊ regio ⁊ tempus
Sed ſi ſanguis dictus valde rubeus fuerit.nō eget tūc ali-
qua minutione. Et cū cognoueris ſanguinē nigrū i venis
abundare:ſtudeas ꝑmo an̄ flōmiā corpuſ humectare.⁊ hu
morem ſubtiliare:⁊ fac ei hunc ſyrupū cōpoſitū in quo vir
tus liqritie.⁊ vue paſſe ⁊ iuiube ⁊ flos bugloſſe ꝑabunda
re reperiatur ponēdo cū ꝑdictis id qd̄ totū corpus habeat
confortare.et ſpāliter cerebrum:ſicut maſtix. et pone etiam
cum eodem que habeant ſubtiliare abſqʒ calefactiōe. ſicut
eſt flamula.et eupatorium.et que ſint aromatica et confor-
tātia ſpm̄ aialem ſicut ſunt poma.et non ē in pomis id qd̄
eſt in flamula et eupatorio de ſiccitate. Et in hac egritudie
ſiccitatem conſiderare debemus pre ceteris rebus. elōgādo
nos ab ipſa toto poſſe.ſed de neceſſitate oʒ nos vti ea i hac
egritudine.aliqn̄ ꝓpter eorum ſubtilitatē.ſicut eſt flamula ⁊
eupatorium. ¶ Et hec eſt compoſitio ſyrupi rememorati
℞.liquir.paſſularum enucleatarum.iuiube. floris bugloſ
ſe.ana.i.ʒ.capillis veneris.flamule.eupatorij. ana partes
iij.ʒ.vnius.maſticis.ʒ.ʒ.que ſunt conquaſſanda conquaſ
ſa ⁊ ponantur in.xv.lib.aque ꝑ noctē vnā.et mane ponan
tur ad lentū ignē.et bulliant vſqʒ ad ꝯſumptionē tertie ꝑ-
tis et colentur. Et miſceantur illi decoctioni ex ſucco pomo
rum aromaticoꝝ libre.iij.cui miſcebis ʒuccari.lib.x. et bul
liant vſqʒ ad decoctionē ſyrupi.de quo ꝓpinabis infirmo
oi mane.ʒ.ij.cū.ʒ.vi.aque ad bibendū. Et infra diē aliqd̄
paꝝ de eodē miſcebis cum aqua ad bibendum qn̄ ſitit. Et
hec eſt medicia laxatiua q̄ competit huic egritudini. ℞. po
lypodij recentis in ſubtilitate et groſſicie mediocris. epithi
mi.lapidis laʒuli.ana aur.duos. ellebori nigri et beneſteg.
ideſt viole ana aur.i.interioris coloqntide albe et mature.⁊
diagridij.et folia coloqntide.et ſal'. et.ʒʒ.et allij. ana quar
tā ꝑtē aur.vnius. Jncidatur colloqntida ſubtiliter.et miſce
cum ea duplū eius medullaꝝ amigdalaꝝ.et tm̄ quantum ē
coloqntida ex puluere dragag.alboꝝ et miſce oia ꝑdicta cū
electuario facto ex pomis odoriferis ꝯfectis cū ʒuccaro. Et
de hac ꝯfectiōe recipe dbes pōdus aur.viij.cū aqua calida
Et ſi iſta doſis nō facit opationē ſuā ꝯpletā adde eidē aur.
ʒ.Et cū optie purgatus fuerit.ciba euʒ gallina elixa i aqua
cū modico ſale et oleo et pane optie fermētato. Et ſi vult po
ne bugolaſaʒ i ꝑdicto iure elixare.et ipſaʒ cū pane comedere
et ſi nō repietur bugloſa loco eiꝰ ponat ſiclas.ſ. bletas cōdi
endo eas cū oleo amigdalaꝝ.elōgādo ſe ab oibꝰ cibis groſ
ſis et ab oibꝰ fructibꝰ exceptis paſſulis enucleatis. Et ſi vult
maſticare lambēdo ſuccum pomoꝝ aromaticoꝝ facere ꝑt.
Et bibat ſyrupū ꝑſcriptū i cibo et extra cibū ſicut diximꝰ.
Et in lebete in quo ſua cibaria decoquuntur apponatur li-
gatia biʒancioꝝ vna puri auri donec decoquantur.

¶ Capitulum.ix.Quod eſt de mirach que fit a partibus
inferioribus.

Sed ꝑturbatio intellectus que ex ſtō hȝ proueni
re. aut ex mirach. aut a caliditate forti proceden
te ex aliquo membro ꝑncipali. eſto certus ꝙ il⸗
lud fit cauſa cholere ignee. aut ex apoſtemate ſcō
inteſtino ꝙ fundo ſtomachi eſt coniunctum. vnde humo⸗
res aduruntur. Qui qdē humores cholere nigre demū ꝑtin
gere videnť: ⁊ exinde ꝓuenit īflatio oris ſtōi propter debilita
teȝ v̄tutis digeſtiue: ⁊ rugitus in vētre: ⁊ anxietas in hora di
geſtiōis. ⁊ aliqñ euomit cibū īdigeſtū. Et cauſa horū accidē
tium eſt calor extraneus. Et iam declaratum eſt ꝙ calor ex⸗
traneus impedit oꝑatiōes caloris naturalis: eo ꝙ calor nāⷶ⸗
lis coquit ⁊ digerit cibū ⁊ calor accidētalis adurit ip̄m: ⁊ cō
uertit in fumos malos. ⁊ ex iſtis vaporibꝰ ⁊ fumoſitatibꝰ ac
cidit ſilē ei qđ accidit ex humore aduſto ꝯiūcto cerebro. Et
ſeqtur ex hoc ꝑturbatio intellectus ex melācolia. Et diuerſi
ficanť accidētia ſm̄ diuerſitatē vapoꝝ ⁊ differētiā ſpecieruȝ
vniuſcuiuſqȝ in groſſitie. ⁊ ſubtilitate. ⁊ ſm̄ appropinquati
onē nature ipſoruȝ ad naturā fumi calidi valde vel ad nām
fumi non multū calidi. Et qdā infirmi ſunt q timēt id qđ ni
hil ꝓdeſt eis. ſ. mortē. ⁊ qdā ſunt q oī affectu deſiderāt mor
teȝ ipſam. Et quidā ſunt qui conanť toto poſſe iactare ſeip⸗
ſos in aquam. Et qdā qui cogitāt ea q̄ ſūt valde ꝑuerſa. ⁊ ex
tranea. ſicut quidā qui cogitabat facere placentulaȝ in vno
puteo. ⁊ fecit emi ſalmaȝ vnā farine. ⁊ iuſſit ſeruiētibus ſuis
vt ipſam in puteū ꝓijceret ⁊ pedibus ipſaȝ optime malaxa
rēt. qđ facere noluerūt. Sed cuȝ ille fortis ⁊ probus eſſet ac
cepit arma ſua. ⁊ illi territi ſ ā fecerūt voluntatē. ſ. ꝓiecerūt
farinā ī puteo: ſȝ itus ītrare minime voluerūt. Et cū h̄ vidiſ
ſet īfirmus ītrauit ipſemet nudꝰ: ⁊ īcepit miſcere farinā ſuis
pedibus deinde exiuit et cōuocatis ꝓpinquis ſuis ordinauit
vt de illa comedere deberent. Qui cum hoc vidiſſēt timue⸗
rūt ne ſeipſum occideret et ligauerūt eū et duxerūt ipſuȝ ad
me: et curaui euȝ. Et alios vidi q̄ȝplures habentes ꝑturba
tionē ītellectꝰ. q loquebāť de rebꝰ quas nūq̄ȝ viderā: ⁊ ima
ginabanť ſe eas vidiſſe. Etiā recordor cū cēȝ cū patre meo
ſtudēs coraȝ ipſo in medicina: qui vocatus fui ad eūdū ad
fratreȝ de bētamin dn̄m ſibilie: ⁊ iueni eum ꝙ iam cogitaue
rat ꝙ mors ip̄m detinuerat. ⁊ non poterat loqui nec ſe mo
uere motu locali: ſȝ pulſus eius minime manifeſtauit ꝓuati
onē motus ipſiꝰ imo complōneȝ cal'aȝ ex hūore calido exi⸗
ſtēte in ſtomcho demōſtrabat. Cui ꝓpinaui ad bibēdū aquā
roſatā cuȝ ſucco pomoꝝ: ⁊ aquā mēthe cuȝ modica q̄ȝtitate
pulueris ſandaloꝝ ⁊ maſticis. Et ide alleuiatꝰ fuit aliquan
tulū ab egritudie: tñ illa imagiatio phantaſtica nō receſſit.
Et ego nō poterā cogitare qd hoc eſſet. ⁊ ꝯtinuaui ſtare cū
eo die ⁊ nocte: ⁊ cognoui ꝙ egritudo ipſiꝰ aliqñ augmenta
bať ⁊ alleuiabať aliqñ. Quare autumaui qđ hoc eſſe non
poterat niſi a re extrīſeca. ⁊ querēs eaȝ cuȝ toto poſſe nō po
terat inuenire. Sed quadā die querēs bibere poſuerūt mi
hi potū in vaſe ipſo cū quo frater bentamin bibere ꝯſueue⸗
rat. ⁊ ꝑcepi in aqua illa extraneū ſaporē. quare ip̄aȝ ñ modi
cū abhorrui. ⁊ dicta aqua erat aromatizata cū modico odore
horribili. quare non ceſſaui fortiter exclamare dicens: Quō
poterit iſte dn̄s liberari cū quottidie cū potetis toxicū: vñ q
dam ex miniſtris ſuis mihi cepit fortiter ſupplicare vt ta⸗
cere debereȝ: ⁊ nō abſtinui ꝓpter hoc. eo ꝙ ſi tacuiſſem: ma
xima fuiſſet ꝑditio. quare ſcitum fuit ꝙ in aquaȝ cum qua
ip̄m potabāt ponebāt carnē putridā ⁊ fortiter exiccatā ⁊ tri
tā ligatā in pecia. et quandiu aqua illa putrida morabať in
ſtō. aſcendebāt ab ipſa vapores mali ad cerebrum et pertur⸗
babāt ītellm̄. Et medici oēs illius regionis laborabāt circa
curationē illius. et nō potuerūt euȝ curare: donec frater eiꝰ
eū elongauit a ſibilia. ⁊ procerto tūc remota fuerūt ab eo il
la mala accñtia: qm̄ illud faciebāt ſub ſpe auferēdi pecuniā
ipſius. Et ego eū vidi poſt remotionē eius a ſibilia optie li
beratum. ⁊ in ſuo ītellectu reſtitutū: ⁊ hoc recitaui vt ſit tibi
ſimilitudo ꝙ quēadmodum ꝑturbatio ītellectus accidebat
illi a vapore aſcendente a ſtomacho ad cerebrū ex aqua illa
infecta ab extrinſeco recepta: ita euenire pōt ꝑturbatio intel
lectus ex humore corrupto in ſtomacho cōtinue exiſtēte: aut
ab humore venenoſo fixo in carnoſitate ſtomachi vel in vil
lis eiuſdē: qui qdē in ſtō tandiu ꝑſeuerauerit: donec in ip̄o
mala ſui cōplexio īfigať: ⁊ ꝯfirmeť. Et qñ dicta complō val
de mala exiſtit: tūc ibidē ap̄a oriť ⁊ ꝯfirmatur. Et qñ ibi diu
perſeuerauerit: aſcendūt ab eodē ad cerebrū fumoſitates ma
le: ⁊ fiunt ab eiſdē in cerebro accidētia mala ſm̄ naturā ip̄a
ruȝ: ſed ipſa mala cōplexio nō remouetur a cerebro niſi cuȝ
magna difficultate. ⁊ poſt longitudinē temporis. ⁊ nunc in⸗
tendo complere curam ꝑturbationis intellectꝰ que a ſtoma
cho ⁊ ſuis coherētibus hȝ ꝓuenire. Et eſt hoc ꝙ ꝑmo inci⸗
pere debes ab his que infrigidare habēt temperate. Et cum
hoc ſint humida in ſua complexione quāuis infirmus hu⸗
mide cōplexionis exiſtat. apponēdo cuȝ p̄dictis oīno ſtipti⸗
ca habentia modicam ſubtilitatem propter ꝓprietatē iuua⸗
menti ſtipticitatis temperate vnicuiqȝ mēbro. ⁊ maxime ſto
macho. Et ꝯfert etiā ſyrupus iſte. ℞. liquiri. mūdate. ℥. iij.
⁊ pone eā ad lentuȝ ignē cū libris ſex aque poſt infuſioneȝ
ipſius in dicta aqua ꝑ nocteȝ vnā. ⁊ bulliat vſqȝ ad cōſum⸗
ptionē ipſius medietatis ⁊ cola eaȝ. et adde illi colature de
vino maloꝝ granatoꝝ dulciū libras tres. et ſucci pomorum
dulciū lib. ij et de decocione prunorum colata lib. i. ſucci py
rorum. ℥. iiij. maſticis: et ligni aloes. añ. aur. ij. tere has du
as res. et pulueriza. et liga in pecia. et pone omnia ad lētuȝ
ignem cum. vij. libris zuccari. et bulliant ſpumando ea con
tinue ⁊ nec bulierint. et bulliant vſqȝ ad ſpiſſitudinem.
Et de iſto propinabis ei oī mane. ℥. i. cum. ℥. ii. aque ad bi⸗
bendum. et cum ſitierit infra diem dabis ei de eodem ad bi
bendum valde temperatum cum aqua frigida. et ſtude in
regimine ipſius cuſtodo cū dando ſibi pullas magnas deco
ctas cum vino granatorum et ſuco pomoꝝ. ponēdo aquam
ſimplicē cū eiſdē cum tāta q̄ȝtitate ipſius aq̄ roſate nō ponē
do aliqd de ſpeciebus niſi ſolū de coriandro. addēdo aliqd
olei cū valde modica q̄ȝtitate ſalis: abſtinēdo a comeſtione
reꝝ dulciū in exceſſu. et a rebus ſalſis. et ab oībus groſſis in
ſua complexione. Et de fructibus comedere poteſt granata
dulcia ſolum: ⁊ non nocet ei maſticare poſt cibum de piris
lambendo ſolum de ſucco ipſorum. Et ſi putas ꝙ in ſtoma
cho eius ſit humor horribilis calidus aut in concauitate
ipſius: aut imbibitus in ſubſtantia ⁊ carnoſitate eius: aut
inuiſcatus ſeu coniunctus in orificio portonarij inferioris
ſtomachi. propinabis ei ad bibendum aur. ij. ex aloe. Et
ſi fuerit fortis virtutis dabis ei tres cū octaua ꝑte aur. vniꝰ
ex ſcamōea ⁊ octaua ꝑte aur. ex maſtice cū aqua lactis ⁊ ſuc
co pomoꝝ añ. Et ſi lac fuerit coagulatum cū flore cardōis
garzi erit melius in hac egritudie cauēdo oīo ne medicinā
laxatiuā exhibeas donec egritudo fuerit in ſua fortitudine
⁊ augmento: eo ꝙ laxatiuū q̄ȝuis fuerit rectificatū ⁊ tēpera⸗
tū q̄ȝtū plus poſſibile fuerit: īpoſſibile tñ ē qn ꝑꝑ acuitatē ⁊
motū ipſiꝰ nō ꝯmoueat ⁊ generet groſſitiē ⁊ duriciē ſimilem
apoſtemati: cū adiutorio hūoris mali q ī ſtō exiſtit. Et cū di
co groſſitiē ſileȝ apoſtemati: ītēdo groſſitiē q̄ in mēbro ꝑ̄ter
nāȝ gñať: ſicͤ accidit ī manibꝰ illoꝝ q rēigāt ſeu nauigāt đ ti
more: ill' qbꝰ ī aliq̄ mēbro poniť id qđ tumorē gñat: ſicut eſt
praſia. ⁊ ſynapis. ⁊ ſilia. Et cū dico apoſtema ītēdo hūoreȝ
vl' hūores coadunatū vl' coadunatos ī aliqua ꝑte corꝑis ex
qbꝰ pori illiꝰ ꝑtis corꝑis oppilāť ī tm̄: ꝙ nō fit pulſus ī illa
ꝑte ſicut ꝓus. Et oē apoſtema ē tumor ꝑ̄ter nāȝ: ſȝ nō ꝯuerti
tur. ſ. ꝙ oīs tumor ꝑ̄ter nāȝ ſit apoſtema. Et poſtq̄ȝ gͤuerit
fortitudo groſſitiei q̄ apoſtemati aſſimilať: qđ ignis ꝑſicus
noīať: vl' guta rubea tūc pꝰ ſpaciū tēꝑis remittiť eiꝰ acuitas
⁊ rubedo ipſiꝰ manifeſte diminuiť: qm̄ qñ collectio alicuius
hūoris ī aliqua ꝑte corꝑis exiſtit abſqȝ putredie ⁊ corrupti
one: tūc nā ītēdit ad diſſolutionē tm̄mō: ſed ſi illa collectio
cū putredine ⁊ corruptōe fuerit: illud fit calore naturali ⁊ ac
cidētali ſimul q in eo exiſtūt. ex quoꝝ actiōe et oꝑatione di⸗
geſtio efficiť et cōpleť in p̄dicto humore: eo ꝙ calor nālis ſo
lus nō ꝯuertit humorē ad ſaniē: ſed ad nutrimētū appropri
atū nature mēbri ſoluȝ: et ita calor accidētalis ſolus nō pōt

humoꝛē aliquem ad ſaniē deriuare:ſed facit ſpecieꝫ cōplete
coꝛruptionis:quā qdem coꝛruptionē nā paulatine a mēbꝛo
expellit ⁊ eliquat eā ⁊ diſſoluit: ⁊ tunc ceſſat foꝛtitudo calidi
tatis illius ꝓpter actionē caloꝛis nālis. Et cum dico caloꝛ
naturalis intēdo ſpūm cuiꝰ fundamētū eſt epar ⁊ coꝛ:⁊ hi ca
loꝛes ambo ſunt cuſtodes et ꝯſeruatoꝛes coꝛpoꝛis tocius:et
caloꝛ accidētaliſ impedit operatiōes iſtoꝝ inquātū poteſt.⁊
aggrauat coꝛpus:⁊ cōtriſtat ipſū ⁊ fatigat. Et iſte caloꝛ ina
turalis aliqn̄ foꝛtificat̄ in tm̄ ꝙ facit euenire febꝛes diuer-
ſas cū paroxiſmis: ⁊ alique ex eis ſunt interpollate:⁊ alique
ſunt ꝯtinue permanēdo ſic donec liberant̄.vel moꝛiunt̄. Et
ex iſto caloꝛe accn̄tali putreſcunt coꝛpoꝛa moꝛtuoꝝ.⁊ diſſol
uunt̄ ꝯtinuitates mēbꝛoꝝ ipſoꝝ. Et qn̄ deficit caloꝛ nālis a
regimie coꝛpis alicuius. accidit illi id qđ euenit coꝛꝑibus
moꝛtuoꝝ a caloꝛe putrido accidētali đ liq̄factiōe ⁊ diſſolu-
tiōe ꝯtinuitatis membꝛoꝝ. Sed laus ſit altiſſimo creatoꝛi:
q̄ poſuit caloꝛē nālē ad tutelā ⁊ defenſionē predictoꝛum.

¶ Cap.x. Quod eſt de oppilatione.

Ec egritudo multotiens accidit cū ſparſiōis:ſeu
đriuatiōis humoꝝ ad aliqua mēbꝛa parua que
oppilant loca ſuaꝝ expirationū ⁊ feneſtras ipſoꝝ
in tm̄:ꝙ caloꝛ nālis ibidē nō pōt ꝑuenire.quare
de neceſſitate illic oꝛitur caloꝛ accidentalis. Qua ꝑꝑ veloci
ter denigrat̄ mēbꝛū illud:⁊ putreſcit: ⁊ ſeꝑat̄ ꝯtinuitas illiꝰ
Et ſi ipſum tetigeris in pꝛincipio ſue denigrationis inueni
es id calidum.⁊ iſtud eſt manifeſtum ꝙ hoc eſt pꝛopter ca-
loꝛem accidentalem ex quo membꝛum putreſcit. t hec op
pilatio multas habet ſpecies.

¶ Cap.xi. Quod eſt de apoplexia.

Ec egritudo qn̄ accidit alicui velociter atqꝫ ſubi
to motū ipſius atqꝫ ſenſum hꝫ auferre: quare ſi
ꝓuatur ex toto ſenſus ⁊ motus. moꝛit̄ infirmus
oio anteq̄ꝫ poſſit iuuari a medico.⁊ ſuffocat̄ ꝑꝑ
ꝓuationē motus pectoꝛiſ. Sꝫ ſi de motu volūtario aliqđ re
māſerit ille motus expellit ſuffocationē. Et qꝛ in hac egri-
tudine frigiditas ſuꝑ ipſam ꝯplōnē dn̄ari reꝑitur. ideo
minoꝛ q̄ꝫtitas anhelitus ſibi ſufficere poterit:q̄ꝫ tꝑe ſue ſa-
nitatis facere ꝯſueuerat:eo ꝙ frigiditas hꝫ multū minuere
neceſſitatē anhelitus. Et apoplexia qdē oꝛit̄ ex ſparſiōe hu
moꝛis groſſi:q̄ in vltima frigiditate exiſtit:⁊ groſſicie ad lo
caꝰ nobilia cellulaꝝ cerebꝛi donec integre repleant̄ ⁊ quanto
humoꝛ faciēs iſtā egritudinē maioꝛis fuerit frigiditatis:tā
to tardius accidit ⁊ paulatiue efficit̄. ⁊ accidentia lentius ⁊
tardiꝰ oꝛiūt̄ ⁊ nō ſubito:ergo oꝫ te ſtudioſum eē in cura iſti
us incipiendo ab vnctione capitis cū oleo roſato in quo ſit
decima ꝑs ipſius de balſamo poſtq̄ꝫ fuerit calefactū ⁊ deſu
ꝑ pone peciā vnā lane vnctā ex eo q̄ ſit aliquātulū groſſa: ⁊
fac eū odoꝛare odoꝛes bonos calōs: ſicut ē alkitram ⁊ mu-
ſcū vnūquodqꝫ ꝑ ſe. Et ſi cū alkitraꝫ miſcueris aliqđ đ mu
ſco:inuenies illuđ maximi iuuamenti:⁊ odoꝛare nigellā ſilr
multū vꝫ:⁊ ēt odoꝛ ſigilli ſan. Marie ꝯfert mltū. ⁊ ſi cogno
ueris ꝙ aliqđ poſſit deglutire diſtēpera aureū ſemis de ty
riaca alferuꝫ antiqua cū melle:⁊ ꝓpina ei: ⁊ vnge extremita
tes eius cū oleo maſticino dando ei ēt de eodē aliqđ ad bi-
bendū:⁊ ablue pedes eius ⁊ crura cū aqua calā. Et ſi đ an
helitu fuerit alleuiatus fac eū ſternutare ſemł' vł' bis tm̄ cū
licinio poſito in naribus:⁊ ſi videt̄ melioꝛari nō tardes pur
gare eū cū medicina laxatiua q̄ iſtū hūoꝛē hēat euacuare.
Et qꝛ hec egritudo nō expectat̄ digeſtionē hūoꝛis ⁊ inciſio
nē eiuſdē iō neceſſe ē tibi vt in ſua medicia laxatiua appo-
nas ea q̄ foꝛtiter habeāt icidere:ſicut ē acetū ⁊ ſinapis.⁊ ea
q̄ deferāt v̄tutē medicine ad caput:ſicut allium. Medicina
ꝑutilis ad hancegritudinē. ℞.opoponacis:ſeis vrtice: po
lypodij:bdellij:paſſulaꝝ enucleataꝝ: ſalis. ⁊ ſinapis.⁊.ʒʒ.
an̄ aur.i.medulle cartami:⁊ ſeis feniculi recētis.an̄.quartā
ꝑtē colloqntide feie:⁊ mature : tertiā ꝑtē aur. vnius grana
catapucie duo. Jncide colloquintidā minute ⁊ miſce eā cū
tantumdē pſueris dragagā.et miſce oia pꝛedicta ad modū
electuarij cum ſyrupo facto ex coꝛtice citroꝝ ⁊ maſticis.an̄
et doſis eiꝰ ſit aur.v. Et ſi non eſt ſufficiēs purgatio. adde
aur.i.⁊ diſtemperetur cuꝫ aqua decoctionis maſticis i qua
ſit odoꝛ eius ſufficiens. Et eſto certus ꝙ hoc eſt bene ex la-
xatiuis iſti egritudini conuenientibus. Et caue tibi oio ne
miſceas aquam cum aliqua re quam capiti apponere vo-
lueris. Nec potabis eum niſi ſitim habuerit validam:⁊ ſpe
ro ſi egritudo non interficit ſubito:ſed expectauerit aliquā
tulum ⁊ ipſum purgaueris cum pꝛedicta medicina: ꝙ alle
uiabuntur accidentia:⁊ continuando hanc curā liberabit̄
oio:⁊ ſcias ꝙ ille q̄ patitur apoplexiā:ſi magnū ſpaciū ha
buerit inter vnū anhelitū ⁊ alium:⁊ illum fecerit cum duri
tia ⁊:grauedine:moꝛs eius eſt pꝛopinqua. Et ciba eos co-
lūbis ſilueſtribus quoꝛum capita ⁊ colla ſint abſciſa. ⁊ đco
quantur lento igne:⁊ poſtmodū piſtentur carnes earū ⁊ co
lentur:⁊ ꝓpinatur ius illud eius:qm̄ hec medicina eſt eis ci
bus conueniens valde. Et ſi potuerit comedere da eis car-
nes eoꝝ:qꝛ eſt eis medicina appꝛopꝛiata:⁊ paſſeres ēt aſſate
vel ſubfrixe in ſartagine cū almuri eis vtiles valde exiſtunt
cauendo eos ab omni cibo frigido ⁊ groſſo.

¶ Cap.xij. Quod eſt de congelatione.

Ec egritudo oꝛitur ex ꝯplōne frigida q̄ dn̄at̄
ſuꝑ ꝯplōnē cerebꝛi. Et cura eius leuioꝛ exiſtit cu
ra apoplīe p̄ſcripte. vn̄ ſufficit tibi fricare caput
eiꝰ mādili.⁊ poſtmodū deſuꝑ ſꝑgere puluerem
ſubtilem garioſi. pꝛecipiēdo odoꝛare muſcum ⁊ ambꝛam ⁊
confert etiam in hac egritudine eis odoꝛare dēdrolibanum
⁊ ſanſucū ⁊ mētham ⁊ baſilicō ⁊ ſubfumigare eū cū galbāo
⁊ ambꝛa : ⁊ ciba eū paſſeribus ⁊ pullis colūbinis volanti-
bus ſilueſtribus:⁊ canabir:⁊ anatis aſſatis vel decoctis in
ſartagine cū almuri. aut in ſartagine decoctis in furno.⁊ fri
ca coꝛpus totum fricatione cōmuni inter foꝛtem ⁊ lentam.
⁊ aqua eiꝰ ad bibendum ſit aqua thermarum ſi poteris iue
nire. Si non poſſes habere đ hac aqua:fac ei ſirupū đ coꝛ-
tice citroꝛum ⁊ maſticis an̄.cum ꝫuccaro.⁊ da ei ad biben-
dum cum aqua. Spero enim ꝙ iſto regimine redibit infir
mus ad pꝛopꝛiam ſanitatem deo dante.

¶ Cap.xiij. Quod eſt de ſubet.

Ec quidem egritudo oꝛitur qn̄ humiditas mala
multa abundauerit in ſubſtantia cerebꝛi cū foꝛ-
titudine ⁊ ei aliqđ frigiditatis fuerit aſſociatuꝫ.
Sꝫ ſi qualitas humiditatis foꝛtiter dominatur
abſqꝫ dn̄io aliarum qualitatū .ſ. frigiditatis ⁊ caliditatis:
ſed fuerint due tꝑate ⁊ equales. aut caliditas parū ab equa
litate fuerit egreſſa. tunc non oꝛitur ſubet. ſꝫ generatur ſom
nus magnus atqꝫ pꝛolixus ⁊ pꝛofūdus. Et ſcias ꝙ ſubet
non fit ſine gemitu vel ſtertatione. ſicut apoplexia ſimiliter
non reꝑitur abſqꝫ foꝛti ⁊ graui ſtertatione ⁊ gemitu: ſed le-
uis ſtertatio ſeu gemitus ſicut paſſus fui longo tempoꝛe nō
eſt aliqua ſignificatio ſuper his. Et cura huius egritudiniſ
eſt odoꝛare pentafilon ⁊ ſemen baſiliconis ⁊ gariofiloſ. et ru
tam. t iterum Eoia p̄dicta piſtentur ſubtiliſſime:⁊ ſpargan
tur ſupercutem totius capitis. Et diſtilla in aurem infirmi
paꝝ balſami. vngendo ſimiliter nares ipſius cū eodē. Et ꝓ
pina ei omni mane ieiuno ſtomacho ad bibendū quartam
partem aur.i. de optimo balſamo. Et combure coꝛam eo đ
tamarice ⁊ ſcala.⁊ fac impaſtare panem eius cum aqua in
fuſionis maratri.⁊ da ei ad comedendum de dianiſo. Et ſi
cognoueris ꝙ humiditas pꝛedicta fuerit ex abūdantia fleg
matis in ſtomacho. purga eum cum hoc catartico. ℞. ſe-
minis vrtice ⁊ agarici. ana. aur.iiij. polypodij. aur. ij. col
loquintide quartam partem aur.i. Jncide eam ſubtiliter:⁊
miſce eam cum granis pini bene piſtatis. deinde iſtam cuꝫ
omnibus pꝛedictis malaxa. et fac magdaleonē cum deco-
ctione feniculi. et de hac confectione dabis ad bibendum i
firmo aur.v. cum decoctione feniculi calida. Et ſi non pur
gatur ſufficienter adde aur.i. Et fac cuſtodiam ſicut con-
uenit laxatiuis. et fac eum ſternutare ponendo in naribus
ſuis licinium coti. extirpando aliquando pilum vnum vł'
duos ex naribꝰ. Et fac eū ſubfumigari cū alchitrā ⁊ thure

¶ Cap.xiiij. Quod eſt de ſirien calō cum alienatione.

Ec quidem egritudo generat̃ ex alijs egritudinibus ⁊ ſuis cauſis quare accñs eaꝝ ipſam eſſe dicimus. Sed poſtq̃ȝ in cerebro ꝯfirmata fuerit indiget cura ſpāli ⁊ ꝓpria. Et accidit hec egritudo aut ab humoribus acutis ⁊ mordicatiuis exiſtentibus i ſtomacho: a q̄bus reſoluunt̃ fumi ⁊ vapores: qui aſcendendo ad cerebꝝ colliguntur in eo. aut orit̃ a febre acuta valde calidiſſima atq̃ȝ forti. que facit fumoſitates caput aſcendere. aut forti calītate ſol'. aut ab alijs cāis facientibus vel ꝓcreantibus imenſam calītatem. Quare ſi confirmata fuerit egritudo ⁊ accñtia ipſius fuerint fixa atq̃ȝ manſiua indiget cura ſpāli. Sed ſi non fuerit confirmata egritudo neq̃ȝ fixa remouet̃ remota cauſa ipſius. vnde in illa que fit a caliditate ſolis ſufficit tibi apponere capiti ipſius oleum roſaceum in quo roſe pluries ſint iterate: ⁊ infrigidatum in puteo: iterando pluries ⁊ frequenter: ⁊ ſic omnino liberabitur. Sed ſi fuerit ex caliditate ignea procreata ab humoribus acutis ⁊ calidiſſimis exiſtentibus in ſtomacho non ſufficiet cura p̄dicta. ſed oportet vt ſis ſtudioſus ad infrigidanduȝ ſtomachum. Quare ſi predicti humores fuerint in cõcauitate ſtomaci euacua eos ꝑ vomitum. ⁊ tunc remouebitur cauſa.

Et ſi fuerit a caliditate ignea procreata a febribus intenſiuis: ſiue fuerint concluſe ⁊ inſeꝑabiles ſiue non. tunc oībus modis oportet te complexionē eius infrigidare cuȝ magna cautela atq̃ȝ ſtudio. eo quia febris ſi fuerit ex putredie: ⁊ tu multiplicaueris infridantia in curatione ipſius: ingroſſabiſ materiam: ⁊ ēt ſi cēs tā excellētiſſimus in ſcia medicinali ſicut fuit Archilinus. non poſſes plenarie frangere febrē putredinalē ſolū cū frigidis abſq̃ȝ leſione ⁊ nocumento caloris innati. ſi hoc feceris cū virtute primarū virtutū vel operationum. Et ſi infridabis tēperate. poſſibile erit ꝙ frāges fortitudinē febris ſine nocumento caloris innati. Et ēt hec frigida temperate non debes exercere niſi poſt aꝑtionē oppilationis cum rebus ſubtiliatiuis ⁊ inciſiuis ⁊ digerentibus humorem. Et ea que faciunt hanc oꝑationē ſunt medicine calide. qm̄ oꝑatio calidaꝝ reꝝ adiuuat ad conſeruationem caloris naturalis. ⁊ ipſum auget: ⁊ remouet radicē putredinis. Et iſta non poſſunt fieri cum medicinis predictis frigidis temperate niſi eis miſcueris inciſiua ⁊ apertiua. ⁊ hoc non facimus vt calefaciamus nām. cuȝ ſit ſuꝑflue calida. ſed intendimus cauſam putredinis remouere aperiēdo oppilatiões ⁊ ſubtiliādo atq̃ȝ ſcidēdo humores. Sȝ ſi intēdis frāgere fortitudinē caloris inaturalis abſq̃ȝ putredine. fac cū medicinis infrigidantibus. que nõ tranſcēdāt finē ſecūdi gradus. Et eſto contentus in his ſpāliter in iſta egritudine. Et miſcere acetuȝ cum iſtis medicinis eſt valde vtile. Qm̄ eſt vehiculū ⁊ delator aliaꝝ medicinaꝝ ad membra ad que minime ꝑtrāſire poſſent abſq̃ȝ eo. Et eſt neceſſe vt he medicine ſint frigide actu ⁊ potētia. ⁊ non ſufficit frigiditas eaꝝ potētialis niſi infrigides eas ponendo ipſas in aerē frigidū. ſ. in puteo frigido: vel ad ventū. Et cum fuerit egritudo põe petiā lini madefactā in niue ſuꝑ caput eius.

Et non tradas obliuioni ꝙ cerebꝝ inquātū ē cerebꝝ ē frigide cõplōnis. ⁊ ꝑꝑ hoc nõ põt ſuſtinere frigiditatē actualem in exceſſu ſicut pñt alia mēbra q̄ nõ ſunt frigida. Et eſto memor que ⁊ qualia accñtia peſſima ipſi cerebro habeant ꝓuenire ex ſuꝑflua friditate. ⁊ ꝓ tanto non debes frida in exceſſu in ipſo ſuꝑflue iterare. Et potabis euȝ cū aqua roſata ⁊ aqua citrulloꝝ. quaruȝ ꝑtes ſint equales cū quarta ꝑte ipſarum de aceto. ⁊ cū iſto potu etiā potes ponere micā panis lotā ad comedendū. Et erit ei cibus vtilis valde ⁊ medicia ⁊ lõginquus ab oī putrefactiõe. Et ſi hoc ſyrſen fuerit ex cā ſeu egritudine alicuius alterius membri neruoſi: non poterit remoueri vllo mõ niſi remoueat̃ cā. Et ſi fuerit ex aꝑate viſibili apparente in aliqua ꝑte corpis: ⁊ nõ fuerit infirmuſ in principio ſui flebotomatuſ. emplīȝabis locū hoc emplō qd̄. ℞. floris chame. ſemis lini puluerizati ⁊ farine hordei. Et miſce cū oleo roſato. ⁊ ſi cū hoc diſſoluit̃ ē bonū ergo illo vti debes. Qꝛ ſi dictū aꝑa ad ſaniē deuenit: ſtude ī maturatione eiuſdē: ⁊ poſtmodū aꝑies ipm̄ euācuando ſaniē. ⁊ fcā aꝑtiõe cū euāatione ſanieni remouent̃ accidētia. Et qd̄ remanet poſt aꝑtionem: ſtude ad digerēdū cū mica panis albi impaſtata cū decoctiõe pedū arietis. Sȝ ſi p̄dictū aꝑa ad ſaniē nõ deuenerit: tūc ꝑmo ipm̄ flõmare debes: ⁊ poſtmõm circa reſolutionē itēdere dēbes frāgēdo caliditatē ipārum cū p̄dictis: addēdo p̄dicto emplō ſticados ⁊ radices irngorū. Qm̄ ſticados admirabilis efficacie reꝑitur eē in hoc caſu. ⁊ iā tibi ſufficienter declarata ē cura iſtius egritudis q̄ ē ꝑutilis oībus febribus cū q̄bus ē aꝑa ſiue fuerit intus: ſiue extra. Et cibus eorū ſit farinata hordei vl' panata clara aut mica panis pluries lota. ſumēdo in potu aq̃ȝ hordei.

¶ Cap.xv. Quod ē d̄ priuatiõe intellectus ex friditate.

Erturbat̃ q̄dē intellectus ex mala cõplexiõe frigida. ⁊ ſicca qñ iā ē fixa ⁊ radicata in ipſa ſubſtātia cerebri. Et accidūt ex ea vigilie: ſicut ex neceſſitate vmbra ſeu tenebroſitas tꝑe pluuie eē reꝑit̃ cui ſubueniendū ē ponēdo oleū ro. ſuꝑ caput patiētis i maxima q̄ȝtitate. Et ēt d̄ eodē apponere d̄bes in naribus ⁊ auribus eiuſdē. Et balnea eū in aqua tepida dulci inducēdo ei letitiā toto poſſe. ⁊ fac ei oēm gētē ⁊ ſuauitatē elõgando eū a mulieribus. Et fac eū odorare linguā bouinā: ⁊ mala aromatica. Et nõ obliuiſcaris cū hoc toto ipm̄ purgare ab humore frigido ⁊ ſicco. ⁊ hoc facere potes cū polypodio recenti optie cõquaſſato. ponendo id ad coquenduȝ cū gallo veteri: cui crura ſint fracta ⁊ oia alia ſua oſſa cum ſuis pulpis ſint optie ꝯtuſa in aqua dulci cū modico olei ⁊ ſalis. ⁊ coriandri recentis: ⁊ cū ꝑfectiſſime fuerit decoctus: exprimēdo fortiter coletur. ⁊ in illa colatura iterū decoque. ℥. i. polypodij recētis ⁊ poſtmodū cola. ⁊ ꝓpina illā ifirmo ad bibēdū i ieiunio. Et ſi cū hac nõ purgat̃ decēter: ſcias qd̄ ei⁹ egritudo ē male diſpõis: quare oȝ te redire ad purgādū ipȝ cū medicīs laxatiuis p̄dictis purgātibus melancholiam.

¶ Cap.xvi. Quod eſt de mania.

T accidit hec egritudo. ſ. mania ⁊ deſtructio intellectus ex mala complōne vaporum aſcendentium ad caput. ſiue ſint calidi. ſiue frigidi. Et ſi cā fuerit calida ſunt omnino ſine timore. ⁊ ſpāliter ſi caliditati ſiccitas fuerit aſſociata. Qꝛ ſi dicta mala cõplō fuerit vniuerſalis toti corpori. ita ꝙ ſit inſita ⁊ radicata in corde: tunc quando ſanguis eius ebullierit. mania efficitur peſſima atq̃ȝ fortis. ⁊ ſi perſeuerauerit mania tādiu quouſq̃ȝ ad timorem aque deueniat infirmus: ⁊ ab ipſa fugiat mors eius eſt propinqua. Et hec accidunt pluribus animalibus. ſ. leonibus. canibus. equis. mulis. ⁊ aſinis: ⁊ iam accidit ꝙ quidam mulus voluit mordere quēdam hominez: ⁊ homo verſus eſt in fugam vadens per viam vnam ſtrictā ⁊ mulus ſequebatur eum. qui cū perueniſſet ad introitum callis ſtricti ⁊ breuis infixit ſe ibidem. ⁊ cū non potuiſſet exire propter ſtricturam ⁊ breuitatem: mortuus fuit ibidem.

Et hec egritudo transfertur ab vno animali ad aliud eiuſdem ſpeciei: ⁊ etiam alterius ſpeciei. ⁊ hoc accidit ſm̄ preparationem complexionis ⁊ nature vniuſcuiuſq̃ȝ ad recipiendū dictam malaȝ cõplexionem: ſicut apparet in ramis arborum qm̄ habiliores ſunt ad recipiendū actionē ignis q̃ȝ groſſe arbores: ⁊ oleuȝ etiā citius recipit cõplexiõe ſua, ⁊ natura ſua operationem ignis q̃ȝ faciat ſemperuiua q̄ frigida exiſtit. Et in hac mania quoddā mirabile reperitur: qꝛ ſi collectum fuerit de vrina iſtius in quantitate multa in vrinali vitreo: videbis quod clarificabitur vrina: ⁊ ſine dubio videbis intus formas calculorum natantes. ⁊ ſi ipſam colaueris per pānum ſubtilem nullum veſtigium illorum: ſeu ſignum in pecia poteris inuenire. Et ſi dictam vrinam iterum in vrinali repones: ⁊ ibidem aliquantulum permanſerit: veraciter iterum videbis eos vt prius. Et ſuper hoc libenter cām ponerem ſi meus intellectus eſſet ſufficens. Sed ſi mala complō fuerit in cerebro ſolum ſimpliciter ſicca non fit i de mania: ſed ſolum perturbatio intellectus: et cogitatio-

nes male ⁊ peſſime. Et fit etiã perturbatio ītellectus ex diminutione proprie ſubſtantie cerebri. ſicut accidit illis qui uperflue vtuntur ſlõmia. Sed hoc eſſe videtur ex ſententia diuine ꝓuidētie. ¶ Et ſi qs dixerit reſpõdendo ꝙ ſenibus ſdimnuitur intellectus ꝓpter ipſoꝝ cerebroꝝ diminutionem ergo ī pueri ſm̄ iſtam rōnem ꝑfectionem ītellectum ⁊ meliorez multū habere deberēt oībus alijs etatibus. cum habeāt cerebꝝ ꝓportionaliter plenius. ⁊ non eſt ita. Rñ. ꝙ ſicut ſenibus diminuitur ⁊ deſtruitur intellectus ꝓpter paucitatem ſubſtātie ipſius cerebri. ita īfantibus vel pueris īpedit̄ ⁊ deſtruitur eoꝝ ītellectus ꝓpter multam admixtionez que fit in ſubſtantia eoꝝ cerebroꝝ ab humiditatibus preparatis ad applicationem ⁊ nutritionem ſubſtantie cerebroꝝ ipſoꝝ propter exuberantiam nutrimenti ipſorū. ⁊ in hoc tempore. ſeu etate auget̄ humiditas naturalis. ⁊ etiaz ſupfluitates. ⁊ propter hoc ꝓlongantur ſomni eoꝝ: ⁊ etiam ſuperfluitates que exeunt ex narib⁹ eoꝝ et ex corporib⁹ ſunt ī quātitate multa. Quare ſūmarie tibi dico ꝙ puer donec fuerit in hoc eſſe nō poterit eſſe perfecti intellectus donec fuerit completus. qm̄ ſicut membra eorum nō ſunt completa in menſura ⁊ quantitate. ita eoꝝ intellectus nō eſt cōpletus: donec veniant ad etatem perfectam. Sed quādo ſenibus accidit perturbatio intellectus ꝓpter diminutionem ſubſtantie cerebri. tunc cura poſſibilis eſt. Tamē rege eos ꝓpinādo eis amigdalas dulces ad comedēdū cum pane bene fermētato. ⁊ zucharo. qm̄ iſta augent ſubſtantiaz cerebri. ⁊ etiam vua paſſa eſt eis vtilis. quia impinguat epar. Et hic defectus qui fit in cerebro fit in parte anteriori. ⁊ ꝓpter hoc imaginatiua ſolum ꝓ maiori parte ſenibus deſtrui reperit̄. ⁊ īterdum etiā eis deſtruit̄ cogitatiua. quādo cōſumitur cerebꝝ qđ in media cellula exiſtit. ⁊ etiā memorialis quādo diminuitur ſubſtantia ipſius cerebri que ī poſteriori cellula collocatur. uare ad reſtaurandū hāc humiditatez. da eis amigdalas cū zucharo ſicut dixi. ⁊ vnge caput eius cum oleo amigdalaꝝ dulciū cui ſit admixta decima pars ipſius de oleo maſticino. eo ꝙ membra pricipalia nō ſuſtinent medicinas in qbus non ſint ea q̄ habent confortare: q̃zuis accidens egritudinis ea non requirat. quoniā intendere debes ad confortandū ⁊ fortificandū partem illā iu qua egritudo reperitur. Sed ex iſtis tribus partibus cerebri. poſterior citius exiccari deberet rōnabiliter propter ſui naturā ⁊ complōnem ceteris alijſ. Sed quia aer leuiter ad eam pertingere nō pōt. propter groſſitudinez ⁊ ſoliditatē oſſis cōtinentis ipſum. Et q̄ eſt omnino cōcluſum abſq̄ omni foramine ⁊ poroſitate. ideo minorem recipit deſiccationem. Sed pars anterior cerebri: eo ꝙ os eius continens ipſum eſt apertum ⁊ poroſum. ⁊ aer ad ipſum ꝑ anhelitum cito ꝑtingere pōt. ideo citius deſiccat̄. ⁊ etiam citius q̃z cerebrū quod in media cellula eſſe reperitur: eo ꝙ aer ad ipſum nō ita cito pōt peruenire nec ita leuiter. Et q̄ os cōtinens ip̄m ſimiliter eſt obtuſum ſolidum ⁊ abſq̄ poroſitate ſicut eſt os poſterioris partis cerebri. ideo lōginquū a ſiccitate eſſe reperitur. Et quando ſiccitas cerebri ſuperuenit in iſta parte anteriori. vel in alijs oībus partibus ſimul cura erit difficilis valde iuuenibus. ⁊ etiā alijs qui ſunt in maiori etate. q̃zuis ſit poſſibilis. Sed decrepitis eſt impoſſibilis omnino. vnde intendas in curatione iſtius partis vel omnium partiū cum medicinis ſupradictis. ¶ Sed attende ꝙ quando os cranei vel vbi os ipſius fuerit denſum ſolidum ⁊ abſq̄ poroſitate tunc vti debes fortioribus medicinis: eo ꝙ grauiter ⁊ difficulter poſſunt penetrare. Sed vbi inueneris craneum poroſum ⁊ non ita ſolidum: citius poſſunt medicine intus penetrare. Quare leuioribus indiges medicinis ⁊ debilioribus.

¶ Caplm̄. xvij. Quod eſt de humiditate que oritur in cellula anterioris cerebri ⁊ circa cerebrum.

Lias ꝙ humiditas ſubtilis que oritur in cellula anterioris cerebri ⁊ circa ip̄m eſt immenſi fetoris ⁊ ex illo intellectus perturbatur: ⁊ non poteſt infirmus caput ſuum ſuſtentare. ⁊ non loquitur niſi cum difficultate magna. ⁊ quando īterrogatur de aliquo tarde ⁊ pigre ⁊ cum perturbatione reſpondet. ⁊ pro maiori parte non intelligitur. ⁊ eſt abſq̄ intellectu. Et ego tempore meo vidi quendam cui ſuperuenit hec egritudo: ⁊ nulla medicina ei prodeſſe potuit ⁊ mortu⁹ fuit inde. Et hec egritudo multotiens accidit ouibus: ⁊ ouis illa que habet hāc egritudinem a paſtoribus dicitur matronia. Et cura huiuſ egritudinis eſt caput cauterizare ⁊ ſine dubio chirurgi multum errant cauterizantes omnes in capite quibus accidit perturbatio intellectus. et ſequitur inde maximuz nocumētuz: quoniam ſi cauſa egritudinis fuerit caliditas ⁊ ſiccitas vel caliditas ſolum: aut ſiccitas ſolum: aut fuerit cauſa ex diminutione ſubſtantie cerebri: conſidera quid inde contingere poteſt. Sed in hac egritudine ſine dubio cauterizatio eſt cura vtilior alijs quia deſiccat horribilem humiditatem. et eam extrahit ad partes exteriores. Et ſi poſueris in naribus ipſius ſuccum roſe canine. que arabice dicitur ſecaicanahamam multum confert. Et etiaz alia medicamina que a medicis aſſueta ſunt inijci in naribus faciendo caput purgari. ſicut eſt aqua ſicle: ⁊ aqua cucumeris agreſtis. ⁊ ſimilia. Et continuando has medicinas ⁊ rectificando regimē ipſius poterit liberari. ⁊ deſiccabitur inde humiditas illa nociua. ⁊ liberabitur deo dante.

¶ Capitulum. xviij. Quod eſt de ſcotomia que in arabico dicitur abſcedar.

Et accidit aliquando homini ꝙ ſtando ⁊ ſuperſedendo apparet ei ꝙ omnia circumuoluantur donec cadat. Et oritur hec egritudo ex vaporibus ſubtilibus et acutis cholericis aſcēdentib⁹ ſuperius per arterias ad cerebrum replendo ipſum. et accidit ſpiritui naturali motus malus. Et p̄dicti vapores aſcēdunt ſuperius propter amplitudinem arteriarum que tales a natiuitate exiſtunt. Quare predictis confert incidere arterias: que ſunt poſt aures. Sed ſi dicti vapores aſcendunt ꝑ arterias retis vel retine miraculoſe modicum inde ſequitur iuuamentum. Et ſi prouenerit dicta egritudo ex amplitudine aliarum arteriarum tunc confert inciſio predicte arterie. Et debet medicus infrigidare complexionem huius in frigidatione temperata. ſ. propinādo ei lactucas elixas ad comedendum. ⁊ ad potandum aquaz hordei cum agreſto: niſi ſtomachus fuerit immenſe ſenſibilitatis. ⁊ potabis euz etiaz aqua hordei. ⁊ aqua frigida cum aqua roſata. Et ab omnibus fructibus abſtineat. preterq̃z a medullis ſeminuz anguriarum et citrulloruz. que ei exhibere debes poſtq̃z cognoueris ꝙ dicti vapores ab humoribus cholericis fuerit generati. Sed illa que a ſtomacho procedit ad cerebrū poteſt ex humore vno oriri. vel ex pluribus ex quibus generātur vapores aſcendentes ad cerebruz. Et cura huius leuis ſatis exiſtit. ſ. purgando ſtomachum cum aqua infuſionis mirobalanoruz citrinorum. ⁊ ſcamonee et violarum. Et cōfert etiā hec decoctio. que purgat ſtomachū a cholera. ℞. ſeri lactis coagulati cum lacte fici librā. 5. ⁊ infunde in eo aur. iiij. corticis mirobalanorum citrinoꝝ ⁊ violaꝝ aur. v. Alchacar ſicci aur. v. et ꝑmaneant oīa ſimul in dicto ſero vſq̄ mane. et tunc colentur optime fricando et exprimendo: ⁊ in predicta colatura adde quartam partē aur. i. ex ſcamonea miſcendo ei aur. x. ſyrupi maſtic. ⁊. x. ſyrupi citonioruz da bibere ⁊ tardet cibū quouſq̄ compleuerit opus ſuum. Et ſi modicum aſſellaret ex dicta potione da ei ad bibendum de dicto ſero: expectando ſicut in alijs medicinis. et ciba eum pane optime fermentato cum pullis vel carnibus hedinis decoctis cū vino granatorum et agreſto. Et femine laudabiliores in hoc caſu exiſtūt maſculis. et ex ipſis adhuc meliores ſunt albe. et poſt que varie exiſtunt. Et aquā hordei bene preparatam cum aqua dulci eis ſimiliter conferre dicimus. Sed ſi dicta egritudo ex humoribus putridis orta fuerit. tunc hierampicram cum ſero lactis vtilem et ſufficientem eis eſſe dicimus. et etiam aloes ſolū cum ſero confert. ⁊ ſi ei miſcueris aliquid agarici erit melius. Sz

ſi pꝛedicta putredo i ſtomacho fuerit idē oꝛit̃ fetoꝛ oꝛis ⁊ ſcil
ſura labioꝝ: ⁊ eſt poſſibile ꝙ ex dicta putredine eueniat cere
bꝛo calefacio ſubita cũ hoꝛꝛibilibus cogitationibus. ⁊ pꝛo-
pter ĩpetuoſitatẽ ⁊ foꝛtitudinẽ accidẽtiũ impediunt̃ ſpiritus
animales in tantũ ꝙ vꝛere vident̃ ⁊ eleuant̃: ⁊ cõculcant̃ ſu
bito: ⁊ mouent̃ extraneis motiõibus ⁊ inde ſeqtur ſcotomia.
Et hoc multotiens vidim⁹ ꝙ quãdo alicui ſubito euenerit
aliquid quod immutet foꝛtiter ſpiritum animalem ꝙ illud
facit euenire ſcotomiam. Et cura huius eſt cura pꝛeſcripta
faciendo eũ odoꝛare roſas cũ mirtella madefactas in aqua
roſata. qm̃ liberabitur cum adiutoꝛio dei.

❡ Capl'm. xix. Quod eſt de doloꝛe totius capitis qui qui-
dem in arabico dicitur baidda.

Et doloꝛ foꝛtis qui accidit in capite aliquãdo eſt
cõtinuus. ⁊ aliquando eſt cũ interpollatione ha
bens paroxiſmos. Et q habet ip̃m non poteſt ſu
ſtinere voces ⁊ vociferationes foꝛtes pꝛopter de-
bilitatẽ nerui audibilis. ⁊ pꝛopter debilitatẽ etiaꝫ totius ce
rebꝛi: ⁊ ſine dubio tales voces excitant doloꝛẽ. Et non mire
ris ꝙ quãdo doloꝛ foꝛtis eſt i aliquo mẽbꝛo augetur ex foꝛ-
ti voce. Et cauſa huius eſt aer motus a foꝛti voce q percu-
tit mẽbꝛũ doloꝛoſum: ⁊ inde doloꝛ augetur. Et hec eſt opi-
nio Gali. etiã in egreditunibus oculoꝝ. cui qdã in hoc ob-
uiauerũt. medici vero minime: immo ſentẽtijs ipſius totali
ter adheſerunt. Et q habet hunc doloꝛẽ ſimiliter nõ poteſt
aſpicere in magno ſplẽdoꝛe eo quia ſicut neruus per quem
auditus ad cerebꝛũ tẽdit nõ poteſt foꝛtẽ ſonum ferre: ita ner
uus opicus per quẽ ſpecies viſibilis venit ad oculũ non po
teſt magnũ ſplẽdoꝛẽ ⁊ lumen ſuſtinere: eo ꝙ quãdo tam foꝛ
tis doloꝛ eſt in toto capite: impoſſibile eſt quinetiã oculi nõ
ſentiant. Remanet ergo nobis iquirere vbi ⁊ i quo loco ſeu
parte capitis iſte doloꝛ ꝓncipaliter exiſtat. ⁊ abſqꝫ dubio di
ctus doloꝛ inuẽtus ẽ in panniculo q ſub craneo moꝛat̃. i. du
ra matre vel in illo qui eſt poſt iſtũ circundans cerebꝛũ. i. in
pia matre: ⁊ quando in aliquo dictoꝝ eſt doloꝛ nõ poteſt fer
re vocẽ magnã nec lumen intenſum. Reſtat adhuc ſcire qd
ſit doloꝛ. ⁊ cauſa eiuſdem. Jam ergo declaratum eſt ꝙ do-
loꝛ nil aliud eſt q̃ꝫ ſenſibilitas cõtrarie qualitatis exiſtentis
i mẽbꝛo. quare cũ pſeuerauerit ꝑducet ad ſolutionẽ ꝯtinui
tatis. Et ſolutio ꝯtinuitatis accidit aut ꝑꝑ extrinſecã. ſicut
inciſio enſis vel percuſſio facta a re aliqua: aut ex ꝯtuſione.
Et poteſt etiam eſſe ſolutio continuitatis ex extenſione vali
da facta a ſuperflua repletione. aut ex ventoſitate vapoꝛoſa.
Et ſi ventoſitas dicta vapoꝛoſa facta fuerit a frigoꝛe. poteſt
etiam ex eadem doloꝛ fieri foꝛtis: eo ꝙ quelibet res que ha-
bet ſubtilem nãm pungit: q̃ꝫuis ſit frigida. Et tu ſcis ꝙ va-
poꝛ natura ſui ſubtilis exiſtit. ⁊ hac de cauſa pꝛouenit ſolu-
tio continuitatis: ſicut apparet in rebus extrinſecis: ꝙ quã-
do extenduntur foꝛtiter vltra debitum laniantur ⁊ rumpun
tur. Et acuta etiam qñ recipiuntur ſunt cã ſolõnis ꝯtinuita
tis. Et argilla ſimiliter ſeu terra malaxata optime cum foꝛ-
ti aceto. ⁊ exterius epithimata ſoluit continuitatem cutis.
Et etiã ſiccitas cũ i coꝛpoꝛe ſuperflue exuberauerit cũ modi
ca extẽſione illud idẽ leuiter facere poteſt. Et qñ frigiditas
ſuperauerit in tantum ꝙ congeletur membꝛuꝫ ⁊ induretur
ſequitur inde ſolutio continuitatis. Et etiaꝫ ex rebus calis
⁊ acutis receptis per os vel exterius emplaſtratis: fit ſolutio
continuitatis: ſicut ex ſinapi ⁊ tapſia: quia ex ſua ſubtilitate
pꝛofundantur: ⁊ coꝛrodunt ⁊ ſoluunt continuitatem. Et noſ
videmus ꝙ acetũ q̃ꝫuis id quod in ſua complõne domina
tur ſit frigiditas ſicut dicit Gali. frangit vtres ⁊ ꝑfoꝛat eos:
⁊ rumpit vegetes. Et ſit etiam ſolutio continuitatis ex coa-
gulatione ſicut cera ⁊ pix. quia quando ſunt coagulata frã
guntur ex leui extenſione vel a percuſſione ab aliqua re du-
ra. Sequitur ergo ꝙ iſte dolo tam difficilis ⁊ foꝛtis ſenſibi
litatis eſſe non poteſt niſi a ſuperflua repletione ⁊ extenſione
exiſtẽte in membꝛo valde ſenſibili. ſicut eſt dura mater ⁊ pia
mater. Et quando fuerit ex vapoꝛe frigido ibi recepto: doloꝛ
erit validus atqꝫ grauis. Et ſi fuerit ex calido vapoꝛe exiſtẽ
te in locis pꝛedictis leuiter illum cognoſcere potes: eo ꝙ do
loꝛ erit acutus valde ⁊ moꝛdicatiu⁹. Et tactu etiam ipſum
cognoſcere potes. Et ſignum illius qui ſit a frigiditate vel
a vapoꝛe frigido eſt quia infirmus delectatur in appoſitio-
ne rerum calidarum actu ⁊ potentia ſuper caput: ⁊ videtur
inde recipere iuuamentum ⁊ ſentit in capite doloꝛẽ magnũ
cum grauedine ⁊ ponderoſitate: atqꝫ moꝛdicatiõe ⁊ puncti-
one. Et qui ſit ex caliditate eſt doloꝛ difficilis atqꝫ foꝛtis cũ
punctione ⁊ moꝛdicatione. ❡ Et cura generalis iſtius do-
loꝛis eſt rectificare regimen ipſius comedẽdo oꝛdinate et de
bitis hoꝛis. Q: ſi fuerit dictus doloꝛ ex repletiõe cũ grauedi
ne cura eius pꝛopꝛia eſt flebotomia. conſiderando tempus:
etatem: conſuetudinem: regionem: ⁊ complexionem. Et qui
fuerit ex vapoꝛe frigido: curatur vapoꝛando caput cum ſti-
cados. ⁊ ſi fuerit ex calido confert ei bibere aquam roſatam
confectam cum pſilio integro: quoniam medici pꝛohibent
piſtationem eius. Q: ſi fuerit pꝛedictus doloꝛ ex repletione
multa ſanguinis: flebotomandus eſt ex cephalica. Et ſi ex
arteria flebotomaueris: longe melius erit: ſed ſcire debes ꝙ
ſanguis ille cum magna difficultate retinetur ⁊ ſolidatur: et
pꝛopter hoc tecum habere debes ea que habent ſanguineꝫ
foꝛtiter retinere: ſicut ſunt pili lepoꝛis minutiſſime inciſi mi
xti cum albumine oui ⁊ gypſo: aut folia mirte ſubtiliter pul
uerizata cum pſilio integro mixtis cum aqua roſata: ⁊ po-
nere ſuper locum ſimiliter ſtringit. Et cum vis incidere ar-
teriam: ipſam ſtringe verſus radicem ſui: ne ſuperflue ſan-
guis exire poſſit. incidendo eam cum re frigida. ⁊ non cum
igne. Et ſi cognoueris flegma cum ſanguine abundare. fac
eum vti exercitatione temperata cibando eum cibis decli-
nantibus ad caliditatem temperatam ⁊ ſiccitatem: ſicut ſunt
turtures ⁊ paſſeres. ⁊ his ſimilia. Abſtinendo ab ouis ⁊ pi-
ſcibus: ⁊ a panata que in arabico dicitur caride. ⁊ ab aqua
frigida valde: ſed quãdo vis eam pꝛopinare miſcere debes
cum ea aliquid mellis vel zuchari: aut rob vue paſſe deco-
ctum vſqꝫ ad ſpiſſitudinem mellis faciendo vt recipiat eam
tepidã. Et ſi cognoueris manifeſte ꝙ dictus doloꝛ a vapo-
ribus calidis pꝛocedat: incide arteriam inciſione frigida: fa
ciendo eum abſtinere ab omni re calida. ⁊ ciba eum galli-
nis elixatis in aqua cum modico olei ⁊ ſalis ⁊ aceti. Et po-
tes etiam eam coquere cum cucurbita: non ponendo galli-
nam cum cucurbita: niſi poſt decoctioneꝫ cucurbite. Et po
teſt etiam decoqui cum ſucco granatoꝛum. ⁊ fac eum mul-
totiens odoꝛare mirtellam cum ligno aloes ⁊ ſandalis. et
purga eum cum ſero lactis coagulati cũ lacte fici addendo
ei aliqd ſcamonee. Et cũ fuerit purgat⁹ nũera ſellas ⁊ quot
vicib⁹ aſſellauerit: tot dieb⁹ qeſcat poſt purgationẽ. ⁊ poſt-
modũ facies eũ vomere: ⁊ poſt vomitũ iteꝝ eũ purgare de-
bes. Et iã ſupius declarauim⁹ loca q̄ apta ſũt recipere hũc
doloꝛẽ: q̃ꝫuis videat̃ ꝙ doloꝛ i oſſe exiſtat. Et qũo hoc eſſe
poſſet. cũ ſm opinionẽ quoꝛũdã os omnino careat ſenſu.
Et ego dico ꝙ ſi aliqd hꝫ os de ſenſu. ẽ valde groſſuꝫ. ⁊ ꝑꝑ
hoc ipoſſibile eſt ꝙ illic doloꝛ ꝑcipiat̃. ⁊ iã iuenim⁹ Galiẽ.
dixiſſe q̄ adinuicẽ ſunt oppoſita. quãdo dixit ꝙ oſſa omni
no ſunt abſqꝫ ſenſu. ⁊ alibi dicit ꝙ dẽtes habẽt ſenſũ. ⁊ nõ
groſſum. imo valde intenſum. Et opinio magnoꝝ medico
rũ eſt ꝙ ſenſus nõ ſit in aliquo mẽbꝛo. niſi inueniat in eodẽ
per neruos ſubtiliſſimos diuiſos. ⁊ cõtextos ibidẽ. Quare
cum oſſa non videant̃ habere talem texturã neruoꝛum. ſen
ſum habere non debent. Et ergo ſicut cerebꝛum mittit vir-
tutem ſenſibilem per neruos oĩbus membꝛis. ita epar ſua
virtute naturali mittit nutrimentum per venas omnibus
membꝛis. ⁊ ſi oſſa ideo carent ſenſu: quia nerui in eiſdem nõ
ſunt diuiſi ⁊ contexti minutiſſimi: vt capilli eadem ratione
omnino abſqꝫ nutrimento ⁊ augmẽtatione eſſe deberent cũ
vene capillares diuiſe in eis non reperiãtur: neqꝫ virtus na
turalis foꝛtioꝛ eſſe reperitur in introitu membꝛoꝛum q̃ꝫ ani
malis: immo animalis valde foꝛtioꝛ iudicatur. Et tu vides
ꝙ oſſa q̃ꝫdiu ſunt in coꝛpoꝛe animato permanent ſine pu-
tredine ⁊ coꝛruptiõe: ⁊ etiã omnes cartbillagies. ⁊ cũ pꝛima

tur corpus a vita:corrumpuntur oīno. Ergo quid eſt illud
quod ꝯſeruat oſſa in corpore aīato a putredine. Nō poteſt
negari quin illud ſit ſpiritus vitalis procedens per arterias
ad omnia mēbra que arterie in mēbris ipſis minutiſſime di
uiduntur.⁊ eodem mō oſſa recipiunt nutrimentū ꝓpter vici
nitatē venaꝝ nō pulſatiliū. Quare ergo hac eadem rōne et
via non poſſunt recipere ſenſum oſſa ꝓpter vicinitatem ner⸗
uorū.ſed naturaliter oſſa inq̄ꝫtum ſunt oſſa multe exiſtunt
ſiccitatis.⁊ ꝓpter hanc ſūt groſſi ⁊ debilis ſenſus: ⁊ apparet
hoc in plantis pedū ruſticoꝝ:q: q̄ꝫuis lente ⁊ debiliter reci⸗
piant ſenſum:tamen non oīno a ſenſu priuantur:quoniā vi
des ꝙ qñ aliquid ex ipſis inciditur ferro q̄ꝫuis non ſentiāt
dolorem:de quo ſit curandū:tamē ſenſum habere proban⸗
tur. Et quia oſſa duriora ⁊ ſicciora exiſtūt plantis pedū ru⸗
ſticorum:ideo lentius ⁊ tardius ⁊ groſſiori modo ſenſuꝫ per
cipiunt. Et ſi aliquis dixerit ſcriptū eē ꝙ oſſa careāt ſenſu.
dicimus ꝙ illud dictū eſt eo modo quo dicitur quādo ali⸗
quis habet collum breue:ꝙ careat collo:⁊ ꝙ qñ aliquis hꝫ
debilitatē viſus ꝙ careat viſu. Et iſta q̄ dixi dico ſm meaꝫ
exiſtimationē ⁊ intellectū:⁊ eſt veritas oīno:⁊ inueſtigare h̄
per viam experimenti in aīalibus eſt difficile valde: qm̄ qñ
in aliquo mēbro inueſtigando ꝓcedes:incides primo carnē
⁊ poſtmodum neruos:demū pelliculam q̄ coopit os.⁊ ſcire
debes ꝙ oīa iſta acutiſſimi ſunt ſenſus.ergo cum peruenit
ad oꝫ incidēdo vel raſcādo:qūo ſentire dꝫ cū ſit debiliſſimi
ſenſ⁹:⁊ hoc certiſſime ſcire debes auctoritate hypocratis:ꝙ
qñ duo dolores ſimul fiunt:maior denigrat alteruꝫ.⁊ abſqꝫ
dubio oſſa habēt ſenſum q̄ꝫuis modicū:⁊ qūo nō dꝫ occul
tari dolor in oſſe cū ſit debiliſſimi ſenſus:poſt imediatā ici⸗
ſionē factā in carne neruis ⁊ pelliculis q̄ ſūt mēbra tāti ſen
ſus.certe ſic eē dꝫ abſqꝫ vlla dubitatione.

Capitulum.xx. Quod eſt de emigranea que in arabico
dicitur ſechichia.

Migranea eſt egritudo capitis in qua dolor cō⸗
prehendit mediā partem capitis.quare ſcire de⸗
bes in qua parte ſit egritudo ꝑdicta. Et ſcire de
bes ꝙ eſſe nō poteſt in aliq̄ parte capitis niſi in
panniculo q cooperit craneum exteri⁹:vel in illo qui eſt ſub
ipſo:q dicitur dura mater:aut in illo q eſt circūdans cerebꝝ
qui pia mater noīatur. Et differētia que eſt inter iſtā egritu
dinē ⁊ preſcriptā que dicitur baidda:eſt ꝙ illa eſt in toto ca
pite.iſta vero ſolū mediā retinet partē. Et oritur hec egritu
do:aut a vētoſitate calida:aut ex repletione ſupflua. ⁊ que
ex ventoſitate calida ꝓcedit:fit ſubito ⁊ cū extenſione forti:⁊
ſentit ifirmus acuitatē humoris. vñ reſoluitur vapor in lo⸗
co in quo eſt.ſꝫ ſi fuerit ex repletione:ſentiet ifirmus graue⸗
dinem in loco cū rubedine oculoꝝ ⁊ faciei.⁊ pōt etiā eueni⸗
re ab humoribus exiſtentibus in ſtomacho a quibus vapo
res ⁊ fumoſitates reſoluuntur qui ad caput aſcendunt:⁊ ibi
ꝑcipitur incendiuꝫ ⁊ mordicatio valida. Et phlebotomiaq⸗
dem confert.quādo fuerit ex repletione ⁊ infrigidatio cor⸗
poris etiam cum rebus notis preſcriptis. Et ciba eum pul⸗
lis ⁊ gallinis decoctis cum ſucco granatoꝝ acetoſoꝝ. Et po
tet aquā hordei:⁊ abſtineat oīno ab oībus ꝓcreantibus fu⸗
mos vel vapores acutos:ſicut eſt vinum coctum ⁊ vinū paſ
ſularum ⁊ ſimilia. Et abſtineat etiā a pomis granatib⁹ dul
cibus:qm̄ cito in cholerā vertuntur.⁊ ſic eis non modicuꝫ
nocere videntur. Et quādo dicta egritudo ex repletione fue
rit ſola phlebotomia aliqñ pōt liberare. Sꝫ qñ cā fuerit ex
ſupabundantia calidoꝝ humoꝝ exiſtentium in ſtomacho a
qbus vapores ſuperius ad caput aſcendunt. Cura eius pro
pria exiſtit euacuare illos cum laxatiuo ꝯuenienti : aut cum
vomitu leui:⁊ ſufficit hec purgatio. ℞.mirobalanoꝝ citri⸗
norum ⁊ chebulorum ⁊ indoꝝ.⁊ violarum.⁊ nenufar. añ.
aur.x.conquaſſentur optime.⁊ ponantur in feruenteꝫ aquā
per noctem vnā.⁊ in mane colentur exprimēdo fortiter.⁊ il
li colature adde quartam partem aurei vnius ex ſcamonea
rita.ʒ.i.ſyrupi acetoſi.ʒ.i.ſyrupi facti ex cor.citroꝝ.⁊.ʒ.i.
ſyrupi maſticiui:⁊ ꝓpina ei ad bibendū.⁊ ſi nō purgabitur
ſufficiēter:da ei ad bibendū de ꝑdicta colatura:ſolū regen⸗
do eū ſicut ꝯuenit medicamini:dando ei in cibis ſi ſupera⸗
bundauerit humiditas in ſtomacho que habeant eā exicca
re ꝓut tibi videbitur ꝯuenire.dādo ei ſemꝑ poſt cibū aliqua
ſtiptica ꝯfortātia ⁊ ꝯuenientia ſtomacho vt ſunt pyra aſſata
vel cytonia:vel alia ſimilia.

Tractatus.x.de egritudinibus colli.⁊ eſt continens ca
pitula decem ⁊ octo.

Cũ ſcias ꝙ collum cōpoſitum eſt ex membris
ſimplicibus ⁊ compoſitis. ⁊ ipſa officialia
compoſita ſunt ex conſimilibus:⁊ inquan⸗
tum collum compoſitum eſt ex conſimili⸗
bus eueniunt ei egritudines conſimiles: et
inq̄ꝫtum collū ꝯpoſitum eſt ex officialibus
mēbris eueniūt ei egritudies officiales. Et nos itendimus
dicere egritudies q̄ poſſunt ei euenire.

Capitulū.i. Quod eſt de oppilatione.

Hec quidem egritudo.ſ.oppilatio accidere poteſt
in venis:neruis:⁊ in ipſa nucha. Et cura huius
eſt manifeſta.ſ.cum rebus aperitiuis ⁊ ſubtiliati
uis humoꝝ.⁊ hec cura eſt generalis oppilationi
bus omnium membrorum.

Capitulum.ij. Quod eſt de relaxatione.

Hec quidem egritudo accidit in collo maxime ac
cidentalr.ſ. ꝓpter apoſtema qꝺ fit vel orit in nu
cha:⁊ inde ſequitur ſub ap̄ate relaxatio omni⸗
um membrorum gñaliter.⁊ ſi fuerit ap̄a magnū
valde:vel forte iterimit ſubito. Sed ſi fuerit ap̄a paruū cuꝫ
modico dolore ⁊ tumore:nō inde efficitur relaxatio.⁊ ſi apo
ſtema cū tumore factum fuerit ſolū imediate nuche priuabi
tur inde ſenſus ſolū in media parte corporis.ſ.expoſito: ſed
motus remanebit in parte apoſtematis.quare talibus i pri
cipio conſulimus fieri phlebotomiā ſi virtus fuerit ſuffici⸗
ens:⁊ poſtmodum inungere locū cum coto madefacto in
oleo roſato tepido multotiens:⁊ ipſum cotū ſic madefactū
per totam noctem deſuꝑ tenere vſqꝫ mane. Et eſto cert⁹ ꝙ
ſi ꝯfirmabitur apoſtema deueniet infirmus ad priuationeꝫ
ſenſus ⁊ motus:vt ſupra dictuꝫ eſt. Et ſcire debes ꝙ opinio
quorūdā antiquoꝝ medicorum fuit:ꝙ priuatio ſenſus vel
motus:vel vtriuſqꝫ ſimul nō fit:niſi ex frigiditate ſolū. Sꝫ
nos dicimus ꝙ poſſibile eſt priuationeꝫ ſenſus ⁊ motus fie
ri in corpore temperato:⁊ etiam in illo cui caliditas modicū
excedit ⁊ abſqꝫ dubio egritudo hec euenire poteſt ex diuer⸗
ſis cauſis:⁊ etiam ex frigiditate.

Cap.iij. Quod eſt de ſpaſmo.

Et fit qdem ſpaſmus in collo ſicut in alijs mem
bris accidere cōſueuit.et eſt duaꝝ ſpecieꝝ.ſ.ex ſic
citate ⁊ humiditate:⁊ ſpaſmus qui fit ex ſiccita⸗
te poſſibile eſt vt accidat ſucceſſiue ⁊ paulatiue:
⁊ poſſibile eſt ꝙ fiat ſubito ꝓpter intēſam euacuationē hu⸗
miditatū factā ſubito. Scđ ſpaſmus qui fit ex humiditate:
ſemꝑ ſubito hꝫ ꝓuenire:⁊ hui⁹ humiditatis ſunt due ſpēs:
vna qdē q̄ non ꝯuertitur in vaporē:ſꝫ remanet ſic ifuſa i ner
uo.vñ igroſſatur:ꝯtrahitur:⁊ abbreuiatur:⁊ ſic ſpaſmus effi
citur.⁊ ē ēt alia humiditas:ex qua reſoluitur vapor : ⁊ inde
ſpaſmus efficitur:eo ꝙ mēbꝝ qꝺ ferre poterat dictam hu⸗
miditatem anteqꝫ cōuerteretur in vaporē:poſt ꝯuerſionem
ei⁹mime pōt eā ſuſtinere.quare inde ſpaſm⁹ hꝫ deuenire.⁊
ſiqs nobis obijceret dicēs:ꝙ in eadem hora in qua humi⸗
ditas reſoluitur in vaporem.dolor ide percipi deberet:⁊ nō
ſentimus illum.dicimus ꝙ vapor donec in motu exiſtit ꝓ
maiori parte non facit dolorem:niſi figatur:quoniam ſi va⸗
por fuerit acutus ⁊ mordax:nō tamen ex eo percipitur do⸗
lor:ſed incendium ſolum ⁊ mordicatio inde habet proueni⸗
re. Sed ſpaſmi qui fit ex ſiccitate:cura eſt generaliter hume
ctare corpus totum:⁊ ſpecialiter membrum ſpaſmatum. et
ſi fuerit ex humiditate purgabis eum cum hierapicra: ⁊ ſi⸗
milibus.⁊ vnge locum cum oleo de iaſemini ⁊ camemilli⸗
bo.⁊ oleum de lilio eſt medicamen proprium ſpaſmo q fit

ex humiditate:⁊ ſi fuerit dicta humiditas in vaporem con-
uerſa:⁊ inde factus ſit ſpaſmus:purgabis cum cum medici
nis predictis: ⁊ vnge locum oleis predictis addendo eis
hyſopum recentem.

¶ Cap.iiij.Quod eſt de tremore.

Ec egritudo oritur in collo ſicut in alijs mem-
b bris:⁊ eſt pugna ⁊ temptatio victorie:que fit in
ter põderoſitatẽ mẽbri ⁊ virtutẽ quã deus pre-
ſtauit motui mẽbroꝝ aialiũ qm̃ qñ dominatur
grauedo ⁊ põderoſitas mẽbri ſupra virtutẽ ipſius inclinat
inferius:⁊ ſi virtus preualebit põderoſitati ⁊ grauedini ele-
uabitur ſuperius.⁊ ſunt duo motus qui fiunt ſucceſſiue:⁊
iſti motus diuerſi cũ coadunantur ſimul dicuntur tremor.⁊
collũ quidẽ ꝑparatum eſt recipere tremorẽ ex qualibet leui
cauſa adueniente v̓tuti motiue propter grauedinẽ ⁊ ponde
roſitatem capitis:qm̃ caput pre ceteris membris hoīs gra-
uius ⁊ ponderoſius exiſtit. Et ſcias ꝙ tremor accidit aut
poſt egritudines:aut poſt euacuationẽ ſuperfluã aut ab ex-
trinſeco ꝑꝑ frigiditatẽ aeris:aut ꝑꝑ percuſſionẽ: aut ex vul
nere adueniente capiti ꝯſolidato aut nõ conſolidato. ex qui
bus v̓tus motiua debilitat̃.vñ fit tremor. Et capita leporuꝫ
elixata cũ aqua ⁊ ſale ⁊ oleo roſa. comeſta iuuãt mirabili-
ter:ſicut experimento ꝓbatur:⁊ hoc iuuamentũ faciũt virtute
diuina in hac egritudine que v̓tus dicit̃ v̓tus occulta:ſeu a
tota ſpẽ. Et iam aliqui veteres conati ſunt loqui ſuper hac
virtute:⁊ ego dico ꝙ ipoſſibile eſt ſcire certitudinẽ ipſi᷒:qm̃
intellectui humano adeo ſublimi ⁊ glorioſo ipoſit᷒ eſt termi
nus vltra quẽ impoſſibile eſt ipſuꝫ ꝑtrãſire. Et o q̃ꝫ bene di
xit Gal'.qñ dixit ꝙ iſta ſcire ꝑtinet ad ſolũ deum altiſſimuꝫ
⁊ oipotentẽ q̈ꝛ videm᷒ ꝙ medicamina vlcerũ:pulmõis:⁊ pu
ſtularum ipſius in hoc mundo reperiũtur:⁊ nos ipſa igno
ramus:tamẽ pecudeſ ipſa cognoſcũt:qꝛ quãdo aliqua ouis
hꝫ vlcus in pulmone ſeparat̃ ab alijs:⁊ vadit querendo res
Et dicunt paſtores ꝙ ipſa querit herbã vel herbas ad co-
medendum:⁊ in cõtinenti poſt comeſtionẽ liberatur a vul-
nere liberatione ꝑfecta.⁊ ego iam vidi in pulmonibus pecu
dum ſigna ſolutiõis cõtinuitatis cũ cõſolidatiõe itegra ⁊ ꝑ-
fecta:⁊ nõ cognoui nec cognoſco herbã illaꝫ huc uſq; neq;
etiam aliqui ex ꝑ̄deceſſoribus noſtris ipſam cognouerunt.

¶ Syrupus conferens tremori ⁊ confortat oia mẽbra:⁊ ca
put proprie. ℞.rubee tictoris ſticados:⁊ corticis citri: ⁊ cor
ticis exterioris fiſticorum añ.ʒ.i.thuris puri:maſticis ⁊ ro
ſarum ana aur.v.⁊ liquiricie pondus quarte partis omniũ
predictorũ.conquaſſentur omnia ⁊ infundantur omnia pre
ter maſtic.in.xv.libris aque feruentis ꝑ noctẽ vnã. poſtea
adde maſticẽ:demũ bullias lento igne ponendo cũ ꝑ̄dictis
ad bulliendũ aur.i.puri auri.⁊ bulliãt vſq; ad ꝯſumptio
nẽ medietatis.⁊ cola optime exprimendo.in dicta colatura
pone libras.v.ſyrupi facti cũ decoctiõe corticis citroꝝ ⁊ ȝu
caro decocti ad ſpiſſitudinẽ ⁊ libraꝫ vnã mell' diſpumati: ⁊
bulliãt ſil' vſq; ad ſpiſſitudinẽ ſyrupi.⁊ bibat ex iſto ſyrupo
patiẽs oi mane.ʒ.ij.cũ.v.ʒ.aque i qua extinctũ ſit ferrum
purũ mundũ ⁊ limatũ:⁊ oio abſq; erugine.⁊ euentatuꝫ ab
oi cinere.ſeu puluere vel ſordicie.q̃ ꝯſueuit ferro adherere:⁊
tãdiu dꝫ ipſuꝫ calefieri ⁊ in ipſa aq̃ extingui.donec aq̃ me-
dietas ꝯſumat̃.⁊ poſtmodũ colet̃.et cũ ipſa ſyrup᷒ dꝫ diſtẽ
perari. Et inunge nuchã et collũ deſcendẽdo iferi᷒ ꝑ ſpinã
vſq; iferius cũ oleo de ben aromatiȝato.et ſi nõ iuenis illd
q̃ꝫuis nõ ſit ita vtile facias cuꝫ oleo ſinapis. Et eſt neceſſe
medico cõſiderare et ſubtiliter attẽdere oia iſta.ſ.cõpl'oneꝫ
patientis.etatẽ.tẽpus.regionẽ.et cõſuetudinẽ.et regimen
eius tpe ſanitatis.i.ſi homo laborioſus ſit et aſſuetus pati
vigilias.aut nõ et ẜm q̃ꝫtitatẽ coadunatiõis ꝑ̄dictoꝝ facere
dꝫ medicus ꝓut meli᷒ ſibi videbit̃ ꝯuenire.addẽdo vel di-
minuẽdo. Et ſcire d̄bes qđ differẽtia eſt inter cibũ et medici
nã:eo ꝙ medicinã menſurare debem᷒ ẜm tp̄s etateꝫ ꝯpl'onẽ
et cõſuetudineꝫ.et regioneꝫ.et egritudinẽ.ſed cib᷒ minime
ſic eſt menſurãdus:qm̃ ſi ꝯplo cibi elõgata fuerit valde a cõ
plexiõe patiẽtis.q̃ꝫuis talis cibus frãgat ꝯpl'oneꝫ et cãꝫ egri
tudinis.tñ inde corp᷒ nõ recipit nutrimentũ. ſed expellitur
cũ fecib᷒ et ſuꝑfluitatib᷒.quare opꝫ vt cibus ſit cõplexiõis
equalis:neq; eũ cõuertere debes ad oppoſitũ cãe facientis
egritudinẽ.v̓bi gratia.vt ſi ſit ſenex frigide cõpl'onis et i tẽ
pore frigido.et nõ aſſuetus labori et exercitio et cibes cum
cibis calidis.nõ ide recipiẽt nutrimentũ mẽbra ſua.immo
repudiabũt. Et ſi quis dixerit ꝙ mel eſt cib᷒ calidus et ſeni
bus laudatus.dicim᷒ ꝙ q̃ꝫuis ſit calide ꝯplexionis: nõ tñ
multũ i caliditate excedit.et nõ calefacit corp᷒ niſi itantum
q̃ꝫtũ recipit de caliditate a corꝑe:eo ꝙ nõ multũ elõgatur a
ꝯpl'one naturali corporis niſi itãtũ decoq̃ret̃ ꝙ ei᷒ ſapor ad
amaritudinẽ deueniret:et tũc mẽbra ſenis:et etiã aliorũ nõ
recipient nutrimentũ. Mel autẽ cũ ſit dulce non multũ elõ
gatur a cõplexiõe equali.et ſenex eſt aial.et inq̃ꝫtũ eſt aial.
habet caliditatẽ actualẽ.mel vero cum ſit calidum eius ta-
men caliditas eſt potentialis.et caliditas animalis eſt ma-
nifeſta:et mellis caliditas eſt occulta.et propter hoc nutrire
poteſt. Res autẽ q̃ excellenter calida exiſtit neq; preſtat nu
trimentũ ſenib᷒ neq; alijs. Et etiam ſi iuuenes qui calidas
patiunt̃ egritudines nutrire volueris rebus frigidis in ex-
ceſſu:non inde nutrientur:imo repudiabuntur talia a natu
ra ſui corpis:q̃ꝫuis talia cauſe egritudinis ſint ꝯtraria: quo
niã ſi talẽ infirmũ nutrire volueris folijs mandragore:non
reſtaurabit̃:neq; nutrietur aliqd ex eis. Sed in lactucis eſt
res laudabilis valde:qꝛ q̃ꝫuis eius frigiditas fortis exiſtat
eius tñ ſuƀa non eſt groſſa:quare cito a corpore incipit paſ-
ſionem:⁊ oia que hic diximus:ſint tibi in memoria in oib᷒
alijs egritudinibus tanq̃ꝫ neceſſaria.

¶ Cap.v.Qđ eſt de egritudinibus ſpõdiliũ colli.

ccidit ſpondilibus colli vt recipiant humores
a viſcoſos:mucillaginoſos qui diuidunt̃ ⁊ ſpar-
guntur inter coniũctionẽ ipſoꝝ ſpõdiliũ. ⁊ acci
dit ex hoc ꝙ ipſa ſpõdilia profundent̃ intrinſe-
cus vel extrinſecus ꝓmineant. Et qñ exterius prominent le
uis tũc cura exiſtit:qꝛ ide nucha nõ recipit leſionẽ.ſed qñ in
trinſecus profundantur:tũc necẽ iducunt: qꝛ inde ſequitur
ſquinantia peſſima ⁊ mortifera.⁊ qñ a medico cã talis co-
gnita ꝑfecte fuerit:purgare dꝫ corpus gñaliter ab hoc hũo-
re:⁊ hoc facere poterit cuꝫ colloquintida ⁊ bdelio:quia ſunt
optima in hoc caſu . Et ſtude in exiccando illum humo-
rem diſſoluendo ipſuꝫ. Et pone ſuꝑ ſpõdilia colli puluereꝫ
gariofiloꝝ:⁊ macis mixtũ cũ vino ad modũ emplaſtri: ⁊ li-
ga deſuꝑ:⁊ da ei ad deglutiendũ ea que ſint lenia aliquan-
tulũ groſſa:ſicut eſt mica panis optime fermẽtati:⁊ ſimilia.
Et fac eũ ſternutare iclinato capite.qm̃ ide recipit iuuamẽ-
tum. Et in ſũma dico ꝙ cura iſtius egritudinis ẽ primo cor
pus totũ euacuare gñalr ab hũore:⁊ ſpãlr ſeu particulariter
maſticãdo grana catapucie expuẽdo exterius ſlã qđ ide ex-
ierit ab ore:⁊ deſiccando humorẽ:ſeu ꝯſumendo. ponendo
deſuꝑ emplaſtrũ ꝑ̄dictũ ex macis: ⁊ gariofilis diſtẽperatis
cũ vino:⁊ ſtude paulatine ad redeundũ ſpõdile:vel ſpondi-
lia ad locũ ſuũ naturale:cognoſcendo ꝙ hec egritudo natu
raliter ꝑiculoſa eſt valde ⁊ feſtina. Et ꝑꝑ hoc ſtudioſus eſſe
debes in cura:preſtando remedia abſq; dilatione.

¶ Cap.vi.Qđ ẽ de diſlocatione ſpondilium colli.

Iſlocant̃ hec ſpondilia:aut verſus parteꝫ dex-
d trã:vel verſus ſiniſtrã. Et hec diſlocatio ẽ valđ
grauis:⁊ inde accidẽtia fortia ⁊ difficillima cõ-
ſequuntur.⁊ ſi dicta diſlocatio vel tortura fue
rit parua.modicũ ide ifirmo ſequitur nocumentum. Sꝫ ſi
fuerit magna diſlocatio:forma eius erit ſicut angulus rect᷒
vel lauda ⁊ efficit̃ inde relaxatio totius corporis:aut ſq-
nantia:⁊ ſpaſmus.⁊ hoc accidere põt aut ex caſu:vel a ꝑ̄ate
q̃ faciunt exire ſpondilia ex locis ſuis. Ex diſlocatione ſpõ-
diliũ veniunt accidentia hec:quoniã ſi fuerit diſlocatio ſo
lũ abſq; leſione nuche:accidit ex hoc paruitas mẽbrorum
⁊ priuatio nutrimenti ipſoꝝ.⁊ prouenit ex hoc ſicut accidit
arbori imꝑfecte:fracte:in qua nutrimentuꝫ tortuoſe ꝓcedit.
⁊ poteſt etiam ex tali diſlocatione infirmus fieri gibboſus.

Sed ſi diſlocatio facta fuerit ſolum in vna parte: cum hec
fuerit parua aduenit inde mēbris paucitas nutrimenti. ſʒ ſi
fuerit magna fit ide relaxatio medietatis totiꝰ corpis ꝓpter
extenſionē q̄ fit in alio latere: eo ꝙ qñ ſpōdili accidit extēſio
ſeqtur ide ſpa mus abſqʒ dubio: ⁊ q̄ðlibet iſtoꝝ accidētiuʒ
ꝑ ſe pōt iducere necē: ⁊ multo magis ſi oīa ſimul fuerint con
gregata: ⁊ ego puto ꝙ relaxatio illa q̄ cā humoꝝ fit: mortē
īfert ſuffocādo ꝓꝓ ꝓuationē anhelitus pectoris. Et oībus
ꝑdictis egritudinibꝰ ꝯfert flōmia ꝓꝓ dubitationē apoſtēa=
tis: ⁊ reſoluere id q̄ð infuſum eſt de humore: ⁊ deriuare ad
aliā partē illud q̄ð nondū ē ifuſuʒ: ⁊ ꝯfortare locū leſuʒ ſeu
ꝑcuſſuʒ: ⁊ id in quo oīa ꝑſcripta iuuamenta ſimul ſunt coa
dunata: eſt oleuʒ roſatū in quo roſe recentes vicibus pluri=
bus ſunt infuſe. ⁊ ſufficit illud ad inungendū locū: ⁊ ſi res
fuerit aliquantulū dilatata ad diſſolutionem humoꝝ: adde
oleū de lilio ⁊ de iaſemino ſi poteris inuenire. Sʒ ſi egritu=
do fortis extiterit operatio erit inanis. ¶ Et poſtq̄ʒ locutꝰ
ſum de ſpōdilibus: nūc loqui intendo de nucha: Et ſcias ꝙ
nucha eſt ſicut fons a qua mittit̄ oībꝰ mēbris q̄ ſunt ſub ip̄a
ſenſus ⁊ motus: ⁊ nerui ſūt ſicut riuuli q̄ oriunt̄ ab ipſa.

¶ Cap. vij. Quod eſt de egritudinibus nuche.

c Et accidit in nucha aliquādo ſtupor qui fit a me
dico ꝓꝓ appoſitionē frigidaꝝ reꝝ deſuꝑ. aut pro
pter equitationē factā ꝑ magnā niueʒ: ⁊ fit inde
quedā ſpēs egritudinis: que in arabico dicitur
alchadar: in qua priuat̄ ſenſus ⁊ motus mēbroꝝ exiſtentiuʒ
ſub ipſa. Et huic egritudini cōfert inungere locū cum oleo
nucū cui additum ſit in qualibet. ℥. ipſius octaua pars au=
rei vnius ex euforbio: ⁊ ſi non haberes oleū de nucibus: po
ne loco eius oleū ð lilio mixtū cū oleo oliuaꝝ: ⁊ oleū de ben
etiā mixtū cū oleo de iaſemino ſimiliter in hoc loco confert
valde. Et adde predictis oleis ad cōfortationē caloris inna
ti de oleo balſami: ⁊ alia olea confortantur accidētaliter cale
faciendo ipſa ad ignē. ⁊ ſic agendo operabitur tua medicia
perfecte. Et ſcias ꝙ id quod patitur nucha de egritudinibꝰ
patiuntur etiā nerui qui oriuntur ab ipſa. Et mihi iā acci=
dit id q̄ð dicā tibi. ſ. ꝙ eundo precepto regis in abuzacha=
dria cū frigore vehemēti ⁊ forti pluuia ⁊ vento. q̄ quidē vē=
tus mihi adueniebat pte ſiniſtra pede meo ex illa pte exiſtē=
te diſcooperto durante illa tēpeſtate ſic ꝑ totū diē. ⁊ ſic eun=
do mihi cecidit patitus de pede: ⁊ nō potui ipſuʒ itus redu
cere eo ꝙ nō poterā mouere coxā: quare alius mihi poſuit
ipſaʒ in pede: ⁊ iteꝝ cecidit: ⁊ reiteratus fuit mihi: ⁊ tertio ite
rū cecidit ⁊ mihi ab alio ipoſitꝰ fuit: eo ꝙ minime coxā ⁊ crus
mouere poterā: ⁊ tunc cognoui ꝙ a pede crure ⁊ coxa priua
tus erat motꝰ ⁊ ſenſus. Et cū veni ad patrē meū non potui
ire ſʒ ductꝰ fui ab alijs: quare iunctꝰ fui i coxa ⁊ ſpōdilibus
īferioribꝰ cū oleo illo q̄ð apportauerā cā illiꝰ ifirmi ꝓ quo
venerā q̄ qdē erat paliticꝰ: ⁊ i q̄ ꝓuatꝰ erat ſenſus ⁊ motus: ⁊
in illo oleo erat balſamū. Et feci mihi aerē rectificari cū for
ti igne ⁊ magno. ⁊ aduenīēte die fui liberatus. ⁊ ꝓ certo ſci=
as ꝙ nerui citiꝰ valde apti nati ſunt recipere egritudies q̄ʒ
ipſa nucha: q̄ʒuis nerui ſint duriores ⁊ ſolidiores ac denſio
res ipſa nucha: tñ q̄ ſunt ſubtiliores ipſa: iō citius ⁊ leuius
pñt recipe paſſiōes. Et ēt q̄ a diuina ꝓuidētia nucha hʒ ð
ſenſoriū ad ſui cuſtodiā ⁊ ꝯſeruationē cū ſit ſicut radix: eo ꝙ
a ðſtructione ⁊ corruptiōe ipſius deſtruunt̄ oēs nerui qui
ſunt ſub ipſa: ⁊ nō cōuertitur. ſ. ꝙ a deſtructiōe alicuius ner
ui: vel neruoꝝ deſtruatur nucha vel corrūpatur.

¶ Cap. viij. Quod eſt de apoſtemate nuche.

c Et hec egritudo accidit nuche aut i ſubſtātia ip=
ſius aut i pellicula q̄ ē circūdans ipſam: et poteſt
hoc accidere ab hūoribꝰ diuerſis ſed ꝓpter acui
tatē ⁊ velocitatē egritudinis opʒ te eē ſolicitum
circa flomiā: etiā ſi virtus debilis fuerit. Qꝛ ſi fuerit debilis
minues de q̄titate. ſi fortis fuerit i maiori quātitate extra
here debes. et poſtmodū purgare humorē illū quē videris
vel cognoueris abūdare cū medicinis ſibi appropriatis. et
poſtea inunges locū cū oleo roſaceo calefacto ad ignē: vel
cū oleo roſaceo mixto cū oleo de lilio. aut cū oleo de iaſemi
ni. aut cū oleo de alchachoen. q̄ðcūqʒ eoꝝ iueneris magis
apte: eo ꝙ id q̄ð iuenit̄ in ipſis nō eſt res de qua medicina
magnā faciat ſolicitudinē. Et eſto certus ꝙ ſcia medicina
lis nō operatur ab aliquo ꝑfecte niſi poſt longā et multam
ꝯſuetudinē. et longā expientiā in ipſa. et nullo mō cū ſophi
ſticationibus vel ſophiſmis logicalibus. Eo ꝙ ſi aliquis ſo
phiſticādo ſe voluerit intantū ſubtiliare in medicinis laxa=
tiuis: vt iueniat i ipſis quātitatē ⁊ qualitatē purgatiōis pro
portionaliter: vt egritudo ⁊ quātitas humoris vel humorū
exigere videt̄. ⁊ non excedat in plus vel minus vno pilo. in=
tantū ꝑturbabitur eius mens ⁊ intellectus ipſius taliter de=
uiabit: ꝙ tardabit in curatione infirmi intantū: ꝙ infirmus
inde ad mortem poterit deuenire.

¶ Cap. ix. Quod eſt de oppilatione nuche.

c Et quidē oppilatio q̄ fit i nucha accidit ab hūo=
re groſſo: ⁊ pōt fieri in vna pte ipſius nuche vel
in tota nucha. ꝙ ſi fuerit in pte: erit relaxatio cor
poris eiuſdē ptis ſm diametrū. ⁊ ſi fuerit in tota
nucha: erit relaxatio totius corpis ab illo ſpōdili inferius.
Et ſi dicta oppilatio fuerit debilis atqʒ parua. accidet inde
ſolū durities ⁊ pigricia ſenſus ⁊ motus abſqʒ relaxatione
cōpleta. Quare medico conuenire videt̄: ꝓpinare in hoc ca
ſu ea que ſunt aperitiua ſubtiliatiua ⁊ inciſiua: ⁊ vrine pro=
uocatiua. Et iā ē cognitū ꝙ q̄ðlibet apitiuū ⁊ inciſiuū ab=
ſterſiuū exiſtit: ⁊ nō conuertitur ꝙ q̄ðlibet abſterſiuum ſit
apitiuū ⁊ inciſiuū. Et ſcias ꝙ ſyrupus ſqnzabin ſqlliticus
factus cum melle diſtemperatus cū quattuor tñi ipſius aq̄
roſacee in hoc caſu multum cōmendatur. ⁊ ſi in eadē aqua
roſacea decoctū fuerit aliqd liqritie mūdate erit longe meliꝰ
q̄ remouet acuitatē ⁊ ponticitatē aceti: et inde etiā remouet
nocumentū q̄ð in neruis hʒ generare. Et ſi compoſueris ei
hāc medicinā erit valde vtilis. ℞. hyreos: pollycarie: eupa
torij: aſſari. ana. aur. i. cētauree maioris quartā partē aur.
i. ſeminis melonis mundati ad pondus medietatis omniuʒ
ꝑdictoꝝ. liquiritie quartā partē totius predictoꝝ. cōquaſſen
tur que ſunt cōquaſſanda: ⁊ pone ad lentū ignem cū. ℥. xv.
aque donec redeat ad medietatem. ⁊ coletur optime expri=
mendo. ⁊ pone in illa colatura de ſyrupo citri. ⁊ de ſyrupo
ſquinanti. ana. ℥. i. ⁊ bibat ex illo. vij. diebꝰ vel. x. ⁊ poterit
eſſe ꝙ cū eo liberabitur. ꝙ ſi non liberaret̄ ex eo prepara te
ad purgandū ipſum ex illo humore. Et hec medicina ē val
de conueniens in hoc caſu. ℞. almuchel et eſt bdellium: et
iauſſie q̄ð eſt armoniacū: et ales beneg. i. ſerapinū. ana aur.
i. cologntide quartā partem aur. vnius. Incide cologntidā
minutim: et miſce cū ea aur. ʒ. ex medullis amigdalaꝝ mun
dataꝝ et quartā partē aur. i. ex puluere dragg. et oīa mala=
xa cū ſyrupo ſqnabi in magdaleonē. et ꝓpina ex ipſo aur.
v. cū aqua calida ad bibendū. et ſi nō purgaret̄ ſufficiēter.
diſtēperabis ð reliquo cū aqua calida et dabis ei. et fac euʒ
ſuare cuſtodiā queadmodū ꝯuenit i alijs laxatiuis. et inun
ge nuchā i loco vbi cognoueris eē oppilationē cū oleo ð iaſ
ſemini. vel roſaceo. ð quocūqʒ melius habere poteris q̄m̄
iſta habent oppilationē eius remouere cū auxilio dei. et eſto
certus ꝙ ita eſt de nucha. ſicut de alijs membris corporis:
eo ꝙ ſi elongata fuerit a ſua complexione naturali. oportet
te laborare vt ipſam redire facias ad eandem. et non debes
eam curare cum rebus multum remotis a temperamento
vel equalitate. Et medicamenta que in eis facies non debēt
penitus ſecundum gradum pertranſire. ſed ſecure vti pote=
ris his que ſunt calida a principio primi vſqʒ in fine ſecun=
di gradus ponendo ſemper cum predictis confortantia cuʒ
aliqua ſtipticitate faciendo aromaticitatē. et aromatica exu
berare cum predictis vltra poſſe. quoniam eſt perutile i hoc
membro abſqʒ dubio. Et oportet te etiam cum omni ſolici
tudine preuidere et conſiderare in hoc membro. vt minime
ei applicare facias que ſunt calida vel frigida. ſicca vel hu=
mida in tantum ꝙ membrū nō poſſit ea faciliter ſuſtinere.

¶ Cap. x. Q̄ð eſt de apatibus que fiunt circa guttur.

T fiunt circa collū ꝛ guttur apata:ꝛ pro maiori
parte fiunt prope capnt.ꝛ cōiter ab oibus nomi
nanť iſta q̄ in iſtis locis oriunť ganzirra.i.ſcro-
fule. Mā vero haꝝ eſt flegma. ꝛ iſtud flegma.
aut eſt groſſuꝫ.aut viſcoſuꝫ.aut ē flegma groſſuꝫ deſiccatuꝫ
vltra id qđ ſue ꝯplōni ptinere videť.ꝛ ꝯuerſuꝫ quaſi ad na
turā melācolie. Et pōt etiā fieri a tali flegmate cui humor
aduſtus habēs acuitatē nāliter ſit admixtus. Quare diſſo
lutio ꝛ maturatio i tarditate ꝛ breuitate iſtaꝝ erit ſ₃ nāꝫ p̄di
cti hūoris ꝛ mixtionē ipoꝝ adiuicē.qm̄ ſi i dictis apatibꝰ
nulla rubedo appuerit.firmꝰ eē debes i tua opiniōe.qđ om
nino ſunt abſq₃ mixtiōe alicuiꝰ hūoris acuti:ꝛ ſi cū hoc du
ra fuerit.ſignificať q̄ melācolie hn̄t ptinere: ꝛ ſi mollia fue
rint ſcire d̄bes q̄ flegma nāle dn̄ať i eiſdē. Cura hoꝝ ē em-
plaſtriꝫare ea in p̄n. cū camemilla.ꝛ faria ordei:ꝛ roſis mi
xtis cū aceto:eo q̄ acetū h₃ flegma icidere ꝛ ſubtiliare: ꝛ ſu
is nocumētis obuiare.ꝛ frāgit acuitatē hūoris acuti ſi ex
eo aliqđ ē in cā.ꝛ da ei ad bibendū ſyrupū ſqnzibi ad icidē
dū fſa cū d̄coctiōe liqritie ꝛ paſſulaꝝ enucleataꝝ:eo q̄ liq-
ricia ꝛ paſſule habēt nocumentū:qđ pōt ꝓuenire ab acuita
te ꝛ ſiccitate ſqnzabin remouere. ¶ Aliud ēplaſtrū ē quod
eas diſſoluit. ℞.radices alcharſcaūia:ꝛ credo q̄ ſit ciclamē
ꝛ karobe porcine.ꝛ diſtēpa cū decoctione camemille. ꝛ fac
emplaſtrū:ꝯſiderādo:vt nō iſiſtas i iſtis ſolū cū reſolutiuis:
ita vt nō miſceas cū eis aliq̄ hūida.ſicut ē flos ligue boui
ne que ē valde vtilis i hoc caſu.ꝛ ēt ſuccus pomoꝝ eo q̄ ſi
vſus fueris reſolutiuis vaporabiť ſubtile ꝛ remanebit groſ
ſum qđ idurabiť ꝛ ꝯuerteť ad lapideitatē.ꝛ nos videre poſ
ſumus ſilr̄ i opatiōibꝰ illoꝝ q itendūt abſtergere ꝛ mūdifica
re canales aquaꝝ a rebꝰ duris ꝛ groſſis exn̄tibꝰ in eis. qm̄
ipſi nō inſiſtūt ſolū in extirpādo ꝛ abſtergēdo.veꝝ ēt cū ſpar
ſione aque i maria quātitate vt ille groſſicies vndiq₃ molli
ficenť.ꝛ cū eadē aq̄ d̄ſluēdo recedāt.et hoc idē faciūt medi
ci et facere debēt.ſ.ponere humectātia.et mollificātia.cum
reſolutiuis.ad h̄ vt adequenť ſilr̄ mãe.ꝛ vt citiꝰ reſoluanť et
euaporenť eq̄lr̄. Et purga iſirmū ab hūore illo a quo tibi vi
deť ꝯuenire.ꝛ nō idiges fl̄omia in hac egritudine ꝑ maiori
pte.qm̄ raro a ſanguine ꝛ cholera hn̄t ꝓuenire. Et ſi fuerit
aliqn̄ ab iſtis vel ab aliq̄ iſtoꝝ ē valde raꝝ. ꝛ h̄ cognoſcere
potes ſuis ſignis.ꝓut iā ſupra d̄terminatū ē.et ſi ſanguinē
cognoueris exuberare minue ex illo.ꝓut tibi videbiť ꝯueni
re ſm̄ v̄tutē patiētis:ꝛ ꝯplōnē ipſiꝰ. S₃ ſi iſirmꝰ cū p̄dictis
ſcrofulis ſic ꝑmāſerit.ꝛ ſteterit lōgo tpe abſq₃ regimie aliq̄
ꝛ ꝯſilio medicoꝝ nec vſus fuerit reſolutiuis ſubtiliatiuis et
iciſiuis tūc oio ille ad ſaniē d̄riuabūt quare ꝑpera cū omni
ſolicitudie ad eiꝰ gn̄ationē faciēdā.ꝛ ſi cōplexio iſirmi hūi
da fuerit:fac emplaſtrū ex paſta fermētata mixta cū butyro
et ſi eius ꝯplō ad aliquā ſiccitatē deriuauerit:et tunc hēas
micā panis.malaxa eā cū d̄coctiōe pedū arietis. Et cū ma-
turatū fuerit apoſtēa aperi locū i loco ipſiꝰ pēdenti. vt ide
ſanies faciliꝰ et meliꝰ poſſit mundificari. Et hoc ſi optie co
gnoueris et ſciueris anotomiaꝫ mēbroꝝ.et caue ne decipia
ris in iciſiōe.ſ.vt nō facias eā in loco vene.vel arterie.aut
nerui.ita vt ex illa iciſiōe poſſit longe maior egritudo oriri
priore.eo q̄ ſi ſciam anotomie penitus fueris ignorās. ita
q̄ eā nō fuiſti expertus nec eā vidiſti.ſed ſolū ex ea ſcis aliqđ
ex auditu.iplē ē vt veritatē huius poſſis cognoſcere certiſſi
me:ꝛ pfecte:ꝛ maxie i mēbris puis:ꝛ ꝑꝑ h̄ ſi fueris ſic igno
rans caueas tibi ab iciſione facta cū ferro oio.ſ₃ pōe ſuꝑ lo
cū quē itēdis aperire ſtercus colūbaꝝ malaxatū cū brodio
pedū arietis.ſi fuerit delicatus ꝛ mollis ꝯplōnis aut puer.
S₃ ſi iſirmꝰ fuerit ruſticꝰ vel ſenex.miſcebis ꝛ malaxabis di
ctū ſtercus cū ſapone molli. Et ſi fuerit iſirmus mediocris
cōplexiōis ꝛ etatis miſcebis cū butyro antiq̄:qm̄ faciet locū
aperiri i breui. Et rege infirmū ſubtili regimie lōgo tempo-
re.ſ.cū pullis paruis:ꝛ taſſea facta cū aceto.ꝛ pullis plenis
amigdalaꝝ ꝛ panis madefactꝰ i oleo cū modico ſale ꝛ come
ſtus ꝯfert valde. Et facta apertiōe primo pone intus tentaꝫ
inuolutā in melle ꝑ dieꝫ vnā ꝛ alijs diebꝰ pone tentā optie
tinctā ex vnguēto de palma diſſoluto cū oleo roſaceo.ꝛ fac
ꝓut tibi videbiť ꝯuenire.ꝯſiderata etate infirmi ꝛ ſua com-
plexiōe:ꝛ ſ₃ quātitatē ꝯſolidatiōis vulneris ita tentam de-
bes dimittere donec fuerit liberatus cum adiutorio dei.

¶ Cap.xi. Qđ ē de ſolutione continuitatis colli.

T qr collum ē mēbrū compoſitum:ideo ei acci-
dere pōt ſolutio continuitatis ſicut alijs mēbris
accidere ꝯſueuit:ꝛ hoc ei euenire pōt aut ab extri
ſeco:aut ab apoſtemate. Et ſcias q̄ multe egri-
tudines oriuntur in collo ex diſſolutione continuitatis: et
maxime in neruo nominato in arabico neruꝰ retrogradus
ꝛ quando egritudo ibidem generatur:deſtruitur vox: eo q̄
partes epigloti non claudunť debite ꝛ conuenienter: nec di
latantur:ꝛ efficitur eius vox rauca ad ſimilitudinem vocis
hominis fortiter infrigidati:ꝛ ſi dictus neruus fractus fue-
rit:cura eius tunc eſt impoſſibilis. Sed ſi fuerit dicta egri-
tudo ex apoſtemate:tūc curabitur curato apoſtemate. Qua
re ſtudeas in remouendo ipſum ſicut diximus.ſ.cum eua-
cuatione:ꝛ purgando humores:ꝛ reſoluendo ipſos: ꝛ faciē
do oia p̄dicta tpe cōuenienti. S₃ ſi fuerit ex oppilatione eua
cua corpus cū laxatiuis:ꝛ poſtea ſtudeas in diſſoluendo op
pilationē:ꝛ in aperiendo eā cū oleo anetino ꝛ ſimilibus:do
nec redeat mēbrū ad ſtatum ſuū propriuꝫ miſcendo cū pre-
dictis aliqua que ſunt ſtiptica ꝛ aromatica. Sicut recipien
do ex oleo roſaceo parteꝫ vnā in tribus partibꝰ olei anetini
ꝛ ex eo inunge locū. Sed ſi dicta cā ꝓceſſit a mala cōplexio
ne frigida neruo eueniēte que eidē ſuperuenerit a niue vel
vento:aut pluuia:vel aliquo alio frigido aere:aut ab appo
ſitione medicinaꝝ frigidaꝝ ꝛ narcoticaꝝ:ſicut iperiti medici
facere conſueuerunt:tunc cura tua eſſe debet cum rebus ca
lefacientibus:ꝛ inquātū cauſa fuerit frigida actu ꝛ poten-
tia in tantū ei reſiſtere debes cū rebus cōtrarijs calidis ſcili
cet actu ꝛ potētia. Et qr ex p̄dictis cauſis coagulať ſanguis
ille qui in neruo predicto exiſtit:ideo iſiſtere debes cum re-
bus calefacientibꝰ ꝛ aperientibꝰ actu ꝛ potentia: ſicut ſunt
iſta ꝛ his ſimilia.ſ.oleū anetinū:ꝛ oleū de narciſco. ꝛ pigue
do de alchorac.i.grue:ꝛ aliquantulū pinguedinis galline:
miſceantur oia ſupradicta:ꝛ calefac iſtud vnguentū ꝛ inun
ge locū pluries ſic faciendo ꝛ madefac cotū in eodē tepido
ꝛ ſuppone. Et ſcias q̄ oē mēbruꝫ exiſtens in p̄cipalitate et
nobilitate nerui.minime ſuſtinere pōt contrarietates medi-
cinarū exiſtentiū in vltimo abſq₃ medio.eo q̄ q̄₃uis fuerit
membrū denſum:ſoliduꝫ atq₃ firmū:cum hoc toto deſtruiť
eius virtus.ꝛ perditur ꝛ adnichilať.ex appoſitione talium
medicinarum exiſtentiū i vltima ꝯtrarietate. Et hoc cogno
ſcere debes ex dictis antiquorum ꝛ vera dicunt loquendo d̄
dentibus.ſ.id qđ eis magis nocere percipitur.eſt quando
extrema eis accidunt abſq₃ medio.ſ.comedere. vel bibere
calida actu in exceſſu poſt frigida actu in exceſſu. ꝛ tamen
ſubſtan tia eorum eſt denſa.ſolida atq₃ dura ad recipiendū
paſſionē ꝛ in tantum ſunt dure ſubſtātie:q̄ aliqui antiquo
rum medicorum crediderūt q̄ eſſent impaſſibiles ꝛ abſq₃
ſenſu.ꝛ tamen veraciter ſunt ſenſibiles. ¶ Quāto ergo ner
ui qui ſunt molliores ꝛ magis delicati debent magis recipe
re paſſionem et perturbationem ab extremis ipſis dentibus
ꝛ abſq₃ dubio quando medici ponunt hanc comparationē
principaliter in dentibus:non intelligunt ſolū de dentibus
ſed de omnibus alijs mēbris corporis. Sed cum hoc nocu
mentum ꝑcipitur in dentibus.qui ſunt tā dure ꝛ denſe ſub
ſtantie.quanto magis in alijs que ſunt mollioris valde et
rarioris ſubſtantie percipi deberet.regimen ergo eius debet
ad caliditatem modicam pertinere. Et omnes alie medici-
ne ſint temperate:vel ad modicam caliditatem pertinentes
quemadmodum ſupra diximus:ſicut in cibis eorum propi
nare turtures ꝛ minutes aues nemoris.ꝛ etiam paſſeres in
eſtate elixatas:et in hyeme aſſatas in veru:vel decoctas cuꝫ
almuri vel ſuffrictas in ſartagine.ſed ſcias q̄ ea que ſunt in
vltimo aſſata magis medicine habent pertinere q̄₃ ad cibū
vel ad nutriendum.

¶ Cap. xij. Quod ē de inflatione facta in epigloto.

Et oritur quidē in epigloto apoſtema ⁊ dixim⁹ curam: ſʒ non nocet ſpālez huius hic rememorare. Quare primo flebotomare debes īfirmum de cephalica brachij dextri: ⁊ extrahere de ſanguine ſʒ ꝙ tibi videbit̄ ꝯuenire. Et ſi videbis epiglotū fortiter rubere ⁊ in tactu calidū da ei ad bibendum paulatine aquā roſaceam in qua diu ſteterint ſemina citoniorum cum zucharo ⁊ modico aceti: ita vt nō percipiat̄ ſapor eius ſcilicet aceti. Sʒ ſi fuerit abſqꝫ caliditate ⁊ rubedine manifeſta: tunc fac euʒ gargarizare rob de moris mixtū cū aqua roſacea: ⁊ etiā de illo paulatine ⁊ ſucceſſiue atqꝫ ꝯtinue deglutire: ⁊ ſubtilia cibū eius propinādo ei ſolū ius pulli cū pane optime fermētato. Et ſi apoſtema fuerit magnū ⁊ multi nocumenti: oīno flebotomare eū debes. Et etiā ſi nocumentuʒ ipſius fuerit debile: penitus flebotomare debes: eo ꝙ ſanguis ſecū ducit humores: ⁊ tēpus ē breue: ⁊ nocumentū qḋ ex minutione ſanguinis habet ꝓuenire: cito poteris reſtaurare. Sʒ ſi timuerit infirmus minutionē: purga eū ſcʒ cuʒ purgatione leui: ſcilicet cū hac decoctiōe. que ℞. mirobalanorum citrinorum: ⁊ violarum: ⁊ ſeminis cartami: ⁊ ſeminis angera. i. vrtice ⁊ liqritie ana ptes equales. Et oīa iſta pone iu aqua decoctiōis maſticorum. cui⁹ quātitas ſit ad mutationem coloris aque. ⁊ fac oīa p̄dicta morari in eadē p totā noctē ⁊ diē. Et poſtea cola eā exprimēdo fortiter. Et pone in eadē colatura de ſyrupo tamarindorum vel de ſyrupo ſqnzibin ꝓut tibi videbit̄ cōuenire. ⁊ de hac decoctiōe ꝓpina īfirmo prout tibi videbitur cōuenire: ſeruādo cuſtodiā infirmo ſicut fit in alijs laxatiuis. Et ſi nō ꝑcipitur ī loco calor māifeſtus vel rubor fac infirmū gargarizare ſyrupū ſqnzabin tepidū. ⁊ rob mororum. ⁊ aliqd aceti cū quatuor ptib⁹ aque dulcis. Et ſtude vt eius ꝯplō ꝑmutetur ⁊ alteret̄ ad ſiccitateʒ. ſ. dando ei paneʒ optime fermentatū cum pullis aſſatis. ⁊ etiā ex farina ordei vſtulati fit cibus q dicitur alzaſu. i. pultes: ceu iuſcularum ē factus ex fatina dicta ordei vſtulati cū aqua ⁊ modico zuchari: q ē valde vtilis in hoc caſu. Et ſi color epigloti fuerit ſimilis colori melangiarū ⁊ in epigloto ipſo appuerit tumor magnus valde cū duritie. dubitandū ē valde de ſuffocatiōe infirmi. quare properare debes ad flebotomandū īfirmum ſciēdo qḋ ille ſāguis q exierit erit groſſus atqꝫ niger. Et ſic ſecurabitur a timore ſuffocationis. Et purga īfirmū cū lapide lazulli. vel cū lauatura ipſius lapidis lazuli: ſm ꝙ virt⁹ infirmi poterit ſuſtinere: vel cū d̄coctiōe facta cū polipodio epithio: ⁊ helleboro nigro. ponēdo cū predictis aliqua que ſiccitateʒ p̄dictarum habeant remouere: ſicut ſunt viole liqritia ⁊ nomiſar. Et ēt ponere debes q̄ habeāt dolorē mitigare: qm̄ de ꝯſuetudine huius loci ⁊ egritudinis eſt dolere: ⁊ punctionē ſentire: ſicut ſunt flores ſticados. ⁊ ſuccus pomorū. qm̄ h̄ ꝯferunt dupliciter. ſ. q: frangūt ſiccitatē ⁊ remouent dolorē. Et ſi cognoueris ꝙ humor ſit multe magnitudinis: tunc dare debes p̄dictas medicinas laxatiuas cū tota ſubſtantia frangendo ſiccitatē ipſarum cū oleo amigdalarum dulciū. vel cuʒ ſyrupo ſqnzabin facto cū paſſulis enucleatis ⁊ maxime ſi infirmus fuerit quadragenarius: ⁊ coloris bruni ⁊ piloſus: ⁊ nerui ipſius lacerti ſint pleni groſſi atqꝫ lati. ⁊ ut ꝯſuetudo infirmi ſit eſſe ſolitari⁹ cū multis cogitationib⁹: q: cū ſic reperit̄ ꝓ certo talis erit melācholic⁹. Sʒ ſi infirmus fuerit iuuenis: ⁊ nō fuerit cōplōnis melancolice. qḋ ſcies q: color eius erit albus. ⁊ erit bone ꝯuerſatiōis et ꝯſuetudinis: tūc ſcire debes ꝙ ille humor nō erit multe groſſitudinis. Quare talibus dare debes decoctionē medicinaruʒ ſolū abſqꝫ ſubſtātia rectificādo ipſas cū medicinis ſibi proprijs: ⁊ ꝯuenientib⁹: vt nature amicabiliores exiſtāt ꝓut tibi melius videbitur expedire. ſ. cū ſyrupo de melle: aut cū ſirupo citri. ſi itendis ſubtiliare humorē ⁊ ꝯfortare naturaʒ: aut cū ſyrupo pomorum: ſi itendis cōplexionē rectificare. ⁊ ſi certus fueris ꝙ humor faciēs egritudinē ſit ſanguis: tunc flōmia eſt ei cura pricipalis. Et ſi aliqs alius humor vel humores fuerint vel erunt in cauſa: ⁊ etiā ex acutis ſcies ī vno quoqꝫ qd erit faciendū ex p̄dictis. Et quotiēſcūqꝫ ī epigloto: aut in vuulua magnū fuerit apoſtema dilatatū nō potes eſſe ſecurus qn infirm⁹ ad ſuffocationē poſſit deuenire.

¶ Capl'm. xiij. Quod ē de ſquinatia.

Et ſcire debes ꝙ ſqnantia pōt fieri ex vno humore vel ex pluribus. Et hoc ſcire poteris ex accidētibus que ab egritudine fiūt. Qm̄ ſi ex vno humore fuerit: accidentia erūt ſignificātia ſuper illo ⁊ ſi ex plurib⁹ erūt cōpoſita accidētia atqꝫ mixta. Et q̄ʒuis forte hoc difficile ſit cognoſcere: tm̄ ſi optie fueris ꝑſcrutatus ex dictis accidētibus optie poteris cognoſcere atqꝫ ſcire vn̄ ⁊ ex quo humore dictū ap̄a fuerit generatū: ⁊ iaʒ tibi ſignificaui in p̄cedenti capitulo ſigna ⁊ accidētia ſimpliciū: ⁊ ex ipſis poteris ſatis leuiter compoſita cognoſcere atqꝫ ſcire. Quare ſi ap̄a fuerit cōpoſituʒ ipſuʒ purgare debes cū medicinis cōpoſitis: ⁊ ſi ſimplex cū ipſis medicinis ſimplicib⁹ ſupradictis. ſʒ ſcias ꝙ aliqn̄ ap̄a vuule talis ꝯditiōis exiſtit ꝙ nullatenus curā alicui⁹ medicie recipere pōt: ⁊ qn̄ ſic eſt: tūc ad ferrū. ſ. ad chirurgiā te redire oʒ. Et q̄ʒuis hoc ſit cōtra noſtrā intētionē. ſ. curare cū ferro. tm̄ volo vt ſcias a me ꝙ ſi eaʒ incideres radicit⁹. inde grauiſſime egritudines habent ꝓuenire. ſ. q: aer ad pulmonem velociter: tendit abſqꝫ obſtaculo ⁊ defenſiōe aliqua q̄ poſſit frigiditatē aeris frangere: ⁊ eius cōtēperare cōplōneʒ. vn̄ ſequit̄ debilitas v̄tutis cordis: ⁊ illa de cā v̄tutes debilitant̄: ⁊ diſſoluit̄ reuma: quare infirmus velociter ⁊ ſubito ad mortē inde poterit ꝑuenire cognoſcendo ꝙ ſi aſſam fetidam ſuſpenderis ad collum patientis ap̄a vuce vel ſquinantiam confert ei valde ex ſui natura ⁊ proprietate.

¶ Capitulum. xiiij. Quod eſt de apoſtematibus accidentibus canne pulmonis.

Oriuntur ēt q̄daʒ ap̄ata in cāna pulmonis quē admoduʒ in meri fieri cōſueuerunt: ⁊ omnia iſta ap̄ata: ſiue que fiunt in meri: ſiue que in canna pulmonis oriuntur: ſunt pungitiua ⁊ multi nocumenti. Et ſi hec apoſtemata non ꝑueniunt ad magnaʒ magnitudinem ſicut alia ap̄ata q̄ in largis locis naſcūtur: hoc nō ē niſi propter ſtricturā loci: q: non pn̄t in eiſdeʒ locis dilatari. Sʒ ſicut dictū ē in ap̄atibus epigloti d̄ cauſis. ſignis ⁊ curis. ſic ⁊ in iſtis q̄ in hoc oriunt̄ membro itelligere bes excepto q: hec mēbra. ſ. cāna pulmonis ⁊ meri. pp ſiccitatē ⁊ maciē ipſorum non recipiunt hūores qui ſunt groſſe ſubſtantie valde. Et pp hanc maciē q̄ eſt in cāna pulmonis quādo in ipſa orit̄ ap̄a. exeūt amigdale ex locis ſuis q̄ ſunt obuiantes aeri: ⁊ abſqꝫ dubio hac de cauſa inde orit̄ tuſſis ſalſa: eo ꝙ non inuenit aer obſtaculū ⁊ obuiationē: quare ide hoc accidens habet prouenire. Et qn̄ in meri accidit hoc ap̄a. ide duo magna nocumenta habent prouenire. vnū eſt difficultas deglutiendi: ⁊ aliud ē intēſus loci dolor. ⁊ qn̄ certus fueris ꝙ in aliquo predictorum membrorum fuerit ap̄a: non tardabis flōmiā vllo mō propter breuitatē tpis hui⁹ egritudinis ponendo poſtmodū ſup locū ea que habeāt ipſuʒ ap̄a ſpargere ſubtiliādo ⁊ reſoluendo: ⁊ fac eū gargarizare aquā roſaceam cū decoctione d̄ caſſia fiſtula: ⁊ roſaruʒ. Et iſta ēt ⁊ ſimilia cōferūt apoſtemati cāne pulmonis: ⁊ ſpāliter odorare ipſa calida: ⁊ aerē p̄dictorū calidū intus trahere īſpirando molificando corpus cū his q̄ humori peccāti tibi magis videbuntur expedire. Et dico certiſſime: ⁊ hoc habeas pro cōſtanti: ꝙ in his apoſtematibus ⁊ in omnibus alijs exiſtentibus intra corpus ſōnus eſt peſſimus ⁊ nociuus. ⁊ pro tāto quantū eū remouere poteris ab eodem tm̄ illud facere d̄bes donec humor ad diſſolutionē cepit deuenire cibando eum ſubtiliter abſqꝫ intenſa moleſtia. ⁊ extrahere eū a ſōno pacifice ⁊ quiete: recitando ei noua delectabilia atqꝫ placida. ⁊ ſi iſta nō ſufficerent. fac ei oīa que ipſum a ſomno poterunt remouere. Quare ſi iuuenis fuerit ⁊ tēpus eſtatis. fac eum odorare canforam. quia facit eum vigilare abſqꝫ moleſtia ⁊ impedimento. ⁊ ſi ſenex fuerit ⁊ tēpus eſtatis. ſufficit ei tm̄ odorare aldehebē. i. ſticados cum aliquantulo cāfore. ⁊ qḋ

facit ſticados facit ruta. Et quēadmoduꝫ ſomnus adiuuat apoſtema fortiſſime diſſoluere: quādo ē in declinatione ⁊ in via diſſolutiōis: ita ⁊ ipſe ſomnus qñ apoſtema ē in ꝑncipio ⁊ in via generatiōis ⁊ ꝯfirmatiōis potentiſſime adiuuat ad ipſius ꝯfirmationē ⁊ augmētationēꝫ. ⁊ ſic ē cā ſue mortis. Et iaꝫ ſupius tractaui ⁊ mentionē feci de apoſtēatibus que in iſtis locis oriunꝭ. ⁊ eoꝝ curas ſufficiēter ordinaui. Quare cū ad breuitatē intendaꝫ curas ſingulares vniuſcuiuſqꝫ obmitto: ⁊ eoꝝ accidētia: eo ꝙ cura vnius ē quaſi cura omniuꝫ alioꝝ. Et pp hoc nō poſui curā ſqnantie. ſ. illā que debet fieri cū inciſiōe cāne pulmonis ad quātitatē foraminis naris vel paꝝ minus: ⁊ illud omiſi: q: ē difficile valde: nec tēpore meo vidi aliquē q eaꝫ fuiſſet exercitatus. ſꝫ qñ diſcipulus erā in hac arte volui ꝑſcrutari dicta modernoꝝ huius artis i hac cā q dicūt ꝙ Ga. nullā fecerat mentionē huius cure: ſꝫ mentiti fuerūt: eo ꝙ Ga. ipſaꝫ poſuit vbi ꝑcepit icidere ſifac. ⁊ ſcidere cānā pulmōis: ⁊ pp hoc volēs expimētare ſumpſi caprā vnā. ⁊ iciſi corīū: ⁊ pelliculā que ē ſubtus ⁊ de canna pulmōis ēt aliqd minus ſupio ⁊ lauabā vulnꝰ cū aqua mellꝭ q̄tidie. ⁊ qñ vulnus icipiebat cooꝑiri carne: ꝺ ſuꝑ ſpgebaꝫ puluerē ſubtiliſſimū nucū cypreſſi donec fuit liberata. Sꝫ q: meo tpe nō vidi aliquē q hāc feciſſet. pp hoc eaꝫ nolui ꝑmo ordinare. Et accidit qñqꝫ cāne pulmōis debilitatio vocis pp multā vociferationē. vel pp itenſuꝫ laborēꝫ. ⁊ illa de cā ibi oriunꝭ granula parua. ⁊ huic cure ſufficti gargarizare aquā roſaceā. Et ꝺbilitaꝭ ēt vox pp igroſſationē q̄ fit a multa ifuſione hūiditatis flātis viſcoſi in pelliculā cāne pulmonis. ⁊ huic cauſe ſufficit deſiccatio.

¶ Capim. xv. Quod eſt de raucedine vocis.

Cura vero huius egritudinis ē comedere aliquid de raphano cū modico zuccari. ⁊ ius etiā cauliū vel brodiuꝫ eoꝝ in hoc caſu cōfert multū. Et oritur qñqꝫ hec egritudo ex aſpitate ⁊ ſiccitate cāne pulmonis. Et cura illius ē comedere amigdalas excorticatas dulces cū ſucco ligritie. Et poſtq̄ꝫ deriuatus ſuꝫ ad tractandū de raucedine vocis q̄ fit ex if luxione hūiditatis flatis viſcoſi in cānā pulmonis q̄ deſcendit a cerebro vicio reumatis vel catarri. ⁊ hoc nō ſolū medici ſciūt: imo ēt ⁊ vulgares iſtud itelligūt ⁊ cognoſcūt. nūc aūt intendo tractare de raucedine q̄ fit vicio alterius egritudinis ſicut accidit ex ſtrictura gule cū aliqua inſtita: vel ſibi ſimili i tantū ꝙ ꝯſtringitur ide neruus retrogradus ⁊ cōprimiꝭ ⁊ ſeqtur raucedo. Et fit etiā a cā itrinſeca. ſ. ab oppilatiōe facta in ipſo neruo retrogrado. ⁊ hoc fit raro ⁊ in minori pte. Ergo ſtudeas feſtinanter inungere locū ſtricture cū aliqbus oleiſ reſolutiuis ſi egritudo fuerit antiqua. ſicut cū oleo nucū antiquaꝝ ⁊ oleo de iaſemino ⁊ de narciſco cū pinguedie anatꝭ. Et pre oibꝰ iſtis expꝫtuꝫ ſuꝫ pinguedinē ſturnelloꝝ q comedūt oliuas. Sed ſi egritudo fuerit recens ⁊ in pricipio ſufficit tūc inunctio cū oleo roſaceo aromatizato. Si aūt iam tranſierit egritudo. xx. dies. tūc vti debes predictis oleis mixtis. Et non obliuiſcaris ſubtiliare regimen infirmitatis: ⁊ ipſum diminuere. qm̄ ſi ſic feceris recuperabit vocem ifirmus omnino domino concedēte. ſed ſi leſio aliqua facta fuerit in vijs vocis ex dicta ſtrictura. cura eius tunc eſt impoſſibilis. Et fit etiā dicta raucedo ex apoſtemate facto in neruo retrogrado Et cura eius ē cura ꝑdicta: ſubtiliādo regimē. Et ſi ſupius nominaui olea plura ⁊ diuerſa: ⁊ in vnū collecta huic egritudini conferētia nō credas me feciſſe illud abſqꝫ preuiſiōe ⁊ cautella: qm̄ oēs medicine que operanꝭ intrinſecus vel extrinſecus ſi fuerint plures vnius ꝯplōnis ⁊ vnius nature: ⁊ in vno gradu ſilꝭ mixte: repiunꝭ maioris ꝟtutis ⁊ efficatie in omnibus egritudinibꝰ: quā ſi dederis vnaꝫ ſolā illius ꝯplōnis ⁊ nature: ⁊ illius gradus in vno eodē pōdere. vbi gratia qm̄ ſi recipies medicia vnā ſimplicē q̄ ſit calida vel frigida ſicca vel hūida in ꝑncipio ſcdi gradus. et ꝺcōpoſita ſūpſeris i eadē quātitate q̄ i illo eodē gradu fuerit ꝯplōnata. iuenies ꝯpoſitā lōge maioris efficacie q̄ꝫ ſimplicē in tantum ꝙ ʒ. vna de cōpoſita plus operaꝭ q̄ꝫ. ʒ. ꝫ. de ſimplici: et hoc nō recipiꝭ ſolū in virtutibꝰ primis. verꝫ etiā in ſecundis et tertijs. certiſſime iſtud ideꝫ inueniꝭ. et q̄ꝫuis cauſa huiuſmōi ſit manifeſta: tm̄ ipſaꝫ ad ꝑſens obmitto intēdens breuitateꝫ ſeruari: ſicut in ꝑncipio huius libri promiſi. nihilominus hec et alia in ſequētibus vtilia ero rememoratꝰ deo ꝯcedēte et iam ſupiꝰ memoraui ꝙ oppilatio fieri pōt i neruo retrogrado: ſicut in alijs neruis fieri conſueuit. ex qua raucedo oriꝭ et generaꝭ. Et etiā in duobus neruis opticis a quibus lux oculis delegaꝭ fit oppilatio: et i tantū ꝙ qñ claudiꝭ oculus: vnꝰ nullatenus pupilla alterius dilataꝭ. Et qñ ſic ē medici ſunt deſꝑati de cura huius egritudinis: hoc iam declaratū ē in tractatu oculoꝝ. Sꝫ de hoc qꝺ medici dicūt ꝙ cura aliqua nō ꝓdeſt in illo caſu nullatenus ſum cuꝫ eis: nec eis aſſentio vllo mō. Et ſicut dico ꝺ iſta oppilatiōe: ita dico de oppilatiōe facta in neruo retrogrado ꝙ cura nō ē ipoſſꝭ oīno imo medicine pro certo eis debēt valere: et eos iuuare ſi debite exhibeanꝭ. Quare inungere debes locū cū ꝑdictis oleis ſimul mixtis: nō omittendo purgationē vlēm totiꝰ corporis. et ēt particularē capitis: ſciendo ꝙ materia egritudinis nō trahiꝭ a capite niſi medicīe et virtus ipſarum illuc deferantur: vnde conſulo vt alie a dictis medicinis preparenꝭ q̄ deferant ꝟtutes ipſaꝝ ipſi capiti velociter propinādo eas diſtēperatas cū aqua mellis. et hanc viam et doctrinam adīnuenit pater meus: ⁊ fuit valde bona. ⁊ poſtq̄ꝫ ipſe obijt ego poſui aliū nunciū delatorē medicinaꝝ ad caput: q̄ꝫuis de hoc cū eo minime fuiſſem locutus. Et nō diffidas oīno quādo beneficiū ⁊ iuuamen iſtaꝝ medicinaꝝ non apparuerit velociter ⁊ ſubito: quoniā aliqñ excitando ipſas nō tm̄ ſiguum aliquod beneficij ⁊ iuuaminis apparebit: ſed interdū liberabitur ſubito deo dante.

¶ Cap. xvi. Quod ē ꝺ puſtulis i meri ſeu in iſofago.

Et oriunꝭ puſtule in meri ex comeſtiōe reꝝ acutarū: ſicut ē ſinapis ⁊ ſilla. vel ex aſſumptiōe medicinaꝝ fortiū ⁊ acutaꝝ q̄ recipiuntur a medicis ad occidendū ſanguiſugas exiſtentes in gula. Et fiunt hac de cauſa ibidē puſtule rubee parue ⁊ minute. Et cura huius eſt ſuccus reglitie cū mucillagine ſeminū cytoniorum cū aqua roſacea diſſolutoꝝ: retentus in ore ⁊ paulatie ſuggenno ⁊ lambendo deglutire.

¶ Cap. xvij. Qꝺ ē de corruptiōe ⁊ putrefactiōe in gula et meri: ⁊ eoꝝ partibꝰ adiacentibꝰ in tpe epidimie.

Oritꝭ ēt in iſtis mēbris ⁊ in ſuis partibꝰ adiacentibus putrefactio tpe magne epidimie ⁊ peſſime mortalitatis: ſicut in alijs mēbris fieri ꝯſueuit. quare ptes gule corrumpunꝭ. Et hoc nō accidit niſi qñ eſt epidimia peſtifera peſſima ⁊ maligna. ⁊ nō eſt mirum: qm̄ aliqñ in tali tēpore corrumpunꝭ nerui pedū q ſūt membra ſolida ⁊ cadunt. Et quādo tractabo de epidimia: ⁊ de egritudinibus que fiunt in ipſa: ⁊ de ſuis accidentibus tunc curam omnium ponam cum adiutorio dei.

¶ Cap. xviij. Quod eſt de priuatione ſenſus et motus ⁊ relaxatione meri ⁊ iſofagi.

Accidit ēt aliqñ in neruo illo in quo iſita eſt ꝟtus deglutiendi ſpēs relaxatiōis ⁊ ꝑuationis ſenſus ⁊ motus. ⁊ pōt etiā hoc nocumentū euenire i ipō neruo a quo dictus neruus recipit inf luentiam ⁊ ꝟtutem ſenſus ⁊ motus. Et hoc ei accidere pōt pp frigiditatē ꝯplōnis ſue. vnde paratus eſt recipe dictā leſionem. Et hoc ei contingere pōt. aut ex aſſumptione narcoticaꝝ medicinarū: aut ex potatiōe aque frigide in magna quantitate: ⁊ ſpecialiter illis q non ſunt aſſueti bibere eā. ⁊ poteſt aliquādo hec egritudo ſubito euenire: ⁊ interdū paulatine efficitur Et qñ fit ex potatiōe aque multe frigide: tunc fit ſubito. Et qñ cōtinue ⁊ paulatine vſus fuerit frigida: tunc ſucceſſiue ⁊ paulatine huiuſmōi egritudo efficiꭥ. ⁊ qñ ſic ē: incipit cū dolore leui: ⁊ cum difficultate deglutiēdi que paulatine ⁊ ſucceſſiue augmentatur donec deuenerit ad priuationem ꝺglutiendi perfectam. Et hoc accidens qñ accidit eſt peſſimum valde quoniā infirmus nō pōt vllo modo cibum nec medi

cinam deglutire.quare oportet cum omni ſolicitudine pro
perare ad eius ſanitatẽ recuperandã:aut in breui morietur.
Et quãdo ad hoc deuenit:curatur pluribus modis. ¶Pri-
mus modus ẽ vt apponas cãnulã argẽti vel ſtãni ĩ gulam.
Et ſit canula habens caput qđ ponit̃ itus in ore ſtrictum:⁊
illud qđ remanet in manu a parte exteriori ſit latũ valde. Et
ſcias qñ appones canullã in gulã.mouebit̃ ſtomachus ad
ſubuerſionẽ ⁊ vomitũ naturaliter.quare eã tunc ſubtrahe
re debes:⁊ ſtare donec ceſſet vomitꝰ.⁊ iterũ eã intus ponere
⁊ cũ ſubuerſio ⁊ vomitus vel motꝰ ſupuenit ſubtrahere. et
ſic facies donec ex ꝯſuetudĩe remoueat̃ ſubuerſio ⁊ motꝰ.et
ꝙ ſit abſq; abhominatiõe ĩfirmus ex appoſitiõe ipſius can
nule. Et tũc ſicut dictũ ẽ pone latũ ſtrictũ itus ĩ gula: tenẽ-
do latus amplũ ĩ manu:⁊ ĩde lac ꝓijce recẽter mulctũ: aut
pultes ex farina tritici.tm̃ ex aliquo iſtorũ ꝙ ĩde poſſit ĩfir-
mus nutriri.ſtudẽdo ſemꝑ in remouendo cãm egritudinis
cũ quibus tibi videbit̃ cõuenire.cognoſcẽdo ꝙ ex tali cura
ſequitur nõ modicũ nocumentũ.ſ.ꝙ inde debilitant̃ ṽtutes
membrorũ gule oẽs. Secundus modus curatiõis huiꝰ egri
tudinis eſt ponere ĩfirmũ nudum in tina lactis: qđ ſit tepi-
dum ⁊ recenter mulctũ:aut in tina plena ex pultibus farine
tritici q̄ ſint liquide cocti.quoniã opinio quorũdam medi-
corum ẽ vt illud nutrimẽtum ĩgrediatur ꝑ partes ĩferiores
corporis.⁊ ẽt per poros totius corporis ipſius: ſ; hec opi-
nio debiliſſima valde exiſtit atq; friuola. Tertius qdẽ mo
dus eſt.⁊ eſt rectus certus:atq; verax.ſ.ꝙ tali modo nutrit̃
ĩfirmus abſq; dubio.⁊ eſt talis.ſ.vt recipias lac vel pultes
ex farina tritici liquide decoctas:in veſica vna capre:vel eiꝰ
ſimili.⁊ ſit in collo ipſius ligata vna cãnula argenti ad mo
dum clyſteris.⁊ facta mundificatione inteſtinorũ ꝑfecta cũ
clyſteribus abſterſiuis ⁊ mundificatiuis.pone dictam cãnu
lam itus in ano:⁊ exprime dictam veſicam diligenter cũ ma
nu:donec totum lac vel pultes in ĩteſtino recto ab ĩfirmo re
cipiat̃:⁊ ſic ĩde dictũ ĩteſtinũ ſugendo recipit nutrimentum.
⁊ ab ipſo aliud ĩteſtinũ ſibi contiguum rapiendo ſugit:⁊ ab
illo aliud donec ſic ſucceſſiue ad fundũ ſtomaci dictũ nutri
mentum habet deuenire.inde ſtomachus recipit qđ ſibi cõ
uenire videtur.⁊ ab eo nutritur. Et iam qdam reperiuntur
medici q̄ nitunt̃ ꝓbare ꝙ nutrimentũ nullatenꝰ recipi pōt ꝑ
clyſtere ĩ inteſtinis vt ad ſtõm poſſit deuenire.⁊ hec ꝑ dicta.
Ga.q̄ dicit ꝙ clyſtere iniectũ ꝑ inferiora in ĩteſtinis nõ pōt
vllo modo ad ſtõm ꝑtingere ⁊ deriuare. Et ſic arguẽdo affir
mant ꝙ nec nutrimentũ inde iniectum vllo modo ad ſtõa-
chum poterit peruenire.ſed iſti tales decipiunt̃ ⁊ errant cõ-
parando ⁊ eq̄parando medicamina iniecta per clyſtere nu-
trimento predicto iniecto ſm modũ determinatum:quoniã
certũ eſt ꝙ violentia ⁊ ĩpulſio q̄ eſt in clyſteri nõ ẽ tanta neq;
ta fortis:ꝙ poſſit medicamina iniecta ꝑ ipm̃ vſq; ad ſtoma
chum ꝓijcere ⁊ delegare:eo ꝙ virtus attractiua ĩteſtinorum
⁊ ſtomachi ipſa medicamina abhorret:⁊ ꝑꝑ hoc non attra-
hunt.ſed expellunt:ſ; cũ corpꝰ ĩdigeat nutrimento vehemẽ
ter ⁊ inteſtina a fecibꝰ ꝯpetenter ſunt depurata:iõ nutrimẽ-
tũ ĩde iniectum ṽtute attractiua ĩ ipſis fortiter vigẽte attra
hit̃ de ĩteſtino ad ĩteſtinũ vſq; ad ſtomachuz. Et neq; in
medicaminibus clyſteriorum reꝑitur ṽtus vnde hẽant aſcẽ
dere a ꝑtibꝰ ĩferioribꝰ ad ſupiora natãdo:ſicut ĩuenit̃ ĩ cole
ra acutiſſima q̄ qñ deſcẽdit.aliqñ ĩferiꝰ vſq; ad fundũ ani.
⁊ ibi facit magnã pũctionez:⁊ voluntatẽ egerẽdi.ſicut dicit
Ga.pōt eẽ ꝙ hõ ſe abſticat ⁊ retineat ꝓpter aliquã neceſſita
tẽ vel q: eſt in platea aſſociatus:vel in mẽſa. Quare illa co
lera redundat ad ſuperiora.⁊ ſic aſcendendo pōt vſq; ad ſto
machũ deuenire. Et cum ſit odioſa ⁊ abhoĩabilis per ſupe
riora vomendo eijcit̃. Et quõ nõ poſſumꝰ imaginari ꝙ lac
⁊ ius gallinarũ.et pultes iniecta ꝑ clyſtere ſicut dictũ ẽ ꝙ vir
tute attractiua forti mediante ĩteſtinorũ ⁊ ſtomachi non poſ
ſint vſq; ad ſtomachũ de ĩteſtino ad ĩteſtinũ peruenire.cum
ſcia que exiſtũt in olla vel aliquo vaſe terreo exiſtente iuxta
aquã attrahãt nutrimentũ ⁊ humiditatẽ manifeſtiſſime vl
tra ipſuz vas. ¶Hucuſq; iam determinaui modos nutri
tionis huiꝰ patiẽtis.quorũ hic vltimꝰ ꝯueniẽtior ⁊ verior et
magis eligẽdus a me eẽ iudicat̃. Nũc aũt ĩgenium curatio
nis huius ĩtẽdo hic breuiter ꝑtranſire. Et dico ꝙ ẽ neceſſe
inungere locũ exteriꝰ cũ oleis aromaticis ⁊ ſubtilis ſube q̄
nõ habeãt ſuꝑfluã caliditatẽ:ſicut ẽ oleũ roſaceũ factum ex
oleo oliuarũ:⁊ oleũ de iaſemino:⁊ oleũ amigdalarũ amararũ
⁊ hoc fiat ſm ꝙ medicus egritudini videbit̃ expedire.ſ. in-
ungere locũ cum vno illorũ ſimplr̃.aut ſimul mixtis. Et vbi
ordinaui ponere lac vel pultes:in illo ⁊ eodem caſu. potes
adeo bene aſſueſcere brodiũ pullorũ:vel turturũ.vel colũbo-
ruz maſculorũ.ſ; illa ꝓncipaliter ordinauerã.eo ꝙ homĩes
iſtius partis illis frequẽtius vtunt̃.⁊ ẽt q: in hac egritudĩe
ſunt loco cibi ⁊ medicĩe valde iuuatiue. Et eſt neceſſe vt oĩa
ꝑdicta ſint tepida.⁊ ſtudeas cũ oĩ ſolicitudĩe. vt nõ ſint fri-
gida nimis actu.neq; calida actu ĩ exceſſu.qm̃ cibi ⁊ medi-
cine qñ ſunt actu immẽſe ſeu ſuꝑflue caliditatis. habẽt de
ſtruere calorẽ naturalẽ.q̄ quidẽ calor ẽ inſtrumentũ oium
ṽtutũ corporis.⁊ eſt ipſe calor naturalis ſicut agẽs. ⁊ cale-
fac cerebrũ cũ rebus aromaticis ſubtilibꝰ tẽperate calidita-
tis. Et id qđ magis laudatur ⁊ plus ẽ exptuz ĩ hoc caſu eſt
balſamũ:⁊ ſi nõ poſſes balſamũ ꝯpetenter habere ĩuenies đ
carpobalſamo:q̄uis apud nos difficilius reꝑiat̃ q̄ ipſum
balſamũ.⁊ iterũ oleũ đ granis pini cõmẽdat̃:⁊ ſil'r oleuz de
alchaoen.i.de cotila fetida multũ valet. Et ſi ĩ qualibet vn
cia alicuiꝰ ꝑdictorũ oleorũ ponat̃ aur.i.optime. ⁊ pure am-
bre.erit effectus maioris valde ⁊ tutioris in oĩbus deo dãte.
Et poſtq̄ breuiter expeditus ſuz de egritudinibus colli.nũc
intendo determinare de his que ſibi contigue exiſtunt.ſicut
eſt pulmo ⁊ meri.

¶Tractatus vndecimus de egritudinibus pulmonis.⁊
eſt continens capitula tria.

¶Cap.i.Quod eſt de egritudinibus pulmonis.

s Cire debes ꝙ pulmo eſt mẽbrum poroſuz
⁊ ſpongioſum valde.⁊ ꝙ in ſuis poroſitati
bus ĩueniuntur anuli ſiſes anulis cãne pul
monis. qui tendunt vſq; ad extremitatem
ipſius pulmonis:⁊ inde vadit aer.ſeu anhe
litus ꝑ totuz pulmonẽ.⁊ hec experientia ꝓ
batur in aĩalibꝰ mortuis.ſ.ſufflãdo fortiter itus ꝑ cãnam
pulmonis.inflabit̃ enim pulmo totus manifeſtiſſime. ⁊ cũ
inde aer exierit.detumeſcendo ꝯtrahit̃ pulmo.⁊ ſimul par-
tes eius ꝯſtringuntur. Et deſcendit etiã aliqñ flegma ⁊ ca-
tarrus a cerebro ad pulmonẽ.⁊ exinde ꝓuenit tuſſis ⁊ ſtri-
ctura anhelitus. Et cura huius eſt mũdificare corpus a fle
gmate cũ pulpa coloquintide ⁊ ſiſibus.et confortare caput
cuz aromaticis calidis ⁊ ſiccis.ſicut ſunt gariofili.et macis
⁊ cinamomũ electuz.⁊ cõſuetudo eſt conficere emplm̃ ex ꝑ-
dictis ⁊ ponere ſuꝑ caput. Sz ego expertus ſum ꝙ facere pul
uerẽ ex iſtis ſubtiliſſimũ:et ſpargere ſuꝑ caput eſt lõge maio
ris efficacie ⁊ effectꝰ ĩ hoc caſu.⁊ hoc fuit dictũ ⁊ cõſilium
patris mei in fine ſui ſermonis. Et ego exptꝰ ſuz ꝙ recipere
de vnaq̄q; dictarũ ſpẽrum ꝑ ſe: ſubtiliter quãlibet pulueriza
re ſingulariter:⁊ miſcere eas oẽs ſimul cũ aliquibus ex iſtis
ſuccis ꝓut ꝯpl'oni ⁊ nãe vniuſcuiuſq; ĩfirmi magis videbit̃
conuenire.ſ.ſi hyẽs fuerit cuz ſucco de nabanna.i. mẽthe.
ſucco merzanzium.i.maiorane.aut cum ſucco de berenge-
meſca.i.baſiliconis gariofilati.⁊ ſi tempus fuerit calidum
et febricitauerit infirmus:tunc miſceo dictas ſpecies ſolum
cum aqua frigida.aut cum aqua roſata propter ſui aroma
ticitatẽ:et ẽ meliꝰ.et facio eas exiccari:et poſtea iterũ eas pul
uerizari.et demũ ſuꝑ caput ſpgere.qm̃ ſic faciẽdo ṽtutes ea
rum melius ſil' coadunant̃ et vniunt̃. Et q: h̄ expimentũ ſic
plies et plies ꝓbaui.ꝑꝑ h̄ ipſuz collaudãdo ꝑ ceteris recõ-
mendo. Et ẽ ꝯueniẽs vt alteres ꝯpl'onẽ ĩfirmi ꝯuertẽdo ĩpaz
ad nãm ſiccitatis cũ aliqua caliditate.et h̄ fieri pōt cibãdo
euz paſſeribꝰ aſſatis et turturibꝰ.vel ipſis factis ĩ taſſea:et ſi
milibꝰ. Et ſcias ꝙ flegma qđ đſcẽdit ĩ pulmonẽ nõ đ facili
inde pōt exire. Et hoc iõ q: aut illud ẽ phl'a ſubtile et liqdũ
valde:ita ꝙ pulmo nõ pōt ipz exteriꝰ expellere.eo ꝙ qñ ane

litus ⁊ aer ſpargiť ꝑ pulmonē diuidiť dictū flā et infundiť
et ibibitur i ipm̄. quare aer erit. et illud ſic imbibitū rema-
net. vel erit illud flegma groſſuȝ et viſcoſum valde. Quare
ꝑꝑ ſui viſcoſitatē intrī adheret ipſi pulmōi ꝙ nō pōt ide ex
pelli. nec euacuari. ergo ſi cognoueris ꝙ illđ flā ſit liqdum
et ſubtile. ſtudeas ipm̄ igroſſare toto poſſe. et hoc facies re
cipiēdo ex dragagāto albo. et gūma arabica alba. et pillās
fac cū đcoctiōe iuiubaꝝ et vnaȝ teneat poſt aliaȝ ꝯtinue in
ore. Et qđ ide eliquať et diſſoluiť paulatine deglutiat. Sȝ ſi
ſciueris qđ flā ſit groſſuȝ et viſcoſū tūc fac iſtas pillās. ℞.
amigdalaꝝ. et ſucci liqritie. et beſſeaꝛ tuſ ba. qđ ē flauia in
lingua hiſpana. et piſteńť oia. et miſceanť cū ſyrupo facto
de cortice citrorum. et fac pillās. et teneanť ſub lingua. et ſi
fuerit vltime viſcoſitatis. miſceanť cū ſyrupo centauree mi
noris optime decocto. et fiant pillule vt dictū eſt. et teneanť
in ore. et abſtineat a multa repletione cibi et potus. et non
comedat fructus niſi illos quos dicam.

¶ Capitulū. ij. qđ eſt de apoſtemate pulmonis.

o Ritur i pulmōe aliqñ apoſtema ſicut i alijs mē-
bris accidere cōſueuit. Et iſtud apoſtēa fieri pōt
ex vno humore ſolo aut ex pluribus. Sed ſcđm
naturā ſui corpis ipoſſibile eſt in ipſo fieri apo.
ſtema ex ſolo flāte propter conuerſationem continuā flātis
cū ipſo pulmone. Neqȝ ex ſola colā ꝑꝑ ſubtilitatē ſui: ⁊ ꝑꝑ
largitatē poroꝝ corporis pulmonis non poteſt ibi diu ꝑma
nere. quin ide defluat ⁊ diſcurrat. quare ille humor ex quo
oritur hoc apoſtema eſt ſanguis. ⁊ hoc eſt qꝛ groſſitudini ali
quantulū ꝑtinere videtur. quare ibidem poteſt aliqñ diu ꝑ-
manere. ⁊ nō eſt etiā pulmo ſic aſſuetus ipſo quin poſſit ex
ipſo ibidē fieri apoſtema. Et ſcias ꝙ pulmo ē oio abſqȝ ſen
ſu. ⁊ ſi habet eſt occultū valde. ſed illa pellicula que eſt cir-
cundās ipſuȝ: quāuis ſit ſubtilis valde. tamen neruoſa exi-
ſtit: vnde ſenſuȝ habere ꝓbatur. ⁊ iteꝝ eſt ſciendū ꝙ pulmo
⁊ ſue pellicule ſunt abſqȝ neruis. ſibi ferentibus ⁊ preſtātibꝰ
motū. ⁊ cuȝ moueť non mouetur ꝑ ſe. ſed motu pectoris. Et
dicūt quidā medicoꝝ ꝙ ſi pulmo haberet ſenſuȝ ꝑfectum.
hoc ē ſi eſſet ꝑfecti ſenſus. ad vltimū lāgueſceret propter ſui
motum continuum. eo ꝙ vita aialium exiſtit in anhelando
ſeu inſpirando aerem ⁊ expirando. Sed hec opinio mihi fri
uola atqȝ omnino vana videtur: eo ꝙ pectus eſt magni ⁊ ꝑ
fecti ſenſus atqȝ acuti. qꝛ ad ipſuȝ nerui magni multi deri-
uantur: ⁊ cōtinue ⁊ aſſidue moueť. ⁊ mouendo ſe mouet ēt
pulmonē: ⁊ tñ nō fatigať nec lāgueſcit: quare rō ⁊ opinio ꝑ
dicta vacua ⁊ nulla eē videť: ſȝ hoc nō itēdo ad pñs in ħ lo
co ſoluere ⁊ declarare. Immo redeo ad illđ qđ ꝑtermiſi: et
dico ꝙ qñ apā ē i pulmōe: tūc ifirmꝰ patiť ꝯtinue ſtricturaȝ
anhelitus validā atqȝ fortē. ⁊ acutā feb. ⁊ ꝯtinuā ꝑꝑ vicini
tatē ipſius pulmonis cū corde: ⁊ tuſſim violentā. ⁊ ipetuo-
ſam. ⁊ facies eius ē rubea valde: ⁊ ſpālr poma maxillaꝝ. et
anhelitus eius ē frequēs et velox atqȝ calīs valde. ſȝ cū hoc
ē mediocris iter magnitudinē et paruitatē. et pulſus ipſius
eſt velox et frequēs. ita ꝙ valde ſubito vna ꝑcuſſio aliā ſeq
videtur. ſed nō ex neceſſitate pulſus durus eſſe repitur i hoc
apāte. qȝuis de nā apātis talis eē deberet. Sȝ qꝛ pulmo eſt
membꝝ molle. ob hoc oȝ qđ pulſus ad mollicię hēat decli
nare. ⁊ qꝛ nō ē neruoſuȝ ēt. et hac de cā multa talia accñtia
occultanť et ānihilanť q̄ apparere deberēt qȝrū ē đ nā apā
tis q̄ nō apparent. et ħ ē cā quare durities pulſus nō repiť i
ħ apāte qñ eſt in carnoſitate ipſius pulmonis. Sed ſi apo-
ſtema fuerit in pellicula q̄ eſt circūdās ipſum: tūc pulſus hȝ
ad duritię ꝑtinere: ſed ē oio abſqȝ dolore. Et qñ feb. videbiſ
acutam: et tuſſim violentam. et cū tuſſi aliquid nō ſcreabit
et oia ſigna que preſcripta ſunt in vnū collecta fuerint. ꝓ cer
to habeas ꝙ apoſtema eſt in pulmone. Et iā ſupradictū eſt
ꝙ iſtud apoſtema non fit ex puro flegmate. neqȝ eſt cholera
ſimplici: ſed gñať ex ſanguine. vel ex ſanguine et cho. mixtiſ
et eſt longinquuȝ ētvalde ꝙ apā oriatur in pulmōe ex melīa
eo ꝙ pulmo eā odit et abbominatur valde ꝑꝑ ipſius groſ-
ſiciē ⁊ acetoſiteȝ. Et ſcire debes ꝙ pulmo non nutritur niſi
ex ſanguine ſubtili claro rubeo atqȝ lucido. Ergo poſtq̄ȝ vi
deris in infirmo oia ſupraſcripta ſigna in vnū collecta phle
botama ipſum. conſideratis tñ conditionibus notis. ſ. etate
ꝯplōne. tp̄e anni: et regiōe. Et in ſūma dico ꝙ oio eſt minu
endus qñ ſic eſt. Sȝ preuiſio eē dȝ in minuēdo plus vel mi
nus. ꝓut melius videbitur cōuenire. Sȝ flōmia eē dȝ ex ba
ſilica dextri brachij vel ex ſaluatella manus q̄ i arabico dici
tur aȝilſac. Et ſit ſtudiū tuū i cibādo eū ex rebꝰ q̄ nō exce-
dant in frigiditate ſupflue. ſed ſint ꝯfortātia dupliciter. ſ. cū
aromaticitate et ſtipi. ſicut đ roſ ⁊ ſtipitibus myrti hūide.
Et ſubtilia regimen eius dando ei ſolā aquā hordei ordia
te factā et colatā. Et ſi fuerit debilis ꝟtutis vel ꝛ āe nō trā
ſeas vltra panatā. et fac eū abſtinere ab oī ſpē carnis oino:
qm̄ ſi ſic feceris: remouebiť apā. et liberabitur infirmus to
taliter deo dante. Et iā videre potes manifeſte ꝙ deus ſub
limis et gl̄ioſus ꝑꝑ ħ pulmonem creauit cum ſubā rara. et
cānalibus largis et dilatatis. vt ſupfluitates et viſcoſitateſ
inde valcāt faciliter ꝑtrāſire. Et qꝛ ipſe pulmo vicinus or
di exiſtit. Qđ qdē cor eſt mēbrū ſicut iā ſciuiſti qđ ē ꝯſerua
tiuū vite in oibus corpibus ex ſuo ſpū vitali q in eo q̄tidie
gñať ⁊ ꝯſuať. Et q ſuit huic ſpūi ē āhelitꝰ. Et cor ſm̄ dcm̄
pħi ē ꝑncipiū ⁊ radix oīuȝ ꝟtutū totiꝰ corpis: ⁊ ab ipo ſit eſ
fuſio ⁊ đlegatio oibꝰ mēbris. Et qdā ſūt q dñt ꝙ cor nō ē ra
dix ⁊ fundamētū niſi ꝟtutis vitalſ ſolū. ⁊ epar ꝟtutis nālis:
eo ꝙ ꝑ ipm̄ totū corpꝰ nutriť ⁊ augmētať. ⁊ cerebrū ſilr ꝑ ſe
ipm̄ ſolū ē ꝑncipiū ⁊ radix ſpūs aialis ⁊ ab ipo ꝓcedūt ꝟtu
teȝ ſenſꝰ ⁊ motꝰ. Sȝ he opi. nō ſūt medicie multe vtilitatiſ
nec ē res neceſſaria oio medico ad ſciēdū ipaȝ: eo ꝙ eſt res
difficilis ⁊ obſcura valde: ⁊ ꝑꝑ hoc fuit hec ꝯtentio ⁊ diſpu
tatio iā ſunt mille anni iter quoſdā. Sȝ id qđ neceſſariū eſt
ad ſciēduȝ i arte medicine: ⁊ abſqȝ cognitiōe cuiꝰ nō ē medi
cus noiandus ē certiſſime ſcire ⁊ cognoſcere ꝙ cor ē fons ⁊
ꝑncipiuȝ ſpūs vitalis ⁊ vite in aialibꝰ. Et ꝙ qeſcente motu
cordis ceſſat vita oino. Et ꝙ cerebrū ē fundamētum ⁊ ꝑnci
piuȝ ſpūs aialis. Et ſi aliqua de cā cerebro accideret ſolutō
ꝯtinuitatis moriretť aial in breui. Et epar ſilr eſt origo ⁊ fōs
ſpūs nālis: in quo eſt radix ⁊ ꝑncipium nutritionis: ⁊ ab ip
ſo tanq̄ȝ a fonte ⁊ origine ħ virtus oibus membris dirigiť ⁊
delegať. Et ſi accideret ei ſolō cōtinuitatis: nō diu aial cum
vita poſſet ꝑmanere: q̄ȝuis nō ita cito moriretť: ſicut ſi in ſu-
pradictis duobus mēbris accideret ⁊ eueniret. ⁊ cā huius ē
qꝛ mā ꝟtutis cordis ē ſpūs vitalis. q qdē ſpūs ē iſtrumētū
vite in oibꝰ mēbris: ſicut dcm̄ eſt. Quare qñ deſtruiť eiꝰ ope
ratio ceſſat vita oio: ſicut qñ remoueť vel ceſſat lux ſolis. vel
lampadis ſequitur tenebroſitas ⁊ obſcuritas ſubito ⁊ incō-
tinenti. Et hoc idem dicimꝰ de cerebro. Sed q̄ȝuis epar ſit
priceps ſpūs nālis: ⁊ ab ipſo ceteris mēbris dirigať: ſicut ab
alijs duobus. ſ. corde ⁊ cerebro ſui ꝓprij ſpiritus diriguntť.
tñ cum iſto ſpiritu nāli vadit ſanguis ad oia membra nutri-
enda. Qui qdem ſanguis indiget ꝯuerſione ⁊ mutatione: et
mutať ⁊ alterať de colore in coloreȝ ſm̄ nām vniuſcuiuſqȝ
mēbri recipientis: quare ħ ſpūs groſſe ſubē exiſtit reſpectu
ꝑdictoꝝ. ⁊ hec ꝯuerſio coloris in colorē: ⁊ ſubſtantie in ſub
ſtātiā nō fit niſi in tp̄e determinato ⁊ nō ſubito. Sȝ oꝑatio
q̄ fit a duobus alijs ꝑſcriptis mēbris ꝑncipalibꝰ agiť ⁊ opa
tur ex ſubtili ſubā eorundē. Quare ſi acciderit alicui iſtoruȝ
ſolutio ꝯtinuitatis ꝑuať ſubito eoꝝ operatio ⁊ beneficium
abſqȝ mora: ſicut claritas diei ceſſante ſole: et ēt in obſcuro
ceſſante ſplendore lāpadis incōtinenti ſeqtur obſcuritas et
tenebroſitas ꝑ ſe abſqȝ dilatiōe aliqua. Ergo manifeſtuȝ eſt
ex ꝑdictis ꝙ oia ꝑdicta tria mēbra ſunt principalia. ſ. cere
brum: cor: et epar: eo ꝙ nō ſolū habere videnť et repeniuntur
ꝟtutē inatā tm̄ qua ſeipā regūt: veꝝ ēt et ifluentē habere cō
probanť: ex qua fit ifluētia oibꝰ alijs mēbris corporis. et ſi-
nequa diu mēbra ꝑmanere nō poſſent: neqȝ vita i corpe Et
qđlibȝ iſtoꝝ eſt in ſe et ꝑ ſe ꝑncipale. et nō ē differentia iter
ipſa niſi i tēpore: q̄ȝuis pħo ariſtoteli videať ꝙ ſoluȝ cor ſit
ꝑncipale mēbrū. et vna ex ꝑncipalibꝰ cauſis ipſius ad ħ cō
firmāduȝ ē ꝙ cor eſt ꝑmuȝ mēbrum quod gñať in corpore

ſialis.⁊ talis q̄ſtio eſt philoſophica ⁊ nālis. Sȝ medicie ni
hil ↄferre videt. Et ego nō intēdo hic declarare niſi ea q̄ me
dicine p̄ricipaliter habeāt ptinere: et que nocumētis corpo-
ris poſſunt obuiare. Et q: iā elōgat⁹ ſuȝ hucuſqȝ a ꝓpria in
tentiōe: nunc ad p̄ſens ad ipſas redire intendo. Et dico ꝙ ꝓ
pter colligantiā ⁊ vicinitatē q̄ eſt pulmonis ad cor febris q̄
fit pp̄ ap̄a pulmonis ē peſſima valde et acuta: et ob hoc nā
conaf toto poſſe ad expulſionē nocumētoꝝ faciendā quam
citius pōt. Quare cū q̄ fit p flebotomiā ē neceſſaria valde
in p̄ricipio hui⁹ ap̄atis: et h̄ ſecure fieri pōt: eo ꝙ hec egritu
do acuta ē et breuis: pp̄ mollicie ſube corporis pulmōis. et
pp̄ caliditatē ipſi⁹ quā hȝ a vicinitate cordis: ⁊ a colligātia
ipſi⁹: ⁊ q̄buidā ap̄atibus aliq̄n accidit ſtrictura ⁊ coartatio
fortis anhelit⁹. ⁊ hoc fit vna duaꝝ cauſaꝝ: aut ex nimietate
putredinis facientis ſtricturā anhelitus: ſicut ſepe ↄtingit in
ap̄atib⁹ epatis: aut ex ↄuerſiōe hūoris i ſanieȝ qd̄ fit pp̄ groſ
ſitudinē mēbri ⁊ obediētiā hūoris: vt ē ſepe videri in pleure
ſi. Sȝ apoſtēa pulmonis ſemp̄ fit cū ſtrictura forti: et cū ma
gnitudine febris. Et curatio hui⁹ leuiter efficit et cōplete. et
hoc pp̄ raritatē mēbri et largitatē viaꝝ. Et q̄n apoſtema nō
reſoluit: ipoſſibile eſt qn vna duaꝝ cauſaꝝ eueniat: videlicet
ſolutio ↄtinuitatis in pulmone. vnde fit febris ethica et con
ſumptiua: aut exiccatio ſubſtātialis hūiditatis pulmōis: ex
qua fit deiectio et pthiſis. et in arabico dicit alcal. Et quā
do iſtis accidit inflatio pedū tunc mors ē vicina. Et ſi dictū
apoſtema ad saniē deuenerit. et in ſui exitu laudabilis appa
ruerit ſanies alba. ſ. et medioeriter ſpiſſa abſqȝ odore malo
ꝓlongabit egritudo. et fiet chronica. Sed ſi non fuerit alba
nec ſubſtātie mediocris. et color eius ad rubedinē decliaue-
rit. adhuc lōgior efficief. Et ſi ad nigredinē deuenerit. ſcias
ꝓ certo ꝙ ifirmus morief. et ēt ſi poſt nigrā albā et laudabi
lē ſpuerit. nō ꝓ tanto ē ↄſidendū qn ad vltimū moriaf. Et
ſcias ꝙ ſolutio cōtinuitatis q̄ fit in pulmōe eſt difficilis val
de ad coadunandū et conſolidandū pp̄ ↄtinuū motū ipſius
et ꝓpter ipſius ſube raritatē. cognoſcendo ēt ꝙ pulmo ē mē
brū maximi iuuamenti. Quare ſi ap̄a ei⁹ saniē gn̄auerit. et
ipſa ſanies fuerit viridis vel nigri coloris. morief infirmus
oio infra. xx. dies. Sȝ ſi ſanies p̄dicti ap̄atis alba fuerit. ꝓ-
longabit ifirmitas tp̄e lōgo abſqȝ liberatiōe et euaſione ſm
ſniaȝ medicoꝝ et fit ide ethicus et pthiſicus cū ſcreatione
ↄtinua et tuſſi iſeparabili. et diminuit caro eius cōtinue et
paulatine: ⁊ ↄuertit ad colorē fuſcū: ⁊ intrī macreſcit ⁊ exte-
nuaf donec cutis eius efficit tota rugoſa ⁊ cōtracta: ⁊ oculi
eius fiunt cōcaui. ⁊ nares acute: vngues incuruant ⁊ ad vl
timū nō pōt palpebras ſuperius eleuare: ⁊ hoc nō accidit ꝓ
pter ſomnū. ſȝ pp̄ defectū v̄tutis nō potentis ipſas eleuare.
Et cū ad hāc deuenerint diſpōnē: tūc mors: eius eſt vicina.
Et multi ex iſtis de pulmōe ſanguinē eijciunt ⁊ nō moriun
tur ꝓ maiori pte niſi poſt iflationē pedū ipſoꝝ. Et q̄buſdaȝ
ex iſtis accidit fluxus ventris pp̄ debilitateȝ virtutis reten-
tiue. vel pp̄ debilitatē v̄tutis imutatiue. ⁊ tūc velociter mo-
riuntur. Q: ſi dictum ap̄a saniē nō ꝑcreauerit tunc flōmia
cura ē ei pfecta. ⁊ liberabit cū ea deo dante. ⁊ ſubtiliare regi
men in hac egritudie ↄfert multū quēadmodū ſupradixim⁹
Et aſſueſcat ifirmus ea q̄ hēant ſubtiliare ⁊ apire. Et ex iſtiſ
q̄ expta ſunt ⁊ plimū approbata in ap̄atib⁹ pulmōis alchar
ſcainna. i. panicald. vel iringi ⁊ cuſbaralbeer. i. capilli vene
ris qdeȝ ↄferūt in hoc caſu: eo ꝙ cōplo eoꝝ tēpata exiſtit et
ob hoc ↄferūt p̄ ceteris alijs medicinis in diſſoluendo ap̄a
pulmonis. et proprietatem habent i omnibus egritudinib⁹
pulmonis. ⁊ cōferūt tuſſi. Et miſce cū p̄dictis medicinis q̄
hēant ventrē mollificare. ſicut ē raunt. ſciēdo ꝙ iſtud raūt.
qd̄ iſto meo tp̄e reperit nō ſolū hēt mollificare vētrē. veruȝ
ēt ipȝ purgare. q̄uis illud qd̄ antiqtus iueniebaf ſtrigere di
ceref. ¶ Medicamē ↄueniēs huic egritudini. ℞ liqritie. ⁊
panicald i alia carſene. ⁊ capilli veneris. ⁊ flauie. an̄. aur. ij.
violaꝝ. aur. i. raūt recētis. aur. 5. q̄libet p ſe conquaſſentur
ſicut ↄuenit. ⁊ ponanf oia ad lentū ignē ad buliendū preter
reubarbaꝝ in. xv. ℥. aq̄ ⁊ buliāt vſqȝ ad ↄſumptionem me-
dictatis. ⁊ colenf exprimēdo fortiter ⁊ cū hac decoctiōe diſ-
ſoluanf aur. viij. medulle caſſiefiſtule addēdo. ℥. ij. ſyrupi d
maſtice miſcendo huic p̄ſcriptū reubarbaꝝ ſubtiliter pulue
rizatū. ⁊ propina ifirmo ad bibendū qm̄ hec medicina ſua-
uiter corpus mollificat atqȝ purgat. ⁊ nō indiget illa cuſto-
dia que in alijs laxatiuis fieri ↄſueuit. Sed ꝓpina ei ad co-
medendū de pane. ℥. ij. vel. iij. ſi vis eū vberius reficere: at-
tendendo ꝙ q̄n tu das medicinā laxatiuam ſiue iſtā vel aliā
eā tepidā dare debes: eo ꝙ ſi fridaȝ dederis actualr̄. nocebit
ifrigidādo calorē nāleȝ. ⁊ coagulādo humores. ⁊ ſi calaȝ ſu
pfluе dederis iflāmabit calor accn̄talis. corrigēdo ifirmuȝ
ne in ſōno ſupflue ꝓfundef. Et ego ſpero i deū ꝙ cū hac cu
ra ⁊ via erimus ſufficientes in diſſolutiōe ⁊ curatione hui⁹
ap̄atis. Et cū videris acuitatē febris lēteſcere ⁊ qetaȝ fieri.
⁊ anhelitus malus nō affuerit: ⁊ tuſſis ſilr̄ mollis ⁊ lēta fue
rit: ſcias ꝓ certo ꝙ ap̄a tūc ē eliquatū. ⁊ cū fuerit infirmus
ex tali egritudine liberatus. ſecure propinquis dicere pote-
ris ꝙ optimā curā in ipſo es operatus. Et ſi cū hoc nō ſecu
tus fueris itentionē tuā. hoc ē ꝙ ap̄a conuertatur ad saniē.
⁊ cū ifirmus ſpuit ſcreat ſaniem tuſſiendo. que ſanies ſi ni-
gra fuerit vel viridis. vel iſtis coloribus ptineat. nō ē ſpe-
randū nec attendendū i alleuiatōe ⁊ curatione accidentium
ifirmi. ſed anteq̄ iudices de hoc facto prius ↄſiderare d̄bes
tenorē virtutis ifirmitatis. et fortitudinē egritudinis. et di-
es creticos. et iudica a principio ſcreationis huius ſaniei.
quoniā quāto citius et tēpeſtiui⁹ ſcreare ceperit taleȝ saniē
citius morief. ſciendo ꝙ pro maiori pte p̄ricipiū ſcreationis
ſaniei nō fit niſi i die cretica. Quare dico ꝙ ſi ſcreatio talis
ſaniei fuerit. vel iceperit in tertia die a p̄ricipio egritudinis
ꝙ ifirmus non tranſierit pro maiori parte ſextā diem a pri-
cipio egritudinis. Sed ſi virtus fortis fuertit morietur i oc-
taua die egritudinis. Et ſi ſcreatio ſaniei iceperit i ſexta die
ipoſſibile eſt ꝙ ifirmus tranſeat decimam diem. Et cuȝ ero
locutus de diebus creticis: tunc memorabor de his omni-
bus tractatu breui. Et ſanies illa que coloris eſt melōgia-
rum vel que viriditati habeat pertinere mixta nigredini: ma
gis mortis eſt ſignificatiua q̄ȝ illa que eſt rubei coloris ⁊ ali
orum colorum: eo ꝙ illi colores ſignificant mortificationeȝ
inati caloris. Et ſcias ꝙ ſanguis non erit niſi poſtq̄ȝ ap̄a ē
apertum. Et cum ſic eſt ſignum eſt certiſſime laxitudinis et
debilitatis nature non potentis digerere ⁊ conuertere ſan-
guinem illum ad ſaniem: quare hic non percipitur eſſe ali-
qua digō. Et cum dico ſanguis: non attendas ꝙ intelligaȝ
ſanguinem purum: ſed eſt mixtus cum alijs humoribus: ſȝ
denomino ipſum ſic a dn̄io ⁊ a colore. Sed cum ſanies ap-
paruerit alba ⁊ mediocriter ſpiſſa: ⁊ exierit leniter ⁊ abſqȝ di
ficultate: tunc ſecurus eſſe poteris ꝙ ꝓlongabitur egritudo
Et ſi ſtudioſus fueris valde in curatione ipſius regendo eū
perfecte prout ſibi conuenire videtur: proficies ei non modi
cum: ⁊ efficietur vita eius melior atqȝ leuior: et alleuiabunt
eius accidentia: et ſic operabit ifirmus omnes ſuas virtu-
tes naturales: exercebit artē ſuā. ⁊ poſſibile erit ꝙ recedent
ab ifirmo oīa ſua accidentia. in tm̄ ꝙ ab omnib⁹ putabitur
eſſe liberatus: ⁊ ipſemet ſe putabit eſſe sanū pfecte. Medic⁹
autem certiſſime ſcire debȝ: ſi illa eſt vera opinio vel non. O
quā dignus eſt laude talis medicus cum ſic operatus fue-
rit faciendo totū qcquid de arte fuerit faciendum. Infirm⁹
vero taliter permanebit. donec terminus eius fuerit. et talis
homo dici nō pōt abſolute ſanus nec ifirmus. Et regimen
ſaniei ap̄atis pulmonis eſſe debet cum rebus abſterſiuis et
mundificatiuiſ. et non calefactiuis cū aliqua iciſione et deſic-
catiōe ſicut ē terra ſigillata q̄ a ꝓprietate confert pulmoni. ⁊
q̄uis ſtipticitatē habeat. ꝓ tāto nō amittit v̄tutem confor-
tandi membra intrinſeca. et capilli veneris vſuspoſt quar-
tūdecimū diem confert ei. et beſbege. i. macis ēt poſtq̄ȝ fue
rit ablutū i aqua pluries eſt valde bonū. et cortices citri ſilr̄
ↄferūt valde i h̄ caſu. eo ꝙ fortitudo v̄tutis mirabiliter va-
let i hac egritudie. et he medicine quas diximus multum
valent habentibus saniē in pulmone ↄfortando. ℞. ergo ex

vnaquaqꝫ iſtaꝝ partes equales.⁊ bulliant in aqua.⁊ ꝓpi
na ifirmo ad bibēdū cū ſyrupo facto ex ſcariolis.aut cū ro-
ſis recētibus. Et ex rebus multū ꝯferentibꝰ huic egritudini
eſt h.ſ.vt capias bolū armenū ⁊ ponas eum in vaſe aliquo
terreo cū carbonibꝰ ignitis.⁊ ſit vas habēs coopertoꝛiū qđ
in medio ſuꝑficiei habeat foꝛamē vnuꝫ.vnde fumus poſſit
exire:⁊ aſperge ibi aquā roſaceā.⁊ recipiat ifirmus illū fu-
mum ꝑ os tēperate pluries in die.iſtud cōfert.qꝛ aromati-
cū ꝯfoꝛtādo pulmonē ⁊ coꝛ.exiccando pulmonē.⁊ rege cuꝫ
ſubtili regimie. Et meliꝰ regimen iſtis eſt panis bene fermē
tatus cū zucharo roſaceo. Et iam recoꝛdatꝰ ſuꝫ ꝙ pater me
us dicebat mihi.ꝙ pater ſuus habuit quēdā hiſpanuꝫ in
cura q patiebaṫ hanc egritudinē.⁊ extenuatus fuit in tm̄ ꝙ
tota caro eius cōſumpta fuerat.⁊ auus meus ipſum taliter
curauit.ſ.qꝛ cibabat eū pane bene fermentato cuꝫ zucharo
roſaceo.⁊ pane ſilr̄ bene fermentato cū oleo oliuaꝝ.⁊ taliter
reſumptus fuit.⁊ ſuā recuperauit humiditatē:nec ei ſuꝑue-
nit aliqđ accidēs malū.⁊ vixit poſtea tam longū tēpus ꝙ
medicus qui curabat eū.ſ.auus meꝰ obijt ante ipſuꝫ.⁊ po-
ſtea diu remāſit in manibꝰ patris mei. Et obijt ad vltimum
ex alia egritudine ⁊ nō ex iſta. Et mihi ſilr̄ qn̄ incepi pꝛacti-
care ſuꝑuenit ad manus meas qdā q patiebaṫ talē egritudi
nē.⁊ inui ei regimē dictū.⁊ ſic receſſit tuſſis ab eo. ⁊ ipigua
tus fuit.⁊ redijt ad opandā artē ſuaꝫ.⁊ ad exercendū omnes
actiōes ſuas:⁊ ſic vixit poſtea longo tpe:ita ꝙ eo tpe fuit epi
dimia in illa regione.⁊ ipſe moꝛtuus fuit in ipſa ex febꝛi acu
ta. Et iam iuenimus ꝙ Galienꝰ pꝛecepit dare tyriacā ma-
gnā in iſta egritudie.⁊ ꝯfert multū.lac etiam aſine recenter
mulctū.ita ꝙ icontinēti cū exit ab vbere recipiat eū ifirmus
nec ab aere ificiaṫ. Et qꝛ lac aſine ⁊ carnes eius nō ē licituꝫ
ſaracenis comedere.iō ꝑcipimꝰ ſumere lac capre. q̄ ſit ꝑfe-
cte ſanitatis loco eius. Et eſt neceſſe vt ꝓpines ei ad comedē
dū crura đ hello.⁊ medullā đ auſeg.⁊ oculos ramoꝝ ⁊ folia
ipſoꝝ. Et vua paſſa ad comedendū laudata ē valde in hoc
caſu. Aqua vero quā bibere dꝫ ſit mūda et pura et remota
ab oi mala qualitate. Et ego dico ꝙ oēs ſpēs carniuꝫ ſunt
male i hac egritudie. Et qꝛ ſtomachꝰ patiētis hāc egritudi
nē ē đbilis.iō ei debes dare de cibo in quātitate tali vt eum
poſſit digerere abſqꝫ difficultate magna. Et dixit ēt Gali.
ꝙ cancri fluuiales optie abluti ita ꝙ eoꝝ hoꝛribilitas ſit ab
lata et ꝯquaſſata decoquanṫ i aqua diu.poſtea colenṫ foꝛti
ter exp̄imēdo ꝙ illa decoctio multū valet in hoc caſu. Et
poſtq̄ꝫ Gali.hoc affirmat certiſſime credendū eſt ꝙ ſic ſit:
cū ſit talis ⁊ tantus in hac arte. Sꝫ hāc nō faciūt actionem
ſua cōplōne ſꝫ a ſui ꝓpꝛietate.eo ꝙ inter cōplōnem ipſoꝝ et
pulmonem exiſtit ſilitudo.et qꝛ nō ſūt groſſe ſubſtātie.⁊ ſūt
habentes hūiditatē i ſui cōplōne.et ſunt mūdificatiui hūo-
rum.iō in ſūma ſunt cōferentes i hac egritudie. Et cōmēda
uit ſilr̄ Gal.dare in hac egritudie trociſcos andaracharon
qm̄ ſunt iuuatiui valde. Et aliqn̄ ſanies oꝛitur in pulmone
abſqꝫ apā̄te noiato in arabico varam.q̄ ſit qn̄ adunantur
humoꝛes in coꝛpoꝛe pulmonis q nō poſſunt vere ſanies no
minari.eo ꝙ ſanies vā nō ē niſi in loco i quo ē iflatio atqꝫ
tumoꝛ. Sꝫ ſanies q̄ ſit abſqꝫ apā̄te ſit ex humoꝛibꝰ deriua-
tis i pulmōe ab alijs mēbꝛis q inuiſcanṫ ibi. Quare mēbꝛū
debilitaṫ intm̄ ꝙ nō pōt ipſos a ſe expellere.⁊ ꝑꝑ hoc dimi
nutio motus generaṫ ab anhelitu in loco illo vbi humoꝛ di
ctus fuerit iuiſcatus.et ꝯtineṫ h humoꝛ i cōmiſſuris ſuis.
Sꝫ vera ſanies generaṫ qn̄ tumeſcit pulmo.et iflatur ex ſo
lutiōe ꝯtinuitatis.q̄ oꝛta ē i eo ex diſpōe aliqua mala innata
ei. Et gn̄aṫ ſolō ꝯtinuitatis i pulmone ſicut i alijs mēbꝛis.
Et accn̄tia ꝓꝓꝛia q̄ accidūt ex dictis cāis ē extēſio quādo tuſ-
ſit:eo ꝙ ꝯſtringiṫ pectus ſuꝑ pulmonem:qn̄ repleṫ aere. Et
poſē ē ꝙ hec egritudo in pulmone accidat ex vna duaꝝ cau
ſaꝝ quas nūc diximꝰ. Et pōt ēt pulmoni euenire ſolutio cō
tinuitatis nō a ſe ipſo:ſed a ſuꝑfluitatibꝰ malis ibi deriua-
tis quēadmodū nunc diximꝰ de apā̄tibꝰ:⁊ pōt ſilr̄ in ipſo
oꝛiri coꝛroſio ex hūoꝛe acuto illuc delato ⁊ infuſo:qui hūoꝛ
ibi aduritur ex caloꝛe accn̄tali.aut ex ira.vel ab anguſtia ⁊
fatigatione ſuꝑfluа ſpūuꝫ:quare ab illo coꝛrodiṫ locus ⁊ vl
ceraṫ. Et cura huiꝰ eſt cura apā̄tis eiꝰ excepto ꝙ hec ē gra-
uioꝛ ad curandū:⁊ ꝙ ꝑncipalr̄ ꝯuenit in hoc caſu: ē tēꝑare
ꝯplonēꝫ:⁊ mitigare moꝛdicationē cū rebus ꝯuenientibꝰ ſi-
bi.ſicut cū viſcoſitate ſeminū citonioꝝ:⁊ cū đcoctiōe iuiuba
ruꝫ ⁊ liqritie:⁊ bibat ipſaꝫ.⁊ ſit ēt ſolō ꝯtinuitatis i pulmōe
ex foꝛti extēſione fcā in ipſo ab impetuoſa ⁊ valida tuſſi: vel
a clamoꝛe foꝛti.aut a ſuꝑfluo onere atqꝫ graui vltra q̄ꝫ ſua
poſſitas exigit ⁊ reqrit.vel ex caſu a loco alto aut ex urtatiōe
⁊ ipulſione facta cū pectoꝛe valida atqꝫ foꝛti:⁊ iſti tales eijci
unt ꝑmo ſanguinē feruenteꝫ abſqꝫ maxia tuſſi. Et ſanguis
ille q eijciṫ ē lucidus ⁊ rubeꝰ nō groſſus ſꝫ ſubtilis. Et cū di
co de ſāguie feruēte.itellige ꝙ ſit āpulloſus ⁊ ſpūoſus. Et cu
ra hoꝝ ē pꝛio flōmare ifirmū ex baſilica đxtri bꝛachij.minu
endo de ſanguine ꝓut virtus eius exigit ⁊ reqrit.⁊ ſubtilia-
re regimē eꝰ multū.⁊ nō exerciteṫ.nec moueaṫ.ſꝫ qeſcat.⁊ ca
ueat a riſu:⁊ a ſuꝑfluа locutiōe.⁊ ſpāliter ab alta vocifera-
tione:⁊ cū videris ꝙ tuſſis violēter inqetat euꝫ: ꝑcipe ei vt
omni modo ⁊ ingenio abſtineat ab ipſa toto poſſe : ⁊ teneat
pillulas leues ſub liġua ꝯtinue.quas dicturus ſum hic iſe-
rius.deglutiendo eas paulatine.donec mitigeṫ tuſſis.⁊ cu-
rando tuſſim curabiṫ ſilr̄ cā ipſa q̄ facit ipſaꝫ egritudinem.
Q: ſi cā fuerit tenſio facta a ſuꝑflua repletiōe.cura eiꝰ pꝛo-
pꝛia ē flōmia.⁊ ſi fuerit caſus vel ꝑcuſſio inunges locū cuꝫ
oleo roſaceo tepido. Q: ſi tuſſis fuerit ex catarro. tūc curan
dus ē ꝑmo catarrus ſicut cā ꝑmitiua.⁊ aн̄s huiꝰ egritudi-
nis.⁊ medicie q̄ ꝯferunt in hac egritudie.ſ.catarro ſunt me
dicie ſtiptice ſubtiles.qm̄ ſua ſubtilitate de facili poſſunt ad
pulmonē deriuare.⁊ ſtipticitate ſua hn̄t ipſuꝫ ⁊ partes ſuas
ꝯſtringere ⁊ coadunare atqꝫ ꝯfoꝛtare. ne ſuperfluitates ad
ipm̄ veniētes recipiat.⁊ ſuādo viā hāc quā oꝛdinauimus.
abſqꝫ dubio nō modicū ifirmo ꝓficies đo daute. Et iā ſu-
pꝛa diximꝰ ꝙ flōmare debes baſilicaꝫ dextri bꝛachij in hac
egritudie:⁊ mihi videṫ ꝙ facta flōmia baſilice flōmāda ſit
vna ex arterijs q̄ eis magis vicinaṫ.⁊ ſubtilia regimen eius
dādo ſolū ptiſanā oꝛdei:⁊ liga coxas eius iſtitis vnāquāqꝫ
ꝑ ſe ligatione foꝛti:faciēdo eū quieſcere abſqꝫ laboꝛe.⁊ pꝛo-
pina ei oi mane aliqd ad bibendū:qđ habeat ꝯfoꝛtare cū ſti
pticitate aliqua.ſicut ē ſyrupꝰ roſaceꝰ cū aqua dulci:⁊ ſi aq̄
fuerit ex fonte q reſpiciat verſus oꝛientē erit laudabilioꝛ.⁊ exti
gue in aqua illa calybē puriſſimū atqꝫ mundū tādiu donec
ad minus ex aqua diminuaṫ quarta ꝑs ipſius.ſternendo in
domo eiꝰ folia vitis ⁊ myrtelle ⁊ ſimiliū:⁊ odoꝛet citonia et
roſas.⁊ ea q̄ habeāt coꝛ cōfoꝛtare.et dilatare.ad hoc vt ſan
guis diuidaṫ ⁊ ſpargatur ad exterioꝛa coꝛꝑis:⁊ nō ꝓhibeas
ei ſōnū:nec exerceas te multū i ꝓuocādo ipſum.ſed dimitte
illud nature. Et ſi cognoueris ꝙ humoꝛ a capite diſſoluaṫ:
⁊ iferius diſtilleṫ ad pectus ⁊ ad pulmonē. ⁊ tempus fuerit
hyemis: cōplexio eiꝰ humida ⁊ frigida extiterit.tunc pꝛepa
ra ei hoc medicamē. ℞.macis partē vnā gariofiloꝝ parteꝫ
ſemis.⁊ piꝑis nigri partē decimā.fiat puluis ſubtiliſſimꝰ:
ſparge ſuꝑ partē anterioꝛē capitis.qm̄ multū confert i hoc
caſu.et ſpecialiter qn̄ ꝑmitiua cā huius egritudinis fuerit
ex catarro. Et calefacere partē anterioꝛē capitis temperate
quocūqꝫ mō fiat ꝓdeſt multū i hac egritudie. Sꝫ ſi cā huiꝰ
catarri fuerit ex aere calido:oio abſtinēdū ē ab omnibus ꝑ-
dictis medicinis:nec ſpargere đbes ſuper caput aliqua que
ſint cōplexionis calide ⁊ ſicce in exceſſu:ſed ſufficiūt ea que
ſunt tēꝑate cōplexionis.cū modica ſiccitate ⁊ aromaticita
te:laboꝛando i remouēdo tuſſim toto poſſe:cognoſcendo ꝙ
qn̄ totū qcquid comediṫ ⁊ bibiṫ ſemel ⁊ abſqꝫ dilatiōe de-
glutiṫ moꝛe ſolito:nō ꝑuenit vtus illius ad pulmoneꝫ niſi ꝑ
viā reſudatiōis videlicet eo mō quo videṫ in vaſis recentibꝰ
terreis qn̄ iplentur aqua:qm̄ tūc trapellando et reſudando
per poꝛos ipſoꝝ exterius ad modum roris effunditur atqꝫ
manat:⁊ ꝑꝑ hoc oꝛdinamus pillulas ad tenendum ꝯtinue
ſub lingua:ad hoc vt medicamē ipm̄ paulatine degluciēdo
poſſit ad pulmonē deriuare:⁊ vtus haꝝ pillulaꝝ eē dꝫ con-
foꝛtatiua cū modica ſtipticitate ⁊ ſiccitate:pertinens ad ali-

quam frigiditatem temperatam. ¶ Confectio pillularum ꝯferentiū ī hac egritudine. ℞. gūme arabice ⁊ dragg. ⁊ ſeis citonioꝝ: ⁊ antere añ. quartā ptē. ℥. vniꝰ. terre ſigillate aur. ij. terat̄ vnū qđqꝫ ꝑ ſe: ⁊ cribellet̄: ⁊ ꝯficiant̄ cū ſyrupo liqritie: ⁊ fiāt īde pille ad modū lupini: ⁊ teneant̄ ī ore die ⁊ nocte: ꝺglutiēdo paulatine qđ diſſoluit̄ ex eis: ⁊ bibat ex his q̄ ſuꝑius diximꝰ: abſtinēdo a motibꝰ laborioſis: ⁊ a vociferatiōe forti: ⁊ a decubitu ī locis duris. ⁊ marie q nō ſunt aſſueti. eo ꝙ q̄ꝫdiu īfirmꝰ iacet ī lecto duro. vene ⁊ arterie cōprimunt̄. quare ſanguis īde euacuat̄ ⁊ ſpargit̄ ꝑ totū corpus. ⁊ q̄ forma venaꝝ tam pulſatiliū q̄ꝫ nō pulſatiliū q̄ ſunt ī pulmone ꝯtraria exiſtit forme oīum aliaꝝ venaꝝ totius corporis. eo ꝙ vene pulſatiles q̄ ſunt in pulmone ſimiles exiſtunt oībus alijs venis nō pulſatilibꝰ q̄ ſunt in toto corpore. ī ſubtilitate cū ſint ſolūmodo vnius tunice. ⁊ vene nō pulſatiles que ſunt in pulmōe ſunt duaꝝ tunicaꝝ. ⁊ ꝑꝑ hoc arterie pulmonis citius ſcindunt̄ ⁊ laniant̄ alijs venis non pulſantibus que ſunt in pulmōe. ⁊ hac de cā ſol'o ꝯtinuitatis que fit in pulmone ē prauior ⁊ difficilior valde ⁊ ꝑiculoſior ceteris alijs que fiūt ī toto corpore ⁊ magis remota a liberatiōe vel īpoſſibilis. quare ſtudioſus eē debes cū oī ſolicitudine ad ꝯſolidationē faciēdā cū his que diximꝰ. anteq̄ꝫ ad ſaniem habeat ꝺuenire. cognoſcēdo ꝙ ſi ad ꝯſolidationem huius vulneris pulmōis ꝑ te īfirmꝰ poterit deuenire. dignus eris laude ⁊ gloria valde ex hac cura. Et nō credas ꝙ hoc vulnus ꝯſolidet̄ ex ꝓꝓo ſanguine ſicut vulnera alioꝝ mēbrorū fieri ꝯſueuerūt: ſꝫ ſi ꝯſolidatur nō fit niſi poſt longū tēpus. Et poſtq̄ꝫ viſuꝫ fuerit ꝙ ꝯſolidatio hꝰ ſit expleta ⁊ ꝯfirmata nō debes ꝺſiſtere ab vſu medicinaꝝ ad minus vſqꝫquo trāſacti fuerint ſexagita dies. Et ſi nō ꝯſecutꝰ fueris itentioneꝫ tuā. hoc ē ꝙ ad ſaniē ꝯuertat̄: iā ſuꝑius dictū ē qđ agere debes. Et iaꝫ audiui a patre meo ꝙ ad eū venit' qdā ex officialibꝰ hiſpanie. q patiebat̄ hāc egritudinē. ſ. ꝙ eiecerat ſanguinē a pulmōe. ⁊ pater meꝰ ſtuduit eū. ⁊ fecit ei oīa que viſa fuerāt ei ꝯuenire. intm̄ ꝙ ad tantā ꝯualeſcentiā deuenit. ꝙ putabat ſe eſſe liberatū itegre ⁊ ꝑfecte. ⁊ icepit facere fcāua ⁊ agere oīa q̄ ꝯſueuerat ī ſanitate ſua. ⁊ pater meꝰ correxit eū iniungēdo ei a qbus ſe abſtinere debebat. ⁊ marie ab vſu mulieꝝ ⁊ a ſuꝑfluo cibo ⁊ potu. ⁊ a violentis motibus ⁊ laborioſis: ⁊ ab equitatiōe equoꝝ q ſūt ſemp robuſti atqꝫ fortes. Et ꝓcedēte tꝑe eqtauit quadā die equā vnā. et curſitauit eā violēter. ⁊ eadē die reiecit de ſanguie ī magna q̄ꝫtitate. Quare ex hoc ⁊ ex vſu mulieꝝ. ⁊ alijs erroribꝰ multis quos fecerat obijt in breui. Sꝫ quādiu ꝯſuauit regimē ſibi impoſitū. ſane vixit: ⁊ bene fuit hoc per ſeptem annos.

¶ Caplm. iij. Quod eſt de tuſſi que prouenit a mala complexione ⁊ de omnibus alijs ſpeciebus.

Et ſcias ꝙ pōt in pulmone euenire ꝯplexio calida aut frigida vel ſicca ex qua orit̄ tuſſis: Et cura huius eſt remouere illā malā cōplexonē: conuertendo īfirmū ad oppoſitū illius qualitatis extranee. Et iā fuit ꝙ qdam rex habebat tuſſim. Et nihil per ipſam ſpuebat. vel eijciebat. Et cū medicus ſuus vidiſſet ipſum precepit ei vt cum fibulis ſuis clauderet ſciſſurā capitij ſui anteriorem. ⁊ ablata fuit ab ipſo tuſſis incontinenti. Et cauſa tuſſis illius erat frigiditas que attingebat pectus exterius. vnde pulmo īde leſionē recipiebat. ⁊ virtus expulſiua conabatur expellere illud nocumentū ab illo membro. quare hec tuſſis nō erat niſi ex qualitate mala frigida. Et accidit multotiens tuſſis ēt illis q ſuꝑfluē exercitant̄ currendo vel nauigādo ſeu rēigādo. ⁊ marie ſi nō ſunt aſſueti. Et cauſa huius eſt: q̄ ex tali exercitio laborioſo ſtomachus eoꝝ ſuꝑcaleſit ⁊ exiccat̄: ⁊ exiccant̄ etiā loca vñ aer inſpirat̄: ⁊ ex tali ſiccitate ꝓcreat̄ tuſſis icontinenti: quēadmodū videre potes ꝙ accidit tuſſis ſubito illis qui odorāt camphoram cū ſit frigida valde. Et pōt etiam eſſe cā tuſſis illorum q ſuꝑflue fatigant̄ currendo vel nauigando diſſolutio hūorum q diſſoluūtur a ſuperfluo motu: ⁊ cadūt vel deſcendunt ad pectus vel ad pulmonem. Et ira ſimiliter promouet tuſſim duabꝰ de cauſis. ſ. caliditate ⁊ ſiccitate: ⁊ cū ſciueris cauſam tuſſis: primo ſtudere debes in remouendo ipſam cum ſuo oppoſito. ⁊ id qđ dixi tibi de rege habeas pro exemplari in oībus. Et adhuc iterū tibi id qđ ſuꝑius dixi ⁊ ſcripſi in capl'o pulmonis. ſ. ꝙ qñ ipſi vlcus ſuꝑuenerit ⁊ curatus fuerit. ſicut diximus ordinate poſſibile erit ꝙ viuet ſi diu ⁊ forſan ad vltimū morietur alia egritudine. Et pōt etiam tuſſis euenire ſicut aliq ex antiqs ꝓtulerunt medicis cā vermiuꝫ qui aſſimilantur muſcis q oriunt̄ in pulmōe. ⁊ ex illis fit tuſſis valida atqꝫ fortis. Et cura huius eſt trahere per cannaꝫ pulmonis fumū centauree ⁊ ariſtologie longe. Sꝫ hāc egritudinem nūq̄ꝫ vidi. tamē memorationē facio de ipſa. ſicut qdam antiq fecerunt medici. Et fit ēt tuſſis qñ ꝓcreantur pori ſeu claui in mēbris que ſunt ꝓpinqua pulmoni. ex quibus cōprimit̄ pulmo. ⁊ inde ſeqtur tuſſis. Et fit tuſſis etiaꝫ a tumore ſplenis ⁊ groſſitie ipſius ⁊ hec nō remouet̄ niſi remota cauſa. Et fit etiā ex apoſtēate epatis ⁊ duritie ipſius. Qm̄ qñ eſt magnuꝫ fit tuſſis. vnde oportet dictā cām remouere. Et fit etiam ex pleureſi que fit aut ſub coſtis aut ſupra coſtas. Et etiā generat̄ tuſſis ex hydropiſi. Et fit ſimiliter ex tumore ſtomaci q fit ex ventoſitate magna in ipſo vel ex ſuꝑfluā replōne eius cibi ⁊ potus: que fit quādo patiens eſt guloſus. ſpālr qñ repl'o eſt talis ꝙ nō iuenit ſtomachus vñ habeat expirare. q̄re conat̄ ſtomachꝰ expellere. qđ non pōt. ſicut apparet qñ aliqs ponit̄ ī aliq̄ paruo loco vndiqꝫ ⁊ fortiſſime clauſo. ita ꝙ nō pōt eijcere a corpore qđ ſibi nocere videt̄ nec expirare eo ꝙ nō hꝫ locū in quo poſſit ſe dilatare ⁊ aerē cōuenientē īſpirare: donec aꝑiat̄ locꝰ: ⁊ aer ille iclusus ⁊ peſſimꝰ euentetur: ⁊ nouus ⁊ cōueniēs inſpiret̄ ⁊ huic ēt ſimile accidit illi cui in vltimo ſtomachus replet̄: q̄ qñ ſic ē ēt a ſtomacho nō pōt aliqd vomere nec ſuperius eijcere donec a virtute digeſtiua aliquid digerat̄: ⁊ inferius aliquid deſcendat: ⁊ inde ſpaciū acquirat ſtomachus: ⁊ hac de cā accidit tuſſis ꝑꝑ talē repletionē ex vicinitate ipſius ad pulmonē: ꝑꝑ cōpreſſionē: ⁊ multotiens moriunt̄ homines ſuffocati ꝑꝑ talē cām: ⁊ fit etiā tuſſis ex ſubita mutatione aeris ad oppoſitū ſui. Et fit etiā tuſſis ex aſſumptione quarūdaꝫ reꝝ quaꝝ proprietas ē nocere pulmōi: ſicut ſūt fungi mali q naſcuntur in pede ſeu ꝓpe radicem cuiuſdam arboris q quidem arbor dicitur arabice helecaminum. Et fit etiam tuſſis cauſa mali pulueris. Hucuſqꝫ ſufficiant q̄ diximus de egritudinibus pulmonis. Nunc autem intendimus determinare de egritudine cordis.

¶ Tractatus. xij. de egritudinibus cordis. ⁊ eſt continens capitula ſeptem.

¶ Caplm. i. Qđ ē de egritudinibus cordis ī generali.

Oriuntur egritudines ī corde: aut a ſeipſo. aut ab alijs mēbris. Qm̄ qñ paſſiōes generant̄ ī qbuſdā mēbris patit̄ ēt cor. ex compaſſione ipſoꝝ ⁊ īde parua atqꝫ grauia generant̄ accidētia. Et iā ſcis ꝙ cor eſt princeps ⁊ dñator in toto corpore. ⁊ virtutes eiꝰ ſunt potentes. ⁊ oꝑationes eius ſunt manifeſte apparentes. Et opinio magni ⁊ excellentiſſimi philoſophi. ⁊ qui ſunt ex ſua ſecta honorata: eſt ꝙ cor ſolū ē princeps iter omnia mēbra corporis ⁊ dñator oīum: ſed Ga. ſentit ꝙ ſit ſoluꝫ princeps ⁊ principium ſpūs vitalis: eo ꝙ aīal aliqđ nō morit̄ niſi qñ ꝺficit ſpūs vital' q ē ī corde. Et ſcias ꝙ creatio ipſius cordis ⁊ eiꝰ forma eſt excellens in bonitate oī alia creatione ⁊ forma ceterorum mēbroꝝ q̄ ſunt ī toto corpore. cum ſit ſolidius ⁊ dēſius reliqs mēbris oībus. ⁊ ē hñs duas vacuitates ſeu ꝯcauitates. quaꝝ ꝑncipalior ē q̄ eſt in latere eius ſiniſtro. eo ꝙ plus hꝫ ⁊ retinet de ſpū vitali alia vacuitate vt ex eiꝰ ſubſtātia creant ſeu ꝓcedāt arterie q̄ mouent̄ motu cōtinuo ⁊ nō locali ſm̄ motionē ipſius cordis. Iuuamentum aūt iſtius motꝰ ē manifeſtū in attrahēdo aerē frigidū. ⁊ in expellēdo calidū ſuꝑfluē ⁊ fumoſuꝫ. Qm̄ niſi eēt talis euētatio. ſuffocaretur eius calor nālis. ⁊ extingueret̄ in eo. Et a corde ſm̄ Ari. ꝓcedūt motus volūtarij ⁊ nāles. eo ꝙ credit

ꝙ epar ⁊ cerebꝝ recipiant īfluētiā ab ipſo. Sʒ mihi videtur ꝙ coꝛ ſit nobilius ceteris ꝓncipalibꝰ. ſ. cerebro epate ⁊ teſticulis. Et qꝛ ē nobilioꝛ ⁊ magis ꝓncipal: iō qñ vult fieri apā in ipſo: anteq̄ʒ cōfirmetur. moꝛitur patiēs oīo. ⁊ ꝺficit.

¶ Capitulum. ij. Quod ē de tremoꝛe coꝛdis qui arabice dicitur altadeg.

Elias ꝙ accidit in coꝛde tremoꝛ ſicut ⁊ in alijs mēbꝛis ꝯſueuit euenire. Sed ille qui fit in alijs mēbꝛis generat̄ a vapoꝛibꝰ ⁊ fumoſitatibus qui aſcendūt ⁊ attingunt muſculos ſeu lacertos ⁊ cutim. Jlle v̄o tremoꝛ q eſt in coꝛde accidit ꝑꝑ multā repletionē q̄ eſt in coꝛ: ⁊ ab ipſa ꝓuenit motus ille extraneus ⁊ hoꝛribilis q dicit̄ altadeg. Et cura huius ē flōmia cū multa extractiōe ſanguinis. ⁊ poſtea ꝯfoꝛtare coꝛ cū illis que habēt ipſuʒ ꝯfoꝛtare: ſicut cū margaritis ⁊ lingua bouina ⁊ auro puro et ſilibꝰ. ¶ Medicamē ad hoc cōueniens valde. ℞. margaritaꝝ et ſete crude. ⁊ ſeis baſilicōis gariofilati. et ſeis boꝛaginis. et lingue bouine. añ. aur. x. coꝛticis citroꝝ. ſcedes indi. gariofiloꝝ macis. añ aur. iiij. pure ambꝛe atqʒ ꝑfecte. aur. ij. terat̄ vnaq̄qʒ haꝝ mediciaꝝ optie ꝑ ſe. ſed ſeta ꝓus incidi dʒ minutiʒ quāto plus fieri pōt. poſtea teri optie dʒ ſil' cū perlis. ⁊ demū cū alijs miſceant̄ medicinis ⁊ poſtmodū puluis oiuʒ dictaꝝ malaret̄ optie cū aqua roſacea i parapſide q̄ ſit ꝑfecte vitreata. ad vltimū laminā auri puri aliquātulū groſſaʒ. ⁊ frica ſuꝑ eā foꝛtiter virgā puri auri ꝓus lamina madefacta cū aqua roſacea tandiu donec veſtigiū auri i medicinis appareat manifeſte: abſoluēdo dictā laminā auri ſuꝑ medicias cū optima aqua roſacea vel cū ſucco pomoꝝ miſcendo dictum aurū cū ꝓdictis medicinis ſil'. ⁊ addendo huic recepte pōdus medietatis ipſiꝰ de electuario pomoꝛū dulcium. ⁊ poſtea confice cum ſyrupo facto de lingua bouina bene cocto confectione bona. et pꝛopina infirmo de hoc medicamine omni mane ieiuno ſtomacho pondus aur. v.

¶ Capitulum. iij. Quod eſt de cardiaca.

Ec egritudo euenit in coꝛde. ⁊ eſt motus magis īpetuoſus nāli. ⁊ fit aut ex cā extrinſeca. velut a foꝛti ira. qm̄ ab ipſa fit ebulitio valida. et augmētat̄ caloꝛ in coꝛde. et hec ē ꝓncipalis cauſa ipſius Et fit etiā accñtaliter a terroꝛe. eo ꝙ qñ aliquis timet ſuperflue. nō ſpargit̄ caloꝛ naturalis ꝑ totū coꝛpꝰ. ſʒ cōſtringitur intus. et languēs diminuit̄. et ꝺbilitat̄. et ex tali ꝯſtrictione trahit̄ ſanguis ad coꝛ ſimul cū alijs hūoꝛibus. ſicut appaꝛʒ in rebꝰ extrinſecis. vʒ. qñ audit̄ i aliqua ciuitate rumoꝛ terribilis ex quo cōiter paueſcūt hoies. quare oēs trahunt̄ ad regeʒ tanq̄ʒ ad radicē ad manutenendū eū. ita ⁊ ſanguis cū caloꝛe naturali et ſpiritibus et cū alijs hūoꝛibus trahit̄ ad coꝛ. et inde ſeq̄tur cōquaſſatio in eo. et fit cardiaca. Et fit ſimiliter ex ſollicitudie nimia quā aliq̄s habet cā perducendi aliq̄d ad effectū. et hec ſolicitudo dupliciter diuidit̄. qꝛ aut v̄titur circa vindictā faciendā. et h̄ ponit̄ et ꝯtinet̄ ſub ira. vel erit ſolicitudo cā acq̄rendi aliq̄d magnuʒ lucrū: vel cauſa cōſequēdi aliq̄d in quo multū delectet̄: ⁊ tūc dilatat̄ coꝛ ⁊ ſpargit̄ caloꝛ naturalis ⁊ ſpūs ad exterioꝛa: i tantū ꝙ debilitat̄ coꝛ ex illa inanitione: ⁊ ſeq̄t̄ inde cardiaca. Et fit etiam a ſupflua debilitate virtutis. ita ꝙ ex quolibet leui motu vel laboꝛe cardiaca excitatur: quia ſcitum eſt certiſſime ⁊ manifeſte ꝙ ois motus excitat caloꝛem: maxime cum eſt foꝛtis ⁊ ſubitus. ⁊ ſi patiens ē debilis quilibet motus qui eſt in eo eſt cum maioꝛi difficultate ⁊ laboꝛe. eo ꝙ graue eſt debilem mouere. vnde non fit niſi cum difficultate ⁊ laboꝛe. quare caloꝛ in eo foꝛtis efficitur. et ſic cardiaca generat̄. Cura huius egritudinis ē regere eū cū cibis ⁊ potibus temperate: et odoꝛare aꝛomatica frigida q̄ habēt cōfoꝛtare membꝛa pꝛincipalia ⁊ ſpūs. ſicut ē myrta que confoꝛtat ſui natura ⁊ cōplexione: ⁊ roſe. ⁊ ſandali. ⁊ nenufar. ⁊ ſirupus de ſandalis factus cū tribus partibus ſui ex aqua roſacea. ⁊ tantūdē de aqua dulci. ⁊ ꝓpinatus ei ad bibendū ſufficit ei: ⁊ medulla citrulloꝛum. ⁊ cucumeris ſarecenici habēt curare hanc egritudinem ſui ꝯpl'one. et ꝯfoꝛtando ſui aromaticitate. Et eſt inuēta qualitas in his ad hanc egritudinē quā ignoꝛamus oino. ſed experientia hoc certiſſime manifeſtatur. Et generatur etiā aliqñ in coꝛde ſanguis aduſtus. vnde fit cardiaca illa dicta ex natura ipſius ⁊ ſui acuitate. Et oꝛitur ſimiliter chardiaca ex moꝛdicatiōe que fit in oꝛe ſtomaci: quando in ipſo inuenit̄ humoꝛ moꝛdicatiuus vel acutus ꝓpter vicinitatē ipſius ad coꝛ. Et hac de cauſa antiqui nominabant os ſtomaci coꝛ. Et cum cognoueris in hac egritudine melācholiā abundare: confoꝛta coꝛ cū his que pꝛeſcripſimus de confoꝛtantibus coꝛ. ⁊ margarite maxime hoc facere noꝛunt Et cura illius q̄ fit ex moꝛdicatione oꝛis ſtomaci eſt euacuare illum humoꝛem ab eo cum vomitu vel ſolutione.

¶ Capitulum. iiij. Quod eſt de aqua que congregatur in marſupio coꝛdis.

T generatur aliquando in marſupio coꝛdis humiditas aquoſa que aſſimilatur vꝛine ⁊ accidit ex hoc infirmo conſumptio ⁊ diminutio carnis paulatine. ſicut fit in pthiſi. Sed ego nunquam vidi hanc egritudinem. nec curaui ipſam. nec inueni ꝙ Galienus de eius cura aliquam fecerit mentionem. tamē ſi aliquid debet valere in hoc caſu. valent ea que ſunt ſubtiliatiua ⁊ reſolutiua ⁊ deſiccatiua cuʒ aromaticitate. ſicut ē aqua feniculi. ⁊ hoꝛum ſimilium.

¶ Cap. v. Q̄ ē de pelliculis q̄ fiūt in marſupio coꝛdis.

Enerantur ſiq̄dē i q̄buſdā additiōes in marſupio coꝛdis que ſunt admodū cartilaginum ⁊ pellicularum adinuicem mixte. ſed nullus ante nos locutus fuit de hac cura. Tamen ſi aliqua medicamina poſſunt valere. erunt illa que ſunt ſubtiliatiua ⁊ diſſolutiua ⁊ aromatica cum quadam humiditate.

¶ Capitulum. vi. Quod eſt de ethica coꝛdis.

Ec egritudo oꝛit̄ i coꝛde ex mala ꝯpl'one ſicca q̄ fit in ipſo: ⁊ h̄ febꝛis deſiccat ſubſtātialē ſeu radicalē humiditatē que eſt i poꝛoſitatibꝰ mēbꝛoꝛum condenſata vt cambiat̄ ⁊ ꝑs mēbꝛi fiat. Et cura huius eſt ſi fuerit in pꝛincipio ⁊ ex ſiccitate ſola cū rebus humectatiuis: ⁊ olfaciat poma aromatica. ⁊ bibat lac capꝛe medie etatis ſicut exit ab vbere. Et continuet intrare quotidie in tinam aque dulcis tepide plenam vt non ſudet. Sed ſi cum ſiccitate dicta caliditas fuerit: tunc magis cōfert odorare nenufar. ⁊ violas q̄ʒ dicta pōa. Et cum tractabo ꝺ ethica. latius de hac cura loquar.

¶ Cap. vij. Q̄d ē de apoſtēate q̄d fit in marſupio coꝛdis.

Ec egritudo cū accidit i marſupio coꝛdis nō fit niſi ex cā calida. ſed ſi medicus fuerit ſtudioſus ⁊ ſolicitus valde ad hāc egritudinē remouēdam. poterit i bꝛeui curari. ⁊ hoc fit flebotomādo euʒ citiſſime. minuēdo de ſanguie i maxia quātitate. ⁊ velociter poſtea īfrigida cōplexionē coꝛdis ꝯfoꝛtando eū. ⁊ h̄ fit recipiēdo de ſyrupo myrte partē vnā. ⁊ de ſyrupo ſandaloꝛuʒ ꝑtes quatuoꝛ. ⁊ tēpera cū aqua roſacea. ⁊ da bibere. Et ꝯtinuo fac eum odoꝛare myrtā recentē ⁊ nenufar. Et ſine negligens fuerit medicus aut tardus in hac cura. moꝛietur infirmus in bꝛeui. eo ꝙ marſupium eſt circūdans cor. q̄d eſt membꝛū tam nobiliſſimū ⁊ pꝛincipaliſſimū ſicut ſcis. Hec autē que ſcripſi huc uſq̄ʒ de coꝛde ſunt ſm̄ ſententiam pꝛedeceſſoꝛum noſtroꝝ medicoꝛum. Nunc aūt itendimus dicere a nobis quedam que ab aliquibus non ſunt ſcripta de eo. Et dico ꝙ quando nīfrigidat̄ coꝛ vltra id q̄d conuenit ſue cōplexioni naturali ſequitur ide i coꝛpoꝛe toto pigritia ⁊ tarditas ⁊ debilitas in omnibus ſuis actionibus ⁊ oparationibus. Et ſi cum hoc ſiccitas pꝛeualuerit plus eo q̄ʒ ſua natura exigit ⁊ requirit: erit patiens ſolicitus atqʒ audax ⁊ non poteſt aliquid ꝙ ſibi non placeat ſuſtinere. Et ſi cum dicta frigiditate. pꝛeſcripta ſiccitas in vltimo abundauerit. non ſolum dicta accidentia infirmꝰ patietur. verum etiam ei ſuperueniet egritudo que arabice dicitur dubul. ⁊ latine nominatur ſynthesis. Et eſt quādo ſiccitas pꝛofundata eſt tantū membꝛis ꝙ illa humiditas radicalis que parata eſt

ad cambium vt pars membri ſiat conſumit ex toto ⁊ deſic-
catur. Et ego vidi quēdā īfirmū meū q patiebat hāc egritu
dinē cuius caro erat diminuta ⁊ ꝯſumpta in vltimo: ⁊ erat
ſtudioſus ſollicitus ⁊ curioſus in vltimo: ⁊ oīno impatiens
⁊ oēs actiōes ⁊ operatiōes ſuas agebat ſicut ī ſanitate face-
re ꝯſueuerat: ⁊ ꝑmanſit ſic in hac diſpōne donec fuit mortuꝰ
⁊ cā ſue mortis fuit hec. ſ. qꝛ voluit intrare tinā aque calide
⁊ ego prohibui ſibi q̄ꝫtū potui: ſed noluit me audire: ⁊ cum
ītraſſet in eā nō diu ſtetit ꝙ leuiter mortuus fuit.

Tractatus. xiij. de egritudinibus epatis: ⁊ ſplenis ⁊ eſt
continens capitula ſex.

Cap. i. Qđ eſt de epate ⁊ de tribus ſpēbꝰ hydropiſis.

Cias ꝙ epar eſt vnū ex ꝓncipalibꝰ mēbris
corporis: ſʒ Ariſtoteles ſentire videt ꝙ ope
s ratiōes ipſius procedāt a caliditate cordis
tñ ſnīa medicoꝝ ē ꝙ epar ꝑ ſeipſuʒ ē princi
pale. ⁊ operatiōes eius a ſeipſo procedunt
abſqꝫ īfluentia alicuius alterius membri in
ipſum. Et ꝓꝑ hoc dicit Hippocra. ꝙ bonitas ⁊ hylaritas
vite a ſanitate ꝑfecta epatis habet euenire. ⁊ epar ē fons et
principiuʒ virtutū naturaliū. que ſunt v̄tus attractiua. retē
tiua. digeſtiua ⁊ expulſiua. ⁊ he virtutes īfluūt ab epate ad
vniuerſuʒ corpus ⁊ in oībus mēbris. ⁊ ab iſta īfluētia om-
nia membra ſingulariter dictas virtutes nāles hñt exercere
⁊ nutrimētū membris totaliter aſſimilare ⁊ eis vnire. Qua
re he virtutes oēs ab epate procedūt ad oīa membra corpo
ris. vnde ſi debilitas inuenitur in corpore in virtute mutati
ua orietur in eo egritudo ſm̄ illam d̄bilitatē. ſicut hydropi
ſis cū ſuis tribus ſpeciebus. Una quaꝝ dicitur carnoſa. in
arabico halahami. Secūda vero dicitur aſclites vel vtroſa:
que arabice dicitur cebli. Tertia autē nominat tympanites
⁊ arabice vocat zachi. ⁊ tympanites fit etiā quidē a d̄bilita
te epatis. Et ego tractabo d̄ vnaq̄qꝫ iſtarū ſpecieꝝ tractatu
cōpleto. ⁊ īcipiemus a carnoſa que a nobis dicitur hypoſar
ca. Et dicimus ꝙ qñ d̄bilitatur virtus digeſtiua epatis tūc
nutrimentū efficitur crudū ⁊ indigeſtū. ita ꝙ nō pōt in ſan-
guinē conuerti. et ſic remanet flegmaticū. Et tu ſcis ꝙ quo
tiēſcūqꝫ ſecunda digeſtio que ē in epate errat in digerendo.
tunc impoſſibile eſt ꝙ cetera membra poſſint illud nutrimē
tum digerere. ⁊ in ſui ſubſtantiā conuertere ⁊ aſſimilare. Et
poſtq̄ꝫ digeſtiua epatis deficit. ⁊ alia membra oīa d̄ neceſſi
tate d̄ficiunt. atqꝫ errant in digerendo. ⁊ ſic ſequitur ide hy
dropiſis que dicitur hypoſarca. Sed tympanites oritur qñ
epar incipit digerere chilū ⁊ nō pōt ſufficienter eum cōple-
re ⁊ imutare in omnibus ſuis qualitatibus ſicut conuenit
ꝓꝑ d̄bilitatē ſui. ⁊ nō pōt perfecte diſſoluere qđ diſſoluen-
dum eſt: nec preparare ad expellendum ꝙ expellendum eſt.
Quare conuertitur in vaporem ſiccum atqꝫ groſſum. qui
q̄dem mittit ad concauitatē ventris: ⁊ inde efficit in eo infla
tio cū duritie. eo ꝙ qñ d̄bilitatur epar conuertit chilū ⁊ im
mutat ſm̄ cōplexionē ⁊ naturā malā que ei appropriat ī illa
hora. Et hic īpoſſibile eēt nobis dicere: que qualis: ⁊ quan
ta fit iſta cōuerſio: ſʒ ſcituʒ ē ꝑfecte atqꝫ cognitū. ꝙ quilibet
calor ſiue naturalis ſiue accidentalis. tam ſi fuerit extrinſe-
cus ſiue ītrinſecus. ſi inuenit rem aquoſam in quā agat. cō-
uertit illā in vaporē. ⁊ illud qđ ē groſſuʒ in eē remanet. ſub
tile autē euaporat ⁊ recedit. Epar aūt qñ ē in ſua cōplexiōe
naturali optima ⁊ ꝑfecta eſt cauſa vniuerſalis conuerſionis
nutrimenti in oībus mēbris ſm̄ naturaʒ ⁊ cōplexionē vni-
uſcuiuſqꝫ ipſoꝝ. Sʒ qñ d̄bilitatur calor naturalis in eo ita
ꝙ nō pōt hanc operationeʒ cōplete agere. generant inde va
pores multi qui conuertunt ⁊ coadunantur in concauitate
ventris. ⁊ fit hydropiſis q̄ dicit tympanites. Et pro maiori
parte ē hec egritudo cū groſſitie ⁊ duritie ſplenis magna.
eo ꝙ qñ epar nō agit in ſubſtantiā nutrimenti id qđ d̄bet d̄
ſui ꝓpetate ⁊ natura. hoc eſt mutare dictā ſubſtantiā in rem
aliā que oīmodo in omnibus aſſimilet ſue ſubſtantie ⁊ qua
litati. Et qñ h̄ operatio erit a natura verſus aliquā partem
caliditatis. ⁊ tunc ſuꝑcaleſit nutrimentū et aduritur. et natu-
ra illud mittit ad ſplenē. eo ꝙ omne aduſtū ꝑtinet ad melan
coliā. et ſic inflatur ſplen atqꝫ tumeſcit. et hac d̄ cā pro ma
iori parte nō īueníes tympaniticū abſqꝫ egritudie et tumo
re et inflatione ſplenis. Sʒ hydropiſis ſiquidem aſclites ge
neratur qñ non poſſunt renes attrahere aquoſitatē q̄ gene
ratur in epate cū ſanguine q̄ ꝯſueuit d̄ſcendere ad renes per
vias vrine. qꝛ cū remanet in epate cū ſanguine. repudiatur
a mēbris. vnde ſanguis ille aquoſus ab ipſis mēbris expel
litur ad ventris cōcauitatē. et inde fit aſclites. Nota tamen
ꝙ ſi hic error fuerit principaliter ab errore et d̄bilitate epa-
tis. nō potentis ſeq̄ſtrare purū ab īpuro. et ſpecialiter aquo
ſitatē dictā. fit primo hydropiſis q̄ dicit hypoſarcha. ⁊ ſecū
da. ſ. aſclites a d̄bilitate et egritudine renū hʒ ꝓuenire. Sʒ
cōſiderare d̄bes vtrū illa egritudo vel d̄bilitas renū fiat vel
ꝓcedat ab epate. vel ſit cā alicuius ꝓprie egritudinis q̄ eſt
in ipſis renibus. ꝙ ſi peccatū nō fuerit in epate ſed eſt ſanū
oīno. et d̄bilitas et egritudo fuerit in ipſis renibus. tūc pri-
cipaliter fit hydropiſis q̄ dicitur aſclites. Et debilitas qui
deʒ virtutis epatis euenire pōt a mala cōplexiōe q̄ ſit ī ipſo.
Quoꝝ ſpēs. viij. ſt ſicut ē māifeſtū: q̄tuor. ſ. ſimplices: ⁊ qua
tuor cōpoſite. Et cura vniuſcuiuſqꝫ ē reducere epar ad ſuam
cōplexioneʒ naturalē cū q̄bus conuenit. Sed d̄bilitas epa-
tis que fit ab egritudine q̄ ē in ipſo corpore epatis eſt oppi-
latio vel apoſtema. Et apoſtema eſt egritudo cōpoſita ex cō
ſimilibus ⁊ officialibꝰ. Cura ſiq̄deʒ oppilationis ē cū aperi
tiuis: apoſtematis vero cū remouentibꝰ cām ipſius. Et acci
dit etiā in epate durities cauſa potationis aque frigide vl-
tra d̄bitū. vel d̄bilitas virtutis ipſius cā vſus aceti ſuꝑflui.
Et cura duricíei que fit ab aqua frigida nō ē ſolū cū calidis
ſimpliciter. imo indiget cū eiſdē q̄ ſint confortantia ſtiptica
⁊ aromatica. ſicut camemilla. ⁊ flores roſaruʒ. ⁊ ſimilia. Et
nota ꝙ ſpēs hydropiſis ſic cōponi ⁊ miſceri poſſunt ad in-
uiceʒ queādmodū ⁊ ſpecies febriū ſimul cōponunt. Quare
ſi medicus ſubtiliter ⁊ ſtudioſe ꝑſcrutatus fuerit in cognitio
ne ſimplicis. leuius poterit cognoſcere cōpoſitā ab eadem.
Et qui curā ſimplicis ꝑfecte ſciet operari inde abſqꝫ diffi-
cultate ⁊ curā compoſite optime ſciet exercere. Cōfectio
conueniens valde ad hoc. ℞. lacce lignoꝝ mundate. floruʒ
camemille ⁊ roſaꝝ. cinamomi electi. maſticis. gariofi. ⁊ ſtica
dos. ana. ʒ. i. ſemis lini modicū vſtulati. oliuarde. i. rute ca
prarie. acreuan. i. ſcolopendrie. ana. ℥. ʃ. Terat vnaq̄qꝫ iſta
rum ꝑ ſe. ⁊ cribelletur ſubtiliter et conficiantur cū ſirupo d̄
charſcaina. et ꝓpina patienti omni die ieiuno ſtomacho ex
ipſo aur. v. vel circa illud et iunge epar cuʒ iſtis oleis equa
liter mixtis. ſ. d̄ alchocal et de iaſemino. et de granis viridi-
bus. et ciba cū pane bene fermentato cū turturibus. et paſſe
ribus. et pullis ꝑdicū elixatis in aqua ⁊ ſale. Sed ſi debili-
tas epatis fuerit ex vſu aceti ſuꝑfluo. tunc cura illius ē ſyru
pus iſte. ℞. paſſulaꝝ enucleataꝝ. et ligritie mundate. ana li
brā. ʃ. panichal. et carſene et gafet. et oliuarde. ana. ʒ. iij.
maſticis. ʒ. i. conquaſſentur quelibet ꝑ ſe. et īfundant oīa in
ſufficienti aqua ꝑ noctē vnā. mane aūt bulliant lento igne
vſqꝫ ad conſumptionē medietatis. et colentur exprimendo
fortiter ⁊ optime: ⁊ adde huic colature zuchari libras. x. et
mell'. libras. v. ⁊ decoquantur vſqꝫ ad ſpiſſitudinē ſirupi: et
da patiēti d̄ iſto omni mane ieiuno ſtomacho. ʒ. ij. cū. ℥. vi
aque dulcis tepide: ⁊ cum aur. v. mellis roſacei. Et inunge
epar cum oleo de granis viridibus: ⁊ camemille ana.

Caplm ij. Qđ eſt de apoſtemate epatis.

T oritur qñqꝫ in epate apoſtema. Qđ ſi fuerit
c in ſubſtātia ſue carnoſitatis: ⁊ ad ſaniē deuene-
rit: nō ſpero ꝙ īfirmus ide ī ꝑpetuū poſſit libe-
rari: eo ꝙ epar eſt mēbrū ꝓncipale ⁊ fons potē
tiſſimꝰ: vñ qñ taliter patitur priuantur eius virtutes omnes
⁊ deſtruuntur et ſequitur velociter mors.

Caplm. iij. Quod eſt de oppilatione epatis.

Ura huius egritudinis eſt aperire oppilationes
c ipſius cū decoctione oliuarde: panicald et ſcolo-
pendrie ⁊ ſimilibus: ⁊ ſuccus feniculi eſt maximi

iuuamenti in hoc caſu.

¶ Cap.iiij. Quod eſt de dolore epatis.

T orit aliqñ in pāniculo epatis extenſio ſicut in
alijs mēbris conſueuit euenire: vñ ſeqtur dolor
fortiſſimus.quaſi intolerabilis: ꝛ apparet patiē
ti qꝫ epar ſit quod doleat. Et eſt ſenſus huiꝰ pā
niculi acutiſſimus propter multitudinē paruoꝝ neruoꝝ in
ipſo ꝯtextoꝝ. Ego aūt paſſus fui hunc dolorem. ꝛ curaui
me inungēdo locū cū oleo de vitellis ouoꝝ: ꝛ nucū equalr
mixtis.ꝛ liberatus fui in ipſa die: ſed factus fui inde icteri
cus. Et de ipſa inferius loquar domino concedente.

¶ Cap.v. Quod eſt de egritudinibus ſplenis.

Cias qꝫ ſplen eſt mēbruꝫ qꝺ hꝫ ad ſe trahere ſu
pfluitates melācholicas:ꝛ trahendo illas nutri
tur ex ſubtiliori ꝛ puriori ptē ipſaꝝ. Et generan
tur in ipſo qñqꝫ egritudines ſicut in alijs mem
bris fieri conſueuerūt. Et nō ē ſplen ex mēbris pncipalibꝰ
corpis.nec hꝫ multas opationes in corpe exercere:niſi quia
trahit ad ſe ſupfluitates groſſas:ſicut renes trahūt ſubtiles
ꝛ aquoſas.ꝛ iſtud membꝝ augmentatur ꝛ ingroſſatur mul
tuꝫ. Et cura huius ē cura ſupraſcripta in epate. Et ſcire de
bes qꝫ ſplen ſuſtinere pōt fortiores medicias valde ipſo epa
te. Et non tradas hec obliuioni.ſ.qñ vis dare medicinas p
ſplene vt admiſceas eis:ſemp ea q̄ habeant acetoſitatē:eo qꝫ
iſtud mēbruꝫ ꝓprie nutrit iſto ſapore:ꝛ pp hoc attrahit ace
toſitatē ꝛ rapit eā violenter:ꝛ hac de cā miſcēda ſunt aceto
ſa medicinis ſplenis vt deferant v̄tutes eaꝝ citiſſime ad ipꝫ
ꝛ acetum hꝫ dictas medicinas citiſſime ipſi ſpleni ferre ꝛ ꝺ
portare. Et iā ē notū qꝫ qñ ingroſſat ſplen in tm̄ qꝫ non pōt
ad ſe trahere groſſitiem ſanguinis atqꝫ eius fecem remanet
tunc dicta fex cū ſanguine ꝛ ſpargit p venas in vniuerſum
corpus:ꝛ alteratur inde complexio epatis ꝛ debilitatur:ꝛ ex
ipſa debilitate ſequitur vna ex ſpēbus hydropiſis vel plēs
Et de hydropiſi ꝛ ſuis tribus ſpeciebus ſuperius breuiter
pertranſiui:nunc autem intendo complere tractatum.

¶ Cōfectio ſyrupi conferentis valde duriciei ꝛ magnitudi
ſplenis. ℞.camemil.ꝛ corticis radicis tamariſci: oliuarde
alias.gaſec.thumeni.alias ſticados ꝛ iabade ꝛ flazia .ali
as capilli veneris.ꝛ ſcolopendrie ꝛ aſarabachara.añ.ʒ.i.ru
bee tinctoris.ʒ.ſ.radicis de alzaru.ʒ.i. corticis radicis fe
niculi:ꝛ corticis radicum caparis añ aur.v. maſticis aur.
iiij.croci aur.i.ligritie mundate pondus medietatiꝫ oium
predictaꝝ medicinaꝝ.conquaſſentur q̄ ſunt cōquaſſanda p
ſe.ꝛ infundatur nocte vna.i.xxiiij.libris aque calide. ꝛ ma
ne bulliāt lēto igne vſqꝫ ad cōſumptionē medietatis aq̄.ꝛ co
lentur fortiter exprimendo.ꝛ illi colature adde.viij.lib.mel
lis deſpumati: ꝛ libras.ij. zuccari. et bulliant iterum lento
igne donec incipiant ſpiſſari.et tunc adde aceti vini ꝛ for
tiſſimi lib.ij.ꝛ bulliat vſqꝫ ad ſpiſſitudinem ſyrupi.ꝛ repo
nantur in vaſe vitreato:ꝛ cum opus fuerit da de eo patien
ti ab .ʒ.i.vſqꝫ ad.ij. mane ieiuno ſtomacho cum ter tan
to aque dulcis calɨ.ꝛ cū duobꝰ aur.mellis roſacei:ꝛ cibetur
cibis ſubtilibus.ꝛ de carnibus dent ei pulli pui ꝛ colūbini
ꝛ ſi vis dare ei gallinas vna die dabis.ꝛ alia nō.ꝛ rege eū ta
liter donec fuerit liberatus. ¶ Et empiꝫ iſtō iteꝝ ſpleni ſup
ponat.qm̄ ꝯfert valde. ℞.radicis tamaricis ꝛ came.ꝛ flo.
narciſci:ꝛ flo. de iaſemino.ana ptes equales.radicis capa
ris quartā ptē.farine hordei vel ſpelte quantum ē quarta
pars omniū medicinaꝝ et icorporent cū aceto et aqua equa
liter mixtis.et pone calīn ſuper ſpleneꝫ.et liga ſuper h ēplꝫ
folia viridia ficus:et comedat infirmus ante cibum pomitel
la caparoꝝ poſtq̄ꝫ fuerint madefacta in aqua cū ſale ꝛ aceto:
qm̄ ſunt magni iuuamenti in hac egritudine. et teneat deū
emplm̄ in nocte:ꝛ in die inungat bis cū oleo de lilijs ꝛ roſa
ceo. Sciendū qꝫ aliqñ h egritudo certificatur per vrinā tur
bidam quando mingitur in quantitate magna. Et h ideo
q: quando ſplen non poteſt trahere dictā ſuperfluitatē ad
ſe.remanet cum ſanguine:ꝛ expellitur inferius per vrinam
Et aliquando dicta ſuperfluitas expellitur a natura ad cu
tim exteriorem corporis et fiunt ibi veſtigia nigra lata vel
coloris violacei:et incōntinenti poſt apparitioneꝫ dictoruꝫ
veſtigiorum remouetur durities et groſſities ſplenis.et hoc
vidi pluries ꝓprijs oculis:ſicut multotiens vidi ictericiam
citrinam in cute fieri quando cholera exterius expellitur ad
ipſam.et quādo iſte humor per ſeceſſum emittit non curat
ab hominibus:ſed quando in cute apparet.tunc ad medi
cos currunt velociter pre timore.

¶ Cap.vi. Quod eſt de ictericia citrina.

Ec egritudo in corpore generat qñ cholera ſimi
lis exterius ad cutim expellit:et vertit color eius
in ſilitudinem coloris citri.et albū oculi ſilr. Ta
men conſiderare debes vtrū h patiens pus pa
teretur acutaꝫ febrē vel nō.et ſi patiebat. vide ſi poſt iſtā ex
pulſionem remaneat alleuiatus a febre vel non. aut ſi erat
prius ſine febre:ſed apparente icteritia fuit febris:ꝛ iterum
ſi erat cum febre conſidera vtrum dicta icteritia apparuit
ante ſeptimū diē vl'poſt. Q: ſi in ſeptima die euenerit: ſpe
ra bonum de infirmo:eo qꝫ facta eſt iſta expulſio poſt digō
nem materiei. Q: ſi apparuerit dicta icteritia in pncipio fe
bris timēdum ē de infirmo ne habeat apoſtema calidum in
epate:vel in ſuis pelliculis. Et qñ ſic ē oēs hūores ad epar
deriuātes in cholerā ꝯuertunt:ꝛ inde color totius corporis
inficit atqꝫ intingitur ab eadē. Et cū fueris certificatus qꝫ
hoc apoſtema eſt in epate confirmatum:fac tūc oio patiētē
abſtinere ab oi re calida atqꝫ dulci:ab oleo oliuaꝝ ꝛ ab oī
pinguedine ꝛ vnctuoſitate. q: ſi dederis ex iſtis aliqd inter
ficies infirmū oio. Et ſtudeas potare cū aqua cucurbite. et
ciba eum panata decocta in aqua ipſius cucurbite nō ad
miſcēdo ei ſpēm aliquā niſi coriādrū vel ſuccū. Q: ſi virtus
fuerit debilis.dabis ei cucurbitas coctas cū pdicibus.et i
frigida eas in puteo vel niue. Et ſi certus fueris qꝫ in epate
non fuerit apoſtema.conſidera ſi oppilatio aliqua fuerit in
canali:ſeu meatu ſuperiori vel inferiori ciſtis fellis vel veru
ca ſeu puſtula in alquo ipſoꝝ generata. Q: ſi fuerit tūc cho
lera extendit atqꝫ ſpargit p totū corpus cū ſanguine: ꝛ mē
bra ſui acuitate ꝛ amaritudine repudiāt ipſam: ꝛ expellunt
eā ad cutim:q̄ eſt mēbrū debile:ꝛ eſt mēbꝝ creatū a deo ſub
limi ad defenſionem corporis totius:ſed expelli in eaꝫ a na
tura pp melius. Et cū ſciueris qꝫ nō fuerit in epate:ſed eſt i
aliquo predictoꝝ canaliū fellis:regendus eſt infirmus ſicut
diximus addēdo et minuēdo ꝓut tibi videbitur expedire:
faciendo tm̄ curaꝫ blandā atqꝫ qetā donec dicta puſtula fue
rit digeſta vel diſſoluta. Et ſi veruca fuerit ibidem. ipoſſibi
le ē qꝫ diu moretur qn diſſoluat vel corrodatur cū cholera
quottidie inde trāſeat.ꝛ ſi acuitate habeat ipſam diſſoluere
rodere ꝛ ꝺſiccare. Sed ſi icteritia fuerit ex liberatione chole
re que pp ſui multitudinem ꝛ abundantiam ſpargitur per
totum corpus:que abundantia facta ex multa comeſtiōe re
rum calidarum ſicut mellis ꝛ ſimilium. Tunc cura eius eſt
leuis.q: non indiget niſi frangere caliditatem corporis to
tius:ꝛ hoc cum aqua cucurbite:ꝛ citruloꝝum ꝛ anguriaruꝫ
ꝛ cum aqua ro.propinando ei predicta ad bibedum poſtq̄ꝫ
fuerint infrigidata in niue vel in puteo. Et da ei ad come
dendum lentes decoctas in aqua cucurbite.ꝛ aceto.qm̄ eſt
cibus in hoc caſu valde vtilis ꝛ perfectus: ꝛ fit ēt icteritia
ex potu alicuiꝰ rei malitioſe. Sicut accidit azir filio hali q
erat coneſtabilis regis:qui miſit p me:vt ad eum ſibilie ire
deberem.et inueni eū glaucū in corpore toto:ſicut eſt cortex
citri.ꝛ amiſerat appetitū comedēdi ex toto. Et ꝯſiderando
cū oi ſolicitudine ſup negocio.graue mihi valde videbatur
inueſtigare ꝛ certificare me de cā huius egritudis.ꝛ hac de
cā non audebam ei curam adhibere. Et conſiderando pre
cedentia infirmantis:nō videbam qꝫ ex ipſis iſtud accñs ha
bere debuiſſet:eo qꝫ in eodē inſtanti in quo hūit icteritiam
habuit ſilr ꝛ caſum appetitus. Cogitaui qꝫ bibit ꝛ comedit
rē venenoſam.de nā cuius erat ꝯuertere cōplōneꝫ corporis
totius in colām. Et dixi qꝫ h ꝯuerſio erat ex proprietate rei
dicte.et non ex ſua complōne.quare ꝯuerſus ad deū ꝯſidē

totaliter in eum rogaui vt ei minime plus nocumenti īferre
poſſem⁊ illud qđ habere videbatur. Dedi ergo ei ad potā
dum pondus triū granorū hordei de bezehard. Gloſa.
Nota ꝙ magis ꝓprium bezehard ⁊ vtilius ceteris eſt il
lud qđ ꝓpe oculos ceruoꝝ oritur in ꝑtibus orientis tali mo
do. Sciēdum eſt ꝙ cerui magni illius partis comedunt ali
quando ſerpentes vt fortes fiant. ⁊ antequam recipiant in-
de nocumentum currunt ad flumina dulcia. et intrant in-
tus tm̄ donec aqua attingat eis vſq; ꝓpe os et totū iſtđ do
cumētū habent a nā: ⁊ tm̄ morant̄ ſic abſq; vlla potatione
aque. Q: ſi biberent aliqđ de aqua morerentur citiſſime. do
nec oculi eoꝝ incipiūt lachrymare. ⁊ illa lachryma inuiſca
tur ⁊ coagulatur ſub palpebris. ⁊ intm̄ ſic morant̄. et oculi
tm̄ ſic lachrymant̄ donec illa lachryma creſcit ⁊ augmenta
tur ad quantitatē caſtanee vel nucis. ⁊ cū ſentiunt venenuȝ
receſſiſſe ⁊ nocumētū: exeunt inde. et vadunt viā ſuā. ⁊ illa
lachryma ſic idurata vt lapis fricando cadit. et inuenit̄ ab
hoibus. ⁊ eſt bezeard perfectius ⁊ vtilius ceteris bezeard.
cum. ℥. v. aq̄ cucurbite. Et poſui aquā cucurbi
te ad reprimēdum furioſitatē illius caliditatis acq̄ſite. et be-
zehard ad expellēdū venenū. et ſic poſui compl'oneȝ cucur
bite frigidā ꝯ compl'onē cal'aȝ patiētis. ⁊ ꝓprietatem beze-
hard ꝯtra qualitatem ⁊ ꝓprietateȝ veneni. ⁊ ſic ide perfecte
fuit liberatus. Unde ex hac cura fui mirabilit̄ cōmēdatus.
Et q viderunt ⁊ audierunt venena ꝓ nihilo reputabāt fa-
ciendo illud. Et iā ſciuiſti ꝙ antiq medici dixerūt ꝙ icteri
cia q̄ fit in principio egritudinis eſt mala valde. eo ꝙ fit añ
digōnem materiei. Sed ego dico ꝙ eo q: ictericia fit ex hu
more acuto eē dȝ velocis motus in oibus ſuis actionibus
⁊ paſſionibus: vnde non videtur eſſe longinquū nec extra-
neum ſi recipit digōnem in ſecūda die ⁊ magis in quarta: ⁊
maxime in iuuentute: ⁊ in regione calida: ⁊ in tempore cali-
do: ⁊ quando flant venti orientales vel meridiani. Et iā
hucuſq; locutus ſum de icteritia prout mihi videtur ſuffi-
cienter. Nunc autem intendo tractare de laniatione ⁊ ſciſ-
ſura ſifac. ⁊ exitus inteſtini quod eſt ſupra ventrem.

Tractatus. xiiij. de egritudinibus que fiunt in ſifac. et
eſt continens capitula duo.

Cap. i. Quod eſt de ſciſſura ſifac. et exitu inteſtini.

Siſac aliqñ ſcindit̄: aut ex ꝑcuſſiōe facta cū
ligno vel lapide ventre repleto exiſtēte. aut
ex ſaltu valido poſt repletionem. vel ex im
petuoſa ⁊ continua tuſſi. aut ex ſuperfluo
pondere. ⁊ horum ſimilium. Et ſcias ꝙ qñ
ſcinditur ſifac quāuis in principio ſit par
ua et modica quottidie augmentatur et dilatatur. et in tm̄
ſic multiplicatur donec inteſtina exeant. non habentia quid
ſuſtentet ipſa niſi cutim exteriorem: et ide ſequitur dolor vē
tris. et rugitus. et diſpoſitio infirmi tota mala efficitur. et
maxime illis q vtuntur exercitijs laborioſis: ſicut ē equita-
tio et curſus equoꝝ: et oꝑatio artiū q̄ fiunt cū difficultate et
labore magno et ſimiliū. Quare in iſtis q laborioſe et quot
tidie ſic exercitant̄ quottidie dilatat̄ i eis ſciſſura. Cura aūt
huius egritudinis ē quies. ſpālr̄ illis q hanc ſuſtinere pñt.
cū modico cibo et potu. et ꝯtinuo iaceant ſuꝑ dorſum et ab
ſtinendo a forti vociferatione. Et ſi tuſſiūt abſtineāt ab ipſa
toto poſſe. et ſtudeāt vt eā q̄etā faciant atq; lentā. euitādo
ſternutationē q̄ȝtum pñt. Et poſtmodū reducat̄ inteſtinuȝ
in locū ꝓpriū. ligando deſuꝑ emplaſtrū ſtipticū nō tñ groſ-
ſe ſube nimis. et ꝯtinuādo optime oia iſta poſſe eſt ꝙ liberet̄
deo dante. Sciendū tñ ꝙ conſolidatio hꝰ ſifac eſt diffi-
cilis valde: eo q: eius ſitus eſt i loco humido valde: et cum
mouetur corpus. ſemper cum eo moueur et ꝯquaſſat̄ ſifac.
Ego aūt tempore meo vidi quēdam amicū meuȝ q paſſus
fuit hāc ſciſſurā: et receſſit ab eo hac de cā poſſibilitas exer
cendi oia que agere conſueuerāt. Et eram tūc iuuenis. Et
cū illa ſuꝑuenit ei dolor validus in vētre cā multe comeſtio
nis vuaꝝ et pomorū. et iterū in toto corpore acutiſſimoſ ha
buit dolores. ita ꝙ nullatenus poterat ſe mouere. niſi cum
difficultate et labore maximo. Studui ergo circa eum in re
mouendo dolores. et ꝑcepi vt mīme comedere deberet: niſi
modicum panis bene fermentati cū paſſeribus decoctis in
taſſea tamdiu decoctis donec carnes eorum diſſolui ab oſ
ſibus videātur. Et ſic tenui eū cū iſto regimie iacēdo ſupi
nus ꝑ duos menſes. ita ꝙ non poterat orare more ſarrace-
norum niſi in corde ſuo. et ſic remoti fuerunt dolores remo
ta materia eoꝝ. et liberatus fuit ab eis integre et perfecte.
Et remotis doloribus cepi laborare circa rupturā. ſȝ feſſus
et fatigatus pre longitudine tēporis dimiſi eū precipiēs ei
vt quieſceret tꝑe longo iacendo ſupinus: ⁊ ſic ſtando cū die
ta modica ac ſubtili: rediJt inteſtinum in locum ſuum ꝑma
nens vacuū: ⁊ ſic conſtricte fuerūt partes ⁊ ꝯſolidatus fuit
ꝑfectiſſime abſq; cura alia. Et ꝙ rememoratus ſuȝ de iſto
nō feci niſi vt ſit exemplum alijs cū contigerit caſus ſimil'.

Cap. ij. Quod eſt de vulnere ventris.

Quando āt in ventre ſit vulnus ex ferro: ligno: vl'
lapide: ita vt zirbus inde exeat. tunc primo medi
cus laborare debet: vt ipſum zirbum intus remit
tat ⁊ redire faciat: ⁊ ſi ſuper ipſuȝ apparuerit pul
uis: vel pilus. vel ſecatura alicuius ligni. primo eſt optime
abluendus cum aqua tepida: ⁊ poſtea quiete intus reponat̄
Et ſi aliqua pars zirbi denigrata fuerit vel corrupta incidat̄
⁊ cuȝ filo ſete ſuatur. et ponatur intus. ponendo ſuper ſutu
ram ea que habent conſolidare ſubtiliando regimen vt ſuꝑ
fluitates minime ibi poſſint abundare. Q: ſi ex vulnere ſan
guis in quantitate multa non emanauerit. fac īfirmū ex ba
ſilica que arabice dicitur halchakal flebotomari: quoniam
eſt cura generalis in omnibus vulneribus prohibens flu-
xum humorum ad locum vulneris. Et ſi ex vulnere inte
ſtinum exierit abſq; vlla leſione ſui. tunc. ſtudeas cuȝ oi fe
ſtinatione ⁊ ſolicitudine vt ipſum leniter atq; plane redire
facias. eo ꝙ ſi aliquam moram extra faceret. īflaretur. ⁊ nō
poſſet poſtea redire vnde exiuit. Q: ſi ex mora forſan ad in-
flationem deuenerit. habeas tunc aquam dulcem calefactā
tepidam in vltima temperantia. Et ſparge ipſam ſuper ori-
ficium vulneris vice poſt vicem. donec inflatio remoueatur
poſtea cum omni planicie ⁊ ſuauitate labora vt ipſum in-
tus redire facias. iniungendo ei quietem continuam. et vt
abſtineat ab omni vociferatione clamoroſa. et a ſuperfluo
cibo ⁊ potu. Et cibus eius ſit: cuius modica quantitas ml'
tum nutriat. ⁊ ſufficiant ei in cibo duo teſticuli galli decocti
in taſſea. Et ſtudeas in remotione humorum. et in elonga-
tione ipſoꝝ a loco vulneris. et inunge ꝑtes q̄ remote ſunt ali
q̄ȝtulū a vulnere i circuitu cū ol'o ro. odorifero atq; aroma
tizato et nō moueat̄ īfirmꝰ vſq; q̄ vulnꝰ fuerit ꝯſolidatū. Sȝ
ſi cū vulnere ꝑforatū fuerit īteſtinū. ⁊ fuerit ex gracilibꝰ īpoſſe
eſt meo iudicio vt liberetur ⁊ ꝯſolidet̄. Q: ſi fuerit in groſſis
īpoſſe erit vt viuat infirmus. ⁊ ſi ſola vna ex pelliculis īteſtini
fuerit ꝑforata vel exlaniata. poterit inde bñ liberari deo dā
te. ⁊ ſi vltra fuerit ꝑforatū. difficilis erit cura atq; grauis: ⁊
poſſe erit forſan vt viuat infirmus ſic in iſta diſpōne. Sicut
viſum ab hoibus de q̄buſdā aialibus. Et vidi tꝑe meo ho
minem a quo ſtercus ꝑ vulnus exibat. q vixit ſic in iſta di-
ſpōne mala longo tꝑe. faciēdo facta ſua. ⁊ acgrebat vñ viue
bat. q̄ȝuis male ⁊ cum difficultate. Hucuſq; ego decla
raui ſub breuitate accidentia huius membri. Nunc autem
intendo determinare de accidentibus ſtomachi.

Tractatus. xv. de paſſionibus ſtomachi ⁊ continet ca-
pitula ſex.

Cap. i. Quod eſt de ethica ſtomachi.

Ec egritudo quando accidit alicui. primo
deſiccatur ſtomachus paulatiue ⁊ ſubtilia
tur corpus eius in tantum. donec ad ſubti
litatem panni deueniat. et debilitatur inde
ſtomachus. ita ꝙ non poteſt cibum digere
re. Et hac de cauſa primo īter egritudines
ſtomachi de iſta volui pertractare. q: medicis occulta val-
de eſſe probatur. Attende ergo in cura huius egritudinis.

⁊ caue ne vtaris aliquo mõ in hoc caſu ꝯfortantibus ſtõm
cognitis que habeant ſtipticitatẽ ⁊ ſiccitatẽ. Ne forte ſto-
machus ab eis ſupfluã recipiat calefactionem. Signa ꝗꝫ
huius egritudinis ſunt hec. ſ. abſentia vomitus: ⁊ ꝙ i ſom
no nullã eijcit humiditatẽ ex ore: ⁊ debilitas ⁊ caſus appeti
tus ⁊ debilitas maxima digeſtiue. ita ꝙ in ſtercore ipſi⁹ nul
la digeſtio eſſe reperitur: ⁊ eſt abſqꝫ malo odore: ⁊ in tantuꝫ
permanet non mutatũ ꝙ aſſimilatur cibis comeſtis: nec hꝫ
patiens eructationes: ⁊ ſi aliqñ eructat: illud facit debiliſſi-
me ⁊ ſentit nocumentum a cibis deſiccatiuis. pulſus vero
ipſius eſt durus ⁊ paruus: ⁊ abſqꝫ diuerſitate ⁊ variatione.
Et cum hec ſigna in aliquo apparuerint: certus eſto ꝙ eſt
macies ⁊ ethica ſtomachi: ⁊ maxime cũ dormierit infirmus
ſupinus: ſi apparuerit concauitas in loco ſtomachi tunc fir
mus eſſe debes in illa opinione omnino. Et ſi poſueris ma
nũ tuã cõprimendo ſuꝑ ſtomachũ in illa ꝯcauitate: ⁊ ibi ꝑ-
cipies duritiẽ eẽ ⁊ actuitatẽ ſine dolore patientis ex illa cõ-
preſſione: ⁊ ꝑcipies pulſum ſub manu tua ⁊ ꝑcuſſionẽ: tunc
certiſſime ⁊ abſqꝫ vlla dubitatõe hec paſſio ẽ macies ⁊ ethi
ca ſtomachi eo ꝙ ꝑceptio ſenſus pulſus nõ ẽ niſi ex arteria
que eſt in orificio ſtomachi que minime ſentiretur vllo mõ
niſi corpus ſtõi magnifice eẽt extenuatum. Incipe ergo in
cura huius egritudinis ab inunctione ſtõi ipſius cum oleo
amig. dulcium: ⁊ oleo granoꝝ viridiũ. i. alzarij. ſintqꝫ i. ℥. i.
olei amig. aur. ij. olei granorum alzarij. ⁊ decima pars ipo
ruꝫ aque dulcis tepide. ⁊ cibetur cũ pullis paruis decoctis
in taſſea: ⁊ oleum eius ſit oleũ amig. dulcium: ⁊ pro ſpẽbus
vtatur maſticibus bullitis in ferculis ſuis: ⁊ cerotũ ad po
nendũ ſuper ſtomachum ſit factũ ex pice nauali mollifica
ta cum oleo amig. dulcium: quod ſuper ſtõm tenere dꝫ tm̃
ꝑ dimidiam horam parꝫ plus vel minus: qm̃ ſi diu ibi ꝑma
neret: non modicum infirmo nocumentũ haberet inferre.
Et remoto emplaſtro incontinenti inungat̃ ſtomachus olõ
amig. dulcium: ⁊ oleo ro. que ambo ſint recentia min⁹ vni⁹
anni: ⁊ ꝓpinetur ei lac capre ad bibendũ. ꝙ ſit tam recenter
mulſum ꝙ nullã infectionẽ ab aere recepit. cuius quãtitas
ſit ab. ℥. i. vſqꝫ ad. iij. ⁊ ciba eũ pullis ⁊ teſticulis gallorum
qm̃ teſticuli huic infirmo laudabiliores exiſtunt ipſis pul-
lis: ⁊ cibet̃ in die ter. Et ſtudeas vt cibi eius ſint facilis di-
geſtionis: ꝓhibendo ei omnia ſicca. ſiue ſint calida ſiue frigi
da. cognocendo ꝙ calida ſunt maioris nocumenti: ẽt ſi ſint
humida eo ꝙ caliditatis ẽ diſſoluere ⁊ poſtq̃ꝫ ita ẽ ꝑ accñs
habẽt deſiccare. q̃ꝫuis humida ſint nã. ⁊ hoc appꝫ ĩ aqua
calida. qm̃ q̃ꝫuis humectet. ⁊ actu ⁊ potẽtia manifeſte. tñ ꝓ
pter ipſius actualẽ caliditatẽ de ſubã mẽbri hꝫ aliquid diſ
ſoluere. ⁊ nos debemus in hac egritudine euitare cũ omni
ſolicitudine que habent ⁊ pñt diſſoluere ⁊ deſiccare. imo in
tentio tua tota eẽ dꝫ in humectando hoc mẽbrũ: et eius di
geſtionẽ ꝯfortando. ¶ Et nota ꝙ ſtomachus ẽ mẽbruꝫ no
biliſſimum velut ꝑncipale ꝓꝑ colligantiam oris ſtomachi
ad cerebrũ. ⁊ ꝓꝑ multã quantitatẽ neruoꝝ q̃ ſunt ibi. ⁊ hac
de cauſa ſolicite intendere debes in ꝯfortando ipſum ⁊ ma-
nutenendo eius v̓tutẽ. ponendo in oĩbus ſuis medicamini
bus ſtiptica. et aromatica. et ſi haberent aliquã amaritudi
nem: ſicut eſt amaritudo roſarũ nõ noceret. imo ꝯferret mul
tũ. et pulle ſue et teſticuli galloꝝ. quas comedere dꝫ. debẽt
eſſe cocte multũ. et panis eius ſit optime fermentatus paꝝ
vel quaſi nihil habens de ſale. et ſit ex ꝑfectiſſimo frumẽto
qḋ optime ſit maſinatum. et buratatum et malaxatũ ꝑfecte
cũ dulci aqua tepida. et oleũ quo vti dꝫ: ſit oleum amigda.
dulcium. vel oleum ſiſaminum. tamen ſcire debes ꝙ oleuꝫ
amig. dulcium eſt conuenientius. et magis laudabile: eo ꝙ
oleum ſiſaminuꝫ hꝫ membra debilitare vtentibus de eo mľ
tum: cum careat omni ſtipticitate. et hꝫ fetorem oris ꝓcrea
re continuando illud multum. quãuis non noceat aliqñ re
cipiendo de eo bis vel ſemel in ipſa hora qñ extrahitur. Et
nõ nocet ei abſtinere a potu qñ comedit. Oleũ vero oliuaꝝ
ſi fuerit ablutũ ter vel quater. in hac egritudine confert etiã
Et aqua hordei conuenienter preparata modice exhibita
valet. Iam ergo mihi videtur hucuſqꝫ ſufficienter declaraſ
ſe q̃ ad curã h⁹ egritudinis habent ꝑtinere. volo tñ mõ ad-
dere iſtud modicũ. ſ. ꝙ oꝫ te oĩo euitare ea q̃ ſunt magne ſti
pticitatis ⁊ amaritudinis: quanuis ſtomachus inquãtum
ẽ ſtomachus reqrat ſtipticitatẽ tꝑatam cũ modica amari-
tudĩe. tã ꝓꝑ egritudinẽ quã ꝓꝑ nãꝫ mẽbri dꝫ euitare oĩa ace
toſa. Sed vt deferat̃ virtus medicinaꝝ ad villos ſtomaci.
oꝫ aliqñ vt miſceas ſuis medicinis aliqua acetoſa. Et cito-
nia aſſata multum valent in hac egritudine. qm̃ ſua humi-
ditate ſitim remouent: ⁊ ſua ſtipticitate ⁊ aromaticitate hñt
virtutes confortare: ⁊ ſua acetoſitate faciunt preuenire vir
tutes ad villos ſtomaci. Et ſic cõpleta eſt remoratio h⁹ egri
tudinis. que occulta eſt valde pluribus medicis. et paucos
de eo inuenimus tractauiſſe.

¶ Cap. ij. Quod eſt de apoſtemate ſtomaci.

Et hec q̃dem egritudo in ſtõ aliqñ euenire põt
ſicut in alijs membris euenire ꝯſueuit: Sed ſcire
debes ꝙ omne apã quod fit in ꝑtibus ſtõi iſerio
ribus ẽ minoris doloris. ⁊ eius accñtia leuiora
valde ſunt q̃ꝫ eius quod fit in orificio ſtomaci. ſed id quod
fit in fundo ſtomaci maioris eſt magnitudinis q̃ꝫ id quod
accidit vel oritur in orificio ipſius. Et cura quidem horuꝫ
omniuꝫ apoſtematum generalis eſt. ¶ Primo ex baſilica fle
botomare: ⁊ frequenter clyſterizare: ⁊ regimen multũ ſubti-
liare vtendo narcotic. ſ. ſtipticis frigidis in principio mltũ
cum paucis reſolutiuis: ⁊ quanto plus perſeuerauerit apo-
ſtema tanto diminuenda ſunt narcotica. ⁊ reſolutiua aug
mẽtãda. Et narcotica conuenientia in hac egritudine ſunt
ſicut citonia. ⁊ pyra: ⁊ q̃ꝛ iſta ſunt cibus: ideo conueniẽtiora
ſunt q̃ꝫ pura medicina. Et que ſunt narcotica ſimul ⁊ reſo
lutiua: ſunt ſicut zuccarum roſa. Et que ſunt fortis reſolu-
tionis in hac egritudine ſunt ſicut zuccarum roſa. mixtũ cũ
modico flore camemille. qm̃ camemilla ꝺ ſui proprietate re
perta eſt ac probata dolores intrinſecos mirabiliter mitiga
re. Quare firmiter dico ꝙ ſi infirmũ tali rexeris a principio
apparitionis apoſtematis. ſ. cuꝫ narcoticis dictis vel ſimili
bus ⁊ reſolutiuis liberabitur infirmus abſqꝫ magno labore
⁊ dolore: ſi dictum apoſtema fuerit in fundo ſtomaci gene
ratum. Sed ſi ortum fuerit in orificio eius. prouenient ĩfir-
mo accidentia peſſima: ſicut cardiaca: que ſi perſeuerauerit
diu perducet ad ſyncopi ⁊ ad ꝺfectũ virtutis. Febris quoqꝫ
ſemꝑ eſt accidens ꝯiunctũ huic egritudini cuius fortitudo
vel debilitas eſt ꝫm nobilitatẽ loci ipſius apãtis: ⁊ ꝫm nãm
humoris eius. curando hãc egritudinẽ ſi ꝑuenerit ad ſaniẽ
dũmõ apã in fundo ſtõi fuerit generatũ. infirmus diu pote
rit viuere: eo ꝙ v̓tutes ipſius vitales ⁊ aĩales ĩde nõ multuꝫ
debilitant̃. ſed nãles penitus debilitant̃. eo ꝙ ſtomach⁹ mi
nime digerere põt cibũ ꝓꝑ. d. apã: queãdmodũ antea facere
ꝯſueuerat. Et poſtq̃ꝫ ĩ ipſo nõ bene digerit̃. ĩpoſſe ẽ ꝙ ĩ epa
te digerat̃: cũ ſit in hoc oꝑe ipſo debilior. Si ãt apã in orifi
cio ipſius ſtõi fuerit. ex eo multũ patiẽs debilitat̃. et vix abſ
qꝫ ſyncopi eẽ repit̃. tñ v̓tus digeſtiua lõge melior in iſto re
peritur. q̃ꝫ in illo in q̃ efficit̃ in fundo. eo ꝙ fortior ⁊ melior
locus digõnis ſtõi eſt fundus eius. Et poſſe eſt qñ ĩ ſuꝑiori
ꝑte ſtomachi fuerint apã: ꝙ ẽt ſingultũ patiet̃. Quare dico
ꝙ ſi diu ꝑſeuerauerit hoc apã ſine liberatione in breui defi
ciet infirmus. ꝓꝑ debilitatẽ v̓tutis. ⁊ ꝓꝑ frequẽtiã prauorũ
accidentiũ q̃ ſucceſſiue fiunt in eo. ⁊ ſi in fundo eius fuerit
ꝓlongat̃ ĩfirmitas diu ⁊ forſan liberabit̃ ex eo. ⁊ ſi nõ mori
tur poſt longũ tꝑs. Qñ v̓o ſanies in hoc apãte apparuerit
da ei ãte cibũ abſterſiua ⁊ mũdificatiua ad potãdũ. ſicut al
reza ⁊ ea q̃ habent ſtõm ꝯfortare. ſicut maſtices. qm̃ ꝓprietaſ
maſticoꝝ maxia ẽ in conferendo nocumentis ſtõi. ſicut ligri
cie ꝓprietas ẽ dolorẽ eius remouere. Et oĩa medicamĩa iſti
us paſſionis confecta ſint cũ zuccaro. q̃ꝛ ſi vſus fuerit melle
lõgo tꝑe. corrumpes ſtõm. Et attẽde ꝙ qñ ꝓpinas hec medi
camina infirmo. ⁊ nõ ſentit inde dolorẽ. certiſſime ſcire de-
bes ꝙ locus vlceris cooꝑtus ẽ ſanie multa. vnde tũc ñ ſuf-
ficit vti debilib⁹ abſterſiuis ⁊ mũdificatiuis ac icĩſiuis. imo

indiges coꝝ que faciunt dictas opationes cū fortitudine ⁊
violentia.ſicut ē centaurea.⁊ ꝙ fortiter icidit abſq; calidita
te eſt agreſta.decocta.ipſa enim ꝓprietatē h; ɔferrēdi ſtō.⁊
electuariū factū.ex cimis vitis cū ꝓprietate ⁊ v̄tute confert
in hac egritudine. Et vtere hmōi inciſiuis ꝑut videbit īfir
mo ɔuenire.v; ſi infirmus ex iſtis mordicationē pateretur
abſtine ab iſtis.et ſis cōtent⁹ regie ſupradicto.qm̄ ꝑ maiori
pte ſi apa fuerit paruū.⁊ regimē fuerit ordinatū. euadet pa
tiens oio. Si aūt magnū extiterit.ipoſis eſt cura eius.

Cap.iij.Quod eſt de veruca que oritur in ſtomacho.

T gn̄at qn̄q; in ſtō veruca ſicut in alijs mēbris.
Et ego qdem vidi hāc paſſionē cum eſſe; in car
ceribus de balli vni de familia ſua.⁊ ipſe nō di
gerebat cibum ⁊ febricitabat febre inordinata:
que aliquando fortiter inualeſcebat.⁊ interdum debilita-
batur.⁊ hēbat ſolutionem nō magnā.⁊ ille egeſtiones erāt
varij oloris ⁊ non bene cognoſcere poterā cām ne egritu
dinis. et cū tetigiſſem pulſum eius inueni ipſu; inordina-
tum:et non magnū.cognoui ergo ex hoc ꝙ apa erat ī mem
bro multoꝝ neruoꝝ.et ſpāli: q: erat ſerinus.et debilitas vir
tutis patientis obuiabat magnitudini ipſius pulſus.quare
iſta manifeſtabant verucam eſſe in ipſo ſtō.et q: nō erat mi
te velocitatis pulſus ſignū erat manifeſtū ꝙ non erat de ge
nere calidoꝝ apatū.et paulatiue qdē eius caro diminuebat
quottidie:et cū poſuiſſem manū meā ſup fundū ſtōi. iueni
duriciē ibidē ad quātitatē vnius pomi abſq; ſenſu alicui⁹
doloris.et cū fortiter cōpreſſiſſem manū. tūc ſenſit modicū
doloris: Et quotiēs iterabā cōpreſſionē.forti⁹ dolebat. Co
gnoui ergo certiſſime ꝙ erat moriturus.tn̄ ipſum quottidie
ɔfortabā.faciēdo ei ca q̄ habēt egritudinē mitigare quāuis
eſſe; de ei⁹ curatiōe deſpat⁹.eo ꝙ v̄tus ipſi⁹ quottidie debi-
litabat. Et quadā die cu; aſſellaſſ;.aſſellauit qddā rotūdū
qd hēbat formā pomi cū radice vna.et erat ſolidū. Et q̄tiēs
poſtea aſſellabat egerebat ſanguinē in magna quātitate. et
ſic pſeuerauit pluribus diebus. Et cognoſcebā certiſſime ꝙ
moriebat:tn̄ verecundabar ſibi dicere. Quadā autem nocte
vocauerunt me et inueni eum quaſi mortuum et indignat⁹
fuit ɔ̄ me credēs ꝙ ego: q: erā in carceribus dn̄i ſui nō cu
raſſem de eo diligenter q̄; uis ſibi puriſſime et fideliter ſerui
uiſſem.deus nouit. Sed debilitas v̄tutis eius et prauitas ⁊
fortitudo egritudinis obuiauerunt curatiōi ſue.cum oia in
manibus dei exiſtant. Et q̄; uis de domo mea et poſſeſſioni
bus meis me extraxiſſet nō fuit culpabilis ꝑꝑ hoc:deus no
uit.vnde dominus patiētis p̄cepit vt affligerer illa de cau
ſa.quare ɔuerſus ſum ad dn̄m.et dixi fiat voluntas dei.
Et cū eſſem in introitu ianue carceris dixi illi qui ducebat
me:q erat de maioribus ciuitatis iſte dn̄s intendit me mole
ſtare abſq; cā.deus nouit. Et iam ſunt plures dies ꝙ ꝓpo
ſuerā ei dicere v̄itatem.ſ.ꝙ non poterat euadere ab egritu-
dine iſta vllo modo:ſed verecundabar cōſtriſtare animā pa
tientis. Nūc aūt q: video ꝙ intendit me ꝑ nihilo aggraua
re:dico vobis ꝙ non viuet vltra.xij.dies. Ira aūt ⁊ pturba
tio animi quā habebā me in tm̄ coegit ꝙ dicta v̄ba taliter
dixi ꝙ infirmus me itellexit: ⁊ ſerioſe illud feci ⁊ ſic poſit⁹
fui in carcere. A ſeptē aūt diebus in antea cecidit virtus ei⁹
manifeſtiſſime:ita ꝙ miſit pro vxore ſua ⁊ filijs. ⁊ in nona
die mortuus fuit: Et qd memoratus ſum de hoc caſu nō fe
ci niſi vt exemplum ſit vobis in alijs:tamen ſi virtus ei⁹ for
tis extitiſſet non erat impoſis cura eius:niſi forſan alias ml'
tas verucas in ſtō habuiſſet.⁊ abſq; dubio hec veruca non
orit niſi ex humore melācholico.vel ex fl'ate groſſo viſcoſo.
Et accidūt h̄ ex comeſtione carniū camelloꝝ antiquorū ⁊ ſi
miliū.⁊ ex comeſtiōe ēt crudaꝝ carniū. Et cū ꝓcurabā ma
reſtā.i.hoſpitale infirmoꝝ inueni quēdam q ibi hēbat ver-
rucā in ſtō. Cuius egritudo aliqn̄ fortis erat. ⁊ interdū de-
bilis nō pmanēs in vno ſtatu.nec ex aſſellatiōe alleuiabat.
Et cū ɔſumptus eſſet a carne.mihi venit ad curādū.⁊ ex cō
ſilio meo ⁊ cura alleuiatus fuit. ⁊ icepit carnē reſtaurare. ⁊
demū incepit comedere contraria cibaria:⁊ mortu⁹ fuit an

teq; ad magnā ɔſumptionē deueniſſet.⁊ abſq; dubio h̄ ve
ruca erat ꝓpe orificium ſtōi.⁊ ideo velociter mortuus fuit ꝑ
pter diſſolutionem ⁊ caſum virtutis quēadmodum dixi

Cap.iiij.Quod eſt de ficu que fit in ſtomacho que i ara
bico dicitur dubelati.

T procreatur aliqn̄ in ſtō q̄dā ſpēs apoſtematis
que arabice dicitur dubelati. ⁊ ego iam vidi tpe
meo quēdā q patiebat in hac egritudine.q erat
iuuenis i fine etatis illius. ⁊ cōiter erat bone vir
tutis.cuius cōplō erat calida ⁊ ſicca.⁊ erat multe comeſtio
nis:⁊ abſq; cuſtodia aliqua. Cui ſupuenit d̄bilitas magna
i ſuo corpe toto cū multa macie ⁊ extenuatione.⁊ cū h̄ toto
cōedebat ea q̄ in ſua ſanitate cōedere ɔſueuerat:⁊ erat abſq;
febre.⁊ bene cibū ſuū digerebat.neq; medicis obediebat in
cuſtodiēdo ſe a malis cibis. Et cū nō potuiſſet ire:decubuit
ad lectū ⁊ tunc mihi facta ſua recitauit. Et ego ſteti tpe bo-
no ꝙ nolui ei ɔſulere.demū p̄cibus ſuis coactus icepi eum
regere ⁊ curare:⁊ quādiu in meo regimine pmanebat: bene
erat ei.et cū a regimie elōgabat.⁊ corrūpebātur facta ſua.
Et tā diu ſicut pſeuerauit donec ad ſpēm ethice d̄uenit cu;
magno calore.⁊ ad vltimū febris illa conuerſa fuit ad paro
xiſmos manifeſtos.tn̄ inordinatos.⁊ qn̄ cōedebat nō mora
bat diu ꝙ pulſus eius ad duritiē ɔuertebat cū modica ve
locitate.⁊ ex ide cepit appere in fundo ſtōi corpus apatis.⁊
ex ſua iordinatiōe cibi i breui appuit apa in groſſitudine po
mi granati magni manifeſte:⁊ cepit habere fluxū vētris: ex
inde cepit habere ſtomachus motus malos. qm̄ ſupuenit
ei ſpaſmus.⁊ ſingultus.⁊ mortu⁹ fuit ille cū prauis ⁊ forti
bus accidentibus.ſ.cū diſſolutione virtutis ⁊ ſyncopi fre-
quenti ⁊ ſucceſſiua.⁊ nūq; illud apa apertū fuit. Et mira-
t⁹ fui nō modicū ꝙ īfirm⁹ ille potuit tm̄ durare:donec apa
dictū ad tantā magnitudinē habuit puenire.ſ; ꝑ certo hoc
nō fuit niſi q: ipſum apa erat ex humore ꝓprio melācolico
aut ex fl'ate qd erat in vltima groſſitudine.⁊ ſignum h⁹ erat
ꝙ erat quaſi oio abſq; dolore nec vnq; putredo aliqua ab
apate i ſtō reſoluebat.niſi qn̄ morti appropinquauit. Et h̄
iō q: aliqua res nō mouet aliqd nec mutationē facit:niſi qn̄
mouet.⁊ ꝑ maiori pte hec egritudo icurabil' ē ꝑꝑ groſſiciē
hūoris ⁊ ipſius maliciā.⁊ hac de cā reſolui nō pōt. Sed ſi
hec egritudo ex lenib⁹ fuerit.et medicus fuerit ſtudioſus.po
terit paulatiue cā diſſoluere.humectādo dubelati intus ⁊
extra.qm̄ rē groſſam ipoſſibile ē diſſoluere niſi p̄us hume
ctet.⁊ cum humectata fuerit leui⁹ diſſoluet. Medic⁹ āt po-
ſtea miſcere d; has medicias ſil'.⁊ ꝑpare eas.⁊ iterare ipſas
diu donec fuerit liberatus. Si āt apa deuēn ad aptionē ⁊ eru
ptionē deuenerit tunc cura eius erit ipoſis ꝑꝑ maliciā hu
moris q erit ab ea:⁊ ꝑꝑ nobilitatē ipſius mēbri qd ē imen
ſe neceſſitatis ⁊ magne operatiōis in corpore. Et pñt ēt ex
hac egritudie alie infirmitates in corpe fieri.hoc ē ꝙ ɔplō
epatis ab ipſa alterat hoc mō.q: cib⁹ in ſtō patiētis nō bn̄
digerit.⁊ ſi in ipſo nō digerit ipoſ'e ē ꝙ in epate digeratur
⁊ ſic epati iducit leſionē ſicut vides ꝙ qn̄ aliqs hō granum
frumēti integru; nō decoctū nec vſtulatū vl' ɔtritū deglutie
rit:ꝙ ſtomachus nō pōt ipſū digerere.⁊ ſic ſtomach⁹ nō pōt
hoc facere.ergo qūo epar facere poterit. Et ſic d alijs cibis
q: qn̄ ſtomachus non pōt ipſos digerere. nec epar. Et hoc
alias latius declarabo deo concedente.

Cap.v.Qd ē d hūoribus diuerſis ibibitis i fl'atico ſtō.

T in ſtō qdē aliqn̄ ibibitur fl'a mixtū cū col'a in
tunicis ſtōi.⁊ in ipſius groſſicie:quare ſeqt īfir
mo hac de cā debilitas v̄tutis digōnis.⁊ conat
vomere.⁊ nō eijcit res de qbus ſit curādū ⁊ h;
eructatiōes. Q: ſi eructatio illa fuerit acetoſa: ſcias ꝑ certo
ꝙ cum illo fl'ate mixta eſt melia. propina ergo infirmo oi
mane ad bibendū de ſyrupo ſgn;abin.et de ſyrupo feniculi
ana cū tanto aque decoctiōis maſticis calide et ſufficiet. Si
aūt dicta eructatio fuerit fumoſa propter comeſtionem reꝝ
ſiccaꝝ et diſſolutiuaꝝ.et abſtinentia reꝝ humectatiuaꝝ. ſci-
as ꝑ certo ꝙ colera eſt imbibita in ipſo ſtō. Et ſignū huiuſ

certiſſimum eſt motus inferioris labij. Et cū hoc cognoue
ris:incipias eūare cholerā cū ſcamonea ⁊ aqua lactis coa-
gulati cū ſemine cartami:vel cum mirobalanis citrinis. Et
q̄ʒuis Gal. de hoc non fecerit mentionē.ſ. q̄ hēant v̄tuteʒ
coagulandi lac.experiētia tñ nos docuit:⁊ laudauit q̄ opti
mi ſunt ad coagulandū ipſuʒ. Et ſi iſta cholera nō fuerit ex
illis q̄ ꝓcedūt ab epate:ſʒ fuerit ex ſpēbus cholere eruginoſe
vel praſſine:accidentia tūc erūt fortiora ⁊ ipetuoſiora:quare
nō ſufficiet purgare ſolū cuʒ ſcamonea ⁊ lacte dicto: imo oʒ
vt miſceas cū p̄dictis de lapide laʒuli:aut infuſionē lapidis
laʒuli in lacte. Poſtea dabis ei ad purgādū ea q̄ dicūt hu
morē groſſuʒ:ſicut ē ſcamonea cū quarta p̄te ipſius ex bdel
lio cū aqua cucurbite:vel cū aqua lactis. Et q̄ iſte humor
ad ſiccitatē declinat.iō nō debes ei dare aliquā medicinam
niſi ſit mixta cuʒ re humida.ſicut aqua cucurbite vel aqua
lactis. Et aloes ēt cū ſcamonea mixta cū re humida ꝯfert i
hoc caſu. Si aūt eructatio fuerit acetoſa: ⁊ cū hoc patiens
habuerit tremorē labij vt dictū ē.ſcias ꝓ certo q̄ h̄ humor
imbibitus in ipſo ſtō p̄mo fuit cholericus.poſtea fuit adu-
ſtus:⁊ conuerſus eſt ad melancholicā. Purgabis ergo ip̄ʒ
quēadmodū inferius declarabo. Si v̄o id q̄d infuſum ē ⁊ ꝓ
fundatū in corpe ſtōi fuerit fl'a:dabis ei p̄mo ad bibendū ſy
rupū ſquʒibin factum ex melle. Q̄ ſi fuerit iuuenis: ſufficiet
tūc ei dare ſyrupū ſquʒibin ſimplicem cum ſyrupo feniculi
viij.diebus vel.x. Regimen q̄dem eius ſit panis bñ fermē
tatus cū pullis vel turturibus ⁊ paſſeribꝰ factis i taſſea. Et
ſi cholerica fuerit mīa decoquant p̄dicta cū aceto.fl'a āt pur
gabis cū ſeie vrti.⁊ cartami bdellio ⁊ opoponaco ⁊ ſerapi-
no ana p̄tes equales:pulpe collogntide minutim inciſe: ⁊ i
fuſe in lacte amig.tanto q̄ ſit decima pars. Miſceant oia
predicta cuʒ ſyrupo ſquʒibin facto ex ʒuccaro:⁊ da infirmo
ad bibendum ſm virtutem patientis a.iiij. aureis in.v.
Si aūt fuerit eſtas:⁊ patiens iuuenis oia p̄dicta miſceāt cū
oleo amig.dulcium qm̄ eſt bonū. Q̄ ſi certificatꝰ fueris q̄
hūor ſit melicus.⁊ iſtud ſcies ex motu labij. ⁊ ex motu ſtōi
ad vomēdū:⁊ q̄ qñ ſtomachus eiꝰ ē vacuꝰ eueniūt ei ima
ginationes terribiles ⁊ ſōnia varia:⁊ pro maiori p̄te ſomnia
eius ſunt vera.hec ſunt ꝓpria ſigna hꝰ egritudinis. Igitur
poſtq̄ʒ h̄ humor eſt melicus nō ſufficit ad incidēdū illū cuʒ
ſyrupo ſquʒibin ſolo:imo oʒ vt addas amig.amaras:⁊ ſyru
pū de centaurea.⁊ ſyrupū feniculi:cui dabis oi mane ad bi
bendum cū aqua tepi. vſq̄ʒ ad.xv.dies. Et poſtea purga-
bis cū helleboro nigro:q̄ illud ꝓprium ē in attrahēdo hūc
humoreʒ in hac egritudine:ſʒ.i.rectiſiabis eū hoc modo.ſ.
pones eo p̄mo ꝑ noctē vnam in oleo amig. recētiū. ⁊ deco
ctiōe polypodij recentis:⁊ ad remouendū anguſtiā hellebo
ri nigri addes aliq̄d de ſticados.⁊ cū h̄ ēt adiuuat eūationē
dicti humoris.⁊ pone ſilr modicum de lapide laʒuli.aut de
aqua in qua fuit ablutꝰ lapis laʒuli. Q̄ ſi eſtas fuerit dabis
ſolū infuſionem harū medici. ¶ Aliud medicamen ad hoc
℞.polypodij recentis.floꝝ nenufaris ana.ʒ.i.hellebori ni
gri epithimi ana aur.v.violaruʒ ⁊ liquiritie ana aur.x.⁊.ʒ.
i.aque infuſionis ex lapide laʒuli optime trito. que ſunt cō
quaſſanda ꝯquaſſent:⁊ ifundant ꝑ noctē vnā i aqua feruē
ti.⁊ colent fortiter exp̄mēdo ⁊ in oibus.x.ʒ.hꝰ colature po
natur.ʒ.i.colature dicte ifuſionis lapidis laʒuli.⁊.ʒ.ij.ſy-
rupi liq̄ritie ⁊.ʒ.i.ſyrupi maſticini. Et ꝓpīni ad bibē dū cū
duobꝰ granis hordei ſcamonee nō multuʒ trite. Et fac cuſto
diri infirmū i hac purgatōe ſicut fit in alijs laxatiuis. Et q̄
h̄ hūor cū difficultate nō modica mouet.⁊ eradicat ex loco
ſuo.iō oʒ vt iteres hāc medicinā pluries atq̄ʒ pluries.ponē
do ſpaciū iter vtraſq̄ʒ tot diebꝰ q̄t ſellas fecerit ex ipſa medi.
¶ Medicamē aliō. ℞.lapidis laʒuli.polypodij.epithimi
violaꝝ.añ.aur.i.hellebori nigri iſuſi ꝑ noctē vnā oleo amig.
dulcium.⁊ folia colognide añ.iiij.p̄tem aur.vnius.ſcamo
nee pondus duoꝝ granoꝝ hordei. Et erat vnaq̄q̄ʒ haꝝ ꝑ ſe
p̄ter folia collogntide.q̄ icidi debēt cū forficibꝰ minutiʒ.ad
dēdo p̄dictis medicinis ex pl'uere dragag.ad pōdus ipſaꝝ
eādem amig.dulcibꝰ mūdatis ⁊ bñ tritis ⁊ miſceāt cuʒ ſy
rupo maſticino.cui dabis ex ipſo medicamine aur.iiij. fcā
abſtinentia a ꝯrijs.⁊ preparatiōe dcā cū.ʒ.i.oximellis ſim
plicis:⁊.iij.ʒ.aq̄ cal'e.regēdo eū ꝓut ꝯuenit i laxatiuis. Et
ē poſ'e q̄ ille idē humor qui eſt ibibitus i ſtō:ſit ēt i ipſa ꝯca
uitate ipſiꝰ.tñ q̄d purgat vnum purgat ⁊ reliquum. Si v̄o
d.humores varij fuerint ⁊ diuerſi in ſpēbus ⁊ ꝯpl'onibus.
difficulter cognoſcunt ⁊ medicant. v̄bi gratia.ponat q̄ fl'a
imbibitum ſit in vill' ſtōi.⁊ in ꝯcauitate ipſiꝰ ſit cholera vel
mel'ia.⁊ iſta q̄dē cholera q̄ erit i ꝯcauitate:gñata erit ex cibiſ
calidis ⁊ ſiccis:aut deriuata erit ibidem a kiſti fell'. ⁊ ſi fue-
rit mel'ia erit a ſplene. Signa aūt qñ cholera ē in ꝯcauitate
⁊ fl'a ibibitū in ſuba ipſius ſtōi ſunt hec.ſ.q̄ ſtōachus conti
nue mouet ad vomitū.⁊ qñ vomit.reijcit cholerā:⁊ ē abſq̄ʒ
motu labioꝝ ⁊ tremore:eo q̄ fl'a ibibitū remouet acuitatem
cholere. Sed etiam non eſt longinquum quin ſitim patiat
validam atq̄ʒ fortem eo q̄ cholera illam mouet ſui natura.
⁊ flegma q̄d eſt imbibitum in villis ſtomachi prohibet ſen
ſibilitatē aque ⁊ alioꝝ potuū q̄ bibunt:⁊ oia q̄ in ſtō itrant
miſcent cū cholera ipſa ⁊ incorporant:⁊ ꝑꝑ acuitatē ipſius
cholere ⁊ mordicationē q̄ ſꝑ mordicat atq̄ʒ pungit. pulſus
efficit paruus atq̄ʒ durus.⁊ cui hec apparuerit accñtia fac
eū vomere cū aqua mellis mixta cū ſucco raphani.qm̄ h̄ fa
ciūt vomere cholerā.⁊ educūt ēt aliq̄d ex fl'ate ibibito i ſtō.
Et ꝓpina ei de ſy.p̄dictis h̄ eſt de ſy.dicto qñ fl'a ē ibibituʒ
in ſuba ⁊ villis ſtōi.⁊ purga eū cū laxatiuis ſupradictis.nec
diminuēdo aliq̄d nec decidendo. De melācholia āt q̄ ē i cō
cauitate ſtōi inferius determiabo. Si v̄o fuerit ecōtrario.ſ.
q̄ col'a q̄ deriuata ē ab epate ad ſtōm.aut ab ipſo ſtō gñata
erit in ſuba ipſius ibibita.fl'a aūt repertū in ſui ꝯcauitate.
Q̄d q̄deʒ flegma ibi diſcurſum fuerit a cerebro: aut in ipſo
ſtō.gñatum ex comeſtione ciboꝝ groſſoꝝ ⁊ frigidoꝝ valde ⁊
humidoꝝ:aut ex ſupflua ⁊ nimia comeſtione aut erit ibi ꝓ-
creatū ꝑꝑ etateʒ ipſius patientis.⁊ ſui cōpl'onem. Tunc ſi-
gna hoꝝ erūt iſta.ſ.q̄ mouet quottidie ad vomēdū vice pꝰ
vicē:⁊ hʒ motū validum labij inferioris.⁊ ſitis eiꝰ ē fortis ⁊
marie qñ fl'a viſcoſum tendit ad ſalſedinē:q̄ de nā ſalſedis
⁊ ꝓprietate ē iducere ſitim:⁊ ꝑꝑ viſcoſitatē fl'atis. qm̄ viſco
ſitas flegmatis adherens fūdo ⁊ parietibus ſtōi nō ꝑmittit
deuenire aquam vel alium potum ad ipſum ſtōm. Et col'a
q̄ ē ibibita in ſuba.⁊ in villis ſtōi manifeſtum ē q̄ hʒ ēt ſiti
ꝓcreare. Cum aūt certificatus fueris ex p̄dictis q̄ ſic fuerit
ſicut diximus:icipe i curatiōe iſtius dare ei decoctionē ra-
phani cum ſy.ſquʒibin facto ex forti aceto ⁊ fac eum vome
re cum iſto medicamine pluries ⁊ pluries : ⁊ poſtea euacua
chol'am cū his q̄ p̄diximus ſupius i iſto capitulo qñ chol'a
eſt ſimplr ibibita.qm̄ col'a mouet ad expulſionē. Q̄ ſi certꝰ
fueris q̄.d.cho.redundata fuerit ab epate ad ſtōm: tūc cre-
do q̄ dare infirmo aq̄ʒ angurie ⁊ citrulloꝝ liberabit eū edu
cēdo col'am exterius.partim ꝑ vrinā et p̄tim ꝑ ſudorē. recti
ficādo ꝯpl'onē villoꝝ ſtōi:et frāgēdo mordicationē quā fa-
cit cholera in ipſo ſtō. Si v̄o cho.gñata fuerit i ipſo ſtō. nō
ꝓficit aqua anguriaꝝ.et citrul.predicta.ſʒ idiget eūationis
cū his q̄ diximus q̄ hñt cho.eūare.qñ ſimpliciter ibi cho.
dñatur. ¶ Itē ponat q̄ mel'ia ſit in fundo vel in ꝯcauitate
ſtōi:⁊ cho.vel fl'a ſit ibibita in ſubam ſtōi. Q̄ ſi cho.ē imbi
bita in ſubam ipſius ſtōi.tūc tremor iferioris labij ē magis
fortis et manifeſtus.et apparēs. Et accidit iſirmo inſtantia
vigiliaꝝ.et cū excitat a ſōno mouet cum timore et perturba
tione et appetitus comedēdi i eo fortis exiſtit. ſʒ cum modi
ca q̄ʒtitate cibi remouet appetitus ille ꝑꝑ nām chol'e. et di
genio tarde efficit.et pulſus eiꝰ ē durꝰ.et accidūt iſirmo an
guſtie iterdum.quas ipſe ideʒ ignorat vñ.ſ.ꝓcedāt. Et cuʒ
videris iſta.incipe i cura iſtiꝰ euacuare mel'iam. cognoſcen
do q̄ mel'ia que ē i ſtō nō pōt eē denſa neq̄ʒ dura ꝑꝑ ipſiuſ
acetoſitatē.qm̄ acetoſitas hʒ ipſam diſſoluere et eliquare ſi
cut aqua qm̄ ſi ſic nō eēt nō poſſet moueri. Et credo q̄ pur
gādo mel'iam nō indigebis purgare cho.q̄ eſt imbibita : q̄
cito ꝑ ſe mouebit et euacuabitur.et ea que habent melan-
cho.purgare iaʒ dixi in egritudine hac ſimplici: Et ſi forte

mella fuerit imbibita.et alius hũoꝛ fuerit in ɔcauitate.hoc
accidit raro ⁊ in minoꝛi pte. Et vere dico ꝙ mihi ipoſſ eſſe
videt:et hoc ideo q: mẽbra ipam abhoꝛrẽt ſui nã.⁊ cũ ꝓ-
prietatez habeat deſiccãdi qñ ẽ in ɔcauitate pp ſui põdero
ſitatem nõ recipit a poris coꝛpis ipſi⁹ ſtõi et nõ põt intuſ pe
netrare donec vtus expulſiua ſtõi foꝛtis fuerit. Si ãt vtus
expulſiua mẽbri debilis fuerit:et vtus ɔſeruatiua ipſius de
fecerit i cõſeruãdo et in expellẽdo:tũc hũoꝛ ibi putreſcit pp
defectũ ɔſeruatiue:tunc inde feb.efficitur.'et qñ h egritudo
cum feb.efficit:hucuſq; nõ ſuz rememoꝛat⁹.ſ; qñ de febri.
determinabo ibi tunc determinabo de hac egritudie q̃ fit cũ
feb. Sciendo ꝙ quemadmodum hec paſſio accidit pp hu-
moꝛes q euenũt in ſtõ:ita accidere põt ex mala complexio
ne ſimplici vel compoſita que generatur ibidez.

¶ Cap.vi. Quod eſt de motu ſtomachi qui dicitur in ara
bico folab.latine vero ſingultus.

Cias ꝙ ſingultus põt accidere pp foꝛtem calidi
tatẽ igneã:aut ab inteſa frigiditate:aut pp nimi-
az ſiccitatẽ:ſed impoſſ ẽ ꝙ poſſit accidere ab hu
miditate ſola:ẽt ſi f.a liqdũ in ſtõ abũdauerit.nõ
enim oꝛitur inde ſingultus:ſed accidit ei voluntas vomẽdi:
ſicut dixi qñ fl'a in ſtõ ſuperabundat. Et ſcias ꝙ pꝛo maioꝛi
pte ſingultus accidit pp malã ɔplexionẽ ſimpliciter calidã
aut a cõplexiõe mala calida ⁊ ſicca.vel a mala ɔplõne cali-
da ⁊ hũida.nõ ꝙ hũiditas aliqd ad h faciat. Curat qdem
ſingultus q accidit a ſola cal'ate ignea cũ aq̃ frida ſola. Q: ſi
coꝛpus patientil fuerit extenuatũ:⁊ vtus erit debil'.miſce cũ
aqua aliqd mellis.vel de ſy.ligricie ꝓut tibi melius videbi
tur ɔuenire ſm nãm patientis. Et caue ne des mel niſi pfe
cte fuerit diſpũatũ.q: ſtõm potenter poſſ; debilitare. Scien
do ꝙ zuccaꝛ ẽ magis ɔueniẽs q̃; mel. Et da ifirmo ad co-
medendũ de pulpa citrul.⁊ cucu.ſeu anguri. q: cũ iſtis ꝑfi
cies intentionem tuam in remouẽdo cali. ⁊ nõ diu pmanẽt
in coꝛpe.imo exeunt pvri.⁊ ſudoꝛ trahẽdo ide cho ⁊ come
dat ẽt lactucas decoctas p ſe aut cũ carnibus. Et q̃;uis la
ctuce in coꝛpe habeant pmanere.humoꝛ tñ q ex ipſis gñat
nõ eſt malus.cũ ſit ſubtilis ad modum aq̃.⁊ ꝓ tanto nõ fa
cit ventoſitatem ſicut faciunt poma.cucurbita ãt q̃;uis in
frigidet ⁊ inde nobis in hoc videatur ſatiſfacere.tñ q: ex ipa
humoꝛes groſſi gñant q ſunt tardi mocus.non ſumus ſecu
ri qn in fine faciant nocumentum. maxime ſi comedantur
anteq̃; decoquant.in tm̃ ꝙ ad vltimã diſſolutionẽ ɔueniãt
Si vo ſingultus fuerit ex cã frigi.da infirmo ad bibendum
ſy.de maſtice cum aqua infuſionis ligritie.⁊ inunge ſtõ; cũ
oleo de ben:in quo poſitũ ſit aliqd de gall'.⁊ ſi non iueniret
illud.fac iunctionẽ cũ oleo de alſcarij. Q: ſi ſingultus ꝓue
nerit a ſiccitate ſola q̃ foꝛtis in ſtõ fuerit: h non accidit niſi
poſt ɔſumptionem humiditatis radicalis q̃ eſt in coꝛpe in
gradu.ij. Quare oleum amig.dulcium in hoc caſu multũ
v; cum adiutoꝛio dei. Et bibat ſy.ligritie rõnabiliter factũ
Et ponere manum delicatam ſup ſtõm tenendo eã tm̃ do-
nec pcipiat caloꝛem intus i coꝛpe ſtõi penetrare ɔfert valde.
Et cibus eius ſint teſticuli galli.dectocti in taſſea cum oleo
amig.dulcium. Et ſi infirmus aliquãtulu; foꝛtioꝛ fuerit da
bis ei extremitates alaꝛ ꝑparatas i taſſea cum medulla pa
nis bene fermen.⁊ auis q̃ dicit alſcamã.et eſt auis pua ⁊ al
ba ⁊ aſſimilatur azacir.i.ſturno ſi cõpetenter decoquat ɔfert
i hoc caſu. Et galline etiam tenere decocte cum lacte ſilr cõ
ferunt. Et bibere aliquantulum lac.caꝑ iuuens tepidum ſi
cut erit ab vbere multu; v;.moꝛãdo tñ tm̃ a receptione alte
rius cibi donec lac fuerit digeſtum.et bibat aquam infuſio
nis ligritie mundate.⁊ põt ẽt bibere aquã ifuſiõis vue paſſe
q̃ nõ multũ ſteterit in ea:ita vt modicũ:vel quaſi nihil mu-
tet coloꝛe;:⁊ bibere ſilr aqua; hoꝛdei tepidã ɔfert.dũmõ cũ
ſiccitatẽ ſtõi nõ fuerit friditas. Et balneũ tine aq̃ dulcis cõ
mẽdo in hac egritudine:tñ intrare ſtuphã:ſeu ſiccũ balneũ
mime laudo. Et d; infirmus ſe elõgare a cogitationibus ſu
pfluis:⁊ a vigilijs ſilr ſupfluis toto poſſe. Et ſcias ꝙ oꝛitur
ſingultus aliqñ a ſpaſmo q fit in ſtõ ipſo pp ſubitã inanitio
nẽ:⁊ itẽſam q̃ fit in ſtõ:⁊ idẽ ſpaſmat. Et põt ẽt ſingult⁹ eue
nire a timoꝛe nimio q accidit alicui pp terroꝛẽ ſuperfluũ ali
cui⁹ magni viri:vñ hũoꝛes oẽs redeũt ad ptes coꝛdis: ⁊ ina
nitur ſtõachus ⁊ alia mẽbra a cal'a ſuba:⁊ ide ꝓuenit ſin-
gultus pp fridi tatẽ q̃ ſtõ ſubſeqt cã ꝑdcã:⁊ maxie ſi ɔplexio
ſtõi patientis frida fuerit nãliter:aut infrigidatus fuerit ac-
cidentaliter.⁊ hac de cã qñ aliqs ſubito terrefit:vl' tremeſcit
accidit ei ſingultus:qm̃ ſtomachus a caloꝛe nãli ⁊ ſpũ ina-
nit:⁊ inde infrigidatur. Et mihi ẽt videt ꝙ qñ alicui aliqd
magni terroꝛis ſeu tremoꝛis accidi: euenit inde in ſuba ce-
rebꝛi ſpaſmus:⁊ oꝛit in illo pãniculo q diuidit cerebꝛũ i duo
media mot⁹ inoꝛdinatus:ita ꝙ nõ mouet ſuo motu natura
li:eo ꝙ iũgit pars cogitatiua pti ɔſeruatiue ſeu memoꝛiali.
⁊ inde in eis accidit mot⁹ ioꝛdinatus.⁊ ꝓuenit ex illo ſingul
tus pp colligãtiã cere.ad ſtõm:⁊ ẽt vomit⁹. Et he cãe a me
rememoꝛate ſũt q̃ magis vitati vicine eẽ videt:qm̃ ſcire has
res certiſſime nõ ẽ neceſſariũ in arte medicine. S; ſcia nã-
lis ⁊ diuina h; haꝛ reꝛ certitudinẽ ⁊ veritatẽ ſubtiliter ida
gare.⁊ pp h ego non aſſero has res eẽ vas certiſſime ⁊ dio:
qm̃ impoſſibile ẽ eas ſic ſcire:⁊ ſolus de⁹ q eas creauit ⁊ fe-
cit eas veraciter nouit ⁊ cognoſcit. Sed ego nomino h acci
dẽtia vt veniã ad remotionẽ cãe. Cura ãt ẽ poſtq; fuerit ſin
gult⁹ bibere ſy.pomoꝛ factũ cũ ſucco mẽthe aut ſy.maſti.
Et ſtudeat comedere ea q̃ hñt ɔfoꝛtare mẽbra ꝑncipalia ⁊
ɔfoꝛtãtia ſpiritum animalem et odoret poma aromatica ⁊
ambꝛam ⁊ muſcũ:⁊ ſimilia ſm tempus in quo fuerit. Cõ-
ſiderãdo ẽt cõplonem ⁊ ɔſuetudinẽ patiẽtis.dicẽdo ei ea q̃
habeãt ipſum letificare ⁊ ɔfoꝛtare.⁊ dare ei ſpe; firmã ve-
locis ⁊ cite liberatiõis. et fac ei recitare ea q̃ faciunt dilata-
re coꝛ.⁊ riſum foꝛtiter ꝓuocare:ita vt mẽbra moueant ſil cũ
aia:⁊ caloꝛ nãl'⁊ ſps dilatent ad exterioꝛa tali mõ vt vincãt
et dominent ſup membꝛa. Et cũ dico oia intelligo ſpm aia
lem:qm̃ aia nõ ſcit ab aliquo niſi a deo gloꝛioſo q eã fecit ⁊
creauit.⁊ a me ab ill'q ſapientioꝛes ſũt me ignoꝛatur qd ipa
ſit.niſi q: ſcit ipſa; eſſe ex effectib⁹ ⁊ vtutibus ipſi⁹. Et fit q
de; ſingult⁹ a vapoꝛib⁹ ſubitrãtib⁹ i villis ſtõi:ita q: qñ hõ ſu
perflue comedit ɔbit ſtomachus ⁊ coadunat verſus illam
pte; vbi vapoꝛ exiſtit.et ide ſeqtur ſingult⁹. S; qñ ɔbit ⁊ co
adunat tot⁹ ſtõach⁹ ñ fit ſingult⁹.ſ; ꝓuenit ide vomit⁹. Cu-
ra ãt h⁹ ſingult⁹ ẽ euãre ſtõm:⁊ poſtea aſſueſcere d; reſoluti
uis ⁊ calefacientib⁹ tpate in emplis ⁊ electua.ſicut ſñt coꝛti.
citri ⁊ maſtix.⁊ hoꝛ ſimilia. Et poſtq̃; ſufficienter hucuſq;
de egritudinib⁹ ſtõi determinaui:nũc ad egritudies pectoꝛiſ
itẽdo redire.eas ptrãſeũdo ſufficiẽter cũ adiutoꝛio altiſſimi

¶ Tractatus.xvi.de egritudinibus pectoꝛis et diafrag-
matis continens capitula ſeptem.

¶ Cap.i. Q: eſt de apate pectoꝛis et ꝑuatione anhelitus.

Ect⁹ qde; membꝛ ẽ hñs multos neruos et
caro ei⁹ eſt dura ⁊ denſa. Et qa ſic eſt iõ in
eo fit apa ex humoꝛe groſſo valde.et fit ẽt
in pectoꝛe difficultas ⁊ ꝑuatio mot⁹ ipſi⁹.ſ.
qñ in nucha oꝛit egritudo.vel in neruo q ꝓ
cedit a nucha ad pectus a q̃ fit motus ei⁹
Et cum hoc etiã qñ fit egritudo h remanet hõ viu⁹ donec
ſtudeatur in cura ipſius competenter. Et hanc curam me-
moꝛatus fui qñ determinaui de egritudinibus neruoꝛ et
nũc ſcdo h d ipſa volo determinare. Incipias ergo inunge
re in poſterioꝛi pte capitis.ſ.in nucha cũ puro balſamo. Et
ſi nõ iuenit iunge cũ oleo de carpobalſamo. vel cũ aliquo
alio qd habeat ſuba; ſubtilem ⁊ calefactiuã. ſicut eſt oleu;
de granis alzarij cũ oleo ro.quoꝛ ptes ſint equales cũ au-
reo vno optie ãbꝛe diſſolute in ipſis. Et ſi nõ hẽres ãbꝛam
põe d lau. puriſ. et aro.tñ ãbꝛa lõge melioꝛ exiſtit.⁊ iſtd eſt
meli⁹ ɔſiliũ a quo incipe dhem⁹.ſ.inũgere nuchã icipiendo
a puppi capitis deſcẽdendo vſq; inferi⁹ ad cingulũ. qm̃ ſi
curaueris fõte; vtutis motiue curabitur egritudo omnino:
Et aliqñ accidit vt ꝑuetur anhelitus ſubito ꝓpter acciden
tia difficillima et peſſima que veniunt in nucha ſuper locũ
vbi oꝛitur neruus motiuus qui mouet pectus.et qñ hoc ac
cidit infirmus deficit et moritur ſuffocatus.

¶ Cap. ii. Qđ ē de vlceribus ⁊ ſciſſuris q̄ fiunt ipectore.

Et fit ſiqdem i pectore vlceratio vel vlcus et ſciſſura a cauſis extrinſecis. Et qñ hoc accidit abſq3 ſciſſura pāniculi eſt vulnus ſicut ſunt cetera vulnera. Et ego memorabo: de ipſis qñ de vulneribus pertractabo. ſi aūt dictus pāniculus fuerit ſciſſus: tunc patiēs nō poterit anhelare tādiu donec illa ſciſſura ꝑmanebit abſq3 clauſione. S3 ſi a medico clauſa fuerit. vel ab ipō infirmo: aut ab aliq̄ alio. tunc ſubito ſibi tuſſis eueniet. et redibit ei anhelitus quā diu vulnus ꝑmanſerit clauſum. et poſte forſan erit vt liberet. ⁊ totum hoc ꝑtinet ad caplm de vulnerib⁹. ⁊ ego tractabo de his qñ tractauero đ vulnerib⁹

¶ Capitulu3. iij. Quod eſt de ſcabuſia. i. de pleureſi.

Et ort ſiqdem i pectore apā i ꝑte interioris ipſius ſub pāniculo itrinſeco. qđ arabice dicit ſcauſca. latine pleureſis. ⁊ pōt fieri ex vno hūore vel ex plurib⁹. Et cura h⁹ ē flōmare infirmū ex baſilica brachij oppoſiti. q̄3uis qbuſdā nouis medicis noſtri tēporis videat ꝙ ſit minuendus ex eadē ꝑte egritudis inducendo ſuꝑ hoc v̇ba logicalia et ſophiſtica. qđ mihi nullatenus videt eſſe rōnabile neq3 veꝝ. immo credo certiſſime. ꝙ facere illud oino ē mors ifirmi. ⁊ fac ifirmū abſtinere ab oi ſpē carnis. et a pane frumēti. et p̄ oib⁹ alijs reb⁹ d3 euitare carnes. et cib⁹ ei⁹ ſint pultes furfurū. q̄ pultes ſic debēt ꝑparari. recipiat furfur et pōat i aqua dulci. et tādiu ibi dimittat donec aqua mutet colorē multū. et poſtea colet fortiter exꝓmēdo. et decoquat donec fiant pultes ſubtiles valde. et ꝓpina ifirmo ꝓut tibi videbit expedire. qm̄ i ꝓncipio ei⁹ egritudis ſufficit ſatis iſte cib⁹. et inunge locū patiētis i ꝓncipio cū oleo roſaceo. et p⁹. iij. diē iungat cū olđ anetino et oleo ro. quaꝝ ꝑtes ſint eq̄les. Et ſi videris ꝙ tuſſis nō affuerit. l3 receſſerit et dolor ſilr nō remāſit i loco. et febris qeuerit. vel ſcā fuerit lēta. tūc muta ifirmū ad comedēdū chiſt hordei decoctū ſimplr cū aqua dulci. et h̄ ad min⁹. 4. dieb⁹ Et poſtea muta ipm ad comedēdū micā pāis decoctam in aqua. et h̄ ad min⁹ vſq3 ad octo dies. et poſtea cibet pāe bñ fermētato madefcō i iure ficle: et cuiuſdā herbe q̄ dicit arabice armol. et ſūt atriplices. et ē neceſſe vt oino abſtineat a pullo vſq3 ad q̄dragefimā diē a ꝓncipio egritudis. et iſtud ē cōſiliū ꝯueniēs atq3 ꝑfectiſſimū. Et ab ide in antea cibet pullo. et paulatine dōec ꝑducas eū ad ſuā ꝯplōnē nālē. S3 ſi nō fueris ad ifirmū niſi p⁹ gñatiōe3 ſanici i ipō apāte. operare quēadmodū dixi i ſanie pulmōis. cogſcēdo ꝙ mollities ſeu lenitas et albedo ſaniei ē ſignū laudabile i pleureſi. viriditas āt ⁊ q̄ ad nigredinē ꝑtinet cū diuerſitate ꝑtiū ipſius ſputi ⁊ ſaniei eſt ſignū malū ⁊ illaudabile. Et ſi poſt reiectionē ſaniei ſanguinē ꝑ os emiſerit: ſcias ꝙ tūc ifirm⁹ i breui morieſ. Et q: has cās ſufficiēter determinaui i egritudinibus plmōis: iō ipās h̄ ponere ꝑtermitto. attēde tñ ꝙ ſi in aliq̄ dieꝝ criticoꝝ ſaniē ꝓuerit albā ⁊ ꝯiūctā ſicut i die q̄rto: q̄3uis iſtud in minori ꝑte fiat: ē laudabile ſignū: q: fortitudinē v̇tutis h3 ſignificare: vl ſi fuerit i q̄nto: vl' i ſeptio ſeu nono:: aut vndecio: vl' i quarto decio: aut decimoſeptio vel vigeſimo: i oib⁹ iſtis ē ſignū bonū. ⁊ quāto in minori ſpacio tpis dcā ſanies laudabil' i colore ⁊ ſuba in dieb⁹ creticis apparuerit: tāto egritudo erit breuior ⁊ ſalubris ⁊ q̄3to tp̄s fuerit ꝓlixius: tāto pl's ſignificat ſuꝑ debilitatē v̇tutis: cogſcendo tñ ꝙ qñcūq3 ſanies laudabil' apꝑuerit i dieb⁹ creticis ñ eſt ſuꝑ flua đbilitas v̇tutis: imo ſꝑ ſperare đbes de ſalute ifirmi. S3 ſi dcā ſanies fiat illaudabilis in colore ⁊ ſuba: aut fuerit diuerſoꝝ coloꝝ ⁊ ſube: nō ſolū ſignificat ſuꝑ debilitatē virtutis infirmi: veꝝ ēt ſuꝑ malitiā humoris vñ ꝓcreat ſiue ort ipſa ſanies: ſciendo certiſſime ꝙ tp̄s ⁊ etas adiuuāt in lōgitudine ⁊ breuitate egritudis: v3 ꝙ ſi tp̄s fuerit tꝑatu3 vel calm: erit digō breuior. i. velocior. Et ſi tp̄s fuerit fridu3 cū ſiccitate ꝓlōgabit digō. ⁊ ſic i eſtate abbreuiabit egritudo: i hieme āt ꝓlōgat. Et ſi fuerit patiēs iuuenis. ſilr digō erit velocior: ⁊ ſi fuerit ſenex: fiet tardior. Et ſi crepit⁹ ipoſſē eſt ꝙ habeat digōnē ꝑfectā. ⁊ in pueritia ſilr fit tardior q̄3 i iuuentute. Sciēdo certiſſime ꝙ q̄3to infirm⁹ fuerit fortiori nāe: tāto magis eius digō accelerat ⁊ ecōtrario. Et viſis atq3 cognitis ſignis laudabilibus ſupraſcriptis. ſit tunc regimē patietis cū pultib⁹ ꝑdictis. Excepto ꝙ nō ſubtilieſ regimen in vltima ſubtilitatiōe. Et da ei ad bibendu3 hāc decoctionem. ℞. alcharſcaina ⁊ eſt panichald. i. ſpēs iringoru3 ⁊ focha: ⁊ camemille: ⁊ ligritie: ⁊ algeſſeth. i. eupatorij. ⁊ capilli veneris. ana ꝑtes equales. ⁊ decoquātur vſq3 ad conſumptionē medietatis partis aq̄: vt virtus eaꝝ optime extrahat. ⁊ da ei ad bibendū hāc decoctionē cū ſyrupo ſcariole. ⁊ in oi potu ſuo fac vt ſit ligritia. Sciendo ꝙ lac amigdalarū in h̄ caſu multū ꝯfert: eo ꝙ facit leuiter ſpuere. ⁊ adiuuat ad digerēdū reliqas egritudis. ⁊ remouet mordicatione3. ⁊ prouocat ſomnū. Et ēt poſtq̄3 facta fuerit mūdificatio vulneris apoſtematis: non nocet iſtud regimē exercere: q̄3uis febris receſſerit. ⁊ tuſſis: ⁊ dolor ſilr nō affuerit. nō decipiaris qn ēt h̄ mō exerceas regimen: ſicut dixi: qm̄ veraciter credo ꝙ h̄ accidēs nōt pōt ꝑfecte remoueri in minori ſpacio q̄3. xl. diebus. Et pro tāto nō eſt regēdus regie ſani añ iſtud tp̄s. ⁊ poſtea nō cibet niſi extremitatib⁹ pulloꝝ decoctoꝝ i taiſea cū modico pāis bñ fermītati. et h̄ pl'ib⁹ dieb⁹ đide paulatie ad regimē ſāoꝝ ē ꝑducēd⁹.

¶ Ca. iiij. Qđ ē đ apāte lateris

Et ort qñq3 apā in pectore. ſ. in carne q̄ eſt inter vna3 coſtam ⁊ aliā: q̄ quidē egritudo arabice dicitur datalgenebr. i. egritudo lateris. Et cura ipſius ē flōmare ifirmū i ꝓncipio egritudinis ex latere oppoſito apātis ⁊ regimen quidē cibi ⁊ potus ipſius ⁊ cura eius ſit quemadmodū prediri in pleureſi. operando illud regimen donec fuerit liberatus. Et differentia que eſt inter pleureſi3 ⁊ hanc egritudinē eſt: q: dolor q fit in pleureſi eſt dolor extenſiuus. ⁊ acutus: ⁊ pulſus eius eſt durus. et ſerrinus. ⁊ febris in pleureſi eſt intenſior valde q̄3 in iſta. et maioris ꝑiculi: ⁊ quanto apoſtema fuerit vicini⁹ cordi: tāto erit maioris ꝑiculi. ⁊ ē maioris ſēſibilitatis. ⁊ q̄3uis caro ſit multe ſenſibilitatis. ⁊ fortis. ⁊ ſpāliter qñ in ea fit apā: non tñ eſt equiparanda ſenſibilitati q̄ fit in pleureſi. eo ꝙ locus ille eſt circundatus oſſibus duris ⁊ villis. ſeu panniculis. Quare cū ibi fit apā. ēt ꝙ ſit ꝑuum eſt magne anguſtie. ⁊ iquietudis cū dolore graui ⁊ iſtud apā lateris. ſ. qđ fit i carne q̄ eſt inter coſtas pro maiori ꝑte ē ꝑuū: ⁊ niſi fuerit error in cura ex ꝑte medici vel ipſius ifirmi liberabit infirmus cl no deo dante. Incipe ḡ in cura iſtius a ꝓncipio egritudis. quēadmodū ſuperius dixi in pleureſi. ſ. in flōmia. ⁊ cibis ⁊ medicinis. exrcēdo oia ordinate q̄3tū potes. Et iā vidi ſenē patrem meū bone memorie. cui deus miſereat. qui curauit vnā mulierē ex hac egritudine. ⁊ ingeniatus fuit extrahere hūorē ad ꝑtes exteriores. ita ꝙ manifeſtū fuit apā exterius cu3 tumore. ⁊ apṫū fuit exterius. ⁊ inde curata fuit cura ꝑfecta. S3 ego nunq̄3 ꝑueni ad hoc opus tā perfectū ⁊ miraculoſum. nec adhuc ſum. nec ꝑueni ad illū gradū. S3 ſi ꝓceſſeris in hac cura. ſicut dixi i pleureſi. credo pro certo ꝙ liberabis ifirmū anteq̄3 apā deueniat ad ſanie3 nutu dei. Et ſubtilia regimen tā in cibo q̄3 in potu. quēadmodum dixi i egritudine pulmonis. Et ſi ſanies inceperit apparere inunge locu3 cu3 oleo roſaceo aromatico ⁊ anetino. quoru3 partes ſint equales. ⁊ ſic operabis donec fuerit liberat⁹.

¶ Cap. v. Quod eſt de ſciſſura venarum pectoris.

Et fit qdē aliqñ in pectore vlceratio ⁊ ſciſſura ſicut in alijs mēbris accidere ꝯſueuit. ⁊ de his tractabo qñ de vlcerib⁹ alioꝝ membroꝝ determinabo. ⁊ fit etiam in pectore interdum ſciſſura venanarum. vel alicuius vene. Qđ ſi ſciſſura dicta fuerit in arteria erit periculoſum valde ꝑꝑ multā exuberantiam ſanguinis q inde emanat. ⁊ iſte ſanguis in medio facit cadere dubitationem ꝑꝑ ſimilitudinē q̄ eſt inter iſtū ⁊ ſanguinē q erit a pulmōe. q: iſte ſanguis q erit ab arteria pectoris. ⁊ q erit a venis plmōis ābo ſūt rubei clari ⁊ ſubtiles. ⁊ ſignum diſtinctiuū eſt. ꝙ qñ ē a ſciſſura arterie alicui⁹ q̄ ē in pectore. ifirm⁹ ſentit pūctionē et dolorē in directo illi⁹ ꝑtis. et q erit

a pulmōe oio eſt abſqꝫ dolore. Et ſcias ꝙ nā huiꝰ egritudi⸗
nis exigit multū minutionē ſuatis tñ ꝯditiōibus minutio
nis:nō tradēdo obliuioni diſpōnē.⁊ etatē patientis:⁊ nām
ipſiꝰ.⁊ alia:⁊ da ei ad bibendū ſyrupū ifrigidatū factuꝫ cuꝫ
decoctione ſumach i aqua roſacea añ.ꝑtes equales:⁊ ſit ſy⸗
rupus ex ſyrupis ſtipticis ſicut ſyrupꝰ factꝰ de zucharo. Sꝫ
ſyru.de myrtella nō ē dādus in hoc caſu:qꝛ ꝑꝑ ſui groſſici
em ⁊ dēſitatē ṽtus eiꝰ nō pōt ad ſaniē egritudinis deriuare
⁊ marie q factꝰ ē de folijs ⁊ ſtipitibus. Qui āt factus eſt de
extremitatibus ⁊ cimis iꝑaruꝫ:bñ pōt dari.Qꝫ ſi tp̄s ⁊ etas
ꝯueniūt in h.⁊ ṽtus ⁊ ꝯplō nō obuiauerit:pone cū ſyrupo
aliqd cāfore:qm̄ erit maximi iuuamenti.⁊ liga coxas forti⸗
ter ſtringēdo cū iſtitis ſubtilibꝰ:⁊ fac odorare infirmū roſas
⁊ ſandaloſ cū aqua roſacea ⁊ modico cāfore.Qꝫ ſi non bene
dormierit fac ip̄m odorare violas ⁊ nenufar:⁊ da ei modicū
terre ſigillate cū ſyrupo:aut cū aqua roſacea.⁊ cibus eiꝰ ſit
pullus ꝑuus ifrigidatꝰ in puteo cū pane ſilr̄ i puteo ifrigida
to. Et ſyrupi oēs ſupradicti:⁊ oēs potus ſint talr̄ ifrigidati
⁊ fac vt cuſtodiat ſe ifirmꝰ a labore nimio.⁊ a vociferatione
ſupflua.⁊ poſſe erit ꝙ liberet̄ iſto regie:tñ talis conſolidatio
fit difficulter qꝛ eſt i arteria.⁊ ſi ꝯſolidatum fuerit h vulnus
iſto regie.dignꝰ eris laude ⁊ gratia.Qꝫ ſi dictū vulnꝰ fuerit i
vena nō pulſatili:cura eius erit facilis.⁊ ſufficiet tibi ſatis
cura p̄ſcripta.ꝙ ſi ꝯſtrinctus fuerit ſanguis.⁊ ex loco ipſiꝰ
vulneris ſanies emanauerit:nō deſpes ſaniem curare:tñ ſis
certus ꝙ ipoſſe ē ꝙ ad plenū curet̄:ſi ꝑ lōgitudinē tp̄is non
mūdificabit̄ ſanies ad vlcus pulmōis deueniet.⁊ fiet ptiſi
cus. Cognoſcendo tñ ꝙ ex ſola aꝑtura vene pectoris nō mo
riet̄ infirmꝰ:ſꝫ alia accñtia mala ⁊ peſſima pñt ide ſuperue⸗
nire vñ morit̄. Sꝫ ſi i pectore aꝑit̄ vel ſcindit̄ arteria magna
ex arterijs pectoris:ex ſupfluo fluxu ſanguis ⁊ ipetuoſo in
breui infirmus ad mortē pōt deuenire.Qꝫ ſi ꝯſtrictus fuerit
ſanguis añ ſupfluū exitū ipſius:eſto certꝰ ꝙ nō ide ifirmus
patiet̄ leſionē:nec ad malū finē illa de cā dꝫ ꝯuenire.

¶ Cap.vj. Quod eſt de apoſtematibus que fiunt in panni
culo quod diuidit pectus in longitudine in duo.

Fit ſiqdē aliqñ in h panniculo apa:qd̄ ꝓ ma⸗
iori ꝑte ex hūore q ꝑtinet ad ſubtilitatem.⁊ eſt ex
apatibus calidis.⁊ ſeqtur ex h apate tuſſis con⸗
tinua ſucceſſiua:⁊ dolor extēſiuus in lōgitudine:
⁊ ꝑturbatio anhelitus:⁊ febris acuta.⁊ pulſus ſerrinus.ꝑꝑ
nām apatis:qd̄ ē in tali mēbro neruoſo ⁊ pāniculoſo ⁊ ē di
uerſus ꝑꝑ nobilitatē mēbri.⁊ vicinitatē ipſius ad cor.⁊ ſen
tit ifirmꝰ iflāmationē:cū valida ſiti atqꝫ forti.⁊ ex inſpirati
one frigidi aeris magis mitigat̄ ſitis.q̄ꝫ ex potu aq̄ fride.
⁊ anhelitꝰ eius ē ꝑuus ⁊ frequēs.vñ i huiꝰ curatiōe flōmia
ē neceſſaria valde i ꝓncipio. Et nō determino i hac egritu⸗
dine ex qua ꝑte fieri debeat:qꝛ ex quacūqꝫ ꝑte fiat ꝯfert val
de:dūmō fiat ex baſilica:minuēdo de ſanguie ſm̄ diſpōneꝫ
ifirmi quā iuenis ꝯſideratis tñ ꝯditiōibꝰ.ſ.etatis: ꝯplōnis:
regiōis:ꝯſuetudis:⁊ tp̄is.⁊ minue de eo plꝰ vl̄ minꝰ ſꝫ debi
litatē ⁊ fortitudinē patientis.⁊ fac ifirmū abſtinere a cibis
groſſis:leniēdo eiꝰ inteſtina. Jā feci te ſcire ſupiꝰ ꝙ differen
tia ē iter lenitiuū ⁊ laxatiuū. Et pꝰq̄ꝫ lenieris iteſtia: purga
eū:ꝓut tibi videbit̄ ꝯuenire:ſm̄ acuitatem.⁊ nām humoris
peccātis. Et ꝓut mihi videtur apa h nō accidit niſi ex cho
lera ſubtili ⁊ purga eū cū ſero capino coagulato cū lacte fici
⁊ pone in ſero dicto de reubarbaro et de mirobalanis citri⸗
nis.et violaꝝ.et ligritie.et nenufaris.⁊ modicū ex miroba⸗
lanis indis.qꝛ forſan aliqd de hūore eſt aduſto.⁊ pone ēt in
iſto laxatiuo aliqd de ſcamonea cū his q̄ hñt ſuā malitiam
frāgere ⁊ remouere.⁊ ꝓprie cū ꝯfortātibꝰ ſtōꝫ:ſicut acetoſa ⁊
ſticados. ¶ Receptio vtilis valde in h cāu. ℞.ſeri capri⸗
ni coagulati cū lacte fici.lib.i.⁊ i ipſo ifunde ex mirobalāis
citrinis et ligritie.viol.nenufaris.añ.aur.v.idoꝝ. aur.iiij.
reubarbari recētis.aur.i.⁊ ꝯquaſſent̄ optime et ꝑmaneant
ſic i dicto ſero ꝑ noctē vnā.et colent̄ optie exꝓmēdo.et ad⸗
de huic colature ſyrupi maſticis.ʒ.ß.et octauā ꝑtem aurei
vniꝰ de ſcamōea.et da ifirmo h ad bibēduꝫ mollificato cor

pore ꝓus cū medulla caſſie fiſtule diſtēpata cū decoctōe ſco
lopēdrie ſicce et cū ſyrupo roſaceo fcō ex roſis recētibꝰ.Qꝫ
ſi tp̄s fuerit ſiccū.da ei de ſyrupo violaceo.et cōedat pruna
añ cibū.ſꝫ poſt cibū nime. Et da ei panē ablutū.et poſtea i
aqua ifuſū dōec tumeſcat. Poſtea ifrigida eū iputeo.et po
ta eū aq̄ i puteo ifrigidata.et h facias dōec qeuerit tuſſis.et
febris fuerit mitigata.et dolor ſilr̄ mitigatꝰ.et ñ dimittat̄ i⸗
ſtud regimē.dōec dolor et fe.et tuſſis ceſſauerit.demū da ei
aquā ordei rōnabilr̄ factā ad bibēdū. Sciendo ꝙ moderni
medici multū ſunt lōginq ab opione Gal'.in faciendo aq̄ꝫ
ordei.eo ꝙ ipſi frāgunt ipſum piſtādo anteq̄ꝫ bulliat ad fa
ciendum iſtā aquā:et iſti errāt a via ṽitatis.eo ꝙ i vnoq̄qꝫ
ſeie inquantum eſt ſemē eſt vita nālis:añq̄ꝫ accidat ei aliqd
qd̄ ōſtruat ipſuꝫ. Et ſi poſueris ordeū i aq̄ frigi velociter at
trahit ad ſe aquā et aꝑiunt̄ pori ipſiꝰ.et quādo ſic ponit̄ ad
ignē iā aꝑti ſunt pori ipſiꝰ:et eiꝰ ꝑtes dilate.et ignis facit in
vijs aꝑtiōes.ita ꝙ nulla oppilatio remanet i eo. Si aūt or⸗
deū fractū fuerit ſilr̄ ē mortuo.vel infirmo.et qꝛ aſſilatur in
firmo.pꝫ ꝙ ꝑtes eiꝰ cuꝫ fuerit fractuꝫ.nō dilatant̄.nec attra
hit in ſe aquā ſua ṽtute.quā ds̄ bñdictꝰ ꝯſtitit ſibi et dona
uit:ꝙ ſi diximus ipſuꝫ eē mortuū:tūc ab ipſo penitus nl'⸗
la fit attractio. O q̄ꝫ bñ dixit Gal'.de ordeo ſicut ſcis: qꝛ ſi
decoquat̄ cū cortice eſt maioris abſterſiōis:g̃ mihi videt̄ ꝙ
ſic debeat fieri aqua ordei. Accipe debes ordeū itegrū ⁊ mū
dū ab oī mixtura oium aliaꝝ reꝝ:⁊ pone eū i aqua dulci fri
gida:ita ꝙ in vnoq̄qꝫ pōdere ipſiꝰ hordei ſint duo pōdera
aq̄:⁊ ſic ꝑmaneat in mollio ꝑ vnā vl'ꝑ duas horas ⁊ poſtea
pone ad ignē ⁊ bulliat tādiu donec aqua fiat rubea.⁊ depo
ſitū ab igne colet̄.⁊ poſtea ponat̄ iſta colatura in puteo do
nec ifridet̄ ifrigidatiōe vltia.⁊ ſic eā dabis ad bibēdū.⁊ re⸗
ge ifirmū iſto regimine:vel ſilī pluribꝰ diebꝰ.⁊ poſtea muta
infirmū ad bibendū pultes hordei ꝑparatos cū aqua dulci
⁊ mūda:abſqꝫ eo ꝙ ſentiat aliqd de calore ignis. Et poſtq̄ꝫ
oia accñtia fuerit ablata.⁊ ſecurus fueris oīno de egritudi⸗
ne:da ei paulatine ad comedēdū panē bñ fermentatum:nec
conſenties ei comedere oua galliaꝝ decocta i taſſea cū pane
fermentato. Nec facias eū redire ad regimē ſuum nāle:do⸗
nec trāſeāt.xl.dies a ꝓncipio egritudis:deinde gradatim et
paulatine reducēs eū ad ꝯſuetudinē nālem.Qꝫ ſi demū apa
iā ad ſaniē deuenerit:eo ꝙ a ꝓncipio nō fuiſti ad ifirmū:vel
qꝛ hūor ꝑꝑ ſui ſubtilitatē de leui recipit paſſionē:vl' qꝛ ṽtus
fuerit fortis:ita ꝙ cito potuerit ſaniē gñare: aut ꝑꝑ vicinita
tē duoꝝ fontiū caliditatis.ſ.cordis ⁊ epatis:qm̄ q̄libꝫ iſtaꝝ
cārum eſt cā velocis gñationis ſaniei in apate: ſicut accidit
mihi cū eſſem iuuenis:qm̄ paſſus fui laborem maximū a ꝓ
pinqs.⁊ ab illis q erāt de cognatione Haly ꝑꝑ qdā ver⸗
bū dictū a patre meo cū eēꝫ iuuenis:q voluit vlciſci de me
modis qbus potuit.⁊ ob h ſuſtinui laborē ⁊ anguſtiā maxi
mā de eo qd̄ nō ꝯſueuerā agere vel pati:qꝛ neceſſe fuit mihi
ire pedes q̄ꝫuis illud nunq̄ꝫ ꝓbauiſſeꝫ. ⁊ cū poſui me ad de
cubitū ꝑcepi dolorē in pāniculo p̄dicto ⁊ tūc tuſſis ⁊ dolor
inceperūt iualeſcere valde.⁊ inueni pulſum meū valde durū
⁊ febrē patiebar acutā ⁊ egritudinē. Quare miſi in quarta
nocte pro flōmatore.⁊ feci extrhi de ſanguie circa quātitateꝫ
libre vnius.⁊ ꝑmāſi ſic.ſ.cū febre valida ⁊ tuſſi forti. ⁊ dolo
re per totā noctē. Mane ṽo de neceſſitate oportuit me ire.
⁊ eqtare cū anguſtia.et cogitatiōe ⁊ magno timore ⁊ dolo⸗
re. Et cū ꝑueni ad locuꝫ vbi erat dictꝰ Haly:ex dolore ⁊ fati
gatiōe ⁊ vigilijs q̄ paſſus fuerā:dormiui ⁊ in illo ſomno diſ
ſoluta fuit ligatura flōmie.⁊ ide ſanguis multꝰ emanauit.
Et cū excitatꝰ fui a ſōno:remāſi cū maxima debilitate virtu
tis et inueni locū vbi iacebā repletū ſanguine totum.et poſi
to digito ſuꝑ flōmiā vocaui et feci me ligari.et ꝑmanſi talr̄
ꝑ totā illā diē.ſ.cū illis accñtibus.ſꝫ nō fuere augmentata.
Sequēti ṽo die eieci ſaniē cum ſputo q̄ erat boni coloris et
ſubē.et demū audiui noua q̄ multiplicauerunt ſuꝑ me triſti
tias et dolores.et ide amiſi ſenſum et itellectum.ita ꝙ nihil
potui poſtea itelligere.et ꝓcurare ſuper negocijs meis et re
māſi ſic ꝙ nō potui meipſum regere.et nō comedebā aliqd

niſi q꞉ ꝓpinabāt mihi de aqua ꝑdicta. eo ꝙ anteq̄ʒ egritudo inualuiſſet. ꝑceperā miniſtris vt mihi ſꝑ de illa qua dare deberēt. ⁊ ego multū de ipſa bibebā ꝑꝑ magnā ſitiʒ quā habebā. Et trāſactis dieb⁹ ſeptē icepi ſentire ⁊ cognoſcere. ⁊ imaginabar ꝙ mater mea fuiebat mihi i hac egritudine demū recordat⁹ fui ꝙ erat mortua. ⁊ ſic de oibus alijs cepi ducere ad memoriā. et ad vltimū q̄ſiui qd factum fuerat de patre meo. et mihi dictū fuit ꝙ iuerat vltra mare. et ide creuit mihi anguſtia atqʒ dolor. et viſum fuit mihi ꝙ eſſem ꝑforat⁹ i pectore. et ſuꝑuenit mihi dolor maxim⁹ in capite ex illo timore. et timui ne me occiderēt. et ſupplicaui aſtātib⁹ vt me occultarēt. ita ꝙ nō ſciret de me aliqd niſi eſſem viuus. Et longo tꝑe poſt iſtā magnā afflictionē remote fuerūt iſte ꝑturbationes a me. Sʒ illud qđ paſſus fui. fuit apā ꝙ generatū fuerat in pāniculo diuidente pectus et pulmoneʒ in duo media et ex illo apāte aſcēderūt vapores acuti ad cerebrū quare tū ꝑꝑ varias cogitatiões et frequētes quas habebā ex ꝑdictis. tū ꝑꝑ dictos vapores acutos ⁊ malignos. q ferebāt circa cerebrū. ortū fuit mihi i vno panniculoꝝ cerebri apā calīn. et ex oib⁹ iſtis nō remāſit qn facerē oia neceſſaria ꝑdcis egritudib⁹. et demū icepi expuere ſaniē. et nō ſolū ex apāte pectoris. veꝝ ēt ex illa q̄ deſcēdebat a capite ad pect⁹. et poſtea cognoui cāʒ meoꝝ accidentiū et redij in ſenſum meū ꝑfecte et delectatus fui in illis diebus cū ferculis ꝑdictis et cibis. et cū ex toto fui alleuiatus a ſanie icepi aſſueſcere aquā ordei. et poſtea redij ad pultes furfuris. et ſic paulatine cōuerſus fui ad meā cōſuetudinē nālē. Et ꝙ hic ſcripſi de iſta mea egritudie feci ſolūmō vt ſit exemplū in oibus alijs ſilibus. ❡ Et iā dictū eſt ſuꝑius ꝙ i hoc apāte ꝑperat ſanies velociter et cū cognoueris ꝙ cōuerſum ſit ad ſaniē. fac de regimine quēadmodū dictū ē ſuperius. Et da ei ad bibendū oi die decoctionē iringoꝝ et liquiritie. quaꝝ ꝑtes ſint equales. Itē iſta decoctio ſilr̄ ꝯfert. ℞. flaxiola ꝑs .i. et decima vni⁹ ꝑtis de hyreos recipiat. et fiat decoctio. et ꝯpinet cū ſyrupo ſcariole. vel iringoꝝ. ſm ꝙ tibi videbitur ꝯuenire. Et dico ꝙ in egritudie mea ſi recordabar aliquid ꝙ eſſem facturus. nec mecū habui aliquē. q ſciret mihi ꝯſulere: nec me regere. ſʒ in pricipio docuerā ipſos qualiter me regere deberēt. Sʒ a volūtate diuina ꝓceſſit illud quod nō intēdebā in me agere. ſ. de euacuatiõe multa ſāguis. et illa fuit cā mee liberationis. eo ꝙ erā iuuenis atqʒ fortis.

❡ Cap. vij. Quod eſt de paſſionibus diafragmatis.

Omplete ſunt cū adiutorio dei rememorationes de egritudinib⁹ et accn̄tibus q̄ fiūt in pectore. et nūc intendo in h̄ loco rememorationē facere de paſſionibus diafragmatis qđ cortina dicit. Scire itaqʒ debes ꝙ oia q̄ dixi accidere de egritudinib⁹ ⁊ accn̄tib⁹ in paſſionib⁹ pectoris accidere ⁊ euenire ſilr̄ pn̄t ⁊ i hoc .ſ. mēbro. Tn̄ accn̄tia q̄ in iſto emergunt ſunt grauiora et periculoſiora accidentibus q̄ fiūt in pleureſi ⁊ in apāte lateris. Et h̄ accn̄tia ſunt febris: ⁊ dolor pungitiuus: ⁊ tuſſis. Et dolor in iſta paſſione extēdit ad lat⁹ tortoa que ſunt oſſa pectoris ſimul coniuncta. quorum locus eſt ſupra oſſa que dn̄r carfuſ: ⁊ ſunt oſſa pectoris q̄ nō ſūt adiuicē ꝯiūcta. Et eſto cert⁹ ꝙ apāta q̄ fiūt i iſto mēbro: lōge ſūt grauiora ⁊ ꝑiculoſiora apātib⁹ q̄ fiūt in alijs mēbris ⁊ ꝑtib⁹ pectoris: eo ꝙ in h̄ apāte fit ꝯtinuo ꝑturbatio mētis. ac ſi eēt in pāniculo cerebri. Et cura hui⁹ eſt cura ꝑdicta. ſ. cū flomia. ⁊ mollificatiõe vētris. ⁊ cū laxatiuo ꝑſcripto: ⁊ da ei ſyrupū đ panicald. ſ. irigoꝝ: ⁊ oia iſta fiāt cū regimie iā dcō. ⁊ ſi placuerit deo glīoſo ꝙ reſoluat apā dictū: abſqʒ eo ꝙ deueniat ad ſaniē: erit īfirmo ꝓfect⁹ maxim⁹ ⁊ iuuamē. Q᷑ ſi đuenerit ꝑdictū apā ad ſaniē: q̄ʒuis illud fiat tardi⁹ ⁊ rari⁹: agere debes quēadmodū docui i alijs. Et caueas tibi ne ſequaris appetitū patiētis i cibis ſuis. ⁊ cuſtodiat ēt ne miſtri ⁊ aſtātes moueāt eū: vel ꝑmittāt facere icontinētia: qm̄ modicus error in iſta egritudie eē pōt cā magni nocumenti ⁊ egritudinis. Et poſtq̄ʒ cognoueris ꝙ ſit liberatus: reduc eum ad ſuū regimē cōſuetū cibi ⁊ potus paulatiue nō largiendo ei ſubito. ❡ Et nota ꝙ in quocūqʒ membro neruoſo fuerit apā: pulſus i ipſo erit ſerrin⁹: ⁊ in oī apāte orto in aliq̄ membro pectoris: vel i ſuis panniculis: ⁊ in diafragmate: erit anhelitus puus ⁊ frequēs oio ⁊ maxime in apāte pulmonis. Et huc uſqʒ iā locutus ſum ſufficienter de mēbris ſuꝑiorib⁹: nūc aūt incipe intēdo tractare de mēbris inferiorib⁹.

❡ Explicit liber primus.

❡ Incipit liber ſecūdus qui ꝯtinet tractatus ſeptē: quorum tractatuū ꝑmus eſt continens capitula ſex.

❡ Cap. i. Quod eſt de egritudinibus inteſtinoꝝ gn̄alib⁹.

Jcit ſeruus regis: ꝙ ni iteſtis fiūt aliqn̄ egritudines. ſ. apāta: q̄ gn̄antur in vijs vel canalibus. vnde cibaria habēt ꝑtrāſire. Et h̄ in inteſtinis gracilibus: vel in alijs: et dolor qui ſequit in iſtis eſt continuus: ⁊ maxime ſi apoſtema fuerit ex cholera: vel ex ſanguine: ⁊ eſt poſibile quot hoc apoſtema ſit abſqʒ febre ⁊ ſiti. Qđ ſi ex apoſtemate facta ſit oppilatio canalis ex toto: dolor erit fortiſimus: ⁊ q꞉ nutrimentū nō poterit īde trāſire neceſſe eſt vt vomitu eijciat. quare moriet infirmus ſubito. tū ꝓpter intēſum dolorem: tū ꝓpter ꝓhibitionē tranſitus nutrimenti ꝑ inteſtina. Et ſi dictum apoſtema fuerit ex flecmate: infirmus nō ſenciet inde magnū dolorem. ⁊ poſile erit vt diſſoluat illud apā: ⁊ maxime ſi fuerit ex ſubtili flehmate. Quod ſi fuerit ex flegmate groſſo: aſſilabit humori melīco. excepto ꝙ non ꝑcipies aliquaʒ caliditatē: ſicut ꝑcipit in hūore melico. Sʒ melia q̄ ē ex cholera aduſta gn̄at: eſt ſubtilioris ſub̄e oi modo oibus alijs ſpēbus melie. ⁊ leuioris. ⁊ velocioris motus. Et illa q̄ fit ex flegmate groſſo eſt tardioris motus valde. et groſſioris ſub̄e. Qđ ſi fuerit ex ſanguine aduſto. erit mediocris in ſubtilitate. groſſitie. tarditate. ⁊ velocitate. Apā aūt qđ orit ex melīa eſt groſſioris ⁊ denſioris ſub̄e valde apātibus alioꝝ humoꝝ. eo ꝙ melīa eſt groſſior alijs humoribus. Et modus apātis melici eſt. q꞉ illud apā ad magnā deuenit magnitudinē. ⁊ eſt abſqʒ forti dolore. ⁊ ille dolor ſimilat punctioni formicarū. Cognoſcendo firmiter ꝙ apā factum ex melīa nullatenus pōt recipere digeſtionē. Et ſcias ꝙ cū dico flegmaticū vl̄ ex flegmate cholericum vel ex cholera. ſanguineum vel ex ſanguine melicū vel ex melīa nō intelligo vniformiter. Qm̄ cuʒ dico ex flegmate. intelligo ꝙ ꝯplio ipſius apātis ſit humida ⁊ frigida in potentia. Et cū dico flegmaticū. poſſ͛ erit ꝙ ſit humidū in potentia. ſed non erit frigide ꝯplonis. ꝑꝑ caliditatē acqſitam a putredine. Et ſilr̄ cum dico ex cholera. intelligo illđ qđ eſt ſub̄e ſubtilis. ⁊ eius ꝯplõ eſt calida ⁊ ſicca. Sed cum dico cholericū. intelligo ꝙ ſit cōplonis calide ⁊ ſicce. ⁊ eius ſub̄a nō erit ſubtilis. ſicut qđ fit ex colā vitellina ⁊ ſuis ſimilibus. Et ita dico ꝙ cū dico ex ſanguine. intelligo ꝙ ſit cōplonis calide ⁊ humide tēperate: ꝓportionate ꝯploni hominis. Et cum dico ſanguineum. intelligo humorem deriuatum ad aliquam rubedinem abſqʒ perfecta conuerſione ipſius hūoris in ſanguinē. aut itelligo de ſanguie nāli. q ꝑꝑ exceſſum alicui⁹ ſuꝑflue caliditatis ad aliquā declinat aduſtionē. E eodē mō intelligenduʒ ē de melīa. Qm̄ cū dico ex melīa. itelligo hūorē frigide ⁊ ſicce ꝯplonis. q ē vnū ex q̄tuor elementis vl̄ humorib⁹ corꝑis. Sʒ cuʒ dico melicū intelligo de quocūqʒ humore ꝯuerſo ad melācholiā. nō ꝑ viam nāe laudabilis. ⁊ ꝑfecte. ſʒ q deuiauit ab ordine nāli ex aliq̄ aduſtiõe. ⁊ h̄ humor n̄ ē nālis. nec ex elemētis corꝑis. Flegma aūt qđ eſt frigidum ⁊ hu. aliqn̄ ex vlteriori digōne ꝯuertit in ſanguineʒ nālē. q eſt vnuʒ ex elemētis corꝑis: qđ nullaten⁹ fieri pōt ex alijs hūorib⁹ aduſtis. eo ꝙ cinis q ꝑ aduſtionē ē incinerata. nō pōt ad tēperieʒ reduci. Sic ⁊ humores q ꝑ exceſſuʒ digeſtõis ad aduſtionē deuenerūt. non pn̄t ad equalitatē ⁊ tēperiē digōnis vllo mō ꝯuerti. ⁊ q꞉ huc uſqʒ deuiaui ab intētiõe ꝓpria. nūc ad eā redire itendo. Q᷑ ſi infirmus ſenſerit dolorē in ꝑte illa q̄ ē ſub ſtomacho. ita ꝙ ille dolor ſit cōtinuus ⁊ ꝑſeuerās. ⁊ cum h̄ febricitauerit

cōtinue:ſcias q: tūc erit apa i aliq̄ inteſtinoꝝ.q̄re flōmia ē
neceſſaria:minuendo de quātitate:ꝑut tibi videbiť expedi
re:cōſideratis tñ cōditionibus ſupradictis.ſ.virtute: etate:
tpe:ↄſuetudie:regiōe:⁊ da ei ad bibendū electuariū qđ ſit re
ſolutiuū ⁊ mitigatiuum:ſicut eſt electuarium factum ex flo
re camemille ⁊ roſis recētib⁹:⁊ flagia quaꝝ ptes ſint equa
les croci.⁊ ſemē lini ana decia ps p̄dictoꝝ:piſtenť q̄libet ꝑ
ſe.⁊ cribrenť.⁊ ↄficianť cū ſyrupo de ſcariola. Doſis ei⁹ ſit
pōdus triū aureoꝝ cū aqua ro.i aqua cocta ſint panical: q̄
ē ſpēs irigoꝝ ⁊ maſticis:tādiu bulliat donec mutet ſaporē
colorē ⁊ odorē:⁊ abſtineat ab oībus cibis groſſis:abſtinen-
do ſilr a carnibus oīno:⁊ ponat ſup ventrē oleū ro.aroma-
tizatū tepidū cū magna q̄ʒtitate coti itus madefacti deſup:
⁊ itera illud.ſ.cotū calīn madefactū in dcō oleo pluries. Et
ſufficient ei in cibo prout mihi videť in die duo oua. Et cū
dolor fuerit mitigatus:⁊ febris fuerit diminuta.vtere ēt iſto
eodem regimine:donec oīno accñtia ſint ablata:ſciendo iaʒ
q̄ optimā curā adinueniſti:poſtea reduc eum paulatine ad
ſuā ↄſuetudinē nālem: vſq̄ʒquo ꝑfecte fuerit liberatus. Et
ſcias q̄ oia apata quāto fuerint propiq̄ora ſtō:tāto ſunt pe-
riculoſiora. Et iteꝝ iſta apata pñt fieri in inteſtinis magnis
⁊ in gracilibus ſeu puis:⁊ q̄ fiunt in gracilibus ſunt maio-
ris periculi q̄ʒ q̄ fiunt in magnis.⁊ cura eſt cura preſcripta.

¶ Ca.ij. Quod ē de debilitate virtutis expulſiue iteſtinoꝝ.

Et iſtud accidens vel egritudo pōt aliqñ accide-
re in vno inteſtino vel i duobus aut in plibus qđ
nō pōt vel q̄ nō poſſunt expellere ſuperfluitates
retentas in ipſis:q̄ʒuis iſtud videať impoſſibile
pluribus medicis. Sed Ga. hanc egritudineʒ eſſe affirma-
uit:qñ dixit q̄ virtus expulſiua inteſtinoꝝ aliqñ debilitatur
in tñ q̄ non pōt expellere feces ⁊ ſuperfluitates ꝑ inferiora
⁊ hoc nō vlterius declarauit:niſi in tñ q: dixit q̄ hoc nō ē
occultum medicis. Et hec egritudo qñ accidit eſt valde pe
riculoſa.quare indiget ſubtili ꝑſpicatione ⁊ ↄſideratiōe: eo
q̄ dicta debilitas virtutis expulſiue:q̄ʒuis accidat a debili
tate virtutis expulſiue nālis:nō tñ eſt a debilitate virtutis ex
pulſiue accñtalis ſeu voluntarie. Uirtus aūt nālis eſt illa q̄
prouenit pꝛīcipalr ab epate.vñ retētio q̄ prouenit a debilita
te iſtius virtutis:ſolo mō facit accidere dolorē fortem:eo q̄
inteſtina non pñt expellere feces ꝑ iferiora. Illa aūt retentio
q̄ fit a ſupfflua humiditate viſcoſa q̄ ē in ſuba villoꝝ inteſti
noꝝ:nō facit dolorē fortē.quare cū videris hāc egritudineʒ
euenire alicui:ſtude ſubtilr in cognoſcēdo cām ipſius:⁊ vñ
hēat procedere dicta paſſio:⁊ qñ ſcíueris ꝓ certo q̄ dcā de
bilitas expulſiue fuerit ab inteſtinis.ſ.q: deficiunt in motu
ſuo nāli expellere qđ debent ꝑ ſeceſſuʒ. Et opatiōes quideʒ
virtutis nālis ſicut ſcis ſunt digerere ⁊ ꝑmutare cibū. Et in
h ēt mēbro fiunt iſte opatiōes quēadmodū in alijs mēbris
Et digeriť ēt h cibus ⁊ ꝑmutať:q: iā alibi ē digeſtus:⁊ ex-
pelliť qđ idiget expulſione. Et añ oia iſta opať virtus attra
ctiua ⁊ retētiua. Et iſte opationes nāles aliq̄ ſunt q̄ fiūt me
diantib⁹ iſtrumētis:ſʒ expulſiua ꝓ certo ſcim⁹ q̄ eſt cum in
ſtrumēto. Alie vero q̄ operanť abſq̄ʒ iſtrumētis:nō ſunt ſic
apparētes.⁊ ꝓ certo ſcim⁹ q̄ iſtrumētū h⁹ expulſiue eſt pri-
cipalr epar:quare ſtudeas ipm ↄfortare toto poſſe cū medi
cinis ſibi ↄuenientib⁹ ⁊ approbatis:ſicut cū pulpis paſſula
rū:qm̄ hñt ipm fortiter ipiguare. Et epar ēt adib.i.lupi aſ
ſatū hʒ ipm mirabiliter a tota ſpē ↄfortare:ſicut a ſapienti
b⁹ eſt relatū. Sʒ G. ēt dictū epar lupi in ſuis medicis recō-
mendat q̄ hʒ epar hōis fortiter ↄfortare. ¶ Receptio ↄue-
niens ad hāc egritudinē. ℞.ſcis roſa.⁊ folioꝝ ipſaꝝ: paſſu
laꝝ enucleataꝝ.añ.ʒ.i.ligritie mūdate ⁊ eupatorij añ. ptes
iij.ʒ.vni⁹.⁊ abſinthij ⁊ ſādali:cinamōi:⁊ maſticis.añ.quar
tā ptē ʒ.vni⁹.teranť vnūq̄đq̄ʒ ꝑ ſe ⁊ cribrenť:⁊ adde iſtis đ
balſamo aur.ʒ.diſtēperatū cū melle:⁊ ↄfice p̄dicta cū ſyru
po corticis citri fcō cū zucharo. Et doſis ei⁹ ſit pōdus.iiij.
aureorū. Q: ſi nō haberes balſamū.pone loco ei⁹ tātūdem
de optima ambra.⁊ inunge locū cū oleo nucū antiquaruʒ
⁊ pinguedine anatū:q̄rū ptes ſint aquales: ⁊ ꝓijcies deſuꝑ
vncturā ex macis groſſe piſtatis qđ ſufficere videať: ⁊ hoc
facias oī die donec fuerit liberat⁹.⁊ pota ifirmū aqua mel-
lis:q: de leui ſpargitur ꝑ membra:⁊ eſt abſterſiua:q: impoſ
ſibile eſt q̄ superfluitates viſcoſe adhereāt inteſtinis. Et h
facias qñ ſciueris q̄ dicta egritudo fuerit a debilitate ⁊ cor
ruptione virtutis inteſtinoꝝ facta ab humore illic exiſtente
ergo neceſſe eſt tibi ſcire ⁊ cognoſcere vñ procedat hec egri-
tudo.ſ.an a debilitate virtutis naturalis ſolummō:an ex ſu
perflua humiditate:vel ex ſuperflua abundātia humorum
illic ↄgregatoꝝ:ex quibus inteſtina prohibenť recipere vir-
tutes.vel ſi ꝓcedat ab ambabus ſilr. Et hoc cognoſcere ꝑfe
cte eſt valde difficile. Et iā ſcripſi tibi ſuperius curā gñaleʒ
in hac paſſione.de qua prout mihi videť poteris ſatis eſſe
contentus:⁊ agendo ſm q̄ dcm̄ eſt ad finē debitum pote-
ris ꝑuenire. Et recordor cū eſſem iuuenis:q̄ h egritudo ac
cidit cuidā ruſtico:q poſt multū laborē in tpe calđ biberat
aquā fridam in magna q̄ʒtitate:quare deuenit ad h q̄ non
poterat feces eijcere ab iteſtinis:⁊ hēbat idē dolorē tā fortē
q̄ vir poterat ſuſtinere:quare laboraui circa curā illi⁹ habē
do ↄſiliū ſemꝑ a medicis mei tpis:a qb⁹ non audiui aliqua
niſi vana:quare iui ad patrē meū vſq̄ʒ ad villā vbi moraba
tur.⁊ feci cū qualitatē ſcire h⁹ egritudis:⁊ dubitationē meā
circa ipſaʒ:rogās ipm vt me rectiſicaret in dicta cura:.q mi
hi poſuit libruʒ vnū in manib⁹ ⁊ oñdit mihi verba Gal. q̄
iā ſupius ſum memoratus:dicens mihi:recede a me:⁊ vade
viā tuā.⁊ nō loquaris mihi ampli⁹ de hoc negocio. Et ego
ſupplicaui ei vt mihi apte dicere vellet curā iſtā.⁊ ipſe tunc
aperuit librū ⁊ oñdit mihi carthā dicēs: ꝑſpice h:qm̄ ſi iue
neris h curā:bñ q̄dē. Sin aūt ſuſpicor q̄ nūq̄ʒ ſcies medici
nā:⁊ caue ne amplius in ea ſtudeas.⁊ tandem reuerſus fui
ab itinere meo:⁊ legi in libro illo tandiu donec cognoui il-
lud qđ ſupradixi:⁊ laboraui in cura illius donec fuit libera
tus. Et poſt aliqđ tp̄s rediit pater meus ad me:⁊ queſiuit a
me de cura illi⁹ ruſtici:⁊ cū audiuit eā quaʒ fecerā: gauiſus
fuit.⁊ vehemēter alleuiat⁹ fuit idē ab illa ira quam collegē-
rat ſuper me. Et hec egritudo quam iam dixi fit raro.

¶ Capitulum.iij. Quod eſt de ventoſitate inteſtinorum.

Et in inteſtinis qñq̄ʒ retineť ventoſitas reſoluta
ab humorib⁹ ſubtilib⁹ ⁊ liq̄dis velut aqua.⁊ pul
ſus iſtoꝝ fit tortuoſus.⁊ vna percuſſio alteri in-
tricať propter itricationē ⁊ iuolutionē q̄ fit in i-
teſtinis.⁊ hac de cauſa retinentur feces que non inueniunt
viam vnde exeant. Cura huius eſt inunctio ſupradicta cuʒ
oleo nucuʒ.⁊ pinguedine q̄ arabice dicitur alga anatis an.
Et ſcias q̄ in omni retentione fecum:ſiue fiat ex ventoſita-
te:ſiue fiat ex debilitate virtutis expulſiue: quando exeunt:
ſemper ſunt liquide.⁊ abſq̄ʒ ſanguine.⁊ ſanie.

¶ Cap.iiij. Qđ eſt de retentione fecū ⁊ ſuis ſpeciebus.

Et fit aliqñ in iteſtinis q̄ retinenť feces oīo ꝓꝑ
groſſitiem ⁊ duritiem ſue ſube:in tñ q̄ efficiunť
quaſi lapides. Et h egritudo qñ accidit: non fit
ſubito.⁊ qñ fit.nō eſt niſi ex ↄtinuo vſu groſſarū
rerum ſtipticaꝝ.ſicut eſt vſus frequēs ſeminū myrte.⁊ ſuo-
rū ſimiliū. Q: ſi nō fuerit ex comeſtione ſtipticoꝝ.tunc feces
nō ſubito exiccanť ſed paulatine. Et cura huius retentiōis
fecis eſt dare ifirmo ad bibēdū ſyrupū de centaurea cuʒ de
coctione violaꝝ.aut ſyrupū violaceū cum decoctione cen-
tauree.⁊ clyſteriza patienteʒ poſtq̄ʒ fueris certus q̄ dolor
eſt in inteſtinis inferioribus cā alicuius occaſionū p̄dictaꝝ.

¶ Caplm.v. Quod eſt de excoriatione inteſtinorum.

Excorianť aliqñ inteſtina:aut ab hūoribus acutiſ
mordicantibus ipſa.aut ex veneno ebibito acu-
to.⁊ cura horum eſt ea q̄ hñt conſolidare ⁊ lini-
re ſicut ſunt pultes facte ex farina riſorum ⁊ ami
di.qm̄ iſta habent mitigare mordicationem ⁊ conſolidare
⁊ effectus iſtoruʒ ſunť laudabiles. Et ſi cryſterizabis cū ali
quo iſtoꝝ erit maximi iuuamenti. Et ↄfert ēt valde clyſteri
zatio cū lacte capre.vel camelaꝝ ⁊ oleo ro.⁊ id qđ hʒ cauſā
remouere.⁊ rectificare ↄplōnē.⁊ ifridare eſt ſyrupus ro. cū

roſis ſiccis:⁊ aqua ro.cū ſe.pſilij aſſati:⁊ itegri ſi eā nō fue-
rit ex veneno. Qꝛ ſi fuerit:nulla res poſſꝫ eē nocibilioꝛ: neqꝫ
magis moꝛtifera ſicut iſta. Qꝛ ſi apuꝰ.hꝰ paſſiōis ſciueris
eā eē ex veneno certiſſime:tūc dare debes īfirmo ex optimo
ſmaraldo pōdꝰ.vi.granoꝝ oꝛdei optie trito:diſtēꝑato cum
aqua ad bibēdū.⁊ videbis i ope huiꝰ:⁊ i effcū rē mirabileꝫ
accidere:⁊ euenire illi q ſumpſerit ipm:qm̄ icōtinēti poſt aſ
ſumptionē huiꝰ icipit habere anguſtiā coꝛdis. ⁊ videť ei ꝙ
oia mēbꝛa eiꝰ eradicenť ab iuicē. Et ſi,pꝰ h̄ ſudauerit īfirmꝰ
doꝛmiēdo:ꝓ ꝯſtāti hēas ꝙ erit liberatꝰ oio. Et fac ꝙ ille q
ſumpſit ſmaraldum abſtineat a cibo oino vſqꝫ ad decē ho-
ras:vel ſaltē vſqꝫ ad octo. Et q̄ꝫuis itētiōis noſtre nō ſit hic
curā de venenis determinare:ſic ꝑtrāſeo. Et opoꝛtuit me ď
his aliqđ dicere ꝑꝑ illudᵈ accñs qđ hꝫ. Et iam vidi tꝑe meo
ꝙ Haly q̄ꝫdā hēbat cōcubinā:cui ſuꝑuenit vlceratio in in
teſtinis gracilibꝰ cū ſolōne magna. Sꝫ feces cū magno ex-
pellebanť doloꝛe. Et ego laboꝛaui diu i cura illiꝰ: in tm̄ ꝙ
feſſus fui i illa. Et durauit illa egritudo in illa diſpōne vſ-
qꝫ ad.lx.dies.⁊ mirabar de illa egritudie putās ꝙ eſſet ex
hūoꝛe. Sꝫ ad vltimū vidi ꝙ cū ſtercoꝛe exiuit interioꝛ pelli
cula inteſtini et poſtea vidi alia vice ꝙ alia pellicula inteſti
ni.ſ.exterioꝛ emanauit exteriꝰ cū ſtercoꝛe i lōgitudine vnius
palmi ⁊ miratꝰ fui ex h̄ cognoſcēs ꝙ aliqs humoꝛ nō poſſꝫ
eſſe vllo mō tāti acuminis.ꝙ poſſet facere tātā excoꝛiatio
nē vna vice. Et demum ꝓ certo cognoui ꝙ vna ex ſuis ſcla
uis:venenū ei ꝓpinauerat ad bibendum. Quare pro conſtā
ti habui ꝙ nulla ſpes eſſe poterat de ſua liberatione.⁊ ſic i
de moꝛtua fuit ex illa egretudine volūtate diua. Et expertū
eſt ꝙ ſuſpenſio ſmaraldi i dyſenteria ⁊ i hemoꝛoidis exiſtit
mirabil' efficacie.et iuuamenti. Cū āt liberatꝰ fui.et euaſi a
manibꝰ dicti Haly.et ſuoꝝ hoiū.rediēs ſibiliā.vidi in via
quādā herbā quā putaui eſſe addion ſilueſtre.et nō dubi-
tabā.acceptum de illa comedi modicum.et inde habui dy
ſenteriam magnā.cum doloꝛe ventris.et cum perueni ſibi-
liā adhuc durauit dyſenteria.tunc ſuſpendi ſuꝑ ventrē me
um ſmaraldū vnum.et aliud poſui in oꝛe abſqꝫ trituratio-
ne.et liberatus fui incōtinenti. Holera aūt venenoſa ſunt i-
numerabilia. Et ꝑꝑ hoc glꝫ ſibi cauere dꝫ ne comedat ali-
qd niſi cognoſcat illud.et neqꝫ teptet niſi hēat ſecū ſmaral
dū.vel tyriacā vllo mō. Et iā reperiunť q̄ꝫ plēs vulgares ⁊
vetule.quas ds deſtruat et ꝯfundat.q etq̄ pl'a cognoſcūt ex
dictis oleribꝰ venenoſis moꝛtiferis q̄ꝫ medici faciāt vel co-
gnoſcāt.qm̄ illď qđ ſciūt medici de p̄dcis nō eſt niſi vt ſciāt
eoꝝ accñtia remouere et ſuis nocumētis obuiare.et non vt
ſciāt ipſa in ſe et in ſuis effectibꝰ alio mō.niſi fuerit infide-
les.et ſuas fides ꝓꝑꝛias voluerit denegare.et ꝑꝑ h̄ glꝫ me-
dicꝰ teneť obſeruare p̄cepta hippocra. i h̄ caſu. Que ſūt ꝙ
glꝫ doctoꝛ in medicina nō dꝫ aliquē diſcipulū docere, niſi
pꝛiꝰ iurare faciat ipm ne vtať medicis moꝛtiferis vel vene-
noſis vllo mō. Et pater meꝰ cū eſſeꝫ puer et diſcipulꝰ ſuꝰ in
medicia.me iurare fecit vt nullatenꝰ medicis venenoſis vel
moꝛtiferis vti deberē. Et cuꝫ ſic iuuenis eēm et nouꝰ in me
dicina.ibā de vna ciuitate i aliā pꝛacticādo. Quadam vice
ſic eūdo ſociatꝰ fui vni ꝓditoꝛi.q a me occulte heſitabatur
diſcere aliquā medicinā moꝛtiferā. Et ego ab illo habuerā
in feuduꝫ petiā vnā terre quam mihi abſtulerat. Qui dixit
mihi hēas eā de cetero a me liberā et ſecurā.credēs ꝙ ego
eſſeꝫ de illis q ꝑꝑ pecuniā ꝓditionē facere deberē.et meam
coꝛrūpere legalitatē. Et idē adulatoꝛ quē dꝰ ďſtruat ⁊ con
fundat illud dixit michi palā.ſ.ꝙ ei dare deberē medicinā.
q̄ velociter poſſet occidere.cui iuraui per deū verū ⁊ ꝓ certa
v̄itate ꝙ nihil ď talibꝰ cog̊ſcebā.dicendo ei ꝙ medicus iq̄ꝫ
tū medicꝰ de talibꝰ ſcire nō dꝫ.niſi vt cog̊ſceat ⁊ ſciat ex eis
accñtia remouere. Qui dixit mihi. Qūo a me vis te occul
tare ⁊ celare:poſtq̄ꝫ tibi meū ſecretum tale volui pandere ⁊
manifeſtare quare timui valde ⁊ dixi ei. Secretū tuū qđ mi
hi apuiſti a me nō māifeſtabiť alicui i ꝑpetuū. Et poſtea di
xi ei:expecta donec ꝑquirā libꝛos:⁊ demū faciā tuā volun-
atē ſi deo placuerit. Qui dixit mihi:q̄ꝫtū vis vt expectem.

Rñdi:da mihi ſpaciū.xv.dieꝝ. Et illū terminum q̄ſiui: qꝛ
affec abā fugere ab eo:⁊ fui die illa i magna anguſtia ⁊ tri-
bulatiōe. Mane āt facto miſit ꝓ me. Et ego timui ne mitte
ret illa de cā:quare dolui ad moꝛtē. Et cū veniſſem ad eum
vidi ꝙ iā deꝰ:cuiꝰ nomē ſit bñdictū in ſcl'a:punierat eum.⁊
inueni illū iacētē.⁊ ꝓſtratū abſqꝫ ſenſu ⁊ itellectu:in tm̄ vt
me nō cog̊ſceret cā ſue egritudis. Et tūc ſtudui i cura ipſius
donec fuit alleuiatꝰ:⁊ tūc ſibi manifeſtaui coꝛ meū:dicendo
ei ꝙ obſeruabā p̄cepta hippocratis i h̄ caſu:⁊ pater meꝰ ēt
me ꝯſtrinxerat ad ſacramentū:quare pꝰ paucos dies ſtude-
bat i deſtruēdo me de ꝑſona:ſꝫ gratia altiſſimi creatoꝛis eua
ſi ab illo ꝑiculo,recedēs ab illo loco. ¶ Et qꝛ huc uſqꝫ elō
gatꝰ ſuꝫ a ꝓꝑa itētiōe.nūc ad eā redire itēdo. Et dico ꝙ q̄ꝫ-
diu vulnꝰ ⁊ vlceratio iteſtinoꝝ fuerit modica.curari dꝫ cum
pultibꝰ ſupꝛadictis. Qꝛ ſi creuerit vlceratio.adde aliqđ de
gūma arabi.aſſata.⁊ ſibi ſilibꝰ. Qꝛ ſi ex dicto vlcere ſanies
emanauerit.dabis ei p̄mo ad bibendū mūdificātia:ſicut eſt
aqua oꝛdei cū melle.aut aqua oꝛdei ſola,ꝓut tibi videbitur
cōuenire. Et dōec vlcꝰ nō ꝑfoꝛauerit tunicā ſeu pelliculā in
triſecā iteſtini.nō ē deſperādū de cura iſtiꝰ ſꝫ ſi nō ſolū p̄ma
dcā tunica fuerit ꝑfoꝛata.verūetiā ⁊ alia fuerit penetrata et
excoꝛiata.tūc nullatenus ſperes nec ꝯfidas de ſalute eiꝰ ēt
ſi eſſes pꝛobioꝛ medicus totiꝰ mūdi. De his āt q̄ multū ꝯfe
rūt vlceratiōi iteſtinoꝝ ē terra ſigillata ꝓꝑinata cū aqua mel
lis.aut cū aqua i qua modicū de cētaurea lōga ſit bullita.
⁊ ſyrupo ro. Terra ſiqdē ſigillata ꝯfert medicis moꝛtiferis.
Et poſē eſt aliqñ ꝙ in talibꝰ fluat ſanguis ꝑ iferioꝛa. Qui
ſi fuerit valde rubeus.erit ex aptione alicuius vene in parti
bus illis.⁊ cura hꝰ eſt potare īfirmū aqua vel ſucco plātagi
nis cū decoctiōe maſticis in aqua ro.⁊ ꝯfert ſilr i h̄ caſu ter
ra ſigillata cū ſyrupo maſticis. Qꝛ ſi ſanguis nō fuerit mul
tū rubeus.ſꝫ aſſilabiť quodāmō aque. tūc eſt poſē ꝙ ſit ex
potu ſanguiſuge.q̄ ē i fundo ſtōi. Et cura hꝰ ē bibere deco-
ctioneꝫ cētauree.vl' nigelle.q̄ arabice diciť ſcaunix. aut co-
medat ſinapi cū aceto. Sꝫ ſi cū dcō ſanguie.ſ.aquoſo appa
ruerit aliqđ ſile ſaniei.tūc ſignū ē ꝙ ꝓcedat ab epe. Et iam
ſuꝑiꝰ ſufficienter locutꝰ ſum de paſſionibus eiꝰ ⁊ ſuis curis.

¶ Capitulum.vj. Quod eſt de hemoꝛoidis.

T poſē eſt vt exeat aliqñ ſanguis per inferioꝛa a
loco illo q ē iux̄ anū.ſ.in inferioꝛi ꝑte oꝛificij in
teſtini.⁊ qñ ꝯtinuať fiūt inde hemoꝛoide parue ⁊
magne ad modū moꝛi.⁊ aliqñ fluit ille ſanguis
ab vna illarum venaꝝ.q̄ terminanť ibi.ſ.qñ aperiť. ⁊ exit i
tꝑe noto.⁊ purgať inde totū coꝛpus.qñ eſt ſuꝑ repletū.dū-
mō virtus nālis expulſiua fuerit foꝛtis. Et cū ſic eſt.non eſt
ſtringendus vllo mō.cū ꝯferat multū in purgatione totius
coꝛꝑis. Et fit ēt exuberātia humoꝛis melici mixti cū humo
re colico acuto. Et iſte ēt ſanguis nō dꝫ ſtrigi qñ fit a foꝛti-
tudine virtutis ⁊ ſua bonitate.qm̄ eſt ſanitas totiꝰ coꝛpoꝛis
⁊ pōt iteꝝ fluere ꝑ iſta loca alicui amputata vt ſi alicui mu
tilata fuerit manꝰ. vel pes.eo ꝙ ſanguis q ꝯſueuerat nutri
re mēbꝛū illud. ſi remaneret in coꝛꝑe p̄pararet ipm ad egri
tudines aliquas.vꝫ.ad ap̄ata intrinſeca vel extrinſeca. qua
re nā igeniať expellere ipm ꝑ dcā loca.qñ eſt foꝛtis. g̊ ſum-
marie dico ꝙ nullus ſanguis q ꝑ viā purgatiōis emanaue
rit eſt ſtringēdus vllo mō. Cognitio āt illiꝰ q a foꝛtitudine ⁊
bonitate virtutis expelliť ē.qꝛ talis ſanguis eſt niger ⁊ mali
odoꝛis. Et ſi fuerit ex replōne cognoſciť ex p̄cedēti cōſuetu-
dine ⁊ pñti.vꝫ.ſi aſſuetus erat comedere panē groſſum ⁊ ſi
ligineū.⁊ nūc comedat panē mūdū.⁊ de carnibꝰ ſi ꝯſueue-
rat comedere carnes ſubtiles.⁊ nūc comedit groſſas.⁊ cō-
ſueuerat minutione vti.⁊ mō dimiſit eaꝫ.⁊ ſilibus. Cura āt
hmōi que fit ex replōne.eſt minutio vene.⁊ ſubtractio cibi ⁊
potꝰ. ⁊ hec egritudo diciť ab auctoꝛibꝰ ragadie. Eſt ēt alia
ſpēs fluxus ſanguis ꝑ ꝑtes iſtas.q fit ex retētiōe fecū.⁊ il-
la ď cā ſcidiť anus. Et exit iđe ſanguis.⁊ aliqñ ſanies. Que
qdē nō ē ex ſpēbꝰ p̄dcis. Et fit iterdū iſta retētio fecuꝫ vna
vice poſt aliā.ita ꝙ iđe fiūt ſciſſure.⁊ ex illis ſciſſuris fiunt
hemoꝛoide. Et cura iſtoꝝ ē difficilis valde. Et cura hꝰ ē vt

facias ſedere patienté in decoctõe camemille:⁊ cymaꝝ myr
te:quaꝝ ptes ſint equales:qbꝰ miſceať aliqd mellis. ¶ Qđ
ſi egritudo fortioꝛ fuerit:fac ei hãc medicinã q̃ ẽ magis foꝛ
tis.ſ.fac vt fundamẽtũ ĩfirmi optĩe abluať:⁊ poſtea fac cuȝ
ſedere ſup coriũ vnũ ſup qđ ſparſus ſit puluis iſte. ℞.gal-
laꝝ cõbuſtaꝝ:⁊ camemille non cõbuſte.añ.ptes equales: ⁊
miſceant cũ aqua dulci:⁊ ſiccent iteꝝ:⁊ puluerizent:⁊ ſpar-
gant ſup dcm̃ coriũ:⁊ ſedeat ĩfirmꝰ dſup:⁊ h̃ faciat ſemp qñ
ab aſſella leuať:⁊ ſedeat ſic p ſpaciũ vniꝰ magne hoꝛe:⁊ ſtu-
de vt ĩteſtina a mediocriter mollia exiſtãt:comedẽdo lactu-
cas:⁊ cucurbitas decoctas:niſi fuerit egritudo que ꝓhibet.
Et ficus ſicce cũ amigdalis ſiľr ſunt bone:⁊ ficus ſicce etiaȝ
madefacte in oleo dulci ꝯferũt. Et comedere ẽt pꝛuna añ ci
bũ eſt bonũ. Et vliter dico ꝙ lenire ĩteſtina q̃cũqȝ mõ fiat
donec fuerit liberatꝰ ẽ bonũ cum p̃dcis ⁊ his ſillbus. Ego
hucuſqȝ ꝓut mihi videť ſufficiẽter ſum locutꝰ de egritudi-
nibus inteſtinoꝝ:⁊ ſuis cauſis. Nunc aũt intendo de egri-
tudinibns renum determinare cum adiutoꝛio dei.

¶ Tractatus.ij. Qui eſt de egritudinibus rerum veſice et virge ⁊ continet capitula octo.

¶ Cap.pꝛimum. Quod eſt de renibus in vniuerſali.

En qdẽ ſicut dcm̃ ẽ:eſt membꝛum officia-
le:⁊ neceſſariũ coꝛpi in recipiendo vꝛinaȝ ⁊
nutriunť renes a ſanguine ⁊ ſupfluitatibꝰ
delatis cum vꝛina ad ipſos renes:⁊ poꝛi eo
ruȝ ſunt denſi.⁊ coꝛpoꝛis groſſi. Et de egri
tudinibus eoꝛum eſt lapis qui generatur i
eis:et incipiam ab ipſo.

¶ Capitulum ſecundum. Quod eſt de lapide renuȝ.

N renibus qdẽ gñanť lapides:quẽadmoduȝ in
qbuſdã alijs mẽbꝛis ꝯſueuit fieri. Et ego vidi la
pidẽ gñatũ ſub ligua cuiuſdã viri:ꝓhibenteȝ ei
locutionẽ:⁊ eo remoto lapide rehabuit vir loque
lã. Et gñať ab hũoꝛibꝰ groſſis q ĩdurant adinuicẽ ſiľ:donec
ad lapidẽ ꝯuertãť. Et lapis qdẽ renũ nõ ẽ oĩno ſiľs in duri
tie lapidi veſice: nec gñať i ꝯcauitate renũ:ſicut lapis veſice
i ꝯcauitate veſ. imo gñať adherẽdo coꝛpi renũ:ſiuct lapis q̃
ĩueniť ſub ligua. Et hac đ cã doloꝛ foꝛtis iueniť i doloꝛe re
nũ ⁊ augmẽtať dõec a nã exteriꝰ expellať. Et poſt expulſiõȝ
ipſiꝰ a loco remanet ibi vlceratio:⁊ ſenſibilitas doloꝛis. In
lapide vero veſice nõ pcipiť doloꝛ:niſi cũ venerit ad collum
veſice ⁊ ẽ ẽt alia differentia:q2 lapis renũ nõ eſt in termino
duriciei ⁊ dẽſitatis ⁊ ſiccitatis ⁊ magnitudis lapidis veſice
quare lapis renũ citius frãgiť ⁊ puluerizať q̃ȝ lapis veſice.
Et gñať qdeȝ lapis i renibꝰ a ſupfluitatibꝰ creatis a cibis
groſſis ⁊ viſcoſis:⁊ a debilitate virtutis renũ. vñ ibi paula-
tiue ſupfluitates coadunanť.⁊ ĩduranť pp digeſtiuã ipſoꝝ
renũ:q̃ nõ põt ipſas ſufficienter digerere ⁊ ꝯſumere. Et poſt
q̃ȝ lapis ꝯfirmatꝰ ẽ in renibꝰ:⁊ nã expellit ipm̃ extra excoꝛiã
tur in illo exitu renes:⁊ interdũ excoꝛianť ex eo vene. vñ ſan
guis multꝰ exit cũ vꝛina.⁊ ſine vꝛina.⁊ aliqñ dictus lapis in
tm̃ ĩfigiť renibꝰ:ꝙ in ſeparatiõe ipſiꝰ frãgiť vel apiť arteria
⁊ ſanguis q ab ea emanat eſt magis rubicũdus:⁊ lucidus:
⁊ ſubtilioꝛis ſubẽ q̃ȝ ſanguiſ venarũ:⁊ fluit in maioꝛi q̃ tita
te in tm̃ ꝙ multum debilitať ĩfirmus. Et accidit qñqȝ ꝙ
vnde remoueť lapis ibidẽ ſanies ꝑcreať:⁊ doloꝛ ibi ꝯtinue
figiť:donec libereť ĩfirmꝰ:vel moꝛiať. In curatiõe igiť iſtiuſ
egritudinis ſic ꝓcedẽdũ ẽ. Cõſidera cũ ĩcipiũt hmõi accñ-
tia apparere:vt ſubtiles regimẽ patiẽtis:dãdo ei panẽ bene
fermẽtatũ cũ ſpagis decoctis:aut cũ vꝛticis decoctis:aut cũ
auellanis:vel granis pini. Et cibꝰ q p̃ ceteris cõmẽdať in h̃
caſu:ſũt aues pue q̃ nolanť albeſ bes facte in taſſea: ⁊ pulli
ẽt:⁊ galline p̃parate i taſſea ſiľr ſũt bone ⁊ appꝛopꝛiate i hac
egritudĩe. Et paſtinace ẽt:q̃uis ſint groſſe ſubẽ ꝯferũt huic
egritudini ſua ꝓpꝛietate. Et lenias ĩteſtina eiꝰ:dãdo ei ficus
ſiccas cũ nucibꝰ ad comedendũ:⁊ poſtea purgabis eũ cuȝ
medicina laxatiua q̃ hẽat illũ hũoꝛẽ groſſuȝ euãre. ¶ Me
dicamẽ ꝯpoſitũ ad h̃. ℞.bdelliũ opopõacis:ſerapini:⁊ ſcis
vꝛtice.añ.aur.i.dauci:⁊ ſe.melonis excoꝛticati:⁊ ſe.apij.añ

quartã ptẽ aur.i.collogntide octauã ptẽ aur.i. Incidať col
logntida miutiſſime. Et miſceať cũ ea tãtũdẽ pulueris dꝛa
ga.⁊ amigd.dulciũ excoꝛticataꝝ ⁊ piſtataꝝ:piſtenť oĩa ⁊ cõ
ficianť cuȝ ſyrupo ſqnȝabĩ:⁊ denť ex eo aur.v.diſtemperati
cũ ſero capꝛino in q̃ diſſoluta ſit medulla ſe.cartami. Et ſi
nõ purgaret ſufficienter adde aur.i.cũ dimidio de dicto me
dicamine. Et cuſtodiať patiẽs ſicut fit i alijs laxatiuis. Et
fcã purgatiõe reges eũ i cibis ſicut dixi. ¶ Et dabis ei ad
bibendũ oĩ die de hac decoctiõe q̃. ℞.liqri.mũdate capil-
loꝝ vene.oliuarde:ſcis melõis:et ſe.angurie:et ſpagi.et pa-
nicald.añ.aur.i. Et adde iſtis rebꝰ aliqd qđ moueat et exci
tet renes ad attrahẽdũ velociter ex rebꝰ hñtibꝰ acuitatẽ cuȝ
calitate:⁊ abſqȝ aromaticitate:ſȝ hẽat aliq̃ȝ hoꝛribilitatẽ:et
hoꝛribilitas eſt diſpõ media iter rẽ aromaticã ⁊ hñtẽ maluȝ
odoꝛẽ:et h̃ iõ q2 renes ab ape trahũt ſanguineȝ aq̃ſum qui
nõ eſt pfecte digeſtus ibidẽ ita vt ſit cõueniẽs ad nutriendũ
cetera mẽbꝛa:et illa ſupfluitas aquoſa noiať vꝛia.et iſte ſan-
guis mixtus cũ vꝛina eſt hñs hoꝛribilitatem et abhoiatio-
nẽ:q2 oĩs ſupfluitas q̃ ꝓcedit ab ape ſenſibiliter hȝ abhoia-
tionẽ cũ hoꝛribilitate:et q2 renes ex tali ſanguine nutriunť:
iõ delectanť in ipſo et ſiľes odoꝛes appetũt:et cũ affectuoſi-
tate ſibi attrahũt:et iõ p̃cipimꝰ ponere i medicis renũ ea q̃
habeãt aliq̃ȝ hoꝛribilitatẽ cũ abhoiatione:et ſufficiet i hoc
in mediciniſ renũ radix apij cũ ſpica romana.añ.aur.5. Et
decoquãť in.xx.ʒ.aq̃ donec redeãt ad medietatẽ. Et pone i
hac colatura.ʒ.i.ſyrupi liqritie:⁊.ʒ.i.ſyrupi coꝛticis citri.
Et oĩ nocte circa matutinũ poſt deſcẽſionẽ cibi a ſtomacho
pꝛopinabis ei ad bibendum cyatum vnum. Et ſpero ꝙ ſi
ita rexeris infirmũ ꝙ liberabitur abſqȝ mictu ſanguinis.

¶ Cap.iij. Qđ eſt de reſtrictione ſanguis q exit de v̇ga.

I aũt lapis expulſus fuerit et ĩcõtinenti ſequitur
ſanguis mictꝰ:tũc aľr ẽ regẽdus ĩfirmꝰ.ſ.q2 inci
pere debes a flõmia baſilice dxtri bꝛachij:minu
endo de ſanguine ſm tenoꝛeȝ v̇tutis patientis:⁊
poſtea ſtude reſtringere ſanguinem:ſi fluxerit i maxima q̃ȝ
titate. ¶ Medicamen ſtringens ſanguineȝ. ℞.caude eq̃ne
et muſchi.ſ.herbe q̃ inueniť ſup coꝛtices quercus: roſaꝝ re
centiũ.añ.aur.i. et pone cũ iſtis aliqua q̃ habeãt mollifi-
care:ſicut ſemen lini:et flos camemille:qm̃ ſi nõ feceris:no
cebis ĩfirmo ponẽdo tm̃ ſtiptica.q2 ide hũoꝛes q ibi ſunt cõ
ſtriguť ⁊ induranť:quare doloꝛ foꝛtiter augmẽtať:⁊ pp h̃
addes p̃dctis medicis floꝛes camemille:⁊ ſcis lini añ.aur.
.i. Cõquaſſenť oĩa ⁊ bulliãt i.xiiij.ʒ.aq̃ dulcis donec rede-
ant ad tertiã ptẽ. Et h̃ iõ q2 ex ſtipticis cũ difficultate extra
hunť virtutes coꝝ.⁊ poſtea colabis:⁊ in illa colatura adde
de ſyrupo liqri:⁊ de ſyrupo ro.⁊ de ſyrupo de maſtice. añ.
.ʒ.5.⁊ bibat eã in mane tẽpeſtiue:abſtinendo a cibo donec
deſcẽdat a ſtõ. Et ciba eũ pane bñ fermẽtato cũ pullis ſcis
in taſſea. Et iterdũ dabis ei de zucharo ro.⁊ aliqñ de citru
li medulla:⁊ ſic decoquere pullos cũ medulla citruloꝝ ma
gis cõmedẽdo q̃ȝ cũ medulla cucurbite. Et cũ cõſtrictꝰ fue
rit ſanguis ⁊ ſanies mũdificata:⁊ doloꝛ cõtinuus fuerit tũc
dabis ei ea q̃ ſint mũdificatiua ⁊ abſterſiua:aliquãtulũ de-
ſiccatiua. ¶ Medicamẽ ad h̃ ꝯpoſitũ. ℞.ſpice nardi: ſq-
nãti:flauie:liqri:mũdate:qm̃ q̃libȝ iſtaꝝ medicinaꝝ appꝛo
pꝛiata ẽ i iuuamẽto renũ:⁊ veſice:⁊ meri:⁊ pulmonis:⁊ can
ne eiꝰ añ.aur.i.⁊ tertiã.aſſare bacchare:⁊ ſcis lini: ⁊ dauci:
⁊ cẽtauree minoꝛis añ.quartã ptẽ aur.i. Conquaſſenť oĩa et
bulliãt in.xiiij.ʒ.aq̃ donec redeãt ad medietateȝ ⁊ colenť:⁊
ponať i eis de ſyrupo ro.⁊ de ſyrupo endiuie añ.ʒ.i.⁊ dab
ei ad bibendũ mane tẽpeſtiue abſtinẽdo a cibo donec deſcẽ
dat a ſtõ. Et poſtea cibeť pane bñ fermentato cuȝ bletis ſeu
ſiclis decoctis:vel cũ vꝛticis pungitiuis. Et ſi nõ habes de
iſtis da ei de gallina in taſſea:vel panẽ bñ fermentatũ cum
oleo oliuaꝝ dulciũ ⁊ modico ſale:⁊ ẽt de zucca.ro.cuȝ ami
gdalis excoꝛticatis dulcibꝰ:vel granis pini poteris pꝛopia-
re. Et poſtq̃ȝ cognoueris ꝙ vulnꝰ fuerit mũdificatũ:⁊ ſani
es ablata fuerit:dabis ei ad bibendũ de tertio in tertiũ dieȝ
de ſyrupo plãtagis vľ de roſaceo vt iuueť ide nã ad ꝯplẽdã

conſolidationem: vtendo iſtis medicinis ſm ꝙ tibi videbitꝛ
ꝯuenire ⁊ nõ plus: qm̃ ſi dolor fuerit fortis: primo debes do
lorẽ remouere: ⁊ ſi ſanguis emanauerit in quantitate multa
vti debes medicinis ſtipticis: addendo aliqd de diureticis
vt medicinas perducat ad locum: ⁊ ſi ſanies multa fluxerit
dabis ei mundificatiua ⁊ abſterſiua: ⁊ intende ad illud. Et
ſi fuerit neceſſe tibi intendere circa lapidẽ pp fortia accñtia
q̃ inde emergũt: ſtude cũ medicinis corrodẽtibus ipſum: ⁊ q̃
habeant cũ totalr̃ eradicare. Qꝫ ſi fuerit tibi neceſſe itẽde-
re circa duas vel tres ex predictis egritudinibus: facias: dã
do ei cibaria ꝯpoſita: ⁊ medicinas ſilr̃ cõpoſitas. plus ⁊ mi
nus de vnoquoqꝫ ſm ꝙ magis videbitꝛ ꝯuenire: Et ſi vnuꝫ
tm̃ medicaueris. opare talr̃ vt nõ obliuiſcaris alijs. Et iam
duxi te p viã rectã: qꝛ ſi ſic opatus. fueris ꝑficies oĩ mõ deo
dante. Si aũt dolor fortis fuerit inunge locum cum oleo ca
memellino ⁊ anetino ⁊ pinguedine anatis iuuenis: qm̃ eſt
multum cõmendata: ⁊ cũ pinguedine anatiſ ſilr̃. Et ſi multꝰ
ſanguis exierit inunge exterius cũ infrigidantibus ⁊ frãgen
tibus caliditatẽ: ſicut ẽ oleũ ro. cũ mĩdẽ aq̃ ro. Et ſi idigue
ris intẽdere circa duo accñtia ꝯpone medicias ſicut dixi ex
ꝯferentibus ipſis. ¶ Cap. iiij. Qꝫ eſt de lapide veſice

Apis qdẽ veſice vbi gñetꝛ iã ſuperiꝰ declaraui ꝙ
in ꝯcauitate eius oritꝛ. Et fortificatꝛ dolor in iſtis
qñ volunt mingere. ⁊ excoriatꝛ qñqꝫ collũ veſice
lapide ⁊ ſpãlr̃ qñ ẽ aſper ⁊ ſpinoſus. Et maxime
fortificatur dolor qñ lapis figitꝛ in collo veſice añ exitũ vrie
qꝛ tũc ipeditꝛ exitus vrine. ⁊ excoriatur locus ⁊ ſeqtur mictꝰ
ſanguinis: cogñſcendo ꝙ ſanguis q exit hinc nõ ẽ in eadẽ quã
titate ſanguinis renũ. ⁊ eodẽ mõ ſanies que exit a veſica eſt
in minori quantitate q̃ꝫ q̃ exit a renibus. Et anteq̃ꝫ creat la
pis ſentit infirmus icendiũ ⁊ grauedinẽ in vrinando. ⁊ vria
tunc eſt ſubtilis ⁊ clara ſicut aqua abſqꝫ vlla hypoſtaſi. Et
qñ incipit iſte dolor. efficitꝛ infirmus ſtipticus valde. ita ꝙ
credũt qdã medici ꝙ patiatꝛ colicã. Qñ võ vrina incipit fie
ri ita clara ſicut aqua. tunc ſcias ꝙ eſt principiũ gñationis
lapidis. Incipe ğ in curatione hꝰ paſſionis a ſubtiliatõe hꝰ
regiminis. dãdo infirmo vriticas elixas: ⁊ decoquantur di-
cte vrtice in decoctione cicerum rubeoꝝ. Et ſpẽs eius ſint cu
bebe: ⁊ arſeni. ⁊ eſt cinamomũ tendens ad nigredinẽ ꝑfectiſ
ſimũ. Et da ei ad bibendum ſy. de halaſce factũ cũ zuccaro
cũ decoctione ſeminũ melonis ⁊ ꝯſentias ei vt comedat me
dullas citrul. in conuenienti quantitate: ſi nõ ẽ qđ ꝓhibeat
Et fac ei hãc ꝯpõnem. ℞. lapiđ iudaici ⁊ gummi ceraſoꝝ.
⁊ lapidis ſpongie marine. ⁊ corticis melonis: ⁊ ſucci ligritie
recẽtis. añ. ʒ. iiij. auellanaꝝ. ʒ. ſ. dauci ⁊ vitri vltramarini
cõbuſti: ⁊ aniſi. ⁊ albaſce añ. aur. viij. pineaꝝ mundataꝝ ⁊
amig. excorticataꝝ. añ. aur. iiij. piſtẽtur q̃lꝫ medicinaꝝ p ſe:
⁊ iteꝝ ſilr̃ mixte piſtentꝛ. ⁊ ꝯfice cum ſy. ligri. Et in qualibet
libra hꝰ electuarij addantꝛ ex optimo balſamo aur. ij. ⁊ repo
natꝛ in vaſe vitreo. vel optie vitreato. ⁊ recipiat infirmus de
hoc electuario omni mane ieiuno ſtõ aur. iij. cũ ſy. vio. ⁊ qua
ter tãto aq̃ calẽ. Si a principio hꝰ egritudinis vſus fueris hoc
regimine ſpero in altiſſimo glorioſo ꝙ liberabitꝛ oĩo ab iſta
paſſione certiſſime. Cognoſcendo ꝙ medicine oẽs que con
ferunt lapidi renũ: ꝯferũt ſimiliter lapidi veſice. ſed lapis ve
ſice indiget fortioribus medicinis. quoniam lapidis veſice
medicine debent eẽ ſubtiles in vltima ſubtilitate. vt veloci-
ter ducantꝛ medicine ad locũ: ⁊ balſamũ ẽ vna ex melioribꝰ
ad hoc. Et ẽt ſi lapis fuerit ꝯfirmatus ꝯfert iſtud elĩn. Sed
oꝫ vt addas ea q̃ habeant mitigare dolorẽ. ſicut eſt came. ⁊
grana pini abluta: ⁊ nuces dragg. ⁊ pone de iſtis ſm forti-
tudinem ⁊ debilitatẽ ipſiꝰ doloris. Uitrũ aũt aduſtũ qđ ſu-
perius dixi. multi medicoꝝ ſic id credũt adurere: ponũt eiꝫ
ipſum ad ignẽ: donec rubicũdũ efficitꝛ. ⁊ extinguũt in aquã
frigi. ⁊ hoc pluries ſic faciũt. ⁊ cũ credunt aliqua facere. nihil
faciũt. Cõburitur aũt iſto mõ: accipe vitrũ ⁊ inunge ipm cũ
alkitram ſubtili: ⁊ pone i ignẽ. donec rubeũ fiat. ⁊ poſtea cũ
tenaculis recipias ũ. ⁊ extingue in aqua: ⁊ ablue cũ ibi. ⁊
iteꝝ inũge ex alkitrã. ⁊ repone i ignẽ ⁊ extigue. ⁊ ablue cũ po

ſtea in aqua. ⁊ ſic ſepties facies. ⁊ erit ꝯbuſtũ. Et iaꝫ ſcripſi
tibi medicias: ⁊ curas q̃ a me ſunt expte. Et he ſunt egritu-
dines q̃ magis ſunt appropriate renibus ⁊ veſice. ⁊ accidũt
iſtis mẽbris ſilr̃ et alie egritudies ſicut alijs membris acci-
dere ꝯſueuerũt vt apã. Et nũc incipiemus ab apate renũ.
¶ Cap. v. Quod eſt de apoſtemate renum.

T oriuntꝛ aliqñ apata in renibꝰ. ſicut in alijs mẽ
bris fieri ꝯſueuerũt. Et ſignũ hꝰ ẽ dolor continu
us in renibus: et feb. continua cũ ſiti aſſidua. Et
cũ cognoueris hec et certus fueris ꝙ apa fuerit
in iſto loco minime de ſanguine ſm ꝙ requirit vtus ꝯꝫ ſo.
etas: tps et regio. et ſubtilia regimen. et fac euꝫ abſtinere a
diureticis oĩo. niſi cognoueris ꝙ viſcoſitas multũ abundaue
rit i eo. et fac ei ſy. ſtipticum et ſubtiliatiuũ. et mitigatiuum
doloris. Et da ei iſta q̃ ſũt approbata et expta i diſſoluẽdis
apatibus. ſicut ẽ panicald qđ ẽ ſpẽs iringorum ſticados.
¶ Cõpoſitum ad hoc. ℞. panicald. li. i. flauie. et roſaꝝ perfe
ctaꝝ. et came. et ſand. añ. ʒ. i. ligri. mũdate. et florũ ſticadoſ
et maſticis. et ſcis angu. mũdati. añ. iiij. ptem. ʒ. i. croci. et
ſcis lini añ. aur. ij. Rađ. apij. aur. i. oĩa ꝯquaſſentꝛ. et iſũdã
tur in quarta pte ⁊ ſemis vniꝰ qntarij aq̃ feruentis dulcis: ⁊
morentꝛ ſic vſqꝫ mane: ⁊ poſtea bulliãt lẽto igne vſqꝫ ad ꝯſũ
ptiõeꝫ medietatis aq̃: ⁊ colentꝛ: ⁊ i illa colatura addantꝛ ſyru.
ro. fci ex roſ recẽtibꝰ lib. ij. ⁊ aq̃ ro. lib. iiij. ⁊ iteꝝ repõatꝛ ad
ignẽ ⁊ bulliat vſqꝫ ad ꝯſumptõꝫ aq̃: ⁊ fac ſyrupũ: ⁊ đ iſto ſy.
da ei omni mãe. ʒ. ij. cũ aqua. Et no. ꝙ apa renũ ẽ duꝝ ad
diſſoluẽdũ: ⁊ cũ difficultate mitigatꝛ dolor eiꝰ pp opilõnem
ſuoꝝ poroꝝ. Et hac de cã indiget ſubtili regimine. flõma ğ
cũ de baſilica minuendo de ſanguine in magna quãtitate.
¶ Oleũ ꝯueniẽs huic paſſiõi. ℞. olei ro. iforciati cũ mltis
roſ. ʒ v. olei camemil. ⁊ anetini. añ. ʒ. i. pinguedinis anatis
quartã pteꝫ. ʒ. i. miſceantꝛ ſilr̃ ⁊ adde his de aq̃ ro. ⁊ aceto ad
q̃ꝫtitatẽ quarte ptis ⁊ ꝯquaſſentꝛ oĩa ſilr̃ i vaſe vitreo hñte ori
ficiũ ſtrictũ: tandiu donec inſpiſſentꝛ: ⁊ dealbetꝛ: ⁊ inũge locũ
cũ iſto. Et ſi iſirmus decubuerit cũ ore ⁊ vẽtre ⁊ inferiꝰ: ⁊ di
ſtilles de hoc medicamine tepido cũ vaſe hñte ſtrictũ orificiuꝫ
ab alto: erit magis penetratiuũ p poros ⁊ eius iuuamẽ erit
fortius: ⁊ magis apparẽs. Et ſi deus iuuauerit infirmũ tu ũ
tuis manibus. ſ. ꝙ diſſoluatꝛ apa ⁊ mitigetꝛ dolor: ſcias ꝙ hoc
erit magnũ ⁊ mirabile: ⁊ fac ꝯtinuare regimẽ ꝑdictuꝫ ſupra
lõgo tpe ſicut dixi: ⁊ poſtea paulatie reduc cũ ad regimẽ nã-
le. Si aũt dictũ apa deuenerit ad saniẽ: ⁊ ſanies cũ vrina exi
erit: fac cũ vti ſubtili regimie. Sꝫ flõmia nõ eſt neceſſaria velr̃
vtilr̃ poſtq̃ꝫ ſanies euãtꝛ: niſi corpus ſupflue fuerit ſuprepletũ
Qꝫ ſi ſic fuerit miues de baſilica ſm ꝙ videbitꝛ ꝯuenire: ⁊ ꝑ-
dictis medicis adde aliq̃ deſiccatia minuẽdo ex eis molliſi
cãtia. ¶ Caplm. vi. Qđ eſt de mala ꝯplone renũ.

E tiam huculqꝫ locuti ſumꝰ de egritudine renuꝫ
c inq̃ꝫtũ ſunt mẽbra officialia. nũc aũt remanet no
bis ſcribere inq̃ꝫtum ſunt membra ꝯſila: ⁊ fiunt
in eis egritudines queãdmodum in alijs mem-
bris: quia exeunt ab equalitate in caliditatem vel frigidita-
teꝫ: ⁊ ſiccitatẽ: vel humiditatẽ. Si aũt exierint ab equalita-
te in calitatẽ: cognoſces illud a fortitudine attractiõis ipſoꝝ
cũ multa inflãmatiõe vrine. Qꝫ ſi dictus exitus fuerit in fri
giditate: attractiua vtus tũc erit debilis: ⁊ vrina erit diſcolo
rata: ⁊ hec ꝯplo pducit renes ad debilitatẽ retentiõis vrine:
hũiditas võ renum ꝑcreat in eis debilitatẽ attractiõis ⁊ re
tentiõis vrine. Siccitas aũt renũ facit attractiuã fortẽ valde
cũ debilitate digeſtiue: intm̃ ꝙ nõ poſſint inde recipe nutri-
mentũ: et qꝛ in eis nõ fit digõ: ideo conantꝛ expellere: et iterũ
appetunt attrahere vnde nutriantꝛ: ⁊ nõ inueniunt pp defe-
ctionem decoctionis: ⁊ debilitatem retentionis: quare fit ex
pulſio. Et hec eſt vna ex ſpeciebus diabetis: quam nomina
uit Ga. in libro ſuo de interioribus: ⁊ ſcitum ẽ ꝙ renes at-
trahũt vrinã ſanguinolentã vt ex illo ſanguine mixto cũ vri
na nutriantꝛ renes qñ in ſua ſanitate naturali digerendo il-
lum. Alia vero ſpecies diabetis ſcripta eſt in libro q dicitur
maimor: he aũt qualitates ſupradicte aliqñ ſilr̃ cõponuntur

Qꝛ ſi caliditas iuncta fuerit ſiccitati: erunt accidentia diabe-
tis intenſioꝛa ⁊ foꝛtioꝛa. Et ſi cum caliditate fuerit humidi-
tas tunc attractio renum ē magis remiſſa: ⁊ vrina ē colora-
ta valde et ſpiſſa. Si autem frigiditas fuerit compoſita cuꝫ
humiditate. ſitis modica erit ⁊ vrina fiet diſcolorata ⁊ mul
ta. Qꝛ ſi cōpoſitio fuerit frigiditatis cuꝫ ſiccitat. ⁊ attraccio
foꝛtis erit valde. Et ex iſta ꝯpōne efficit diabetes deterioꝛ. ⁊
magis maligna ceteris ſpēbus diabetis: et citius interficit
infirmū oībus alijs: ⁊ virtus patiētis ē debilioꝛ: et ſitis ē mi
noꝛ q̄ꝫ q̄ fit ex caliate ⁊ ſiccitate: ⁊ ꝯſeqtur iſte patiens reme
dium ex aqua tepida magis q̄ꝫ ex alijs medicinis frigidis.
Et ſcias ꝙ q̄dlꝫ mēbrum qn̄ declinat a ſua ꝯplōne nāli in
modica q̄ꝫtitate: tūc eiꝰ opatio modicū debilitat: ⁊ n̄ ſequū
tur inde foꝛtia vel grauia accidentia: ⁊ tale membꝝ dicit neu
trū ſm ſpeculationem medicine. Scdm aūt phyſicā ſpecu
lationem egrū noiat: eo ꝙ ſcia medicine nō procedit niſi ſꝫ
ſenſum. Si vo mēbꝝ ab equalitate ſua nāli foꝛtitet ⁊ i quā
titate magna declinauerit: tūc manifeſtiſſime debilitat eius
opatio. ⁊ eius vtutes deſtruunt. Hucuſqꝫ iā memoꝛatꝰ ſuꝫ
egritudines manifeſtas de diabete cū oībus ſuis ſpēbus: ⁊
ex qbus cāis hn̄t ꝓuenire ſm ꝙ noſtra ꝯſuetudo tractandi
exigit ⁊ reqrit. Nūc aūt intendo determinare de alia ſpecie
diabetis noiata a. G. in li. ſuo de egritudinibus interioꝛi-
bus. Et fuerūt qdā medici q crediderūt ꝙ vba eiꝰ ſint ꝯ̄ria
adinuicē: eo ꝙ dixit in iſto lib. de interiobꝰ ꝙ diabetes oꝛit
a ſiccitate renum: ⁊ in lib. q dicit maimoꝛ: dixit ꝙ fit a debi
litate virtutis mutatie renū. Et ſine dubio a debilitate renū
ꝓcedit h egritudo. ⁊ h ē vitas ꝙ d vna ſpē diabetis loqt. in
lib. de interioꝛibus: ⁊ d alia in maimoꝛ. Nūc vo tractabo d
cura haꝝ ſpēꝝ diabetis: tn̄ aliqua an̄ volo ꝓponere vba: et
ſunt iſta ꝙ cura mēbroꝝ ꝯſimiliū ē remouere cām facientē
egritudinem ⁊ reducere ea ad ſuā ꝯplōnē nālem. ꝯſiderādo
diuerſitatē mēbꝛoꝝ: ſm etatē pueritie ⁊ iuuentutis: ſenectu
tis ⁊ ſenij ⁊ ſm diuerſitatem ſexus ⁊ h eſt manifeſtū. ⁊ neceſ
ſarium eſt hec mēbꝛa curare cum medicinis exeuntibus in
contraria qualitate in ſili gradu exitus ſue complōnis. ⁊ ſi
volueris minuere de vtute medicine. vꝫ aliqd minus exeat
in ꝯ̄riam qualitatem egritudinis: nō erit pctm̄ nec iuſte es
reprehendendus ex hoc eo ꝙ id quod nō pōt cōpleri in duo
bus vel. 3. diebus ꝯplebis in pluribus ſm illā ſimilitudineꝫ.
Et certe h eſt via ꝑfecti viri. ⁊ expti i arte ſua. Quī. hy. dicit
ſtudeas tuo poſſe ꝓficere infirmo tuo cū icipis curare cum
in proſpiciēdo cū h ne inferas ei nocumētum. vide g̃ quam
vtile iſtud documentū exiſtit. Qua pp cum videris mēbꝛuꝫ
aliqd elongatum a ſua cōplōne nāli. in duobus vel tribuſ
gradibus ſtudeas ipſuꝫ ꝓmo reducere cū medicis ꝯ̄rijs il-
liꝰ qualitatis in vno gradu vel duobꝰ. Sꝫ hoc ꝯſiderādum
eſt cū ſumma diligentia ⁊ cautela. vꝫ metiendo q̄ꝫtitatē elō
gationis ꝯplōnis innālis a naturali. ⁊ ꝓpria cōplōne. qm̄ i
tm̄ vnus medicus excellit aliū inq̄ꝫtum veritati in cogſcen
do magis altero appꝛopinquat. Et hec res eſt valde neceſſa
ria ad ſciendū in arte medicine. ⁊ cū hoc indiget ſtudio ma
gno ⁊ expientia longa. Et ſup hoc eſt neceſſarium vt medi-
cus ſit boni ⁊ perfecti ac perſpicacis intellectus. O q̄ꝫ bene
dicit Ptholemeus: cum dicit ꝙ ſcientia ſtellarum ex re-
bus illis eſt. Et nota ꝙ omnia membꝛa pꝛincipalia indigēt
medicinis confoꝛtantibus eoꝛum virtutes licet contrarien-
tur accidentibus ⁊ egritudini. Medicine autem confoꝛtati-
ue ſunt medicine non multum ſtiptice. ⁊ hac confoꝛtatione
indigent cetera membꝛa. quoniam quodlibet membꝛum ꝓ
priam habet medicinam ⁊ ſibi conuenientem. Et pꝛedicte
medicine ſtiptice cum ſint aromatice. quia aromaticitas ne
ceſſaria eſt omnibus membꝛis. exceptis his que ex hoꝛribi
li nutriūtur: ſicut ſunt inteſtina. ⁊ renes. Egritudini vero cui
ſtipticitas infert nocumentum addere debes tantum d alijſ
medicinis donec illa ſtipticitas occultetur. Et ſic iam com
pleui id qd volui in hoc loco declarare. Nunc autem reſtat
mihi determinare de ſpecie illa diabetis que pꝛouenit ex
debilitate virtutis imutatiue. Attende ergo in hoc loco qd
dicturus ſum. ſcias itaqꝫ ꝙ vtus imutatiua ē vna ex vtuti-
bꝰ ꝓcedentibꝰ ab epate. Quaꝝ quatuoꝛ ibi eē repiunt. vꝫ.
attractiua: retentiua: mutatiua: ⁊ expulſiua. Et oēs iſte de-
ſtruunt deſtructa ꝯplōne epatis ipſius. Defectus aūt q ꝓ-
uenit a debilitate vtutis attractiue ē ꝙ mēbꝛa nō attrahūt
nutrimentū: ⁊ inde deueniunt ad defectū ⁊ ꝯſumptionē. A
dbilitate vtutis retentiue ſeqtur ꝙ ſuꝑfluitates q̄ exeūt per
ſudoꝛeꝫ vel ꝑ fluxū vētris: ſunt idigeſte. Sꝫ a debilitate vtu
tis mutatiue ꝓuenit hydropiſis: vel diabetes ſꝫ ſniam Ga.
Et a debilitate vtutis expulſiue ſeqtur ꝙ feces exeūt illau-
dabiles ⁊ tpe incōueniēti: ⁊ ꝙ id qd deberet exire cū fecibus
retinet. Et iteruꝫ a debilitate virtutis mutatiue pꝛouenit ꝙ
digeſtio ē iconueniēs in ſtō: ⁊ epate. ⁊ oībus alijs membꝛis
q̄re ex h ꝓueniūt ſpēs hydropiſis vꝫ. hypoſarca: aſclites: ⁊ ti
panites: ⁊ ē poſſibile ꝙ in vno eodē infirmo ſint due ex iſtis
ſpēbuꝫ ſil' ⁊ aliqn̄ tres: et a debilitate huiꝰ vtutis dicit Ga.
ꝙ efficit diabetes. Et ꝑ maioꝛi parte qn̄ vna ex iſtis virtu-
tibus debilitat: debilitant et reliq̄ ſi fuerit in mēbꝛo ꝓncipa
li: in reliqs vo mēbꝛis minime: eo ꝙ qn̄ nō ꝓncipalia exeūt
a ſua ꝯplōne nāli in calitatē: frigiditatē: ſiccitatē. vel humi-
ditatē. nō dbilitant pp hoc alia mēbꝛa. ſicut ex duabꝰ alijs
ſpēbus diabetis. Et ſcias ꝙ ille q patit diabetē non pōt aſ
ſueſcere coitū nec frequētare. Iſtis aūt iunge renes cū oleo
amigdalaꝝ dulciū mixto cū aqua dulci multotiēs in die. et
habeas cotū madefactū in iſtis pluries et ſuppone. Et ſi di
ſtillaueris ab alto ꝓdictā mixturā exiſtentē i ampulla habē
te os ſtrictū ſup renes erit maioꝛis efficacie et penetratiōis
cū adiutoꝛio dei. Et regendo ifirmū hoc regimine: liberabi
tur. ſ. in cibo dare ei oua gallinaꝝ et gallinas in taſſa: et ole
um eiꝰ in condimentis ſit oleū amigdalaꝝ dulcium: ⁊ come
dat amigdalas excoꝛticatas cuꝫ zucharo. Et hedus d lacte
eſt ei ꝯueniēs in taſſea. Et galline ēt decocte in bono lacte ſi
militer ꝯferūt multuꝫ. Et accidit etiā qn̄qꝫ renibꝰ debilitas
vtutis attractiue: ita ꝙ renes non attrahunt ſanguinem ad
ſui nutrimentū: quare miſcetur cuꝫ vꝛina: ⁊ ſeqtur ide ſpēs
hydropiſis q̄ dicit hypoſarca: cuiꝰ curā ſupiꝰ dterminaui in
curatiōe ſpecieꝝ hydropiſis. Si aūt dbilitas virtutis attra
ctiue renuꝫ fuerit ex ſuꝑflua humiditate ipſoꝛum: ⁊ de hoc
fueris certus: cura tūc eē dꝫ ꝯ̄ria ſupꝛadicte. da g̃ ei bibere
ſyrupuꝫ de coꝛticibꝰ citri: cū bona quātitate aq̄. Et cibaria
eiꝰ ſint turtures: paſſeres. ⁊ pulli aſſati in veru. ⁊ elixi ēt cum
almuri. vel in ſartagie fricti. Et galline aſſat: ſilr ꝯferunt. ⁊
ꝯcede ei vt multuꝫ coeat cū mulieribꝰ. Et fac eū exercitare.
qd ē ꝯtrariū eius cuiꝰ cā fuerit ex ſiccitate. qꝛ ille idiget ge-
te. ⁊ ocio oio. Et ꝓhibeas ei ne itret balneū. ⁊ ſi vult itrare
nō ponat ſe in lauello. Et eius itroitus ſit ante cibū. ſtando
ibi donec ſudet. ⁊ nō doꝛmiat poſtea. ⁊ ſic in bꝛeui liberabit
deo dante. Et pōt ēt deuenire ꝙ dicta debilitas virtutis at
tractiue renū ꝓcedat a deſtructiōe epatis. qd ē mēbꝛū pꝛin
cipale. ſꝫ h nō manifeſtat leuiter in renibꝰ. niſi pꝛopter mul
tam attractione ipſoꝝ. Et iaꝫ ſcis ꝙ virtus attractiua ꝓce-
dit in nutritione mēbꝛoꝝ alias vtutes. qm̄ retentiua nō reti
net. niſi rē attractā. ⁊ mutatiua nō alterat nec imutat niſi rē
retentā. ⁊ expulſiua non expellit niſi ex re attracta retenta et
imutata i tpe ſanitatis. ꝑ accn̄s aūt ⁊ ex violentia expulſiua
aliqn̄ expellit id qd nōdū eſt mutatū. Et hoc in hac debili
tate renum non de leui declarat. Sed qn̄ ꝯplō pꝛincipalis
mēbꝛi dſtruit: dſtruūt cetere vtutes. qꝛ qn̄ epar ifrigidat ifri
gidatiōe certa ⁊ manifeſta. deſtruit tūc virtus attractiua et
retentiua ⁊ mutatiua. Qꝛ ſi ſimpliciter ſiccitas pꝛiuauerit in
ipſo epe deſtruitur ide virtus mutatiua tū attractiua. reten
tiua ⁊ expulſiua nō ledunt manifeſte. niſi ſupabūdauerit in
exceſſu. Qꝛ ſi ſic fuerit oēs ide deſtruūtur. Et ſi hūiditas in
modica quātitate epati acqrit. nō ledit ex illa māifeſte. qꝛ ē
aſſuetus illa. Sꝫ ſi fuerit i exceſſu deſtruit attractiua et retē
tiua. Mutatiua vero et expulſiua nō multū ledunt ex illa.
Et in ſūma dico ꝙ q̄libet qualitas qn̄ ſupabūdauerit in ex
ceſſu. ē cā deſtructiōis ceteraꝝ virtutū. Et iam ſupius de-
terminaui de pꝛicipalitate huius membꝛi ⁊ eius nobilitate

⁊ de ſuis egritudinibus: ⁊ eius curis: ⁊ de his que ipſum
habent conſeruare.

¶ Capitulum.vii. Quod eſt de ſolutione continuitatis re
num ⁊ veſice.

N renibus quoqꝫ accidit qñqꝫ ſolutio continui
tatis queadmodũ ⁊ alijs mẽbris accidere cõſue
uit. Q si ex ferro vel ſimili facta fuerit: cura ẽ im
poſſibilis. Si vero ex apate fuerit confidere poſ
ſumus de ſalute ipſius: vtendo his q̃ habent ipſos conforta
re ⁊ diſſoluere: ſicut oleũ ro. bonũ. Et põt etiam in collo ve
ſice apa euenire: ſicut in renibus dixi fieri poſſe: ſed iſtud eſt
minus illo. Et quãdo apa oritur in collo veſice: veſica im
pletur vrina: ⁊ non põt exire ⁊ inde ſeqtur anguſtia ⁊ iquie
tudo cũ dolore forti. Et cura huius eſt flẽomia: minuendo d
ſanguine ſecundum q videbiť conuenire: cõſideratis tamẽ
cõditionibꝰ ſcriptis in iſto libro: ⁊ ſubtilia regimẽ ipſius: ſub
trahendo ei oẽs carnes. ⁊ panẽ etiã. ⁊ potũ ſilr minuere de
bes quantũ potes. Poſtqꝫ ſcis q via vrine ẽ oppilata. Et
ſi ex neceſſitate oꝫ teipſuꝫ cibare da ei talia quorum modica
quantitas multuꝫ nutriat: ſicut ſunt oua: da ergo ei duo eli
xa ſolũmõ. ⁊ inunge exterius collũ veſice cũ oleo ro. tepido
in quo role pluries ſint mutate. Et cũ hoc regimine cito li
berabiť prout credo deo dante: eo q reſoluit qđ paratũ eſt
reſolutioni ⁊ mitigat id qđ aptũ eſt recipere mitigationem
Et ſi non videris infirmum niſi poſtqꝫ ad ſaniem deuenerit
apa: tunc cura eũ ſicut dictũ eſt in apate renũ cũ fuerit aper
tũ: cognoſcendo q iſtud citius curať ⁊ leuiuꝫ apate renum
propter ſui paruitatẽ. Q si dicta eius plus qꝫ dixi igroſſata
fuerit: ſupueniet in loco groſſities preter naturam. ⁊ cõſtrin
getur vrina. ⁊ fortificabitur dolor. ita q neceſſe erit redire
ad primam curam. ſ. ad mitigandum. ⁊ reſoluendum. ⁊ ad
minuendum ſanguinem. Et poſſibile eſt q oppileť collum
veſicẽ cauſa lapidis. vel a ſanguine coagulato. aut a groſſa
ſanie: quare difficultas vrine ſequitur inde valida. Et cura
huius eſt intrare balneum. ⁊ reſupinare infirmũ ſuper dor
ſum ſuum. ⁊ mouere cum motu forti: q: ex tali motu grauia
ad inferiora deſcendunt ⁊ ſic lapis deſcendet in veſicam. et
fac eũ vrinare iacendo ſupinus. comprimendo ſua manu: et
vrinando ceſſabit dolor. Et poſtea da ei medicinas fortes
frangentes lapidem. Et non inueni aliquid q tam cito frã
geret lapidem. ſicut hoc qđ portauit pater meus ex oriente.
⁊ vocať oleũ alqſcemi. Et confert etiaꝫ mirabiliter paralyſi:
ita q ſanat eam eadem die. Et color huiꝰ olei eſt viridis. et
eſt ſubtile in ſubſtantia ⁊ clarũ ſicut aqua: aromatici odoris
acuti: ⁊ fortis. Et ego vidi plures hoies qui curati fuerunt
a lapide in. xxiiij. horis. ſ. q iſtud oleũ frangit lapidem i eis
in illo ſpatio. Et nunqꝫ vidi medicinã tẽpore meo tam velo
cis operationis: ⁊ tam miraculoſe ſicut iſta eſt. Et doſis iſtiꝰ
olei eſt quarta pars aur. i. Et ſi ſentit ifirmꝰ mordicationeꝫ
in vrinando: miſceatur cũ eo bis tm̃ de oleo amigdalarum
dulciũ: ⁊ propinetur ad potandũ. Q si non inueneris d iſto
da his ei de dianiſo ⁊ adriano tantum de vno quantum de
reliquo ſil. qm̃ confert multũ. Et ſi haberes de optimo et
puro balſamo ⁊ dabis ei ad bibendũ frangens lapidem. Et
iam recordor cum eſſem in carceribꝰ hali q ipſe miſit mihi
ſcriptorem vnũ ſuum. qui erat in conditione mortis a lapi
de. ⁊ precepi ei vt biberet tertiam partem. ℥. de optimo balſa
mo ⁊ eiecit lapidem cum ipſa vrina ipſo die. Et de hoc ſui
medici mirati fuerũt valde: querentes a me ſi hoc haberem
ab aliquo auctore. Quibus dixi q ſic. Et ẽ poſſibile q op
pileť via vrine a ſanguine coagulato. vel a ſanie groſſa. quo
rum forma eſt forma ſanguiſuge. Et iſta indigent oio abſter
ſiuis: apitiuis: ⁊ inciſiuis. qꝫuis faciant mordicationẽ. ⁊ pro
creent dolorem. Sed hoc ex neceſſitate couenit. Et da ei ad
bibendum aquam mellis in qua decocta ſint ſemina com
munia ⁊ ligritia. Et qđ velocius cõfert iſtis eſt ſyrupus ſqn
ꝫabin cũ decoctione liquiritie. Et cõfert etiam i hoc caſu in
ſyringa que in arabico dicitur alchatatah. proijciendo per
ipſam mel deſpumatum cum aqua liquiritie.

¶ Capitulum. viij. Quod eſt de debilitate veſice ⁊ exitu i
uoluntario vrine.

T accidit aliquando dbilitas veſice. ita q non
põt vrinã retinere. Et cãs eiꝰ ſupius determina
ui. Et fit ſilr a mordicatiõe vrine q nõ põt eam
retinere quare guttatim erit. Et fit ẽt a debilitate
virtutis retentiue: vnde erit inordinate vrina. Et iſtud eue
nit aut a mala cõplõne mẽbri aut ab humiditate ſuperflua
ibibita in eodẽ membro. vel a re extrinſeca. velut ſenibus
qñ ſedent ſuper lapides frigidos. vel induũt iterulas ⁊ ſara
bulas madefactas. ⁊ ſimilia. Et põt eſſe ex receptione medi
cinarũ fridarũ. vel appõne coꝝ q̃ ſunt in vltima friditate er
rore medicorũ in apate calido. Si aũt hec paſſio fuerit ex
humiditate ſupflua ibibita in mẽbro. Cura eſt ſubtiliare re
gimẽ. ⁊ deſiccare illud. dando ei panẽ bñ fermẽtatũ made
factũ in almuri ⁊ oleo. ⁊ turtures. ⁊ paſſeres aſſate et ſuffri
cte cõferũt. bibendo aquã in modica quãtitate. Et cũ bibit
illam miſceat ipſaꝫ cũ ſyrupo corticis citri. vel maſticis. vel
ſqnanti. Et iunge exteriꝰ locũ cũ oleo macis mixto cũ oleo
ro. ſpargẽdo deſup poſt inunctionẽ de macis pulueriꝫatis
Et h facies donec fuerit liberatus. Si vo dcã egritudo fue
rit ex mala cõplõne fria ſolũmõ abſqꝫ humoris vitio. vnge
cũ oleo aneti. ⁊ de alchecoem ſi. mixtis añ cũ quarta parte
coꝝ olei amygdalaꝝ: ⁊ cõtinua hec donec fuerit liberatus.
Et ciba eũ carnibꝰ anatis: et anſeris aſſatis: vel decoctis cũ
rapis. Et colũbini ſilueſtres maſculi ẽt ſunt ei vtiles. Et in
iſtis duabus cauſis. ſ. qñ fuerit ex ſuperflua hũiditate: vel
ex friditate cõfert iungere nuchã poſt caput cũ oleo de len
tiſco: aut oleo balſami: cui mixta ſit decima pars olei ſyna
pis. Et fac abſtinere eum ab oibꝰ rebus fridis ⁊ humidis et
ꝓprie ab aq̃: q: ipſa nãliter eſt nociua oibus paſſionibus q̃
ſunt ex frida ⁊ humida cã: qm̃ nos non vtimur in nutritiõe
aliq̃ elio ſimplici niſi aq̃. Q si qs dixerit nos vtimur igne
cũ decoquimus taſſeã. vel carnes elixas ad igneꝫ. Dicimus
q hec nõ eſt q̃ſtio: q: ſi operati ſumus ignẽ in decoquẽdo p̃
dicta: miſcemus aquã in illa decoctione q̃ frãgit virtutem
ignis. Et ſi dixerit iã decoquunť carnes ⁊ ſcia ſine aqua di
cimus q hoc fit in minori pte: q: cognitũ eſt q ſemia aſſata
⁊ carnes aſſate nõ cõtinuanť ab hoibꝰ niſi ſemel in mẽſe vel
bis. Et ego credo q de mille hoibus vix vnus repiatur q
aqua nõ vtať. Et ſi adhuc dicet: nonne qñ imus per deſer
tũ ⁊ deficit nobis aqua recurrimus ad lac loco aque. ⁊ ma
xime ad lac ifrigidatũ: dicimus q non reperitur de cibis cõ
poſitis aliquis ſic frigidus ⁊ humidus. et ita vicinus aque
ſicut lac. Et iam deuiaui ab intentione ꝓpa: ⁊ redeo ad ipaꝫ
Et dico q ſi fecerit iſta queadmodũ dixi: liberabiť cuꝫ ad
iutorio dei. Et hucuſqꝫ locutus ſum de renibꝰ ⁊ veſica: nũc
autem incipiam loqui de teſticulis.

¶ Tractatus. iij. Qui eſt de raicis ⁊ cõtinet capl'a quinque.

¶ Cap. i. Quod eſt de teſticulis ⁊ de ſterilitate que ex ma
la complexione ipſorum procedit.

Ico q teſticuli ſunt ex numero principaliũ
membroꝝ: ⁊ coꝝ vtus eſt magna valde: q:
manifeſte videmus q qlibet eunuchus hꝫ
vocẽ ſubtilem: ⁊ eſt vilis cõſuetudinis: ⁊ mo
ris ⁊ eſt abſqꝫ barba: ⁊ non eſt ſtabilis ſen
ſus: ⁊ vix vnqꝫ inueni ur eunuchus ſenſati
ſenſus ⁊ itellectus: nec legalis: nec vnqꝫ fuit auditum q ali
quis caſtratus fuiſſet bonoꝝ morum. Sed forſitan aliq repe
riuntur q habent aliquam ꝓbitatem cuꝫ idonea ⁊ pulchra
receptione ſeu collectione: ſed hoc non habent a ſe: ſed a do
ctrina aliorum: q: id qđ a ſuo ꝓprio intellectu procedit: mo
dicum valere: vel nihil penitus reperitur. Et aliqui iſtorum
reperiuntur q non fugerent a leone: ⁊ ſunt facientes magna
dona. Et iſti idẽ aliqñ fuganť a modico qd: ⁊ recipiunt re
tro modicũ q ꝑus dederunt. ergo rõnabilr vdeť ex his q
teſticuli ſunt membra ꝑncipalia. Et accidit eis aliqñ q ſper
ma veniens in ipſis non bene digeritur: quare nõ generant.
Q si hec mala cõplexio in vtero materno fuerit acqſita. non

eſt laborandū̄ a medico. Q̄ ſi fuerit poſt natiuitatē acq̄ſita. aut aliquā habuerunt ab extrinſeco cōtuſionē: vel aliquam groſſitiē ꝑter naturā habuerūt. bene tūc curā recipe poſſūt vide ergo ꝙ ſi aliq̄s iuuenis vel medie etatis ſubito abſq̄ cā cognita vel manifeſta ſterilis factus fuerit: eſto certus ꝙ illud nō ꝓcedit niſi aut a mala cōplexiōe calida in exceſſu vel frigida: aut hūida. vel ſicca. aut a cōpoſita ex iſtis qualitatib⁹ ſm ꝙ ꝯponunť adinuicē. Et pōt ēt euenire a nimia: ipetuoſitate caliditatis febris. Et ego cū eſſē iuuenis vſus erā regimine calido. ⁊ nō generabā. ⁊ neſciebam cauſam: de mū habui cauſon. ⁊ vſus fui cucurbitis. ⁊ odorabā nenufar ⁊ cāforā cum pomis. ⁊ cū fui a febre liberatus genui filios quos habeo. ⁊ alios ꝑter ipſos plēs. Et ſic habes curā huius. ſ. q: ſuare debes iſtud regimē. ⁊ dare debes ei ad comedendū cucurbitā decoctā cum portulacis. ⁊ cū pane bene fermentato. ꝯſiderādo ꝙ modica quātitas hax rerū ꝯfert ei multū. Si aūt dicta paſſio fuerit a cōplexione frigida. ſcire dbes ꝙ modica frigiditas multū ipedit generationē: ⁊ nos tꝑare debemus illā complexionē frigidam cum rebus que ſint talis caliditatis ꝙ non noceat generationi. Et hoc accidēs multotiēs ſenibus accidere reperitur. Et cura hui⁹ eſt dare ei de tertio i tertiū diē pōdus aurei vni⁹ de tyriaca magna aut de mitridato. ſed mitridatū magis comēdo in hoc caſu. Regimē eius ſit vt des ei colūbos elyxos cum rapis. vel ſine rapis ponendo has ſpēs cū eis. ℞. piperis longi: ⁊ cardamomi. ⁊ cinamomi electi. ⁊ aliq̄d etiā de pipere nigro ⁊ cicera etiā ſunt bona in hac intentione. ⁊ loco olei oliuax pone oleū amigdalax: ⁊ inunge membra ſpermatis cū oleo de granis alzaurij ⁊ oleo roſaceo. inunge poſteriora capitis cū ſpina tota ex oleo de ben. in cuius. ℥. i. ſit diſſolut⁹ aur. ʒ. optime ambre. Et da ei ad bibendū ſyrupū de pomis cū ter tanto aq̄ calē. ⁊ cū duob⁹ granis muſci. ⁊ vbi dixi ꝙ debes cū inungere. inunge fricādo eū fortiter. Et ciba eū ouis elyxis. ⁊ oua ēt piſciū denſox nō hñtiū multas ſpinas cōferūt i hoc caſu. ⁊ gñaliter dico ꝙ oua piſciū ſunt vtiliora ipſis piſcib⁹. Et pro certo cepe cocte cū carnibus arietinis bonis multū ꝯferunt. ⁊ etiam crude valent ad hoc. preter ꝙ ego dico ꝙ ſꝑma gñatū ex ipſis ꝑeat filiū ſtultū atq̄ ſtolidū, niſi deus auertat qui mūdū regit ⁊ gubernat ſuo precepto ⁊ volūtate. Et ſi ſꝑma qđ generať fuerit humidum. nō tñ i exceſſu ꝑeat fcias. Et ſi i exceſſu fuerit humidū nō generat vllo mō. Et cura hox eſt conuertere complōnem eox ad ſiccitatē. Et dabis ei ad bibendū ſyrupū d corticib⁹ citri cū aqua thermax. Et ſi nō poſſes habere de illa aq̄ fac bulire d aqua cōi i vaſe optie vitreato vſq̄ ad ꝯſumptionē medietatis: ⁊ cū illa ſyrupū diſtēperabis: ⁊ comedere ēt cortices citri cōfert. Impediť ēt generatio ⁊ deſtruiť a ſiccitate ſupflua. Q̄ ſi dicta ſiccitas nō fuerit ſupflua pro maiori parte ꝑcreabit maſculū. tamē oia iuſſu creatoris ꝓcedūt Si aūt ſiccitas exuberauerit in exceſſu: nullatenus gñabit. Et corū cure ſunt difficiles tamē ſi longo tpe abſtinuerit ab vſu muliex poſt erit ꝙ generabit. Si autē dicte qualitates fuerint cōpoſite. vz ꝙ dicta membra ſpermatis fuerint cōpleſionata mala ꝯplōne frida ⁊ ſicca: aut frigida ⁊ humida: ſcias ꝙ iſte due complōnes modicū hñt generare. Complexio vero fria ⁊ ſicca generat ſperma in modica quantitate: ⁊ illud qđ generať eſt ſubtile. Frida aūt complō ⁊ humida facit ſubtile magis ſꝑma: ſed nō in tā modica quantitate: ⁊ iſti modicū generāt: ⁊ qñ generant ꝓ maiori pte faciunt feminas. Et cura hox eſt rectificare ꝯplōnes eox cū medicis oppoſitis complōnibus: componendo eas ſm ꝙ cōuenit. Qui aūt hñt complōnē calām ⁊ ſiccā: habent appetitum mulieꝝ tꝑatū: ſꝫ velociter eijciunt ſꝑma. Et poſtq̄ incipiūt ſꝑmatizare appetitus ē fortiſſim⁹. ⁊ ſꝑma ē groſſū valde: ⁊ ꝓ maiori pte iſti generāt maſculos donec icipiunt ſeneſcere. Et q̄ habēt complōnē calām ⁊ humidā ſunt habentes appetitū fortiſſimū anteq̄ eijciunt ſꝑma: ⁊ non eijciunt illud tā velociter: ſicut illi q̄ hñt complōnē calā ⁊ ſiccā. Et ſꝑma ipſox eſt mediocre iter groſſum ⁊ ſubtile: ⁊ pro maiori parte faciunt maſculos: ⁊ ſi generant feminas ſunt viriles in fortitudine: ⁊ impoſitate patiendi labores: ⁊ totū ꝓcedit ſm volūtatē diuinā: q̄ ſciēs eſt oium ſecretox: ſꝫ teneor recordari de h̄ qđ dñt medici. Et ꝓ certo medici loquunť vſq̄ q̄ intellectus eox pōt attingere. Et abinde deſiſtunt. Et dicūt ſimiliter medici ꝙ habentes talē ꝯplōnem. ſ. calām ⁊ humidam generant multos filios: ⁊ generant quaſi vſq̄ ad finē ſenectutis abſq̄ debilitare ṽtutis eox. Ariſtoteles ṽo dicit ꝙ a ſeptuaginta annis ſupra nullus pōt maſculū generare ſꝫ expimentū nobis certificat: et manifeſtat ꝙ nō ſic eſt: q: multos vidimus octogenarios ⁊ ſupra maſculos gñaſſe Et quāuis ſint pauci: ēt ex cētū ⁊ ſupra maſculos gñauerunt. Et laus ſit ⁊ gloria ipſi q̄ hoc fecit ⁊ diſpoſuit. Et credunt quāplures aſtrologi ꝙ natiuitas aliqua nō poſſit eſſe talis ꝙ tranſeat centū. xx. annos. Sꝫ hec verba nō ſunt concedenda: q: ſcimus certiſſime ꝙ ſpere ⁊ ſtelle: ⁊ materia ⁊ forma tp̄s ⁊ locus ſunt res create ⁊ generate: quare nullū ꝑfectū vl' nocumētum poſſunt agere vl' imprimere niſi ꝑcepto ⁊ voluntate diuine ꝓuidentie. Et volo dicere i hoc loco q̄đ mihi ſucceſſit cū eſſē in carceribus de haly. Uxor mea erat pregnans: ⁊ hoc ignorabam: ⁊ ipſa infirmata fuit tali paſſionem ꝙ neceſſe fuit mihi dare ei medicinam laxatiuā: q̄ fuit talis ꝙ nullus poſſet eſtimare ꝙ aliqua ꝑgnās ēt ex aſſumptione modice quantitatis fetus in ea poſſꝫ remanere: ⁊ ipa recepit eam abſq̄ leſione ſui ⁊ fetus. ⁊ poſtea declarata fuit impregnatio eius: ⁊ me penituit valde de errore quē feceraꝫ quare miſericordiam queſiui ab altiſſimo creatore de eodē ⁊ peperit filiū maſculum: quē hodie mecum habeo. O quā cōmēdanda ſunt verba Ga. cū dicit: ꝙ qui a ſciſſura dure matris vl' pie matris liberatur deus illum ſuſcitauit. he ā t complōnes que preſcripte ſunt alie ſunt a natiuitate. i. i vtero materno acq̄ſite. ⁊ alie ſunt que poſt natiuitatē acquiruntur: via aūt ꝯueniens ad hoc ē vt facias redire eū ad ſuā cōplexionē naturalem. ⁊ hoc cū medicis oppoſitis: ſed nō i eodem gradu ſui exitus ver. g. Q̄ ſi aliquis elongatus fuerit a ſua cōplōne nāli verſus caliditatē i duobus gradib⁹ nō debes ei dare medicinas frigidas in duobus gradibus: ſed ſolum in primo gradu. eo ꝙ continuando diu iſtud regimen. reduces eū ꝓ certo ad ſuam ꝯplexionem naturalem abſq̄ leſione ⁊ infirmitate. Et ſi ſubito intenderis ad reductionem ſue qualitatis cū medicinis oio oppoſitis poterit eſſe ſi erit fortis ꝙ ſuſtinebit ſe ⁊ liberabitur. Sed ſi fuerit debilis: aut ratione etatis vel nature dubitandum eſt ꝙ ipſum ad mortem facias deuenire. Quare agēdū ē remiſſius ⁊ magis tēperate ſicut dixi. Et totum quod diximus huc uſq̄ intelligēdum ē ſi egritudo fuerit accidētalis. Sꝫ ſi egritudo fuerit naturalis: hoc ē in vtero materno acquiſita. non euadet niſi vno iſtorum duorum modorum. vz. aut ſtudeas eū taliter regere ꝙ facias eum ꝑmanere in ſua craſi ⁊ cōplōne naturali. ⁊ ſic poterit vocari ſanus in illa complōne. aut vt reducas illum paulatiue ad oppoſitum ſue naturalis complexionis. ⁊ hoc non poteſt fieri niſi in puero ⁊ in minori pte. Si vero fuerit maioris etatis. nullo mō ipſa ſua complexio naturalis poterit permutari. Et a pueritia etiā non poteſt tranſmutari. niſi cum magna difficultate: ⁊ poſt longitudinē tēporis cum multis expēſis. ⁊ diuerſis ꝯditionibus. ita vt non facias ipſum exire ⁊ elongari a ſuis debitis operatōnibus naturalibus. Et iam huc uſq̄ declaraui ſigna ꝓpria complexionis huius mēbri vniuſcuiuſq̄ complōnis gñaliter. Nūc aūt remanet mihi d̄clarare alia ſigna ſpālia. ⁊ ſūt iſta ꝙ pili in pectine citius oriuntur in complōne calida q̄ in frigida: ⁊ adhuc citius. ſi fuerit calida ⁊ ſicca. ſꝫ cum d̄ueneri: ad ſenectutē nō creſcunt tā velociter. ⁊ ēt in complōne calida ⁊ ſicca ſunt pili criſpi ⁊ groſſi ⁊ nigri. In frigida vero non oriuntur ita cito. ⁊ ſubtiles ſunt ⁊ non ita duri. ſꝫ ſunt blondi. ⁊ ēt quando fuerint. ſ. teſticuli frigide ⁊ ſicce cōplōnis. Cum aūt fuerit frigida ⁊ humida complexio huius mēbri. erunt pili albi. coloris lini ⁊ ſubtiles. ⁊ cum creſcunt tēdunt aliquantulum ad nigredinē. Et non inuenies ex iſtis

cõplexionib⁹ qui ſint debiliores in coitu q̃ȝ qui ſunt frigide
⁊ ſicce complexionis: ſed qui ſunt calide ⁊ ſicce complexiõis
velociſſime eriguntur cũ forti ⁊ acuto appetitu: ſed cito de⸗
bilitantur: ⁊ eorum virtutes diminuuntur.

¶ Cap. ij. Quod eſt de apoſtemate teſticulorum.

T Oriunť q̃dẽ in hoc mẽbro apata queadmoduȝ
in alijs mẽbris: ⁊ hec apata ſunt malicioſa. ⁊ fal
ſa et nã ꝓpria ſui mẽbri. Stude g̃ phlebotomare
patientẽ ex baſilica. ſi fuerit egritudo ex abundã
tia ſanguinis. ex oppoſita parte egritudinis. Et pone d̃ſuꝑ
emplaſtrũ ex faria ordei factũ ⁊ ſucco memite: ⁊ depanicald
quoꝝ partes ſint equales. camemille anthere. ana partem
mediã. que terenda ſunt tere. et miſce cũ aceto ⁊ aqua ro. et
fac emplin. et pone deſuper. et ad huc ſuprapone folia fici.
Et inunge locũ primo cum oleo ro. ⁊ ſucco ſempuiue ⁊ ace
to quoꝝ partes ſint equales. hoc emplaſtrũ ⁊ inunctio etiã
proprie valet Si apa fuerit ex cholera. aut ſi i ipo colera do
minatur. et ſi virtus fortis fuerit. purga eum cũ his q̃ chole
ram educunt: ſicut cuȝ ſero caprino coagulato cũ lacte fici
ponẽdo ex ſcamonea intus quartã partẽ aur. vni⁹. ⁊ d̃ ſyru
po maſticis. ℥. ij. nõ ponẽdo aliq̃d vnctuoſũ. q̃mſi fieret pro
uocareť calor. Et q̃ñtitas aceti q̃ poniť i iſtis apatib⁹ cho
lericis nõ dȝ eſſe niſi tm̃ q̃d poſſit ducere virtutes medicina
rũ ad locũ. eo ꝙ acetũ nõ mitigat ꝑfecte vbi cholera dñať:
ſed mitigat ꝑfecte vbi ſanguis vel flegma abũdare repitur.
et iſtud nota. Si aũt apa fuerit flegmaticũ. q̃d plurib⁹ ⁊ di
uerſis modis eẽ reperiť. ſ. q: põt eẽ ex fl'ate vitreo. ⁊ illud eſt
groſſum. vel ex fl'ate aduſto. et illud ẽ ſalſum. vl' poteſt eẽ ex
fl'ate q̃d nõ ẽ in vltima groſſitie. Et põt eẽ ex fl'ate acetoſo. et
⁊ illud fl'a q̃d non ẽ i vltima groſſitie ẽ naturale. Et poteſt
etiã eẽ illud apa aquoſum. ⁊ cum premiť digyto cedit. In
iſtis itaq̃ȝ apatib⁹ fl'aticis vtere emplaſtro facto ex faria or⸗
dei. ⁊ cinere lentiſci. ⁊ miſce cum aceto ⁊ aqua ana partes e
quales. ⁊ pone deſuꝑ. Si aũt iſtud apa fuerit ex flegmate
groſſo valde: ⁊ fac emplaſtrũ q̃d diximus in apoſtemate ſan
guineo. ſed adde de camemilla. ⁊ aceto in maiori quantita⸗
te ſatis. Si vero dictum apoſtema fuerit melancholicum. ⁊
ad olorem nigrum deuenerit ſcias ꝙ iſtud apoſtema non
poterit ſic permanere. immo augmentabitur valde. Q: ſi vo
lueris ipſum medicinare cum fortibus medicinis fortifica⸗
bitur egritudo. et augmentabitur apoſtema. Sed ſufficit ti
bi euacuare corpus a melãcholia. Et hoc cum barburia. i.
cum polypodio ⁊ lapide lazuli. ⁊ epithio. ana partes equa⸗
les. ⁊ adde ad rectificandum eoꝝ malitiã. ⁊ ſuã ſiccitateȝ re
mouendam: flores nenufaris ⁊ violas ana partẽ. ʒ. hellebo
ri nigri quartã partẽ vnius. piſteť quelibet per ſe. ⁊ cribel⸗
lentur. Et frica dictas medicinas cũ aur. i. olei amigdalaꝝ
dulcium. ⁊ incorpora cum ſyrupo ſquinzibin. Ea da ei de
iſto medicamine ieiuno ſtomacho cum aqua tepida ad bi⸗
benduȝ aur. v. facta ⁊ ſeruata cõueniẽti dieta diebus pluri
bus. Et pone ſpacium inter vnam aſſumptionẽ huius mẽ
dicaminis et aliã tot dies quot aſſellauerit ſellas infirmus
ex eadem. Et poſtea iteruȝ dabis. q̃m iſte humor ꝑ maiori
parte nõ euacuať vna purgatiõe. quare ꝯuenit pluries ite⸗
rare: ſemꝑ ponẽdo ſpatiuȝ tot dieꝝ quot ſellas fecerit ifirm⁹
Tempus aũt in quo dare debes laxatiuuȝ eẽ dȝ temperatũ
in caliditate. frigiditate ſiccitate et humiditate. Et nõ atten
das dicta aſtrologorum in diuiſione temporum anni q diui
dant ipſa ſm certũ ſpacium dierum vel menſium q̃m ſcia
medicine non ſic procedit: imo ſm ſenſum et ſenſibilitatem
procedit. q: illud tẽpus ẽ temperatum vbiq̃ȝ terrarũ i qu o
ꝑcipitur tẽperies. ſ. equalitas iter caliditatẽ frigiditatẽ ſicci
tatẽ et humiditatẽ: in quocũq̃ȝ die vel mẽſe ãni fuerit. Et ſa
piẽtes de toleta cõtradicũt huic opinioni aſtrologorum di
centes ꝙ ſcia radicalis medicine cui adherere debemus eſt
ſcdm ſenſum et eſtimationẽ perfectam in arte medicine. Et
dico ꝙ medici non laudant purgationẽ vel flebotomiam
niſi in tꝑe temperato. eo ꝙ q̃n tempus elongatur multum
a temperie verſus frigiditatem humores generaliter ſunt
coagulati. et cõpacti et difficulter purgant. et mouent. Et ſi
volueris omnino purgare in talitꝑe cũ medicamine laxati⸗
uo. timẽdum ẽ de excoriatione inteſtinoruȝ eo ꝙ frigiditas
aeris comprimit et expellit hũores ad ſtõm ⁊ aditeſtia. qua
re ſi dederis laxatiuum illa de cauſa. poterit dyſenteria eue
nire hac de cauſa quia natura eſt et fuit pigra ad euacuan⸗
dum humores coagulatos et inuiſcatos in mẽbris. et facta
violẽtia a medicamie laxatiuo inde dyſenteria ſubſequitur.
Si vero aer ad caliditatẽ ſupfluam declinauerit humores
tunc velociſſime euacuantur. et mouentur q: humores ſunt
diſſoluti ꝓpter caliditatẽ. Et poſt talẽ euacuationẽ ſeq̃tur d̃
bilitas magna: quia ſpiritus ẽt diſſoluũtur illa d̃ cauſa. Et
cũ dico ſpiritus intelligo ex quatuor mẽbris principalib⁹.
vȝ corde. epate. cerebro. et teſticulis: quoniam iſti quatuor
ſpiritus iſtoꝝ quatuor mẽbrorum ſunt ſuſtẽtacula humane
nature. Q: ſi tẽpus fuerit ſuperflue ſiccitatis. inde ſpaſmuſ
poterit ꝓuenire. Et ſi fuerit ſuperflue humiditatis debilita
tur ab ipſa purgatione patiens cauſa relaxationis et de⸗
bilitatis virtutis retentiue. et ſubſequitur inde fluxus ſuꝑ
fluxus. qui dicitur liẽteria. quia quando virtute retentiua
priuatur mẽbrum. oẽs alie virtutes d̃ſtruũtur cognoſcendo
ꝙ id quod dixi d̃ compl'onibus ſimplicibus vix reperitur
pro maiori parte in aliquo tẽpore et regione. ſed compoſite
bene reperiuntur. ſicut eſt caliditas ⁊ humiditas. frigiditas
et ſiccitas. frigiditas et humiditas. Sed per ſimplices com
plexiões poteris compoſitas cognoſcere atq̃ȝ ſcire. ſicut do
cui. Et vide quid faciunt tempora anni. q: in aliquo anno
arbores velociter vireſcunt. et properãt citiſſime ad produ⸗
cẽdum flores folia et fructus. et in alio tardant. Quare me
dicina nõ procedit niſi ſm ſenſum. Q: ſi ꝓceſſeris in hac cu
ra iſto ordine et regimine. ſ. ſupponẽdo mẽbro que habeãt
diſſoluere. et que habeant ſtipticitatem. et ſubtiliare et miti
gare. tunc cognoſces iuuamẽtum patiẽtis. Et q̃uis ad ꝑfe
ctã liberationeȝ nõ d̃uenerit tñ egritudo alleuiabiť. et dimi
nuetur apa oino. Et cum ꝭ toto indiget rectificatione cibi:
et d̃ melioribus cibis eſt gallina in taſſea. Sciẽdo ꝙ ab ace
to eſt abſtinendum in omni egritudine melancholica. et ab
omnibus cibis groſſi nutrimenti: ſicut ſunt piſces: oliue. et
caules. et carnes bouine: et antiquorum arietum. et camelo
rum. leporum. ⁊ hircorum. ⁊ ſtambeccoruȝ. ceruoꝝ. et day
norum. et caprarum. et ſimilium. et quoniã ſua groſſitudie
⁊ ſiccitate nocumentũ inferunt in hac egritudine. vna autẽ
paſſa et ad ſolem exiccata confert in hac paſſione. et grana
pini. et amygdale dulces non nocent: imo conferunt. Teſti
culis autem quandoq̃ȝ accidit mala complexio cum dolo⸗
re. et ſine dolore. Humida eni complexio mala ſola ẽ abſq̃ȝ
forti dolore ſed operatiões membri perturbat et inde mali⸗
gne et graues eueniunt egritudines. Sed quia teſticuli ſũt
membra compoſita accidit in eis eneruatio ſeu relaxatio ex
forti attractatione. Et ſi ex hoc non fit ruptura aliquarum
venarum vel aliorum membrorum erit facilis eiuſ cura. Si
vero aliqua ruptura ibi facta fuerit. et complexio eius cali⸗
da et humida extiterit. ibi putredo generatur: que poſtea in
diget euacuatione cum ferro. vel medicina. Si autem com
plexio patientis ſicca multum fuerit. quanuis ruptura mo
dica fuerit exiccantur teſticuli ⁊ arefiunt.

¶ Ca. iij. Quod eſt de mala comp'one ſicca teſticulorum.

P Oteſt quandoq̃ȝ teſticulis ſiccitas ⁊ macies eue
ni. reet hoc pluries fit poſt curationeȝ apoſtema
tum eorum. Cura autẽ horum eſt phlebotomia
ſeruatis coditionibus ſupradictis. et deſuꝑ pone
cotum madefactum in oleo ro. aromatizato. Et cum dico
oleum roſatum intelligo q̃d factum ſit ex oliuis recentibus
ſine ſale. et ꝙ non fuerint vel ſteterint ammaſſate. ne ide poſ
ſint ſiccitatẽ acquirere ⁊ habere. Et ꝙ illud oleum ſit reno⸗
uatum ex roſis recentibus annis pluribus: iterando roſas
pluries in anno. ⁊ ſubtilia regimen eius remouẽdo eum ab
omni gñe vel ſpecie carnis et ſufficiet ei dare panẽ bñfermẽ
tatum cum lactucis vel portulacis decoctis: q̃m iſtud regi⸗

mē remouet groſſitudinē q̄ accidit ab apoſtemate. et inunge poſtea locū cū oleo de alzarij. i. de nucibus cypreſſi ⁊ anetio quoꝝ ptes ſint equales. Et ſerua iſtud regimē donec perfecte fuerit liberatus. Q̄ ſi cōtuſi fuerint: phlebotoma patientem: ⁊ inunge cū oleo ro. ſupradicto ⁊ ſubtilia regimen multuꝫ: ⁊ ſic optime ⁊ pfecte liberabit ꝑut credo: ſi vo fortis fuerit ꝯtuſio: difficil' erit cura: tñ eadē ē cū ſupraſcripta. Et accidit ēt qñqꝫ teſticul' relaxatio. ⁊ h̄ accidere pōt: aut ab egritudine q̄ fit in eis: vel ꝑꝑ debilitatē renū. Et cū cōfortaṫ corpus: ⁊ rectificaṫ: moueṫ iſtud accidēs. Et fit qñqꝫ a ſenectute: ⁊ pro certo ſenectus ē egritudo naturalis. Et cura huius eſt inungere teſticulos cum oleo balſami. Et ſi non inuenis balſamū: pone loco eius oleum de alzeuru: ſed non ē tante efficacie. ⁊ inunge ēt ſpinam cum p̄dictis: ſicut dictū ē.

¶ Capitulum. iiij. Quod ē de crepatura.

T accidit qñqꝫ in orificio nerui ī quo pendēt teſticuli: ſeu in foramine: dilatatio. aut cā ſupfluē humiditatis flegmatice. vel ex ſenectute: aut alterius de cā. ⁊ pōt etiam inde deſcēdere ad burſaꝫ teſticulorum vētoſitas. vel aliqua humiditas q̄ aſſimilatur ſpeciei crepature. Et cura huius eſt vt infirmus cotinue ſupinus iaceat: ponēdo puluinar ſeu cuſſinum magnum ſub coxis. Q̄ ſi id qđ cecidit in burſam teſticuli ē vapor. ſtudeas illum diſſoluere: ⁊ pone deforis ſuper orificium ſtiptica. Et ſubtilia regimē eius. dando ei turtures ⁊ paſſeres. Et pone ſuper locuꝫ camemillam: roſas. ⁊ nuces de alchabaru ideſt cypreſſi. ⁊ incorpora eas cuꝫ agreſta ⁊ aqua equaliter Et vtere iſto medicamine donec fuerit liberatus. Et ſi id qđ deſcenderit vel ē in burſa fuerit humor: ⁊ eſt in quantitate pua. diſſolue illū cū camemilla ⁊ faria ordei mirtis ⁊ mala xatis cū lixiuio facto cū cinere cypreſſi. Si aūt dictus humor in magna quātitate extiterit: ſtudeas ſtringere locum cum farina hordei: ⁊ nucibus cypreſſi mirti cum agreſta. ⁊ p̄cipe alicui chirurgico vt aperiat inferius burſam teſticuli cum aliquo ferro frigido. ſ. cum lācea ſubtili inuncta cuꝫ oleo ro. modicum ipſam intus penetrādo: ita ꝙ faciat parū foramē ꝑ qđ ſolū ille humor poſſit exire: ⁊ cū dictus humor fuerit bñ euacuatus: ſtudeas ſolidare foramē cū vnguēto ſeu emplaſtro de alnacli. i. de palma. Et accidit ēt qñqꝫ in foramine nerui predicti ī quo pēdent teſticuli ꝙ exclamatur ⁊ extenditur ⁊ dilataṫ extra nām: intm̄ ꝙ inde deſcendūt inteſtina: ⁊ hec eſt deterior oī alia ſpē crepature: ⁊ iſti vix ⁊ cū difficultate maxima liberātur. Huic qdē p̄cipe vt iaceat eo modo quo. ſ. dixi: ⁊ fac eū abſtinere ab oī motu ⁊ labore: ⁊ reduc inteſtinū intus ad locū ſuū paulatiue: ⁊ fac emplm̄ deſuꝑ ex farina hordei. ⁊ de andaruzera. i. hypogſtidoſ: ⁊ đ cupatras: ⁊ de nucibus cypreſſi quoꝝ ptes ſint equales: piſtenṫ ⁊ cribellenṫ: ⁊ incorporenṫ cū agreſta vel aceto. ⁊ q̄zuis non habeas ex hoc finē intentū oīo: tñ alleuiabiṫ egritudo regimine tali. Et ſcias ꝙ eoꝝ q ſunt in fine iuuentutis cura eſt impoſſibilis ꝑꝑ ſiccitatē ſue ꝯplōnis ⁊ ꝑꝑ duriciē pelliculę exlamate. Infantes autē paruuli ſimiliter non liberātur alia de cauſa. ſ. q: non poſſunt abſtinere a fletu ⁊ motu inordinato ⁊ labore: ⁊ ꝓpter hoc non ꝯſolidantur. Puer vo habens intellectum: qui attendit ⁊ obſeruat precepta medici ꝓpter dubitationem ſui: credo ꝙ cura huius non ſit impoſſibilis: quoniam ſi obſeruauit quietem tenendo deſuper emplaſtrum ſupradictum: ſeruando dietam ſubtilem: ⁊ abſtinēdo ſe a contrarijs: iacendo continue ſm ordinem preſcriptū poterit liberari.

¶ Cap. v. Qđ ē de egritudinibus q̄ fiūt ī burſa teſticuloꝝ.

T fit in burſa teſticulorum apoſtema. Et cura huius eſt ſicut cura aliorum apoſtematuꝫ. Et fit ibi etiam qñqꝫ ſolutio continuitatis: ⁊ cura eſt ſicut cura aliaꝝ ſolutionum continuitatis.

¶ Tractatus quartus de egritudinibus virge: ⁊ eſt continens capitula quattuor.

¶ Cap. i. Quod eſt de oppilatiōe que fit in virga cauſa lapidis vel alicuius alterius rei.

It quandoqꝫ in canali virge oppilatio: ⁊ h̄ aut a lapide: vel ſanguine coagulato. vel a groſſa ſanie. Lapidē āt extrahere debes cū ferro noīato in arabico alchartir. aut accipe virgam ſubtilem bene politā ad moduꝫ ſtili de ere vel argēto aut auro ⁊ deſuꝑ fac incaſare punctam vnā de diamante et pone ꝑ foramen vge vſqꝫquo attingat lapidē ⁊ ipſum poterit frangere cū ea ⁊ in balſamo eſt proprietas valida etiam in frangendo lapidem in hoc loco. Et rememoratus fui iam in precedenti curā lapidis ſufficienter: ⁊ curam ēt oppilationis q̄ fit a ſanguine vel ſanie. et poteſt ēt fieri oppilatio in canali virge a veruca q̄ oriṫ ibi. Et cura huius eſt cū dolor fuerit fortis ⁊ itolerabilis: eo ꝙ ifirmus nō pōt emittere vrinā: pforare vgā ī loco ſuperiori veruce ita vt vrina poſſit inde exire: ⁊ vrinando qeſcit dolor. Et poſtea cura verucam inijciēdo oī die ꝑ foramen eius oleū amygdalarū. aut đ ſuſimāno. ⁊ hoc pluries facto ſtude comprimere verucā cum aliquo inſtrumēto donec erumpatur ⁊ poſtea pone intus ea q̄ hñt dolorem remouere. ſicut eſt oleum ro. ⁊ oleum amygdalaꝝ equaliter mixta: ⁊ octaua pars aque decoctiōis centauree minoris: ⁊ ſubtilis corticis pineoꝝ ⁊ caude equine. q̄ tm̄ bullita ſint dōec aqua mutauerit colorem. ⁊ in iſta colatura pone aliqd mellis: ⁊ pone de iſto medicamine per foramē virge oī die tam diu donec deſtructa fuerit veruca. Et demū cura foramen vulneris donec fuerit conſolidatum. ⁊ hoc cum vnguento de alnacli: ⁊ ſemper cum vrinauerit infirmus ablue vulnus cum aqua mellis predicta: ⁊ deſuperpone vnguentum anacli donec conſolidetur. Si vero ſenex fuerit infirmus ꝓpter ſui ſupfluā ſiccitatem nō cōſolidaṫ vulnus in perpetuum. Et ꝓpter hoc nō ē pforādus niſi fuerit in articulo mortis.

¶ Cap. ii. Qđ ē de priuatione ſenſibilitatis virge.

Ec egritudo curatur ſicut curaṫ p̄uatio ſenſibilitatis alterius mēbri. ⁊ oriunṫ etiā quādoqꝫ i capite vge puſtule rubee q̄ in arabico nominantur alobūbra: qb' coliriū de memithe cōfert multū ⁊ eius regimen ſit lactuca decocta.

¶ Cap. iij. Qđ de foraminib' q̄ fiunt in virga.

Ec qdeꝫ paſſio accidit in hoc mēbro ex abundātia acutoꝝ humoꝝ. ⁊ curaṫ cum colirio de memithe. ⁊ regimen eius ſit lactuca decocta.

¶ Cap. iiij. Qđ ē de expulſione ſpermatis.

Ec vo egritudo euenit a debilitate vtutis: ſicut accidit exeūtib' ab egritudie ⁊ ſenibus. ſꝫ quando corp' ꝯfortaṫ ⁊ vigoraṫ ⁊ redit pfecte ī ſuam poſſibilitatē remoueṫ iſtđ accñs. ⁊ ꝯtinuare teſticulos galloꝝ habet iſtud accñs remouere. ⁊ bibere aquam mellis confert valde. Si vero ex ſenectute fuerit: cura ē impoſſibilis: ⁊ qđ magis ꝯfert in hac paſſione ſi non fuerit ex ſenectute ſunt teſticl'i galloꝝ: ⁊ cerebra paſſeꝝ. ⁊ carnes pullorum: ⁊ colūborum paruoꝝ. ⁊ accidit ēt ꝙ mēbrū nō eijcit ſpma ſicut ſagittā cā iciſiōis chorde q̄ arabice diciṫ ſecbel: ⁊ ē illa chorda iter teſticulos ⁊ vgā. ⁊ hec recordat' fuit. G. Et hui' cura ē impoſſibilis. Et iteꝝ dicit. G. ꝙ qñ accidit tortuoſitas in virga non pōt eijcere ſpma ſicut ſagittā. Et hec tortuoſitas pōt accidere aut ex vulnere qđ nō fuit bñ ꝯſolidatū. aut ex apate fcō in aliq̄ chordaꝝ vge. aut ex nimia ſiccitate alic' chorde. ſi aūt ex ſiccitate fuerit cura ē ipoſſibilis: tñ p̄cipe infirmo vt q̄ttidie ⁊ multotiēs iungat mēbrū cū oleo amigdalaꝝ dulciū mixto cū aqua tepida: ita ꝙ illa hūiditas ſemꝑ ibidē permaneat. Si vo ex apate duro ⁊ lapideo fuerit: fac fieri inunctionē ex oleo anetino ⁊ pinguedine anatis. ⁊ ex medulla cruris vituli: quoꝝ ptes ſint equales: miſceanṫ ſil'. ⁊ inungaṫ multotiēs mēbrū ⁊ videbis iuuamentuꝫ manifeſtiſſimū. Complete ſunt egritudines virge. Et nūc incipiemus determinare de egritudinibus vulue.

¶ Tractatus. v. de egritudinibus vulue ⁊ matricis et ē cōtinens capitula octo.

¶ Cap. i. Qđ eſt de ſterilitate propter malam complexionem

Oc membrum.ſ.vulua ex mēbris eſt multi
ſenſus.ſicut iam declaratum eſt.⁊ hoc pro
pter exuberationē neruorum que eſt in ea.
Et conſtringitur ⁊ contrahitur valde:⁊ di-
latatur:⁊ elargatur multū:⁊ hoc ꝓpter mul
tas ligaturas tortuoſas que ſunt in ea. Et
non eueniunt h̄ alieni mēbro niſi huic:⁊ ſtō ⁊ burſe teſticu-
lorum. Et qñ mulier incipit impregnari cōſtringitur ⁊ con-
trahitur matrix:⁊ qñ fetus incipit creſcere:dilatatur matrix
vſquequo deueniat ad terminum a deo ſibi deputatum ex
nā ſui:⁊ tūc dilatatur orificium vulue donec ꝑturiat:ꝙ pri-
us erat tam ſtrictum ⁊ obturatum ꝙ ēt puncta ſtili nō po-
tuiſſet intraſſe.⁊ cum incipit exire fetus deſcēdit extra orifi-
ciū matricis:⁊ poſtea dilataṫ orificiū vulue in tm̄ ꝙ eſt exi-
ens a nā abſqȝ tumefactione loci:⁊ iſtud dicitur doloſare.
Et totū hoc factū ē a ꝓuidētia diuina. ¶ Et fit ſterilitas
ab egritudinibus matricis:ꝙ ſi fuerit a natiuitate:cura eiuſ
eſt ipoſſis niſi ſm̄ voluntatē diuinā:q̄ aūt fit a mala qualita
te ſeu ꝯplone frigida vel calida ſicca vel hūida:aut ab iſtis
qualitatibus mixtis pōt curari. ¶ Mala aūt cōplexio cali
da in exceſſu deſtruit ſperma:et conſumit illud. ¶ Et cura
eius eſt reducere dictam malā complonē ad equalitatē:⁊ h̄
cum cibis ⁊ medicinis intus ⁊ extra. ¶ Mala vero cōple-
xio frigida acquiriṫ a balneatione.⁊ natatione in aqua mul
te frigiditatis:aut a ſeſſione ſuper lapides multe frigidita-
tis: vel a comeſtione medicinaruȝ frigidarum:aut appoſitio
ne emplaſtroꝝ frigidorum ſuper ventrem appoſitorū ꝓpter
multam caliditatem que erat in eo. ¶ Et cura eius eſt tem
perare cōplexionē cum medicinis q̄ habeant calefacere tē-
perate. Et ꝯferūt etiā iſte medicie qñ fit a ſenectute:vt ab ac
ceptione ciboꝝ vel medicinaꝝ frigidaꝝ. ¶ Medicamē cō
ueniēs ad hoc. ℞.olei roſacei:⁊ anetini:⁊ granorum de al-
caurum ana.ℨ.ij.⁊ aque decoctionis ariſto. long.decocte
cum.ℨ.i.ipſius ari.vſqȝ ad conſumptionē medietatis librā
vnā.⁊ lumbricorum terreſtrium.ℨ.5.⁊ miſceantur omnia ſi
mul:⁊ ponantur ad lētum ignē:⁊ buliant vſqȝ ad conſump
tionē aque. ¶ Et poſtea pro qualibet.ℨ.olei:ponatur exa
gium vnum pure ambre:⁊ cum iſto fac inungere qualibet
die intus in matrice.⁊ proijce etiam ꝺ ipſo ꝑ clyſtere vſque
ad profundum:⁊ da ei ad bibēdum omni die de ſyrupo de
corticibus citri cū ſyrupo ꝺ ſticados ana.ℨ.vnā cuȝ.ℨ.iiij.
aque ſimplicis tepide:⁊.ℨ.i.ꝺcoctiōis cētauree. Et de octo
in octo diebus da ei ad bibendum aur.5.tyriace magne:et
carnes eius ſint turtures ⁊ paſſeres ericij: ⁊ anates decocte
in taſſea cum pane bene fermentato. ¶ Q̄ ſi dicta mala cō
plexio ex ſiccitate fuerit ſuperf lua: vnde ſperma cadens in
vulua vel matrice ꝯſumiṫ ⁊ deſiccaṫ tali modo ꝙ ibi nulla
gñatio pōt fieri. Et h̄ mulieri pōt accidere ex ſupf luo vſu ſic
carū medicinaꝝ ex errore medicoꝝ:⁊ etiā ꝑꝑ iportunitatem
mulierū q̄ faciunt ſe medicinare de eo ꝙ neſciunt. Iſtis g̃
ſtude humectare corpus totum:⁊ matricē maxime. Et ciba
eas gallinis pinguibus in lacte decoctis:⁊ cū qbuſdam ēt
auibus q̄ in arabico dicuntur ſeumē conditis cū oleo ami-
gdalarū dulcium loco olei oliuarum:⁊ clyſteriza matricem
cū oleo ꝺ ſuſimāno vel amigdalarū dulciū. Sed oleuȝ de ſu
ſimāno nō cōmēdo ꝑꝑ q̄dā nocumēta que ſunt in eo.⁊ ſunt
iſta.ſ.qꝛ ē groſſe ſubē.⁊ propter hoc tarde facit ſuos motus
⁊ opatiōes.et ē facilis corruptiōis:et iducit fetorem in mē
bris:et maxime i ſuperiorib⁹:et fac itrare mulierē in tina aq̄
dulcis tepide in aqua moreṫ diu:et ſi videreṫ ei graue ſtare
totā in aqua.ad minus ſtet vſqȝ ad renes:ponendo in dicta
aqua aliqd olei amygdalarū dulciuȝ Et ſi haberes oleum
oliuarū dulciū ſine aliqua penetratiōe ſalis ꝯfert magis ꝓ-
pter ſtipticitatē modicā q̄ eſt in eo. Et iam te feci ſcire mul-
totiēs:⁊ adhuc idē itero tibi in hoc loco ꝙ qōlibet mēbruȝ
gñalr ⁊ ſpālr ꝑncipale indiget ꝯfortatiōe cum medicinis ſti
pticis tēperate:⁊ fac ſtare mulierem in domo cuius feneſtre
⁊ ianue ſint apte a parte auſtri:⁊ in qua diſcurrat aqua cau
ſa humectatiōis aeris ⁊ cum vult vti coitu cū viro ſuo cā i-
pregnādi ſe.ſit in camera cuius ianue ⁊ feneſtre ſint apertee
a parte orientis ita vt ide vēt⁹ille itret:⁊ da mulieri ad bibē
dū de limatura eboris cum ſucco pomoꝝ:aut cū decoctiōe
liqritie:⁊ vtaṫ mulier ocio ⁊ qete ⁊ ſeruando regimen iſtud
ſicut dixi ipregnabiṫ deo dante. Et ſcias ꝙ qñ talis mulier
incipit iuuētuteȝ trāſire:⁊ ad ſenectutē ꝑmā appropiquare:
medicine ⁊ regimen ꝑdictū eſt maioris efficacie ⁊ iuuamen
ti propter caloris diminutionē i ipſa. Et iā ante tibi dixi ꝙ
membra fortiter deſiccata difficile eſt valde cum medicinis
humectare. Et hac de cā pauca tibi hec ſcripſi ⁊ memoraui
⁊ ſic ꝯpleui curaȝ ſterilitatis q̄ a ſiccitate ꝓcedit. ¶ Et nūc
incipiā curaȝ ſterilitatis q̄ fit ex ſupf lua humiditate matri-
cis. Et ſcias ꝙ humiditas ſola matricis.non deſtruit ipre-
gnationem.ſed illa q̄ f luit ſicut aqua. Et hec diuiſa i ꝑtes
duas.ſ.ſubtilē ⁊ groſſam. He enim due exuberātes deſtru-
unt ipregnationē. Et cura hoꝝ eſt facilis.⁊ hoc eſt vt regas
mulierē cū exiccatiuis actu ⁊ potētia:dando ei carnes aſſa-
tas:⁊ etiā in ſartagine ꝑpatas:vbi ſint turtures ⁊ paſſeres
⁊ fac clyſterizari matricē eius cum iſtis reb⁹. ℞.ſpelte con
quaſſate:⁊ radices lilioꝝ ꝯquaſſatas:⁊ īfunde i aqua. ⁊ ſtēt
ſic vſqȝ mane:⁊ tunc pone ad lētū igneȝ.⁊ fac bullire donec
aqua mutet colorē:⁊ in colatura illa pone libram.5.olei de
granis catapucie:⁊ ſi nō repiriṫ de iſto:pone loco ei⁹tātuȝ
de oleo amygdalarū amararū cū.ℨ.i.oximellis cōpoſiti. et
fac cū iſtis tepidis clyſterizare ſtante muliere ſupina.i.ſub-
iecta ſupra dorſum ſuū:ita ꝙ nares ⁊ renes ſint in altum. et
caput et ſpatule ſint decliues. et ſic ſtando retineat clyſtere
iſtud ꝑ horam vnam ⁊ poſtea euacueṫ.⁊ ſic faciat ei die vſ-
qȝ ad octo dies:⁊ poſtea fac licinium ex cotone.⁊ deſuꝑ ꝓu
ce puluerē macis.nō ponēdo multum de eis:qꝛ iſtud mem
brum cū ſit neruoſum eſt multi ſenſus.⁊ non poſſet talia ſu
ſtinere. Et ſimiliter caueas ponere de ſqnzibin.ſ.oximelle in
quantitate multa:qꝛ iſtud membrū leditur ab aceto. Et ego
ſemꝑ cum facio tales medicinas ꝯſueui ponere de eo in val
de modica quātitate. ¶ Et ſi quereres a me quare ſtoma-
chus ſuſtinet acetū abſqȝ magna leſiōe magis q̄ȝ faciat ma
trix:cum ſit maioris ſenſibilitatis dico ꝙ huic queſtioni pōt
reſponderi plurib⁹ modis.vno.ſ.modo ꝓpter cōſuetudineȝ
qꝛ ſtomachus multū eſt aſſuetus reciꝑe acetum. Et alia de
cauſa eſt:qꝛ epar multū iuuat ſtōm in ſuis opibus exercēdiſ
et hoc eſt qꝛ ſtomachus nō digerit cibū ſolūmodo ꝑ ſe: ſȝ ēt
ad vtilitatem epatis ⁊ oium alioꝝ membroꝝ. Et diſcordia q
dem fuit inter medicos qui fuerūt ante Gal.talis.ſ.ꝙ qui
dam eoꝝ credebāt ꝙ ſtomachus nutritur ex humiditate ꝓ-
pria ſtomachi que in ipſo digeritur. Et alij dicebant ꝙ illa
humiditas non erat.nec poterat eſſe ſufficiens ad nutrien-
dū ipſum:ſed nutriṫ a ſanguine que recipit a venis q̄ veniūt
ab epate ad ſtōm. Et.G.affirmat ⁊ dicit.et veꝝ eſt dictū ei⁹
qꝺ nutriṫ iſtis duab⁹ vijs. Et ſnia mea in h̄ eſt ꝙ quedā ꝑs
iſtius ſtōi nutriṫ ꝑ maiori parte ex ꝓpria humiditate digeſta
ſolum in ipſo ſtomacho cū modica quadā parte et ꝑua ſan
guis q venit ab epate:et alia ꝑs ſtōi nutriṫ ecōtrario. Et ſine
dubio pars ſuperior ſtōi nutritur ex humiditate propria di-
geſta ſolum in ſtomacho cū modica ⁊ parua quātitate ſan-
guinis qui venit ab epate. Et iſeriores partes ſtomaci i ma
iori quātitate nutriunṫ ex ſanguine qui venit ab epate: ⁊ in
minori de ꝓpria humiditate ſui. Et ꝑtes medie ipſius equa
liter nutriuntur ex ambabus. Et qꝛ in ſtomacho ſunt parteſ
carnoſe:ideo melius poteſt ſuſtinere acetuȝ quā matrix.que
oino caret carnoſitate.⁊ etiam qꝛ in fundo ſtomaci abundāt
humores. Et ex omnibus iſtis cauſis poteſt leuius ⁊ meliuſ
ſtomachus acetum ſuſtinere q̄ȝ matrix. Et inunge vuluam
exterius cum oleo ro.et oleo de alchaoen. Et ſcias ꝙ ꝓ ma
iori parte ex frigiditate et humiditate hec egritudo hȝ proue
nire.et pro minori ex caliditate et ſiccitate. Iaȝ ergo videtur
nobis ſufficienter poſuiſſe curas huius paſſionis ſimplicis
ex quibus ſcias curare compoſitas: componēdo medicami
na prout videbitur conuenire.

¶ Capitulum ſecundũ. Quod eſt de apoſtemate matricis

A accidit quandoq3 vulue ſeu matrici apa ſicut
alijs mẽbris accidere conſueuit. Et hoc mẽbru3
ſatis pparatu3 eſt recipere apoſtema: eo q eſt in
inferiori parte corporis. ⁊ cum hoc eſt receptacu
lum ſuperfluitatum. Et apoſtemata que fiunt hic ſunt vel
ex ſanguine: vel cholera: vel ex melancholia: ſed ex flegma-
te in minori parte. Et cura generalis omnibus eſt phleboto
mia baſilice brachij dextri primo: ⁊ poſtea ex ſaffena: ⁊ po-
ſtea ſtude in refrenando ⁊ mitigando humores: ita vt non
currãt ad locũ doloris. ⁊ ſubtilia ei regimẽ valde. Et credo
q ſufficiãt ei. ℥. ij. panis bñ fermentati: vel parum plus vel
minus cũ medulla citrullorum. Et clyſteriza vuluã cum oleo
roſaceo. Et ſi cũ h regimine reſoluitur apoſtema: bene qui-
dem. Et ſi conuertitur ad ſaniem: neceſſe erit tunc vt facias
clyſtere cum aqua mellis: aut cum ipſo melle: ⁊ poſtq̃ ſani
es bene fuerit mũdificata clyſteriza vuluã cum melle mixto
cũ medicinis deſiccatiuis habẽtibus proprietatẽ gñandi car
nẽ. Et in melle ẽ virtus magna in generãdo carnẽ. ¶ Me
dicamẽ ad hoc. ℞. farine hordei ⁊ farine viccie. ana partes
equales: nucis cypreſſi ⁊ thuris aduſti. ana. quarta3 parte3
vnius partis: que ſunt conquaſſanda conquaſſent: ⁊ infun
dant in aqua: ⁊ poſtea bulliãt tm̃ vſq3 q̃ aqua mutet colorẽ
⁊ colet ſtaminia valde denſa. ⁊ miſce cum hac colatura de
melle puro ⁊ ſpumato quãtũ eſt medietas aque: ⁊ depurat
mel iſto mõ. ℞. mel ⁊ miſce cũ eo de aqua i bona quãtitate
donec ferueat: ⁊ poſtea remoue ſpumã ⁊ fac eum paulatine
bulire ſemper remouẽdo ſpumã: poſtea cola ⁊ iterũ põe ad
ignẽ: ⁊ fac bulire donec ꝯſumet aqua: ⁊ de iſto cu3 predicta
decoctione oi die fac clyſtere donec fuerit liberata. Et hec
cura ẽ cõueniens oibus apatibus fractis q̃ fiunt ex colera
mixta cũ melia: aut que ſunt ex melia mixta cu3 ſanguine. et
apa ex melia i hoc loco raro euenit: ⁊ qñ accidit non de leui
curat: quẽadmodũ etiã nec in alijs mẽbris: tñ ſemp ſtudio-
ſus eẽ debes in mitigãdo dolore3 eius: ⁊ qd magis cõueniẽs
eſt ad hoc ẽ oleũ ro. cũ oleo de vitellis ouorum: qd ſit abſq3 oi
acuitate ⁊ fetore. Et ſcias q oleũ de vitellis ouorum magna3
⁊ mirabilem h3 ꝓprietate3 in egritudinibus vulue: ⁊ etiã in om
nibus mẽbris magni ſenſus cum cum valido dolore ⁊ forti:
⁊ omni die clyſteriza eam cũ iſtis duobus oleis: ⁊ fac eam
ſeruare regimen ſubtile qd tendat ad quandã humiditatẽ
ſicut ẽ brodiũ galline cũ pane fermentato in modica quan-
titate. nõ comedendo de carnibus: ⁊ tene ea3 cũ iſto regimie
donec dolores fuerint alleuiati ⁊ ipſa ſilr. ⁊ poſtea paulatie
pduc eã ad ſuũ regimen aſſuetũ: ⁊ nõ tradas obliuioni rep
cutere ⁊ obuiare ne humores poſſint ad locum deriuare. et
locũ q ibi eſt tumefactus ſtudeas diſſoluere toto poſſe. ⁊ fi-
nis vltimus ad quem poteſt medicus puenire in hoc apo-
ſtemate melico eſt vt prolongetur egritudo: ⁊ iuuat cũ hac
paſſione mulier tpe longo faciẽdo ſp ſuas actiones nãles.

¶ Cap. iij. Quod eſt de corroſione matricis.

Enerat qdem hec egritudo in matrice exuberan
tia humoris acuti ⁊ corroſiui: ⁊ qñ fit in aliquo
alio membro cum difficultate curatur: ergo cum
oritur in iſto multo difficilius: ⁊ iam recordatus
ſum q cum eſſem iuuenis ad me venit quidam ſenex trape
zator qui dixit mihi q quedam dña de qua multum cura-
bat: ⁊ eam multum diligebat hãc patiebatur egritudinem:
⁊ ego diu in curatiõe eius laboraui donec fui feſſus: ⁊ qr cũ
multum diligebam: feci hoc ſcire patre meũ qui ſenex erat:
⁊ ipſe me deſperare fecit de hac curatione: dicẽs q hec paſ
ſio ad mortẽ deducere eã debebat naturaliter ⁊ docuit quid
ei facere deberẽ. Et aliqñ hec egritudo in ea alleuiabat: ⁊ in
terdum intendebatur: donec ſanguis in quantitate maxima
emanauit ⁊ corroſio dilatabatur: ⁊ in tantum augmentata ⁊
dilatata fuit corroſio q corroſit vnam ex magnis venis. ⁊ in
de tantum ſanguinis exiuit: q inde mortua fuit.

¶ Cap. iiij. Quod eſt de diſlocatione matricis.

A diſlocatur qñq3 matrix ex ſuperflua humidi
tate: ita q exit a loco debito. Et poteſt etiã acci-
dere ex ſaltu. vel ex caſu. aut ex eleuatione magni
ponderis ⁊ ſimilibus. Et iam recordatus ſum q
vidi mulierem cui matrix exiuerat extra vuluam ⁊ videbat
quaſi eſſet fardellus paruus. ⁊ remanſit ſic tpe longo. ſed fi
nem ipſius ignoraui. In principio aũt qñ apparet hec egri
tudo: medicus leuiter eã poterit curare. ⁊ reducitur omnibus
iſtis modis quibus dicturus ſum. videlicet manu ſi vis. ⁊ ſi
nõ fac eã ſupinam iacere. ⁊ fac q aliquis ſedeat ſup pectus
ſuũ. ⁊ alius ſup crura. ⁊ fac eã terrere ponendo circa pedes
eius aliqua reptilia: ſicut ſunt mures. vel lacerte: aut rane.
vel his ſilia. ex qbus multũ terrefiat. ⁊ velit fugere ab ipſis
trahendo pedes ⁊ crura ad ſe ⁊ ide oia mẽbra ⁊ corpus totũ
ſilr ꝯtrahantur: ⁊ hac de cã matrix itus redibit ad locũ ſuu3. ⁊
cũ redierit matrix fac eleuari coxas eius in altũ. ⁊ ordina vt
iaceat ſupina. ⁊ pcipe ei vt nõ ſe moueat oio aliqua de cã.
ẽt ſi vellet aſſellare. Et poſtea clyſteriza eã h clyſteri. ℞. ba
lauſti. ⁊ galle carobe recentis ⁊ ligritie ana partẽ vnam. nu
cis cypreſſi p mediamẽſticados. ⁊ camemille ana. iiij. par
tẽ ptis. i. ꝯquaſſa q̃ ſunt ꝯquaſſanda. ⁊ infunde dictas me-
dicinas p noctẽ vnã i aqua multũ feruenti. ⁊ i mane fac bu
lire donec mulũ aqua mutet colorẽ: ⁊ poſtea colet. et ex iſta
colatura accipe lib. 5. cui miſce. ℥. 5. olei de mirtella facti ex
floribus ipſius mirte. et facto ex iſtis clyſteri ĩfunde cotũ in
iſtis et impone. et poſtea liga deſup vuluã exterius petiam
lini valde denſam: q̃ ſit implicata pluribus plicis. et ſit ma
defacta in decoctione mirte et balauſtiarum. et poſtea ſuauiter
liga eã cũ inſtitis ante et retro. et muta eã bis in die. Sz añ
ligationẽ pone ſup vuluã. et ex oppoſito retro ſup ſpinã de
puluere ſubtiliſſimo de ſticados ĩpaſtato cũ aqua et aceto.
au. ita vt tranſeat de vtute eius ad matricẽ. et in aqua ſua po
ne de ſy. ro. vt buliat. et cũ h regie liberabitur deo dãte. Si ãt
matrix anteq̃3 itus reducta fuerit mutauerit colorẽ: pone de
ſup cotũ carminatũ madefactũ i oleo ro. et oleo lilij. q̃rum
ptes ſint equales. et ſint tepida ad modũ lactis recente mlr
cti mutãdo cotũ ſic madefactũ pluries atq3 pluries. donec
illa ſupfiuitas et nigredo remoueat. et demũ ſtude i reducẽ
do matricẽ itus quẽadmodũ dixi. nihil penitus obmittẽdo
Et recordati fuerũt qdam medici q aliqñ putrefiunt liga-
mẽta matricis oia et exit matrix oio et pmanet mulier abſq3
matrice. et viuit ſine diminutione aliquarum ſuarum opationu3
Et dixit mihi qdam amicus meus d quo et eius vitatẽ mlr
tũ ꝯfido q vidit mulierẽ cui oio matrix exiuerat. et remãſit
viua faciẽdo oẽs ſuas opatiões nãles ĩtegre et pfecte. et ſic
eẽ d3 abſq3 dubio. cũ nõ ſit mẽbrum pncipale. nec aliquibus
mẽbris aliquas preſtet vtilitates. nec preſtat aliqd iuuamẽ
tũ i ꝯſeruando vitã. nec inuentum fuit ad illud. Et p certo
iuuamẽtum i muliere ẽ matrix ſicut mẽbrum viri in viro. tñ te
ſticuli ſunt mẽbrum principale. ſicut dclaratum ẽ. et ipſis ẽ
vir. i. maſculus vir diuerſificatus a muliere. Sz matrix nõ
ẽ alterius iuuamẽti niſi qr facit appetere coitum. et ad im-
pregnationem recipiẽdam. Et facit creſcere et tumere vbe-
ra. Et greci quando volunt impinguare ſcrofas. extrahunt
eis matrices. Teſticuli aũt mulieris minores ſunt et exiſtũt
illis virorum et teſticuli virorum ſunt rotundi: mulierum ve-
ro plani. Cum aũt teſticuli mulieris extrahũt redditur aial
ĩcognitũ. qr ex oibus aialibus ſunt maſ. et femi. et cui abla
ti ſũt teſticuli nõ ẽ maſcu. neq3 femi. nec põt eſſe moris ma
ſcu. nec femi. quare de neceſſitate eſt alius a maſculo ⁊ a fe.

¶ Cap. v. Quod eſt de fluxu menſtruorum.

Luxus quidẽ menſtruorum accidit mulieribus
aut p viã purgationis ſupfluitatum: aut a nimia
ſubtilitate ſanguinis. vel qr nimiũ fact' ẽ ſanguis
aquoſus: aut pp nimia calitatẽ ignea acqſitã in
eo vel ex aptõe orificiorum venarum pp mordicationẽ ⁊ acuitatẽ
ſanguis: cui aũt ex ſubtilitate ſang. h pcedit. cura eius ẽ in
groſſare regimẽ. deinde da ei lentes decoctas ⁊ crura ⁊ pe-
des hedorum ad comedẽdũ. Illi aũt cui accidit ex acuitate et

callitate ignea acqſita i ſanguie ꝓpinabis medullas citrullo
rum ⁊ anguriarũ. Et ſi fuerit iuuenis ⁊ tpe eſtatis dabis ei
cucurbitas ↄ̄coctas cũ carnib⁹ arietũ iuuenũ.ſ.vnius anni
Et qñ ex aptiõe orificiorꝫ venarꝫ ꝓcedit ex mordicatione et
acuitate q̃ ẽ i ſanguie:dabis ei ad bibẽdũ aquã i qua cocta
ſint iſta.ſ. Ligritie ⁊ viole nenufar.añ.aur.ij. pſilij integri
octa.pt̃e aur.i.infunde in.xv.ℨ.aque vſq; ad mane. Et po
ſtea fac bullire lento igne vſq; ad cõſumptionẽ medietatis
aq̃.⁊ cola.⁊ in hac colatura adde.℥.ſyrupi ro.facti ex roſis
ſiccis.⁊.ℨ.5.de ſyrupo dactylorꝫ crudorꝫ:vel loco eius de ſy
rupo agreſti.⁊ bibat de ea ieiuno ſtomacho omni die.

¶ Caplm.vj. Quod eſt de retentione menſtruorum.

Etinent quidem menſtrua in mulieribus aut ꝓ
pter groſſitudinẽ humorꝫ:aut propter debilitatẽ
virtutis expulſiue. Et cura eius eſt ſubtiliare re
gimen eius.⁊ incidere viſcoſitatem eius cũ ſyru
po de hireos ⁊ ſyrupo ſquinzabin ſimplici tãtundem cum
ter tãto de aqua. Si mulier tranſierit iuuẽtutẽ.aut fuerit ſe
nex.⁊ caro ipſius fuerit dura.et humor groſſus extiterit tũc
oĩno indiget ſyrupo ſqnzabin cũ ſyrupo ↄ̄ hireos.ſicut di
ximus. Et tu ſcis q̄ medicine q̃ ſũt diuretice valde habere
debẽt odorẽ horribilẽ.⁊ apiũ.⁊ ameos.⁊ daucus ſũt ↄueni
entia ad hoc.⁊ feniculus ẽt tãtũ hꝫ ↄ̄ horribilitate quantũ
ſufficit. Complete ſunt egritudines que accidunt vulue.

¶ Capitulum.vij. Quod eſt de oppilatione ⁊ ſigillatione
que accidit collo matricis.

Oc quidem accidens aliquibus mulieribus eue
nit a natiuitate in vtero materno.q̄ ſi fuerit ca
ro:incide cum ferro.et ſi fuerit os aut caro dura
cicatrizata noli laborare.

¶ Cap.viij. Quod eſt de laniatione matricis.

Oc quidem accñs aliqb⁹ mulieribus euenit in tẽ
pore part⁹:aut qñ violanꝫ a virginitate. Q̄ ſi fue
ris a principio ꝑcipe ei mulieri vt ſtringat coxas
ſuas:⁊ poſt erit q̄ ſuo proprio ſanguine conſoli
dabitur. Si aũt non fueris in principio ⁊ labia vulneris fu
erint conſolidata incide dicta labia ex vtraq; parte cum fer
ro.et ſue cum filo ſete crude.et pone deſuper conſolidatiua
et ſigillatiua.ſicut ſũt abſinthium.et anthere et balauſtie ex
ſiccate. Fiat puluis ex his ſubtiliſſimus.et ſpge deſup ſutu
rã iterãdo pluries. Et ſcias q̄ ſutura q̃ fit ex ſeta cruda nõ
corrũpiꝫ.nec putreſcit donec vulnus ꝑfecte ſit ↄſolidatum.

¶ Hucuſq; igiꝫ prout nobis apparet ſufficiẽter dixim⁹ de
egritudinib⁹ ꝓprijs vniuſcuiuſq; mẽbri. Nũc autẽ incipie
mus determinare de egritudibus coib⁹ oium mẽbrorꝫ.et in
cipiemus cũ auxilio dei determinare et loqui ꝑmo de oſſi
bus que ſunt colũna et fundamẽtum omnium membrorũ.

¶ Tractatus ſextus de egritudinibus oſſium.et eſt conti
nens capitula quinq;.

¶ Cap.i. Qđ eſt de mala complexione et fractura oſſis.

Ico qdem q̄ in q̃libet oſſe põt fieri egritu
do ex mala complexione.et hoc aut ꝓp cõ
iunctionem eorꝫ adinuicem.vel ꝓp formaꝫ
eorum aut appoſitionẽ ipſorum.vel ꝓpter
menſuram eorum. Et eſt neceſſe ſuper hoc
cõſiderare propriaꝫ eorꝫ complõnẽ.in quã
tum eſt maſculus vel femina.et inquãtum eſt puer iuuenis
vel ſenex vel decrepitus.et ẽt inquãtũ ẽ petrus vel ioannes.
Et ſup hoc ſilr ꝑter conſiderationẽ oſſium.debemus conſi
derare carnem et neruos et ligaturas et arterias et venas et
villos et cutem.qm̃ qñ iſta exeunt a ſua complõne nãli tra
hunt ſilr ⁊ alterant oſſa a ſua debita ↄplõne radicali. Et no
tum eſt q̄ oſſa ↄplõnata ſũt ex vna quatuor qualitatũ ſim
plicium aut compoſitarum. Ergo qñ exierint a ſua debita
qualitate.ſtudeas ad recuperationẽ ipſius. Et accidit etiaꝫ
oſſibus diſſolutio ↄtinuitatis que fractura nominaꝫ. Iſtis
igiꝫ ſubtilia regimẽ inquatum potes et equa membrũ fra
ctum reducendo ipſuꝫ in locũ ſuũ proprium. Et illi q ſunt
ſeruitores medicorꝫ.ſ.chirurgorum aſſueti ſunt hoc facere
proprijs manib⁹. Sꝫ mihi impoſſe videꝫ q̄ aliqd boni ſciãt
agere quare eos nõ debes ꝑmittere opari.⁊ vide ſi mẽbrum
leſuꝫ ſit tale qđ habeat ſibi par.ſicut ſunt brachia ⁊ crura.
Stude ergo vt reducas leſuꝫ ad formã ſani.⁊ ſi ẽ ex mẽbris
q̃ nõ hñt ſocietatẽ ſicut naſus.cogita formã ipſius membri
qualis erat in ſua ſanitate.⁊ ſtudeas vt poſſis reducere ad
ipſaꝫ toto poſſe. Q̄ ſi diſlocatio vel fractura in oſſibus ma
gis euenerit.fac eũ extendere ſup diſcũ ſeu tabulã. cuius ſu
ꝑficies ſit extẽſa ⁊ plana.poſtea extende ambas ptes mẽbri
leſi trahẽdo fortiter cũ ambabus manibus ex vtraq; parte.
ita vt elongenꝫ ptes fracte vel diſlocate ab inuiceꝫ ⁊ poſtea
molla manus tuas ad hoc vt nerui ⁊ ligature trahant ad ſe
mẽbrũ.⁊ redeat ad locũ ſuũ.⁊ inunge locũ leſuꝫ cũ oleo ro.
ponẽdo deſup petiã ſubtilẽ.⁊ ſup illã pone groſſiores.⁊ de
mũ liga cũ ſtellis faciẽdo ligaturã mediocreꝫ.vꝫ nõ multũ
ſtrictã:nec mollẽ.⁊ ſiet ita ligatus ꝑ tres dies.⁊ poſtea ſolue
⁊ liga iterũ faciendo ſicut prius in omnib⁹.⁊ hoc facias do
nec fuerit liberatus. Sꝫ attẽde q̄ id qđ ꝑus agere debes in
iſtis ẽ flõmia ex oppoſita pte egritudinis.⁊ ſubtilia regimen
ei⁹.⁊ ſufficit ei comedere panẽ bñ fermẽtatũ cũ pullo. non
tñ vſq; ad ſaturitatẽ.⁊ h̄ donec fueris cert⁹ ne loc⁹ apoſte
meꝫ vſq; ad.xxx.dies.⁊ ab inde in antea adiuua eum cuꝫ ge
nerantib⁹ hũores viſcoſos ſup fracturaꝫ oſſis cũ adiutorio
di. Et cibaria faciẽtia hec ſũt pedes ⁊ crura hedorum ⁊ arie
tũ:⁊ continua inunctionẽ:⁊ ligationẽ ⁊ diſſolutionẽ:ſicut di
ctum ẽ donec libereꝫ.⁊ hoc fieri nõ põt ſicut credo in ſpa
cio minori q̃ꝫ.xl.dierꝫ. Si aũt mẽbrũ fractũ fuerit ex mẽbris
magnis ⁊ tu ſol⁹ opationẽ dictã nõ poteris exercere hẽas ſo
cium vſitatuꝫ q adiuuet te.trahẽdo tu ex vna pte.⁊ ſoci⁹ ex
altera:donec labia fracture elongẽꝫ ab inuicẽ.⁊ poſtea rela
xentur manus.vt nerui trahant ad ſe.⁊ cõiũgẽtur ptes ſil.
⁊ poſtea duc manũ tuã ſup mẽbꝝ leſum palpitando ſuperius
⁊ inferius.et ex oibus ptibus. et ſi inuenie ipſum bñ redu
ctũ et planũ et equale bñ quidẽ ſin ãt ſic ducẽdo man⁹ equa
bis eũ.et planabis donec fuerit ad locũ debitũ reductũ et
ptes ſil optime coequate.⁊ poſt iunge eũ:⁊ ligabis ponẽdo
petias ⁊ ſtellas vt dictũ eſt. Et diſſolue poſt tres dies. ⁊ ite
rũ liga ordinate oia faciẽdo q̃ diximus.ſ.ligare ⁊ diſſolue
re ⁊ inungere de tribus i trib⁹ dieb⁹.⁊ hoc regimẽ facere de
bes infirmo forti:⁊ q ſit diſcretus.ita vt cognoſcat ſuuꝫ ꝓfe
ctũ.et h̄ ſuſtinebit dolorẽ. Si v̄o ifirm⁹ fuerit puſillanim⁹ ⁊
debil v̄tutis atq; timid⁹ et indiſcret⁹.hẽas adiutores ⁊ ſui
tores penes te.q ſint tecũ ad tenẽdũ eum viꝫ:ita vt cũ ſenſerit
dolorẽ nõ poſſit ſe vllo mõ mouere nec deſtruere op⁹ tuum
ꝓſpiciẽdo tñ ne iferas ei itẽꝝ dolorẽ. Si ãt ↄtuſio fcã fue
rit i naſo.neceſſe ẽ vt facias ex coto filato formã naſi.ponẽ
do exteri⁹ aliqd qđ poſſit ipſaꝫ ſuſtinere. Et extende ſup pe
tiam cerotũ factũ ex gũmis q̄ poſſit naſuꝫ vndiq; colligere
et circundare.et deſup pone petias plicatas plibus plicatu
ris donec hẽant debitã groſſitiẽ q̃ petie ſic duplicate pluma
ceoli dicũꝫ. Et fac vt ↄꝑhẽdãt naſuꝫ ex oib⁹ ptib⁹. et fac vt
iuiſceꝫ deīn cerotũ ſup naſuꝫ.ponẽdo deſup formã coti ꝑdi
ctã.q̃ ſit lõgitudie ⁊ breuitate et forma i oib⁹ ſicut naſus pa
tiẽtis. Et cũ mutaueris ipꝫ ablue ꝑmo naſuꝫ cũ aq̃ mell. et
poſtea cerotũ cũ forma repone ſupi⁹. Et fuerũt qdã medici
q hẽbãt ꝓ impoſſi curã fracture oſſis coreꝫ:ſꝫ ego vidi puerũ
q liberat⁹ fuit de paſſione illa:et ↄſolidatũ fuit os eius ſꝫ nõ
ſeqtur ex h̄ q̄ qlꝫ ſic debeat liberari.eo q̄ nãe ⁊ complões
oſſiũ hoiuꝫ ſunt nõ oẽs equales.qm̃ puto q̄ liberatio dicti
pueri fuerit ꝓp mollicie ⁊ hũiditatẽ ſui oſſis. Quare nõ ſe
quitur q̄ ſic oibus debeat euenire. Si aũt oſſibus ſuꝑuene
rit diſlocatio.cura ẽ vt facias redire membrũ ad ſuã formã
nãleꝫ ⁊ poſitionẽ:et hoc elõgãdo os ab oſſe trahẽdo fortiter
et relaxando manus vt nerui trahant oſſa ad ſe.et redeant
ad ſuum ſitũ et locũ naturalẽ.et poſtea liga ſicut ſupius di
xi. Et ſubtilia regimẽ ei⁹.et fleboteтa cũ ſi ↄſenſerint etas.
v̄tus tẽpus et regio. Si nõ oia iſta adiuuant ad hoc.minue
de ſanguine minus ſm̄ q̄ dicte ↄditiões diminuũꝫ.put
tibi videbitur conuenire.⁊ ſubtilia regimen tempore conue

nienti:⁊ ingroſſa ipm tpe quo videbit erigere. Et ſcias q̄ oia iſta ptinent ad medicū nobilē ⁊ honoratū: ſʒ alias operationes manuum dimitte miniſtris medicoꝝ: ſicut eſt phlebotomia ⁊ cauteriū ⁊ inciſio arteriarum. Et adhuc nobiliora iſtis debēt facere iſti medicoꝝ ſeruitores: ſicut eſt inciſio palpebraꝝ: ⁊ eleuare venas q̄ oriuntur in albedine oculoꝝ: ⁊ proſternere cataractas. Oia hec ad dictos ſeruitores hñt ptinere. Ad medicū aūt honoratū nihil aliud pertinere dicimus: niſi vt conſilium preſtet ſolūmodo ciboꝝ medicinarū⁊ q̄ꝫ infirmi: abſq̄ꝫ aliqua operatione manuū: quēadmodū nō conuenit ei facere ſyrupos ⁊ electuaria ſuis manibus: niſi eſſet in magna neceſſitate. Et pater meus fuit ex iſtis q̄ temporibus vite ſue permanſit ſic ſine aliqua operatione tali exercenda: q̄ ſi voluiſſet nihil facere ſciuiſſet: q̄ non erat aſſuetus. Sed ego q̄ꝫuis ſim in animo paſſibilis amore artis: et ex delectatiōe quā habui in ipſa volui hoc exercere. ⁊ primo ſtudui i addiſcēdo facere ſyrupos ⁊ electuaria. Et volui etiam per experientiam ſcire operationes medicinarū: ⁊ etiam ingeniū extractionis virtutis medicinarū ⁊ cōpoſitiōis vnius cum altera. Et volui ſimiliter ſcire loca oſſium ⁊ cōpoſitionē eoꝝ adinuicē: ⁊ oia hec ſcire volui: ⁊ nō ſolū ſcire. ſed proprijs manibus exercere: ⁊ hoc cū appetitu maximo ⁊ deſiderio: ⁊ ſemper ſecutus ſum viam iſtaꝫ: q̄ꝫuis ſit vilis ⁊ cōtempta apud medicuꝫ honoratū: quemadmoduꝫ laboratores terre i illo ope delectanť: ⁊ venatores in venando: ⁊ ſic de alijs ſimilibus. Q̄ď memoratus ſum de his non feci cauſa promouendi aliqueꝫ honoratū medicuꝫ ad exercenduꝫ predicta opera ſuis mājbus. ſʒ ſi fuerit neceſſe in ipſo: vel i aliqua digniſſima vel cariſſima pſona: q̄ ſciat facere ⁊ exercere: ⁊ etiā ex mia ⁊ pietate dei alicui pauperi: ſciat facere hec vel aliqua leuia. Ea autem que ſunt turpia ⁊ abbominabilia ⁊ miſcera: ſicut eſt extrahere lapideꝫ de veſica ⁊ ſil'a non tm̄ facere veꝝ etiā videre non videť ꝯuenire honeſto ⁊ puro viro. Et puto ē q̄ honeſto viro nō liceat nec ꝯueniat ſʒ legē videre pudenda. Et iam huc uſq̄ꝫ diximus de his que accidunt oſſibus de diſlocatione ⁊ fractura. Nūc aūt intēdimus determinare de his q̄ accidūt ipſis oſſib⁹ in ſeipſis.

Cap. ij. Quod eſt de ſupradictione oſſis.

Et ingroſſantur q̄nq̄ꝫ oſſa in ſua ſuperficie ab humoribus mordicatiuis: qui infunduntur in ipſis oſſibus: aut a ſanie groſſa: que tranſit ſup ipa vnde concauantur ⁊ corroduntur ⁊ ingroſſantur. Et cura hui⁹ eſt reducere oſſa ad naturā ſuā propriam: remouendo cauſam inducentem dicta nocumenta. Nocumētum qdem groſſitudinis ⁊ cōcauitatis remoueť cum ferro: ſtudendo poſtea cum medicinis in reſtaurando carnem donec cōſolideť: ⁊ oritur q̄nq̄ꝫ viſcoſitas preter nām ſup oſſa q̄ impedit conglutinationeꝫ carnis fieri ſup ipſa. Et cura huius eſt cum medicinis deſiccatiuis ⁊ abſterſiuis fortibuſ donec remoueať dicta viſcoſitas. ⁊ redeat mēbrū ad ꝯplonem ⁊ nām ſuā propriā. Et de habentibus hāc ꝓprietateꝫ eſt vt recipias mel diſpumatum. ⁊ decoque cum ſucco foliorꝫ pſici vſq̄ꝫ ad ſpiſſitudinem: ⁊ vtere: quoniam ſufficieť in hoc caſu. De medicinis vero que habent generare carnem dicam quādo de vulneribus vniuerſaliter pertractabo.

Cap. iij. Quod eſt de ſciſſura oſſis in longitudine.

Et accidit q̄ q̄nq̄ꝫ in oſſe fit ſciſſura in lōgitudine. Et cura huius eſt leuis: ⁊ hoc fit confortādo membrum: vt non recipiat humiditates extraneas: que impediunt ſuas operationes naturales. Et generatur aliquando in eadem ſciſſura caro groſſa ⁊ dura: que conſolidat dictam ſciſſuram.

Capitulum. iiij. Quod eſt de fractura oſſis cā doloris.

Et fit quandoq̄ꝫ q̄ in fortibus dolorib⁹ oſſa frāguntur: ⁊ ego iam vidi rupta oſſa exire: ⁊ hec fractura accidit cauſa humoris acuti infixi in loco. Et quando videmus q̄ hoc in oſſibus accidit. quid ergo fieri dꝫ in carne. Et pōt ēt hec fractura fieri in oſſe ex vapore ſeu ventoſitate icluſa in ipſo oſſe vel in ſua concauitate: nec hoc putandū eſt impoſſe: q̄ videmus q̄ vaſa terrea q̄n vento ſuſpenduntur: ⁊ ad aerem q̄ ſcinduntur ab ipſis ⁊ ad te qdē ptinet cognoſcere ſciſſuras factas ab humore vł avento: ⁊ hoc q̄ q̄n videris carnē corroſā in circuitu oſſis cū dolore forti: ⁊ cum hoc os fractum fuerit ⁊ denigratum ſcias pro certo q̄ eſt ab humore mordicatiuo ⁊ acuto forti. Stude ergo in cura h⁹ in reducendo membꝝ ad ſuam complexionem nālem oibus modis qbus potes. Et hoc purgādo humorē peccantē cū medicinis laxatiuis: ⁊ reſoluēdo q̄ ſunt reſoluēda cū reſolutiuis frāgendo ⁊ mitigando eorum acuitates cū medicinis hñtibus illā ꝓprietateꝫ: ⁊ hec eſt via certa ⁊ manifeſta. Ea eim q̄ habent purgare hūc humoreꝫ ſunt purpuria: ⁊ epithimū: ⁊ aloes miſcendo cū iſtis aliqd ex folijs colloquītide ⁊ ſcamōee: ⁊ q̄ he medicine de proprietate ⁊ natura ſui habent corpi inducere anguſtiā ⁊ doloreꝫ: iō ſtudeas in remouendo ⁊ refrenando cū piſtacijs ſi potes inuenire: ⁊ ſi nō: pone loco eoꝝ ſticados cū amig. dulcibus mundatis. ⁊ miſce cum eis. ⁊ da de iſta medicina īfirmo ſʒ virtutem ipſius ꝯſideratis etiam alijs ꝯditionibus q̄ſitis. Et fac eū bibere ſy. iſtum q optimus ē in frangēdo ⁊ remouendo acuitatē dicti humoris. ℞. iuiube q̄ arabice dicunť aunep: liq̄ritie mundate: viole: floꝝ nenufaris. ana. ʒ. i. ſpice nardi. maſticis ana aur. iiij. ꝯquaſſa que ſunt conquaſſanda: ⁊ infund: p diem ⁊ noctē in lib. x. aque dulcis: ⁊ poſtea bulliant lēto igne vſq̄ꝫ ad ꝯſumptionē medietatis. ⁊ poſtea cola. Cui addes lib. zuccari albi. ⁊ iterum coque vſq̄ꝫ ad ſpiſſitudinē ⁊ ꝓpina patienti omni mane de ipſo. ℥. ij. vł iiij. cum triplo aque frigide ⁊ ſi ſitiret multū adde plus de aqua. ⁊ pone ſuper locū cerotū nominatū agrippa qď factū eſt cū cera ⁊ oleo ro. ita q̄ cera madefacta ſit i aqua frigida multotiens. Et poſtq̄ꝫ etiam reſoluta fuerit cera in oleo ro. iterum infundi debet in aqua frigida pluries donec acquirat frigiditatem ⁊ humiditatem. ⁊ hoc mō mitigabitur acuitas egritudinis: ⁊ remouebuntur dolores: ⁊ ſiqs argueret ⁊ diceret. nonne oleum eſt nociuum in apoſtematibus colericis: dicimus q̄ preparatio iam dicta. ſ. infuſionis cere ⁊ cōcuſſionis cere in aqua dulci frigida multotiens. ⁊ poſtea cere cum oleo ſil: poteſt dictum nocumentū totaliter remouere. Et dico q̄ quanto frigidior fuerit aqua. tantomagis hꝫ dictos dolores remouere. Et iam pluries probaui hoc cerotum cū ē recens in combuſtionibus ignis. quare ſi confert in combuſtione ignis. ſequitur q̄ lōge plus debeat valere i egritudinibus calidis. ⁊ certe hoc experimentū eſt iuſtū. Et q̄ hoc cerotū ſic ē mitigatiuū vt dcm̄ ē. ideo ꝯfortando mēbꝝ habet oſſa fracta ex vulnere repellere.

Cap. v. Quod eſt de ingroſſatione oſſis p̄ter naturam.

Ingroſſanť q̄nq̄ꝫ oſſa p̄ter naturam pp groſſum regimē inordinatū ſubito factū ⁊ nō ſucceſſiue. Et iam audiui dici a patre meo: q̄ quidam viro vidit naſci in dorſo ſuo os ad ſiſitudinem vnius cornu q̄ erat minoris duriciei oſſis naturalis. Et ipſe pater meus purgauit humores groſſos in ipſo. ⁊ poſtea poſuit medicinas exiccatiuas ſuper os ita q̄ cecidit dictū os ſicut cadunt cornua cerui in vere. Et mihi etiā fuit ortū os vnū ſup dorſum. magnū mihi inferens dolorē. ⁊ purgaui me ab humoribus groſſis. ⁊ poſui ſup ipm reſolutiua. ita q̄ reſolutū fuit ꝓ maiori pte. et illud modicū qď remāſit. nō impediuit me in aliquo in opationibus naturalibus exercēdis. Ergo vbicūq̄ꝫ inueneris ſile facias ſicut dixi. Et cū purgas iſtos. noli ipſos purgare ſolū cū v̄tutibus medicinaꝝ. ſʒ cū ipſis medicinis ꝓprijs. Et de melioribus mineris ad purgādū os eſt lap. ꝯ lazuli. ſed magnete ēt abſq̄ꝫ dubio magnuꝫ iuuamētū in hoc. ſed ego ipſam nō ſum opatus: q̄ ſufficit mihi lapis lazuli: ⁊ ego cōmēdo opa eius. Sʒ barburia recens ⁊ epithimū cretenſe ē de melioribus medicinis ⁊ ſecurioribus in hac paſſione. Helleboꝝ āt nigrū fortius ē p̄dictis. ſʒ nō ita tutū. Et cū volueris eū opare fac cū cautela. ſ. frangendo eius malitiam ⁊ ſiccitatē. Et de pillulis q̄ cōueniūt i h̄ caſu ſūt iſte. ℞. ſcemeg. bdelij: polypodij ⁊ gēſcit ⁊

ꝯpoꝯdacis:qm̄ iſta habent trahere hũores groſſos ex iun-
cturis ⁊ cõcatenationibꝰ oſſiuȝ:⁊ ex oibꝰ membris remotis.
Et q̄ꝫuis interiora collogntide ſint huius ꝓprietatis : tñ eſt
fortior valde p̄dictis.⁊ magis periculoſa:eo qꝛ de proprieta
te ⁊ nã ſui hȝ inducere excoriationẽ in inteſtinis:⁊ nocet:epa
ti deſtruendo eius operationẽ. Et id qđ hȝ eius acumẽ re-
mouere ⁊ malitiã eius eſt gũma arabica. Sed nobiles ⁊ fa
moſi medici ꝗ fuerũt añ nos p̄uiſi optime fuerunt de gum-
ma arabica in remouendo nocumẽtũ collogntide ⁊ eiꝰ acu-
mẽ:q̄ꝫtñ in vna pte:tñ nõ ꝯſiderauerũt nocumẽtum ipſius
in alia.ſ.in anguſtia quã corpori preſtare cognoſcitur: et in
nocumẽto ipſius ad epar ⁊ cor ⁊ i corruptiõe coꝝ ṽtutũ:qm̄
ad remouendũ iſta cõpetũt aromatica ⁊ ſubtilia cũ quadaȝ
ſtipticitate:ſicut eſt ſpicanardi. O q̄ꝫ bonuȝ ⁊ pfectuȝ reme-
diuȝ eſt ſpicanardi:qꝛ remouet nocumenta epatis ⁊ cordis
coꝝ virtutes ꝯfortãdo. Et de hoc aliqui p̄deceſſores noſtri
medicoꝝ minime aliquid fuerunt recordati.niſi ſolũ ille ꝗ
princeps medicoꝝ exiſtit:ꝗ nobis viaȝ p̄parauit in iſto ſche
mate:dicendo nobis ꝓprietatẽ ſpice. Alij autẽ medici nihil
de ipſa fuerunt locuti . Et fiſtici etiã multum ꝯferunt in re
mouendo nocumentũ collogntide: ⁊ nõ ſolũ ipſius: verum
ẽt oium aliaꝝ q̄.corpori inferunt anguſtiã. Sȝ id qđ ꝓprie
hȝ nocumentũ ⁊ acumen collogntide remouere a ſuis qua-
litatibꝰ p̄mis ſunt amigdale dulces mũdate. Et ſiccitas ma
la hellebori nigri remouet ꝓprie cuȝ flore nenufaris:eo ꝙ
nenufar a ſuis q̄litatibꝰ p̄mis remouet acumẽ hellebori ni-
gri:et ſua aromaticitate tollit anguſtiã et deſtructionẽ ṽirtu
tũ:quã corpori põt iducere ſui malitia.et cũ h̄ diminuit ſuã
ſupfluã laxationeȝ. Et audiui a patre meo ꝗ dixit ꝙ pater
ſuus qñ rediuit de ptibus oriẽtis ſcripſit vnã receptionem
vnius medicine laxatiue ꝓ q̄dã rege i p̄ntia nobilis medici:
ꝗ noiabat Auen motaraf:ꝗ medicꝰ honoratꝰ poſtq̄ꝫ aſpe-
xit ſcriptũ.et vidit ꝙ in illo laxatiuo poſuerat nenufar. mi-
ratus fuit valde.et poſt ꝯſiderationẽ et cogitationẽ placuit
ei multũ.et gauiſus ẽ ide ꝯmẽdãs eũ mirabilr̃ de illo opere
Et hoc iõ qꝛ medici ꝗ fuerãt añ eũ minime poſuerunt reme
dium aliqđ ad remouendũ nocumẽtũ et maliciã quaȝ dcã
medicia.ſ.helleborꝰ niger hȝ epati iferre.⁊ p̄ſtare ꝓ ꝯñs to-
ti corpi:ꝗ nõ fecerũt ſic i ſcamonea.qꝛ poſuerũt maſticẽ i re-
mouendo violẽtiã ⁊ malitiã ſcamonee.⁊ hoc faciũt mitigã
do ⁊ refrenãdo anguſtiã. ⁊ cõfortãdo ṽtutes. Sȝ diminuti
fuerũt in h̄.ſ.qꝛ nõ poſuerũt aliqd ad remouendũ eiꝰ calidi
tatẽ ⁊ ſiccitatẽ:tñ parcendũ ẽ eis de hoc de ectu:qꝛ parũ po
nitur de ſcamonea in medicinis laxatiuis. Sed de hoc ſunt
medici rep̄hẽdendi.qui nõ ponũt remedia.et ea q̄ habẽt an
guſtiã medicinaꝝ remouere. Ego aũt ſuȝ cerꝰ ꝙ aliq qui le
gent hũc meũ librũ:ſiue ſit viuus ſiue ſit mortuus conabun
tur me rep̄hẽdere i his. Quibꝰ ta r dico.vȝ.ꝙ fiãt due me
dicine.vna ſm meã volũtateȝ.⁊ alia ſȝ ſuã.⁊ videat q̄ illa
rũ melius poterit remoure anguſtiã ⁊ nocumenta epatis et
dyſenteriã.⁊ que peius:qm̄ volo ⁊ deſidero ꝙ ex piẽtia me
iuuare debeat et ſaluare vel dãnare tã i vita q̄ꝫ in morte.et
nõ ſolũ in his.verũ etiã in oibus q̄ dixi in iſto libro:ꝗa non
dubito ꝗn multi ſophiſte multa poſſint arguere. et ſua ſo-
phiſmata facere. Sȝ ego dico ꝙ expimentũ ſemꝑ ẽ libra et
ſtatera iuſta et equalis. q̄ꝫuis ſim certus ꝙ multi ſophiſte
multa poſſint dicere ſophiſmata erronea.q̄ veriſimilia eſſe
videnť.cũ ſint falſa.et hoc ad dialecticos et logicos ſolum
hȝ ptinere.et nullo modo ad medicũ. Et ꝗ talia ingrere et
pſcrutari voluerit ſemꝑ errabit. Quare dico ꝙ expimentuȝ
ſemꝑ poterit veꝝ a falſo diſtinguere et ſepare. ¶ Cõpletus
eſt hic tractatꝰ oſſiũ. Et nũc icipiemꝰ determiare de egritudi
nibus que ſunt vl̃es toti corpori factis ex vno humore ſolo.

¶ Tractatꝰ. vij .et eſt ꝯtinens capitula triginta et ſeptem

¶ Cap.i. Qđ eſt de egritudibꝰ vl̃ibus q̄ fiunt i carne et cuti
totiꝰ corpis ſicut ſũt veſice pruritꝰ et hmõi.

E qdeȝ egritudies.ſ.veſice et pruritus ꝯue
niunt in materia ſunt enim ex eodeȝ humo
re.et differunt ſolum in loco:quia veſice ori
untur ſub cuti:pruritus vero fit in exteriori parte cutis : vel
ſub cortice exteriori:et hoc fit quando tales humores acu-
ti et aduſti et mordicatiui in corpore generãtur:quia abho-
minabiles et odioſi nature exiſtunt:quare ab ipſa exterius
expellunť. ¶ Et eſt etiã alia differentia inter veſicas et pru
ritus et eſt h̄.ſ.ꝙ veſice ſunt ex humore groſſo et viſcoſo.
pruritus auteȝ ex humore ſubtili ⁊acuto generatur. Et he ꝗ
dem paſſiones variant ſimiliter in ſuis formis et humori-
bus. Et ſcias iteruȝ ꝙ ex tali materia poſſunt fieri apoſte-
mata calida:et gutta rubea et ap̄ata que noiantur formice:
et põt etiã accidere inflatio totius corporis. et etiam dura
ap̄ata:q̄ egritudines oẽs ab inuiceȝ diuerſificatur.et cogno
ſcunť ex ſuis proprijs formis et accidentibus: quẽadmodũ
cognoſcere đbes carbũculos et cãcros peſſimos corroſiuos
Et ſubtiliter attendere debes in vnaquaqȝ iſtaꝝ egritudinũ
ex quo humore q̄libet generetur.et vtrum ex ſimplici vel cõ
poſito:qm̄ ſi generata fuerit ex ſimplici forma erit ſimplex.
et ſi ex cõpoſito:forma ꝯpoſita apparebit.et ſm compoſitio
nem humoris dictaꝝ paſſionũ et apoſtematũ.forme ipſarũ
ſimiliter variant. ¶ Cura autẽ dictaꝝ paſſionuȝ eſt euacu
are humorẽ peccãtem ſi eſt ſimplex et vnus.et ẽ eſt cõpoſitꝰ
ſimiliter purgare debes ſm ſui cõpoſitionẽ. et minime etiã
ſi tibi videbiť cõuenire.et ſtudeas cuȝ hoc refrenare et miti
gare locuȝ ſi eſt prope vel ſupra aliquod mẽbrum p̄ncipale
qm̄ ſi ibi colligereť materia et ſi ibideȝ apoſtema aperitur:
poſſet illi membro nõ modicuȝ inducere nocumentum. Et
attende cuȝ tu vis mitigare vl̃ repercutere in tali caſu vt nõ
facias abſqȝ aliquo reſolutiuo:eo ꝙ repcuſſiua inquãtum
ſunt talia hñt augmentare frigiditateȝ in loco illo.et frigidi
tas eſt ad vltimũ cã augmentatiõis doloris:⁊ ſi nõ augmẽ
tat nõ hȝ vltimo remouere:quare ꝯſulo reſolutiua appone-
re cũ repcuſſiuis ⁊ narcoticis ad remouendũ dolorẽ et intẽ
dere debemus ſicut dicit Ga.qꝛ vbi eſt dolor ibi et humo-
res hñt decurſũ.et ponendo reſolutiua cum repcuſſiuis et
narcoticis:tũc hẽbunt narcotica effectũ pfectũ cum adiuto
rio đi. ¶ Receptio cõueniens ad h̄. ℞.roſaꝝ ⁊ farie ordei
et fabaꝝ et ſandali.añ.ʒ.i.floꝝ camẽille ⁊ narciſci.añ.aur.
iiij.ſeis lini et altee et croci.añ.aur.5.piſteť oia:tñ q̄lȝ ꝑ ſe ⁊
miſceanť cũ aqua ro.cui decia ꝑ ipius aceti ſit ãmixtũ.et
empleť locꝰ cũ ip̄is:et ſi hũor fuerit ſubtil̃ valde ſubtrahere
acetũ:et ſi fuerit groſſus adde plus de aceto:et qꝛ ſupiuſ do
cui ſufficiẽter quõ et qualr̃ debes ſubtiliare regimẽ i talibꝰ
et qualr̃ et ꝗbꝰ medicis debes purgare vnũquẽqȝ hũorem:
iõ ad p̄ñs h̄ põere p̄termitto. Cũ ãt ap̄a fuerit digeſtũ ⁊ ma
turũ.tũc idiget aptiõe cũ ferro frido vl̃ tpato aut cum medi
cinis acutis. Cũ ãt i ap̄ate ſanies icipit colligi et apparere. tẽ
eſto attẽtꝰ ſolũmõ i maturãdo ip̄m. Que ãt hñt maturare
ſũt iſta.ſ.faria tritici et turſi cauliũ elixatu:q̄ꝝ ptes ſint equa
les:ſtercoris colũbini ſicci quarta ꝑs.piſteť q̄lȝ ꝑ ſe.et icor
poreť ſil̃ cũ đcoctiõe cruriũ et pedũ ariciũ.vl̃ cũ butyro ve
teri. Si ṽo patiẽs fortis fuerit et bruꝰ.loco farie dicte põe
panẽ recẽtẽ de frumẽto.et ſi fuerit infans puuli.s tẽpa di-
ctas medicias cũ iure cruriũ ouiũ.et ſi fuerit iuuẽis icorpa
cuȝ butyro recẽti. uȝ ãt fuerit ap̄a digeſtuȝ et maturꝝ: api
ipſuȝ i loco ipſius đcliui:vt facilius ſanies iferius deſcẽde-
re et exire poſſit.et h̄ facias cuȝ ferro vl̃ cuȝ medicis. ¶ Re
ceptio apta et ꝯueniẽs ad apiendũ ap̄ata. ℞.ſtercoris co-
lumbini et farie tritici ana.ptes equales piſteť et icorporẽ
tur cum butyro.et h̄ ſi fuerit puer paucoꝝ annoꝝ.et põe ſu
per ap̄ata ad q̄ꝫtitatẽ vnius denarij groſſi.et deſuper pone
folia blete.⁊ apieť cũ iſta deo dãte. Si ṽo patiẽs fuerit dure
ꝯp.oniſ.aut ſenex tũc icorpa cũ ſapõe.et đſuꝑ pone ad q̄ꝫti-
tatẽ vniꝰ denarij groſſi donec apiať et ſi fuerit ifans de lacte
icorpa cuȝ oleo de ſciſeimão vl̃ amygdalaꝝ dulciuȝ et ſup-
ponevt dcũ ẽ. Si ãt fuerit iuuenis.icorpa dcm̃ medicamẽ
cuȝ butyro decocto.et cuȝ fuerit aptuȝ.ablue vulnꝰ cũ aqua
mell̃ i qua đcocta ſit herba q̄ diciť viccia vl̃ legumẽ.et dať
de ipſa ad comedẽdũ bobꝰ et eqs:et đcoquať aqua illa đco
ctionis viccie cuȝ melle tãdiu donec deueniat ad ſpiſſitudi-

nẽ mellis: ⁊ in illa intingatur tẽta ⁊ ponaꝛ in vulnere. ⁊ hoc fieri debꝫ bis in die: donec vulnus fuerit optime mũdificatũ. ⁊ deinde itingaꝛ tẽta cũ vnguento anacli. ſ. de palma. et mittaꝛ in vulnere donec fuerit liberatus. Et ħ cura conuenit illis qbus etas ⁊ cõplexio fuerit tẽpata. Sꝫ illi cui etas fuerit ſenectutis: vel ꝯplexio eius ſicca valde extiterit: pone cũ viccia ad bulliendũ i aqua ꝺ radice liqritie: ⁊ ꝺ ſucco blete: demuꝫ illã decoctionẽ bullias cuꝫ melle vſqꝫ ad ſpiſſitudinẽ: ⁊ in illã intinge tẽtã vt dictũ ẽ: ⁊ cuꝫ madefacta fuerit tenta in illo liqre: ſpge deſup aliqd de thure aduſto. Si vero fuerit puer ⁊ mollis ꝯplõnis: ſufficit aqua dulciſ decocta cũ melle vſqꝫ ad ſpiſſitudinẽ itingendo in illa tẽta: ⁊ põe ipam ad profundũ apatis. Si ãt ꝯplõ eius fuerit tpata ⁊ equalis ꝑcipue vt ponaꝛ tãtũ tenta: ſeu taſta itincta in vnguento alnachi. i. de palma: ⁊ alia die madefacta in aqua decoctiõis viccie decocta cũ melle vſqꝫ ad ſpiſſitudinẽ. Si vero fuerit patiens in ſenio ꝯſtitutꝰ: vel dure carnis valde: pone deſup tentã intinctã cum alnachi: aliqd de vitriolo puluerizato: q̄ ſi fuerit mollis cõplõnis in illa etate: ſufficiet vnguentum alnachi. Sꝫ in veſicis illis q̃ arabice noiantur demonis. oꝫ vt ſolicite attendas qs humoꝛ eſt ille q dñaꝛ. qm̃ ſi fuerit ſãguis ſufficit tibi minutio ſeu flõmia. Si autem fuerit colˀa: purga eũ cũ ſero caprino coagulato cũ lacte fici: ponendo i vnaquaqꝫ libra ipſius quartã ptem aur. vnius de ſcamõea q̃ arabice dicit machamuda. ⁊ ʒ. i. ſyrupi de maſtice regendo ifirmũ cũ iſta medicina: queẽadmodũ dicimꝰ ⁊ alijs medicinis laxatis ⁊ ciba eũ cũ pane bñ fermẽtato: ⁊ cuꝫ lactucis decoctis cũ pauco aceto ⁊ oleo de oliuis. Et ſi vis ponere aliqd cũ ipſis ꝺ carne hedi vel pulli facere potes. Si vͦ tibi notũ fuerit q̄ dcũs hũoꝛ fuerit melˀicus oĩbꝰ modis ſtudeas ad expellendũ ipſuꝫ cũ medicis q̃ hñt illũ hũoꝛẽ educere: ⁊ iã ſupius docui q̄ medicine q̃ hñt dcm̃ hũoꝛẽ euacuare ⁊ purgare: ſunt ſicut barburia ⁊ epithimũ ⁊ helleborus niger: ⁊ lapis lazulli. ⁊ feci te ſcire ẽt q̄ medicie q̃ ſũt ex mineris: fortiores ſũt valde illis q̃ ſũt ex vegetabilibꝰ. ⁊ ꝯmẽdani tibi ſilˀr lapidẽ lazulli in ħ caſu: repꝛhẽdẽdo adamãteꝫ. ſ. calamitã pp ipſꝰ violẽtiã: ⁊ ſit cura tua ſm̃ q̄ coguẽris de groſſitudine hũoꝛis: qm̃ ſi fuerit groſſus valde: ꝓpina ei dictas medicinas cũ tota ſua ſubã: frãgendo coꝝ anguſtiam ⁊ violẽtiã: ⁊ q̃ ħ hñt facere: iaꝫ ſcripſi tibi alias. Si autẽ dictꝰ hũoꝛ fuerit nõ multũ groſſus: ſufficiet dare ſolã aquam calidã in qua dicte medicine fuerit ifuſe ꝑ noctẽ vnã ⁊ dieꝫ ⁊ colatã ⁊ de illa dare paulatine prout tibi videbiꝛ conueniere: cõſideratis ⁊ cõſeruatis ꝯditionibꝰ notis q̃ ſunt ħ. ſ. tpa anni: ꝯplõ: etas: ṽtus: regio ⁊ ꝯſuetudo: ⁊ miſce cum dictis medicinis aliqd de delectabilibꝰ ⁊ amicabilibꝰ nãe: ſicut eſt mel qꝺ eſt delectabile nãe ⁊ ſapidũ lingue. ⁊ amicuꝫ epati: ⁊ eſt cibus ⁊ medicina: ⁊ his rõnibꝰ ⁊ cauſis poniꝛ in medicinis. qꝛ medicine mutãt ⁊ alterãt corpus. quare nã eas abhorret. ⁊ delectaꝛ i rebꝰ q̃ mutanꝛ ⁊ alienanꝛ ab ipſa nã leuiter. ſicut eſt panis ⁊ caro. ⁊ mel ẽt qm̃ mel nõ alterat ⁊ imutat corpus ſicut facit pip ⁊ cucurbita. ⁊ pſilium ⁊ his ſilˀia ⁊ qꝛ mel delectabile eſt nãe. pp hoc ab ipſis poniꝛ in medicis laxatiuis. ⁊ i alijs q̃ nõ ſunt laxatiue. Et ſi non repireꝛ mel pone loco eiꝰ aliqꝺ dulce ſicut ẽ zuchaꝝ qꝺ eſt amicũ ſtõi ⁊ pulmonis. ⁊ veſice. et eſt meliꝰ melle. ⁊. G. noiau t ipſum. ſ. zuchaꝝ mel. Sꝫ in egritudinibꝰ in qbus colˀa ſupabundat valde. caue ne des dulcia. ⁊ ſufficiet ſyrupus de maſtice ſicut dixi ſupiꝰ. ❡ Receptio ꝯueniẽs huic paſſioni. ℞. barburie recẽtis. epithimi. liqritie: paſſulaꝝ enucleatarum. violarũ añ. ʒ. vna lapidis lazulli quarta pars. ʒ. i. hellebori nigri ⁊ folioꝝ colloqntide ana aur. ij. que ſunt conquaſſanda ꝯquaſſa. et que ſunt piſtanda piſtenꝛ. ⁊ infundanꝛ ꝑ nocteꝫ vnã in feruẽti aqua. ⁊ poſtea manibꝰ fricenꝛ ⁊ ſtringantur ⁊ colenꝛ fortiter exprimẽdo. ⁊ in. ʒ. viij. iſtiuſ aque pone de ſyrupo maſticino et nenufaris et pomoꝛuꝫ ana. ʒ. ij. et de ſcamonea octauã ptẽ aur. vnius et propina ei ad bibendũ. Si vero ſufficienter nõ purgareꝛ adde de dicta aqua. ʒ. i. ⁊. ʒ. cũ. ʒ. ʒ. dictoꝝ ſyrupoꝝ. regendo eum ſicut dictũ eſt iſi alijs laxatiuis. Si vero dictus humoꝛ fuerit groſſus in vltima groſſicie. nõ ſufficiet dare infuſionem dictaꝝ medicinarũ ſolum. immo conuenit exhibere medicinas cum ſua totalitate. ❡ Receptio apta ad hoc. ℞. lapidis lazulli. barburie. et epithimi: et ſucci liquiritie ana aur. ij. hellebori nigri et amygdalaꝝ excoꝛticataruꝫ ana aur. i. et. ʒ bdelij ⁊ ſticados ana partes treſ aur. i. folioꝝ colloqntide quartã parteꝫ aur. i. piſtenꝛ oĩa et incidanꝛ folie colloqntide. et miſceanꝛ cum amygdalis excoꝛticatis piſtatis. et cũ quarta pte gũme arabice q̃ arabice diciꝛ cathira. madefaciendo oĩa ꝑdicta cum oleo roſaceo et cũ ſyrupo ſqnzabin. et cũ ſyrupo liq. ſimul mixtis ifoꝛmãdo magdaleonẽ. et recipianꝛ ꝺ iſto aur. v. cũ aqua calida poſtq̃ꝫ cognoueris patiẽtis ṽtutẽ eẽ ſufficientem. Et ſi nõ plenarie purgareꝛ dabis ei de eodem medicamine aur. i. ⁊ cũ fuerit purgatus ꝑfecte cibabis eũ cũ gallina decocta in taiſſea vel carne hedi. Et q̃uis ſuperius dixerim q̄ iſte humoꝛ ꝓpter ſui groſſitudinẽ acuitatẽ ⁊ maliciã nõ ſit purgandus in vna vice. adhuc tibi reitero q̄ eſt educẽdus in pluribus vicibꝰ: ponẽdo ſpaciũ iter vnã purgationẽ ⁊ aliã ad minus tot dies quot ſellas aſſellauit infirmus Si ãt dictus humoꝛ groſſus fuerit vehemẽter q̃ſi in groſſitie vltima: ⁊ non fueris certus q̄ ſit melˀicus oĩno dabis de hoc ſupradicto medicamine cum ſubſtãtia ſicut dictũ ẽ: addendo de cartamo. ⁊ ſemine vꝛtice q̃tũ ſcriptũ eſt de barburia. Cognoſcẽdo certiſſime q̄ flegma quando in vltĩa groſſitie reperiꝛ legꝛ veſtigium melancholie. ⁊ regitur illo mõ. ❡ Si vͦ dcã paſſio fuerit ex alijs ſpẽbꝰ flˀatis q̃ nõ fuerint in tanta groſſicie: purgabis eũ cum cartamo ⁊ ſeie vꝛtice et his ſilˀibus. Et ſi patiens fuerit multũ flegmaticuſ adde aliqd de colloqntida. ❡ Receptio apta ad ħ. ℞. ſemis cartami ⁊ vꝛtice ana. aur. x. violaꝝ ⁊ liqritie. añ. aur. v. thumei. aur. ij. hyſopi aur. mediũ ꝯquaſſenꝛ oĩa ⁊ ifundanꝛ ꝑ noctẽ vnã in aqua feruẽti valde ⁊ colenꝛ fricando ⁊ fortiter exprimẽdo. ⁊ de iſta colatura recipianꝛ. ʒ. v. ⁊ ſyrupi maſticis et ſqnzabin. añ. ʒ. i. ⁊ grana hoꝛdei. ij. de taraſca excoꝛticata ⁊ piſtata: q̄ ſi nõ ſuffiẽter purgauerit: adde de dicta infuſione. ʒ. mediam cum vncia media de dictis ſyrupis: ⁊ regatur ſicut dictum eſt in alijs laxatiuiſ.

❡ Capitulum. ij. Quod eſt de pꝛuritu in particulari.

IN pꝛuritu neceſſe ẽ tibi vt ꝓuideas ſi cã ſit colerica: q̄ ſi fuerit ſufficit purgatio cũ ſero caprino: ⁊ ſi manifeſtũ tibi fuerit q̄ ſit ex acuitate ſanguis fac minutionem. ⁊ regimen eiꝰ ſit lactuca ꝺcocta cũ aceto ⁊ oleo aut caro hedi. Sꝫ dico q̄ caro galline lõge eſt melioꝛ i hoc caſu carne hedi. Qꝛ ſi ſciueris certiſſime q̄ dcã paſſio procedat ab hũoꝛe aduſto: ⁊ illꝺ qdẽ ꝓ certo ſciꝛ qñ locus in q̃ ſiũt reliqt veſtigiũ nigrũ. Et ħ ſcies ẽt ex alijs accñtibꝰ. vꝫ vtrũ cito digeraꝛ vel nõ: ⁊ ex foꝛti vel non foꝛti moꝛdicatiõe ⁊ acuitate. ⁊ ẽt ſi in gratãdo vlˀ fricãdo magnã ſentit delectationẽ vlˀ nõ. Qꝛ ſi magnã ſentit delectationẽ peioꝛ ẽ oĩbꝰ i ingetudie ⁊ tedio: qꝛ eſt ex colˀa. Et pꝛuritꝰ q citiꝰ digeriꝛ ẽ ex ſanguine. ⁊ maioꝛẽ i coꝛpe opꝓmet locũ. Et q ſit ex hũoꝛe aduſto difficiliꝰ digeriꝛ alijs hũoꝛibus. Sed ſi dictꝰ hũoꝛ fuerit ex melˀia. ꝓpina ei ad bibendũ ius galli veteris ꝯquaſſando oſſa eiꝰ ⁊ frãgẽdo ipa añ ꝺcoctionẽ. ⁊ põe tertiã ptẽ põderis ipſiꝰ galli de barburia recẽti. ⁊ coquãꝛ ſilˀ tãdiu dõec diſſoluanꝛ oſſa ⁊ caro. ⁊ poſtea frica mãibꝰ ⁊ coleꝛ foꝛtiꝛ exꝓmẽdo. ⁊ de iſto iure da ei ad bibẽdũ. ʒ. vj. Et cũ fuerit purgatꝰ rege eũ ſicut dcm̃ ẽ i alijs laxatis. Qꝛ ſi fuerit dcã paſſio ex hũoꝛe flˀatico groſſo valde. ⁊ ħ ſcies qꝛ ſcabies erit maioꝛ. dabis ẽt ei ꝺ iſto iure ſicut dcm̃ ẽ. Si ãt pꝛuritꝰ dictꝰ ſubtilˀ ⁊ ſiccus fuerit. ſufficit ei regimẽ oꝛdinatũ: ſicut ẽ dare ei lactucas decoctas cũ aceto. ⁊ carnes hedoꝝ et gallinarum ⁊ ſimiliuꝫ. ⁊ iunge eũ cũ oleo roſaceo ponendo in vna quaqꝫ. ʒ. olei roſacei aur. i. de alchitran ſubtili.

❡ Cap. iij. Qꝺ eſt de variolˀ. ⁊ moꝛbillis.

ET accidunt quideꝫ in hoĩbus variole ⁊ moꝛbilli ita gñalr q̄ pauci vlˀ nlli repiuntur qbꝰ ñ eueĩãt ⁊ mã harũ paſſionũ ẽ ſanguis coꝛruptus ⁊ malꝰ

mēſtrualis ex quo embyꝛo invtero matris p vmbilicū nutri
tur et augmētaꝛ. Cū aūt poſt natiuitatē natꝰ icipit inualeſce
re ⁊ foꝛtificari nā ꝯfoꝛtata expellit hūc humoꝛē malū ⁊ cor
ruptū ad exterioꝛa: ⁊ cū moueꝛ nā: ad hāc expulſionē facien
dam excitaꝛ ꝓ maioꝛi pte febꝛis valida. et aliqñ cum ea fit
alienatio. ⁊ differētia que eſt intervariolas ⁊ moꝛbillos ē qꝛ
variole generāꝛ ex humoꝛe magis groſſo. et moꝛbilli ex ſub
iili ſicco ꝓcreantur: et probibitū a medicis eſt dare in moꝛ
billis medicinā laxatiuā ne humores inficianꝛ et ad venēo
ſitatē ꝯuertanꝛ: et ꝓhibēt ēt dare carnes et alia cibaria his
ſilia. Sꝫ precipiūt in hac paſſionē dare lentes decoctas in
aceto tm̄mō. Ego v̄o bñ ꝯſentio cū his ēt lactucas d̄coctas
cū aceto: ⁊ medullaſ citrulli et angurie. et ad bibendū aquā
oꝛdei et angurie. et etiam in cibo da eis cucurbitā valde co
ctā. et cū ſim aſſuetus ſic agere poſſuꝫ me multū collaudare
et nunq̄ꝫ volui dare iſtis ſyrupos ailquos dulces ne augu
rio timēdo pp dulcedinē ne ꝯuertātur ad colāꝫ. Et ſcias ꝙ
variole frequēter accidūt in oculis. et ſunt cā ꝑditionis vi
ſus. quare a ꝓncipio ſtudere debes ꝓijcere in oculis eoꝛum
aquā ro. in cuius. ℥. ij. ſit infuſuꝫ aure. ij. ſumachioꝝ. et di
ſtillabis ex ipſa in oculis pluribus vicibus in die. et euadet
et ꝓ̄ſeruabitur ab illo ꝑiculo et nocumēto cuꝫ adiutoꝛio dei
et pauci ſunt qui ꝑfecte ſciant regere hos patiētes. qm̄ dant
eis dulcia. et illud qđ cogitāt ſtulti vulgares. ſ. ꝙ qñ conſu
lunt dare in moꝛbillis et variolis mel et piſces ſalſos pro ſa
lute coꝝ dico ꝙ eſt mirabile valde ꝙ nō moꝛiūtur. Sed ge
neraliter dico ꝙ q recipiunt ꝯ̄ſiliū ab iſtis vulgaribus ſtul
tis ⁊ euadunt a moꝛte. pro certo hoc nō eſt niſi qꝛ nundum
venit hoꝛa et terminus ſui finis: qm̄ ꝓ anguſtia et laboꝛe et
augmentatione et foꝛtitudine egritudinis abſqꝫ dubio pe
rire deberent. Ego fui vnus ex illis qui cecidi in illo errore:
qꝛ cum eſſem paruus habui variolas: ⁊ pater meus nō erat
mecū: ⁊ cō̄ſilio quoꝛūdam cepi mel: ⁊ ex illa anguſtia ⁊ labo
re ⁊ foꝛtitudine egritudinis quaꝫ habui mirū fuit ꝙ euaſi:
ſed ſemꝑ in toto tēpoꝛe vite mee fui memoꝛatus de melle. ⁊
oīno cauendū eſt ne vngantur cum narcoticis aliq̄bus. Sꝫ
eſt optimū inungere eos cum medulla oſſiū boū vel ceruo
rum. Cauſa autē ⁊ mā moꝛbilloꝝ eſt humoꝛ calidus ⁊ ſiccꝰ
pꝛocreatus a ſanguine mēſtruali in vtero matris ex quo nu
tritur embꝛyo: quare elongādi ſunt oīno tales ab oībus dul
cibus: ⁊ ab oībus ſpēbus carniū. ſed regendi ſunt in oībus:
ſicut habentes variolas: ⁊ inunganꝛ tm̄modo qui indigēt
vnctione cum medullis pꝛedictis.

¶ Cap. iiii. Qđ eſt de moꝛphea alba que nō rubeſcit ꝓpter
fricationem nec aliqua alia cauſa.

T oꝛitur ī capite aliquādo moꝛphea alba lucida
que cū fricaꝛ nō rubeſcit. ⁊ ſi vlceraꝛ nō eijcit ſan
guinē. ⁊ cauſa huius eſt debilitas virtutis muta
tiue epatis ex qua coꝛrumpitur mutatio in alijs
mēbꝛis illa de cauſa: ⁊ pōt etiam accidere hec paſſio ex fre
quenti ⁊ foꝛti ⁊ inoꝛdinato motu alicuius de loco ad locuꝫ
⁊ hec ſpēs cū accidit eſt incurabilis.

¶ Cap. v. Qđ eſt de moꝛphea alba q̄ rubeſcit ex fricatione

T hec eſt alia ſpēs moꝛphee albe q̄ generatur ex
debilitate virtutis mutatiue mēbꝛoꝛuꝫ coꝛpoꝛis
quoniā qñ nutrimentum aduenit eis nō ſufficien
tia permutare ipſuꝫ in colore debito ſicut decet.
Et cura huius eſt calefacere mēbꝛa fricando ipſa fricatio
ne foꝛti: ⁊ inungere ea ſilr cū vnctiōibus calidis ⁊ inciſiuis
⁊ apertiuis: ⁊ ſūma intentio tua ſit in cōfoꝛtando epar cū re
bus aromaticis confoꝛtantibus ipſum ⁊ cum aperitiuis ha
bentibus āliquantulam amaritudinē. ⁊ vtatur patiens his
que habent epar ipinguare: ⁊ que habēt digeſtiuam cōfoꝛta
re. ¶ Receptio ad hoc. ℞. hircos. radicis feniculi maſti
cis ſpice: ſquināti aſſariana. aure. iij. liquiritie mundate ad
pōdus oīum. que ſunt cōquaſſanda cōquaſſenꝛ: ⁊ infundā
tur in quarta parte vnius q̄ntarij aque dulcis per noctem
vnā: ⁊ mane bullianꝛ lento igne vſqꝫ ad ad ꝯſūptionem me
dietatis ⁊ colentur. ⁊ in colatura illa pone ſyrupū de citris:
⁊ ſyrupum feniculi: ⁊ maloꝛum granatoꝛū ana. li. ij. ⁊ bulli
anꝛ ſimul vſqꝫ ad cōſūptionem decoctiōis: ⁊ ꝓpina ei omni
māe d̄ iſto ſiru. ℥. ij. cū. ℥. v. aq̄. Et cū aur. iiij. zuccari ro.
⁊ pone ſuper locū moꝛfee hoc emplaſtꝝ. ℞. rubee tinctoꝛis
farine lupinoꝛū ana. partem vnam: centauree minoꝛis par
tem mediā. ſeis lini octauā ꝑtis vnius: piſteꝛ quelibet res ꝑ
ſe. ⁊ incoꝛpoꝛenꝛ ſimul cum aceto. ⁊ pone ſuꝑ locuꝫ moꝛfee
cū folijs vitis recentis vel ſimilium. ⁊ cū exiccaꝛ muta illū
⁊ ſi fuerit delicatus pone medietatē aque ⁊ medietatem ace
ti. Et regimen eius ſint turtures pꝛeparate ⁊ valde decocte
in taſſea. ⁊ aues ꝑue nemoꝛis ⁊ pulli ⁊ pulle aſſati.

¶ Cap. vi. Quod eſt de moꝛphea nigra.

Orfea quidē nigra eſt macula nigra congregata
in cuti coꝛpoꝛis. Et cauſa huius eſt humoꝛ adu
ſtus inuiſcatus ⁊ retentus in membꝛis: qui qui
dem a natura extra pulſus eſt per ſudoꝛem: ⁊ acci
dit etiam hec egritudo quando aliquis balneatur ⁊ non fri
catur cutis eius exterius cum aliquibus abſterſiuis ⁊ mūdi
ficatiuis: ſicut ſunt iſta: pulpa melonum. aut eoꝛum ſemina:
vel mel. aut zuccarum vel eoꝛum ſimilium. ⁊ cum retinetur
hec ſuperfluitas in cuti vel ſub cuti generatur moꝛfea nigra
Et curatur hec paſſio cum emplaſtro dicto in moꝛfea alba
⁊ cum regimine in eadem dicto. ⁊ cibentur cum pullis pꝛe
paratis in taſſea. quoniā eſt cibus cōmendatus in eis. ⁊ tur
tures. ⁊ carnes hedi etiam cōpetunt in hac egritudine. Et
oleū iſtoꝝ ſit oleū amigdalaꝝ dulciū: ⁊ aueſ ꝑue nemoꝛis ſūt
cōueniētes etiā. et abſtineat ſe oīno ab oliuis ⁊ caulibus. et
ab oībus generātibus melācholiā. et in ſūma dico ꝙ ſit cō
tentus cibis pꝛedictis et ſimilibus illis.

¶ Capitulum. vii. Quod eſt de granulis paruis que acci
dunt in coꝛpoꝛe toto.

T generanꝛ aliquādo in coꝛꝑe hoīs granula ꝑ
ua multa rubei coloꝛis q̄ arabice dñr alchalam.
Et exeūt h̄ granula ex orificijs venaꝝ capillariū
⁊ cā horuꝫ eſt exuberantia ſanguinis acuti q erit
ex oꝛificijs paruaꝝ venaruꝫ ⁊ ſubtiliū et adheret ibi. et ſcias
ꝙ q̄libet ſanguis cum erit ex ſua vena mutat coloꝛem ⁊ de
nigraꝛ. et hoc plurimuꝫ accidit ex negligentia minutionis.
Quare in cura incipiendū eſt a minutiōe dextri bꝛachij tra
hendo de ſanguine ſm̄ ꝙ tibi videbiꝛ ꝯuenire. qm̄ cōuenit
etiam acuitati ſanguinis. Et fac ei hūc ſyrupū ad rectificā
dū ſuā ꝯplexionē. ℞. ligritie ⁊ iuiube. ana. ℥. iiij. capilloꝛū
veneris ⁊ ſemina cucurbite ⁊ angurie. ana. ℥. ij. violarū ⁊ ſe
beſten ana. ℥. i. ꝯquaſſa q̄ ſunt ꝯquaſſanda et infunde ēt in
xxiiij. lib. aq̄ ꝑ noctē vnā. et in mane bulliāt lento igne vſqꝫ
ad cōſūptionē medietatis et colenꝛ. et in illa colatura ponā
tur. x. lib. zuccari et mellis et tmaraindoꝝ. ana. lib. ſ. aq̄ ro
ſacee lib. i. et bulliant iterū vſqꝫ ad decoctionē ſyrupi. et de
iſto ſyrupo ꝓpineꝛ patienti oī mane. ℥. ij. cuꝫ. ℥. vi. aq̄. Et
regimē eius ſit panis bene fermētatus cum gallina decocta
cū cucurbitis. vel poꝛtulacis.

¶ Capitulum. viii. Quod eſt de veſicis duris que arabice
dicuntur alcella ideſt petroſe.

T oꝛiūtur aliquādo in coꝛpoꝛe veſiice dure que
generanꝛ ex humoꝛe flegmatico frigido ⁊ groſſo
valde: ⁊ ideo ſunt abſqꝫ doloꝛe ⁊ ſanie: parue qui
dem ſunt leuioꝛis curatiōis magnis. Et cura ha
rum eſt ſubtiliare regimen valde: ⁊ dare ei ſyrupum inciſi
uum ⁊ ſubtiliatiuum flegmatis ⁊ aperitiuum oppilationis
ſicut eſt ſyrupus ſq̄nzabin cōpoſitum de melle. ⁊ poſtea eua
cua coꝛpus cū medicinis trahentibus illū humoꝛē. deſuꝑ
pone emplaſtrū factuꝫ ex armoniaco ⁊ aceto. Quia ſi dicte
veſice fuerint magne cura erit difficilis valde. ⁊ poſſent in
tali loco ſuperuenire ꝙ non poſſunt cum operatione manu
um eradicari. ꝙ ſi ſunt in loco apto ⁊ conuenienti ad eradi
candum: conſuetudo magiſtroꝛuꝫ eſt ſcindere cutim ⁊ ipſas
extra euellere ⁊ extirpare. Et eſt poſſibile ꝙ he veſice pꝛimo
oriuntur parue: demum ꝓcedente tempoꝛe creſcunt ⁊ aug
mentantur valde: ⁊ nutriuntur ex nutrimēto adueniente eis

ſibi apto ⁊ ſimili: ⁊ ſpecialiter quãdo infirmus comedit piſces ⁊ panem azimum ⁊ frigidum lac ⁊ horum ſimile: quoniam talia cibaria ꝑereant iſtam paſſionez ⁊ expertus ſum in paruis ponere emplm̃ de narcis.i.de narancis piſtatis ⁊ malaxatis cũ aqua: q2 optie remouent in eo ⁊ probaui etiaz dare oi die aure.i.ieiuno ſtomacho de medulla ſeminũ ei⁹ ad comedendũ: q liberantur inde: ⁊ confert etiam emplaſtrare ipſas cũ charſcaſiua.i.panicald. Et aliquãdo he veſice generant in iũcturis ⁊ ſunt abſq3 punctione: que ab antiquis noiant puſtule iuncturarũ: ⁊ fiunt ex humore groſſo inuiſcato in locis illis: q a frigore exteriori indurat. Et q̃zuis a medicis noſtris plura medicamina ſint rememorata. Ego tñ magis comẽdo ceteris medicaminibus.ſemina dicta de nargis comeſta ⁊ emplaſtrata.

Capitulum.ix. Quod eſt de verucis ⁊ porris

Et generant aliquãdo i corpore veruce ſeu porri quoꝝ ſpecies ſunt multe: q2 et eis ſunt que fiunt ex ſanguine groſſo: ⁊ ſunt de genere granulorum paruorum que arabice dicunt alchalim: ⁊ de eis parum ſupius fecimus mẽtionẽ. Et cura eadem exiſtit: ⁊ alique ſunt ſicce valde: ⁊ eminent exterius multũ: ⁊ iſte generãtur ex flegmate groſſiſſimo terreſtri ⁊ frigido: ⁊ cura harum eſt ſpecialiter purgare illum humorez. Et hoc optime fit cũ iſto medicamine. ℞.aloes.agari.barburie.i.polypodij recentis: medulle carthami: ſemis vtice ſucci liquiritie: interioris collogntide.añ.pondus granorũ ordei.ij.ſucci cucumeris aſinini vel ſucci foliorũ eius pondus grani vnius ⁊ dimidij ordei: piſtent quelibet p ſe preter collogntidã: que incidenda eſt cũ ſorficibus minutim: ⁊ incorpora ſil' oia cuz oleo de ſereg: ⁊ cũ aure.i.grani fiſticorũ vel amigdalarũ dulciũ: ⁊ tantũdez de gũma arabica.⁊ cõfice totum ſimul cũ ſyrupo de ſquzabin: ⁊ ꝓpina infirmo de iſta cõfectione põdus iiij.aure.poſt cuſtodiã ipſius aliquoꝝ dierũ: ⁊ ſi nõ purgaret ſufficiẽter.adde aliqd de reſiduo cũ aqua calida: regẽdo cũ ſicut in alijs laxatiuis: ⁊ hoc medicamẽ ꝯfert regendo cũ cũ regimine ordinatũ.ſ.cũ pane bñ fermentato et pullis et gallinis in taſſea: et pone ſup verucas aliqd de carobis humidis piſtatis donec cadant.et de eis etiã que faciũt eas cadere eſt oleum qȝ remãet ſeu qȝ eliquatur a caſeo veteri et antiquo retẽto in vegetibus.iſtud enim deſiccat eas abſq3 dubio.et facit eas citiſſime cadere.et hoc etiam facit oleum de frumento.et oleum lupinorum ſil'r. Et adhuc alia ſpecies porrorum qui ꝓfundati ſunt in carne multũ.et eminẽt etiam exterius et noiant porri profundati. Et cura eſt eadez predictorum.ſ.cũ regimine et purgatione.ſed indigent cuz hoc eradicatione cum manu.

Capitulum.x.quod eſt de tineoſitate.

Ec quidem paſſio generat in corpore ex humore ſicco et groſſo ſicut fiunt porri et veruce.preter ter qȝ ſiccitas huius humoris: nõ eſt tanta q̃zta eſt ſiccitas q̃ facit porros. Et confert valde i hac egritudine laxatiuũ noiatũ in porris.et pone deſuper habalzabar malaxatũ cũ aqua: curat idẽ. Et cõfert etiaz inunctio cum oleo de frumento vel cum aliquo ex alijs dictis in verucis. Et dicit q hec egritudo etiaz generat ex comeſtione lacertarũ.et tunc cõfert valde ſumere de tyriaca magna a quarta pte aur.i.vſq3 ad aur.5. ieiuno ſtõ cũ aqua tepida: et nõ comedat poſtea vſq3quo trãſeant hore.viij. Et ꝓprietas lacerte eſt qȝ ſi qs comederit eã vel biberit et aqua in qua fuerit mortua: magnũ corpori iſert nocumẽtũ. Et mihi cuz eſſez in mareſtrañ.i.in hoſpitali accidit hoc.ſ. qȝ in aqua quã bibebã pcipiebã horribilẽ odorẽ.et oi die mihi videbat multiplicari quare ordinaui et feci hoiez intrare puteũ ad vidẽdũ qd hoc eẽ poſſet.credẽs qȝ aliqua reptilia itus cecidiſſent et ille q̃ſitor inuenit lacertas multas mortuas: ps quaꝝ erat diſſoluta et ps nõ.vñ timẽs ne inde poſſem hẽre nocumẽtũ.incepi bibere de tyriaca.et recepi de ea plurib⁹ vicib⁹.et ſic euaſi a nocumẽto gratia dei. Et poſt lõgũ tp̃s orta fuit mihi puſtula ad modũ granule ſup punctã naſi. Et ego deſuper poſui de tyriaca: eo q2 cognoui qȝ illud erat ex humore venenoſo a natura expulſo.q gdẽ humor generatus fuit ab aliqua lacertarum predicta.

Capitulu3.xi. Qȝ eſt de corruptiõe et excoriatiõe cutis.

Et orit aliqñ hec paſſio in corpe.et hec fit ex abũdãtia hũoris mel'ci mali multiplicati in corpore: qui a nã exterius expellit ad cutẽ. quare virt⁹ nutritiua cutis ex toto corrũpit: ⁊ iõ non nutrit. et cũ nã conet ipſium exterius expellere et non põt: excoriat cutis ⁊ depilat: ⁊ hic humor eſt malus valde: ſ3 tñ eſt pro bono: q2 exterius eſt expulſus. Et cura huius eſt mũdare corpus ab iſto humore malo melãcholico cũ rebus p̃ſcriptis q̃ hñt iſtum humorẽ educere.ſ.cũ barburia epithimo lapide lazuli helleboro nigro ⁊ ſimilibus ⁊ ȝ.v.in.v.diebus da ei aur.5.de tyriaca cum.℥.i.de ſyrupo de liquiritia ⁊ ter tãto de aqua: ⁊ tardet comeſtionẽ vſq3 ad.viij.hor. ⁊ poſtea comedat panẽ bene fermentatu3 in brodio galline facta in taſſea: et bibat de brodio galline multum.⁊ epithima cutim cũ ſeminibus melonis excorticatis ⁊ flore camemille quorum ptes ſint equales piſtatis ⁊ malaxatis cũ aqua dulce: ⁊ tene deſuper omni die mutando ipſum.

Capitulum.xij. Qȝ eſt de lepra.

Et oritur aliqñ hic cãcer peſſimus in corpib⁹ hominũ.ſ.lepra. ⁊ hoc ẽ manifeſtũ q2 ẽ maria egritudo: ⁊ ꝑ maiori pte accidit pp vicinitatẽ ⁊ ꝯctionẽ more cũ ĩpis leproſis: ⁊ fit ẽt pp comeſtionẽ ciboꝝ deſtruentiũ ꝯplõnẽ: ⁊ qñ hec egritudo ĩualeſcit ⁊ ſuperxcedit: ẽ difficilis curatiõis valde: tñ ſi ſpaſmus nõ affuerit vel ſupuenerit in aliquo mẽbro polis eſt cura ei⁹. Quare intentio p̃ma quã habere debes in curatione hui⁹ paſſiõis ẽ in aperiẽdo opplões ſplenis: ⁊ hoc cũ corticib⁹ radicis tamaricis.⁊ corticib⁹ radicis capparis: ⁊ pone cũ eis de ligritia ⁊ paſſul' ad frãgẽdũ coꝝ acuitatẽ. Receptio apta huic paſſioni. ℞. corticis radicis tamaricis: ⁊ ſqnãti.ana.℥.i. polij montani qȝ dicit arabice iabada. ⁊ camemille.añ.ptes tres.℥.i.mẽtaſtri ⁊ aſare bachare: mẽthe.añ.℥.5.cẽtauree mioris quarta ps.℥.i.q̃ ſũt ꝯquaſſanda ꝯquaſſent ⁊ ĩfundant in.x. lib. aq̃ p nocte vnã cũ tãta ligritia q̃ztũ oia p̃dicta: ⁊ mane bulliãt lẽto igne vſq3 ad ꝯſumptionẽ tertie ptis.⁊ colent. ⁊ cuz illa colatura ponant lib.ij.zuccari.⁊ bulliãt ſil' vſq3 ad ſpiſſitudinẽ: ⁊ de iſto ſirupo bibat patiens quolibet mane.℥.ij. cũ aqua cal'a: ⁊ regimẽ ei⁹ ſit panis bñ fermẽtatus: ⁊ galline p̃parate i taſſea: ⁊ loco olei oliuaꝝ ponant oleũ amigdarum dulciũ: ⁊ poſtea purga hũorẽ melãcholicũ dãdo ei medicinas euacuãtes meliam cũ tota ſua ſuba: ſicut iã dixi tibi: ſicut eſt polypodiũ ⁊ epithimũ ⁊ elleborũ nigrũ. ⁊ hoꝝ ſilia. Receptio ad hec. ℞.agarici polypodij recentis lapidis lazuli.añ.aur.ij.ellebori nigri aur.i. foliorũ collogntide q̃rta ps aur.i.ſcamonee octaua ps aur.i. incidat collogntida cũ forficibus minutiſſime ⁊ miſceant oĩa cũ puluere dragãtorũ ⁊ fiſticis ⁊ amigda.piſtatis.añ.aur.i.⁊ cu3 oia fuerint optime piſtata ĩcorporẽt cũ ſirupo de corticib⁹ citroꝝ ⁊ ſqnzabin ⁊ doſis hui⁹ medicamis ſit aur.vi.cu3 aqua cal'a: ⁊ ſi nõ ſufficeret addat ȝ p̃ecdicta aur.i.⁊ rege cũ ſicut deĩn ẽ i alijs laxatiuis: et eſt neceſſe i hac medicia vt ponat ſpaciũ inter aſſũptionẽ vnius medicie ⁊ alteri⁹ ꝑ qualibet ſella duos dies: et in hieme in oibus octo dieb⁹ fac p̃parare ſerpẽtẽ vnũ pinguẽ feminã ⁊ decoctã i taſſea poſtq̃z amputatũ fuerit ei caput ⁊ cauda ſicut decet. p̃paret aũt ſic icidat a capite et cauda p.iiij.digitos: excoriet et intrinſec⁹ emũdet: et ablua t.et bñ bulliat in aqua cũ ſale et aneto bis.poſtea decoquat in taſſea et madefaciat panẽ ſuũ in iure illo: et bibat ȝ illo: et nõ comedat poſtea aliqȝ aliud donec cib⁹ ille ſit digeſtus. In alijs aũt dieb⁹ comedat gallinas in taſſea: et bibat brodiũ ipſaꝝ frequẽter: qm̃ illud brodiũ eſt eis medicia ſublimis et melior oibus. Octo dieb⁹ bibat aur.vi. tyriace magne. Et id qȝ melius ẽ eis faciẽdo q̃ diximꝰ ẽ vt magnifice ſe cuſtodiat a ꝯtrijs et aſſueſcat brodiũ gallinaꝝ q̃ztum põt.

Cap.xiii. Qȝ eſt de cadar et de felleg.

Adar.eſt difficultas vel priuatio ſenſus vel mo-
tus:vel amborũ ſimul:qñ eſt in aliquo mẽbro ſin
gulari: felleg vo ẽ que fit ĩ vna medietate totius
corporiſ ⁊ latine dicitᷣ paralyſis. Et accidit ꝓpter
hãc egritudinẽ hoĩbus ꝙ nõ poſſunt ꝑtẽ mẽborũ mouere:
vel in eis ſenſibile ꝑcipe:vel ſentire ⁊ aliqñ in eiſdẽ in eadẽ
ꝑte ſimul ſenſus ⁊ motus totaliter annihilantᷣ ⁊ ꝑuãtur. Et
ſarraceni ↄſueuerũt vocare vnãq̃ꝗ iſtaꝝ paſſionũ in ligua
ſua alchadar ⁊ affeleg. Et qñ hec egritudo fixa eſt ĩ aliquo
mẽbro ita ꝙ oĩno caret ſenſu ⁊ motu vocãt eã relaxationẽ
⁊ illi ẽt q vocãt ꝑuationẽ ſenſus relaxationẽ:nõ dicũt men-
daciũ:ſ; vocãt eã noĩe nõ aſſueto. Et iã memorati fuim⁹ de
cãis alchadar in egritudinib⁹ capitis. S; quare aliq̄bus ꝑ
uantᷣ ſenſus tm̃:⁊ aliq̄bus mot⁹ tm̃ ⁊ q̄buſdã mot⁹ ⁊ ſenſus
ſimul nõdũ explanaui. Quare a me audias ⁊ itelligas que
dicantᷣ ſuꝑ hoc. Scitũ eſt ⁊ cognitũ ꝙ fons ⁊ origo mot⁹ vo
luntarij ꝓcedit a cerebro:⁊ ſcitũ eſt ẽt ꝙ fons ſenſus ꝓcedit
a cerebro: ⁊ cerebrũ volũtate dei mittit ſenſuʒ ⁊ motũ oĩb⁹
mẽbris ꝓpinq̄s ſibi ꝑ vias paruas.ſ.ꝑuos neruos: ⁊ mittit
etiã cerebrũ ſenſuʒ ⁊ motũ mẽbris ꝑ vnã viã magnã.ſ.ꝑ nu
chã:⁊ ipſa mittit poſtea alijs mẽbris ſenſũ ⁊ motũ ꝑ vias ꝑ
uas p̃cepto dei:⁊ nerui illi q ſunt molles ꝓcedẽtes a cerebro
vel a nucha:illi ſunt q ferũt ſenſũ:⁊ illi q duri exiſtũt p̃ſtant
motũ:⁊ putauerũt aliq medici ꝙ eadẽ cã ſit nocumenti ſen
ſus ⁊ motus ⁊ ꝙ ab eadẽ cã ꝓcedat:q: crediderũt ꝙ in vno
eodẽ neruo ſit ꝑs dura ⁊ mollis:⁊ ſenſus ſꝫm eos ꝓcedit a ꝑ
te molli. ⁊ motus a dura. S; hoc eſt manifeſte falſũ: q: vi-
demus multotiẽs ꝙ ĩ aliquo mẽbro deficit vel aufertᷣ ſenſus
⁊ remanet in eo motus.ergo verũ eſt id qđ dicit Gal.ſ. q:
nerui ferentes ſenſũ ſunt diuiſi ⁊ ꝑ ſe a neruis inducẽtibus
motũ:⁊ differẽtia q̃ eſt inter ſpẽs neruoꝝ ſenſus ⁊ ſpẽs ner-
uoꝝ motus nõ eſt occulta:qm̃ ſi hec paſſio fuerit in cerebro
leſio ⁊ nocumentũ ſenſus ⁊ motus ꝑcipietᷣ: ⁊ erit in corpore
toto:⁊ ſi fuerit in vna medietatũ cerebri:erit priuatio ſenſus
⁊ motus:⁊ aut difficultas eorũdẽ in eadeʒ ꝑte corpis in qua
fuerit nocumentũ in cerebro:⁊ ſi fuerit leſio vel nocumentũ
in aliqua ꝑte nuche:ꝑciperetᷣ leſio ⁊ nocumẽtũ ĩ illa ꝑte cor
poris vel in illis mẽbris in q̄bus illi nerui tendũt ⁊ vadunt
ſiue fuerint ſenſibiles vel motiui.v; ſi ĩpedimẽtũ fuerit ĩ mo
tiuis leſio ꝑcipietᷣ in motu:et ſi in ſenſibilibus erit in ſenſu:
tm̃ nota ꝙ etiã in neruis ſenſibilibus eſt aliq̄s mot⁹:et ĩ mo-
tiuis ſilr̃ aliq̄s ſenſus ſemꝑ repitᷣ. Ueꝝ tm̃ in motiuis p̃dñatᷣ
motus valde:et in ſenſibilibus ſenſus:et cã quare nerui ſen
ſus ſũt molles ⁊ motus duri eſt manifeſta:q̃;uis ambe ſpẽs
ſ.motiuoꝝ et ſenſibiliũ ꝓcedãt a cerebro vel a nucha. Scias
itaq; ꝙ maior ꝑs neruoꝝ ſenſibiliũ ſicut q ſpargunᷣt et ten-
dũt vſq; ad exteriora corporis:et maior ꝑs motiuoꝝ ſũt q ꝓ
fundantᷣ in interiora corpis.et ob hoc certiſſime in cuti q̃ to
tũ corpus circũdat manifeſtatᷣ ſenſibilitas plꝰ q̃; in ceteris
mẽbris et maxie in cuti vole manus:adhuc magis in cuti q̃
eſt in extremitatibus digitorũ man⁹:et ſpãliter in illa q̃ eſt ĩ
extremitate indicis vel medij.qm̃ ibi maior tẽperies et ma-
gis equalis q̃; ĩ alijs locis oĩbus eẽ repitᷣ. Et ꝓpter hoc ſen
ſus illic certius et ſubtilius ꝑcipitᷣ et manifeſtatᷣ. Et ꝑꝑ hoc
ſenſibilitas ſenſus q̃ eſt in exteriorib⁹ corpis: et maxie q̃ eſt ĩ
etremitatib⁹ digitoꝝ man⁹ et p̃cipue ĩ idice vl' medio magis
ceteris comẽdatᷣ et laudatᷣ:et deus ſublimis illic poſuit ſen-
ſibilitatẽ certiorẽ. ꝓpter vtilitatẽ et cuſtodiã aĩalis. Et ſcias
ꝙ q̃libet difficultas ſenſus vel mot⁹:aut ꝑuatio alicui⁹ iſto
rũ in arabico noĩatᷣ feleg.et cũ ĩpedimẽtũ vel ꝑuatio ſenſus
vel motus fuerit in aliquo membro ſingulari .ſ; nõ in toto
corpe.arabice tunc dicitᷣ cadar.et qñ figitᷣ in vno loco vel in
vna ꝑte corpis tm̃ dicitᷣ relaxatio. S; qñ ĩpedimentũ vel ꝑ-
uatio ſenſus vel motus fuerit in vna medietatũ totius cor-
poris tũc ꝓpe noĩatᷣ feleg. Et nota ꝙ cã egritudinis delcha
dar aut delfeleg.eſt friditas ↄplõis q̃ dñatᷣ in aliqua parte
cerebri vel in toto.et qñ in toto predñatur valde tũc mors in
inſtanti exiſtit ꝓpter ꝑuationeʒ anhelit⁹:ꝙ ſi nõ multũ abũ
dauerit friditas iſta toto corpe cerebri:tunc ſolũ difficultas
vel nocumentũ ſenſus vel motus vel amboꝝ ſimul ꝑcipietᷣ
in corpore toto.ꝙ ſi dicta friditas vel nocumentũ fuerit ĩ ali
quo neruoꝝ ꝓcedentiũ a cerebro vl' a nucha et fuerit ſub ſpõ
dili ita ꝙ leſio aliqua nõ ſit in neruo q.mouet pect⁹.tunc vi
uere põt illud aĩal q̃;uis egritudo magna exiſtat.eo q: inde
nõ priuatᷣ anhelitus ꝙ ſi leſio fuerit in neruo illo vel in illis
q mouẽt pectus.tũc ꝑuatur anhelitus et moritᷣ patiens ſuf
focatus ⁊ incõtinẽti. Si aũt ꝑuatᷣ ſenſus vel mot⁹ in aliquo
mẽbro ſingulari tũc itentio tua ſit in ponẽdo curã in illo lo
co vñ ꝓuenit egritudo. Et hec ſcies ex accñtibus ⁊ ſignis.vi
del; ſi cã fuerit ex mala ↄpl'one frigida cum materia vel ſine
materia q̃ infrigidãt neruũ:tũc ꝓueniet nocumẽtũ ĩ illo ner
uo ⁊ ſi fuerit in neruo ſenſus:fiet nocumẽtũ in ſenſu vel fiet
impedimẽtũ in motu ſi fuerit in neruo motus:vel in vtriſq;
ſi fuerit in ambobus:⁊ põt ẽt fieri hec egritudo cã epatis ex
quo ꝓuenit cõpreſſio ⁊ ↄplexio mala in aliq̄bus neruis ſibi
vicinis ex qua ↄpreſſiõe ꝓhibentᷣ v̾tutes trãſire ad iſtud mẽ
brũ. Qꝫ ſi illa ↄpreſſio fcã fuerit in neruis ſenſus õſtruetᷣ ſen
ſus in illo mẽbro.⁊ ſi in neruis motus deſtruetᷣ motus et ſi
in ambobus fiet in ſenſu ⁊ in motu:cognoſcendo certiſſime
qđ q̃libet mala cõplexio nocet in hoc opere. Ergo oĩb⁹ mo
dis pone intentionẽ tuã ĩ curãdo radicẽ:vñ ꝓuenit hec egri
tudo:ꝙ ſi leſio fuerit in fonte:redi ad fontẽ:⁊ ſi in riuulis ad
riuulos illos redi:vñ v̾tutes currũt ⁊ ꝓcedũt. Et ſi ſciueris
ꝙ cã huius egritudinis ſit mala cõplexio frigida ⁊ ſicca ca
lefac locũ cũ rebus tꝑate calidis:habentib⁹ multã aromati
citatẽ:reducẽdo ad memoriã q: iã ſuperius dixi tibi qđ he
medicine eſſe debẽt ſtiptice ⁊ ſubtiles.⁊ ſic tuã habebis in-
tentiõeʒ. ¶ Medicina aũt ↄueniẽs ad hoc eſt oleũ granoꝝ
de alʒaru factũ poſtq̃; grana dicta fuerint bñ matura in ar
bore:ponẽdo cũ dicto oleo decimã ꝑtẽ ipſius de balſamo:⁊
in hyeme plus ſi habueris ⁊ regimen eius ſit cũ rebus cali
dis:tm̃ nõ in exceſſu cognoſcendo ꝙ colũbi maſculi de nido
ſilueſtres ↄferũt ad hoc valde ⁊ capita lepoꝝ in taſſea: ⁊ tur
tures aſſate ĩ veru.⁊ ẽt ſuffricte.⁊ galli ſilr̃ magni ⁊ ſpãliter
nigri ſunt boni valde.⁊ vtatᷣ motu ⁊ exercitio tꝑato in ieiu-
nio:ꝙ ſi nõ poſſet ãbulare cã egritudinis excitetᷣ aĩa ſua mo
uendo ei q̃õnes ↄ̃triãdo ei in oĩbus ſuis dictis adhuc vt ira
ſcatᷣ ⁊ calefiat eius ↄpl'o.⁊ fricetᷣ corpus eius cũ manib⁹ mol
libus in ieiunio ⁊ poſt cibũ remoueatᷣ ab oĩ motu aĩ ⁊ corpo
ris:ſ; q̄ſcat donec cibus in ſtõ ſit digeſtus. ¶ Si in cã fue
rit hũor frigidus valde q fuerit in neruo vel in ipſo cere-
bro ſtude in remouẽdo humorẽ illũ cũ vno ſirupo et da ei ſi
rupu de feniculo cũ aqua infuſiõis hireos ⁊ ſq̄nãti: ſ; iſte ẽ
ſirupus ꝑfectiſſimus ad hãc paſſionẽ. ℞.hireos ſq̄nãti fla
uie.i.oliuarde eupatorij polij montani macis corticis citri.
ana.aur.x.maſticis aur.v.ↄquaſſa oĩa bñ ⁊ infũdantᷣ in.xij
lib.aq̃ feruẽtis ꝑ noctẽ vnã:⁊ mane bulliãt lento igne vſq;
ad cõſumptionẽ medietatis:poſtea colentᷣ fortiter exprimẽ-
do:⁊ in hac colatura pone.ij.ſemina nigelle:⁊ feniculi. Et ſi
tp̃s ⁊ etas cõſenſerit.dabis ei ſinapi piſtatã ⁊ diſtẽperatã cũ
aqua ad ſpiſſitudinẽ mell' cũ li.ſucci feniculi: ⁊ lib.iiij.mell'
⁊ lib.i.ʒuccari:⁊ iterũ ſimul bulliãt vſq; ad decoctionẽ ſiru
pi:⁊ de iſto ſirupo ꝓpinentᷣ ad bibẽdũ oĩ mane.ʒ.ii.cũ.iiij.
.ʒ.aq̃ cal'e:⁊ poſtq̃; potatus fuerit de iſto ꝑ.vij.dies purga
eũ cũ iſto laxatiuo qđ educit ⁊ purgat hũores groſſos. ℞.
medulle ſcis kartami:ʒinʒ.ſalis cõis:ſcis vrtice:bdellu: opo
ponacis:galbani:ſq̄nʒabin vel ſerapini.añ.pondus. aur.i.
collogntide quartã ꝑtẽ.aur.i.incide collogntidã minutiʒ ⁊
põe q̃;tũ eſt collogntida de puluere dragantoꝝ: ⁊ aur.ʒ. de
amigdal'.excorciatis et oĩa iſta madefiãt cũ ſirupo ſq̄nʒabin
facto cũ melle:⁊ ꝓpina de iſto patiẽti põdus aur.v.cũ aqua
cal'a:et cũ fuerit purgat⁹ dabis ei panẽ bñ fermẽtatũ cũ gal-
lo decocto in taſſea:ſ; añ aſſũptionẽ medicine poſt meridiẽ
comedat bletas vel vrticas decoctas cũ gallina. et in mane
ſequenti bibat medicinã. ¶ Illis aũt q̄bus hec paſſio eue
nerit cã a p̃atis cõprimẽtis neruũ.aut cã cõtuſionis vel per
cuſſionis in illo loco:minue eũ ex oppoſita ꝑte leſionis qm̃
ſi fuerit egritudo in dextra minue ex ſiniſtra:et econtrario ſi

fuerit in ſiniſtra minue ex dextra: ⁊ ſi fuerit in mēbris ſuperi
oribus minue ex ſaffena. ⁊ ſi i inferioribus flōma ex ceſalica
extraēdo de ſanguie ꝓut tibi videbit̄ ↄuenire. ↄſideratis ↄdi
tiōib⁹ ſupra ſcriptitis. ⁊ inūge locū egritudinis cū oleo roſa
ceo caleſcō ⁊ ſufficiet tibi. Sꝫ ego ſcio ⁊ ſilr̄ cognoſco ꝙ plu
res medicoꝝ litigabunt̄ ↄ̄ me de hoc dicto. qꝛ credūt ꝙ ꝑua
tio ſenſus ⁊ motus nō accidat niſi a cā frigida ⁊ humida. ⁊
ꝓpter hoc credunt qꝺ impoſſibilis ſit eius curatio niſi cum
calis. Si autē ꝑſaueraucrit dicta paſſio plurib⁹ diebus. ſiue
fuerit ex apāte vel concuſſione aut ꝑcuſſione ſeu vulnere. po
ne tūc cū oleo roſaceo de oleo lilij. an̄. equales ꝑtes: ⁊ ſi fue
rit antiqua magis adde cū p̄dictis. x. ꝑtē coꝝ de balſamo.
ꝙ ſi nō haberes balſamū pone loco eius oleū de ſcaunix ⁊
eſt nigella: ⁊ ꝓficiet cū adiutorio dei. ¶ Et ſcias iteꝝ ꝙ qn̄
dn̄abit̄ multū qualitas cal'a valde in ſub̄a cerebri vel in ner
uo ꝑuat̄ ſilr̄ ide ſenſus ⁊ mot⁹. Sꝫ hoc accidit raro ⁊ in mi
nori ꝑte: ⁊ hoc manifeſte apparet ꝙ qn̄ aliqs fortiter caleſa
cit man⁹ ſuas ad ignē ſubtilitatē ſenſus amittit: ita ꝙ nō hꝫ
ip̄m ſicut an̄. quare ſi cognoueris ꝙ hec egritudo ꝓueniat
a clitate peſſima: rectifica ↄplōnē mēbri moderate: ꝓpicien
do ne ifrigides ſupflue. ¶ Si aūt difficultas p̄dicta ſēſus
vel mot⁹ fuerit ex iſuſione facta in neruis ⁊ muſculis ab hu
more flātico ⁊ viſcoſo: ſubtilia eius regimē valde. ⁊ da ei ſi
rupū preſcriptū quēadmodū dixim⁹. ⁊ medicinā ēt p̄dictā
⁊ dabis ſilr̄: vreā ⁊ ſuccū feniculi cū duplo ipſi⁹ aq̄. ⁊ purga
ēt humorē illū cū aqua infuſionis medulle kartami. ⁊ ſeis
vitice. ¶ Receptio apta huic paſſioni. ℞. kartami. ⁊ ſe. vi
tice ⁊ liqritie. an̄. ℥. i. pulpe collogntide. aur. i. Infundant̄ i
ferueti aqua ꝑ noctē vnā. ⁊ in mane exꝑmēdo ⁊ ꝑus fricā
do manibus colent̄. ⁊ de iſta colatura dent̄ patiēti ad bibē
dū. ℥. viij. cū. ii. ℥. ſirupi de citris. ⁊ h̄ libere dꝫ ſeruato regi
mine ⁊ recepto digeſtiuo p̄ſcripto plibus diebus. Q: ſi ſuf
ficienter nō fuerit purgatus. dabis ei de reſiduo dicte cola
ture. ℥. i. ⁊. ſ. cū. ℥. ſ. dicti ſirupi. ⁊ fac eū cuſtodire ſicut ſit
in alijs laxatiuis. ¶ Qn̄ aūt ſiccitas ſupflua dn̄at̄ i neruo
plus debito nō vidi huculqꝫ ꝙ ſubito inde accidat infirmo
difficultas vel ꝑuatio ſenſus vel motus. aut relaxatio cōple
ta in medietate corporis totius vel in toto corꝑe. Sꝫ pōt ex
hac cā hoc fieri ſucceſſiue ⁊ paulatie. poſt lōgitudinē tꝑis.
ſicut videmus in ſeneſcētibus valde. qm̄ hac de cā ingroſ
ſant̄ ſenſus coꝝ. ⁊ grauat̄ audit⁹. ⁊ diminuit̄ viſus. ⁊ odo
ratus. et guſtus. Et hec ſiccitas ꝓuenit in eis ꝓpter debili
tatē ſub̄e cerebri ⁊ ꝓpter paucitatē ſpūs nālis ⁊ aialis q ſūt
in eis. ⁊ qꝛ ꝑꝑ ſenectutē diminuit̄ de ſub̄a cerebri. Sꝫ hi de
fectus nō accidūt eis niſi qꝛ nō bn̄ cuſtodiunt̄ ⁊ regunt̄ in ci
bis ⁊ potibus. qm̄ q parci ſunt ⁊ tꝑati in cibis ⁊ potibus ⁊
alijs ⁊ rōnabiliter ⁊ ordinate in oībus regunt̄. euadūt cōpe
tenter ab iſtis defectibus ⁊ egritudinib⁹. nec ēt in talib⁹ de
ſtruit̄ intell'ꝯ coꝝ. ⁊ intellige h̄ ꝑ deſtructionē intell'ꝯ deſtru
ctionē imaginatiue. diſcretiue ⁊ rememoratiue. qꝛ iſtis q bn̄
cuſtodiūt ⁊ regunt̄ nō ſupuenit deſtructio haꝝ v̄tutū. Sed
accidit eis tm̄ obliuio. ſꝫ imaginatiua ⁊ diſcretiua ⁊ memo
ratiua ſeu reminiſcibilis ꝑmanēt in ipſis in ſua nālitate. ſed
pigritāt̄ in memoria reꝝ. ⁊ qn̄ recordant̄ eis faciūt oēs ſuas
opatiōes nāliter. ⁊ quēadmodū in corꝑibus ſenū nālr̄ acci
dit feſſibilitas et labor ꝑꝑ debilitatē mēbroꝝ coꝝ ita ſilr̄ eue
nit in intell'u ipoꝝ. Et ſicut vides manifeſte ꝙ qn̄ ſenex exer
citat corpus ſuū facit opatiōes quas itēdit rectas et nāles ſi
cut pōt ſm̄ ſuā poſſitatē. ſic et in itell'u ipſoꝝ accidit. ꝙ ſi re
cordant̄ eis q̄ ſūt exercēda. faciūt opatiōes ſuas nālr̄ taꝫ in
imaginatiua q̄ꝫ in diſcretiua et remiſcibili. Cū aūt i iſtis ac
cidit leſio atqꝫ paſſio nō eſt tn̄ ex ſenectute. ſꝫ ēt ex infirmita
te. et illi ēt q ſūt in ſenio ↄſtituti dūmō fuerit in regimine re
cto et ordiato ſicut diximus exercitāt has v̄tutes recte et or
dinate. niſi qꝛ pigritāt̄ in his. Sꝫ hoc nō faciūt ſtulti q ima
ginānt̄ res q̄ nō ſūt. Sicut fecit qdā ſtultus q cū eēt in tecto
vnius dom⁹: dixerūt ei qdā. eijce te iferius et icōtinēti fecit
Huculqꝫ locuti ſum⁹ de cadelchadar. q̄ ē difficultas ſēſus
vel motus vel amborū ſimul q̄ ſit in aliquo mēbro ſingula
ri in plurib⁹. Et delfelleg. que eſt ꝑuatio ſenſus vel mot⁹
vel amborū in ſimul q̄ ſit in vna medietatuꝫ totius corꝑis.

¶ Cap. xiiii. Qꝺ ē de ſeleg. i. de paralyſi in particulari.

Et accidit aliqn̄ hoībus leſio in nucha aut ꝑꝑ ꝑ
cuſſionē vel ex vulnere. aut ꝑꝑ apā qꝺ orit̄ ibi.
Q: ſi fuerit in medietate nuche erit felleg ſeu pa
ralyſis in illa ꝑte in qua fuerit leſio. Si v̄o fuerit
leſio in tota nucha ꝑuat̄ ex hoīe vel ex aiali vel qꝺ fuerit vi
cinū cōplexioni hoīs ſenſus et motus oīuꝫ mēbroꝝ exiſten
tiū ſub ea ꝑte leſionis. qꝺ ſi iciſio aliqua facta fuerit in ner
uo. ꝑuabit̄ ſenſus ſi fuerit ex neruis ſenſus. vl' motus. ſi fue
rit ex neruis motiuis in illo mēbro vel in illis mēbris ad q̄
tēdit ille neruus. Et hui⁹ cura ē ipoſ'is. ſi aūt dcā leſio vel
inciſio fuerit in neruis anhelit⁹ q veniunt ad pectus morit̄
patiēs in breui ſuffocatus. Et ſi fuerit in neruo vel neruis
anel qui ſunt ſub neruis anhelitus mouentibus pect⁹ po
terit viuere. ſꝫ cū difficultate. et nō ꝓlōgabit̄ vita ei⁹ multū:
ſꝫ in fine morit̄ inde. Nūc aūt intendo de ſpaſmo tractare.

¶ Capitulum. xv. Quod eſt de ſpaſmo.

Et fit aliqn̄ ſpaſmus i aliquo mēbro qn̄ neruus
ꝑūgit̄ acu vel clauo vel his ſimilib⁹. Quare me
dicus ꝓmptus eſſe dꝫ icōtinēti cū oī ſolicitudi
ne cū aliqs in neruo pungit̄ deſuꝑ ponere ſulfur
tritū mixtū cū oleo oliuarū. qꝺ ſi neglexerit iſtud poterit ad
ſpaſmū leuiter deuenire. Et pōt ēt ſpaſmus ꝓuenire ex hu
moribus ſupfluis ibibitis i neruo: vn̄ ↄ̄hit̄ ⁊ abbreuiat̄. Et
cura huius eſt corp⁹ deſiccare ⁊ purgare ip̄m cuꝫ his q̄ hn̄t
educere illū humorē ⁊ hoc fieri pōt cū aqua infuſionis ſe
minis kartami ⁊ paꝝ pulpe collogntide: dādo ei ex hac in
fuſione. ℥. v. cū. ℥. ij. ſirupi corticis citri. Et pōt ēt ſpaſmus
euenire ex ſiccitate ſupflua ſicut poſt nimiam ⁊ ſupfluā eua
cuationē nāleꝫ aut ex aſſumptiōe medicine acute valde. Et
cura hui⁹ eſt inungere poſteriora capitis cū oībus ſpōdili
bus ⁊ reliquū corpus etiā cū oleo recēti amigdalaꝝ dulciū
⁊ ciba eū gallina decocta i aqua ſimplici. Et ſi vis ponere
amigdalas ⁊ lac erit bonū ⁊ ꝓpina ei ad comedēdū teſticu
los galloꝝ iuuenū: qm̄ ſūt optimi. Et in ſūma dico ꝙ pulle
gallinaꝝ ⁊ galline ſunt ei optime ad comedēdū. Et accidit
ſilr̄ ſpaſmus aliqn̄ ex vaporib⁹ deriuatis in muſculis vel in
neruis gn̄atis ex ebrietate nimia: aut ex multa comeſtiōe po
morū: vel potatiōe ſupflua vini ipſoꝝ: aut ex potatiōe agre
ſte crude: ex oībus iſtis cāis pōt iſta ſpēs ſpaſmi ꝓuenire: q̄
dicit̄ buzea. Et cura huius eſt vt facias ifirmū cuſtodire ab
oībus q̄ pn̄t tales vapores gn̄are. ⁊ ſufficiēt ei comedere paſ
ſeres vel turtures decoctas in aqua ⁊ oleo decoctiōe multa
aut aſſatas in veru. ⁊ comedat panē bn̄ fermētatū cum his
carnib⁹: ita ꝙ q̄ꝫtitas carnis ſit maior q̄ꝫtitate panis. ⁊ ab
ſtieat ab oīb⁹ fructib⁹ p̄terq̄ꝫ a grāis pini ⁊ ab auellanis mū
datis: ⁊ inūge poſteriora capitis cū oleo granoꝝ de alzarij:
ponēdo i vnaquaqꝫ. ℥. iſti⁹ olei aur. i. optie ābre: ⁊ inūge ēt
cū oleo iſta ſpōdilia oīa: ⁊ poſtea fricet̄ corp⁹ totū mollibus
manib⁹ abſqꝫ aliqua inūctiōe. poſt iſtā fricatiōeꝫ inūgat̄ cū
oleo āti q̄ nucuꝫ: ⁊ exercitet̄ multū an̄ cibū: ⁊ qeſcat p⁹ cibū.

¶ Capi. xvi. Qꝺ eſt de pulſatione.

Et gn̄at̄ aliqn̄ hec paſſio in qbuſdā locis corpo
ris: ⁊ hoc fit ex vaporibus coadunatis in muſcu
lis vel in neruis q petūt exitū ⁊ nō pn̄t. ⁊ hi va
pores q mouēt̄ i corꝑe dn̄r vētoſitates. ſicut aer q mouetur
exterius noiat̄ vētus: ⁊ h̄ vapor qn̄ mouet̄ intus in muſculo
vel in neruo fit ibidē pulſatio. Et cura hui⁹ ē cura ſpaſmi: ⁊
nulla alia differētia ē iter ſpaſmū ⁊ pulſationē: niſi qꝛ exten
ſio q̄ fit in ſpaſmo ē fortis ⁊ magna: ⁊ iſta ē debilis ⁊ parua.

¶ Capitulum. xvii. Quod eſt de ſaltu.

Saltus qdeꝫ eſt motus ex̄neus p̄ter nām q qdem
fit ex rebus q̄ actualiter fortiter infrigidāt: et etiā
generat̄ ex reuocatiōe ſubita caloris nālis ⁊ ſpiri
tuū ad interiora ſicut ex terrore ⁊ fletu ſupfluo.
Et cura huius ē vt ifirm⁹ recipiat ea q̄ corp⁹ calefaciāt tem
perate. ⁊ q̄ habeāt neruos cōfortare ſicut ē ſirupus de ſtica

dos:et ſirupus de corticibus citri cũ aqua tepida:⁊ cũ duo bus granis ordei de muſco.

Capitulũ.xviii.Quod eſt de tremore.

Tremor ſiquidẽ fit ex pugna q̃ accidit iter virtutẽ nãlem ſuſtentantẽ mẽbrũ:et humorẽ aggrauantẽ:qm̃ v̾tus intendit ſuſtẽtare mẽbrũ et humor ex ſui nã pſtrare atqꝫ deprimere:et ſic fiunt duo motus diuerſi:vnus poſt aliũ:et vn⁹ eſt volũtarius : et alter violẽtus. Et cura eſt ꝯfortare corpus totũ cũ rebus p̃dictis.ſicut cũ ſirupo de ſticados et de corticib⁹citri cũ muſco ſicut p̃ſcriptũ ẽ:ſi tp̃s fuerit frigidũ et patiẽs trãſierit iuuẽtutẽ.Si v̾o fuerit iuuenis pone cum p̃dictis ſirupis de ſyru. roſaceo.et tertia ps aq̃ quã ponis cũ p̃dictis ſirupis ſit aqua roſacea:et rege infirmũ cũ teſticulis galloꝝ et alis ipſoꝝ et de pullis dabis vndiqꝫ:⁊ ſucc⁹ ẽt pulloꝝ ẽ bon⁹ valde.Q̄ ſi fuerit ſener et erit tp̃s hyemis:dabis ei ſuccũ colũbinoꝝ ſilueſtriũ:faciẽdo ſic.decollabis eos et depilẽt et mũdent ab interiorib⁹:abluẽdo eos optie:et poſtea piſtent optime in mortario.et ponãt in lebete nouo cũ aqua et parũ olei.et aliqd de coriãdro ſicco et ſale et bulliãt vſqꝫ ad p̾fectã decoctionẽ.et poſtea colent p claꝝ et raꝝ pãnuꝫ fortiter exprimẽdo.et da ei ad bibẽdũ illũ ſuccũ.cognoſcẽdo q ca pitibus colũborũ ineſt ꝓprietas peſſima in faciẽdo doloreꝫ capitis.et ꝓpter hoc eijcienda ſunt capita et colla ipſorũ et hec que dicta ſunt ſufficiant in hac paſſione.

Cap.xix.Q̄ð eſt de aſſoab:qui latine dicitur pedoſcelli.

Fiunt aliqñ in corpe ſub cuti exterius pediculi paruũculi q cũ excoriat cutis exeunt aialia viua tã paruũcl'a q vir pñt videri. Et cura huius eſt purgare corpus cũ ſeie kartami ⁊ ſeie vrtice.ſ.cũ aqua infuſiõis iſtorum:qm̃ iſta eradicãt cãm ⁊ radicẽ horũ oino:⁊ iunge locũ cũ oleo amigdalaꝝ amaraꝝ vel cũ olo granoꝝ ð cherua:⁊ pone deſup cãnã piſtatã ⁊ malaratã cũ ſucco folioꝝ pſici.⁊ ciba eũ p̃dicib⁹decoctis in taſſea cũ aceto ⁊ pane bñ fermẽtato:⁊ abſtineat ab oibus fructib⁹recentibus:⁊ ſpãliter a ficubus ſiccis ⁊ recẽtibus:⁊ ab vuis ⁊ iuiubis ⁊ pomis. Et in ſũma abſtineat ab oibus fructibus p̃ter q̃ꝫ ab auellanis:⁊ fricet corpus ſuuꝫ cũ carne ſeu pulpis melonũ ſi repiunt:⁊ ſi nõ cũ ſeibus ipſoꝝ:⁊ ſi nõ fuerit multum macilẽtus:fricet corpus eius cũ ſucco foliorum pſici:⁊ ſufficiet ad liberationẽ eius cũ adiutorio dei.

Cap.xx.Q̄ð eſt de vena q̃ dicit mediana ⁊ eſt egritudo que ꝓ maiori parte accidit nigris.

Toꝛit aliqñ in corpib⁹quorũdã egritudo q̃ pro maiori pte nõ repit niſi in nigris.q̃ arabice dicit halaluachalaidun:⁊ ẽ i p̃n.ᵒqñ appet hec egritudo qð erit a corpe aliqd ad ſilitudinẽ nerui:⁊ añ appitionẽ hui⁹videt eẽ q̃dã apatio in loco ⁊ poſtumõuꝫ exire icipit paulatie:q ſi ꝯherek i tm̃ q frãgeret:moꝛit patiẽs incõtinẽti. Cura hui⁹paſſiõis ẽ ligare plũbũ ſup locũ ſtringẽdo fortiter vt ꝯp̃mat fortiter loc⁹ ſubt⁹: ⁊ retineat talr q nõ poſſit exterius ꝓminere:⁊ h̄ nõ põt fieri in ſpacio miori vni⁹ãni:⁊ cã hui⁹ ẽ exhuberãtia hũoris groſſi valde. ⁊ iſta egritudo ſpãlr accidit i nigris ⁊ ẽ eis appropriata:⁊ fit i eis ſꝫ ꝯplionẽ ipſoꝝ:itẽdẽdũ i curatiõe iſti⁹ i remouẽdo cãꝫ ei⁹ ⁊ i digerẽdo hũorẽ ⁊ ſubtiliãdo:⁊ icidẽdo ipꝫ:⁊ h̄ cũ ſirupo ſgnꝫabin fcõ cũ ſqlla:⁊ bibat oi die vſqꝫ ad.x.dies.ʒ.i. cuꝫ ℥.ij.aq̃ tepide:⁊ poſtea purga cũ ab iſto hũo. groſſo. Et h̄ cũ iſto medicamie. ℞.bidelij:polypodij.opopõacis:kartãciſe.vrtice. añ.aur.i.pſ̃pe collogntide quartã ptẽ.aur.i. icidat collogntida mĩutiſſime:⁊ miſceat cũ amigdaliſ excorticatiſ ⁊ puluere dragãtoꝝ.añ.quarta pte.aur.i.reliqua medicie ſubtilr pulueriꝫẽt:⁊ cribellẽt:⁊ ꝯficiãt cũ ſirupo ſgnꝫabin ſimplici:⁊ dẽt ex eo aur.v.cũ aqua tepida:⁊ ſi nõ purgauerit ſufficiẽter:dab ð reſiduo aur.i.⁊.ꝫ.Et rege eũ ſicut in alijs laxatiuis. Et p q̃libet ſella expectet duos dies ad recipiẽdũ aliã medicinã:⁊ rege eũ cibis boni nutrimẽti:⁊ inũge locũ cum olo de lilijs ⁊ roſaceo quoꝝ ptes ſint equales.

Cap.xxi.Q̄ð ẽ de v̾me q oꝛit ſub cuti ⁊ ð ꝯbuſtiõe ip̃ꝰ

Tgenerat aliqñ iter cutiꝫ ⁊ carnẽ v̾mis.⁊ noiat hec paſſio egritudo bouis:eo qꝫ ꝓ maiori pte bobus accidit:q ſi neglexerit medic⁹occidere ipſũ põt inde magnũ ꝯſeq nocumẽtũ: q ſi cognoueris hoc ſtati cũ appet cõbure locũ in cõtinẽti cũ ferro calõ: taliter vt pueniat feruor ad vermẽ itãtũ q moriat.demũ curabis cocturã cũ reb⁹curãtib⁹alias cocturas:⁊ pone deſup linthea deygea mixta cũ farina ordei ⁊ dulci aqua : ⁊ ſi poſueris ẽt angibra ꝯfert valde:⁊ pone aliqd aceti in tã pua q̃ntitate qð nõ mordicet.ſꝫ vt poſſit ducere v̾tutẽ medicie ad ꝓfundũ ꝯbuſtiõis:⁊ cũ receſſerit dolor inũge locũ cũ agripta ⁊ oleo roſaceo:donec remoueat tumor:⁊ poſtea ablue locuꝫ cũ aqua mellĩ:⁊ ſpge ſup locũ ꝯbuſtũ puluerẽ roſaꝝ: q ſi de pditũ fuerit aliqd de carne pone deſup vnguẽtũ de albadi donec loc⁹ carne repleat ponendo deſup puluerẽ roſaꝝ donec ꝯſolidet.⁊ hec cura ẽ gñalis oibus cocturis. Si ãt patiẽs timidus fuerit de coctura accipe teſtã medie nucis ⁊ caua eã ⁊ pone itus iſta. ℞.farine lupinoꝝ: ⁊ fuligis camini ⁊ pipis ⁊ radicis ſcare.añ.ptes equales:tere has medicias et mãdefac eas cũ alchitrã.⁊ iple dcãꝫ teſtã nucis ex hac cõfectiõe.et põe ſup locũ vermis tenẽdo tãdiu donec virt⁹medicine trãſeat ad ipꝫ.et ponitur dcã medicia i medietate teſte nucis vt cõp̄hendatur locus vermis vndiqꝫ ab ipa. ita vt nõ poſſit exterius exire donec occidatur.et purga cũ medicina dicta in egritudine vene medeni.

Cap.xxii.Q̄ð eſt de vermibus q oriuntur in inteſtinis.

Ermis q gñantur in iteſtinis gracilib⁹ ꝓ maiori pte fiũt ex comeſtiõe frumẽti vel farine nõ bñ cocti vel his ſimilib⁹. Et cura ẽ cũ reb⁹ amaris et deſiccatiuis .et iã rememorati ſunt medici q ex fortib⁹et deſiccatiuis in hac egritudine eſt alchãbil.et ſi nõ nõ repit exhibeat de ſucco flauie põdus aur.triũ cũ dimidio aur.cẽtaurree mioris diſtẽperatis cũ duabus libris aq̃ decoctiõis ſerrature pini.℥.i. et fac vt ifirm⁹patiat famẽ et ſitim p duas horas añ aſſũptionẽ dicte potatiõis.et poſtea recipiat ipſaꝫ et exibũt in breui.et recipiat in comeſtiõibus ſuis almuri.et cõedat i ieiunio panẽ feñi cũ ſemie nigelle.et feniculi. Et ſi tp̃s et etas ꝯſenſerit.dabis ei ſinapi piſtatã et diſtempatã cũ aqua ad ſpiſſitudinẽ mellis cũ pane. exibendo ei poſt aliqd aceti ad tpandã caliditatẽ ſinapis.q ſi p̃us dares ei acetũ nõ poſſet poſtea tm̃ cõedere de dcã ſinapi q ſufficeret ad occidẽdũ vermes. Et ſcias q he res ẽt occidũt ſanguiſugã ebibitã.et ego expuli ſanguiſugã dãdo patienti p tres dies ſemen nigelle in ieiunio.et iuuit me in hac etas infirmi et tẽpus anni: qm̃ inceperat ſeneſcere et tẽpus erat hyemis. Et abſtineat ab omnibus rebus dulcibus maxime ab humidis ⁊ dulcibus. Et continuet comedere acetuꝫ et almuri donec fuerit liberatus.

Cap.xxiii.Q̄ð eſt de cucurbitinis.

Tgñant aliqñ in iteſtis magnis v̾mes pui ſimiles ſeibus cucurbitaꝝ.Sꝫ iſti nõ ita cito occidũtur ſicut p̃dicti.tñ ꝯtinuãdũ ẽ regimẽ p̃dcm̃.⁊ ð foris ſup vẽtrẽ pone emplꝫ qð poſſit eos necare: ſicut iſtð. ℞.farine lupinoꝝ et cẽtauree mioris et folioꝝ pſici et praſſij.piſtẽtur et diſtẽperẽtur cũ aqua dulci et.x.ps ipi⁹aceti ⁊ adiuuat.ad necãdũ iſtos et educẽduꝫ.clyſtere feñi cũ aqua ſeu ſucco marubij et ſuis ſimilib⁹.et cibus mõis ꝯtinuãdo has medicias eos occidũt et eradicãt oio. Cognoſcẽdo q q v̾mes hñt in corpe cũ ſut famelici ãguſtiãtur valde.et qñ ſtõach⁹ipſoꝝ ẽ inanit⁹vomũt.et ſentiũt in iteſtis et i ſtõ agitatiões et mot⁹extneos.et hñt ſtridorẽ dẽtiũ i ſõnis ita q audit.et ex ore ipſoꝝ ẽ ſaliua et hũiditas tũc .excitãt a ſõno cũ timore.ſꝫ qꝫ cucurbitini fiũt in iteſtis magnis iõ nõ pcipiũt dolorẽ.

Cap.xxiiii.Q̄ð eſt de v̾mibus minutis et puis q oriuntur in inferiori pte inteſtinomorũ.

Iv̾mes q gñantur in fũdamento inteſtinorum. fiũt ex ſtate putreſcõ cũ ſtercore. Et cura ẽ regim̃ p̃dictũ et medicie p̃dicte cũ clyſteri predcõ addẽdo in ipſo de ruta.et liberabitur cuꝫ adiuto-

rio dei:et vermes ẽt pui q fiunt in aure occidunẽ cuȝ ſucco
rute diſtillato ĩ aure. Cognoſcẽdo ꝙ ĩ cura eiuȝ ſpẽꝝ v̾miũ
ẽ neceſſariũ ſubtiliare regimẽ. ¶ Ca.xxv. Qđ ẽ đ varicib⁹

Ec egritudo q̃ dicit̃ varices orit̃ ĩ crurib⁹ ⁊ ẽ ſilis va
ricib⁹ arboꝝ ⁊ ſic dilatãt̃ vene ⁊ ingroſſanẽ ⁊ exteri⁹
ꝓminẽt. Et gñat̃ ex melia ⁊ groſſa vẽtoſitate: icipe
in cura iſti⁹ a purgatiõe corꝑis ab hũore melico: ⁊ ħ cũ lapi
de lazuli ⁊ barburia.i.polypodio ⁊ ſilib⁹: ⁊ ħ medicamĩ ſcri
ptũ ẽ ſupi⁹. Et fac ei fieri ſirupũ diſſolutiuũ ⁊ ſubtiliatiuũ
℞.corticis citri: ⁊ macis.añ.ʒ.i.ſpice:ſqnãti:camẽlle: ſeia
melõis affoca.añ.ꝑtes tres.ʒ.i.ꝯquaſſa q̃ ſũt ꝯquaſſãda: ⁊
ĩfundãt̃ in.x.lib.aq̃ dulcis ꝑ noctẽ vnã: i mãe v̓o bulliãt lẽ
to igne vſq; ad ꝯſũptionẽ medietatis: đĩnũ colẽt̃: ⁊ i iſta co
latura addãt̃ lib.i.ſucci feniculi: ⁊ lib.viij.mell̾ ⁊ ſil̾ bulliãt
vſq; ad ſpiſſitudinẽ:et exhibeat̃ đ iſto oi mãe.ʒ.ij. cũ.ʒ.v.
aq̃: ⁊ põe ſuꝑ crura farinã ordei ⁊ camẽillã ⁊ roſas.añ. ꝑtes
eq̃les:miſceat̃ cũ aq̃ dulci tepida ⁊ deſuꝑ põe. Sciẽdo ꝙ ħ
paſſio ẽ difficiliſ curatõis:tñ cũ magna ⁊ ꝯtiua atq; lõga ſo
licitudie ⁊ cura poterit ad meliorationẽ ⁊ alleuiatõeȝ đueni
re: ⁊ ꝑꝑ ħ ñ ẽ ſal⁹ ꝑmittẽda ĩfirmo:nec ſpes certe libatiõis ei
dẽ ẽ exhibẽda:qđ ſi feceris ꝓ certo decipieris: ⁊ ciba cũ cuȝ
gall̾ ⁊ cũ pãe bñ fermẽtato. ¶ Ca.xxvi.qđ ẽ de elephãtia.

T accidit crurib⁹ groſſitudo ꝑ̃ter nãȝ q̃ dicit̃ elefã
tia ⁊ ħ iõ q: aſſimilat̃ crurib⁹ elefãtis ĩ groſſitudine
Et cã h⁹ eſt exuberãtia hũoꝝ groſſoꝝ q ſũt vltimi ĩ
groſſitudie q deſcẽdũt ibi ꝑꝑ põderoſitatẽ ipoꝝ. Et cura h⁹
eſt q̃ſi ĩpoſ̾is. Sȝ laudabilior via in curatiõe ipſi⁹ eſt euãre
corpus cũ medicamĩb⁹ educẽtib⁹ iſtũ humorẽ poſtq̃ȝ ſubti
liaueris ipſũ ⁊ ĩcideris cũ medicinis dictis ſupi⁹.ſ. cũ ſiru
po ſcõ ex radice lilij ⁊ ſucco feniculi ⁊ alijs oib⁹ p̃ſcriptis ſu
pi⁹ Et fac ẽplȝ ſupi⁹ reſolutiuũ ⁊ ꝯſũptiuũ. ⁊ cũ rẽoueb ẽplȝ
cã alleuiationis cruris iunges locũ cũ ol̾o camẽillio ⁊ ro.
aromatizato ſimul equalr̾ mixtis: ⁊ nõ mireris de ꝓlõgatiõe
alleuiatiõis huius qĩn ẽt cũ optĩa cura vix ꝑcipit̃ meliora
tio ĩ tꝑe lõgo. ¶ Ca.xxvii. Qđ eſt de cancro.

T orit̃ aliq̃n ĩ corꝑib⁹ aliquoꝝ a͞pa noiatũ cãcer qđ
arabice dicit̃ chartã:et ẽ difficil̾ cure valde ⁊ noiat̃
cãcer ab illo aĩali ſic noiato qđ ẽ hñs crura lõga ⁊ multa:et
accidit ꝓ maiori ꝑte ĩ crurib⁹ ꝑꝑ largitatẽ venaꝝ ipſoꝝ ⁊ ꝑꝑ
abũdãtiã hũoris mellici ⁊ grauedieȝ ⁊ põderoſitatẽ ipſi⁹: et
aſſimilãt̃ iſtius vene venis varicũ in groſſitudie. Et hẽ tres
egritudies.ſ.varices ⁊ elefãtia ⁊ cãcer. ſũt ex hũore groſſo ⁊
melico ⁊ terreſtri valde tñ hi hũores diuerſificãt̃ adiuicẽ in
groſſitudine: q: vn⁹ groſſior ẽ altero. et illũ relinq̃t̃ diſcretiõe
medici. Purga ergo hũc hũmorẽ cũ ſuba dcãꝝ mediciaꝝ
ſicut cũ lapide lazuli ⁊ ſuis ſilibus dictis ⁊ ciba eũ pullis ꝑ
uis ꝯueniẽter decoctis. et pãe de frumẽto optĩe fermẽtato.
et fac eũ abſtinere ab oib⁹ cibis groſſis:et ab oibus fructib⁹
ꝑ̃terq̃ȝ ab auellanis et amigdalis et fiſticis:et potes ẽt ei cõ
ſentire poma granata: ⁊ pyra optime matura.

¶ Capi.xxviii. Qđ eſt de doloribus iuncturarũ.

T fiũt aliq̃n in corꝑib⁹ q̃rũdã dolores iũcturarũ q
ꝓcedũt ex abũdãtia groſſoꝝ hu. vel viſcoſoꝝ q in
fũdit̃ ĩ iũcturis. ⁊ poſ̾ ẽ ꝙ iſti hu. ĩ qbuſdã idurãt̃ iũcturis
ad mõȝ lapidis. et cura hoꝝ ĩpoſ̾is ẽ. Sȝ cura hoꝝ dȝ cẽ añ
talẽ iduratiõeȝ. et tũc in ipſis ꝯꝑibit vtilitas. et icipe in cu
ratiõe hoꝝ dãdo ſirupũ ꝯpoſitũ cũ aq̃ decoctiõis radicis li
lij. ⁊ ſucci fe. ꝑ duas ſeptianas et poſtea eũa ipȝ ab iſto hu.
groſſo cũ ħ medicamie. ℞.bdelij opoponacis et ſcibineg.
interiora colloq̃ntide ꝑ̃ꝑata ſicut dictũ ẽ ſupius. eo ꝙ ħ tra
hũt hu. ab iſtis locis: ⁊ iunge locũ cũ ol̾o de lilijs ⁊ ol̾o ca
mẽillio ⁊ anetio: ⁊ piguedie anatiſ ⁊ oleo amigda. mixtis q̃
rũ ꝑtes ſint eq̃les ⁊ vtat̃ ħ regie tãdiu dõec videat̃ effect⁹ me
di. cũ adiutorio đi. ¶ Ca.29. qđ ẽ đ dolore q fit ĩ lba iteſti.

Ec qdẽ paſſio orit̃ ĩ iteſtis ex hu. aq̃ſo ꝯuerſo ĩ va
porẽ ex q̃ ſeq̃t̃ paſſio grauiſſima. ⁊ illa đ cã laniãt̃
arterie ⁊ vene. ⁊ põt ide ꝯſeq vlceratio ĩ pulmõe. et
ſcias ꝙ medicie q̃ ꝯſueuerũt mitigare dolores ꝓmouẽt iſtũ
ſicut ſũt medicine calefactiue ⁊ diſſolutiue ⁊ apitiue: qñ diſ
ſoluẽdo hũc hu. ꝓmouẽt dolorẽ intẽſũ q̃ſi intolerabilẽ: co

ꝙ vapor nõ ĩmittit dolorẽ niſi fuerit ꝯuerſus vẽtoſitatẽ. co
gnoſcẽdo ꝙ differẽtia ẽ inter vaporem ⁊ vẽtoſitatẽ: qñ va
por dicit̃ qñ q̇eſcit ⁊ nõ mouet̃: vẽtoſitas qñ mouet̃: ⁊ tũc in
duc̃ dolorẽ ꝑꝑ motũ ⁊ extẽſionẽ. ⁊ ſic hoies ꝯſueuerũt noia
re vapores extriſecos vẽtũ qñ mouẽt. ¶ Ergo ꝑ̇ma itẽtio
tua ſit in curatiõe h⁹ euãre hũc hu. aquoſũ abſq; ꝑ̃ꝑatione
⁊ receptiõe alic⁹ digeſtiui. ⁊ ſufficit tibi ſemẽ kartami. ĩ hac
intẽtiõe ⁊ ſi vis addere ſemẽ vrtice erit cura vltia. ⁊ da ei oi
mãe de iſto ſirupo.ʒ.ij. cũ.vi.ʒ. aq̃ cal̾e. ℞. ſucci. fe. colati
li.iii. ſeia melõis.ʒ.5. maſtice. aur.ij ꝯquaſſent̃ ⁊ infũdãt̃ ꝑ
noctẽ vnã in aq̃ cal̾a: mane v̓o bulliãt lẽto igne vſq; ad cõ
ſũptionẽ.iij.ꝑtiſ: ⁊ colẽt̃: ⁊ huic colature adde li.ij. mellis. ⁊
decoq̃nt̃ ad ſpiſſitudinẽ ſiru. Et inũge locũ doloris p⁹ frica
tionẽ cũ palma man⁹ cũ ol̾o camẽillio ⁊ anetio ⁊ pinguedie
anſis mixtis equal̾r ⁊ vtat̃ ħ regie donec libet̃ cũ adiu. dei.

¶ Cap.xxx. Qđ eſt de dolore q fit ex labore ⁊ fatigatione.

T fiũt aliq̃n dolores in corꝑe ex forti labore ⁊ fati
gatiõe: ⁊ ſpãliter in ĩſuetis: ꝙ ſi fuerit hyems inun
ge cũ cũ ol̾o anetio ⁊ roſaceo tepidis. ⁊ in eſtate ſuf
ficiet oleũ roſaceũ ſolũ. ⁊ cũ iſtis liberabit̃ cũ adiu. dei. ⁊ ſci
as ꝙ labor ẽ a͞pa vl̾e toti⁹ corꝑis: ⁊ ꝑꝑ ħ oia mẽbra calefiũt
⁊ ſentit̃ dolor vl̾is in oib⁹ membris toti⁹ corꝑis. ſicut accidit
nauigãtib⁹ cũ rẽis aſſidue: q cũ q̇eſcũt dolẽt vl̾r in oib⁹ mẽ
bris: ſȝ magis in manib⁹ ⁊ ſicut ſuꝑflue ãbulãtes dolẽt in oi
bus mẽbris: ſed magis in crurib⁹ ⁊ pedibus. Et icurrentiũ
hãc paſſionẽ ſubtiliare debes regimẽ dãdo eis pullas de
coctas in taiſſea cũ aqua ⁊ aceto: ⁊ accidit multotiens ephi
mera febris ex tali labore: ⁊ ſi in ſtõ ſũt vene replete aliquo
hu. ꝑ̃ꝑarato ad putrefactionẽ fit inde febris putrida ſȝ nãȝ
illius hũoris. Et poſtq̃ȝ expeditus fuero de tractatu iſto lo
quar de febribus ⁊ curis earum cuȝ adiutorio dei.

¶ Cap.xxxi. Qđ eſt de podagra q̃ arabice dicit̃ anãcras.

Ec egritudo accidit pedibus q̃ dicit̃ anãcras: ⁊ eſt
a͞pa qđ fit in vno pede: vl̾ ĩ duob⁹: ⁊ nã r ibidẽ acci
dere põt veloci⁹ q̃ȝ in alijs mẽbris: eo q: pedes ſũt
poſiti ĩ ĩfima ꝑte corꝑis: ⁊ maior ꝑs h⁹ paſſiõis gñat̃ ex hu.
cal̾o deſcẽdẽte ad pedes ⁊ inde a͞pant̃: ſȝ nõ coadunat̃ hu. ĩ
hac egritudine in vno loco ꝓ̇pᷓo ſicut in alijs a͞patib⁹. Et ac
cidit anãcras ꝓ maiori ꝑte ꝑuoſ pedes hñtib⁹: ⁊ ãbulãtib⁹
ſuꝑflue ꝑ̃ter ꝯſuetudinẽ: ⁊ paucos vidi curſores q viuãt ex
arte illa q ñ patiãt̃ ex hac egritudie: ⁊ põt ẽt euenire ex hũo
rib⁹ nõ acutis: ⁊ ꝑ̇mũ qđ euenit eis ẽ dolor ⁊ deiñ igroſſant̃
⁊ calefiũt. Cura h⁹ ẽ flõmare cefalicã ex oppoſita ꝑte pedis
ſubtrãhẽdo de ſãguine ſȝ ꝯditões notas. ꝙ ſi tumor fuerit
ex dñio acuti hũoris. ⁊ illđ ſciet̃ ex acuitate ⁊ fortitudine do
loris. oĩo ꝓhibe tũc fieri vnctionẽ. ſȝ deſuꝑ põe farinã ordei
mixtã cũ ſucco hadderẽ. cũ alchana q̃ȝtũ ẽ q̃rta ꝑs farie or
dei. ꝯſiderãdo tñ ꝯpl̾õnẽ patiẽtis etatẽ ⁊ tꝑs ãni. ⁊ purga ĩ
firmũ cũ ſero capino coagulato cũ lacte fici cũ quo diſſoluti
ſint aur.ii. de tamarindis qbus addat̃ q̃rta ꝑs auri de ma
chamuda.i.ſcamõea. Et ſi cognoueris ꝙ nõ fuerit hũor tã
te calitatis et acuitatis: purgab ꝓut cognoueris de eẽntia et
q̃l̾itate ipſi⁹: et precipe ĩfirmo paꝝ ãbulare ẽt p⁹ libationẽ ꝑ
fectã. et cũ fuerit libat⁹ põe ſuꝑ pedes q̃ hẽant ipſos ꝯforta
re. nõ tñ cũ aromaticis ſicut neceſſariũ ẽ ꝑ̇ncipalib⁹ mẽbris
ea v̓o q̃ hñt ꝯfortare mẽbra q̃ nõ ſũt ꝑ̇ncipalia ſũt ſtiptica ⁊
tꝑata inter calitatẽ ⁊ frigiditatẽ. Arõatica v̓o appropꝛiata ſũt
ꝑ̇ncipalib⁹ mẽbris tm̃. eo ꝙ ſpũs aĩalis ⁊ vital̾ et oẽs ſpũs
delectãt̃ in his. Illi ãt q credunt ꝙ oẽs ſpũs ab vno fõte et
vna radice ꝓcedãt. ſicut ſũt magni medici et ſũmi nãles ali
q ex his ſũt q credũt ꝙ radix illa et fons ſit cor ſicut ꝑipate
tici. Et alij ſũt q dicũt ꝙ radix illa ẽ cerebꝝ. Nos ãt cogno
ſcim⁹ arõatica maximũ inferũt iuuamẽtuȝ cordi in ſincopi
odorãdo ea et nõ ſolũ cordi veꝝ ẽt oib⁹ mẽbris ſibi vicinis.

¶ Cap.xxxii. Qđ eſt de ſciſſuris que accidunt manibus et
pedibus et alijs membris.

T multotiens accidunt ſciſſure manibus et pedi
bus et maxime pedibus. eo ꝙ plante pedum fricã
tur per terram. et inde acquirunt ſiccitateȝ. et de hoc omni
modam habemus certitudinem.ſ. ꝙ quando res humide

deſiccantur. ſicut apparet in trabibus. q̃ poſtq̃ȝ deſiccatur eoꝝ hũiditas i eis fiũt ſciſſure mlte: ⁊ i terra ẽt h idẽ manifeſtat. ſ. q̃ poſtq̃ȝ fuerit pluuia humectata ⁊ poſtea ſucceſſerit vẽt⁹ ⁊ ſol replet ſciſſuris. ḡ h egritudo idiget humectatione: tñ ſcias p certo q̃ id qd ſciſſuȝ ẽ nõ ꝯſolidat hũmectãdo. ⁊ h egritudo idiget cura ꝯpoſita. ſ. q̃ ſit abſterſiua ⁊ hñs multã humiditatẽ: ſicut ẽ alchãna madefcã cum butyro recẽti: aut cũ oleo amydalaꝝ dl'ciũ. vl' cũ oleo oliuaꝝ dulci tenẽdo h medicamẽ p noctẽ itegrã deſup. et abluere ẽt ſeu madefacere mẽbra ſciſſa ꝯfert valde. ⁊ laudabilioꝛ via q̃ poſſit haberi i ſciſſuris pedũ ẽ nõ ponere pedes i terra vllo mõ. ⁊ i ſciſſuris manuũ q̃ abſtineat a tactu reꝝ ſiccaꝝ et aridaꝝ et a nauigatiõe cum renis: et nocet ẽt fodere terrã. ⁊ facere lapides terreos et vaſa fictilia. qm̃ omnia hec faciunt ſciſſuras i manibus ex tactu terre et abſtinendo ab his et ſimilibus continuando medicamen predictum liberabitur deo dante

¶ Capitulum. xxxiij. Quod eſt de egritudinibus vnguiũ.

T vnguib⁹ qdeȝ accidit aliqñ ſciſſura et depilatio et fractio. Et cura hoꝝ oium eſt appoſitio alchãne diſtẽperate cũ oleo oliuaꝝ. Et dixerũt quidã q̃ põere ṽmes terrſtres i ol'o et bullire ſimul et deſup ponere: curat ſciſſuras vnguiũ manuum et peduȝ.

¶ Ca. xxxiiij. Quod eſt de ſciatica.

T orit aliqñ doloꝛ i qbuſdã q extẽdit a ꝯiũctura coxe pcedẽdo directe vſqȝ ad cauillã pedis ⁊ aliqñ vadit toꝛtuoſe: et h egri⁰ dicit ſciatica. q̃ gñat ex hũoꝛe frido ꝯtẽto et gñato i loco. et ibi ifert nocumẽtuȝ ſicut i alijs mẽbriſ. Et ſt mlti medici q curãt hãc paſſionẽ cũ mltis cocturis. Sȝ via recta ad curãdũ iſtã egritudinẽ ẽ diſſoluere icidere et ſbtiliare hũc hu. et h dãdo ei oi mãe ad bibẽdũ. ℥. ij. oximell' ſqlitici. cũ. iiij. ℥. aq̃ cal'e. et d ſeptẽ i ſeptẽ dieb⁹ dab ei ptes. iij. aur. i. d tyriaca qm̃ ꝯfert valde. et iunge locũ cũ ol'o d ſcaunir. i. d nigella cal'o. ⁊ cũ ol'o d ſinapi q̃rũ ptes ſint eq̃les. et ol'o d lilijs q̃ȝtũ illa duo mixtis. et ſi euaueris coꝛp⁹ ab illo hu. p certo eradicab radicẽ egritudis cũ adiutoꝛio di. ¶ Medicam̃ optimũ ad h. ℞. bdelij oppopõacis ſchibeneg. añ. aur. i. agarici femini medulle: ſe. kartami et ſe. vꝛtice. añ. ptes. iij. aur. aſſe dulcis. iiij. ps aur. collogn. viij. ps aur. icide collogn. minuti et malaxa eã cuȝ. iiij. pte aur. i. d lacte vmygda. ⁊ tm̃dẽ pulueris dꝛagag. et icoꝛpoꝛa oia p̃dcã cũ oleo amygda. dulciũ ⁊ oximelle ſqlitico valde acetoſo: et pinẽt ex iſto aur. vj. cũ aq̃ cal'a. Et ſi nõ purgat ſufficiẽter adde d reſiduo aur. ʒ. et rege eũ ſicut i alijs laxatiuis. et põere vẽtoſas ſic. cũ igne ſiue p⁹ purgatõȝ ſeu añ ſup ſe iã ꝯfert valde. qm̃ eradicat hu. a pꝛofundo. et trahit ex teri⁹. et iunge locũ cũ oleo d lapidibus q̃ dicit bñdem̃ vel cũ alkitrã. ¶ Ca. xxxv. Qd eſt d doloꝛibus hypocundrioꝛuȝ.

T accidit hypocũdrijs dolo q arabice dicit zarzuter. Et cã h⁹ ẽ motus vapoꝛ q mouẽt motu violento atqȝ foꝛti q oriunt a ſubtili flãte. Et cura huius eſt ſubtiliare regimen. et cibare cum paſſeribus pꝛeparatis in taſſea: ⁊ aſſatis i veru. ⁊ ẽt ſuffrictis. et da ei medicias cal'as pvocãtes vꝛinã. ¶ Repceptio apta ⁊ ꝯueniẽs ad h. ℞. radicis feni. ⁊ ſe. eius. ſe paſti. mõtane: flauie: liq. mũdate ſq̃nãti añ. aur. x. ſe. vꝛtice aur. ij. ſe. melo. ad pondus oium. baſilitiõi. ℥. iiij. cõquaſſentur oia ⁊ ifundantur i li. ij. aque feruentis p nocteȝ vnã. mane vero bulliant lẽto igne vſqȝ ad ꝯſumptiõeȝ medietatis poſtea colent: ⁊ i illa colatura ponãt li. ij. zuchari: ⁊ dcoquat vſqȝ ad ſpiſſitudineȝ. ⁊ pinent ei q̃libȝ mane. ℥. ij. cuȝ. vj. ℥. aq̃ cal'e. ⁊ iunge locuȝ extrĩſecuȝ cum oleo de iaſemino. ⁊ piguedine anatis: ⁊ vtatur hoc regimine donec fuerit liberatus.

¶ Cap. xxxvj. Qd ẽ de ap̃atibus q̃ fiũt ſub ſpatula dextra vel ſiniſtra. ⁊ ẽ iter pfũdũ ap̃a qd dicit arabice altahalep.

T orit i coꝛpe qdã qd noiat arabice altahalep ⁊ ſũt ap̃ata q̃ gñant ſub ſpatul'i dex̃ pte ſiue ſiniſtra ⁊ pfundant it⁹ vald. ⁊ h ap̃ata gñant ex hu. aduſtis vel ex flãtico hu. groſſo: aut ex aquoſo ſanguine. Sȝ illius qd fit ex hu. aduſtis: cura eſt ipoſſis. ⁊ h maxime accidit ſenibus qñ ſunt curioſi ⁊ laborioſi ſi valde: ſicut euenit patri meo qñ captus fuit ab Hali filio Joſeph q tãtũ ſtimulauit eũ q̃ aduſti fuerunt hu. in coꝛpe eius ⁊ inde hũit altahalep in pte ſiniſtra. ⁊ medicus q curabat cũ incidebat d carne dci ap̃atis ⁊ nihil ſentiebat ide: ⁊ itãtũ durauit h qd pueniit nocumentũ vſqȝ ad coꝛ. ⁊ moꝛtuus fuit ſo die hac d cã. ¶ Hec ap̃ata ſũt difficil' cure vald eo q̃ hu. ſunt aduſti. ⁊ id ſũt grauis et dure digõnis itm̃ q̃ nõ pñt cõuerti ad ſaniẽ laudabilẽ atqȝ albã: imo ꝯuertunt ad ſaniem turbidã atqȝ nigrã ⁊ virulẽtã: ⁊ nullũ ap̃a magnũ põt pfcẽ curari: niſi p⁹ dueniat ad pfectã digõnẽ ⁊ ad ſaniẽ laudabilẽ ꝯuertat: cog̃ſcendo firmiter q̃ oẽ ap̃a mellcũ aggrauat et multiplicat i nocumẽto ex tactu ferri ⁊ ſil'ibus. ⁊ iſtud ap̃a eſt coꝛroſiuũ ⁊ coꝛrodit valde i circuitu ſui: ⁊ tũc tp̃is qñ pater meus obijt cui ds aie ſue miſeat erã i ſtudio. ſit ḡ regim̃ h⁹. ſ. d altahalep tale. In pmis miue d ſãguie ſi ꝯditiões ꝯſenſerit: ⁊ poſtea purgab euȝ pluries cuȝ reb⁹ purgãtibus melãcholiã. ⁊ põe ſup ap̃a calefaciẽtia ⁊ mitigãtia doloꝛẽ. Q: ſi ap̃a nõ apit: ſȝ reſoluit qd reſoluẽdũ ẽ de ſubtili. ⁊ mitigat qd ẽ mitigãdũ de doloꝛibus. Sciaſ q̃ medicus magnũ qd fecit vald. ⁊ iã curauit maioꝛẽ ptẽ egritudis: eo q̃ q̃uis reliq̃ h⁹ ap̃atis fuerit petrificate nihil ominus remãebit qn infirmus oẽs ſuas faciat opatiões. Si ṽo a pn̄⁰ nõ fuerit ſua tũ iſtud regimẽ. ⁊ hu. ap̃atis icipiũt ad putredineȝ duenire ⁊ ifirmus fuerit ſenex: nõ expectes curã i ipſo: imo dicas: et hẽas eũ p deſpato: ⁊ rege ifirmuȝ blãdiẽdo ipȝ cũ oleo ro. ⁊ ſuis ſil'ibus q̃ȝuis nihil pficiat. Cũ ãt fueris i pn̄⁰ h⁹ fac ei iſtud empl'm poſtq̃ȝ fuerit purgat⁹ plies a mel'ia ſicut dixi. ℞. farinã oꝛdei ro. farine fab. came. hirigoꝛ añ. ℥. ij. ſe. lini ſe. altee: qd arabice dicitur chatemi. añ. aur. iiij. folioꝝ vꝛtice: carobe poꝛcine añ. aur. ij. piſtẽt q̃libȝ p ſe ⁊ cribꝛa q̃ ſunt cribellãda ⁊ diſtẽpa ea cũ aq̃ ro. ẽ c⁹ vniuſcuiuſqȝ li. ſit diſtẽpata. ℥. ʒ. tyriace alferut. i. libatrias. Et iſtd ẽpl'm põe ſr locũ ponẽdo dſup ẽplȝ folia vitis recẽtia. ⁊ cũ fuerit exiccata mutab illa. Si ṽo dcm̃ ap̃a fuerit ex hu. flãtico ḡſſo p maiori pte curat. Et m̃ euenit cuȝ cẽm iuuẽis. ⁊ paſſus fui ml'tos ⁊ itẽſos doloꝛes añq̃ȝ aperiret: ⁊ poſtq̃ȝ aptum fuit: libatus fui ꝯplete. Q: ſi h paſſio euenerit alicui ſeni q ſit ſicce cõpl'onis ſubtilia regimen eius q̃ȝtuȝ potes ita q̃ nõ comedat aliqd habens graſſitudineȝ: ⁊ ſufficit ei dare pullas paruas ⁊ factas in taſſea cuȝ aceto ⁊ pane bñ fermentato: ⁊ da ei bibere qualibet die. ℥. ʒ. ſyrupi ſq̃nȝabin cuȝ. ℥. v. aq̃ decoctionis biringoꝝ. Et ſit decoctio talis. ſ. in. vj. aur. hyringoꝛuȝ ponant. ℥. x. aq̃ ⁊ bulliãt vſqȝ ad ꝯſumptionẽ medietatis. ⁊ cuȝ illis. v. ℥. decoctiõis diſtemperab dictuȝ ſyrupuȝ. ⁊ dab de iſto oi mane vt dictuȝ ẽ. Et põe deſup emplaſtruȝ factuȝ cuȝ farina oꝛdei ⁊ hyringis. ⁊ came. añ. equales partes. piſtent ⁊ diſtẽpecent cuȝ aqua et. iij. parte ſui aceti. et deſuper emplaſtrum pone folia vitis vel ſicle. q̃ ſi ap̃a ad maturationem deuenerit: ſtude vt os ſeu aptura fiat inferius. et vbi vis q̃ rũpat pone illic ſtercus colũbinũ mixtuȝ cuȝ butyro ſm apturã quã intẽdis facere et cũ aptũ fuerit euacua ſaniẽ et intus pone liciniũ ſeu tentã madefactã in melle diſpumato ⁊ decocto cuȝ aqua vſqȝ ad ſpiſſitudinẽ retinendo illd liciniũ nocte tota. et mane remoue illud ⁊ pone aliud madefactuȝ in empl'o alnacli mixto cũ oleo ro. equaliter et bullitis ad ſpiſſitudinẽ mellis. et permaneat ſic p totã noctem. et ſm q̃ patiẽs fuerit delicatus vel nõ dlicat⁹. põe d vitriolo in alnacli plus vel min⁹. Et ſi videt tibi difficile equare cõcauitatẽ vulneris dci ap̃atis carni bñ. accipe fuligimen foꝛnacis vbi fũdit es et tere eã et ablue iſtã cũ aq̃ multotienſ ⁊ d illo puluere ſpge ſup liciniũ. et tãdiu põe in vulnere dõec optime ſigillet. Si ãt dcm̃ ap̃a fuerit ex hu. ſãguineo febꝛis erit foꝛtioꝛ. ſȝ citius libabit. Et cura ipſius eſt flõmare pꝛiui et poſtea deſuperponere mitigatiua doloꝛis et narcoticha. ℞⁰. apta valde ad h. ℞. faꝛine fabaꝝ: hyringoꝝ came. ſpuiua: folia vitis. añ. equales ptes. piſtent et diſtempent cum agreſto et põe dſup et ſr ẽplȝ põe folia vitis recentia. et cũ icipit exiccari madefac ipȝ cũ aqua roſacea. Si ãt ad ſanieȝ deuenerit: fac ei curã p̃dictam in flãtico: excepto qd in iſto magis ſolicitus eẽ debes ifridare: ⁊ i illo magis itendere de

ꝺes i ſubtiliare:icidere ⁊ diſſoluere. Si āt ꝑdcm̄ aꝑa ex cho
lerica fuerit nō ꝓficiet ei vnguentum alnacli:imo magis in
fert nocumentuʒ:nec ēt acuta vel acetoſa:ſed ſufficiet ei ſup
ponere corticis cucurbite vel angurie vel hoꝝ ſimilia. Scië
do ꝙ in iſta regiõe oia aꝑata q̄ naſcunt̃ in ꝑdictis locis no
minātur altabalep:et greci ipſa noiant babui. q̄ aūt fiūt ex
humoꝛibus aduſtis nō recipiūt digõneʒ queadmodum di
ximus:⁊ ꝓpter h̄ nō curant̃:⁊ ex hac egritudine obijt pater
meus cogſcēdo ꝙ h̄ aꝑa ē coꝛroſiuū:et coꝛrodit in circuitu
ſui ꝑtes vicinas. q̄re necem iducit q̄ʒuis ſit i ꝑtibꝰ ignobili
bꝰ coꝛpis:nedū i nobilibus. vel ꝓpe nobilia mēbra. et ꝓpter
hoc moriunt̃ pro maioꝛi parte habentes hanc paſſionem.

¶ Ca. xxxvij. Qd̄ eſt de aꝑatibus q̄ dicunt̃ doggaʒ.

Nriūtur aliqñ in extremitatibus digytoꝝ manu
uʒ vel pedū aꝑata q̄ dñr doggaʒ:qd̄ latine pana
riciū noiat̃:⁊ facilioꝛ cura ⁊ magis laudata ē de
ſup pōere cerumē ſeu ſoꝛdities illas q̄ reperiunt̃
in auribus:vel paneʒ maſticatū:⁊ ſi fuerit delicatus ſuffici
et ei farina maſticata ad maturationeʒ hꝰ aꝑatis:vel paſſu
le piſtate:aut ficus vna: qm̄ h̄ paſſio leuiter curat̃ ⁊ ſine tio
re. Sʒ hꝰ egritudis repit̃ q̄dā ſpēs q̄ ē valde mala. vʒ. q̄ coꝛ
rodit extremitateʒ digyti:⁊ extendit̃ ad coꝛrodendū carnē vi
uā manus vel pedis:donec deueniat ad coꝛroſionem maio
ris ꝑtis ipſius. Et hec ſpēs arabice noiat̃ egritudo ſpie. G.
v̊o nō noiat paſſioneʒ hāc ꝓpo noie:ſʒ poſuit cām ⁊ curam
ipſius. Et poſtq̄ʒ cog̃ueris hāc ſpēm ꝙ ipſa creſcit q̄ttidie.
⁊ augmetat̃:ſtude i euacuādo coꝛpꝰ foꝛtiter:ponēdo i laxatiſ
ipſius res q̄ trahāt hūoꝛes aduſtos. ⁊ de ꝯuenientibꝰ ad h̄
eſt h̄ medicamen. ℞. coꝛticis mirobalanorū ⁊ kebuloꝝ:et in
doꝝ:⁊ epithimi barburie. i. polypodij. ań. aur. x. ſene karta
tami. ſcis vꝛtice. ań. aur. v. piſtent̃ optime ⁊ addat̃ iſtis quā
tū eſt q̄nta ꝑs oium dcāꝝ medicinaꝝ de violis ⁊ floꝛibꝰ ne
nufaris:⁊ ifunde oia i aqua calia tāta vt coopiant̃ ex ipſa. ⁊
colet̃ i mane foꝛtiſſime exꝑmēdo ⁊. vj. ℥. iſtiꝰ colature ponat̃
. ℥. i. ⁊. ʒ. ſyrupi de liq. ⁊. ℥. i. ⁊. ʒ. ſyrupi de coꝛtice citri ⁊ ad
de huic. viij. ꝑteʒ aur. de ſcamonea:⁊ octauā ꝑteʒ aur. ꝺ ma
ſtice. Et ſi nō purgaret̃ ſufficiēter cū iſtis adde ꝺ reſiduo aq̄
. ℥. ij. ⁊. ℥. ʒ. ſyrupi ſquʒabin. ⁊ ciba eū poſtea gallina elixa
ta i taſſea:⁊ i die añ aſſumptionem medicine dabis ei ſiclas
elixatus i veſꝑis. ⁊ ſi nō fueris ſtudioſus i liberatione hꝰ añ
q̄ʒ deueniat ad maturationeʒ ⁊ eruptioneʒ paꝝ ꝓficiet ei cu
ra ⁊ medicatio poſtea:ꝙ ſi denigrat̃ i circuitu aꝑatis ⁊ idu
ratur queadmodū deuenit inimico meo q noiabat̃ ʒachaꝝ
q miſit ꝑ me poſtq̄ʒ exiui de carceribus Hali ſiiij Joſeph.
⁊ inueni ꝙ corā eo erāt ples ⁊ medici ⁊ cū eēm ꝓpe euʒ ipſe
ex̃rit pedeʒ ſuū:⁊ fere ꝙ nō poſuit ipm̄ i ſinu meo ſicut aſſu
etus erat facere alijs medicis. ⁊ tūc elōgatꝰ fui ab ip̄o ⁊ cōſi
deraui ꝙ coꝛruptio erat i circuitu aꝑatis. quare dixi ei ꝙ i
pliſ erat cura eiꝰ oino niſi chirologus icidat carnē illā totā
cū roſario q̄ eſt i circuitu aꝑatis:q cū audiſſet h̄ icepit fure
re valde ⁊ anguſtiari. ⁊ medici iceperūt ei blādiri tradendo
obliuiōi ꝑcepta antiq̄rū q ꝑceperūt ꝙ nō debemus blādiri
infirmo i egritudibus. Quare ꝓmiſerūt infirmo remouere
eā bñ cū medicis moꝛtificatiuis:qbꝰ dixi ꝙ nō cog̊ſcebā nec
videbā vllo modo ꝙ illud facere poſſent:eo ꝙ añq̄ʒ moꝛti
ficata ſit illa caro mala:denigrabit̃ altera q̄ ſuccedit. ⁊ ſic cō
coꝛdati fuerūt oēs remouere eā cū medicis acutis:qbus di
xi ꝙ nō poterāt iſtud facere aliqua rōe:⁊ ſic receſſit ab ipſo
⁊ medici foꝛtiter iceperūt me accuſare. ⁊ dicere ꝙ nō poterā
inimicitiā coopire quā hēo erga eū:tñ q̄ʒuis eiꝰ inimicus eſ
ſem ꝑ certo dicebā v̊itatē. vñ iſta de cā imagiauerat nocere
mihi:ſʒ ꝺs abſtulit ei potentiā neq̄ʒ ſui medici aliq̄d ſibi ꝑ
fecererūt:ſʒ potius ei itulerūt grauamē ⁊ validū nocumētū
Et accidit q̄nq̄ʒ in hac paſſiōe ꝙ coꝛrūpit̃ os ⁊ denigrat̃:q̄
re ipoſſ̃e eſt ꝙ ſup illud os poſſit caro gñari:nec ꝯdēſari. vñ
neceſſe eſt radere illꝺ foꝛtiter. et cū raſoꝛio icidere carnē illā
totā q̄ eſt ifecta ⁊ coꝛrupta. ⁊ ſubtiliare regimē eius:⁊ ſup lo
cū pone farinā hoꝛdei cū idico quoꝝ ꝑtes ſint equales. ⁊ cū
vulnus ſaniē eiecerit:pone tūc farinā oꝛobi mixtā cuʒ melle
⁊ inunge partes vicinas q̄ ſunt in circuitu aꝑatis cum oleo
roſaceo aromatiʒato:qm̄ poſſibile ē ꝙ cuʒ hoc regimine vi
debis rem laudabilem cū adiutoꝛio dei. ꝙ ſi cōplexio pati
tis fuerit ſicca valde:⁊ fuerit ſenex adde farine hoꝛdei et in
dico quantum eſt quarta pars eoꝛum de thure aduſto.

¶ Explicit lib. ij. theyſir. ¶ Incipit liber. iij. q ē ꝯtinēs
tractatꝰ tres. Quoꝝ tractatuuʒ p̄mꝰ ꝯtinet capl'a tredecim.

¶ Cap. primuʒ. Quod eſt de febꝛibus ephimeris.

Icti ſeruus auenʒoar ꝙ ꝯſue
tudo eſt medicoꝛū
noiare vnūquēq̄ʒ caloꝛē exeūtcum a coꝛꝑe
ꝑter nām:febꝛē. Sciēdo ꝙ ex febꝛibus q̄dā
fiunt in ſpiritibus:⁊ cuʒ dico ſpūs intelligo
ſubām ſubtileʒ q̄ eſt i coꝛde:q̄ q̄deʒ ſuba in
intellectu noſtro bꝛeuis eſt ad itelligēdū. Sʒ viuimꝰ donec
ip̄aʒ hēmꝰ. ⁊ moꝛimur qñ ꝺs ip̄aʒ a nob vult remouere. et
q̄dā febꝛes oꝛiūt̃ i hūoꝛibꝰ. ⁊ aliq̄ gñant̃ i ſubalibꝰ mēbꝛis.
Et nūc icipio ab ea q̄ oꝛtū hʒ a ſpiritibꝰ. Et dico ꝙ h̄ fe. ꝑ
te gñat̃ a cāis extriſecis ſicut a foꝛti ira ⁊ a ſupfluis vigilijs
aut ab itēſo ⁊ foꝛti laboꝛe. ⁊ exercitio exiēs a nā vel ex ꝯctiōe
ſupflue moꝛe i ſole:aut ab intenſa fritate aut ex balneatiōe
i qbuſdā aq̄s ſtypticis ſicut i aqua vitrioli vel alumis ⁊ ſu
is ſilibꝰ. Ira āt ꝓcreat febꝛeʒ:eo ꝙ ab ip̄a inflāmant̃ ſpūs
coꝛdis ⁊ totiꝰ coꝛꝑis. et inde ſeq̄tur ephimera:q̄ cuʒ recedit
a coꝛꝑe nō redit ampliꝰ. Et h̄ itelligendū eſt dūmō hūoꝛes
tēꝑati fuerit et equales in coꝛꝑe et in q̄ʒtitate. ſ. et qualitate.
et iterdū durat ꝑ tres dies. et h̄ eſt raro. Et h̄ febꝛis dicit̃ e
phimera. ſi v̊o hūoꝛes ñ fuerit i coꝛꝑe tēꝑati equales: ſʒ exe
unt ab equalitate tēꝑie i q̄ʒtitate et q̄litate vl' ſuba:tūc ad pu
tridā leuiter poteru ꝺriuari:vl' ad aliā ſpēm fe. de qbꝰ reme
moꝛatꝰ ero cū ꝺputridis ꝑtractabo. Cura āt hꝰ ephimere q̄
ab ira ꝓcedit ē ifirmū letificare donec remoueat̃ ira. et non
ſubtilies eiꝰ regim̄ multū. et da ei bibere ſyrupū mitigatiuū
et refrēatiuū ire:ſicut ē ſyrupꝰ de bugloſa cuiꝰ doſis ſit. ℥. i.
cū. ℥. v. aq̄ roſacee et q̄eſcat abſq̄ʒ exercitatiōe aliq̄:et videaſ
vꝛinā eiꝰ. Q: ſi ſigna laudabilia in ipſa aꝑpuerit atteſtantia
ſanitati:ſcias ꝙ liƀabit̃ ab ipſa:ita ꝙ nō redibit et ſignū cer
tiſſimum hꝰ eſt hypoſtaſis alba pineata ⁊ lenis. et equalis:
ita ꝙ i motu vaſis cito aſcēdit ſurſuʒ. et cito redit inferiꝰ ad
ſuā debitā diſpōneʒ. et i iſto ſigno nunq̄ʒ cog̊ui erroꝛem tꝑi
bus vite mee. q̄re cū vides h̄ certiſſime ſcias ꝙ nō redibit.
Et ſi cū tali hypoſtaſi vꝛina fuerit in coloꝛe et i ſuba ſilis vri
ne ſanoꝝ adhuc certioꝛ eē poteris ꝙ nō redibit. In illa etiā
q̄ fit ex cogitatiōibꝰ et vigilijs ſuabis ꝑdictū regimē pꝛeter
ꝙ i illa q̄ fit ex vigilijs ꝺbes ifirmū ſolicitare vt doꝛmiat diu
et ꝯfert odoꝛare floꝛes nenufaris:et vngere nares eius cum
oleo ſeiuʒ cucurbitaꝝ vel cucumeris. et potꝰ eiꝰ ſit ſyrupus
violaceus:vel ꝺ bugloſſa:qm̄ ꝯferūt:⁊ cū videris ſigna lau
dabilia cibaƀ euʒ pull' vel carne hedi lactātis. Et h̄ cura ſuf
ficit i illa q̄ fit ex ira ⁊ ſolicitudibꝰ. et cogitatiōibꝰ ⁊ vigilijs
efphimera āt q̄ fit ex fatigatiōe ⁊ laboꝛe idiget maioꝛi cura.
qm̄ oʒ vt ponas eū i tina plena dulcis aq̄ tepide:ita ꝙ bal
neet̃ coꝛpꝰ totū ꝑter caput. et fricet̃ coꝛpꝰ eiꝰ totū i exitu cū in
terioꝛibꝰ melonū:vel pulpis ip̄oꝝ qñ ſūt bñ maturi. et ſi nō
reꝑiunt̃ melones recipiant̃ ſe. coꝝ ⁊ piſtent̃ optie. ⁊ cuʒ ip̄is
fricet̃ coꝛpꝰ ꝑfecē vt exeāt vapoꝛes fumoſi q reſoluūt̃ vl' reſo
luti ſt̃ a calitate febꝛili:⁊ poſtq̄ʒ videris ſignū certiſſimū qꝺ
tibi iā noiaui habere ꝺbes ꝓ ꝯſtāti ꝙ nō redibit fe. ãpliꝰ. ⁊
potꝰ iſtoꝝ ſit ſicut potꝰ ꝑdcōꝝ. Et ille ēt q icurrit effimerā ex
ꝯctōe moꝛe i ſole balneet̃ ſilr̃. ⁊ regat̃ regimie dcō:ꝙ ſi cā ſol'
hūerit doloꝛē capitis itēſū:ifunde caput eiꝰ ol'o ro. aromati
ʒato ſi tp̄s ⁊ etas ⁊ regio ⁊ ꝯpl'o ꝯſēſerit ⁊ ifūde ſic. ꝯq̄ſſet̃ cū
iſto oleo tm̄dē aq̄ dulcis. et diſtilla eā ab alto ꝑ canulā: vel
cū aliq̄ vaſe hñte oꝛificiū ſtrictū:faciēdo ꝙ ifirmꝰ ſit ſedēs:⁊
talr̃ ſup caput diſtillet̃ vt ſꝑgat̃ ꝑ totū. ⁊ i camera ip̄iꝰ ſꝑge ⁊
ſuſpēde folia cānaꝝ ſeu arūdinū. ⁊ vitis. ⁊ mirtelle:roꝛando
optie domū cū aq̄. ⁊ h̄ ēt ꝯfert ꝑdcis effimeris. ⁊ ꝯſidera vꝛi
nā:ꝙ ſi videris i ip̄a hypoſtaſiʒ reſidētē i fundo albā ⁊ ſub
tilē ⁊ regulatā in oibus ſicut dixi:ſcias ꝓ certo ꝙ nō redibit
febꝛis. Sʒ ille q cā frigoꝛis patit̃ effimerā ē balneādꝰ i aqua
dulci. ſilr̃ fricādo eū cuʒ ſeie melōis. ⁊ det̃ ei oi mane de ſy
rupo ſquinʒabin. ℥. i. cuʒ. ℥. iiij. aq̄ calide:⁊ cibet̃ pullis ſi vi

ẜeris q̄ in vrina ſit hipoſtaſis alba reſidēs in fundo et ꝯti-
nuatq̃ꝫ lenis et ceteris bōis diſpōib⁹ regl'ata. Sꝫ illi q patit
eam cā balneationis i aqs ſtipticis apiantur pori ipſi⁹. et h
ponēdo eū i balneo dulcis aq̄ tepide fricādo euꝫ cū meloni
bus: vel cū ſeib⁹ ipſoꝝ. Et ſi videris ſignū laudabile p̄noia-
tū i vrina: cibabis eū pullis elixis i taſſea cuꝫ modico aceti.
Si v̄o cū iſta febre non appuerit i vrīa dicta hypoſtaſis lau
dabilis: ſciat proculdubio q̄ redibit febris ⁊ trāſibit iſta fe-
bris ad aliā ſpēm febris. ⁊ h ſm q̄ corp⁹ fuerit diſpoſitū ⁊ p̄
paratū: q̄ ſi hypoſtaſis nō reſidet i fundo: ſꝫ ē pēdēſ ⁊ nigra
vel tendit ad rubedinē. inue ei dietā ſubtilē ꝓhibendo pul-
los oino: ⁊ rege eū cuꝫ pultib⁹ farie ordei: ⁊ cuꝫ pane abluto
q̄uis antiq nō hūerit iſtā pro ſubtili dieta: imo ſꝫ ipos ſub
tilis dieta erat nihil dare. Et tempata apud ipſoſ erat dare
melli cratuꝫ tm̄: ſꝫ ꝑ certo dico q̄ oēs p̄ter hippocratē tunc
tpis erāt idiote ⁊ medicinam penitus ignorātes. Sꝫ illud
nō tm̄ eis iferebat nocumentum cā ꝯſuetudinis. Sꝫ ille qui
non eſt aſſuetus caueat ne faciat iſtud regimen.

¶ Cap. ij. Quod eſt de febre cholerica ſeu tertiana.

T iā feci ſcire q̄ h febris leuiter ꝯuertit ad putri
dā. q̄ ſi ꝯpl'o patientis fuerit ſimplr cholica fe-
bris erit de gn̄e colē q̄ putreſcit i venis vel ex̄ ve-
nas. Si āt fuerit i venis erit tertiana ꝯtinua que
ſit abſq̃ꝫ rigore ⁊ typo aliq̄. Et ſi ex̄ venas extiterit: erit ſim-
plici tertiana: q̄ q̄uis magnam habeat alleuiationem tm̄ ex
toto nō depurant perfecte. ⁊ cuꝫ redit paroxiſmuſ mouetur
cuꝫ acuitate maxima ⁊ furore valido: atq̃ꝫ forti: ⁊ ꝑ maiori
pte nō accidit h febris niſi iuuenib⁹ ⁊ hn̄tib⁹ ꝯpl'onem cali-
dā ⁊ ſic. in eſtate: ⁊ ei⁹ paroxiſmus durat a. vj. horis vſq̃ꝫ ad
xij. ⁊ pmanet tādiu dcā febris quouſq̃ꝫ materia ſeu humor
a nā digerat. ⁊ poſtea expellat ab ipſa. ⁊ ſcias q̄ i iſta egritu
die nō erit ſalus pfecta: niſi p̄uſ i die idicatiua ſigna digōnis
apparuerint ſicut i vrina appet hypoſtaſis alba tali mō. vꝫ.
q̄ i aliqua die laudabili primo appareat hypoſtaſis pēdēs
in medio vaſis: tendens ad rubedineꝫ: ⁊ i alia die indicatiua
ſit dealbata. ⁊ i fundo. ⁊ cuꝫ ſic fuerit. ſ. q̄ p̄mo i aliquo die
indicatiuo icipit hypoſtaſis i medio apparere cū aliqua ru
bedine: cuꝫ an̄ nullatenus viſa fuiſſet: ⁊ poſtea i ſequenti die
cretico vel idicatiuo in fundo reperit eſſe cuꝫ albedic certuꝫ
eſt atq̃ꝫ firmū ſignuꝫ liberatiōis oiono: cog̊ſcendo q̄ dci di
es idicatiui vel cretici nō ſunt neq̃ꝫ fiunt i oīb⁹ dieb⁹ equali
ter: ſꝫ ſūt ſm ordinē atq̃ꝫ ꝯcurſuꝫ ſm quē de⁹ ſublimis volu
it eos ordiare. ⁊ ego de eis remēorat⁹ ero cuꝫ adiutorio dei.

¶ Cap. iij. Quod ē d̄ febre quottidiana flegmatica.

T pōt ēt eſſe q̄ dcā febris effimera ꝯuertat ad
flaticā ſm ꝓpationeꝫ corpis ⁊ ſue ꝯpl'onis ⁊ diſ
poſitiōis. ⁊ hec febris hꝫ paroxiſmū i oī die. ⁊ eius
putredo eſt ex fl'ate: quare lōgior exiſtit valde q̄ꝫ
tertiana. ⁊ eius paroxiſmi ſilr lōgiores exiſtunt q̄ꝫ ipſius terti-
ane. ⁊ pp humiditateꝫ h⁹ fl'atis citi⁹ ⁊ facilius ⁊ recipit pu-
tredineꝫ. vn̄ paroxiſmi fiunt i oī die. ⁊ patiens modicā pcipit
alleuiationem vel requiē iter vnuꝫ paroxiſmuꝫ ⁊ aliuꝫ. Conſu
lo g̊ vt medicus ſit ſtudioſus i dirigēdo hūc humorem. ſ. in
ſubtiliando ipm̄ ⁊ icidendo ⁊ diuidendo. ⁊ h cū ſyrupo ſqn
ʒabin ꝯpoſito dando ei oī die ipſo. ℥. ij. cuꝫ iſta decoctione
℞. radicis lilij. et radicis feniculi. an̄. pōdus vnius denarij
ſeia melonis et folij polij mōtani. an̄. ptes tres denarij vni⁹
centauree minoris quarta ps aur. i. ligritie mundate ad pō
dus oium ꝯquaſſent q̄ ſunt ꝯquaſſanda et ponant ad igneꝫ
cuꝫ. ℥. x. aq̄: ⁊ bulliant lento igne vſq̃ꝫ ad ꝯſumptionē tertie
ptis et colent et cuꝫ iſta decoctiōe diſtēpera p̄dictū ſyrupū.
et propina ei oī mane i ieiunio: cū aūt ſyrup⁹ deſcenderit de
ſtō ciba euꝫ pullo decocto cuꝫ aceto: ⁊ cuꝫ pane bn̄ fermen-
tato. et ꝯuēit cuilꝫ medico vt faciat ſcire patiēti q̄ hec febris
eſt lōga ita q̄ durat a. xxi. die vſq̃ꝫ ad q̄dragefimuꝫ. ⁊ pōt p
uenire vſq̃ꝫ ad ſexageſimū. ⁊ h totū ꝓuenit ſm groſſitudinē
⁊ viſcoſitateꝫ humoris. Et ſcias q̄ h febris multotiens p-
ducit ad hydropiſim: quare difficilis curatiōis atq̃ꝫ graui
us exiſtit. ⁊ ifirmus remanet i piculo grauiſſimo atq̃ꝫ forti.

¶ Capitulum. iiij. Quod eſt de ſanguinea febre.

T poſē eſt q̄ ſupradicta effimera ꝯuertat ad fe
brem ſanguineā: cuius tres ſunt ſpēs: q̄r aut inci
pit a p̄ncipio ſui aſcendere. ⁊ nō ceſſat ſic aſcēde
re vſq̃ꝫ ad fineꝫ: ſeu vſq̃ꝫ ad creticā ſui determina
tioneꝫ. ⁊ alia ecōtrario: q̄ icipit a ſummo ⁊ ſp ꝓcedit deſcen-
dendo vſq̃ꝫ ad creticā ſui daterminationeꝫ. ⁊ tertia eſt q̄ per
manet i vno tenore ſeu ſtatu vſq̃ꝫ ad finem. ⁊ hec febris ꝯti-
nue ⁊ ſemp aff ligit vſquequo ifirm⁹ morit cū ipa vel libat
⁊ pro maiori pte nō accidit hec febris niſi iuuenibus. Cura
huius eſt fl'omia ſubtrahendo de ſanguie vſq̃ꝫ ad ſyncopiꝫ
cuꝫ ſciueris ꝑ certo q̄ febris ſit ex ſanguine: qm̄ ſi ſic certiſſi
me fuerit liberabis i vna die vel in vna hora: aut ante ligati
onem brachij: cum hac conditione q̄ patiens ſit euacuat⁹ a
cholera ante phlebotomiaꝫ duas vel tres ſellas.

¶ Capitulum. v. Quod eſt de melancholica febre.

T pōt ēt eſſe q̄ effimera . conuertat ad melicaꝫ
febreꝫ. ⁊ efficit quartana: q̄ ē grauioris ⁊ difficili
oris ac tardioris digōnis q̄ꝫ q̄ttidiana flātica: ſꝫ
iſta nō eſt ita deceptibiliſ ⁊ malicioſa ſicut quotti
diana: q̄uis ſicut diximus ſit lōgioris ⁊ difficilioris digō-
nis ipſa quottidiana ⁊ ꝑ maiori pte nō curat niſi in eſtate. ⁊
paroxiſmi ipi⁹ prolōgant diuti⁹ q̄ꝫ paroxiſmi flātice. ⁊ hec fe
bris nāliter multū ꝓlōgat: qm̄ plies vidi eā icipere i eſtate: ⁊
nō dimittere vſq̃ꝫ ad aliā eſtatē. ⁊ qn̄q̃ꝫ ꝓlōgat vſq̃ꝫ ad du
os annos: ⁊ iterdum plus. ⁊ hec ꝑ maiori parte non accidit
niſi ſenibus. ⁊ illis q vtuntur carnes groſſas valde ⁊ caſeuꝫ
ſalitū atq̃ꝫ vetus. ⁊ q vtunt comedere carnes arietū magno
ruꝫ: ⁊ hircoꝝ et caſtratoꝝ. et ēt q aſſueſcunt comedere pſces
magnos ⁊ veteres valde: et carnes ſalitas quorūcunq̃ꝫ gene
rum ſint: ⁊ oliuas. et melongenas. Et in ſumma dico q̄ hec
febris accidit illis i q̄bus melācholia p̄dominat: ſiue a ꝯple
xione ſua radicali: aut a cibis malis gn̄antib⁹ illuꝫ humorē
et cuꝫ icipit paroxiſmus h⁹ videt ifirmo q̄ grādo cadat ſuper
dorſum eius. et icipit cuꝫ tuſſi: et cuꝫ recedit paroxiſm⁹ rema-
net mundus oino lōge pluſq̃ꝫ i quottidiana: q̄r i quottidia-
na nō depurat patiens pfcē niſi poſt vlēm libationeꝫ: ⁊ huc
uſq̃ꝫ rememoratus ſum. et rememoratus ero de iſtis ſimpli
cib⁹ febribus pticulr. vt p ſimplices itelligas ꝯpoſitas: cog-
ſcēdo tm̄ q̄ ꝑ maiori pte vix repiūt febres ex hūore vno ſim-
plici: ita q̄ poſſis dicere q̄ ex pura col'a ſiat febris: cuꝫ ſit ca
lida ⁊ ſic. valde et ſubtilis ſube: q̄ ſi accidit h eſt i minori pte
ſꝫ d̄noiatio ſit a maiori: ita q̄ qn̄ col'a dn̄at i aliqua febre: di
cit colica: q̄ cū putreſcit itra venas facit febrē abſq̃ꝫ rigore:
ſꝫ cuꝫ eſtuatiōe et calore valido atq̃ꝫ forti cū mlta ſiti. Cū āt
putreſcit ex̄ venas ſit cum rigore forti: et ſudat ifirmus in de
clinatiōe. et remanet quietus: et due he febres. ſ. tertiana cō
tinua vel interpollata creticant pro maiori parte a. xiiij. die
vſq̃ꝫ ad. xvij. diem niſi error ſuperuenerit ab infirmo vel ab
alijs. Sciendo tm̄ q̄ ſm mixtionem cholere remittunt acci
dentia. et prolongat febris plus vel minus.

¶ Caplꝫ. vi. Quod eſt de febre que ſit ex cholera vitellina
praſſina aut eruginoſa.

T pōt ēt fieri fe. ex col'a q̄ i vltīa caltate et ſic. exi
ſtit cū ſuba ſpiſſa atq̃ꝫ groſſa: ſicut ē col'a vitellia
⁊ praſſina aut eruginoſa. Et pōt eē q̄ h col'a ſit
admixta fl'ati. ſꝫ denoiat colica a dn̄io. ⁊ ſm q̄
elōgant a ſimplicitate ⁊ puritate colē ſm illud ꝓlōgant pa
roxiſmi et accn̄tia ſūt quietiora. et iſta febris tertiana qn̄ ſit ex
cholera vitellina q̄ ē mixta flāti facit paroxiſmos lōgiores q̄ꝫ
que ſit ex ſimplici cholera atq̃ꝫ pura.

¶ Cap. vij. Quod eſt de cura febris tertiane non pure que
ſit ex cholera admixta flegmati.

Cura hui⁹ eſt potare ifirmū cū reb⁹ temperate fri-
dis et abſterſiuis: et his q̄ hn̄t prouocare vrinaꝫ
et ſudorem ſicut ſunt iſta. ℞. ſeia melōis et cucu
meris. et floꝝ camemille ana aur. x. ſeminis lini
et fenugreci. et orobi ana aur. iij. ſqnāti ſparagi: ſpice nardi:
maſticis et ſeis feniculi an̄. aur. v. ꝯquaſſent q̄ ſt ꝯquaſſāda

⁊ ponanꝫ in duab⁹ lib. aq̄ dulcis. ⁊ bulliāt vſq; ad ꝯſumptō
nez medietatis: ⁊ colenꝫ: ⁊ in hac colatura ponanꝫ libre. ij.
zuchari: ⁊ libre. ij. mellis: ⁊ lib. i. aceti: ⁊ bulliāt iteruz ſimul
vſq; ad ſpiſſitudinē ſyrupi: ⁊ de iſto denꝫ infirmo oī mane
.ʒ. ij. cū. vj. ʒ. aq̄ ⁊ ciba cū pullis ꝑuis decoctis i agreſto vel
cū aceto. Sʒ febris illa q̄ fit ex col'a praſſina vel eruginoſa ē
fraudulenta ⁊ deceptibilis multū. ⁊ eius accñtia ſunt diffi-
cillima ⁊ ꝑnicioſiora atq; fraudulētiora valde accñtib⁹ p̄di
ctis q̄ fiunt in illa q̄ fit ex col'a vitellina: ⁊ pro maiori ꝑte nō
euadūt infirmi ab ipſis qn moriānꝫ. ⁊ q euadūt liberanꝫ cū
difficultate. ⁊ poſt lōgū tp̄s. Et cuz iuadit poriſm⁹ h⁹ febris
anguſtiaꝫ patiēs multū. ⁊ hʒ ingetudinē magnā cū ſiti vali
da atq; forti. ⁊ hʒ alienatiōes varias atq; magnas. ⁊ iactat
ſe ꝑ lectū huc ⁊ illuc: cū iſtātia vigiliarū. ⁊ pulſus patiētis i
febre eſt dur⁹ ꝑuus atq; diuerſus: ⁊ ꝓ maiori ꝑte finis h⁹ eſt
malus. ⁊ in minori ꝑte liberanꝫ. ⁊ q euadūt cum difficultate
euadunt ⁊ poſt lōgū tp̄s. Et accñtia q̄ ſupueniūt i hac febre
ſunt peſſima ⁊ fraudulenta: atq; deceptoria: q: vrina taliū ē
ꝑtinens ad viriditatē vel nigredinē. ⁊ hypoſtaſis ēt ei⁹ ē ta
lis ⁊ cū pēdet hypoſtaſis talis i medio: moriꝫ patiēs in bre-
ui. ⁊ qñ ē in fundo adhuc citius. Qꝫ ſi in die cretica icipiat
apparere vrina nigra abſq; hypoſtaſi: eſt ſignū fortitudis v̄
tutis expulſiue. quare bonū eſt: ⁊ ſignū ſalutis. Sʒ hypoſta
ſis nigra eſt mala. q: ſignificat laſſitudinem virtutis i dige
rendo hunc humorē: eo ꝙ qñ nā eſt fortis ⁊ boni eē: ꝯuertit
hypoſtaſim ad albedinē. ⁊ cum deficit nā: color hypoſtaſis
fit niger ⁊ moriꝫ patiēſ velociter. ſi fuerit dcā hypoſtaſis i fū
do vaſis. ⁊ ſi fuerit pēdēs in medio tardaꝫ mors. Et eſt elō-
gatio necis ſm elongationem ipſius hypoſtaſis a fundo.

¶ Cap. viij. Quod eſt de febribus compoſitis.

Cias ꝙ diuerſitas febrium compoſitaruz eſt ſm
diuerſitatem humorum q adinuicē ꝯponunꝫ. et
accñtia ēt ipſaꝝ diuerſificanꝫ ſm varitatē dicta-
rum commixtionum. ⁊ medicus qui perfecte co-
gnoſcit ſimplices ex ip̄is ſciet: ⁊ cognoſcet compoſitas.

¶ Capitulum. ix. Quod eſt de ſignis febris tertiane.

Ebris autem tertiane ſigna ſunt: calor eſtuoſus ⁊
fortis ⁊ ſitis intēſa cū inſtātia vigiliaruz ⁊ vigila
tiones: q̄ cū eſt itra vaſa: eſt ꝯtinua ⁊ abſq; rigore
Sʒ cū eſt ex̄ vaſa: fit cum forti rigore. ⁊ hoc iō q:
col'a ſpargiꝫ exteri⁹ ad mēbra ſenſibilia ⁊ mordicat ea. ⁊ acci
dit ei ſicut illi cui ſpargiꝫ ſubito aq̄ cal'a ſuꝑ eā. q ꝯ̄hiꝫ ⁊ pa-
tiꝫ rigorē. ⁊ ſicut accidit vulnerato qñ ꝑcutiꝫ ſuꝑ idē vuln⁹.
⁊ poriſmi iſti⁹ ſunt breues ⁊ inuadūt de tertio in tertium.

¶ Cap. x. Quod eſt de ſignis febris ſanguinee.

Odus vero ſanguinee febris ē q: ꝯtinue affligit
⁊ patiꝫ ſiti ⁊ vigilias. ⁊ hʒ perturbationē mētis.
Sed vapor qui procedit ab hac febre non eſt in
tm̄ mordax ſicut ille qui exit a tertiana.

¶ Capitulum. xi. Quod eſt de ſignis febris quottidiane.

Igna aūt quottidiane ſunt. q: ē abſq; rigore: ſed
hʒ frigus ⁊ ſpāliꝝ extrema īfrigidanꝫ valde. et hʒ
alices ⁊ oſcitatiōes. et lachrymanꝫ oculi eorum.
et interdū patienꝫ ſyncopi propter reuocationez
et ꝯſtrictionē caloris nālis ad iteriora corporis. Et poriſmi
hui⁹ ſunt lōgiores p̄dictis febrib⁹. ⁊ corrūpiꝫ ſeu ꝺ̄ſtruiꝫ ap
petitus ſtōi coꝝ. et ſunt abſq; forti ſiti. et pulſus nō eſt dur⁹
neq; multū diuerſus vel variabilis. neq; tante velocitatis
ſicut pulſus cholerice. et vrina coꝝ eſt ſpiſſa. et non depura-
tur perfecte inter vnum paroxiſmum ⁊ alium.

¶ Capitulum. xij. Quod eſt de ſignis febris quartane.

Igna āt quartane ſunt h̄. ſ. frigus magnū cū ori
pilatiōe. et videꝫ patienti ꝙ grādo cadat ſuꝑ euz
vndiq;. ⁊ paroxiſmi iſtius ſunt lōgiores q̄ʒ quot
tidiane. ſʒ depuranꝫ ꝑfecte magis q̄ʒ in quotidia
na: et oēs iſti humores diuerſificanꝫ et varianꝫ ſm diuerſita
tez ſuaꝝ ſpērū. eo q: plures ſunt ſpēs cholere. et plures ſiliꝝ
ſunt ſpēs flegmatis et melācholie ēt et ſanguiſ. Et nō reme
morat⁹ ſum h̄ niſi ſigna ſimpliciū febriū i qbus nulla eſt ad
mixtio alteri⁹ humoris. q̄ʒuis vix reperianꝫ oīno ſimplices
atq; pure ſine aliqua admixtiōe i rei v̄itate. ſʒ intellectu ſolo
appꝛhēdunꝫ. Cū āt ꝑfecte cog̃ueris ſimplices febres et ſigna
eaꝝ. ex ipſis hēbis noticiā ꝯpoſitaꝝ et ſuoꝝ accidentiuz. Et
iā ſuperius cōmemoraui et ſufficienter declaraui curā vniuſ
cuiuſq; humoris. Cū aūt videbis febrē ꝯpoſitā ex duobus
humorib⁹ ꝯpone medicinā ſm illā cōmixtionē. agēdo plus
ꝯ̄ humorez p̄dominātez. Et cū ſic feceris hēbis ꝯſuetudinē
inde. et erit tibi leue curare has febres et egritudines.

¶ Cap. xiij. Quod eſt de febre ethica et ſignis et cura ei⁹.

T eſt adhuc alia ſpēs q̄ diciꝫ ethica. et hec pro
maiori parte nō accidit niſi p⁹ alias febres chro-
nicas q̄ debilitant corpora et exiccant humidita
tes. et inde corpus acquirit ſiccitatez et ca. et iſta
febris proprie fit in radicalibus membris. et ꝓ maiori parte
fit poſt effimerā. Et hoc qñ corpus p̄paratū eſt ipſam reci-
pere et maxime cor. et hec febris ꝑmanet et generaꝫ in radi-
calibus membris ꝓpter ſiccitatē coꝝ: ſicut ignis permanet et
reſeruaꝫ in rebus ſiccis multū. qm̄ videmus ꝙ lapis calcis
qñ tangiꝫ ſentiꝫ frigidus: et cū tangiꝫ ab aqua icendiꝫ. et ar
deſcit ardore valido atq; forti. ita ꝙ manifeſtiſſime percipiꝫ
et ſentiꝫ. Et ſic eſt de illo q patiꝫ hāc febrem. q: cū tangitur
corpus eius ſentiꝫ eſſe calm̄ nō forti calore. et cū cibatur ſi-
ue illa cibaria ſint calida ſeu frida: poſt duas horas vel tres
inflāmatur corpus eius totuz. ⁊ anhelitus eius fit frequēs
⁊ magnus. ⁊ pulſus coꝝ eſt durus ⁊ tenſus. ⁊ remanet i hac
diſpoſitione vſq; ad cōplementum tertie digeſtiōiſ. ⁊ poſtea
paulatine diminuitur dicta iflammatio atq; calor. Et hec
febris in principio ſui leuis eſt ad curandū. Et cura eius eſt
ponere infirmū in balneo dulcis aque tepide pluries i die.
Et da ei quolibet mane in diluculo de lacte capre recenter
mulcto. ⁊ ſit capra parua que generet multum lac: et moreꝫ
capra prope lectum patientis. ita vt incōtinenti poſt mulcti
onem ipſum recipiat ne corrumpatur ab aere: ⁊ mala ide fi-
at digeſtio. Et iſtud fieri debet tam in calido aere q̄ʒ in fri-
gido: eo ꝙ lac velociter corrumpitur. ⁊ alteratur. ⁊ cum eſt
corruptū nō facit laudabile nutrimentum. Et incipiat bibe
re de iſto ab. ʒ. i. ⁊ gradatim aſcendat vſq; ad lib. 5. q: ſi in
ciperes dare quantitatem magnā a principio coagularetur
in ſtō. ⁊ inde mala ⁊ corrupta fieret digeſtio ⁊ qḋ hoc hʒ re-
mouere eſt: vt ponatur aliqd mellis diſpumati in fundo va
ſis. ⁊ ſuꝑ illud mungaꝫ lac. ⁊ miſceatur ſimul ⁊ propineꝫ in
firmo ſm menſurā ⁊ ordinē ſupradictū. ⁊ poſt potum lactis
nō comedat aliqd oīno donec digeratur. Facta aūt digeſtio
ne ſi vis iterū dare ſibi de lacte ad comedendū da. et ſi nō eſt
aſſuetus ciba cū pane frumenti bene fermentati. ⁊ carnibuſ
aſſuetis: tñ omni mane da ei lac ſm ordinem dictū. ⁊ carnes
eius ſint galline elixe ⁊ p̄parate in taſſea. Et omni hora qñ
ſtomachus eſt vacuus a cibis pone eū in tina aque dulcis
tepide. ⁊ poſt exitum cibabis eū. ⁊ ſic remouebiꝫ febris cuz
adiutorio dei. Et ſcias ꝙ ethica habet tres gradus. primuſ
eſt facilis curationis: eo ꝙ nōdū finita eſt humiditas in ra-
dicalibus membris. Gradus aūt ſecundus eſt qñ calor pro
fundatus eſt in humiditate rorida: que ībibita eſt in radica
libus membris: ⁊ hoc etiā bene curaꝫ. ſi perfecte regitur. Et
gradus tertius: ē qñ calor profundatus eſt i ipſis radicalib⁹
membris. ⁊ hoc poſtq̄ʒ humiditas coꝝ ex toto eſt ꝯſumpta
atq; finita: ⁊ hoc ex toto eſt ipoſſibile ad curādū. Sciendo
ſiliꝝ ꝙ qlibet ex iſtis gradibus hʒ alios gradus ita ꝙ aliq
ſunt q citiſſime curāꝫ ⁊ qbuſdā coꝝ prolongaꝫ ſanitas plus
vel minus: ⁊ ſic etiam aliq cito moriuntur ⁊ quibuſdam eo-
rum mors dilataꝫ ⁊ prolongatur. Teſticuli aūt gallorum q
impinguati ſunt ex lacte ſunt optimi in hac paſſione. ⁊ etiaz
q nō ſunt ipinguati ex ip̄o ſunt ſatis boni. Pōt aūt eſſe ꝙ
hec febris ethica ꝯiūgaꝫ alteri febri: cui⁹ cognitio eſt diffici-
lis valde niſi illi qui aſſuetus eſt valde ⁊ lōgo tp̄e experimē
tatus: qm̄ poſſibile eſt ꝙ ethica coniungaꝫ febribus colicis
⁊ flegmaticis ⁊ ſanguicis. ⁊ ēt melācholicis. Et ſi qs queſie
rit dicens qūo hoc eē pōt: ꝙ ethica cū ſit calida ⁊ ſicca iun-

gaꝛ febꝛibus ſanguineiſ ⁊ flegmaticis q̄ ſunt humide. Rn̄.
ꝙ ex mēbꝛis q̄dā ſūt ſicce ꝯplōnis: ⁊ q̄dā humide: ⁊ aliqua
frida ⁊ aliqua calida: ⁊ ēt i vno ſinglāri membꝛo q̄zuis ſint
calide ⁊ ſicce ꝯplōnis eſt poſſē ꝙ i eodem commoꝛeꝛ humoꝛ
fridus ⁊ hu. ſicut apparet: ⁊ manifeſte reperiꝛ i ſtō ⁊ i vulua
q: cum ſint i aliq̄bus calide ⁊ ſicce ꝯplōnis coadunatur i ip
ſis flegma: quod eſt fridum ⁊ hu. ⁊ poteſt ſimiliter eſſe econ
trario. ſ. ꝙ aliqua membꝛa ſint fride ⁊ hu. ꝯplōnis: ⁊ i ipſis
reperiatur cholera q̄ eſt calide ⁊ ſic. ꝯplōnis. ⁊ ex febꝛibus ſi
cut dixi q̄dā ſunt q̄ fiunt in ſpiritibus q̄ dicuntur effimere: ⁊
q̄dā putride: quaruꝫ ſpēs ſunt quatuoꝛ. ſ. ꝙ alique fiunt ex
cholera: ⁊ alique ex flegmate: quedam ex ſanguine: ⁊ alie ex
melācholia. Et ꝯponunꝛ ēt he febꝛes iterdū adinuicē diuer
ſis compōnibus. vꝫ ꝙ cholerica pōt ꝯponi cum ſanguinea
⁊ cū melācholica: ⁊ aliq̄n cum flegmatica. ⁊ eſt poſſibile ꝙ
cōpoſitio fiat ex vno eodē humoꝛe. ſ. ꝙ cholera fiat ⁊ ſit pu
trefacta itravenas ⁊ extra ⁊ ſic erit ꝯtinua ⁊ iterpollata ex eo
dem humoꝛe: et pōt eſſe ꝙ cholera ſit putrefacta itra venas
⁊ flegma extra vel ecōtrario. ⁊ poſſibile eſt ꝙ in oībus iſtis
ꝯpōnibus paroxiſmi iunganꝛ ſimul. vel icipiāt ſil. quare ac
cidentia ſunt ꝯfuſa ⁊ mixta adiuicē. vn̄ ſunt difficilis cogni
tiōis valde. ⁊ nō pōt haberi iſta cognitio abſq; ſtudio ⁊ la-
boꝛe vehemēti cū magna ꝓuiſiōe qm̄ graue ē ⁊ difficilis reſ
valde cognoſcere ꝯpōnē iterpollate cū iterpollata. ⁊ ꝯpoſiti
onē ꝯtinue cū iterpollata: ⁊ ēt q̄n ſunt ex diuerſis hūoꝛibus
⁊ ꝯponiꝛ iterpollata cū iterpollata: vel iterpollata cū ꝯtinua
⁊ ꝑꝑ hoc ad cog̃ſcēdū iſta idigemꝰ ſtudio magno cū ꝓuiſio
ne et ſolicitudine vehemēti. ⁊ hac de cā nō pn̄t ꝑfecte ſcribi
in libꝛo. et eſt poſſē ēt vt ꝯponanꝛ due febꝛes ex vno humo-
re: ita ꝙ iterpollata erit multe putredis extra vaſa et ꝯtinua
pauce putredis itra vaſa. ⁊ aliq̄n reperitur ꝙ ambe ſunt ma
gne valde. vel ecōtrario. ſ. ꝙ ambe ſunt parue multum ⁊ cō
miſcentur paroxiſmi adiuicem. ita ꝙ vnus ſubintrat alteri.
⁊ cōmiſcenꝛ ſimul accn̄tia. et erunt he febꝛeſ: aut oēs magne
vel oēs parue: vel alique magne et alie parue. Et cum dico
magnā vel paruam: et itellige per magnā multam quātita-
tē putredis. et per paruā modicā q̄ztitatem eiuſdem. Et eſt
poſſibile ꝙ cholera q̄ eſt mā febꝛis ſit groſſe ſubē. et flegma
ſubtilis ſubē. vel ꝙ melancholia ſit ſubtilis ſubē et ſanguis
groſſe. Ergo ꝯſiderandi ſunt paroxiſmi ⁊ eoꝛū curſus. et cō
ſidera iteꝝ q̄uō ꝯponunꝛ iterpollate cū continuis vnius ſpe
ciei vel diuerſaꝝ ſpērum: et q̄uō cōponunꝛ magne cum par
uis: vel ecōtrario iterpollate ⁊ cōtinue. et cogita ſimiliter ꝙ
vna febꝛis pōt cōponi cum duabus vel cum pluribus. Et ē
poſſibile iterum ꝙ aliq̄s humoꝛ putrefit extra vaſa. ⁊ cuꝫ h̄
habebit pleureſim ad peripleumoniam. aut apoſtema i dia
fragmate quare paroxiſmi adinuicē componuntur. et vnus
alteri ſubintrat. et pꝛopter hoc cognoſcere iſta difficile ē val
de. niſi illis q multum aſſueti ſunt in his. Sed illi q nō ſunt
aſſueti et ꝑ longum tp̄s appꝛobati nunq̄ȝ ad iſtam cogniti-
onem poterūt ꝑuenire. Qua de cā medici multum reperiū-
tur errare in his. Ergo medicus ꝑmo ſtudere dꝫ diligēter i
cognoſcēdo febꝛes ſimplices. Et poſtea attēdere dꝫ ſolicite
ſi vna ex ꝯpōnibus ē cū aliqua ipſaꝝ febꝛiū vel plures ex cō
pōnibuſ. Qꝫ ſi ſic ſtudioſe et attēte ſtuduerit leuiter ad cogni
tionem dictaꝝ cōpōnū poterit ꝑuenire: et q̄ȝto febꝛis fuerit
ſimpliciꝛ tanto dies indicatiua et cretica erit faciliꝛis co-
gnitionis. et q̄ȝto fuerit magis mixta: tanto dies idcatiui et
cretici erūt magis cōfuſi et difficilioꝛis notionis. Et ego itē
do nunc rememoꝛare de diebꝰ idicatiuis et cretitiſ poſtq̄ȝ di
xero hūc ſermonē ſup febꝛes. Eſto certus ꝙ multe febꝛes fi
unt ꝓpter debilitatē ṽtutis et ſtultitiā medici. et hoc q̄n me
dici cōſentiūt eis comedere plā cibaria q̄ȝ virtus eoꝛū ſuffi
ciēs ſit coq̄re et digerere. et hac d cā fiūt febꝛes. quare neceſ
ſe ē vt ꝓpinenꝛ eis cibaria ad pōdus donec febꝛis ex toto re
moueaꝛ. nec poſt receſſum febꝛis icōtinēti debes addere i ci
bis. ſꝫ expectare debes vſq; q̄ traſeāt. v. dies. et tunc addere
debes pōdus aur. de cibis. et ſic gradati aſcēdere debes: do
nec fuerit recupatꝰ. et ſi ſic nō feceris recidiuabit egritudo.

Cog̃ſcēdo ꝙ oēs ſpēs carniū febꝛicitātibus citiſſime cōuer
tunꝛ ad putredinē. Et eſt ipoſſē ꝙ poſt criſim aliq̄d putredi
nis nō remaneat in aliqua ꝑte alicuiꝰ mēbꝛi. q̄ pōt vigoꝛari
et augeri ex regimie malo vel icōueniēti. Et ſi regiꝛ ſicut dꝫ
oꝛdinate nā ꝯfoꝛtabiꝛ et vigoꝛabiꝛ donec ipam cōſumet. et ꝑ
fectiſſime expellet. Completus eſt tractatus de febꝛibus cuꝫ
laude dei: ſm̄ ꝙ mihi ſufficiens eſſe videtur.

¶ Tractatus ſcd̄s de criſi: et eſt cōtinens capitula duo.

¶ Cap. j. Quod eſt diebus creticis.

Unc icipio remēoꝛari de diebus creticis et
dico ꝙ criſis eſt motus foꝛtis virtutum coꝛ
poris ad expellēdū humoꝛe q materia egri
tudinum exiſtit cuꝫ adiutoꝛio dei. Qꝫ ſi hu
moꝛ calidus et acutus fuerit et regio ſimili
ter calida: vel temperata: et tp̄s fuerit eſtiuū
⁊ patiens iuuenis extiterit leuiter dictus humoꝛ recipiet di
geſtionem in bꝛeui ſicut in quarto die: vel vſq; ad ſeptimuꝫ
dummodo erroꝛ nō affuerit. Et eſt impoſſē ꝙ ante diē creti-
cum nō ſit aliqua dies q̄ indicent ipſum i qua virtutes mo-
uenꝛ foꝛtioꝛi motu ſolito. et apparebit hypoſtaſis alba pen-
dens in medio vaſis que non fuerat ante: que ſi incipiet ap-
parere in ſecunda die egritudinis: criſis fiet in quarta. ⁊ ſi-
in quarto. criſis erit in ſeptimo. et ſi i q̄nto criſis fiet i nona
die. ⁊ ſi in nona: expecta criſim in. xi. Qꝫ ſi i vndecima icipi-
at apparere: expecta criſim i quatadecima: vel i decima ⁊ ſe
ptima. ⁊ ſi i quartadecima: vel i decia ⁊ ſeptima: expecta cri-
ſim in vigeſima: vel in vigeſimapꝛima. Qꝫ ſi non apparuerit
ſigna digeſtionis niſi in vigeſima die: expecta criſim in vige
ſima q̄nta. vel in. xxvij. Sciendo ꝙ poſt hos dies debilitan
tur virtutes coꝛpoꝛis ſup humoꝛē facientem egritudinem: i
tantum ꝙ poſſibile erit ꝙ nō expelleꝛ egritudo ꝑ criſim: ſed
diſſolueꝛ paulatine donec libereꝛ. Et ſi erit criſis fiet debilis
⁊ pꝛolongabitur vſq; ad. xl. diem. ⁊ poſtq̄ȝ tranſierint. xl. di
es viſum fuit hypocrati ꝙ non poſſit fieri criſis vſq; ad. xl.
dies. pꝛopter debilitatem virtutis. Et rememoꝛatus fuit hy
pocrat. ꝙ in omnibus egritudinibus chꝛonicis criſes non
fiunt niſi in menſibus vel in annis.

¶ Cap. ij. Quod eſt de ſignis ⁊ accidentibus ipſius criſis

Unc autem reſtat videre ⁊ rememoꝛari accidētia
que veniunt ⁊ emergūt in diebus creticis. Et di
co ꝙ criſis eſt pugna que accidit iter virtutes coꝛ
poꝛis ⁊ humoꝛem q cauſa egritudis exiſtit. et fe-
bꝛis que fit in die idicatiua eſt foꝛtioꝛ q̄ȝ que fit i alijs diebꝰ
Et ifirmus deterius videtur ſe habere: q: in hac hoꝛa patiꝛ
caloꝛem maximum: ⁊ alienaꝛ. ⁊ hꝫ perturbationem mentis:
⁊ imaginaꝛ videre que non videt: q̄m̄ querit paleas vel feſtu
cas colligere de pariete: vel ex alijs locis: ⁊ foꝛſan ante hoc
euenit ei ſingultus: ⁊ doloꝛ colli ⁊ capitis ⁊ pꝛuritus in nari
bus: ⁊ cū videris in die idicaticaua ſigna ſanitatis que ꝑdi
xi. vꝫ. hypoſtaſim albā ⁊ equalem pēdentē in medio. vl ſub
ſtantiā vꝛine ſpiſſioꝛē ſolito cū hypoſtaſi tendēte ad rubedi-
nem in fundo: ſignificat euaſionem et liberationem cū criſi
in ſequenti die cretica que ſuccedit omnino. Et eſt poſſibile
ꝙ in die indicatiua apparebūt ſigna atteſtātia ſup euacuati
onem mā̄e egritudis cum liberatione patiētis. Sicut ſi i die
indicatiua exibit vna gutta ſanguis de naribus: aut plēs cū
pꝛuritu nariū ⁊ fricatiōe pꝛonoſticabis fluxū ſanguis ex na
ribus i ꝑma die cretica q̄ ſuccedit euenire. ⁊ h̄ nō accidit ni
ſi poſt grauia accn̄tia q̄ ꝓceſſerunt cum foꝛti febꝛe et caloꝛe.
Qꝫ ſi cū hoc i die idicatiua ſigna laudabilia viſa fuerit q̄ di-
ximus euaſionē ifirmi ex illo fluxu denūciabis. Si vero in
firmus trāſierit iuuētutē raro creticaꝛ ꝑ fluxū ſanguis nari
um. Et ſi i die idicatiua fluxus vētris apꝑuerit: expecta ſa-
lutē i ſequēti die cretica q̄ ſuccedit ꝑ eundē. et ſi i die idicati
ua patiens ſudabit aliq̄ȝtulū cū hypoſtaſi laudabili et alijs
ſignis digōnis. euadet ifirmꝰ i ſequēti die cretico cū ſudoꝛe
foꝛti vel cū fluxu vētris. aut cū ābobꝰ ſil. Qꝫ ſi i dcā die idi-
catiua ſigna vomitꝰ apꝑuerint: ſicut ē tremoꝛ labij iferioꝛis
cū ꝑdictis ſignis bonis. i ſequēti die cretica ſalutē patienti

cũ vomitu denunciabis. Excepto ꝙ hũores nõ ſint ĩbibiti
ĩ ſubã ſtõi. Si autem ĩ die ĩdicatiua cũ ſignis laudabilibus
p̃dictis patiẽs patief dolorẽ poſt aurẽ vl'ĩ aliq̃ alia pte ꝓno
ſticabis criſim futurã p apa ĩ eadem pte. Q: ſi dictus dolor
fuerit ĩ locis vilibus corpis relique eũ oĩno nãe. Q: ſi fuerit
in nobilioribus membris ꝯforta mẽbrũ cũ his q̃ hñt ipſum
ꝯfortare: ſicut cũ oleo roſaceo ⁊ ſuis ſilibꝰ: ꝙ ſi timeres ꝯuer
ſionẽ apatis ad iteriores partes pone deſup maturantia do
nec locus rubeat ⁊ igroſſetur ⁊ ad ſaniẽ cõuertaf. Cognoſcẽ
do ꝙ q̃libet motus q fit a nã: ⁊ q̃libet pugna q̃ emergit inter
morbũ ⁊ nãm: vl'ecõtrario qñ fit ĩ p̃dictis diebus cũ ſignis
digõnis laudabilis determinatis denunciabis ꝙ criſis erit
laudabilis ⁊ ꝑfecta. Et ſp qñ ĩ die indicatiua ſigna bona di
geſtiõis ⁊ laudabilia apparuerit pronoſtica ſalutẽ ĩ ſequẽti
die cretica q̃ ſuccedit. Si ṽo predicta pugna vel ſigna ĩ alijs
diebus appuerit q nõ ſunt ĩdicatiui vl'cretici: ſicut eſt ſextus
dies vel. viij. vel. x. vel. xij. aut. xviij. vel. xxij. vel. xxiiij. aut
xxviij. in oĩbus iſtis ꝓnoſtica criſim malã futurã. Q: ſi vir-
tus patientis debilis exiſtit morief. ⁊ ſi eſt fortis erit iperfe-
cta et cũ recidiuatione. ⁊ finis ad vltimũ erit ſicut placuerit
altiſſimo creatori: ⁊ ĩ oĩbus p̃dictis diebꝰ paribꝰ nõ fit criſis
ꝑfcã. Et iã nobiles ⁊ ſapientes viri repti ſunt dicere ſup his
diebꝰ creticis. ꝙ nõ fiunt niſi cã ſtellaꝝ. ⁊ maxime lune. et ſa
tis ſufficit medicis credere ꝙ ita ſit poſtq̃ꝫ didicerũt hoc a
tãtis ⁊ talibꝰ ſapientibꝰ q h̄ ꝓbauerũt tpe lõgo. Et expimen
tũ ẽt nos ſp certificat ſic eſſe. q̊ ſecure pñt dicere medici. Iſta
dies cretica eſt bona. ⁊ iſta nõ eſt bona. ⁊ ſilr de ĩdicatis. Si
aũt febris nõ fuerit ex ſimplici cholera: ſed erit ꝯpoſita: aut
patiẽs trãſierit iuuẽtutẽ: vel fuerit hyems ⁊ tp̃s frigidũ tar
dabif criſis ĩ talibus. Et ꝑ maiori parte ſi febris extiterit ex
cholera nõ pura: nõ recedet ad minus niſi vſqꝫ ad. xx. diem
Et febris ſanguis pro maiori pte nõ ſeparaf niſi poſt multã
euacuationẽ ſanguis nariũ: vel ex f lõmia ordinata a medi-
co fieri vſqꝫ ad ſyncopiꝫ aut morief ĩfirmus. Et eſt neceſſe ĩ
hac febre ſanguis ⁊ in cholerica vt precipias ĩfirmo bibere
aquam dulcẽ ĩfrigidatã ſup niuẽ vel in puteo: aut aquã or-
dei tali mõ ĩfrigidatã. Si patiẽs fuerit iuuenis ⁊ tẽpus cali
dum: ⁊ ſecure ciba eum cucurbitis et ad potandũ etiam da-
bis ei de aqua ipſaꝝ. Et he due ſpẽs febrium pro maiori p-
te in breui recedunt. Et hoc cũ forti rigore. qñ in receſſu ea-
rũ humor ſpargif ad exteriora ſup ſenſibilia membra. Sciẽ
do ꝙ nõ pulſatiles vene: non ſunt ſenſibiles. Et ſi quis ar-
gueret dicẽs. Iam videtur ꝙ Ga. ſentiat ꝙ ſint ſenſibiles
qñ dicit ꝙ orificia venarũ aperiunf ꝓpter mordicationem
ſanguinis. Quibus dico ꝙ hec qͦ eſt friuola ſatis atqꝫ va-
na: qr cuꝫ dico ſenſibiles intelligo de ſenſibilitate vitali que
ꝓcedit a neruis ad muſculos. [V]ene vero non pulſatiles et
alia mẽbra corporis q̃ dicunf carere ſenſu: hñt quãdam ſen
ſibilitatẽ nãlem: ſicut videmus habere vegetabilia que ſen-
tiunt ſolem cũ aduenit ſuper ea: ⁊ mouentur verſus euꝫ. Et
videmus etiã aliquos f lores qui aperiuntur de die. ⁊ clau-
dunf de nocte: ⁊ eſt iſte tñ ſenſus vnus nãlis. ❡ In febre ve
ro f legmatica non apparent ſigna digeſtionis: nec dies indi
catiua vel cretica: niſi poſt. xx. dies: vel prope: ſm ꝙ erit na-
tura f legmatis. Et poteſt ſilr eſſe talis nature f legma ꝙ nõ
apparebunt ſigna digeſtionis etiam poſt dictum tempus.
❡ In febre aũt quartana nõ eueniũt ſigna digeſtiõis niſi ĩ
menſibꝰ. ⁊ dies indicatiui in ea non ſunt manifeſti ⁊ ſi appa
rent nõ ꝑcipiunf niſi in menſibꝰ. ſ. de mẽſe in mẽſem. Et ꝑ
maiori parte he febres non recedũt per euacuationeꝫ mani
feſtam. Sꝫ per diſſolutionẽ ⁊ ꝯſumptionẽ paulatine conſu-
munf ⁊ recedũt. Quare neceſſe eſt medico vt ꝓpinet iſtis ea
q̃ habeãt humectare ⁊ reſtaurare. Si aũt ſigna digeſtionis
apparuerint manifeſte: nõ tardes ipſum euacuare: ⁊ etiã ſi a
natura euacuaref: nõ ceſſabis pro tanto ipſum euacuare ab
humore peccãte. Et caue quantũ potes ne des in principio
huiꝰ febris tyriacã magnã. Qm̃ ſi feceris reduplicabitur fe
bris: vel fiet continua. Si autẽ perſeuerauerit febris de vna
eſtate ad aliã: tũc dare poteris: ſed in modica quantitate: ſci
licet quarta parte aurei: vſqꝫ ad aureum. 5. cum aqua cali-
da. Et quẽadmodum conuenit in hac egritudine vt ſis ſtu-
dioſus in digerendo ⁊ ſubtiliãdo humorẽ qui eſt cauſa hu-
ius febris: ita ſimiliter conuenit vt ſis ſtudioſus in humectã
do ipſum. Et pater meus: cuius anima in manibus dei re-
quieſcat: curauit quẽdam ex quartana tali modo. ſ. ꝙ prece
pit ĩfirmo vt qualibet die comedere deberet tria nuclea per-
ſicoꝝ munda cum aqua calida vſqꝫ ad. x. dies. ⁊ poſtea pur
gauit eum ſufficienter cũ medicamine laxatiuo adducente il
lum humorem ⁊ ſic liberatus fuit perfecte: ita ꝙ medici qui
erãt in tpe illo mirati fuerunt valde. Et nobilis ſenex auen-
mutharaf queſiuit a patre meo: quare hoc fecerit. ⁊ ipſe ſibi
reddidit rõnem ꝙ neceſſarium erat in illo ſic facere. Qui ga
uiſus fuit valde. ⁊ multum placuit ſibi. Et illa diſputatio re
peritur apud multos iſtius regionis. Et ſcias ꝙ omnis fe-
bris que ſimplex eſt. ſatis leuis curatiõis exiſtit. Sed illa q̃
eſt compoſita difficilioris curationis eſt valde. ⁊ hoc ſm cõ
poſitionẽ humoꝝ adinuicem. ſ. ꝙ quãto maioris cõpoſitio
nis extiterit. in tãtum erit difficilioris cognitionis ⁊ grauio
ris curationis. ⁊ iã rememoratꝰ fui hoc in febribus cõpoſi-
tis. Et eſt poſſibile febrem cõponi ex tã diuerſis humoribꝰ:
⁊ in tantũ ꝙ intellectus humanus nõ poterit ad ꝑfectã veri
tatem ꝑuenire. Quare neceſſe eſt vt medicus ſit ſtudioſus ⁊
attentus ſuo poſſe in cognoſcendo cõpoſitionẽ quanto me-
lius poterit. Et curet euꝫ ſm ꝙ melius ſibi eſſe videbif. Cõ
fidens in deum ꝙ rectificabit eum tramite recto ⁊ ordinato
⁊ in tantum quantum medicus certius ⁊ melius cognoſcit
has compoſitiones in tantũ ꝑfecior alijs ⁊ melior eſſe repu
tatur. Q: ſi egritudo ⁊ cõpoſitio cognita fuerit a medico per
fecte. vix aut nunq̃ꝫ morietur ĩfirmus ex ipſa. ⁊ eius conditi
ones ſemp de bono in melius rectificabuntur. ⁊ procedent
ei. ⁊ dies ĩdicatiui atqꝫ cretici erunt laudabiles atqꝫ ordina
ti. ⁊ rõnabiliter ꝓcedentes in tantũ ꝙ quaſi oẽs mirabunf.
O q̃ꝫ vile quid medico eſſe reputatur. qñ timuerit fortitudi
nem febris. vel grauia accidẽtia que emergunt in ipſa tẽpo
re appropinquationis criſis. poſtq̃ꝫ cognouerit ꝙ dies ĩdi-
catiua que p̃ceſſerit. fuerit laudabilis. ⁊ vrina viſa fuerit cũ
hypoſtaſi laudabili. ⁊ pulſus atteſtauerit ſuper fortitudinẽ
virtutis. Non dꝫ ergo medicus iſtis viſis timere. ſi patiens
ſyncopiꝫauerit ex motu ⁊ fortitudine belli. ⁊ ex aſcenſu va-
porum mordicãtiũ orificiũ ſtomachi qͦ quidã medici cor
noiare conſueuerũt. ego vero cũ cognouero pulſum eſſe bo
num ⁊ laudabilẽ ſignificãtem ṽtutis fortitudinẽ. ⁊ hypoſta
ſis fuerit alba ꝯtinua ⁊ equalis reſidens ĩ fundo. nõ dubito
tunc de fortitudine egritudis. nec de ſyncopi ſuperuenien-
te ex mordicatione orificij ſtomachi. nec deſiſto facere q̃ ſũt
facienda circa egritudinem quẽadmodũ feci circa egritudi
nem ꝫeri filij Mali ſicut alibi recitaui. Cum auteꝫ cognoue-
ris ꝙ accidentia fortia q̃ emergũt ꝓcedũt ab humore acuto
⁊ calido exiſtente in ſtomacho ſicut ſyncopis ⁊ vomitus ca-
ue ne adiuues eum ĩ prouocatione vomitꝰ. qm̃ ſi feceris ꝑ-
duces eum ad ꝑiculũ mortis ob debilitatẽ ṽtutis. Sed ad-
iuua ipſum ꝑ viã accidẽtis ꝯfortãdo ſtomachũ ⁊ hoc cum
emplaſtro fcõ ex ſucco cytonioꝝ ⁊ parũ maſticis. ⁊ cimaruꝫ
vitis vel ſilibꝰ. Q: ſi calor ⁊ if lammatio magna fuerit. adde
p̃dcõ emplaſtro aliqd̃ de ſucco ꝫabaru vel agreſte. qm̃ ſic fa
ciendo corrugabif ſtomachus. ⁊ coadunabif ſimul. ⁊ cõfor
tabif taliter ꝙ expellet cõprimẽdo materiã retentam ĩ ipſo.
per vomitũ. vel ĩferius per ſeceſſum. Et ſi aliter operatꝰ fue-
ris: vt multi faciũt. ſ. q volnnt iuuare naturam cũ mouef ad
vomitũ dãdo ei decoctionem raphani. poſſe eſt ꝙ iuuetur ĩ
de ⁊ alleuief. Sꝫ hoc erit ĩ minori parte. Et poſſet ad ſuffo-
cationem ⁊ ſyncopim. vel ad mortem ide deuenire. ⁊ de hoc
qs nos poterit ſecurare. ❡ Hucuſqꝫ determinaui ⁊ cõple-
ui tractatꝰ febriũ et cõpõnem earũ ꝑ viaꝫ breuẽ ⁊ ꝯpẽdioſaꝫ
gñaliter ſicut mihi p̃ceptũ fuit et determinaui iteꝝ de criſi ⁊
de diebꝰ creticis. et de diuiſionibꝰ q̃ accidũt iter ipſos. Nũc
aũt cũ adiutorio dei ĩcipiam rememorare de egritudinibus
que veniunt tẽpore epidimiali. et de febribus eorum.

¶ Tractat⁹.iii.eſt de epidemia ⁊ ꝯtinet capl'a quatuoꝛ.

¶ Cap.i.Qđ eſt de epidimia q̄ ꝓuenit ex coꝛruptiōe aeris.

Ste autē egritudines q̄ ꝓueniunt ex coꝛruptione aeris.remēoꝛate ſunt ab hypocrate i li. epidimiarū:et dixit in illo libꝛo ꝙ in q̄dā ciuitate q̄ noiabaꝛ cheruā exuberauit pluuia in eſtate. et fuit illa eſtas eſtuoſa et calidiſſima valde cū pluuia magna ꝑ totā eſtatē. et ſupuenit poſtea hoib⁹ icēdiū magnū.ita ꝙ videbaꝛ eis ꝙ eēnt ab igne aduſti.⁊ i ꝑncipio habebāt pꝛuritū magnū.ita ꝙ ſcapellabāt ſe tā foꝛtiter. ꝙ excoꝛiabāt ꝑ totū. et h̄ erat ꝑꝑ ſaniē q̄ coadunabaꝛ ſub cuti et multis hoibus ceciderūt crura et coxe et muſculi. et oſſa i magna q̄ʒtitate.quare ex hoc ſcire poſſumus ꝙ deterioꝛ aer eſt calidus et humidus.et hoc iō qꝛ aptioꝛ eſt ad recipiendū coꝛruptionē et putredinē ceteris ꝯpl'onibus aeris.et illi magis parati ſunt recipe dictā coꝛruptionē q ſunt eiuſdē ꝯpl'onis et fuit tota illa eſtas abſqʒ vēto aliquo exiccatiuo: imo dicit exp̄ſſe ꝙ i toto illo tpe nō videbaꝛ moueri aer vllo mō. et ꝑꝑ frigiditatē et ſic.que inventis ſeptētrionalibus reperiꝛ collaudanꝛ et ecōtrario meridiani vituperātur ꝓpter eoꝛum humiditatem et caliditatē. Et dixit in illo libꝛo ꝙ febꝛes q̄ tūc tēpoꝛis veniebāt.nō erāt foꝛtes neqʒ violēte.ſed erāt lēte et quiete in tm̄ ꝙ quaſi occulte eſſe reperiebātur. Et eſto certus ꝙ ille paſſiones q̄ oppoſite ſunt ꝯpl'oni hūane. et ꝓpꝛie cōplexioni vniuſcuiuſqʒ ille ſunt que peſſime exiſtūt.⁊ ille q̄ ſunt ſimiles cōplexioni nō ſūt tāte maliciei ſicut oppoſite. Et hoc manifeſtetur ex hoc ꝙ qñ aliqs foꝛtiter fuerit infrigidatus.et ſubito ad ignem ſe valde voluerit calefacere. vel repente in aquā calidam introiuerit.inde foꝛtes doloꝛes patietur. Et hoc nō ſolū medicis ē notū. verūetiā vulgares optime cognoſcūt. Et he febꝛes deterioꝛes ſunt valde ceteris febꝛibus.et longinqoꝛes multū a ſalute et liberatiōe.nec criſes in iſtis fiunt oꝛdinate ſicut in alijs pꝛocedunt.ſiue fuerint ex coꝛruptiōe aeris.ſiue ex malitia et putrefactione aq̄. ſeu ex coꝛruptione ciboꝝ. Et quāto coꝛruptio ſeu putrefactio p̄dictoꝛuʒ minoꝛ extiterit tāto et accidentia p̄dictaruʒ et malitia febꝛium leuioꝛa eſſe reperiūtur. Sciendo ꝓ certo ꝙ a tpe hypocratis vſqʒ nūc.nō fuit epidemia aliqua tā peſſima nec malitioſa ſicut illa:nec iniqua accidentia tā violenta nec malitioſa apparuerunt ſicut in illa. Sed bene vidimus pꝛuritus validos.et ſcabies magnas et variolas. et moꝛbillos.et putridas febꝛes.et apāta ꝑnicioſa.ex quibus omnibus iam curauimus.quoꝛum aliq cū laboꝛe maximo euaſerunt et aliqui ad moꝛtem terminauerūt. Et vidi iuuenem habentē apoſtema pernicioſum.et ſtudui circa ſalutem ipſius.et incepi pꝛimo euacuare eū cū flebotomia.et poſui poſt ea ſup apoſtema ꝯfoꝛtantia.eo ꝙ nō erat ex vilibus membꝛis.demū purgaui eū ab humoꝛibus malis qui peccabāt in eū. Et ꝓpinaui ex medicinis laudatis in epidemia ſicut ē bolū armenū et terra ſigillata.et interdū dedi ei aliquid ex mitridatico. Et ſic viſū fuit cōferre ei cura. et diſſolutū fuit apoſtema. Et pꝛecepi ei vt abſtineret a cōtrarijs.et ſic de bono in melius cōualuit donec fuit ꝑfecte liberat⁹. Et poſtea poſt tp̄s inuaſit eū ſqnantia et moꝛtuus fuit cum ea. Ex his aūt q̄ pluries.et pꝛo maioꝛi ꝑte vidi accidere in epidimia ſūt febꝛes putride.q̄ lēte in tm̄ eſſe vidētur ꝙ vix ꝑcipiūtur niſi a medico.et moriūtur ſubito cū eis. Et ſcias ꝙ illi qui bñ ⁊ oꝛdinate ſe cuſtodiūt tpe epidimie.et q hñt cautelā et ꝓuiſionē cōuenienteʒ.et hoc moꝛādo in māſionibus ſiccis et frigidis.et cibi et potus eoꝛū ſimiliter eiuſdē fuerit cōplexionis euadūt bñ a pꝛedicto periculo et nocumento. ¶ Receptio conueniens valde i epidimia. ℞. ſtercoꝛis columbini ſicci. aloes ſuccotrini:agarici feminini polypodij recentis: radicis lilij celeſtis.añ.pōdus aur.vnius thōmnei.aur.i.min⁹ quarta:ſalis ⁊ helleboꝛi nigri.añ.aur.5. ſucci abſinthij al cōdzarathal cā folioꝝ collogntide.añ.octauā partē aur.i. Incide collogntidā minutiʒ:⁊ miſce eā cū tantūdē amigdalarū dulciū:⁊ poſtea cōiunge ea cū p̄dictis medicinis pulueriʒatis: icoꝛpoꝛādo eas cū butyꝛo vaccino:⁊ ſirupo ⁊ ſgnʒabin:⁊ dabis ei ad bibēdū cū ſero lactis pōdus.v.aur. Et ſi nō purgaꝛ ſufficiēter:adde de iſto aur.5.cū ſero capꝛino: ⁊ rege eū ſicut in alijs medicinis:⁊ ꝓ qualibet ſella moꝛetur duobus diebus receptione ipſius. Et poſtea iterabis dādo plus vel minus de iſto medicamine.ſʒ tenoꝛē virtutis ⁊ nāʒ patiētis ſm oꝛdinē medicīe: ⁊ p̄cipe ei vt ponat i cameris ⁊ domibus ſuis aromatica frigida ſicut mirtha ⁊ roſe ⁊ eoꝛuʒ ſimilia:⁊ ſuffumiget domū a longe cū alkitrā. Et fac rorare domū multotiens cū foꝛti aceto:obturādo domū oino a parte meridiei:⁊ aperiēdo eā a ſeptētrione:qm̄ aperire vel tenere eaʒ apertaʒ ianuis vel feneſtris a meridie: nocet valde: et moꝛari in ſolario.ſ.in domib⁹ altis:melius eſt valde q̄ʒ i plano:⁊ ſubtiliandū eſt regimē valde.ſ.cū pane frumenti bene fermētato:⁊ malaxato cuʒ aqua ⁊ aceto:et comedat ſichlas ſeu bletas decoctas abſqʒ aliqua ſpecie:ſʒ ſolum cuʒ aceto: et nō comedat tpe illo carnes vllo mō. ¶ Cognoſcēdo ꝙ nō coꝛūpiꝛ aer ſolūmodo ex cauſis pꝛedictis: verūetiā ex putredine aeris.que fit a coꝛpoꝛib⁹ hominū:qui moꝛtui ſūt in bello in magna quātitate.quādo diu moꝛāꝛ in loco. Et coꝛrumpiꝛ ēt aer qñ in vno loco qeſcit abſqʒ aliquo motu. Et coꝛrūpiꝛ ſimiliter aer qñ aque cōgreganꝛ in aliqua ꝑte ciuitatis:ita ꝙ nō mouenꝛ oino:et tunc putreſcūt et fetent. ⁊ coꝛrumpiꝛ aer inde. Et ab antiqs etiā cōſiliū habemus. vt oino moꝛaʒ minime cōtrahere debeam⁹ ꝓpe ſepulturas coꝛpoꝛū moꝛtuoꝝ.et hoc ꝓpter vapoꝛes qui reſoluunꝛ a coꝛpoꝛibus ipſoꝛuʒ. Et ſic iā diximus curā epidimiaruʒ que eſt cum frigidis ⁊ ſiccis.⁊ cū his etiā q̄ habeāt:aperire: ⁊ abſtergere ⁊ trahere malos hūoꝛes :ſʒ anteq̄ʒ fiat purgatio aliqua ꝑcipiaꝛ vt fiat eūo vl'is:⁊ h̄ cū flōmia:⁊ ſubtilādo regimē q̄ʒtū fieri pōt:⁊ vtēdo fridis :⁊ abſtinēdo oio a ſupflua repletiōe. Et poſſibile erat ꝙ ſic faciēdo :ml'ti foꝛſitā q moꝛiētur libabūꝛ :hac d̄ cā. Et ab aere ſicco ⁊ cal'o i exceſſu fiūt ēt paſſiōes:ſicut obtalmie:⁊ tuſſis multaꝝ ſpērū:⁊ aſperitas gutturis.et ſputū ſanguis.et fluxus ſanguinis hemoꝛoidaꝝ. Et he egritudines fiunt plus vel minus ſm exceſſum cal'itatis et ſiccitatis ipſius maioꝛis vel minoꝛis. Ergo cōuenit vt rectifices aerē paulatine.abſtinendo oino in tali tpe ab exhibitione acutarū medicinaꝝ.et etiā in oi epidimia.qm̄ non laudātur tales medicine in arte medicine. Sciendo qđ hec caliditas ſupflua que fit in aere nō oꝛitur ꝓ maioꝛi ꝑte niſi ex defectu et abñtia pluuiaꝝ. Et tūc gñantur pꝛedicte egritudines.et his ſimiles plures numero. Sed non moꝛtifere.

¶ Capituluʒ.ii. Quod eſt de epidemia que ꝓuenit ex aqua putrida et fetida.

Que vo moꝛtue que nō mouētur.et replentur fecibus.et in ſe bulliunt.et putreſcunt. et fetēt. ſūt cā coꝛruptionis aeris.et peſtilentie.et epidemie. et faciunt oꝛiri febꝛes acutas.et apāta moꝛtifera et adhuc peius faciunt.quia ſunt cā deſtructionis ep̄atis. ⁊ oppl'onis ſuaꝝ viaꝝ.et ꝓcreāt ſpēs hydropiſis oēs ſm ꝑpa rationē recipiētis.et inducunt etiā oppl'onē in ſplene. et in renibus.et ſunt cā gñatiōis lapidis in renibus et veſica. et gñaliter dico ꝙ hec epidimia q̄ fit ex coꝛruptione et putredine male aq̄.oibus alijs epidimijs deterioꝛ exiſtit. Eſt etiam alia ſpecies epidimie.que ſubito interficit. eo ꝙ quādo coꝛdi euenit aliqd ex aere putrefacto et coꝛrupto ꝙ ſue ꝯplexioni et nature obuiet a tota ſua ſubſtātia et natura. ſubito moritur. Et hoc ꝓpter nobilitatē ipſius coꝛdis.cuʒ ſit principium et finis vite vniuſcuiuſqʒ aialis. Et dicit Ga.ꝙ nō moritur aial.donec coꝛ ceſſet a motu. Et philoſopho magno ariſtoteli videtur.ꝙ coꝛ ſit oꝛigo et pꝛincipiuʒ oiuʒ mēbꝛoꝝ et ceteris ꝑncipali⁹. Sed Gal.dicit ꝙ coꝛ in vnoquoqʒ aiali eſt ꝑncipiū motus naturalis localis.et cerebꝛū motus localis voluntarij. Sed in ſūma dico ꝙ coꝛ in vita magnā hʒ neceſſitatē. Quia videmus ꝙ qñ aliqs homo intrat in puteum in quo aer aliquo mō nō moueꝛ.vel in aliquā grottā: ſyncopiʒat.et amittit ſenſū oio incōtinēti.et ſi diu moratur ibidē moꝛitur ſubito. Et hec res eſt manifeſta ꝙ quādo in epidemijs hoies aliq moꝛiuntur ſubito.ꝙ illud ē ex coꝛru

ptione ⁊ malitia aeris: q: hñ pōt aliqs viuere aliqbus dieb⁹ abſqȝ cibo ⁊ potu. ſed ſi auferꝭ ei anhelitus: nō poterit viuere vna hora. Et verū dixit ille qui dicit ꝙ cibus ⁊ potus eſt nutrimētū corpis. Et aer nutrimentū ſpūs vitalis exiſtit: eo ꝙ ipſe attrahit fumoſitates a ꝓfundo cordis: ⁊ recēs. ſ. aer ſubintrat per anhelitū. Et ſic intrādo ⁊ exeundo: purificaꝭ a malis fumoſitatibus: ⁊ ꝓhibet cor a putredine. Et hec res procedit ab illo q eſt ſumme ⁊ vltime ſcientie. ſ. a deo vero ⁊ benedicto: ⁊ ab aere q inſpiraꝭ: qm̄ ꝑuenit vſqȝ ad mirabilē panniculū: quē deus ſub cerebro creauit: ⁊ inde procedunt ſpiritus potentia ⁊ voluntate diuina.

¶ Capl'm. iii. Qđ eſt de ſquinantia ⁊ diſlocatione ſpōdiliū colli: eueniente ex quadā corruptiōe aeris.

Et ex quadā corruptiōe aeris pōt euenire quedā ſpēs ſquinātie: q̄ diſlocationē ſpondiliū colli hȝ ꝑcreare: ſicut memoratus fuit hypocra. Et hec eſt deterior ſpēs q̄ poſſit inueniri: eo ꝙ ab ea aliqs nō euadit: ⁊ accidit cū acuta egritudine: ⁊ aliqñ fiunt cū tali ſquinātia ſcabies: ⁊ pruritus: ⁊ apata periculoſa: q̄ accidentia aliqua nō poſſūt euenire abſqȝ acuta egritudine. Et cā dicte ſquinātie q̄ facit diſlocare ſpōdilia colli abiuiceȝ: eſt humiditas mala: que poniꝭ ⁊ deriuaꝭ ſeu figiꝭ inter ipſa: ⁊ facit ea abinuicē ſeparari. ⁊ diſlocari. ⁊ illud os qđ ſeparaꝭ cōprimit violēter cānā pulmonis in tm̄. ꝙ ſuffocatiōeȝ i ducit. Et dicit hypocra. qđ ille cui hec accidit paſſio nūqȝ liberabiꝭ. Qđ ſi quis queſierit dicēs que eſt cā quare ſpondilia colli diſlocāꝭ: i tali epidimia potiuſqȝ alia ſpōdilia nuce: dico ꝙ ſpōdilia nuce cōprimunꝭ ex vtraqȝ parte a coſtis ⁊ a fortibus ⁊ pluribus muſculis que nō ꝑmittūt ipſa diſlocari vel ſeparari. Colli aūt ſpōdilia minime habēt talia defenſoria: quare citius diſlocāꝭ. De hac ſpē ſquinātie ꝑnitioſe nūqȝ dixit hypocra. ꝙ poſſit liberari. Et ego ſimiliter dico ꝙ eſt incurabilis oīno. Sed ante diſlocationē poſſet cura prodeſſe. ⁊ hoc ſubtiliando regimen: ⁊ vtendo deſiccatiuis ſicut dixi. Et inunge locū patiētis cū iſtis oleis ſubtilibus exiccatiuis. ſicut cū oleo roſaceo: ⁊ de iaſemino: ⁊ cū ſucco coriandri viridis ſimul mixtis: ⁊ inunctione facta cū iſtis fiat puluis ex terra ſigillata: ⁊ miſceaꝭ cū ſucco coriandri viridis ad modū emplaſtri: ⁊ pone ſuꝑ lōcū infirmū. ſ. vbi videris aliquā foueā paruūculā patiētis. ¶ Et poſſūt etiā aliquādo ſpōdilia nuche diſlocari. ⁊ hoc ex caſu vel forti ꝑcuſſione: ⁊ īde fiunt gibboſi. ⁊ hec eſt cauſa. nota ꝙ nūqȝ liberanꝭ. Sȝ reperiūtur aliq p̄ſūptuoſi qui conanꝭ tales curare: ſȝ potius ipſos ad mortē ꝑducunt qȝ eos curare poſſint. Cum autem gibboſitas paruo infanti ſuꝑuenerit moriꝭ ex ea: eo ꝙ cū creſcit indiget multo anhelitu: ⁊ cū nō poſſit ipſuȝ ſuſtinere ſuffocaꝭ ⁊ moriꝭ. Si vero magno acciderit: poſſibile erit ꝙ viuet. Sȝ vita ei⁹ erit triſtis ⁊ anguſtioſa. Et diſlocanꝭ etiā aliqua ſpōdilia dorſi exterioris ⁊ anterioris cā fortis motus: q ꝓcedit a multa ⁊ groſſa ventoſitatē: que in corꝑe exiſtit ⁊ generaꝭ. que cōtinue moueꝭ donec diſlocet dicta ſpondilia: et exterius expellet. ⁊ inde gibboſitas generaꝭ: que noiaꝭ gibboſitas ventoſitatis. et hic ꝓ maiori parte accidit infantibus ⁊ mulieribus. Et nō eſt mirū ſi ex motu groſſe ventoſitatis diſlocanꝭ ſpondilia quoniā videmus ꝙ oia que fortiter ⁊ violēter mouētur: ſcindunꝭ ⁊ laniāꝭ. Et ex forti motu ſcindunꝭ vene. ⁊ aperiunꝭ. et fit inde ſputū ſanguinis. ⁊ ſequiꝭ inde pthiſis vel ethica. Et videmus ēt aꝑte ꝙ vtri ſcinduntur ⁊ exlanianꝭ ex vētoſitate. q: cū implenꝭ muſto vel ſucco alicuius fructus niſi habeāt euētationē ex vētoſitate generata in ſua ebulitione ſcindunꝭ ⁊ exlanianꝭ: ⁊ ſic accidit in corpore. Et cura huius eſt vti regimine ſubtili ⁊ exiccatiuo. ⁊ euacuare corpus. ⁊ fricare corpus totū ſiccis manibus. Et ꝓpina ei in potu aquā decoctionis hirſce. ⁊ eſt hyreos ⁊ capilli veneris. ⁊ ſemis melonis. ⁊ ſemis ſparagi. ⁊ ſucci apij. ⁊ feniculi cū modico ſirupi ſqnȝabin. ¶ Medicamen ad hoc ℞. ſemis melonis. hyreos. capilloꝝ vene. radicis ſparagi. ⁊ maſticis. añ. aur. i. ſcedeg indi. ſqnanti. añ. ptes tres aur. i. Cōquaſſenꝭ oia ⁊ bulliāt. in. x. ℥. aq̄ vſqȝ ad ꝯſumptionem tertie partis ipſius. ⁊ pone in illa colatura. ℥. i. ſirupi ſqnȝabin. ⁊ ſucci feniculi. ⁊ apij ortulani. añ. q̈rtā ꝑtē. ℥. i. ⁊ bibaꝭ quolibet mane cū aur. duobus mellis roſacei. ⁊ fac eū exercitare añ cibū tēperate. ⁊ poſt cibū quieſcere dȝ. Et iam huc uſqȝ elōgatus ſum a ꝓpria intētiōe. tractādo de diſlocatōe ſpōdiliū nuche. q̄ fit abſqȝ peſtilētia. ⁊ cā epidemiali. Nūc aūt redire intēdo ad id vnde diſceſſi. Et dico ꝙ ſufficienter ſub breuitate determinaui de epidemia q̄ fit ex corruptione et putredie aeris. ſm ꝙ memorati fuerūt antiq in libris ſuis Nunc vō incipere volo determinare de epidemia que ſeqꝭ ⁊ ḡnatur ex corruptione ⁊ putredine aque.

¶ Capitulum. iiii. Qđ eſt de cura ſeu preſeruatione a periculo male aque.

Ideo ꝙ ille qui vult ſe ꝯſeruare a ꝑiculo male aq̄ vti debet qualibet die ex electuarijs ⁊ cōfectionibus magnis: ſicut eſt electuariū de euforbio: mitridaticū: vl' tyriaca magna: ⁊ bibat qualibet die vnius ex iſtis quartā ꝑtē aur. Et nō comedat vſqȝ ad meridiē. Et nō ſolū iſta electuaria remouet nocumentū male aq̄ verūetiā ꝓ̄ſeruāt a nocumēto corruptiōis aeris. Et ſi poſueris aliqd ambre in aquā que bibitur cōfert multuȝ: ⁊ iuuat etiā ponere aliqd aceti: ⁊ adhuc magis ſquinȝabin. Et qdā medici memorati fuerūt ꝙ comedere allia vel cepe: remouet nocumētū male aque. Sed ego abhoreo curā taleȝ qm̄ hñt humores calos ⁊ acutos ḡnare: ⁊ augent putredinē. Quare mihi videꝭ ꝙ aſſueſcere mala granata muȝa: ſit maioris iuuamēti. ⁊ ēt recipe pluries de coriādro ſicco vel viridi: hȝ remouere nocumenta q̄ veniunt ex epidemia male aq̄. Sȝ lac ⁊ piſces: ⁊ oia dulcia comedere i tali tꝑe vel loco multū hñt putredinē ⁊ corruptionē augmētare. Et mihi videꝭ qđ frequētare agreſtā: ⁊ ſuccū limūcelloꝝ: ⁊ acetoſitateȝ citri: ⁊ ſemina coꝝ. ⁊ cortices. ꝯſeruāt a nocumento male aque: ⁊ credo ſimilr̄ ꝙ crura feniculi. ⁊ ſeia eius ⁊ panicald que ē ſpecies biringorū. ⁊ arbuſtes ⁊ ſunt fructus. rotūdi rubei. q dicunꝭ cumani ⁊ ſticados. oia iſta cōferunt multū in tali caſu Et ſi patiens quē vis curare ſit ex illis qui iā biberint ex aq̄ mala putrida vel corrupta. ⁊ inde inuaſit eū febris acuta. vl' ſcabies. aut aliqua ſpecies maloꝝ apoſtematū. ſtude velociter in faciēdo euacuationē vlēm totius corporis. ⁊ hoc cum flebotomia. et etiā cuȝ medicamie laxatiuo facto cum ſtercore columbi ſupra noiato. Et non credas ꝙ ſtercus columbi poſitum ſit a cāu vel fortuna in predicto medicamie. ſed fuit ibi poſitū cū electiōe ⁊ preuiſione magna. eo ꝙ predictū ſtercus hȝ purgare ⁊ expellere putredinē ⁊ corruptionē aeris. ⁊ aque ꝓ̄nominate fetide ⁊ corrupte. ⁊ īqȝtuȝ eſt ſtercus aſimilaꝭ illi putredini. ⁊ ꝓ tāto pōt illā putredinē magis trahere. expellere ⁊ purgare. Qđ ſi alqđ apoſtema apparuerit. ſtude i curatione eius ſicut cōuenit. ⁊ ſtudeas i rectificatione aeris. ſȝ ꝙ cura epidimie exigit ⁊ reqrit. qđ ſi aſſueſcat eger regimen quod predixi. elongando ſe ab omni ſpecie carnis ⁊ abſtineat ſe ab oibus rebus humidis ⁊ calis ſic agendo ꝓſperabiꝭ deo dāte. Et omnibus modis cōſiderāda eſt etas. cōplexio. virtus et cōſuetudo. et regio in talibus. ex eo ꝙ infans paucorū annorū. et decrepitus nō poterit ſuſtinere ea que iuuenis ſuſtineret. Neqȝ qui fuerit delicatus ⁊ ocioſus ⁊ timidus ꝑ nām poterit ſuſtinere ea que paterenꝭ ruſtici ſic ci ⁊ nigri ⁊ laborioſi. Et putāt aliqui ꝙ qui aſſueti ſunt geti ⁊ ocio. indigeāt maiori deſiccatione ruſticis ⁊ laborioſis. Sed intētio noſtra nō eſt talis. ſed eſt vt reducamus vnumquēqȝ ad ſuam nālem cōplexioneȝ. ⁊ cōplexio ⁊ natura illorum qui ſūt in ocio ⁊ quiete. magis eſt humida ⁊ mollis qȝ ſit illa ruſticoruȝ et portatoruȝ. Et hec res eſt generalis. ⁊ notanda. et preuidenda in oibus curis. Et ſit etiaȝ epidemia ⁊ peſtilētia ex nimia penuria ⁊ fame. Quare hoies cogunꝭ comedere grana ⁊ legumina mala. et illa malitia poteſt eſſe ex ſeipſis. aut ex nimia antiquitate ⁊ vetuſtate. aut q: comedūt ex ſpeciebus maloꝝ carnium. ⁊ illa malitia pōt eſſe vel qa ipſe carnes male ſunt ꝑ ſe. ⁊ ſui natura. et complexione. vel quia ſunt ſalſe multū. aut quia ex dicta neceſſitate ſteterunt

in aceto tēpore longo:q̄ populus indiget talibus: ⁊ conaᷓ
talia comedere in tali caſu. Et ego vidi quādo erā in carce-
ribus bali filij ioſeph:hoies q tomedebant olera q̄ inuenie
bāt ꝑ terrā:⁊ etiā comedebāt ex ſpēbus anabule propter fa-
mis neceſſitatē:quare quottidie moriebantur.x.vel.xij.aut
plures. Et poſtq̄ȝ euaſi cum adiutorio dei ex illis vinculis ⁊
redij in hiſpaniā vidi hoies q comedebāt orobum quibus
dolor ſtomaci ſequebaᷓ. Et alios vidi qui comedebāt quod
dā qđ in arabico noiaᷓ attahala ⁊ radices de luf. ⁊ moriebā
tur. Et vidi ſimilr̄ in quadā ciuitate q̄ noiatur mazarus: ho
mines q ꝓpter intenſam famē querebāt:⁊ frāgebāt oſſa anti
qua ⁊ vetuſta cadauerū:⁊ comedebant medullas ipſorum:⁊
moriebantur ſubito. Et cū tales cibi poſſint eē diuerſi ⁊ plu
res numero:ideo diuerſimode diniduntᷓ.ſꝫ diuerſitatē ⁊ va
riationē ipſoꝝ.et ſm illaȝ diuerſitatē diuerſe fiunt egritudi-
nes.et generanᷓ.et nō ſolū ſm diuerſitatē dictoꝝ ciboꝝ ve-
rūetiā ſm naturā locorū.⁊ ſm cōplexionē et naturā recipiē
tis. Quare tot ⁊ tante poſſunt eſſe variatiōes quot ipoſſibi-
le eſſet eas ſcribi in libro. Tamen dico ꝙ tyriaca magna et
mitridaticū.et electuariū đ euforbio generalr̄ oia iſta ꝯferūt
valde in oibus predictis. ⁊ ſuis ſilibus:dūmō abſtineat ſe a
comeſtione malorū ciboꝝ ⁊ potuū. Jllū vero q comederit ci
baria mala.rege cū cibis bonis et laudabilibus.ſicut eſt pa
nis bene fermentatus.et brodiū galline optie. vel caro hedi
lactātiſ.qm̄ iſtđ regimē facit euadere a ꝑiculo ꝓueniēte ex re
gimine mali ⁊ corrupti cibi. Si aūt virtꝰ fortis extiterit ⁊ cor
pus fuerit repletuȝ ex humoribus horribilibus ⁊ corruptis
generatis ab aliq̄bus dictorū ciborū.ſtude in purgando eū
ab illis humoribus. Et iam ſuperiꝰ tibi noiaui diuerſitatem
medicinarū laxatiuarū.cum q̄bus extrahunᷓ ⁊ euacuantur
omnes ſpēs diuerſitatis humorū.vnde ad ipſas recurre.cō
ſiderando virtutē ⁊ alias cōditiōes ſupradictas. Et ſi videᷓ
tibi ꝯuenire dare ei bezeharth.ſicut ſunt barbuſſe.i. cuma-
ui.et ſmaraldus.vel electuaria ſupradicta.dabis cū ꝓuidē-
tia magna ⁊ ſtudio ſm ꝙ tibi videbiᷓ ꝯuenire. Cognoſcen-
do ꝙ butyrum qđ poſui in medicamine laxatiuo ſupraſcri-
pto nō eſt abſq̄ȝ ꝓuidētia magna.eo ꝙ butyrū habet aliq̄d
fetoris et horribilitatis.et inde ꝓprietatem hȝ ad ſimilitudi-
nē trahēdi horribilitatē et putredineȝ humoris ꝑdicti. Hu
cuſq̄ȝ rememoratus ſuȝ generaliter ſpēs epidemiaꝝ. et earū
curatiōes.ſm ꝙ propoſui determinare. Et nō remanet am
plius determinare de aliqua alia ſpecie niſi de illa de q̄ ali-
q̄s ſi vixerit .minime euadere poterit.niſi miraculoſe ⁊ volū
tate diuina.eo ꝙ hō ſm Ga.gn̄atus eſt ex ſꝑmate patris et
matris,voluntate dei. Et nutrimētū embryonis eſt ex ſan.
guine q deſcēdit ad vuluā. Et q̄ ipſe. G.noiauit dictū ſan
guinē ſāguinē mēſtrualē putauerūt aliq ſapiētes ꝙ nutriaᷓ
embryo ſanguie mēſtruali.ſed nō ē ita. Tn̄ Ga.ſeq̄tur veſti
giū.⁊ cōſuetudinē grecoꝝ.qui vocāt oēm ſanguinē deſcen-
dentē ad vuluā mēſtrualē.quēadmodū ipſi noiant oē apā
qđ accidit gutturi ſiue ſit ex ſanguine.vel ex cholera. aut ex
flegmate.ſeu melia.ſq̄nantiaȝ. Et qđlibet apā qđ oritur in
pectore.ſiue ſit i pāniculo.ſeu i pulmōe vel ſubcoſtis noiant
pleureſim.et de quolibet tumore q fit in pedibus cū dolore
aſſueti ſunt vocare anācras.ſ.podagrā.ita oēm ſanguinem
venientē ad vuluā.dicūt eſſe ſanguineȝ mēſtrualeȝ. Scien-
do ꝓ certo ꝙ ſi embryo ex tali ſanguine menſtruali nutriret
ſicut eſt ille qui expelliᷓ ⁊ purgatur a mulieribus.nō viueret
vllo modo. Jmmo nutriᷓ embryo ex ſanguine valde lauda-
bili. Sed q̄ ſanguis qui nāliter diciᷓ et eſt mēſtrualis:poſi-
tus eſt et ſitus in corpore ipſius matricis. iō embryo ab illo
inficiᷓ.et accidit ei tinea.que tinea vulgariter a latinis diciᷓ
ſagro.in facie ⁊ capite.et deſtruiᷓ appetituȝ eius. et corrūpi
tur.et fit in eo appetitus comedēdi lutū:vel carbones et ſi-
milia. Et ille embryo qui recipit hāc infectionē rectificat eā
inq̄ȝtuȝ pōt.et id qđ nō pōt rectificari remanet in corpore. ⁊
moraᷓ ibi. Demū nā ipſius per tēpus ſimul extra eijcit et ex
pellit. Mulieres vō poſt partū ſi nō bn̄ fuerint purificate.et
euacuate ab iſto ſanguine mēſtruali.multe ſpēs egritudinū
his poſſunt ſuꝑuenire.ſm ꝑparationē et nām vniuſcuiuſq̄ȝ
ex quibus deficere poſſunt.et deficiunt aliq̄ et aliq̄ liberanᷓ
voluntate dei. Embryo autē ꝓ certo dico ꝙ nutriᷓ ex bono
ſanguine puro ⁊ laudabili. Sed q̄ ꝓ certo dictus ſanguis
mēſtruus in matrice infundiᷓ.et in corpore ipſius ibibitur.
ſicut vaſa a liquoribus ipoſitis ibibunᷓ eis ⁊ reſudando ex-
terius humectanᷓ. Et q̄ȝuis vaſa inuitreata longinqua ſint
ab infuſione et ibibitione liquoroſoꝝ.tn̄ videmus ꝙ ex lon-
gitudine temporis recipiūt infectionē ⁊ ibibitionē a fermen
to.poſtq̄ȝ ibi factū fuerit et cōtinuatū tp̄e longo.ita ꝙ poſt
multā ablutionē ſi poſueris ibi paſtā azimā fermentabitur
abſq̄ȝ fermento aliquo.qđ nō fiet in vaſe nouo.⁊ hoc ſcema
te ꝯmiſcetur aliq̄d modicū ex dicto ſanguine in embryone.
ſꝫ fortitudine matricis.et ex alio multo et bono nutrimento
qđ recipit.nō leditur dū ꝑmanet in matrice. Poſt exitū au
tē ipſius ab vtero nutriᷓ infans et coadunatur calor natura
lis in eo et augmentaᷓ.et ꝯfortaᷓ nā: et conaᷓ digerere ⁊ ſub
tiliare ꝑdictū humorē malū et nociuū.et ipſuȝ exterius ex-
pellere.et hoc fit cū labore forti.et anguſtia magna. et febre
valida.atq̄ȝ graui. Sꝫ ex ſuba ꝑdictorū groſſoꝝ humoruȝ
fiunt variole et morbilli q̄ exeunt cū febre valida ipetuoſa et
maligna.qm̄ vides ꝙ illi qui extrahunt butyrū a lacte. nō
faciunt illud niſi cū labore magno atq̄ȝ forti valde. et motu
laborioſo atq̄ȝ graui. Quare credendū eſt ꝙ in motu et ex-
pulſione variolarū ⁊ morbilli illud idē accidere debeat. Et
iā in ꝑcedenti eoꝝ curā rememoratus ſum ꝓ poſſe. Et cau
ſa quare de his hic feci mentionē fuit q̄ pauci euadūt ab
eis. Et q̄ ſemꝑ euenire conſueuerunt tp̄e epidemie facte ex
corruptione aeris:vel cauſa aque putride vel corrupte: vel
ex cibis malis ⁊ corruptis ſumptis ⁊ comeſtis. Et etiaȝ ad
remouendū hoies a mala opinione:q̄ credebant q̄ȝplures
ꝙ embryo nutrireᷓ in vtero matris a ſanguine menſtruo.
quod falſum eſt:ſicut determinaui.⁊ q̄ curam de eis ſuꝑi-
us ordinaui:ideo hic ſcribere ꝑtermitto:nihilominus mo-
nitionē facio his in hoc loco.vꝫ.ꝙ abſtineant oino a rebuſ
dulcibꝰ ⁊ ſalſis:⁊ bibāt aquā frigidā purā:aut aquā ordei ⁊
elongētur ab oi laxatiuo penitus:donec egritudo fuerit in
declinatione:⁊ declinata multum:q̄ȝuis aliqui medici hoc
facere aſſueſcant. Si aūt poſt alleuiatione ⁊ declinationem
egritudinis reliquie alique remanere videanᷓ in variolis vl̄
morbillis.nō erit malum ipſas euacuare cum medicinis le
nitiuis habētibus proprietatem remouendi acuitatem ma
terici:ſicut ſunt tamarindi diſſoluti in aqua.quia ipſas reli
quias habent expellere ⁊ remouere.tamē pro maiori parte
non indiges laborare cum iſtis. Et quia iaȝ compleui qđ
determinare intendo i hoc loco:de ſiſto in quiete confidēs i
dominum.

¶ Completus eſt liber theyſcir almudanar cum laude dei
editus in arabico a diſcreto viro Abymeron in practica et
operatiōe medicie excellentiſſimo fideli regis Aynzoar trāſ-
latus Venetijs in cōfinio ſancti Saluatoris de hebraico in
latinū a magiſtro Pathauino hpyſico ipſo ſibi vulgarizā
te magiſtro Jacobo hebreo in medicina ⁊ alijs ſcientijs plu
rimum erudito. Currente anno domini noſtri Jeſu Chriſti
milleſſimo ducenteſimo octuageſimoprimo die iouis que
fuit vigeſimaprima auguſti in meridie. Ducante viro egre-
gio ⁊ preclaro Domino Joanne dandulo ſui ducatus an-
no ſecundo. Annis arabuȝ.679.menſis quarti diebꝰ q̄nq̄ȝ.

¶ Jncipit Antidotariū Abumeronis Auēzoar ꝯpoſitum.

Ec eſt particula antidota-
rij abume
ronis auenzoar libri ſui theyſir cōueniens
illis qui non didicerunt ſcientiam medici-
ne demōſtratiuaȝ.⁊ qui in practica medici
ne minime ſunt inſtructi. ⁊ colligunᷓ i hoc
loco vlr̄ cure egritudinum cuȝ ſirupis ⁊ ele
ctuarijs ⁊ vnctionibus.

Sirupus conueniens ſanis.⁊ ꝯſeruat ſanitatē cū
adiutorio dei.⁊ ꝯfert cauſis ꝓmouēti-

bus artetică.℞.mirabolanoꝝ: citrioꝝ:idoꝝ:capilloꝝ vene.
ligritie mūdate.violaꝝ.ana.ʒ.i.corticis ſubtil'citri. ſcedeg.
indi.ſandali.roſaꝝ ſeis cucurbitarū mundati.an̄.ʒ.i. Juiu
be.x.numero:ſqnāti.ʒ.5.agarici aur.i. Queꝫ medicia cō⸗
quaſſet ꝑ ſe.⁊ poſtea oēs ſil'ponant.i.xv.li.feruētis aq̄: pre
ter mirobalanos ⁊ agaricū:⁊ bulliāt vſqꝫ ad ꝯſūptionē me
dietatis:⁊ coleut. Et in illa colatura ponat lib.5.ſucci feni⸗
culi:demū hēas mirobalanos ⁊ agaricū ⁊ pone eos ī aquā
⁊ fac bullire vſqꝫ ad ꝯſūptionē medietatis.⁊ cola. ⁊ aggre⸗
ga poſtea has colaturas qbus addes lib.vi. zuccari. ⁊ fac
bullire vſqꝫ ad ſpiſſitudinē ſirupi.⁊ reponat in vaſe vitreo:
vel optie vitreato. Sirupus eni iſte ꝯfert doloribus capitis
q fiūt ex fumoſitatibꝰ malis:q̄ aſcēdūt a ſtomacho ad caput
et mollificat corpꝰ:⁊ ꝓuocat vrinā:⁊ apit opplōnes corpis:
⁊ ꝯfert ēt venenis malis:⁊ remouet nocumentū male aque.

Sirupus cōferens opplonibꝰ ep̄is ⁊ ſplenis:⁊ de
bilitati ep̄is ⁊ ſtōi diſſoluit vētoſitatem
abſqꝫ calefactiōe ꝯplōnis.℞.ſemia melōis citrulli ⁊ cucur
bite mūdata ⁊ ſeis ſcariole.⁊ ſeis ſpagi:maſticis corticis ſub
tilis citri:ſcedeg.i.folij indi.an̄.ʒ.i.ſandali. roſarum: ⁊ ſeis
ipius an̄.partes tres,ʒ.i.ſemis cuſcute aur.iij.al'chefdra.i.
cicute vl'abſinthij parui. Juiube.x.numero:que ſūt ꝯquaſ
ſanda cōquaſſent.⁊ ponātur in.xx.lib.aq̄ feruentis ꝑ noctē
vnā.et mane bulliant vſqꝫ ad ꝯſumptionem medietatis : et
colent:⁊ in illa colatura addant.aur.ij.reubarba. ⁊ zuccari
lib.ix.⁊ lib.i.mellis.⁊ iterum ſimul ad ignē ponant:⁊ bul⸗
liant vſqꝫ ad ſpiſſitudinē: ſirupi. Et bibat de iſto omni die
cū ſitit cum aqua tepida.

Electuarium qꝺ cōfert ſtō.⁊ adiuuat digōneꝫ
⁊ eſt delectabile.ad comedēdum
℞.corticis citri elixati in aqua:maſticis:roſe.ana.ʒ.i. ma⸗
cis.ʒ.5.darſceni ⁊ eſt cinamomū nigrū ⁊ odoriferuꝫ valde.
aur.v.terat qꝺlꝫ ꝑ ſe.et cribellet ſubtiliſſime.⁊ ꝯiungant ſi
mul:⁊ cōficiant cū ſirupo de citōijs:⁊ de pomis dulcibus:
quoꝝ partes ſint equales:et fiat electuariū:⁊ reponat in va⸗
ſe vitreato de quo comedere dꝫ poſt cibū:qm̄ confert valde.
Et ſi ſtomachus p̄paratus eſt advomēdū cā mali humoris
retenti in ipſo:aut cā debilitatis ipſius.ꝯfert hoc aliud ele⸗
ctuariū.℞.electuarij cimaꝝ vitis tenerrimaꝝ.lib.i.zuccari
roſacei.lib.i.miſce ſimul. Demū ℞.macis:maſticis: corti⸗
cis citri ſubtilis an̄.ʒ.i.que terēda ſunt tere:que ſint piſtan
da piſtentur:⁊ ſimul miſce in mortario donec optime incor⸗
porent:⁊ ſi vis ipſū mollificare mollifica ipſum cuꝫ ſirupo
roſaceo recenti: ⁊ repone in vaſe vitreo vel vitreato. Doſis
eius ſint aur.v. Jſtud eni ꝯfortat ſtōꝫ:remouet vomitū:⁊ cō
fert debilitati ſtōi:⁊ oibus ſpēbꝰ eructationis.

Sirupus ꝯferens debilitati viſus ⁊ defectui ipſiꝰ
⁊ oibus ſpēbus ſqnantie. Et debilitati
bus mēbroꝝ: ꝓfunditati ſomni:⁊ quibus ſaliua in ſomnis
effūndit:⁊ illis etiā qui cū exeunt a ſomno vana loquunt ⁊
alienant.℞.rubee tinctoris:capillorū veneris: oliuarde .i.
polycarie acreuā.i.ſcolopendrie: camedreos.mirobalanoꝝ
citrinorū:kebuloꝝ.⁊ emblicoꝝ:⁊ belliricorum:ſandali:ana.
i.ʒ.ſcene feniculi ſeminis maſticis thumeni.i. ſticados an̄.
aur.iij.liquiritie mūdate floꝝ nenufaris.paſſulaꝝ de ſuria
enucleatarum an̄.quartā partem oium ſupradictorū. Que
ſunt cōquaſſanda cōquaſſent.⁊ infundant ꝑ noctē vnā in li
bris.xl.aq̄ feruentis ⁊ mane bulliāt lēto igne vſqꝫ ad ꝯſum
ptionē medietatis aq̄ ⁊ colent ⁊ in illa colatura ponant li⸗
bre.x.zuccari ⁊ lib.iij.mellis ⁊ decoquant ad ſpiſſitudineꝫ
⁊ reconde in vaſe vitreato.de quo qualibet die bibant.ʒ.ij.
cū quater tāto aque cale.⁊ ꝯfert cū adiutorio dei.

Sirupus vtilis ſcrofulis que oriunt circa colluꝫ
⁊ ſub aſcellis.⁊ doloribus iuncturarū:
⁊ remouet diſſolutionē reumatis.℞.hireos lib.i. ſqnanti.
⁊ panicald an̄.ʒ.ii.al'qnque.maſticis aur.v. Que ſunt cō⸗
quaſſanda ꝯqueſſent.⁊ ponant per noctē.in.x.libris aq̄ fer
uētis ⁊ mane bulliant ad lentū ignē vſqꝫ ad ꝯſumptionem
medietatis.⁊ colent ⁊ in illa colatura ponāt.ij.li.mell'⁊.ii.
zuccari.et ſil'bulliāt ad ſpiſſitudinē ſirupi. Poſtea adde li
brā.i.fortis aceti.⁊ iterū decoquant vſqꝫ ad ſpiſſitudinē: ⁊
reponant in vaſe vitreato. Doſis eiꝰ ſit quolibet mane.ʒ.5.
cū ter tanto aque cale.⁊ cōfert cū adiutorio.

Sirupus ad raucedinē vtilis valde.℞.ſucci cau
liū ⁊ ſucci raphani.et roſarū odorifera
rū an̄.lib.i.ligritie mūdate.ʒ.i.maſticis.aur.iiii. Que ſunt
cōquaſſanda cōquaſſent.et infundant ꝑ noctē vnā p̄ter ſuc
cos in lib.iiii.feruentis aque et bulliant vſqꝫ ad ꝯſumptio⸗
nē medietatis et colent et miſce cū predictis ſuccis.et diſſol
ue cū iſtis lib.i.medulle caſſie fiſtule. ⁊ decoquant ſil'lento
igne vſqꝫ ad ſpiſſitudinē.et bibant de iſto oi mane.ʒ.ii. cuꝫ
bis tāto aq̄ cale.lābendo ſucceſſiue et paulatine.

Electuarium quod ſumit poſt cibum et adiu⸗
uat digeſtioneꝫ. ℞. lignialoes.
macis.corticis ſubtilis citri aniſi.feniculi.et ſucci liquiritie
ana.ʒ.i.maſticis.aur.v.quelibet piſtent per ſe.et poſtea ſil'
iungant.et cōficiant cū electuario pomorū.et dent poſt ci⸗
bū.qr valet multū cuꝫ adiutorio dei.

Electuarium etiā cōueniens predicte egritudi
ni et ꝯfert valde cū adiutorio dei
℞.dragagāti.et ſucci liquiritie.ana.ʒ.iiii.et piſtent. et bul
liant lēto igne.cū libris.ii.ſucci raphani et.ii.lib.zuccari ⁊
decoquant ad ſpiſſitudinem.et fiat loch.

Sirupus cōferens tuſſi cū adiutorio dei.℞. iuiu
be.ſebeſtē.liquiritie mūdate ſemis roſe
ſeminis melonis et cucurbite ana.ʒ.ii.maſticis. corticis ci⸗
tri.ana.aur.v.que ſunt ꝯquaſſanda ꝯquaſſent.et infundāt
per noctē in.xxiiii.li.feruentis aque:mane vero bulliant len
to igne vſqꝫ ad ꝯſumptionē medietatis. et colent. et in illa
colatura ponant lib.x.zucca.et.ii.lib.mell'decoq̄nt ſil'vſqꝫ
ad ſpiſſitudinē.de q̄ bibant oi mane a.ii.ʒ.vſqꝫ.ad.iiii. cū
ter tāto aq̄ cale et ꝯfert cū adiutorio dei.

Pillule ſilr ꝯferentes huic paſſioni. cum adiutorio
dei.℞.ſucci liquiritie.et dragagan.penidiarū.et gūme ara
bice an̄.ʒ.v.granoꝝ pini.et amigdalarum dulciū. an̄. aur.
iiii.piſtent qualibet per ſe.et que ſunt cribellanda cribellent
et cōfice cum ſirupo roſaceo zuccari.et bulliāt poſtea aliquā
tulum lento igne.et informent ad modum lupinoꝝ.et tenea
tur in ore die noctuqꝫ vna poſt aliaꝫ.

Sirupus aptus torture oris.℞. rubee tinctoris.
corticis citri.oliuarde.ſqnāti.aſſarebac
chare.radicis apij.ana.ʒ.i.agarici.centauree minoris an̄.
aur.v.ꝯquaſſanda ꝯquaſſent.et infundant per noctē in lib.
xiiii. feruētis aque. Mane vero bulliāt lento igne vſqꝫ ad
conſumptionem medietatis et colētur.et in illa colatura po
nantur ſirupi corticis citri.et ſirupi maſticis ana. lib.iii. et
ſirupi roſacei lib.i.decoquantur ſimul iterum vſqꝫ ad ſpiſſi
tudinē ſirupi.de quo bibatur omni mane.ab.ʒ.ii. vſqꝫ ad
tres cum aqua calida.

Electuarium qꝺ ſumitur imedietate poſt cibū
ꝯferens valde huic paſſioni.℞.
electuarii corticis citri.et electuarii de aniſo ana.lib.5.ma⸗
ſticis et macis et rubee tinctoris ana.aur.iiii.puluerizent iſte
ſpecies.et incorporentur cū predictis electuariis. et recipiā
tur de iſto poſt cibum ſemꝑ aurei.v.

Sirupus aptus et cōferēs valde ſpaſmo ſicco q
fit ex inanitione.℞.liquiritie munda⸗
te lib.ii.florum lingue bouine lib.5. camemille .ʒ.i. ſemis
lini aur.iii.croci.aur.i.conquaſſentur que ſunt conquaſſā
da.et infundantur per noctem in lib.xii. feruentis aq̄. Ma
ne autem bulliant lento igne.vſqꝫ ad conſumptionem me⸗
dietatis.et colentur.et in illa colatura ponantur lib.i. zuc⸗
cari .et reponantur ad ignem:et bulliant lente vſqꝫ ad ſpiſ⸗
ſitudinem.et propina ei ad bibendum indifferenter prout
ſibi placuerit.

Electuariuꝫ quod cōuenit dicte paſſioni.et co⸗
meditur indifferenter qualibet ho
ra ſicut comeduntur fructus.℞.amigdalarum excorticata⸗

rum lib.i.piſtentur et conficiantur cum lib. vna electuarii
pomoruȝ:⁊ cum.ʒ.i.maſticis puluerizati:incorporētur ſim
ul in mortario:⁊ ſi vis ipm mollificare:fac cuȝ ſirupo pomo-
rum .⁊ doſis eius ſit ab.ʒ.i.vſqȝ ad.ii.

Sirupus optim⁹ ſpaſmo qui fit ex repletiōe. In
hac enim paſſione ſicut dixi in libro in
cipiendū ē a flebotomia:⁊ poſtea ei fiat ſirupus iſte. ℞.cor
ticis citri :ſeminis melonis mūdate.macis an.ʒ.i.maſticis.
ʒ.5.conquaſſēt que ſunt cōquſſanda:⁊ ifundanť in ferventi
aqua per nocteȝ:⁊ mane bulliant vſqȝ ad cōſūptionem me
dietatis :⁊ coletur:⁊ i illa colatura ponātur ſyrupi ſquinza
bin: ⁊ ſirupi corticis citri ana.lib.vi.⁊ ſirupi ſquinanti lib.
ij.⁊ reponātur ad ignē lētuȝ decoquendo ad ſpiſſitudinē :⁊
ꝑpina ei quolibet mane a duabus vncijs vſqȝ ad tres cū ter
tanto aque tepide .

Electuarium cōferens valde dicte paſſioni :et
cōeditur idifferēter ſicut cōedūť
fruct⁹. ℞.electu.de aniſo:electuarij corticis citri.añ.li.i.al'
fer.macis pluerizati.ʒ.i.icorporēť ſil:⁊ doſis ei⁹ ſint.aur.v.

Sirupus optimus cōferens debilitati ſtomaci .et
corruptiōi appetit⁹. ℞ .pulparū citonio
rum mundatorū: ⁊ cimarꝫ vitis recentiū ⁊ acetoſarꝫ añ.lib.
.i.maſticis ⁊ ſeis feniculi ana.ʒ.i.cōquaſſētur ɔquaſſāda:⁊
ponātur i quarta pte vini⁹ qntarij feruētis aq̄ p noctē vnā:
⁊ mane bulliant lento igne vſqȝ adcōſūptionē medietatis.⁊
colentur. Ponendo i illa colatura partē octauā quarte ptis
qntarij:ſucci limōcelloꝫ:⁊ ſucci agreſte añ.lib.i. reponātur
oia ad ignem:⁊ coquantur vſqȝ ad ſpiſſitudinē:⁊ da ei bibe
re omni mane.ʒ.ij.cum ter tanto aque calide.

Electuarium vtile valde huic egritudi. ℞. li-
mōceloꝫ excorticatoꝫ: ⁊ inoluāť
in paſta:⁊ ponantur ifurno taȝ diu donec decoquātur ſicut
panis:demū exhanť:⁊ mundenť a ſēmib⁹:⁊ piſtētur fortiter
cū zuccaro.ita vt ſupet zuccaruȝ : cui addať maſticis: ⁊ dar
ſeeni.ſ.cinamomi nigri odoriferi:⁊ pfci ꝭȝ q̄ztitatē receptio
nis cui⁹ doſis ſint aur.iiii.i oi hora ꝭȝ qd̄ comedūť fructus.

Sirupus conferens debilitati epis: ⁊ ictericie: ⁊
corruptiōi appetit⁹:et ſanitati impfecte
℞.ſquināti et ſpice nardi : ſeis macedonici:⁊ ſpice romane:
⁊ radicis de ſticad.i.cipi.paſſularū enucleatarū:ligritie mū
date maſticis oliuarde.i.polycarie citrag .i.tapſie.añ.aur.
x..reubarbari recētis:croci añ.aur.ii.q̄ ſūt ɔq̄ſſanda ɔquaſ
ſenť:⁊ ponāť in.xiiii.lib.aq̄ feruētis p noctē vnā. Mane vo
bulliāt vſqȝ ad ɔſumptionē medietatis:et colenť.et i illa co
latura ponanť zuccari lib.vi.⁊ mell'lib.i.⁊ iterꝫ bulliāt vſqȝ
ad ſpiſſitudinē lēto igne:de quo bibať qualibet die . ab.ii.
ʒ.vſqȝ ad.iii.cū ter tāto aq̄ calē.⁊ ɔfert cū adiutorio dei.

Electuarium vtile valde p̄dictis cauſis. ℞. la
cte lignorū mūdate.ſpecie nardi
ſqnanti:maſticis darſeeni macis:gariofil.añ.ʒ.i .reubarba
ri recētis:⁊ croci.añ.aur.iiii.roſarū ad pondus oium: piſtē
tur q̄libet p ſe:et cribellenť:⁊ cōficianť cū ſirupo roſaceo: ⁊ ſi
rupo pomoꝫ:quoꝫ partes ſint equales. ⁊ reponāť in vaſe
vitreato:⁊ dabis omni māe d iſto ad comedēdū a.iiii.aur.
vſqȝ ad.v.Et iam ſcis ex his q̄ predixi:ꝙ qñ epar fuerit cu
ratū.⁊ ſanatū ſanatione integra.digeſtio fiet.⁊ erit cōpleta.
Et cū digeſtio fuerit cōpleta:liberabiť patiēſ ab hydropiſi ⁊
ictericia cum adiutorio dei. Et noſti et ꝙ debilitas epis aut
ꝓcedit a mala ɔplexione ipſius epis vel a mala cōplexione
alioꝫ mēbrorum. Et ſcias iterum ꝙ male ɔplexiōes ſimpli
ces vl'ɔpoſite ſiūt ⁊ accidere pñt ⁊ a cāis itriſecis ⁊ extrinſe-
cis. Et ſcis ſilr ꝙ qñ hoies viuunt inordinate in cibis ⁊ poti
bus:deſtruiť epar:⁊ inde ꝓueniūt ad hidropiſim pp defectū
caloris innati. Et ſatis eſt ēt manifeſtū.ꝙ ille q eſt aſſuetus
celebrare minutionē et dimittit illā:inde pōt ad hydropiſiȝ
ꝑuenire. Et ſilr accidit mulieribus ex retētione mēſtruoruȝ
et vires ex retētione hemorroidaruȝ. Quare dico ꝙ ſirupus
p̄dictus.et iſtud electuariū preſcriptū cōfert multum oibus
ſpēb⁹ hydropiſis. Sed q: intētio mea eſt abbreuiare ſermo
neȝ:iō pono curas vles q: particulariter tractando nō poſ-
ſem breuitatem ſeruare quaȝ intēdo:quare pticularia diſcre
tiōi medici pretermitto. Tñ cū tu medicaris hypoſarcā. iū
ge in ſirupis vel electuarijs.ea que habeāt prouocare vrinā
cōſiderando ſemp in iſtis et alijs egritudinibus q̄ ſunt cōſi-
derāda. Prouocantia aūt vrinā ſūt hec:ſeia cucumeris ſar
raceni ⁊ melonis ⁊ citrulli:⁊ feniculi ⁊ ſucc⁹ eciā iſtoꝫ.radix
appij ⁊ eius ſuccus radix petroſelini: et eius ſucc⁹ charcaſſ
al' ⁊ cāſcaſ.i.cameleonta et ipſius radix. Oia autem iſta poſ
ſunt ptopinari cruda.vel cocta:ſȝ cocta nō inducunt dolorē
ſtomacho.et ꝓſunt cū adiutorio dei.

Sirupus cōferens doloribus ſplenis et remouet
illos:⁊ ſubtiliat ipȝ potēter. ℞.ſqnāti
ſpice.eupatorij ſe.feniculi. radicis de tarſea.i. tamaricis.
acreuā.i.ſcolopēdrie appii rubee tinctoris currā halani.flo
ris camemille.paſſularꝫ eunucleatarū.fu.i.valeriane meu.
añ.ʒ.i.hireos partes tres.ʒ.i.radicis caparis et radicis ce
dri.añ.aur.ii.maſticis aur.5.cōquaſſa que ſunt cōquaſſan
da et infundanť per noctē vnā in.xxx. lib. aque feruētis et
bulliant vſqȝ ad cōſumptionē medietatis lento igne ⁊ colen
tur.et in illa colatura adde lib.iiii.zucca.⁊ mell'lib.i.et ace
ti li.iiii.⁊ iterum bulliant lento igne vſqȝ ad ſpiſſitudinē de
quo bibať omni mane.ʒ.iii.cū aqua cal'a. Et cauenduȝ eſt
oino ne coquať ſirupus iſte in vaſe ereo . niſi ſtannato opti-
me qm̄ ſi fieret magnū poſſet inde cōſequi nocumētū.

Electnarium vtile p̄dictis cauſis. ℞.fu. meu:
radicis tarſſe.tamaricis. acreuā
eupatorii paſſularū eunucleataꝫ.cro.añ.ʒ.i.rubee tinctoriſ
maſticis.añ.ʒ.5.radicis caparis.aur.iii.piſtenť ⁊ cribellē-
tur ſubtilr q̄libet p ſe ⁊ cōficianť cū ſirupo ſqnzabin de zuc-
caro. Et doſis eius ſit.a.iiii.aur.vſqȝ ad.v.

Sirupus cōferens oppilationi ⁊ doloribus hypo
cūdriorū. ℞.karſcaina lib.i. liquiritie
mūdate.ʒ.viii.camemille hireos añ.ʒ.iiii. nanocha.et eſt
ameos.dauci.añ. .ii.que ſunt cōquaſſanda ɔquaſſenť. et i
fundantur p noctē in.xxx.lib.aq̄ feruentis.mane vo bulliāt
lēto igne vſqȝ ad ɔſūptionē medietatis:⁊ colēť: et i illa cola
tura addanť lib.vij.zuccari:⁊ mellis tantūdē:⁊ lib.iij. deco
ctionis camemille: ⁊ iterū bulliant ſimul lento igne vſqȝ ad
ſpiſſitudinem doſis eius ſit ab.ʒ.ii.vſqȝ ad.iii.cum quater
tanto aque tepide.

Electuarium conferens predictis cauſis:⁊ co-
mediť indifferēter :ſicut comeduntť
fructus. ℞.mareanzus:⁊ eſt maiorana : nabanna.i.mēthe
ana.ʒ.iiii.corticis citri:haſce ⁊ atan.ana.ʒ.ii.maſticis:⁊ ca
mamille.ana.ʒ.i.ſucci liquiritie.ʒ.5.gariofilorum quartaȝ
partem.ʒ.i.piſtentur:⁊ cribellentur quelibet per ſe. Quib⁹
addatur aur.i.puri ⁊ optimi balſami:⁊ conficiantur cum ſi
rupo de corticibus citri ⁊ reponantur in vaſce vitreato: cui⁹
doſis ſit ab aur.iiij.vſqȝ ad.v.

Sirupus cōferens ſyncopi:⁊ oi debilitati cordis
℞.ſete ɔbuſte lib.i.ſucci bugloſſe:⁊ li-
gritie mūdate.añ.lib.5.mēthe ⁊ gariofilorū:⁊ baſilicōis: ⁊
maiorane.añ.ʒ.i.maſticis:⁊ corticis citri. añ.ʒ.5. Que ſūt
ɔquaſſāda ɔquaſſenť:⁊ infundāť in.xxv.lib.feruētis aq̄ per
noctē vnā. Mane vo bulliāt lēto igne vſqȝ ad ɔſumptionē
medietatis:⁊ colenť in cuius colatura ponāť lib.x.ſucci po
morū dulciū.⁊ lib.x.zuccari:⁊ iterū ſimul bulliant vſqȝ ad
ſpiſſitudinē:cuius doſis ſit oi mane ab.ʒ.iij.vſqȝ ad.iiij.cū
quater tanto aq̄ calide:ꝓficiet cū adiutorio dei.

Electuarium valde vtile p̄dcis cāis. ℞. ligni
aloes.aur.iii.corticis citri .ʒ.i.
piſtenť et cribellenť ſubtilr:⁊ ɔficianť cū ſirupo pomorū dul
ciū fcō cū zuccaro:⁊ ꝑpina ad comedēdū:ꝙ ſi patiēs habue
rit tremorē cordis cauſa flebotomie:erit perfectum.

Sirupus cōferens valde ſputo ſanguinis q ꝓue
nit a pectore:vel pulmone.primo i hac
paſſiōe celebrāda eſt minutio baſilice dextri brachij: ⁊ poſt-
ea deť de iſto ſirupo oi die ab.ʒ.iii.vſqȝ.iiij.cum bis tanto

aque. ℞. corticis auellanarum que circundant nucleos aca
cie caude equine. ana. ʒ. i. roſarum ⁊ ſeminis florum grana
torum. ana. ʒ. ſ. ſumac: ⁊ maſticis. ana. aur. iiii. conquaſſen
tur que ſunt conquaſſanda: ⁊ ponantur in. x. lib. feruentis
aque per noctē: in mane vero bulliant vſq; ad conſumptio
nē medietatis: ⁊ pone in hac colatura lib. iii. ſucci plātagis
⁊ lib. viii. ſirupi roſacei ⁊ reponantur ad ignem decoquēdo
ad ſpiſſitudinem: ⁊ repone eum in vaſe vitreato. Cuius do
ſis ſit quolibet mane. ʒ. iiii. cū bis tanto aque tepide. Et ca
ueat ſibi a vociferatione. ⁊ clamatione: ⁊ ab ira: ⁊ ab oi mo
tu: ⁊ paſſione aie requieſcat ſuauiter in camera ſua ſuper lectū
ſuū: ⁊ non comedat carnes oino. ſed comedat panē bene fer
mentatum cū zuccaro roſaceo.

Machazon quod confert iſtis cauſis: ⁊ comedit
ad modū fructus. ℞. corticis auel
lanarū: cimarum vitis ſeminis zeraſceris. i. ſemis ſcariole.
ana. ʒ. i. mumie. aur. iii. piſtetur quodlibet per ſe: ⁊ cribel
lentur ſubtiliter: ⁊ cōgregent ſimul: et cōficiantur cū ſirupo
roſaceo de zuccaro rationabilr facto: ⁊ de iſto ſumat indiffe
renter pluries in die: ſicut recipiūtur fructus a. iiii. aur. vſq;
ad. v. Q: ſi conſolidabit vulnus ⁊ remouet tuſſis: liberabit
infirmus integre ⁊ pfecte. Si aūt tuſſis permanet. ⁊ vlnus
nō ꝯſolidat. Tunc in curatiōe huius aliter eſt incedendum
videlicet q: curandus eſt cū rebus tēperatis habentibus ꝓ
prietatē abſtergendi: mundificandi: ⁊ deſiccandi abſq; acu
mine: ⁊ cum hoc habeāt aliquā ꝓprietatem reſoluendi. Co
gnoſcendo q ex leui cā hec paſſio recidiuatur. Et huic cau
ſe cōfert valde hoc medicamen. ℞. amigdalarum amarar.
q: ſunt vtiles valde in hoc caſu. camemille anthere: ſucci li
quiritie ana. ʒ. i. corticis citri. ʒ. i. fiſticis. ſeminis lini. ana.
ʒ. ſ. piſtent. quelibet ꝑ ſe. et que ſunt cribellanda cribellent:
reliqua piſtent ⁊ miſceant oia cū ſirupo ſcari. mixtiōe dura.
Et de hoc electuario recipiat aur. iiii. oi die ieiunus. Et re
ge eū pane optime fermentato cū pullis. ⁊ gallinis. vel cum
carnibus hedi lactātis preparatus in taſſea alba ⁊ ſimilibꝰ.
Si vero ſanies a pectore proceſſerit leuiter cū adiutorio dei
poterit liberari predictis curationibꝰ. Q: ſi a pulmone ema
nauerit. tunc alr eſt curandus. vz. preparando ſe omnibus
modis ad hanc curā exercenda que eſt nobilis ⁊ maximi iu
uamenti. Accipe ergo peciā boli cōmunis cum quo tingit.
⁊ ꝓijce eā in ignē: ⁊ dimittat tandiu donec fortiſſime igna
tur. ⁊ poſtea infundat in aqua roſacea in vaſe cooperto ad
modū emboti. ⁊ recipiat ꝑ fiſtulam vel cānā fumū. ⁊ ꝑ os a
longe: et patiēs a longe dz fumū ꝑ os trahere multotiēs. q:
ſic agendo a ꝑdicta paſſiōe poterit liberari. Et iā cognita ē
manifeſtiſſime ⁊ approbata hec cura. qm̄ pater meꝰ ipſaz fe
cit regi de andeluſij: qui inde cognouit ex ea certiſſimuz iu
uamentum. Et abſtineat patiens ab oibus carnibus. preter
q̄z a pullis gallinaceis. ⁊ gallinis preparatis in taſſea alba
vel viridi cū pane fermētato. elongando ſe ab oibus alijs re
bus. Sed comedat panem cum zucca. roſaceo q̄tuz poteſt
q: hoc vtiliſſimum eſt valde huic paſſioni.

Sirupus cōferens valde pleureſi facte in pectore
vel pulmone. In ꝑmis fiat flōmia i ap
poſita pte āpatis. et fit de cefalica. et poſtea ꝓpinet ei de iſto
ſirupo ℞. charſcaine: ⁊ camemille liqri. mūdate: acreuan. i.
ſcolopendrie. ana. aur. x. ſeis melonis ⁊ hopnep. i. iuiube.
ana. aur. v. radicis appii. ⁊ de raxineg. i. feniculi. añ. aur. ii.
ꝯquaſſent quelibet ꝑ ſe. ⁊ in nocte ponant in. xii. lib. feruē
tis aq̄: mane vō bulliant lento igne vſq; ad ꝯſumptionē me
dietatis: deinde fortiter exprimēdo colent ⁊ in illa colatura
ponantur. v. lib. zuccari. ⁊. ii. lib. aq̄ roſacee ⁊ bulliāt ſimul
vſq; ad ſpiſſitudinē ſirupi ⁊ ſumant de iſto quolibet mane
ʒ. ii. cū. ʒ. ii. aq̄ tepide. Et cibus eius ſit panis ablutus cuz
aqs quinque ⁊ de iſto comedat. ʒ. i. vel pl's prout tibi vide
bit. et elongetur ab oibus ſpēbus carnium. Et cum hoc re
gimine deo dante reſoluetur āpa tali mō q ꝑueniet ad ſani
tatem al' q nō perueniet ad ſaniem.

Pillule ad tenendum die noctuq; in ore ⁊ id qd re
ſoluitur paulatine deglutiatur. ℞. liquiritie mundate. ⁊ ſe.
melonis ⁊ cucumeris mundatorum. añ. aur. x. piſtent queli
bet per ſe ⁊ incorporentur cū ſirupo violaceo liqde. ⁊ ponā
tur ad lentū ignē et bulliāt donec inſpiſſent ⁊ fiāt pille ſimi
les granis lupinor et teneant in ore die noctuq; deglutien
do q reſoluit vt dictū eſt. et ꝯferunt cū adiutorio dei. Q: ſi
nō cōtulerint. eo q āpa cōuerſum eſt ad ſaniem neceſſe eſt ti
bi aliam curā facere. et eſt hec. ℞. liqritie lib. ii. bireos pani
cald. violarū ⁊ iuiube. ana. ʒ. i. ſandali ⁊ roſe. ana. iii. quar
tas. ʒ. i. paſſularum enucleatar. ʒ. ſ. que ſunt piſtāda piſtē
tur. ⁊ infundant in lib. ii. aq̄ feruentis ꝑ noctē vnam mane
vero bulliant lento igne vſq; ad ꝯſumptionem medietatis
⁊ colentur ⁊ in illa colatura ponant. xv. lib. mellis ⁊ lib. ii.
zuccari ⁊ bulliant vſq; ad ſpiſſitudinez et dent de iſto patiē
ti quolibet mane. ʒ. ii. cū ter tanto aque tepide. Et cibus eiꝰ
ſit taſſea ex pullis paruis vel perdicibus paruis. recipiendo
tm̄ brodium. et non carnes. Et q̄titas cibi ſit quarta ps eiꝰ
qd cōſueuerat comedere in ſanitate eius.

Pillule cōuenientes in hoc caſu. ℞. ſe. lini aſſati. li
gritie. ana. ʒ. i. piſtentur iſte due res queli
bet per ſe. et madefacias cum ſirupo pomorum dulciuz et fi
ant pillule ad modum lupinorum et teneantur in ore donec
liqueſcant ſucceſſiue die noctuq;.

Sirupus cōferens ſoloni vētris. ⁊ liēterie. ℞. fo
lior mirthe ⁊ flor eiuſdē. añ. ʒ. ii. ſe. ma
lorū granatorum qd repitur in medio floris malorū grana
torū. et coralli albi añ. ʒ. i. maſticis et flor ſticados. añ. ʒ. ſ.
que ſunt conquaſſanda cōquaſſentur et infundantur per no
ctem in. xv. lib. aque feruentis mane vero bulliāt vſq; ad cō
ſumptionem medietatis lento igne et colentur et in iſta co
latura ponantur de ſirupo maſticino ⁊ de ſirupo ſiccarū ro
ſarū. añ. ʒ. iiii. ⁊ iterū ſil' bulliant vſq; ad decoctionē ſirupi
Et regimē eius ſint perdices valde decocte. ſ. vſq; ad diſſo
lutionē ſuar carniū et poſtmodū cōdiant in taſſea. ⁊ ꝓpinē
tur ad comedēdū. Et ſuſpēdatur ad collū patiētis ſmarag
dus qui deſcendat ſup ſtōm qm̄ ꝯfert valde.

Mahazon quod eſt cōferens valde in hac paſ
ſione. ℞. caude equine flor grana
torum florum mirthe. et maſticis añ. ʒ. i. foliorū mirthe et
ſe. li. ana. aur. v. quelibet piſtentur per ſe. ꝑꝑ groſſitudinem
ſube ipſarū et cribellentur ſubtiliter. ⁊ cōficiant cum ſirupo
mirtelle ⁊ ſirupo liquiritie. Et doſis eius ſit quolibet mane
et ſero. a. iiii. aureis vſq; ad. v.

Sirupus conferens valde cōſtipatiōi vētris. ℞.
ſe. kartami mirobalanor citrinor vio
larum et liquiritie. ana. ʒ. ſ. alias vnā. mēthe. ʒ. ſ. maſticis
⁊ zarauz. i. ariſtologie. ana. aur. xl. Piſtent qualibet ꝑ ſe. et
ponantur in lib. v. feruentis aque et bulliant lēto igne vſq;
ad ꝯſumptionē meditatis. et colentur et in iſta colatura po
nātur tātūdē zuccari. et bulliant iterum vſq; ad ſpiſſitudinē
ſirupi et dētur de iſto quolibet mane ieiunio ſtō. ʒ. iii. cū. ix.
ʒ. aq̄ tepide. Et rege eū regimine lenitiuo ſicut ſūt carnes ca
ſtratine. ⁊ hedor lactentiū elixe cū oleribus mollibus ⁊ leni
tiuis qm̄ confert cū adiutorio dei.

Sirupus cōferens in retentione vrine. ℞. ſemis
citrulli cucumeris melonis. et cucurbi
te mundatarum. ana. ʒ. i. dauci ⁊ radicis appii et feniculi.
ana. quartā patem. ʒ. i. conquaſſentur quelibet per ſe. ⁊ po
nātur in. xx. lib. aque feruentis. ⁊ bulliāt vſq; ad ꝯſumptio
nem medietatis et coletur et in ipſa colatura ponantur zuc
cari lib. vi. et mellis lib. i. et iterum bulliant vſq; ad ſpiſſitu
dinem ſirupi et propinentur de iſto quolibet mane. ʒ. ii. cuz
ʒ. viii. aque calide.

Eelctuarium valde vtile huic paſſiōi. ℞. cor
ticis melōis et ſēinū cōiuz ⁊ ma
ſticis añ. aur. x. paſtinace maſculine ſcorpionū aduſtor la
pidis iudaici ⁊ lapidis ſpōgie añ. aur. v. ql3 terāt ꝑ ſe. et cō
ficiant cū ſirupo ſaxifragie de quo dent oi māe aur. ii. cum
ſupradicto ſirupo. Sciēdo q; iſtud electuariū nō ſolū ꝯfert

ſn retentione vrine ſimpliciter: verum etiā qñ eſt cā lapidis: qm̄ ipſum frāgit ⁊ educit illum cuȝ vrina. Et inūgat cū pinguedie cati: q: ꝯfert valde. Et cōfectio ē̄t ſagenee ⁊ terebithine de qualibet q̄ntitas vnius caſtanee: ſi recipiatur cū aqua zuchari. prouocat vrinā et lapidē̄ frāgit: maxime ſi inungātur. renes. pecten. et ilia. cum predicta pinguedine catti.

Sirupus vtilis valde excoriationi veſice. et ſcabiei. ℞. corticis ſubtilis granorum pini. et eſt illa q̄ eſt inter teſtam durā et grana munda alba ipſorum. ligritie mūdate. et roſaꝝ ana. ʒ. i. piſtentur q̄libet ꝑ ſe. ⁊ infundant ꝑ noctē in lib. xij. aq̄ feruētis et in mane bulliant vſq; ad cōſumptionem medietatis. et colent fortiter exprimendo. et in illa colatura ponant lib. ij. ſyrupi de biſſar balſaū. et iterum bulliant lento ignie vſq; ad decoctionem ſyrupi. et propinetur de iſto omni mane a. ij. ʒ. vſq; ad tres cum ter tanto aque tepide ad bibendum.

Electuarium vtile valde in hoc caſu. ℞. cortitis ſubtilis pinoꝝ p̄dicti. ʒ. i. maſticis et ſeminis ſticados añ. quartā partē. ʒ. i. terant quelibet per ſe. et cōficiantur cū zucharo ro. et ſi videretur ſpiſſum nimis. addatur aliquid de ſyrupo roſaceo facto ex roſis ſiccis. de quo omni mane detur circiter. ʒ. ij.

Sirupus optim⁹ cōferēs ꝯ fluxū ſanguis hemoroidaꝝ. re. androziri. ʒ. ij. folioꝝ mirte. et balauſtiaꝝ. et limature ferri. añ. ʒ. i. liquiritie mundate ad pondus oium. piſtent q̄libet ꝑ ſe. et infundantur ꝑ noctē in. xviij. lib. aque feruētis abſq; limatura ferri: ⁊ bulliāt vſq; ad cōſumptionez medietatis: limatura vero ferri ponatur in duas lib. aceti. p̄dicta aūt decoctio colet. et in illa colatura ponant lib. xiij. zuchari. et lib. i. mellis et ſil' coquat ad ſpiſſitudinē. Et cuȝ fuerit prope finē decoctionis extrahatur limatura ab aceto et ponatur in dicto ſyrupo et decoquatur vſq; ad ꝯplementū decoctiōis: deide coletur. d̄ quo detur patienti omni mane. ʒ. media cuȝ aqua calida.

Electuarium valde vtile in hoc caſu. ℞. ſucci ligritie. ʒ. v. androziri. ʒ. v. ⁊. ſ limature ferri ter madefacte in aceto. qualibet vice ꝑ noctez vnā et exiccate. ʒ. ſ. terant q̄libet ꝑ ſe: et cribellent ſubtiliter et ꝯficiantur cū ſyrupo optimi mellis decocti vſq; ad ſpiſſitudinem. et dētur patienti quolibet mane ieiuno aur. iiij.

Sirupus optimus ꝯferēs doloribus ſpine. ⁊ hiſſilibus. ℞. hyreoſ. lahada. azarō. i. aſara baccara. eupotorij. q̄d arabice dicit geffeth panicald. camemille: achil: amalech. i. melliloti. ana. ʒ. i. acharō: ⁊ ſodeghendi: ⁊ cāpeſtres. añ. ʒ. ſ. ⁊ eſt pollium mōtanū ⁊ campeſtre: ligritie mūdate: ad pondus oium. maſticis ⁊ croci. ana quartā ꝑtez. ʒ. i. piſtentur q̄ ſunt piſtāda. ⁊ ifundātur in. xi. li. feruentis aq̄: ⁊ lib. ij. aceti. Mane v̄o pōatur ad lentum ignē: ⁊ bulliāt vſq; ad ꝯſumptionē medietatis. ⁊ colent. ⁊ i illa colatura addantur li. viij. mellis. ⁊ zuchari lib. ⁊ iteruȝ bulliāt ſimul vſq; ad ſpiſſitudinem ſyrupi. ⁊ detur quolibȝ mane. a. ij. ʒ. vſque ad. ij. ⁊. ſ. cum ter tanto aque calide.

Electuariuȝ optimū ꝯferēs valde i h̄ caſu. ℞. iāſir: ⁊ ſemegalbotim: baboneg. i. camemille. añ. ʒ. i. ſucci ligritie: gariofili: amygdalaꝝ mundataꝝ: ⁊ pinearū mundatarū. añ. ʒ. ſ. terantur q̄libȝ ꝑ ſe: et cribellētur: ⁊ ꝯficiāturi cū ſyrupo ſqnzab: ⁊ q̄ nō ꝑn̄t piſtari diſſoluātur cū iſto eodē ſyrupo. ⁊ ſimul ꝯficiant. ⁊ ꝓpinet de iſto patienti ab aur. ij. vſq; ad. ij. ⁊. ſ. quolibet mane.

Sirupus ꝯferens valde doloribus hypocūdrioꝝ q veniūt ex flāte ſubtili: q: ſunt quaſi intolerabiles. ⁊ cū credit eſſe i fine nōdū ſunt i ꝓncipio. Et ꝓpter h̄ eſt neceſſe medicū eſſe valde ſolicitū i ꝓuidēdo circa hoc: q: nō ſolū fit ex p̄dictis humoribus. veꝝ ē̄t ex vaporib⁹ ſeu vētoſitate: quare reſolutiua ſunt ponēda in hoc caſu. Fiat g̃ ſyrupus iſte q ꝯfert valde i hac paſſiōe. ℞. floꝝ camemille: alchil: almelech. i. melliloti: ⁊ corticis citri: feniculi ana. ʒ. ſ. ſquinanti: cheſcutha ana. ʒ. iiij. ſeis meloniſ excorticati, ad pōdus oium: ꝯquaſſent oia ⁊ ponant i. xx. lib. aq̄ feruentis ꝑ noctē vnā. mane vero bulliāt vſq; ad ꝯſumptionē medietatis. ⁊ colētur. ⁊ i illa colatura addātur libre. x. mellis mundi ſpumati: ⁊ bulliant vſq; ad ꝯſumptionez decoctionis: et propinētur omni mane ieiuno ſtomacho. ʒ. ij. cum ter tanto aque tepide. Et regatur cuȝ turturibus ⁊ auibus paruis nemoris in taſſea.

Mahazon cōferens huic cauſe. ℞. granoꝝ pini mundatoꝝ. ʒ. v. auellanaꝝ mūdatarū ʒ. ij. ſucci ligritie: maſticis: gariofiloꝝ: ⁊ feniculi. ana aur. iiij. terant q̄lȝ ꝑ ſe: ⁊ cribellent. et ꝯficiātur cū ſyrupo d̄ corticib⁹ citri optio. et dent oi mane. aur. v. cum aqua calida.

Sirupus optimus cōferens cholericis febribus ℞. capilloꝝ veneris. ſe. melo. et cucumeris: ſandali: et eupatorij. añ. ʒ. vna floꝝ nenufaris. et violarum. añ. ʒ. ſ. maſticis aur. ij. q̄ ſunt cōquaſſanda cōquaſſentur. et ifundantur in li. xx. feruentis aque ꝑ noctem vnaȝ Mane aūt bulliant lento igne vſq; ad ꝯſumptionez medietatis. et collentur. et i illa colatura ponātur lib. v. zuchari. et lib. i. aceti. et māne. et tamarindi. añ. ʒ. iij. et decoquātur vſq; ad ſpiſſitudinem ſyrupi: de quo oi mane denturtur. ʒ. ij. cum. viij. ʒ. aque. Et regimen eius ſit aqua hordei infrigidata. et abſtineat ſe a rebus dulcibus. Et ſi conquereretur patiens de ſiti: infrigidetur aqua hordei cum niue: vel ponēdo eam in puteo: et propinetur ad bibendum.

Sirupus cūferens ſinoche. fiat ꝓmo flōmia eua cuando de ſanguine quaſi ad ſyncopiȝ poſtea propinetur de iſto ſyrupo. ℞. floꝝ nenufaris. et violaꝝ: ſandali. añ. ʒ. i. piſtentur ſandali. et ponantur oīa in. vj. libris feruentis aq̄ ꝑ noctē vnā. Mane v̄o bulliāt vſq; ad cōſumptionez medietatis. et colentur. et i illa colatura addatur lib. i. aque cucumeris ſarraceni: q dicit arabice dulla. et lib. ij. zuchari q̄ bulliant ſimul ad ſpiſſitudinē ſyrupi: de quo detur patiēti oi māe. ʒ. ſ. cū qnquieſ tāto aq̄ ⁊. ʒ. i. agreſti. Et iſte ſyrupus valet nō ſolū ſinoche. veꝝ ē̄t oib⁹ febribus colicis. Regimē āt iſtoꝝ ſit aqua hordei infrigidata in puteo. et mica panis plˀries abluta cū aqua decoctiōis cucumeris ſarraceni: et citruli. addēdo aliqd aceti. et infrigidet i puteo. et d̄ iſta mica ſic ꝑparata. dent. ʒ ij. Cogñſcendo q̄ ſi dederis vel ꝓpinaueris patiēti ſinochā aliqua calida actu: ide nō modicū recipiet nocumentum. q: nunq̄ȝ erit qetus. quare ei oīa infrigidata in puteo vel in niue exhibenda ſum. De febribus aūt cōpoſitis loqui ad pn̄s ꝑtermitto: eo q̄ non ꝯuenit huic tractatui de ſingulis particulariter determinare. Sed compoſitionem ſyruporum facere poteris ꝓut cognoueris cōuenire ipſarum compoſitionibus.

Sirupus vtilis febribus flegmaticis. ℞. hyreos. et radiciſ appij. et radicis dauci: nanogeha. et caſſcē ana aur. x. centauree minoris. et zabada: ana aur. iiii. conquaſſentur que ſunt conquaſſanda. ⁊ ponantur in. xii. libris feruentis aque per noctem vnā. Mane vero bulliant lento igne vſq; ad conſumptionem medietatis. et colentur. et in illa colatura ponantur mellis et zuchari. añ. lib. iii. et decoquatur vſq; ad ſpiſſitudinez. de quo detur patienti omni mane. ʒ. ſ. cum. ʒ. ix. aque tepide. Et regimen eius ſit panis optie fermentatus infuſus in iure pullorum vel ꝑdicum. aut turturum perfecte decoctorum. Et qñ ſitit detur ei de ſyrupo. ʒ. ſ. cum. ʒ. vi. aque ad bibendum. ⁊ erit quietus domino concedente.

Electuarium aptū huic itentioni ⁊ cāe. ℞. corticū citri d̄coctoꝝ i aqua tandiu donec albata ſit amaritudo ab eis. ⁊ piſtent optie donec diſſoluāt admodū electuarij addēdo paulatine de zucharo albo ⁊ duro ſemꝑ piſtādo ⁊ incorporando ſimul: ita q̄ ſit plˀs q̄ȝ in duplo de zucharo: ⁊ de iſto electuario indifferenter recipiantur omni hora aur. iiij. ad modum fructus.

Sirupus ꝯferēs febrib⁹ melācholicis. ℞. floꝝ lingue bouine. hireos añ. ʒ. ij. floꝝ camemille. radicis tamaricis. ana. ʒ. i. iuiube. ʒ. iij. ſeminis melonis. ʒ. ſ. radicis capparis q̄rtā ꝑtē. ʒ. ſ. maſticis. aur. ij.

Cōquaſſenť oīa hec:ꝛ īfundanť i.xviij.li.aq̄ feruētis.mane
vͦo bulliāt lēto igne vſqꝫ ad ꝯſumptionē medietatis.ꝛ colē
tur.ꝛ i illa colatura ponāť mellis:zuchari:ſucci pomoꝝ:ſuc
ci granatoꝝ dulciuꝫ aā.lib.iiij.ꝛ reponanť ad igneꝫ lentuꝫ
ꝛ bulliāt vſqꝫ ad ſpiſſitudinem:de quo ꝓpinentur oī mane
.ʒ.ij.cum aqua tepida. Et regimen eius ſit panis bene fer-
mētatus cū taſſea alba vel viridi:dimittendo oīa acetoſa.

Electuarium aptū ꝛ ꝯferens valde i hoc caſu:
qđ cōedi dꝫ idifferenter ſicut fru
ctus.℞.electuarij pomoꝝ li.i.cui addes floꝝuꝫ camemille
ꝛ maſticis.aā.exagia.iiij. ſucci liqritie.ʒ.ij.teranť q̄libꝫ ꝑ
ſe:ꝛ incorporenť cū electuario p̄dcō.de quo ꝓpineť ad mo
dū fructus oī mane a.iiij.vſqꝫ ad.vj.aur. ¶ Cognoſcēdo
q̄ febris colica qñ ē extra vaſa:fit cū rigore magno:ꝛ itenſo
calore donec euaporetur:ꝛ recedit calor.ꝛ poſt receſſum vi-
deť remāere ſicut ſanꝰ.ꝛ ſic i circuitu vadit.ꝛ recedit:de.iij.
i tertiū diē:dōec cōſumiť ꝛ reſoluiť hūor.ꝛ ſanus ide efficiť.
¶ Sꝫ illa q̄ eſt intra vaſa oīno efficiť ſine rigore:ſꝫ eſt cū in
quietudie. ꝛ anguſtia valida.ꝛ itenſo labore al'.calore vſqꝫ
ad finē. febris aūt que fit ex melia nāli.vꝫ.ex fece ſangui-
nis:cū eſt itra vaſa:eſt hñs paroxiſmos:tñ ſine rigore.ꝛ non
remanet mundus:neqꝫ ſicut ſanus:nec recedit pro maiori
parte abſqꝫ beneficio ꝛ conſilio perfecti medici.

¶ Curationes podagricorum.

Cire debes q̄ aliqua podagra eſt q̄ fit ex humo
re acutiſſimo.ꝛ aliqua q̄ fit ex humore nō tā acu
to.ꝛ q̄dā q̄ fit ex flāte.ꝛ aliqua q̄ fit ex melia. Et
flōmia ē cura generalis ꝯferēs oībus ſuis ſpēbꝰ
ſpāliter qñ patiens fuerit ſupr eplectus. Attende q̄ ſi fuerit
ex acuitate humoꝝ ponere debes ſup pedes epithima fenū
ex flore camemille ꝛ roſaꝝ ꝛ farine hordei ana partes equa
les:piſtenť q̄ ſunt piſtāda.ꝛ cribellenť.ꝛ cōficianť cuꝫ aqua
roſacea. ꝛ ſupponanť pedibus. Si vero dcā podagra fuerit
ex flāte pone deſup emplaſtruꝫ fenū ex farina hordei:ꝛ cine
re cypreſſi:quaruꝫ ptes ſint equales madefactū cū aqua te-
pida.ꝛ ſupponať.qm̄ ꝯfert valde.ꝛ nō ſolū pedibus: veruꝫ
etiā qñ tumor fit in cruribus manibus ꝛ pedibus:cū molli
cie:ita q̄ cedit digyto qñ premittitur. Cuꝫ aūt podagra fit
ex melia ponāť ſup pedes eorū hec. Decoquanť oua cum
corticibus ſuis i aqua vſqꝫ ad duriciē pfcām.ꝛ accipe vitel
lina eoꝝ:ꝛ tantundē floꝝ camemille. ꝛ farine hordei. ꝛ fiat
emplaſtrum cum aqua tepida.et ſuperponatur.

Sirupus ꝯferens ſciatice ꝛ podagre. ℞.floris ca
memille:ſqnanti:ſpice nardi: hyreos ſe
minis melo. ꝛ pānicald:ꝛ eſt ſpēs hyrigoꝝ: aā.ʒ.i.ꝯquaſſē
tur q̄ ſunt ꝯquaſſanda.ꝛ īfundanť ꝑ noctē.i.in.xx.libiaque
feruentis.mane vͦo bulliāt vſqꝫ ad ꝯſūptiōnē medietatis.ꝛ
colenť.ꝛ in illa colatura addanť lib.v.mellis.ꝛ li.i. zucha-
ri ꝛ li.i.oximellis.ꝛ iterū bulliāt vſqꝫ ad ſpiſſitudinē. de q̄
denť oī mane.ʒ.ij.cū ter tāto aque tepide.ꝛ liberabitur cuꝫ
adiutorio dei. Regimen autem eius ſit panis bene fermen-
tatus cuꝫ auibus paruis nemoris p̄paratis in taſſea. vel in
patellis.aut aſſatis in veru. Et inungatur locus cum oleo
roſaceo.ꝛ anetino.ꝛ camemillino.ꝛ pinguedine anatis. et
oleo de iaſemino quorum partes ſunt equales. Et confert
cum adiutorio dei. Et ſufficit ad preſens cum laude dei.

¶ Tractatus rabi moyſi abēmaimon quem ſoldano ba-
bylonie tranſmiſit.

Oſtq̄ꝫ ad manus mirami ſeruitoris moyſi iſrae
liti cordubini p̄ceptum principis ac honorati re
gis ꝑuenit:cui deꝰ glorioſus honores ſuos aug
mentare: atqꝫ creſcere digneť q̄ mihi tranſmi-
ſit per quendā ſuum nūciuꝫ.ſ.vt ſibi ſcribere deberem regi
men tale.cui ſecure ꝛ abſqꝫ dubitatione aliqua poſſit adhe
rere. de curis egritudinum que nouiter ipſi meo dño ſuper
uenerunt.cui deus digneť ipſas ꝛ oēs alias egritudines ab
ipſo elōgare.ꝛ ſanitatem perfectam cum eodem tpe vite ſue
permanere. Mihi qdem rememorauit dictus nūcius q̄ do
minus meus reuerendus ꝯqueritur de duritia ꝛ ſtipticitate
ſue nāe.intantū q̄ nō pōt aſſellare.niſi cū ſtudio valido.du
ritia ꝛ labore. Et q̄ ē inouata eidem melancholia. ꝛ cogita
tationes male.ꝛ q̄ appetit eſſe ſolitarius.ꝛ timet mori. ꝛ di
xit mihi iterum prenominatuſ nūcius q̄ debilitatus eſt ſto
machus eius taliter q̄ cibus corrumpebať in codeꝫ abſqꝫ
perfecta ꝛ completa digeſtione. Quare ſuper his quatuor
ordinaui tractatus.

¶ Tractatus p̄mus de regimie ſanitatis oīum hoīuꝫ ſub
breuiloquio ꝯpilatus. ¶ Scđs de regimie egrotātiuꝫ qñ
nō pñt medicū repire.vel nō iueniūt pfectū ꝛ doctrinatum
¶ Tertius de regimine dñi ꝛ eoꝝ accidētibus ꝓut mihi ꝑ
ſuum ſignificauit nuncium. ¶ Quartus eſt cap.gñale con
ueniens atqꝫ vtile ſanis et egris oībus temporibus ꝛ locis.

T nō impropereť mihi ab aliqbuſ ſi aliqđ dictu
rus ſum in hoc tractatu de his que in alijs tra-
ctatibus ꝛ locis rememoraui.eo q̄ qlibet tracta
tus ſit ſm̄ exigentiaꝫ et requiſitionem querentis
aut ſm̄ intentionem efficientis.ꝛ ſuper hoc a deo excelſo et
glorioſo imploro auxilium ꝛ iuuamen.

¶ Tractatus primus de regimine ſanitatis omnium ho-
minum ſub compendio et breuitate.

Atentio noſtra in hoc tractatu eſt. rememora
re vias leues atqꝫ faciles ad memorie recom-
mēdationem. Et exercere hec q̄ dicturus ſum
erit magne vtilitatis atqꝫ ꝓfectus in cōſeruati-
onem ſanitatis. Et hic tractatꝰ eſt ſm̄ ſententiam magnoꝝ
medicoꝝ. Dicit Hippocra.q̄ conſeruatio ſanitatis exiſtit
in elongādo ſe a multa repletione:ꝛ a ſupfluo labore. vide
ergo quō poſuit hippocra.conſeruationem ſanitatis i iſtis
duabus vijs.vꝫ.vt qlibet ſe abſtineat a ſupflua ꝛ nimia re
pletiōe:ꝛ ēt a tali exceſſu exercitij ꝛ laboris q̄ poſſit cibum
corrumpere:ꝛ digeſtionē ipedire:qm̄ qñ aliqs tātū comedit
aut bibit q̄ ſatiať ſupflue: ex neceſſitate ſequiť inde exten-
ſio. Et ſcitū eſt q̄ qōlibet membrū qñ extendiť vltra debitū
ſoluiť ipſius ꝯtinuitas:ꝛ ide debilitatur virtus eius. Qua-
re cum ſtōs in tali diſpōne exiſtit: debilitať virtus eius in tā
tum q̄ nullo mō pfectā pōt digōnem exercere.ꝛ accidit do-
lor in eo:ꝛ debilitas motus ipſius ꝛ maxime cū potat aquā
multā poſt repletionē.vnde ipoſſibile eſt qn accidat ei vna
ex iſtis rebus.vꝫ.aut q̄ corrumpitur digō tali mō q̄ ide po
teſt ad mortem ꝑuenire. Et ſi corruptio fuerit remiſſior atqꝫ
minor p̄dicta:efficietur infirmus:ſed liberabiť cum bono re
gimine.ꝛ ꝯuenienti. Et adhuc pōt eſſe leuior digeſtio mala
intantuꝫ:q̄ ſuſtentabiť patiens abſqꝫ eo q̄ ꝑueniat ad egri
tudinem:ſed cum labore. Spēs autem male digōnis diuer
ſificanť ſm̄ diuerſitatem ſpērum ciboꝝ ꝛ ꝯpſonum ꝛ etatuꝫ
atqꝫ ſm̄ p̄parationem mēbrorum ad recipiendum egritudi
nes. ¶ Certiſſime cognoſcendo q̄ ſi digeſtio mala vel cor-
rupta facta fuerit in ſtō:impoſſibile eſt q̄ bona fiat in epate
vel in ceteris mēbris. Et dicit ſilr Ga.q̄ q̄ cupit ſe ab egri-
tudibus cōſeruare:cuſtodiat toto poſſe ne malam faciat di-
geſtionem.ꝛ vt nō moueat ſe motu laborioſo vel ſuperfluo
poſt cibum.ꝛ hac de cauſa medici cōcordant. Et generali-
ter dixerunt q̄ qui vult in ſanitate permanere ſtudeat ſurge
re añ ſacietatem cuꝫ aliquo appetitu a menſa:abſtinendo ſe
oīno a tenſione ꝛ ſupflua repletione ſtōi. Item adhuc oēs
ſapientes medici dicunt:q̄ ex ſumptōe mali cibi in modica
quantitate minus ſeqtur nocumentuꝫ:q̄ꝫ ex receptione bo-
ni ꝛ pfecti in quātitate ſupflua atqꝫ magna. Eo q̄ qñ ali-
quis recipit ex cibo nō bono aut malo i modica quantitate
in ſtō ꝛ in epate digeriť digōne completa ꝛ pfeca:tñ propter
delectationem ipſius aut q̄ calor ꝛ virtus p̄ualet:ꝛ dñatur
ſupra illud modicum:ꝛ intantum q̄ id qđ ex illo ꝑuenit ad
membra:recipitur ꝛ cōuertitur ab ipſis.ꝛ aſſimilatur in ſui
nutrimentum optime ꝛ pfecte.ꝛ ſi qđ ex ipſo ſupfluum re-
manet.eſt modicum valde:vñ a virtute expulſiua ipſorum
faciliter expelliť ab eiſdem:quare ex hoc non ꝓuenit nocu-
mētum.ꝛ ſi qđ acciderit eſt leue.ꝛ ipercepribile:qđ non co-
gnoſciť:vel curať. Qui autē ſaturať ſupflue:q̄ꝫuis ex optio

Tabula

pane ⁊ pfecto:⁊ nobiliſſimis carnibus ⁊ perfectiſſime ꝓpa-
ratis non pōt bonā facere digeſtionem:nec laudabilem. Et
hanc cautelā medici habuerūt:qm̄ ꝓhibuerūt ne aliqs cupi
ens ſanitatem ſuā conſeruare.recipiat fercula multa in vna
menſa:qm̄ ex vno ferculo nō pōt tātum ſeruari:ꝙ inde va-
leat ad nocumentum de quo ſit curādū ꝑuenire. Sciendo
ꝙ ſm̄ ꝙ diuerſificant̄ cibaria. diuerſimode variat̄ digō: ſꝫ
nām vniuſcuiuſqꝫ cibi. Ergo qcunqꝫ cupit ſuā ſanitatē cō-
ſeruare:ſtudeat comedere in tēperatis horis dici: ⁊ talr̄ co-
medat ꝙ ſtomachus ide nō recipiat extenſionē nec graua-
men:⁊ comedat cibaria ꝯuenientia ſue nāe:intantū ꝙ non
deueniat ad eructationem putridā vel corruptam:neqꝫ ad
ſitim:⁊ ꝙ ſentiat poſt cibū leuitatē:⁊ ꝙ cibaria ſua talia exi
ſtant ꝙ permaneat mollis:⁊ ſalubris nāe. Et iſtud regimen
toto poſſe perſeueret. Si aūt aliqn̄ incumbit neceſſitas co-
medere in horis calīs minuatur de ꝗ̄ꝫtitate:eo ꝙ virtus di-
geſtiua in tp̄e tali ⁊ hora debilis exiſtit:propter ſparſionem
nālis caloris ad exteriora. Et qm̄ infrigdat̄ aer.addat̄ ⁊ mul-
tiplicetur de ꝗ̄ꝫtitate:qꝛ virtus digeſtiua tunc tp̄is fortificat̄
⁊ vigorat̄ ꝓpter coadunationem ⁊ ꝯſtrictionem innati calo-
ris ad iteriora ⁊ cōſtrictionem poroꝝ. Et dico vobis dn̄e re
uerende in veritate:ꝙ ſi qs regeret ſe eo mō quo regit aīal ſu
um qd̄ equitat:euaderet a multis ⁊ diuerſis egritudinibus:
qm̄ nō reperit̄ hō q non propinet ſuis equis annonā ſemꝑ
⁊ oībus horis cibandi in tali proportione:ſm̄ ꝙ cogitare et
ſcire pōt ꝙ poſſit digerere atqꝫ ferre ꝯpetenter ſine difficul-
tate ⁊ labore. Quia bene ſcit qlibet ꝙ ſi iordinate cibaretur
vel ſupflue:aut fatigaret̄ vltra debitum:⁊ iordinatis horis
ꝙ infirmaret̄ ſine dubio:qd̄ nō faciunt in ſeipſis. Et ſit qli
bet attentus in ſuis motibus exercēdis:qm̄ eſt radix maxi-
me in ꝯſeruatione ſanitatis ſue:⁊ in plꝛibus egritudinibꝰ ex-
pellendis. Et iā dixit nobilis hippocra. ꝙ q vult ſuā ſani
tatē ꝯſeruare:vtat̄ exercitio:ſed tali mō ꝙ nō percipiat dolo
rem in ſuis membris:nec grauamen ſuperfluū vel itenſum.
Sciendo ꝙ nō repit̄ res in mundo q̄ poſſit motui ⁊ exerci-
tio equiparari: eo ꝙ motu excitatur ⁊ augmentat̄ calor nā
lis in oībus mēbris. Et nō eſt corpus alicuius hoīs in quo
nō multū multiplicent̄ ſupfluitates aliq̄:⁊ gn̄ent̄ q̄uis co-
medat temperate ⁊ cibaria optima ⁊ pfecta:nedū in facien-
tibus cōtrariū:q̄ ꝯſumuntur exercitio ⁊ motu ordinato. Et
expellit̄ ēt nocumentū ex motu ⁊ labore accidit ex malo re
gimie facto in maiori ꝑte hoīum. Et ſcitū eſt ꝙ motꝰ nō ſūt
eq̄les: qꝛ aliq ſunt graues:⁊ alij fortes:⁊ qdā exiſtūt d̄biles
Motꝰ aūt grauis eſt ille quo fortiter anhelitus ꝑmutat̄ cū
anxietate:⁊ ille qui fortior hoc exiſtit noīat̄ laborioſuſ atqꝫ
grauis valde. debilis vero nō inducit ꝑmutationē vel alte
rationem in corpore. Et optimū qdē eſt in ꝯſeruatiōe ſa-
nitatis exercere atqꝫ agere motus leues ⁊ non laboriſos: ⁊
non eſt conueniens vti exercitio:niſi facta ⁊ cōpleta digōne
Et poſt expulſionem ſuperfluitatum ꝑme ⁊ ſcd̄e digōnis.
vꝫ.⁊ ſtercoris:⁊ vrine:neqꝫ dꝫ fieri motus in forti calore:vel
in ſuperfluo frigore. Motꝰ cōuenientes ſunt in mane poſt
exitū a ſomno ⁊ ꝯpleta digōne:⁊ facta expulſione dictarū
ſuperfluitatum.ſ.ſtercoris ⁊ vrine. Dixit Gal. in regimine
ſanitatis.ꝙ quemadmodū exercitium eſt ꝯueniens ante ci-
bum:ita nociuū eſt valde poſt cibū:⁊ ſpecialr̄ poſt ſupfluā
ſacietatem. Sciēdo ꝙ motus ſupfluus ⁊ coitus ⁊ balneū
poſt cibum ſunt oīa magni nocumenti:⁊ ſpāliter illis q hn̄t
venas ſtrictas nāliter:qꝛ illi ſunt q recipiunt ⁊ recipere poſ-
ſunt ex talibus multa nocumenta. Tn̄ ſine nocumento pōt
quilibet ſe mouere:ambulando tātum quātum ſua domus
in lōgitudine extendit̄.ad hoc vt cibus deſcendere poſſit fa-
cilius ad fundū ſtōi:vbi digeſtio nāliter celebrat̄. Et ſom-
nus eſt ex rebus q̄ multū adiuuāt digeſtionē:⁊ maxime in
illis q aſſueti ſunt dormire in die. Et de melioribus ⁊ vtilio
ribus rebus in regimie ⁊ ꝯſeruatiōe ſanitatis eſt:nō addere
cibum cibo donec primus ſit digeſtus:⁊ non comedere niſi
poſt naturalē appetitum:neqꝫ bibere dꝫ niſi rōnaliter ſitiat
qm̄ multotiens q̄ꝫplures hoīes patiunt̄ ſitim ⁊ famē mēdo
ſam ⁊ innālem:q̄ fames ſpāliter erit ex humore malo:⁊ mor
dicatiuo:q mordicat orifitiū ſtōi:⁊ inde ꝓcreatur fames cui
nullatenus eſt ſatiſfaciēdū. Et ſcias ꝙ bibere aquā poſt ci-
bū eſt vna ex rebus q̄ multū deſtruunt digōnem:⁊ niſi fue-
rit aſſuetus in mēſa anteq̄ꝫ comedat:⁊ infra cibū non bibat
aquā ſimplicem ſine aliqua admixtiōe. Et de modis ⁊ ordi
nibus ꝯſeruationis ſanitatis eſt:expellere ſupfluitates in ci
hora ⁊ tempore inquantum pōt abſqꝫ retentione ipſarum
⁊ non preſumat quis comedere:nec balneū intrare:nec coi
re:aut dormire:ſeu aliquod iter incipere:vel aliquem motū
grauem facere:niſi priuſ dictas ſuperfluitates toto poſſe co
netur expellere. Et poſtq̄ꝫ fecerit aut cōpleuerit aliquam ex
dictis quinqꝫ actionibus.ſimiliter agere ſtudeat illud idē:
hoc eſt temperare dictas ſuperfluitates expellere. Et de or-
dinibus ſimiliter ⁊ conuenientibus rebus in conſeruatione
ſanitatis:eſt vt quilibet ſciat ⁊ cognoſcat naturam vniuſcu-
iuſqꝫ ſpecirum ciboꝝ. Et de his ⁊ ſuper his q̄ꝫplures medi
ci diuerſos atqꝫ varios ediderunt libros:eo ꝙ eſt ex rebus
magne neceſſitatis in arte medicine.

¶ Explicit liber Abinmeron abyzohar.

¶ Regiſtrum tractauum ⁊ capitulorum eiuſdem.

Ractatꝰ ꝑmꝰ de egritudibus capitis: ⁊ eſt conti
nens capitula duodecī. Charta. 3.
Cap. ꝑmū. De ſcabie capitis:qd̄ ſagrū noīat̄. 3.
Cap. ſecundum. De tinea cutis capitis. 3.
Capitulum tertium. de alopicia. 3.
capitulum quartum. de tyriaca. 3.
Capitulum quintū. de caluitie occipitij. 3.
capitulum ſextum. de ſciſſura capilloꝝ. 3.
Capitulum ſeptimū. De ſahaphati. 3.
cap. octauum. de canitie capilloꝝ. ſm̄ diuerſa loca. 3.
Cap. nonū. De mala diſpōne ⁊ figura capilloꝝ capitis. 3.
capitulum decimum. de furfuribus capitis. 3.
Capitulum vndecimum. De pediculis. 3.
capitulum duodecimum. de lendibus. 3.
¶ Tractatus ſecundus eſt continens capitulum vnicum
quod eſt. De egritudinibus capitis accidentibus ab ex-
triſeco:ſicut a percuſſione. 3.
¶ Tractatꝰ. 3. De egritudibꝰ capitis ē ꝯtinēs capl'a ſex. 4
Cap. primū. De dolore capitis ex frigiditate. 4.
cap. ſecundū. de dolore capitis ex caliditate. 4.
Cap. tertium. De dolore capitis ex humiditate. 4.
capitulum quartū. De dolore capitis ex ſiccitate. 4.
Cap. qntum. De apoſtematibuſ pāniculoꝝ capitis. 4.
capitulum ſextum. de apoſtematibus cerebri. 4.
¶ Tractatꝰ. 4. De egritudibꝰ auriū ꝯtinēs ca. qnqꝫ. 4.
Capitulum primum. De apoſtematibus aurium. 4.
capitulum ſecundum. de dolore auris. 4.
Capitulum tertiū. De grauedine auris. 5.
capitulum quartum. de percuſſione auris. 5.
Capitulum quintum. De groſſitudine auris. 5.
¶ Tractꝰ. 5. De egritudie naſi:⁊ ē ꝯtinēs ca. quatuor. 5.
Capitulum primū. De priuatione odoratus. 5.
capitulum ſecundum. de fetore narium. 5.
Cap. tertium. De excoriatiōe ⁊ ſcabie q̄ fit in naribus. 5.
capitulum quartum. De polypo quod multotiens vel qui
multiplex nomiatur. 5.
¶ Tractatus. 6. De egritudibꝰ oris ꝯtinēs cap. octo. 5.
Cap. i. De diminutiōe et corruptōe ſenſꝰ ⁊ ſaporis ligue. 5.
cap. ſecundū. De apoſtemate ſeu inflatione lingue. 5.
Cap. tertiū. De duritie difficultate motus lingue. 5.
capitulū quartū. de apoſtematibus amydalaꝝ gule. 5.
Capitulum quintum. de bothor. 5.
capitulum ſextum. de conquaſſatione dentium. 5.
Capitulum ſeptimum. de perforatione dentium. 5.
cap. 8. de ſtupore vel alligatione vel congelatione dentiū. 5.
¶ Tractatus ſeptimus. de egritudinibus labiorum ⁊ oris
continens capitula ſex. 5.
Capitulum primum. de ſciſſuris labiorum. 5.

Tabula

Capitulum ſecundum. de alcola. 5.
capitulum tertium. de nigredine lingue. 5.
Capitulum quartum. De fetore oris. 5.
capitulum quintum de tortura oris. 5.
Capitulum ſextum. de corroſione labiorum. 5.
¶ Tractatus octauus. de egritudinibus oculorum q̄ ſunt multe ⁊ eſt continens capitula trigintatria. 5.
Cap. primū. de halabol ⁊ eſt vt res vna videat̃ due. 5.
capitulum ſecundum. de inuerſatione palpebrarũ. 5.
Capitulũ tertium. de puſtulis ⁊ exituris oculorũ. 5.
Capitulum quartum. de ſcabie oculorum. 6.
Cap. quintū. de ꝯiūctiōe ſeu ſigillatione palpebrarum. 6.
capitulum ſextum. de pilis palpebrarum inuerſis. 6.
Capitulum ſeptimum. de caſu pilorum palpebrarum. 6.
cap. octauum. de generatione platularum in palpebris. 6.
Capitulum nonum. de ordeolo in palpebris. 6.
capitulum decimum. de fiſtula lachrymaliũ. 6.
Cap. vndecimū. de carne addita i angulo lachrymali. 6.
cap. duodecimū. de diminutione carnis in lachrymali. 6.
Capitulum tredecimum. de egritudinibus accidentibus in ipſo oculo. 6.
capitlũ decimūquartū. de cōpoſitione oculorum. 6.
Capitulum decimumquintum. de puſtulis ⁊ paruis apoſtematibus oculorũ. 6.
capitulum decimumſextum. de variolis oculorum. 6.
Capitulum decimumſeptimum. De dilatatione pupille et eius conſtrcitione. 7.
cap. decimumoctauum. de deſcēſu aque ad oculū. 7.
Capitulum decimumnonum. De extractione cataractarũ ab oculis. 7.
capitulum vigeſimum. de conſtrictione vene ſeu pupille naturalis ⁊ non naturalis: 7.
Capitulum vigeſimumprimum. de debilitate viſus ex penuria ⁊ paupertate ſpirituum viſibilium procedente. 7.
cap. vigeſimumſecundum. de conſtrictione nerui optici. 7.
Capitlũ vigeſimūtertiū. de humiditatibus oculorum. 7.
capitulum vigeſimumquartum. de egritudinibus que fiūt in mutina ſeu albedine oculorum. 7.
Cap. vigeſimũ quītū. de if latiōe ꝯiūctiue abſq̃ apāte. 7.
capitulum vigeſimumſextum. de taſſea que eſt gutta rubea que fit in albedine oculorum. 8.
Capitulum vigeſimumſeptimum. de granulis generatis in albedine oculorum. 8.
capitulũ vigeſimumoctauum. de ſebel. 8.
Cap. 29. de coniuntiua cū apāte ⁊ ſine apāte. 8.
capitulum trigeſimum. de nimia ſubtilitate ſpiritus viſibilis ⁊ ipſius groſſitie. 8.
Capitulum trigeſimumprimum. de his que ab intrinſecus cadunt in oculos vel in nares vel in aures. 8.
cap. trigeſimūſecundū. de aīalibus ſubintrātibus i aurē. 8.
Cap. trigeſimūtertiũ. de ſanguiſugis nares ſubitrātib⁹. 8.
¶ Tractatus nonus. de egritudinibus cerebri: ⁊ eſt continens capitula vigiti. 8.
Cap. p̄mum. de egritudinibus anterioris partis cerebri. 8.
cap. ſecūdū. de egritudinibus medie partis cerebri. 8.
Capitulum tertium. de mala complexione in media cellula interioris cerebri. 8.
cap. 4. de paſſiōib⁹ q̄ fiunt i parte poſteriori cerebri. 8.
Cap. 5. de egritudib⁹ ⁊ oīb⁹ ſuis accn̄tib⁹ ꝓuenientibus ex deſtructione ſeu corruptiōe ꝯplōnis totius cerebri. 8.
capitulũ ſextum. de curatōe puncture nerui. 9.
Capitulū. ſeptimū. de epilepſia ꝓcedente a cerebro. 9.
capitulum octauum. de epilepſia procedente ex colligantia aliorum membrorum a cerebro. 9.
Cap. nonum. de mirach q̄ fit a partibus inferioribus. 9.
capitulum decimum. de oppilatione. 10
Capitulum vndecimum. de apoplexia. 10.
capitulum duodecimum. de congelatione. 10.
Capitulum decimumtertium. de ſubeth. 10.
cap. decimumquartum. de ſirſen calīo cū alienatōe. 11.
Cap. decimūqntū. de p̄uatione intellus ex frigiditate. 11.
capitulum decimumſextum de mania. 11.
Capitulum decimumſeptimum. de humiditate que orit̃ in cellula anterioris cerebri: ⁊ circa cerebrũ. 11.
capitulū. 18. de ſcotomia q̄ in arabico dicitur abſcedar. 11.
Capitulum decimumnonum. de dolore totius capitis qui quidem. in arabico dicitur baidda. 12.
cap. 20. de emigrāea q̄ i arabico dicitur ſechichia. 12.
¶ Tractatus decimus. de egritudinibus colli: ⁊ eſt continens capitula decē ⁊ octo. 12.
Capitulum primum. de oppilatione. 12.
capitulum ſecundum. de relaxatione. 12.
Capitulum tertium. de ſpaſmo. 12.
capitulum quartum. de tremore. 13.
Capitulū qntū. de egritudinibus ſpondilium colli. 13
capitulum ſextum. de diſlocatione ſpondilium colli. 13.
Capitulum ſeptimum. de egritudinibus nuche. 13.
capitulum octauum. de apoſtemate nuche. 13.
Capitulum nonum de oppilatione nuche. 13.
capitulum decimum. de apātibus q̄ fiunt circa guttur. 14.
Capitulum vndecimum. de ſolutione ꝯtinuitatis colli. 14.
capitulū duodecimū. de inflatione facta in epigloto. 14.
Capitulum decimumtertiū. de ſquinantia. 14.
cap. 14. de apātibus accidentibus canne pulmonis. 14.
Capitulum decimumquintũ. de raucedine vocis. 15
cap. decimūſextū. de puſtulis in meri: ſeu in byſofago. 15.
Cap. 17. de corruptione ⁊ putrefactione in gula ⁊ meri: ⁊ eorum partibus adiacentibus in tēpore epidimie. 15.
capitulum decimumoctauum. de priuatione ſenſus ⁊ motus ⁊ de relaxatione meri ⁊ byſofagi. 15.
¶ Tractatus vndecimus. de egritudinibus pulmonis: et eſt continens capitula tria. 15
Capitulum p̄mum. de egritudinibus pulmonis. 15.
capitulum ſecundum. de apoſtemate pulmonis. 16.
Capitulum tertium. de tuſſi que prouenit a mala complexione: ⁊ de omnibus alijs ſpeciebus. 17.
¶ Tractatus duodecimus. De egritudinibuſ cordis: ⁊ eſt continens capitula ſeptem. 17.
Cap. primum. de egritudinibus cordis in gn̄ali 17.
cap. ſcōm. de tremore cordis q arabice dicitur altadech. 18
Capitulum tertium. De cardiaca. 18.
cap. quartū. de aqua q̄ ꝯgregat̃ in marſupio cordis. 18.
Cap. quintū. De pelliculis q̄ fiunt i marſupio cordis. 18.
capitulum ſextum. de ethica cordis. 18.
Cap. ſeptimũ. De apāte qđ fit i marſupio cordis. 18.
¶ Tractatus decimuſtertius. De egritudinibus epatis: et splenis: ⁊ eſt continens capitula ſex. 18.
Cap. primū. De epate: ⁊ de tribus ſpēbus hydropiſis. 18.
capitulum ſecundum. de apāte epatis. 18.
Capitulum tertium. De oppilatione epatis. 18.
capitulum quartum. de dolore epatis. 19.
Capitulum quintum. De egritudinibus ſplenis. 19.
capitulum ſextum. de ictericia citrina. 19.
¶ Tractatus. 14. De egritudinibus que fiunt in ſyfac: et eſt cōtinens capitula duo. 19.
Cap. primum. De ſciſſura ſyfac ⁊ exitu inteſtini. 19.
capitulũ ſecundum. de vulnere vētris. 19
¶ Tractat⁹. 15. De paſſionib⁹ ſtōi: ⁊ ē ꝯtinēs capl̄a ſex. 19.
Capitulum primum. De ethica ſtomachi. 19.
capitulum ſecundum. de apoſtemate ſtomachi. 20.
Capitulũ tertiũ. De veruca que oritur in ſtomacho. 20
capitulum quartum. de ficu que fit in ſtomacho que in arabico dicitur dubelati. 20.
Cap. 5. De humorib⁹ diuerſis ībibītis i flātico ſtō. 20
capitulum ſextum. De motu ſtomachi qui dicitur in arabico ſolab. latine vero ſingultus. 21.
¶ Tractatus. 16. De egritudinibus pectoris ⁊ diafragmatis continens capitula ſeptem. 21.

Tabula

Caplm ꝑmū. De apāte pectoris ⁊ ꝑuatiōe anhelitus. 21.
Cap. ſcōm. de vlceribus ⁊ ſciſſuris q̄ fiunt in pectore. 22.
Capitulum tertium. De ſcabuſia. i. de pleureſi. 22.
Capitulum quartuʒ. de apoſtemate lateris. 22.
Capitulum qntū. De ſciſſura venarum pectoris. 22.
Capitulum ſextum. de apoſtematibus que fiunt in panniculo qḋ diuidit pectus in longitudine in duo. 22.
Capitulum ſeptimum. De paſſionibus diafragmatis. 23.
¶ Hec ſunt capitula ſecūdi libri qui continet tractatus ſeptem: quoꝝ tractatuum primus cōtinet capitula. vj. 23.
Caplm ꝑmū. De egritudibus iteſtinoꝝ gn̄alibus. 13.
cap. ſcdʒ. de debilitate v̄tutis expulſiue iteſtinoꝝ. 23.
Capitulum tertium. De ventoſitate inteſtinoꝛuʒ. 23.
capitulū quartuʒ. de retentiōe fecū ⁊ ſuis ſpeciebus. 23.
Capitulum quintum. De excoriatione inteſtinoꝛum. 23.
capitulū ſextum. de hemoꝛoidis 24.
¶ Tractatus ſecundus. De egritudinibus renum ⁊ veſice ⁊ virge ⁊ continet capitula octo. 24.
Capitulum pꝛimum. De renibus in vniuerſali. 24.
capitulum ſecundum. de lapide renum. 24
Cap. tertiū. De reſtrictiōe ſanguinis qui exit de virga. 24.
capitulum quartum. de lapide veſice. 25.
Capitulum quintum. De apoſtamate renum. 25.
capitulum ſextum. de mala complexione renum. 25.
Cap. vij. De ſolōne continuitatis renum ⁊ veſice. 26.
cap. viij. de debilitate veſice ⁊ exitu inuolūtarie vꝛine. 26.
¶ Tractatus tertius. De raicis ⁊ ꝯtinet capl'a qnqʒ. 26.
Capitulum pꝛimum. De teſticuli a ſterilitate que ex mala complexione ipſoꝛum procedit. 26.
capitulū ſecundum. de apoſtemate teſticuloꝛum. 27.
Cap. tertium. De mala ꝯpl'one ſicca teſticuloꝛuʒ. 27.
capitulum quartū. de crepatura. 27.
Capitulum quintum. de egritudinibus que fiunt in burſa teſticuloꝛum. 27.
¶ Tractatus quartus. De egritudinibus virge: ⁊ eſt continens capitula quatuoꝛ. 27.
Capitulum pꝛimum. De oppilatione que fit in virga cauſa lapidis vel alicuius alterius rei. 27.
capitulū ſecundū. de pꝛiuatione ſenſibilitatis virge. 27.
Capitulū tertiū. De foraminibus que fiunt in virga. 27.
capitulum quartū. de expulſione ſpermatis. 27.
¶ Tractatus quintus. De egritudinibus vulue ⁊ matricis: ⁊ eſt ꝯtinens capitula octo. 28.
Cap. pꝛimum. De ſterilitate propter malā cōplexionē. 28.
capitulum ſecundum. de apoſtemate matricis. 28.
Capitulum tertium. de coꝛroſione matricis. 28.
capitulum quartum. de diſlocatione matricis. 28.
Capitulum quintum. De fluxu menſtruoꝛum. 28.
capitulum ſextum. de retentione menſtruoꝛum. 29.
Capitulum ſeptimum. De oppilatione ⁊ ſigillatiōe que accidit collo matricis. 29.
capitulum octauum de laniatione matricis. 29.
¶ Tractatus ſextus. De egritudinibus oſſium: ⁊ eſt continens capitula quiqʒ. 29
Cap. pꝛimum. De mala complexione ⁊ fractura oſſis. 29.
capitulum ſecundum. de ſuperadditōe oſſis. 29.
Capitulum tertium. De ſciſſura oſſis in longitudine. 29.
capitulum quartū. de fractura oſſis cauſa doloꝛis. 29.
Cap. qntuʒ. De ingroſſatione oſſis pꝛeter naturā. 29.
¶ Tractatus ſeptimus: ⁊ eſt continens capl'a. 37. 30.
Cap. pꝛimum. De egritudibus que accidūt vlr in carne et cute toti⁹ coꝛpis. ſicut ſūt veſice ⁊ pꝛurit⁹ ⁊ huiuſmōi. 30.
capitulum ſecundum. de pꝛuritu in particulari. 30.
Capitulum tertiuʒ. De variolis ⁊ moꝛbillis. 30.
capitulum quartum. De moꝛphea alba que non rubeſcit ꝑpter fricationeʒ nec aliqua alia cauſa. 31.
Capitulum quintum. De moꝛphea alba que rubeſcit ex fricatione. 31.
capitulum ſextum. de moꝛphea nigra. 31.
Capitulum ſeptimum. De granulis paruis que accidunt ī toto coꝛpoꝛe. 31.
capitulum octauum. De veſicis duris que arabice dicūtur alcella: ideſt petroſe. 31.
Capitulum nonum. De verucis ⁊ poꝛis. 31.
capitulum decimuʒ. de tineoſitate. 31.
Cap. vndecimū. De coꝛruptione ⁊ excoriatōe cutis 31.
capitulum duodecimuʒ. de lepꝛa. 31.
Capitulum decimūtertiuʒ. De cadar ⁊ feleg. 32.
capitulum decimumquartum. de feleg. ideſt de paralyſi in particulari. 32.
Capitulum decimumquintum. De ſpaſmo. 32.
capitulum decimumſextum. de pulſatione. 32.
Capitulum decimumſeptimum. De ſaltu. 32.
capitulum decimumoctauum. de tremoꝛe. 33.
Ca. 19. De aſſoab: qui latine dicuntur pedoſcelli. 33.
capitulum vigeſimum. de vena que dicitur mediana. et eſt egritudo que pꝛo maioꝛi parte accidit nigris. 33.
Capitulum vigeſimumpꝛimum. De verme qui oꝛitur ſub cuti: ⁊ de combuſtione ipſius. 33.
capitulum vigeſimumſecundum. de vermibus qui oꝛiuntur in inteſtinis. 33.
Capitulum vigeſimumtertium. De cucurbitinis. 33.
capitulū vigeſimūquartuʒ. de vermibus minutis ⁊ paruis qui oꝛiuntur in inferioꝛi parte inteſtinoꝛum. 33.
Capitulum vigeſimumquintum. De varicibus. 33.
capitulum vigeſimumſextum. de elephantia. 34.
Capitulum vigeſimumſeptimū. De cancro. 34.
cap. vigeſimūoctauū. de doloꝛibus iuncturarum. 33.
Cap. vigeſimūnonū. De doloꝛe q̄ fit in ſuba inteſtini. 33
cap. 30. de dolore q̄ fit ex laboꝛe et fatigatiōe. 33.
Caplm. 31. De podagra que arabice dicitur anancras. 33.
capitulum trigeſimūſecundū. de ſciſſuris que accidunt manibus ⁊ pedibus ⁊ alijs membꝛis. 33.
Cap. trigeſimūtertium. De egritudinibus vnguium. 34.
capitulum trigeſimumquartum. de ſciatica. 34.
Cap. trigeſimūquintū. De doloꝛibus hypocundrioꝝ. 34.
cap. trigeſimum ſextum. de apātibus que fiunt ſub ſpatula dextra vel ſiniſtra: ⁊ eſt inter ꝓfundū apā. 34.
Cap. 37. De apātibus que dicuntur doggaʒ. 34
¶ Liber tertius continet tractatus tres: quoꝛum tractatuum pꝛimus continet capitula tredecim. 34.
Capitulum pꝛimum eſt. De febꝛibus ephimeris. 34.
capituluʒ ſecundū. de febꝛe cholerica ſeu tertiana. 35.
Cap. tertium. De febꝛe quotidiana a flegmatica. 35.
capitulum quartuʒ. de ſanguinea febꝛe. 35
Capitulum quintum. de melancholica febꝛe. 35
capitulum ſextum eſt. De febꝛe que fit ex cholera vitellina pꝛaſſina aut eruginoſa. 35.
Capitulum ſeptimum eſt De cura febꝛis tertiane non pure que fit ex cholera mixta flegmati. 35.
capitulum octauum eſt. de febꝛibus compoſitis. 35.
Capitulum nonum eſt. de ſignis febꝛis tertiane. 35.
capitulum decimū eſt. de ſignis febꝛis ſanguinee. 35.
Cap. vndecimū eſt. De ſignis febꝛis quottidiane. 35.
cap. duodecimum eſt. de ſignis febꝛis quartane. 35.
Ca. decimūtertiū ē. De febꝛe ethica ⁊ ſignis ⁊ cura ei⁹. 35.
¶ Tractat⁹ ſcd's. De criſi ⁊ eſt cōtinens capl'a duo. 36.
Capitulum pꝛimum eſt. De diebus creticiſ. 36.
cap. ſcdm eſt de ſignis et accidentibus ipſi⁹ criſis. 36.
¶ Tractat⁹ terti⁹ ē. De epidimia ⁊ cōtiet capla. q̄tuoꝛ. 37.
Cap. i. eſt. De epidimia q̄ prouenit ex coꝛruptiōe aeris. 37.
cap. ij. de epidimia q̄ pꝛouēit ex aqua putrida ⁊ fetida. 37.
Cap. tertium. De ſquinantia ⁊ diſlocatione ſpondiliū colli eueniente ex quadam coꝛruptione aeris. 37.
cap. iiij. ē. de cura ſeu ꝓſeruatione a periculo male aq̄. 37.

Finis Tabule.

¶ Hieronymus Surianus phyſicus domini magiſtri Jacobi ſuriani de Arimino
Artium ac medicine doctoris preclariſſi filiꝰ Lectori Salutē plurimam dicit.

Am a primi curatione cum altiſſimi auxilio expediti ſumus. Supereſt vt
ad ſecundum:hoc eſt ad Aueroym conuertamur:cuius cura non mediocri
ter difficilis efficitur:ſi in ſuperficie verba quedaꝫ ſua legant: in probemio
nanqꝫ dixi ⁊ non expectes a me ꝙ ego diuidam partes ſuas ad numeruꝫ
capitulorum: neqꝫ ꝙ appropriem vnicuiqꝫ rei capitulum per ſe:quia in illa re vana-
gloriati ſunt ſapientes Hiſpanie andaluſij. Sed pater philoſophie:ideſt Ariſtoteles
nōvanagloriatus fuit in faciendo hoc in maiori parte librorum ſuorum. Uerum interi
us cōſiderātes dicere poſſumus Auerroym in prefatis verbis fateri ſe gratia breuitatiſ
pro tūc nolle tempus amittere in ſubdiuidendo libros ipſos per capitula:non tamen
eſtimo ipſuꝫ adeo in gratum fore:vt ſiquis ad faciliorem ⁊ diſtinctiorem doctrinaꝫ vo
luerit id facere ſubiraſcatur:⁊ non bene ferat:cuius ſignum quia in fine probemij dixit
⁊ qui voluerit diuidere eos:ſcilicet libros partiales ad paruas partes:ideſt ad tractatꝰ
vel ad capitula faciat ⁊ nominet ea ſicut vult. Licet autem videatur mihi in prebabi-
tis verbis licentiam preſtitiſſe:nondum tamen id facere auſus ſum:niſi primitus ver-
ba quedam alia in eiuſdem ſcandaloſa ſatis ponderauero. Dixit enim ibidem ipſe: et
forte quod induxit eos:ſcilicet per capitula ſubdiuidentes ad faciendum hec:ideſt hu
iuſmodi diuiſiones:fuit debilitas diſcretiue ſcholaſticoꝝ:ſed ille qui habebit virtutem
diſcretiuam ſanam cognoſcet:⁊c. quare ſi tales ſubdiuiſiones poſuero:timendum fore-
te erit ne indignati plurimum ſcholaſtici ſeu alij quicunqꝫ huic operi ſtudentes in me
ruant dicentes:nunquid nos tam debilis diſcretiue fore putabas:vt ex nobis ipſis ta-
les ponere ſeu intelligere non valeremus ſubdiuiſiones. Quod plane veſtrum quenli-
bet melius me ſciuiſſe non dubito:ſed veniam date:breuius faciliuſqꝫ opus vniuerſuꝫ
percurretis:explicitis huiuſmodi ſectionibus:q̄ꝫ ſi confuſa totius libri materia propo
natur. De diſcretiua ergo veſtra non diffidens:ſed facilitati ordiniqꝫ conſulens tales
ſubdiuiſiones ponendas inſtitui. Alia quoqꝫ plurima ad operis ornatum perfectionē
qꝫ ſuperaddam nunc ea non recitans:ſed diligenti lectori iuxta opportunitatem inſpi-
cienda relinquens. Uale.

Pꝛologus

❡Incipit liber de medicia Auerroys: qui dicitur colliget:
ꝛ totalis liber iſte continet libꝛos ſeptez partiales.
❡Liber pꝛimus diuiditur in pꝛologum ꝛ tractatuz.
❡Pꝛologus iſte continet duo capitula.
❡Caplm̄ pꝛimum huius pꝛologi: quod eſt pꝛohemium.

Quando ventil
lata fuit ſuper me voluntas p̄
nobilem pꝛeceptum ex parte no
bilis domini Audelach Sem-
pſe a mirelmomini de marocho
pꝛo conſilio ſuoꝛuz philoſopho
rum Auoſait ꝛ Auenchalit: ꝛ p̄-
cepit mihi compilare vnū libꝝ
in quo contineretur tota ſcientia
medicinalis in arabico que affir
maret ꝛ indicaret intentiones pꝛioꝛum auctoꝛum: que carū
eſſent retinende: ꝛ que dimittende: tunc declinaui virtutes
meas ad ſuū p̄ceptum. et augmentaui eas ad ſuū ſeruitiuz:
ꝛ cōpilaui iſtū libꝛum vl'em ꝛ vocaui nomē ſuum colliget:
eo q̄ incepi in eo oꝛdinē doctrine a rebus vniuerſalibus. et
ab illis procedam quouſqꝫ deueniam ad particularia: ſicut
ſit in doctrina trium ſpērum compoſitionum: ſm̄ qđ eſt de
claratum ſupꝛa pꝛimo phyſicoꝝ: ita feci in iſto libꝛo: q̄ ego
p̄mo ꝯſideraui cōpꝛehendere vl'es regulas huius ſcie. et po
ſtea intēdi ire ab illis ad mēbꝛa ſua: et ad partes ſuas i vno
alio libꝛo: quē ꝯponam ſi placebit deo: ideo vocaui ip̄m col
liget. ❡Adhuc elegi in oꝛdine hui⁹ libꝛi aliū oꝛdinē q̄ꝫ ele-
gerint alij auctoꝛes in ſuis libꝛis. et iſte eſt ille oꝛdo qui eſt
magis ꝯueniēs in doctrina hui⁹ ſcie. Et ſcias q̄ aliquis nō
poterit ſtare ſup̄ finē huius libꝛi: nec intelligere maioꝛē par
tem eius: niſi ille qui legerit tm̄ in logica q̄ ipſe poſſit ad mi
nus cognoſcere modos trium demōſtrationum. Adhuc ne
ceſſe eſt q̄ ipſe ſit de illis q̄ vſi fuerint aliquid ſcire in radici
bus nālium ſciaruz. Et ſi nō erit de aliq̄bus iſtoꝝ nō ſolum
erit priuat⁹ a certitudine intētionis hui⁹ libꝛi ꝛ ab vtilitate
eius. ſed eueniet ei ab eo magnū nocumentū: eo q̄ cū abho
minabit̄ et deſpiciet. Et qñ abhominabit̄ iſtum: ſcias q̄ ab
hominabit̄ veritatez huius ſcie. Et diuiſi eū in ſeptem par-
tes: et q̄ꝫlibet eius partē poſui p̄ vno libꝛo. Et nō expectes a
me q̄ ego diuidam partes ſuas ad numeꝝ capl'oꝝ: neqꝫ q̄
appꝛopꝛiē vnicuiqꝫ rei caplm̄ p̄ ſe. q: in illa re vanagloria-
ti ſunt ſapientes hiſpanie andaluſij. et maioꝛ pars pꝛeteri-
rū auctoꝝ. Sed pater phie non vanagl'iatus fuit in facien-
do hoc in maioꝛi parte libꝛoꝝ ſuoꝝ. Et foꝛte qđ induxit eos
ad faciēdum hec fuit debilitas diſcretiue ſcholariū. Sed il
le qui habebit virtutē diſcretiuam ſanam cognoſcet in vno
quoqꝫ libꝛo differentias rerum p̄mas ꝛ ſecundas. et diui-
det vnam rē ab alia ſm̄ q̄ videbitur ei magis conueniēs in
hoꝛa legendi. ꝛ qui voluerit diuidere eos ad paruas partes
vel ad capitula faciat et nominet ea ſicut vult.

❡Capitulum. ij. Quod eſt de diſtinctione libꝛoꝛum.

PRimus liber tractat de anotomia. et nō
m'tiplicabo in eo: eo q̄ non p̄
mitto dicere rē nouam i eo q̄ non ſit dcā p̄ alios
auctoꝛes qđ tm̄ p̄mitto facere in alijs libꝛis: q: in
eis renouabo verba q̄ non ſenſerunt antiq̄ medici et qui an
te me trāſierūt. ꝛ pꝛobabuntur a radicibus ſciarum nāliuz.

Secundus liber nominat̄ liber ſanitatis. i iſto
diffiniet̄ ſanitas vera diffinione: et
narrabit ꝯpl'onem et ꝯpl'ones oium membꝛoꝝ cōſimiliuz ꝛ
officialiū. et narrabit oēs opationes eoꝝ. et per quā viā ha
bent agere eoꝝ opatiōes. et pati ſuas paſſiōes. Et narrabit
oēs ſpēs ſanitatis cuiuſlibꝫ mēbꝛi p̄ oēs cauſas quatuoꝛ.
Et narrabit oēs ſpēs v̄tutū coꝛpis humāi et q̄d ſint et q̄uo
ſint. et ſitū eaꝝ. ſm̄ ſniaꝫ Ariſt. et Ga. bꝛeuiter. Et in iſto lo
co cadet memoꝛia diſputatiōis ſuper duo ſpermata: q̄ eo-
rum eſt pars embꝛyonis. et qđ nō. et cuius loco ipſa ſtāt em
bꝛyoni an p̄ māꝫ an p̄ foꝛmā. Et narrabit de virtute pꝛimi
motoꝛis q̄ eſt in coꝛpoꝛe motu volūtario. q̄d eſt et vbi eſt ꝛ ſi
tus eius an in neruo an in lacerto. Et narrabit de motu pe
ctoꝛis et pulmonis. et diuiſionez que cecidit inter auctoꝛes
p̄oꝛes ſup̄ ſniaꝫ. G. et remouebit dubia. Et narrabit bꝛeuit̄
nām aeris tēperati. Et de nā quatuoꝛ tēpoꝛum anni. et qua
lis tēpantia eſt illa que dicitur in vere.

Tertius liber dicit̄ liber egritudinū. et ibi diffiniet̄
egritudo: ꝛ narrat ſpēs egritudinū ſimpli
ciū. Et mēbꝛa conſimilia et officialia. et ponit vnoquoqꝫ
eoꝝ oēs quatuoꝛ cās vl'es ꝛ ēt d̄ p̄ticularib⁹. Et poſtea nar
rat oēs ſpēs egritudinū ꝯpoſitaꝝ q̄ ſunt in mēbꝛis. Et po-
nit cauſas eaꝝ ſm̄ iſtā eādē viā p̄dictā. Et narrat oīa acci-
dētia que ſup̄ueniunt ſup̄ eoꝝ opatiōes in diminutione aut
in debilitate. Et ponit cās iſtaꝝ reꝝ p̄lixe. ꝛ i iſto loco cadit
diffinitio doloꝛis. ꝛ q̄ ſunt cāe ei⁹ ꝛ quot. ꝛ h̄ addimus v̄ba
ſup̄ ſniam. G. in h̄ multū neceſſaria. Et narrat oīa acciden
tia ſenſuum ꝛ virtutum. ꝛ ponit cauſas ſm̄ ſniam Ariſto.

Quartus liber nominatur liber ſignoꝝ: ꝛ narrat
oēs ſignoꝝ ſpecies ſignificantiū ſupꝛa
ſanitatē cuiuſlibꝫ mēbꝛi per ſe i mēbꝛis ꝯſimilib⁹ ꝛ officia
libus ex parte operationū eoꝝ. Et narrat ſuper oēs ſpecies
ſignoꝝ ſignificātiū ſup̄ oēs egritudines cuiuſlibet membꝛi
per ſe. Et ſigna accidentiū eoꝝ ex parte operationum ip̄oꝝ
ſm̄ ſententiā Ariſto. Et hic cadit diffinitio ſigni. Et narrat
ſigna dominij cuiuſlibet humoꝛis i coꝛpoꝛe hoīs ſm̄ ꝯpl'o
nem p̄p̄am nālem tali coꝛpoꝛi. ꝛ narrat ſigna cuiuſlibꝫ egri
tudinis ꝛ cuiuſlibet accidētis q̄ ſup̄uenīūt coꝛpoꝛi ex cauſa
aeris circūdātis ſꝫ dictū Hy Et narrat viā ſignoꝝ ſignifi-
cantiū ſup̄ egritudines magnas ex p̄te paruaꝝ anticipan-
tiū: aut ex p̄te accidentiū et narrat ſigna ſignificantia ſuper
ſanitatē ꝛ ſup̄ egritudinē vl'em ꝛ p̄ticularez ex p̄te pulſus et
vrine et narrat ſigna ſignificantia ſup̄ egritudines q̄ ꝯtinēt
totū coꝛpus. ſicut febꝛis et ſilia et dat cauſas eaꝝ. et icipit a
febꝛe diei: et narrat oēs modos criſis et veros et falſos bo-
nos et malos. et t̄pa earum et cauſas eaꝝ eē et dies eaꝝ eſſe
et earū p̄uationis. Et hic reddit̄ cā quare medici dicūt q̄ ſi
ēt veniat criſis i dieb⁹ ꝯuerſiōis ip̄a ē v̄a apđ eos dū nō ve
niat i die cretico ꝯueniēti illi egritudini: et hic cadit iq̄ſitio ſi
ſtelle ſunt cāe in opationibus coꝛpoꝝ inferioꝝ aut non. ꝛ ſi
ſunt cā vtrum ſunt cā p̄pinqua vel remota. Adhuc igit̄ ſi
aſtronomia ē neceſſaria ſcientie medicinarū an nō. Et nar
rat ſigna criſiū ex p̄te rei exeuntis a coꝛpe. aut ab eo q̄ videt̄
ab opatiōib⁹ coꝛpis nigri. Et narrat ſigna ſignificātia ſup̄
quāſꝫ egritudinē mēbꝛoꝛum iterioꝛum. Et narrat ſigna ſi-
gnificātia ſup̄ egritudinē ex p̄te rei exeuntis a coꝛpoꝛe exitu
accñtali. ꝛ nāli. Et ponit differētias q̄ ſunt iter fluxū q̄ acci
dit p̄ egritudinē mālē q̄ ſup̄uenit vni mēbꝛo aut pl⁹ q̄ꝫ vni
et fluxū q̄ accidit p̄ egritudinē vl'em q̄ ſup̄uenit mēbꝛis. Et
narrat opinionē plurimoꝝ q̄ trāſibant de vna medicina ad
aliam in vna medicatiōe alicui⁹ egritudis. Et q̄re p̄bāt di-
uerſas medicinas ſup̄ eādē egritudinē. ꝛ hic exēplificabo ex
empla ꝯueniētia. ꝛ ſentētiabo ſup̄ ſniaꝫ cui⁹ ē alias ſup̄ ſe-
curioꝛē viaꝫ. Et narrat oīa ſigna per q̄ certificatur nobis in
egritudie cuiuſlꝫ mēbꝛi. q̄ eaꝝ ē mālis. ꝛ q̄ non: ꝛ iſta res eſt
ml'tū declarāda. eo q̄ ē ml'tū neceſſaria ad cogſcēdū medico

Quintus liber noiat̄ liber: medicinaꝝ ꝛ ciboꝛum.
In p̄mis diffinictur i eo qđ q̄d ē cibus
ꝛ q̄d ē medicina ſm̄ ſniaꝫ Ariſto. ꝛ. G. et narrabo naturaꝫ
cuiuſlꝫ iſtoꝛū. et eoꝝ vl'em opationē in coꝛpe hūano. et etiaꝫ
p̄ticularē et p̄ quē modū operantur in coꝛpe. et numerum
ſuaꝝ p̄cipaliū v̄tutū. ꝛ q̄ ipſaꝝ operat̄ p̄ ſe ꝛ q̄ p̄ accidens: ꝛ
ꝛ q̄ virtus eaꝝ eſt appꝛopꝛiata ſolū vni membꝛo: ꝛ q̄ plus q̄ꝫ
vni. ꝛ que ſunt illa mēbꝛa. Et narrat quas opatiōes ip̄a fa
cit ex p̄te qualitatis: ꝛ quas ex p̄te materie: et quas ex parte
foꝛme ſpecifice: ꝛ ponit cām iſtoꝝ ſm̄ ſniam Ariſto. Et nar-
rat quō dicunt̄ cibus ꝛ medicina tēperati ꝛ diſtemperati ſꝫ
Ariſto. Et narrat que via ē magis vera in cognitione eoꝛuꝫ
an via ſilogiſmi demōſtrationis: an via exp̄imenti: et ſi ſolū
vnū iſtoꝝ ſufficit in arte: aut ſi ambo ſunt neceſſaria. Et nar

rat lōgo ſermone oēs regulas cōpoſitionis et neceſſitatē ei⁹:
⁊ modi illarū regulaꝝ incedunt ſm ſniam antiquoꝝ ⁊ frā-
gā verba Jacobi alkindi q ſe voluit oñdere ſicut pħm qñ
locutus fuit in gradibus compoſitionis. Et declarabo v-
ba. Ga. in hoc ideo q: ſunt multum confuſa hec.

Sextus liber noiat liber ɔſuationis ſanitatis. In
pmis declarat verba. G. in regimie illius
q hȝ tēpatā ɔplōnē. Et poſtea narrat ſpēs pparationū mā
liū al'. nāliū al'. ɔplōnaliū al' vliū pmas ⁊ ſecūdas q̄ inueni
unt in idiuiduis. Et dabo cām quare inuenit q in facien-
do ɔueniens nō eueniet q̄ſitū. ſ. q nos aliqñ regem⁹ vno ⁊
eodē regimine in eodē tpe: ⁊ in vna etate. ⁊ in eodē climate
duo corpa q̄ erūt ambo cōia in pdictis reb⁹ in eoꝝ pparati
one māli ſup eandē pparationē tēperātie. ⁊ erit iſtud regi-
mē pportionatū ⁊ ɔueniēs pparatiōi q̄ iuenit in ambobus
eoꝝ: ⁊ cū h toto nō eueniet q̄ſitū equalr: ſȝ i vno ɔplebit ⁊ in
alio dficiet. Et ſilr iueniem⁹ corpa q̄ regunt cōtrario regimi
ne ɔueniētie pparatiōis eoꝝ: ⁊ ſanitas eſt ɔpleta i eis ⁊ diu
viuūt. Et h frāgā vba dicentiū q illi q regunt ſm pceptuȝ
Ga. hñt lōgā vitā penit⁹. Et narrat iuuamētū aeris ⁊ eius
nocumētū ſm diuerſitatē ɔplōnū ⁊ iuuamentū exercitij et
ſpēꝝ ſuaꝝ: ſm q ɔuenit vnicuiqȝ mēbro. ⁊ iuuamentū bal
nei ⁊ ſpēꝝ ſuaꝝ: ⁊ iuuamētū ſomni ⁊ vigilie ⁊ nocumētū ſuū
Et narrat ɔſeruationē ſanitatis i vnaquaqȝ ſpē ɔplōnū ſa-
nitatis q̄ eſt pñs eis. Et icipit i regimie illi⁹ q hȝ ēperatā cō
plōnē cui⁹ mala ɔplō eſt i fieri: ⁊ iſte ſmo ſilat multū pmo
hui⁹ libri ſȝ ponunt i eo vba noua bona ⁊ vtilia. Et narrat
regimē male pparatiōis manifeſte. ſ. plus laboris q euenit
pmū a ſe: nō p accñs niſi pp egritudinē anticipātē. ⁊ ponaȝ
differētiā q̄ eſt iter h regimē ⁊ regimē laboris q eſt anticipa
tus ab egritudine vel ab accñti manifeſto. ⁊ h pcedā i regi
mine attractiōis maloꝝ humoꝝ facto a corpore ad vnū mē
brū aut ad plura: aut intus: aut extra qua de cā ipm eſt pre-
paratū ad mala apata. ·Poſtea loquar breuiter in conſer-
uatione corporis ⁊ defenſione eius a corruptōe aeris.

Septimus liber noiat liber medicatiōis egritu
dinum: ⁊ narrat medicationē et re
motionē accñtiū: ⁊ iſte ē ordo ſuuſ. In pmis narrat vias me
dicatiōis egritudinū q̄ ſupueniūt mēbris conſilib⁹ ſiue ſint
māles ſiue nō māles. Adhuc narrat medicationem egritudi
num q̄ ſunt in mēbris officialib⁹ p eādeȝ viā qua narrauit i
cōſilibus. ⁊ facit lōgū ſermonē d hoc. Et intrat ſermonem
tractatus remotiōis malitie ɔplōnis mālis ⁊ imālis. et tra-
ctatus multaꝝ differētiaꝝ q̄ poſuit in regimie ⁊ medicatio-
ne male ɔplōnis iuuenis: ⁊ male ɔplōnis ſenis qñ elongati
ſūt a ſuis gradib⁹ nālib⁹ qūo dbeāt reduci ad ipos cū gradi
b⁹ ɔrietatis: ⁊ quot ſunt grad⁹ ɔrietatis pprij vnicuiqȝ ipſo
rū: ⁊ i h loco itelliget reprobatio ſup h qd dicit. G. in hoc:
⁊ narrat modus graduū ɔrietatis: cū nos faciem⁹ regimen
pprīū in vnoqqȝ mēbro cā reducēdi ipm ad ppriā ſuā tem
perantiā qñ ab ea exierit. et ēt h reprobabit ſnia Ga. i hoc
manifeſte. Et narrat modos eūonis p fl ōmiaȝ et farmaciā
ſm corpus egruȝ. ſ. qd corpus eſt eis ɔueniēs ⁊ qd nō ⁊ qd
tempus et que etas. Et qd eſt ɔueniēs ſolū vni et qd ambo
bus. et qd eſt puatū ābobus et alias differētias ſilēs iſtis.
Et h etiā manifeſtabit regimē pgnātiū. et modi actionū p-
tis oppoſite. et itētio h⁹ ſmōis erit multū nobil'. Et narrat
vias medicatiōis et in oibus febrib⁹ acutis et putridis bre-
uiter. et narrat vias medicatiōis male cōplōnis mālis ſup-
uenientis alicui membro ex mala mā accñte vel attracta vel
currente ad ipm. Et intēdo in h ſmone i medicatione oiuȝ
ſpēꝝ apatum. q̄ generant in mēbris iterioribus et exteriori
bus. et in qua nos debemus flōmare ſibi. et i qua nō. et i q̄
nos debem⁹ repcutere et i qua ñ. et qb⁹ repcuſſiuis. et i qua
mā: et in quo tpe egritudis. et narrat meditationē egritudi-
nū diſſolōnis ɔtinuitatis iter et ex̄. ex cā interiori et ex cā ex
teriori. et oium vulneꝝ et pcuſſionū. et cadit in h loco medi
catio egritudinū pulmōis et fixuraꝝ venaꝝ et arteriarum et
apoſtematū neruorum et egritudinum diſ locationis.

·Incipit primus liber qui eſt de anotomia. et eſt cōtinēs
capitula trigintaquinqȝ.

·Cap. i. Quod eſt de diffinitione medicie et diſtinctione.

Atentio mea in hoc tractatu eſt
tradere in arte medicine
ne ſummas ſufficientes per viam breuem:
vt ſit ianua et introitus deſiderantibuſ per
fici in partibus artis. et vt ſit memoria om
nib⁹ qui queſiuerūt ipaȝ et ſciuerūt cogni
tionē eius. Et ſtudebimus loq in plibus verba ɔcordantia
veritati q̄ȝuis ɔtrarient opionib⁹ antiquoꝝ auctoruȝ iſtius
artis. Et dicim⁹ q ars medicine ē ars opatiua exiens ex pn
cipijs veris: in qua q̄rit ɔſeruatio ſanitatis corporis hūani
⁊ remotio ſue egritudinis ſȝ q pl'e fuerit in quolȝ corpore.
qd eſt q: finis artis iſtius nō eſt ad ſanandū oio ſed ad faciē
dum illud qd pōt fieri ⁊ in quātitate ɔuenienti ⁊ tpe ɔuenie
ti: ⁊ poſtea expectari dȝ finis ſicut ē i arte nautaꝝ: et in regi-
mine exercituum. Et quia artes practice inquātū ſunt artes
cōtinent tria. ·Primū eſt ſcire loca ſuoꝝ ſuboꝝ. Scdȝ eſt ſci-
re finem q̄ſitū ad adducendū ipm in locis ſubi. Tertiuȝ eſt
ſcire iſtrumēta cū qbus valeam⁹ ducere finē illū in locū illi⁹
ſubiecti. Ideo ex neceſſitate ars medicie primo diuiſa eſt in
iſtas tres partes. In prima parte q̄ eſt ad ſciēdum loca ſubi
faciemus ſcire mēbra ex qbus ɔpoſitū eſt corpus humanuȝ
ſimplicia ⁊ cōpoſita: ⁊ hūores ⁊ ſpūs. Et q: finis hic pinten
ti et q̄ſiti ſunt due ſpēs. ſ. conſeruare ſanitatem et remouere
egritudinē. eſt adhuc iſta pars diuiſa in duas partes: vna ē
in qua faciemus ſcire quid eſt ſanitas in oib⁹ rebus ſuſten-
tātib⁹ ipaȝ: et ſunt q̄tuor cāe. ſ. mā: efficiēs: formalis. et fina
lis. et i oib⁹ eaȝ ɔſequētib⁹. altera ē i qua faciemus ſcire qd
eſt egritudo in oibus ſuis cauſis eam conſequentibus. Et
q: non eſt ſufficiens ſcire qd eſt ſanitas. et quid eſt egritudo
ad cōſeruandū vnuȝ et ad remouēdū aliud. diuiſa ē adhuc
iſta in duas alias partes. In vna faciemus ſcire qualr ſani
tas ɔſeruat ⁊ in altera qualr egritudo remoueat. Et q: nec
ſanitas nec egritudo ſunt per ſe note. Ideo in prima obuia
tione fuit neceſſe nobis cognoſcere ſigna que ſunt ſigna ſa-
nitatis ⁊ egritudinis: ⁊ ideo: iſta pars adhuc eſt vna ptium
iſtius artis: ergo diuiſa ē ſcientia iſta i ptes. vij. magnas.
In pria qdem narrabimus mēbra hois ſup q̄ teſtificat ſen
ſus. ſ. ſimplicia ⁊ ɔpoſita ⁊ humores ⁊ ſpūs. In ſcda facie-
mus ſcire ſanitatē ⁊ ſuas ſpēs ⁊ ɔñtia. In tertia egritudineſ
⁊ ſuas ſpēs ⁊ accñtia ſua. In quarta ſignificatiōes ſignificā
tes ſup ſanitatem ⁊ egritudinem. In qnta inſtrumenta que
ſunt cibi ⁊ medicie. In ſexta viā ɔſeruationis ſanitatis. In
ſeptima ingeniū remotionis egritudinuȝ. Et intendimus h
hic ordinare ſm iſtam diuiſionē eo q hec diuiſio ē ei ſubie
cta. Et q: vna reꝝ quas artes ſpeculatiue recipiunt ab alijs
ē loca ſubti ⁊ pncipia ſiue ſint illa loca ſubti a pncipijs no
tis p ſe: ſiue ſint a rebus quaꝝ declaratio fit ab alia arte. oȝ
nos cognoſcere in primis artes a qbus recipit hec ars plin
ſuoꝝ principioꝝ. deinde redibimus ad loquendū de qualȝ
ſupradictaꝝ ptiū. Et dicamus q aliqd huius artis eſt ſpe-
culatiuū. ⁊ illud eſt eius ſcia nāliſ. ⁊ aliqd eius ē practicale ⁊
pars practicalis ē ars medicinarum experimentalis. et ēt il
lius ē ars anotomie. Sȝ theoricalis plurimum ē accepta a
cauſis ſanitatis ⁊ egritudinis: ⁊ maxime a cauſis multum
remotis: ſicut ſūt elementa: ⁊ ſil'ia. Et ab arte medicie expi-
mētali diſces cognoſcere virtutes pluriuȝ medicinaruȝ. qd
eſt: q: res quā ɔprehēdimus per viā expimentalē ē pauca
valde ɔparatione eius qd ncāriū eſt nobis in hoc. Sȝ via
artis medicinalis rōciatia eſt ad dandū cauſas rerū q̄s no
bis inuenit ars medicinalis experimētalis: ⁊ hec ars ab ar-
te anotomie recepit multas partiū ſui ſubiecti. Et quia arti
fex artis inq̄ȝtum eſt artifex illius artis non pōt cognoſcere
pncipia recepta in illa arte q̄ȝuis ſciat illa. neſcit eniȝ ea ni
ſi inq̄ȝtum eſt artifex alterius artis. iō opȝ eū recipe illa pn
cipia artis ſue ab illo loco in quo ſunt magiſ nota. Et maxi
me pncipia quoꝝ oēs partes ſciri nō poſſunt ſm certitudi

nem ſic eſt experientia medicinaꝝ: Et ideo de parte huius ar-
tis dixit. Hy. ꝙ vita hoīs ē breuis: q̄ñ dixit: vita breuis ars
vero lōga. Qꝛ pars que eſt per viā experimētaleʒ nō eſt in ip̄a
breuitas: ⁊ ita eſt i hoc noſtro tp̄e in plibuſ membris que ap
parēt ꝑ viā anotomie: eo ꝙ hec ars iam ē āmiſſa. Et debes
ſcire ꝙ artifex ſcie nālis cōicat medico: eo ꝙ corpus huma
nū eſt vna partiū locoꝝ ſubiecti naturalis. Sʒ diuerſificāt
ad inuicē i hoc: qꝛ iſte ꝯſiderat ſanitatē ⁊ egritudinē inquā
tum ſunt entia naturalia: ⁊ medicus ꝯſiderat ea inquantuʒ
appetit cōſeruare vnum ⁊ remouere aliud. Et ideo neceſſa-
rium eſt medico poſtq̄ʒ ſciuerit ſummas que aggregate ſūt
in hac arte ſtudium lōguʒ. ⁊ poſtea poterit in ipſa inuenire
accñtia in materijs que ſunt impoſſibilia ſcribi. Et medicꝰ
q̄ñ fuerit ſolicitꝰ in operationibus iſtius artis erunt firma
ta in ipſo ꝓncipia experimentalia ꝑ que poterit inuenire i ma
terijs illas ſummas: ſicut eſt in artibus mechanicis ⁊ cogi-
tatiuis. Et Ariſto. appropriat hāc artem iter artes mecha-
nicas in virtute. Et ex hoc manifeſtū eſt ꝙ res dicta in dif-
finitione medicine que eſt cognitio ſanitatis ⁊ egritudinis ⁊
reꝝ ꝓportionatarum eis: ꝙ non eſt diffinitio vera: eo ꝙ di-
miſit in eā differentiā ꝑ quā cognoſcit differre ſpeculationē
artificis huius artis a ſpeculatiōe artificis nālis ſcie. Et ad
hoc non attendas ei de quo dixerunt ꝙ non eſt ſanitas nec
egritudo. q̄ñ non ē inter nocumentuʒ opationū ſenſibiliū ⁊
innocumentū earūdē mediuʒ. nec ē variatio niſi ſm plus ⁊
minus. ⁊ non ē medium inter duo contraria ita ꝙ ſit aliqđ
illorum in parte abſqꝫ parte in qua ē aliud nec in tp̄e abſqꝫ
tempore in quo ē aliud. ⁊ ē manifeſtum ſecūduʒ ꝙ dictum
ē in ſcientia ſpeculatiua. Et poſtq̄ʒ narrauimus intentioneʒ
iſtius artis ⁊ partes ſuas. ⁊ viam ſpeculationis in ipſa ne-
ceſſe ē nobis loqui ſuper vnamquamquam partem eius.

Cap. ij. Quod ē de anotomia membrorum in vli.

Articule que teſtificant ſuꝑ ea ſenſus in corpore
humano ſunt ſp̄es due. vna ē membrorum con
ſimilium. Verbi gratia hec diffinitio iſtius par
ticule. ⁊ diffinitio totius iſtius ē diffinitio vna:
ſicut ſunt oſſa caro: ⁊ eo ꝙ quelibet pars carnis de neceſſita
te ē caro. quelibet pars oſſis ē os. Et ſecunda ē membrorū
compoſitorum quorum partes non aſſilantur partibus: ſi-
cut manus que compoſita ē ex carne ⁊ oſſe muſculo ⁊ chor
da. Et mēbra ſimplicia ſūt oſſa. ⁊ muſcli. ⁊ chorde. et nerui
⁊ ligamenta. et caro et aſſungia. ſeu pinguedo. ⁊ cutis et vil
li ⁊ ſanguis ⁊ flegma: ⁊ melācholia ⁊ cholera. et ſpiritus: ⁊
iſte ē vapor perceptus in corde ⁊ in cerebro. Et nos incipi-
mus nunc in rememoratione mēbroꝝ ꝯſimilium ſeu ſimpli
cium ⁊ poſtea in rememoratione compoſitorum.

Capitulum. iij. Quod eſt de oſſibus capitis.

Sſa capitis abſqꝫ dentibus ſunt oſſa. xxiij. ſex
quorum appropriata craneo: ⁊ loca in quibꝰ con
iunguntur oſſa in craneo vocata ſunt in lingua
arabica aſoan: ⁊ oſſa. ix. in mandibulis ſuperio-
ribus ⁊ in auribus ⁊ duo in mandibulis inferioribꝰ. ⁊ vnū
qđ nominat gethet: ⁊ hoc eſt os qđ eſt ſub craneo qđ diui-
dit inter ip̄m ⁊ ſupiores mādibulas. Et oīa hec oſſa coniū
gunt ſil ꝯiūctione ſeratili q̄ noiat in arabico deraraſi: preter
duo oſſa inferioris mādibule: q̄ ꝯiūgunt ꝯiūctiōe nodatili.

Cap. iiij. Qđ eſt de dētibꝰ ⁊ oibꝰ oſſibꝰ totius corporis.

Entes ſunt in vnaquaqꝫ mādibula. xvj. q̄ꝝ duo
anteriores nominati ſunt duales: ⁊ i arabico no
minātur thomaʒ. Et duo alij ex vtroqꝫ latere ſu
periori ⁊ inferiori nominantur quadruales: et in
arabico rabiathan. Et duo ſuperiores ⁊ iferiores ex vtroqꝫ
latere dicuntur caniculares. Et quinqꝫ ex vtroqꝫ latere. ſ.
dextro ⁊ ſiniſtro nominantur molares. Sed aliquibꝰ de nu
mero molarium deficit vnus: ⁊ ſunt tantum quatuor: ⁊ radi
ces ⁊ molarium ſuperioris mandibule ſunt tres ⁊ aliquibꝰ
quatuor: ⁊ radices molarium mandibule iferioris ſunt due
⁊ vnaqueqꝫ radix alioꝝ dentiū eſt cuiuſ libet vna. ergo iaʒ
inueniemus ꝙ oſſa capitis ſunt oſſa. 55. Et cōiunguntur i
capite apud foramē qđ eſt in ipſo in poſteriori parte ſpōdi-
lis colli: ⁊ ſunt ſpōdilia. vij. ⁊ ſunt ꝑforata ex vtroqꝫ latere: ⁊
ſpōdilia nuche cōiungūt cuʒ ipſis: ⁊ ſunt. xvij. ⁊ dicit de. xij
ipſoꝝ q̄ ſunt ſpondilia anterioris pectoris: eo ꝙ ibi finit eo-
rum terminus: ⁊ qnqꝫ eoꝝ ſunt ſpondilia noiata in lingua
greca adimiſos: ⁊ in arabico alkthan. ergo inuentū eſt ꝙ nu
merus oium ſpōdiliū craneo a capite vſqꝫ ad os nominatū
hagit ſunt ſpōdilia. xxiiij. Sʒ aliq ſunt q habēt vnum plus
hoc eſt. xxv. Et aliq ſunt q habent vnū minus ſcilicet. xxiij.
Et huic ſpondili inferiori cōiungit os nominatum hagit: et
iſtud cōpoſitū ex particulis tribus q̄ ſunt ſilia ſpondilibus:
⁊ in hoc adhuc cōiungit. ſ. in oſſe hagit in iferiori ꝑte ipſiꝰ
os nominatū cauda. Et ip̄m cōpoſitū ē ex tribꝰ pecijs ſiue
partibus. Et tertia pars iſtius ē vera cauda: et eſt quaſi os
cartillaginoſum. Et hec oīa ſpōdilia cōiungunt cōiūctione
qđ cōiungit cū ipſo ligat duabus ab adeptiōibus vel addi
tamentis exeuntibus a craneo: ⁊ itrant in duobus foramini
bus ſpondilis ꝓmi. Et cōiūgunt ex vtroqꝫ latere oſſis ſpon
dilis hagit oſſa duo ex vtroqꝫ latere vnū: ⁊ in ipſis eſt plan
ta coxe que in arabico nominatur athaluorat ⁊ ibi pendent
teſticuli: ⁊ hec ſunt oīa oſſa partis poſterioris. Sed oſſa an-
teriora vel iteriora ex inferiori parte occipitij ſunt oſſa duo i
arabico noiata charcobatan. Et oſſa ſpatularum: et oſſa pe
ctoris: ⁊ oſſa manuū: ⁊ oſſa vmbilicalia: q̄ noiata ſunt i ara-
bico henina ⁊ oſſa pedū. Sed tharthoa ē os gibboſum ex-
terius ⁊ cōcauū interius: cuiꝰ vnum ex duobꝰ ſuis capitibuſ
iungit cum humero ⁊ cū capite brachij nominati haſeth: et
alia extremitas cōiungit in latitudinē vel in altitudineʒ pe-
ctoris in loco foraminis colli: ⁊ ideo qꝛ ſpatula eſt poſita ſu
pra dorſum eſt ampla ⁊ in ipſa coniunctum eſt caput qđ eſt
cartillaginoſum: ⁊ quanto plus appropinquat charcoe tan
to magis rotūdat: ⁊ eſt in ipſo cōcauitas q̄dā in quā ſubin-
trat caput brachij noiati aſeth. Sed oſſa pectoris cōpoſita
ſunt ex oſſibus quatuor: ⁊ in extremitatibꝰ iferioribus ſunt
cartillagines. Oſſa vero coſtaruʒ ſunt. xij. in vnoquoqꝫ late
re gibboſitates quoruʒ longiores ſunt medie: et ex iſtis ſunt
vij. coſte quaꝝ extremitas vniuſcuiuſqꝫ coniungitur poſte-
rius in ſpondilibus nuche: et in anteriori in oſſibꝰ pectoris
cum capitibus cartillaginoſis: ⁊ qnqꝫ iſtaꝝ nō coniungunt
pectori ⁊ nominant coſte poſteriores ⁊ iō quando ꝓmuntur
cedunt preſſioni: ⁊ in parte inferiori pectoris nō ē aliqđ os
niſi ſolū os vmbilicale: qđ morat inferius. Oſſa manus ſūt
xxx. oſſa. ſ. os brachij nominatum aſeth: ⁊ iſtud ē vnū exte-
rius gibboſum: iterius v̄o cōcauū: ⁊ hʒ caput vnū qđ in cō
cauitate ſpatule intrat: et alia extremitas ipſius intrat i mar
pec. ⁊ habet niſi ſpondile vnum ſimile rode quod in arabi-
co nominatur bachar: ⁊ in iſto ſubintrat extremitas oſſis
nomiati in arabico zenad ſuperior. Et oſſa zenad ſunt duo:
longitudo quoꝝ eſt a marpec vſqꝫ ad os noiatuʒ raſcht: ſed
vnū ipſoꝝ eſt paruum ⁊ vocatur zenad ſuperior: ⁊ aliud eſt
magnū ⁊ noiat zenad inferior. Et habent iſta in duabꝰ ſuis
extremitatibus ex parte raſcete additiones edificatas ⁊ com
poſitas ex ipſis ⁊ inter raſceth ⁊ ipſa eſt nodus. Et raſceht:
cōpoſitū eſt ex oſſibus octo ordinatis in duobus ordinibuſ
⁊ hec oſſa ſunt fortia abſqꝫ medulla ⁊ ſunt curuata curua-
tura: vt adueniat ſue ꝯiunctioni pulchritudo forme ad for-
mā raſcehtoꝝ. Ex quatuor ex iſtis oſſibus vel iſtoꝝ oſſium
ꝯpoſitū eſt zenad manus ⁊ tales cū vocant meſtal manus:
⁊ ip̄m coniungit radici raſcete ligaturis fortibus. Quinqꝫ
aūt digyti manus habēt oſſa. xv. qlibet digytuſ. iij. ⁊ noian
tur in arabico alſolemiaht: quoꝝ ſemper vnus. alꝰ ꝑs vnius
cōiungitur alterius parti: ⁊ ipſa coniungunt oſſibus ſolaht
ꝑ viā ligaturaꝝ fortiū: ⁊ os ꝓmū pollicis coniungit extremi
tati zenach ſupioris ligatura ampla ꝯueniente motui. Sed
oſſa pedis ſunt oſſa. xxix. ꝓncipiū ipſoꝝ eſt os teſticuloꝝ: et
eſt os exterius gibboſum iterius concauū. et hʒ extremita-
tē vnā rotunditatē ſe in ſuo aſcenſu: ⁊ noiat pomum grana
tum teſticuloꝝ. Et alia eſt extremitas iferioris partis que in
trat in foramen zenad iferioris ſiue maioris duorum zenatu

um cruris. Et duoꝝ ipſorū ʒenatuum longitudo eſt a genu
vſq; ad os calcanei:maioꝛ vero ipſoꝛum ʒenabt iferioꝛ:⁊ mi
noꝛ ʒenath ſuperioꝛ:et extremitas duoꝝ ʒenatuum tangit ſi
mul calcaneum:⁊ ibi in pede naſcunt̄ noda tria: ⁊ curuatu-
ra oſſis teſticuloꝝ in coxa flectit̄ ſeu curuatur in parte poſte
rioꝛi:⁊ in curuatura alterius oſſis foꝛaminis ʒenad maio-
ris eſt ligatura genu.et ſupꝛa eadem ligatura eſt os circula
re ⁊ ē rotundū .⁊ eſt in ipſa carthillaginitas ⁊ noiat̄ oculus
genu:⁊ ꝯiungitur in calcaneo iterioꝛi os noiatum alʒochi:⁊
in inferioꝛi parte eſt os calcanei:⁊ in iſtis duobus oſſib⁹ cō-
iungit̄ raſcebt:et ip̄m eſt cōpoſitū ex tribus oſſibus:⁊ fabri-
catum et edificatū eſt edificatiōe ſibi cōueniēti:et poſtea cō-
iungitur huic ſcibabt pedis.et ip̄m cōpoſituʒ eſt qnq;.al'.
ex duobus oſſibuſ. Et poſtea ſequunt̄ oſſa digytoꝝ que no
minant̄ ſomiabt et ſunt vnicuiq; digyto.iij.p̄ter polliceʒ q
nō hʒ niſi duo oſſa. Ergo iuentū eſt ſ̄m ſenſuʒ. Gal'.ꝙ oſſa
hois vel hoium ſunt.548.al'.248.abſq; oſſibus paruis q̄
replēt ſpacia iūcturaꝝ q̄ noiantur i arabico alamiabt:et abſ
q; oſſe carthillaginoſo qđ dicūt aliqui anotomiʒatoꝛes ꝙ
eſt in coꝛde. Et nos nō abbꝛeuiamus loqui ſuper cōpoſitio
nis foꝛmā iſtoꝝ oſſium partē parti niſi ꝓpter hoc ꝙ ima-
ginatiua in iſtis per viam eſtimationis eſt bꝛeuis et parua
compoſitione earum rerum exiſtentiuʒ in ipſis.

¶ Cap v. Quod eſt de anotomia venarum pulſatilium.

Ene ſenſibiles ſunt duaꝝ ſpēꝝ.ſ.pulſatiles ⁊ nō
pulſatiles. Sed pulſatiles cōpoſite ſunt ex dua-
bus tunicis pꝛeter vnam:et vnaqueq; eſt ſiliſ al
teri niſi ꝙ contextura interioꝛis tunice tendit in
latitudinem.et iſte ſunt foꝛtioꝛes.et contextura exterioꝛis tu
nice tendit in longitudinem. Et iſte vene apparent p viam
ſenſus ꝙ exeūt a coꝛde:niſi qꝛ exeūt a cōcauitate ſiniſtra : eo
ꝙ pp̄ pꝛopinquitatē concauitatis dextre epati neceſſe eſt vt
ſit ſtudioſum coꝛ vt attrahat nutrimentū ab eodē.ſ. ab epa
te. Et ille q̄ exeunt a cōcauitate ſiniſtra ſunt arterie due:vna
quaꝝ eſt minoꝛ altera ⁊ hʒ vnā tunicā tm̄:et illa eſt ſubtilioꝛ
.ſ.maioꝛi arteriaꝝ hn̄tium tunicas duas:et minoꝛ habens
vnā tm̄:hʒ eā tm̄ eo vt ſit leuis ⁊ mollis ad extendendum ⁊
adunādum ſe.et ad attrahendū aerē.et ad expellendum fu-
mū vapoꝛoſuʒ:et eſt amplioꝛ vt adueniat ab ipſo ad pulmo
nē ſanguis ſubtilis vapoꝛoſus pꝛopinqu⁹ digōni ad perfici
endū ſe:eo ꝙ id quod nutrit pulmonē eſt coꝛ ⁊ qꝛ ſtat pꝛope
ip̄m fert vel p̄ſtat ei caloꝛē digeſtiuum et ſuauē. Et ad hoc
magis ꝙ mēbꝛū pulſans in ipſo eſt membꝛū leue et vocat̄ in
arabico ſerint.et nō curat̄ vt noceat ei:et vena iſta itrat pul
monem.et diuiſa eſt in ipſo diuiſione iam dicta: et vocatur
arteria tauridi. Sʒ alia ē maioꝛ magnitudinis maioꝛis val-
de alterius. Et nominatur in ligua arabica.alaboꝛ. Et qn̄
hec vena aſcendit ramificāt̄ ab ipſa duo rami:minoꝛ iſtoꝛū
tendit ad cōcauitatem dextrā duarū concauitatum coꝛdis:
maioꝛ autem circulat̄ circa coꝛ.et poſtea ſubintrat in ipſo.
et diuidit̄ in eodē. Et illud qđ remanet poſt ramificationes
iſtoꝝ duoꝝ ramoꝝ diuidit̄ in partes duas.maioꝛ eaꝝ deſcē
dit verſus iferioꝛē partē coꝛpoꝛis:et minoꝛ i ſuperioꝛi coꝛpo
ris.et pars q̄ tēdit in ſuperioꝛi parte coꝛpoꝛis.diuidit̄ ab ea
dē cū aſcēdit in lateribus duobus in ramos tāgentes mem
bꝛa exiſtētia ex oppoſito eoꝛūdē.⁊ qn̄ erit verſus aſcellā exit
ab eodē ramus vnus cuʒ vena q̄ nō pulſat tendens vſq; ad
manū in diuiſione.al'.et indicē eiuſdē. pꝛima diuidit̄ ab eo
dē. et iungunt̄ ab eodem rami parui in lacerto exterioꝛi. et
interioꝛi bꝛachij noiati aſcebt:et cū h̄ ſunt ꝓfundati et ſepul
ti. Et qn̄ iungit̄ ad latus marpech aſcēdit ſupꝛius modicuʒ
et eius pulſatio apparet i hoc loco in pluribus coꝛpoꝛibus
et vadit de ſubtus aſcēllā.et tāgit eā donec deſcēdit aliquā
tulū a marpech. Et poſtea ꝓfundat̄ ꝓfunditate.et ramificā
tur ab eodē rami ad modū capilloꝝ.et ipſi cōiunguntur in
lacertis bꝛachij noiati cahat donec occupent locuʒ magnū
bꝛachij. Et poſtea diuiditur in duas partes quaꝝ vna ten-
dit ad raſceth vadens vſq; ad ʒenach ſuperi⁹. Et hec eſt ve
na q̄ palpat̄ a medicis. Et alia tēdit adhuc vſq; ad raſceth
et vadit vſq; ad ʒenabt inferius.et h̄ eſt mioꝛ iſtaꝝ . Et hec
diuidit̄ in palma man⁹.et aliqbus apparēt pulſationes in
ſupꝑficie palme man⁹. Et qn̄ h̄ particula ſupꝛioꝛ iūgitur i lo
co tranſitus diuidit̄ in duas ptes alias.vna quarū trāſit ve
nā ꝓfundatā q̄ nominat̄ in arabico gedebg.et aſcendit ſu-
perius donec itret in craneo.et ꝯiungunt̄ ab eadē in ſuo iti
nere rami intrantes in membꝛoꝛū ꝓfunditatib⁹ exiſtentibuſ
ibidem. Et quando intrat craneū diuidit̄ ibi in multas di-
uiſiones.et tunc edificat̄ ab eiſdē res nomiata tela q̄ exten-
dit̄ ſupꝛa cerebꝛū. Et poſtq̄ʒ ē diuiſa coadunat̄ ⁊ pꝛofunda
tur.et tandē exeunt ab hac tela vene due equales in magni
tudine ſicut erat an̄ diuiſionē et conueniūt ad coꝛpus cere-
bꝛi et diuidunt̄ in ipſo ſʒ vna iſtaꝝ. et ē mioꝛ aſcēdit ſupꝛa
ſupꝑficiē faciei ⁊ capitis.et partit̄ ſup mēbꝛa ibi exiſtentia ex
aliqbus apparent pulſationes in hac pte poſt aures et i tē-
poꝛibus. Sed pulſatio apparet pꝛope iſtas duas venas . et
ē pulſatio pticule q̄ eſt apud venā ꝓfundataʒ.et noiat̄ hec
rama arterie ſomni. Sʒ pticula germinata a coꝛde ad infe-
rioꝛa coꝛpoꝛis tendit.p̄mo p viam rectam donec appodiet̄
ſupꝛa marpech qntum: eo ꝙ locus ſue oppoſitionis eſt ex
oppoſito loco capitis coꝛdis.et ibidem exiſtit pulmo abſq;
appodiatiōe. Demū equitant ſupꝛa ſpōdilia nuche deſcen
dendo ad inferioꝛa et ramificant̄ rami ab eodē a lateribus
vtroꝛūq; ſpōdiliū dextri ⁊ ſiniſtri ⁊ ꝯiungunt̄ membris exi
ſtentib⁹ ex oppoſito eoꝛūdeʒ. Et ramus p̄m⁹ q ramificat̄
ab ipſo eſt ramus veniēs ad pulmonē.⁊ poſt ipſum veniūt
rami veniētes ad lacertū exiſtenteʒ intus in coſtis. Et poſt
ipſum veniūt rami ad di afragma . Et poſt veniūt rami ad
ſtōm:epati ⁊ ſpleni et mirab:⁊ inteſtinis.⁊ renibus.⁊ vulue
⁊ teſticulis et veſice et virge. Et exeūt ab ipſis rami iungen
tes lacertos exeūtes ex oppoſito iſtoꝝ duoꝝ locoꝝ. Et quan
do veniūt ad terminū ſiue ad finē ſpōdiliū diuidunt̄ i par-
tes duas.et q̄libet iſtaꝝ tēdit verſus vnū ex pedib⁹ p ramos
duos magnos ex parte dextra et ſiniſtra.et diuidunt̄ i ipſis
diuiſiōe venaꝝ:niſi qꝛ ꝓfundantur. et eoꝛum pulſationes
ſunt in lateribus duoꝛum emunctoꝛioꝛum quam in arabi-
co nominant oꝛbitan. Et in latere calcanei ſub duobus oſſi
bus nominatis calcagines.et ſupꝛa doꝛſum pedum pꝛope
choꝛdam magnam.

¶ Cap.vi. Qđ ē de anotomia venaꝝ nō pulſatiliuʒ.

Ene non pulſatiles ſunt vnius tunice pꝛeter vnā
iſtarum. Et inuente ſunt per viaʒ ſenſus ꝙ rami
ficantur ab epate. ⁊ id quod germinat ab eis in
pꝛimis ſunt vene due.vna quarum ē vltra conca
uitatem.⁊ illa nominatur poꝛta.⁊ hec ē ad trahendum nu
trimentum epati. Alia ē vel erit a gibboſitate epatis. et iſta
ē facta ad deferendū nutrimentū ⁊ diuidendū nutrimentū
⁊ noiat̄ concaua . Sed poꝛta diuiditur in coꝛpoꝛe epatis
i quinq; partes et ramificantur he quinq; partes in ramis
paruis.donec iungantur gibboſitati epatis . Et quādo exe
unt ab epate diuiduntur in partes octo.quarum due illarū
parue ſunt.et vna ipſaruʒ iungitur inteſtino nominato duo
deno. Et ſecunda ramificatur ad fundum ſtomaci in poꝛta
nario. Sed vna ex ſex tendit ad ſuperficieʒ doꝛſi partis dex
tre ſtomaci ad nutriendum ipſum. Sed pars interioꝛ nutri-
tur inquantum obuiatur ſtomacho. Et ſecunda iungitur
ſpleni ⁊ tandē ſeperatur ab ipſa venavna a latere ſiniſtro ſto
maci. Et illud quod remanet diuiditur in partes duas.vna
quarum iungitur medietati ſuperioꝛi ſtomachi et ſpleni ad
nutriendum ea. Et ſecunda iungitur gibboſitati ſtomaci.et
ibi diuiditur in partes duas. Vna ipſarum diuiditur a doꝛ
ſo ſiniſtro ſtomaci:⁊ ſecunda pꝛofundatur vſq; ad oꝛificiuʒ
ſtomaci.eo ꝙ pꝛoijcit ad oꝛificium ſtomaci ſuperfluū ſic-
citatis et acetoſitatis melāchol ice.quoniam ſtudet ſplen ad
expellendum ipſum cum ſuperfluo ad pꝛouocandum ap-
petitum ſtomaci ſua titillatione. ¶ Particula vero ſecūda di
uiditur in partes duas vna ipſarum tendit ad inferioꝛa me
dietatis ſplenis. Et ſecunda pars influit ad mirach.et diui
ditur in ipſo. Tertia vero ex ſex vadit ad latus ſiniſtrum ⁊

ad inteſtinum rectum ad hoc vt ſugat ab ipſo. Et quarta tē
dit ad gibboſitatem ſtomaci ⁊ ad mirach. Et quinta tendit
ap meſaraicas que ſunt circa inteſtinū nominatū colon. Et
ſexta quaſi circa iteſtinum ieiunū ⁊ orbuz. Sʒ cōcaue ſcili-
cet vene: radix eius ſeparatur ex ſeipſa ad trahēdū nutrimē
tum a ramis porte. Et poſt aſcendit ab ipſa vena vna ma-
gna in gibboſitate epatis. Et qñ aſcendit iſta vena nō vadit
nec elongaᵗ multuz donec diuidatur in duas ꝑtes. Et vna
iſtaꝝ eſt maior ⁊ tendit ad ꝑtes iferiores corporis: ⁊ ſecunda
ad ſuperiora corporis: ⁊ hec ꝑs ſuperior tendit vſqʒ duʒ iun
gatur diafragmati. Et ibi diuidiᵗ in duas venas q̄ diuidū
tur in diafragmate: ⁊ poſt cōprimunt diafragma. Et poſt cō
preſſionē diuiduntᵗ ab eiſdeʒ vene minute: ⁊ diuiduntur in
pāniculo diuidente pectus in partes duas ⁊ in panniculo
cordis: et in glandula nominata chota: et diuiduntᵗ in ipſa.
Demum ramificatur ab ipſa ramus vnus: q iungiᵗ in auri
cula dextra ex auriculis cordis. Et hic ramus diuiditur in
partes tres: vna quarū intrat in concauitatē dextrā ꝯcauita
tis cordis ⁊ iungitur pulmoni ⁊ habet tunicas duas. ⁊ ob
hoc noiatur vena arterialis: et hec ē maior oium aliaꝝ. Et
ſecunda circūdatur circa dorſum cordis et extendiᵗ in ipſuʒ
totum. Et tertia cōiungiᵗ in parte iferiori pectoris: et nutrit
pectora ibi exiſtentia. Et quādo trāſit cor tendit ꝑ viam re-
ctam donec peruenit ad oppoſitionē duoꝝ tharcotan: ſic. n.
noiantur in arabico: et diuiduntᵗ ab ea in hoc ſuo itinere ra
mi parui ad ambas ſuaꝝ partiū: ⁊ exeunt ab eiſdeʒ rami ad
lacertos exiſtentes ex oppoſito mēbroꝝ interiorum. Et quā
do ſunt ex oppoſito aſſelle. erit ab eis ramꝰ vnus extrīſecus
magnus veniēs ad manus ex latere aſſelle. ⁊ eſt vena nomi
nata baſilica. Et qñ eſt in oppoſito in medio trachee ī loco
ſui itineris diuidiᵗ in partes duas. vna iſtarū tendit ad par
tem dextram ⁊ alia ad parteʒ ſiniſtrā. Et quelibet iſtaꝝ dua
rum diuidiᵗ in ꝑtes. ij. et tandē equitat vna ex partibus ſpa
tulam et venit ad manuʒ ex latere dextro. ⁊ hec eſt vena no
minata cephalica. ⁊ adhuc ſecunda diuiditur in ꝑtes duas
in vnoquoqʒ latere: vna quarū vadit ⁊ profundatur ⁊ aſcē-
dit in ſua profunditate donec intrat craneum in ſuo itinere
per colluʒ vſqʒ quo intrat in cerebruʒ. Et ramificantᵗ ab ea
dem rami parui coniungentes ſe membris interioribus ꝓ-
pinquis colli. Et hec pars nominaᵗ vena profundata. Sʒ
ſecunda tendit in ſuperficiem dorſi: donec diuiditur per fa-
ciem: ⁊ caput: ⁊ oculos: ⁊ per nares ſeu per naſuʒ. Et hec eſt
vena apparens ⁊ ramificatur a vena ſpatulari: in ſuo itine-
re per brachium nominatū haſcet: ⁊ diuiditur ī nodo mar-
pech. Et poſt ſuam diuiſionem vena ſpatularis commiſce-
tur cum parte vene aſſellaris. et deſcendunt: ⁊ tandem erit
ex iſtis duabus in latere marpech vena. ⁊ ē vena media ſeu
communis. et dicitur in arabicho bachal. Et pars ſecun-
da ex parte vene ſpatularis trahitur ad dorſum brachij no-
minati ſchabat: ideſt adiutorium. Et demum equitat ſupra
ʒenad ſuperiorem: ⁊ illa nominatur chorda brachij. Et ꝑs
vene aſſellaris que moratur inferius vadit per latus intrin-
ſecus brachij ad cabat donec iungatur capiti ʒenad ſupe-
riori. ⁊ eſt aliquid rami vene exiſtentis inter digytum mino
rem ⁊ annularem. ⁊ nominatur balarcia. Sed pars tendēs
ad inferiora corporis equitat ſpondilibus nuche. Et po-
ſtea deſcendit inferius ⁊ ramificantur in primis ab ipſa ra-
mi venientes ad ligaturas renum: et nominatur in arabico
laſint alcoliech. et eorum villis et corporibus propinquis
eis. Et poſtea ramificantur ab eiſdem rami magni duo in-
trantes in concauitatibus renum. Et poſtea rami duo ten-
dentes ad teſticulos. Et demum ramificantur ab ipſis in
latere vniuſcuiuſqʒ ſpondilis vene due tendentes duobus
lateribus. et iunguntur membris interioribus propinquis
ei ſicut vulue et veſice. et etiam illis exiſtentibus extrinſecus
ſicut mirach. ventris. et lumbis. Et quando iungitur ad fi-
ne... ſpondilium diuiditur ad partes duas. Una ipſarum
tendit ad pedem dextrum: et alia tendit ad ſiniſtrum. Et tā-
dem ramificantur ab eis rami iungentes lacertis teſticulo-
rum Et aliqui iſtorum ſunt profundi et aliqui ſunt apparē
tes. Et quando iunguntur genu diuiduntur in partes tres
Una partium vadit in medio et iungitur ramis qui ſunt in
vno quoqʒ lacerto cruris interioris. et exterioris. Et alia ꝑs
in parte interiori cruris donec apparet prope calcaneum.
et illa eſt nominata ſaphena. et pars ſecunda vadit vltra ap
paritioneʒ cruris: et illa profundatur ad latus exterioris cal
canei. et illa eſt ſcientia qua. ſ. nominatur ſciatica. et ramifi
cantur ab vno quoqʒ iſtorum quando iunguntur pedi ra-
mi diuiſi in pede. E rami qui ſunt pedis ex parte digyti mi
noris et annularis ſunt ex ramis ſciatice. et rami polliciuʒ
ſunt ex ſaphena. et nominantur in arabico alſcaſen.

¶ Caplm. vij. Quod eſt de anotomia neruorum.

Capita iſtorum corporum videntur coniungi in
cerebro vel in nucha. ideo imaginaᵗ ſeu eſtima-
tur ꝙ omnia iſta exeant ab eis. et videtur ꝙ ca-
put nuche coniungatur poſt in poſteriori parte
cerebri. et pellicula ipſius reſiſtit nocumento illius et du-
rat vſque ad os nominatum haſceth. ſcilicet cauda. Et
ideo imaginatur ſeu eſtimatur ꝙ ipſa oriatur a cerebro.
Et iunguntur in nucha in latere vniuſcuiuſqʒ ſpondilis
in vna quaqʒ parte duo nerui vnus eorum vadit in parteʒ
dextram. et alter in ſiniſtram donec iungantur in fine haſ-
cet. Et coniungitur in fundo ipſius caput vnum vnius ner
ui. et ſic coniunguntur in cerebro paria ſeptem capitum ner
uorum. ¶ Par primuʒ ſunt nerui duo ⁊ apparent quaſi oriā
tur vel exeant a cereb o. prope ex oppoſito duaꝝ carun-
larum ſimilium catipitis mamillarum in quibus fit odo-
ratus. et ipſi coniunguntur in oculis. Et iſti duo nerui ſunt
concaui. et quando elongantur a cerebro tunc coniungun-
tur. Et foramen vniuſcuiuſque iſtorum tangit foramen al-
terius. eo vt ſpiritus aduenientes duabus pupillis oculo-
rū aſſocientur et vt ſit duobus oculis fons vna. et vt quaſi
orirentur prope pupillas oculoꝝ ad hoc vt appodientur in
ipſis. et diuiduntur donec ſunt intus in cerebro. Et demuʒ
exeunt et tendunt vnūquodqʒ illoꝝ ad oculum exiſtentem
in latere ſui. Demum coadunatur in humiditate vitrea vt
deferat oculo ſenſum viſus. Et par ſecundum videtur ac ſi
natus fuiſſet poſt natiuitatem paris ꝓmi. Et ipſe tendit ex
eo verſus partem dextram et erit a craneo ſupra foramē an
terioris cellule ſecunde. Demum miſcetur cum pari qua-
to exiſtente poſt ipſum. et poſtea ſeparatur ab eodem. Et di
uiditur in quatuor partes vna iſtarum erit ab introitu ner-
ui nominati ſchabachi et deſcendit ad ventrem ſub dia-
fragmate. Et ſecunda erit ex foramine oſſis exiſtentis in ſo
dat ⁊ tangit partes quinti. Et tertium erit a foramie a quo
erit par ſecundum. Et diuiditur in partes tres ſiue ramos
¶ Ramus vnus ex iſtis tendit ad locum exiſtentem in extre-
mitate oculi nominatum in arabico mach. et poſtea ad tem
pora et ſupercilia et frontem et palbebras. Et ſecundus trā
ſit foramen exiſtens prope caudam oculi. et ille ē locus no
minatus in arabico barbachi. et iungitur vſqʒ ad ventrem
naſi. Et tertius. ſ. ramus deſcendit in concauitate barbachi
prope os ſubtile. Et tandem ramificatur in ramos duos
Unus enim tēdit ad dentes et alter ad cutim timpule et ad
extremitatem naſi et ſuperioris labij. Et quarta ſcilicet ꝑs
erit a foramine exiſtente in mandibula ſuperiori ad linguā
et tranſmittitur in cutem ipſius proprie ad danduʒ ſibi ſen-
ſum ſuū. ſ. ſaporē ſuū. Et reſiduū ipſius diuiditur in radici
bus dentium inferiorum. et gingiuis et in labio. Et natiui-
tas paris quarti ē poſt natiuitatem tertij paris. Et diuidi
tur in palato ad dādū eij tſenſuʒ appropriatuʒ ſibi et ē ſapor
Et par quintum duplicatum et erit ab ipſo par vnū ad au-
res ad dandum eis auditum et ipſum naſcitur a parte po-
ſteriori cerebri. et par nerui mandibule erit a foramine no-
minato orobo: ⁊ in iſto neruo ē odoratus. Et paris ſexti ex-
tremitas vadit ad gulam ⁊ ad linguam. Et extremitas alia
vadit ad lacertum exiſtentem verſus ſpatulam et circa ipſaʒ
et eius extremitas deſcendit in collum. et ramificantur ab

ipſa in ſuo itinere rami coniungentes ſe aliquibus lacertis epigloti. Et qñ deriuant pectoꝛi diuidunt adhuc ibidē. Et tandē redeunt adhuc extremitates ſue ad ſuperioꝛa donec iungantur lacerto epigloti. Et diuidunt alique ipſoꝝ extremitates in diafragmate pꝛope coꝛ ⁊ pulmonē ⁊ meri: ⁊ partibus exiſtentibus circa iſta. Et reſiduū iſtaꝝ: ⁊ maior pars ipſaꝝ vadit donec cōpꝛimant diafragma. Et cōiunguntur in oꝛificio ſtomaci maioꝛ pars ipſaꝝ. Et reſiduū coniungit pellicule epatis ⁊ ſplenis ⁊ reſiduitatibus inteſtinoꝛum. Et coniunguntur ipſi ibi alique partes paris tertij: ⁊ ipſum .ſ. par oꝛitur a poſterioꝛi parte cerebꝛi . ⁊ coniungitur quinto. Demum diuiditur ab ipſo. ⁊ erit a loco ſuture nominate in arabico aldaroallami. Et par ſeptimū incipit a poſteriori parte cerebꝛi a loco natiuitatis nuche ⁊ diuiditur in lacerto lingue epigloti. Et videtur ſenſibiliter quaſi vt exeant ſeu naſcantur paria ex nucha .xxxi. neruoꝛum. Et vnus .ſ. neruus eſt abſqꝫ ſocio ſibi oppoſito. Et paria octo ipſoꝝ exierunt intus ex ſpondilibus colli. Et duodecim paria ex ſpōdilibus nuche ad locum oppoſitionis doꝛſi in directo pectoꝛis. Et paria quinque ex ſpondilibus nominatis alchacam. Et iſta ſunt in inferioꝛi parte doꝛſi. Et parit tria ex oſſe aggez. Et tria ex oſſe aſſe .ſ. caude. Et alterum non habens oppoſitum erit ex medietate extremitatis oſſis nominatim aſſem .ſ. caude. Et par pꝛimū erit ex foꝛamine iuncture pꝛie iuncturarum colli. ⁊ aſcendit vſqꝫquo diuidatur in lacertis capitis. ❡ Et ſcdꝫ par erit ex foꝛamine exiſtēte in iunctura pꝛima ⁊ ſecunda. Et tandem ſeparatur in duas partes. Et iungitur extremitas ipſius in cutim capitis. Et extremitas alia in lacertis colli ⁊ in lacertis ſpatule. ⁊ tertium par ipſi⁹ erit ex foꝛamine exiſtente inter iuncturam ſecundam ⁊ tertiā Et diuiditur in partes duas. Una tendit ad lacertos exiſtētes in doꝛſo. ⁊ alia vadit verſus partem anterioꝛem . ⁊ diuiditur in lacerto poſito ex oppoſito ipſius ⁊ in exiſtente ſupꝛa ipſum. ❡ Et quartum erit inter iuncturam tertiam ⁊ quartam. ⁊ diuiditur in pattes tres. Una quarum tendit ad diafragma: ⁊ alia ad extremitatem lacerti exiſtentem in capite ⁊ in ceruice. ⁊ extremitas alia ad extremitatem lacerti ſpatule. Et quintum oꝛitur inter ſpondile quartum ⁊ ſeptimum. Et ſextum oꝛitur inter ſpondile quintum ⁊ ſextum. Et ſeptimum inter ſpondile ſextum ⁊ ſeptimum. Et octauum inter ſpondile ſeptimum et octauum ⁊ ibi eſt finis nodoꝛum colli. ⁊ nerui deſcendentes ab iſtis omnes ſunt diuiſi in partibus quarum ipſarum partium vna vadit ad lacertos pectoꝛis et ceruicis: partes alie vadunt ad lacertos doꝛſi ⁊ diafragmatis: preter paris octaui cuius aliquid non tēdit diafrgmati: et relique partes tendunt ad haſech ⁊ brachio et ſpatule. Sed paris ſexti quedam pars tendit ad lacertum ſpatule et pars alia ad haſceh. ❡ Et ſeptimi pars vadit ad lacertum exiſtentem in haſech. Et alia pars diuiditur in cutim reſidui haſcech. ⁊ aliquid octaui paris tranſmittitur in cutim brachij. ⁊ extremitas ſui tendit ad lacertum bꝛachij. ⁊ par nonum erit inter ſpondile octauum et nonum. ⁊ illud eſt pꝛincipium ſpondilium doꝛſi . ⁊ diuiditur vna ſuarum extremitatum in lacerto exiſtente intus in coſtis. ⁊ alia extremitas in lacerto doꝛſi. ⁊ alia extremitas deſcendit ad ſpatulam et extenditur in ipſam. ⁊ par decimum erit inter ſpondilem nonum et decimum. ⁊ pars vna ipſius vadit ad cutim haſcech. ⁊ reſiduū diuiditur: ⁊ pars vna ipſius tendit verſus faciem: ⁊ diuiditur in lacerto exiſtente in coſtis: et in lacerto inueſtito ſupꝛa pectus. ❡ Et alia diniditur in lacerto doꝛſi et ſpatule: et per hanc viā eſt exitus neruorum et diuiſio ipſoꝛum .ſ. par vnum inter iūcturas duas vſqꝫ ad complementum duodecimi paris donec exeant ad par complens viginti paria ex coꝛpoꝛe ſpondilis que ſunt decem ⁊ nouem. Et poſtea exeunt poria ex alchatini ex coꝛpoꝛe totius ceruicis par vnun vſqꝫ ad complementuꝫ qnqꝫ parium: et partes ipſoꝛum tendunt ad anterioꝛa: et dinidun tur in lacerto exiſtente ſupꝛa ventrem: ⁊ alique diuiduntur in lacerto exiſtente ſupꝛa lumbos: et miſcentur in partibus tribus exiſtentibus ſupꝛa ipſum nerui deſcendentes a cerebꝛo: ⁊ a paribus duobus exiſtentibus ſub iſtis tribus deſcendunt ab ipſis rami magni ad crus donec deſcēdt ad extremitatem pedis . ❡ Et demum oꝛiuntur paria tria ab oſſe haggez ex vnoquoqꝫ foꝛamine par vnum pꝛīcipiū eoꝛum eſt a ſpondili vigeſimoquinto. ⁊ demum exeunt paria tria ex oſſe caude nominatum in arabico haſcech. ⁊ ſolus abſqꝫ ſocio: generatio ipſius pꝛima eſt inter os tertiuꝫ oſſis aggez. ⁊ os pꝛimum oſſis haſceth. ſcilicet caude : quod eſt os caude. ⁊ poſt ſecundum iſtum oꝛdinem inter duo ſpondilia par vnum vſqꝫ ad finem trium parium et ſolus oꝛit ex fine caude: et ēt iſta ſex paria. ❡ Par pꝛimum miſcetur cum paribus venientibus ad crura. ⁊ reſiduum ipſoꝛum diuidirur i lacertis ani et veretri: et veſice: et vulue: et pelliculis ventris. ⁊ in partibus venientibus ab oſſe vmbilicali: et a lacertis venientibus vel oꝛientibus ab oſſe haggez.

❡ Cap. viij. Quod eſt de ligamentis

T ligamenta que ſunt nominata in lingua Arabica rebathat. eius coꝛpus eſt vel eorum medium inter coꝛpus oſſis et coꝛpus muſcult: et coꝛ oꝛtus eſt inter extremitates nodoſitatū oſſium.

❡ Capl'. ix. Quod eſt de choꝛdis.

Hoꝛde que nominantur in arabico hauthar: ſūt medie inter ligamenta ⁊ neruos. Et earum oꝛtuſ ſeu natiuitas eſt ex neruo veniente ad lacertum. ⁊ a ligamento oꝛto ab oſſe.

❡ Capitulum. x. Quod eſt de carne.

Arnis tres ſunt ſpecies : vna eſt caro mixta cum neruo ⁊ choꝛda ⁊ illa nomiatur lacertus ſiue muſculus: ⁊ illa eſt maioꝛ pars carnis totius coꝛpoꝛis: ⁊ hec ero memoꝛatus in capitulo membꝛoꝛum officialium. ❡ Secunda ſpecies eſt ſpecies carnis pure: ⁊ in hac ſunt multa ligamēta: ⁊ hec eſt minoꝛ ſpecies coꝛpoꝛis. ❡ Tertia ſpecies eſt carniſ glanduloſe: ⁊ caro pura ē illa que eſt in capite membꝛi .ſ. veretri: ⁊ illa que eſt in loco occulto doꝛſi: ⁊ ex illa eſt caro exiſtens inter dentes. Sed caro nominata glāduloſa eſt caro teſticuloꝝ ⁊ mammillarū: et ex illa eſt ēt in radice lingue: ⁊ ex illa eſt caro exñs i ſub aſcellis ⁊ in duobus emūctoꝛijs nominatis in arabico oꝛbitaꝫ: ⁊ que eſt poſt aures ⁊ in collo. ⁊ iſtius ſpeciei eſt caro que eſt inter inteſtina ⁊ neruos.

❡ Capituluꝫ. xi. Quod eſt de villis.

Ed de villis ero memoꝛatus cum ero rememoꝛatus membꝛa compoſita exiſtentia intus i coꝛpoꝛe eo quia ille eſt locus conueniens rememoꝛationis ipſoꝛum ibi.

❡ Capitulum. xij. Quod eſt de humoꝛibus .

T humoꝛes apparentes in coꝛpoꝛe humano ſūt quatuoꝛ .ſ. ſanguis: flegma cholera ⁊ melia.

❡ Capitulum decimumtertiū. Quod eſt de ſimplicibus membꝛis.

T ſimplicia membꝛa ſunt: cutis: vngues ⁊ capilli ⁊ hoc eſt manifeſtum.

❡ Capitulum. xiiij. Quod eſt de ſpiritu.

Piritus duo ſunt ſcilicet ſpiritus apparens i coꝛde et ſpiritus apparens in cerebꝛo. ſed ſpiritus i epate non apparet per viam ſenſus. Et hec ſunt verba dicta ſupꝛa ſimplicia membꝛa que ſufficientia eſſe videntur in hoc loco. et qui volunt amplius addere addant. Et nunc redibo ad loquendum ſupꝛa officialia mēbꝛa. et incipiam a membꝛo ſimplicioꝛi omnium ipſoꝛuꝫ ⁊ iſtud eſt lacertus ſiue muſculus.

❡ Capitulum. xv. Quod eſt de lacerto.

Acertus eſt coꝛpus compoſituꝫ ex carne rubea: ⁊ ligamentis: et neruo aſcendentibus ſupꝛa ipſum Et ipſe ē induēs oſſa ligatus ligaturis naſcentibus ab oſſibus. et iſtud eſt quando neruus coniungitur ſupꝛeme extremitati ipſius lacerti. Tandem diui

ditur in partes: ⁊ miſcetur exiture carnis lacertus: ⁊ germinat in oſſe poſito ſub lacerto ligaturam: ⁊ miſcetur cum neruo ⁊ carne ⁊ demum ex omnibus iſtis erit corpus vnum nominatum lacertus. Et quando partes nerui veniunt ad extremitatem inferiorem lacerti: tunc adunate ſunt partes nerui ad partes ligamentorum ſolum abſq3 alia ammixtione carnis. et tandem erit ab iſtis corpus nominatum chorda: ⁊ hec corda tendit donec iungatur extremitati inferiori illiꝰ membri. Et omnes lacerti ſm intentionem Gal. exiſtentes in corpus ſunt. 529. Et dictum eſt ꝙ hec corpora variantur in forma in quantitate. et in compoſitione. et quando virtꝰ ab iſtis germinatur. chorde in forma compoſitionis ipſorū tandem variantur in quantitate qm̄ aliqui ſunt magni ⁊ aliqui parui. Magnꝰ ē ſicut lacertus poſitus ſupra coxā ⁊ ꝑuus ē ſicut lacertus poſitus ſupra oculum. Et variatio ipſorum eſt in forma ꝙ tales ſunt ex lacertis quorum caro ipſorum non miſcetur cū neruo: ⁊ variatio ipſoꝝ eſt in chordis orientibus ab ipſis: qm̄ tales ex ipſis ſunt ꝙ chorda oritur ex duobus lacertis: et tales ſunt a quibus ambobus ab vno quoq3 eorum oriuntur chorde. 2. vel. 3. et hoc ſm ꝙ conuenit eis. Sed variationes ipſorum ex parte oppoſitionis ipſorum ſunt ꝙ aliqui ipſoꝝ oppoſitio ſua eſt in directo membri ⁊ aliqui non. Et ſi debemus loqui in vnoquoq3 lacerto lacertoꝝ hec verba eſſent prolixa valde: nec eſſent huic arti multū neceſſaria: hoc eſt ad medicinandum ꝑ cibos et medicinas. Sed chirurgicis. i. operantibus cū ferro magnū eēt iuuamentū. Et dico adhuc ꝙ poſt terminationē iſtaꝝ rerū partium lucrū cōſequeremur. Et ego narrabo de neruis qn̄ ero locutus iuuamentum ipſoꝝ in libro ſanitatis.

❡ Capitulum. xvj. Quod eſt de forma capitis.

Forma capitis naturalis eſt rotunda habens aliquam planitiē in vtroq3 latere ac ſi imaginatus fueris formam ceream rotundam eſſe compreſſaz i vtroq3 latere. Habens intrinſecus concauitates coniungentes ſe adinuicez. et nominantur cellule cerebri et ſunt due exiſtentes in parte anteriori cerebri et vna in medio. et alia in poſteriori parte. et prope coniunctionem iſtarum cellularum ſcilicet partis vnius cuz altera: ſunt corpora formata formis talibus vt ſint conuenientes in aliquo tempore ad claudendum vel ad aperiendum. Et inſunt cerebro due additiones germinate a duabus cellulis anterioribus ſimilibus duobus capitibus mām̄illarum deriuantes vſq3 ad os nominatum colatoriuz ⁊ iſtud ē os pforatum foraminibus multis: ſed nō per viā rectā ſed obliquā: et locus iſtius in craneo eſt locus cui coniungitur extremitas naſi. Et ex pāniculis duobus cerebri vnꝰ ex iſtis eſt fortis ⁊ groſſus: ⁊ alius ē ſubtilis. Subtilis coniunctus eſt cerebro ⁊ nominatus eſt capitis ſecundina vel ſecunda: ⁊ aſſimilatur ſecundine: eo ꝙ in ipſo ſunt nerui ⁊ vene: ex quibus nutritur cerebrum: ⁊ ipſe ꝯtinuatur cerebro in aliqbꝰ locis. Et pāniculus groſſus ꝯiungit craneo: ⁊ etiā cerebro ꝯiungit in aliqbus locis. Et hic pāniculus fortis perforatus exiſtit foraminibus multis in locis duobus. Unus locus eſt in latere foraminis extremitatis naſi: ⁊ nominatuz eſt colatorium: ⁊ alter eſt prope oſſe exiſtente in palato. Et iſtud ſimiliter eſt perforatum ⁊ ſub cerebro. Et ſub panniculo groſſo ē retis que in arabico nominatur alagema que eſt ex arterijs aſcendentibus caput. Sed nuche ſpōdilia ipſaz coopiūt ſicut os cranei coopit cerebꝝ: ⁊ ipſa circūdat a duabꝰ pellicul' exeūtibus a duobꝰ pāniculis cerebri: ⁊ ex ipſa oritur neruꝰ q ei ꝯiūgit.

❡ Cap. xvii. Quod eſt de forma oculorū.

Forma oculi compoſita eſt ex ſeptez tunicis et tribus humoribus. Prima ipſaꝝ ē que ꝓpe craneum morat: ⁊ eſt tunica pannoſa: ⁊ eius ortus ē ex panniculo groſſo exiſtente in cerebro: ⁊ nominat tunica fortis: ⁊ in arabico noiata ē aluocha alſalba. Et poſt ipſam verſus partem exteriorē eſt altera tunica pannoſa. Et eius ortus ē ex panniculo ſubtili exiſtente in cerebro. Et nominatur ſecunda vel ſecūdina: ⁊ arabice almiſſima. Et poſt iſtam ē tunica retina: ⁊ ortus eius ē ex anima muſculi exeūtis a cerebro: ⁊ ē concauuſ. Et poſt iſtam in medio iſtius pāniculi ē corpus vnum molle ⁊ humidum nominatum humor vitreus: ⁊ in arabico alzegia. Et in medio iſtius corporis ē corpus vnum ſpericum habens aliquam latitudinem ſimilem grandini in claritate ⁊ albedie: ⁊ hec humiditas nominatur grandinoſa: ⁊ ē corpus profundatum in hūiditate vitrea vſq3 ad medietatem. Et poſt aliam medietatem exiſtētem verſus partem exteriorem. ſ. aeris ab humiditate grandinoſa ē vnum corpus ſimile tele aranee. ⁊ illud ē in vltimo claritatis ⁊ terſionis. ⁊ nominatur tela aranea: ⁊ in arabico haantebuthia. Et poſt iſtam verſus partem exteriorem exiſtit humiditas vna ſimilis albugini oui: ⁊ noiatur humor albugineꝰ: ⁊ aſcendit ſupra iſtam humiditatem veſrus partez exteriorem corpus vnum ſubtile aſperuz: nominatū in arabico maciuaru: verſus albuginem ex parte exteriori. Et color eius variatur in corporibus: eo ꝙ alicui ē valde nigrum ⁊ alicui minus. ⁊ alicui ē coloris calcedōij. Et in medio verſus grādinoſaz ē foramē vnū qꝺ qn̄q3 dilatat ⁊ qn̄q3 ꝯſtringitur: vice vna poſt aliam ſm ꝙ conuenit humiditati grandinoſe quando ē habens lucem: quoniam conſtringitur in magna luce: ⁊ dilatatur i parua. Et iſtud foramen nominatur oculi pupilla. ⁊ h̄ tunica nominatur tunica pupillina. Et poſt iſtam ē coopertura vna corporis vnius groſſi: ⁊ fortis ⁊ clari. ſ. coloris celeſtis. ſimile celo factum ad modū cornu albi: ⁊ nominata ē tunica cornea: ⁊ color eiꝰ exiſtit ad modum eius tunice que exiſtit ſub ea. Et aſcendit ſupra iſtud corpus vnum valde album nominatum coniunctiua: ꝑ̄ter ꝙ non cooperit locum nigredinis oculi: ⁊ iſtud nominat albedo oculi. Et eius ortus ē ex pellicula que ē verſus os exterioris cranei. Et ortus cornee ē ex tunica forti. et ortꝰ vue eſt ex ſecundina et ortus aranee eſt ex retina.

❡ Cap. xviij. Quod eſt de forma naſi.

Forma naſi ſunt due vie diuidētes ſe i partes duas. Una earum deriuatur ad extremitatem oris ⁊ alia aſcendit deſuper donec iungatur oſſi ſimili colatori qꝺ compoſitum ē verſus duas adeptiones anterioris partis cerebri ſimilium capitibꝰ mamillaꝝ ⁊ iſte vie circūdāt ex vna pellicl'a groſſa orta ex pellicula oris.

❡ Cap. xix. Quod eſt de forma auris.

Ja auris ē in oſſe petroſo. ⁊ ideo nominantur in lingua arabica agari: ⁊ in ipſo ſunt vie obliqua multe ⁊ tendunt taliter ꝑ viam tortā donec iungantur muſculo quinto orto a cerebro a quo oritur pellicula extenſa ſupra os petroſuz. Sed corpus carthillaginoſum exſis exterius ē auricula nominatum ⁊ iſtud eſt manifeſtū.

❡ Cap. xx. Quod eſt de forma lingue.

Jngua ē caro mollis ⁊ alba. inuoluta venis multis ⁊ paruis in qbus ē ſanguis: ⁊ ſunt vene i ipſa ⁊ arterie ⁊ muſculi in quātitate maiori vltra quo vt ſue magnitudin videtur conuenire ⁊ ipſa cooperitur pellicula oris. Et ſub iſta duo exiſtunt orificia iungentia vſq3 ad carnē glanduloſam ipſius que eſt poſita ſub radice ipſius.

❡ Cap. xxi. Quod eſt de extremitate oris:

Xtremitas oris tendit vſq3 ad iſtas vias vna ex parte anteriori ⁊ illa nominatur cāna pulmonis Et alia poſita eſt poſt ipſam ex parte ceruicis ſupra ſpondilia colli: et hec nominatur meri. Et ꝑ iſtam tranſit cibus et potus. Sed per viam canne pulmōis tranſeunt ſpiritus ⁊ intrant et exeunt per viam hanelitus. ⁊ poſitum eſt ſupra viam iſtam coopertorium vnum ad cooperiendū ipſam in hora deglutiendi vt aliqd nō poſſit ſubintrare de eo qꝺ deglutitur: qꝛ ſi aliquid ſubintrat incontinenti ꝓuocatur tuſſis. Et iam preparatum eſt in hoc loco inſtrumentum vnū in quo ē vox verſus orificiū cāne pulmonis. ⁊ iſtꝺ iſtrumētū ē mēbꝝ noiatū epiglotū. ⁊ in arabico haugera. et ip̄z ē cōpoſitū ex tribꝰ carthillaginibꝰ ꝯpōne

pulchra ꝯuenienti eſſe vocis: iō vt ſit edificata ⁊ fabricata
ex iſtis tribus carthillagibꝰ zāpognavna vel fiſtula ſil'is zā
pogne fiſtule. ſ. ⁊ flaiboli. Et in ꝯcauitate iſtius zampogne
eſt corpus ſimile lingue fiſtule: ⁊ in iſtis locis ſunt lacerta
multavel ſecreta multa.

Caplm. xxii. Quod eſt de anotomia totius vētris.

Lias ꝙ cōcauitas totius ventris exñtis ſub oſſe
trachee vſq; ad os lumbi diuiſa eſt in duas ma-
gnas partes: vna eſt ſupius cooperiēs pulmonē
et cor: et ſecūda eſt inferiꝰ cooperiēs ſtomachū: ⁊
īteſtina: ⁊ epar: ⁊ ſplen: ⁊ fel: ⁊ renes: ⁊ vuluā: ⁊ veſicā. Et di
uidunt iſte due cōcauitates membro vno nomiato diafrag
ma: et iſtud diafragma incipit a capite pectoris tendens p
diametrū inferius ad vnūqdq; duoꝝ lateꝝ donec deriuet.
xij. ſpōdili nuche: ⁊ iſtud ē diuidēs iter ſupiora ⁊ inferiora.
Demū ꝯcauitas ſuperior diuidit i partes duas ⁊ ille partes
diuidunt vno medio qd trāſit p mediū illaꝝ partiū donec
iungat ſpōdilibus nuche. Et hec cōcauitas ſupior tota no
minat pectus: ⁊ terminus ipſius eſt a ſuperiori parte duoꝝ
trache vſq; ad diafragma qd diuidit ſuperiora ab iferiori
bus: et hec eſt forma pectoris.

Cap. xxiij. Quodē de anotomia pulmōis ⁊ cāne eius.

Anna pulmonis icipit ab extremitate oris ſicut
diximus: ⁊ qñ deſcendit ſub tracha diuiditur i. ij
partes. ⁊ qlibet ps ipſaꝝ diuidit i plibus ptibus
⁊ circa ipſas edificata ⁊ fabricata ē caro pulmo-
nis. et iteꝝ edificata ē ex oibus iſtis cannis diuiſis. et venis
exñtibus ſub ipſis caro pulmonis ⁊. caro edificata ⁊ fabrica
ta circa ipas eſt corpꝰ pulmōis medietas vo plmōis ē i ꝯca
uitate dxtra. ⁊ medietas alia i ꝯcauitate ſiniſtra. Et cāna. ſ.
ipſiꝰ pulmōiſ pparata ē ⁊ ꝯpoſita ex carthillaginibꝰ i forma
annuloꝝ: ſ; nō ſūt annuli ꝯpleti: eo ꝙ iq̄ztitate ptis tertie an
nuloꝝ ipoꝝ extremitates ſue ꝯiūgunt eiſ pellicle vni. al'. pel
licula vna tēdēs p viā rectā. ⁊ ꝯiūgunt iſti annuli ſil' villiſ: ⁊
ligaturis mltis. S; iſti ānuli ꝓpe ſt duri et carthillagioſi. et
gibboſitates iſtoꝝ annuloꝝ ſūt vſus ptē exteriorē corpis. et
pñt palpitari manibꝰ. ſ. pellicula ꝯiūgēs annulos p viaz re
ctā. S; locus rectꝰ ipoꝝ ꝯiūctus ē meri. Et h ē ac ſi ymagi
nat fueris i corde tuo fiſtulā vnā vniꝰ cāne. ⁊. iij. ptes iciſa
ſit i longitudinem ⁊ partes due integre remaueant. et pis.
ij. iciſa i lōgitudinē ꝯiūcta ſit glutie cū carthavna cū amba
bꝰ extremitatibꝰ linea recta ſiue perpendiculari. ⁊ tandem in
telligens cānam pulmonis per viam cōuenientē ⁊ rectam.

Cap. xxiiij. Qd ē de anotomia cordis ⁊ forma eius.

Orma cordis ē rotunda ad modū pinee q̄ in ara
bico noiat femiara: ſed ē trāſuerſa eo ꝙ acuitaſ
cordis exiſtit verſus iferiora corporis: ⁊ radix ver
ſus ſuperiorē ptē corpis. Et h; pelliculaz vnam
groſſam circūdātē ipm. ſed nō ꝯiungit tota verſus radicez.
Et poſitū ē i medio pectoris: ſ; caput eius. ſ. acuitas ten
dit magis ad partē ſiniſtram. Et arteria magna orit ex iſta
parte. ſ. ſiniſtra: ⁊ iō apparet pulſus maior i iſta pte. et pp h
ymaginant aliq ꝙ cor ſit poſitū i iſta parte. Et h; cor cōca-
uitates duas magnas. vnā ex parte dextra aliam ex parte ſi
niſtra. ⁊ vſus radicē ſuā eſt res vna ſilis carthillagini. ⁊ ip
ſa ē quaſi fundamātū totiꝰ cordis. et a cōcauitate dextra ad
ſiniſtram ſunt vie. et in cōcauitate dextra ſunt orificia duo.
Unū ipſoꝝ ē orificium vene ꝯiuncte epati q̄ orit ab epe ſm
Ga. et a corde ſm Ariſto. Et ſupra iſtud orificiū ſūt pellicu
le tres aperiētes ſe ſeu dilatātes in hora itroitꝰ ſanguis i ip;
et demū claudit clauſione ꝯuenienti. Et orificiū h; ē orifici
um vene ꝯiungēs ſe ex iſta cōcauitate in pulmonē. et ē vena
vna q̄ nō pulſat eo ꝙ tunice ipſiꝰ ſūt groſſe ad ſilitudinē ar-
terie. et iſtd orificiū h; pelliculas aperiētes ſe extra et ñ. al'.
nūc itus ex aduerſo pelliculaꝝ alterius orificij. Et i ꝯcauita
te ptis ſiniſtre ſunt duo orificia. vnum ē orificiuz arterie ma
gne. et h; pelliculas tres apientes ſe itriſecꝰ vſus ptē exteri-
orē. Et. ij. ē orificiū arterie ꝯiūgētis ſe in pulmone. et ſupra
iſtud orificiū ē pellicula vna aperiens ſe itus ⁊ extra. Et h;
cor additiones duas ſilēs auribus: vna ex pte dextra exiſtit
⁊ altera in ſiniſtra. Et pulmo ē violatizans. ſ. cor: ⁊ cor ha
bet texturas multas variantes ſe in oppoſitione.

Cap. xxv. Quod eſt de forma ſtomaci ⁊ meri.

Am diximus ꝙ in extremitate oris ſunt vie due.
vna eſt via aie. ſ. aeris ad pulmonē: ⁊ ſa ē via ci
bi ⁊ potꝰ p meri: ⁊ hoc vocat meri: ⁊ iſtud ꝯpoſi-
tū ē ex duabus tunicis: vnā ē extrinſecus ⁊ ē car
noſa ⁊ textura ipſius tēdit in latitudinē. Et alia ē intrinſe-
cus ⁊ ē neruoſa. al'. muſculoſa ⁊ textura ipſiꝰ tēdit i lōgitu-
dinē ⁊ aliqd ipſiꝰ tēdit p diametrū: ⁊ ip; poſitū ē i poſteriori
pte ſupra ſpōdilia colli: ⁊ ip; elōgatur ⁊ deſcēdt iferiꝰ donec
trāſceat dyafragma ⁊ ligatū ē ſpondilibus ⁊ villis ipm ligā
tibus. Et qñ trāſit diafragma dilatat ⁊ fit ex ipſo ſtomachꝰ
⁊ tēdit aliq̄ztulū vſus ptē ſiniſtrā. Et iō dicit ꝙ caput ſtōa
ci qeſcit i pte ſiniſtra. ⁊ fundū in pte dextra. imagina ergo in
corde tuo cucurbitā vnā rotūdā hñtem collū lōgū: ⁊ cū ipa
iūgat collū aliud: ⁊ ſic itelligēs formā ſtōi ⁊ meri: niſi ꝙ ſto
machus exiſtit a latere verſus dorſū aliquantulum longus
⁊ vnum ex duobus capitibus ipſius ſtomachi ſupius eſt me
ri. ⁊ inferius ē principium inteſtinorum ⁊ noiatur portana-
riū ⁊ in arabico albeb: ⁊ ipſe. ſ. ſtomachus eſt ligatus ſpōdi
libus ⁊ etiā cū aliqbus inteſtinoꝝ fortibus ligaturis ſuſtinē
tibꝰ. Et corpus ſtōi compoſitum ē ex tribus tunicis. textura
vnius tendit in longitudinē: ⁊ alia vadit p diametrū. ⁊ illa
ē itrinſecus. ⁊ ē illa tunica ideſt neruoſa: al'. muſculoſa. ⁊ ex
terior ē carnoſa: ⁊ textura ipſius tendit in latitudinem

Cap. xxvi. Quod eſt de forma inteſtinorum.

Nteſtina cōpoſita ſunt ex duabus tunicis et ha
bent texturam tēdētem in latitudinem ſolū ⁊ ſup
tunicam interiorem adeſt viſcoſitas noiata i ara
bico laſuen. inueſtita ex ipſa inuiſcatione ſiue vi
ſcoſitate a natura. Et omnia inteſtina ſunt ſex tria minuta: ⁊
ſunt ſuperiora. ⁊ tria groſſa ⁊ ſunt inferiora. ⁊ principiū miu
torum ē inteſtinū coniunctum fundo ſtomachi nominatum
duodenum. Et poſt ipſum ē inteſtinum noiatum ieiunum
⁊ iſta duo ſunt erecta in longitudine corporis: ⁊ orificia iſto
rum coniungunt in epate plus alijs inteſtinis. ⁊ poſt ieiunū
eſt inteſtinū nominatū gracile: ⁊ ipſum reuoluitur reuolutio
nibus pluribus. Et latitudo iſtoꝝ triū inteſtinoꝝ ē admōm
vel ad quantitatem latitudinis portanarij. Et poſt iſta ē in
teſtinum noiatum orbum et iſtud inteiſtnum ē latū nō hñs
tranſitum nec iter. ſed ſimile ē fiſculo vel marſupio. ⁊ qr nō
h; niſi vnum os: ideo per ipſuz intrat et exit qcquid itrat et
exit et ipſum ē in parte dextra poſitum. et poſt iſtud ē inteſti
num nominatum colon. et incipit a parte dextra tendēs per
latitudinem ventris ad partem ſiniſtram. Et poſt iſtud ē in
teſtinum rectum: et iſtud inteſtinum rectū h; cōcauitatē am
plam in qua coadunantur feces. ſicut vrina in veſica coadu
natur. et ſuper orificium iſtius ē lacertus vrine.

Cap. xxvij. Quod ē de forma epatis.

Par poſitum ē in latere dextro coſtarum ſupe-
riorum ex coſtis ſupioribus. et forma ipſius eſt
forma lune et ē habens ꝯcauitatē in parte lateriſ
ſtomachi et additamenta. et aliqbus inſunt qua
tuor et aliquibus quinq;. et ipſum ē cooperiens ſupra latuſ
dextrum ſtomachum: et gibboſitas ipſius ē verſus dyafrag
ma. et ē ligatum ligamentis coniungentibus ſe pellicule exi
ſtenti ſupra ipſum. et oritur a concauitate ipſius epatis ca-
nale vnum nominatum ianua epatis et forma ipſius ē for-
ma vene. niſi qr ē non habens ſanguinē. et illud canale ē di
uiſum in partes. et ille partes ſunt ptes multe in quantitate
multa et veniūt ex ipſis. ſ. ptibus ptes multe ad fūdū ſtōi et
ad inteſtinū noiatum duodenum. et multe ēt ptes ad iteſti-
nū veniūt ieiunū et demū ad reſiduū alioꝝ inteſtinoꝝ donec
iungant inteſtino recto. Et iſtud canale qd ē in porta epatiſ
diuiditur etiā in partibus interioribus ipſius epatis ad par
tes minutas. ſ. ad venas capillares ſilēs capillis. Et a pte
gibboſitatis epatis apparet vena vna magna a qua oēs ve

ne totius corꝑis volant ſiue exeunt:ſicut diximus in anotomia venarum: ⁊ radix ipſius vene diuidiť ab epate ad ꝑtes minutas ſi'es capillis:⁊ obuiatur i ꝑtes diuiſas a canali nominato porta:⁊ nutrimento chimoſum intrat in epate ꝑ ſuā ianuā:⁊ in illis venis decoqť donec redeat ad ſanguinem:⁊ demū erit ꝑ illā venā magnā exñtem in ſua gibboſitate.

¶Cap.xxviij.Quod eſt de forma ſplenis.

Orma ſplenis eſt longa:⁊ poſitum eſt in ꝑte ſiniſtra ligatum ligamentis coniungentibus pellicule exiſtentibus.ſ.ipſum:⁊ eſt continuatuꝫ ſtomacho ex vna parte:⁊ ex alia parte coſtis poſterioribus:⁊ oriuntur ab ipſo conducta duo vnum ex ipſis coniūgitur ori ſtomachi ⁊ aliud coniungitur in epate verſus concauitatem.

¶Cap.xxix.Quod eſt de forma fellis.

El poſitū eſt in epate:⁊ habet vias duas: vna cōiungitur in concauitate epatis:⁊ alia ramificať ⁊ ꝯiungitur inferioribus inteſtinis ⁊ in fundo ſtōi.

¶Cap.xxx.Quod eſt de forma ⁊ anotomia renum.

Uo renes poſiti ſunt in latere duorum lateꝝ ſpōdiliū nuche ꝓpe epar ⁊ rendexter eſt in altiori loco rene ſiniſtro:⁊ vnumquodqꝫ ꝫ colla duo:vnū ipſorum coniungitur in vena magna aſcendente a gibboſitate epatis:⁊ aliud deſcendit inferius donec coniūgatur in veſica cōiunctiōe mirabili.⁊ iſte due vie.ſ.iſta duo colla nominantur in arabico alalbin.

¶Cap.xxxi.Quod eſt de forma veſice.

Ocus veſice eſt inter anum ⁊ vmbilicum:qui locus ē nominatus in arabico ana:⁊ compoſita eſt ex duabus tunicis.⁊ in orificio ſui eſt lacert⁹ vn⁹ ⁊ vrina venit a rēibus ad ipſaꝫ per vias nominatas alhalbin.⁊ iſte due vie tendunt per diametrum: ⁊ vadunt etiam per longum donec tranſeant infra i veſicaꝫ ⁊ oritur ab ipſis corpus vnum ſimile pellicule que aperit veſicā ⁊ claudit eam ex parte renuꝫ.⁊ iſtud ē ſine dubio vt aliquid non redeat de vrina ad renes.

¶Cap.xxxij.Quod ē de anotomia mirach.⁊ zirbi.

Irach quod ēt in arabico nominatur mirach.hꝫ ſub lacerto exñte in veſtito ſub ventre pelliculam vnā.⁊ ē plana.⁊ poſt iſtā ē cooptoriū.⁊ poſt ſunt inteſtina.⁊ iuuamentū iſtius pellicule ē ad obuiandum ne inteſtina ſil'cōmiſceanť:ſicut fit in egritudine in arabico noīata ſachot.⁊ iuuamentū cooptorij eſt ad calefaciendū iteſtina:⁊ de iſtis ero locutus largi⁹ in lib.ſanitatis.

¶Cap.xxxiij.Qđ ē de anotomia veretri ⁊ teſticuloꝝ.

Ritur ex oſſe vmbilicali corpus neruoſum:muſculoſuꝫ amplū:⁊ multaꝝ ꝯcauitatum:⁊ ſunt ſub ipſo arterie multe ⁊ late vltra eo ꝙ ꝯueniret ſue magnitudini:⁊ iſtud corpus ē veretrū ⁊ oriuntur a pellicula vie due noīate in arabico albarbachi:⁊ demum ramificatur ⁊ generatur ex ipſis pellicula.ſ.burſa teſticuloꝝ ⁊ etiā teſticuli:⁊ veniūt a latere interiori ex parte venaꝝ inferiorum rami habentes inuolutiones ⁊ ligamenta multa.et circundantur carne glanduloſa alba:⁊ habent teſticuli vias duas venientes ab ipſis ad veretrum.

¶Caplm.xxxiiij.Quod ē de anotomia mamillaruꝫ.

Amilla ē cōpoſita ex arterijs:venis et muſculis:⁊ ē repleta carne glanduloſa alba:⁊ iſte arterie ⁊ vene diuiſe ſunt in mamillis in partes multas minutas:⁊ reuoluuntur ⁊ torquentur reuolutionibus ⁊ tortionibus multis.

¶Cap.xxxv.Qđ ē de anotomia vulue.

Ulua poſita ē iter veſicā ⁊ iteſtinū rectū:ſed ē ſuperās veſicā ex ꝑte ſuꝑiori:⁊ ligata ē ligaturis lenibus:⁊ ipſe ſunt muſculoſe: vt de facili poſſint extendi ⁊ dilatari ⁊ coadunari ⁊ conſtringi. ⁊ habet cameras duas iungentes in vno orificio:⁊ q̄libet iſtarū camerarū hꝫ loca concaua:⁊ nominata ſunt in arabico alzech:⁊ iſta ſunt orificia venaꝝ:vñ ſanguis menſtru⁹ tranſit in vuluā. Et poſt illas.ſ.duas cameras ſunt additiōes que teſticuli duo mulieris dicunť ⁊ ſunt minores teſticulis virorum. Et id qđ ſuꝑat ex vulua durat vſqꝫ ad orificiū ipſius: qđ nominatū ē in arabico fereg.hēt additamēta ꝓhibētia ipſuꝫ a frigore. Et orificiū vulue virginis ē criſpū:⁊ ex criſpitudīe illa oriunť vene multe habētes pellicullā vnā contextā duab⁹ texturis.vna tendit ī lōgitudinē:⁊ illa eſt minor: ⁊ altera vadit ī latitudinē. Et quātitas hui⁹ anotomie mēbrorum ſufficiat hic:⁊ ſi aliq volūt plus addere addant.

¶Explicit liber primus Colliget auerroys qui fuit liber de Anotomia.

¶Incipit liber ſecundus qui ē de ſanitate ⁊ eſt continens capitula viginti ⁊ duo.

¶Cap.i.Quod eſt de ſanitate ⁊ de complexione atqꝫ compoſitione membrorum in vniuerſali.

Anitas eſt bona diſpoſitio in membris corporis humani.cum qua ipſum operať operatione quam habet agere per ſui naturam ⁊ patitur paſſionem quam habet pati. Et iſta diffinitio ē ex diffinitionibus per ſe notis. Et ideo qr mēbrorum ſm ꝙ teſtificatur ſenſus ſunt due ſpecies conſimilis ⁊ officialis. debemus intelligere in vnaquaqꝫ ſpecie ipſorum quid ipſa ē. ⁊ ponere differentias earum.⁊ poſtea debemus enarrare que ē actio ⁊ paſſio que appropriatur vnicuiqꝫ membro. ⁊ quādo nos faciemus iſtud tunc cognoſcemus quid ē ſanitas vera cognitione. Et incipimus loqui ſuper corpus conſimiliū partium. Et dicimus ꝙ via in cognitione rei cum qua operať membrum conſimile ſuas operationes:⁊ patitur ſuas paſſiones.ē via per quam nos poſſumus certificari in radicibus iſtius ſcientie:poſtquam nos reperimus hec verba declarata in naturali philoſophia ſcilicet ꝙ omnia corpora ſimilium partium inquantum ſunt ſimilium partium : ſunt compoſita ex quatuor elementis. ſcilicet ex igne aere terra ⁊ aqua ⁊ eſt declaratum in libro generationis ⁊ corru.ꝙ via generationis non eſt niſi ex parte temperantie commixtionis ⁊ complexionis .Et in quarto metheurorum eſt declaratum ꝙ complexio ⁊ commixtio non fit niſi per modū decoctionis.que decoctio nō fit niſi ꝑ calorē. Et ꝙ differentia que reperitur in iſtis corporib⁹ cōſimilib⁹ nō euenit ſm differentiā ⁊ menſurā ſeu tēperantiā calidi.frigidi.humidi ⁊ ſicci.⁊ ſm ꝙ inueniť in eis alia forma tēperātie:⁊ ē determinatū ibi ꝙ forme eoꝝ nō ſunt aliud q̄ꝫ forme tēperantie cōplexionalis.⁊ ꝙ accidētia que ſunt propria in vnaquaqꝫ ſpecie ipſorū nō ſunt ſtantia ꝑ ſe ſed ſunt ſequentia formas cōplexionales. Et hec ē narratio q̄ erat multū neceſſaria anticipare hic. Et ſunt v̇ba que ſunt declarata in naturali philoſophia ꝑ demōſtrationes proprias ⁊ ordinatas. Et quando medici ſtudent tractare de iſtis reb⁹ in huiuſmōi arte:eorum verba nō ſunt ſuꝑ iſta nec propria:nec ordinata: eo ꝙ ſtudent attribuere res vniuerſales entibus particularib⁹:et ideo eoꝝ dicta non ſunt propria:⁊ non ſunt ſuꝑ viā quā intendunt probare:⁊ tunc cadunt in re quā credunt adducere ꝑ demonſtrationē. Et iſta res accidit Gal.in libro.de complexione.ſ.ꝙ doctrina eius in illo libro nō incedit ſm doctrinā qua fecit in libro de elementis per viā demonſtratiuam:⁊ iſta verba erunt multū leuia apud illum qui ſtuduerit in logica etiam paruo tēpore. Et modo volumus reuerti ad ordinem verboruꝫ noſtroꝝ.⁊ dicimus ꝙ iſte res quando erūt ſm modū quē diximus:tunc erit intellectum ꝙ res quā diximus ꝙ mēbrum cōſimile agit cū ea actionem ſuaꝫ aut paſſioneꝫ ſuaꝫ patiť nō ē alia res q̄ꝫ forma cōplexional' que ꝓuenit a menſura cōmixtiōis quatuor elementoꝝ. Et quoniā res miſcibiles nō inueniunť i mixto niſi duob⁹ modis. Unus ē vt menſure ſint equales:et iſta mixtio vocatur mixtio equalis cōparando ipſam extremitatib⁹.eo ꝙ ē in medio earū nō declinans. Secūdus eſt vt non ſint inequalibus mēſuris:⁊ iſta etiā inequalitas eſt multis modis:⁊ ſm iſtam inequalitatē ſunt diuerſificate ⁊ inequales facte com

plexiones ſpecierū. Sed dabimus ꝓ exēplo huius ꝙ ſicut complexio equi eſt diuerſa a ꝯplexione hoīs: ideo q: mēſure elemētoꝝ ſunt mixte i eo ſup latitudinē diuerſaꝫ cōmixtionis mēſurarū eaꝝ in hoīe. Et ideo ꝙ illa forma ꝯplexional' que eſt ꝓpria in vnaquaqꝫ ſpecie inueniṫ in ipſa eadē ſpecie inequalitate ⁊ diſtemperantia media inter multum ⁊ paruꝫ: ⁊ etiam habet latitudinem que recipit plus ⁊ minus intra extremitates: que temperantia ⁊ equalitas non erit de eis niſi qñ corrumpiṫ forma ſpecifica earum. neceſſe eſt ex hoc ꝙ vna ⁊ eadem complexio ſpecialis ſit equalis ⁊ exiens ab equalitate. Et iſtud eſt aut in vna quatuor qualitatum aut in duabus: quarū poſſibilis eſt cōpoſitio adinuicem. ſ. actiuarū ⁊ paſſiuaꝝ: quaꝝ vna nō ꝯtradicit alteri. ſ. calida ⁊ humida: frigida ⁊ ſicca: aut calida ⁊ ſicca. frigida ⁊ humida. ergo cōplexiones ꝯſimiliū partiū ſunt ꝺ neceſſitate. ix. ſ. eq̄l' ca. fri. ſic. ⁊ hu. aut ca. ⁊ hu. aut ca. ⁊ ſic. aut fr. ⁊ hu. aut fri. ⁊ ſic. Sed ſi inueniuntur iſte. ix. in corpore hominis in fine ſimilanti fini extremitatis elementoꝝ in menſura qualitatū. Iſtud āt nō poſſꝫ eē ſi nō eēt poſſibile iuenire corpꝰ cōſimilium partium: in quo menſure elementorum eſſent equales penitus in quantitate. Et vie ſpeculationis multum neceſſarie ſunt hic. tunc apparet ꝙ eſt impoſſibile eſſe hic i quātitate partium eorum. ſ. in grauitate ⁊ leuitate. Iō qꝺ dominans ſup corꝑa partium cōſimiliū eſt aqua ⁊ terra. ideo habent coagulationē ⁊ firmitudinem. ⁊ qualitates q̄ faciunt ipſa firmari ⁊ cōpleri ſunt ille q̄ faciunt coctionem ⁊ digeſtionem: ⁊ ideo eſt appropriatū generabile. al'. naturale dña tiōi ꝑtis agētis ⁊ calide: ⁊ patiētis hu. cū qbꝰ fit mixtio ⁊ coctio: ⁊ totū hoc ē declaratū in. iiij. metheuroꝝ. ⁊ ab illis regulis ē ꝓbatū ꝙ cōpl'ones nō ſunt niſi qnqꝫ ſolū: vna ſcilicet equalis ⁊ quatuor inequales. Et ꝙ eſt impoſſibile duo corpora inuenire q̄ ſint cōia in caliditate ꝙ vnum ſit ſiccius alio. ſicut opinaṫ. G. in puero ⁊ iuuene: ⁊ iā declarauimus iſtud in alio loco meliꝰ. Et ſcias in ſumma ꝙ mēſure duaꝝ qualitatū actiuaꝝ ſumunṫ a menſuris duaꝝ qualitatū paſſiuarū: eo ꝙ forme ꝓprie hn̄t materias proprias ſub eis. Et nos videmus ſi nos exiremus ab intentiōe publica multitudinis medicoꝝ eēt difficile intelligere: ⁊ ideo nos loquimur de hoc nimis. Et adhuc error qui accideret ex hoc in hac arte ē multū paruus: ⁊ iō nō facimꝰ hic nouuꝫ ꝓceptuꝫ Et etiaꝫ error quē diximus ꝺtēperata cōplexiōe eſt paruus. Et ideo dicimꝰ ꝙ ē veꝝ v̄bū. G. de eo ꝙ dixit de cute vole manus. Et magis in iſta pala vel palma apud arabes et ſonat pro extrema parte palme verſus digitos palme. ⁊ pluſ in iſta que ē ſuper parteꝫ que vocaṫ formiculata. Et quādo erit totū hoc qꝺ narrauimꝰ. tunc res cum qua operantur partes ꝯſimiles ſuas actiones aut patiunṫ ſuas paſſiones ē de neceſſitate vna iſtaꝝ nouē cōplexionū ſiue ſint partes cōſimiles alijs ſiue nō. Et ideo neceſſariū eſt ſcire naturalem cōplexionē de iſtis nouē cōplexionibꝰ cuiuſlibet mēbrorūꝫ ꝙ illa cōplexio ē tēꝑrata ꝯparando ipſaꝫ actioni membri aut paſſioni eius. Et iſta tēperantia eſt illa que eſt dicta tēperantia ſpecialis ſpeciei. et ipſa ē illa cōplexio quā oportet ꝯſeruari in hac arte aut reſtaurari. Et quando ſtabimꝰ ſup complexionē cuiuſlibet mēbrorū conſimilium. tunc ſtabimus ſup complexionē membroꝝ compoſitoruꝫ ex ipſis. Et quādoqꝫ pl's. ideo ꝙ cōplexio quedā ē que appropriatur membro officiali inquantū ē officiale. ⁊ quedā ē appropriata ei inquantū ē ꝯſili'ū partiū. nō ex parte vnde eſt officiale ⁊ quando nos ſtabimus ex hac parte ſuper complexionem cuiuſlibet membri membroꝝ officialiū. tūc poterimus ſtare ſup cōplexioneꝫ temperatam appropriatā toti corpori. iꝺo ꝙ cōplexioneꝫ nos non approbamus niſi in hoc ꝙ ē inuenta mēbris officialibꝰ ex qbus eſt compoſitū. et ex membris officialibus. et ex parte cōſilium. et eſt neceſſe vt ſcias in primis ꝙ ex mēbris vel corporibus quedam ſunt compoſita ex elementis ꝓma cōpoſitione. et quedā ſunt compoſita mediante ꝓma cōpoſitione. ⁊ membra ꝯſimilia q̄ ſunt partes animalis ſunt huiuſmodi ſpeciei. ideo quia non generantur niſi ex ſanguine ſolūmodo. et ſanguis generatur ex cibis ⁊ potibus. Et ſcias ꝙ ſperma nō ē ex rebus q̄ ſunt pars membri aut ſimplex aut aliqꝺ aliud mēbroꝝ. ſicut declaratum ē in naturali philoſophia. Et ego faciā longiorem ſermoneꝫ in tractatu de iuuamento membroꝝ. Nec etiam melancholia: cholera: ⁊ phlegma ſunt elementa mēbroꝝ ꝯſimiliū ꝑ viā ſm quā eſt ſanguis. Ideo ꝙ res que generantur pluſqꝫ ex vna re nō cōplētur: niſi qñ miſcentur ille res adiuicem: ⁊ faciunt vnū corpus ſicut eſt ſquzibin: qꝺ fit ex cōmixtione mellis cum aceto ⁊ aqua: quoꝝ quodlibet ſtabat per ſe in actu. Et in vulua non inueniūtur melancholia nec cholera i actu que miſceanṫ cū ſanguine ad hoc vt ſint poſtea ꝑs membri. Sed cholera ⁊ melancholia ſunt in corpore hominis ex certis iuuamentis: que nos feſtinamus declarare. Sed flegma eſt materia remota: ideo ꝙ ex ipſo nō generanṫ membra niſi qñ fit ſanguis. Et due cholere non ſunt materie mēbri nec ꝓpinque nec remote: ideo quia eſt impoſſibile ipſas conuerti in ſanguinē: ſed ipſe ſunt in eo in potentia: q: qñ corrumpiṫ multotiens cōuertitur ad eas. Et nō fecit eos errare in hoc niſi locus conſequentis: ideo quod viderūt ꝙ elementa non inueniuntur in cōpoſito ex eis niſi in potentia: cū dixerunt hoc. Sed ⁊ non ꝯuertitur ꝙ res que inuenitur i alia re i potentia ſit eius elementū. Sed ſanguis eſt hyle tranſibile vel mutabile ad aliam rem per accidens nō ſicut eſt hyle cibus iſtorum ꝑ accidens: ſed ſicut vita eſt hyle mortis. Et iō non dicitur ꝙ fex ⁊ ſpuma ſit elementū vini: ſed dicitur ꝙ vinuꝫ eſt cōpletuꝫ exiſtentibus ſeꝑatis iſtis ab eo: ideo q: ſunt eiuſ ſupfluitates ſeꝑate ab eo qñ digeriṫ: ita ſunt vere due cholere cum ſanguine: eo ꝙ quodlibet generabile hꝫ aliquam ſuperfluitatem que ſeꝑatur ab ipſo tempore digeſtionis.

¶ Capitulum. ij. Quod eſt de complexionibus membrorum conſimilium.

Et poſtquaꝫ eſt declaratum iſtud reuertemur ad ordinem noſtrum ad enarrandum complexioneꝫ quorumlibet membrorum conſimiliū. ⁊ ab illa ꝓcedemus ad cognitionem eorum actionū ⁊ paſſionum: ⁊ dicemus ꝙ oſſa apparent ex ſuo eſſe: ꝙ frigiditas ⁊ ſiccitas domināτur ſup ea: ⁊ ſimiliter carthillagines: ⁊ pili: ⁊ chorde: ⁊ ligamēta: ⁊ nerui: ⁊ vene: ⁊ panniculi: eo ꝙ calor ea coxit: ⁊ frigiditas congelauit: ⁊ ideo mollificat ea calor aut diſſoluit. Et iſta qualitas eſt in vno eorum pluſquam i alio Et videtur ꝙ ſiccior omnibus ſit pilus: poſt illum os: ⁊ poſt illud carthillago. ⁊ poſt ligamentū: ⁊ poſt illud panniculus: ⁊ poſt illuꝫ vene: ⁊ poſt illas ſunt vene pulſatiles: ⁊ poſt illas neruus vel muſculus. Sed ſuperfluitas frigiditatis eorum eſt iſta: ꝙ pilus eſt frigidior omnibus ⁊ poſt illuꝫ oſſa ⁊ poſt illa carthillago: ⁊ poſt illā ligamentum: ⁊ poſt illud panniculus: ⁊ poſt ilium lacertus: ⁊ poſt illuꝫ vene pulſatiles: ⁊ nō pulſatiles. Et iſta membra. f. ⁊. s. non appropriantur frigiditati niſi propter hoc ꝙ frigiditas eſt illa que complet ea: ⁊ dominantur in eis: non ꝙ ipſa ſint priuata calore: ſicut ipſa ſunt appropriata ſiccitati. ideo ꝙ ſiccitas eſt illa que complet ea: ⁊ dominatur in eis: non ꝙ ſint priuata humiditate quia mixtio ⁊ digeſtio ſtant ſuper humiditatem. ⁊ calor qui eſt in iſtis ē in ſpecie ſpecierum accidentis. Sed membra ſuper que dominatur calor ⁊ humor ſunt caro: ſanguis ⁊ ſpiritus. Sed calidius omnibus ē ſpiritus ⁊ poſt illū ē ſanguis ⁊ poſt illum caro. Et per iſtam eandem viam incedunt humiditates. ideo ꝙ ſpiritus eſt de genere aeris. ⁊ aer eſt humidior aqua ſicut declaratum eſt in naturali philoſophia. Sed inter membra frigida ⁊ humida in primis eſt adeps: ⁊ poſt illum eſt pinguedo. ⁊ poſt illam cerebrum ſcilicet ſubſtantia medullaris. ⁊ humiditates incedunt ſm hanc viam: Et hic ē pelagus in quo aliquis multum haberet nauigare ſi tempus adeſſet. Et in alijs noſtris libris iam locuti ſumꝰ prolixe. Sed multum recordare: ⁊ caue ne obliuiſcaris qꝺ dictum eſt ſupra ſcilicet ꝙ de neceſſitate ē ꝙ ſint gradus virtutum actiuarum ſuper vnam ⁊ eandem complexionem ſecundum comparationem graduum virtutum paſſiuarum

⁊ non intendas poſt conſilium ignoratum in hoc. ⁊ conueniens eſt medico recipere complexionem iſtorum membrorum a naturali.

¶ Capitulum.iij. Quod eſt de complexionibus membrorum officialium.

Et nunc incipiemus a complexione membroruꝫ officialium poſtq̃ꝫ diximus de cõplexione conſimilium. Et dicimus ꝙ cor poſtq̃ꝫ eſt compoſitũ ex pãniculis ⁊ ligamentis ⁊ neruis ẽ de neceſſitate calidũ pp multum ſpiritum exiſtentem in eo: ⁊ pp ſanguinẽ exiſtentem in eo: ⁊ etiã pp partem carnoſam quã hꝫ: ⁊ ſtat in corpore ad ſimilitudinẽ vnius clibani ignis in domo Sꝫ ſi eſt ſiccum ſicut dicunt medici: aut tpatũ: aut declinãs ad humiditatẽ: hoc eſt ſpeculandũ. Sed mihi videtur ꝙ eſt declinans ad humiditatem pp ſpiritum exiſtentẽ in eo. Sꝫ illud quod videtur ex epate ex ſua eſſentia eſt ꝙ ſit calidũ ⁊ humiduꝫ. Proterea q: maior pars ſuarum partium eſt carnoſa ſanguinea: ⁊ etiam ad ipſum tranſmittuntur multe arterie. Et hic multa ſunt inquirenda: ⁊ q: medico non pertinent: ideo dimittamus. Et cerebrũ eſt frigidum: ideo ꝙ maior pars ſuarum partium eſt ſubã medullaris ⁊ neruoſa: ⁊ ſimilis huic. Et natura medulle que eſt ĩ ipſo eſt diuerſa a natura medulle que eſt in oſſibus: q: tu vides ꝙ non eſt in eo pars pinguoſa: aut vnctuoſa: ⁊ quãdo coquit̃ ad ignem ingroſſatur ⁊ deſiccatur: ideo ꝙ pars aquoſa que eſt in eo reſoluit̃ pp calorem: ⁊ remanet pars terreſtris. ¶ Et queãdmodum diximus de cerebro: eodem modo diximus de nucha. Sed ſplen ⁊ renes ipſa etiam ſunt de membris calidis ⁊ humidis: quanuis renes ſint in hoc ſub ſplene in gradu ꝓpter groſſitiem ſanguinis qui ſtat in ſplene: ſicut ſplen eſt in hoc grodu ſatis inferior epate.

¶ Capituluꝫ.iiij. Quod eſt de complexione temperata ⁊ dͤ diſtemperatis totius corporis.

Et poſtquam eſt declaratum in ꝯplx̃one membrorum officialium ⁊ conſimiliuꝫ ab iſto poſſumus cognoſcere quid eſt temperata complexio totius corporis. Q: ſi inueniuntur iſta membra proportionata ſup iſtas complx̃ones ipſum ẽ tpate complx̃onis penitus ⁊ inueniuntur in eo iſte ꝓprietates ⁊ illa ſigna que dicit Ga. ꝙ inueniuntur in temperata ꝯplx̃one. Et manifeſtũ eſt ꝙ iſta temperantia non dicitur niſi in comparatione oĩum partium totius corporis. ideo quia impoſſibile eſt iſtis membris conſimilibus exeuntibꝰ eis a ſua complexione naturali. aut ĩ vna qualitate aut in pluribus ꝙ non ſuperueniat permutatio aut corruptio per iſtum exitum. Et iſte exitus habet multas cauſas. aut propter clima aut ꝓpter hyle aut propter agens aut propter mutationem quatuor etatuꝫ eo ꝙ puer eſt calidus ⁊ humidus et iuuenis calidus ⁊ ſiccus et ſenex eſt frigidus et ſiccus: et hoc manifeſtum ẽ ex eorum operationibus. et ex propinquitate et longitudine generationis. Et etiam maſculi complexio eſt calidior et ſiccior complexione femine. Et hoc manifeſtum eſt ex operationibus eorum. ¶ Et aliquando permutantur complexiones propter exercitia. Et propter cibos. et propter omnia extrinſeca. Et ſicut poteſt eſſe iſta permutatio in conſimilibus. ita poteſt eſſe in officialibus. Et poſt hoc in totalitate totius corporis concordantibus nobis ipſa omnia adinuicem. ¶ Et poſtquam ẽ poſſibile eſſe hoc. ¶ Et ẽ iam oſtẽſum ꝙ exitus complexionum exeunt ad octo ſpecies apud medicos tunc res propter quas operatur membrum ſuas actiones et patitur ſuas paſſiones aut totum corpus. ſunt nouem ſpecies apud medicum. vna temperata. et illa eſt naturaralis. et octo ſunt diſtemperate eo ꝙ corpus cui dominatur caliditas in membris ⁊ ſiccitaſ appropriatur caliditati ⁊ ſiccitati. ⁊ ſic in reliquis ſpeciebus. Et hoc modo intellige ꝙ ſpecies complexiones ſanitatis ſunt noueꝫ. Et temperata communicat cuꝫ ambabus ſpeciebus membrorum ſaluo ꝙ ipſa eſt in ꝯſimplicibus primo in ſubſtantia. et in compoſitiſ ſecundario et per accidenſ. Et ideo quia medici appropriant cõplexiones diſtemperatas qualitati actiue ⁊ paſſiue. ꝯueniens eſt appropriare cõplexionem totiꝰ corporis iſtis duabus qualitatibus ſolũ: ⁊ pp hoc ſunt ſm rationem complexiones diſtemperate ſolum quatuor.

¶ Capitulum.v. Quod eſt de ſanitate membrorum officialium ⁊ eius ſpeciebus.

Et poſtq̃ꝫ eſt declarata ſanitas conſimilium partium propter earuꝫ complexionem temperatam quam habent ꝓpriam: ⁊ in ſubſtantia conſeruatam. ⁊ per accidens membrorum officialiũ ⁊ totius corporis. Modo redeamus ad declarandum ſanitatẽ membri officialis ſubſtantialiter inquantum eſt officiale ⁊ ſpecies eius. Et dicimus ꝙ membra officialia: ideo q: ſunt compoſita apparet ex eorum eſſe ꝙ non operantur ſuas actiones ⁊ patiuntur ſuas paſſiones: niſi quando ſunt in ſua qualitate ⁊ in qualitate quantitatis: inquantum ipſa ẽ quãtitas ⁊ in poſitiõe ſua ſm moduꝫ naturalẽ ⁊ in continuatione partium ſuarum: ⁊ in contiguatione terminorũ eoruꝫ in coniuncitone ſua: ⁊ ſeparatione: in qualitate coniunctionis ⁊ ſeparationis eorum: ⁊ ſitus eorum: ⁊ ordinationis. ¶ Et quidã ſunt qui opinantur ꝙ iſtud intret in genere poſitionis ſed ſi vocatur poſitio hoc nõ eſt niſi pp equiuocationẽ. Sed qualitas eoꝝ eſt ꝙ ſit forma eoꝝ naturalis: ⁊ ꝙ concauitates eorum ⁊ vie ſint ſecundũ formam naturalem in eoꝝ largitate et ſtrictura. ⁊ ꝙ ſint eorum ſuperficies in lenitate ⁊ aſperitate ſm modum naturalem. ¶ Sed quantitas eſt in tẽpore quando inuenitur haꝝ partium numerus naturalis ⁊ eodem modo in ſuis menſuris. ¶ Sed modus eorum in coniunctione eſt etiã modus ille naturalis. ſicut coniunctio partis membri officialis. pars parti. ⁊ ſeparatio eorum: ps a parte. ⁊ qualitas cõiunctionis ⁊ ſeparationis intrat ĩ hoc ¶ Et cõtinuatio. et cõtiguatio. et terminatio et ſeparatio. ⁊ cõiunctio manifeſta ſunt. Sed continuatio plus cõuenit in membro cõſimili q̃ꝫ in officiali. et paruuꝫ ⁊ magnũ in eẽ in genere mẽſure. ⁊ ẽ appropriatũ quãtitati cõtinue. ſicut ẽ ſatis vel multũ ⁊ parũ appropriatum quantitati diſcrete. Et quãuis menſura in hoc qð appropriatur ſit conueniẽtius appropriare eam membro cõſimili q̃ꝫ officiali. ideo q: officiale nõ eſt ſuper mẽſurã ſuã naturalẽ. niſi quãdo eſt quodlibet cõſimiliũ ex quibus eſt cõpoſitum ſuper menſurã ſuaꝫ naturalem. ¶ Sed poſitio. al'. oppoſitio. naturalis que eſt ĩ mẽbro hoc eſt vt ſint eoꝝ partes oppoſite membris manifeſtis ſicut cõſuetudo eſt mẽbri poſiti. al'. oppoſitis membris. ⁊ iſtud erit locus mẽbri naturalis in corpore. ſicut eſt epatis ⁊ ſtomachi. et ſic in alijs eſt itelligendum. et ita eſt modus iſte in poſitione. al'. oppoſitiõe partis membri in ſeipſo: ps parti. ¶ Sed qð diximus ꝙ erit modus ipſius ex communicatione eorum partium ſuis partibus eſt modus naturalis. hoc exiſtit in poſitiõe. al'. compoſitione. prima que generalis eſt omnibus membris corporis. ſicut eſt communicatio omnium membrorum pꝛ̃icipalium. eo ꝙ nõ complerentur eorum operatiões niſi cum eis: et etiã hoc eſt iuentuꝫ in membro cum membro. ſicut cõmunicatio ſtomachi cuꝫ cerebro ĩ operatione ſua que eſt appetitus. Et ſicut eſt in partibus vnius ⁊ eiuſdem membri officialis cum parte que dominatur plus ĩ operatiõe illius rei: ſicut eſt cõmunicatio omnium partium oculi ad cryſtallinaꝫ humiditatem. ¶ Sed ſunt gradus. al'. genus ꝯiunctiõis et ſeparationis. et eorum qualitatum. quoniã ſunt ex mẽbris que ſeparata ſunt abſqꝫ ligaturis. ſicut ſunt digyti. Et eoruꝫ ſunt que aſſociant̃ ligaturis vel adeptiõibus. quorum partes itrant partes. et eorũ ſunt quorum cõiunctiões ſunt nodatiles. et hoc modo põt eſſe ꝙ mouetur membrum qð eſt pars coniunctionis ipſiꝰ ſitus: Sicut eſt plãta manus que eſt pars coniunctionis brachij qð eſt nominatum ĩ arabico ſcahat. et ipſa planta coniuncta eſt ligaturis et adeptionibus. et cum hoc eſt coniunctio nodatilis. Iſte ſunt ſpecies diſpoſitionum que quando ſunt in membris officialibus. tunc habent agere ſuas actiões naturales. et pati ſuas paſſiones. ſiue illas quas hẽnt

ab vtilitate:al'. a neceſſitate:ſiue illas quas habent a nobili
tate. Et a capitulis anotomie que ordinata ſunt per multoſ
alios auctores poteris ſcire iſtas res prolixius:⁊ ꝓpter hoc
non eſt mea intentio ꝓlongare me in eis. Et ſi tu vidiſti li-
bros Ga. ⁊ libros aliorum medicorum qui ſunt ſm ſuam
opinionē:⁊ videbis iſtum:tunc cognoſces ꝙ illud quod di
ximus in diuiſione ſpecierum ſanitatis eſt multuʒ melius ⁊
verius q̄ʒ illud quod dixit homo quem ſcis. ❡ Et iſtō me
lius aūt.al'.melioramētum non poteris cognoſcere ſi tu nō
ſtuderis in naturalibus ſcientijs:quoniam oportet ꝙ tu te
neas de via philoſophorum aliquantulum pluſquā de via
medici.⁊ ꝙ iſte liber non eſt factus pro illo qui incipit tan-
tummodo legere.

❡ Capitulum.vi. Quod eſt de ſanitate aliqualiter in mē-
bris conſimilibus.

Tamodo incipimus dicere:ideo ꝙ inuenimus ō
complexionibus ſanitatis apppriatis membris
conſimilibus que ſunt in fine temperantie ſm ſe
⁊ quaſdam que exeunt a temperantia:ſed exitus
per que non ꝓuenit leſio ſenſibilis in actione aut in paſſiōe.
Et ſilr eſt in mēbris officialibus:⁊ tunc inuenimus ibi qua
litatem temperatam:⁊ quantitatem tēperatam:⁊ poſitioneʒ
tēperatam ⁊ cōicationem tēperatam. Et iſta eſt bona diſpo
ſitio ſup quam viſus fuit. G. demōſtrare in tractatu habi-
tudinis bone:⁊ q eam voluerit addere.al'.addiſcere in iſto li
bro nō reputo malū. Ideo ſpēs ſanitatum q̄ ſunt in officia
libus membris ſunt apō medicos octo:quatuor temperate
⁊ quatuor diſtemperate:aut augmentate. ❡ Sed quintum
genus ſpērum vel generuʒ diſpoſitionū quidam ſunt q opi
nantur ꝙ eſt vnū in quo cōmunicant mēbra conſimilia ⁊ of
ficialia:⁊ illa eſt forma ꝯiunctiōis noſtre. Ideo q: coniun-
ctio eſt duobus modis ſicut ſcis vna eſt coniunctio nodati
lis:alia eſt ꝯiunctio vera:⁊ vera eſt appropriata magis con-
ſimili:⁊ alia plus officiali. Sed ꝯiunctio vera illa eſt conſi-
milium:⁊ debet numerari in habitudine ſanitatis eorum.
Amodo declarauimus omnes ſpecies habitudinū ſanitatū
membroꝝ conſimiliū ⁊ officialium:cōmunes ſiue proprias
Et declaratū eſt in omnibus ꝑ quē modum eſt eorum com
municatio. Et fuit neceſſe illi declarationi:ideo ꝙ operatio
cōplexionis temperate mēbri officialis non eſt vna ⁊ eadem
operatio cū illa ꝯſimilium:ideo q: eſt cōſimilibus propria
⁊ in ſubſtantia:⁊ officialibus ſecundaria:⁊ ꝑ accidens ⁊ alij
medici nō ſubtiliati fuerunt in faciendo hanc diuiſionem.

❡ Capitulum.vij. Quod eſt de actionibus ⁊ paſſionibus
⁊ de virtutibus membrorum.

Modo volumus tractare de actionibus ⁊ paſſio-
nibus ꝓprijs in quolibet membro:⁊ iſte intentō
nes ⁊ cognitiones ſanitatis ſtāt loco cauſaruʒ fi
nalium:⁊ ille de qbus hactenus loquuti ſumus
ſtant loco cauſarū formalium:⁊ materialiū:⁊ hic eſt ponen
dum vnum principium naturale. ❡ Et dicimus iā eē oſtē
ſum in naturali philoſophia ꝙ quodlibet corpus eſt com-
poſitū ex materia ⁊ forma:⁊ ꝙ materia non ē inuēta niſi ꝑꝑ
formam ⁊ propter hoc collectum ex materia ⁊ forma. ſcili-
cet ens naturale nō eſt niſi ꝓpter operationes ſuas ꝓprias
in ipſo. Ideo dicit Ariſto. ꝙ natura non facit aliquid in va
num. Et ſimiliter inuenitur iſtō in rebus artificialibus ver
bi gratia. q: ligna nauis non ſunt inuenta niſi propter for-
mam nauis ⁊ figurā ſuam. ⁊ ē inuentum collectum ex his
ambobus propter oꝑationē nauis. ſcilicet nauigare i aqua
ergo de neceſſitate ē īuenire i mēbris hoīs rem que ſit etiaʒ
hoc modo. ſ. ꝙ ſit eis res ſtanſ loco materie. et res ſtās loco
forme ⁊ res tertia. ſ. actio ⁊ paſſio que res ipſa erit finis col
lecti eorum. ❡ Et hic neceſſe ē inquirere in primis que ſit
illa res in membris que ſtat loco forme. ⁊ que loco materie
⁊ poſtea veniemꝰ ad declarandū actionē ⁊ paſſionē cuiuſli-
bet eoꝝ. Et dicimus ꝙ mēbra cōſilia apparēt. vt in pluri-
bus eoꝝ ꝙ ſint loco materie cōpoſiti. Q: oſſa manuuʒ ⁊ li-
gamenta:⁊ chorde:⁊ nerui:⁊ caro:⁊ cutis apparent ex eorū
eſſe ꝙ non ſint inuēta:niſi ꝑꝑ formā manus:⁊ forma manꝰ
que ē compoſita ex illis non ē inuenta niſi ꝓpter actiones ⁊
paſſiones:quibus ipſa approbatur. ſ. ꝙ manus non poſſet
extēdi nec ꝯtrahi:nec colligere:nec facere alias ſuas oꝑatio
nes niſi ꝑꝑ hoc:ꝙ ē cōpoſita. ❡ Et q̄ʒuis mēbra conſimi-
lia nō ſint inuenta niſi ꝑꝑ cōpoſita:tn̄ habēt q̄dlibet eorum
ꝑ ſe oꝑationē ꝓpriā que manifeſtaꝛ plus i cōpoſito. ſ. ꝙ ma
nus nō haberet firmitudinē ad ſuſtētandū res niſi ꝑꝑ oſſa ⁊
non haberet poſſe plicare ſe niſi ꝓpter carnē:⁊ ꝓpter neruos
⁊ alia ſilia. Ergo poſtq̄ʒ diximꝰ ꝙ mēbra ꝯſilia non ſunt in
uenta niſi propter cōpoſita. neceſſe ē nobis videre ſi hic eſt
aliqua res ꝑꝑ quā ſit inuentū compoſitum ⁊ collectuʒ ex'eo
cū qua compleaꝛ oꝑatio ꝯpoſiti. ❡ Et dicimus ꝙ actiōes
⁊ paſſiones nāles mēbroꝝ nō fiunt niſi ꝓpter caloꝛem inatuʒ
in ipſis p̄ter caloreʒ ꝯplōnalē qui ē in mēbris ꝯſilibꝰ. Et h̄
ē demonſtratū ꝑ ſciētiam demonſtratiuā. Et cognitū ꝑ ex-
periētiā anotomie. ꝙ. ſ. inuenit in corde vnū corpus vapo
roſuʒ calidū in fine qō mittitur ab eo ad oīa mēbra ꝑ viam
arteriarū:⁊ ita opinaꝛ ꝙ ſit in cerebro. ❡ Et poſtq̄ʒ ſic eſt:
⁊ ꝯiunctum huic ꝙ oēs actioneſ ⁊ paſſiones nō fiūt niſi per
calorem intrinſecum:ſicut eſt declaratum in naturali ph̄ia:
⁊ declarabiꝛ adhuc i iſto libro. ḡ mēbra nō faciūt ſuas ope
rationes niſi cū formis coꝝ cōpoſitionalibꝰ:⁊ cū eo qō acci
dit eis de iſto calore. ⁊ ꝯiunctū in membro de iſtis duobus
caloribꝰ ſupradictis iſtud ē ſua forma. cū qua agit ⁊ patiꝛ.
❡ Et ab hinc potes cognoſcere dn̄ationē cordis ſuper oīa
alia membra. q: tu vides ꝙ ipſum ſufficiēs eſt ex ſe. ⁊ alia ī
digent eo. Et ſilr cerebrū eſt in hūc moduʒ ſuꝑ mēbra in q
bus dn̄atur. ḡ mēbra ſimplicia nō fuerūt iuenta niſi ꝓpter
cōpoſita. ⁊ cōpoſita ſunt inuenta ꝓpter iſtum calorē q ē miſ
ſus a corde. ⁊ iſte calor ſtat in eis loco forme. ⁊ ꝑ iſtam col-
lectionem fiunt actiōes ⁊ paſſiones q̄ ſunt proprie ī q̄libet
membro. ❡ Sʒ ſi ſufficit iſte calor in faciēdo hoc. aut ſine
hoc eſt alia v̄tus ſtans iſti calori loco forme. iſta non eſt res
quā medicus habeat ingrere. ſʒ dimiſſa nobis. ❡ Et dice-
mus breuiter ꝙ hic ſunt alie virtutes p̄ter formas ꝯplōna-
les que vocanꝛ aīe. Et iſtud ē ꝯueniens anticipare in pau-
cis v̄bis anteq̄ʒ tractemus de actionibꝰ ⁊ paſſionibꝰ cuiuſ-
libet mēbroꝝ. ⁊ narrare quot ſunt ille ſpēs. ⁊ poſtea reuerta
mur ad ingrenduʒ rem cui approbaꝛ qōlibet membroruʒ. ⁊
iſtud erit qn̄ cognouerimꝰ i primis v̄tutes a qbus veniunt
oꝑationes. Et ſcias ꝙ genera oꝑationū ſūt notiora quo ad
nos q̄ʒ virtutes. ⁊ virtutes apud naturā notiores. ⁊ iō dici-
mus ꝙ ph̄ici ⁊ medici qn̄ ſpeculanꝛ in oꝑatiōibus: dicunt
ꝙ virtutes que ſunt in hoīe ſunt tres. aut v̄tus natural'. aut
vitalis. aut aīalis. Virtutes nāles apud eos ſunt cū qbꝰ fit
nutrimentū augmentū ⁊ generatio. Et v̄tutes vitales apō
eos ſunt v̄tutes pulſatiles que ſunt i corde. ⁊ habēt dilata-
re ⁊ cōſtringere inſpirādo ⁊ reſpirādo. ⁊ v̄tus motiua que ē
in corde q̄ vocatur electiua ꝑ quā moueꝛ animal ad appetē-
dum rem vel fugiendum ab ea. ❡ Et virtutes aīales apud
eos ſunt quinqʒ virtutes ſenſuuʒ. ſ. tractus ⁊ guſtus. ⁊ odo
ratus. ⁊ auditus. ⁊ viſus. ⁊ etiam virtus motiua in loco. et
virtus imaginatiua. ⁊ extimatiua. ⁊ cogitatiua. ⁊ cōſeruati
ua. ⁊ reminiſcibilis. ⁊ iſta eſt qua vſi ſunt medici in diuiden
do virtutes anime. ⁊ q̄ʒuis non ſit conueniēs parū tibi pōt
nocere in hac arte. Sed conueniēs omnino ē illa que fit ſʒ
motum naturalē. Ideo ꝙ manifeſtum ē ꝙ iſte operationes
non poſſunt appropriari quatuor qualitatibus ſolum. ſed
etiam virtutibus additis ſuper eas que vocātur anime. Et
poſtq̄ʒ inueſtigati ſunt ſuper iſtas operationes que vocan-
tur anime:dicunt ꝙ quedam ſunt operationes que appro-
priātur plante. que habet tres virtutes ſupradictas. ſ. nutri
tiuam. ⁊ poſt illam creſcitiuaʒ. ⁊ iſta ē finis nutritiue. ⁊ poſt
illam generatiuam. ⁊ iſta ē quaſi finis creſcitiue. Et eſt de-
declaratum ibi ꝙ ipſe ſunt anime. ideo quia ſunt organice:
⁊ quia non ſunt virtutes naturales. quod ſi ipſi non appel-
lauerunt eas naturales niſi largo modo. iſtud eſſet veritas:
ſi ipſi crederent ꝙ ipſa eſſet anima ſecundum relationem:

aut ſm oꝑationem. Sed ſi ipſi credunt ꝙ ipſa in ſui eſſentia ſit virtus ꝓpria ſolum: iſtud ē erroꝛ ⁊ ſignificat ſuꝑ opinionē eoꝝ ꝙ ita eſt: q: nos videmus ꝙ Gal'. in vno ſuoꝝ libroꝝ aſſimilat ipſam adamanti: ⁊ venit ad diuidendū eam. Sꝫ virtus pulſatiua eſt de neceſſitate cibatiua virtus: ⁊ diuiſiua ⁊ ꝓnceps: q: cū ipſa coꝛ dat caloꝛes alijs membꝛis: ⁊ eſt ſicut ſeruiens virtuti pꝛincipali cibatiue: q: cū ipſa ꝯſeruaẗ. Et iō nō eſt ꝯueniens ponere illā vnā virtutem ꝑ ſe ab alijs v̄tutibus: ideo q: eſt iſta virtus aīe nutritiue ſicut alie virtutes. v. ſue virtutes: ſicut attractiua: retentiua: ⁊ digeſtiua: ⁊ expulſiua: ⁊ diſcretiua: quāuis virtus pulſatilis appꝛopꝛietur plus vite ꝓꝓ multum caloꝛem qui eſt cū ea. Et qdā ſunt q appellant plantā in iſta virtute hayguam. ſ. vegetatiuā. Et foꝛſitan medici non vocauerunt iſtam v̄tutem euētationis vitalem: niſi ꝓꝓ hoc ꝙ appꝛopꝛiaẗ plus vite: quāuis ſit de genere nutritiue ſicut diximus. ⁋ Sed eoꝝ diuiſio ꝑ quā diuidunt virtutes aīales ad ſenſum: ⁊ ad v̄tutē motiuam in loco ⁊ imaginatiuam. ⁊ rōnalem. ⁊ ꝯſeruatiuā: ⁊ remiſſibilem eſt oīo vera: ſaluo ꝙ virtus motiua in loco non ē aliud pluſq̄ꝫ elenoſoia. ſ. virtus motiua voluntarie: qn̄ concoꝛdaẗ cuꝫ ea imaginatio conſimilium: ⁊ ita ē declaratum in libꝛo de aīa. Et ipſi numerant v̄tutem motiuam voluntarie in numero vitalium. Et ponunt motiuā in loco aliam ſpēm: ⁊ iſtud nō ē ꝯueniens: q: non ē niſi virtus nutritiua: ⁊ creſcitiua: ⁊ ſenſitiua: ⁊ generatiua: ⁊ imaginatiua ⁊ appetitiua: ⁊ rationalis: ⁊ motiua: ⁊ lactatiua ex iſtis: ſicut eſt eſtimatō: aut cogitatiua ⁊ conſeruatiua: ⁊ reminiſcibilis. ⁋ Et iam eſt hic declaratū vel dictum ꝙ virtus rationalis eſt magis ſpirituaſ q̄ꝫ imaginatiua: q: perfectio virtutis rationalis eſt appꝛehenſio rerum vniuerſalium: ſicut poteſt intelligi a pħo in tertia particula pꝛime ſumme phyſicoꝛum: ⁊ in pꝛimo poſterioꝛuꝫ: quāuis intelligatur contrarium circa finem pꝛimi libꝛi phyſicorum. Et qui habebit neceſſe ſoluere iſta dubia requirat in locis illis. Et q: res vniuerſales que ſunt appꝛehenſiones virtutis rationalis habent particularia neceſſe eſt inuenire in homine virtutem que appꝛehendat eſſentiam illoꝛum particularium contentoꝛum ſub vniuerſalibus: ſi virtutem aliā recoꝛdantem iſta particularia que ſunt compꝛehenſa a virtute pꝛopꝛia eoꝛum appꝛehenſiōem. Et ideo q: iſta virtus appꝛehenſiua particularium non appꝛehendit ea niſi habitudinibus imaginatis. fuerunt de neceſſitate tres virtutes ſcilicet eſtimatiua: que appꝛehendit eſſentiam particularium ⁊ reminiſcibilis impꝛeſſionis eſtimate. Et imaginatiua que appꝛehendit eſtimatiua ſuam impꝛeſſionem ſicut ſeruiētes virtuti rationali. ideo q: ſeruiens pꝛeparat ſeruito ea q̄ ſunt ſibi neceſſaria. aut ſtudet in aliqua rerum appꝛopꝛiatarum ſeruito. ⁋ Et manifeſtum eſt ꝙ virtus imaginatiua pꝛoperat virtuti rationali ea que non ſunt appꝛehenſa ſicut ē manifeſtum ꝙ due appꝛehenſioneſ. ſcilicet eſtimatiua ⁊ conſeruatiua appꝛopꝛiantur appꝛehenſioni virtutis rationalis: et quando remouentur res vniuerſales a virtute rōnali: ⁊ virtus reminiſcibilis facit recoꝛdari eſſentie ꝑticularis: ⁊ cognoſcit illā virtus eſtimatiua: ⁊ tūc īuenit v̄tus imaginatiua habitudinē illius eſſentie ꝑticularis q̄ ē recoꝛdata a reminiſcibili ⁊ cognita ab eſtimatiua. Et qn̄ imaginatiua iā venit ſuper ſuā habitudinē tunc virtus rōnalis reducet ⁊ ad ſe illō qō erat ꝓuatū ab ea. ergo iſte tres v̄tutes ex hac ꝑte ſūt miniſtrantes virtuti rōnali: ⁊ miniſtrans ē lactans ecce: q: ſunt lactantes ex hac ꝑte ſicut dictū ē. ⁋ Et iſta v̄ba ſunt dicenda. al'. dimittenda h ſm ꝙ ſtāt. ⁊ recuperāda a nāli: quāuis nō ſit neceſſariū arti medicoꝝ ſcire hoc: niſi ꝑ modū electionis melioꝛamēti. Sꝫ ē ſufficiens medico in iſtis rebus cognoſcere complōnem cui appꝛopꝛiaẗ vnaqueqꝫ iſtaꝝ virtutū ꝯſeruando ipſam ſi eſſet pꝛeſens. Et reſtaurando ipſam ſi eēt deꝑdita: ideo q: ſufficiens eſt ei in hac arte venire a cognitione foꝛme complōnalis: ad foꝛmā ſpūalem: ſicut ē ſufficiens ei venire a cognitione materie ad cognitionem quatuoꝛ humoꝛum ⁊ membꝛoꝛum.

⁋ Cap. viij. Quod eſt de iuuamentis mēbꝛoꝛum ꝯſimiliū.

Ed cū quieuit res ſuꝑ locū ſuū poſituꝫ in hac arte: tunc erit manifeſtū ꝙ oīa mēbꝛa non ſunt inuenta: niſi ꝓꝓ has virtutes. ⁊ iſte virtutes ꝓꝓ has ſuas actioneſ: ergo nō ē inuentū in coꝛpoꝛe aliqō membꝛoꝝ: niſi ꝓꝓ aliquaꝫ actionē iſtarum v̄tutū: aut paſſionem earū. Ideo eſt nobis neceſſariū ingrere actiones ⁊ paſſiones membꝛoꝝ: ⁊ complōnē cui appꝛopꝛiaẗ: ⁊ cognoſcētes illud cognoſcimus ſanitatē cuiuſ libet mēbꝛi ꝑ ſuas finales cās ꝓdictas in hac arte. ideo q: iā cognouimus eaꝫ per cām mālem ⁊ foꝛmalē. Sꝫ cām efficiētē nō eſt neceſſe nobiſ h narrare. iō q: iam ē ſeꝑata ſaluo ſi ibi eēt res q̄ ſtare loco efficiētis ī ſtatu ꝯſeruante. ⁋ Et incipiemus a iuuamento mēbꝛoꝝ ſimpliciū: ⁊ dicemus ꝙ res quā diximus q̄ ē neceſſaria ꝑ aliā ē duobus modis: vnus ē vt ſit eēntia ꝓme neceſſaria eēntie vltime ſicut fuit intentio eēntie ꝯſimiliū neceſſaria ꝓꝓ intentionē eēntie officialiū. ⁋ Alius ē vt nō ſit ex neceſſitate ſꝫ ē q: melioꝛa ſunt duo q̄ꝫ vnū. ⁊ ſignificat nobilitatē in agente ⁊ patiente: ſicut oculus q nō ē inuentus niſi ꝓpter neceſſitatē videndi: ſed nā duplauit eos ꝓꝓ melioꝛamentū duplationis: ſicut nos declarare debem⁹. ⁋ Sꝫ nos nō recoꝛdabimur iſtoꝝ iuuamētoꝝ niſi illius qō erit magis neceſſariū. ⁋ De mēbꝛis ſimplicib⁹ q̄dā ſunt oſſa ⁊ ſilla ipſis ſicut carthillagines. ⁊ vngues: q̄dā ſunt nerui: lacerti: ligamēta: pāniculi: choꝛde: cerebꝛū: ⁊ oſſa ſua: ⁊ nucha: ⁊ caro. ⁊ ſepum. ⁊ his ſilia ⁊ pili. ⁊ cutis ⁊ ſanguis ⁊ flegma ⁊ chole. ⁊ melancho. ⁊ ſpūs. ⁋ Sꝫ oſſiū maius iuuamētū ipſoꝝ ē ad foꝛtificandū ⁊ ſtabiliēdū: ⁊ in ſūma ipſa ſunt ſicut fundamētū totius coꝛpis. Et iuuamētū ſm ē ad defendēdū ⁊ abſcondendū: ſicut oſſa capitis ⁊ oſſa pectoꝛis. Sꝫ multitudo eoꝝ in coꝛpe fuit ꝓꝓ motus ꝑticulares. ⁊ multos. q: manus non poſſꝫ moueri ꝑ ſe. niſi eēt diſcōtinuata ab oſſe bꝛachij cū cōtiguitate amboꝝ oſſiū. ſ. manus ⁊ bꝛachij. ⁊ ita ē in quolibꝫ mēbꝛoꝝ nodatiliū mobiliū diſcōtinuatoꝝ. Iuuamentū tertiū ē. vt poſſit fieri reſolutio ſuꝑfluitatū vapoꝛoſarum. ſicut ſunt cōmiſſure que ſunt in oſſe capitis. Et pōt eſſe ꝙ ſunt ⁊ alia iuuamenta. ideo ꝙ ſi eueniret aliqua leſio alicui oſſiuꝫ nō trāſiret ad aliud os alterius mēbꝛi. q: diſcontinuatū eſt ab illo. Item fuit neceſſitas multoꝝ oſſiū ꝓꝓ diuerſitatē figure eoꝝ: ⁊ qualitatis ſm illud ꝓꝓ quod oꝛdinata ſunt. ⁊ ꝓꝓ paruitatem ⁊ magnitudinem eoꝛum. Sed diuerſitas in paruitate ⁊ magnitudine eſt ſicut oſſa parua que ſunt in digytis. et oſſa cruris ⁊ coxe. Sed diuerſitas in figura. al'. in foꝛma. eſt ſicut os qō de neceſſitate hꝫ eē foꝛte ⁊ graue fuit fcm̄ durū ⁊ clauſuꝫ. ⁊ illud ī quo fuit intentio vt eſſet leue. fuit factū duꝝ ⁊ ꝑfoꝛatū in qualitate. ⁊ illō qō hꝫ de neceſſitate eē cōiunctū cū carne fuit fcm̄ tenerum ſicut carthillagines ⁊ ſimilia ⁊ iſta iuuamenta ſunt nota per ſe. ⁊ hō pōt cognoſcere maioꝛem ꝑteꝫ ꝑ ſeipſum. vel ab eo q aliquātulū ſtuduerit ī cognoſcendo. Sꝫ vngues fuerunt facte ꝓꝓ duo iuuamenta vnū qō ē cōe. ⁊ ē ꝓꝓ ꝯſeruationem extremitatū digytoꝝ: ſicut ponit ferrū in poſtremo haſte lancee. Scđm ē ꝓꝓ ſuſtētamentū carnis digyti qn̄ capit aliqd. Et iſtō iuuamentum eſt magis ꝓꝓꝛiū in vnguib⁹ manuū q̄ꝫ in vnguibus pedum. Sꝫ pꝛimū iuuamentū cōicat hōi ⁊ alijs aialib⁹. In iuuamētis neruoꝛum cadunt multa dubia Galie. ſentit ꝙ iuuamētum eoꝛum eſt ad ferendū ſenſum ⁊ motū voluntariū oibuſ membꝛis. Sed qō apparet ex ſnia Ar. eſt qō nō ſit fact⁹ neruus niſi ad tꝑandū caloꝛem intrīſecū. ad hoc vt det virtutem ſentiendi. ⁊ hec opinio ſequitur plus iuuamento cerebꝛi. Sed ſi eſt inſtrumentum motus voluntarij in hoc cadit ſpeculatio. Et ꝯfirmatio Gal'. ꝙ ſenſus ⁊ motus ſint a neruis ē. eo ꝙ remoto neruo remouetur ſenſus ⁊ motus ⁊ hoc non eſt per viam demonſtratiuam. Et iam diſputauimus hoc in libꝛis logicalibus. Sed apparet ꝙ iuuamentuꝫ neruī ē de genere iuuamenti cerebꝛi. ⁊ apparet manifeſte ꝙ naſcantur ab eo. ⁊ ꝙ non ſint fixi in eo. ſicut dixit Galie. Et ligamentoꝛum iuuamentum. ⁊ choꝛdarum ad motum voluntariū eſt apparens ad oculum. Et pāniculi fuerunt facti ꝓꝓ abſcondere ⁊ defendere ⁊ ēt vt ſuſtineat mēbꝛa q̄ ſunt ſuꝑē

ſa.et retineãt ea quãuis hoc iuuamẽtũ ſit magis ꝓpriũ liga
mentis. Et iuuamentũ pãniculi poſiti.ſ̃.ventrem eſt de ſpẽ
huius iuuamenti:eo ꝙ ꝓhibet inteſtina egredi de ꝓprijs lo
cis ſicut accidit hernioſis. ¶ Sed venarum due ſunt par-
tes:vna eſt arterie que portant ſpiritum ⁊ ſanguinez a corde
⁊ iſte ſine dubio fuerunt facte ꝑꝑ hoc:⁊ fuerunt ramificate ⁊
partite per totum corpus ad ferendum rem iſtam:aut ſpũm
ſolũ:aut ſpũm ⁊ ſanguinem ſil'. ¶ Alia eſt non pulſatilis in
qbus non ẽ ſpũs ſenſibiliter:niſi nos induceret ad hoc vnũ
dictũ ſilr̃ dicto qḋ dicit. G. in epate:q: dicit ꝙ eſt fõs ſpũs
naturalis:quẽ diximus nõ eſſe niſi ꝑꝑ virtutem nutritiuã.
¶ Sed ꝙ apparet ex iuuamento iſtaruz venaꝝ eſt: q: facte
ſunt ad diuidendũ ſanguinẽ coctũ in epe ꝑ alia membra: ⁊
propterea fuerunt ramificate ſicut arterie. ¶ Hic ſcire de-
bes ꝙ Ari. vult ꝙ cibus ⁊ nutrimentũ oĩuz membroꝝ fiat
ex duobus ſanguinibus mixtis inſimul:⁊ ſanguis q ẽ in ve
nis nõ pulſatilibus ⁊ in epate ẽ ſicut mã ſanguini miſſo per
arterias cordis:⁊ ꝙ ſanguis arteriaꝝ eſt ſicut forma ſang.⁊
hoc ẽ q: dat eidez cõplementũ ⁊ coctionez ⁊ facit ipz cibũ ꝓ
pinquũ actui. Et. G. ſen it ꝙ ſanguis q ꝓuenit ab epate ꝑ
venas ad mẽbra eſt cibus ꝓpinquus ꝑ ſe. Et probatio qdẽ
ꝓbi in hoc eſt hic:q: ſanguis vt eſt ſanguis eſt ꝯueniens vt
ſit cibus membris ⁊ oẽ qḋ nutrit debet euenire membris:⁊
duo ſanguines vt ſit cibus membris veniũt eis.ergo mem-
bra debent nutriri ex eis. Et ꝓterea ꝙ vnus eoꝝ eſt crudus
⁊ alter coctus:crudus ꝯuenientior eſt vt appropriettur mate
rie ⁊ coctus forme:ergo dz eſſe comparatio cocti ad crudũ
ſicut forme ad materiam ⁊ hoc eſt declaratũ bene in lib. de
animalibus. Et ex verbis. G. apparet ꝙ idẽ aſſerit ꝙ mem
bra ſuperiora cibant̃ a ſanguine arteriali:qñ p̃cipit incidi ar
terias in paſſione emigranea: ⁊ in epilepſia perſeuerante ⁊
vtinam ego ſcirẽ quid prohibet eũ credere ꝙ iſte ſanguis ar
terialis nõ nutrit alias ꝑtes corporis. ¶ Sed cerebri me-
dulle ſunt due ſpẽs:vna ẽ q̃ ſtat in olla capitis: ⁊ iſtud ſine
dubio eſt hyle.i.mã ſpũs cũ quo fiunt ſenſus. Sz medulla
q̃ ẽ i oſſibus ẽ ſupfluitas cibi eoꝝ. Et oſſa ſolida nõ habent
medullã q: nõ ſunt pforata. Et nomen medulle dicitur eq
noce ad hanc medullã:⁊ ad eã q̃ ẽ in olla:⁊ nõ nominamus
eam medullã niſi q: ſic a vulgo nominatur. Sed medulla q̃
eſt in oſſibus ẽ ſupfluitas penitus:⁊ hec ẽ ſuba temperata.
¶ Sed nã nuche ẽ de natura cerebri:⁊ iuuamenta eoꝝ ſũt
eadem ⁊ adhuc exponam differentiam q̃ eſt iter ea qñ nar-
rabo iuuamẽta membroꝝ officialiũ. Sz carniſ due ſũt ſpẽs
ſicut dictũ eſt.⁊ Ari. dicit ſup has duas:q: ſunt inſtrumẽta
ſenſus tactus ꝓprie ſtãtia cũ eo ſicut ſtat oculus cũ viſu. et
demonſtrat hoc q: ſenſus ſimplex nõ iuenit̃ niſi a corꝑe ſim
plici:⁊ qḋ neruus eſt ſeruitor canis in hac apprehenñõe ad
temperandũ ſpm̃ ſenſus.q mittitur a corde ⁊ iſta fundamẽ
ta neceſſe eſt vt medicus a nobis recipiat.⁊ nos dicimus de
ſenſu ⁊ motu:ꝙ vna ex rebus a qua eſt eoꝝ ꝑmanentia ſunt
cerebꝝ et nerui. Sz vna ſpẽs carnis quã Ga. vocat muſcu
loſam ẽ vnum ex membris officialib⁹ ⁊ in illo eſt v̾tus ꝑmi
motoris. ¶ Propterea ꝙ iſtud eſt illud qḋ mouet̃ ex ſe ꝑ hãc
virtutem ⁊ nõ mouet̃ ꝑ aliud membrum quod ipſum mo-
ueat:q: ſi ꝑ aliud moueret̃.hoc induceret nos ad iueniẽduz
corpus aliḋ qḋ mouebit̃ ex ſe. Alias res duceret̃ i ĩfinitum
q: nullũ corpus mouet niſi moueat̃. Et ẽ neceſſe ꝙ res ge-
ſcat apḋ ꝑmũ qḋ mouet̃ a motore imobili : ⁊ hoc ꝓbatũ ẽ
in naturali phia. Et hec ſpẽs cãnis apud Gal. eſt iſtrumẽ
tũ motus local'.⁊ loq̃mur de ea qñ loq̃mur de membris of-
ficialibus. Sz caro ſpongioſa iguinũ ⁊ ſubaſcellaꝝ eſt facta
ꝑꝑ expulſionem ſupfluitatũ. Et nõ eſt multũ lõginquuz ad
credendũ ꝙ multa ex carne nõ ſit facta niſi ad iplendũ loca
vacua:⁊ ad defendendũ: Et in ſũma iſtḋ eſt ſimplex membꝝ
in q̃ cõicant oĩa aĩalia. ſicut cor eſt membꝝ officiale in quo
cõicãt oĩa aĩalia:et ſanguis manifeſtũ eſt ꝙ nõ fuit fac⁹ niſi
ꝑꝑ vnaz duaꝝ reꝝ aut ꝑꝑ dandũ nutrimẽtũ ſicut ſanguis q
eſt in epate:⁊ in venis quas opinant̃ medici vt naſcant̃ ab
epate. aut vt ſit vehiculũ ſpiritus:⁊ caloris.et iſte ẽ ſanguis
arterialis. Flegma eſt ſanguis indigeſtus:⁊ ꝓpterea dz dicĩ
ſuperfluitas ſanguinea. hoc eſt ſuperfluitas diminuta vt ſit
ſanguis:nõ ſupfluitas. cuius ſepatiõe a ſanguine remaneat
ſanguis ꝯpletus ſicut a chola ⁊ a melia. ergo ſi ita ẽ eſſe fla
tis fuit in corpore ḋ neceſſitate. ħ eſt ꝙ ipoſſe eſt cibuz ꝯuerti
niſi ex eo generent̃ ſuperfluitates flatice. Et põt eſſe cum ħ
ꝙ ſunt in ipſo alia iuuamenta:q: humectat membra.⁊ ada
ptat ea ad cibãdum:⁊ quaſi eſt ſicut cibus p̃paratus eis:qñ
cibus tardat̃ eis. Sz melia ⁊ cho. ſunt ꝑmo ⁊ ꝑ ſe in corꝑe
ꝑꝑ neceſſitatẽ q: cibus chiloſus q vadit de ſtõ ad epar non
poſſet digeri:nec eẽ ſanguis:niſi ſeparent̃ ab eo iſte due ſup
fluitates:ſicut muſtũ nõ põt eẽ vinũ niſi ſeparent̃ ab eo due
ſupfluitates:vna groſſa ⁊ terreſtris ⁊ alia ſubtilis ⁊ ꝓpterea
ordinauit nã eis ꝓpria mẽbra.⁊ nõ fecit ſic flati. q: iſte due
ſupfluitates nõ habẽt aptitudnẽ vt poſſit eſſe ex eis aliqua
ꝑs membri aliquo modo. qḋ in flate bñ põt eẽ. Et apparet
ẽt cũ hoc ꝙ natura non p̃parauit iſtas:vt eẽnt inſtrumentũ
ſeruiens virtuti nutritiue ꝑ viã electionis boni. q: burſa fel
lis hz vnũ meatũ ramificatũ q: aduenit inteſtinis ſupiorib⁹
⁊ ꝑtibus infimis ſtõi.⁊ in aliqbus hoibus ſtringit. alſ. tan
git ſtõm.⁊ facit idẽ opus qḋ facit i inteſtinis. q: burſa fellis
mãdat ꝑ hunc meatũ inteſtinis ꝑtẽ cho. q̃ moueat ea ad ex
pellendũ ſupfluitates ⁊ facit quaſi abſterſionem. Et ſilr̃ ſplẽ
hz vnũ meatũ q tãgit os ſtõi.⁊ mittit ei ꝑtẽ paruã melie ad
purgandũ illud ⁊ ad mouendũ appetitũ cibi. q: iſta opatio
prouenit a rebus acetoſis.⁊ multa verba dicta ſunt in alijs
libris. ſed nõ expectes ex me vt laborem ad narrandum ea.
¶ Sepi vtilitas in corꝑe fuit. vt calefaceret ſicut zirbuz dia
fragma. Et ſepũ eſt ſuperfluitas ſanguinis cocti a quo ciba
ta ſunt membra. Et ꝑꝑ hoc qñ eſt i corꝑe temperate ſignifi-
cat magnã ſanitatem. q: ſign ficat ſup bonitatem nutrimen
ti.⁊ qñ nõ inuenit̃ in corpore ſignificat qḋ nõ eſt bona dige
ſtio. q: nõ eſt ſuperfluitas q̃ venit a bona digõne. ħ eſt cali.
⁊ hu. Et neceſſariũ illḋ eſt ad iplendũ vacuitates etiã mem
broꝝ. ſed qñ multiplicat̃ in corpore ſignificat ſuper malam
diſpoſitionem. q: multitudo materie nutritiue q̃ eſt ſanguiſ
eſt ꝯuerſa in ſepũ.⁊ tũc ifrigidant̃ membra ⁊ moriunt̃. q: in
hac ſupfluitate nõ eſt ſenſus ⁊ perdũt̃ membra ſenſibilia qñ
multiplicat̃ ſuper ea. ¶ Piloꝝ capitis ſuperciliorũ. ⁊ palpe-
brarũ iuuamentũ eſt vt defendant.⁊ ħ eſt manifeſtũ. Q: vi-
demus ꝙ pili capitis defendunt cerebruz a frigore et calore
⁊ ſupciliorũ ⁊ palpebraꝝ adiuuãt ad defendendũ oculos a
reb⁹ extrinſecis. Sed pili ſubaſcellaꝝ: ⁊ pedum ⁊ multi alij
q ſunt ſuper ſuperficie corporis. qḋ apparet ex eis plus ẽ ex
neceſſitate materie. eo ꝙ generat̃ pilus ab vno vapore fu-
moſo aduſto ſm Gal.⁊ ħ indiget ſpeculatiõe. q: videt̃ ꝙ pi
lus ſit corpus extendibile ſiccum.⁊ tale eſt ſuperfluitas cibĩ
ſicci qñ nimis excoqt̃ durante in illo admixtione pinguedi
nis. ergo nõ eſt ille vapor cui⁹ ſit aggregatio partis. ſ̃. par-
tẽ. Sed eſt corp⁹ ꝯtinuũ fortis ꝯtinuatiõis extenſiuum. cre
ſcens i lõgitudine. Et mihi videt̃ ꝙ natura adducit iſtuz va
porem. vt ſit materia pili. ad ħ vt pilus trahat illã malam
materiã ex corpore ad mundificandum ipſum per hoc. ſi-
cut tu vides ꝙ ſilr̃ artificialiter faciunt laboratores terre q
qñ volunt vt ipa fructificet. ſeminant ſemina q̃ habẽt attra
here partez terreſtre aduſtã.⁊ per hunc mõm eſſe p̃t vt ſit iu
uamentũ corpori. Sz cutis videt̃ eſſe ꝓpter defendere.⁊ ab
ſcondere ⁊ ſtat foris ſicut ſunt cooperture membris intrin-
ſecis. Et ſpirit⁹ ſunt ꝓpinqua inſtrumenta v̾tutis regetiue
corporis.⁊ ſic dicendum eſt ꝙ miniſtrat̃ a quatuor v̾tutib⁹
aut qnqz hoc eſt attractiua retentiua digeſtiua ⁊ expulſiua
⁊ diſcretiua. Et adhuc eſt inuenta aliã virtus q̃ cõ ea toti
corpori que regitiua nuncupatur et que ſit. et vñ ſit multa
dicenda ſunt. et poſtea diſputabimus. et quicquid ſit ab aĩa
eſt. propterea priuatio eius eſt ſubita mors neceſſario.

¶ Cap. ix. Quod eſt de iuuamentis membroꝝ officialium
que ſunt inſtrumenta virtutis nutritiue.

T poſtq̃z narrauim⁹ iuuamẽta membroꝝ ſim-
plicium:narrandum eſt iuuamentum membroꝝ

officialiū: ⁊ vniuscuiuſqꝫ ꝑtis ipſoꝝ. Et hoc faciemus breui- ter: exceptis caſibus in qbus ꝓlongandi ſunt ſermones illis q nobis ſunt ſilēs. Et eligemus ex his quod manifeſtum ē: ⁊ qḋ opinať eſſe magis neceſſarium in hac arte: ⁊ icipiemꝰ a mēbris que ſunt inſtrumenta v̇tutis nutritiue: q: hec ē vir tus neceſſaria ꝓma noſtro eē: ⁊ ꝓpterea fuit corruptio ſuarū operationū mors. ⁋ Et dicimꝰ ſm ꝙ teſtificať ſenſus mē- bra diſpoſita ad faciēdas opatiōes iſtiꝰ v̇tutis ſūt ſtomachꝰ ⁊ ſui miſtri: ſicut os ⁊ īſtrumēta eiꝰ: ⁊ iſophagꝰ: ⁊ poſt h inte- ſtia: ⁊ epar ⁊ uene ⁊ renes ⁊ ſplē ⁊ ſaccul' fel' ⁊ veſi. ⁋ ⁊Pri mū iuuamētū oris eſt maſticatio cibi: ⁊ ꝓpterea fuerūt poſiti dentes: vt faciant ad hoc conueniēs preparamētū. Dentes quidē anteriores vt incidāt: maxillares vt frangāt: molares vt molent. Et ſcias ꝙ ī ore eſt aliquātula digeſtio. ⁊ homo quē tu ſcis appellat eā alio nomine. ⁋ Iſophagus eſt mea tus per quē trāſit cibus ab ore ad os ſtomaci: et opatio ſua non eſt niſi in duabus virtutibꝰ: que ſunt lactātes virtutem nutritiuā: hoc eſt attractiua ⁊ expulſiua: quia eſt neceſſe at- trahere ab ore: ⁊ expellere ad ſtomachum: ⁊ quādo iſta opa tio perditur: extiguitur homo fame. ⁋ Et inſtrumētum ſer uiens nature in his duabus operatiōibus: neceſſe eſt vt va rietur. et apparet per anotomiam ꝙ iſophagꝰ eſt cōpoſitus ex duabus tunicis: vna que eſt ſecūdū latitudinē: et alia que eſt ſecundū longitudinē: et iſta que procedit ſm lōgitudinē quādo colligitur et ꝯſtringiť: ⁊ aſcēdit ad epiglotū: tunc fit attractio. et illa que vadit ī latitudinem: facit expulſionem quādo aggregatur: ⁊ amplectitur cibū: ſicut vola manꝰ ag- gregat ſe ſuper res humidas: ⁊ conſtringendo eas expellit. Manifeſtum eſt ꝙ ſtomachus eſt locus digeſtionis miſſi cibi eidem ab ore conuertendo illuꝫ in chilum: quia nō pōt cōuertere ipſum in ſanguinē. Et hoc apparet ab eo ꝙ mini ſtri ſui in hoc opere ſunt quatuor virtutes particulares ſu- pradicte. Sed digeſtio eſt magis manifeſta in tunica car- noſa propter calorem qui quidem eſt in ea plus. ⁊ propter illud quod ei aduenit ex arterijs ⁊ venis: que ei adducūt ca lorē. ⁊ eſt ſuppoſitus epati ita ꝙ ipſū calefacit: qa epar eſt ei circa poſitū a latere dextro. ⁊ ſplen eſt ei circa poſitꝰ in la tere ſiniſtro q dat calorē. Sꝫ attractio cibi quā facit hyſofa gus ⁊ meri fit ꝑ tunicā villorum longitudinaliū ⁊ adiuuat ipſum in hoc quod eſt in eo de tunica diametrali angulari. ⁋ Et receptio alias retētio ⁊ expulſio fiunt ꝑ tunicam que ꝓcedit ꝑ latitudinē. iō q: qñ recipit cibū illa tunica aggre- gať ſuꝑ ipſum ab oī ꝑte quouſqꝫ compleť digeſtio. et digō ne facta aggregant oēs ſue ꝑtes ſuꝑiores ſuper eā. et ꝓmūt eā inferius. et ē expulſio per hāc tunicā q̄ vadit per latitudi nē. ⁊ hꝫ duas operatiōes cōtrarias. hoc ē expulſionē īferiꝰ qñ ē facta digeſtio. vl' ſuperiꝰ per vomitū. Sꝫ operatio vir- tutis diſcretiue nō ē multū māifeſta in ſtō niſi diceremus ꝙ ſtomachus nutriret ex chilo. quare deſideraret cibū. et ag- gregareť ſuper ipꝫ ꝙ fit ī eo. ⁊ opīo affirmat hec ꝙ ſi nō di ceremus ꝙ ſtōachꝰ nutriť ex chilo. quare dſideraret cibū et aggregaretur ſuper ipſuꝫ et ceſſaret fames qñ comedimus alias qñ deſideraret et aggregareť ſuper ipm nō eēt virtus diſcretiua vl' eiꝰ operatō multū māifeſta in eo. Et ſi contin- gat ꝙ vnū membrū ſeruiat alteri. ſeipſum obliuiōi nō tra- dit. ergo recipit nutrimētū. et vtilitatē ex eo. Et accidit vt ali qui ex noſtris ſocijs dubitēt ex hoc. q: mēbra ex chilo non debent nutriri niſi poſtq̄ꝫ conuerſus fuerit in ſanguineꝫ et ñ ē adhuc conuerſus in ſang. in ſtō. Ergo dicamꝰ ꝙ ſtoma- chus nutriť ab eo ex modica re. que plus aſſimilať qualita ti q̄ꝫ quātitati. et teſtificať ex hoc ꝙ ſubito qeſcit fames. cuꝫ comedimus ſicut ſubito qeſcit ſitis cū bibimus. Et adhuc nō ē iconueniens ꝙ in eo ſit aliqua pars ſubtilis qua nu- triať cito ꝑ aliquā humiditatē quāuis nō ſit ſanguinea. q: tu vides multa aīalia q̄ nutriūtur lꝫ nō habeāt ſang. Et di- geſtio fit in eo ꝑ caliditatē ⁊ humi. primo ⁊ ſecundario fit ꝑ aggregationē quā facit ſtomachus ſuꝑ cibū. et q: ipſū am plectiť. Et ꝓpea tunc quanto ſtomachus in aīalibus ē groſ ſior et durior. tanto fortior digeſtio fit. et hoc apparet in ſto- machis volucrū. Et ꝓpterea voluerunt qdā antiquoruꝫ ꝙ digeſtio fiat ꝓp ꝯſtrictionem aggregationis. Et opinantur ꝙ ſtomaci volucrum ꝓſint ſtō. ſicut ſunt ſtomaci gallinarū ⁊ ꝑdicum. q: hoc mēbrum ñ fuit poſitum in eis durum et forte niſi ꝓpea. q: non habent dētes molares. Sꝫ inteſtina etiā videntur eſſe inſtrumenta nutrimenti q: ipſa nō fuerūt facta ꝓncipaliter niſi vt trāſeat ꝑ ea digeſtus cibus in ſtō ꝑ foramē qḋ appellať porta. ⁊Propterea cū facta ē digeſtio ī ſtō aperitur locus iſte et mititur cibus ad iteſtinā. et interi epar trahit ab illis ſuccoſitatē chili ꝑ venas que attingunt iſtud. et qñ cōpleuerit opationes tunc expellunt iteſtina ſuꝑ fluitates inferius. et illa ē ſuperfluitas ſicca. ergo vtilitas inteſtinoꝝ ē bina. prima q: ſunt via per quā cibꝰ vadit ab illis ad epar. Scḋa ꝓpter expulſionē ſuꝑfluitatis ſicce. Et virtus in illis manifeſtior ē expulſiua. Et ꝓpea fuerunt am be ſue tunice euntes ꝑ latitudinē. Sꝫ virtus attractiua non eſt manifeſta in eis. propterea nō habuerunt tunicā vnam ī longitudinem. ⁊ ipſis ē virtus digeſtiua. q: eoꝝ ꝯplexio ē ꝓ pinqua ꝯplexioni ſube ſtōi. Sꝫ illa inteſtina nō habuerunt multā reuolutionē niſi vt morareť in eis cibus donec epar traxiſſet ab eis qḋ neceſſarium erat. Et ꝓpea dicit Ar. ꝙ aīa lia habentia paucā reuolutionem in inteſtinis ſunt guloſa. Et habuerunt duas tunicas vt eſſent fortia. quia ſunt via ſuperfluitatum. et etiam q: oppoſitio virtutis expulſiue in hoc ē fortior. ⁋ Manifeſtum eſt in epate ꝙ eſt imutatiuū cibi ad ꝯuertendum ipſum in ſanguineꝫ et poſtea mittit ipꝫ ad oīa mēbra. ⁊ ꝓp dñationem quaꝫ facit ſuper oīa mēbra nutritiua opinabať Gal. ꝙ eēt penitus in virtute nutritiua princeps: et ipſe neſciuit ꝙ poſtremum nutrimentum ē in corde. ⁊ in eo ꝓma virtus nutritiua eſt princeps. Et apꝑet ḋ hoc membro ꝙ hꝫ qnqꝫ virtutes dictas hoc ē digeſtiuam quando facit ſanguineꝫ retentiuā tpe digōnis. attactiuam qñ trahit chilū ab iteſtinis: diſcretiuaꝫ qñ diuidit ⁊ cogno- ſcit tres ſuꝑfluitates: hoc ē ſuꝑfluitas aquoſam quā trahūt renes: cholerica quam trahit burſa fellis: melācholica quā trahit ſplen. Et iueniri v̇tutem expulſiuā affinē v̇tuti attra ctiue magnū dubiū eſt: ⁊ hic non eſt locus ſue ſolutionis.

Et debes ſcire ꝙ iſte quatuor virtutes aut. v. non ſunt ſepa rate ab inuicē: ſed ſunt ſicut multi oparij ſuꝑ vnum opus: ⁊ ſunt virtutes q̄ ſunt ſicut inſtrumēta vni virtuti que facit nu trimentū: ⁊ facit ei cū iſtis. iiij. virtutibus in quolibet mē- bro: ⁊ ille in toto corꝑe date ſunt ꝓp neceſſitatē vnius v̇tutis intrinſece que ē in vnoquoqꝫ mēbro: ⁊ hec eſt virtus nutriti ua principalis. Deinceps ꝯtēplādū ē ſi iſta principalis vir tus ē ꝓpria in hoc membro ad hoc vt ſit ipſum ſolū ꝓnceps mēbroꝝ iſtis virtutis aut illic ē aliud mēbꝝ qḋ ſit princeps ad ipſum in hoc opere. ſuper hoc ē multū neceſſe diſputare ⁋ Et dicimus iam apparet ꝑ hoc qḋ declaratum ē in nāli phia. ꝙ iſta v̇tus nō facit niſi vnā ꝑtē mēbri nutriti. ⁊ ꝙ mē bra ſūt cōpoſita ex elis et qḋ cōpoſitū ex elis nō ē cōpoſitū niſi ꝑ modum tēperantie complexionis. ⁊ cōplexio fit ꝑ mo dū decoctionis. ⁊ decoctio ꝑ modū caloris ergo neceſſe ē ꝙ inſtrumentum iſtius virtutis ſit principiū fortis caloris. q: nō ē differentia inter illā rē q̄ ē nobis neceſſaria ad eſſe ꝑtis vel eē totius. ⁊ ſi ita ē. ergo de neceſſitate iſte calor ē ī epate: ⁊ in alijs inſtrumentis nutritiue. Et ſi ita ē ſicut dicit. G. ꝙ non lucrata ſint alia mēbra q̄ hñt hāc virtutē iſtū calorē cū agunt ſuas opationes niſi a calore epatis. ergo epar certe ē princeps ipſoꝝ membroꝝ q: nō completur eis h opus niſi ꝑ ipſum. ⁊ ipſum complet opa ſua per ſe. ⁊ tale mēbruꝫ quale ē iſtud ē dignus vt vocetur princeps ⁊ iſta ē dñatio quam dixerunt tm̄ auctores ipſum per ſe habere. Et ꝓpterea ḋ re- ctore agricultoꝝ dixerunt ꝙ ſit princeps eorum. ꝓpea q: ſer uitia eorū non cōplent niſi ex regimine ipſius ⁊ opus illius compleť ꝑ ipſum. ⁊ hoc ē in oī ſpē dñationis. ⁋ Dico ergo vtinā ego ſcirē ſi poſſe ē a. G. ⁊ alijs q ſequuntur ſuā ſniam vt dicant ꝙ epar ē ſufficiens ꝑ ſe in iſta opatione. ipſo ꝯce- dente cū eis ꝙ multe arterie veniant epati a corde que addu cunt eidē multū calorē. ꝙ ſi epar ē ſufficiens ſibi in hac ope

ratione ergo calor iſte ē in vanum ⁊ ſine aliqua cā. ¶ Et ſi
dixerint ꝙ iſte calor non det epati niſi v̄tutē vitalē: dicemꝰ
ꝗd ē virtus vitalis q̄ eſt in membris: eſt ne alia v̄tus q̄ꝫ v̄tuſ
nutritiua aut ſenſibilis: ⁊ nec nomē vite intelligitur niſi ſuꝑ
has duas: lꝫ accidat vt nomē vite attribuať magis ſenſibili
⁊ hoc ē contrarium ei qđ intelligiť ex verbis hoīs quē ſcis.
Nec aliud certificatū ē ex iſtis v̄tutibus niſi ꝑꝑ eaꝝ opera-
tiones nec ſunt hic alie oꝑationes niſi iſte due: hoc ē nutribi
lis ⁊ ſenſitiua. Si reſponderent ꝙ v̄tus pulſatilis in corde ē
tertia virtus: ⁊ illa diciť virtus ꝑ ſe. Reſpondemus quāuis
nos concederemus vobis hoc: cor tn̄ dat epati virtutē pul-
ſatilem: q: manifeſtū ē ꝙ vene ep̄is non ſunt pulſatiles. De
inceps apparet ꝙ virtutes pulſatiles ſūt ꝓprie i corde: ⁊ iſta
virtus eſt ꝓpria ſua dn̄atio ⁊ qñ dn̄ationē hꝫ cor cuꝫ hac vir
tute q: cum hac virtute dat ⁊ partiť virtutē omnibus mem
bris: qm̄ dat ⁊ partitur eis calorē nālem cū hoc ipſum hꝫ cō
ſeruationē ſibi ꝑ modū flabellatiōis. ⁊ cū iſta v̄tus videlicꝫ
pulſatilis ſit illa cū qua dat cor alijs membris p̄mum nutri
mentū dando ⁊ partiēdo eis oēs alias v̄tutes: ergo ipſuꝫ dꝫ
appropriari de neceſſitate iſti virtuti: hoc eſt nutritiue a late
re ꝙ ē nutrimentum cordiale ꝙ ipſum ē inſtrumentum cuꝫ
quo laborat iſta virtus in dādo nutrimentuꝫ. ¶ Et ſi eſſet
alia virtus hic p̄ter iſtam virtutē nutritiuā: daret alijs mē-
bris. q: impoſſibile ē eē in aliquo mēbro v̄tutē ꝯtrariam in
ſpecie alijs v̄tutibus q̄ ſunt in alijs mēbris: ⁊ nō inuenitur
in alio membro niſi in ipſo exiſtente mēbro p̄ncipe. nec .G.
nec alter medicus dicit hoc. Et ſi ita ē ſicut diximꝰ. ⁊ appa
ret ꝙ cōparatio cordis ad epar ſit ſicut ꝯparatio quā ponit
Ga. epatis ad mēbra alia. Ergo cor ex neceſſitate erit prin
ceps ſuper epar in hac v̄tute: q: epar non ē ſufficiens in fa
ciendo per ſe ſuam operationem niſi propter calorem tranſ
miſſum a corde temperatum in quantitate ⁊ in qualitate.
¶ Et ē refirmatus iſte ſermo vt cor ſit de neceſſitate prin-
ceps virtutis nutritiue. qđ Gali. nec alij ex anotomicis di-
xerunt nec crediderunt. ꝙ cordi veniret calor ab alio mem
bro: ſed eſt ſufficiens per ſe ſicut ꝯueniēs ē principi. Et ego
iam probaui tibi virtutem ⁊ calorem alias a calore per viā
doctrine diſſolutiue. ¶ Et ſi tu videris ꝙ idiget cor epate
ꝑꝑ p̄parationē nutrimenti nō eſt ꝓpterea epar dignū voca-
ri princeps: ſicut non eſt ꝯueniens ſtomacho propter p̄para
tionē cibi vt voceť princeps epatis: nec ēt bubulcus q̄ p̄pa
rauit cibū alijs bubulcis vocabitur princeps. Poſtq̄ꝫ de-
claratuꝫ eſt ꝙ cor eſt p̄nceps virtutis nutritiue: ⁊ apparet ꝑ
anotomiā ꝙ nō eſt in corpore vnum mēbrū ad qđ non ve-
niant arterie a corde. ergo cor eſt dator virtutis nutritiue oī
bus alijs mēbris per viā quā ego ſuperius dixi tibi. ⁊ ſi ita
nō eēt arterie eſſent i vanū. Et adhuc nō fuit viſum vnq̄ꝫ ꝑ
anotomiā vt tranſiret ſanguis ab eo ꝑ venas ad cor: adhuc
ſanguis qui eſt in venis eſt ſanguis iꝑfectus: ⁊ nō eſt crea
tus in vehiculū ſpiritus: niſi ſanguis arterialis. Et ſi dice-
ret aliqs hō ꝙ medicꝰ nō habeat neceſſariā hāc inq̄ſitionē:
dico ꝙ hꝫ multum neceſſariā ⁊ hoc in futuro melius expla
nabo. ¶ Et qñ Gali. vituperauit Archigeneꝫ. q: curabat
virtutē memorialē cum medicinis cordialibuſ credendo ꝙ
eſſet traſmiſſa a corde: ⁊ dicebat ſi credis ꝙ virtus memori-
alis ſit in corde. quare non apponis ventoſam ſuꝑ ip̄m . et
ſit intentio tua in medicando ipſum. Et ego dico ꝙ hec eſt
vna reprehēſio que eſt magis vituperabilis q̄ꝫ verba archi
genis ſecūdum ꝙ declaraui huc uſq̄ꝫ ⁊ declarabo deinceps
q: cor eſt p̄ceps oīum mēbroꝝ. ⁊ fuit locus eius in medio
q: hic eſt locus regis. ad hoc vt ſit regimen huius proporti
onatū equaliter oībus ſuis circunferentijs. et etiā vt meliuſ
cuſtodiatur. Et propterea fuit circumpoſitus panniculus
groſſus vt circundaret ligamentū ſuū. ¶ Sed nutrimētuꝫ
cordis eſt ex vena q̄ cōiuncta eſt inter epar ⁊ ipſum. Coope
rimentū qđ fuit poſitum ſuꝑ auriculā cordis fuit poſitū vt
aperiať interius ad hoc vt ſanguis poſſet ingredi ad ipſum
⁊ poſtea clauderet perfecte. ¶ Sed auricula q̄ eſt i alio late
re hoc eſt auricula vene que prouenit ab iſta camera ad pul
monem ſm̄ opi. quorundā fert ſanguinē ad nutriendū pul
monē: q: non ſunt vene continuate cum illo. ¶ Et cooperi
menta q̄ ſunt ſuꝑ hanc auriculā ordinata fueruntvt aperirē
tur extra ⁊ non intus: ad hoc vt ſanguis poſſet exire per eas
ad pulmonē. ¶ Sed vni duarū auricularū: videlicet que ē
in camera ſiniſtra: hoc eſt os arterie magne nō fuerūt ordi-
nata tria coopertoria vt apperirētur ab iteriori ꝑte ad extra
niſi vt iret ſanguis ⁊ ſpiritus ad arterias ⁊ nō rediret: ⁊ alia
auricula q̄ eſt in hoc latere eſt os arterie vene q̄ venit ad pul
monē. Et ab hac arteria fit euentatio cordis. Et ꝑꝑea fue-
runt ordinata cooperimenta iſtius auricule vt aperirenť de
foris ab intus. ¶ Sed q: ſplen non hꝫ niſi duos meatus:
vnus qui cōtinuus eſt epati ⁊ alter cum ſtō. ⁊ in ſplene. ſtat
ſpiſſitudo ſanguinis. Opinatur ꝙ ſit factus ad trahendum
ſuperfluitateꝫ melācholicā epatis. ⁊ videť longinquum vt
ſint duo epata q: nō apparēt in eo vene miſſe ad aliud mē-
brum. ¶ Burſa fellis ordinata fuit ad trahendū ſuperflui
tatem cholericā ab epate. ¶ Et renes etiā ſunt mēbra ſer-
uientia epati q: attrahunt aquoſitatē que eſt in ſanguine ꝑ
venā magnā que venit a gibboſitate epatis. Sed veſica fuit
ordinata ad trahendum ſuperfluitatem aquoſaꝫ a renibus
⁊ coopertura que ē inter ipſam ⁊ renes ſimilis cortici quan
do humiditas trahitur ad eam aperitur. ⁊ quādo remanet
clauditur: ad hoc ne reuertať ipſam ſuperfluitas ad renes.
¶ Et ſcias ⁊ non tradas obliuioni ꝙ vnumquodq̄ꝫ iſtorū
membrorum que ordinata ſunt ad trahendum ſuperfluita
tem ſanguinis non trahunt niſi quia ſunt ſibi conuenientes
in cibo: ⁊ etiam cum hoc faciunt iuuamenta que ſunt neceſ
ſaria. ¶ Et propterea in eis ſunt de neceſſitate. v. virtutes
particulares: ſcilicet attractiua. ⁊ retentiua: digeſtiua: diſcre
tiua: ⁊ expulſiua ſupradicte. Iſta ſunt omnia inſtrumenta
nutrimenti. Et habes ꝙ digeſtiones que communicāt om
nibus membris ſunt due. videlicet digeſtio ſtomachi. et di-
geſtio epatis: ſaluo ꝙ tu non ponas ſanguini vnam digeſti
onem in venis. et ſi eſt pauca eſt. Sed tertia digeſtio eſt que
eſt propria omnibus membris.

¶ Capitulum. x. Quod eſt de iuuamentis membrorum officialium que ſūt inſtrumenta virtutis generatiue.

Et poſtq̄ꝫ declaratum eſt que ſint inſtrumēta vir
tutis nutritiue: volumus declarare inſtrumenta
virtutis generatiue. Virtus enim augmentati-
ua non habet propria membra ſibi: ſed eadē mē
bra que ſunt virtutis nutritiue ſunt ⁊ iſtius. Membrorum
generationis q̄dā ſunt que ſunt propria femine ſicut vulua
⁊ mammille. quedam ſunt propria mari ſicut teſticuli ⁊ vir
ga. ¶ Sed teſticuli fuerunt ordinati ad faciendum ſperma
⁊ ideo fuit caro eorum alba ⁊ ſpongioſa ſicut caro mammil
larum. et ideo quando conuertitur ſanguis conuertitur ad
ſimilitudinem eorum ⁊ faciunt ipſum album: ſicut epar con
uertit chilum propter ſuam rubedinem ad ruborem. q: vis
eſt agentis aſſimilare ſibi patiens ſuum. Et debes ſcire ꝙ
iſtud mēbrū nō eſt ſicut princeps virtutis generatiue: q̄ꝫuis
ipſa virtus ſit in eo ſicut opinatur. Ga. q: illud nō pōt age-
re ſuaꝫ operationē per ſe niſi per ſpūm miſſum eidem a cor
de tēperatum in quantitate ⁊ qualitate. Ideo apparet ꝙ v̄
tus cordis q̄ hunc calorē menſurat vt poſſit facere ſuas ope
rationes ſit principaliter generatiua. ⁊ virtus que eſt in hoc
mēbro eſt eius ſ̄uiēs. ⁊ ſi hꝫ aliquā predominationem illa
eſt particularis. ¶ Sed teſticuli quos dicit. Ga. feminam
habere apparet ꝙ nō habeant effectum in generatione. q:
ſperma mulierū qđ generať in mulieribus in generatione ī
uentionem nō habet. ⁊ ſi aliquis vellet dicere ammirādo.
ergo facti ſunt in vanū. Reſpondemus ꝙ nec in homini-
bus mām̄ille habēt aliquā inuentionem in generatione. et
tamē habēt eas. ergo debes ſcire ꝙ aliqđ iuuamentū eſt in
vtriſq̄ꝫ. Et ſi tu dices vnde apparet ꝙ ſperma mulieris nō
habet aliquā inuentionē in generatione dicendum ꝙ mani
feſtatur ſenſu ⁊ cognoſciť per argumentum. per ſenſum. q:
homo videt ꝙ mulier impregnať abſq̄ꝫ eo ꝙ ſpermatizet.

Et poſtq̄z legi libros Ari. ego queſiui a multis mulieribus de hoc ⁊ rn̄derūt ꝙ plures īpregnate fuerūt abſqꝫ ſpermatizatiōe: ⁊ ēt ſi diſplicuiſſet eis coitus. ¶ Et ēt vidi q̄zplures ex iſtis impregnatas que fuerant a maſculis violate. ¶ Et vicina quedā mea de cuius ſacramēto confidere multum bene poteramꝰ iurauit in anima ſua ꝙ impregnata fuerat ſubito in balneo lauelli aque calide in: quo ſpermatizauerunt mali hoīes cū eſſent balneati in illo balneo. Et ego perſcrutatus fui vnum librū quem fecit Auē cladis de ſpermate: ⁊ inueni eum qui dicit ꝙ hoc poſſibile eſt eſſe: ⁊ reddit de hoc rationem plurimum mihi placentem. quia vulua trahit ſperma propter vnam propriam virtutem quam habet cum eo a tota ſpecie: ⁊ ad hoc non eſt neceſſaria delectatio. o quam bene placet mihi. ¶ Sed illud quod cognoſcit argumēto naturalꝫ eſt ꝙ ſi ſperma mulieris poſſet facere hanc operationē: quā facit hoīs ſperma. ergo generaret per ſe femina: ⁊ homo non eſſet neceſſarius: in quo nec eſſet opinandū: ꝙ hec oꝑatio diuidaꝝ in illos in quantitate: hoc eſt vt ſperma mulieris faciat aliqua mēbra: ⁊ ſpma viri aliqua: qꝛ q̄zuis mēbra ſint multa: illa ſunt vnuꝫ in vno ꝑncipio qđ eſt in eis: ⁊ dator iſtiꝰ ꝑncipij qđ eſt cor ipſū eſt dator oīuꝫ mēbroꝝ in potētia: ⁊ ſi eēt ſufficiens mulieris ſperma ī dādo hoc ꝑncipiū: ergo ſperma hoīs nō haberet etiā inuentioneꝫ in generatiōe: ⁊ ſimiliter dico in ſpermate viri. ¶ Et ſi diceretur quod aliquod iſtoꝝ ſpermatum non facit hanc operationem quouſqꝫ non ſint mixta adinuicem ⁊ adepta ſunt aliā formam ⁊ aliā diſpoſitionem: ſicut nō eſt ſufficiēs per ſe acetum: ⁊ per ſe mel vt fiat oximel: niſi quādo ſunt mixta ſil. Reſpondemus ⁊ confiteantur hoc quod cōplionē habent illa duo ſpermata: ⁊ iſtud quod dat eis hanc formā neceſſe eſt vt ſit complens: ⁊ iſta duo ſpermata ſunt hic loco materie: ⁊ hic nō eſt res que det formā niſi virtus generatiua. ⁊ de neceſſitate eſt ꝙ mēbrum qđ hꝫ hāc cōplōnem vel qđ facit hāc cōplionē eſt membrum in quo eſt virtꝰ generatiua. Et ſm̄ hanc opinionē eſſet neceſſe dicere ꝙ virtus generatiua eſt in vulua. Et vtinā ego ſcirem que neceſſitas eſt ſpermatis ⁊ ſanguinis ad faciendū hanc operationē qꝛ ſanguis eſt ſufficiēs ad faciendū oīa mēbra. quia ipſa nutriuntur ex eo. Et poſtq̄z ita eſt ⁊ apparet impoſſibile ꝙ ſit operatio ſpermatis mulieris ⁊ ſpermatis viri vnū in ſpecie ⁊ etiam apparet ꝑma fronte ꝙ mulier hꝫ operationē in generatione. ergo ꝯueniens eſt ꝙ operatio vnius ſit ſine operatione alterius: ⁊ ꝙ ſint ambo declinantes ī eorum operationibus ad vnum finem hoc eſt embryonis. q̄ꝛ qđlibet eoꝝ dat embryoni partem per quā ſtat vel eſt. Et iſte due partes ſunt materia ⁊ forma. ⁊ vnum eoꝝ ē dator materie. ⁊ aliud eſt datur forme. Et impoſibile eſt vt femina det formam et maſculus materiam. Jdeo qꝛ dator nutrimēti debet de neceſſitate eſſe dator materie: ⁊ femina eſt datrix nutrimēti. ergo debet eſſe datrix materie: ⁊ maſculus dator forme: ⁊ ſic dixit Ariſto. Et poſtq̄z mulier nō habet aliquid de quo poſſit opinari ꝙ ſit materia niſi ſperma ⁊ ſanguis mēſtruus: ⁊ eſt manifeſtū ꝙ ſperma ē humiditas aquoſa ſimilis ſuperfluitati: neqꝫ ſolū eſt ſimile ſuperfluitati. Sed ꝓ certo eſt ſuperfluitas: ⁊ impoſſibile eſt ꝙ ex eo membra nutriri poſſint qꝛ ſi poſſibile eſſet ſufficientior eſſet ſanguis: qꝛ ex eo nutriunꝝ membra: qꝛ nō eſt differentia inter nutrimenti materiā ⁊ materiam eſſentie: qꝛ nutrimentū eſt eſſentia in parte: ⁊ generatio eſſe eſt in toto: ⁊ materia totius ⁊ partis eſt idē. Et etiam hoc teſtificatur ꝙ ſperma mulieris nō eſt mā embryonis: qꝛ multe mulieres īpregnanꝝ abſqꝫ ſpermatizatiōe: ſicut dictū eſt. Et iterū vulua mulieris vomit ſuū ſperma ⁊ trahit ſperma viri ad ſe. Que oēs res iſte oſtendūt ꝙ ſperma mulieris eſt ſuperfluitas diſcurrens propter delectationem: ſicut diſcurrit ſaliua ex ore alicuius famelici cū videt aliqueꝫ comedentem. Et apparet manifeſte ꝙ ſperma viri tenet locū agētis: qꝛ membra nō nutriunꝝ niſi per calorē naturaleꝫ qui eſt in corde: ⁊ iſte calor eſt ꝑmū inſtrumentuꝫ anime nutritiue. Et ꝓpterea neceſſe eſt vt ſit primū inſtrumētū virtutis cōpletiue. Et ſilr̄ neceſſe eſt in ſpermate viri aut in ſanguine qui eſt in vulua magnā parteꝫ iſtius nālis caloris eſſe in actu: ⁊ impoſſibile eſt eſſe hoc niſi in ſpermate ꝓpter ſuū calorem ⁊ humiditateꝫ. ¶ Et ſanguis ex quo gn̄atur embryo eſt ſanguis venaꝝ mulieris q eſt in vulua retētus: ⁊ remotus eſt vt habeat in ſe virtutē talē qualis ē iſta: eo qꝛ eſt ſanguis indigeſtus: ⁊ adhuc remotius eſt vt ſit in ſpmate mulieris: vel ēt nō eſt dicēdū ꝙ calor nālis ſit in embryone ex ſe: iō qꝛ nō generaꝝ calor nālis niſi a calore q ē in nutriēte. Propter oēs ergo iſtas rōnes nō eſt credendū ꝙ ſpma mulieris ſit mā vl̄ forma embryonis. Sed ſpma viri ſtat loco forme: ⁊ ſanguis menſtruus loco mãe: ⁊ ſpma mulieris nō hꝫ inuentionē in generatiōe. Et nō eſt credendū vt ſperma prebeat iuuamentum ſolū qualitate ſed ꝯfert in iuuamēto caloris quantitatiui. al'. qualitatiui. Et ꝑpea nō hꝫ Ariſto. reprehenſionem ab Hip. ⁊ Ga. ꝙ in muliere q̄ in ſaltando abortiuit. vi. die ⁊ fuit inuentū ſperma inuolutū pāniculo: nec ēt querēdū ab Ariſto. quo loco erat iſtud ſperma. Et ſcio ꝙ nō erat neceſſaria in medicina iſta inquiſitio: qꝛ magis eſt ingrēdū in generatiōe aīaliuꝫ. Sed nos narrauimꝰ iſtud hic ꝓ maiori iuuamēto: ⁊ q vult ſcire qōnes q̄ ſūt iter Ari. ⁊ G. legat libruꝫ de aīabus: ⁊ ibi inueniet illud qđ dixi. Et deinceps volumꝰ reuerti ad illud a quo fuimꝰ ſeꝑati. Et dicimꝰ ꝙ ꝑmū iuuamētū virge ē vt inijciat ſpma in matricē: ⁊ ſm̄ vt ſit meatus ſupfluitati aquoſe. Et iuuamētū vulue ē vt ſit locus gn̄ationis: ⁊ cū h̄ ſūt alia iuuamēta: vt ſit meatus ⁊ via ſupfluitati ſanguinis nō cocti q gn̄aꝝ ī feīs ⁊ eſt ſanguis menſtruus q ꝑꝑ nimiā hūiditatē q̄ gn̄aꝝ ī eis ex paucitate caloris eaꝝ intrinſeci nō eſt ſufficiēs calor eaꝝ ad decoquendū ſanguineꝫ q mittiꝝ ad mēbra eaꝝ: ⁊ iccirco expellit ipm̄ nā certis paroxiſmis per meatū huius mēbri. Et eſt ꝯpoſitū multis villis trāſuerſorijs ꝑꝑ v̄tutē retentiuā q̄ ē in eis: ⁊ hꝫ aliq̄s villos lōgitudinales ꝑꝑ v̄tutē attractiuā vt trahāt ſpma. Sed virtus expulſiua q̄ eſt in hoc mēbro magna ē: ⁊ ꝓpterea hꝫ vnū villū latitudinalē. Et ſi tu q̄reres vtꝝ vulua hꝫ v̄tutē imutatiuā h̄ idiget ſpecl'atiōe. qꝛ nō p̄t dici ꝙ vulua faciat mēbra embryōis. Sꝫ v̄tus īformatiua ipſa facit cum calore fixo in ſpmate. q̄ꝛ v̄tꝰ imutatia q̄ ē ī vulua nō ē niſi loco ꝯſuatōis. ⁊ iō cū attigit ſpma aer corrūpit cōplexionē eiꝰ: ⁊ ꝑ hāc viam pōt itelligi ꝙ v̄tus imutatiua ē in vulua. Sꝫ manifeſtū eſt ꝙ mām̄ille ſunt ad faciendū lac: ꝑpea ꝙ caro ipſaꝝ fuit ſpōgioſa ⁊ alba. ⁊ iſta mēbra hn̄t colligantiā. cū vulua. Et propterea quando materie ꝑꝑ aliquā cām nō veniūt ad vuluā currūt ad mām̄illas. ſicut eſt in mulieribꝰ lactantibus qꝛ nō hn̄t mēſtrua. ⁊ ſi hn̄t paꝝ hn̄t. Et ſūt aliq̄ mulieres que non poſſunt īpregnari dum lactāt. Et iteꝝ cū materie deſcendūt ad vuluā ꝑuanꝝ a mām̄illis. Hucuſqꝫ diximꝰ iuuamēta menſtruorum ⁊ ſpermatis. deinceps volumus narrare iuuamenta inſtrumentorum ſenſus.

¶ Caplm̄. xi. Quod ē de iuuamentis membrorum officialium: que ſunt inſtrumenta ſenſus in generali.

Et dicimus ꝙ qnqꝫ ſunt ſenſus. ſ. viſus. auditus guſtus. odoratꝰ. ⁊ tactꝰ. ¶ Manifeſtū ē ꝙ cerebrū nō fuit creatū niſi ꝑꝑ ipſos: ⁊ ꝓprie ꝓpter viſuꝫ. auditū. guſtū. ⁊ odoratuꝫ. ⁊ q̄libet iſtoꝝ hēt ſuuꝫ inſtrumentū ꝓpriū. videlꝫ. viſus oculū: auditꝰ aures. odoratus nares. guſtus linguā. Sꝫ de inſtrumento ꝓprio tactus ē dubiū. qꝛ. G. dicit ꝙ neruus q oriꝝ a cerebro ē proprium iſtrumentū eiꝰ. ⁊ ē dator ipſaꝝ v̄tutū alijs mēbris. Et Ar. dicit ꝙ iſtud iſtrumentū ē caro. ⁊ hic ſeqtur opinionem quā hn̄t de cerebro. Quia. Ga. dicit ꝙ in eo ſunt qnqꝫ ſenſus. ⁊ dicit ꝙ ē pꝛiceps iſtiꝰ operatiōis. hoc ē ꝙ facit eā ꝑ ſe ſine alicuius neceſſitate. Ar. aūt dicit ꝙ dominiū ſuum ē particulare. qꝛ ē in hoc opere ſeruitor dominationi cordis. poſito ꝙ ſenſus fuerit ī eo qnqꝫ vel quatuor. ¶ Et nos volumus ſpeculari in hoc ſm̄ ꝙ ſpeculati ſumus in dn̄io epatis. Et dicimꝰ ꝙ manifeſtuꝫ eſt ex anotomia ꝙ multe arterie a corde mittunꝝ ad cerebrum ⁊ fortes. ⁊ omnes anotomici. ⁊. G. cū eis hoc ꝯfitenꝝ. ⁊ ex hoc eſt ꝑma probatio ꝙ

cerebꝛū in hac opatiōe īdiget coꝛde. Sed ſi res qua iuuatur cerebꝛum pp coꝛ per calorē iſtū quē ei trāſmittit ē vt⁹ nutritiua q̄ cerebrum nutritur. ergo coꝛ de neceſſitate cēt ſeruitoꝛ cerebꝛi in hac re. iō quia nutrimētū ⁊ vt⁹ nutritiua nō ſunt data in aiali niſi pp ſenſus ⁊ vtutem ſenſibilē. Sed res qua iuuatur cerebrum pp coꝛ per calorē quē ei trāſmittit ē ꝗqꝫ ſenſus. Ergo vtus ſenſibilis pmo ⁊ pncipaliter ē in coꝛde: ⁊ iſta vtus eſt ſenſus cōis: cuius eſſe pꝛobatum eſt in libꝛo de aia. ¶ Sed Gal. dicit ꝙ hec vtus eſt in cerebꝛo: ⁊ Ariſto. dicit ꝙ ē i coꝛde. ¶ Et ſi tu queris vnde apparet quot coꝛ ſit datoꝛ cerebꝛo caloꝛis menſurati in quantitate ⁊ qualitate ſecundū ꝙ cōuenit vnicuiqꝫ ſenſui ex ſenſibus cerebꝛi. Reſpondemus ꝙ rōe debita eſt ꝙ non cuꝫ oi caloꝛe ſit quilibꝫ ſenſus: qꝛ caloꝛ cum quo operatur virtus nutritiua non eſt ille caloꝛ cū quo operatur virtus ſenſibilis. Et hoc apparet in doꝛmiente et vigilāte: qꝛ nos videmus ꝙ operatio virtutis nutritiue eſt foꝛtioꝛ cum nos doꝛmimus: ⁊ tunc non eſt ſenſus in actu. Ergo caloꝛ cuꝫ quo operatur virtus ſenſibilis non eſt in ſenſibus in actu cuꝫ homo doꝛmit. Et hoc apparet qꝛ quando homo doꝛmit tenendo oculos apertos non videt ⁊ ſi non eſſet qꝛ reuertitur calor in quo eſt viſus per neruū opticū ad partes itrinſecas viſus non eſſet pꝛiuatus. ¶ Et ſcias ꝙ vna ⁊ eadē virtus non poteſt inueniri in potentia ⁊ in actu ſimul ⁊ ſemel. ergo poſtq̄ꝫ manifeſtum eſt quot virtus viſibilis vadit cum ſpiritu viſibili: ⁊ ſpiritus viſibilis cum calore naturali. quando doꝛmit homo non eſt virtus viſibilis in actu: quia ſi eſſet in actu videret in actu: ⁊ non eſt ita. ergo caloꝛ naturalis qui viuificat virtutē ſenſibilē non eſt caloꝛ virtutis nutritiue: qn̄ doꝛmiēs nutrit̄: ⁊ nō videt: ⁊ qn̄ tu ſcies vbi reuertit̄ ⁊ vnde trāſmittit̄ tūc ſcies de neceſſitate locū virtutis ſenſus cōmunis. Sed mihi videt̄ pma fronte ꝙ a coꝛde tranſmittit̄ iſte caloꝛ ⁊ ad illud reuertit̄. Et ppterea ſunt ptes extrinſece qn̄ homo vigilat ⁊ operatio virtutis nutritiue eſt foꝛtioꝛ cū homo doꝛmit ⁊ coꝛpus eſt frigidū de foꝛis. ¶ Et nemo debet dicere ꝙ oꝛtus iſtius caloꝛis cū quo ſtant ſenſus ⁊ vigilia generetur pmo in cerebꝛo qꝛ cerebꝛum eſt membꝛū frigiduꝫ ⁊ membꝛa nerui frigida: ⁊ in maioꝛi parte eoꝝ apparet manifeſte frigus. ergo incredibile eſt vt calefaciāt coꝛpus. Et adhuc de rōne apparet ꝙ caloꝛ qui eſt materia anime nutritiue ⁊ caloꝛ qui eſt materia aie ſenſibilis eſt vnū loco ſubiecti: vel vnū in ſitu: ⁊ nō eſt duo loco ſubiecti nec in duobus diuerſis mēbꝛis etiā duo. Quia anima nutritiua que ē in embryone eſt pꝛeparata recipere aiam ſenſibilē: ⁊ ſtat cū ea loco foꝛme ⁊ finis ⁊ nutritiua eſt ei loco materie: ideo fuit receptio in illo loco de neceſſitate q preparatus eſt recipere. Et manifeſtū eſt ꝙ anima nō eſt pꝛeparata recipere niſi in loco ſui ſubiecti ⁊ ſui ſitus qui eſt caloꝛ naturalis. Ergo receptio anime ad foꝛmā ſenſibilē eſt de neceſſitate ī hoc loco. Ideo ergo res vnita ab his duabus eſt vnū loco ſubiecti vl' ſitus q̄ꝫuis nō ſint vnū in aliqua duarū figurarū. Unum ſimpl'r hoc eſt vnum numero: ⁊ vnū diffinitiōe. Et hec eſt nobilis ſententia quā dedimus. Et poſtq̄ꝫ ita eſt ⁊ etiaꝫ apparet ꝙ caloꝛ cū quo regunt̄ ſenſus eſt caloꝛ coꝛdis. ergo virtus que regit ſenſum cōmunē eſt ibi: ⁊ cerebrū eſt ſeruiēs iſtius virtuti. Sed ipſum coꝛ eſt pꝛinceps iſtius virtutis veraciter: qꝛ dominat̄ ſuper his in hac pfecta dn̄atiōe. Et nos potuiſſemus ꝓbaſſe has res magis per viaꝫ demonſtratiuā. ſed noſtra intentio eſt abbꝛeuiare. Et poſtq̄ꝫ declaratū eſt ꝙ cerebrū eſt ſeruiens coꝛdis dādo ei virtutes ſenſibiles ꝑ modū quē dat camerarius regi vt ipleat volūtates ſuas q̄ꝫuis rex det ei illā virtutē ꝓpter quā agit. neceſſe eſt deinceps ſcire que ē via per quā ſeruit cerebꝛū coꝛdi. qꝛ iā declarata ē via per quā ſeruit epar coꝛdi. hoc eſt qꝛ preparat ei ſuū nutrimentū. Et dicimus ꝙ nō in qualibet menſura caloꝛis cōpletur operatio cuiuſlibet ſenſus. Et adhuc apparet ad ſenſum ꝙ nō indiget foꝛti caloꝛe. qꝛ foꝛtis caloꝛ ꝓhibet eos apphēdere ſenſata extrinſeca ⁊ impedit eos. ſicut videmus ꝙ hoies q diſtēperati ſunt foꝛti caloꝛe in cerebꝛis eoꝝ in egritudinibus acutis credunt audire ⁊ videre ea que nō ſunt. ⁊ maxime apparet hoc in ſenſu tactus. qꝛ fuit intentio in eo apprehēdere quatuoꝛ qualitates. ⁊ fuit impoſſibile vt iſtrumētū illius eſſet vacuū ex eis. qꝛ ipſum eſt cōplexionatū ex eis. vnde fuit factū in fine tēperantie vt habeat ſenſum foꝛtiorē. Et ꝓpter hec omnia qꝛ coꝛ eſt in fine caloꝛis fuit oꝛdinatū cōtra ipſum cerebꝛū ex oppoſito ad temperādū calorē ſuū vt ſenſus poſſit apprehendere perfecte. Nec fuit poſſibile ponere hanc frigiditateꝫ eandem in coꝛde a pꝛincipio creationis qꝛ eſſent diminute operationes nutrimēti diminutiōe manifeſta ¶ Et ꝙ dū voluerit natura facere has duas operationes in animalibus pfectis in vltimitate perfectionis fuit poſitū cerebꝛū contra coꝛ. Sed animalia que dicunt̄ ſpōgia marina ⁊ multa aialia bꝛuta nō vident̄ indigere cerebꝛo: ⁊ ſpāliter neruo magno qui oꝛit̄ a cerebro. ⁊ ꝓpterea ſi icideret̄ aliqua pars illius animalis poſſet viuere ⁊ nutriri ⁊ creſcere donec rediret ad id quod erat. Et ꝓpter hanc cauſam videmus multa aialia que viuunt cū ſint inciſa vſqꝫ ad mediū ſui. Et iſtud eſt ſeruitiū qđ dicit Ariſto. ⁊ ſequaces ſui. ⁊ ſecta circuentiū que dicit̄ emenſam. i. viatoꝛ: ꝙ cerebꝛū facit coꝛdi. ¶ Et fuit oꝛdinatum os capitis ad defendendū cerebꝛū. ¶ Et fuit rotundū qꝛ figura rotunda eſt magis remota a leſione ſicut faciunt caſtellani qui faciunt turres rotundas vt machina nō poſſit eis nocere. Et adhuc qꝛ figura rotunda plura cōtinet in ſe ⁊ etiā eſt magis apta ad motum continuum.

¶ Caplm. xij. Qđ eſt de iuuamēto fili ſpine.

Et iuuamentū fili ſpine eſt de gn̄e iuuamēti cerebꝛi ⁊ eſt quaſi clauius ligās ſpōdilia. Et poſtq̄ꝫ declarata eſt ex hoc ſermone cōpoſitio. al'. cōparatio dn̄atiōis cerebꝛi ⁊ filij dn̄ationis coꝛdis ⁊ declaratū eſt iterū ꝙ eſt eius iuuamētū: deinde narranduꝫ eſt iuuamentū membꝛoꝝ vnuſcuiuſqꝫ que data ſunt his grque virtutibus.

¶ Capitulum. xiij. Quod eſt de pꝛopꝛio inſtrumento ſenſus tactus.

Et dicimus ꝙ caro ē pꝛopꝛiū inſtrumentū ſenſus tactus ꝓpterea qꝛ illud eſt mēbꝛū qđ cōicat oibus aialibus: ſicut tact⁹ eſt ſenſus cōis oibus aialibus. Et in carnib⁹ pfectoꝝ aialiū ſunt ſparſi multi nerui ad tēperādū cōplexionē carnis. ⁊ quia nerui ſunt ſimiles cōplexioni cerebꝛi eſt iuuamentū eorum de genere iuuamenti cerebꝛi: ⁊ pꝛopterea mēbꝛa ad que nō veniunt multi nerui ſunt duri ſenſus. Et iſtius vtutis quedā eſt ꝙ cōicat oibus ptibus carnis: ⁊ h eſt ſenſus quatuoꝛ qualitatū ꝯriarū: ſicut caliditas frigiditas ſiccitas ⁊ hu. ⁊ quedā eſt ꝙ ē ꝓpꝛiū vni mēbꝛo: ſicut eſt qn̄ os ſtomaci ſentit reſolutionem factaꝫ in eo: ⁊ iſte ſenſus appellat̄ fames ⁊ ſitis. ¶ Sed fames eſt ſenſus reſolutionis ſubſtantie groſſe calide ⁊ ſicce: ⁊ ſitis eſt ſenſus reſolutiōis ſubſtātie frigide ⁊ hu. ergo ſenſus ꝓpꝛius eſt duplex. ¶ Et ſenſus capitis mēbꝛi de titillatione quā hꝫ in hoꝛa coitus iſti duo ſūt cōnumerati in genere ſenſus tactus.

Caplm. xiiij. Qđ eſt de iuuamento lingue.

Et lingue iuuamētū eſt manifeſtū ꝙ illa ⁊ nerui ſui nō fuerūt facti niſi pp operationē guſtus q̄ꝫuis huic adiungat̄ alia res pp electionē meliorē hoc eſt ad ꝓferendū litteras locutionum. ¶ Et in radice lingue ſunt duo oꝛificia q̄ tangunt carnem glandulosam q̄ appellat̄ generatrix ſaliue ⁊ iuuamentū iſtius ſaliue eſt vt faciat manifeſtare: guſtum reruꝫ ſapoꝛatarum.

Cap. xv. Qđ ē de iuuamētis oculoꝛū ⁊ partiū ſuarū.

Et manifeſtū eſt ꝙ oculi ſunt inſtrumēta viſus ⁊ ꝙ ſunt cōpoſiti ex ſeptē tunicis ⁊ tribus humiditatibus: ⁊ ſciendū eſt iuuamentū vnicuiqꝫ ipſoꝝ. Et apparet ꝙ pꝛopꝛium inſtrumentum illius ſenſus ſit humiditas rotunda que vocat̄ cryſtallia vel glacialis aut reticula aranea poſita ſuper hās

humidi. Quia declaratuꝫ eſt in naturali phia q hec appre
henſio nō poteſt perfici niſi in corpore peruio hoc eſt aere et
aqua:q pp claritatē ⁊ peruietatē que eſt in eis fuit eis poſſi
bile recipere colores:⁊ nō apparet in oculo corpꝰ exiſtens in
vltima claritate ⁊ luciditate natū ex temperantia aeris ⁊ aq̄
niſi duo corpora:⁊ nō fuit ordinata rotunditas iſtius humi
ditatis cū aliquantula deueritate niſi vt reciperet rex ſenſibi
lium multā quantitateꝫ. ⸿ Sed alie humiditates ⁊ alie tu
nice non fuerunt facte niſi propter hanc humiditatē. Et cū
deueritate modica nō eſt niſi vt recipiat a grandinoſa: q vi
trea humiditas fuit facta ad nutriendū hāc humiditateꝫ p
viaꝫ rorationis:⁊ hoc fuit ꝓpterea q nā ſanguinis eſt remo
ta a natura huius humiditatis:vnde fuit neceſſarium vt ali
qua re mediante fiat tranſitus ſanguinis in pmo vt ipſa ad
aptent ad nutriendū hanc humiditatē. ⸿ Et albugiea hu
miditas facta fuit iterū ad humectandū hanc humiditateꝫ
⁊ ad cuſtodiendū humiditatē ſuā ab aere extriſeco:⁊ etiā ne
tangant vueam tunicā. ⸿ Sed tunica fortis vocata ꝯiun-
ctiua fuit ad cuſtodiendū oculū a duritie nerui:⁊ ēt ad ligā
dū oculū cū oſſe:⁊ ēt propter illam vtilitatē quam dicemus
poſt. ⸿ Sꝫ tunica q̄ dicit ſerina fuit facta ad nutriendū di-
ctā retinā per venas que ſunt in ea:⁊ etiā vt iuuet ipſam ꝓ-
pter calorē nālem per arterias que ſunt in ipſa. Sꝫ iuuamē
tū tele retine pmū eſt vt det ſpūm viſibilem per neruos qui
ſunt in ipſa hoc eſt calorem nālem cuiꝰ cōplexio adaptata ē
in cerebro. Et per duos neruos qui vadunt ad oculos. ⁊ ēt
nutrit cryſtallinam humiditatē per viā rorationis ⁊ dat iu
uamentū caloris nālis per arterias que ſunt in ea. ⸿ Sed
Gal. ꝯfitet q aranea eſt vltimate peruietatis ⁊ luciditatis
q colores ⁊ forme imprimuntur in ipſa. ergo illi tela eſt pro
priuꝫ inſtrumentū viſus:vel per ſe vel p adiutoriū cryſtallic.
⸿ Et tela vuea dicit habere tria iuuamenta vnū eſt vt nu-
triat telam corneā:⁊ ꝓpterea fuit multum venoſa: ſm vt de
fendat cryſtallinā a duricie tactus cornee ⁊ propterea fuit h
tela mollis tātū ne diſgregaret ſpiritus viſibilis ⁊ hoc facit
propter calorem nigrū quē hꝫ:q nā eſt coloris nigri vt ag-
greget. ⸿ Et foramen qd eſt in medio iſtius tele non fuit fa
ctum niſi vt eſſet forma ſenſati humiditatis cryſtalline aut
aranee aut ambarū:q viſus ſicut ſcis nō fit extramittendo.
Sed oculus recepit colores p ſua corpora peruia p modū
per quem recipit ſpeculū:⁊ qn̄ colores ſunt impreſſi in ipſuꝫ
tunc apprehēdit eos ſpiritus viſibilis. ⁊ hoc ego bene ꝓba
ui in libro de ſenſu ⁊ ſenſato ſex rōnibus:q ſi aliquod cor-
poꝝ qbus eſt cōpoſitus oculus eſt cōueniens vt in eo impri
mantur colores per nimiā eius peruietatē ipm corpus ē ꝓ
primum inſtrumentū oculi. ⸿ Et iuuamentū tele cornee eti
am fuit vt defendat humorē albugineū ⁊ fuit facta clara et
ſubtilis vt nō reſiſtat humiditati cryſtalline ad recipienduꝫ
formas. Sꝫ ſcdm iuuamentū cōiunctiue fuit factū ad mo-
uendū ſecū muſculū q mouet oculū. ⸿ Iſta ſunt iuuamēta
partiū oculi ſm Ga. ⁊ maior pars iuuamētoꝝ ſcdm q vidi
ſti hic ſunt iuuamēta arbitratiua. ſed ſine dubio qdlibet ip
ſoꝝ hꝫ iuuamentū proprium in ſe. ⁊ pars dominans in eo ⁊
ſuus finis non eſt niſi vt imprimantur colores in ipſum.

⸿ Capitulum. xvj. Quod eſt de iuuamentis inſtrumento-
rum auditus.

Ed inſtrumentoꝝ auditus manifeſtū eſt q ſunt
aures. ⁊ primum in quo auditus eſt. eſt neruus
qui venit ad eas q cooperit foramē auris. ⸿ Et
dictū eſt q foramen auris non fuit tortuoſum ni
ſi vt aer fridus nō intret tali mō q ledat auditū. Et meliꝰ
eſt dicere q fuit tortuoſum ne virtus auditꝰ fuiſſet leſa a vo
cibus fortiſſimis. Et in ſumma ſcias q hec figura habuit
iuuamentū in receptiones vocis. ⁊ ideo factum fuit carthil
laginoſum ⁊ vocatū eſt auriſ tortuoſa. Et alia aīalia habēt
hoc pro alio iuuamento:hoc eſt vt recipiāt voces venītes
ab oī pte ⁊ ꝓpterea plus regrediunt foras ⁊ mouent eas.

⸿ Capitulum. xvij. Quod eſt de iuuamentis inſtrumento
rum odoratus.

Anifeſtū eſt q inſtrumenta odoratus ſūt naſus:⁊
fit in animalibus olphatilibus per viā attractio
nis. ⁊ in nō olphatilibus ſine attractione. ſicut ī
apibus ⁊ in alijs aīalibꝰ nō habētibus olphatū
Et ſm Ariſto. iſte ſenſus fit in duobus meatibus q ſunt in
naſo. ⁊ ſm Ga. fit in duabus carūculis ſimilibꝰ capitibus
māmillarū. ⁊ dicit q propter remotionē iſtius loci indigu
it attractione. ⸿ Et ego dico q ſi ita eſſet vt dicit Gali. er-
go odoraremus quāuis nares eſſēt oppilate quando attra
heremus aerē per os. quia palatum eſt apertū naſo. Et ſm
q dicit Auenzoar nos odoramus odorē ciboꝝ quādo inci
piunt digeri in ſtomacho. ergo a contrario nō eſt probatuꝫ
q per illas duas caruncuIas fiat odoratuſ. q ſi ita eſſet ani
malia in olfatibilia nō odorarēt. Et ſcias q nō fuit data at
tractio odoratui niſi pp vnā duaꝝ rerum. aut electione pro
pter melius. aut groſſicie ſenſus iſtius in aīalibus olfatili-
bus. Quia poſſibile eſſet vaporē euenire a re odorata per ſe
ad virtutem ſenſibilem propter nimiā ſubtilitatē ſubſtantie
⁊ ꝓpter naturā ſue impulſionis. Sed propterea q operatio
olfationis eſt vna duarum rerum aut trahendi aut mitten-
di. ⁊ eſt impoſſibile vaporem venire ex re odorata tempore
tranſmiſſionis aeris extra. Et eſt poſſibile ipſum venire tē-
pore attractionis:quia aduentus aeris odorati fit magis p
modum attractionis q̄ꝫ per modum effuſionis. Sicut tu vi
des cum volumus certe ſentire odores q nos conamur ſu-
per attractionem. ⁊ hec eſt cauſa propter quam fuit data at
tractio. Et apparet q animalia que odorant ſine attractio-
ne habent clariorem ſenſum q̄ꝫ animalia que odorant cum
attractione ſicut videmus in formicis ⁊ apibus:propter de-
bilitatem ipſius ſenſus in animalibꝰ olfatiuis ſentitur odor
paucus ſine attractione:⁊ quaſi videtur vt non ſentiatur. Et
cum ſit comparatio iſtius ſenſus inter hominem ⁊ multa ex
animalibus eſt iſte ſenſus diminutuſ in homine ab illis ani
malibus q̄ indigent hoc ſenſu in venādo vitā ſuā:⁊ propte-
rea dicit in prouerbijs q cū iſta aīalia venantur vitā ſuaꝫ ⁊
hoc eſt quaſi p viā ꝓphetie vel diuie prouidētie. ⸿ Et poſt
q̄ꝫ narrauimus iſtrumēta quinqꝫ ſenſuū volumus narrare
inſtrumenta q̄ facta ſunt propter virtutem motiuam.

⸿ Capitulum decimumoctauum. Quod eſt de iuuamen-
tis membrorum voluntarij motus.

T dicimus q virtus que facit mouere animal
hec eſt imaginatiua vel eſtimatiua quam preceſ-
ſit virtus concupiſcibilis. ⁊ poſtea ibi confirma
tum eſt conſilium vel ratio propter repreſentatio
nem rei imaginate aut eſtimate ſm q declaratuꝫ eſt in libro
de anima. Et eſt neceſſe perſcrutari in hac virtute. hoc eſt vt
ſciamus inſtrumenta quibus oportet operari ⁊ quot ſunt.
⸿ Dicamus q motus voluntarij qdam ē proprius ⁊ qui
dam eſt communis. Cōmunis eſt motus eundi qui motus
eſt totius corporis. Sed proprius eſt motus cutis frontis ⁊
motus oculorum:⁊ mandibularum ⁊ duarum naſi extremi
tatum:⁊ labiorum:⁊ lingue:⁊ epiglotis:⁊ mandibule inferi-
oris ⁊ motus capitis ⁊ colli:⁊ motus naſi:⁊ motus nodi vel
humeri ſpatule:cum bredone:⁊ motus brachij a cubito in-
ferius:⁊ motus iuncture nominate in arabico raſceth:⁊ mo
tus digytorum:⁊ vniuſcuiuſqꝫ ſuaꝝ iuncturarum:⁊ motus
membrorum exiſtentium in collo ⁊ motus pectoris ad inſpi
randum:⁊ virge:⁊ veſice quando clauditur:⁊ motus extre-
mitatis iteſtini recti quādo retinēt feces ne exeant:⁊ mirach
core:⁊ cruris et teſtium. et pedum. ⁊ digytorum peduꝫ. Iſti
ſunt motus qui dicunt voluntarij. Et eſt neceſſe perſcrutari
res a qbus veniunt iſti motus. Et dicimus q manifeſtū eſt
p diſpoſitionē iſtoꝝ motuū q fiunt a pluribus vno motore.
Uerbi gratia motus manus fit a chorda:⁊ motꝰ chorde eſt
a muſculo. ⁊ motus muſculi eſt p ſe. ⁊ muſculus eſt primuꝫ
mobile. ⁊ nō eſt h corpꝰ qd moueat ipm. Ideo q omne cor
pus qd mouet corpus mobile ē a neceſſitate mobile. ⁊ iō ē
cōueniens q corpora quoꝝ vnum mouet alterū veniant in
fine ad vnum corpus qd moueatur per vnam virtutē moti

nam miſſam eidē: ⁊ non ꝓpter aliud corpus ſed ꝓpter aliud
pric. piū qđ ē i eo ſicut ꝓbatū eſt in nāli ꝑhia: ꝙ ſi ita nō eēt
res protēderet in ifinitū. Ergo de neceſſitate debemus dice-
re ꝙ ꝑncipiū ē in muſculo. ¶ Et qñ opinaꝛ medici ꝙ mo
tus muſculi ſit a neruo opinanꝛ falſum: iō qꝛ ſi ita eſſet ner-
uus moueretꝛ aut ꝑ ſe aut ꝑ aliud hoc eſt ꝑꝑ aliud ꝑncipiuꝫ
qđ eſſet in eo: ⁊ iō qꝛ declaratū eſt in nāli ꝑhia ꝙ quodlibet
mobile hꝫ motorē: ⁊ ꝙ ille ſi eſt corpus nō moueat niſi mo-
ueatꝛ: ⁊ ſi motus eſſet a corpore res procederet in infinitum:
ideo neceſſe eſt hic eſſe motorē q̄ moueat ⁊ non moueatur: ⁊
qui ſit non corpus. Hec eſt vna ratio per quā videtur ꝙ q̄
mouet ꝑmo aīal non eſt corpus ſed virtus eſt anime: ⁊ ꝙ hꝫ
ſit de neceſſitate in muſculo. Et hec virtus eſt virtus volun
taria quam ꝑcedit imaginatiua: vel eſtimatiua: ⁊ confirma
tio conſilij. Et ideo qꝛ iſte motor nō eſt corpus: neceſſe eſt vt
primū mobile qđ mouetur per ipſum ſit corpus ad hoc vt
hoc mobile ſit ſicut materia ⁊ ipſuꝫ erit ei ſicut forma: quia
impoſſibile eſt ꝑmū motorem in animali vt ſit ſine materia.
Ergo neceſſe eſt ſpeculari quid ſit hoc primū corpus. ⁊ ap-
paret ꝙ ſit calor naturalis qui eſt in nobis. Et tu vides ꝙ
quando infrigidantur membra eorum motus priuātur. Et
eſt res nota per ſe ꝙ vna reruꝫ receptarū in diffinitione iſta
rum operationū eſt calor naturalis. Sed iſte calor natura-
lis differt proprijs differentijs in quolibet membro ſm ope
rationes quibus appropriaꝛ iſtud maxime in operationibꝰ
nutrimenti. ⁊ de hoc nullus diſcordat. Sed G. ſentit ꝙ ori
go ſitus caloris iſtius ſit cerebruꝫ: ⁊ ad totum corpus ꝑ ner
uos ab eo mittitur. Sed Ariſto. ſentit ꝙ cerebruꝫ ſit ſeruitor
cordis in hac operatione per viā qua ſeruit ei i ſenſibus ſꝫ
ꝙ dictum eſt ſuperiuꝫ: ⁊ ꝙ origo iſtius caloris eſt in corde.
Et hoc poteſt videri manifeſte ꝙ ita eſt vt veruꝫ eſt: qꝛ tu vi
des ꝙ naſcitur in corpore iter agentis quando vadit qđ nō
fuerat. ⁊ iſtud membrum a quo naſcitur calor ⁊ vadit ad to
tum corpus eſt cor. ¶ Et propterea quando accidit homi-
ni aliquid qđ ipſum terreat redit calor ad cor ⁊ tremunt cru
ra: ⁊ poteſt eſſe ꝙ cadit homo: aut non poterit moueri. ergo
ꝑma virtus regitiua in hoc motu: ⁊ illud qđ menſurat calo
rem in quātitate eſt de neceſſitate in corde. ¶ Et adhuc qđ
Ga. ⁊ omnes alij medici ꝯfitentur ꝙ virtus voluntaria eſt
in corde: ⁊ ſi ita eſt ⁊ apparet ꝙ animalia non mouentur ni
ſi voluntarie. Ergo virtus hec eſt in corde: ⁊ cerebrum eius
ſeruiens in dando ei temperantiam. Et cōmune erit cuꝫ di
ceretur de hac temperantia vt fiat per neruum aut fiat cum
ſpiritu animali eunte in ipſum ⁊ non eſt differentia in hoc
excepto ꝙ in neruis ſpiritus animalis ſm Ga. nō eſt appa
rēs niſi in duobus neruis opticis. ¶ Sꝫ primuꝫ mobile a
calore naturali eſt muſculus: ideo quia cōueniens eſt ꝙ ca-
lor naturalis operetur in primo: hoc eſt vt primo moueatur
iſtud corpus cum quo habet ſimilitudinem propinquioreꝫ
ex parte caloris: hoc eſt muſculus propter compoſitioneꝫ ſu
am. quia eſt compoſitus ex prima carne ſimplici ⁊ neruis a
q̄bus naſcuntur chorde. Sed neruus ſolus frigidus ē mul
tum ⁊ non hꝫ partem ſimilem cum calore naturali. Et vena
per ſe nō eſt digna vt ſit principiuꝫ iſtius motus: ideo qꝛ na
ſcitur a membro non ꝑmo. Et de ratione non eſt ꝙ inſtru-
mentū qđ dat nutrimentum ſit inſtrumentum motus: quia
magis eſt conueniens vt nutrimentum fiat per inſtrumen-
tum quietis. Nec etiam arteria conueniens erit huic motui
qꝛ eſt operatrix operationū pulſationū que diſſimiles ⁊ nō
conuenientes ſunt motui voluntario: imo eſt ſimile vt ſit con
traria ei: ⁊ ſit quaſi diſpoſita ſicut res que vellet ⁊ nollet ali-
quid ſimul. Ergo remanet vt ſit muſculus ꝑmū inſtrumen
tū qđ mouetur a calore naturali. Sed in membris quibus
nō ſunt oſſa ⁊ non ſunt ramificata: ⁊ ſunt parua: muſculi ip
ſi mouent ipſa ſine medio: ⁊ ramificata mouēt ea medianti
bus chordis que naſcūtur ab extremitatibus eoruꝫ: ideoqꝫ
cum contrahitur trahit illā chordam: ⁊ qꝛ alligatus eſt cuꝫ
extremitate oſſis: mouetur os ſuo motu. Et quando mem-
brum hꝫ duos motus contrarios adinuicē: tunc hꝫ duo oſ-
ſa vel duos muſculos in duobꝰ locis cōtrarijs adiuicē quo
rū q̄libꝫ trahit ꝑ ſe ſuo tꝑe ⁊ ꝓhibꝫ alteri ſuo ꝯtrario ne faci
at operationē ſuā illa hora: ⁊ ſi operati eſſent ambo vna ho
ra: tunc ſtat equaliter mēbrū ⁊ trahitur ſcđm vnuꝫ ſtatum.
Uerbi gratia. qñ muſculus qui eſt in ſilueſtri parte manus
trahit ipſam: vertitur verſus partē ſilueſtrem ⁊ qñ muſculꝰ
qui eſt in parte domeſtica trahit ipſam verſus parteꝫ dome
ſticā vertitur verſus illam: ⁊ qñ trahunt ambo ſimul exiſtit
equalis: ⁊ nullus eſt ipſorum per ſe vt tractu ſuo faciat ipāꝫ
verti intus ⁊ extra. ¶ Et numerus muſculorum ſm Gali.
eſt. 529. quorum in facie ſunt. 45. quoꝝ. 24. ſunt vt moueāt
oculos ⁊ palpebras. ⁊. 17. vt moueant mandibulam inferi-
orem. ⁊. 9. vt moueant alia membra faciei q̄ mouentur vo-
luntarie. ⁊ in iſtis ſunt muſculi occulti ſub cute frontis ⁊ ꝓ
ſunt fortitudini apertionis oculorum. Et duo muſculi qui
mouent extremitatē naſi. ⁊ muſculi duo qui mouent labiuꝫ
ſuperius ſurſum. ⁊ duo qui mouent labiū inferius deorſuꝫ
⁊ duo qui mouent maxillam. Et muſculi qui mouent ca-
put ⁊ collum ſunt. xxiiij. quidam eorum ttahunt caput ver-
ſus illam partem ſolum: verſus quā poſiti ſunt. Et alij ſunt
qui trahunt caput ⁊ collum: eorum quidaꝫ ſunt qui trahūt
caput ſuperius: ⁊ quidā ſunt q̄ trahunt ad partem anterio-
rem: ⁊ quidam trahunt ad partem poſteriorem ſuperiorem
⁊ quidam trahūt ad dextrā: ⁊ quidam ad ſiniſtram. Et. ix.
muſculi mouent linguā. ⁊. xxxij. muſculi ſunt ꝓpter motuꝫ
colli ⁊ epiglotis ⁊ ſeptē muſculi vnicuiqꝫ ſpatule. ⁊. xiij. vni
cuiqꝫ lateri quibus moueꝛ brachiū: ⁊ quatuor muſculi poſi
ti ſuper cubitū: ⁊ duo ſunt intus qui faciunt ipſum verti v̄-
ſus partē domeſticam. ⁊ duo ſtant extra vt faciant ipſū ver
ti ad partem ſilueſtrē. ⁊. xxxvij. ſunt in quolibet brachio. x.
extra. ⁊. vij. itus. ⁊. xxxvj. poſiti ſunt ſuper manus. xviij. ſuꝑ
vnaquaqꝫ: qui mouēt manus ad partē domeſticam ⁊ par-
tem ſilueſtrem: ⁊ ad motus pollicis ⁊ parui digyti ⁊ volam
manus. ¶ Et muſculi pectoris ſunt. 107. coꝝ quidaꝫ dila
tant. ⁊ q̄dā ꝯſtringūt. Et muſculi ſpondilium ſunt. xlviij. ⁊
viij. extenduntur ſuper ventrem ſub oſſibus pectoris vſqꝫ
ad vmbilicum ⁊ quidam extenduntur ſecundūm longitudi
nem. ⁊ quidam ſecundum latitudinem. ⁊ quidam ſcđm trā
ſuerſum qui faciunt motum ventris ꝯſtringēdi ⁊ laxandi ⁊
iuuat omnes alios motus: ⁊ quatuor muſculos habēt duo
teſticuli: ⁊ quatuor muſculi mouent virile membrū: ⁊ vnus
muſculus tenet os vrine ne indebite fundatur. ⁊ quatuor
muſculi tenent orificium inteſtinorum ne ſtercus ante tem-
pus egrediatur. Et. xlvi. muſculi ad motum coxarum ⁊ cru
rium. ⁊. xxviij. ad motum pedum ⁊ aliquorum digytorum
pedum. ⁊. xxij. alijs motibus digytorū pedum. ⁊ poſiti ſūt
ſuper pedes. Iſti omnes muſculi ſunt prima res que moueꝛ
a calore naturali cōmuni: aut calore proprio cuiuſlibet mu
ſculi. ¶ Et poſtq̄ꝫ ita eſt ꝙ aliquod membrum non moue-
tur niſi per calorem naturalem qui ſtat ei loco forme ⁊ ꝑꝑ
calorem qui ē in muſculo: ⁊ ille non mouetur niſi per princi
pium anime. ¶ Et ſciendum eſt quid ē illud principium:
⁊ vnde ē ⁊ vbi eſt. Et dicimus ꝙ quando aſſociabitur huic
ꝙ declaratum eſt per vniuerſaleꝫ ſermonem: hoc eſt ꝙ vir-
tus que facit motum in loco eſt anima. Et eſt declaratum
etiā ꝙ conueniens eſt ꝙ motus vniuſcuiuſqꝫ corporis ſit ꝑ
virtutem voluntariā fixam i mēbro cōmuni qđ cōmunicat
toti corpori ꝙ ſit mobile ꝑ ſe. ⁊ per virtuteꝫ ꝓpriā volūtarie
mentis membris particularibus que mouentur ꝑ ſe ⁊ ſunt
muſculi. ⁊ apparet ſenſui ꝙ i corpore nō eſt mēbrū qđ com
municet toti corpori. ⁊ ſit mobile ꝑ ſe niſi cor. ergo v̄tus vo
luntaria cōis ē in corde hꝫ eſt i muſculo q̄ eſt in eo: ⁊ ꝙ virtu
tes particulares volūtarie ſunt in quolibet muſculo particu
lariū muſculoꝝ. Sicut videmꝰ ꝙ motus cōmunis vitalis
animalium qui eſt inſpiratio habet principium a corde. ⁊
ſte motus ē ꝯiunctus motui expirationis pulſatilis. ¶ Et
ꝑꝑ hoc accidit ꝙ pulſus manifeſtaꝛ ꝑ motū: ⁊ minoratur ꝑ
quietem. Ergo cerebrum ⁊ neruus non fuerunt niſi ad tem
perandum iſtū calorem in quo eſt principiū virtutis volū-

tarie cõmunis ꝛ proprie. ¶ Debes ſcire ꝙ nõ eſt ĩpoſſibile
hic eſſe motũ volũtariũ abſqꝫ muſculo:ſed ſi eſt:eſt ꝑꝑ calo
rẽ nãlem aut ꝓpter rem que ſtat loco eius in animalibus q̃
nõ ſunt ſanguinea nec muſculoſa. ¶ Et ſine dubio iſti mu
ſculi non ſunt niſi in animalibus perfectis. Ideo graue fuit
Ga.ad dãdum muſculos qui moueãt linguam exterius:ꝛ
motus duriciei mẽbri tempore coitus. Ideo q; intentio ſua
erat oĩo vt motus non eſſet niſi per muſculos:ꝛ nõ eſt ita.
¶ Ca.xix. Qḋ eſt de iuuamentis anhelitus ꝛ mẽbroꝝ ei⁹.
Oſtq̃ narrauimus iuuamentũ mẽbroꝝ motuũ
voluntariorum eſt narrandũ de anhelitu ꝛ mem
bris ſuis. Ideo quia Ga. ponit ipſum motũ vo
luntariũ:ꝛ q; videtur ꝙ cerebrũ operatur in hũc
motũ credit ꝙ motus voluntarius ſit in eo:ꝛ ſilr credidit ꝙ
eſſet in neruo. ꝛ credidit falſum:iõ q; iaꝫ probatũ eſt ꝙ hoc
conuenit eſſe in mẽbro mobili per ſe:ꝛ propterea egritudo a
qua prouenit leſio in motu eſt ꝑmo ꝛ per ſe in muſculo. ꝛ ꝑ
motũ colligantie in cerebro ꝛ neruo. ¶ Quare medicus ḋ
bet curare leſionẽ iſtius motuſ intendẽdo ꝑmo ad muſculũ
ꝛ ſecundario ad cerebrũ ꝛ ad neruum. ¶ Inſtrumenta an-
helitus ſunt diafragma:pulmo:canna:trachea:arteria:epi-
glotis:ꝛ vulua. Et priuſq̃ nos tractemus de iuuamẽto vni
uſcuiuſqꝫ iſtorum membrorum:eſt tractandum de iuuamẽ
to iſtius operationis hoc eſt de anhelitu. Et dicimus quod
medici ſicut Ga. ꝛ alij viſi ſunt dicere quod anhelitus eſt ꝓ
pter duo iuuamenta: vnuꝫ ad ventillandum caloreꝫ natura
lem cordis per attractionem aeris frigidi ꝛ expulſionem va
poris qui reſoluitur a calore naturali qui eſt corpus fumo-
ſum qui non ẽ conueniens eidẽ pro certo iſtud iuuamentũ
eſt vnum et neceſſarium animalibus calidis ſanguineis.
Sꝫ illis que non ſunt calida nec ſanguinea non eſt neceſſa-
ria hec operatio:ſed ſufficit eis motus arteriarum qui venit
a corde. ꝛ hoc reputo ſicut anhelituꝫ. ¶ Sꝫ aliud iuuamẽ
tum quod dicunt eſſe eſt vt det nutrimentum virtuti intrin
ſece ex aere qui recipitur reſtaurando ex ſpiritu tantuꝫ quã
tum reſolutum eſt:hoc eſt falſum. quia impoſſibile eſt com
poſitum nutriri ex ſimplici:quoniam ſi ita eſſet iam inueni-
retur animal eſſe ſimplex ex vno ſolo elemento. ꝛ Ga. negat
hoc. ꝛ propterea dicit ꝙ aqua non nutrit. ꝛ propterea dico
ꝙ primũ verax eſt ¶ Sed cui ex virtutibus anime debeat
attribui anhelitus:hoc eſt perſcrutandum: quia Gal. dicit
ꝙ debet attribui virtuti voluntarie. ꝛ dicit h̃ quia a noſtra
voluntate eſt vt anhelemus ꝛ non anhelemus. Et etiam di
cit ꝙ proprium inſtrumentum huius virtutis eſt neruus. ꝛ
dicit ꝙ ſi incideretur neruus qui mouet diafragma: homo
non viueret niſi tantũ quantũ viueret ſtrangulatus. ¶ Sꝫ
alij dicũt qḋ ſtat virtuti ſicut motus pulſus. Et poteſt que
ſtionari dictum Galie. duabus rationibus. Una: quia tu
vides ꝙ anhelamus quando dormimus. ergo non eſt volũ
tarius:quia operatio voluntaria non fit niſi cogitatione et
voluntate ſicut dictum eſt. Alia quia videmus ꝙ anhelituſ
qui fit improuiſe ſimilatur motui pulſuum: ita ꝙ Hippo-
crates ponit ipſum pluries loco pulſuum. ſ. tempore quo
non egrotant membra anhelitus. ꝛ dicit ꝙ denunciat com
plexionem cordis ſicut denunciat pulſus: excepto ꝙ nõ fit
egritudo in inſtrumentis anhelitus. ¶ Et alij ſapiẽtes vo
lunt ꝙ ſit compoſitus duabus virtutibus. videlicet volũ-
taria ꝛ nonvoluntaria: hoc eſt naturali et animali. ꝛ h̃ inue
nitur in motu pluriũ mẽbroꝝ ſicut ĩ motu palpebre oculi ꝛ
ĩ motu deglutiõis:q; manifeſtũ ẽ ꝙ ambe v̾tutes iſte ſũt cõ
poſite. ꝛ iõ qñ debilitant̃ iſte due v̾tutes cadit defect⁹ ĩ opa-
tiõe deglutiendi ſicut accidit qñ cadit v̾tus appetit⁹. Et mi
hi videt̃ ꝙ opinio poſtrema ſit veracior:hoc eſt ꝙ h̃ opatio
ſit ꝯpoſita. vel poſſẽ eſſet dicere ꝙ fortior eſſet opinio illi⁹ q
dicit eã eſſe nãlem:q; plures anhelitus quos facim⁹ tpe ſa-
nitatis ꝛ egritudis fiunt ſine intẽtiõe:quare ponunt̃ ad de-
nunciandũ ꝯplexionẽ cordis:ꝛ ẽt ſuſpiria ꝓijciunt̃ abſqꝫ in
tentiõe. et etiã qñ magna neceſſitas anhelãdi incũbit deſiſte
re nõ poſſumus. ſicut accidit in tuſſi ꝛ ſimilibus. ¶ Et na-
tura nõ inuenit hanc virtutẽ actione volũtaria niſi propter
neceſſitatẽ ſuperueniẽtẽ:qñ nõ ſufficit virtus nãlis ad exi-
gentiã cordis. ¶ Sꝫ probatio qua probat Ga. affirmãdo
ꝙ h̃ virtus penitus eſt volũtaria:eſt ꝑuatio iſtaꝝ virtutum
qñ eſt inciſus neruus. et dicit ꝓbãdo poſtq̃ eſt inciſus ner-
uus eſt inciſum inſtrumentũ motus volũtarij. ꝛ inciſo ner
uo ceſſat motuſ voluntarius. ergo eſt in neruo. Et iſte ſyllo
giſmus eſt falſus in ꝑncipijs ꝛ corruptus in figura:q; qñ re
mouetur. al'. tenet̃ vnũ p̃dicatum rei que data eſt a ſubiecto
nõ debet ſemꝑ remoueri p̃dicatum ab illã a qua eſt remotũ
ſubiectũ. ꝛ q opinabunt̃ hoc tenent̃ credere cũ ꝯ̃dictiõe op
poſiti añtis in tota mã ꝯ̃dictõnẽ oppoſiti ꝯſequẽtis. et iõ h̃
verba nõ ſũt digna vt hic audiant̃. Et iſte eſt vnus mod⁹ in
quo eſt manifeſtũ. q; nõ habuit verã radiceꝫ in logica. q; ſi
ꝑ remotionẽ nerui remouet̃ aliq̄s motus. illud nõ eſt ex ne
ceſſitate. vt qñ neruus eſt vt ſit ille motus vt dicat̃ ꝙ neru⁹
ſit propria cauſa in hoc motu. Et iã niſi ſunt homines per-
cuſſi ſuper venas ꝛ neruos dormitarios qui vadunt ad ce-
rebrũ. ꝛ tunc in eis priuate ſunt oẽs operationes volunta-
rie ꝛ propterea hoc noĩe nuncupant̃. ꝛ dicit Raſis ꝙ quan
do rex indie volebat interficere nobiles interficiebat eoſ per
hunc modũ. Et vis tu dicere propter hoc ꝙ omneſ motus
voluntarij ſunt fixi in his duobus. ¶ Item que res eſt illa
que iubet hãc operationẽ in neruo niſi vna ex reb⁹ propter
quam cõpletur hec operatio:ꝛ quãdo illa leſa eſt. tunc ne-
ceſſario leſa eſt illa operatio. quamuis non ſit propria cauſa
in hoc. q; corrumpitur propria operatio propter corruptio
nem virtutis tranſmiſſe illuc. ¶ Et de neceſſitate nõ eſt ꝓ-
pter hanc priuationẽ voluntarij motus ꝙ quilibet motus
qui eſt in neruo qui ingreditur ſuam eſſentiam ſit poſitus
ſubſtantialiter voluntarius ꝛ per accidens accidit ei vt ſit ꝛ
ille voluntarius. ¶ Et quomodo poterit negare hoc:quia
iam concedit ꝙ motus palpebrarum fit per muſculos ſicut
notum eſt per ſe:ꝛ cum h̃ toto non eſt voluntarius. Et ſi vel
let dicere ꝙ ſit totus volũtarius. adhuc nihil hic lucrat̃: eo
ꝙ eſt in muſculo non in neruo. ¶ Et poſtq̃ declaratuꝫ ẽ
ꝙ iuuamentum ſit in anhelitu:ꝛ que ſit eius virtus neceſſe
eſt narrare iuuamentum proprium vniuſcuiuſqꝫ membri ꝓ
prij huic operationi. ¶ Et dicimus ꝙ membrũ quod ma
nifeſtum dat iuuamentum in hac operatione eſt pulmo: ſi-
cut videmus ꝙ quando dilatatur attrahit aereꝫ intus ꝛ q̃
do conſtringitur expellit foras. Et non eſt dubium q; illud
eſt propriũ inſtrumentũ in operatione illa. ¶ Sed qḋ ne-
ceſſe eſt ſpeculari ſubtiliter in hoc eſt illud vtruꝫ ille motus
cũ quo fit inſpiratio ꝛ reſpiratio ſequatur motuꝫ pectoris:
nec ꝑ ſe habet aliquẽ motuꝫ an ſit motus pectoris in anhe
litu:inde continuum ſemꝑ cum motu pulmonis vt ſit eius
adiutor. ¶ Sed Ga. dicit ꝙ pulmo nullũ habet propriuꝫ
motũ in ſe:ꝛ ꝙ motus illius ſequitur motum pectoris: ꝛ ꝙ
motus anhelitus qui ſeq̃tur motũ nãlem: fit ꝑ rẽ muſculo-
ſam magnã que dicitur diafragma qḋ ſeparat inferiora mẽ
bra a ſuperiobus: ꝛ dicit ꝙ magis propria res iuuamenti
iſtius membri eſt hec operatio:quia nos videmus ꝙ incon
tinenti cum pectus dilatatur repletur pulmo aere. ſicut vi-
demus in follibus fabroꝝ. Et teſtificatur ſuper h̃ ꝙ quan-
do vulnus factuꝫ fuerit ibi:ꝛ intret aer pectus tũc ceſſat mo
tus pulmonis ꝛ moritur. Et poſſet eſſe ꝙ ceſſatio mot⁹ pul
monis quãndo vulneratum eſt pectus eſt propterea quia in
frigidatur pulmo. Et in temporib⁹ Ariſt. non cognoſceba-
tur aliud iuuamentum huius membri niſi propter ſeparati
onem membrorum principalium a nutritiuis ad hoc vt nõ
accideret tempore digeſtionis eis aliud ex calore illo. Et nõ
debeat imputari Ariſto. hoc in defectum: quia iſtud quod
apprehenditur per anotomiam eſt ſicut res que apprehen-
ditur numero motuum circulorum:nec illa erat plene ſcien
tia completa tempore Ariſto. Et ſi tempore Gali. erat ars
medicine plene completa:tñ dicit Gal'. non eſt impoſſibile
poſt me venire qui inueniet in arte medicine qḋ per me nõ ẽ
inuentũ. Et propterea in maiori parte reꝝ de q̄bus opinan

tur hoīes ꝙ Ga. ꝯtradicat. Ariſt. nō eſt vera cōtradictio: ſꝫ
ſicut additiōes ⁊ ꝯplementa q: nullus reperit al'. nō deperit
Ariſt. de eo ꝙ dicit in iuuamento diafragmatis ⁊ motu ner
uoꝝ: ſm ꝙ dicit in tractatibꝰ vlibus deeſſe motus ⁊ ſenſus
⁊ iuuamentis cordis ⁊ cerebri: ⁊ ſilr̄ h̄ eſt ſic dicendum: ⁊ nō
eſt dicendū ꝙ illud qd̄ dicit Ga. in rebꝰ particularibus cō-
tradicat in vlibus Ariſto. Et mō volumus reuerti ad illud
a quo ſeparati ſumus: ⁊ dicimꝰ ꝙ illud qd̄ diximus ex ſnīa
Ga. ꝙ motus pulmonis ſeqtur motū pectoris: ⁊ hoc indi-
get ſpeculatione: q: Ga. nō verificat h̄ niſi propterea q: vi-
det ꝙ ceſſante motu pectoris ceſſat motus pulmonis: ⁊ tūc
moriť aial. Et ego dico ꝙ nō eſt hoc ita abſolute dicendum
ꝙ motus pectoris ſit cā ꝓncipalis motus pulmonis: q: poſ
ſibile eſt vt qlibet iſtoꝝ. i. pulmo ⁊ pectus hēat hūc motum
ex ſe: ſed hēant vnā ꝓprietatē ꝯiunctiōis: ꝓpter quaꝫ nullus
eoꝝ moueť ſine alio. ⁊ ꝓpterea cū ceſſat motus vnius ceſſat
motus alterius. ⁊ nō eſt qlibet eoꝝ cā motus alterius. Et ſi
nos poneremus ꝙ qñ pulmo nō moueť hoc motu tūc ceſſa
ret motus pectoris ſicut dicit Gali. eſſemus arbitrati per h̄
ſm eū ꝙ pulmo eſſet id qd̄ moueret pectus dicendo ꝙ ſi nō
moueretur ꝙ li nō moueret pectus nō diceremus. Ecce hic
videtur ꝙ Ga. perdiderit in opinione ſua ꝙ nō eſt impoſſi
bile eſſe motum pectoris ⁊ pulmonis vt moueať ſil' ſicut in
globo vno. vt ſi vno nō moueret ꝙ aliud nō moueret: q̄ꝫuiſ
vnus nō ſit motor alterius ſm modū q dictus eſt. Itē non
eſt impoſſibile ſupueniente pectori mala cōplexione per in-
ciſionē nerui q̄ ei aduenit ꝙ illa malitia nō penetret ad pul
monem per illā colligantiā. q: vna reꝝ ex qua egrotāt mē-
bra eſt colligātia: ⁊ Ga. hoc cōcedit. Etiā per hāc eādē viā
debemus dicere ꝙ motus pectoris adiuuet motum pulmo
nis. ⁊ maxime qñ idiget forti anhelitu. Et melior via quaꝫ
eligere poſſumus in fine noſtre ꝓpōnis eſt hec. q: membrū
qd̄ lediť cū ceſſat inſpiratio ⁊ reſpiratio eſt cor ſicut manife
ſtū ē. ⁊ ſi cor eſt illud qd̄ recipit hāc leſionē propter hāc ceſ
ſationē ⁊ nō ſolū leſionem ſꝫ et mortē. ḡ de neceſſitate eſt il-
lud mēbrū in q̄ eſt principiū iſtius iuuamenti. Et motꝰ pul
monis ſm Ga. erat violentus vel per violentiā per viā qua
moueť corpora artificialia. Et nobis ē dicēdū ꝙ illud ꝓn
cipiū motꝰ eſt in ipō per viā q̄ eſt in corporibus nālibuſ. Et
adhuc ꝙ cōpleť hic motus per duos motus. vꝫ nālē ⁊ vo
lūtariū. Ergo meliꝰ qd̄ dicere poſſumus ex his eſt vt ſint ſi
cut duo ꝓmi mobiles. ſ. ꝙ muſculus ſit ꝓmus in motu vo
lūtario ⁊ cor ⁊ pulmo ꝓmi in motu nāli. Et Ga. tenuit i hoc
tractatu viā quā in alijs regulis ſuis q putat vt iſte ſit mo-
tus volūtariꝰ: ⁊ putat ꝙ nō ſit volūtarius niſi ꝑ neruū et nō
apparet ꝑ anotomiā vt neruus veniat ad pulmonē ꝑ queꝫ
poſſit ſentire ⁊ maxie ꝑ quē poſſit mouere: ⁊ pōt eſſet ꝙ no-
ſtra ꝓncipia nō ſunt ſufficientia veniendi ad veritatē pluri-
um haꝝ inqſitionuꝫ: ſꝫ tn̄ ꝯueniens eſt vt loquamur de his
ſm aptitudinē hꝰ tpis: q: nō ē ipoſſibile vt cadāt hec v̄ba ꝑ
q̄ poſſumus certificare de veritate haꝝ reꝝ tpe futuro: cū ad
pn̄s ſpaciū nō habeamus. Et nō fuerūt ordinate partes du
plices pulmonis niſi ꝓꝑ h̄ vt ſi ſupueniret vni parti mala di
ſpoſitio vt alia ſtaret in iuuamēto loco ipſius: ſicut cōtingit
in vulneribus q̄ laniāt vnā cameram pectoris q: ſtat pars
pulmonis q̄ eſt in camera nō vulnerata loco iuuamenti an
helitus: ſed quādo vulneranť ambe tunc ſtatim moriť pati
ens. ❡ Et iuuamentum cāne pulmonis eſt propter iſpira-
tionē ⁊ reſpirationem. ⁊ cū hoc hꝫ iuuamentum vocis. Et
ꝓpter hoc fuit poſitū in extremitate huiuſ mēbri vnū qd̄ hꝫ
poſſibilitatem generādi vocē: ⁊ aſſimilať vni ꝑue lingue. Et
miſſe ſunt eidem a muſculo res q̄ dant ei diuerſas diſpōnes
vt poſſit gn̄are diuerſas voces. Et hoc iuuamentū eſt tantū
ꝓꝑ bene eſſe: ⁊ nō propter neceſſitatē: ꝓpterea ꝙ vox nō eſt
neceſſaria in eſſe noſtro. Et in maiori ꝑte facit nā hoc q: fa-
cit in vno membro duo iuuamēta aut tria qñ dꝫ eſſe hoc ſi-
cut videmus in naribꝰ: q: ſunt ordinate ad odorādū: ⁊ ad h̄
vt ſint propter mūdificationeꝫ ſuperfluitatum cerebri. ⁊ in
vna ꝑte ſeruit v̄tuti expulſiue. ⁊ in alia ꝑte ſeruit virtuti ſen-
ſibili. ❡ Et ēt iuuamentuꝫ vulue eſt vt defendat ne puluis
aut fumus: aut ſil'es res nociue veniāt ad guttur. ❡ Et cuꝫ
hoc defendit ne aer frigidus ingrediatur ad mēbra anhelitꝰ
⁊ iō qñ multum incidiť ab ea fortificať frigiditas ad pectus
⁊ pulmonem: ⁊ apparet vt habeat inuentioneꝫ in eſſe vocis.
Et teſtificatur nobis ꝙ epiglotis eſt inſtrumentū qd̄ appro
priatur voci: quod eſt q: cum ſufflamus fortiter in camerā
vel cannam pulmonis alicuius animalis egreditur vox ex-
tra ex ea q̄ aſſibilatur voci illius aialis. Et fuit poſitum ſu
per hunc meatum cooperimentum vnū ad defendendum a
rebus que vadunt ad iſofagū ne ingrediatur in ipſum: qa
moriretur homo. Et propterea quando intrat aliquid etiaꝫ
modice quantitatis ammouet tuſſiꝫ. Iſta ſunt que ſunt poſ
ſibilia dici de iuuamento anhelitus.

❡ Cap. xx. Qd̄ eſt de iuuamentis cerebri ⁊ partium eius.

A virtutes cerebri. ſ. imaginatiua ⁊ cogitatiua ⁊
reminiſcibilis ⁊ conſeruatiua q̄ꝫuis non ſint mē
bra vel inſtrumenta ipſa tn̄ habēt propria loca ī
cerebro in quibus manifeſtanť operationes eaꝝ:
⁊ propterea de eis dc̄m eſt. Et dicimus ꝙ virtus imagina-
tiua ſtat in prora cerebri. et illa ē q̄ retinet figuraꝫ rei poſtq̄ꝫ
ſeparata eſt a ſenſu cōi. Sed cogitatiua plus manifeſtatur ī
media camera. ⁊ per hanc virtutem cogitat homo in rebus
quibus pertinet cogitatio et electio quouſqꝫ apprehenderit
ꝙ cōuenientius eſt. ⁊ Propterea nō inueniť h̄ virtus niſi in
hoīe: ⁊ aiali bruto cōceſſa fuit eſtimatiua loco iſtius. Et lo-
cus virtutis reminiſcibilis et ꝯſeruatiue eſt puppis ſiue ꝑs
poſterior capitis. Et inter cōſeruatiuam ⁊ remiſcibilē nō eſt
differētia niſi q: ꝯſeruatiua eſt cōſeruatio cōtinua et remiſci
bilis eſt cōſeruatio itercepta. Et differentia q̄ ē iter cōſerua-
tiuā ⁊ reminiſcibilē et imaginatiuā ē q: imaginatiua ꝓſtat
alijs formā rei ſenſate poſtq̄ꝫ ꝓuata ē a ſenſibꝰ: quare nō eſt
ſenſus. Et v̄tꝰ ꝯſeruatiua ⁊ reminiſcibilis nō ſunt niſi ad cō
ſeruādū aut ad faciendū reuerti apprehenſionē illius figu-
re. Et ex hoc apparet ꝙ ſunt magis ſpirituales q̄ꝫ imagina
tiua. Et nō eſt tradendū obliuioni q: q̄ꝫuis camere cerebri
ſint membra in qbus ꝯpleť opationes iſtaꝝ virtutuꝫ: tn̄ in
ueniunť eaꝝ radices in corde. et ꝙ illa loca nō ſunt illis niſi
ſicut iſtrumēta in qbus manifeſtanť eoꝝ operationes. Et ſi
cut v̄tus viſibilis diciť eē i hūore cryſtallino. q̄ꝫuis ſit i cor
de vel in cerebro. ſic iſte v̄tutes ⁊ iuuamētū iſtoꝝ locoꝝ ē ad
tēperādū eas ſm modum q dictus eſt iuuamēto cerebri ad
alias apꝑhēſiōes. Et hoc declarabiť ꝑ viā qua declaratuꝫ
eſt illud. hoc eſt ꝙ virtutes iſte nō laborāt niſi cū calore in-
trinſeco. ⁊ calor intrinſecus nō aduenit eis niſi cū calore mē
ſurato. ḡ virtus datiua et mēſuratiua de neceſſitate eſt i cor
de. ḡ. radix iſtaꝝ virtutū eſt cor. Itē q: opatio imaginatiue
nō eſt niſi in ſignū qd̄ remāſit ex ſenſatis ī ſenſu cōi ſicut de
claratū eſt in libro de aīa. Et ibi declaratū eſt ꝙ locus et ra
dix habitatiōis ſenſus cōis eſt cor. ḡ habitatiōis locus v̄tu
tis imaginatiue eſt in corde neceſſario. Et iteꝝ q: imagina
tio eſt q̄ mouet aīal mediāte virtute motiua volūtaria: mani
feſtū eſt ꝙ motiua volūtaria eſt in corde. ḡ imagitiua eſt in
corde. Et in loco in quo eſt imaginatiua de neceſſitate ē co
gitatiua q: cogitatio nō eſt niſi ꝯpoſitio rerum imaginati-
uaꝝ et diſſolō earum. Et in loco in quo cogitatiua de neceſ
ſitate eſt. eſt reminiſcibilis ⁊ conſeruatiua. propterea q: ꝓꝑ
ipſam ſunt iuēte. Et nō eſt neceſſarium in videndo egritudi
nes iſtaꝝ virtutū et in egritudinibus iſtaꝝ camerarum cere
bri. vt iudiceť ꝓpter h̄ ꝙ iſte v̄tutes ſint ſolū in cerebro. ſi-
cut nō ē dicēdū in vidēdo v̄tutem viſibilē egrā qñ egrotat
humor cryſtallinus ꝙ v̄tus viſibilis nō ſit ꝓncipalr̄ niſi in
cryſtallino. Et tu vides iteꝝ q: egrotant iſte virtutes appre-
henſiue ꝓpter egritudinē diafragmatis. et non fuit aliqs q
crederet ꝙ iſte virtutes apprehenſiue eſſent in diafragma-
te. ꝓpterea q: nō fuerūt ordinate iſte camere cerebri niſi pro
pter iſtas v̄tutes. Et fuit ordinata eaꝝ ꝯpl'o ad faciēdū illd̄
qd̄ ꝯuenit iſtis v̄tutibus. et ꝓpterea iſta v̄tus nō manifeſta
tur ꝓmo niſi in duabꝰ cameris ꝓꝑe: et ab ea vadūt ad duas

cameras q̃ ſunt in parte poſteriori ꝑ meatū q̄ ē iter vtraſq; ⁊ ſūt poſita corpa in illo meatu q̃ apiunt qñ neceſſe ē vt aperiant ad itrādū calorem itriſecū in illas. ⁊ poſtmodū clauditur in illis ſicut dcm̃ ē i libro anotomie. Et qꝛ cerebrū ē mēbrum humidū liqdū: iō ad cuſtodiā ipſiꝰ poſitū fuit os cranei ⁊ pāniculi circūdātes ipꝫ ſicut poſite ſunt coſte pectoris ad ꝯſeruationem cordis. Et poſitū fuit h̄ rotundū: eo ꝙ hec forma eſt melioris diſpōnis aliaꝝ oium formarum. ⁊ maioris capacitatis aliaꝝ: ⁊ qꝛ a nocumentis remotior oibꝰ alijs exiſtit. Et fuit poſitum cerebrū in altiori loco corporis i aialibus perfectis propter ſenſus qui ſunt in eo: propterea ꝙ ſenſus ſm̃ ꝙ dicit Ga. ſunt cuſtodia corporū. Et rationis ē vt cuſtodes ſint in locis altis.

¶ Capitulum. xxi. Quod eſt de ſomno.

Et iā declarauimus iuuamētū vniuſcuiuſq; mēbri ſm̃ ꝙ ſufficiens nob̄ videt̄: ⁊ reſtat vt declaremus aliquas opationes q ꝯſeruāt ſanitatē. Et incipiemus ab opatiōe dormiendi: ⁊ faciemꝰ te ſcire qđ ſit dormire: ⁊ in q̃ membro fiat h̄ opatio ⁊ q̃ ſit eius cā eo ꝙ eſt vna ex rebꝰ neceſſarijs in eē aialiū dormientiū. Et hō eſt vnū ex his: ⁊ ꝓpterea ꝓuatio hꝰ opatiōis eſt vna ex rebus q̃ facit ꝑdere vitā: ⁊ qñ ꝯpleuerimus narrationez iſtius v̾tutis cū modico eius qđ ſeqtur ad hoc: tūc erit completa iſta particula: ⁊ icipiemꝰ loq in alia particula de egritudinibus ⁊ cauſis eaꝝ ⁊ accñtibus ipaꝝ ſi deo placuerit. Et dicimus ꝙ dormire eſt ligamentū ⁊ qes ſenſuum ⁊ reuerſio ipſoꝝ ab iſtrumentis eoꝝ ad ptē itriſecā corpis. Et iſte res ꝑ ſe note ſūt. ⁊ ꝓpterea trāſeūt res ſenſate ſup dormientes ⁊ non ſentiūt eas ⁊ ēt videmus dormiētē oculos hñtē aptos ⁊ nō videbit ⁊ ſi eēt vtꝰ viſibil' i ſuo iſtrumēto tūc videret. Et non ſolū accidit h̄ i hora dormiēdi. Sꝫ ēt accidit h̄ qñ hō ſubtiliter ſolicitatꝰ ē circa aliđ: tūc ēt trāſeūt ſup ipm mlta ſenſata ⁊ nō ſentit ea. Et poſtq̄ꝫ dormire nō ē niſi reuocatio ſenſuum ad ptes iteriores corpis: ⁊ ē ipoſſ ſenſibꝰ vt moueant̄ in motu vniuerſitatis corpis ſine corpe vno ꝙ ſtaret loco eius ꝓprie mãe: ⁊ eſt manifeſtū ꝙ iſtud corpꝰ ē calor nãlis ḡ dormire neceſſario fit ꝑ caloris nãlis reuerſionem ad ptes itriſecas corpis. Et teſtificabit̄ ſup h̄ ꝙ ptes exteriores corpis refrigerant̄ cū hō dormit. Et ēt opatio digōnis eſt fortior cū hō dormit: eo ꝙ calor nãlis cū quo opat̄ nã in vigilando in exterioribus vt det ſenſum ⁊ motū reuertit̄ dormiendo ad ptes intriſecas corpis. Et poſtq̄ꝫ trāſmiſſio caloris nãlis mēbris nō fit niſi a corde ſicut dcm̃ eſt ſupius. ḡ reuerſio ipius tpe dormitiōis nō fit niſi ad cor. propterea qꝛ a loco vñ incipit motꝰ ad eundē reuertit̄ ſicut eſt in dño. qꝛ ab eo res habent initium ⁊ ad ipm reuertunt̄. Et poſtq̄ꝫ declaratū eſt ꝙ ſomnus eſt qes ſenſus ⁊ ceſſatio ſuaꝝ operationū ꝑꝑ reuerſionem caloris nãlis q eſt eoꝝ ſubꝫ ad cor. ēt ſciendū eſt que ſit cā iſtius reuerſiōis ꝓpterea qꝛ hec res ſtat loco forme dormitiōis ⁊ loco vltime digōnis. Et dicimꝰ ꝙ dilatatio caloris naturalis in ptibꝰ extremis nō eſt niſi propter augmentū q̄ꝫtitatis eius. ⁊ nō fit ꝑꝑ augmentū q̄litatis niſi ꝑꝑ augmentum quātitatis q̃ eſt in eo. Sed cōſtrictio ſua eſt diminutio quātitatis. Et h̄ fit neceſſario dominātibus ſup ipm frigiditate. ⁊ humiditate. ergo ſomnus nō accidit nobis niſi qñ infriditat̄ ⁊ humectat̄ calor naturalis propterea qꝛ qñ acqrit huimditatem ⁊ frigi. ⁊ reuertit̄ ad ſuaꝫ radicem diminuit̄ a ſua q̄ꝫtitate. Et propterea qꝛ iuuamentū cerebri fuit vt temparet calidi. ⁊ ſiccitatē cordis neceſſarium eſt vt recipiat maiorez ptez iſtius opationis a cerebro. Et h̄ accidet qñ dñabit̄ ſup ꝯplōnem ipſius fri. ⁊ hu. ⁊ hoc nō accidet ei niſi qñ trāſmittit̄ ei cibꝰ. ⁊ ſilr̄ qñ accidit cibus cordi acquirit fri. ⁊ hu. Et ꝓpterea ꝙ h̄ nō accidit cordi vt in pluribꝰ niſi mediante cerebro: nos faciemꝰ embrocationē ſup cerebrū vigilātiū cū rebus q̃ hñt humectare. Opinabant̄ multi hoiꝫ ꝙ cerebrū eſſet ſolum propriuꝫ mēbrum ſomni ⁊ nō eſt ita. Et rōnes q̃ nobis oñdunt ꝙ dormitio nō fit niſi per frigi. ⁊ hu. ſunt: qꝛ nos videmꝰ ꝙ maior pars ciboꝝ q faciūt dormire ſunt frigidi ⁊ hu. ſicut lactuce et ſil'es. et cibi qui inducunt vigilias ſunt ca. ⁊ ſic. Et cauſa materialis ſomni ē vapor humidus q aſcendit a membris iferioribus ad cerebruꝫ ꝑꝑ aliquam cauſam gñatus. et qñ eſt in fine ſui aſcenſus ingroſſat̄ a frigiditate cerebri ⁊ recipit grauitatez ab alijs humiditatibꝰ miſcentibꝰ ſe cū eis q̃ ibi ſunt. et qꝛ nō pñt reſolui nec vlterius aſcendere: deſcēdūt iferius ad mēbra ⁊ oppilāt meatus v̾tutū ſenſibiliū. Et ſomnus nō aduenit multū aialibꝰ poſt laborē niſi ꝓpea. qꝛ aialia qñ mouent̄ ⁊ laborāt ſpgit̄ calor ſuꝰ nãlis diminuit̄ q̄ꝫtitas ſua ⁊ refrigerat̄. et ꝓpea reuertit̄ neceſſitate ad locū ſui ꝓncipij ⁊ ſui theſauri. Sicut ſilr̄ accidit ei res q̃ ipedit ipm. qꝛ reuertit̄ ad ꝓncipiū ſuum ⁊ ſicut hoies exercituū qñ accidit eis grāde piculū reuertuntur ad capitaneū et ꝓpterea cor ē iſtud mēbrū ꝙ vltio refrigerat̄ tpe mortis. Et ſomnꝰ eſt vna opatio nãe q̃ regit corpꝰ aialis. Et ꝓpterea fuit ſomnꝰ neceſſariꝰ in aialibus ꝑfectis: qꝛ niſi eēt ſomnꝰ perirēt ſenſus ꝑꝑ nimiū exercitiū: ⁊ pereūtibus ſenſibus periret vita. Et inde eſt ꝙ citrinat̄ facies dormire nō potentiū. ⁊ ledunt̄ eoꝝ opationes. ⁊ proprie operatio virtutis nutritiue ⁊ ēt exercitiū ſenſuū eſt ex rebꝰ q̃ refrigerāt calorē naturalē ꝑꝑ ſparſionē ſuā ad ptes exteriores. Et qñ refrigerat̄ reuertit̄ ad partes iteriores ⁊ diminuit̄ q̄ꝫtitas ſua. Et eſt ſciendū ꝙ hec operatio q̄uis ipſa nō ſit niſi ꝑꝑ aliquā permutationez ꝯplexiōis factā in calore naturali q̃ eſt augmentum complexionis fri. ⁊ hu. tñ veraciter efficiens hanc eſt virtus regitiua q̃ eſt in corde: ⁊ calor qui eſt i corde hoc mō eſt ſuū inſtrumentum. Et ꝑꝑ hoc eſt hic natꝰ locus ingſitionis: hoc eſt cui virtuti aīe dꝫ attribui hec opatio. ⁊ videt̄ ꝙ debeat attribui v̾tuti ſēſibili: iō qꝛ creſcit ⁊ fortificat̄ propter hāc operationem: ⁊ nō debeat attribui nutritiue inquātū eſt nutritiua: propterea qꝛ vegetabilia nō dormiunt: eo ꝙ nō hñt ſenſum. Et iſta virtus eſt ex virtutibus ſenſibilibus appropriatis ſenſui cōi. Et nos nō attribuimuſ hāc operationem virtuti ſenſibili: niſi qꝛ eſt vna rex propter quas ꝯſeruatur eſſe ſuum: q̄uis tūc ceſſet. Iſte ſunt ille res que poſſunt dici in operationibus omnibus quas habet ſanitas. Et d iuuamēto iſtoꝝ erit declarata res que ē in neceſſaria in eſſe animalium ⁊ illa que non eſt neceſſaria.

¶ Capitulum. xxij. Quod eſt de complexionibus tempoꝝ

Et etiā mēbra virtutis nutritiue ⁊ operatiōes illius ſunt neceſſaria in eſſe aialis: ꝙ nō eſt gñatiua ⁊ etiā ſenſus tactus eſt neceſſarius: ⁊ ꝓpterea fuit priuatio iſtius virtutis mors ex neceſſitate: ⁊ hanelitus eſt etiā operatio neceſſaria: ⁊ ex hoc apparet ꝙ res q̃ ſtant corpori hois loco ꝯſeruatiōis ſunt aer: aqua cibi: q̃ nō ꝯſeruāt niſi qñ ſunt ſuper ſuū curſum nãlem. Et qꝛ aer non eſt ſuper formā ſuā nãlē niſi ꝓpter operationem ſolis ⁊ corpoꝝ celeſtiū: cū eo fuerūt eāe que ſtant corpori humano loco ꝯſeruatiōis ipſa eadē corpora. Et non ꝯplet̄ h̄ opatio in aere niſi ꝓpter operationē ſol' i eo i quatuor tēporibꝰ q̃ ſunt ver: eſtas: autūnꝰ: ⁊ hyems: ⁊ h̄ eſt ex inceſſu ipſius i circulo obliquo. ⁊ ꝓpterea ꝯueniens ē medico cognoſcere nãꝫ hoꝝ quatuor tēpoꝝ: qꝛ ꝓpter ipa ſtat ſanitas pluſq̄ꝫ per alias cāſ. Et dicimꝰ ꝙ ver eſt tp̄s in quo operatiōes nutritiue ſūt perfectiores: ⁊ hoc nō accidit niſi ꝓpter multiplicationem caloris nãlis i corpore. ꝓpterea qꝛ calor nãlis eſt calidus ⁊ hu. ⁊ dicitur ꝙ ꝯplio iſtiꝰ tēporis eſt propter caliditatē ⁊ hu. propterea qꝛ ſpeculatio in ꝯpl'ione huiꝰ tēporis eſt i cōparatiōe ad corpus humanū ⁊ operatiōes iuuenum in h̄ tēpore ſunt perfectiores: ⁊ ꝓpterea pōt dici ꝙ eſt tp̄s tēperatū ꝯparatū ꝯplioni hois. Sꝫ ſi tu diceres ꝙ eſſet tēperatū ꝓpter ꝓportionem q̄litatū ex qbus eſt vna cū alia: hoc eſſet falſuꝫ: qꝛ vnaquaq; reruꝫ q̃ appropriat̄ ꝯploni appropriat̄ de neceſſitate dñationi vniꝰ q̄litatis actiue q̃ ſtat loco forme ⁊ dñationi vnius q̄litatis paſſiue q̃ ſtat loco mãe. ⁊ ſi ita nō eſſet ꝯplonatū nō eſſet vnū in forma: imo eſſent duo: nec etiaꝫ eſſet recepta vna operatio in ſuo termino: ſi due qualitates cōtrarie dominātes eſſent ſuper ipm ambe equales in potētia vel in actu: qꝛ ex duabꝰ rebꝰ in actu ꝯ̄rijs nō pōt fieri vnū in actu et etiā de duabus nō ꝯ̄rijs ſicut nō fit ex duabꝰ lineis in actu

vna linea in actu:⁊ hoc nõ ꝯſenſerunt multi ex eis q appro-
priant ſibi pbiam hoc tpe:nedũ medici:⁊ de h habebũt ma
nifeſtã declarationem:q2 nunq̃3 inuenit temperata ꝯplõ in
proportione.4.qualitatũ:hoc eſt tẽperãtia q̃ ẽ ẜ3 extremita
tes:ſicut nõ põt inueniri tẽperata ꝯplio approbata vni qua
litati actiue:ꝓpterea q2 q̃libet actiua h3 gradũ ſue operatio
nis ꝓpter vnã qualitatẽ paſſiuã ꝓpriã ei q̃ ſtat ei loco mãe.
Et poſtq̃3 declaratum eſt hoc reuertamur ad illud a quo ſe
parati ſum⁹. Et dicim⁹ ꝙ videt qꝺ tẽpus eſtiuũ habeat in
diſpõtiõe ſua dñium caliditatis ⁊ ſic.⁊ ẽt appet ꝙ hu.⁊ fri-
giditas dominent ſup diſpõne hyemis: ⁊ hec eſt ꝯparatio-
ne ad tp̃s veris ⁊ ꝯplõni hois. S3 ꝯplõ autũni q2 ẽ media i
ter eſtatẽ ⁊ hyemẽ opinat ꝙ ſit quaſi in tẽperãtia veris: ſed
res ẽ ꝯ̃ria:q2 eſt in fine ꝯ̃rietatis veri:ꝓpterea q2 ẽ illud tem
pus i quo debilitant ṽtutes ⁊ ſũt ꝯfuſe ſicut videt in vegeta
bilibus ⁊ aĩalibus:⁊ ꝓpterea dicendũ eſt ꝙ frigiditas ⁊ ſic.
dominent ſup ipſum q̃ ſũt cõtrarie caliditati ⁊ hu. ⁊ q̃3uis
nõ ſit frigidũ multũ ꝓ̃dominat ei ſiccitas:⁊ vlr dico ꝙ con-
fuſus eſt in ſuis partib⁹:⁊ ſol in illo eſt medius nobis inter
ꝓpinqtatẽ ⁊ lõgitudinẽ:⁊ q̃3uis hec eadẽ ꝯpatio ſit in vere
tñ eſt magna differẽtia iter iſtas duas ꝯpationes ex pte ꝓ̃pa
ratiõis nãlis:pp ea q2 ṽtutes ſunt,i autũno i fine declinatio
nis:⁊ ſiccitas iã dñata ẽ ſup oĩa aĩalia. ⁊ ꝓpterea nõ iuenit
aliqꝺ iuuamẽtũ i tẽperãtia caloris ipſi⁹ tp̃is in reb⁹ gñatio-
nis. S3 tẽperãtia q̃ ẽ in vere ẽ ꝯueniens gñatiõi:⁊ ſedet ſup
nãm q̃ ẽ ꝯueniens gñationi: ⁊ hec eſt humiditas. Et hec tpa
nõ hñt terminũ ſtabilẽ gñalr in breuitate ⁊ longitudine: ſed
diuerſificat in regionibus:⁊ hec diuerſificant in latitudini-
bus ipſarũ.⁊ tẽperatior regio eſt illa que habet tempus au
tũni breue:⁊ tempus veris longum:⁊ tales regiones ſunt in
quinto climate ⁊ proprie que ſunt propinq3 mari. Et autũ-
nus in terris noſtris hiſpanie habet quaſi duos menſes . et
ſedet in ꝓ̃ncipio quinti climatis.⁊ ſub lance dici nõ eſt tem
pus tẽperatum ẜm ꝙ opinant multi hominũ:⁊ hoc decla-
ratum eſt alias:nec etiã verũ eſt qꝺ dicunt quidã ꝙ quartũ
clima ſit melius quinto.⁊.Gal'.ſentit ꝙ temperatior regio
eſt terra grecorum.⁊ inter alias tẽperatior eſt terra hiſpani-
cis ⁊ dicit ꝙ totum tempus illaꝝ terraꝝ eſt ſicut tempus ve
ris. Deinceps declaratũ eſt ex iſtis locis ſanitas cuiuſ libet
membri i oĩbus quatuor cauſis .ſ.mãli:effi.formali.⁊ finali
⁊ hec fuit noſtra intentio a principio libri.

¶ Explicit liber ſecundus colliget Auerroys qui liber fuit de ſanitate.

¶ Incipit tertius liber qui eſt de egritudinibus ⁊ continet capitula quadraginta ⁊ vnum.

¶ Capitulum.i. Quod eſt de egritudine ⁊ eius diffinione in generali.

Diffinitio egritudinis ẽ manifeſta per diſpõ-
nes ſanitatis eo ꝙ egritudo eſt oppoſita ſa-
nitati. Et quia ſanitas eſt vna bona diſpõ
in membro cum qua agit actionẽ quã h3 a
nã ſua agere:⁊ ſilr patit paſſionem quã h3
pati per ſui nãm fuit neceſſarium vt egritu
do ſit mala diſpoſitio in membro pp quã agit ⁊ patit cõtra
nãm. Et neceſſariũ eſt vt faciamus i cognitiõe ſpẽrũ egritu
dinis qꝺ fecimus i cognitione ſpẽꝝ ſanitatis:h eſt vt narre
mus in ꝓ̃mis quot ⁊ que ſint ei⁹ ſpẽs:et q̃ ſint ſue cãe:et po-
ſtea declarabim⁹ q̃ ſint actiões ⁊ paſſiones non nãles:et me
dici vocant paſſionẽ accñs. Et qñ nos hoc fecerim⁹ tunc co
gnouerim⁹ egritudinẽ ꝑ oẽs ſuas cãs q̃ ſunt finis cognitio-
nis reꝝ:⁊ hoc totũ poterim⁹ cognoſcere a cognitione ſanita
tis q̃ a nob ꝓ̃uſ dcã ẽ. Qm̃ nũerus ſpẽꝝ egritudis ẽ ſicut nu
merus ſpẽꝝ ſanitatis:et a cognitiõe ſanitatis cognoſcit egri
tudo:q̃3uis opinatũ ſit ꝙ notiores ſint ſpẽs egritudinũ ſpẽ
bus ſanitatis:propterea q2 multe egritudines hñt noĩa ⁊ ſa
nitates oppoſite illis nõ hñt noĩa:et tñ ipoſſe eſt cognoſcere
egritudines ꝑfecte niſi pp cognitionem ſuoꝝ oppoſitorum.
Et ꝓpterea dcm̃ eſt ꝙ cõtrariorũ eadem eſt diſciplina. Re
uertamur igit et dicam⁹ ꝙ propterea ꝙ diſpões ſanitatis
mẽbri hñt duas ſpẽs.vna eſt bonitas cõplõnis mẽbri que i
mẽbris iuenit ꝯſilibus.et alia eſt bonitas ꝯplõnis q̃ eſt in
mẽbris officialibus:fuit neceſſariũ diuidere ſilr egritudineſ
ẜm has duas ſpecies. In primis narrabimus egritudines
mẽbroꝝ ꝯſilium.et dicem⁹ eaꝝ cauſas efficientes et mãles.et
poſtea narrabim⁹ egritudines mẽbroꝝ officialium.et dice-
mus eaꝝ cauſas. Et dicim⁹ ꝓpterea ꝙ mẽbra conſ'l'a non
agunt nec patiunt ẜm curſum nãe.niſi qñ menſure cali.fri.
ſic.et hu.erunt in illis cũ proportione cõuenienti i oĩb⁹ ſpẽ
bus cõplexionis ſanitatis:ſicut narrauimus in libro ſanita
tis. Silr eſt neceſſe vt ſint egritudines illoꝝ mẽbrorum ipſis
egritudinib⁹ ab ipſis mẽſuris ꝓportionatis in vna qualita-
te vel duab⁹ ex illis q̃ pñt cõbinari.g ſpẽs egritudinis iſtaꝝ
egritudinũ.al'.iſtoꝝ mẽbrorum ſunt octo:videl3 ca. fri. hu.
vel ſic.vel ca.⁊ hu.et ca.et ſic.aut fri.et ſic. Et nõ ſolũ eſt in
telligẽdũ de ꝓ̃mis qualitatib⁹ ſicut dicit G.ſed etiã de qua
libet qualitate cũ qua operatur mẽbrum ſuas operationes
ſicut duritie et mollitie et his ſilibuſ qualitatib⁹ ꝓprijs mẽ-
bris et iproprijs. Et ſpẽs harũ egritudinũ ꝓ̃mo inueniunt i
mẽbris ꝯſilib⁹ ſcꝺo in cõpoſitis ꝓpter ꝯſilia ſicut dictu3 eſt
in ſpẽbus ſanitatis. Et iſtaꝝ octo ſpẽꝝ q̃dã ſunt mãles.et q̃
dã nõ. S3 difficile eſt imaginari egritudinem mãle3 eẽ ſim
plice3.ꝓpterea q2 egritudines mãles ſunt compoſite q2 nul-
la egritudo mãlis ledit operationem niſi propter aliam nõ
mãlem q̃ ſuperuenit membro a calore vel a frigore.

¶ Cap.ij. Quod eſt de cauſis egritudinum in generali.

Deinceps volumus dicere cauſas eaꝝ.et dicimuſ
ꝙ occaſiões mãlium egritudinum ſunt humores
quatuor qñ egrediunt ab eoꝝ tẽperantia in q̃ti
tate aut qualitate. Et hoc accidit aut a pte mãe
aut a parte effi.⁊ hoc eſt propterea q2 membra nõ permanẽt
ſup ꝯplõnem ſanitatis:niſi qñ ſanguis qui aduenit eis eſt i
quãtitate et qualitate in ꝓportione tẽperata in caliditate et
frigiditate. Et hoc accidit qñ mẽbra que efficiunt nutrimẽ
tũ ſtãt ſup ꝯplõnem ſanã:⁊ cibi q aduenĩũt corpori ſunt nã
les ⁊ recipiũt in quãtitate cõuenienti et ordine debito ⁊ tpe
cõuenienti. S3 qñ ſunt ẜm cõtrariũ:tũc nõ ſunt ſolu3 cauſe
mãles ad generãdũ in corpore iſtos humores:ſed etiã indu
cũt mẽbra facientia nutrimẽtũ ad malã ꝯplõnẽ.et tũc dicit
ꝙ humores exiuerũt a nã a duab⁹ partib⁹.v3.a pte effi.⁊ a
mãli ſimul. Et plures erũt cibi nãles ⁊ recipiunt ẜm ordinẽ
nãlem vt dictũ eſt. Sed res extrinſece acquirent mẽbris effi
cientibus malã ꝯplõnem.et generabũt tales humores:et il
la ſunt ſicut aer.exercitiũ et ſilia.et tales ſunt exeũtes in q̃3-
titate ⁊ qualitate.et tales ſunt euenientes a mala ꝯplexione
in radice creationis mẽbroꝝ agentiũ in nutrimento.et tales
accidũt cauſa parẽtũ q exiuerũt a ſua ꝯplõne.et ex ꝓ̃paratio
tione ꝓ̃ma in creatiõe:qm̃ plures hoĩes ſunt ſimilãtes ſe ad
inuicem in creatiõe eoru3 et regimine.tñ variantes ſe in ac-
cidẽtibus.q2 tales ſunt multaꝝ egritudinũ.et alij paucoru3
egritudinũ.et tales multoꝝ annorum.et alij paucoꝝ anno-
rũ. Et pluries accidet hoc a mala cõplexione fixa i ꝓ̃cipio
gñationis mẽbroꝝ efficientiũ. Et plurimũ hec talis ꝯplõ ẽ
hereditaria:q2 ab iſtis ꝓ̃mis ꝓ̃paratiõibus accidit qꝺ vide
mus etiã de ſimilitudie multoꝝ hoĩum adinuicem in forma
cõſuetudine et accñtib⁹ egritudinũ in paucitate et lõgitudi-
ne annoꝝ. Et poſtq̃3 dixímus cãſ humoꝝ diſtẽpatoru3 vlr.
Deinceps narrandum eſt q̃uo ſit gñatio vniuſcuiuſq3 iſto-
rum et quot ſunt egritudines que generantur ab eis.

¶ Cap.iij. Quod eſt de cauſis egritudinum materialium calidarum et ſiccarum.

Et incipiemus ab egritudinibus calidis et ſiccis
mãlibus. Et dicimus ꝙ egritudo calida et ſicca
generatur ex cibis calidis et ſiccis diſtẽperatis:
vel quia recipiuntur in multa quantitate.aut ni
mis diminuũtur.aut q2 recipiuntur ſuper ieiunium . quia
qñ recipit cibus poſt multum ieiuniũ in ſtõ et epate ꝓ̃muta
bit ad calorẽ et ſiccitatẽ fortẽ et iducet ſtomachũ et epar ad
eandem complexione3. et tunc erit facta ꝯ̃patio eoꝝ ab am-

habus partibus ſupradictis ⁊ ſanguis qui generabitur ab
hoc cibo erit ca.et ſic.et diſtēperatus: et multiplicabit̄ i ipo
cholera i multa quātitate:et diſtemperabit̄ in multa qualita
te:et tunc impedietur opatio fellis.et non poterit attrahere
cholerã ſm debitā quantitatē.et ſic remanebit imbibitꝰ ex
ea. Et illud eſt eo ꝙ qñ erit colera a via ſua naturali in quā
titate vel qualitate aut i ambabꝰ ſimul.tūc remanet cholera
influxa i ſanguine:et qñ nutrient̄ mēbra ex illo ſanguine exi
bunt paulatiʒ a ſua cōplexione naturali ad malā cōplexionē
ca.et ſic.et generabūtur multe egritudines calide cholerice
⁊ ſimilia accidētia veniētia mēbris a rebꝰ extrinſecis. ſicut
ab aere calido.et a multo exercitio et vigilia.et accidentibꝰ
anime que habent calefacere.ſicut ira et furor et cogitatio-
nes cordis et his ſimuia.et cā fortior que eſt iſtarum cauſa-
rum plus aliaꝝ rerū eſt aer et ars.et aliquādo erit cā iſtarū
oppilatio poroꝝ qui ſunt in cute per quos euaporat calor ⁊
retinetur. et conculcabitur calor intus et faciet quod dictuʒ
eſt. Et aliqñ erit hoc a ꝯplexiōe naturali vel radicali. Et cho
lera nō nālis que fit in corporibus ſupradictis hʒ quatuor
ſpēs. Una ſpēs ē q̄ aſſimilat̄ vitello oui qꝺ natuʒ eſt in illa
die. Gal. dicit in pluribꝰ locis.ꝙ hec ſpēs ē calidior natu-
rali.q: pars ignea in hac ſpē dominat̄ plus.et dicit ꝙ eius
groſſicies ē ꝑꝑ nimiā caliditatē et ebullitionē ob quam reʒ
habet iſta ſecū iſtum caloreʒ igneū. Et alij medici preter ip
ſum dicunt ꝙ hec ē minoris caloris naturali. Et dicunt ꝙ
groſſicies ipſius eſt propter alicuius mixtionē flegmatis.et
ſm hoc debet eſſe rubedo ipſius infra rubedinem naturalē
et eſt cōtra illud quod dicit Gal.et nos videmus ꝙ ita non
eſt vt dicunt. Ad hoc ſm illos debet habere cū ſua groſſitie
aliquantulū viſcoſitatis ſicut debet habere corpꝰ humiduʒ
mixtuʒ cū corpore calido.et ſenſus viſus i hoc adiuuat. G.
Et ſecūda ſpēs habet colorē auricalchi. vel citri.et generat̄
ab humiditate aque ammixta cum ipſa et ſine dubio hoc in
fra ſiſtit i caliditate a cholera naturali.et egritudines que fi
unt ex hac ſpecie et vitellina ſecundum illos qui dicunt ꝙ
fit groſſa ꝑꝑ ãmixtionē flegmatis non ſunt enumerande cū
egritudinibus ca.et ſic.ſimplicibꝰ.ſʒ cū cōpoſitis. Sʒ egri
tudines vitelline ſm. G. ſunt poſite in vltimitate caliditatis
et ſiccitatis.et pōt eē ꝙ hec cholera.ē chole.quā noiat. G.
cholerā ru. Et alie due ſpēs ſūt ſicut praſſina ⁊ eruginoſa:⁊
dicitur ꝙ ambe generant̄ in ſtō:⁊ mihi videt̄ ꝙ. G. nō ap-
probet eas cholere ſimplici.q: dicit i li. ꝺ virtutibꝰ nālibꝰ ꝙ
iſte due ſpēs generant̄ a cholera vitellia mixta cū alijs hūo
ribꝰ:⁊ ꝙ he due ſpēs ſint cōpoſite.⁊ māifeſtū ē ꝙ generant̄
in ſtō ſm eos. Et ſtōachus ꝑ ſuaʒ naturā non hēt generare
chole.naturalē nec nō naturalē:q: qꝺ generat nālē gñat nō
nālē:qñ corrūpit̄ ipſiꝰ cōplexio q: ipſiꝰ cōplexio itendit̄ aut
remittit̄.ergo praſſina ⁊ eruginoſa nō habēt hoc nomē niſi
equoce. Et videt̄ ꝙ cā iſta gñationū ē ꝙ qñ cholera egredit̄
a ſua natura i ca.⁊ ſic.ꝑꝑ ſparſionē ipſiꝰ ad ſtomacū: tūc re
miſcet̄ cū alijs hūoribꝰ.⁊ ꝓprie cuʒ melia.et ibi recipit ali-
quā ſpēm putrefactiōis ⁊ ꝑuenit ad talē cōplexionē. ⁊ pro-
pterea aſſimilant̄ iſti hūores veneno.⁊ ꝓprie eruginoſa. Et
egritudines q̄ ꝓueniūt ab his ſunt icurabiles propterea q:
non recipiūt digōnem nec ꝑmutant̄ a colore naturali. imo
corrūpunt formā ſpecificā ipſiꝰ ſicut corrūpit venenū. Dein
ceps volumus declarare qualiter gñant̄ egritudies choleri
ce.⁊ icipiemꝰ a febre cholerica ſefraria. Et dicamꝰ poſtquā
dictū eſt ꝙ febris ē calor q ꝯtinet totū corpus q ledit actio-
nes ⁊ paſſiōes mēbroꝝ oiuʒ. Ab hac parte apparet ꝙ ē ca-
lor extraneus ⁊ apparet ex ꝑte qua māifeſtat̄ in ipſa opatio
caloris itrinſeci digerendo hūores ⁊ recipit ſanationē ⁊ non
eſt ſicut calor extraneꝰ q inuenit̄ in corporibꝰ mortuoꝝ.ob h
apparet q: etiā ē naturalis:⁊ veritas q: ē calor naturalis mi
xtus cum aliqua qualitate caloris putredinalis. Et adhuc
poſtq̄ʒ calor iſte ſpargitur ⁊ ꝯtinet̄ ꝑ totū corpus per arteri-
as: dicimꝰ ꝑ hoc ꝙ ſubiectū propinquū iſtius caloris ē cor:
et propterea ē ipoſſ ipm eē totū extraneū. Et propterea q:
calor cordis eſt ille calor cum quo membra faciunt omnes
ſuas operationes.neceſſariū ē quādo recipit aliquā ꝑmuta
tioneʒ vt ledant̄ oēs eorum operationes. Ergo diffinitio fe-
bris eſt hec: q: ē calor compoſitus ex calore naturali ⁊ extra-
neo putredinali miſſo a corde ad totū corpus ⁊ ledit omnes
actiones ⁊ paſſiōes. Et dicimus ꝙ iſte calor ē ꝑmutatio ca
loris naturalis ꝑmutati in quātitate ⁊ qualitate operādi in
corpore operationes nō naturales aut in materia nō natu-
rali. Deinceps volumꝰ dicere ꝙ cauſe generatiōis iſtius ca
loris ſunt eedē cū cauſis generatiōis caloris extranei: ſaluo
ꝙ in hoc calore ſunt equales.⁊ ſi ita nō eſſet.ergo eſſet extra
neus abſolute.q: res attribuit̄ extraneo dñanti. Et iaʒ decla
ratū eſt in quarto metheu.ꝙ cā effi.putredinē ſtat duobus
modis: vnꝰ ē calor extrinſecus.ꝑpea q: iſte calor ſpargit et
exalare facit calorē itrinſecū:⁊ maxie qñ ē cū forti qualitate
⁊ qñ ſpargit̄ calor intrinſecꝰ ſicut ꝯuenit tꝑe magni caloris
q regit materiā gñatā i illa materia calor extūeus.⁊ maxie ſi
ſit humida: q: hūiditas de facili ꝑmutat̄ a rebꝰ extrinſecis:
q: difficille eēt effici ꝑ ſe ipaʒ. Aliꝰ cā ē effi.ꝑ accñs.hoc eſt
frigiditas: q: qñ dñat̄ ſuꝑ calorē itrinſecū extinguit ipſum:⁊
tūc gñat ſuꝑ materiā loco iſtiꝰ caloris naturalis aliū calorē
extneū. Et ibi declaratū ē ꝙ ens nāle nō ꝑmanet i ſuo eē niſi
qñ v̄tutes agentes dñant̄ ſuꝑ patiētes. Et qñ debilitant̄ iſte
v̄tutes regitiue:⁊ dñant̄ v̄tutes extrinſece: tunc tendit ens ad
viā ipfectiōis.al's corruptiōis. Et cāe que adiuuāt ad gene
randū calorē extneū ille eedē ſūt cū illis q̄ adiuuāt ad extin-
guendū calorē nāleʒ:⁊ h fit qñ ſubm eſt p̄paratū ad recipiē
dum.al'.extinguendū iſtā gñationē extneā: ſicut ſanguis ex
quo gñat̄ chol'a q egredit̄ na ā i quātitate: aut qualitate. aut
ꝑꝑ multitudinē ſanguis. aut ꝑꝑ ipſius groſſitiē aut viſcoſi-
tatē: q: ꝑ hoc refrigerat̄ calor intrinſecus ⁊ extiguit̄ ſicut fa
ciunt multa ligna humida quando ponuntur ſuper ignem
Et etiā oppilatio poroꝝ adiuuat ad hoc. q: reſiſtit euenta-
tioni caloris intrinſeci.⁊ accidit hoc ſicut accidit igni qñ nō
hʒ euētionē q cito extinguit̄ vel debilitat̄ ſicut tu vides ꝙ
carbonarij tegūt carbones cū terra vt ignis nō tranſeat per
omnes partes carbonum.et faciat ex eis cinereʒ.

Cap. iiij. Qꝺ eſt de gñatiōe febris cholere ſefrarie.

Et poſtq̄ʒ declaratū ē vl'r qd ſit febris ⁊ vl'es cāe
ſue generatiōis dicēdū eſt quō gñat̄ febris coleri
ca: q dicit̄ ſefraria. Et dicamꝰ ꝙ fortior cā in ge-
neratione iſtiꝰ febris: ē qñ dominat̄ ꝯpl'o ſangui
nis in caliditate ⁊ ſic. Et hʒ p̄parationē vt generet̄ in eo tal'
calor: aut ꝑꝑ p̄parationē ſuperfluitatū tertie digōnis que ē
in mēbris. ſʒ groſſities ⁊ viſcoſitas ⁊ oppilatio venarū non
imaginant̄ in operatione iſtiꝰ febris: niſi diceret̄ in colera vi
tellina ſʒ illos q dicunt ꝯtra Gal. aut ꝑꝑ quātitatē ſuā. Et
debes ſcire ꝙ nō ē in hoīe col'a abſoluta.ita vt ſit ps mēbri
hois excepta cholera q̄ ſtat in ſacculo fellis ſm quoſdā: ſed
natura expellit eaʒ a mēbris ſanguineis qñ ſeparat̄ ab eo.⁊
ꝑpea eſt ipoſſibile opinari ꝙ ſubʒ febriū ſefariarū ſit chol'a
abſoluta. ſʒ eſt ſanguis aut hūiditas in qua dñaʒ chol'a. Et
ꝑpea pōt recipere digeſtionē et reuerti ad ſuā nām q: non ꝺ
nudat̄ a ſua forma ſpecifica. Sʒ qñ ſeparat̄ ab eo col'a abſo
luta icōtinenti expellit̄ a nā.⁊ ſi ſeparatur ab eo res q̄ hēat
poſſibilitatē recipiendi digōneʒ nutrient̄ ex eo membra. Et
nō ē poſſibile vt cho. recipiat aliquā digōneʒ. q: nō eſt poſſē
illi rei que trāſiuit terminū decoctiōis vt redeat ad terminū
decoctiōis. ſicut nō ē poſſe vt aſſuʒ reuertat̄ ad elixū. nec etiā
in ea eſt aliqua pars ex qua poſſit mēbra aliquo modo nu
triri.⁊ dico hoc de nāli. ſʒ ſi ſic de naturali quāto plus ꝺ nō
naturali. Et illi q ſolū ſunt medici q dicūt ꝙ col'a eſt cibus
alicuiꝰ mēbri ſunt q dicūt ꝙ quatuor hūores ſunt elementa
mēbroꝝ ꝯſimiliū. Et ego nolo laborare plus i qōnibꝰ cū eis
q: ego declaraui h ꝑfecte i libro ſanitatis. Et ꝑpea q: calor
extneꝰ gñatur i hūiditate q̄ eſt ex naturā cū ꝺbilitate caloris
intriſeci. dico ꝙ nō eſt cū exceſſu naturalis caloris. ſicut opi
natur Gal. i multis locis. Sʒ ꝑpea ꝙ hūiditas eſt velox ad
putrefactionem. ꝑpea q: calor intrinſecus plus laborat ad
ipſius corruptionē. q: illa nō hʒ a ſe rem q̄ eaʒ ꝯſumet. Et

ſi ꝯfiteretur Gal. ꝙ oīs calor extraneus eēt putredialis cade⸗
ret piculū magnū i dictis Ar. ꝓpea q: qlibet calor extraneꝰ fit
ſm̄ ipſuꝫ pmo ⁊ ſubalr̄ pp calorē aut frigiditatē. ⁊ qn̄ debi
litat calor nālis pp frigiditatē tūc dn̄at hūiditas ⁊ fatigat
calor itrinſecꝰ i dn̄ando ſup ipm̄: ⁊ fit putrefactio pp calorē
extraneū ſupuenientem. Sꝫ qn̄ cā caloris extranei fit a calore:
tūc ſupuenit mēbris aſſatio: vel cōbuſtio: ſꝫ nō putrefactio.
ꝓpea g nō eſt ex neceſſitate vt oīs calor extraneꝰ aut oīs fe⸗
bris ſit putredinalis ⁊ maxie cauſon: ⁊ etiā qn̄ calor extrane
us gn̄atur i locis i qbꝰ fit digō: ⁊ i locis i qbꝰ fit ps mēbroꝝ
i actu ⁊ aggregant ibi ſupfluitates exn̄tes i natura diſtēpe⸗
rate ſilēs colere i qualitate aut diſtēpate i quātitate ēt exūt
ille hūiditates q̄ ſunt i corpe occaſione cholere: ⁊ iuēte loco
digōnis. Et māifeſtū eſt ꝙ locꝰ maioris digōnis eſt locꝰ di
geſtiōis ſcōe q eſt epar ⁊ vene: ⁊ alter eſt locꝰ digōnis tertie: ⁊
illa eſt in membris: ⁊ ꝓpea ſpēs haꝝ febriū ſunt due vna q̄
ē in venis: ⁊ altera q̄ eſt in membris hoc eſt in locis digōnis
tertie. ⁊ in libro pronoſticoꝝ declarata eſt differentia iſtaruꝫ
duaꝝ febrium. Et ſunt etiā alie febres que ſunt appropriate
pure cholere. et tales etiā appropriate ſunt cholere non pu
re. ⁊ ibi declarabo differentiam vnius ab alia.

Cap. v. Qd̄ eſt de egritudinibus cholericis localibus.

T poſtq̄ꝫ declarauimꝰ vlr̄ quō fiūt febres coleri
ce. Deinceps volumus loq ⁊ narrare quō fiunt
egritudies colerice locales q̄ noiant alguaſe. i la
tino dicunt apāta colerica. ⁊ i greco eriſipile. et
dicimꝰ ꝙ hec apāta generant in mēbris duobꝰ mōis. vno
qn̄ expellit ad aliud membꝝ hūor colericꝰ. ⁊ tūc: pp eiꝰ quā
titateꝫ fit dilatatio i membro ſm̄ oēs dimenſiōes. Et ꝓpea
dicit ꝙ elmare. ſiue eriſipilla ⁊ ſilia ſunt ꝯpoſita ex morbis
ꝯſilibꝰ ⁊ officialibꝰ. Et cā expulſiōis iſtiꝰ hu. ē pp fortitudi
nem vtutis expulſiue in membro mādāte. ⁊ pp debilitatem
eiuſdeꝫ vtutis i mēbro recipiente. Et nō fit ſicut dicūt groſ⸗
ſi ꝙ fit ꝓpter fortitudineꝫ retentiue membri recipiētis. Uex
ad hoc multuꝫ adiuuat largitas viaꝝ cū ſuppōne patientis
membri. Et maxie qn̄ membꝝ expellens eſt ſupius ⁊ recipi⸗
ens iferiꝰ: ⁊ maxie qn̄ hu. ē groſſus ⁊ terreſtris. ⁊ qn̄ fuerit i⸗
cineratus ⁊ fuerit i mēbro. tūc pp illiꝰ quantitatē calor itrin
ſecus i eo ſuffocabit ⁊ gn̄abit calor extraneꝰ i mēbro extraneo
ſaluo ſi hūor nō eſſet i vltimitate ſiccitatis. Et ſi apāa iſtud ge
nerat i aliq: mēbro pncipali aut ꝓpe ipm̄ ꝓcedet ab eo calor
ad cor ⁊ gn̄abit febris fortis: ⁊ ſi nō erit: ꝓpe mēbꝝ pncipale
nō faciet febreꝫ: ⁊ poſſe erit vt tendat ad morteꝫ. Et alio mō
gn̄at qn̄ membꝝ nō pōt digerere cibū q ei mittit nec ipꝫ ꝑ⸗
mutare in quātitate: aut qualitate: nec ipꝫ pōt expellere. tūc
materia augmentat i mēbro illo talr̄ vt recipiat dilatationeꝫ
in oēs tres dimenſiōes. ⁊ extiguit eiꝰ calor nālis eideꝫ men
ſuratꝰ: ⁊ gn̄at i eo calor putredinalis pp neceſſitateꝫ māe ex⸗
tranee. Et iſte egritudies q̄ dicunt eriſipille ſunt duaꝝ ſpēꝝ:
vna eſt q̄ dicit eriſipilla ruboris ⁊ appet ab hac ſpē. vt ſit mi
xta cū multo ſanguie pp rubedineꝫ quā hꝫ: ⁊ nō facit i mem
bro magnū tumorē: ⁊ nō eſt dolor eius acutus. Alia ſpēs di
cit eriſipilla formicularis ⁊ i ea plus dominat cho. ⁊ ꝓpte
rea inducit puſtulas ⁊ corroſiōes. Et aliqn̄ iſta nō apparent
niſi in cute: ⁊ aliqn̄ eſt fixa in ſubſtātia membri ⁊ illa peior ē
⁊ pōt eē vt fiat i ꝯcauitate aliciꝰ mēbri ſicut i ſtōacho aut i
inteſtinis ⁊ ledet ipſius operatiōes ſine apoſtēate māifeſto.

Capitulū. vi. Quod eſt de egritudinibus frigidis et hu⸗
midis materialibus.

Ste egritudies ſiunt ꝓpter flegma qd̄ eſt extra
i natura i quātitate ⁊ qualitate: ⁊ cauſe generatio
nis iſtaꝝ ſunt oppoſite cauſis ex qbus generant
egritudies cholerice ⁊ māifeſtiores iſtaꝝ egritu⸗
dinū ſunt febres flātice ⁊ apāta q̄ dicūtur ꝫimie: qd̄ vo plꝰs
adiuuat ad generationē haꝝ febriū eſt oppilatio q̄ fit pro⸗
pter groſſitieꝫ iſtiꝰ hūoris aut viſcoſitateꝫ. Et vlr̄ fit hec pu
trefactio p viā extīctiōis caloris intrinſeci: ſicut extinguitur
ignis a ſuperpoſitiōne lignoꝝ viridiū. ⁊ cū extinguit intrin
ſecus augmentatur extraneꝰ in mā extranea: ⁊ iſta febris fit
ex h hūore in venis: ⁊ in tertia digōne mēbroꝝ. Et iſtiꝰ hūo
ris exeūtis a nā ſūt quatuor ſpēs. vna eſt ſalſi: ⁊ eſt ſiccior nā
li: ꝓpea q: ſalſugo ei aduenit a ſuba terreſtri aduſta mixta cū
aliqua hūiditate. ſicut appet i gn̄atiōe ſalis. Alia ē acetoſi ⁊
q̄ꝫuis ſit ſiccū. tn̄ eſt frigidū: ꝓpterea q: acetoſitas gn̄at a fri
giditate. Dulce ē calidiꝰ ſicut eſt videri in acetoſis fructibus
q poſt acetoſitateꝫ acqrūt dulcedinē. Et vitreū eſt deterius
oībus. q: hēt cū frigiditate multā viſcoſitateꝫ: ⁊ ſpecies fe⸗
briū flātis diuerſificātur ſꝫ diuerſitateꝫ haꝝ ſpēꝝ. ⁊ qn̄ nos
tractabimꝰ de febribꝰ: tūc de hoc loq̄mur lato ſmōe. Et ſpe
cies flātis meliꝰ recipiūt digōneꝫ q̄ꝫ colere: ſꝫ ꝙ qdā dicūt
ꝙ recipiūt ſpecies colere digōneꝫ. Sꝫ febres q̄ fiunt a flāte
ſunt piculoſiores febribꝰ cholere ꝓpter groſſitieꝫ flātis: ⁊ ꝓ⸗
pter oppillatiōes q̄ fiūt ab eo. ⁊ q: iīterpollatio eaꝝ eſt valde
breuis ſꝫ ꝙ dicā poſt. Sꝫ apātū flāticoꝝ q̄dā ſunt q̄ fiunt a
flegmate ſubtili: ⁊ q̄dā a flegmate groſſo: ſicut ſunt apāta q̄
noiantur ſcrofule. ⁊ ipſe naſcūtur in carne glādulofa ſicut i
collo ſubaſcellis. ⁊ iguibꝰ. Et hec mā q̄ eſt icluſa in apātibꝰ
eſt dura valde: ⁊ ſunt ex apātibꝰ glādulofis q̄ ſunt groſſitu⸗
dinis grani pini: vel nucis: ⁊ hoc efficitur in locis carnoſis.
Et iſtiꝰ generis ſunt veruce ⁊ claui: ⁊ ex apātibꝰ malis q̄ ap
probata ſunt groſſitudini hūoꝝ ⁊ exeūtiū a nā q̄ noiata ſunt
adubelati i arabico: ⁊ iuenitur i iſtis apātibꝰ ſuba ſimilis
feci: ⁊ ſtercori ⁊ luto: vel carbōi. Et maior pars iſtoꝝ apātuꝫ
cōpoſita eſt ex duobꝰ hūoribus. ſ. ex flāte ⁊ melācholia. Et
apāta approbata ꝓpe flegmati ſunt apāta noiata in arabi⸗
co chala. ⁊ dicūt ꝙ huiꝰ ſpecies ſunt quatuor. ſ. lutoſarum
mellitaꝝ: vitreaꝝ. ⁊ pulteſaꝝ. Lutoſe fiūt ex flāte groſſo. mel
lite fiunt ex flegmate putrido habēte itus ſubaꝫ mellis. Et
alie due ſpecies fiunt ſimiliter ex flegmate mellito. ⁊ ex fle⸗
gmate fiunt. et q̄dam a ventoſitate. ſicut accidit in illis que
fiunt in extremitatibꝰ hydropicoꝝ. ⁊ multe alie egritudies
quas narrabimus cū loquemur de accidentibus que ſuper
ueniunt actionibus ⁊ paſſionibus membroꝝ.

Cap. vij. Qd̄ eſt d cāis egritudinū fridaꝝ ⁊ ſic. mālium.

Ste egritudines fiūt ab hūoribꝰ melācolicis q
i egrediunt a nā i quātitate: aut q̄litate. aut in am
babꝰ ſimul. ⁊ q̄ faciūt hūores iſtos egredi a ſua
nā ſunt māe q̄ ſunt ſilēs eis ſicut cibi fridi ⁊ ſicci
aut calidi ⁊ ſicci. aut qn̄ exeūt membra ab eoꝝ ꝯplōnibꝰ ad
frigiditateꝫ ⁊ ſic. vel ad cali. ⁊ ſic. diſteperatā. Et exeūt etiā
a ſuis ꝯplōnibꝰ: ꝓpter res extraneas ſicut ꝓpter aerē ⁊ exerci⸗
tiū. Et aliqn̄ accidit a gn̄atiōe ſicut accidit leproſis: ⁊ maior
ps taliū fit ab hereditate: aut ꝓpter coitū cū mēſtruata i die
bus quos dixit ꝫacharā. q: lepra illa a bn̄ficio medicinarū
curā nō recipit: niſi fiāt tpe criſis ānoꝝ qd̄ nā ordinauit. ⁊ h
teſtificat mirabilis ꝫacharan: ⁊ ego exptus ſum. Et qn̄ mul
tiplicant iſti hūores in corpe ſplē conat eos attrahere ⁊ ne⸗
qt: aut propter vtrūqꝫ. tūc remanēt cū ſanguie ⁊ vadūt ad
mēbra: ⁊ q: mēbra abomināt eos correctionē eoꝝ facere nō
poſſunt. quare ex eis generant egritudies difficilis curatio⸗
nis. Et colere nigre exeuntis i q̄ꝫtitate a nā ſunt due ſpecies
vna eſt ꝓpter aduſtionē melle nālis: ⁊ alia ſpecies ē ex adu⸗
ſtiōe colere nō nālis. Et iſte ſpēs generant a multo calore et
intenſa ſicci. q̄ꝫuis remaneāt p eaꝝ nām frigide ⁊ miſceatur
cū eis calor extraneus ex naturā multū. Et ꝙ ſignat h. ſ. ꝙ cō
plexio eaꝝ ſit tal ē eaꝝ acetoſitas: q: qn̄ ſpargunt ſup terraꝫ
fermētat ipſaꝫ. ⁊ vnaqueqꝫ iſtaꝝ ſpēꝝ iducit corroſioneꝫ in
mēbris: ⁊ aliqn̄ fiſtulas: ⁊ maxie q̄ fit ab aduſtiōe cole. ⁊ egri
tudies q̄ fiūt ex hūoribꝰ iſtis q̄dā ſunt febres: q̄dā apāte: et
febriū q̄ in eis fiūt. q̄dā fiūt i ſa digōne: ⁊ q̄dā i tertia. ⁊ qd̄
adiuuat gn̄ationē iſtoꝝ eſt oppillatio pororū cū groſſitie hu
moꝝ ⁊ difficultas digōnis. ⁊ apāta q̄ dicunt ſclirotica fiunt
ex melia nāli ⁊ aduſta: ⁊ aiqn̄ cancer. Sꝫ q̄ fiūt a naturali ſp
ſine vlceratiōe ſunt: ⁊ q̄ fiunt ab aduſtiōe nō naturali cū vlce
ratiōe. ⁊ aliqn̄ ſpargit hec materia ſup oīa mēbra: ⁊ tūc fit le
pra: ⁊ ꝓpea dicit ꝙ lepra eſt cancer vlīs. Et iſtiꝰ due ſunt ſpēs
q: q̄daꝫ eſt cuꝫ vlceratione ⁊ q̄daꝫ ſine: ⁊ que fit cū vlceratio
ne eſt de melia que eſt extra nāꝫ. ⁊ flegma ſalſum. ⁊ ſanguis

ſecundum quoſdam recipiunt aduſtionez.

Capitulum.viij.Quod ē de cauſis egritudinum calidarum ⁊ humidarum materialiū.

Ste egritudīes generanꝭ ꝑ exitū ſanguinis extra naturā in quātitate aut qualitate. Sꝫ exitus ipſius in qualitate dꝫ dici paucus.qꝛ qñ exit mlꝭ tū.dꝫ attribui egritudo non illius egritudis ad quā declinauit.⁊ illi cui dominaꝭ manifeſte hoc eſt.qꝛ quādo iſlāmantur minus dꝫ attribui colere.⁊ ſic de alijs. Et debes ſcire ꝙ egritudines ſimplices nō fiūt ex hūorib⁹ ſimplicibus iſtis.⁊ maxie ex illis q non recipiūt digeſtionē.nec ſūt apti nati recipere ipſā.qꝛ qñ coſa vel mlia ſimplex dñaꝭ ſingulr et ſimplr fiunt egritudines ex eis que nullo mō habēt curationē ſꝫ noianꝭ ſimplices ꝑ hūores in eis dñantes ſicut noianꝭ ꝯpoſite.qñ apparēt in eis.⁊ videnꝭ duo hūores aut plures dñantes. Et maior ps egritudinū q̄ generantur ex ſanguine ſunt febres ⁊ apoſtemata. Et ipſius febris ſunt ſpēs due:vna fit ꝑ augmētū quātitatis ſolū.⁊ ꝓpter illud augmentū quātitatis claudunt pori ⁊ iſlāmaꝭ ſanguis ⁊ fit hec ſpēs febris.⁊ hec febris in ſuo ꝓncipio.nō ē putredinalꝭ Sꝫ ſi medic⁹ fuerit negligēs in ei⁹ curatiōe fit putredialis: ⁊ hec ſpēs ē media iter effimerā ⁊ putridā. Et alia ſpēs fit ꝑ aliquā putrefactionē. Et febres q̄ fiūt a ſanguie fiūt i oibus venis:ꝓpea qꝛ nō ē ſanguis in actu in corpe niſi in venis.⁊ nō habet īterpolationez māifeſtā. Sꝫ apata q̄ fiūt ex h̄ hūore ſūt q̄ dñr flegmōes ⁊ fiūt plus ꝑ diſtēperātiā i q̄titate q̄ in qualitate. Et diuerſificanꝭ iſta apata ꝑ maiorē ꝓfunditatē ⁊ minorē:⁊ qḋ eſt minoris ꝓfunditatis eſt leuius Sꝫ ſāguis q currit ad mēbrū ſi diſtemperat⁹ ſit aliqñ in qualitate calā.fit eriſipila flegmōides.eo ꝙ tūc eſt choleric⁹ ꝑ inflāmationē colere:⁊ hec ſpēs eſt piculoſior. Et apata vlr diuerſificanꝭ ꝑ diuerſitatez mēbroꝝ in qb⁹ fiūt.qꝛ qñ fiūt in aliq̄ ex mēbris ꝓncipalib⁹ neceſſario ſeqꝭ mala febris:⁊ maxime qñ apa ē flegmō. Et aliqñ fit flegmō in ſubaſcellis ⁊ i inguinib⁹ ⁊ in aurib⁹: ⁊ q̄ fiūt in ptib⁹ ſubaſcellaꝝ gñantur ex ſupfluitatib⁹ trāſmiſſis a corde. Et fiūt h̄ apata ꝑ alia apata facta in alijs ptib⁹ corporis:qꝛ oē mēbrū hꝫ vtutem expulſiuā mādātē alteri. Et ēt fiūt ex hac variole ⁊ morbilꝫ:⁊ ꝓpterea ꝙ nullus euadit ab his duob⁹ niſi hēat hec. Et nō pōt dici vt fiāt a cāis extrinſecis:qꝛ ille nō ſūt neceſſarie in oī hoie:⁊ iſta egritudo ē ſicut nālis:⁊ ꝑ hoc dicitꝭ ꝙ hec egritudo ꝓuenit a mala mā fixa in cibo embryōis:⁊ ꝓpterea ſiunt he egritudines cū febre ſanguinis:qꝛ ſi ſanguis eēt nimis corruptus patiens poſſet ex eo mori.

Cap.ix.Qḋ ē de cāis egritudinū ꝯpoſitaꝝ mālium.

U debes ſcire ꝙ egritudines ſimplices ſingulares q̄ dicte ſunt nō fiūt ex hūoribus ſimplicibus niſi raro. Sꝫ maior ps egritudinū ſupradictaꝝ eſt cōpoſita ex plibus hūorib⁹ vno. Et cōpoſitio egritudinū aut ē ꝯplonis cōpoſitio aut cōpoſitio vicinitatis Sed cōpoſitio vicinitatis eſt ſicut ſiqs haberet ab vna pte febrē cholericā:⁊ ab alia febrē flegmaticā:⁊ paroxiſmi haꝝ duarū febriū eēnt in vna hora. Et febres q̄ fiunt ꝓpter cōpōnez cōplonis ſunt duplices.q̄dā.n.ſunt quaꝝ cōmixtio ē abſoluta:⁊ q̄dā ꝯuenienti⁹ pñt appellari ꝯpoſite q̄ mixte:⁊ ꝓpterea cōmunicāt febres in ſignis ⁊ ꝓpetatib⁹ q̄ appropriātur hūoribus ſimplicib⁹. Et hec cōplō ⁊ cōpoſitio q̄ ē i humoribus inducit ad multas cōmixiōes ⁊ mirabiles.al'.innumerabiles. Et ꝓpterea qꝛ he due ſpēs cōpoſitiōis ſunt in febrib⁹:pñt tñ inueniri febres mixte q̄uis nō ſint duaꝝ ſpecierū ſed vnius:⁊ hoc accidit qñ fiūt febres in duobus locis diuerſis in corpore. Et māifeſtior febriū cōpoſitaꝝ ē hemitriteus ⁊ pluriū ſpecieꝝ:⁊ oēs fiūt ex flate ⁊ colā. Sꝫ q̄dā eſt q̄ eſt ex flate int⁹ ⁊ colera ex̄:⁊ q̄dā eſt ecōtrario.⁊ q̄dā ē q̄ cōpoſita ex flate ⁊ colera:aut intus:aut ex̄. Et febres diuerſificanꝭ ſm̄ diuerſitatē menſure quātitatis aut qualitatis vel loci hūoris ſicut cauſon:⁊ ſicut febris que fit ex flate vitreo que dat calorē ⁊ frigus ſilꝭ in partib⁹ extriſecis:⁊ ſicut febris que hꝫ fortiſſimū calorē in partib⁹ intrinſecis ⁊ in partibus exterioribus ſunt econtrario:⁊ poteſt eſſe vt partes exteriores ſint multum frigide ⁊ vocatur febris incluſa. Et quelibet iſtarum egritudinum habet quatuor tempora: principium.augmentum:ſtatum: ⁊ declinationem . Et principium eſt tempus in q̄ apparet egritudo in actu:⁊ nā nihil manifeſte operaꝭ.⁊ qñ humor incipit digeri nā incipit operari ꝯ humorē.⁊ illud tps eſt tēpus augmenti:⁊ dicitꝭ augmentuꝫ: qꝛ tunc ſunt fortia accidentia.⁊ qñ ceſſat digeſtio ceſſat tps augmenti.⁊ icipit ſtat⁹.⁊ illud tps in q̄ apparet certamē inter nāꝫ ⁊ hūorē.⁊ qñ nā eſt fortificata ſup hūorez.⁊ ipſuꝫ vicit dicitꝭ tunc eſſe tps declinatiōis.⁊ quedā egritudines ſūt que hñt diſſolutionē hūoꝝ ſine euacuatiōe māifeſta ⁊ ſanantur.⁊ quedā ſunt que hñt diſſolutionē vtutū paulatim donec moriunꝭ.⁊ quedā ſunt que hñt euacuationē māifeſtam ad ſanitatē vel ad mortē.⁊ iſta noiaꝭ vera criſis. Et criſis ſalubris ſunt due ſpēs.vna eſt que ducit ꝑ ſuā euacuationem ad pfectā ſanitatē.⁊ alia eſt que relinqt egritudinis reliqas que paulati diſſoluunꝭ ⁊ liberanꝭ.⁊ tpe lōgiori ſalutē pſtat Et illud idē eſt in criſi mala.⁊ maior ps criſiū reperiꝭ in febrib⁹ acutis.i.que finiunꝭ tpe breui.⁊ qꝛ criſis accidit poſt digeſtionez ſi illa digeſtio eſt integra ⁊ pfecta erit criſis pfecta.⁊ ſi digō eſt ipfecta erit criſis lōgior.⁊ digō ꝯpleꝭ ꝑ lōgitudinez tpis hꝫ cōparationez agētis ad patiēs.qꝛ nō in oī tēpore qḋ aduenit patiꝭ patiens ab agente.qꝛ qḋlibet hꝫ tēpus ꝓpriū ꝯpatiōe quā hꝫ agens cū patiēte.⁊ h̄ pōt cognoſci in reb⁹ artificialib⁹.qꝛ menſure tpoꝝ ꝺcoctiōis in rebus artificialib⁹ diuerſificanꝭ. Et ꝓpea qꝛ ita eſt.⁊ ſunt lōgo tempore cognite ⁊ ſentiunꝭ egritudines ⁊ vtutes ⁊ humores.et tūc certū eſt ꝑ experientiā ⁊ rōnez nāe vt ſcianꝭ tēpora in q̄b⁹ fit bōa digō aut mala.vꝫ.dies cretici:⁊ qꝛ digō bona eſt pfecta operatio nāe.iō tps illō fuit ꝑ maiori parte laudabile.ſed degō impfecta qꝛ hꝫ latitudinez nō v'rificat bonitatez ſuaꝝ criſiū:ſicut pfecta. Et q̄dā dicūt ꝙ inuentio criſiū hoc ordine eſt luna. Sꝫ tu debes ſcire ꝙ eſt cā remota que medico nō eſt neceſſaria.⁊ cā ꝓpinqua ē illa quā dixim⁹.⁊ infra in libro noſtro mōſtrabim⁹ rōnez in h̄ ⁊ dabim⁹ exēpla. Et aliqñ accidit mors in ꝓncipio egritudis ⁊ h̄ fit ꝓpea qꝛ hūores dñanꝭ multū ſup calorē nālez ⁊ extinguūt ipſuꝫ ꝑ quātitatez aut qualitatez:aut ꝑ vtrūqꝫ. Et aliqñ accidit in augmento aut in ſtatu.aut in declinatiōe.⁊ declinatio in egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vtutis.⁊ nō a dbilitate egritudinis ſicut eſt in ſalubrib⁹ egritudinib⁹ dclinatio ꝑ dñatiōnē vtutis. Et ſufficit qḋ diximus huc uſqꝫ de egritudinibus mālib⁹ ⁊ eaꝝ cauſis. Et nūc volumus facere tractatuꝫ breuem de egritudinibus immālib⁹.

Cap.x.Qḋ ē de cāis egritudinū nō māliū in gñali.

T dicim⁹ ꝙ he egritudīes qñ ſunt abſqꝫ cā humoꝝ eſt loc⁹ ſubi eaꝝ ꝺ neceſſitate mēbra vel ſpirit⁹. Et efficiens ipſaꝝ ſunt due res.aut res exteriores.aut alie egritudīes māles.⁊ volum⁹ dicere de manifeſtiorib⁹ ipſaꝝ.h̄ eſt de ca.⁊ ſic.

Ca.xi.Qḋ ē ꝺ cāis egritudinū imāliū calaꝝ ⁊ ſic.

Uia quedā egritudinū calaꝝ ⁊ ſic.ſunt in ſpū cordis ſolū.et hec eſt feb.diei.et h̄ fit ꝑ res extrinſecas.et eſt ꝑ quatuor cās:quarū vna diuiditur in quatuor partes:quaꝝ quedā ſunt per ſe. et q̄dā ꝑ accidens.⁊ eaꝝ que per ſe ſunt.quedā ſunt in potētia et quedā in actu. Et que ſunt in actu ſunt ſicut calor ſolis ⁊ ignis.et vlr res extrinſece calide in actu.et que ſunt in potētia ſunt ſicut balneū in aqua ſulphuris que calida eſt in potentia.et ſimiliter que ſunt ꝑ accidens ſunt ſicut ille q̄ claudunt poros.ob quā rem accendiꝭ calor in partib⁹ intrinſecis ſicut eſt balneū aque aluminoſe et ſimilia. Sc̄da cā ſūt res ſumpte in corp⁹ ſicut cibi et potus calidi potentia et actu. Tertia cā eſt corporea aut animata.corporea.ſicut immoderatus motus et immoderatū exercitiū.animata ſicut triſtitia.et vigilia et ſimilia. Quarta eſt propter egritudīes materiales ſicut apta iguinis et tintillicoꝛū et radicū auriuꝫ Et iterū eſt iſtius ſpeciei egritudinis febris etbica et hec fe

bꝛis eſt caloꝛ ex̃neus fixus in ſuba mēbꝛoꝝ ⁊ pꝛohibet fieri opatione ipſoꝝ: ⁊ ꝯſumit eoꝝ ſubalē hūiditatē: ⁊ hʒ tres ſpecies: leuioꝛ ipſaꝝ eſt q̄ accenſa ē a caloꝛe ex̃neo in hūiditatibus nālibus ⁊ radicalibꝰ q̄ exiſtūt in ſuba paruaꝝ venarum Et ſcða eſt q̄ eſt i hūiditate exñte in carne ipſa: que qñ diſſoluta eſt pōt a cibis reſtaurari adhuc. Et tertia eſt oibꝰ deterioꝛ: ⁊ eſt illa cuiꝰ caloꝛ ex̃neus ꝓfundatus eſt i mēbꝛis ſolidiſ qꝛ ipſe eſt in eis: qð ab eis reſolutū ē reſtaurari: qꝛ mēſura vite nālis ē ſʒ mēſurā hūiditatis radicalis i q̄libet indiuiduo ꝓportionato ꝓportiōe duplici ſm qꝫ dictū ē in libꝛo caꝝ breuitatis ⁊ lōgitudinis vite. Et pꝛia ſpēs iſtius febꝛis vt plurimū fit ab effimera. Sʒ alie due ſpecies fiunt pꝛo maioꝛi pte ꝓpter febꝛes materiales hūoꝛoſas pꝛecedentes.

¶ Cap xij. Qð eſt ð cāis egritudinū imāliū fridaꝝ ⁊ ſic.

T egritudinū frigidaꝝ ⁊ ſic. quedā ſunt que appellant egritudines ſenectutis: h̄ eſt dñatio frigiditatis: ⁊ ſiccitatis ſup membꝛa. Et ꝓpterea qa illud qð dat vitā eſt caloꝛ cū hūiditate: ob h̄ hec egritudo ꝯiungit cū ſenibꝰ: ſed nō eſt vera egritudo niſi qñ fit in nō ſenibꝰ. Sʒ egritudinē: ca. ⁊ hu. fri. ⁊ hu. eſt difficile imaginari. Sʒ calidū ſimplex fri. ⁊ hu. ⁊ ſic. pñt imaginari. Et nos debemus enumerare qñ tractabimus de rebus que ledunt actiones ⁊ paſſiones.

¶ Cap. xiij. Qð eſt de egritudinibus membꝛoꝝ officialiū.

T poſtq̄ʒ dictū eſt bꝛeuiter ð ſpeciebꝰ egritudinū appꝛopꝛiataꝝ mēbꝛis ꝯſilibꝰ ⁊ de cāis ipſaꝝ: dicendū eſt de egritudibꝰ officialibꝰ. Et dicimꝰ qꝫ iā dictū eſt in pn͡ pꝛimi. qꝛ ſanitas mēbꝛoꝝ officialiū eſt q̄ eſt in quātitate qualitate: ⁊ poſitione ⁊ colligantia: qꝛ hec ſpēs colligātie eſt inſepabilis ⁊ nō reuertit ad alias ſpecies quas dixerūt medici: ⁊ intrat p̄dicamentū habitus: ſicut pāniculi ⁊ cutis intrat p̄dicamentū habere. g̃ tria genera egritudinū intrāt qnqꝫ p̄dicamenta: hoc eſt in qualitate quantitate ꝯtinua ⁊ diſcreta: ⁊ habitu ⁊ vbi: ⁊ habere. ⁊ poſtea inuenit h̄ res i qñ h̄ eſt in pꝛioꝛitate ⁊ poſteritate. Sʒ oꝛdinatio mēbꝛoꝝ offi. ⁊ pꝛioꝛitas ⁊ poſteritas plus ponēda eſt in ſex ſequentibus pꝛedicamentis. Et debes ſcire qꝫ egritudo nō ſuperuenit vnicuiqꝫ generi ſanitatis ſicut nos videmus in oꝛdine tunicarum oculoꝛum ⁊ in maioꝛi parte mēbꝛoꝛum offi. quia in illis non ſuperuenit egritudo oꝛdinationis: hoc eſt vt pꝛius fiat poſterius.

¶ Capitulū. xiiij. Quod eſt de continuitate ⁊ ſolutione cōtinuitatis ⁊ ſuis cauſis aliqualiter.

Ed ꝯtinuitas ⁊ ſolō ⁊ cāe illaꝝ ſm aliquā ptem aliqñ pñt ingredi in genus egritudinū officialiuʒ Sʒ genꝰ colligātie nō itrat in egritudinibꝰ eiuſdē p ſe. Sʒ egritudies mēbꝛoꝛū ſunt he que faciunt accidere mēbꝛis egritudines: quibus altera cōicat cum altera: ⁊ ꝯuenientius eſt vt colligātia enūeret potius in cāis egritudinū q̄ʒ in gñe egritudinū. Sʒ genꝰ egritudinū qð eſt ꝯ̃riū ꝯtinuitati nāli q̄ noiat ꝯtinuitatis ſolō eſt duobus modis. Vnꝰ eſt ſolō ꝯtinuitatis veracis vt ꝯtinuitatis ptis cuʒ pte in ꝯſimilibꝰ: ⁊ hoc genꝰ dʒ magis attribui ꝯſimilibꝰ q̄ʒ officialibus mēbꝛis: ꝓpterea qꝛ hec ſolutio accidit mēbꝛo officiali ex parte qua cōpoſitū eſt ex mēbꝛis ꝯſimilibꝰ: ⁊ non ex parte qua eſt officiale. Altera eſt ſeparatio ꝯtiguitatis termini a termino: ⁊ hec ꝯtinuitatis. al̕. ꝯtiguitatis ſolutio non veraciter appellat: qꝛ hec ꝯtinu. al̕. ꝯtigu. fit p modū ꝯtigui ⁊ p mōʒ penetratiōis ⁊ p mōʒ ſocietatis mēbꝛi cū mēbꝛo: aut ligamenti. et hoc genꝰ ſolutiōis poſuimus in genus egritudinū officialiū: ⁊ hoc genus cōicat ꝯiūctiōi ⁊ ſepatiōi. Et ꝓpterea nō eſt ſolutio ꝯtinuitatis: vt dixerūt medici dicentes: qꝛ erat egritudo q̄ cōicat mēbꝛis ꝯſilibus ⁊ officialibus. qꝛ ſolutio eſt diſtincta in his duobus mōis q̄s diximus. Et ꝓpterea qꝛ ſpēs ſanitatis que eſt in qualitate in figura: in poꝛis: in meatibus: lenitate: aſperitate: ⁊ groſſitie: ſunt egritudines iſtius ſpēi ꝓpoꝛtionate iſtis diuiſiōibus. Et egritudinū que ſunt in quātitate quedā ſunt in mēſura. ⁊ hoc ē in ſupfluitate ⁊ diminutiōe. ⁊ hoc pꝛio eſt in ꝯſimilibus: vt dictuʒ eſt. Sʒ medici aſſueti ſunt ponere in officialibus: ⁊ quedaʒ peccāt in numero. ⁊ que ſūt in numero ēt hñt duas ſpēs q̄ ſunt ſuperfluitatis ⁊ diminutiōis: et q̄dā ē naturalis et q̄dā nō nālis: nālis eſt ſicut ſupfluitates ſexti digyti. et diminutio nālis eſt diminutio qnti digyti. Nō nālis ſupfluitas eſt ſicut cucurbitini q ineniunt in iteſtinis et ſiles. Et peccatum poſitiōis eſt ſicut diſlocatio vnius mēbꝛi ab alio: vel alicuiuſ ptis mēbꝛi ab altera. Et egritudines quas dicūt medici egritudines colligātie fiūt ex colligātia mēbꝛi offi. cū altero pꝛo parte vnius cōicātis cū altero: ſicut cōicant coꝛ et epar cum omnibus mēbꝛis. vʒ vnū cū arterijs. et alteꝝ cum venis. et aliquando eſt colligantia ab vno membꝛo ad aliud pꝛopꝛium membꝛum. ſicut colligatum eſt os ſtomachi cum cerebꝛo per neruum euntem ab vno ad aliud.

¶ Cap. xv. Qð eſt de cāis egritudinū membꝛoꝝ offi.

Ocuti ſumus bꝛeuiter de egritudinibꝰ mēbꝛoꝛū officialiū: nūc volumꝰ loq de ipſaꝝ cauſis. Et dicimus qꝫ egritudies q̄ fiūt in figura ſūt pp duas res: qꝛ aut a nā: aut a rebus extrinſecis: ⁊ egritudo q̄ ꝓuenit a nā: ē ppea qꝛ mā ē incōueniēs: nec acta operationi v̇tutis iformatiue: nec inſtrumēto cū q̄ opat v̇tus iformatiua: nec inſtm̄ ē aptū ei. A rebus v̇o extriſecis ē ſicut fit embꝛyoni qñ naſcit: vel qñ nutrit: ⁊ alqñ fit ex erroꝛe medici qꝛ aliqñ credūt rectificare mēbꝛa ⁊ diſlocāt ea: ⁊ h̄ debes cognoſcere in figura mēbꝛi: ⁊ figura ptiū: ⁊ ſic debes intelligere in q̄libʒ egritudine attributa mēbꝛis officialibus in eo qꝫ ſunt officialia ⁊ cā ſtricture meatuū ⁊ ꝯſtrictiōis eoꝝ eſt pp dñiuʒ friditatis ⁊ ſic. ſup eoꝝ ꝯplōneʒ: aut qꝛ ꝯpꝛimunt ab alijs mēbꝛis: aut pp oppilationē: ⁊ oppilatio fit: aut pp apa ta: aut ꝓpter hu. groſſuʒ: aut viſcoſuꝫ: aut ꝓpter durū lapidē aut pp carnoſitatē naſcenteʒ in poꝛo. aut ꝓpter foꝛtitudineʒ v̇tutis retentiue aut debilitatē expulſiue v̇tutis: qꝛ ob iſtas cās multa in eis quātitas aggregat. Sʒ largitas meatuum fit aut a caliditate ⁊ hūiditate: aut ab hūiditate: aut ab hūoꝛe calido moꝛdicatiuo: aut ꝓpter medicias vel cibos apertiuos: aut ꝓpter debilitatē v̇tutis retentiue: ⁊ cā lenitatis eſt a cauſis lubꝛicatiuis hūidis ſicut ab hūoꝛibus mucillagioſis ⁊ ſilibus. Et cā aſpitatis. eſt a cauſis calidis moꝛdicatiuis. ſiue veniāt ab humoꝛibus. aut a rebus extrinſecis. Et egritudines numeri ſunt ſʒ hūc modū: ſi qð ſupfluit eſt ſm curſuʒ nāe: fit a ſuperfluitate māe: q̄ eſt in mēbꝛo: ⁊ ſi ex̃ curſuʒ nature eſt ſicut cucurbitini ⁊ eoꝝ ſilia que pꝛoueniūt ab hūoꝛibus ex̃ naturā: aut in q̄ʒtitate: aut in q̄litate. Et diminutio pꝛouenit ex putrefactione ſicut eſt caſus capilloꝛum. aut pp coꝛoſionē: ⁊ marie qñ putrefactio ē ab hūoꝛe coꝛoſiuo. aut ab aliqua re extrinſeca. ⁊ cā magnitudinis mēbꝛoꝝ qñ ē mēbꝝ p viā nature ē pp multā mām mēbꝛi. ⁊ pp dñationē v̇tutis iſoꝛmatiue ſup ipſuʒ. ⁊ qñ nō ē p viā nature fit pp aliquā ſupfluitatē ipſam mēbꝛo. ⁊ paruitas mēbꝛi fit ꝓpter paucitatē materie ſi eſt ſm curſuʒ nature. ⁊ que eſt p̄ter curſuʒ nature fit ex debilitate v̇tutis nutritiue ſicut accidit ethicis. Sʒ cāe egritudis male poſitiōis due ſūt. vna eſt extrinſeca ſicut diſlocant mēbꝛa ꝓpter imoderatū exercitium. ⁊ ſicut qñ frāgit pāniculus q ſeparat iteſtia a teſticulis. aut ꝓpter diſlocationem oſſis anche. Intrinſeca aūt eſt ſicut humiditas ſupflua que mēbꝛa mollificat ⁊ lubꝛicat. ita vt egrediant a loco ꝓpꝛio. ſicut accidit zirbo. ⁊ inteſtinis ꝓpter multam humiditatē aquoſam aut lubꝛicatiuā que trāſit p meatuʒ q tendit ad teſticulos. ⁊ cā ſeparationis ⁊ coniunctionis membꝛoꝝ eſt duplex. vna pꝛopter debilitatem virtutis iſoꝛmatiue aut malitiam materie. ⁊ hoc nocumentum pꝛouenit tempoꝛe generationis. ⁊ quod non pꝛouenit a generatione eſt ſicut carnoſitas que fit inter duas carnoſitates quando naſcitur caro inter membꝛa ipſa cōglutinantur. Sʒ ſolutio ꝯtinuitatis in membꝛis officialibus eſt eadem cū ea que fit i ꝯſimilibus. ⁊ accidit h̄ aut ꝓpter res extrinſecas incidentes aut ꝯquaſſantes vel extendentes. aut ab intrinſecis. ſicut ab humoꝛibus acutis coꝛoſiuis aut extēdentibus qui lacerāt aut grauitate aut ventoſitate.

¶ Cap.xvi. Quod eſt de accidentibus ſuperuenientibus virtuti nutritiue in generali.

Einceps volumus narrare de accñtibus q̄ ſupueniūt actiōibus ꝛ paſſiōib⁹: ꝛ appropriare vnū qðqʒ illoꝝ egritudini a qua emergit: ꝛ h̄ cognito cogſcemus egritudinē vniuſcuiuſqʒ mēbꝛi. Et dicimus ꝙ cuʒ accidēs nō ſit aliud niſi leſio actiōis ꝛ paſſiōis mēbꝛoꝝ aut impreſſiōis ipſoꝝ fiunt gn̄a ipſoꝝ accidētiuʒ ſm̄ ꝯputationē generꝝ actionuʒ ꝛ paſſionuʒ. Et tu ſcis in libro ſanitatis ꝙ q̄dā opatiōes ſunt q̄ appropriant aie nutritiue: ꝛ q̄dā aie ſenſibili: ꝛ quedā appropriant motui: ꝛ quedā appropriant v̄tuti imagiatiue ꝛ cogitatie ꝛ memoratiue. E ē icipiendum ab accidētib⁹ que ſupueniūt opatiōibus virtutis nutritiue: q: ſūt magis neceſſarie in eēntia aialiū. Et dicimus ꝙ mēbꝛa que ordiata ſunt opatiōibus v̄tutis nutritiue que dcā ſt in li. ſanitatis ſūt ſicut os hyſofagus. ſtōacus epar. renes. veſica. ſacculus ſplenis ꝛ fellis. al'. ſacculus fellis ꝛ ſplen. Et leſio que ſupuenit vl'r mēbroꝝ actōnibus ꝛ paſſiōib⁹ ē tribus mōis. vnus ē vt cū opatio mēbꝛi ceſſauerit vt ſit ꝓpiqua pūcto priuatiōis. ſcðs vt ſit diminuta a ſuis nālibus opatiōib⁹ Tertius vt ſit pmutata ad malas opatiōes. Et ðbemus incipere i mēbꝛis nutritiuis ſꝫ ꝙ ordinant in officijs cibi. Et dicamus ꝙ minuit opatio oris vel priuat pp vlceratione q̄ ei accidit aut pp apa. aut pp putrefactionē dentiū vel pp aliq̄s egritudines que fiūt pp aliqs ꝯplōnes mālēs. Et hyſofagus ledit aut ab apatib⁹ q̄ i eo naſcunt ꝛ dicūt eldalbuata h̄ ē ſqnātia. ꝛ fiūt p maiori pte in muſculo illi⁹. ꝛ ēt priuant aut diminūt illi⁹ opatiōes qn̄ diſlocant ſpōdiles colli ꝛ ꝯbunt pp apata interi⁹: aut pp hūorē mucillaginoſuʒ q illuc diſcurrit i magna q̄ʒtitate. Aut ꝓpter res aduenietes ab extrinſeco. ꝛ hec ſpēs ē ꝓpter cām magne ſuffocatiōis ſupuenientis pueris paruulis ꝓpter hūiditateʒ ſuaꝝ ꝯplerionū. Et gn̄alr accidit eis ſpēs ōis egritudinis male ꝯplōnis mālis. Et etiā veniūt egritudies ꝓpter malā cōplōnē nō mālem ſicut teſtificat. G. de iuuene cui medici multū vetabant aquā ꝛ ipſe bibit multā aquā fridā auide vna hora aſſūpta. ꝛ perijt virtus attractiua ꝛ ēt expulſiua hyſofagi. ꝛ nō potuit vlteri⁹ degluttire. ¶ De ſtomacho ſunt māifeſte qnqʒ virtutes. vʒ digeſtiua. attractiua. retētiua. expulſiua. ꝛ diſcretiua ideo fuit neceſſariuʒ vt numerus accidētiū eēt ſm numeruʒ iſtaꝝ virtutū. Et icipiam⁹ a digeſtiua ꝛ dicam⁹ q: qn̄ ðficiet virtus digeſtiua, in ſtōacho aceſcent cibi in ſtōacho. ꝛ cā aceto ſitatis eſt friditas q̄ eſt inuenta. eo ꝙ h̄ accidēs ꝓuenit a mala cōplexiōe frigida. ſiue ſit materialis ſiue nō materal'. Et q̄ eſt nō mālis talis eſt cā itrinſeca. ꝛ talis ē cā extrinſeca. g̊ h̄ accidens ꝓuenit a mala cōplōne materiali. Et cauſe nō materiales extriſece ſunt ſicut res extrinſece in actu frigide in ipſo ſūpte: aut res frigide in potētia ſūpte: aut pp multā quātitatē cibi: aut ꝓpter receptionē ipſi⁹ iconuenientem in ordine ꝛ tpe. Sʒ cāe materiales intrinſece ſunt ſicut hūores frigidi. Et iſti hūores fiunt duob⁹ mōis: aut vt generentur in ſe ipſo: aut vt attrahāt ab alijs mēbꝛis ſicut a cerebro qð ꝓpriū eſt ad ſpargēdū hūorē flegmaticū: ꝛ ſplene vt ſpargat hūoreʒ melācolicū. Sʒ ſparſio q̄ ꝓuenit a ſplene qn̄ eſt in menſura tēperata i quātitate ꝛ qualitate tunc eſt opatio naturalis: ſed qn̄ egredit a tēperamento in aliq̄ iſtoꝝ: tūc fit acetoſitas hec q̄ dicta ē. ꝛ qn̄ dominant multuʒ ſuper ſtōm occaſiōes ſupradicte perijt ipſi⁹ opatio penitus. ſicut accidit i fluxu in q̄ egredit cib⁹ ſicut recipit ſine aliqua pmutatione q̄ dicit lienteria. Et qn̄ ſteterint iſti hūores longo tpe in ſtō eſt cā vt q̄ram⁹ malā ꝯplōnē frigidā difficilē ad curādū in ſuba ſtōi: ꝛ ſi diu durauerit ob hāc cām adueniet hoi ꝯplō ſenectutis: ꝛ aliqn̄ erūt apata frida q̄ fiunt in ſtō cauſa iſtoꝝ accidentiū: ꝛ marie qn̄ apata erūt ſicca ꝛ dura. Et alexander dixit ꝙ acetoſitas ꝓuenit a calore. Et tu debes ſcire ꝙ h̄ accidēs ꝓuenit ſicut accidens qð fit ex vino qð aceſcit ꝓpter aerē calidū: ꝛ apparet vt ſit vna actio: ꝛ actio accidētalis q̄ ſubalr fit a ſimili: ꝛ accñtalr a ꝯtrio: ſicut in plurib⁹ perſcrutari pōt ꝛ inueniri: ꝛ ppea ſubtiliter medicus has res dʒ pſcrutari vt cognoſcat perfecte. Et humoꝝ q generantur in ſtō q̄dā coꝝ ibibunt in ipſo. ꝛ q̄dā ſpargunt in ꝯcauitate ipſius. Et ēt accidit ſtō ꝓpter diminutionē digōnis ventoſitas. ꝛ q̄ʒuis h̄ accñs cōicet debilitati virtutis retētiue. ppea q: ſtōac⁹ qn̄ colligit ſupra cibū bona collectiōe aduenit tūc bona digeſtio. ꝛ quādo nō bene colligit. tunc calor natural' nō bene dn̄at ibi. ꝛ tūc natat cib⁹ in ptibus ſupiorib⁹. ꝛ tūc refrigerat ꝛ gn̄ant ventoſitates i eo. ꝓpterea q: ps ſuperior ē neruoſa ſicut dictū eſt. Et ſcias q: calor debilis eſt cauſa generādi ventoſitatee. ꝓpterea q: calor fortis termiat vel carminat ꝛ diſſoluit ipſius māʒ diſſolutiōe nō māifeſta. nec etiam fortis friditas gn̄at ventoſitatē. eo ꝙ nō hʒ a ſui natura vt generet ventoſitatē. Et ab hac mala opatiōe accidit ex neceſſitate pmutatio in cibo ad malā qualitatē fumoſā vl humoroſaʒ. Et manifeſtū eſt ꝙ hoc accidēs fit a calore ex̄neo q eſt plus ex̄ naturā q̄ʒ calor q cibū reſoluit in fumū. ꝛ ꝯuertit in fumoſitatē. Nā ab iſto gn̄atur humor putrefact⁹ ꝛ lapor corruptus fetidus ſimilis odori raphani. q: ille ꝯuertit in ſtō ad malā ꝯplōneꝫ. g̊ egritudines que fiunt ab his fiūt a mala ꝯplōne calida materiali vel nō materiali. Et q̄ fiunt a nō materiali fiūt vel ꝓueniūt a cibis calidis ꝛ a rebus extrinſecis. Materialis fit ab hūoribus colericis gn̄atis i ipo vel miſſis ab alio mēbro. Et mēbꝝ appropriatū ad h̄ ē epar vel fel. Et qbuſdā hoibus ē fel tāgens ſtōm. eo ꝙ q̄dā ſunt habentes meatū fellis ad ſtōm ſicut ſplen hʒ. ꝛ tales hoies ſunt qbus col'a in ſtō gn̄at. Et hec col'a nō dicit col'a niſi equoce. ꝛ hic hūor cadit i fundo ſtōi. aut ibibitul ē in corpore ipſius. Et aliqn̄ accidūt ſtō illa mala accñtia ab apatib⁹ q̄ naſcunt in ipſo. hec ſunt oīa accñtia q̄ veniūt v̄tuti digeſtie ꝛ v̄tus diſcretiua eſt q̄ cognoſcit oēs ſpēs cibi ꝛ nutrimenti ꝛ cognoſcit ſanguinē a ſupfluitatib⁹ vt nutriat mēbꝛū ex cōuenientiori. ꝛ mittat vnicuiqʒ mēbꝛo qð ē ei ſimile. ꝛ iſtius v̄tutis nō fuit memor Ga. ꝛ ſeparatiua ð qua logt nō eſt h̄ ꝛ eſt magna differētia iter ſepatiuā ꝛ diſcretiuā. ꝛ in eē ꝛ tpe Sʒ hāc habeo ab onoſati q eā aſſerit fortiter. ꝛ nō ē dubiuʒ qm̄ ipſa ſit in corpe. ꝛ eſt neceſſaria. ſicut ſunt alie v̄tutes. ꝛ ipſe dicit i illo libro oīa accñtia q̄ aduenīūt corpi qn̄ ipediūtur opatiōes illi⁹ virtutis: ꝛ dicit ꝙ qn̄ debilitant in ſtō. neceſſariū ē vt generent mali hu. in toto corpe. eo ꝙ nō ē facta ſepatio icōuenientis a ꝯueniēti. vn̄ aliqn̄ ꝓueniet morphea Et erit hic etiā ppea q: debilitata erit virtus h̄ in ſplene. q: nō erit attracta col'a nigra ad ip̄m. Sʒ non māifeſtat Albumaſar p quā ꝯplōnē iſta virtus opat. nec ꝙ ſit eius inſtrm̄. ſicut dixit i alijs quatuor. Et h̄ ē magn⁹ defectus. q: qn̄ volum⁹ remouere accidētia q̄ ſupueniūt eidē. ꝛ ſi nō cognonerimus ꝯplōnē q̄ laborat nō cogſcem⁹ modos curatiōis ipſius. Et nos dn̄o ꝯcedēte debem⁹ ſuū eē declarare. ꝛ qua cā laborē infert. ꝛ qn̄ priuatur eius opatio aut minuit. poſt hec ex neceſſitate ſeq̄tur debilitas i virtute nutritiua quā hʒ ſtōachus in ſeipſo aut ab ea priuat. q: iā dictū ē ꝙ ſtōac⁹ nutrit ex chilo aliq̄ mō nutrimēti. ꝛ ſi nō nutriret a chilo non amplecteret ip̄m. ꝛ qn̄ debilitat virtus nutritiua i ſtō ſeq̄tur ex neceſſitate egritudo q̄ dicit idigeſtio ſtōachi. ꝛ cā iſtius ſūt due res aut mala ꝯplexio ca. ꝛ ſic. fixa in ſubſtantia radicali ſtomachi. que ſi prolongatur inducit ethicam aut mala cōplexio fri. ꝛ ſic. que inducit ſenectutem.

¶ Capitulum.xvij. Qð eſt de accñtibus ſuperuenietibus virtuti retentiue.

T virtutis retentiue qn̄ diminuit opatio ſeq̄t inflatio ꝛ ventoſitas. ꝛ aliqn̄ erit cib⁹ idigeſt⁹. Et cā hui⁹ ē mala ꝯplexio fri. ꝛ hu: ꝛ aliqn̄ ſolū fri. nō material' ꝛ mālis ꝛ qn̄ hec opatio appropiquabit priuatiōi ſui fiet egritudo lubricitatis iteſtinoꝝ. Sʒ qn̄ hec v̄tus retiebit cibū mala retētiōe adueniet ſtō vt ſit tremuloſus: eo ꝙ v̄tus retentiua ꝯiunget cū fece cibi. Et hoc accidens apparet in ſtō plus tempore ſatietatis ſuperflue. quando impletur ſtomachus. nec poteſt regere cibum. ꝛ hoc accidit propter vnam malam complexionem materialem aut non materialem.

¶Ca.xviij.qđ ē đ accñtib⁹ ṽtuti expulſiue ſupueniētib⁹.

Jrtutis expulſiue opatio:aut diminuiꝛ aut ꝑuaꝛ Ad diminutionē ṽo ipſius accidit vt remaneat ⁊ retineaꝛ cib⁹ in ſtō mala retentiōe:ita vt putrefiat Sʒ a ꝑuatiōe ipſius accidit egritudo q̄ diciꝛ colica.al'.cholerica.i.calida. Et hui⁹ cā eſt ꝯplō mala frigida mālis vel nō materialis.⁊ hec ē ſubalis cā ꝑuatiōis ipſius Et aliqñ ꝑuaꝛ pp oppilationē q̄ fit i inteſtis:ſicut accidit i cholica:⁊ hec priuatio ē accidētalis. Sʒ ſupflua expulſio q̄ ſupuenit opatiōi iſti⁹ ṽtutis facit vnā ex ſpēbus lubricitatiſ iteſtioꝝ. Et hec ē fortior illa q̄ fit ꝑpter ꝑuationē retentiue: qꝛ hoc fit pp aliā rē q̄ mouet hāc ṽtuteʒ ad expellēdū nimis ſicut ſūt hūores vlceratiui:vt cholera aut fl'a ſalſuʒ: ⁊ melia acetoſa. Et ēt pōt fieri ꝑpter apa generatū in orificio vł poꝛta ſtōi:aut ꝑpter cibos corruptos pmutatos ad tales hūores:ſicut accidit i fortiſſimo fluxu. Et aliqñ remotis his omnib⁹ cāis ṽtus expulſiua mouebiꝛ ħ malo motu: ⁊ ēt ꝓpter aliquā leuē cāʒ eidē aduenietēʒ ⁊ ħ ꝓpter errorē ṽtutis illi⁹ mēbri: ꝓpterea qꝛ hec mala diſpoſitio ē reuerſa i habitudinē ſtabilē:⁊ ꝓpterea curāt medici hanc egritudinē:cū medicis cū qb⁹ curāt vertiginē ⁊ melācholiā.⁊ remoueaꝛ error iſte ⁊ ſenſibilitas mala. Et adhuc declarabo meli⁹ i lib.de īgenio ſanitatis:⁊ pōt eē vt ħ fiat pp apa factū in ſupficie ſtōi. Adhuc etiā iſti ṽtuti attribuiꝛ malū accidēs qđ diciꝛ ſingult⁹ qđ accidit ꝓpter rē q̄ ledit pp qualitatē calidā aut frigidam ⁊ q̄dā ſpēs fit pp malā ꝯplōnē calidā ⁊ ſiccā firā i ſuba ſtōi ita qꝑ generaꝛ in ipſo vna ſpēs ſpaſmi:cui⁹ ſanatio aut ē difficilis aut īpoſſibilis:⁊ aliqñ fit ſpaſmus pp multā hūiditateʒ q̄ eſt i ſuba neruoſa ſtōaci ꝭʒ qꝑ dictū ē in cāis ſpaſmi. Et vomit⁹ appropriaꝛ male operatiōi iſtius ṽtutis.ſʒ nō ē ita ſubſtātialis ipſi ſicut expulſio q̄ fit per īferiores partes. Et cā vomitus ē ꝓpter cāʒ natāteʒ in ore ſtōi.ex multa hūiditate cholerica aut flegmatica.qꝛ quādo iſti hūores erūt i partib⁹ ſuperiorib⁹ ſtōi mouēt vomitū:⁊ quādo erūt in partib⁹ inferioribus ſtomaci mouent fluxū. Et aliquando ſparguntur ad ſtomachū ab alijs membris ſicut ab epate:vt vidēm⁹ in multis qbus aduenit febrile frigus.⁊ cū vomunt curanꝛ ⁊ hoc accidit proprie ab hu.cholericis ⁊ aliquando a flegmaticis.et qꝑ fit a melancholicis ſignificat maius malū.

¶Capitulū.xix. Quod eſt de accidentibus ſuperuenientibus virtuti attractiue ſtomaci.

Auſa īpedimenti attractiue ſtōi eadeʒ eſt cū cā q̄ ħ facit in hyſofago. Sʒ diminutionem appetit⁹ ⁊ augmentū ipſius i ſtō dicemus qñ tractabim⁹ de accñtibus q̄ adueniunt virtuti ſenſibili.

¶Cap.xx. Quod eſt de accidentibus q̄ ſuperueniunt virtuti nutritiue inteſtinorum.

Vcuſqʒ dixim⁹ de accñtib⁹ q̄ fiunt in operatiōibus q̄ manifeſtanꝛ in ſtō:deinceps volumus dicere de accidentib⁹ q̄ ſupueniunt ṽtutib⁹ nutritiuis iteſtinoꝝ. Et dicim⁹ qꝑ manifeſtior ṽtus q̄ ē in eis ē virtus expulſiua.⁊ poſt illā retētiua. Accidētia q̄ ſupueniūt ipſis ſunt ꝭm corruptionē iſtaꝝ duaꝝ virtutū. Et qñ ꝑuaꝛ operatio ṽtutis expulſiue aut diminuitur tūc fit egritudo que diciꝛ cholica. Et ꝑuatiōis cauſa iſti⁹ ṽtutis ſtat ꝓpter malā ꝯplōneʒ cholericā mālē aut nō materialē. Et ꝑuatio que ꝑuenit a mala ꝯplōne frigida eſt plurib⁹ māifeſta: ꝓpterea qꝛ frigiditas ē ꝯtria calori naturali ꝑpter ſuā qualitatē:⁊ īpedit ſpūʒ i oībus ſuis opationib⁹. Sʒ qñ ꝑuenit a caliditate nō eſt admirandū. ꝑpterea qꝛ multa mēbra nō agūt nec patiūtur.niſi pp calorē tēperatū mēſuratū vnicuiqʒ mēbro:⁊ qñ calor egreditur multū ex̄ naturā i aliqua duaꝝ qualitatum: tūc ꝑuanꝛ coꝝ opatiōes ꝑpter calidū aut fridū. Sʒ qñ diſtēperanꝛ parū in calore:tūc erit opatio mala:ſicut calor ſtōaci qui permutat cibos in fumoſitates. Et aliquando priuatur operatio iſtius virtutis in inteſtinis propter oppilationes que in eis fiunt. Et ille fiunt aut propter ſtercus durum aut viſcoſuʒ:aut humoreʒ groſſum ⁊ viſcoſuʒ aut ꝑpter apa vētoſuʒ. q̄ʒuis leſio q̄ prouēit ab apatib⁹ in hac operatione fit duabus de cāis:vna qꝛ acqrūt iteſtina malā ꝯplōnē mālem ⁊ alia ꝓpterea qꝛ claudit vias. Et vētoſitas ēt claudit inteſtina pp duas res:vna qꝛ ꝑponit ſe ſtercori ſicut accidit canalib⁹ ſubterraneis vñ fluūt aq̄. Alia qꝛ torqueñꝛ iteſtina donec claudanꝛ. Jtē fit oppilatio pp lūbricos.⁊ accidit i iteſtinis ꝑpter corruptionē iſtius virtutis expulſiue q̄ fit ꝑpter oppilationē:qđ facit opatiōes nō nāles.eo qꝑ expellit ſupfluitatē ꝑ partē ſupiorē quā dʒ expellere ꝑ partē īferiorē:⁊ tunc euomit ſtercus. Et aliqñ debilitaꝛ ṽtus expulſiua ꝑpter oppilationē vie a ciſti fellis ad iteſtina:qꝛ tunc nō pōt ꝑuenire ad iteſtia ex cholera illud qđ adiuuet ad ſtercoris expulſionē. Sʒ ſi hec operatio pmutata fuerit ad malū ꝯtriū tūc malā faciet opationē:⁊ fiet aliquo mō fluxus:eo qꝑ ſtercus nō trahit in iteſtinis morā ꝯuenientē pp augmentū iſtius ṽtutis Et cā augmenti iſtius virtutis ē ꝑpter humores mordicatiuos q ſparſi ſunt ad iteſtina ab epate ⁊ venis:⁊ ſtō:aut felle aut ab alijs mēbris:⁊ aliqñ ꝑueniūt a capite. Et qñ hūores mordent inteſtina multū vlcerāt ea:⁊ fit egritudo q̄ diciturvlceratio inteſtinoꝝ que diſenteria noīatur. Jtem accidit iſtud iſti virtuti ꝑpter qualitatē ciboꝝ q ſunt extra naturaʒ: qꝛ aliqñ ſtōachus expellit ad iteſtina cibū anteq̄ʒ digeratur ⁊ aliqñ fit ꝑpter multā cibi quātitatē qñ ē ſupflua. Et aliquādo accidit pp oppilationē meat⁹ q ē inter epar ⁊ inteſtina:⁊ tunc nō trāſit cib⁹ ad epar:⁊ cibus aggrauat ṽtutē expulſiuā:⁊ ꝑpterea ipſuʒ expellit.⁊ aliqñ cā que ꝓhibet penetrationē cibi ad epar ē groſſities ciboꝝ:⁊ groſſities cibi ē aut ꝓpter naturā ipſius eiuſdē cibi:aut ꝑpter debilē opationē ſtomachi i ipʒ. aut ꝓpter vtrūqʒ. Et aliqñ nō trāſit cib⁹ ad epar ꝑpter debilitatē ṽtutis attractiue in ipſo:ſicut accidit i egritudinib⁹ epatis. Et qñ debilitaꝛ virtus retētiua fit vna ſpēs flux⁹ que noīaꝛ elicalſa:⁊ ħ prouenit neceſſario ꝑpter malā ꝯplōnē materialē ⁊ nō materialeʒ. Et qñ ꝑuatur ipſa opatio fit alia ſpēs fluxus q̄ diciꝛ lubricitas iteſtinoꝝ:⁊ opatiōes extremitatis iteſtini lōgatiōis īpediunꝛ:aut pp vlcerationē factā a duritie ſtercoriſ:aut pp hemoroidas ibi natas:⁊ aliqñ venis ipſius aptis fluet ide ſanguis:⁊ aliqñ fluet ſanguis iſte per viā natural' purgatiōis ⁊ laudabilis: ⁊ ħ eſt qđ dicit Ariſto.malus ſanguis diſcurrit a naſo ⁊ ano.

¶Ca.xxi. Qđ ē de accidētib⁹ ſupueniētib⁹ ṽtutib⁹ epatis

Via epar hʒ quqʒ ṽtutes.iō accidētia ei aduenientia totidē ſunt:qꝛ qñ diminuiꝛ in ipſo ṽtus digeſtiua ſanguis ſuus erit flegmaticus:⁊ mēbra q̄ nutrienꝛ lōgo tēpore ex tali ſanguie ꝯuertenꝛ ꝭm ſuā ꝯplōnē ad naturā iſtius hūoris:⁊ poterit fieri egritudo q̄ diciꝛ hydrops hypoſarcha. ⁊ ħ accidens euenit propter malā ꝯplōnē frigidā materialē:⁊ aliqñ fiet propter q̄litateʒ cibi aut maliciā ſui ordinis. Et aliqñ fiet propter res extrinſecas ⁊ pōt fieri ab oībus cāis q̄ īducūt frigiditatē ꝯplexionis. Et aliqñ propter colligātiā mēbroꝝ ꝭuientiū epati cuʒ ipſo ſic vt ſtomachus:qꝛ qñ diminuiꝛ operatio ſtōachi i dirigēdo chilū ⁊ mittit ipſuʒ nō coctū epati:⁊ qñ in ħ fit perſeuerātia ꝯuertiꝛ natura epatis ad cōplexionē frigidā. Et ſplē qñ debilitaꝛ ⁊ nō mundificat ſicut dʒ:tūc remanet pars frigida ⁊ ſicca in epate:⁊ ꝯuertit ipſuʒ ad cōplexionē frigidam ⁊ qñ ēt inteſtina gracilia acqrūt malā ꝯplexionē:⁊ ſic tūc leditur epar propter colligantiā q̄ eſt inter ipſaʒ ⁊ epar. ⁊ aliqñ acqrit epar malā cōplexionē propter apa:ſʒ apa nō erit cauſa pro maiori parte iſtius egritudinis niſi īdureꝛ ⁊ fiat lapideū. Et aliqñ erit cauſa egritudinis epatis egritudo officialis:ſicut ſunt oppilatiōes q̄ fiunt in ipſo:eo qꝑ oppilatio hʒ extinguere calorē itrinſecū:⁊ maxie qñ hu.faciens ħ ē frigidus. Sʒ qñ operatio ṽtutis digeſtiue acqſiuerit maximū errorem.tūc accidet vnū ex duobus.qꝛ aut hydropiſis tympanitica.aut alie egritudīes calide. Et tu debes ſcire qꝑ mēbra nō agūt ⁊ patiunꝛ niſi cū quodaʒ calore temperato ex frigiditate proportionata ei:iō qꝛ oſtenſuʒ eſt i naturali phīa qꝑ frigiditas eſt in corpore ſicut iſtrumentū temperās calorem naturalem q eſt ꝑmuʒ agens ⁊ ſubſtantiale.ergo quodlibet membꝝ operaꝛ ſuam actionem per iſtū calorem correctum

cum iſto inſtrumento conueniente ei. Et quando frigiditas
aduenit mēbro non multa ita ꝙ calor nō egredit̄ ſuā formā
naturalem multum tunc diminuitur operatio membri ſicut
in cibis q aceſcunt in ſtomacho: ⁊ ſicut in ſanguine flegmati
co qui generatur in epate frigido. Et quando augmentatur
calor agens breui augmento ꝙ tñ tūc nō trahit calorē agen
tem a ſua forma naturali: tūc fit mala augmētatio in opera-
tiōe membri ſicut in ſtomacho generāte fumoſitatez ex cibis
⁊ ſicut in epate generāte multam cholerā. Sz quādo fit ma
gnum augmentum in caliditate vel frigiditate: ita ꝙ calor
membri exeat a ſua forma naturali: tunc faciet membrū ope
rationem cōtrariam operationi naturali ſicut ſtomachus q
corrumpit cibos. ergo cauſe iſtarum egritudinū fiunt eque
a mala cōplexione calida ſicut frigida. Et poſtq̄z aſſignaui-
mus cauſam cōem omnibus membris volumus reuerti ad
locum vnde ſeparati fuimus ⁊ aſſignare cauſas proprie in
epate. Et dicimus quia quando accidit epati mala comple
xio calida parum excedens ſicut diximus tunc acqret mul-
tam amaritudinē. Sed quando augmentabit̄ hec mala cō-
plexio calida ita ꝙ egrediatur a ſua forma naturali: tūc erit
operatio ipſius epatis operatio non naturalis: ⁊ proueniet
illa operatio ſolum a calore in eo ꝙ eſt calor: ⁊ non in eo ꝙ
talis calor. ergo q̄ proueniet ab iſto calore in eo ꝙ calor ſim
pliciter inducet partem aqueam quam inueniet ad fumum
⁊ faciet ex eo ventoſitatem ⁊ proueniet ex hoc tympanitica
hydrops aut ſimile. ⁊ ſi fuerit cauſa remotionis naturalis
caloris egritudo calida: attribuet̄ illa remotio egritudini ca
lide. ⁊ ſi fuerit frigida attribuetur frigide. Et propterea mul
tum laborant medici vt dent cauſam bene iſtius ſpēi eo ꝙ
eque fit a calore ſicut a frigore. Et ꝓpterea hec ſpēs difficili
or ē ceteris ad curandū. Sed cauſa acquirendi malā com-
plexionem vniuerſaliter ſunt cauſe calide materiales ⁊ non
materiales. Et cauſa que magis ē propria in hac leſione eſt
quando ciſtis fellis ſuam operationem non facit. ⁊ hoc acci
dit aut propter oppilationem q̄ eſt in meatu q eſt inter ciſtin
⁊ epar. aut propter debilitatem virtutis attractiue in ipſo ci
ſti. aut propter oppilationem meatus q tranſit a ciſti ad ite-
ſtina. aut propter debilitatem virtutis expulſiue q̄ eſt i ipſo
felle. quod ē quia quando clauditur ille meatus. tunc acci-
dit eidem illud accidens ꝙ aduenit habenti clauſa inteſtina
hoc eſt. quia non petit cibū nec deſiderat. Et accidit ħ pro-
pterea quia virtus attractiua ē in quolibet mēbro ꝓpter nu
tritinam. ē virtus nutritiua ꝯplet ſuas operationes ꝓpter
quatuor has virtutes. ⁊ quando priuatur vna iſtarum pri-
uantur oēs. ⁊ ſic accidit epati propter fel. Et accñs qd̄ dicit̄
ictericia fit ex neceſſitate ꝓpter vnam duaꝝ rerum. aut pro-
pter priuationem operationis fellis. aut propter diminutio
nem. quia tunc remanet amaritudo ꝑmixta ſanguini. ⁊ vtus
expulſiua mittit eam ab oībus mēbris. ⁊ expellit eam ad ſu
perficiem corporis per modum curationis ſicut expelluntur
alie ſuperfluitates: ⁊ hec ſpēs nō eſt timoroſa: aut quia epar
aut quia membra acquiſiuerunt malā cōplōnem caliſſimaz
ſicut accidit quādo generant̄ apa̅a calida in eis: aut ꝓpter
venena cal'a ebibita: q̄r tūc dominat̄ mlta quātitas cholere
in corpe ⁊ ſpargitur ad cutiz. Et hoc manifeſtat̄ ꝑ quātita
tem ſupfluā ⁊ malā qualitatē: ⁊ nō ꝑ viā mundificationis:
⁊ propterea hec ſpēs ē ꝑiculoſa. ¶ Quando debilitat̄ virt⁹
diſcretiua in epe tūc debilitant̄ opatiōes ipſius ⁊ ſpargunt̄
per totum corpus hūores hi cū ſanguine: ⁊ fiunt ꝑ ħ mul-
te egritudies ſicut hydrops q̄ dicit̄ aſclites: q̄r niſi hec vtus
cognoſcat aut ſeparet aquoſitatem q̄ eſt in chilo: tunc ſpar-
gitur i ſanguie: ⁊ natura pellit ipſaz ad ꝯcauitatē ventris: ⁊
qdā dicūt ꝙ non expellit ad hūc locū niſi ꝑ venas vmbilici
propterea qa iſte vene continuantur cū epe: ⁊ ꝑ iſtas erit ſu
ꝑfluitas aq̄ſa q̄ eſt in embryōe quādo eſt in corpore matris
Et aliquando fit hoc accidens propter debilitatē vtutis at
tractiue que eſt i renibus: aut ꝓpter oppilōnē: aut ꝓpter ſtri
cturā illius meatus. Et quādo debilitatur virtus retētiua.
al' attractiua i hoc mēbro eſt cā vt exeat ſanguis ex eo cru-
dus aut non coctus. al'. aut coctus. Et qñ virtus expulſiua
erit permutata ad malū i hoc membro tūc reuertit̄ ſanguis
ad inteſtina per meatus ꝑ quos cibus tranſit ⁊ fiet fluxus
ſanguinis. ⁊ hoc eſt aut propter acumen ſanguis: aut ꝓpter
malitiā complōnis. Qñ debilitat̄ aut priuat̄ opatio virtu-
tis attractiue ēt ex hac prouenit malus fluxus. Et cā vlis
leſionis haꝝ virtutuz eſt propter egritudines appropriatas
membris officialibus aut ꝯſilibus. Sz officialis eſt cā ꝑ ac
cidens. q̄r mediāte egritudie ꝯplōnali q̄ eſt appropriata ꝯſi
milib⁹. Et iſte due ſpēs egritudis ledūt mēbrum duob⁹ mo
dis aut in eo ꝙ eſt in ipſo membro: aut in eo ꝙ eſt i membro
cōicante cum eo. Et propterea ſi aliqs quereret a nobis in
hunc modum poſtq̄z vna reꝝ per quaz ledunt̄ operationes
membrorum eſt ꝑ cōicationem vel colligantiā. ⁊ cor eſt illd̄
qd̄ dat calorem epi per quez facit ſuas opationes ledentur
opationes epis propter paſſiones cordis aut nō. Rñdem⁹
q̄r poſtq̄z cor eſt dominans membrum ſuper oia ex toto im
poſſibile eſt vt in eo gñent̄ egritudines ſenſibiles tales que
poſſint ledere epar aut alia membra ſtante hoie viuo. ⁊ ſi ħ
accidit: accidet per viam extraneitatis q̄ fit in rebuſ nālibus
⁊ hoc fit valde raro. Sed maior pars egritudinū q̄ fiunt in
corde remanēte hoie viuo per comparationē fit ad membra
inſenſibilia. q̄zuis non ſit impol'e vt cordi adueniant egritu
dines occulte ꝓpter malā ꝯplōnē. Et quādo ſunt ſenſibiles
leſiones operationū epis tūc ſūt fortiſſime: ſicut tu vides ꝙ
propter paruum motum vel propter paruū remuz aduenie
tem gubernatori magne nauis fit magnus motus in parte
priori nauis ſic etiam habet ſe quelibet diſpoſitio cordis ad
omnia membra principalia. ¶ Propterea quando medica-
bimur epar: non debemus negligere cordis diſpoſitionē: im
mo ante oculos preferēdum vel preponendū. Et adhuc me
lius declarabimus in ingenio ſanitatis.

¶ Capitulum. xxij. Quod eſt de accidentibus ſuperuenie-
tibus virtuti digeſtiue venarum.

Ccidentia que veniunt digōni venarū ſequuntur
pro maiori parte egritudiēs epis ſed habēt egri-
tudinem propriam eis: hoc eſt fluxum ſangui-
nis. Et in egritudinibus fit hoc propter fortitu
dinem virtutis expulſiue ⁊ maxime in criſi laudabili. Sed
illd̄ qd̄ eſt accñs abſolutum fit propter ſanguinem mordica
tiuum ⁊ acutuz. ⁊ ꝓpterea diſſoluit ꝯtinuitatem orificiorum
earum: aut propter ſubtilitatem ſicut videmus in egritudine
que dicitur claulor. Et ſicut tu vides ꝙ accidit i vtrib⁹ olei:
aut accidit propter mltitudinem ſanguinis quam vene con
tinere non pñt: ⁊ aliquando accidit propter d̄bilitatem ſube
venarum que preparate ſunt ſciſſioni: aut q̄r ſunt ſubtiles ni
mis aut nimis dure. Et res que ſcindunt venas cito ſunt
multitudo ſanguinis ⁊ res extrinſece ſicut caſus. ⁊ percuſſio.
¶ Propter paſſiones hoꝝ mēbroꝝ ⁊ epis multa accidūt ac-
cidētia in vijs vrinalib⁹. Et in libro ſignoꝝ ħ declarabo.

¶ Caplm. xxiij. Quod eſt de accidentibus ſuperuenienti-
bus virtuti nutritiue membrorum.

Ed accidentia que accidunt vltime digeſtioni q̄
eſt in mēbris ſunt tria ſicut in alijs. Aut quia pri
uatur operatio virtutis nutritiue in ipſa ſicut fit
i ethicis. Aut q̄r diminuitur ſicut accidit in ma-
cie appellata alchaul: aut permutatur ſicut in lepra ⁊ mor-
phea. Et cauſa horum accidentium eſt aut propter malam
complexionem ipſorum membrorum: aut propter cōmuni-
cationem aliorum: ſicut in lepra que fit propter duas res:
aut propter debilitatem virtutis digeſtiue q̄ eſt in membro
aut ꝑ malā mām eidez ab alio tranſmiſſaz. Et malitia ma
terie eſt aut propter ſeipſam: aut propter dabilitatem epis ⁊
venarum. Et cauſa morphee eſt pro maiori parte ꝓpter de-
bilitatem virtutis diſcretiue epatis aut ꝑ debilitatē attra-
ctiue i ſplene. Et aliqñ accidit ꝓpter malā ꝯplōnē acqſitam
in ſuba membrorum: ⁊ aliquando propter cibos. Et tu de-
bes ſcire ꝙ quando enumeramus cauſas iſtorū accidētiū:

q tunc nõ dicimus res ꝯrias adinuicem: aut q ipſa etiam
accidentia aliqñ nõ pñt eſſe ſimul: ſꝫ pluries hec accñtia ſiũt
per plures cãs vna ꝛ poſſet etiã eſſe vt omnes adeſſent.

¶ Ca. xxiiij. Qd eſt de accñtib⁹ ipedientib⁹ digõꝫ cerebri.

T opatio ṽtutis digeſtiue i cerebro: aut diminue
tur aut corrũpet. Et ab hoc ꝓuenit flux⁹ vel cur
ſus ſupfluitatũ nõ coctaꝝ a cerebro p nares ꝛ pa
latũ. Et h accñs appellat naſſa. Et accidit a reb⁹
frigidis extriſecis. Et aliqñ fit pp res calidas ꝛ volumus di
cere q fiat a calis. Et dicimus q ppea q hec ſuperfluitas
eſt nõ cocta: dicimus q cã efficiẽs hãc egritudinẽ ẽ debili-
tas ṽtutis digeſtiue q̃ eſt i cerebro pp malã ꝯplõnẽ dñantẽ
ex frigiditate. Et h bñ põt aſſignari in reumatib⁹ ex cã frida
extriſeca. Sꝫ reumata q̃ fiũt a cãis calidis extriſecis recipiũt
pſcrutationẽ: qualr fiãt p viã debilitatis ṽtutis digeſtiue.
ꝓpterea dicim⁹ q ꝺbilitas ṽtutis digeſtiue h facit p accñs.
hoc ẽ ꝓpter multã quãtitatẽ mãe ꝛ ipſi⁹ fluxũ: ppterea q: ca
lor facit fluere res ꝯgelatas diſſoluẽdo eas. Inſup attrahit
cerebꝝ a toto corpore ad caput: ꝛ ꝓpter iſtam multã malam
mãm q̃ in cerebro colligit ꝓuenit accñs pnarratũ: q: refrige
rabit ꝛ ṽtus digeſtiua ipediet ꝛ fatigabit circa cerebꝝ. al'. ꝯ
cor ꝓpter reparationẽ tãte quãtitatis ſupflue. Iſta ẽ cã quã
titatiua ꝓpter quã debilitat virtus digeſtiua cerebri pp cãs
extriſecas. Cã ṽo qualitatiua ẽ q calor extrane⁹ extrinſecus
hꝫ p ſui naturã refrigerare calorẽ itrinſecũ. ſicut ſol refrige-
rat ignẽ. Et ẽt alie cãe ſũt q̃ nõ idigẽt ꝓlõgatiõe ſmõis. Et
hec ṽba hñt locũ i oibus trib⁹ digõnibus ſi vis eas ponere
tm̃ tres ſicut fecit. G. aut quatuor ſꝫ dictũ hoĩs quẽ tu ſcis
Sꝫ mihi meli⁹ videt vt i venis nõ ponat tertia digõ: ꝓpterea
q: ſãguis i eis nõ trãſit ad aliã formã ſicut fit in ſtõ epate: ꝛ
alijs mẽbris: q: ſtõac⁹ ꝯuertit cibũ ad chilũ epar ad ſãguinẽ
mẽbra alia ꝯuertũt ad ſpma albũ. Sꝫ vene nõ faciũt trãſire
ad aliã formã quãuis nutriant ex eo aliq̃ mõ ex neceſſitate.

¶ Cap. xxv. Quod eſt de accidentibus ſupeueniẽtibus vir
tuti nutritiue cordis.

Einceps volum⁹ enarrare de accñtib⁹ ſuperueni
entibus mẽbro pncipi ṽtutis digeſtiue: ꝛ h ẽ cor
Et poſtea narrabim⁹ accñtia q̃ ſuperueniũt mẽ-
bris ſpermatis ꝛ vrie: ꝛ poſtea erit ꝯplet⁹ ſmo accñtiũ que ſu
perueniũt ṽtuti nutritiue. Et dicim⁹ q accidẽtia q̃ ſuperue
niũt cordi ſunt ſicut ſyncopis cardiaca ꝛ tremor: ꝛ vlr qñ ex
eunt virtutes pulſatiles a ſua nã. Et hoꝝ cã aut ẽ intriſeca:
aut extrinſeca. Extriſece cãe ſũt accidẽtia aie que calefaciũt
ꝯplõnẽ cordis ſicut ira ꝛ furor. Et cãe ꝓpter quas occultat
iterius calor ſicut ex ira ꝛ his ſimilib⁹ q: qñ ꝓuocãtur ſue ṽ
tutes iterius ꝛ calefit nimis tũc fortificat ſuus mot⁹ pulſati
lis: vt tẽperet ſuã ꝯplexionẽ attrahẽdo aerẽ ꝛ expellẽdo ex-
terius. Et cãe itriſece ſũt mala ꝯplexio aut vt ſit in eo aut in
mẽbris ſibi colligatis ꝛ aliqñ erit ꝯplexio cordis nõ mãlis ſi
cut i febre ethica. ꝛ qñꝫ mãlis qñ recipit ſãguis q ẽ in eo ali
quã pmutationẽ. Sꝫ apa nõ põt tolerare in ſui ſuba: eo q
pus ifirmus deficit. Et medici dicũt q põt gñari in ipſi⁹ pã
niculo: ꝛ ſi medic⁹ accelerat curã ipſi⁹ põt curari ꝛ ſi nõ mo
rit. Et dicit G. q cor ſuſtinet egritudinẽ materialẽ. vꝫ. quã
dã hũiditatẽ aquoſaꝫ que gñat in ipſius pãniculo: a qua ꝓ
uenit egritudo que vocat ronol. ꝛ ſonat liquefactio toti⁹ cor
poris. Et aliqñ naſcunt ſuper pãniculo eminẽtie dure ꝛ vlr
dico q nõ eſt ipoſſibile vt ſuper ipſuꝫ nõ adueniat ois mala
ꝯplexio: excepto vt nõ ſit cũ apate: aut nõ vltimet: q: qñ vltia
bit aut ſupfluꝝ fiet ſyncopis aut ſimile. Et ſyncopis ẽ reuo
catio ſubita caloris naturalis ab oib⁹ ptib⁹ corporis ad cor
ita q mẽbra regi nõ pñt: ꝛ h accidit aut pp paucitatẽ caloris
aut pp ipſius nimiã diſſolutionẽ: ꝛ pp alias cãs. Et mẽbra
q̃ ledunt ꝓpter ipſius cõicantiã ſunt mẽbra principalia. Et
membꝝ qd marie cũ eo cõicat eſt os ſtõi: ꝛ ꝓpterea noiat ſe
gnãdi: q: cor nominat ſlegat: ꝛ ꝓpter h ſegnãdi dicit paruũ
cor. Et accidit ſyncopis ꝓpter doloreꝫ ſtõi pluries: ꝛ accñtia
virtutũ pulſatiliũ ꝛ cãe illoꝝ: ꝛ qd põt ꝯphendi ab eis meli
us eſt narrare in libro ſignoꝝ ꝛ ibi dicam.

¶ Cap. xxvi. Qd eſt de qbuſdã accñtibus ſplenis.

Am diximus q mẽbra q̃ ſuiũt epi ſũt ſacc⁹ fellis
ſplen: ꝛ veſica: ꝛ renes. Et iã dixim⁹ accidentia q̃
veniũt ꝓpter priuationeꝫ fellis opatiõis qñ dixi
mus accñtia epis: ꝛ locuti ſuim⁹ de ſplene: ꝛ ad
huc dicemus de eodeꝫ. Qñ corrũpit operatio ṽtutis attra-
ctiue ſplenis: tũc diffundit colã nigra cũ ſãguine: ꝛ aliqñ ex
pellit ipſaꝫ nã ad cutiꝫ: ꝛ fit morphea nigra: ꝛ vlr ꝓpter hoc
accñs fiunt oẽs egritudĩes melice. Et qñ dñat ſupflue ipſi⁹
ṽtus expulſiua: tũc ifirmat ſtõacus: ita q aliqñ ob h accidit
fluxus melãcholicus. ꝛ ſpleni adueniũt oẽs ſpecies egritudĩ
nis ꝯplexionalis officialis ꝛ cõis ſicut i apatibus. Et ppea
q: cibus ex q̃ nutrit iſtud membꝝ eſt groſſus: ꝛ vt plurimuꝫ
egritudines que in eo fiunt ſunt groſſe ſubſtantie.

¶ Ca. xxvij. qd ẽ d accñtibus ſupueniẽtib⁹ ṽtutibus renũ

Enes habent qnqꝫ ṽtutes ſicut alia mẽbra: ꝛ qñ
priuat ṽtus diſcretiua q̃ ẽ in renib⁹: aut digeſti-
ua: aut retentiua: tũc fundit ſanguis i vrina ppea
q: aquoſitas ſanguinea q̃ mittit eis ab ẽpe vt nu
triant: tũc ab eis imutari nõ põt. Et qñ priuat coꝝ virtus at
tractiua tũc fit hydrops hypoſarca. ſicut dictũ ẽ. Et quãdo
augm̃tabit multũ tũc fiet flux⁹ vrie cũ forti ſiti: ꝛ h egritudo
dicit diabetica. Et qñ dñante ṽtute attractiua debilitat re-
tentiua ꝛ digeſtiua coꝝ oino: ꝛ ppea in hac egritudie erit vri
na nõ cocta. Et cã hui⁹ accñtis ẽ iteꝝ pp malã ꝯplõnẽ aut
egritudinem officialẽ aut cõem: ꝛ ꝯueniens eſt appropriare
hãc egritudineꝫ male ꝯplõni calide ꝓpterea q: tractatio fit
ꝓpter calidũ. Et nõ eſt impoſſibile attractiuã augmẽtari ꝓ-
pter debilitatẽ retentiue: q eſt q: qñ debilitat retentiua non
nutriunt renes ab aquoſitate ꝯuenienter pp paucã moram
quã hꝫ aq̃ſitas: ꝛ tũc conat virtus attractiua ad trahenduꝫ
pluſq̃ꝫ ꝯueniens ſit: ꝛ ob hoc accidit q vrina paꝝ manet in
veſica q̃ꝫuis nõ ſit plena. Uirtus expulſiua impedit in his
mẽbris pp oppilationẽ que fit in his ex corpib⁹ lapideis ge
neratis i hũiditatibus groſſis cũ calore deſiccatiuo ꝛ recipit
duritiem ſicut lateres terra. Et maior ps iſtoꝝ fit in ſuba re
num: ꝛ nõ in ꝯcauitate: ꝛ hec egritudo nominat halcac.

¶ Ca. xxviij. Qd eſt de accidẽtib⁹ ipedientib⁹ opa veſice.

Irtus expulſiua ipedit in veſica pp opilõnẽ que
fit in ea: ſicut ex apate: aut hũiditate groſſa: aut a
ſanguie coagulato: aut a lapide ꝛ tũc ꝯſtringitur
vrina: ꝛ aliqñ ꝯſtrigit vrina pp ipedimẽtũ ṽtutis
expulſiue: ꝛ aliqñ fluit vrina pp dñationẽ ṽtutis expulſiue:
ꝛ h accidit pp vlcerationẽ ipſius veſice q̃ fit ꝓpter qualitatẽ
mordicatiuã q̃ eſt in ipſa vrina: ꝛ aliqñ accidit q vrina exit
ſine volũtate ꝛ ſine dolore: ꝛ hoc accidit qñ paralyticat muſ
culus q ẽ in collo veſice. Et de h loquemur quãdo narrabi
mus accñtia q̃ accidũt virtuti voluntarie mobili. Et maior
ps accñtiũ q̃ adueniũt iſtis duob⁹ mẽbris deuenit vltio ad
vlcerationẽ: ꝛ i pncipio. ſui aduẽtus noiat ſcabies que fit pp
malã ꝯplõnẽ mãlem ꝓpter malos hũores q ſpargunt ad ip
ſam. Et dꝫ h accidere ei eo q eſt via ꝛ receptaculum ſuper-
fluitatum corporis ꝛ hypoſtaſis ipſius.

¶ Cap. xxix. Qd eſt de accñtibus ſuperuenientibus mem-
bris generatiois ſicut teſticulis virge: ꝛ vulue.

Uãdo virtus digeſtiua priuat i teſticulis aut di-
minuit: tũc nõ faciũt ſperma aptũ ad gñationeꝫ:
ꝛ hoc accidit ab vna ſpecieꝝ male complexiõis.
Q: qñ dominat multũ in calore ꝛ ſiccitate tũc ꝯburit ſpma
Et ſimiliter ſi dñat i friditate ꝛ ſiccitate aut hũiditate per ſe:
aut in fritate p ſe: nõ decogt ſperma: ſꝫ remãet ſubtile aqueũ
Et quedã ex iſtis ꝯplexionib⁹ ſunt tales a pricipio gñatiõis
ꝛ nõ recipiũt conceptionẽ: ꝛ quedã ſunt p accñs ꝛ corrigunt
Et qñqꝫ puant opatiões iſtoꝝ mẽbroꝝ pp apata aut iciſio-
nẽ ſuſpẽſorioꝝ ſuoꝝ: aut ꝓpter malitiaꝫ que in eis ſupuenit
in menſura: aut in paſſiõe ſicut ẽ in hermioſis. Et h accidit ꝓ
pter largitateꝫ neruoꝝ ad quos ſuſpenſi ſunt teſticuli ꝓpter
humiditatem ſuperfluam ꝛ relaxantur illi nerui: ꝛ deſcen-
dunt inteſtina ad burſam teſtium. Et põt eſſe vt deſcẽdat ad

burſam ventoſitas aut aquoſitas. Et aliqñ accidit hec egri-
tudo ꝓpter rupturã que aduenit huic foramini. et hec eſt ỽ
terior. ꝛ multe alie maneries iueniunt̃ i libris practicorum.
Sȝ v̾tus expulſiua ꝑuat̃ i virga ꝓpter oppilationeȝ ſuorum
meatuũ aut ꝓpter debilitateȝ aut laſſitateȝ aut q: accidit in
eius forma mala figura qñ induratur. ꝛ h̄ accidit qñ leſa eſt
chorda que ſuſtentat erectioneȝ ipſiꝰ aut pp multã ſiccitateȝ
aut q: igroſſata eſt ex ap̄ate ſimili lapidi. ¶ Qm̃ vulua fuit
creata pp generationeȝ: ꝛ q: eſt via ſupfluitatũ ſc̄dc digõniſ
iõ accñtia que huic membro aduenĩũt iſtis opationibꝰ ada
ptant̃. Et in vulua ſunt quatuor v̾tutes. ſ. attractiua: reten-
tiua: digeſtiua. ꝛ expulſiua. ſed loco digeſtiue dȝ poni ꝯſer-
uatiua. ꝛ hoc eſt ꝯueniens. q: ꝓpria v̾tus eſt ꝯſeruatio em-
bryonis. Sȝ opatio virtutis diſcretiue nõ eſt mãifeſta i ip̄a
q: nõ eſt credendũ vt nutriat̃ ex eo qđ colligitur in ipſa. Et
quãuis h̄ cadat magnũ dubiũ. h̄ nõ ſoluet̃. ſed h̄ relinquet
libro de aialibꝰ. Sȝ attractiua ꝛ retentiua ꝛ expulſiua ſunt
manifeſte in ipſa. Et ꝓpterea volumꝰ narrare accñtia q̄ ſu-
ꝑueniunt vnicuiqȝ eaꝝ. Et dicimꝰ ꝙ qñ debilitat̃ vel priua
tur virtus ꝯſeruatiua quã diximꝰ ẽẽ ꝓpriã ſibi v̾tuteȝ. tunc
minuet̃ aut ꝑuabit̃ ꝯceptio. et h̄ accidet aut ꝓpter malã cõ
plexioné materialẽ aut nõ materialẽ. Et que eſt nõ materialꝭ
quedã eſt que eſt a pricipio gñatiõis. et illa noiat̃ ſterilitas
et quedã ẽ que ẽ p accñs. Et qdã dixerũt ꝙ h̄ fit pp diſpo
ſitioné corpoꝝ celeſtiũ. Sȝ h̄ ego nõ video nec affirmo. Sȝ
via qua ledunt iſte male ꝯplõnes ſpma i vulua eſt eadẽ cuȝ
illa qua mala ꝯplexio teſticuloꝝ ledit ſperma in eis: qđ ẽ q:
qñ iſta mẽbra erũt calꝭa ꝛ ſicca: tũc cõburet̃ in eis ſpma: ꝛ qñ
erũt frigida tũc ifrigidabit̃ ꝛ fiet aquoſuȝ curſibile. Et quã
do ipedit̃ virtꝰ retẽtiua matricis aut debilitat̃: tũc erit cã ab
ortiẽdi: Et cã ipedimenti illiꝰ v̾tutis eſt hũiditas lubricati-
ua pro maiori pte. Et qñ debilitat̃ virtus expulſiua illiꝰ ha
bebit difficilẽ partũ: quẽadmodũ ſupfluitas expulſiue ẽ cã
abortiõis. Et qñ v̾tus attractiua diminuit̃ aut priuat̃ i ip̄a
eſt cauſa diminutiõis aut priuatiõis ꝯceptꝰ. Et aliqñ ledun
tur oẽs iſte opatiões in vulua pp ap̄a qđ fit in ea: aut ꝓpter
egritudineȝ q̄ ſuffocatio matricis appellat̃. Et iſta egritudo
nõ ledit ſolũ opatiões matricis: ſȝ ẽt opatiões mẽbroꝝ totiꝰ
corporis: eo ꝙ hec egritudo fit in hoc membro ex hũore ſilĩ
veneno. ꝛ facit fumũ q reſiſtit pp malã ſuã formã calori na-
turali: ſicut faciũt venena. ꝛ fit ab hoc ꝑuatio oĩum opera-
tionũ vite: ꝛ fere cor pulſatiõe priuat̃. Propterea q: h̄ acci-
dens accidit vtplurimũ mulieribꝰ que remote ſunt a coitu:
opatur ad h̄ putrefactio q̄ hoc accidens mouet collecta i eis
ꝛ fit pp corruptioneȝ ſpmatis. ꝓpterea q: illaꝝ ſperma p̄pa
ratũ eſt illi corruptiõi. Et ego dico ꝙ nõ ẽ ipoſſibile vt gene
ret̃ in malis vel alijs corporibꝰ. ꝛ eoꝝ ſuba vnus ẽ humor ſi
milis veneno. ꝛ maxie in h̄ mẽbro. eo ꝙ locꝰ eſt ꝛ receptacu
lũ ſupfluitatũ corpis que p̄parate ſunt recipe corruptionem
ꝛ aliqñ icarcerant̃ ita ꝙ nõ recipiũt conceptioné. ꝛ ſanatio-
neȝ. ꝛ ſi ceciderit ad manus pfecti medici recipiet ſanationẽ
Et huic mẽbro accidũt egritudines poſitiõis. ita ꝙ priuant̃
ab eo oẽs ſue opatiões. q: paralyticat̃ aut egredit̃ de loco
ſuo ꝛ ſuſpendit̃. ꝛ aliqñ eſt cã iſtius egritudĩs ſaltus. aut p-
cuſſio ꝛ aliqñ eſt hũiditas lubricatiua. Et ex rebus que reſi
ſtunt matricis nature vt nõ cõcipiat eſt egritudo nominata
mola. ꝛ iſta egritudo fit ꝓpter defectũ virtutis informatiue
in ſpermate. ꝛ hoc accidit aut ꝓpter corruptionẽ mẽbri. aut
ꝓpter corruptionẽ materie. Et tunc gñatur i vulua quoddã
fruſtũ ſimile fruſto carnis. ꝛ vẽter mulieris ſimulat̃ ventri p̄
gnantis donec abortit. ꝛ aliquãdo accidit vt natura ipſam
digerat ꝛ ꝯuertat ipſaȝ in hũiditateȝ aut ventoſitatẽ. Sȝ ac
cidẽtia que aduenĩũt ſanguini menſtruo ſunt eadeȝ accñtia
que accidũt digõni venaꝝ. ꝛ ꝓpea ſupfluitas fluxꝰ ſanguis
fit ꝓpter vnã duaꝝ reꝝ. aut ꝓpter debilitateȝ virtutis reten
tiue in venis. aut ꝓpter augmentũ expulſiue. aut ꝓpter ãbo
ſimul. Sȝ defectus virtutis retentiue ꝑuenit ab vna ex ſpe-
ciebus malis ꝯplonis. et augmentum virtutis expulſiue fit
aut ꝓpter mordicationeȝ hũoꝝ aut ꝓpter quãtitateȝ eorum

Et cauſe ꝯſtrictiõis ſanguinis ſunt oppoſite cauſis ſupradi
ctis ſaluo ꝙ ex rebus vna que debilitat virtutem expulſiuã
aut ipſam priuat ſunt oppilatiões que fiunt in venis ꝓpter
groſſitieȝ ſanguinis: aut ꝓpter ſuã viſcoſitatẽ. Et tempus na
turalis purgatiõis menſtrui breue eſt vnius diei. et longum
eſt ſeptem dieꝝ. Et tempus breue iterpollationis menſtrua-
lis eſt viginti dieꝝ. longum eſt triginta dierum.

¶ Cap. xxx. Qđ eſt de expulſiua pluriũ membrorum.

T aliquando adueniunt accñtia virtutis expul
ſiue vni membro ſolum ꝛ aliquando toti corpo-
ri. ꝛ que adueniunt toti corpori ſunt ſicut tremor
rigor. ꝛ alices ꝛ ſimilia. Et accidentia que adue-
niunt vni membro ſoli ſunt ſicut tuſſis pulmoni: ꝛ ſternuta-
tio cerebro. et oſcitatiões ori. et ructus et ſingultꝰ ſtõ. ¶ Et
nos narrabimus cauſam vniuſcuiuſqȝ iſtoꝝ. et nos nõ ap-
propriamꝰ hec accñtia anime nutritiue niſi propterea quot
nõ ſunt voluntaria. quãuis voluntas habeat in aliqbus ea
rum aliquam inuentioné. ¶ Et dicimus ꝙ tremor et rigor
ſunt motus virtutis expulſiue in muſculo pp expulſionem
hũoris ledentis caliditate ſua vel frigiditate. Et ꝙ ita ſit no
bis oſtẽdit̃. q: tales tremores adueniũt corpori ꝓpter res ex
trinſecas ſicut ſi ſubito ſup corpꝰ ſpargat̃ aqua calidiſſima
q: ex hac ꝑuenit rigor. Et aliqñ accidit horripl'ō aut tremor
et hoc accidit pp aerem frigidũ et aquã frigidã. et cum iſte
cauſe erunt debiles tunc fiet rigor. et in maiori parte tunc ac
cidit in febribus. et quando erunt fortes tunc accidet tremor
et tamen nõ poteſt fieri tremor niſi precedat rigor. et maxime
qui fiunt propter hu. calidos in febribus. Sed qui fit ex hu
moribꝰ frigidis flãticis aliquãdo accidit ſicut dicit: tremor
abſqȝ putredine. et h̄ accidit ſolum i ſpeciebus vitrei flatis.
Et medici dicũt ꝙ ille qui fit ab hu. calidis eſt fortior. quia
hu. eſt magis mordicatiuus. et q fit a frigore eſt minus mor
dicatiuus. Et nos videmꝰ q: fit ꝯtrium huiꝰ i rebꝰ extriſecis
q: aer fridus dat hoc accñs vehemẽter. ꝛ aer calꝭs nihil. Sȝ
horripillationeȝ bene facit. ꝓpterea dicit̃ q fortis tremoris
cã ẽ ꝯcl'ō caloris nãlis i ptibus itrinſecis: ꝛ ifrigidatio mem
brorũ exteriorum q: tũc mouet̃ natura ad expellendũ illud
quod eſt ſuum contrarium ſiue calidũ ſiue frigidum: ſed fri
gidum eſt plus contrarium. Sed tremor qui fit i hora mor
tis eſt motus virtutis expulſiue ꝓpter ipotentiã ſuſtentandi
mẽbra: ꝛ ꝓpterea extinguit̃ calor itrinſecus ꝛ ex toto reſoluit̃
ꝛ aſſimilatur ille motus motui q non habet pricipiũ nec fi-
nem nec cãm ſed ſolũ defectũ. ſicut videt̃ i motu flãme can-
dele: ꝛ i caſu folioꝝ arboꝝ ꝓpter conſumptionẽ. Et ꝓpea qñ
aduenit aliqđ nãe ab extriſeco qđ ſis mortifeꝝ ipſa expellit
tunc corporis ſupfluitates propter terrorẽ ſicut accidit illis
qui decapitantur. Sed tuſſis eſt motus virtutis expulſiue i
pulmone propter expulſionem rerum que ledunt inſtrumẽ-
ta anhelitus cum aere qui egreditur ſecum ꝛ propter adiu-
torium pectoris. Et ob hoc patet ꝙ virtus voluntaria ha-
beat aliquam inuentionem in hac re: quamuis natura ipſa
violentiam inferat. Et effi. cauſa tuſſis eſt vna ex ſpeciebus
complexionis male materialis vel non materialis. Sȝ ma-
terialis fit propter hu. qui ſtillat a cerebro ſicut accidit a reu
matibus aut a re que prouenit a pectore ad pulmonem: aut
a ſpondilibus ſicut propter apoſtemata que ſunt in ipſo pe
ctore: aut propter rem que generatur in ipſo pulmone. ſicut
apoſtemata aut vlcerationes aut propter ſanguinem q egre
ditur ab eo ꝛ erit ſanguis ab eo propter venam fixam in eo.
Et hoc eſt periculoſum: ꝛ aliquando erit ſanguis a pulmo-
ne per viam reſudationis. eo ꝙ iſtud membrũ eſt vaporoſũ
ꝛ aliquando currit ſanguis ad pulmonem a paritibus pec
toris. Et medici dixerunt ꝙ cuidam homini accidit fortiſſi
ma tuſſis. ꝛ cum tuſſi proiecit vnum lapidem. ꝛ incontinen
ti fuit inde liberatus. Et adhuc dicunt quot eſt vna ſpecies
tuſſis que fit propter mucillagines que naſcunt̃ in pulmo-
ne. Et aliquando res extrinſece mouent tuſſim ſicut pul-
uis ꝛ fumus. ꝛ lana ſpinarum que dicitur lana canina ha-
licalcabus. Et etiã complexiones non materiales mouent

ꝭ accidens. Saluo ꝙ v̓tus expulſiua nō ē nata laboꝛare ꝓ
illis ſicut pꝛo mālibus. ſed mouetur hoc motu per accidens
¶ Et ꝓpterea qꝛ illud qꝺ queritur a pulmone ē vt moueã
tur ad expellēdū illud qꝺ ipſi nocet: ꝯceſſa fuit ei a natura
bona virtus ſentiendi. Et qñ ſentit rem ledentē tangēdo ipꝫ
tunc moueṫ virtus expulſiua q̄ eſt i illo. Et ſicut moueṫ pul
mo adhoc pp ꝯplexionē materialē: ſic etiā moueṫ pp cōple-
xionē nō materialeꝫ: qꝛ non hꝫ a ſui natura facere niſi hoc:
qꝛ res q̄ fiūt a natura fiunt duobus modis. aut neceſſitate:
aut iuuamēto. Sꝫ accidit tñ raro vt hoc accidens fiat a re
bus extrinſecis q̄ non ſequūtur viā nature ſicut dictū eſt: ꝙ
vnus homo habebat foꝛtiſſimā tuſſim: ⁊ vnꝰ medicꝰ ex ex-
perimentalibꝰ p̄cepit ei vt clauderet os: ⁊ incōtinenti fuit li
beratus: ⁊ in alio p̄cepit vt ſtringereṫ collū: ⁊ fecit ⁊ liberatꝰ
fuit. Et qñqꝫ accidit tuſſis pp ꝯpꝛeſſioneꝫ que fit pulmoni
ab alijs mēbꝛis: ſicut fit in apoſtemate epatis aut pp nimiā
vel ſupfluā ſatietateꝫ. ¶ Et ſternutatio eſt motus virtutis
expulſiue in cerebꝛo pp mūdificationeꝫ ſupfluitatū q̄ fiunt
in eo. pp hoc aliqñ mūdificanṫ ſupfluitates coꝛpoꝛis ⁊ pec-
toꝛis ⁊ pulmonis. ⁊ aliquādo ex ſternutatiōe expellunṫ aliq̄
ex ſupfluitatibꝰ que ſunt in oꝛe ſtomaci. ⁊ ꝓpterea foꝛtis ſter
nutatio aliqñ mouet vomitū: ⁊ hūc motū aliqñ facit virtus
expulſiua qñ humoꝛ ſui qualitate moꝛdet meatus nariū. pp
hoc res appoſite naribꝰ acute ꝓuocāt ſternutationē. ¶ Et
ſi tu q̄reres. ſi hec ſupfluitas ꝓuenit a cellulis cerebꝛi ad na
res ⁊ mouet ſternutationē. Rñdemꝰ qꝛ ꝭ raro ꝯtingere pōt
Et fructus pp expulſionē fit ventoſitatis q̄ eſt i ſtō a v̓tute ex
pulſiua. ¶ Et alices fiūt pp motū v̓tutis expulſiue i mēbꝛiſ
pꝛopter expulſionem ſuperfluitatis fumoſe q̄ eſt in mēbꝛis
Silr oſcitatio ē extēſio muſculoꝝ mādibulaꝝ pp expulſionē
ſupfluitatū fumoſaꝝ. ¶ Iſta ſunt accidentia q̄ ſupueniunt
opationibꝰ v̓tutis nutritiue ⁊ illis q̄ appꝛopꝛianṫ ei.

¶ Ca. xxxi. Qꝺ ē ꝺ accidētibꝰ ſupuenietibꝰ v̓tuti ſenſibili.

Einde volumus narrare accñtia q̄ ſupueniūt vir
tuti ſenſibili. ¶ Et a ſimpliciori icipiemus vt a
virtute ſenſibili. ¶ Et dicimus ꝙ quāuis v̓tus
ſenſibilis pꝛinceps cōis ſenſibilitatis ſit in coꝛde
vt dictū eſt: nō tñ cōpleṫ eius opatio māifeſte niſi in cerebꝛo
nucha ⁊ neruo. Et ꝓpterea hec mēbꝛa q̄ dicta ſunt: ſunt frigi
de cōplōnis ⁊ hūide ſubeꝛ ⁊ ſunt paſſibilia. nec eſt eoꝝ dña-
tio ſicut dñatio cordis fit vt maioꝛ ps accñtiū q̄ ſupueniunt
opationibus ſenſibilibꝰ ſunt a parte cerebꝛi nuche ⁊ nerui
¶ Sꝫ coꝛdi nō pōt accidere egritudo pp quā ꝓueniat pꝛi-
uatio haꝝ virtutū eo ꝙ moꝛs antecedit: quāuis non ſit ipoſ
ſibile vt accidat ipſis a coꝛde aliqua debilitas ⁊ diminutio.
⁊ aſcendit hoc ꝙ ſi incidaṫ vna ex magnis arterijs alicui ex
membꝛis diminuiṫ ſenſibilitas illius membꝛi. Et adhuc vi
demus ꝙ pꝛiuaṫ ſenſus ⁊ motꝰ qñ ſyncopiꝫat ⁊ etiā fit ma
gnus tremoꝛ qñ homo multū timet. Et nos nō facimus de
mōſtrationeꝫ iſtius ſicut facit. G. de inciſione nerui quāuis
declaratū ſit ꝙ coꝛ habet īuentioneꝫ in opationibꝰ haꝝ vir
tutū. ¶ Et adducimus ꝓbationeꝫ a loco eſſendi ⁊ nō eſſen
di ꝓ melioꝛatiōe ꝓbatiōis. ⁊ qꝛ ita eſt dixerūt medici ꝙ cau
ſe aduentus accidentiū ſup has virtutes dicūt ꝙ ſunt a ce-
rebꝛo. nucha ⁊ neruo. Et tñ cū tu curas iſta mēbꝛa caue ne
obliuiſcaris curā coꝛdis. ſicut dictū eſt i libꝛo ſanitatis. De
inde volumus narrare accidentia q̄ accidūt ſenſui tactus. ⁊
poſtea dabimus eoꝝ cauſas. Et dicimus ꝙ hec virtuꝫ ē de
genere virtutū paſſiuaꝝ qꝛ illa patiṫ a quatuoꝛ qualitatibꝰ
q̄ dominanṫ in ea. Ipſius accidentia tot ſunt quot ſunt ac-
cidentia aliaꝝ virtutum. hoc eſt qꝛ coꝛrūpiṫ penitus ſicut in
mēbꝛo paralytico. aut diminuiṫ ſicut in ſtupoꝛe. aut pmuta
tur in malā qualitateꝫ ſicut eſt in ſenſu doloꝛis. ¶ Sꝫ p̓ua
tio ſenſus in toto coꝛpoꝛe eſt moꝛs de neceſſitate. ſꝫ pꝛiuatio
in vno mēbꝛo ⁊ diminutio i toto coꝛpoꝛe poſſibilis ē. ¶ Et
cauſe q̄ faciunt hec accñtia ſunt de neceſſitate mala com-
plexio materialis et nō materialis. et mala complexio que
ipſa facit eſt in cerebꝛo. nucha. aut neruo. Et eſt pſcrutandū
ſi hec accñtia fiūt ab octo ſpēbus male ꝯplōnis. aut a parte
eaꝝ. Et dicimus ꝙ q̄dam iſtoꝝ mēbꝛoꝝ ſunt fria ⁊ ſicca. ſi-
cut nerui. ⁊ q̄dā frida ⁊ humida. ſicut cerebꝛū ⁊ nucha. ⁊ qꝛ
ita eſt: iſta membꝛa patiunṫ a frigiditate. aut a frigiditate et
humiditate vt plus. ⁊ pꝛopterea ſunt cauſe iſtoꝝ accidentiū
iſte due res. Sꝫ ꝙ mala ꝯplō calida hoc faciat nō eſt ipoſſi
bile. qꝛ iā declaratū eſt ꝙ opatio alicuiꝰ mēbꝛi nō cōpletur
niſi ꝑ caloꝛeꝫ menſuratū ⁊ temperatum ⁊ nō eſt dꝛia ex qua
qualitate exeat tempantia. ⁊ ſi accidit eſt de raro ꝯtingenti-
bus. Nec etiā eſt ipoſſibile vt hoc accidat pp ſiccitateꝫ. quia
nos videmus decrepitos q valde paꝝ ſentiunt. ſed ſi ꝓue-
nit a ſiccitate remotum eſt vt fiat ſubito. Et poſtq̄ꝫ qualitas
frigida inquantū eſt frida eſt cauſa hoꝝ accñtium ꝓ maioꝛi
pte exñte ꝯiuncta cū hūiditate aut nō ꝯiuncta quāuis hūi-
ditas ſi p̄parata ad hoc agendū eo ꝙ facit relaxationeꝫ. ꝓ-
pterea qñ eſt cōpoſita cū calitate remotū eſt vt fiat hoc acci
dens. ſed nō dicimus ꝙ ipoſſibile. ſed difficile eſt inuenire
ꝯplōnem mālem ſolū humidā niſi ſit ꝯiuncta cuꝫ caliditate
aut frigiditate qꝛ qꝺ facit hoc nō eſt niſi humoꝛ extra nām.
Et humoꝛ nō eſt niſi aut frigidus ⁊ hu. aut frigidus ⁊ ſic.
aut calidus ⁊ humidus vel calidus ⁊ ſic. Et poſtq̄ꝫ dictum
eſt que ſpēs ꝯplōnis ꝓ maioꝛi parte eſt cā huiuſmōi accidē
tis dicendū eſt quomō accidūt ſup has opatiōes. Et dici-
mus ꝙ hec mala cōplexio qñ fit i cerebꝛo ſeqtur ex ea dimi
nutio ſenſibilitatis in toto coꝛpoꝛe. Sꝫ qñ fit in cerebꝛo fit
in ipſo pꝛimo ⁊ ſubſtātialiter aut fit pp cōmunicationē quā
hꝫ cū oꝛe ſtomaci. et qñ fit in vno latere cerebꝛi. fit in latere
coꝛpoꝛis ꝭ accñs. Et ſilr quādo generaṫ aliqs malus hūoꝛ
dominās in aliquo neruo. tunc pꝛiuaṫ aut diminuiṫ ſenſus
illius membꝛi cuiꝰ ꝓpꝛius eſt ille neruus. Et humoꝛ q pōt ge
nerare neruo illud facit ꝭ duobꝰ mōis. vno fit ab humoꝛe a
quo nutriṫ neruus ipſe ⁊ tandē paulatiꝫ nutrieṫ donec acq
ret malignā ꝯplōnē. Alio mō vt nō ſit humoꝛ in neruo: ſed i
fuſus in humoꝛe ipſum circūdāte. Et aliquādo accidit hoc
accñs neruo pfoꝛato pp oppilationē. ⁊ oppilatio fit aut pp
apoſtema: aut pp hu. groſſum aut pp cōpꝛeſſionē. Et q̄uis
hec egritudo ſit moꝛbus officialis: tamen etiā eſt conſimilis
quia poſt apoſtema ⁊ groſſitiem humoꝛum: ⁊ cōpꝛeſſionem
ſeqtur mala ꝯplō. ⁊ qñ iſte cauſe foꝛtificanṫ erunt cāe pꝛiua
tionis ſenſus in vno membꝛo aut in pluribꝰ aut in toto coꝛ-
poꝛe: ⁊ cum cauſe iſte ſunt debiles ſunt cauſe diminutionis
ſenſus. ¶ Sed quando permutantur ad malum hoc eſt
vt ſit mala ſenſibilitas que nominatur doloꝛ pꝛouenit a ma
la compſone calida aut frigida materiali: aut non materia
li. Et doloꝛ fit qñ nō dñatur hec mala ꝯplexio ſup totū mē-
bꝛū. ⁊ illa cōplexio nominaṫ a medicis mala cōplexio diuer
ſa. Sed qñ dominaṫ ſup membꝛū totum mala cōplexio. tūc
non ſentit ipſam. aut ſentit ſtupide. Et cauſa huius quare
membꝛum non ſentit ipſam aut ſentit ſtupide. non eſt niſi ꝓ
pter complexionē ſuā naturalē. Et quando ſiet in parte ipſi
us mala cōplexio extra naturā ſentit ipſam per remediū bo
ne cōplexionis. Et quando bona complexio erit pmutata
tota: tūc non ſentiet doloꝛē: qꝛ nō erit cū eo cā ſentiens. ⁊ erit
membꝛū ſicut moꝛtuū. ¶ Et quelibet qualitatū paſſiuaruꝫ
peteſt dare accidens hoc mēbꝛo. pꝛopterea quia iſte qualita
tes pꝛo maioꝛi parte habēt plus pati q̄ꝫ agere. ſicut calidi-
tas ⁊ frigiditas plus habent agere q̄ꝫ pati. ¶ Et ſolutio cō
tinuitatis nō eſt cā doloꝛis ſicut dicit. G. ſed ſolutio conti-
nuitatis eſt cā cōplexionis q̄ facit doloꝛeꝫ. qꝺ ē. qꝛ ſolutio
continuitatis eſt cum malo motu. ⁊ conueniens ē vt talem
motum ſequatur mala cōplexio. Nec ſunt etiā cauſe dolo-
ris due res ſimul. vꝫ ſolutio continuitatis ⁊ caliditas ⁊ fri-
giditas ſicut dicit errās Auicēna. qꝺ eſt. qꝛ declaratum eſt
iam in libꝛo de anima. ꝙ iſte ſenſus ſentit pꝛimo inter ſen-
ſus oēs. ſ. quatuoꝛ qualitates ꝭ ē ca. frigidū. ſic. ⁊ hu. ergo
doloꝛes nō ſiēt nec ſentienṫ ab eo ſenſu niſi qñ multum ſupa
bunt ſua pꝛopꝛia ſenſata: ſicut accidit alijs ſenſibus. Simi-
liter qꝛ oculus nō dolet niſi pp ſuperfluitatem coloꝛum qñ
exeunt viam temperatam vel mediam. ⁊ ſic lingua cum ſa-
poꝛibus, auditus cum ſonis. ⁊ odoꝛatus cū odoꝛibus. Et ſi

accideret huic ſenſui tactus dolor ꝑpter ſolutionem continuitatis tunc eſſet ſuuꝫ ꝓprium ſenſatuꝫ ſubſtantialiter ſolutio ꝯtinuitatis ſolũ. Et ſicut oculus dolet ꝑpter ſuperfluitateꝫ color: ꝑpterea q: ſuũ ſenſatũ eſt de genere colorũ ⁊ non res que ſit ꝯ̃ria colori. Sed ſolutio ꝯtinuitatis ē ꝑpter quã accidũt qualitates ſupflue. ⁊ aĩa ſenſibilis non eſt niſi ad q̃litates. Et. G. etiã hoc ꝯfitetur quando dicit ꝙ vola man⁹ non fuit facta in fine tẽperãtie. niſi ad apprehendendũ ꝯ̃ria Et ad hoc apparet ꝙ ſuperfluitas ꝯ̃rioꝝ eſt cauſa doloris q fit in ſenſu eo ꝙ paꝝ ⁊ multũ de neceſſitate ſunt ſub eodem genere. Et delectatio que eſt ꝯ̃ria dolori nõ eſt niſi cõprehẽſio ſenſati tẽperati et ſimiliuꝫ ſicut delectat̃ ſenſus tactus ex aqua calida. ⁊ viſus ex colorib⁹ viridibus: et guſtus ex ſaporibus dulcibus. ⁊ auditus ex amenis vocibus. ⁊ odoratus ex odoribus aromaticis. ⁊ quaſdã delectationes p̃cedit moleſtatio. ⁊ ille ſunt delectabiles nãe: et quedã ſunt abſq; moleſtatiõe p̃cedente. Doloꝝ quidam fiunt in toto corpore: et quidã fiunt in vno mẽbro: ſicut dolores qui fiunt in ſtõ vel epate: vel capite. vel ineſtinis. Et nos loquemur de manifeſtioribus et dicemus eorum cauſas. Et dicimus ꝙ dolores q fiunt in capite qui noiantur in arabico ſoda cauſe eorum ſunt abſq; dubio aut ex mala ꝯplõne calida eorum aut frigida: ſunt aut materiales aut nõ materiales: et hec mala complexio põt fieri ꝑmo in ſubſtantia cerebri. et aliqñ fit ꝓpter cõmunicationẽ alterius membri ſicut propter ſtomachum. Et hoꝝ qdã ſunt q perſeuerãt lõgo tẽpore ſicut dolor oui. ⁊ fiunt paroxiſmali: et hoc fit ꝑpter malos hu. q generantur in cerebro ſucceſſiue: ⁊ ſic ꝑmutatur ſua complexio ad malũ ad generandũ hunc humoreꝫ ſemper: ⁊ per eandem viã currunt oẽſ egritudies chronice: q: ille permutant ꝯplõnem in membris: et acqrunt diſpõnem: generandi malos hu. Unde eaꝝ curatio ē difficilis aut impoſſibilis ſicut eſt dolor emigranee. Et materia ex qua fiunt alique huiuſmõi egritudinis ſpecies. aliqñ eſt in ſanguine arteriali. et conuenit hoc. q: curatur egritudo qñ inciditur arteria. Et hec egritudo fit ꝑpter duas malas comlõpnes. vꝫ calam et frigidã. ſed nõ eſt mãlis. q: illa q̃ nõ eſt mãlis lõgo tẽpore durat. Et mẽbra ꝯſueta doloroſa ſunt iteſtina ⁊ ſtomachus. et hoc accidit ꝑpter digõnem que eſt in eis manifeſta multũ q: errant ſepe. Et cauſe q̃ faciunt dolorem in ipſis aut ſunt cibi vẽtoſi aut humores groſſi aut melancholici. et dolor qui prouenit ab eis ē multũ fortis et chronicus. et aliquãdo fiũt dolores fortes ꝑpter humoreꝫ cholericũ. Sed humores a qbus procedunt dolores chronici iteſtinis ſunt aut humores groſſi frigidi. ſicut flegma vitreum: et eorum ſimiles ⁊ hu. calidi. Sꝫ dolores qui ꝯtinent totũ corpus ſunt illi qui dicunt̃ laboreſ ⁊ ſunt triũ ſpẽrum ꝭm medicos: vnus dicitur vlceratiuus: alter extenſiuus: ⁊ alter apoſtemoſus. Et quidam iſtorum fiunt a rebus intrinſecis: ⁊ qdam ab extrinſecis ⁊ vlceratiuis fit penitus ꝑpter humores. ⁊ q fit propter multum motum fit ꝓpterea q: diſſoluuntur ex corpore hũiditates ꝑpter ipm motũ: ⁊ illud accidit ꝑpter cauſam humoris materialis: q ē in corpore male qualitatis. Sꝫ alie due ſpẽs laxitudinis ſũt vna: niſi q: diuerſificantur ꝭm magis ⁊ minus q: quando ſuperfluit dolor extenſiuus fit apoſtemoſus. Et cã que ſimiliter facit hos duos dolores eſt humor aut motus magne laxitudinis. ⁊ ille q fit propter humores fit neceſſario propter multitudinẽ humoꝝ: ſi ſint diſtemperati i qualitate aut non. Et multitudo humoꝝ attribuitur duabus rebus aut vt ſit multitudo per accñs: hoc eſt ꝓpter defectũ virtutis. aut vt ſit multitudo per ſe aut ꝑpter ambo. Et multitudo hũorum quãtitatiua cũ ſanitate virtutis nominatur repletio ꝭꝫ locũ: ⁊ multitudo que eſt cũ vno malorum accidentiũ nominatur repletio ꝭm virtutem: qᷓ eſt q: virtutes impediuntur ꝓ maiori parte ꝑpter quãtitatẽ ⁊ qualitatem. ſed cũ illo impedimento neceſſario ꝯiungit̃ malitia qualitatis: et illi plus approbatur. Et aliqñ fiũt iſti dolores ꝑpter malã ꝯplõneꝫ calidã aut frigidã ſine mã. Et gñaliter accidunt dolores in corpore cauſa a ꝑatum accñtiũ cauſa groſſoꝝ humorũ. Et propterea q: ſenſus q dicitur deſideriũ eſt proprius oris ſtomaci: videnda ſunt accidentia que eidem ſuperueniunt.

Capitulum. xxij. Quod eſt de accidentibus ſuperuenientibus virtuti appetitiue.

Et dicim⁹ ꝙ accñtia ſuperueniũt huic operatiõi ꝭm ꝙ accidũt alijs: aut q: permutatur: aut diminuitur aut corrumpitur. Et accñtia diminutiõis ſunt ſicut accidẽtia corruptionis: ⁊ illud qᷓ corrumpit appetitũ aut diminuit ē de neceſſitate vna ex ſpeciebus male complexionis non materialis aut materialis: que fit primo in membro patiẽte aut per cõmunitatem: quã hꝫ cũ aliquo mẽbro. Et ꝯplexio que fit in membro qualis dicitur opatio iſta eſt calor extra naturã. Sed qdã opinantur ꝙ frigiditas eſt cã magis ꝓpinqua dandi appetitũ q̃ꝫ auferendi: ꝑpterea q: hec operatio que eſt in hoc mẽbro iuuatur et cõplet̃ per frigiditatem ⁊ acetoſitatem que ei tranſmittitur a ſplene. Sꝫ quando hec frigiditas vltimat̃ ē cauſa ꝓuationis iſtius operationis. Nec eſt dicendum ꝙ acetoſitas in quantum eſt frigida adminiculet̃ huic operationi: ſed inq̃ꝫtũ eſt acetoſitas eſt cã ſtimulãs ad bonũ. Et ſilr quando dominabuntur hũiditas ⁊ ſiccitas impedient hanc operationẽ: qᷓ eſt. q: nullũ membꝝ agit ⁊ patit̃ naturaliter niſi ꝑꝑ cõplexionẽ temperatã in quatuor qualitatib⁹. Sꝫ leſio que fit ꝑpter colligãtiã cũ alio mẽbro eſt ſicut mala complõ que ꝓuenit a cerebro ꝓpter neruum colligantem vtrũq;. Et alqñ accidit hoc ꝑpter repletioneꝫ corporis ex multis ſupfluitatibus: ⁊ ꝓpter h̃ non indigent mẽbra cibo: qᷓ eſt. q: appetitus non fit niſi quando diſſoluuntur ex noſtris corporibus res que debent reſtaurari per ſimile: ⁊ non eſt contra. Ga. vt ſit vna cauſa ſenſus iſtius membri ꝙ membra quando carent nutrimento: trahunt ab epate. ⁊ epar ab ore ſtomaci. ⁊ tunc fit deſiderium in os ſtomaci: ⁊ nititur reſtaurare illud quod diſſolutum eſt ab eo ⁊ alijs membris. Et motus attractiõis in ſtomacho per modum appetitus ⁊ ſenſus eſt contrarius motui attractionis qui fit per modũ nutrimenti ſolum: qᷓ eſt q: ille q fit per modum nutrimenti ē attractio oris ſtõaci ab epate. Sed attractio a qua prouenit motus deſiderij in ſtomacho eſt attractio epatis ab ore ſtomaci. Et nos nõ ſumus locuti de hoc. niſi q: vnicuiq; membro neceſſe eſt vt reſtauretur per ſimile. qᷓ ab eo diſſoluitur. ⁊ tamen nullũ ex alijs mẽbris ſentit euacuationem rei que diſſoluitur ab eo. ⁊ ſi ita eſt nullum membrum ſentit euacuationem hanc niſi per hoc mẽbruꝫ. Et eſt eoꝝ ſeruiens in hoc. Aut põt dici ꝙ diſſolutio que fit in pſo quaſi colligata diſſolutiõi aliorum mẽbroꝝ in eo ꝙ eſt membrũ coꝝ: ⁊ ipſa habent trahere ab eo. Sed ꝑpterea q: fortificatur deſideriuꝫ huius mẽbri qñ diſſoluunt̃ a membris humores. ⁊ debilitatur quando non diſſoluuntur: apparet ꝙ hoc ſit: propterea quia inter ipſum ⁊ alia mẽbra ſit ſimilitudo ⁊ ſocietas ſubſtãtialiter: ⁊ nõ per accidens. Et eſt hoc membrũ quaſi ſit ſpecies omnium mẽbrorum: qua ipſa debent ſentire hanc reſolutionem. Sicut nos videmus ꝙ membra ſentiunt per neruum etiam ĩ locis que non ſunt neruoſa: ⁊ ſicut diſcernit lingua cibos conuenientes ab inconuenientibus toti corpori. Et propterea q: ſenſus iſtius membri et deſiderium iſtius eſt ſubſtantie calide ⁊ ſicce. ſicut eſt cibus: vel frigide ⁊ hu. ſicut eſt aqua. fuit neceſſariũ vt venirent accidentia iſtis duabus ſpeciebus. et iam diximus cauſas corruptiõis et diminutionis appetit⁹ calidi ⁊ ſicci. Sed cã corruptiõis appetitus fri. ⁊ hu. fit ꝑꝑ hanc cõplexionem in eo exuberantẽ. propterea dicunt medici ꝙ corruptio appetitus cibi fit per calidum ⁊ ſiccum ſupfluens in membro. Et corruptio appetitus potus eſt per frigidum ⁊ hu. exhuberans in ipſo. ⁊ vniuerſaliter hoc non fit niſi ꝑpter malam complexionẽ frigidã ⁊ hu. aut frigidam ſolum. quia difficile eſt imaginari ꝙ hoc fiat propter malã complexionem ca. ⁊ ſic. Saluo ꝙ opinatur ꝙ ab hoc etiaꝫ venire poſſit in fine febrium ardentium quando appropinquautur morti. Sed corruptio iſtius opationis aut eius exitus a curſu naturali fit ꝑpter qualitatem aut quãtitatem.

Et qđ fit propter quantitateꝫ ſicut appetitus augmentatꝰ
comedendi multum:eſt propter vnā duarꝫ rerꝫ. Aut propte-
rea quia corpus eſt nimis diſſolutū ſicut in cōualeſcētibꝰ q
habent fortiorē app:titū digeſtione. Aut propter frigidita-
tem multā oris ſtomaci:qđ eſt. q: iſte operationes ſm ꝙ di
ctum eſt a medicis iuuanꝭ ⁊ cōplentur frigiditate tēperata:
⁊ quando fortificatur tamen non ſit vltima:quia tunc qui-
dam appetitus falſus fit. Et aliquando accidit vt hec ma-
la complexio ſit non materialis:⁊ aliqñ ē materialis ſicut ꝓ
pter hu. acetoſum aut melācholiā. Et ꝙ fit propter malam
complexionem materialē dicitꝭ caninus appetitus. Sed cā
ſuperfluitatis appetitus fri. ⁊ hu. eſt de neceſſitate propter
malam complexionē ca. ⁊ ſic. materialē vel nō materialem.
Et mālis que facit ħ accñs in hoc mēbro ē cholera aut fleg
ma ſalſum. Et hec mala ꝯplō que fit in hoc mēbro aliquan
do eſt ꝑmo ꝓprie in eo:⁊ aliqñ pp cōitateꝫ alterius membri
ſicut eſt epar ⁊ pulmo ⁊ alia ſicut diximus ſupius ꝙ ſenſus
membroꝝ pp diſſolōnē calī ⁊ ſicci ab eis cā eſt attractionis
eoꝝ:eodem modo accidit in appetitu frigidi ⁊ humidi. Et
debes ſcire ꝙ aliqñ eueniūt mala accñtia virtuti expulſiue
aut attractiue pp priuationem ſenſus membri:qđ eſt. quia
virtus non expellit pro maiori parte niſi quando ſentit rem
ipſam ledentem ſicut accidit inteſtinis:quia quando dimi-
nuitur aut priuatur eorum ſenſibilitas accidit eis vna ſpēs
cholerice. al'. colice. ⁊ ſimiliter qñdo diminuitur aut priua
tur ſenſibilitas oris ſtomaci priuatur virtus attractiua que
eſt in ſtomacho.

¶ Capitulū. xxxiij. Quod eſt de accidentibus ſuperuenien
tibus virtuti motiue voluntarie.

At poſtqꝫ ſumus locuti de accidētibus que ad-
ueniunt ſenſui tactus. Deinceps narrandum eſt
de his q̄ accidunt motui volūtario: ꝓpterea q:
vt plus qñ vnus corrumpitꝭ ⁊ alter corrumpitur
excepto quādo accñs eſt vlē toti corpori. Sed quādo ē par
ticulare in vno mēbro poſſibile ē vt ſtupeſiant aut priuenꝭ
ambo ſimul:⁊ poſſibile eſt vt priuetur vnus ⁊ alter remane
at. Et hec ē ſnīa Gal'. ⁊ hoc conuenit cum eo qđ dictuꝫ eſt
in cauſa ſenſus ⁊ motus:quod ē q: calor cum quo fit ſenſus
non ē idem cum eo cum quo fit motus. et diuerſitas q̄ eſt in
eis non ē niſi menſura tēperantie in vnoquoqꝫ ipſoꝝ caloꝝ
ꝓpria his duabꝰ operationibus. Et ꝓpterea fuit neceſſariū
vt ſit cōplō neruorum motus alia a cōplōne neruoꝝ ſenſus
ꝓpterea q: ipſi nerui habent tēperatum calorē. cum quo fi-
unt iſte operationes. ⁊ ꝓpterea priuatꝭ ſenſus quādo incidit
neruꝰ ſenſus ⁊ remanet motus:⁊ quādo icidit neruus mo-
tus aut percutitꝭ priuatur motus et remanet ſenſus. ⁊ qñ in-
cidunt ambo aut ꝑcutiunt ꝑuantur ambe operationes. Et
quando aduenit hoc accidens toti corpori fit apoplexia et
quādo accidit vni mēbro fit tūc paralyſis. Et tu ſcis per te
ipſū oīa accñtia ex accñtibus accidentium ſupra mēbra mo
tus per ea que p̄ceſſerunt:⁊ ſic accidit qñ ꝑuatur virtus ner
ui vocis. q: tunc priuatꝭ vox. Et quando priuatꝭ virtus dia
fragmatis ſuffocatur homo vlr̄ i omnibus alijs motibꝰ vo
luntarijs:ſicut accidit in motu muſculi veſice aut in muſcu-
lo ani. q: tunc egrediunꝭ ſuperfluitates humide ⁊ ſicce ſine
volūtate. Et ꝓpterea q: tu ſcis ab alio loco loca nerui et col
ligantiā quā habent cū quolibet mēbro tu poteris cogno-
ſcere quando fuerit leſa operatio alicuius membri per quē
neruum fuerit leſa. Et accñtia que veniunt inſtrumētis mo
tus ſunt tribus modis ſimilr̄:aut vt priuentur eoꝝ operatio
nes ſicut in apoplexia aut paralyſi. aut vt diminuan ſicut
in ſtupore et dormitiōe. aut vt opationes ꝑmutentur ad ma
las ſicut i tremore aut ſpaſmo. et nos volumus dare cauſas
vniuſcuiuſqꝫ. Et dicimꝰ ꝙ cauſe diminutiōis motꝰ aut cor
ruptiōis ipſius ſunt ille eedē cauſe cuꝫ cauſis corruptionis
ſenſus. Et debes hoc ſilr̄ ſcire qđ dēm ē ſupius ꝺ cōmunica
tione cordis. et ſilr̄ qđ dictū ē in ſpeciebus male cōplexiōis
q̄ facit hoc accñs ſicut dꝫ hic itelligi. Et ſcias ꝙ tremor eſt
motus cōpoſitus qui fit in membro. eo ꝙ virtus animalis
motiua pugnat cū virtute declinatiua que eſt in mēbro tra
hente membrū ad ſe. propterea fit in his motus contrarius
aliqñ ſuperius quādo fortificatꝭ virtus motiua:et aliquan-
do iferius quādo fortificatur virtus declinatiua. Et cauſa
iſtius accidētis eſt vna ex ſpeciebꝰ male cōplōnis:et vt plus
accidit pp malā ꝯplōneꝫ frigidā ⁊ humi. quia neruus non
dꝫ ledi niſi per iſtas vt plurimū. Et ſpaſmus q dicitꝭ in ara
bico taſueg ē ꝯtractio nerui in ſe ⁊ decurtatio ſue lōgitudis
ꝓpterea ꝙ ꝯtrahitꝭ ⁊ colligitꝭ. Et illud accidēs aduenit mē-
bro ꝓpter duas res ſicut accidit i rebus extrinſecis ⁊ i chor
dis ⁊ i ſimilibus:⁊ iſte due res ſunt aut mala complō calida
domināſ ſupra membrum propter quā colligitꝭ ⁊ ꝯtrahitꝭ ſi
cut chorda in magno eſtu:aut mala ꝯplō hu. materialis q̄
implet neruum ⁊ diſtēdit ipm:⁊ ꝓpterea creſcit latitudo: et
diminuitꝭ longitudo ſm ꝓportioneꝫ extenſionis latitudinis
neceſſario. Et iſta repletio ⁊ diſtenſio que fiunt i membro fi
unt ꝓpterea ꝙ illa humiditas conuertitur in ſubſtantiam
aeream ⁊ ob hoc neruus laborioſe eā continet:ſicut nos vi-
demus in vtre vini bullientis. ⁊ accidit propterea quia par-
tes aeree indigēt maiori capacitate partibꝰ aqueis aut terre
ſtribus:⁊ ob hoc qñ res humide cōuertuntur ad ſiccitatem
tunc nerui colligunꝭ ⁊ ꝯtrahunꝭ ſicut accidit corrigijs que
calefiunt ad ignem:⁊ quādo cōuertunꝭ ad aereitatē. augmē
tatur eoꝝ quantitas. Et ſcias ꝙ hec ē indigentia neceſſaria
ꝓpter ſuperfluā humiditatē que accidit i neruo ad hoc vt
extendatꝭ ⁊ creſcat ſm omnes dimenſiones:non vt cōtrahatꝭ
aut colligatur. Et vtinā ego ſcirē quare extenduntur in lati
tudinem ⁊ non in lōgitudinē. Saluo quia poteſt dici ꝙ ex
tenſiones q̄ fiunt in latitudine vincunt quando fit collectio
extenſionū que fiunt in longitudine:⁊ propterea contrahitꝭ
neruus de neceſſitate. Et. G. non ſentit in hoc niſi contra-
ctionem que eſt decrementum deſcendens verſus terram: ⁊
pluries appellat ipſum diſtenſionem ⁊ maxime contractio-
nem que continet corpus ante ⁊ retro. Et plures medici in-
tendunt ꝙ extenſio ſit oppoſita contractioni. Sed hoc non
accideret niſi propter humiditatem ſolum ⁊ fieret longitu-
do:ſed illis cadet idem dubium quod accidit in diſtenſione
que fit in latitudine ſine in longitudine que eſt ſecundū. G.
cauſa contractionis humide. Et ſcias ꝙ verba medicoruꝫ
in hoc accidēte vniuerſaliter ſunt propinquiora vt ſint v̇ba
muſicorū q̄ꝫ vt ſint demonſtratiua. Et ſi deo placuerit ego
faciam vnū ex hoc ſolū tractatum qui ſequetur viam demō
ſtrationis:⁊ poterunt intelligi ab illo res nobiliores q̄ꝫ hec
Sed quando fit hec cōtractio naſcitur bellū inter duos mo
tus. vt inter motum virtutis motiue:⁊ motū contractionis
et aliquando fit in neruo vna ſpecies contractionis que nō
accidit propter dominationē caliditatis nec ſiccitatis nec ꝓ
pter humorē aereuꝫ qui diſtendat. imo eſt propter fortitudi-
nem virtutis expulſiue que eſt in neruo ad reſiſtendum rei le
denti:⁊ tunc colligitur in ſeipſo et contrahitur vt fortificetur
ſuper rem quam expellere intendit. ſicut faciunt animalia q̄
volunt ſe mouere ad curſum vel ad ſaltum. in primis colli-
gunt et ꝯtrahunt oīa membra ⁊ poſtea cōplent eorū volun-
tatem. Et hec ſpecies ꝯtractionis ē velocis curationis nec
debet attribui egritudini et dicitur expādidatio.

¶ Cap. xxxiiij. Quod ē de ſapore ⁊ odore in generali.

Ueruſqꝫ declarauimus accidentia que fiunt ſuꝑ
b ſenſum tactus. Deinceps volumus loqui de ac-
cidentibus ſuperuenientibus ſenſui guſtus. Et
primo dicemus de ſaporibus ⁊ poſtea de odore.
Et dicimus propterea ꝙ elementum non habet odorē nec
ſaporē eo ꝙ iſta duo nō ſūt niſi i cōpoſito et corpus vegeta-
bile ⁊ animale declinat ad calorem et humiditatē:neceſſariū
fuit ꝙ ſapor naturaliter declinaret ad has duas qualitates
q: ſapor fit ꝑ admixtionē ſubſtātie ſicce cū hūida:quādo co
quūnt ꝑ calorē decoctiōe determinata. Et ꝓpterea diuerſan
tur ſpecies ſaporū ſm diuerſitatē quantitatis huius deco-
ctionis ꝓpterea tēperata eſt calida ⁊ humida et facit ſaporē
dulcem. et diſtemperata eſt calida et ſicca:et facit ſaporem

amarum:⁊ iſta duo ſunt elementa ſaporū ſm nos. ſicut al-
bum ⁊ nigrum ſunt elementa colorum. Sed media que ſūt
inter ea ſunt ſm remiſſionē vel crementū decoctionis:q: ꝓ-
pinquius dulci ē vnctuoſus:⁊ ꝓpinquius amaro eſt ſalſus
⁊ inter iſtos ſunt acutus ſtipticus ⁊ acetoſus. Sed q: odo-
res ſunt ex radice vaporum fumoſoꝝ:⁊ ab hac parte ē aer
ſuū ſubiectū ſi fuerint dominātes ſuper ipſos caliditas ⁊ ſic
citas: ꝑpterea inuenies multas res quarū odor non manife
ſtat niſi quādo calefiūt ab igne ſicut lignū aloes ⁊ ſimilia.
Et alie res ſunt que indigent fricatione manus. Et tūc dāt
earū odores ꝓpter caliditatē fricationis manus. Et ꝓpterea
videt q hōmo ſit aptior ad diſcernēdū indiuidua odorabi-
lium ceteris alijs animalibus q̄uis quedā aīalia habeant
fortiorē ſenſum odoratus a remotis.

Capitulū.xxxv. Quod eſt de ſenſu guſtus ⁊ de acciden-
tibus ei ſuperuenientibus.

Einceps volumus dicere de ſenſu guſtus. Jſte
ſenſus nō indiget medio extrinſeco: quēadmo-
dū indigēt tres alij: ꝓpterea q: ē qdam tactus ⁊
ſentit ꝓpter humiditatē:⁊ que eſt in ore. Et ꝓ
pterea facte fuerūt due vene ī lingua vt ꝯtinue
generēt hāc humiditatē:⁊ qñ corrūpit hec hūidtas in ore
ſicut in īfirmis nō pñt tūc ſapores veracit̃ cōprehēdi. Dein
ceps volumus dicere accñtia q̄ veniūt huic ſenſui. Et dici-
mus q accidūt illis tribus modis qb⁹ accidūt alijs: ⁊ hoc
eſt q: aut corrūpit iſte ſenſus aut diminuit aut ꝯuertitur ad
malū ſenſū. Corruptio fit pp vnā ex ſpēbus male ꝯplōnis
in eodē inſtrumēto iſti⁹ ſenſus:⁊ iſtud ē ī lingua aut mēbro
cōicante cū eo:ſicut in cerebro ⁊ neruo miſſo a cerebro eidē.
Et diminutio fit pp eaſdē cās qñ ſunt debiles. Sʒ accidēs
qđ facit ipſū ſentire malo ſenſu fit duobus modis:aut quia
ſentit aliquē ſaporē nō diſcernēdo qs ſapor ſit: aut q: ſentit
ſaporē ꝯrīū ei:ſicut ſi ſentiat dulce illud qđ ē amarū:⁊ ſic đ
alijs. Sʒ ſi ſētit aliquē ſaporē nullo ſaporato pñte: h̄ fit pp
malā cōplōnē mālēʒ:qđ ē q: nos videmus q: ſentit ſaporeʒ
illi⁹ hūiditatis:ita q ſi ſit cholera ſentit amaritudinē:⁊ ſi ſit
acetoſitas ſentit acetoſitatē:⁊ ſi ē dulcis dulcorē. Et qñ for-
tificat hec mala cōplexio tūc ſentit oīa ſm illū ſaporē:⁊ iam
declaratū eſt ī nāli ph̄ia q oīa inſtrumēta ſenſuū ſūt vacua
a ſenſibilitate ſuarū apprehēſionū. q: ſi ita nō eēt ipa nō ap
prehēderēt eas. qđ ē. q: ſi pars viſibilis oculi eſſet colorata
nō recipet oēs colores. q: in rebus nālibus recipiēs nō reci
pit ſuū ſimile. ſicut dicemus. ⁊ ſicut ē in iſto ſenſu ſilr eſt in
alijs. Et ꝓpterea qñ aduenit ei hoc accidēs ſentit omnes ſa
pores ſicut vnū. Et aliquādo accidit quādo iſte ſapor nō
erit multū fortis vt ſentiat ſapores quaſi tempatos ꝓpter
hūc malū ſaporē quē hʒ. ⁊ hoc idem accidit etiā ꝓpter res
extriſecas ſicut accidit comedēti res amaras:⁊ poſtea bibit
aquā ⁊ tunc ſentit eaʒ quaſi dulcem.

Caplm.xxxvj. Quod eſt de ſenſu odoratus ⁊ de accidē-
tibus ei ſupueniētibus.

Ste ſenſus recipit res odorabiles ꝑ mediū aerē:
⁊ in multis aīalibus repit fortior q̄ʒ in hoīe ſicut
in aquilis:apibus ⁊ ſilibus: ⁊ ꝓpinqua ſunt in-
diuidua odorabilia indiuiduis ſaporibus. Sal-
uo q nos nō cōprehēdimus ita bñ differentias odorū ſicut
differētias ſaporꝝ:qđ ē:q: iſte ſenſus debilior eſt in nobis ⁊
guſtus eſt fortior:q: eſt quidā tactus ⁊ ſenſus tactus ē forti-
or in hoīe q̄ʒ in ceteris aīalibus quēadmodū qdā alioꝝ ſen
ſuū ſunt fortiores in aliquibus alioꝝ aīalium. Sed opatio
aeris in ſenſu odoratus ē per hūc modū q: aer fert illud qđ
reſoluit ex ſubſtātia aerea ex rebus habētibus odorē ꝑ ſimi
litudinē quā hʒ cū eo quoſqʒ perducit ipm ad ſenſum per
[illegible] ⁊ ꝑ adiutoriū partis ignee. Et iſte ſenſus inuenit ēt in aīa
libus carentibus ſanguine ſicut ī formicis ⁊ apibus : ⁊ illis
que degunt in aqua. Et diuerſificat homo ab alijs aīalib⁹
in h̄ q: hō nō pōt odorare niſi cum olfatione: ſʒ multa alia
aīalia odorant ſine olfatione ſicut aīalia que carēt ſanguine
Sʒ qūo trāſiet odor ꝑ mediū aerē aut ignē nūc dicere volu
mus. Et dicimus q q: preparatio eſt in aere vt accipiat va
poroſum odorabile vel odoroſū:⁊ ēt vaporē qui fit in aqua
ꝓpter nām:quā habēt elemēta:vt vnū ab alio recipiat va-
pores q generat in eis ꝓpter ſimilitunē que ē in eis ergo fit
ꝑ hūc modū q: terra mittit vaporē ſuū aque: ⁊ aqua recipit
ipſum ꝓpter ſimilitudinē quā hʒ cū terra in frigiditate:⁊ hu
mectatur in aqua:⁊ aqua mittit vaporē ſuū humiduʒ aerei:
⁊ aer recipit ipuʒ ꝓpter ſimilitudinē quā hʒ cū ea in hūidita
te:⁊ aer mittit igni ꝓpter ſilitudinē quā hʒ cuʒ aere:⁊ ignis
recipit ipſū:⁊ per hūc modū diſſolutū aſ. diſſolutionis. per
uenit ad noſtros ſenſus. Propterea dicendū eſt q ſen-
ſus viſus eſt appropriatus aque:⁊ odoratus parti ignee fu-
moſe:⁊ auditus aeri. Et propterea fuit maior pars odorabi
liū ſanatio egritudinum frigidaꝝ cerebri:de odore vero reꝝ
frigidarū hic tractare volumus. Et deinceps volumus dice
re q accñtia huic ſenſui veniētia ſunt ſicut alioꝝ: q: aut cor
rumpunt aut diminuunt aut ꝑmutant. Et corruptio fit ꝓ
pter vnā duaꝝ rerū aut propter dominationem male com-
plexionis:aut propter opilōnē factā in inſtrumēto hoc. Et
diminutio fit qñ iſte cauſe ſūt debiles. Et ꝑmutatio fit quā
do accidit ſuo inſtrumēto mala putrefactio :⁊ tūc ſentit om
nes res odoratas fetidas.

Capituluʒ.xxxvij. Quod eſt de ſenſu auditus ⁊ de ei cō
currentibus.

Onus fit ꝓpter iactationē corporū ſolidorum ⁊
q̄to illa iactatio erit fortior:tāto erit ſonus forti-
or ⁊ acutior:⁊ prodeſt ad ſonū faciendū forma in
ſtrumentorū recipiētiuʒ vt ſint ꝯcaua aut perfo-
rata aut rara:⁊ apꝑhēdit iſte ſenſus mediāte aere aut aqua.
Jtē dicit q ſonus eſt pulſatio aeris refracti in talibus iſtru
mētis. Et ſicut aer ducit colorē ad inſtrumentum viſus pro
pter peruietatem corporis:ſic adducit ſonuʒ ad auditū pro-
pter velocitatē receptionis motus iſtius rei:q: aer recipit ip
ſum velociter ⁊ format in ipſo ⁊ remanet hec impreſſio mo
tus. Et iā poſtq̄ʒ ſeparatus eſt motor ⁊ ſimiliter forma q̄ ſit
ab illo ⁊ ſimiliter remanet in aere ſonus tempore ſufficienti
donec poſſit venire ad aurem:propterea quia ſonus eſt mo
tus vel a motu:⁊ omnis motus eſt in tempore:⁊ hoc eſt con
trarium rei viſus . Et propterea audimus tonitrua poſt vi
ſionem corruſcationis:⁊ videt homo ictum lotricis vltra a-
quaʒ anteq̄ʒ audiat ſonū:q̄uis cauſa amborum ſit eadem.
Et hec eſt cauſa quare audiuimus vltra murum : ⁊ nō vide
mus vltra murū. Et etiā figura inſtrumētorū eſt cauſa iſti⁹
⁊ quelibet iactatio aut pulſatio facit reuerberationeʒ: ⁊ hoc
propter accidit vt homo audiat ſuā propriā voceʒ. Et vox
fit per inſtrumenta anhelitus. Et propterea non pōt homo
facere vocem ⁊ anhelare ſimul q: tuſſis nec vox non fit niſi
propter aliquā imaginationem. Et inſtrumentum cuʒ quo
operatur ſenſus auditus eſt aer receptus ī aure: ⁊ ſm q aer
eſt quietior ⁊ ſubtilior eſt operatio eius perfectior:⁊ ſimiliter
eſt in odore. Et hec operatio priuatur propter malam com
plexionem:aut propter oppilationem factaʒ ī inſtrumentis
iſtius ſenſus hoc eſt in aure. Et ab his eiſdem cauſis fit di
minutio qñ ſūt debiles. Sʒ auditꝰ phātaſticus fit propter
vnam duarum rerum : aut ꝓpter acumen auditus qđ eſt in
inſtrumento auditus:q: ſentit etiā paruʒ motū q fit in aure
aut propter ventoſitateʒ que fit in ipſo extra naturam.

Capitulum.xxxviij. Quod eſt de ſenſu viſus ⁊ de ei acci
dentibus.

Roprietas viſus eſt q: recipit colores nō denu-
datos a materia:⁊ propterea habet conuenien-
tiam propriam cū materia:⁊ propter illam con-
uenientiam eſt factum proprium abſtractuʒ a ra
tione ⁊ aq intellectu:⁊ ſi non eſſet ſic ipſe intellectus eſſet.
Et hec receptio fit mediantibus aere vel aqua. Et iſta duo
elementa ſunt quaſi media inter materialia ⁊ formalia : ⁊ ꝓ
pterea ſunt dominantia ſuper hoc inſtrumento aqua ⁊ aer:
q̄uis hic cadit aliquid dubij:quia iam dictum eſt q ignis
eſt veracius medium quod eſt inter formam ⁊ materiam : ⁊

hanc ſolutionem volumus relinquere alteri tempori. Et ad
ductio coloris quam facit aer ad viſuʒ fit ꝑ corpus peruiū
cum adiutorio lucis. Et ſi tu queſieris quid ſit lux. Reſpō
deo ꝙ eſt illud in quo fit vmbra ex corpore groſſo. Et ſcias
ꝙ ſenſus viſus recipit formas rerum in hunc moduʒ quia
aer mediante lumine recipit formas rerū ꝓmo: ⁊ poſtea mit
tit ad tunicā iferiorē: ⁊ illa dat alijs quouſqʒ h̄ motus ꝑue
nit ad tunicā poſtremā: poſt quā ſtat ſenſus cōis q apprehē
dit formas rerū. Et in medio iſtarū eſt tunica glacialis que
eſt ſicut ſpeculū media inter naturā aeris ⁊ aque: ⁊ ꝓpterea
recipit figurā aeris: q: ē ſicut ſpeculū ⁊ mittit eas aq̄: q: ſua
nā cōmunicat iſtis duabus naturis: ⁊ aqua quā dicit Ariſt.
ꝙ ſtat poſt humiditatē glacialē eſt illa quā appellat Ga. vi
treā. Et in hac recipit ſenſus cōis formā: ⁊ qn̄ ipſam recipit
mittit ipſam imaginatiue: ⁊ ibi recipiť ſpūali receptione. Et
propterea diciť ꝙ forma recepta hʒ tres gradus: primus eſt
corporeus. ſecundus ſpiritualis q eſt in ſenſu cōmuni. terti
us gradus eſt ſpiritualior qui eſt imaginatiua. ⁊ ab iſto gra
du deuenit ad alios gradus altiores ⁊ nobiliores. Et qui ar
gumentanť a lineis radioſis que exeunt ab oculo ⁊ vadunt
vſqʒ ad rem viſam. Dico ꝙ inuentio taliū lineaꝝ nō hʒ in
tentionē ſm̄ ſenſum: ſed ſm̄ intellectū vt intelligať quaſi vt
exeant ab oculo. Sʒ vere videre ⁊ ꝙ accidit ab eo non com
pletur niſi ꝑ intentionē harū lineaꝝ in figura noua ⁊ figura
noua eſt verax: ⁊ propterea ſubm̄ harū dimenſionum eſt cor
pus peruiū qđ eſt: q: hoc corpus a ſua natura hʒ recipe lu
men ⁊ colorē tali receptione. Et qui ſtare vult ſuꝑ hoc legat
ſm̄ librū de ſenſu ⁊ ſenſato. Et ſcias ꝙ viſus hoc modo re
pit colorē. q: aer recipit ipſuʒ ꝓmo. ⁊ poſtea tranſmittit ip
ſuʒ viſui: eo ꝙ eſt corpus peruiū luminabile: ⁊ ꝙ hoc ſit ve
rū ꝙ aer ipſuʒ recipiat eſt: q: videmus nebulas raras vltra
quas ſol ꝑtranſit q: tūc corpora que ſupponunť iſtis nebu
lis coloranť ſuo colore. Deinceps volumus dicere de acci
dentibus que ſuꝑueniūt ſenſui viſus que fiunt tribus mo
dis: nam aut priuať hec oꝑatio: ⁊ diciť cecitas: aut debilitať
⁊ diciť offuſcatio aut ꝑmutať in malū viſuʒ nō bn̄ apprehē
dentē. Et hoc accidit propter aliqđ corporū que ſūt ordina
ta ad hāc apprehēſionē vł plura. Et iā tu ſcis ex quot reb⁹
ꝯpoſitū eſt iſtrumētū iſtius ſenſus. Et ꝓpterea volumus di
cere cauſas iſtoꝝ accidentiū per hūc modū. Et dicimus ꝙ
cauſe cecitatis ſunt multe: q: aliquādo accidit ꝓpter oppi
lationem que fit in neruo per quē trāſit ſpūs viſibilis a cere
bro ad oculos: ⁊ nō eſt ipoſſibile hoc accidere ꝓpter malam
cōplonem factā in ipſo ſpiritu: q: tu pluries ſciuiſti ꝙ mem
bra nō habent agere nec pati niſi propter cōplonē cōueniē
tem illis in q̄ʒtitate ⁊ qualitate. Sʒ malitia cōplonis aut eſt
frigida aut calīa. ⁊ ſi eſt frigida tūc ingroſſat ſpūm taliter ꝙ
inſtrumētū viſus nō pōt recipe ab eo. aut ſi eſt calīa tūc ſub
tilianť ſpūs ⁊ ſparguť ita ꝙ forme non pn̄t figi in eo. Iteʒ
prouenit hoc a paſſione humoris glacialis vel tele aranee
vel ambobus quando obſcurať eorū claritas propter mul
tas cauſas que hoc facere poſſunt. q: tunc conuenienter co
lores nō poſſunt figi in eis Itē pōt accidere propter decur
ſum aque in humiditatem albugineā taliter vt obſcuretur
claritas. ⁊ etiā acc dit quando vulnerať cornea ⁊ tunc egre
ditur vuea. ⁊ hoc fit ſicut granum vel ſcabies que naſcitur
in oculo. Item poteſt accidere quādo fluit humor albugi
neus. Item accidit propter vngulā que naſcitur in coniun
ctiua quādo cooperit totū foramen vuee ⁊ maiora. ⁊ peio
ra accidentia ꝑ que prouenit cecitas ſunt mala apoſtemata
que fiunt in totalitate oculi. ita ꝙ aperiunť oēs partes ocu
li aut ꝑlime ⁊ efflui oculus. aut fiūt fiſtule que rodūt ipſi⁹
tunicas. Et nūc dicamus de cauſis debilitatis ipſi⁹ viſus.
Et dicamus ꝙ cāe debilitatis ⁊ diminutiōis viſus ſunt di
uerſe ꝑꝑea q: accidit debilitas viſus hoībus multis modis
q: qdā ſunt q vident a remotis ⁊ nō vident a ꝓpinquis. ⁊ q
dam ſunt qui vident eꝯ. ⁊ quidā ſunt qui debilr videt ⁊ lō
ge ⁊ ꝓpe. ſʒ iſtorū qui habent debilē a ꝓpinquo habebunt
debiliorē in remoto. ⁊ hec ſpēs ē oppoſita optimo viſui. q:
optimus viſus nō eſt niſi quādo videmus in remotis ⁊ pro
pinquo debito mō. Sʒ vniuerſalr nō diciť ꝙ virtus viſibi
lis ſit fortis niſi qn̄ videt remotas res ſicut diciť ꝙ turtur hʒ
oculos ſimiles colori rubini ⁊ videt multū longe. ⁊ diciť ꝙ
hʒ fortē viſū. ⁊ h̄ accidit ei ꝓpter claritateʒ inſtrumēti ⁊ bo
nitatē virtutis. ⁊ ſubtilitatē ſenſus ſicut videmus ī vulture
⁊ multis alijs volucribus. qđ eſt. q: diciť ꝙ eo exiſtente in
damaſco videbat carnes morticinas babylonie. quia ſicut
dictum eſt ſuperius. ꝙ in hoc ſenſu ſunt plura animalia for
tiora homine. ⁊ maxime quedam volucres. ⁊ ſimiliter in in
ſtrumentis viſus ⁊ auditus ſunt fortiora. ¶ Et poſtq̄ʒ nos
diximusꝙ debilitas virtutis que eſt oppoſita optimo viſui
fit propter debilitatem virtutis iſtius ſenſus aut fit propter
claritatem iſtrumenti. ergo optimus viſus fit propter boni
tatē oīum iſtoꝝ. Et aliquādo debilitas iſta eſt naturalis: ⁊
aliquādo eſt accidētalis: ⁊ nālis eſt ꝓpter eminētiā nimiaʒ:
q: tunc debilitať viſus propter multitudinē aeris: ⁊ multuʒ
lumē qđ colligit. Itē debilitatur quādo dilatatur foramen
vuee ꝓpterea quia aer dominatur ſuper cōplexione oculi ⁊
ipſam permutat. Et largitas iſtius foraminis fit aut ꝓpter
corrugationē que fit in vuea verſus circūferentiam propter
ſiccitatē aut ꝓpter multam humiditatē fluentē illuc ad ip
ſum dilatanteʒ. Et aliquando fiunt he debilitates propter
ſtricturā illius foraminis. Et ſtrictura eidem accidet aliquā
do quādo ꝑalyticať vuea: q: ipſa paralyticať aut ꝑ multaʒ
humiditatē ipſius: aut propter defectū albuginei: q: ob illi⁹
cauſam paralyticať ⁊ cadent partes ipſius ſuper partes. Et
eſt dictum ꝙ ſi ſtrictura iſtius foraminis ſit naturalis ipſa ē
laudabilis. Et aliquādo fit debilitas viſus propter paſſio
nes palpebrarū oculorū: ſicut diximus in alijs noſtris volu
minibus: ⁊ dicit gloſa ſicut dixim⁹ ſpicatores ⁊ collectores
etiā ipſaʒ numerauerūt: ⁊ h̄ fit ꝑꝑ malā cōplonem materia
lem. Et tu debes dicere vniuerſaliter: qm̄ cauſe debilitatis
viſus ſunt ſicut medietas cauſaꝝ cecitatis. Et illi qui vidēt
res propinquas ⁊ bona viſione ⁊ res nō vident a remotis:
viſus ille nō eſt adeo bonus vt eſt viſus eoruʒ q vident pro
pinqua ⁊ remota bona viſione. Et eſt dicēdum ꝙ debilitas
viſus iſtorum eſt media inter viſuʒ debilē penitus. Et inter
illos qui habent bonū viſum penitus: ideo quia impoſſibi
le eſt eſſe viſionem rerū propinquarum ⁊ remotarū equaleʒ
nec in debili in fine nec in bona in fine. Aut poſſumus dice
re ꝙ ſane viſiones nō habent exceſſum ſuꝑ alias niſi in vi
ſione remotarū rerum: qđ eſt: q: res propinque videntur a
debilibus ⁊ fortibus ſm̄ vnum modū: q: ſine dubio nos vi
demus res propinquas ſicut vident aquile: q: aquile nō ha
bent exceſſum ſuper nos in viſu niſi in rebus remotis: ⁊ ſi
cut hec res inuenitur in ſpecie ita in indiuiduis. Et cauſe in
illis qui vident a remotis ⁊ non vident a prope eſt debilitas
inſtrumentorū ipſorū. Et propterea quia res viſibiles non
videntur: niſi mediante aere lucido. indiguerūt debiles ocu
li pluri luce oculis fortibus: ⁊ quando viſibile eſt remotum
ab oculis: lux que eſt inter ipſum ⁊ oculuʒ eſt in maiori quā
titate. Iteʒ quando res viſibilis erit remota erit motus quē
facit viſui debilior: ⁊ propterea oculus debilis poterit meli
us recipere. Sed qn̄ viſibile eſſet propinquum oculus debi
lis pati non poſſet. Et quidā dicunt ꝙ hoc accidens fit pro
pter groſſiciem ſpiritus viſibilis: quia quādo erit longa di
menſio inter oculum ⁊ viſibile: tū ſubtiliabitur ſpūs in aere:
⁊ erit aptior receptio ipreſſiōis viſibilis facte in aere. Et q̄ʒ
uis hoc verbū ſit deauratū vel declaratū ipſuʒ declinat opi
nioni illoꝝ q dicunt ꝙ radi⁹ viſus deferť ab oculo ad rē vi
ſaʒ: ⁊ illa opinio reprobata eſt: et nos etiā reprobabim⁹. Et
q: colores nō apparent niſi mediante aere lucido: iō pupilla
nō pōt videre res que ſupponunť ei: ꝓpterea q: apprehēſio
iſtius ſenſus nō fit niſi mediante aere. Et ſic dbes videre ꝙ
debilis viſus nō cōprehendit bene res viſibiles ꝓpinquas.
Et q vident bene propinquū et nō vident remotū: eorū ocu
li indigent forti motu: et hoc maxime accidit illis q habent
oculos eminentes: et q: oculi iſtoꝝ ſunt prominentes coruʒ

viſus eſt debilis et ſparſus: vñ indigẽt forti motu ꝓpinquo:
et ppea q habent oculos profundos remotius vident: qꝛ ſpi
ritus viſibilis in eis eſt magis aggregatus: ꝛ virtus viſibilis
tũc eſt fortior ꝛ ẽt lux in maiori quãtitate recipit ſicut acci-
dit in riuis ſtrictis currentibus. ꝛ pp hoc ſtringit ſagittator
oculũ qñ vult recte emittere ſagittã ꝛ carpẽtarius: vt recti⁹
videat lineã. ꝛ ꝓpter hãc debilitatẽ accidit decrepitis vt nõ
poſſint legere ſubtiles litteras niſi in ſole. ꝛ vidẽt res remo-
tas ꝛ nõ ꝓpinquas. ꝛ apparet vt veniat hec debilitas in vi-
ſu propter malã ꝯplõnẽ ſiccã accidẽtalẽ et nõ nãlẽ. aut pro-
pter humiditatẽ tenebroſam: ppea qꝛ ſiccitas ſicut dictũ eſt
difficile patit. et hec egritudo ẽ quaſi obſcuritas oculorũ.
ꝓpterea qꝛ iſte patiẽs videt in die ꝛ nõ in nocte. qꝛ ei nõ ſuf
ficit lux lune. et cãdelarũ. et hoc ꝓuenit a tenebroſitate aut
duritie receptionis. Iſte cauſe ſunt que de neceſſitate poſſũt
dici ſup iſta accidentia ſm naturalẽ phiam. Sed cãe quas
dant medici in iſtis accidentibus ſunt fundate ſupra funda
mẽta corrupta: qꝛ tu ſcis q nõ eſt in oculo aliqđ corpus de
quo poſſit aut poſſibile ſit opinari: vt extra ipm mittat ſicut
opinati ſũt illi q vocabant de ſocietate aſſabel ſaat. Et Ga.
ꝫ eorꝫ viã. qꝛ nõ eſt aliqđ in oculo niſi calor nãlis q aduenit
ei a cerebro p duos neruos pforatos. nec calor põt ſeparari
a corpe in momẽto ẽt remanẽte calore intrinſeco ipo ꝛ hoc
viuẽte. Et ipoſſibilis eſt vt extendat vſqꝫ ad ſtellas. qꝛ ante
q̃ꝫ veniret illuc eẽt corrupta ſua cõplo. et eẽt ꝑuata ſua for-
ma ſpecifica in eo qđ ẽ cã itrinſec⁹. Nec ẽt in eo ẽ corpus ce
leſte. nec igneũ habẽs ſplẽdorẽ. vel qđ ſit ſplẽdidũ qđ illu-
minet ipm p nãꝫ. Sꝫ ſplẽdor ẽ ꝑmũ apparẽs p ſe. et ipoſſi-
bile ẽ vt ſit recipiẽs aliqđ de nã ſuſcepti inq̃ꝫtũ vnũ eſt reci
piẽs et aliđ receptũ. et h ꝓbatũ ẽ in nãli phia. Sꝫ ẽ ſicut di
ctũ ẽ ſupius. qꝛ viſio pp ipreſſionẽ colorꝫ i corpe puio hoc ẽ
in aere et in aqua. et iſta corpa dãt oculo ſm qđ dcm̃ eſt. et
ipꝛimunt in ſeipſuꝫ. et poſtea apphendit ſpũs viſibilis eſſe
oculorꝫ. et ppea fuit cõpoſit⁹ oculus ex corporib⁹ puijs. et qꝛ
iſte ſenſus nõ põt apphendere ſilitudinẽ oculorꝫ niſi poſtq̃ꝫ
ſũt ipreſſi i corpe medio. Sꝫ accñtia q̃ ponũt extraneitatem
in viſu ſũt multa. et ipa ſũt declarata i arte radiorꝫ et noiat
almẽdabar ꝛ q̃ dicent h ſunt creata ab egritudinibus. Nec
ſũt q̃ veniũt a mala cõplone vel poſitiõe: qꝛ appebit q vnuꝫ
ſit duo: ꝛ hec cã attributa eſt doctrina radiorũ. Iterꝫ accidit
vt videat oculus videre oẽs colores ſm vnũ modũ. vꝫ rube
os: aut citrinos: aut aliter diſpoſitos ꝛ cã hui⁹ ſũt vapores q
eueniũt ad hũiditatẽ puiã in qua ẽ viſus: qđ ẽ: qꝛ qñ illi va
pores ꝓueniẽt a citrinitate oẽs res viſe tales oñdentur: ꝛ ſic
de alijs. Et aliqb⁹ apparent ſicut cimices aut muſce volare
añ oculos: ꝛ hoc ꝓuenit pp vapores mixtos q aſcẽdũt ſupi⁹
Et aliq vident res viſibiles quaſi feneſtratas: ꝛ h accidit pp
quẽdã vaporẽ nigrũ q accidit vel qui tranſit p cryſtallinuꝫ:
ſed ipſuꝫ nõ cooperit totũ. Itẽ accidit habenti cogitationes
corruptas ꝓpter aliquã cãm intrinſecã vel extrinſecã vt ſen
tiat malo ſenſu qđ eſt: qꝛ q̃ꝫuis ſenſatorũ motus ad ſenſum
veniat ab extra: nõ eſt impoſſibile vt fiat ſimile etiã p cõtra-
riũ: qꝛ ꝓpter hãc corruptionẽ cogitabit vnũ ꝛ cõfirmabitur:
ita q forma illius mouebit a latere interiori ſpiritum iſtius
ſenſus: ꝛ tunc videbit oculo vt iſtud ſit deforis. Et eſt iſtud
in vigilando ſimul vni ſomno: qꝛ declaratũ eſt in tractatu đ
ſomno ꝛ vigilia: q ſomnia attributa ſunt virtuti imaginati-
ue: ſed ipſa facit in ſomno contrariũ eius qđ facit in vigilia:
qꝛ in vigilia primo mouet ſenſatũ ſenſuꝫ cõmunẽ: ꝛ poſtea il
lud mouet imaginationẽ: ꝛ ſm qđ dictũ eſt ordinatim ſupi-
us. Sed in ſomno fit modo cõtrario: qꝛ motus incipit a vir
tute imaginatiua ꝓpter formam receptaꝫ deforis in vigilia
quoquo tempore: ꝛ illa eſt remota: ꝛ ideo primo mouet ſen-
ſum cõmuneꝫ: ꝛ cõmunis mouet particulares ſenſus ꝛ tunc
ſentiẽtur res quaſi ſicut eſſent extra: ꝛ ſicut hoc fit in ſomno
ſic fit in vigilia propter multã ſolicitudinẽ circa aliquã rem
Et ꝓpter hoc cõfirmantur virtutes aie: aut ꝓpter aliquam
egritudinem fixam in corpore: aut ꝓpter timorem. aut pro-
pter triſtitiã: quia tunc ſoluitur quidam vapor ꝛ aſcendit ce
rebrũ: ꝛ imprimit in ipſum forma rei excogitate: ꝛ aſcenden-
do ſupius mouet ſpiritũ animaleꝫ ꝛ reducitur iſte motus vſ
que ad virtutẽ imaginatiuã: ꝛ ipſa ſpiritu mediante ſenſum
cõmunẽ: ꝛ ille mouet pticulares: ꝛ ſẽtitur res ſicut eſſet extra
ꝛ populi credũt q hoc fiat ab angelis: aut a demonibus: ꝛ
domõſtratiões hmõi declarate ſunt ordinatim ibi. Iſta ſũt
accidentia que ſupueniũt omnibus quinqꝫ ſenſibus.

¶ Capitulum. xxxix. Qđ ẽ de accidentibus anhelitus.

Einceps volumus loq de accñtibus anhelitus ꝛ
ab illis trãſſibimus ad accñtia ṽtutis imagina-
tiue ꝛ cogitatiue ꝛ memoratiue: ꝛ accñtia ſõni ꝛ
vigiliarũ. Et poſtea loquemur breuiter de egri-
tudinibus in qbus apparet maior pars horũ accñtum: aut
oĩa accidẽtia q̃ veniũt ſup hãc ṽtutẽ: ꝛ cum cõpleuerimus
hec cõpleta erit intentio noſtra. Et ex accidentib⁹ ſupueniẽ-
tibus huic virtuti ſunt ex genere augmenti ꝛ diminutionis
illius. Sed priuatio huius operatiõis eſt mors q̃ꝫuis ꝑma
fronte appareat ꝑuatio anhelitus in multis egritudinibus
ſicut in ſuffocatione matricis ꝛ ſimilibus: nõ tamẽ eſt priua
tus: ſed ſolum occultatus. Et ꝓpterea qꝛ hec operatio fit a
duobus motibus inſpirando ꝛ reſpirando: ꝛ inter quẽlibet
duorꝫ motuũ eſt vna quies ſicut ꝓbatũ eſt neceſſariũ fuit vt
vt augmentuꝫ ꝛ diminutio eſſent in his quatuor rebus hoc
eſt in duobus motibus ꝛ duabus quietibus. Et diminutio
duarꝫ quietũ nominat thoaar: ꝛ augmẽtatio nomiatur the-
phaues. Et augmentum ꝛ diminutio adueniunt iſtis duo-
bus motibus ſm duos modos. Unus eſt velocitas ꝛ tardi
tas: ꝛ alter ẽ fortitudo in tribus dimenſiõib⁹ q̃ ſũt: lõgitudo.
latitudo. ꝛ ꝓfunditas. ꝛ debilitas i ipſis vt i dilatatiõe: ꝛ cõ
ſtrictiõe ꝛ augmẽtatio i hoc appellat fortitudo aut magni-
tudo. ꝛ diminutio appellat paruitas aut debilitas. Iſte ſũt
ſpecies ſimplices mali anhelitus. Sed cõpoſite ſunt multe
ſed hic volumus tractare niſi de cauſis faciẽtib⁹ has ſimpli
ces ſpẽs. qꝛ hõ diſcret⁹ ſciet cõpoſitas p ſimplices. Et dici-
mus q cã fortitudis eſt fortis neceſſitas anhelãdi. ꝛ hoc fit
cũ ſanitate virtutis efficiẽtis. ꝛ ꝓpter bonã diſpoſitionẽ in
ſtrumẽtorꝫ. Et iſpiratio aeris eſt pp fortẽ neceſſitatẽ refrige-
randi. ꝛ reſpiratio ẽ pp fortẽ neceſſitatẽ expellẽdi corpus fu
moſuꝫ. ꝓpterea fortificat aliqñ vnũ iſtorꝫ. ꝛ tñ nõ eſt neceſſe
vt aliud fortificetur. ꝛ velocitas ẽ ſimiliter pp fortẽ neceſſita
tem anhelandi. Sed nõ eſt neceſſariũ penitus vt ſit veloci-
tas cũ ſanitate virtutis ꝛ bona diſpoſitione inſtrumentoruꝫ
quod eſt. quia virtus iuuat ſe cum velocitate quãdo deficit
fortitudo. quia forte facit hoc vt reſtauret per hoc qđ đficit
a fortitudine ꝛ propterea accidit hoc quando virtus eſt for-
tis ꝛ inſtrumenta nõ ſunt cõuenientia. Sed thoar etiam fit
ꝓpter paucam neceſſitatem anhelandi. ſed non eſt neceſſari
um. vt ſit cum ſanitate virtutis ꝛ bona diſpoſitione inſtru-
mentorum. qꝛ pro maiori parte cũ natura iuuatur in hoc fa
cit illud quando perdidit fortitudinẽ. ꝛ accidit q natura iu
uetur cum hoc quando perdidit velocitatem ꝓpter penuriã
virtutis. Et ſi ita eſt ſicut diximus. ergo quando erit conue
niens vt ſit anhelitus velocior ꝛ fortior thoaar. tunc erit ma
gis neceſſaria ſanitas virtutis ꝛ bona diſpoſitio inſtrumen-
torum. ¶ Et cauſe diminutionis ſunt oppoſite in his re-
bus cauſis augmentationis. Sed paruitas fit aut propter
debilitatẽ ṽtutis. aut ꝓpter inobedientiã iſtrumẽtorũ. Et
cõſtrictio fit ꝓpter oppilationem que fit in cõcauitate cana-
lium pulmonis. ꝛ hec oppilatio fit ab humorib⁹ groſſis flã
ticis qui a capite deſcẽdunt. ꝛ fit etiã ꝓpter apa̅ta. ꝛ pp oẽs
alias cauſas. ex quibus poſſit fieri oppilatio. Et aliqñ acci
dit pp ſtricturã cõcauitatis pectoris in quo mouet pulmo
que ſtrictura fiet ꝓpter aliqđ apa̅ qđ illi gñat. aut propter
malã cõplonẽ ſicut accidit in apa̅tibus ſtomachi ꝛ epatis.
ꝛ ſicut accidit ꝓpter magnã ſatietatẽ. Et aliquãdo eſt cauſa
male pulſationis anhelitus in aliqbus hoib⁹ nãlis. eo qđ
pectus nõ erit proportionatũ pulmoni. Et aliqñ erit ſtrictu
ra pectoris ex culpa male faſciationis. Et ex cauſis paruita
tis eſt dolor qui fit in diafragmate aut in pectore ꝛ in mem

bris cõicãtibꝰ cum eo. Et cã tarditatis accidit ꝓpter duas
res. aut pp debilitatẽ v̉tutis: aut pp paucam neceſſitatẽ ſpi-
randi ⁊ reſpirandi: ſʒ qñ erit cã pp aliquã paucam neceſſita-
tem non erit ibi thoar. Sed qñ erit cã ꝓpter debilitatem vir
tutis ſolum poterit eẽ thoar. Iſte ſunt ſpẽs oẽs male pulſa-
tionis ſimplices anhelitꝰ ⁊ cauſe earum. Et tu ſis q̄ꝛ ꝓmiſi
tibi in multis locis abbreuiare ⁊ nõ ꝓlongare: q̄ꝛ res ꝑticu-
lares tu inuenies in libris ſpicatoꝛuʒ. ſ. pꝛacticoꝝ vel colſto
rum: ſʒ ego non ſuʒ de ipſis: ⁊ adhuc ego ideʒ tibi ꝑticularíꝰ
dicam cũ loquar de ſimplicibꝰ in libro ſignoꝝ: ⁊ hoc ſufficit
q̄ð dictum eſt de ſimplici: q̄ꝛ ab illo poteris ſcire cõpoſituʒ.
⁊ dabo tibi vnũ exemplũ de anhelitu q dicit̃ anhelitꝰ erectio
nis: ⁊ eſt anhelitus paruus velocioꝛ thoar. Et cauſa huiꝰ ẽ
ꝓpter foꝛtitudinem virtutis ⁊ magnitudinẽ neceſſitatis: ⁊ in
obediẽtiã iſtrumẽti: ꝙ ẽ: q̄ꝛ ipſa pulſatio nõ fit niſi pp foꝛte
ap̃a ſicut in pulmone: aut pp oppilationẽ foꝛtẽ: ⁊ nominatur
anhelitus erectus ꝓpter ſilitudinẽ eiꝰ q̄ð hʒ. q̄ꝛ nõ põt iace
re ſupinꝰ: eo ꝙ pars pulmonis cadit ſuper partẽ ⁊ partes pe
ctoꝛis cadunt vel ꝑmunt ſuꝝ eas: ⁊ ꝓpterea neceſſe eſt vt ſint
ſic diſpoſite: ⁊ anhelitus talis fit. Et d̃bes ſcire ꝙ tẽpus mo
tus anhelitus qui fit ꝓpter inſpirationem aeris in anhelitu
nãli eſt breuis tẽpoꝛe motꝰ quẽ facit ꝓpter reſpirationẽ: ⁊ ꝙ
motꝰ reſpiratiõis hoꝛa ſõni eſt longioꝛ motu inſpiratiõis ꝓ
pter neceſſitatem quã hʒ vt expellat coꝛpus fumoſuʒ. Suf-
ficit q̄ð dictuʒ eſt in accidentibus anhelitus.

Cap. xl. Q̄ð eſt de accidẽtibus triuʒ virtutuʒ. ſ. inmagi-
natiue: cogitatiue: ⁊ memoꝛatiue.

Pparet ab his v̉tutibus vt nõ compleantur ſue
operationes niſi in cerebro: ⁊ ꝓpterea quia cere-
bꝛum aptum eſt pati: eo ꝙ eſt frigiduʒ ⁊ hu. ob h̃
maioꝛ pars cauſarum accidentiuʒ iſtarũ virtutuʒ
ꝓuenit a paſſionibus cerebꝛi: aut ꝙ fit. pꝛimuʒ in
hac cauſa: aut vt hoc fit ꝓpter cõitatẽ illoꝛũ membꝛoꝝ. Et ſi
cauſa erit in toto cerebro erũt tũc leſe oẽs virtutes: ⁊ ſi fue-
rint i loco ꝓ̃po: erit tunc leſa virtus illius loci ꝓpꝛij. ⁊ qñ fu-
erit cauſa in ꝓra cerebri: tunc erit leſa imaginatio. ⁊ quan-
do fuerit in parte media tunc erit leſa rõ et cogitatio: et quã
do fuerit in parte poſterioꝛi. tũc erit leſa memoꝛia ⁊ conſerua
tio. Et iſtis virtutibus adueniunt accidentia ſm modũ ſm
quẽ adueniunt alijs: hoc eſt vt corrũpant̃: aut diminuant̃
aut ꝑmutent̃ ad malas op̃ationes: ⁊ coꝛꝛuptio ⁊ diminutio
fit a mala cõplõne frigida ⁊ humida: aut frigida ſolum. Ex
his quedã eſt materialis: ⁊ quedã nõ mãlis: ⁊ mãlis nõ eſt
inuenta niſi ſociata duabus qualitatibꝰ: ſicut ẽ in ap̃ate. al'.
⁊ apoplexia ⁊ egritudie q̄ dicit̃ ſubeth: ⁊ q̄dã ẽ a ꝯplõne mã
li ap̃oſa que in arabico noiat̃ aſirſeu abberit. i. frigus. ⁊ ali
qñ accidit hec egritudo cerebro mediante oꝛe ſtõi. Et cauſa
ꝓpter quã ꝑmutant̃ iſte virtutes ad malã op̃ationeʒ eſt ma
la ꝯplõ q̄ ꝓuenit a cholera aut melãcholia. Et qñ dominat̃
ſuper cerebꝛũ mala ꝯplõ calida: tunc fient imaginatiões coꝛ
rupte. ⁊ oſcitatões: ⁊ ructus: ⁊ aliqñ coꝛꝛuptiones cogitatio-
nis ⁊ memorie. Et eſt poſſibile eſſe malã ꝯplõnem hanc in
cerebꝛo ſolum ſine ap̃ate. ⁊ eſt poſe ipſam eſſe propter colli-
gationem alterius mẽbꝛi. ſicut accidit in febribus qñ aſcen
dit fumus a ſtõ ad cerebꝛũ. ⁊ facit ap̃a aut nõ facit. ⁊ põt eẽ
ex ap̃atibus q̄ fiunt in ſub̃a cerebri. ⁊ põt eẽ vt ſint in pãni
culo. ⁊ põt eẽ vt ſint ex ap̃atibus que fiũt in oꝛe ſtomachi. ⁊
ſigna diſcretiua hoꝝ dicent̃ in libꝛo de ſignis. Sʒ coꝛꝛuptio
q̄ accidit his virtutibꝰ ꝓpter ꝯplõnẽ melãcolicã eſt cũ timo
re q fit ſine cã. ⁊ cũ malis cogitatiõibus ⁊ triſtitia ⁊ timore
rerũ ipoſſibilũ. Et qñ vrit̃ melãcholia ⁊ fiũt accidẽtia chole
re i ipſa. tũc ꝯuertit̃ hõ ad ferinos moꝛes: ⁊ oẽs motus ipſi
us ſunt praui ⁊ timoriſi: ⁊ hec impꝛeſſio fit in aia ꝓpter cõ-
plõne obſcuritatis melãcolie. Sed nigredo eius non eſt
cã huius ſicut dicũt medici. q̄ꝛ color nõ ẽ cã ſub̃alis ad coꝛ
rũpẽdas v̉tutes aie ſed hec cã ꝓuenit ab vna ſpẽ male cõ-
plexionis ſicut alie egritudines. Et tu ſcis q̄ꝛ habitus aie ſe
quunt̃ ꝯplõnẽ coꝛpoꝛeã in hac cõiunctiõe. ⁊ q dicũt ꝙ aia
teretur ꝓpter humoꝛẽ melãcholicũ nigrũ ſicut teretur hõ i
obſcuro. dicunt v̉ba cãtionũ. q̄ꝛ aliqua leſio nõ aduenit aie
in obſcuro niſi priuatio ſenſati ſenſui viſibili. q̄ꝛ nõ videt aia
in coꝛpore vt poſſit dici q̄ꝛ ſentiat terrorẽ nigredinis: et ma-
gis fœduʒ eſt dicere vt videat extra q̄ꝛ aia nõ ẽ extra nec in-
tus. Sed eſt ſciendũ ꝙ de nã iſtiꝰ humoris melãcholici ẽ vt
ipſuʒ ſequãtur hec accidentia. ſicut de natura ſanguinis eſt
vt ipſuʒ ſequat̃ gaudiũ et leticia: et dicemus pp hoc ꝙ ſa n-
gnis det lumen aie. et hec res eſt manifeſta illi q aliquãtulũ
de natura guſtauit. Et in hac egritudie q̄ dicit̃ melãcholia
cadit magna diuiſio inter medicos de eiꝰ cã. q̄dã dicunt ꝙ
poſſibile eſt vt in ipſomet cerebꝛo fiat. aut pp aduſtionẽ ſan
guinis coꝛdis. aut propter os ſtomaci et quidã dicunt ꝙ fit
ab apoſtemate q̄ð generat̃ in fundo ſtõi. et q̄dã dicũt ꝙ fit
pp apoſtema factũ in meſaraicis. et q̄daʒ dicũt ꝙ fit pp hu
morẽ melicũ quẽ ſpargit ſplen ad ſtomacũ. q eſt extra nãm
ſua qualitate. Et iſti reſpondent ꝑmis vel verbis prioꝛuʒ et
dicunt ꝙ ſunt ipoſſibilia ꝙ cauſe iſtius egritudinis ſint cali
de. eo ꝙ accidentia iſtius egritudinis ſunt manifeſte frigi-
da: q̄ꝛ coꝝ ructus eſt acetoſus. ⁊ plures ipſoꝝ habẽt vẽtoſita
teʒ frigidã nõ cũ multa ſiti. Et adhuc dicũt ſi eſſet cã ꝓpter
apoſtema calidũ in his membꝛis ſequeret̃ ex h̃ ex neceſſita
te febꝛis: ⁊ nos videmus ꝙ in hac egritudie nulla eſt febꝛis.
Et ego dico ꝙ repꝛehenſio iſtoꝝ q dicunt ꝙ ſi iſta egritudo
eſſet ꝓpter ap̃ata calida ſequerent̃ accidẽtia calida ſicut foꝛ
tis ſitis: ⁊ ꝑmutatio cibi ad fumoſitateʒ ⁊ paucitateʒ inflã-
mationis nõ eſt neceſſariũ penitus: q̄ꝛ iã dictum eſt ꝙ caloꝛ
extraneus: propterea q̄ꝛ facit calorẽ intrinſecum exalare: ⁊ ip
ſum debilitat: nõ ẽ ipoſſibile vt ſequant̃ ipſuʒ accidentia fri
gida: ⁊ faciãt ſimilia accidentia ſupꝛadicta: ⁊ maxime qñ ca
loꝛ extraneus ledet formã naturaleʒ caloꝛis itrinſeci: aut coꝛ
rũpet ipſuʒ: ⁊ propterea fit acetoſitas ſm alexandrũ ꝑ cali-
dũ ſicut ꝑ frigidũ. q̄ꝛ caloꝛ intrinſecus nõ foꝛtificat̃ niſi ꝑ ca
lorẽ q ei foꝛmalr̃ nõ repugnat. Et q̄ð dictũ eſt ꝙ ſequit̃ ne-
ceſſario febꝛis: q̄ꝛ omne ap̃a calidũ q̄ð fit in his duobꝰ mẽ-
bꝛis ſicut experiẽtia teſtificat̃ hoc bene aſſerẽdũ eſt: q̄ꝛ ipoſſi
bile eſt hãc egritudinẽ eſſe ſine febꝛe: ſi pp talem fieret cãm:
excepto vno modo ꝙ hoc ap̃a fieret poſt declinationẽ ap̃a-
tis. Quia tunc d̃m eſt ꝙ non remanſit ex caloꝛe extraneo
tm̃: vt ſit ſufficiens ad febꝛem faciendã: ſed eſt tantus ꝙ ſuf-
ficit ad leſionem faciendaʒ ſtomacho ⁊ cerebꝛo ſoluʒ: ⁊ hãc
mouere paſſioneʒ. Et põt eſſe ꝙ hec egritudo pꝛoueniat ſo-
lum a ſplene: ⁊ videtur ꝙ hec ſit vna ex maioꝛibꝰ cauſis ſpe
cie iſtius egritudinis.

Capituluʒ. xli. Q̄ð eſt de accidẽtibus ſomni ⁊ vigiliaꝝ.

Einceps volumus loq de accñtibus ſõni ⁊ vigi-
liarũ: ⁊ in ꝑmis volumus dicere diffõnẽ ipſoruʒ
Et dicimus ꝙ ſomnus ẽ ꝓfundatio ſenſus cõ-
munis ex cerebꝛo ad coꝛ: ⁊ ꝓpterea tũc ligant̃ ſen
ſus particulares ⁊ cõſtringuntur in coꝝ inſtrumentis: eo ꝙ
nõ eſt neceſſe vt moueant̃ ad coꝝ ſeruitia. ⁊ vigilia ẽ ꝯtrariũ
huius hoc eſt aſcẽſus iſtius ſenſus ad cerebꝛũ in locũ ſuuʒ:
⁊ ꝑpea tũc diſſoluunt̃ oẽs ſenſus ꝑticulares in coꝝ iſtrumẽ-
tis: vt op̃entur actiones ipſoꝝ. ergo deſcreptio ſõni eſt pꝛiua
tio motus. ⁊ vigilie deſcriptio ẽ cõtinuatio motus: ⁊ põt di
ci ꝙ h̃ motus iſtius ſenſus eſt foꝛmalis cã ſomni ⁊ vigilie: ⁊
ſub̃m ſomni ⁊ vigilie eſt ſenſus cõis: ⁊ coꝛ eſt radix: ⁊ cerebꝛũ
eſt ipſius ꝑmũ inſtrumẽtũ cũ quo op̃at̃. Et accidentia que
ſuperueniunt ſõno eſt foꝛtis ipſius pꝛofunditas: ⁊ hoc fit pp
dñationẽ multe frigiditatis cũ humiditate ſup cerebꝛũ aut
ſup mẽbꝛũ cõicans ſecũ. ex accidẽtibus q̄ ſupueniunt huic
op̃ationi. ꝑ cõtrariũ eſt vigilia. ⁊ cã eius oppoſita eſt cauſe
frigiditatis: hoc eſt q̄ꝛ fit ꝓpter dñium caloꝛis ⁊ ſiccitatis.
Et aliqñ eſt hec res cõpoſita a duabus cauſis. hec egritudo
eſt egritudo vocata nabur. q̄ꝛ tunc iacet ſicut doꝛmiẽs ⁊ ocu
los tenet aptos. q̄ꝛ doꝛmire eſt propter frigiditatem: ⁊ tenere
oculos aptos eſt propter ſiccitatẽ. Et aliqñ fiunt egritudi-
nes in cerebꝛo in quibus fit pars hoꝝ accidẽtiũ aut oĩa. ⁊ il
li qui ſciẽt ꝙ diximus dabũt cauſas vnicuiq; accidentium
aut ſi ſint p̃ntes aut preterite. Et volumꝰ dicere de q̄buſdã

eorū q̄ ſunt manifeſtiora.⁊ ꝑfectius ſciet ꝑ hec que dicentur poſtea alia q̄ nō dicent. Et dicimus ꝙ q̄dā eoꝝ vocant el daar ⁊ q̄dā noiant elgab⁹.i.icub⁹.⁊ quedā noiant elzara.i. epil'a.⁊ q̄dā noiant lecta.i.apopleria. Sȝ ꝑmū eſt ſuꝑ humorē ſuꝑ quē dn̄atur fumus.⁊ iſte fum⁹ aſcēdet ad cerebrū ⁊ mouebit.⁊ tunc ſentiet patiēs hūc motū ſicut eſſet extra. q: q̄ȝuis ſenſata habeāt ꝙ moueāt ſenſus de foris iam diximus ꝙ nō eſt ipſe vt moueant ab intrinſecis humoribus.⁊ ſi cerebrū acqrit multā malā cōpl'onē ꝑꝑ ꝑſeuerātiā harum rerū.⁊ tūc cadet patiēs in terra ſicut cadit epileptic⁹. Et iſte fumus aliqn̄ fiet in ipſomet cerebro.⁊ ꝓpe in ſuis arterijs.⁊ aliqn̄ aſcēdet a ſtō vel ab alijs mēbris. ¶ Sȝ olcab.i. incubus eſt qn̄ ſentit hō cū dormit ac ſi ꝑmeret ⁊ aggrauaret a re quā abijcere nō pōt. Et manifeſtū eſt. q: h̄ nō ē niſi propter aliquā ꝑuationē vtutis motiue ⁊ ꝑꝑ aliquā malā ꝯpl'onez mālem. Et q: cito diſſoluunt opinant vt fiat ab humoribus fumoſis qui aſcēdūt cerebrū et ledunt ipſuȝ ſua qualitate. ¶ Epilepſia eſt egritudo q̄ facit cadere i terrā patiētez in ꝑmis tunc mouētur oia mēbra motu malo ex̄neo. deide ſic mouent donec hō cadit.et ꝑuātur oēs ſui ſenſus et virtutes aiales.aut diminuuntur et ꝯhunt et colligunt oia ipſi⁹ mēbra.et ꝯhunt ſicut ſpaſmata. Et hoc eſt ſignū manifeſtū ꝙ paſſio ē in cerebro:et collectio.et ꝯctio mēbroꝝ ꝑꝑ motū extraneū ſignificat ꝙ hec ſpēs eſt vna ex ſpecieb⁹ ꝯctionis que fit a virtute expulſiua.q: colligunt et ꝯhunt mēbra in ſeipſis ꝓpter expulſionē rei ledētis et maxime in cerebro. et propterea iſte humor eſt ꝯrius in fine ꝯpl'oni cerebri.et hoc facit.aut ſua q̄litate.aut ſua forma.et illud qđ ſignificat nobis ꝙ nō fit ꝓpter humiditatez nerui.nec ꝓpter ipſius infuſionez eſt ꝑꝑ ſubitā ipſius diſſolutionē.et de neceſſitate ē ꝙ humor faciēs h̄ ſit ſubtilis.eo ꝙ parox iſm⁹ ipſius cito tranſit ſicut fit in egritudinib⁹ acutis. Sȝ q: nos videm ꝓ maiori parte ꝙ illi q hāc patiant egritudinez ſunt frigi.et hu. ſicut pueri.aut frigidi et ſicci ſicut ſenes.et vl'r q: hec accidentia apparēt ſuꝑ frigidos ꝓ maiori parte ſignificat ꝙ cā huius egritudinis ē humor groſſus. Sȝ ꝯdicit nobis hoc ꝙ humor groſſus nō cito diſſoluitur ſiue diſcurrat per ſtrictos meatus ſiue per latos.ſicut dicit Ga.q: diſſolutio nō eſt aliud q̄ȝ dn̄atio nāe ſuꝑ humorē ipſuȝ decoquēdo. vt retineat qđ eſt ꝯueniens nutrimēto:⁊ aliud expellat:⁊ hoc nō fit in humore groſſo in eo ꝙ eſt groſſus niſi in lōgo tempore:ſicut teſtificat experiētia in egritudinibus. Et nos videmus ꝙ cito diſſoluit hic humor. Et ob hoc dicendū eſt ꝙ hec egritudo nō fit niſi ꝓpter fumū qui generatur in ipſomet cerebro vel in alio mēbro:qđ ipſuȝ ei trāſmittit: ſicut dicit. Gal. de iuuene qui ſentiebat ꝙ quaſi quidaȝ fumus frigidus aſcenderet ab vno mēbro ad cerebrū ⁊ qn̄ ꝑueniebat illuc cadebat epilēticus. Et hoc accidens eſt ſufficiēs ad ꝓbandū ꝙ cā huius egritudinis eſt ventoſitas fumoſa:ſȝ iſta vētoſitas neceſſario cōicat humoribus frigidis ⁊ humidis: aut frigidis ⁊ ſiccis:⁊ iſti humores ſūt iſti vento vt materia. Et ꝓpterea curatur hec egritudo euacuādo illos humores Et q̄ȝuis dicatur ꝑ nomē alicuius hois:vt hoc accidens fiat a cholera:nō dico hoc īpoſſibile:ſed cadit in hoc āmiratio.nā breuitas parox iſmi hoc adiuuat: ⁊ vemēte accidēte hoc aliqbus ꝓpter ſtōm videmus ꝙ hoc fit eis vtplurimuȝ propter famē:aut ꝑꝑ irā:⁊ hoc oſtendit vt fiat a cholera. Et Gal. curat hāc egritudinē cū hierapicra in qua dn̄at aloes. Et manifeſtū eſt ꝙ aloes nō purgat niſi vnā duarū rerū aut cholerā:aut hūorē cholericū. Et q̄dā dicūt ꝙ hec egritudo fit a ꝯpl'one mala nō māli frida ⁊ ſic. ⁊ hoc eſt a rōne remotū:qđ eſt:q: hec egritudo vtplurimū hȝ parox iſmos:⁊ adhuc ſi fieret ꝓpter malā ꝯpl'onē nō mālez nō fieret niſi a rebus extrinſecis:qđ eſt:q: mala ꝯpl'o nō materialis creata a mala ꝯpl'one māli eſt difficilis curatiōis:⁊ a tali cā qualis hec eſt īpoſſibile eſt fieri parox iſmuȝ epilenticum: ⁊ ſm̄ hoc nō fieret hec ſpecies niſi ꝓpter res extrīſecas:hoc eſt ab aere frigido:qđ eſt.q: mala ꝯplexio q̄ fit a talibus rebus extrinſecis eſt facilis diſſolutionis. Sȝ remotū eſt ꝙ res extrinſece hoc eſt aer frigidus poſſit inducere malā cōplexionē cerebro ſufficientē inducere epil'iaȝ.ſed ſi experientia hoc teſtificat tarde hoc eſſe nō dȝ. Et tu debes ſcire ꝙ ꝑꝑ hanc ſciam nō pōt finaliter ſcire rōnabiliter de oibus egritudinib⁹ que ſunt poſſibiles.⁊ q̄ nō.q: egritudines certificant ꝑ ſenſum.⁊ poſtea adueniūt teſtimonia experiētie ꝑꝑ plurimos ſentire. ⁊ poſt hoc fit cognitio cauſaꝝ. Et cā huius data eſt in loco alio nobiliori iſto.⁊ nos ēt ipſaȝ narrabimus i alijs libris.

¶ Et apopleria eſt qn̄ hō cadit ad terrā ⁊ ceſſat ei⁹ vox. et ꝑuant oēs opatiōes ⁊ motus totius corporis excepto anhelitu.nā ꝑuato anhelitu morit patiens. Et ꝓpter hoc anhelitus ē māifeſtū ſignū ſuꝑ fortitudinē vel debilitatē iſti⁹ virtutis.qđ eſt q: qn̄ anhelitus fuerit groſſus ⁊ malus ſignificat ſuꝑ fortitudinē.⁊ qn̄ fuerit q̄etus ſignificat debilitatem. Et. hy.dicit ꝙ qn̄ apoplexia ē debilis nō curat de facili. ſȝ qn̄ ē fortis curā nō recipit. Et cā hui⁹ egritudinis eſt de neceſſitate ꝑuatio motus vl'is ⁊ particularis. Et q: declaratū eſt ꝙ motus vl'is hȝ duo ꝑncipia.ꝑmum quoꝝ eſt in corde aliud eſt in cerebro.⁊ cerebrū non facit ſuas opationes niſi ꝓpter cor ergo ē neceſſe vt cerebro veniat vna egritudo vniuerſalis cōicans toti corpori. Et hoc fiet neceſſario ꝑꝑ oppilationē viaꝝ ſpūs.q ꝑuenit a corde ad cerebrū.⁊ iſte ſunt arterie.aut ꝓpter fortē oppilationē ventriculoꝝ cerebri.propterea q: qn̄ illi claudunt impeditur via ſpiritui aialiq dat mēbris oibus ſenſuȝ ⁊ motū. ſi ita eſt vt dicit Ga.qui dicit ꝙ mittit a cerebro ſpūs aialis ſicut mittitur a corde ſpūs vitalis intrinſecus.aut fit q: corrumpitur ꝯplexio cerebri. qđ eſt.q: qn̄ illa corrumpit.corrumpit tēperantia cum qua reperitur calor intrinſecus cordis.ad hoc vt poſſit opari ſenſū ⁊ motum.ſicut declaratū eſt in nāli ꝑhia. Sȝ in cameris cordis nō pōt euenire hoc accidens.qđ hāc egritudinē faciat. qđ eſt.q: prius perueniret ad mortem. Et poſtq̄ ꝓbatuȝ eſt ꝙ cauſa egritudinis in his duobus locis ē.ergo cauſa quā dat.hy.eſt verax.⁊ ēt illa quā dat Ga. Et .hy.dicit ꝙ quādo homo ſubito ſine voce fit ⁊ cadit in terrā.tunc facte ſunt oppilationes in vijs que ſunt inter cor ⁊ cerebrū.hoc eſt in arterijs. Et.Gal.hoc confitet in libro de accidenti ⁊ morbo.⁊ in libro de mēbris doloroſis dicit ꝙ hec egritudo fit ꝓpter oppilationem in ventriculis cerebri.ergo intēdit.G. vt fiat a duabus cauſis. Et ſignum eſt vt fiat ex oppilatiōe arteriarū cū apparent ſigna dominationis ſanguinis ſuper patientem.⁊ hec curat cum flebotomia. Et ſignum oppilationis fortis ventriculoꝝ cerebri eſt quādo apparent ſigna dn̄ationis humorū frigidoꝝ in corpore. Et curatio huius fit cum permutatione ꝯplexionis illius mali humoris cum euōne cum medicinis purgantibus humores illos frigidos ⁊ cū clyſterijs ꝯueniētib⁹.q: illa ſunt mirabilia in hac cura Et hec egritudo que dicit ꝓfundatio ſomni eſt ꝓpinquior vt ſit ꝑꝑ oppilationē arteriaꝝ q̄ȝ vt ſit ꝑꝑ oppilationē neruoꝝ. ꝑꝑea nō eſt in hac paſſione difficultas anhelitus. nec etiaȝ ꝯuertitur ad paralyſiȝ ſicut apoplexia.⁊ illa que fit ab hūoribus ſiccis facit ſtare patientē oculis aptis. ⁊ noiat alcaſia ⁊ ſi fiat ab humoribus humidis ſtat oculis clauſis. ⁊ hanc ſpeciē noiant medici ſubeth. ¶ Hucuſq; locuti ſumus de egritudinibus ⁊ accidentibus breuiter ſm̄ ꝙ nobis viſum eſt ſufficere.eo ꝙ mea intentio in hoc libro nō eſt niſi in dādo regulas que ſint ꝑncipia artis medicine oibus volētib⁹ in hac ſcientia ire via nobiliori.⁊ illis q ēt volūt poſtea abūdare in ꝑticularib⁹ iſti⁹ artis ſm̄ hūc ordinē ⁊ diuiſionē. Et ſcias ꝙ ꝯpatio iſti⁹ libri ad totalitatē iſti⁹ ſciētie eſt ſicut cōparatio elementorū artificij ad artificiū. Et ſicut pictores ꝑmo depingūt circuitū figure quā facere intendunt.⁊ poſtea replēt h̄ ꝯtinens ꝑticularibus reb⁹ ex diuerſis coloribus donec ſit figura illa ꝯuenienter impleta.ſic ⁊ nos itēdim⁹ facere in noſtro libro. Et ſi de⁹ nobis lōgitudinē ꝯceſſerit vite ⁊ nos ꝑſeruauerit a accn̄tibus tꝑis.aliuȝ faciem⁹ libruȝ i practica huic nobili ordini reſpondētem ſȝ ꝙ factus eſt iſte liber colliget.q oia ꝯtinentia iſtius ſcientie replebit.

¶ Explicit liber tertius.qui fuit de egritudinibus.

¶ Incipit liber quartus: qui eſt de ſignis ⁊ pronoſticis ſanitatum ⁊ egritudinum: ⁊ cõtinet capitula ſeraginta.

¶ Cap. i. Qđ ẽ de ſignis ſanitatis ⁊ egritudinib⁹ in gñali.

Sta pars. diuidit̃ in duas partes. Prima narrat ſigna ſignificantia ſanitatem actualem in qualibet operatione corporis in quolibet mẽbro. Secũda narrat ſigna ſignificantia ſup egritudines ⁊ cauſas ipſarum. Et hec ps iterum partitur in duas partes: eo ꝙ hec ſigna aut ſignificãt ſup egritudines preſentes que plurimum inueniuntur in hac arte: aut ſignificant tpe ſanitatis ⁊ egritudinis ſuper egritudinem futurã. Sed ſigna que ſignificant ſup egritudines preteritas parũ ſunt in hac arte vtilia. Et incipiem⁹ narrare ſigna ſignificantia egritudinẽ preſentẽ in toto corpore ⁊ in quolibet mẽbro. Et poſtea dicemus ſigna ſignificantia egritudines futuras Et poſtea dicemus ſigna ſignificantia ſuper egritudines p̃ſentes. Sed ſigna ſignificãtia i egritudinib⁹ pñtib⁹ ſup egritudines futuras adiungã iſtis ſignis egritudinũ pñtiuꝫ. Et ſimiliter videt̃ vt ponã ſigna ſignificantia ſanitatẽ futurã in egritudinibus in hac eadẽ pte: q̃uis ptineant ſanitatis pti. Propterea q: ſunt vna ex reb⁹ qbus ꝓcedit ⁊ trãſit medic⁹ ad medicinã: ſicut i reb⁹ q̃ artificialiter fiũt. qđ eſt: q: nomẽ maioris ptãtis eaꝝ deriuat̃ egreſſa q̃ fiũt artificaliter in permutatione ipſarũ a re a qua fit pmutatio: ⁊ nõ attribuit̃ rei ad quã pmutat̃: ⁊ hoc ẽ ꝯriũ rebus nãlibus: hoc ẽ q: ſolum ſunt p naturã. ⁊ cãm huiꝰ oñdi in nobiliori loco iſto: qđ ẽ q: pmutatio eſt genus rei ad quã pmutat̃ ṽtus: ⁊ hec eſt ꝯrium pluſq̃ genus rei ad quã pmutat̃: virtus aũt eſt in eis manifeſta magis q̃ in ea a qua fit pmutatio. Et ꝑpea ꝯuenientius eſt ſigna ꝯiũgere ſanitatis future cũ ſignis egritudinis pñtis: q: medicus tranſit ab illis ad ſanitatẽ: ⁊ appellant̃ illi tranſit⁹ medicina ⁊ nõ ſanitas. Et adhuc q̃uis ipſa ſint ſanitatis ſigna ſũt aliquo mõ ptes egritudinis; eo ꝙ ſignificãt ſup remotionẽ egritudinis. Et ego icipio narrare ſigna ſignificãtia ſup ſanitatẽ. ⁊ dico q: ſanitas ſicut dictuꝫ eſt in diffõne ipſius: eſt bona habitudo in mẽbro p quã hꝫ pati aut agere ſuã actionẽ aut paſſionem naturaleꝫ. Et hec bona habitudo diuiſa eſt in duas ptes: quarũ vna eſt appropriata mẽbris cõſilibus in qb⁹ ſunt nouẽ cõplõnes: alia officialibus mẽbris que ẽ quatuor generũ q̃ ſupius dicta ſunt. Et q: ps maior iſti⁹ diſpõnis i mẽbris nõ ẽ manifeſta ꝑma frõte: ⁊ marie i mẽbris nõ apparẽtib⁹: ob h̃ neceſſe fuit narrare ſigna ſignificãtia ſup q̃libet diſpõnẽ cuiuſlibet mẽbri. vꝫ. ix. ꝯplõnes: q̃ ꝑmo ſunt in cõſilib⁹ ⁊ ſcđe in cõpoſitis. Et ſimiliter narrabimus ſigna q̃ ſignificãt ſup tẽpatã ꝯpleronẽ ⁊ nõ tpatã: ⁊ ſanitatẽ approbatã mẽbris officialibus. ⁊ via qua poterim⁹ oia hec cognoſcere ꝑmo nõ ẽ niſi ab actiõe ⁊ a paſſione horũ mẽbrorũ aut reb⁹ q̃ ꝓueniunt a ṽtutibus ipſorũ: qđ eſt: q: actiões ⁊ paſſiões ipſoꝝ: ⁊ res q̃ ab eis ꝓueniũt ſũt apud nos notiores: ⁊ a rebus notiorib⁹ ꝓcedere debem⁹ ad minus notas. ⁊ res ꝓuenientes ab opibus ſunt ſicut calor: macies: pinguedo: ⁊ accidẽtia q̃ apparẽt ab exeuntibus a corpe ⁊ debes ſcire ꝙ medici ꝓ maiori pte nõ ſunt vſi loq niſi de ſignis ſignificãtib⁹ ſup ſanitatẽ mẽbroꝝ ꝯſimiliũ ſꝫ đ ſignis ſignificãtib⁹ ſup ſanitatẽ mẽbrorũ officialiũ nõ ſũt locuti niſi p accñs. Sꝫ talis quales ſum⁹ ꝯſueuit loq de vtriſq; ⁊ incipiem⁹ loq a ſignis ſignificantib⁹ ſup cõplexionẽ eq̃lẽ. i. tẽperatã: q: ꝑor eſt nã: ⁊ ẽt q: extrema nõ cognoſcũt̃ niſi p cõparationẽ eoꝝ ad media. Et dicim⁹ ꝙ ex. ix. cõplexionibus q̃dã appropriant̃ vnicuiq; mẽbro: ⁊ q̃dã ſunt q̃ appropriant̃ vni corpi ꝯpõne mẽbrorũ adinuicẽ. Et eſt ſciẽdũ primo ſigna ſignificãtia ꝯplẽxionẽ vniuſcuiuſq; mẽbri. in. ix. ꝯplexiõib⁹: ⁊ cognitis illis poterimus iudicare ſup ꝯplexionẽ totius corporis: ⁊ maxime mẽbroꝝ ꝑncipaliũ. ⁊ incipiemus narrare ꝯplexionẽ cordis: q: cor eſt mẽbꝝ cui⁹ ꝯplexio cõicat mẽbris oib⁹ q: qñ h̃ mẽbrũ eſt tẽperatuꝫ ſunt mẽbra ꝓ maiori pte tẽperata in calitate: q: eſt dator oibus mẽbris ꝯplexionẽ qua agũt ⁊ patiũt̃. Et adhuc qñ erit ꝯplexio aliorũ mẽbroꝝ diſtẽperata ſicut ꝯplexio epatis poſſibile ẽ ꝯplexionẽ cordis nõ eſſe tẽperata ꝑꝑ colligantiũ ipſius ad membra: ⁊ ꝓpter hoc narrabimus ſigna cordis qñ ſunt tẽperata ⁊ intemperata: eo ꝙ illa ſunt ſigna oium membrorũ.

¶ Cap. ij. Qđ eſt de ſignis ſanitatis cordis ⁊ ei⁹ diſcraſie.

Et inter ſigna ſignificãtia ſup cãplexionẽ cordis ſignuꝫ qđ ꝓpriũ eſt in ſignificãdo ſup cõplexionẽ cordis eſt pulſus ⁊ poſt illuꝫ anhelitus. ergo qñ pulſus nõ eſt magnus: neq; paru⁹: neq; tardus neq; velox neq; rarus: neq; ſpiſſus: neceſſario ſignificat temperãtiã cõplexionis cordis inter calidum ⁊ frigidum: ⁊ ſiccũ ⁊ humidũ: ⁊ talis pulſus qualis eſt iſte reperit̃ in his qui naſcunt̃: ⁊ ſtant in climate temperato vt plurimũ: ſicut i terra. Hy. ⁊ in pluribus terris grecie: niſi eueniãt accidẽtia extrinſeca: ⁊ ꝓpterea dicit Gal. ꝙ hoies terraꝝ calidaruꝫ non poſſunt dare nobis tẽperatã cõplexionẽ. Et nõ eſt dđm ꝙ pulſus fortis ſit naturalis: eo ꝙ in alijs q̃uis nõ ſint tẽperata plurimũ inueniat̃ in climatibus nõ tẽperatis: ſicut nõ dicenduꝫ ꝙ color niger in hoie ſit naturalis q̃uis nõ inueniat̃ in ethiopia etiã albus. Et tẽperãtia anhelit⁹ ſimiliter ſignificat ſup tẽperatã cõplexionẽ cordis: ſaluo vt cõparatio anhelitus ad cor nõ ſit maior debito ꝙ ſi hoc eſſet nõ ſolum eſſet tũc anhelitus tẽperatus ꝓportionãdo cordi ſolũ. Sed eſſet adhuc maior: q: nõ eſt impoſſibile cõplexioneꝫ cordis eſſe calidaꝫ ⁊ pectus ⁊ pulmo ſint maiores debito cõparatione ad ipſuꝫ cor. vt faciat tũc anhelitus q nõ eſt magn⁹ niſi ꝓpter largitatẽ viarum pectoris ⁊ pulmonis: ⁊ illud idẽ qđ facit anhelitus magnus p ſe: eo ꝙ ſi pulmo ⁊ pect⁹ cẽnt ſm cõparationẽ creationis cordis: tũc pulmo ⁊ pectus multiplicarent̃ in caliditate cordis. Sed ſignũ qđ ſignificat ſup complexionẽ cordis ꝓpter diſpoſitionẽ aliorũ membroꝝ eſt vt ſit pectus mediocre inter magnitudinẽ ⁊ paruitatem. Et ſimiliter tẽperãtiã ſue cõplexionis ſignificãt ſignificantia ſigna tẽperãtiã ꝯplexionis epatis: aut tẽperantiaꝫ cerebri aut vtrunq;. Et hoc iđ q: in epate ⁊ cerebro nõ eſt calor qui ſit ꝓprius in eorũ eſſe: niſi calor ptiũ ꝯſimiliũ in qb⁹ ſunt cõpoſita. Sed calor cũ quo vnuſq̃ſq; opat̃ artes ſuas eſt de neceſſitate calor q trãſmittitur eis a corde: ⁊ iſte calor ẽ in eis ſicut forma. Sed calor qui eſt in eis ꝓp̃e eſt ſicut mã. Et q: tẽperantia rei ⁊ perfectio ſue opationis nõ eſt niſi ꝓpter formã eſt neceſſariũ: vt qñ iſta duo mẽbra ſũt tẽpata ſit eoꝝ tẽpantia ꝑꝑ formã ipſoꝝ: ⁊ tẽperãtia ſuaꝝ formaꝝ eſt neceſſario ꝓpter temperãtiam datoris iſtarum formarũ: ⁊ iſtud eſt cor Et nõ eſt dicẽdũ ꝙ poſſibile ſit ꝙ calor cordis qui mittitur mittat eis caliditatẽ ſuperfluã: ⁊ ꝙ ſit cõplexio iſtorũ duorũ mẽbroruꝫ veniens ad eã a ptibus cõſimilib⁹ epati ⁊ cerebro reſiſtat calori qui ꝓueniret a tẽperãtia cordis vt p iſtaꝫ ꝯrietatẽ reſultet in cerebro ⁊ epate tẽperantia cõplexionis: q: talis tẽperãtia qualis ẽ hec dicit̃ equoce: ⁊ nõ veraciter vt faciat opatiões. Itẽ ſignificat ſup ꝯplexionẽ cordis tact⁹ ⁊ carnoſitas pectoris. nã ſi tẽpata eſt ſignificat tẽperãtiã ꝯplõnis cordis. Sꝫ tẽperãtia carnis ꝓ maiori pte ſequit̃ tẽperãtiã cõplõnis cordis. ⁊ ꝓpa caro exiſtẽs in h̃ loco: ⁊ ꝓpter hoc caro hñs tẽperatã ꝯplõnẽ cordis nõ erit macilẽta nec piguis ſuꝑflue. Iteꝫ ſignificat ſuper tẽperãtiaꝫ cordis tẽperantia virtutũ aĩe ſicut ira planicies: manifeſta ea cõſidentia ⁊ puſillanimitas: ⁊ ſimilia his. Iteꝫ ſup tẽperantia cordis ſignificat cõpoſitio ipſius: hoc eſt in poſitione ſua: ⁊ ſua menſura ⁊ figura: qđ eſt: q: qñ ſua cõplexio erit tẽperata ſunt res ꝑ̃dicte vt plurimũ ſm viã nãleꝫ. ⁊ ſimilitet qñ ſue opatiões ſunt cõuenientes ſue cõplexoni ſignificãt ſup ſuã tẽperãtiã: qđ eſt. q: nõ eſt ipoſſe ẽẽ aliquẽ pulſuꝫ velocẽ ꝓpter ſtricturã ſuarũ arteriaꝝ: cũ non ſit hoc ꝑꝑ calorẽ ipſi⁹: ſicut accidit hoibus pinguibus. Et vlr difficile ẽ dare ſigna ſignificantia ſup cõpoſitionẽ membrorũ itrinſecorũ: ⁊ ſup ſpẽs eorũ: ⁊ ſup colligãtiã eorũ: ꝑpea reliq̃rũt medici hãc ſpẽꝫ ſanitatis: ⁊ nõ ſũt locuti de ea: ⁊ ꝓceſſerũt ſolũ de ſignis cõplõnibus. Sed me dico nõ ſũt h̃ min⁹ neceſſaria illis. ⁊ ꝑpea volum⁹ loqui de hac ſpẽ breuiter ſicut ſum⁹ ꝯſueti: ⁊ dicim⁹ ꝙ ex rebus ſigni

ficātib⁹ ſuꝑ tēꝑatā ꝯplōnē cordis ⁊ eq̄lē ē tēꝑantia ꝯpōnis
mēbroꝝ extriſecoꝝ:⁊ maxie pectoris ⁊ mēbroꝝ ꝓpinquoꝝ
eidē:⁊ bona ꝓportio cuiuſ libet iſtoꝝ mēbroꝝ ad alia:⁊ hec
vocaꝣ pulchritudo:q꞉ pulchritudo magiſ attribuiꝣ ꝯpōni ſi
cut vt⁹ ⁊ fortitudo magis attribuiꝣ ꝯplōni. Et nos nō dici
m⁹ ꝙ tēperātia ꝯpōnis iſtoꝝ mēbroꝝ ſignificet ſuꝑ tēꝑanti-
aꝫ cordis niſi ꝑpea:q꞉ vt⁹ iformatia nō format alia mēbra ni
ſi mediāte calore cordis ſicut vt⁹ nutritiua ñ facit ſuas oꝑati
ones niſi mediāte ꝯplōne ſua. Et tu ꝺbes ſcire ꝙ hec ſigni-
ficatio nō ꝯuertiꝣ:q꞉ poſſē eēt cor eē tēperate ꝯplōnis ⁊ bone
ꝯpōnis:⁊ tñ ꝯpoſitio aliq̄rū membroꝝ eſſet leſa:⁊ h̄ ꝓuenit a
mā. ⁊ h̄ raro ꝯtigit ſicut raro ꝯtingit ex alijs reb⁹ nociuis q̄
ꝓueniunt ab alijs membris:⁊ ille ꝯuertunꝣ ⁊ corrūpunꝣ cō
plōne cordis ꝑꝑ aliquā colligātiā. Sꝫ ſigna ſignificātia ſu
ꝑ diſtemperātiā cordis i. 4. qualitatib⁹ ſunt ꝯ̄ria iſtis. Hoc
eſt qñ pulſus fuerit fortis velox:aut ſpiſſus ſignificat exceſ-
ſum caloris niſi ꝯtigeret ꝑꝑ ſtricturā nālez i vijs arteriarum
q̄ꝫuis h̄ raro accidat in ꝯplexiōe ca. ꝑpea q꞉ nā caloriſ ē aꝑi
re ⁊ extendere ꝑtes niſi forēt ſicce:eo ꝙ reſiſtit egreſſioni. ⁊ ſi
cū ſiccitate fuerit duricies tactus ſignificat vltimitatem ſic-
citatis. ⁊ ſilr anhelitus ꝯ̄rius nāli ſignificat ſuꝑ idem: dum
modo nō ſint pect⁹:pulmo:aut coꝝ vie miores ꝯpetentib⁹.
Jtē ort⁹ piloꝝ ⁊ tactus calidus hñt ſuꝑ eādē ꝯplōnez ſigni
ficare. Et vlr ſcias ꝙ ad calorē cordis ſeq̄ꝣ calor oiuꝫ mem-
broꝝ:excepto ꝙ nō ſit reſiſtētia accñtalis a mēbris hñtibus
ꝺñantiaꝫ in corꝑe ſicut ſunt epar ⁊ cerebrū:q꞉ poſſē eſt ꝙ cō-
plō iſtoꝝ duoꝝ membroꝝ ex ꝑte membroꝝ ꝯſilium ex q̄bus
ſunt ꝯpoſita ſint frigidiora debito:⁊ tūc erit cor calidū. ⁊ ce-
rebrū diceꝣ frigidū. Sꝫ in hoīe habēte talē ꝯplōnem refri-
gerabiꝣ i fine cor:⁊ maxie qñ ꝺñaꝣ friditas. q꞉ hoc membrū
nō eſt datū niſi ad temꝑandū caliditatem cordis. Jtē ſigni-
ficāt ſuꝑ caliditatez ⁊ ſic. cordis accidētia aīe ſicut ira:ita:ꝙ
q cito iraſciꝣ hꝫ ꝯplōnem ca. cordis. ⁊ ſi ſeruauerit hꝫ etiam
ſiccā. Et ſilr ſignificat ſiccitatē cordis macies pectoris ⁊ ſic
citas corꝑis. Sꝫ ꝯplō cordis ꝺñans in calitate ⁊ hu. ſignifi
catur a fortitudine cordis ⁊ mollicie pulſus. Et ſi habuerit
molliciem cū ſua fortitudine ſignificat ſolā humiditatem.
Et ſilr ſigna caliditatis ⁊ hu. cordis ſunt magnitudo pecto
ris ⁊ alioꝝ membroꝝ:et iō aialia que ſunt calida ⁊ hu. ſunt
maioris cordis ceteroꝝ:velut aiali naſcentia in locis humi-
dis. Sꝫ ſigna fritatis ⁊ ſic. cordis ſunt cōpoſita ex oppoſitis
ſignoruꝫ caliditatis:tñ ſeruāt ſigna ſiccitatis. Et propterea
pulſus talium eſt paruus:rarus:tardus:durus. ⁊ anhelit⁹
coꝝ eſt ſimilis ⁊ tactus pectoꝝ coꝝ eſt frigidus. Et ſilr eſt in
ꝯplexione alioꝝ membroꝝ ipſoꝝ:niſi ſit in eis reſiſtentia ac-
cidentalis. Et pectus iſtoꝝ eſt nudū pilis. Et iſti ſunt in vlti
ma timiditate. Et vlr ipſoꝝ iuuentus aſſilaꝣ ſm plus ſene-
ctuti:⁊ ſi ꝑuenient ad ſenectutē:ſenect⁹ coꝝ aſſimilaꝣ morti.

¶ Capitulum. iij. Quod eſt de ſignis cerebri ⁊ ipſius com
plexionum ſanarum ⁊ egraruꝫ.

Et poſtq̄ꝫ locuti ſum⁹ ſuꝑ ſanitatez cordis appro
priatam membris ꝯſilib⁹. et ſuꝑ ſanitatē appro-
priatā membris officialib⁹. deinceps volumus
loq de ſignis ſignificātib⁹ ſuꝑ temperātiā et ſani
tatem cerebri. Et dicem⁹ ꝙ temperātia ꝺꝫ recipi in cerbro:ſi
cut in alijs membris:hoc eſt vt ſit appropriata ſuis mēbris
cōſilib⁹ aut ſue cōpōni. Et icipiemus a temperantia et dice
mus ꝙ ſignoꝝ q̄ ſignificāt ſuꝑ temꝑatā ꝯplōnem cerebri q̄
dam ſumunꝣ ab oꝑatiōib⁹ et oꝑatiōes ipſius aut approba-
te ſunt ſenſui cōi:aut imaginatiōi aut cogitatiōi aut memo
rie. aut virtuti nutritiue. hoc eſt ꝙ aꝑꝑet ex ſuꝑfluitatib⁹ q̄
egrediunꝣ a narib⁹. palato. oculis. et ſilib⁹. Et q̄dā ſumun
tur ab alijs ſicut a tactu et ortu capilloꝝ et ab coꝝ forma et
ſuꝑfluitatib⁹ q̄ ab ipo egrediunꝣ. ita ꝙ ſi ſint tꝑate in q̄ꝫtita
te et qualitate ſignificāt ſuꝑ tēperātiā ipſius. Et ſilr qñ oꝑa
tiōes ſōni et vigiliaꝝ ſunt tēperatē. et ꝙ ſit mediocritas iter
pigritiā et velocitatem et iudicia ſua ſint recta et ſenſus ſint
clari et boni. et tact⁹ ſit tēperat⁹ ita vt nō ſit calidus vel frigi
dus. Et capilli q oriunꝣ nō ſint oīo extenſi ſeu plani vel tor-
tuoſi ſeu criſpi albi vel nigri. et ꝺmōſtratio ſue forme ē vt ſit
figura eius ſilis figure cerebri tēperati. et tunc ſignificaꝣ ſu
ꝑ temꝑantiā ꝯplōnis. et ſignificatio temperātie ſue figure ē
ſicut dicit Ga. ꝙ ſit ſicut figura ſperica cerea leuiter ab vtra
q̄ꝫ parte p̄ſſa. et vt nō ſit magnū vel paruum. et ꝙ ſuꝑflui-
tates diſcurrentes a cerebro ſint pauce et ꝯpetenter digeſte.
Et ſi fuerit cū h̄ aliqua ſpiſſitudo ſignū ē ſiccitatis. et ſi fue
rint multe ⁊ digeſte ſignificant ſuꝑ caliditatem ⁊ humidita
tem. ⁊ ſi cū hoc fuerint crude ⁊ in q̄ꝫtitate multa ſignificant
ſuꝑ frigiditatem. Et ſi cū hoc fuerint aquoſe ſignificant ſuꝑ
friditatē ⁊ hu. Et dicit Hy. de hac cōplōne ꝙ eius ſanitas
eſt ꝓpingor egritudini q̄ꝫ ſanitati. Sꝫ oꝑatiōes cerebri ca
lidi ſunt vigilie ⁊ breuitas ſomni. Sꝫ ſi calitati aſſociabitur
aliquātula humiditas:tunc tales in ſomno aliquātulū aug
mentabunꝣ. ⁊ ſi ſiccitas ꝺñabiꝣ ꝺñabunꝣ vigilie. Et q hanc
hñt cōplōnem veloces erunt ad actiones. Et actiones ſuas
faciunt ſine diſcretiōe:⁊ accipiūt ex mēbris ſolū ſimilitudi-
nē ⁊ nō diuiſionē:⁊ errores coꝝ ſunt multi:⁊ cogitatiōes co
rū male. Et q hñt ſigna ꝯ̄ria iſtis ſunt dormitores ⁊ pigri ⁊
tardi intellectus:⁊ nō poſſunt recipere diuiſiones rerum: ne
ceſſario tales frigide ꝯplōnis ſunt tñ ⁊ ipſi aſſumunt predi-
ctas res cōfuſe. Sꝫ ꝯplō cerebri frigida ⁊ ſicca abundat mi
nus in ſomno q̄ꝫ frigida ſola. Et frida ſola minoris eſt ſōni
q̄ꝫ frigida ⁊ humida:⁊ tactus etiā ſignificat ſuꝑ iſtas cōple
xiones. Et capilli etiā hñt ſignificatōes eo ꝙ capilli ſunt ex
ſuꝑfluitate fumoſa quare capilli nigri ſignificāt ſuꝑ aduſti
onem:eo ꝙ igneitas hꝫ album denigrare. Et ſi cum hoc ſūt
tortuoſi ſignificāt ſuꝑ hoc ſiccitatem ſicut accidit eis qñ tan
gunꝣ ab igne. Et capilli albi ſignificāt ſuꝑ māam crudā et in
digeſtā. et ſi cum hoc fuerint extenſi ⁊ plani ſignificāt ſuꝑ ſu
ꝑfluitatem hūiditatis. Et eodē mō capilli q cito oriunꝣ ſi
gnificāt ſuꝑ caliditatem:⁊ q tarde ꝯ̄. Et q ſunt mediocres
in colore ⁊ tortuoſitate et in planicie ⁊ in ortu veloci ⁊ tardo
ſignificant ſuꝑ cōplexionem temperatā ⁊ forma tortuoſa ēt
hꝫ ſignificare ſuper malam cōplexionē. Et etiam caput ma
gnum vel paruū hꝫ ſignificare hoc. Et iſta ſepe inueniunꝣ i
libris ſpicatorum. Et ego non recordor oia coruꝫ verba niſi
quorundā ad hoc vt noſter intellectus non ſit diminutus in
radicibus rerum:⁊ illi q ſolum ſunt medici indigent illis. et
ego nō ſum ex illis. Jtem oculus ſignificat forti ſignificatio
ne ſuꝑ ꝯplōnez cerebri:q꞉ oculus rube⁹ habēs venas rube-
as ſignificat ſuꝑ ꝯplōnez cerebri calidā:⁊ ſigna ꝯ̄ria iſtis ſi-
gnificāt ſuꝑ ꝯplexionē fridam cerebri. Et velocitas motus
oculoꝝ ſignificat ſuꝑ caliditatē cerebri:ſicut tarditas ſuper
fritatem. ⁊ mediocritas in iſtis ſignificat ſuꝑ temperātiam.
Et ſubalbedo oculi ſignificat fritatem cerebri ſicut nigredo
ſignificat caliditatem:⁊ color medius inter ſubalbedinem ⁊
nigredinem q diciꝣ vari⁹ ſignificat temperantiam. ⁊ hoc eſt:
q꞉ ſubalbedo fit ꝓpter paucitatē digōnis ob h̄ iſte color eſt
ꝓpiquus colori aque ſimpliciter. Et nigredo fit ꝑꝑ exceſſuꝫ
decoctiōis. ⁊ ꝑꝑ hoc dominaꝣ in ipſo nigredo:q꞉ nigredo ſi
gnificat aduſtionē partiū terreſtriū ꝺñantium i re. Et qꝺ fa
cit varietatē q̄ ē color mediocris eſt vltima tēperātia deco-
ctionis:qꝺ eſt:q꞉ ē minor q̄ꝫ illa q̄ facit nigredinem:⁊ ē ma
ior q̄ꝫ illa q̄ facit ſubalbedinē. Et ſcias ꝙ nō ſolū cāe quali
tatiue faciūt nigredinem aut ſubalbedinez. Sꝫ ⁊ alie res ſūt
multe que adiuuant ad hos colores faciendoſ q̄ nō ſūt qua
litates vel ꝯplōnes:ſꝫ ſunt res quātitatiue vel locales. Qꝺ
eſt q꞉ nigredo pluries fit ꝓpter multā quātitatem humidita
tis oculi:aut q꞉ poſita eſt in profundo multum: ſicut tu vi-
des in riuis profundis:q꞉ ꝑꝑ ꝓfunditatē apparēt velut ni-
gri:eo ꝙ nō recipiūt latū ſplendorē ſicut ſi eēnt largi ⁊ pau
ci. Et oculus ſubalbidus eſt ſm ꝯ̄riū. Et Gal. dicit ꝙ mul
ta humiditas glacialis adiuuat ad faciēdū ſubalbedinem:
eo ꝙ color iſtius hūoris eſt ſicut color glacici. ⁊ multitudo
ipſius adiuuat ad faciendū ſubalbedinē:ſicut paucitas ad-
iuuat ad faciendū nigredinē:⁊ hoc eſt ꝯ̄riū noſtre opinioni:
⁊ mediocritas oiuꝫ ſignificat tēperātiā. Jſta ſūt ſigna ſigni
ficātia ſuꝑ ꝯplexionē cerebri. Sꝫ ſigna ſignificātia ſuꝑ ipi⁹

ꝯpõnem ſilr ſumunť a ꝯplone et opationibꝰ ipiꝰ. Etiã dirimus de figura nãli quã habere dꝫ: ⁊ colligãtia ſua appet vi ſui: q: q̃dã capita hñt collũ ꝯueniẽs eidẽ. et q̃dã nõ. ſicut dicit Ga. Sꝫ largitas ⁊ ſtrictura ſuaꝝ viaꝝ ⁊ ſuarũ ꝯcauitatũ ſumunť ab ipiꝰ ꝯplõne qd̾ eſt. q: vie cerebri calidi ⁊ hu. ſũt in vltimitate largitatis. fridi v̾o ⁊ ſicci ſm ꝯriũ ipius ⁊ mediocres iſtaꝝ ſignificãt ſuper calidum ⁊ ſic. vel ſuper frigidũ ⁊ hu. ⁊ ſua temperata ꝯpoſitio cognoſciť qñ ſue vie ⁊ ſue ꝯcauitates ſunt i vltima t̃peratia. Et qñ vie ⁊ cõcauitates cerebri ſunt nimis ſtricte: tũc habẽs eas paratꝰ eſt vertigini ⁊ ſcotomie. ⁊ epilepſie. et alijs egritudinibꝰ ſimilibꝰ. Jtẽ qñ ſubſtãtia cerebri ẽ minor debita: tũc accidet intellectui corruptio intellectus et ſtultitia ſicut decrepitis: et vlr qñ corrũpiť olla cerebri exterius corrumpiť cerebrum interius.

¶ Capitulum. iiij. Quod eſt de ſignis ſignificantibus ſuper ſanitatem epatis et eius egritudinem.

Einceps volumus loqui de ſignis ſignificantibus temperantiã et ſanitatẽ epatis. Et dicemus ꝙ quedaꝫ coꝝ ſignificant ſup temperantiam ſue cõplionis. et q̃dam ſup temperãtiã ſue ꝯpoſitionis. et ego incipio a ſignis ꝯplionis et dico ꝙ quedã ipſoꝝ ſumunť ab opationibꝰ: et q̃dã ſumunť a quãtitate venarũ. et a tactu. Et ſcias ꝙ epar temperatũ generat ſanguinẽ purpureum et dat colorẽ albedinis mixtuꝫ cuꝫ rubedine. et corpus dꝫ eſſe mediũ iter maciem et craſſicieꝫ. Et vene debent eſſe mediocres inter largitatẽ et ſtricturam. Sꝫ ꝯplo calida epatis cognoſciť ꝑ hoc qd̾ generat multã cholerã rubeã. et maxime in etate iuuentutis: et color talium declinat ad citrinitateꝫ. et ideo cũ augmentať calor et ſiccitas multũ generatur cholera aduſta. et tunc declinabit color ad fuſcedineꝫ. et q̄buſdam denigranť palpebre inferiores oculorum ⁊ labia etiam inferiora. Sꝫ epar fridũ cognoſciť q: g̃nat multũ flegma ⁊ ſanguinẽ crudũ: ⁊ aliquãdo ex fortitudie albedis conuertiť in calcẽ: ⁊ ſi cũ h̾ ꝯiungiť ſiccitas: tũc g̃nabiť cholera nigra nõ nãlis: ⁊ ꝯplexio hũida epatis cognoſciť a multa ꝑparatione putrefactionis ⁊ dñatione humiditatis ⁊ ſanguinis. ⁊ ſi multũ excedit tranſit ad hypoſarcã. Jtem vene large ſignificant ſup epatis caliditatem: ⁊ magis ſi cũ hoc adiungiť humiditas: ⁊ ſtricte ſignificat cõtrarium. in calido vero ⁊ ſicco epate eſt mediocris. Jtem ſignificat piloſitas ſup ꝯplexionem epatis: qd̾ eſt qñ hypocũdria ſunt multũ piloſa caliditatẽ ſignificant. Adhuc diuerſificať hec ſignificatio ſm diuerſitatem piloꝝ: q: ſi ſunt groſſi tortuoſi: ⁊ nigri ſignificant ſup caliditatem ⁊ ſic. ⁊ ſi ſunt ſubtiles ⁊ plani ſignificãt ſup humiditateꝫ. Et ſi vẽter ſit nudus pilis ſignificat frigiditatem. ⁊ ſi ſit mollis venter ſignificat hũiditatem. ⁊ ſi ſit durus ſignificat ſup ſiccitatem. Et ſigna ſignificantia ſuper ſuam cõpoſitionem ſimiliter ſumunť a cõplexione ⁊ operationibus: quia qñ erunt temperate erit epar temperatũ in figura ⁊ poſitione. ⁊ quãtitate magnitudinis ⁊ paruitatis: et ſtrictura. ⁊ largitate venaꝝ. ⁊ cõplexio calia ⁊ hu. ſignificat fortitudinem epatis ⁊ largitatẽ venaꝝ: ſicut friditas ⁊ ſic. ſignificat ꝯriũ. ⁊ medicritas coꝝ ſignificat mediocritatem inter calidã ⁊ hu. fri. ⁊ ſiccã. Et debes ſcire ꝙ cõplexiones ſignicantes ſup complexiones iſtorum membrorum ſunt cõplexiones innate que fiunt a ꝑma eſſentia. Et hoc dico: q: inueniuntur complexiones acquiſite calide ⁊ frigide a conſuetudine: ⁊ vlr a rebus extrinſecis. Et ſimile eſt huic quia inuenitur aliquis habens colorem ſignificantem ſuper frigiditatem. ¶ Et ſigna ſignificantia complexionem ſui epatiſ ſignificabunt caliditatẽ hoc ẽ q: habebit venas latas. Tũc debemus iudicare ꝙ complexio ſua naturalis ẽ diuerſa ab accidentali. ⁊ quando erit contrariuꝫ debemus iudicare cõtrarium: hoc eſt quia complexio ſui epatis erit frigida et ſicca: ⁊ habitudo ſua erit groſſa ⁊ pinguis ⁊ groſſicies ſignificat caliditatem ⁊ humiditatem. ⁊ ſtrictura venarum frigiditatem ⁊ ſiccitatem. Sed ſignificatio compoſitionis ſumpta ab operationibus eſt hec: quia epati illius qui habet venas ſtrictas eueniet oppilatio ipſo non vtente cibis oppilatiuis.

Jtem quando epar erit paruum cõparatũ ſtomacho et non ſuperuenerit aliq̄d accidens neceſſariũ erit vt habeat mollem ventrem: nam hec eſt ꝑfecta ſignificatio ſuper paruitatem epatis: qd̾ eſt: q: qñ epar eſt paruum non põt attrahere chilum a ſtomacho: ⁊ tũc oꝫ vt exeãt ſupfluitates molles. Et hõ quẽ tu ſcis dicit ꝙ breuitas digytoruꝫ ſignificat paruitatẽ epatis: ⁊ hic apparet ꝙ neſciuit bene vbi eſſet virtus informatiua. ⁊ nõ ꝯſiderauit niſi in materiebꝰ. ⁊ dimittamꝰ iſtum cũ alijs. Dicit Ariſto. ꝙ epar in quibuſdam hominibus inuenitur in latere ſiniſtro et ſplen in latere dextro. ⁊ qñ ſuꝑueniunt illis egritudines epatis apparent ſigna in latere ſiniſtro. Jſta ſunt ſigna ſignificantia ſuper complexioneꝫ ⁊ ſanitatem membrorum principalium.

¶ Capitulum. v. Quod eſt de pulmone.

Einceps volumus loqui de ſignis ſignificantibꝰ ſuper complexionem ⁊ ſanitatem membrorũ ſeruientium illis. Et incipiemus a pulmone ⁊ dicemus ꝙ complexio pulmonis erit temperata tũc quando erit anhelitus temperatus in magnitudine ⁊ paruitate. et non recipiet leſionẽ ab aere calido aut frigido. ⁊ vox ſit temperata inter fortitudinem ⁊ debilitatem. Sed quãdo pulmo erit calidus anhelitus erit magnus: ⁊ ledeť ab aere calido et iuuabitur a frigido. et habens taleꝫ pulmonẽ habebit vocem fortem. et contrarium operabitur contrariũ. et pulmo ſiccus cognoſcitur ex parte vocis claritatiſ et ex paruitate ſputi. Et pulmo humidus cõtraria hꝫ ſigna pulmoni ſicco. ſ. groſſitudinem vocis et ſputi multitudinem. Sed cõpoſitio habetur a complexione ⁊ operationibus ſimiliter eo ꝙ cõplexio temperata de neceſſitate habet cõpoſitionem temperatã. ſ. inter paruitateꝫ et magitudinem. et iter amplitudinẽ et ſtricturam viaꝝ. et qñ erit calida erũt vie large. Et latitudo pectoris ſignificat ſup latitudineꝫ viaꝝ. ſicut dictũ eſt in alijs: quia diximus ꝙ fortitudo vocis ſequitur largitatem viaꝝ. et largitas ſignificat caliditatem cõplexionis. et cã eſt: q: fortitudo vocis neceſſario ſignificat caliditatẽ. Sꝫ ꝯplexio frigida ſignificat ſtricturã viarũ et debilitatẽ. et maxime ſi huic ꝯiungať ſiccitas. Velocitas vero anhelitus ſignificat puitatem pulmonis et ſtricturã ſuaꝝ viarũ niſi cõplexio cordis ſit in cã. Pectꝰ aũt ſputoſum ſignificat malã pulmonis poſitionẽ. et ꝑpea dicũt medici ꝙ plurimi taliuꝫ veniunt ad vlcerationẽ pulmonis. et ad ethicam.

¶ Capitulum. vj. Quod eſt de ſtomacho.

Einceps volumus loqui de ſignis ſignificãtibꝰ ſuper complexionem ſtomachi. Et dicimus ꝙ ipſa cognoſcitur a ſuis operationibus: eo ꝙ ſtomacho temperato conuenit maior ciborum parſ niſi nimis modum excedant nãe: ⁊ non accidunt eidem accidentia que eueniunt ſtomacho diſtemperato: ⁊ ſuus appetitus eſt naturalis. Et in ſtomacho calido ſubtiles cibi conuertuntur in fumũ ⁊ eidem groſſi conueniũt ⁊ ſuus appetitus eſt diminutus. Sꝫ in ſtõ frigido ſigna ſunt ꝯtraria p̃dictis: eo q: ei conueniunt cibaria ſubtilia: ⁊ groſſa in acetoſitatem conuertunť in eo: ⁊ eius appetitus eſt excedẽs. Et ſtomachus ſiccus cognoſciť ꝑꝑ multam ſitim: ⁊ eideꝫ paucus ſufficit potus: ⁊ qñ nimiũ recipit potum: ⁊ tunc in eo fiunt fluctuationes. Sꝫ humidus ſignificať a pauca ſiti: ⁊ deſiderat talis ſtomachus humida ſicut ſtomachus ſiccus deſiderat res ſiccas: ⁊ hoc eſt qñ humiditas ⁊ ſic. ineſt ꝑ nãm: ſed ſi ineſt accñtaliter hoc fit ꝑ ꝯtrariũ: eo ꝙ qui hꝫ ſtõm ſiccuꝫ appetit humida: ⁊ q̄ hꝫ humidũ appetit ſicca. Sꝫ equalis ſtomachus in paruitate ⁊ magnitudine cognoſciť: eo ꝙ tolerat quãtitatẽ cibi ꝯuenientis: ⁊ ſi paruus fuerit noſcitur ex tolerantia pauci cibi: ⁊ ſi partitur cibꝰ in paucas partes melius tolerat. Et ſtomachus magnus tolerat contrarium.

¶ Cap. vij. Quod eſt de complexionibus teſticulorum.

Jgna temperantie ⁊ ſanitatis teſticuloꝝ ſumuntur ab operatiõibus ipoꝝ ⁊ ab accñtibꝰ. Et dicimus ꝙ q̄ eſt tẽperatꝰ in coitu nãlr hꝫ tẽperantiã ꝯplexionis teſticuloꝝ. Et ſi multum affectat nãlr

hꝫ calidã ꝯplõnẽ teſticulorꝫ. Et ſi cũ h̃ deſiderio ꝯiungit̃ ſuf
ficiẽtia i faciẽdo ſignificat humiditatẽ ꝯiũctã iſti calitati. et
q̃dã dicũt ꝙ qñ ꝯplõ teſticlorꝫ ẽ calia ꝙ tũc ẽ gñatrix maſcu
lorꝫ pluſq̃ꝫ femi. ⁊ qñ ꝯplõ iſtorꝫ ẽ frida tũc opat̃ ꝯ̃riũ .ſ. q̃ꝛ
piger erit i coitu ⁊ gñabit filias: ſi cũ fritate ꝯiũgat̃ ſiccitas:
quaſi ꝓuat̃ ab hac opatiõe. Sꝫ q appetitũ hꝫ magnũ ⁊ d̃bi
lis exiſtit i tali opatiõe: eiꝰ ꝯplõ ad ſiccitatẽ ꝑtinere videtur.
Sꝫ ſignificatio ꝯplõnis horꝫ mẽbrorꝫ ex ꝑte accidẽtiũ appa
rẽtiũ in ſpmate eſt: q̃ꝛ in tẽperata ꝯplõne ipſorꝫ eſt ſpma tẽ⸗
peratũ in quãtitate ⁊ qualitate. Sed ſi teſticuli ſint calidio⸗
res debito erit ſpma plus in quãtitate ⁊ ſpiſſius cõuenienti.
Et qñ ꝯplõ eorꝫ erit frida erit cõtrariũ huiꝰ: hoc eſt q̃ꝛ ſpma
erit paucũ ⁊ nõ coctũ. Et hũiditas magis ꝯuenit huic opa
tioni q̃ꝫ ſiccitas. Et pili etiam ſignificant ſuper complexio
nem horum membrorum ſm ꝙ ſignificant ſuper alias cõ⸗
plexiones: vt dictum eſt ſupra.

Capitulum octauum. Qđ eſt de ſignis ꝯplexionis toti⸗
us corporis.

Sta ſunt ſigna ſignicãtia ſuꝑ ꝯplexionem vniuſ
cuiuſq̃ꝫ mẽbrorꝫ principaliũ ⁊ ſuientium eis. Et
cognoſcendo iſta ⁊ ꝯparationeꝫ vniꝰ ad alterum
faciẽdo cognoſcemꝰ totiꝰ corpis ꝯplexionẽ tẽpe⸗
ratã ⁊ diſtẽperatã: eo ꝙ corpꝰ cuiꝰ ꝯplexio erit tempata erit
de neceſſitate mediocre iter macieꝫ ⁊ graſſicieꝫ ⁊ color erit al
bus mixtus rubedini: ⁊ capilli eorꝫ ſunt flaui tẽdẽtes ad ru
bedineꝫ in tpe ſue puericie: ⁊ cũ ſunt facti iuuenes erunt ca⸗
pilli eorꝫ nigri: ⁊ tactꝰ temperatꝰ iter caliditatem ⁊ fri. ⁊ inter
aſpitatẽ ⁊ lenitatẽ. Et ſenſus eorũꝫ erit i vltimo tempantie:
⁊ intellectus eorꝫ mediocris iter velocẽ ⁊ tardũ: ⁊ h̃ eſt via co
gnoſcendi ꝯplõnem tempatã. Sꝫ cõplõneꝫ q̃ erit a tẽperan
tia iudicabimꝰ ſm multitudineꝫ ſignorꝫ: q̃ꝛ illa iudicabũtur
ex aggregatione iſtorꝫ ſignorꝫ: h̃ eſt ab accidentibus ⁊ opera
tionibus: ſicut a craſſicie: ⁊ macie. ⁊ a calore pilis ⁊ alijs ſi⸗
milibus. Sꝫ eſt ſciendũꝫ ꝙ ſignificatio coloris pilorꝫ nõ ve
rificat̃ pro maiori parte niſi in temperatis climatibꝰ. q̃uis
in quolibet climate poſſit aliquid cõphendi comparãdo
hoĩes illius climatis ſibiipſis. verbi gratia in theutõicis et
ethiopibus quando ethiopes ſunt nigri. ⁊ eorꝫ capilli ſunt
in tortuoſitate vltima. non propter hoc eorꝫ complexio erit
calida immo melius eſt attribuere hec ſigna calori extrinſe⸗
co. ⁊ dices quaſi ꝙ ſint frigidi. Et theutonici ⁊ ſclaui qui
ſtant in terris frigidis ſunt albi. et eorum capilli ſunt flaui
et plani. nec propter hoc dicendum eſt in iſtis vt eorꝫ com⸗
plexio ſit frigida. quod eſt. quia eorum complexio eſt in vl⸗
tima caliditate. quia calor clauditur i partibus intrinſecis
eorum corporum. ſicut accidit in hyeme. et hoc ſufficit in ſi
gnis ſanitatis ſm intentionem noſtram.

Capitulum. ix. Qđ eſt de ſignis ſignificantibus ſuꝑ egri
tudines in generali.

Eiceps volumꝰ loq de ſignis ſignificãtibꝰ ſuper
egritudies. Et rememoreris ſꝑ eorꝫ q̃ ſuperiꝰ dixi
mus. h̃ eſt q̃ꝛ itentio mea in h̃ libro nõ eſt vt mul
tũ loquar de rebꝰ ꝑticularibꝰ. q̃ꝛ iſte liber nõ fuit
factꝰ ꝓ illo q ẽ ſolũ medicus. ſꝫ vt nõ iueniat̃ diminutꝰ i ra
dicibꝰ ſcie ſecutꝰ ſuꝫ ẽt de ipĩs. Et ſi iuenis h̃ illud qđ inue⸗
nis in alijs libris. non ob hoc ipm deſpicias. q̃ꝛ plies cri⸗
brat hõ modiũ vnũ ſabuli ad h̃ vt iueniat vnã margaritaꝫ.
Dicemꝰ ꝙ ſigna ſignificãtia ſuꝑ egritudinẽ ſũt gña quo
rũ q̃dã ſumunt̃ ab accñtibꝰ q̃ accidũt poſt diminutionẽ hu⸗
morꝫ i corpore. et q̃dã ſumunt̃ a ꝯplõne corpis ab eiꝰ ꝓ̃para
tiõe ad ſuſcipiendas egritudines. et q̃dã ſumunt̃ a regimine
añcedenti. Et quatuor tpa anni dãt ꝓnoſticationem in
egritudibus futuris ſilr. ⁊ maxie ꝑmutationes q̃ fiũt in eis
ꝓter nãm. Et iſta ſigna diuerſificant̃ ſm fortitudinẽ ⁊ debi
litatẽ. ⁊ ego volo ipſa narrare ꝑ ordinẽ. Jã dixi in his q̃
ꝓceſſerunt ꝙ qñ q̃ꝫtitas ſanguis creſcit in corpore ita ꝙ no
cet in q̃ꝫtitate ſolũ i eo ꝙ q̃ꝫtitas ẽ ſm dimẽſioneꝫ. h̃ ẽ noia
ta repletio ſm vaſa ⁊ qñ creſcit cũ malitia q̃litatis vt acua
tur: aut vt ꝑmutet̃ ad qualitatẽ illiꝰ .ſ. vniꝰ aliorꝫ hũorꝫ aut
plium hec noiat̃ repletio ſm v̓tutẽ: eo ꝙ h̃ repletio hꝫ eua⸗
cuare vel euaporare ⁊ diſſoluere ⁊ debilitare v̓tutẽ qđ eſt ꝑꝑ
malitiã ſue qualitatis. Et ꝑpea h̃ ſeq̃tur caſus appetitus et
difficultas motꝰ. Et vlr ꝑꝑ h̃ debilitant̃ ⁊ ledunt̃ oẽs opati
ones animales ⁊ naturales ꝙ non accidit ꝓme repletioni.
Et ſigna ꝓme repletionis ſunt ſigna dominij ſanguinis
ſolũ ⁊ ſigna ſcđe repletionis ſunt ſigna dominij vnius triũꝫ
humorũ aut plurium. Et propterea debemus enumera
re ſigna ſignificãtia ſuper exceſſum vniuſcuiuſq̃ꝫ humorũꝫ
iſtorũꝫ. ⁊ cognoſcendo ſimplicia cognoſcemus compoſita.

Cap. x. Quod eſt de ſignis abundantie ſanguinis.

T incipiemus a ſignis ſignificantibus multitu
dinẽ ſanguinis ⁊ ab accidentibꝰ q̃ eueniũt corpo
ri ꝓpter illud. Et dicemus ꝙ hoc ſignificat for⸗
titudo pulſus: ⁊ repletio vaſorꝫ: ſiue ſint vene ſiue
arterie: ⁊ grauitas capitis ⁊ oculorꝫ: ⁊ ipedimenta virtutum
anime ⁊ ſenſuum. Et v̓r mala diſpoſitio q̃ aduenit cor⸗
pori hec patienti aſſimilat̃ male diſpoſitioni laſſitudinis q̃
prouenit ex labore extrinſeco cũ rubedine oculorum ⁊ calo⸗
re actuali in toto corpore niſi homo habuerit exerciticiũ in
aere calido ⁊ ſomnum profundũ: ⁊ ſomnia terribilia: ⁊ vi⸗
dentia res rubeas. Sicut dicit G. de illo q ſomniabat bal⸗
neari i dolio pleno ſanguine: quia ſigna ſanguinis i eo erãt
manifeſta. ⁊ Galie. precepit vt phlebotomaretur: ſed medi⸗
ci qui erãt de ſecta Ariſtratis ꝓceperũt ne phlebotomaret̃:
⁊ iniunxerunt ei exercitiũ. ⁊ quando hoc facere cepit humo
res diſſoluti diſcurrerunt ꝑ corpus ⁊ mortuus fuit. Jtem in
hora repletionis ſanguinis fluit aliquando ſanguis ex nari
bꝰ aut gingiuis. Et Ariſto. dicit ꝙ ſanguis corruptus fluit
a naribus ⁊ ano. ⁊ puſtule q̃ fiunt in corpore ⁊ vrina ſpiſſa ⁊
dulcedo ſaliue: ⁊ oĩa hec ſignificãt ſuꝑabundantiã ſanguis.
Et q vſus ẽ flõmia ſentit pruritũ in loco flõmãdo propter
ea ſumunt̃ ſigna dominij ſanguinis a complexione ⁊ regi⸗
mine ciborum ⁊ potuum ⁊ ſimilium: ⁊ ab etate ⁊ tpe anni:
tñ hec ſigna neceſſario ſignificant abundantiam ſanguinis
qđ eſt: q̃ꝛ aliqñ complexio generat ſanguinem ⁊ ſi tempus ⁊
etas adiuuent: aut non. Et ſilr hoc facit regimen abſentibꝰ
omnibus alijs: ⁊ ſi regimen fortius erit i omnibus iſtis cau
ſis tunc erunt ſigna ſignificantia dominium ſanguinis acci
dentia que hic ſequuntur.

Cap. xi. Quod eſt de ſignis cholere dominantis.

Ed ſigna ſignificantia dñium cholere ſũt veloci
tas pulſus. ⁊ diſruptio ipſius: et vrina ſubtilis
ignea: ⁊ vomitus cholericus: ⁊ egõnes mordica⸗
tiue: et amaritudo oris: ſitis fortis: ⁊ ſiccitas lin⸗
gue cũ aſpitate: ⁊ citrinitas coloris et oculorũꝫ: ſicut accidit
in vicio icterici: et ſi his cõiungit̃ tẽpus eſtiuũ: et etas iuuẽ
tutis ⁊ deicta ca. ⁊ ſic. et multũ exercitiũ ſicut artium calefa
cientiũ: vt ſunt ferrarij ⁊ eorꝫ ſilẽs. et tunc debemus ſine du
bio iudicare ꝙ iſte humor dñatur multũꝫ in corpore.

Cap. xij. Quod eſt de ſignis dominij melãcholie.

T ſigna q̃ ſignificant dñiũꝫ melʼe ſunt nigredo
vrine: aut rubedo declinans ad obſcuritateꝫ: aut
ad viriditatem. Et aliqñ hoc ſeq̃tur incendiũ in
ſtõ et habet appetitum caninũ et nigredinem co
loris: et maxime ſub palpebra oculi. ⁊ ſanguis flẽmatus eſt
niger: et multũ coagulatus. et maior pars talia patientium
eſt ſplenetica. Et ſi particularia ſigna iungãtur iſtis ſine du
bio iudicabimus ꝙ multum dominabit̃ in corpore humor
talis ⁊ cõplexio que magis apta eſt ad generandũ hunc hu
morẽ eſt ꝯplexio frigida: et ſicca. aut calida et ſicca. Et pro⸗
pterea raro inuenitur iſte humor in corporibus albis ⁊ pin
guibus. et morphea nigra eſt ſignum fortiſſimũꝫ iſtius hu⸗
moris. et etiam variole nigre ſeu morbilli.

Cap. xiij. Quod eſt de ſignis dominij flegmatis.

T ſignum dñij flʼatis ſunt vrina alba et vt color
corporis ſit albus. et pulſus paruus. et rarus. et
ſqualiditaſ totiꝰ corpis. et pigricia. ⁊ ſẽnꝰ. ⁊ tarđi
tas digõnis. pauca ſitis cũ multo ſputo viſcoſo. ⁊

ſi cū his iunguntur res particulares erit ſicut dictum ē añ:
velut eſt etas ſenectutis: ⁊ tps hyemis. ⁊ regimen multe ge⸗
tis. ⁊ cibaria frigida ⁊ hu. ⁊ ſuperfluitas comeſtionis. Et
ſomnia ſilr ſignificāt ſup dñium iſtorū humorū: qm̄ ille cui
ſupabundat cholera ſomniat videre aduſtionē ignis. ⁊ cui
ſanguis abūdat ſomniat videre res rubeas. ⁊ cui melia vi⸗
dent in ſuis ſomnijs ea q̄ ip̄m terrere faciūt. ⁊ qui videt dor
miendo maria ⁊ pluuias: ⁊ ſentit aerē frigidū: vel aquā frigi
dā: oīa iſta ſignificāt abūdātiā flatis. Jſta ſunt ſignificātia
ſup dñium vniuſcuiuſq₃ humorū. ⁊ vlr ſup egritudines que
accidūt pp hos humores. S₃ laſſitudo q̄ puenit abſq₃ oc⸗
caſiōe maia antecedende fit neceſſario pp dñiū₃ iſtorū humo
rū. aut pluriū. ſed laſſitudo thetayca ⁊ apoſa fit ab abūdan
tia ſanguinis. ſed vlceroſa eſt ex malitia qualitatis.

¶ Capitulum. xviij. Quod eſt de ſignis pronoſticis egritu
dinum futurarum per aerem ⁊ tempora.

T poſtq₃ locuti ſumus de ſignis ſignificantibuſ
ſup dominium humorū. deiceps volum⁹ loqui d
diſpōnibus q̄ fiūt ab aliqua pmutatiōe extnāli:
ſicut ille q̄ fiūt ex aere que ſignificāt egritudines
futuras. ⁊ via qua poſſumus cognoſcere has pmutatiōes ē
experiētia. ſ₃ ſcire ip̄as p viā demonſtratiuā eſt difficile aut
ipoſē. ⁊ ppea in hoc ſunt recipiēda teſtimonia antiquorū. et
memorari eorū breuiter q̄ dixerunt. et poſtea conabimur da
re cauſas. Dixit Hy. q̄ qñ fuerit hyems ſeptētrionalis et
inaq̄ſa. et ver fuerit meridionale ⁊ aquoſu₃ ſequunt ex hoc
in eſtate febres acute: obtalmie: ⁊ dyſenterie. marie vero mu
lieribus et humidis nā. Et huius cā eſt q̄ ſi hyems fuerit
ſicca generabit humores ſiccos. et gñaliter humores aduſti
qui facti fuerūt in autūno nō conuertent ſimili tpe huic ad
frigiditatē et humiditatem. ſ₃ remanebūt ſm medietatē illi
us qd ſupuenit ei in autūno: et poſtea veniente vere calido
⁊ humido aggregabunt in corpore hūores cōtrarij adinicē.
veniente poſtea calore eſtiuo putrefaciet ipſos humores p
pter humiditatē accidentalē quā habebunt. et pter actum
ipſorum erit calor putredinalis qui generabitur nociuior et
acutior. Unde tunc propter hāc maliciā cōplexionis fiēt fe
bres acute: ⁊ accidet fluxus ventris ſanguineus ⁊ obtalmia
Et hoc accidet plus ꝯplexionibus humidis: q̄ ſūt apte citi
us permutari propter talem aeris diſpoſitionem. Et Hy.
adaptat ſiccitatem vēto ſeptentrionali ⁊ humiditatē meri⸗
dionali: eo q̄ natura iſtorū duorum ventorū eſt has duas fa
cere diſpoſitiones ⁊ cām iſtorū oſtēdā in loco nobiliori iſto.

¶ Jtem Hy. dicit ſi in eodem anno poſt ortū canicule fi⸗
ent pluuie frigide ⁊ venti flauerint ſeptentrionales: tunc fi⸗
ent egritudines terminabiles ⁊ quiete. Et hoc erit pter tē⸗
perantiā aeris calidi: q̄ pluuia aerem refrigerat. ⁊ ſilr facit
ſeptentrio: quāuis ſit ſiccus: ⁊ manifeſtū eſt q̄ frigidus aer
putrefactione₃ diminuit. Et vniuerſaliter ſcias q̄ cā egritu
dinū quas Hy. his temporibus fieri dicit eſt pter permu⸗
tationē nature aeris: qd eſt: q̄ non fuit ordinata diuerſitas
nature tēporum niſi vt humores digerātur: ⁊ temperent: q̄
humiditas hyemis tēperat ſiccitatē autūni: ⁊ caliditas eſta
tis tēperat hyemis frigiditatē. Sed qñ hyems fuerit ſicca
tunc remanebūt humores ſicut fuerāt prius. et humiditas
veris eos nōtemperabit: eo q̄ ipſa erit humoribus his ex⸗
tranea: que omnes nō adueniunt tēpore cōpetenti. Et ob h
qñ ſuperuenerit eis calor eſtiuus ſine medio: tunc iſte egritu
dies generabunt. S₃ ſi hyems fuerit humida ⁊ ſuperuene
rit calor eſtiuus eide₃ cū medio: ⁊ iſtud mediū eſt calor veriſ
tēperatus: ⁊ tunc nō veniet tēpus caloris anteq₃ ipſa humi
ditas ſit cōſumpta: ⁊ corpora receperūt defenſionem vt pro
pter calore₃ nō pmutent. ¶ Et vlr ſcias q̄ quatuor tempo
ra ſunt cū quatuor humoribus ſicut cū quatuor elementis
q̄ ſi tempora reſiſtunt vt vnū elementū aliud nō vincat vel
ſuperet ſic reſiſtunt vt vnus humor alium nō vincat: q̄ niſi
eſſet cōparatio quā h₃ tempus cu₃ quolibet humore vnus
humor a ſuo cōtrario corrūperet. Jte₃ Hy. quādo hyems
fuerit calida meridionalis ⁊ pluuioſa. ⁊ ver ſeptentrionale i
aquoſum fient fluxus ſanguis ⁊ obtalmie ſicce. ⁊ ſenib⁹ reu
māta: epilepſie ⁊ paralyſis ⁊ apoplexie: ⁊ pregnantes abor⸗
tiunt. Et cā huius eſt vt in tali diſpoſitione ip̄e egritudines
fiant. q̄ cerebrum in tali diſpoſitione ſupfluē humectatur:
veniente vero vere frigido cum ſui natura habeat humores
diſſolutos mouere: tunc frigiditas reſiſtet ſue cōplexioni na
turali. ⁊ tunc humores a frigiditate cōpreſſi diſtillabūtur. ⁊
ob hoc iſte egritudines mouebunt. Et ſi hyemis diſpoſitio
erit ſimilis diſpoſitiōi veris p̄dicte aptius ⁊ citius egritudi⸗
nes iſte fient. q̄ humores tūc tēporis erunt cōgelati ⁊ imo⸗
biles: ⁊ ip̄i tñ nō ſunt penitus denudati ab humiditate natu
rali. Et fluxū ſanguinis hic intendit Hy. propter vlceratio
ne₃ inteſtinorū que fit pter reumata acuta que fiunt ab hac
pmutatione. Et mulieres non abortiūt iſto tempore: niſi q̄
vulue ip̄arum tali tempore nimis humefiunt ⁊ debilitat q̄ i
eis eſt virtus retentiua. ⁊ poterit eſſe vt etiam hac permuta⸗
tione embryo ledat eo q̄ pter humiditatem debilitat. Et
dixit Hy. qñ eſtas erit parum pluuioſa ⁊ autūnus calidus
multum meridionalis ⁊ pluuioſus tunc erunt hyeme forteſ
dolores capitis: tuſſes ⁊ raucedines in aliquibus fiet pthi⸗
ſis. ⁊ cauſa huius eſt manifeſta: eo q̄ in tali autūno replent
capita multis ſupfluitatibus: ⁊ cū ſupueniret hyems cōpri
met cerebrū ⁊ ſtillabunt ab eo ſupfluitates nec poterūt dige
ri. ⁊ ob hoc iſte egritudines fient. nā ſi remanebūt in capite
facient dolorem p̄dictum. ⁊ ſi fluxerint ab eo faciēt egritu⸗
dines ſupradictas: ⁊ ſi fluxerint ad pulmonē fiēt tuſſes. al'.
pthiſes. Adhuc dixit q̄ ſi fuerit autūnus ſeptentrionalis et
ſiccus fiet in cōplexionibus ſiccis obtalmia ſicca: febres acu
te: ⁊ cardiaca melica. q̄ manifeſtu₃ eſt q̄ qñ iſtud tempus i
ſiccitate fortificat faciet egritudines melancholicas. ⁊ febreſ
he dicte ſunt ex humore melico. q̄₃uis humor ille non ſit ve
locis motus. Jtē dixit q̄ egritudines que fiunt tpe multum
pluuioſo p maiori parte ſunt febres lōge. ⁊ fluxus ventris ⁊
epilepſia. ⁊ apoplia: ⁊ ſquinātia. ¶ Et dixit Hy. q̄ pauci⸗
tas pluuie ſalubrior eſt corporibus. Et cauſa eſt quia ſuper
fluis humiditatibus calor nālis non bene dñatur. Et nō ē
intelligendum ab Hy. vt laudet aerem ſiccū ex toto q̄ aer
nimis ſiccus inducit egritudines eiſdem ſimiles. Et propte
rea dicit alibi: q̄ qñ eſt priuatio pluuie ſiunt febreſ acute: q̄
aer temperatus ſm Hy. eſt mediocris iter multā ⁊ pauca₃
pluuiam. Et tu debes ſcire q̄ aer diſtēperatus in vna qua⸗
litatu₃ diſtēperantia ſupflua generat egritudines eiſdem ſi
miles. S₃ aer peſtilentialis fit corruptione ſue ſube. Et hoc
accidit ſepe pter multā pluuiā tpe eſtiuo: ſicut dicit Hy. q̄
accidit in ciuitate acaron: q̄ tota eſtate fuit fortis pluuia. et
ppterea accidit hitantibus malus pruritus. et puſtule ma⸗
licioſe ita q̄ aliqbus cadebāt brachia ⁊ pedes. Jtem corrū⸗
pit ſuba aeris ex vaporibus corruptis mixtis cum eo ſicut
a vaporib⁹ reſolutis a cadaueribus ⁊ a ſtagnis quibus linū
maceratur. Et ſimiliter fiunt egritudines peſtilētiales a cor
ruptione aque ⁊ ciborū ſicut accidit tempore famis. Jtē egri
tudines peſtilentiales que fiunt a corruptione aeris citius
ſunt egritudines mortifere. quia aer putrefactus vel corru⸗
ptus velocius attingit cor. et propterea accidentia illarum
febrium ſunt mala propter malitia₃ anhelitus que hoc ope
ratur. ⁊ non apparet in illis febribus fortitudo. nec ſentitur
in eis magna leſio manifeſte: eo q̄ mala complo dominatur
in illis cōiter in oībus virtutibus corporis. Sed illud qd fa
cit leſione₃ manifeſtam ſenſibilem eſt mala complexio parti
cularis vel diuerſa. et ſcias q̄ non oīs homo egrotat pter
permutationē aeris. ſed illi qui ad hoc apti ſunt. Et quādo
tempora anni ſequētur eorū nām quaſi non erunt cauſe egri
tudinum q̄₃uis nos videamus ꝯtriu₃. q̄ egritudines quedā
ſunt magis proprie vni tempori q̄₃ alteri ſicut ſūt egritudies
que fiunt ex humore ſimili illi tempori. q̄ ſanguinee in ve⸗
re cholerice in eſtate. melācholice in autūno. flegmatice in
hyeme. q̄₃uis in vere p accñs fiant egritudines melancholi
ce ⁊ hoc accidit propter motū humorū ⁊ eorū diſſolutionem
et ebullitionē. q̄ in his tēporibus adueniūt ptib⁹ oīum li⸗

milia accñtia que adueniunt humiditatibus terre naſcentium. ¶ Quod dictum eſt de ſignis ſignificantibus egritudines ex parte aeris ſufficiat ↄpendioſe ſm noſtrā intentionem loquendo. ¶ Sꝫ inueniunt̃ egritudines parue velut accidētia ſignificantia ſuper egritudines magnas futuras: ⁊ nos dicemus de aliquibus earum hic. Et poſtea dicemus de ſignis ſignificantibus ſuper eaſdem egritudines ⁊ earuꝫ cauſas: qꝛ multum neceſſariuꝫ eſt in hac arte. Et nō expectes vt dicam tibi res nouas que non ſunt dicte ab antiquis.

¶ Cap. xv. Quod eſt de ſignis pronoſticis egritudinum futurarum per egritudines paruas.

Et dixerunt quidam ꝙ dolor capitis fixus qui ĩ arabico noīatur ſoda: ⁊ emigranea q̄ in arabico nominatur ſethica pſeuerans denunciat decurſum aque ad oculum in fine: aut dilatationem pupille q̄ in arabico noīatur azabar. ¶ Et ſaltus faciei noīatur hachala: tortura vero noīatur lachora ⁊ ſpaſmus noīatur taſnec: et ꝑuatio motus noīatur cadar: paralyſis vero felee. ¶ Saltꝰ faciei perſeuerans multum denunciat torturā oris. Saltus vero totius corporis ſignificat ſpaſmum humidum priuatio motus ſignificat paralyſiꝫ. ¶ Rubedo faciei oculorum ⁊ venaꝝ q̄ ſunt ĩ eis cū fluxu lachrymaꝝ ⁊ fuga a lumine cū forti dolore capitis denunciat apā caſm in cerebro. Incubꝰ thebus dicitur ⁊ vertigo habaſta noīatur pſeuerans ⁊ denūciat epilīam. epilīa vero vocat̃ chiſſion: triſtitia pſeuerans ſine cā denunciat meliā. Apparitio corpuſculoꝝ velut muſcaꝝ ⁊ capilloꝝ ante oculos denunciat decurſuꝫ aq̄ ad oculos: niſi h̄ accn̄s a ſtō ꝓueniat. Reumata continua ſine interpollatiōe faciūt timorē pthiſis. Sudor multꝰ pſeuerās ſignificat repletionem. Fortis ſyncopis crebra ſine manifeſta occaſione pſeuerans diu mortē ſubitā nūciat. replōnē ſupfluam hn̄tes timemus ne ad ſputū deueniat ſanguinis q in arabico noīat̃ veſtadā ⁊ ēt ē ſignū apoplīe ⁊ ſubite mortis ⁊ ſtupefactio ſenſuū ⁊ relaxatio motuum ſignificat apoplām. Grauitas lateris dexteri circa hypocūdria egritudinē epīs ſignificat. Stercus multū tictū timorē egritudīs icteritie ſignificat. ſqualiditas faciei ⁊ tumor palpebraꝝ ⁊ digytorum manuū ⁊ pedū futurā hypoſarcā ſignificāt. Fetor ſtercoris ſignificat ſup nauſeā q̄ ĩ arabico noīat̃ tacura. Urine fetor putrefactionē ⁊ febrem nūciat. Laſſitas ⁊ mēbroꝝ cōfractio ſine cā manifeſta cū caſu appetitus febreꝫ denunciat. vrina vſtiua pſeuerās vlcerationē ĩ veſica ⁊ virga ſignificat. Priuatio appetitus cū ſyncopi cholericā ſignificat. Grauitas ⁊ extēſio q̄ eſt ſub ventre ⁊ in renibꝰ ſignificat up egritudinem renū. Stercus aduſtū in orificio ani vlcerationem inteſtinoꝝ ſignificat. Pruritꝰ in ano pſeuerās hemoroydas denunciat niſi in inteſtinis ſint vermes nati. Multe puſtule in corpore apā magnum ſignificant. Multa noda apparentia faciunt timere de nodo magno naiato dubellet. Morfea et fortis rubedo faciei ⁊ ſtrictura anhelitus ⁊ vocis leſio leprā ſignificat. Et vlr dico ꝙ qñ ꝑmutat̃ aliquid ex conſuetis ſignificat futurā egritudinem: ſicut eſt appetitus ſuperfluus aut diminutꝰ aut augmētū vel diminutio in ſuperfluitatibus vel multus ſomnꝰ vl' paucus vel alia accn̄tia ꝑter iſta.

¶ Cap. xvj. Quod eſt de pulſu ⁊ vrina in generali.

Et poſtq̄ꝫ locuti ſumus de hoc genere ſignorum ſufficienter: volumꝰ nūc loq de ſignis ipſaꝝ egritudinū q̄ ſignificant neceſſario vnā trium rerum videlicet: aut ſup q̄ditatē egritudinum: aut ſuper cās ipſarum: aut ſup membruꝫ in quo eſt egritudo. Et multotiēs ſignificat ſup hec tria quēadmodū de ſignis egritudinū q̄ ſunt in mēbris interioribus. Sꝫ egritudines apparentes in ſuperficie corporis nō idigent ſignis niſi ſignificātibus cās ipſaꝝ ob hoc: qꝛ ille patēt ſenſui viſus. Et vlr ſcias ꝙ ſigna nō ſunt aliud niſi illud qd apparet in actionibꝰ ⁊ paſſionibus aīalibꝰ ⁊ nālibus cū accidentibꝰ q̄ proueniūt ab eis. Propterea qꝛ inueniunt̃ duo gn̄a ſignoꝝ communicantiū pluribus egritudibus. ¶ Et debemꝰ primo tractare de eis. ⁊ poſtea narrabimus ſigna vniuſcuiuſqꝫ egritudis ꝓpria. Et iſta duo genera ſignoꝝ ſunt pulſus ⁊ vrina. ⁊ ſignificatio pulſus ſumit̃ a cōicantia oīum mēbroꝝ cum corde. ¶ Sed vrina ſumit̃ a menſura digōnis in epate ⁊ venis. et propterea ſignificatio ipſius nō eſt pauca ĩ ſignificādo egritudines membroruꝫ virtutis nutritiue. Et incipiendum eſt a pulſu. quia eius eſt cognitio melior.

¶ Cap. xvij. Quod eſt de pulſu ⁊ de generibus ⁊ ſpēbꝰ eius.

Et dicimus ꝙ pulſus eſt compoſitus ex duobuſ motibus hoc eſt motu dilationis ⁊ motu cōſtrictiōis. ⁊ ex duobus quietibus que ſunt inter duos motus ſicut declaratū ē. Qꝛ iter q̄l libꝫ duos motus neceſſario ſunt due quietes: et etiam quia ſapientes huius artis dicunt ꝙ ipſi ↄprehēdūt has duas q̄etes: ⁊ maxime q̄etem q̄ eſt poſt ↄſtrictionē: qꝛ q̄es q̄ eſt poſt dilatationē eſt manifeſta ēt illi q non eſt ꝑfectus. ꝓpterea accn̄tia que eſſentialiter h̄ comitant̃ ↄtinent̃ vna iſtaꝝ: h̄ eſt aut in motibus aut in q̄etibus. Et ꝓpterea apparet ꝙ ꝑma gn̄a pulſuū ſunt ſeptē. vnū eſt qd ſumit̃ a q̄ntitate dilatationis. ſcd̄m ſumitur a q̄ntitate tp̄is motus. Tertiū a q̄ntitate vtutis mouētis. Quartū a tp̄e q̄etis. Quītū a ꝓportione duoꝝ motuum ⁊ duaꝝ q̄etum. Sextū a ꝑmutatiōe pulſus ⁊ ſua aſſilatione ſue tēperiei. Septimū ab ordinatiōe motꝰ ⁊ q̄etis ⁊ ĩ ordinatione. Sꝫ tria ſunt gn̄a q̄ ↄſueuerūt iungere medici iſtis. 7. vnū eſt qd ſumit̃ ab arterijs. Scd̄m a qualitate ipſius arterie. Tertiū ſumit̃ a diſpōne ſubē arterie. Sꝫ iſta tria nō ſūt ꝓpa in pulſu inq̄ntū eſt pulſus. qꝛ pulſuſ inq̄ntū ē pulſus nō ſtat niſi ꝑ motū ⁊ q̄etē. Et ꝑmo volumus narrare ſpēs que cōtinent̃ ſub vnoquoqꝫ gn̄e. ⁊ poſtea dicemus cauſas vniuſcuiuſqꝫ generis: ⁊ ſpeciei: qd ē: qꝛ qñ nos cognouerimꝰ eorū cās efficientes: tūc poterimus ſumere plura ſigna egritudinū: eo ꝙ ipſe eedē ſunt cāe diuerſitatis pulſuuꝫ. Et ꝓpterea qñ inuenit̃ genus aut ſpēs ꝓpe cāe: tunc erit ſignum fixū ſuper iſtud genus aut ſpēm egritudis. ¶ Et pulſus q fuerit plurium cauſaꝝ nō ſignificat ſup illā egritudineꝫ ſolū ipſaꝫ efficientē niſi ſecū alia ſignificatio adiūgat̃. ¶ Et deinceps volumus incipere narrare ſpēs pulſuū: ⁊ ſubſequenter eorū cās aſſignare: qꝛ cū ſciuerimus eoꝝ cās efficientes: tūc poſſibile erit ꝙ ponemus eas ſigna ſuper egritudīes: eo ꝙ ipſe eedē ſunt cauſe efficientes earūdē. Et iō qñ erunt ex eis genus vel ſpēs ꝓprie cāe tūc erit ſignū continuū ſup inuentionē illius ſpeciei egritudis vel generis. ⁊ qñ erit ei plus vna cā nō ſignificabit ſup egritudinē agentem niſi qñ cū eo fuerit ſignificatio alia. Uerbi gratia. qꝛ pulſus formicās q ē in ethica eſt accn̄s ↄtinuū ſup inuentionē illius ſpēi egritudinis vel generis quādo erit ei pulſus diuerſꝰ. nā cā ſignificabit. al'. ⁊ qñ erit ei pulſus vel plus vna cā non ſignificabit ſuper egritudinem iſtius febris: eo ꝙ pulſus diuerſus eſt inuētus in febribus putridis ⁊ in dolore ſtōi. Ergo h̄ non eſt ſignū declarans febrē putrediniſ proprie niſi ei aſſociet̃ aliud ſignū. ⁊ poſſibile erit qd aliud ſignū ſit ex ſpēbus pulſuū. et qd nō. Et poſtq̄ꝫ data ſunt ſigna ſignificātia a medicis cās pulſuuꝫ: tenent̃ determinare pulſum appropriatū vnicuiqꝫ egritudini: eo ꝙ maior pars pulſuū eſt cōpoſita ſicut pulſuſ ſignificās ſup apoſtemata cal'a. qꝛ eſt paruus: velox: inordinatus: ⁊ variatus multis variationibꝰ. et in hac egritudine pulſus ei proprius eſt cōpoſitus ſemp. Et q̄dā pulſuuꝫ ſunt quoꝝ eſt ſignū diffinitiuū ſup aliquā egritudinem qñ aſſociat̃ ei aliud ſignū. Uerbi gratia. qñ pulſus inordinatꝰ qñ erit cū calore manifeſto ĩ corpore ⁊ nō erit in ore ſtōi pūctio aliqua ſeu dolor eſt ſignum certū ſup febrē putridā. Et poſtq̄ꝫ declarauimus q̄lꝰ eſt ſignificatio pulſus generaliter redibimus ad numerandum ſpecies. deinde dicemus vniuſcuiuſqꝫ. Et dicimus ꝙ genus qd ſumit̃ a q̄ntitate dilatationis diuidit̃ ĩ pulſuꝫ magnū ⁊ paruū ⁊ mediocrē ⁊ in lōgū breuē ⁊ mediocrē ⁊ largū ſtrictū ⁊ mediocrem ⁊ in eminentem ꝓfundum ⁊ mediū. Et magnitudo eſt qñ arteria extenditur ſuperflua dimenſione in oībus tribus dimenſionibus. ſ. in ꝓfunditatē: latitudineꝫ: ⁊ longitudinem. Paruus eſt ↄtrariꝰ illi. Et medius mediocritatem hoꝝ retinet. Longus eſt qui

ertenditur in longitudinalẽ dimẽſionẽ pluſq̃ʒ in latitudina
lẽ vel pꝛofundã: hoc eſt qui trãſit quatuoꝛ tãgẽtis digytos.
Breuis aũt ẽ cõtrarius huic. Sʒ medius horũ mediocrita
tem ſeruat. Largus eſt ille qui ſm latitudinẽ vltra alias er
tenditur dimenſiones. Strictus illi eſt contrarius: ſed medi
us mediũ tenet. Eminẽs ẽ ille q in altitudine vltra alias di
mẽſiones ertẽdit. ꝓfundus vero eſt ei cõtrarius. medius ve
ro mediocritatem ſeruat. ¶ Et iſte ſpecies adinuicẽ cõpo-
ni poſſunt. Sʒ difficile eſt hanc cõpoſitioneʒ cognoſcere ta
ctu: iſte ſunt ſpicies ſumpte a genere q̃ʒtitatis dilationiſ. Sʒ
genus qđ ſumitur a tempoꝛe motus diuiditur in velocẽ tar
dum ⁊ medium. Et genus qđ ſumitur a quantitate virtutiſ
diuiditur in foꝛtem debilem et medium. Et foꝛtiſ eſt ille qui
extrema digytoꝛum foꝛtiter percutit. Et qui ſumitur a tem
poꝛe quietis diuiditur in ſpiſſum: rarum: ⁊ medium. Et di-
cit Galienus: ꝙ ſpiſſus eſt ille in quo tempus quietis poſt
ſuam conſtrictionem eſt paruum. Sed rarus eſt contrarius
illi. ſed medius medium ſeruat. Sed hoc non percipit niſi
ille qui compꝛehendit quantitatem quietis que eſt poſt con
ſtrictionem. Et qui hoc non: neſcit cognoſcit differentiã in-
ter pulſum velocem ⁊ ſpiſſum. ſed hoc graue eſt inueniri. ta
men non videtur impoſſibile multum perfectis qui ſunt op
timi ſenſus quoniam omnes homines non ſunt equales in
h ſenſu. quẽadmodũ nõ ſũt equales i ſolicitudine ⁊ bonita
te intellectus. ¶ Sʒ genus ſumptũ a pꝛopoꝛtione. 4. tẽpo-
rũ pulſuũ diuiditur in pulſum equi põderis ⁊ nõ equi pon
deris. ⁊ equi põderis eſt equalis. ⁊ habet cõpoſitioneʒ duo
rum motuum adinuicem compoſitione naturali. ⁊ ꝑ viam
nãe. ⁊ ſilr habet cõpoſitionẽ vnius quietis ad aliã. ⁊ etiã il-
la q̃ eſt motus ad quietem. ¶ Et iſte cõpoſitiones diuerſifi
cant ſm diuerſitatẽ etatũ tẽpoꝛũ ⁊ cõplexionum. Ga. dicit
ꝙ iſte cõpoſitiones naturales nõ inueniunt niſi ſm vnã cõ
poſitionum notaꝝ muſicarũ pꝛopoꝛtionatarum ⁊ oꝛdinata
rũ que eſt compſitio dupli aut partis. ⁊ dicit ꝙ minoꝛ ꝓpoꝛ-
tionũ ſentitarũ in pulſu eſt illa q̃ multiplicat quartũ multi-
plicati cõparatiõe vnius partis multiplicate duarũ partiũ
Et ſi ita eſt vt dicit mirabile eſt. ¶ Sed cõparationes iſtas
cõpꝛehẽdere difficile eſt q̃ʒuis multi homines in muſica eaſ
cõpꝛehendant propterea q: note muſice habẽt ſuperfluam
extenſionem: ita ꝙ minoꝛ dimenſio illarũ exẽplo põt cõpꝛe-
hendi. ⁊ eſt illa que multiplicat ex. 36. partibus vnius par-
tem vnã. ¶ Et iſta verba ſunt alterius ſcientie q̃ huic ꝑ ac-
cidens eſt neceſſaria hic parum. ¶ Sed in pulſu ſunt tem-
poꝛa bꝛeuia ad inueniendũ hanc cõparationẽ in eo. adhuc
magis. q: quies exiſtens poſt ſpiſſitudinẽ difficile eſt inue-
niri. eo ꝙ arteria eſt ſub carne. ¶ Et ꝓpter hoc elegerũt tã
gere hanc arteriã. eo ꝙ illa eſt latioꝛ ⁊ pꝛopinquioꝛ loci ꝓn
cipij: ⁊ has arterias tangunt medici. ¶ Sed genus ſump-
tum a ſua ſimilatione ⁊ a ſua diuerſitate omnia pꝛeterita ge
nera continet: qđ eſt: q: aſſimilatio pulſus eſt vt omnia ge-
nera ſm vnum modũ cõcurrant. hoc eſt. q: ſi ẽ magnus vt
ſit perſeuerãs in ſua magnitudine: ⁊ ſilr ſi eſt velox: tardus
aut ex alijs. Et pulſus diuerſus habet duas ſpecies: aut in
omnibus generibus: aut in vno: aut pluribus ſit diuerſus
aut in multis pulſationibus: aut ſolum in vna. ¶ Item di
uerſoꝛum pulſuũ quidã eſt oꝛdiatus ⁊ eſt ille qui multis re
uolutionibus ſuam diuerſitatem conſeruat. ¶ Et quidam
eſt non oꝛdinatus: ⁊ eſt ille qui ſuam diuerſitatẽ non ſeruat.
¶ Et conueniẽtius eſt vt ſpecies pulſuũ diuerſoꝛuʒ cũ ſpe
ciebus compoſitis computentur. ⁊ ego ex eis manifeſtioꝛes
dicam. ¶ Et genus ſumptum a qualitate arterie diuiditur
in tres ſpecies: hoc eſt in frigidum: calidum ⁊ temperatum.
¶ Et quod ſumitur a ſubſtantia arterie diuiditur in durũ:
mollem ⁊ medium. Et quod ſumitur a contento in arterijs
diuiditur in plenum vacuum ⁊ mediuʒ. iſte ſunt ſpecies ſim
plices pulſuum. ¶ Et inueniuntur pulſus compoſiti qui
habent nomina que dicenda ſunt: quia quidam eoꝛum dici
tur pulſus capꝛizans: ⁊ eſt qui variatur in vna pulſatione in
tarditate ⁊ velocitate: ⁊ accidit huic pulſui vt feſtinet ⁊ ſtet: ⁊
cito redit: ⁊ ſuum motum complet: ⁊ appellatur capꝛizans
eo ꝙ ſuus motus aſſimilatur ſaltui capꝛeoli. ¶ Et qdã no
minatur cauda ſoꝛicina qui ſemper variatur. q: aliqñ varia
tur ab augmento ad diminutionẽ: ⁊ aliquãdo a diminutio
ne ad augmẽtũ ⁊ iſtud augmentũ ⁊ diminutio aliquãdo ſũt
pꝛopoꝛtionata aliquãdo nõ. Et qdam dicit vndoſus: ⁊ ille
eſt qui variatur in magnitudine ⁊ paruitate partium oꝛga-
ni in eminentia ⁊ pꝛofunditate in ſtrictura ⁊ largitate cum
mollitie ſubſtantie oꝛgani: ⁊ declinat parũ ad paruitatẽ ſed
non multum: ⁊ vlr ſuus motus aſſimilatur vndis maris et
ab eiſdem nomen ſuſcepit. Et qdã dicit vermiculoſus qui
vndoſo aſſimilat. ⁊ eſt eo minoꝛ ⁊ ſpiſſioꝛ. Et qdam dicitur
foꝛmicãs ⁊ eſt minoꝛ iſtis duobus ſed eſt ſpiſſioꝛ. Et qdã di
citur ſerrinus qui vndoſo in diuerſitate partiũ ſimilat: tamẽ
eis rigidioꝛ eſt. Et quidam dicitur bis pulſans. ⁊ põt eſſe vt
iſte ſic dominetur per diuerſitatem quam in vna hʒ pulſati
one: q: in eadem interpollat ⁊ reuertit: ⁊ põt eſſe vt dicat ꝙ
due pulſationes ſunt vna: q: quies que eſt inter eaʒ nõ ha-
bet tempus qđ mereatur dici tempus quietis. Et quidã di
citur tremulus: ⁊ quidam dicitur toꝛtuoſus qui percipitur
talis ſicut ſi oꝛganũ toꝛqueretur. Et quidam dicitur arcua
tus: quod eſt: quia eſt eminens in medio. ⁊ in extremitatibꝰ
pꝛofundus. ¶ Iſte ſunt omnes ſimplices ſpecies ⁊ mani-
feſtioꝛes que ſunt in compoſitis.

¶ Capitulum. xviij. Quod eſt de cauſis pulſuum.

Einceps incipiemus narrare cauſas omniũ. Et
dicimus ꝙ cauſa magnitudinis pulſus eſt ſani-
tas virtutis ⁊ etiam ſanitas inſtrumenti: ⁊ multa
neceſſitas pulſationis. et pꝛopterea eſt iſte pulſuſ
ſignum dominationis ſanguinis in toto coꝛpoꝛe. ⁊ maxime
ſi cũ h iungantur velocitas et frequentia. q: hec ſunt teſti-
monia multe neceſſitatis cum ſanitate virtutis ⁊ inſtrumen
ti. Et cauſe parui pulſus ſunt iſtis contrarie: hoc eſt ſi ſint
pꝛopter debilitatem ſolum aut inobedientiam inſtrumenti:
aut pꝛopter neceſſitatis paruitatem. ⁊ pꝛopterea quãdo erit
iſtius pulſus cauſa debilitas virtutis neceſſario ſignificabit
complexionẽ malam mãlem dominantẽ ſuper virtutẽ ipaʒ
debilitantẽ aut ſignificat euacuationẽ ſupfluã pꝛopter quã
intrinſeca virtus eſt diſſoluta. Et quãdo fuerit cauſa ex in-
obedientia oꝛgani neceſſario ſignificat malam cõplexioneʒ
ſiccã mãlem: ſicut accidit qñ dominatur cholera: aut melia:
aut dominat in toto coꝛpoꝛe cõplexio mala ſicca non mãlis
ſicut eſt febꝛis ethica: aut ſignificat ſup cõgelationeʒ que fit
pꝛopter friditatẽ multã. aut ꝑꝑ extenſionẽ arteriarũ que fit
pꝛopter apã. ¶ Sʒ q fit ꝑꝑ paucã neceſſitatẽ ſigificat pau
citatẽ caloꝛis: ⁊ aliqñ aggregant hec omnia tria: ⁊ ſignificat
ſup iſta tria: ⁊ cauſa mediocritatis ẽ temperantia rerũ ſupꝛa
dictarũ. Et cauſa lõgi pulſus eſt paucitas virtutis eo ꝙ nõ
poteſt extendere arteriam in latitudinẽ ⁊ pꝛofunditateʒ ſm
pꝛopoꝛtionem extenſionis longitudinis. ⁊ hoc eſt pꝛo maio
ri parte pꝛopter ineptitudinem inſtrumenti: ſicut eſt pꝛopter
rigiditatẽ ⁊ obturationem cutis. Et cauſe curti pulſus ſunt
oppoſite cauſis longi. ⁊ hoc fit pꝛopter virtutis debilitateʒ:
⁊ põt eſſe vt ſit pꝛopter inſtrumẽti rigiditatẽ: aut pꝛopter h
ambo. ¶ Sed largi pulſus cauſa foꝛtitudo virtutis eſt cuʒ
aptitudine inſtrumenti: ⁊ cauſe ſtricti ſunt iſtis oppoſite.
¶ Sed cauſe eminentis ſunt pꝛopinq̃ cauſis lõgi: excepto
ꝙ virtus foꝛtioꝛ eſt q̃ʒ in illo vel alio. aut q: iſtrumẽtum eſt
magis obediẽs. Et cãe pꝛofundi iſtis ſunt oppoſite. Et cau
ſa velocis eſt multa pulſatiõis neceſſitas. tamẽ nõ eſt neceſ-
ſariũ vt cum hoc adiungat foꝛtitudo. eo ꝙ pluries nã labo
rat cũ velocitate loco foꝛtitudinis quando foꝛtitudinẽ non
habet. ⁊ hoc fit pꝛopter debilitatẽ virtutis. aut ineptitudinẽ
inſtrumẽti. Et cauſe tardi iſtis ſunt ꝯtrarie. i. nõ neceſſitas
anhelitus aut debilitas virtutis aut ambo. et pꝛopterea eſt
hoc genus pulſus ſignum male complexionis frigide ma-
terialis vel imaterialis pꝛopꝛie vel cõmunis. aut debilitas
virtutis pꝛopter euacuationem pꝛeambulam. aut ꝓpter mul
tos malos humoꝛes qui diſſoluunt virtutẽ pꝛopter malam

coꝝ cōplexiones vel qualitatez:⁊ cāe generis recepti a ṽtute
ſunt manifeſte. Et cāe pulſus fortis ⁊ debilis q̄ ſunt ſumpte
a virtute manifeſte ſunt. Et cāe ſpiſſitudis eedez cū cāis ve⸗
locitatis:⁊ nā illū operaꝛ qñ nō pōt facere fortez vel velocē.
Sed cā rari eſt ꝓpter paucā neceſſitatez cū abūdātia frigidi
tatis. ❡ Sȝ genus ſumptū a ꝓportiōe.4.tempoꝝ pulſus ē
q꞉ coꝝ a via naturali exitus eſt vt motus dilatatiōis ſit ma⸗
ioris ꝯparatiōis ad motū ꝯſtrictionis q̄ȝ debeat:⁊ eſt vt ma
ioꝛ ſit neceſſitas īſpirationis q̄ȝ reſpirationis. Et qñ motus
cōſtrictionis erit maioꝛis cōparationis:ad motū dilatatio⸗
nis debito tunc erit fortis neceſſitas ad euaporādū vaporez
fumoſuȝ. Et qñ qes erit maioris cōparatiōis debito ad mo
tū.tūc erit hoc ꝓpter debilitatez virtutis cū multa inſpiran
di neceſſitate. Et ſimiliter permutatio cōparatiōis duaꝝ ad
inuicez qctū eſt ſicut ꝑmutatio cōparatiōis duoꝝ motuū:ħ
eſt motus dilatatiōis ⁊ ꝯſtrictiōis. Sȝ genꝰ ſūptū a ſimilitu
dine ⁊ diuerſitate pulſus eſt manifeſtū:q꞉ aſſimilatio nō fit
niſi bonitate virtutis ⁊ oꝛdinatiōe ipſius vt cā permutatio⸗
nis eſt euaporatio ṽtutis ⁊ ipſius debilitas. Et cā talis per
mutationis eſt vna duarū rerū.aut propter aliquā rez q̄ vir
tutē debilitauit ⁊ aggrauauit ſicut dñiuȝ humoꝝ maloruȝ.
aut pp aliquā cāȝ caloꝛez intrinſecū coꝛdis ledentē.q꞉ diſtē⸗
dit ſicut doloꝛ oꝛis ſtōi.⁊ pōt eſſe ꝙ ſit hoc pp debilitatem
ṽtutis ipſius de motu inſtrumenti:ſicut ꝯtingit in fine egri
tudinū nocentiū. Ideo q꞉ debilitas ſemꝑ dicit in cōparatio
ne.q꞉ ſicut ꝯtingit pp cām multoꝝ humoꝛū.ſic nō eſt ipoſe
vt ſit cā motus inſtrumēti ipſius. Et q diuerſificaꝛ in mul⸗
tis pulſationibꝰ minꝰ malus eſt:ſicut eſt oꝛdinatus in diuer⸗
ſitate pulſus. Siliꝛ eſt malus minus nō oꝛdinato.ppea q꞉ oꝛ
dinatus cōſeruat ſuum circuitū in hac diuerſitate. ⁊ conſer
uatio nō fit niſi dñio virtutis ꝓpter aliquem motuȝ. Et cāe
ſpērū in diuerſitate cōpoſitarū he ſunt.qm̄ cāe capꝛizantis
pulſus aliqñ prouenīunt ex ineptitudine īſtrumenti. ⁊ ſilis
cā eſt pulſus ſoꝛicinij.excepto ꝙ qñ permutanꝛ ab augmē⸗
to ad diminutionē eſt ſignū diminutionis ṽtutis. ⁊ ſi redit
ad ſuū ꝑncipiū ſignat vigoꝛē virtutis. ⁊ ſi a diminutiōe ad
augmentū deuenit foꝛtioꝛē virtutē ſignificat. ❡ Sed vndo
ſi pulſus cā eſt virtutis debilitas cum oꝛgani mollicie ⁊ fre
quētia ſua eſt ſicut ſi virtus partē mēbꝛi ſuꝑ aliā aggregat.
ita vt iſte motus motui vndarū maris aſſimileꝛ q ex multis
cōpoſitus eſt motibus. Et vermiculoſi pulſus cauſe iſtis ſi⸗
miles ſunt.tñ ſunt debilioꝛes.⁊ ſimiliter foꝛmicans tñ.⁊ ipſe
vndoſo debilioꝛ eſt.⁊ ꝓptera dictū eſt.ꝙ nō fit foꝛmicanſ ni
ſi vermiculoſus precedat. ❡ Cauſe debilitatis virtutis ſūt
manifeſte.aut propter euacuationē ſuperfluā ex qua euenit
ſyncopis aut deſtructionē caloꝛis intrinſeci.eo ꝙ cauſe que
faciunt egritudinē ſunt ꝯrie ei ⁊ nocent illi. Sed ſerrini pul
ſus cauſe ſunt virtutis debilitas ⁊ eſt cōpoſitus ex debili et
paruo.⁊ inipſo ſunt partes anticipantes ⁊ poſtponentes ſi
cut in vndoſo.excepto ꝙ in iſto ſiccitas magna eſt manife⸗
ſta.⁊ q꞉ ſiccitas fit ēt ab extēſione eſt ſerrinus pulſus ſignuȝ
calidi apoſtematis ⁊ maxime quādo eſt in membꝛis neruo
ſis.qđ eſt.q꞉ rigiditas plus fit ibi propter nerūū. ❡ Sȝ bis
pulſantis cauſa hoc eſt martellini .eſt oꝛgani duricies.quia
agit ſicut malleus ſuꝑ incudem ꝑcutiens bis ꝑcutit ⁊ ſcđa
pulſatio ꝑ ſe eſt:hoc eſt pp rigiditatē nerui. Et cā tremuli de
bilitas eſt virtutis.⁊ toꝛtuoſus ſignificat ſuper ſpaſmuȝ. Et
arcuati cā ſiliꝛ debilitas eſt ṽtutis.q꞉ equaliter oꝛgani ꝑtes
ferre nō poſſunt. Iſte ſunt cauſe ſeptē generū pulſuuȝ bꝛeui
ter dicte. Sȝ de pulſibus aꝑatū dicemus cuȝ loqnemur de
ſignis cuiuſlibet egritudinū. Sed cāe trium generū pulſus
iſtis cōiunctarū manifeſte ſunt a rebus añdictis.hoc ē a cau
ſis male cōplexionis. Et q꞉ iſte ſpēs pulſuū nō poſſunt cō⸗
pꝛehēdi in aliquo indiuiduo niſi cōparato ad pulſum ſani
q in coꝛpoꝛe tēperate cōplōnis inueniꝛ. aut ad aliquā octo
cōplexionū ƀm Ga.aut ad.4.ƀm ꝙ apparet a radicibꝰ na⸗
ture.⁊ iterum ſanorū pulſus alter ab altero diuerſificaꝛ. Et
pp coꝝ diuerſificationē opȝ nos cognoſcere. q꞉ ſi hec igno⸗
ramus egrotantiū pulſus mīme cognoſcemꝰ.qđ eſt q꞉ pul⸗
ſus egri nō cognoſciꝛ niſi pp cōparationē coꝛpis ſani. vt co
gnoſcat diuerſitatē ꝯplōnis ipſiꝰ. Et ppea neceſſe eſt ei qui
vult in hac ſcīa ꝑfectꝰ eē vt ſe exerceat in cognitione pulſus
ſani vt cognoſcat diuerſitatē cōplōnis ipſius. vt cognoſcat
cās permutantes pulſum.q꞉ niſi hec cognouerit poſſet er⸗
rare ⁊ opinari.q꞉ pulſus ſanoꝝ eſt pulſus egrorum.

❡ Capitulum.xix. Quod eſt de diuerſitatibus pulſuuȝ per
res intrinſecas.

Et dicemus diuerſitatē pulſus ꝯplexionū. ⁊ Pul
ſus nālis calide ꝯplexionis maioꝛ eſt ⁊ velocior
pulſu tēperate.⁊ pōt eē vt ſit frequētioꝛ. ⁊ frigi⸗
de eſt ꝯrius paruioꝛ ⁊ tardioꝛ temperata ⁊ poſſi⸗
bile eſt vt ſit magis ſubmerſus. Et pulſus ſicce ꝯplexionis
eſt cū paruitate durus. ꝓpterea q꞉ durities nō ē obediēs ex
tēſioni. Et pulſus hūide mollis declinās ad foꝛtitudinez ⁊
magnitudinē.q꞉ in ħ humiditas obediēs eſt. Et pinguedo
⁊ macies hñt ſignificationē i actu pulſus. qđ eſt. q꞉ pulſus
in coꝛpoꝛibus macilētis euidētioꝛ apparet q̄ȝ in pinguibus
eo ꝙ in corpoꝛibus pinguibus eſt pulſus quaſi ſepultus ⁊
hȝ ſpiſſitudinē.⁊ ppea hȝ foꝛtitudinis diminutionē. ❡ Et
etates ſūt ex rebꝰ q̄ ponūt diuerſitatē in pulſu pp diuerſita
tē datā a ꝯplexiōe q꞉ pulſus pueroꝝ ex ꝑte caloꝛis eſt velox
⁊ ex parte debilitatis ṽtutis eſt ſpiſſus. Et pulſus iuuenum
eſt foꝛtis pp coꝝ caloꝛē ⁊ foꝛtitudinē ⁊ eſt rarioꝛ pulſu puero
rū. Et pulſus ſenū debilis eſt rarus ⁊ tardus. Et ſexus ſiliꝛ
eſt ex rebus q̄ diuerſitatē ponunt in pulſu. qđ eſt.q꞉ pulſus
mariū eſt foꝛtioꝛ ⁊ maioꝛ pulſu feminaꝝ. ⁊ pulſus mulieruȝ
minoꝛ eſt ⁊ debilioꝛ.ſȝ eſt velocioꝛ eo ꝙ velocitas eis eſt lo⸗
co foꝛtitudinis. Iſte ſunt cauſe mutātes pulſuȝ. ❡ Et ſom
nus ⁊ vigilia ſimiliter hñt operatiōes in pulſus ꝑmutatiōe.

❡ Capitulum.xx. Quod eſt de cauſis permutantibus pul
ſum ab extrinſeco.

Ed rerū extrinſecarū que pulſuȝ ꝑmutant. Que
dā ſunt in quatuoꝛ tēpoꝛibus āni.⁊ q̄dā in cibis
⁊ potibus ⁊ in balneis aq̄ calē. Similter ⁊ accñ⸗
tia aīe ſunt ex his q̄ ꝑmutāt pulſū. Et ex his que
permutāt añ dicta ſunt in cognitione pulſus. Et a rebus q̄
ſuperueniunt corpori a quatuoꝛ qualitatibꝰ poteris pulſuū
diuerſitatē cognoſcere. vbi gratia. q꞉ cibus qñ eſt nouiter
in ſtō ſuſceptus pulſuȝ ponit paruū ⁊ debilē ⁊ occultū.⁊ qñ
digeriꝛ ponit ꝯrium. Et hoc eſt. q꞉ cibus añq̄ȝ digeraꝛ ca⸗
loꝛ nālis ab eo eſt ſepultus quēadmodū ignis a multis ſepe
liꝛ lignis ⁊ qñ digeriꝛ tūc caloꝛ inualeſcit nālis. Et ꝓpterea
in noſtris diximus radicibus ꝙ cibus ex ꝑte eius eſt ſimilis
⁊ ex parte eſt ꝯrius. Et ſimile eſt in ſomno ⁊ in vigilia qđ eſt
q꞉ ſonus factus ꝓpter cibū nō fit niſi q꞉ calor nālis a cibo ē
oppꝛeſſus.⁊ vigilia ꝓ maiori ꝑte fit facta digōne. Sed per
mutatio ꝓpter tp̄s āni a ſe nō eſt multū occulta. q꞉ pulſus
veris eſt calꝫ ⁊ humidus ſicut ē in hñtibus ꝯplexionez ean
dez.⁊ ſimiliter alia tria tp̄a ſe hñt. Et q opinaꝛ ꝙ pulſus au
tūni ē ſimilis pulſui veris in foꝛtitudine frequentia aut tēpe
rie penitꝰ errat ppea q꞉ ī illo tꝑe ṽtutes ſūt diminute pp pau
cū caloꝛez ſpūuȝ.imo iſto tꝑe eſt quaſi ſimilis ſenū ṽtuti.q꞉
iſtud tp̄s tēpori ſenectutis aſſimilaꝛ. ❡ Et ꝓpterea tūc plu
rima terre naſcētie ſeneſcunt:⁊ ēt ṽtus gñatiua in iſto tꝑe in
vegetabilibus ⁊ aīalibus debilitaꝛ. ❡ Et ſiliꝛ regiones hñt
opationē in ꝑmutatiōe pulſus ⁊ ꝙ ꝯplōnē ꝑmutāt. ❡ Iaȝ
dictū eſt ſufficienter de pulſibꝰ ⁊ q petierit vltimioꝛē particu
laritatē in ſcīa pulſus:pergrat ipſaȝ in libꝛis ſpicatoꝛum.

❡ Cap.xxi. Qđ eſt de vꝛinis generaliter.

Et deinceps volumus loq de vꝛinis. ❡ Et dici⸗
mus ꝙ accñtia q̄ apparēt de vꝛina ſicut ſuperiꝰ
dictū eſt:quedā ſignificāt digōnez ep̄is venarū ⁊
mēbꝛoꝛū. Et q̄dā ſignificant egritudinez renū ⁊
veſice. Sed pꝛimo volumus narrare ſigna apparētia in vꝛi
na ſicut ſuperius dictū eſt q̄ ſignificāt digōnē ep̄is venarū
⁊ mēbꝛoꝛū. Et poſtea dicemus vniuſcuiuſqȝ ſignificationē
ſpērum. Et res ꝑ quas ſignificat vꝛina ſunt triū ſpecierum.
pꝛima eſt vꝛine coloꝛ ſcđa ē ſubā.tertia eſt cōtētuȝ. Et color

vr̄ diuidiť in.5.ꝑtes:quas diximus.5.genera.❡ Primū
eſt coloꝛ citrinus ⁊ hꝫ multas ſpēs ſicut palearis:⁊ citrinꝰ:⁊
poſt aſſar:⁊ poſt illum vacatinus qui croco aſſimilatur poſt
illū q aſſimilať croco rubeo.Scđꝫ genus eſt coloꝛis rubei ⁊
illđ hꝫ gradus ſicut coloꝛ q noiať aſaab.i.coloꝛ rubeꝰ mixtꝰ
cū quadā albedie ſicut ē in roſa:⁊ q noiať chimos q ē vt ſan
guis:⁊ rubeꝰ q in ſupꝑficie hꝫ nigredinē ⁊ diciť azima.Et ter
tiū genus ē coloꝛ viridis ⁊ hꝫ gradus ſicut fiſticꝰ ⁊ ſicut gi-
niar ⁊ ſicut celeſtis q in arabico diciť elſemet miza:⁊ ſicut ni
gellinꝰ ⁊ ſicut poꝛrinꝰ.Et quartū genꝰ ꝯtinet coloꝛē nigrū ⁊
hꝫ gradus:videlꝫ q đcli⁊at ad obſcuritatē quādā:⁊ quedā
q declinat ad citrinitatem:⁊ q̄ndā q declinat ad melāzaniū.
Et.5.genus ꝯtinet albū equoce de vrina vel de aqua. Sed
albus eſt ille q vere coloꝛ albus eſt:⁊ qdā eſt q ſpermati aſſi
milať qdā aſſimilať lacti.Iſti ſunt ſimplices coloꝛes vrine.
Et ſunt alij multi cōpoſiti coloꝛes de qbus dicere hoc nō ē
neceſſariū:ſicut co oꝛ olaginus:⁊ q aſſimilať loture recētis
carnis ⁊ ſimiles.Et ƀm ſignificatū ſumiť a ſuƀa:⁊ ſuƀa q̄dā
eſt ſubtilis q̄dā groſſa:⁊ q̄dā mediocris.Et hoc ſumitur.4.
modis:vnus eſt vt vꝛina ſit ſubtilis ⁊ poſtea igroſſeť.Scđs
eſt vt ſit groſſa ⁊ poſtea ſubtilieť.Tertiū eſt vt fiat ſubtilis ⁊
remaneat ſubtilis.Quartū ē vt fiat groſſa ⁊ remaneat groſ
ſa.❡ Itē q̄dā ſuƀa eſt clara ⁊ q̄daꝫ obſcura:⁊ clara nāliter
ſubſtantie ſubtili cōiungiť.Tertiū ſignificatū eſt ꝯtentoꝝ:⁊
ꝯtēta vꝛinarū ſumunť a coloꝛe ſuƀa loco:⁊ diſpoſitione.naꝫ
qđdā eſt albū ſpiſſuꝫ ⁊ coctū:⁊ ſtat in ꝓfūdo vaſis:⁊ ipſius
partes ſunt equales vt figurā hēat pineatā:⁊ iſtud eſt nāle
qđ appellať i arabico:⁊ diciť atenoꝝ:⁊ qđdā furfuri aſſimi
lať:⁊ qđdā ſaniei āſſimilať:⁊ qđdā eſt ſāguineū coagulatū:
⁊ qđdā aſſimilať pilis:⁊ quođdā arenulis:⁊ qđdā aſſimila
tur partibꝰ ferramēti:⁊ qđdā aſſimilať ferri ſquamis. Et hͣ
oīa ſūt ꝓ̄ter nāꝫ:ſicut coloꝛ rubeus.niger.⁊ obſcurus ſunt ꝓ̄
ter nāꝫ.⁊ qđdā eſt in ꝑte ſupioꝛi:⁊ qđdā in media.⁊ qđdaꝫ
in infima.Et qđdā ē nāle:cuius totū eſt equale in oībꝰ ꝑti-
bus ſuis.⁊ ēt a quo partes groſſe a ſubtilibus diuiduntur.
❡ Capitulū.xxij.Qđ eſt de ſignificationibus vrine ſum-
ptis ex eius coloꝛe.

T poſtq̄ꝫ bꝛeuit:r dicta ſunt ſigna q̄ ab vꝛina ſu
munť deinceps dicemꝰ eoꝝ ſignificata ⁊ incipie-
mus a coloꝛe. Et dicimus ꝙ vr̄ coloꝛes citrini
cū eoꝝ gradibus ſignificāt admixtionē colere cū
vrina.Sꝫ eoꝝ naturalioꝛ color eſt citrinus:⁊ alij q ſūt a co
lera oēs exceſſuꝫ caloꝛis ſignificāt:tn̄ ƀm ꝙ ꝓ̄pinqores ſunt
igneo coloꝛi ſicut color colere vtelline q aſſimilať coloꝛi vtel
li ouoꝝ de die natoꝝ quā dicit Ga.calidioꝛē oībꝰ ſpēbꝰ co
lere eſſe.❡ Sed coloꝛes rubei vr̄ ſignificāt dn̄ium ſangui
nis ⁊ virtutis debilitatē:⁊ maxime illa q̄ declinat ad rubedi
nē ſup quā eſt nigredo ſicut ſignificat illa q̄ đclinat ad ignei
tatē plus q̄ꝫ ſup cholerā.Et diciť ꝙ aliq in febꝛibus acu-
tis fundūt ſanguinē ꝑ vrinā q̄uis in eis nō ſit vena fracta
⁊ hoc ſignificat periculoſaꝫ criſim:aut dn̄iuꝫ ſanguinis quā
titatiuum.Et nigra vꝛina ſignificant aduſtionem ⁊ ſup dn̄i
um frigiditatē:qđ eſt:qꝛ caloꝛ ⁊ frigus hec duo faciunt.Sꝫ
qđ a caliditate ꝓuenit hꝫ ſigna pꝛeambula caliditatē ſigni-
ficantia.Sed qđ a frigiditate pꝛouēit viriditas aut fuſcitas
pꝛecedit et vniuerſaliter alij coloꝛes frigiditatē ſignificātes
Et aliquādo fit vrina nigra ꝓ̄pter admixtionē cholere nigre
propter expulſionem cholere nigre que a natura fit ſicut in
ſpleneticis fit:et oīs viriditas ſignificat frigiditatē excepta
illa que zinaria noiatur ⁊ poꝛrina:nā ille foꝛtem aduſtioneꝫ
ſignificant:et nō eſt dubiū quin fiſticina et indica ſeu cele-
ſtis ſignificent ſuper caliditatē:qꝛ videmus vꝛinas choleri-
corū mixtas viriditati cū citrinitate:et qꝛ viriditas eſt prin-
cipium nigredinis ob hoc cauſe que faciunt nigredinē eedē
ſunt cū cauſis que viriditatē operanť:excepto quia in viri-
ditate ſūt debilioꝛes.Et vrina alba ⁊ clara ſicut aqua ſigni-
ficat digeſtionis defectū et virtutis nutritiue debilitatē aut
oppilationem aut vtrunqꝫ.Et vrina que ſpermati aſſimila
tur ſignificat humoꝛum flegmaticoꝛum frigidorum crudo
rum abundantiam.Et vtplurimuꝫ apoplexiaꝫ aut ſimilem
egritudineꝫ ſignificat:et pueri hanc habēt vꝛinā quādo epi
leptici fiunt.Et poſſibile eſt vt hec vꝛina ſit ſignum criſis in
egritudinibus flegmaticis.et poſſibile eſt vt ſit coloꝛ albus
in egritudinibus acutis.Sed eſt plurimum perditionis ſi-
gnum:qꝛ ſignificat aſcenſum cholere ad ſupioꝛes partes et
ibi facit apoſtema.Et aliquando vꝛina erit rubea et egritu-
do erit frigida.et hoc accidit ꝓ̄pter foꝛtem doloꝛem vt in co
lica:aut ꝓ̄pter oppilationeꝫ viarū que currunt a felle ad in
teſtina.qꝛ tunc eſt neceſſe vt ille humoꝛ exeat per vrinam.et
alie cauſe aſſignantur.ſed iſte ſufficiant.Sed coloꝛes cōpo
ſiti ſicut lotura carnis ſignificant debilitatē virtutis epatis
aut renū.Et vꝛina que oleo aſſimilatur ſolum in coloꝛe oſſi
um febꝛem ſignificat:eo ꝙ pinguedinē liquefieri in mēbꝛis
ſignificat excepto ꝙ hanc nigredo nō precedat ꝙ ſi hoc eēt
caſum virtutis ſignificaret:⁊ qdā dicūt ꝙ hec vꝛina in acu-
tis febꝛibus apparet:⁊ ƀm illos materierum pinguiū ſignū
eſt creticuꝫ:ſed hec accidit raro.
❡ Capitulum.xxiij.Quod eſt de ſignificationibus vꝛine
ſumptis ex ſubſtātia eius.

Ubtilis vꝛina defectum digeſtionis ſignificat eo
ꝙ digeſtio neceſſario materiaꝫ ingroſſare debet:
⁊ defectus digeſtionis fit ꝓ̄pter humoꝛum crudi
ditatē aut pꝛopter defectum virtutū aut pꝛopter
cibi ⁊ potus multitudinem.Et ex rebus multum adiuuan
tibus ſubtilitatem vrine eſt viarum oppilatio:⁊ ꝓpterea vꝛi
ne calculoſorum ſubtiles ſunt:⁊ ſi poſt ſubtilitatem apparet
groſſa ſubſtantia ſignum eſt ꝙ natura incipit digerere. Sꝫ
ſi ab ipſo pꝛincipio apparuit groſſa ⁊ in eadem groſſitie mā
ſerit ſignificat multā humoꝛū ebullitionē a caloꝛe extraneo
factam:⁊ ꝓ̄pter hoc eſt malum ſignum. Sed vꝛina groſſa q̄
poſt ſubtiliatur ⁊ iterum ingroſſať q̄uis hec operatio a na
tura ꝓcedat pigritiam nature ſignificat poſt incepti operis
pꝛincipium.Et ſi groſſicies pꝛopter motum humorū fuerit
hoc eſt bonū ſignū:qđ eſt:qꝛ ſignificat ꝙ natura digerere in
cepit.Et quidā hoc repꝛehendere volentes dixerunt ꝙ non
ſunt aliqua ſigna tenenda in vꝛina niſi ex opere nature inte-
rioꝛis:ſed ſi ab aere extrinſeco fuerint tenenda nō erunt. Sꝫ
iſti ignorant ꝙ aer nō operať in vrina res diuerſas niſi pro
pter pꝛeparationeꝫ quā ab interioꝛi natura capit. Et vrina
que in pꝛincipio egritudinis a parte nature apparet groſſa
⁊ poſtea ſubtiliatur longitudineꝫ egritudinis ſignificat. Et
iam dictum eſt:ꝙ pueroꝛuꝫ vrina naturaliter eſt groſſa ⁊ iu
uenum ſubtilis.
❡ Capituluꝫ.xxiiij.Quod eſt de hypoſtaſi vꝛine ⁊ de eius
ſignificationibus.

Ypoſtaſis ſanitatem denunciās debet eſſe in fun
do ⁊ eſſe alba leuis ⁊ equalis ⁊ in foꝛma pineata
in fundo:eo ꝙ eſt ſupꝑfluitas tertie digeſtiōis.Et
de natura ſuperfluitatū eſt vt ſint graues:alba qꝛ
membra non nutriuntur a ſanguine niſi poſtq̄ꝫ eſt dealbatꝰ
et eis aſſimilatus:⁊ ꝓpterea erit coloꝛ ſuperfluitatis ſicut co
loꝛ nutrimenti quando virtus nutritina ſequitur ſuum cur
ſum naturalem:leuis ⁊ equalis ꝓpter digōnis tēperieꝫ:⁊ qꝛ
hͣ temperies equalis eſt i oībus ſuis partibus dꝫ eſſe pinea-
ta pꝛopterea ꝙ hec figura ꝓ̄poꝛtionis equalitatē oīum ſua-
rū partiuꝫ in leuitate ⁊ grauitate oñdit:et qꝛ actio caloꝛis in
hac foꝛma dñatur:⁊ ēt coꝛpora grauia naturaliter extēdunť
⁊ dilatanť:ſꝫ leuia in ſeipſis aggreganť ⁊ petūt aſcenſū quo
uſqꝫ acuanť ſicut accidit flāme ignis. Sed ſignificatio que
a loco ſumitur eſt hec.vꝫ.qꝛ illud qđ ſtat in parte ſuperiori
qđ nebula appellať ſignificat pꝛincipiū aperitiōis digeſtio-
nis dummodo ſit alba.Et pꝛopter hoc dicit Hy.ꝙ ſi vꝛina
nubem albā quarta die fecerit criſim in.vij.indicabit. Sed
que ſtat in medio ſignificat digōnis cremētū.⁊ que eſt i fun
do perfectā digōnē ſignificat abſolute:dūmodo in hoc per
ſeueret conuenientibus diebus.Sed ſi modo apparet:mo-
do vero nō ſignificat nature debilitatem ⁊ illius impedimē
tum.❡ Et eſt ſciendū ꝙ aliquādo in vꝛina apparet hypo-

ſtaſis alba quādo materia eſt flegmatica nō cocta:⁊ hec differt a naturali eo ꝙ ipſius partes ſunt diuerſe. Sed coloꝛ citrinus hypoſtaſis ſignificat citrine cholere dominiū qḋ virtutē īpedit digeſtiuā:⁊ ob hoc ſignū eſt malū. Sed rubea ſolū ſignificat materiā multā ⁊ pigritiā nature que ipſā ꝓpter ſui multitudinē ꝑmutare nō pōt: ꝓpter hoc hec hypoſtaſis longitudinē egritudinis ſignificat. Sed eſt ſalubꝛis niſi maluꝫ aliqḋ apparuerit ſignū:qḋ ſi apparuerit ſignificat moꝛtē longo tempoꝛe pꝛecedente:qḋ eſt:qꝛ hoc malum ſignum adiunctū ſignificat ꝙ hec materie multitudo virtutibus in fine dominabit̄:et ipſas vltimo pꝛoſternet. Et ſi eidē bonuꝫ ſignum copulabitur cōtrarium ſignificabit. Sed maluꝫ qḋ hec hypoſtaſis ſignificat nō eſt niſi ex parte q̄ꝫtitatis et ob hoc pꝛo maioꝛi parte eſt ſignuꝫ ſalutis. ¶ Sed coloꝛ niger in febribus acutis eſt vſtionis ſignum:et ꝓpter hoc moꝛteꝫ ſignificat. ¶ Sed differentia q̄ eſt inter hāc hypoſtaſim et humorē nigrū quē expellit natura ꝑ viā criſis eſt ꝙ hec hypoſtaſis eſt in vaſis fundo. Sed humoꝛ expulſus in vrina eſt diſperſus:⁊ propter hoc diuerſitas loci diuerſaꝫ ponit intentionē hoc eſt:qꝛ quando hypoſtaſis nigra eſt ſuſpēſa minus eſt mala hypoſtaſis in fundo decūbēte:qḋ eſt:qꝛ ſignificat alicuius digeſtionis principiū:q̄ꝫuis ſit mala:⁊ minoꝛis eſt grauitatis. Sed que eſt in fundo malā digeſtionē cōplete ſignificat. Et quādo hypoſtaſis eſt obſcura frigiditatem nature vel caloꝛis naturalis extinctionē ſignificat. Et hypoſtaſis albaginaria multitudinē motus humoꝛū ⁊ defectum digeſtionis ſignificat. Sed coꝛpoꝛa hypoſtaſium extra naturam multarū manerierum ſunt:qꝛ quedam ſunt que tritico fracto aſſimilant̄. ⁊ quedā que oꝛobo aſſimilantur:⁊ ſignificant he mēbꝛoꝛū liquefactionē. aut humoꝛum vſtioneꝫ ⁊ ꝓpterea in egritudinibus acutis ſunt male. ⁊ ſi habuerint colorem rubeum humorē ſanguineum vſtum ſignificant:aut partium epatis aut lūboꝛuꝫ ſignificant aduſtionē. Et dicitur ꝙ citrinus in lumbis magis ſit pꝛopꝛius. Sed laminoſum eſt peſſimū:qḋ eſt qꝛ membꝛoꝛum radicaliū liquefactionem ⁊ inciſionem ſignificat. Sed furfureū aliquando fit ꝓpter ſcabiem veſice. ⁊ aliquādo fit ꝓpter liquefactionē mēbꝛoꝛū. ⁊ qḋ differre facit illḋ qḋ ex ſcabie veſice:aut ab alio: eſt ꝙ in ipſo pruritus in partibus virge ſentit̄. Et vlr quādocūqꝫ hec accidentia paſſioni veſice adiunguntur. ¶ Et arenoſum ſignificat aut lapidē coagulatū:aut incipientē coagulari. ¶ Et ſi fuerit rubeum lapideꝫ in renibus ſignificat ⁊ ſi fuerit albū lapidē in veſica demōſtrat. ¶ Et ſanioſum apoſtematis rupturam ſignificat in vrine membꝛis locati. ¶ Et ſedimen habens pilos ſimiles capillis humiditatem groſſam in renibus a caloꝛe extraneo generataꝫ ſignificat. Et ſanguineum coagulatum apertionē vene aut apoſtema in vrine vijs ſignificat. Et qḋ dictū eſt ad pn̄s de ſignificatis vrine ſufficiens eſt quantū ad noſtrā opinioneꝫ.

¶ Capitulum. xxv. Qḋ eſt de ſignis egritudinū mēbꝛoꝛuꝫ intrinſecoꝛū ⁊ extrinſecorum in generali.

Einceps nos dicemus de ſignis cuiuſlibet egritudinis in mēbꝛis manifeſtis ⁊ occultis. Et ſm ꝙ dictū eſt quedam egritudinum ſunt in mēbꝛis extrinſecis:⁊ ſunt manifeſte per ſe. ⁊ ſignificatio in iſtis nō eſt neceſſaria niſi in cauſis. Sed egritudines que ſunt in partibus intrinſecis tribus modis ſignificatione indigēt:vnꝰ eſt ex ꝑte mēbꝛi patiētis. Scḋs ē ſignificatio q̄litatis egritudīs. Tertiꝰ ē ſignificatio egritudīs cāe. Et icipiemꝰ a ſignificationibus egritudinū intrinſecarū. Et dicemꝰ ꝙ iam dictum eſt ꝙ egritudines cōplexonales habent duas ſpecies. videlicet materialem ⁊ nō materialeꝫ. Et he due ſpecies aut toti coꝛpori communicant aut parti. Et quādo materialis egritudo eſt in vno membꝛo: aut fixa eſt in vijs ſuis aut in eius eſſentia. ſicut apoſtemata ⁊ vlceratiōes. Et ſignificatio illius que eſt in vijs eſt de genere ſignificationū extrinſecarum vel intrinſecarum egritudinum. Sed apoſtemata intus ⁊ extra fieri poſſunt. Sed egritudinū officialiuꝫ quedam fiunt in partibus extrinſecis coꝛpoꝛis ſicut dilatatio ⁊ diſſolutio que fiunt manifeſte ſenſui ⁊ quedam fiunt in partibus intrinſecis coꝛpoꝛis:ſicut oppilatio. lenitas ⁊ aſperitas membꝛoꝛum.

¶ Capitulū. xxvi. Qḋ eſt de ſignis febꝛis effimere.

Et incipiemus a mala cōplexione vniuerſaliter totum coꝛpus ambiente que febꝛis nuncupatur ⁊ incipiemus a febꝛe diei. Et dicimus ꝙ ipſam ſemper pꝛecedit aliqua ex extrinſecis cauſis efficientibus. excepto ꝙ hec in ipſa nō eſt ex ſignis pꝛopꝛijs quod eſt. quia cum feb. diei ſemper hoc inuenitur. Sed nō conuertitur. vt ſemper talibus cauſis ſtātibus neceſſario febꝛis adſit. Et pꝛopterea inſtandum eſt vt ſigna pꝛopꝛia cognoſcamus ⁊ etiam cōmunia ad credulitatem foꝛtificandā adducamus. ⁊ etiam quia valent ad cōtrarium remouēdū. ¶ Et huius febꝛis ſigna pꝛopꝛia ſunt duo. Vnuꝫ eſt ꝙ pulſus in hac febꝛe varius non eſt. quod eſt. quia varietas non fit in putridis febꝛibus niſi propter humoꝛū multitudinem aut malitiam. Secundum eſt ꝙ vrina ſuum naturale ſedimen non mutat. quia in hac feb. vꝛina non mutat niſi coloreꝫ. ⁊ hypoſtaſis nō egreditur a ſolito. niſi pꝛopter humoꝛū putredinē. Et ob hoc neceſſe eſt vt in hac febꝛe. hypoſtaſis a ſolito nō mutet̄. ⁊ ex ſignificationibus aliquando erit vt ī hac febꝛe accidentia foꝛtia nō ſint ⁊ non eſt lenti caloꝛis nō inflāmantis ⁊ vt plurimū ſemel accidit vel foꝛte teraduenire poteſt. ⁊ dicitur ꝙ quando patiens intrat balneū ⁊ hoꝛripilationeꝫ non ſentit ꝙ tunc eſt effimera. ¶ Et he ſufficiunt ſignificationes in febꝛe diei.

¶ Capitulum. xxvij. Quod eſt ḋ febꝛibus putridis ⁊ de earum ſignis.

Et dicamus de putridis. harum febꝛium vniuerſaliter due ſūt ſpecies. vna in omnibus venis fit: ⁊ alia fit in humoꝛibus digeſtionis menbꝛoꝛuꝫ.

¶ Et differentia que eſt in his duabus ſpeciebus talis exiſtit. qḋ eſt quia febꝛis que fit ex materia exiſtēte intra venas. interpollationem nō habet neqꝫ thypum. q̄ꝫuis paroxiſmus aliquando plus foꝛtificetur alijs diei tempoꝛibus. Sed febꝛes quaruꝫ materia eſt extra venas habēt interpollationem circuitus ⁊ thypos. ¶ Et cauſa pꝛopter quam habent circuitus eſt quia humoꝛ qui putrefieri debꝫ non putrefit ſimul ⁊ ſemel. quod eſt qꝛ in eo pꝛeparatio putrefactionis nō eſt completa:ſed paulatine in putrefactione pꝛocedit. ⁊ hic ſequitur modus oꝛdinationis. quod eſt. qa hec operatio ſm aliquem moduꝫ eſt naturalis. quod eſt. qꝛ natura in hoc regimen habet. eo ꝙ eſt putrefactio cum digeſtione. ⁊ pꝛopterea varietas oꝛdinationis in circuitibus ſignum eſt malum. ⁊ nō eſt hec operatio attribuenda calori putredinali ſimpliciter. ſed caloꝛi naturali. eo ꝙ in materia nō naturali operatur ſicut in multis vijs nature reperitur. Et rationes Galieni quibus conatur attribuere oꝛdinem circuituum ſubſtantialiter caloꝛi putredinali hic infranguntur. ⁊ noſtras radices naturales nō ſequuntur que ſuꝑ philoſophiam ⁊ metaphyſicam inſcribuntur. ⁊ qui illas nō intelligit hoc nō confitebitur. ¶ Et pꝛopterea mea ſententia penitus eſt ꝙ natura iſtos circuitus cum caloꝛe intrinſeco operatur:q̄ꝫuis ſuperuenerit huic caloꝛi aliquid extra naturam in quantitate aut qualitate:in eo ꝙ eſt agens in materia non naturali:videlicet in humoꝛe egritudinem faciente ¶ Et accidens ꝙ cum humoꝛe aduenit eſt ſimile in hoc accidenti quod ei aduenit cum cibo:quod eſt quia incontinēti ſumpto cibo infrigidamur. ¶ Et nō eſt inter hec duo differentia niſi ꝙ accidens quod aduenit pꝛopter cibuꝫ eſt naturale:quia cibus eſt naturalis:ſed quod aduenit cum humoꝛe eſt pꝛeter naturam:qꝛ caloꝛ cum materie pꝛimo obuiat ſepelitur:⁊ poſtmodum aſſumit victoꝛiam ſuper ipſam:⁊ augmentando ad ſuum reuertitur eſſe quando ipſius digeſtio fuerit perfecta. ¶ Et iam bene expoſuimus omnia in tractatu quem fecimus ſuper libꝛo de febꝛibus Gal. Et ille oꝛdinationes circuituum diuerſificantur ſm naturam humoꝛuꝫ:⁊ quātitatis facientis febꝛem ſm ꝙ infra dicemus.

¶ Et cauſa quare febres que ſunt intra venas interpolla-
tionem nõ habent: eſt qꝛ quando in partẽ humoris putridi
calor accenditur non poteſt ipſum natura diſſoluere: donec
alia particula accendatur. ⁊ hoc propter ſolidationem va-
ſorum contingit: ⁊ propter eandem cauſam etiaꝫ thypus nõ
fit: ⁊ etiam qꝛ illud qđ ex eo diſſoluitur a membris ſenſibili-
bus nõ ſentitur. Sed putrefactio que in humore fit qui ex-
tra venas eſt: huic contraria exiſtit: propter euaporationem
que per poroſitatem mẽbrorum fit: ⁊ propterea ſunt in iſtis
circuitibus thypi ꝓpter ſparſionẽ hũoris pungitiui ſuper
membra ſenſibilia aut humoris ventoſi: ꝓpterea quia thy-
pus magis appropriãdus eſt humori mobili vẽtoſo qꝫ fixo
Et ſigna propria febrium putridarum ſunt duo. vnuꝫ eſt ꝙ
vrina in principio hypoſtaſim nõ habet: propterea quia ca
lor eſt impeditus propter humoris digeſtionem: aliud eſt qꝛ
pulſus eſt varius ⁊ diuerſus. Item alia ſunt ſigna iſtarum
febrium a ſignis ſignificantibus duas ſpecies repletionis: h
eſt ſm vaſa ⁊ ſm virtutem. Iſta ſunt propria ſigna vniuerſa
litatis febrium putridarum.

¶ Capitulum. xxviij. Quod eſt de ſignis febris cholerice.

Ed ſigna propria vnicuiqꝫ fe. ſũt hec. Scias ꝙ
ſigna fe. que fit ab humore extra venas et in fe-
bre cholerica ſunt thypus fortis pungitiuus. Et
pulſus in principio iſtius fe. eſt paruus rarus ⁊
debilis: ⁊ hoc eſt propter humorem qui calorem obruit na-
turalem: ⁊ propterea refrigeratur corpus in principio paro
xiſmorum: ex eo ꝙ calor naturalis ab humore opprimitur
putrido. Et quando calor extraneus generatus in humore
putrido calori naturali admiſcetur: tunc creſcit et per totuꝫ
corpus augumentatur: ⁊ propter hoc pulſus in eodem ſta-
tu non permanet: ſed propter caloris crementuꝫ creſcit ⁊ for
tificat. ¶ Et vrina in hac fe. pro maiori parte eſt ignea: ⁊ pa
tiens penitus affligitur ſiti: ⁊ aliquando his iungitur ama
ritudo oris. Et dicitur ꝙ quando hec fe. dicitur pura ꝙ ip
ſius paroxiſmi ad plus vſqꝫ ad duodecim horas prolongã
tur: ⁊ circuitus huius febris eſt tertianus ſed tamen nõ cõ-
uertiiur quia non eſt neceſſarium ꝙ omnes febres que ha-
bent circuitum hũc ſint de cholera. Sed poſſibile eſt vt ſint
due quartane aut due quintane: ⁊ hoc non accidit niſi in ꝑn
cipio egritudinum. Iſta ſunt ſigna propria huius feb. ⁊ ali
quando ſignificationes iſte rebus communibus fortifican-
tur: hoc eſt quia cõplexio: aer: etas: ⁊ aliud regimen huic hu
mori comparantur. Et aer cum hoc humore comparatio-
nem habet modis duobus vnum eſt ſm ſuum tempus na-
turale: vt eſt eſtas que eſt calida ⁊ ſicca: alius eſt quãdo egre
ditur ſuum curſum naturalem ad caliditatem ⁊ ſiccitatem:
quãuis tempus per ſui naturam debeat eſſe frigidũ. ¶ Sꝫ
febres que paroxiſmos non habẽt iſtis cõmunicãt exceptis
circuitibus ⁊ thypo. Et in hoc genere igreditur febris que
cauſon nũcupatur cuius materia intra venas eſt ⁊ maxime
circa os ſtomaci: ⁊ epar poſita eſt propterea in hac feb. non
eſt rigor. Et ſitis fortis huius feb. propriuꝫ ſignũ eſt. Et pe
ior ſpecierum cauſonis eſt illa que fit a cholera ꝫinaria aut
praſſina. Et illius paroxiſmus longus eſt ꝓpter inobedien-
tiam humoris illius ad digeſtionem recipiendam.

¶ Capitulũ. xxix. Quod eſt de ſignis febris flegmatice.

Ccidentia magis propria huius febris ſunt qꝛ
in principio extrema infrigidantur ⁊ eſt tempus
frigoris longũ. ſed paulatim inualeſcit. Et quã
do incipit calor apparere redit frigus ⁊ fortificat
ſuper eum. Et tempus paroxiſmi iſtius fe. 18. occupat ho-
ras: ⁊ calor iſtius febris nõ eſt mordicatiuus nec furioſus: ⁊
ꝓpterea primitus tactui nõ manifeſtatur. Et huius febris
pulſus rarior ⁊ minor eſt pulſu febris tertiane in quolibet.
4. ſuorum temporum. Et vrina in hac febre eſt ſubtilis ⁊ al
ba aut ſpiſſa ⁊ obſcura ⁊ ſi calor putredinalis ẽ fortis ⁊ fleg
ma purum non eſt. tunc poſſe eſt vt vrina ſit rubea ⁊ palpe-
bre patientis tumide erunt. Et in pluribus horum patien-
tium os ſtomachi eſt frigidum. ⁊ ſi vomitus eueniet flegma
ticum euoment. Et aduentus ipſius paroxiſmi omni die ſi-
gnum proprium nõ eſt quia due tertiane hunc eundem fa-
ciunt paroxiſmum. ¶ Paroxiſmus longus eſt propter ipſiꝰ
humoris tarditatem. ⁊ paroxiſmi ipſius plus continuãtur
qꝫ cholere paroxiſmi. quia iſte humor putrefactioni ma-
gis eſt appropriatus. Et adhuc propter longitudinem pa-
roxiſmi aduenit humori non corrupto preparatio putrefa
ctionis propter longam moram caloris extranei in corpore
diu permanentis. ⁊ hoc propterea accidit quia calor febris
huius eſt temperatus ⁊ ſubiectum habet humiditatis. Sꝫ
in feb. cholerica quia calor extraneus cum ea accenſus ci-
to tranſit non eſt tempus preparans ad putredinem in par
te nõ putrefacta ⁊ vniuerſaliter in hac febre calor intrinſe-
cus eſt valde ſepultus. hec enim eſt cauſa ad plus cõtinuã-
dos in hac febre paroxiſmos. Et deterior haruꝫ febriuꝫ eſt
illa que ex flegmate fit vitreo. Et ſimiliter etiam aliquando
cognoſcitur hec febris. aere. etate. ⁊ conſuetudine ⁊ comple
xione. quia hec comparationeꝫ habent cum humore hanc
faciente febrem.

¶ Capitulum. xxx. Qđ eſt de ſignis febris quartane.

Ec incipit cum frigore graui. ita ꝙ tunc accidit
patienti ſtridor dentium. Et patiens tunc ſentit
membrorum confractioneꝫ ⁊ hoc fit propter fri
giditatem ipſius humoris ⁊ grauitatem. Et pul
ſus iſtius febris eſt tardus: rarus: ⁊ paruus: pluſqꝫ ſit i fleg
matica: hoc dico in principio paroxiſmi: et dicitur ꝙ in aug
mento maior eſt qꝫ in flegmatica: qꝛ calor in hac febre ma-
nifeſtatur ⁊ febris fortior exiſtit. Et colores vrine in hac feb.
variantur: nam aliquando eſt alba ⁊ ſubtilis ad viriditateꝫ
declinans ⁊ aliquando nigra ⁊ groſſa ad rubedinem decli
nans ⁊ vtplurimum hec febris alias ſequitur febres ¶ Et
tempus huius febris eſt longum: ⁊ tempus reuolutionis ip
ſius eſt dimittens duos dies: ⁊ inualeſcit tertium. Et quar-
tane circuitus eſt quaſi ſicut proprium ſignum in hac febre:
propterea quia non inuenitur talis circuitus in aliqua alia
febre ſimplici vel compoſita. Et maior pars hanc patientiũ
ſunt ſplenetici. Et fortificatur ſignificatio in hac a rebus cõ
munibus ſm ꝙ in alijs dictum eſt: vt ab aere ⁊ ab etatibus
⁊ a complexione: ⁊ a ſignis ſignificantibus dominium iſto-
rum humorum.

¶ Capitulũ. xxxi. Quod eſt de ſignis fe. que in arabico no
minatur michabecha: ⁊ eſt ſanguinea.

Ec febris thypum non habet: eo ꝙ ſanguis eaꝫ
faciens eſt in venis: excepto ſi fieret propter apo-
ſtema nominatum flegmon: quod in aliquo mẽ
brorum principalium eſſet generatum: ſicut i epa
te ⁊ etiam diafragmate: quia tũc in hac febre eſſent paroxiſ-
mi tertianarij ſimiles cholere paroxiſmis: quia ſãguis quã
do ſupercaleſcit ad naturam declinat cholere: ⁊ proptera in
hac febre non eſt differentia inter feb. cholericam que ha-
bet materiam intra venas ⁊ iſtaꝫ niſi in magis ⁊ minus: qꝛ
non poteſt in corpore fieri febris de cholera pura ſolum: qꝛ
talis febris de cholera de neceſſitate mortifera eſſet: qđ ẽ: qꝛ
cholera non eſt apta recipere aliquam digeſtionem: niſi in-
hoc ꝙ cuꝫ ſanguine eſt admixta: aut cũ materia qua nutriũ
tur membra radicalia: hoc eſt ſanguis dealbatus. ¶ Et ſi-
gna que ſignificant hanc febrem ſunt ſigna dominium ſan-
guinis ſignificantia: ⁊ iam nos narrauimus ipſa. ¶ Et pul
ſus hanc patientis eſt in vltimo magnitudinis ⁊ fortitudi-
nis. Vrina eſt rubea ⁊ groſſa ⁊ ſuſpiria: ⁊ iquietudines ſunt
ꝓpria in hac egritudie ⁊ in cholerica. ¶ Excepto ꝙ in egri
tudine illa fortiora exiſtunt. Et alienatio mentis propria eſt
in febribus acutis. Et verba Galie. varia ſunt in hac febre
quia aliquando dicit ꝙ eſt cholerica cõtinua. ⁊ aliquando
dicit ꝙ eſt aliud a cholerica: ⁊ ꝙ non debet attribui choleri
ce niſi quia non habet putrefactionem perfectam: quia na-
tura iſtius febris eſt media inter febrem dici ⁊ febrem putri-
dam: ⁊ ſententiam meam tu iam nouiſti. Item febris iſta nõ
habet niſi vnum periodum: ⁊ in illo aut ſoluitur aut occi-

dit. Et aliquando incipit lenta ⁊ ſemper ad vltimum forti-
tudinis creſcit. ⁊ aliquando eſt contrarium: ⁊ aliquando in
vno permanet ſtatu. ⁊ cauſa huius paroxiſmi alias per ali-
os multotiens dicta eſt. ❡ Iſta ſunt ſigna cognitionis fe-
brium ſimplicium: ⁊ qui ſimplices cognouerit: compoſitas
cognoſcere poterit: ⁊ iſta exempla non fuerunt data niſi per
modum ſimilitudinis: quia raro inueniuntur. Et adhuc q͛
maior pars accidentiū que in his febribus tibi narraui nō
verificatur niſi in febribus que ſunt de materia humoꝝ
naturalibus propinquorum. Verbi gratia. quia paroxiſmꝰ
febris cholerice maior. 12. occupat horas. quando cholera
naturalis eſt putrefacta. Sed quando vitellina aut zinaria
putreſcit: tunc longior erit paroxiſmus. ⁊ accidentia erunt
peſſima. ⁊ pauci euadunt ⁊ maxime ex zinaria: eo q̄ aptitu-
dinē digeſtionis nō habet quod eſt: quia quandocunq; hu
mor adeo cōtrarius eſt vt complexio corporis nō poſſit age
re digerendo ſuper eum: tunc febris deteriorem exitum ha-
bet: ⁊ quandocunq; potentie propinquior eſt: tunc febris ſa
lubrior eſt.

❡ Capitulum. xxxij. Quod eſt de cōpoſitione febriū.

Et ſcias q̄ cōpoſitio febris eſt a cauſa locali: aut
a cauſa materiali. Itē cauſe materiales tres ha
bent modus: vnus eſt quando duo miſcētur hu
mores: ⁊ tunc materia febris fit inter illos duos
humores ſimplices qui ſingulas poſſunt facere febres: ⁊ ēt
accidentia tunc ex his mixta erunt. ❡ Item alius modus
eſt vt vna ſit putrida: ⁊ alia ſit ethica: tertius modus eſt vt
vnus modus faciens febrem ſit cum apoſtemate ⁊ alius ſi-
ne. ❡ Et aliquando componuntur due febres ⁊ miſcentur
earum paroxiſmi abſq; eo quot materie miſceantur: ⁊ hoc
propter cauſas locales accidit. ſicut poſſibile eſſet vt vna eſ
ſet intra venas. ⁊ alia eſſet extra. ⁊ in hoc genere locatur fe.
que hemitriteꝰ nuncupatur. ❡ Et aliquando humores fe
brem facientes erunt vicini ſed non mixti. Et poſſibile eſt
etiam vt omnes iſte ſpecies adinuicem componātur. ❡ Et
etiam poteſt vnus modus compoſitionis dici vt ſm magni
tudinem ⁊ paruitatem: ⁊ ſm fortitudinem ⁊ debilitatē. hoc
eſt vt cauſarum efficientiū vna ſit fortis alia debilis.

❡ Capitulum. xxxiij. Quod eſt de ſignis febris ethice.

Hec febris tres habet ſm q̄ ab alijs dicitur. ⁊ ac
cidentia in hac ſm plus ⁊ minus diuerſantur:
⁊ accidentia eius occulta ſūt in principio ⁊ quā
docunq; videbis corpus cum calore cōtinuo lē-
to vltra dies tres: quando non in corpore incipit manifeſta
ri: tunc vni lente continue aſſimilatur. Et ſi patiens eā qua
ſi non ſentit: nec habet putridarum febrium ſignificationē
opinandum eſt ipſam eſſe ethicā. Itē poſt horas tres ab aſ-
ſumptione cibi patientis pulſum conſiderare debes: ⁊ calo-
ris quantitatē: ⁊ ſi calorem inueneris augmentatum: ⁊ pul-
ſum velocem: aut in aliqua dimenſione magnificatum: tunc
iſtam febrem ethicam iudicabis: qđ eſt propterea quia mē-
bra malam complexionem acquirunt calidā: de natura nu
tribilis eſt ſibi nutriens aſſimilare neceſſe eſt vt cibus corpo
ri adueniens calorem extraneum debeat adipiſci: quamuis
cibis ille frigidus ſit aut non: ⁊ propterea tunc febris fortifi-
catur: ⁊ accidentia augmentantur: quod in putridis nō cō-
uenit propterea quia calor extraneus in illis radicaliter nō
eſt fixus in membris que in cibum agere debent. Et cauſe q̄
ab alijs medicis dantur accidentales ſunt ſicut fabule can-
torum: quia dicunt q̄ cibus in talibus patientibus ⁊ corpo
ribus eſt ſm ſimilitudinem aque ſuper calcē proiecte: quia
impoſſibile eſt vt virtus nutribilis a nutriente tantū ſit elō
gata vt ipſum eidem ſit contrarium. Sicut aqua calci. repe-
ritur enim quod vnumquodq; iſtorum alterū corrumpit.
❡ Et raro hec febris accidit niſi poſt alias febres ſicut poſt
effimeram in corporibus ad hanc paratis aut poſt aliquā
ex febribus putridis. Et quādo fortificatur hec febris mar-
ceſcit corpus infirmi ⁊ ſiccatur pellis eius: ⁊ deformatur fa-
cies ⁊ profundantur oculi. Et cum venerit ad vltimum gra
dum ethice videbis oculos eius quaſi aſperſos cinere ſicut
videtur in oculis eorum qui tangunt puluerem ⁊ contrahū
tur palpebre inferius ſicut accidit patiēti ſubeth ⁊ pellis frō
tis eſt tenſa ⁊ ſicca quaſi corium preparatum: ⁊ tempora ha
bet tenſa: auricule ⁊ palpebre citrini fiunt coloris. Et pellis
mirach ventris fit ſicca ⁊ rugoſa: ⁊ pulſus eius eſt tenſus ſi-
cut chorda: velox ⁊ debilis ⁊ vrina eſt oleagina. Alia vero ſi-
gna iſtius febris manifeſta ſunt ⁊ in libris ſpicatorū plene
enarrata. vñ non eſt neceſſarium ea reiterare.

❡ Capitulum. xxxiiii. Quod eſt de ſignis apoſtematū ſan
guineorum.

Deinceps volumus loqui de ſignis apoſtematū.
Et dicimus q̄ ſigna apoſtematum ſanguineorū
ſunt rubedo coloris cum forti calore: ⁊ rubore: et
dolore magno. Saluo q̄ membrū non ſit inſen
ſibile: ⁊ cum hoc extenſionem habeat ⁊ hec ſanguinis apo-
ſtemata diuerſificantur ſm magis ⁊ minus. ❡ Et ſcias q̄
in apoſtematibus iſtis ſanguis mundus eſt a putredine: ſed
quando putreſcit generatur puſtula. que dicitur puſtula. ⁊
ſignum iſtius apoſtematis eſt quoniam eſt maioris inflam-
mationis valde flegmone. ⁊ in his apoſtematibus febris eſt
fixa. ⁊ in hoc genere ſunt apoſtemata que fiunt in ſubaſcel-
lis ⁊ inguinibus.

❡ Capi. xxxv. Qđ eſt de ſignis apoſtematum cholericorū.

Et ſigna cholericorum apoſtematum ſunt colo-
ris citrinitas ⁊ humorum ſubtilitas ⁊ dolor for-
tiſſimus ſine extenſione et formica deambulati-
ua huius generis eſt.

❡ Capitulum. xxxvi. Quod eſt de de ſignis apoſtematum
flegmaticorū.

Et ſigna flegmatici apoſtematis ſunt coloris al-
bedo cum priuatione doloris etiā ſi comprimū
tur. et vniuerſaliter iſta apoſtemata ſunt apparē-
tia et oculis diſcreta. et ſimplicia ſunt. Et in co-
gnitione non indigent forti perſcrutatione. compoſita tamē
indigent fortiori. et illa per comparationem ſimplicium ac
cidentium cognoſcentur.

❡ Capitulum. xxxvii. Quod eſt de ſignis apoſtematū me
lancholicorū.

Sed apoſtemata melancholica cum flegmaticis
communicant in doloris priuatione. ſaluo q̄ in
tactu duriora. et in colore obſcura. et cācri etiā
in hoc genere exiſtunt. et ſic dominatur eo q̄ cā-
crorum pedibus aſſimilatur. eo quia vene que eos circun-
dant ſunt ſanguine nigro replete. ❡ Iſta ſunt ſigna apoſte
matum que in partibus exterioribus corporis apparent.
Sed de his que intraneis partibus corporis fiunt. dicā cū
egritudines membrorum interiorum enarrabo. ❡ Egritu-
dines vero que in ſuperficie cutis apparent ſunt ſicut vario
le. et morbili. ſcabies. lepra. et morphea. et ſimiles his. ⁊ q̄-
dam ipſarū ſigna habent pronoſtica anteq̄ fiant quod eſt
quia ſignum pronoſticum lepre eſt raucedo vocis. et groſ-
ſicies eius. et anhelitus ſtrictura. et rubedo faciei. aliquan-
do ad obſcuritatem tendentis cum faciei inflatione et albe-
dinis oculorum obſcuritate et rotunditas etiam oculorum
ſignum eſt maximum denotans lepram. ❡ Sed variolarū
ſigna pronoſtica. ſūt fe. continua et faciei inflatio. et tempo
rum et groſſicies venarum cū rubedine. et naſi ⁊ pruritus:
gule ac colli groſſicies. et hec egritudo ſolum ſemel aduenit
patienti. ❡ Et ſcias q̄ omnis puſtula que in ſuperficie cor
poris fit cum febre eſt ſignum expertum q̄ ex genere egritu
dinum peſtilentialiū manant et maxime que ex melancho
lico fiunt humore. et cum aperiuntur aduēiūt eis eſcara ſi
milis ignis combuſtioni.

❡ Capitulum. xxxviij. Quod eſt de criſi in generali.

Et quia febres et vniuerſaliter acute egritudines
nō ſanātur niſi per criſim. deinceps narrāda ſūt
ſigna criſium laudabilem et inlaudabilem ſignifi-
cantia. Et dicimus q̄ criſis cognitio quinq; re-

bus habet. Una eſt cognitio ſiue diſcretio egritudinū que criſi ſanant ab his q̄ ſine criſi ſanātur. ¶ Secūda eſt cognitio ſignorū ſignificantiū quatuor egritudinū tpa: q: non in quolibet iſtorum tempoꝝ fit criſis laudabilis. ¶ Tertia ē cognitio ſpeciei euacuationis illius rei que egritudinē facit qđ eſt: q: res q̄ euacuāt qn̄ egritudini ſunt incōueniētes: tūc ſunt inlaudabiles. Et quādo ſunt cōueniētes egritudini ſūt laudabiles. ¶ Quarta res eſt ꝓprie in eſſentia criſis aut in ipſius pronoſticatione. ¶ Quinta eſt cognitio dierum in q̄bus criſis fit laudabilis aut inlaudabilis. ¶ Et poſt hoc euenit cōmemoratio bonorū ⁊ malorum ſignorum in egritudine qualibet que ꝯſumit per criſim vel ſine criſi: ⁊ ſignoꝝ bonorum ſignificantiū ſuper liberationē. Et dicimus q̄ diſcretiones egritudinū que criſi terminantur ab illis que ſine criſi terminātur ſunt he que finiunt diſſolutiōe occulta aut manifeſta: ⁊ habent a lōgitudine egritudinis aut ipſius breuitate: qđ eſt: q: criſes non fiunt manifeſte niſi in egritudinibus que breui tēpore finiunt. Et longitudo egritudinis atq̄ breuitas a natura eſſentie egritudīs cognoſcit: ⁊ ſimiliter a rebus extrinſecis que illis ſimiles aut diſſimiles iudicant ſicut aer: clima: dieta: ⁊ exercitiū ⁊ ſimiliter cōplō ⁊ etas. Et aliquādo breuitatē ⁊ longitudinē egritudinis cognoſcimus a natura mēbri patientis ſicut apata que in mēbris ꝑncipalibus generant. ¶ Et multotiens ab accidentibus cognoſcimus: qđ eſt: q: quedā accidentia breuitatē: ⁊ quedā longitudinē ſignificant. ¶ Itē maior pars accidentiū que i ſuperfluitatibus corpoꝝ apparēt ex ſignis digeſtiōis ⁊ priuationis eiuſdē ſimili modo ſignificant ſup egritudinū tēpora in longitudine ⁊ breuitate: ⁊ nō ſolū ex parte qualitatis: veꝝ etiā ex parte quātitatis: ita q̄ qn̄ erunt multa citā cōſūptionē egritudinū ſignificabunt: ⁊ qn̄ erunt pauca ꝯ̄rium denotabunt. Et egritudines que naturaliter ſunt breues ſūt cholerice aut ſanguinee: ſiue cū apoſtemate mēbroꝝ principalium fiunt aut nō: qđ eſt: q: tertiana pura terminū quatuordecim dierū nō excedit: ⁊ aliqn̄ per ſpaciū ſeptimane vnius conſumitur: ⁊ ſi fuerit intra venas acutior erit: ⁊ ſm iſtum modum eſt in ſanguinis febre: eo q̄ eſt in vltimo acuitatis. ¶ Et ſcias q̄ antiqui nō dixerunt iſta niſi in egritudinibꝰ acutis que terminātur in quatuordecim diebus vel infra: ⁊ hoc nō inuenit niſi in iſtis duobus generibus febrium: ⁊ in apoſtematibus ſanguineis ⁊ cholericis. Sȝ flegmaticarū febrium tēpus eſt longū: ⁊ digeſtionis ſigna in eis ante tres ſeptimanas nō apparēt. ⁊ aliquādo ad ſpatium plurium mēſium extendunt. Et que ex cōpoſitione ex flegmate ⁊ cholera ſunt: inter has medie exiſtunt. Et melācholice ſpacio ſeptē menſiū extendunt. ⁊ qn̄ res extrinſece egritudini ꝓportionantur: vt cōplexio: etas: ⁊ regimē: ⁊ he ſunt cauſe longitudinis ⁊ breuitatis egritudīs. ¶ Et adhuc ſunt egritudines habentes ꝓprietatem ex ſui natura longitudinis ⁊ breuitatis. verbi gratia. vt iuuenis habēs cholericā febrem ex pura cholera ⁊ in regione calida. ⁊ tpe calido: ⁊ cuȝ regimine calido. ⁊ cōplōne calida. dico q̄ hec egritudo finiet omnino ante ſeptimū diē. Et ecōtrario in ſene habēte febrem ex melācholia: ⁊ i hyeme. ⁊ regiōe frigida. ⁊ melācholice ꝯplōnis. ⁊ regimen ei ſimile. dico q̄ hec febris nō eradicabit vſq̄ ad ſex mēſes. Et quādo nō cōueniunt hec cuȝ egritudine erit longitudo ⁊ breuitas ſm ꝓportionē multitudinis et paucitatis ab eadē. Sed accidentia ſignificantia breuitateȝ egritudinis ſūt fortitudo caloris ⁊ pulſus. magnitudo ⁊ velocitas: ⁊ vlr oīs fortis egritudinis motus a forti ꝓuenit calore. ⁊ caloris corporis ſubita ꝑmutatio ad citrinitatem. vel ad rubedinē ſubito vel ad maciem. Sed accidentia ſignificantia ſuper longitudinē ſunt his contraria. ⁊ mediocria ſignificant mediocritatē inter longitudinē ⁊ breuitatem. Sed ſigna ſignificantia ſup quatuor egritudinū tēpora que proueniunt ad criſim aut non. hec ſunt. Scias q̄ ſigna ꝑncipij egritudinis ſunt qn̄ accidentia ſm vnū modū inueniunt et nō fortia verbi gratia. tpa afflictionū tunc erūt eq̄lia quē admodū tēpora tunc q̄etis talia erunt. et de huius tēporis ꝓprietate eſt vt nullū digeſtionis ſignum in vrina oſtendat. vel in ſputo niſi egritudo prauior efficiatur. Et ſignum augmenti eſt quādo egritudinis accidentia accreſcūt. et tūc tps afflictionis prolongat ⁊ tps q̄etis breuiat. Sȝ anticipatio paroxiſmi augmentū egritudīs nō ſignificat ſi cū hoc longitudo tpis aut fortitudo nō adiungeret. qđ eſt. q: qn̄ anticipatio ꝑoxiſmi a fortitudine ⁊ velocitate egritudinis cauſat tūc neceſſario ſeq̄tur lōgitudo paroxiſmi ⁊ fortitudo. Sȝ qn̄ cā anticipatiōis eſt digeſtiōis aptitudo et humorū ſubtiliatio tūc paroxiſmus fortior nō erit. ergo anticipatio ſola augmenti ſignum nō eſt. Et ſignuȝ q̄ augmento ꝓprium exiſtit eſt digeſtionis manifeſtatio. hoc eſt vt nebula ſuſpēſa in medio vrine videatur. aut in ſuperficie ipſius. Et ſigna ſtatus ſunt quaſi ſimilia principij ſignis ſm tempus: q̄uis ſm patientis vires diuerſificent: ⁊ tunc in digerendo complet ſuaȝ actioneȝ natura: cum in vrina completa digeſtio reperitur. ¶ Et ſcias q̄ non eſt neceſſarium vt in hoc tempore accidentia fortia ſint: ⁊ ſi queſieris que ſit cauſa quare tempore ſtatus natura debilitata digeſtionem oſtēdat: ⁊ tempore ꝑncipij virtus fortis digeſtionem occultet: ⁊ his contrariuȝ ſe qui debet: quia fortitudo nature debet opponi inobedientie materie. ¶ Reſpōdemus q: eſt ſemper vna comparatio tēporis inter agens ⁊ patiens: ⁊ ſicut forma ⁊ efficiens proprium ⁊ ordinatum tempus habet ſibi ad agendum: ſimiliter materia habet ſibi proprium ⁊ determinatuȝ tempus ad patiendum: ⁊ quāuis forme veraciter tempus non attribuatur ſed materie. tamen hoc eſt dictum in formis abſtractis: verumetiam in formis releuatiuis hoc poteſt dici quod dictum eſt. ¶ Et declinationis temporis ſigna ſunt quando accidentia alleuiantur: ⁊ natura egritudini dominatur. et paroxiſmi abinuicem elongantur ⁊ breuiores efficiuntur. Et ſicut anticipatio ſola paroxiſmi non eſt ſignum augmenti. ſic poſtpoſitio ſola non eſt ſignum declinationis: quod eſt: quia poſtpoſitio a paucitate materie fieri poteſt ⁊ a nature debilitate.

¶ Capitulum. xxxix. Quod eſt de ſpeciebus euacuationū que fiunt in criſi.

Et ſpecies euacuationum que in criſi fiunt ſm hunc modum ſunt videlicet per fluxuȝ ventris. per vomitum: ſudorem: vrinam: ⁊ ſanguinis per nares fluxum: ⁊ fluxum hemorroydarū ⁊ in mulieribus per menſtrua. ⁊ aliquando criſis fit per apoſtemata: tamen illa criſis laudabilis non eſt niſi fiant apoſtemata in ignobilibus membris: ⁊ aliquando fit per puſtulas iuncturarum. Et vnaqueq̄ ſpecies iſtarum euacuationum in aliqua egritudine propria eſt vt plus ⁊ maxime quando criſis laudabilis eſt. ¶ Criſis febrium cholericaruȝ per vomitum: aut fluxum ventris: aut ſudorem: aut per vrinaȝ fit. Et ſanguinearum per modum alicuius exitus ſanguinis fiet. ⁊ etiam aliquando a communicatione quā membrum patiens cuȝ alio habet iuuatur euacuatio. Sicut apoſtema cerebri creticat pluries per fluxum ſanguinis narium quam ꝑ hemorroydarū fluxum: ⁊ quod in gibboſitate epatis creticat per vrinam ⁊ qđ in cōcauitate eſt per fluxū ventris terminatur. Saluo q̄ egritudo ſanguinea nō ſit: aut ꝑ hemorroydas aut ꝑ mēſtrua ſi ſanguinea ſit. Sȝ criſes que ſunt ꝑ apoſtemata aut per puſtulas vt plurimum in egritudinibus lōgis fiunt: que quideȝ mortifere criſes in fine ſunt ꝓpter apoſtemata que in mēbris principalibus fiunt. ⁊ propterea precipit. Hy. in aliquibus iſtarum egritudinum euacuationeȝ in principijs fieri: ſed nō digeſtionem expectare.

¶ Capitulum. xl. Quod eſt de diebus creticis.

Et dies manifeſti laudabilis criſis: ſunt dies qui a principio egritudinis per quaternariam enumerantur cōputationem. horū primus eſt quartus ⁊ ſecundus eſt. vij. eo q̄. iiij. hic vtriſq̄ cōicat: ⁊ poſt hunc. xiꝰ. non communicans ⁊ poſt hūc. xiiijꝰ. ⁊ poſt hunc. xvijꝰ. cōmunicans eſt: et poſt hunc. xxꝰ. cōmunicat ⁊ poſt hos. xxiiijꝰ. xxvij. xxxiꝰ. xxxiiijꝰ. xxxvijꝰ. ⁊. xxxxꝰ. ⁊

vltra.xxx.ſūt egritudines chronice: ⁊ quaſi nō vltra apparent criſes manifeſte ⁊ ante vigeſimum fiunt per quartanariam cōputationem:⁊ hoc fit qꝛ fiunt in quartis:⁊ i quartis añcedentibus indicanť ſicut criſes que fit i ſeptimo que iudicať in quarto bono ſigno i quarto apparente ſicut nebula alba ſuſpenſa:⁊ vndecimus quartūdecimū idicat:⁊ decimuſquartus decimūſeptimū idicat:⁊ decimuſſeptimus vigeſimum idicat:ſꝫ poſt vigeſimū nō fit idicatio niſi ꝑ ſeptimanas.⁊ iſti dies omnes pro maiori parte laudabiles ſūt. ⁊ in eis maior pars criſium fit. Sed ſūt alij qui in bonitate iſtis propiqui exiſtūt ⁊ ſimiliter laudabiles exiſtunt q nō creticant propter longos circuitus ſicut tertius quartus ⁊ nonus:⁊ decimuſtertius:⁊ decimuſnonus.⁊ vigeſimuſprimus oēs eni hi dies nullam habent vim idicationis criſis:ſꝫ nonus pro maiori parte idicat vndecimū. Sed dies i qbuſ plurimum fit mala criſis eſt ſicut ſextus:⁊ hic eſt peior omniuꝫ ⁊ vtplurimum i eo fit mala criſis. Sed quart⁹ eſt idicatiuus huius:hoc eſt qñ malum apparet ſignuꝫ ſicut eſt nebula nigra.⁊ poſt illuꝫ i malicia exiſtit.xij⁹.⁊ poſt hūc.viij⁹.⁊ poſt hūc.x⁹.⁊ poſt hūc.xv⁹.⁊ poſt hūc.xvj⁹.⁊ poſt hunc. xvij⁹. ſed raro i.xii.fit criſis. ¶ Et debes ſcire q᷒ iſte criſes a ꝓncipio egritudinis computanť:⁊ eſt qñ manifeſte i operationibus leſio apparet:excepto in pariente:qꝛ ab ipſo partu incipere debemus q̄zuis egritudo poſt partuꝫ per triginta dies ſenſibiliter extitiſſet:⁊ breuiter he regule dicta. Hy. ſequunť Et accidit diuiſio inter antiquos in his diebus i malicia ⁊ bonitate. Sed iſti dies approbati ſunt a duob⁹ viris q priores in hac arte extiterūt:⁊ ſunt Hy.⁊ Ga.⁊ crediť q᷒ veritatem dicāt ꝓpter experientiā eoꝝ multā.⁊ cauſa hoꝝ ꝑ plurimos dicta eſt. Et qđ nobis videť ex hoc declaratū eſt a nobis ſup accuſaꝫ Aui.quā ꝯmētati fuim⁹. ¶ Et ſcias q᷒ dies iſti q̄zuis verificenť in criſi neceſſitatē nō habēt: ſed veritatē habēt ſm plus:qꝛ Raſis dicit q᷒ expertus fuit in iſirmaria x:lenſon in plurib⁹ decēmiliū hoīum ⁊ i multis ipſorum verificati ſunt iſti dies laudati:⁊ i multis veritatis vel veritatem liberationis dies reprobati habuerūt.al'.repleti fuerūt ⁊ ſilr egit.al'.egri in malicia gaune:⁊ hoc pro parte cū Galieno eſt ⁊ pro parte cōtra:⁊ Auenzoar.al'.⁊ ꝓ parte cōtraria eſt Auēzoar glorioſus.vt Raſis eſt teſtificat⁹:cui in hac ſcientia dꝫ cōcedi corona qui vixit.135.annis:⁊ in quadrageſimo anno in hac arte operari cepit:⁊ in bono obijt ſtatu. ⁊ i habitu ſcientie vidit quanta videre ⁊ cognoſcere potuit. ergo ſui libri credēdi ſunt ⁊ ipſius teſtimonia. Et res quas iā ſcire poſſumus:qꝛ criſis eſt propiqua ſeu velocitati motus egritudinis:⁊ furioſitati ipſius. Et ſigna que in vrina apparent.⁊ in ſputo.⁊ pulſus fortitudo.⁊ egritudinis nā:⁊ cōtraria harum rerum tarditatem criſis ſignificant: quemadmodum ſi medioceres extiterint mediocritatem ſignificāt.

¶ Cap.xli. Qđ ē de ſignis ſignificātibus ꝑſentem criſim.

Et ſigna preſentem criſim ſignificantia ſunt accidentia fortia q̄ precedunt ſicut horripilatio fortiſ ⁊ oſcitatio fortis:inquietudo:⁊ alienatio.⁊ doloris capitis fortitudo oculorum:⁊ faciei rubedo:⁊ anhelitus ſtrictura.⁊ tremor cordis.⁊ pulſus:⁊ colli dolor. et ventris.et labij inferioris motuſ ⁊ mordicatio oris ſtomachi et tremoris typus.et vrine conſtrictio.et ſtercoris.⁊ fortis ſitis ⁊ his ſimilia. Et hec ſigna ſi in nocte apparēt ſignificāt criſim in matutinis futurā. ⁊ ſi i die appareant i nocte p:oria criſim futurā ſignificāt. Et ſpēs criſis cognoſcuntur propter humorem:aut ſm partem ad quā mouebiť humor quemadmodum labij citatio ſignificat vomitum.et rubedo faciei.⁊ naſi pruritus ſanguinis fluxum ſignificabit. Adhuc ſpēs criſis ab idicationibus ſpeciei cognoſceť: qꝛ ſpecies criſis ſpeciei idicationis ſimilabiť et cognoſceť vtrum ꝑ ſanguinis fluxum.aut per vomitum.aut ꝑ ſudorem . aut ꝑ ſimilia his ergo qnqꝫ bona criſis cognoſciť cauſis.vna ē vt in ſtatu egritudinis fiat. Itē poſt digōnem bonam.et vt humor q euacuať ſimilis ſit humori egritudinem facienti et in die laudabili fiat.⁊ vt ſit bonis diebus idicata.

¶ Cap.xlij. Quod eſt đ ſignis pronoſticantibus ſalutem.

Et poſtq̄z locuti ſumus de criſibus bonis et malis.et de rebus que pro maiori parte ſignificant in acutis egritudinibus ſalutem vel mortem. Deinceps loqui volumus de alijs ſignis pronoſticis.⁊ incipiemus a ſignis pronoſticantibus ſalutem. Et iſta ſigna ſunt ſigna que ab operationibus ſumuntur . ⁊ ab accidētibus que ab operatōib⁹ ꝓueniūt. Et aliqñ hec ſigna ſumunť ab egritudibus q̄ alias egritudies ſequūť. ¶ Pronoſticationes q̄ ab accidentibus ſumntur ſunt ſicut quādo facies iſirmi propiqua eſt ſanorum faciebus.et maxie faciei ſilis ſibi ſano exiſtēti eo q᷒ ſanoruꝫ facies diuerſificanť multum.et ſi ita ſit ſignum eſt ſalutis. et quando calor eqnalis eſt i toto corpore ſignū eſt ſalutis. Et extēſio iteſtinoꝝ abſqꝫ apoſtematibus. Et venter mediocris iter graſſiciē ⁊ macieꝫ et ſuperfluitates ab eo manantes colorem nālem ⁊ ſubſtantiā habentes ſignificant ſalutē.et q᷒ i partibus ventris non ſit aꝑa.et q᷒ bñ ſe ꝯtineant vtutes nutritiue velut ſtercus.vt ſit equale iter groſſiciem et ſubtilitatē.et vt ſit coloris aurei: qꝛ tunc eſt ſignū ſalutis illius egritudis:eo q᷒ ſtercus ſignificat ſuper bonitatem iſtius virtutis. Et ſi vrina ſit citrina: et hypoſtaſim i fundo habēs albam ⁊ ꝯtinuā: aut ſuſpenſam ſignum eſt ſalutis:⁊ maxie quando reſidet i fundo:qm̄ talis vrina ſignificat ſalutem i febribus:⁊ i apoſtematibus itriſecis. Sputum album medium iter groſſuꝫ ⁊ ſubtile malo carens odore:⁊ quod facile expuitur i pleureſi ⁊ i peripleumonia ſalutem ſignificat. Sudor in acutis febribus i die cretico i calore temperatus:i toto equaliter exiſtens corpore albi coloris:⁊ malo carens odore ſalutem ſignificat. Fluxus ſanguinis narium in febribus ſanguineis:in apoſtemate cerebri:⁊ in teſtinorum in die cretico ſaluteꝫ ſignificat. Et ſigna que ab operatiōib⁹ ſumuntur ſunt in egritudinibus acutis bonitas rationis:⁊ ſenſuum claritas:bonitas:decubitus. et motus anhelitus temperatus non rarus:nec ſpiſſus:nec interpollatus:⁊ pulſus fortis ⁊ paucam habens permutationem ⁊ bonus appetitus ſunt ſigna ſalutis: quia bonitatem omnium virtutum ſignificāt. Sed ſigna ſalutis que ab egritudine ſumuntur ſuperuenienti ſunt vt ſuperueniens ſit cōtraria cauſis antecedentis:aut ipſa moueat cauſam egritudinis preambule ad partem diuerſam. Exemplum prime ē febris ſpaſmo repletionis ſuperueniens:propterea qꝛ cauſa faciens febrem:vel ipſa febris cauſe facienti ſpaſmuꝫ reſiſtit. Similiter febris ſuperueniens dolori ventris:⁊ ſtōachi aut epatis:aut ſplenis ventoſo a frigida complexione generato. Exempla membri ſecundi multa in antiquorum libris inueniuntur ⁊ dixerunt quando ſuperuenerit cauſoni i die cretico rigor eſt tunc ſignum declinationis illius febris:eo q᷒ natura expellit ipm̄ humorem a partibus intrinſecis ad extriſecas partes. Et quando ſuperueniunt varices podagricis ⁊ arteticis ⁊ egritudibus renum vt nefreticis tunc liberantur. Et quādo hemoroyde melancholicis ſuperueniunt ſignum eſt liberationis:⁊ qui ſubtiliter has res perſcrutatur a ſeipſo ex his multa inueniet. Et aliquando accidit vt vna egritudo alteri ſuperueniat ⁊ primam alleuiabit:puta quanuis perfectam curationem non faciat.⁊ hoc fiet quādo cauſa egritudis ſcđe erit ex genere cauſaruꝫ ꝓme excepto q᷒ ſūt minores:⁊ debiliores.exempluꝫ huius eſt qđ dicit Hy.acetoſa i dyſenteria eructatio laudabilis eſt.

¶ Cap.xliij. Quod eſt de ſignis pronoſticis malis.

Et poſtq̄z locuti ſumus de ſignis ſalubribus. deinde volumus loqui de ſignis malis. Iſta ſigna in pronoſticatione habent gradus ſm plus ⁊ minus. Et ſumunť ab operationibus ⁊ ab accidentibus que ab ipſis operationibus veniunt.⁊ aliquando ſumuntur ab egritudine precedenti. Ea que ſumuntur ab accidentibus ſunt hec vt facies quā dixit Hy. ſignificās mortem.i.qꝛ naſus eſt acutus oculi concaui:⁊ aures depēdētes ⁊ cutis:faciei tenſa:⁊ color faciei viridis vel obſcurus.⁊ oculi quaſi cineritij:hec perditionem ꝓnoſticanť:eo q᷒ iſta acci

dunt in egritudinibus acutis:quoniam ſpargit et perdit calor naturalis ab egritudine:⁊ fortificatur cõtrarium ipſius: hoc eſt calor extraneus:generaliter hec ſunt ſigna in egritudinibus acutis.⁊ aliquando a fortitudine egritudinis. Et aliquando accidunt hec ſigna in egritudibus chronicis. vt in ethica.⁊ etiã poſt multã euacutionẽ a fluxu vẽtris. vel a vigilia immoderata.qð eſt.q: diſſolut⁹ eſt calor nãlis ⁊ humiditas.⁊ calor extraneus eſt fortificatus excepto vt nõ preceſſerit ventris fluxus imoderatus aut immoderata vigilia quia tunc in malo leuius ſignum eſſet. Et qñ albuꝫ oculi rubeum fuerit.⁊ ipſius vene obſcure aut nigre fuerint ſignum mortis eſt proculdubio.⁊ maxime in egritudinibus acutis. qð eſt.q: nigredo extictioneꝫ nãlis coloris ſignificat. ⁊ albi rubedo repletionem cerebri ex humoribus inflamatis ſignificat. ❡ Eminẽtia oculi in egritudinibus acutis maluꝫ eſt niſi foret propter oculi obtalmiam.aut propter vomitum. Quando ſupcilium. aut labium.aut naſus colorem luteuꝫ habent ⁊ obſcurum mortẽ ꝓximã ⁊ ſignificat. Fritas extremitatum in acutis ſignum malum eſt valde. eo ꝙ ſuffocationem caloris naturalis i partibus intrinſecis.aut propter apoſtema ſignificat.aut propter humorum frin.abundantiã.⁊ ꝓpriũ ſignũ eſt extinctionis coloris naturalis.⁊ eodeꝫ mõ qñ hñs ſe.corpus intrĩſecus fuerit calidum ⁊ extrĩſecus frigidum mortẽ ſignificat.eo ꝙ apa calidũ denunciat in interioribus eſſe.⁊ ideo calor extrĩſec⁹ vertitur itus. Et vlr qñ calor equalis non eſt in toto corpore malum eſt.qð eſt q: ſignificat in membris principalibus apa ſicut in cerebro ſtomacho.⁊ epate. Quãdo lingua puſtula botoralia hꝫ cuꝫ extremitatum friditate mors proxima eſt.quod eſt. q: ſignificat in cerebro.aut in ventre calidũ apa ⁊ malum.ſi digyti ⁊ vngues ad obſcuritatẽ ſunt decliues.⁊ ad viriditatem ſtãte pulſu debili mors vicina eſt.⁊ ſi nigredo adſit cum fortitudine pulſus in die cretico ſalutẽ ſignificat. Et ſimiliter quãdo ſanies in illis locis fuerit aut apa ſalutem ſignificat. Et qñ in carne ꝑmo apparuerit puſtula rubea.deinde ad viriditatem vel nigredinem cõuertit ſignum eſt malum.qñ iam extinctionem caloris innati videt ſignificare. Et ſi in egritudinibus acutis apparent in ſupficie carnis minute puſtule ad ſimilitudinem granorum milij ſignum eſt malum.q: ſignuꝫ eſt ꝙ mã paucã digeſtionem recipit.q: dicit Hy.ictericia veniens ante.7.diem in acutis febribus malũ eſt. reprobatũ eſt experientia in oibus noſtris terris.⁊ ſi veniat i qnto die laudabile multum eſt viua rõne:⁊ maxime in tpibus calidis et corporibus calidis. Et hec eſt ſnia collegiorum medicorum omnium perſarum ⁊ indie maioris: ⁊ pro maiori parte illorum de antal.⁊ poſſibile eſt ꝙ iſtud qð dixit locum in grecia habuit:q: terra illa hac frigidior exiſtit. Et iſtud qð dixit Hy.ꝙ erat ſignũ malũ:eſt ideo:q: hec eſt vna ex reb⁹ ex qua prouenit criſis ⁊ ois criſis veniens ante digeſtionem eſt malũ.⁊ poſſibile eſt ꝙ viderit in terris ſuis criſes venientes ꝑ ictericiã ante ſeptimum eſſe malas ⁊ ſine digeſtione. Et ſignificatio que ſumit a rebus exeuntibus a corpore hoc ẽ ſicut ſtercus nigrum ⁊ viride ⁊ fetens:⁊ cum pinguedine in febribus acutis:q: hec mortem ſignificant.qð eſt:q: nigrum aduſtionem:pingue mẽbrorum liquefactionẽ:fetens corruptionem humorum ſignificat. Et in acutis ſtercus album ⁊ liquidum malũ eſt:eo ꝙ ſignificat digeſtionis debilitatem: et q: cholera ad partes ſupiores aſcendit.⁊ ſilr eſt in vrinis i hac febre. Item albũ ſtercus futurã ictericiã ſignificat. Sed ſtercus habens colores varios:ſup longitudinẽ egritudinis hꝫ ſignificare ⁊ ſup abundantiã diuerſorũ humoruꝫ.⁊ ſi cã medicine fuerit ſalutem ꝓnunciat i qualibet egritudie:⁊ ſi i ꝑncipio exierit cholera nigra:ſiue ſupius vel inferius mortem ſignificat:eo ꝙ cũ talis humor apparuerit a ꝑncipio egritudinis ſignificat aut ſup abundantiam ipſius humoris aut ſup debilitateꝫ virtutis:aut vtrũqꝫ. Et dyſenteria ꝓueniẽs a melãcholia aut acetoſitate mortẽ denũciat:qñ ſtercuſ cholere pure aſſimilat malum eſt cum appetitus defectu.ſilr caſus appetitus cuꝫ ſanguinis fluxu malũ. Nigra hypoſtaſi in acutis febribus mortẽ ſignificat eodẽ modo vrina aquoſa ⁊ ſubtilis perſeuerãs i pueris mala eſt:quod eſt:q: eorum nãlis vrina dꝫ eſſe groſſa. Urina aquoſa i egritudinib⁹ acutis mortem denunciat.⁊ vrina turbida que nõ clareſcit mala eſt:eo ꝙ ſignificat ſupra fortitudineꝫ extranei caloris aut vigiliarum. Urina furfurea ⁊ laminoſa in acutis febribus mala eſt ſi vicium renum aut veſice nõ affuerit:q: membrorũ liquefactionem ſignificat. Et ſignum diſcretiuũ iter vtrũqꝫ eſt renuꝫ aut veſice dolor:⁊ vomitus niger:⁊ ſcreatus exiſtit malus.⁊ ſi cũ hoc fuerit fetenſ mortẽ hꝫ ſignificare. Sudor i die non cretico apparens ex quo febris alleuiationem nõ hꝫ malum eſt.⁊ ſi cum hoc eſt fridus in ceruice ⁊ capite malum eſt.⁊ ſi i capite ſolo peior:quia longitudinem egritudinis ſignificat:⁊ i lenta ⁊ i acuta ſignificat mortem. Sãguis guttati exiens de naribus paucus ⁊ niger in cauſone mortem ſignificat:qð eſt:q: magnitudinem apoſtematis dicit eſſe in cerebro. ❡ Hec ſunt ſigna accepta ab operatiõe. Quãdo oculi lumen effugient ⁊ inuoluntarie lachrymauerint.ſignum malum erit. Et ſi veloces fuerint ⁊ rubicundi: ⁊ vnuſ altero minor apparuerit:ſignum eſt mortis. Et rubedo oculorum iterum ſuper ſpaſmum cerebri habet ſignificare. Et eodem modo quando labia aſtringuntur.⁊ quando ifirm⁹ a capite ad pedes ſe iactauerit mortis eſt ſignum: quoniam intoleratiam virtutis denunciat:⁊ vlr quandocunqꝫ infirmus non ſteterit ad modum ſani ſignum eſt maluꝫ: ⁊ ſimilr quando vult ſedere ſaltãdo ſedet. Et eodem modo quando ſe adheret capiendo ſeu ſuſtentãdo ſe vbiqꝫ ſignũ eſt mortis Et quando infirmus non audit nec videt cum debilitate virtutis ſignum eſt mortis proxime.⁊ quando anhelitus interdum fortis.⁊ quandoqꝫ occultus fuerit malum eſt:quoniã perturbationem mentis ſignificat:q: eorum conſuetudo eſt ⁊ cum fuerit anhelitus eius interciſus:ẽ ſignum malũ: quoniam ſpaſmum in muſculis pectoris eſſe denũciat. Et ſomnus quãdo leſionẽ vel dolorem iducit ſignũ eſt malum. Et ſigna que ab egritudinibus ꝑcedentibus ſumunt ſunt ſic ſumenda:q: quãdo noua egritudo ꝑcedente fortior erit:aut in membro nobiliori ſignũ eſt malum. ſicut ſi i ſqnãtia i quarto die humor ad pulmonem deſcendat patiens in ſeptimo morietur. Et ſimiliter omnis egritudo ſignicans egritudinem vel fortitudinem cauſe efficientis egritudinem mala eſt ſicut repletio reumatis in capitibus pthiſicorum mala eſt.⁊ ſingultus in egritudinibus acutis:q: ſpaſmum ſignificat.⁊ aliquando accñs ſuperueniens opponitur egritudini precedenti.ſicut hydropiſis feſtinantibus poſt ſe. acutas.

❡ Capitulum.xliiij. Quod eſt de ſignis vniuerſalibus ad cognoſcendum membra intrinſeca egra.

Einceps volumus loqui de ſignis egritudinum membrorum intrinſecorum. Et dicemus qð iaꝫ dictum eſt ſuperius ꝙ hic tria requiruntur.vꝫ mẽbrum egrum.⁊ quiditas egritudinis.et cã egritudinis.⁊ cauſa hic itelligitur differentia egritudinis:hec ẽ ipſius proprietas.⁊ ea que iſtas res ſignificant pro maiori parte ſunt accidentia que actionibus ⁊ paſſionibus membrorum ſuperueniunt ⁊ hec apparent aut in corpore aut i ſuperfluitatibus corporis. Sed accidentia que dicta ſunt ꝓ maiori parte ſuper egrum membruꝫ ſignificãt.ſolũ quãdo illa actio aut paſſio membro cui ſupueniunt eſt illi propria. Sicut caſus appetituſ egritudinẽ oris ſtomachi ſignificat. Sed ſi illa accidentia illi mẽbro nõ ſunt propria.quia illud membrũ egrũ nõ ſignificat:ſicut priuatio mot⁹ digyti nõ ſignificat proprie egritudinẽ ſolũ i digyto eẽ.qð ẽ.q: põt eſſe ꝑꝑ egritudinem nerui ad aliud mẽbrũ veniẽtis. Itẽ poſſibile eſt vt accidens actioni membri ſuperueniẽs mẽbrũ egruꝫ ⁊ egritudinem ſignificat.⁊ hoc accidit.q: hoc accidẽs ꝓpriũ ambobus exiſtit.ſicut dolor acutus pungitiuus panniculoſum membrũ egrotare ſignificat ꝙ hunc doloreꝫ efficit humor cholericus. Et oxiremia q̃ cum magna vẽtoſitate egreditur ſignificat ꝙ egritudo in ore ſtomachi exiſtit et humor frigidus huius cauſa exiſtit. Et membrum exiens ſu-

pra doꝛſum coꝛpoꝛis membꝛi in cuius oppoſito ſentit egri-
tudo ſignū eſt ſupꝛa membꝛum leſum in tpe quo erit paſſio
membꝛi leſi:ſicut doloꝛ qui eſt ſub.al'. ſuper hypocūdrijs ſi
gnificat ꝙ egritudo eſt i ſtō. Et illud qꝺ nō eſt ꝓpꝛiū ſignū
eſt ſicut doloꝛ ilij: qui pōt eſſe vt ſit egritudo colica aut egri
tudo renū. Et ereūtia a coꝛpoꝛe ſiſt ſuper egrū mēbꝛū hꝫ ſi-
gnificare a parte quātitatis:⁊ foꝛma ipoꝝ. A foꝛma ſicut coꝛ
puſcula:pilus:⁊ ſilia ſuper egritudinem renum:⁊ ſquamo-
ſum ſup egritudinem veſice ſine fe.coꝛpoꝛe exiſtente. Et ſigni
ficant a parte quātitatis ſicut magni anuli exputi cum tuſſi
a pulmone prouenire ſignificāt:⁊ parui a fiſtulis ipſius oꝛi
ri ſignificant. Item exeuntia a coꝛpoꝛe ſignificāt ex parte lo
ci:aut a mō exitus ipſoꝝ:ſicut a ſanguine ab ano exiente: qꝛ
ſignificat ꝙ egritudo eſt aut in iteſtinis:aut in epatis conca
uitate:⁊ ſi per viam vꝛine egredit egritudinem in gibbo epa
tis:aut in renibus:aut in veſica ſignificat. Et ſignō q̄ a mo-
do exitus ſumitur eſt ſicut ſanguis exiens cum tuſſi q a pul
mone cognoſcit venire:⁊ ſi cum raſcatione egreditur a cola
toꝛio venire ſignificat. Adhuc ſimiliter doloꝛ ⁊ pulſus ſuper
membꝛum egrum ſignificant:quanuis hec ſint ex genere ac
cidentium actioni ſupuenientium:ſaluo ꝙ illoꝛum actiones
diuerſificant ſm diuerſitatem regularum vlium ⁊ particula
rium. Et ſerrinus pulſus ſignificat ꝙ egritudo i membꝛo ē
neruoſo. Et vndoſus ſignificat ipſam in membꝛo carnoſo.
Sed qñ doloꝛ pungitiu⁹:⁊ a latere mouetur:ſignificat moꝛ-
bum eſſe i membꝛo panniculoſo. Et ſi eſt lētus ſignificat ip
ſum in membꝛo carnoſo:⁊ ſi eſt pulſatiuus:tunc in membꝛo
arterioſo ipm eē ſignificat. ⁊ ſi eſt latitudinalis ſine punctio
ne ſignificat ipſum eſſe in membꝛo nō oſſuoſo nec in neruo
ſo ſicut in ſplene ⁊ epate. ⁊ ſi extendit in latitudinē ſignificat
ipſum in neruo:aut vena eſſe:⁊ ſi aſſimilat fixioni coꝛpoꝛis
groſſi fi.i ſignificat ꝙ eſt in lūbis aut groſſo inteſtino. ⁊ ſi ſit
frāgitiuus in membꝛo oſſuoſo eſſe ſignificat. ❡ Iſti ſūt mo
di quibus membꝛum egrum pōt cognoſci. Actiones vero ꝓ
pꝛie alicuius iterare hic nō oꝫ:qꝛ tu hoc ſcis in libꝛo ſanita-
tis. Sed qꝺ hic eſt optimum ſunt aliquāte diſtictiones eoꝝ
que ex coꝛpoꝛe egrediuntur. ⁊ dicimus ꝙ exeuntium a coꝛ
poꝛe ſunt due ſpecies. vna eſt cuius exitus eſt naturalis ſicut
vꝛine:ſtercoꝛis:⁊ ſputi:⁊ alia eſt cuius exitus naturalis non
eſt:ſicut ſanguis. ⁊ quoꝛundam membꝛoꝛum partiuꝫ.

❡ Cap. xlv. Quod eſt de his que egrediuntur a coꝛpoꝛe q̄
egritudines ſignificant.

Accidentia vero exitus euis que exitum hꝫ natu
ralem nō ſignificant pꝛo maioꝛi parte niſi quidi-
tatem egritudinis vel cauſam:⁊ iam de illis ſecu
ti ſumus. Sed res que exitum non habent natu
ralem ſignificant membꝛum egruꝫ pꝛo maioꝛi parte. Et qꝺ
h dicere volumus eſt ſignum exitus ſanguinis. Et dicimus
ꝙ ſanguis exiens:aut erit a ſuperioꝛibus partibus coꝛpoꝛis
aut a partibus inferioꝛibus. Et q a partibus erit ſuperioꝛi-
bus:aut exit ꝑ os:⁊ cum ſputo:aut cum raſcatione. ⁊ a cola
toꝛio pꝛouenit:aut a ſtō:⁊ fit cū vomitu:aut a pectoꝛe vl' pul
mone. ⁊ fit cū tuſſi. Sed q a pulmone prouenit eſt quātita-
te mult⁹ ⁊ ſil' ⁊ ſemel pꝛoijcit ⁊ ſine doloꝛe:⁊ eſt arterialis. Sꝫ
q a pectoꝛe pꝛouenit eſt cū doloꝛe:⁊ eſt paucus ⁊ ſimul et ſe-
mel nō erit. ⁊ coloꝛem ſanguinis pulmonis non habet:exce
pto ꝙ ab aliqua exeat arteria:⁊ in eo ſunt gutte coagulate.
Et aliqñ a capite deſcendit ⁊ mouet tuſſim. ⁊ autumant ali
qui vt a pulmone deſcendat:ſed ab eo diuerſicat in ſubſtan
tia ⁊ coloꝛe:quia pꝛo maioꝛi parte eſt ſanguis coagulatus.
Et adhuc ſignificatio ſumitur a ſignis repletionis cerebꝛi.
⁊ aliqñ a gutture pꝛouenit ⁊ cognoſcit ꝑ doloꝛem ſpatularū
Sed ſanguis q a partibus inferioꝛibus coꝛpoꝛis egreditur:
aliqñ ab oꝛificijs venarum ani egredit. ⁊ nā hoc vtit ꝑ viaꝫ
euacuationis qñ nimia quātitate aut qualitate exuberat. et
hoc cogſcit ab accidētibus oꝛificioꝝ ani euenientib⁹. ⁊ hoc
idem ſi ſupfluat nō eſt laudabilis. Et aliqñ per eandē viaꝫ
egredit ſanguis pꝛopter apata. aut inteſtinoꝛuꝫ vlceratione
aut pꝛopter virtutis epatis debilitatem, aut pꝛopter malam
ſanguinis qualitatē quā nā bñficio mundificationis expel-
lit. Et cōicat ſanguis exiens ab iteſtinis. ⁊ pꝛopter dbilitatē
epatis in hoc:qꝛ ambo loture carnis aſſimilant. Et pꝛopꝛi-
um ſignum i inteſtinoꝝ vlceratione eſt doloꝛ ſenſibil' i mem
bꝛo egrotante. ⁊ ꝙ paulatim ſanguis egredit q ſupfluitati-
bus eſt admixtus. Item q ab epate pꝛouenit ab accidentib⁹
pꝛopꝛie debilitatē epatis ſignificātibus cognoſcit. ⁊ ſine do
loꝛe eſt:ſed ꝙ expellit epar ꝓpter maliciā ipſius cognoſcitur
ꝑ coloꝛem. qꝛ eſt ſanguis niger aduſtus. Sꝫ ſanguis qui ex
vijs vꝛine egreditur aliqñ a veſica pꝛouenit aliqñ a renibus
⁊ aliqñ ab epatis gibboſitate. Et q ex renib⁹ exit egreditur
ꝑꝑ duas cās:aut ꝓpter vene apertionem. aut pꝛopter ipſo-
rū renum ſciſſuram. ſicut accidit ꝓpter lapides i eis gñatos
qꝛ multotiens i eoꝛuꝫ ſuba generat ſicut dicit Ga. ⁊ poſtea
lacerāt lapides ipſoꝛum carnes ⁊ egrdiuntur. ⁊ qñ hoc acci
dit doloꝛ incipit i loco ipſo. ⁊ durat quouſqꝫ virtus expulſi
ua expellit ipſos. ⁊ vt plurimum gñat in cōcauitatibus ipo
rum ꝑꝑ ſeparatiue virtutis debilitatē q̄ ſepare nō pōt aquo
ſam ptē ex qua renes nutriunt a pte terreſtri. Et aliquando
generat ꝓpter virtutis aſſimilatiue debilitatem que partem
ex qua membꝛū nutriri dꝫ nō poteſt aſſimilare. ⁊ ſic ad lapi
dē cōuertit. ⁊ nō ad partē renū aut veſice cōuerſionē hꝫ. Et
hoc accidit pꝛopter foꝛteꝫ caliditatē ⁊ ſiccitatē. aut pꝛopter
fritatem ⁊ ſiccitatem. ſicut accidit in ſupfluitatibus que in
aque canalibus colliguntur. Et aliqñ accidit pꝛopter groſ-
ſoꝝ ciboꝛum:⁊ terreſtrium vſum ⁊ aliquādo he cauſe omēs
inſimul aggregant. Item adhuc ſanguis ex renibus egredi
tur ꝓpter virtutis nutritiue debilitatē:qꝺ eſt:qꝛ nutriri non
poſſunt ex humiditate ſanguinea in eis exiſtente. ❡ Sꝫ ha
rum paſſionum differentie he ſunt: quia que a debilitate
renū cauſat:ab accidentibus renibus ſuperuenientibus co-
gnoſcit:ſicut a coloꝛe qui eis accidit pꝛopter malam cōple-
xionem ⁊ totius coꝛpoꝛis maciē ⁊ coitus debilitatē. Et dif-
ferentia illius ſanguinis qui fit pꝛopter apertionem vene ab
eo qui pꝛopter virtutis nutritiue fit debilitateꝫ eſt:quia qui
egreditur pꝛopter vene apertionem ponit vꝛinam taleꝫ qua
lis fit ſanguis ab ipſo rei pꝛincipio:ſed qui a debilitate pꝛo-
uenit renum loture carnis aſſimilat:⁊ hoc idem in pꝛicipio
valet neqꝫ ſubito apparet. Et differentia inter ſanguineꝫ ex
ſciſſura vene pꝛouenientem:⁊ ſanguinem ex oꝛificijs exeun-
tem eſt:qꝛ qui ex oꝛificijs egreditur ſine doloꝛe eſt:quemad-
modum ſanguis ex naribus exiens:⁊ qui ex ſciſſura exitum
cū doloꝛe hꝫ. Item qui ex veſica pꝛouenit ſemꝑ cum doloꝛe
egreditur:qꝺ eſt:qꝛ ſanguis ex hoc membꝛo vtplurimū egre
dit pꝛopter hu. acutos ipm lacerātes. Et qui a gibboſitate
epatis egredit ab accidentibus debilitatem epatis denotā-
tibus cognoſcit. Sed accidēs qꝺ fluxus vētris nominatur
q̄ꝫꝗꝫ de eo. G. ſufficienter nō ſit locutus:declaratuꝫ tamen
eſt in egritudinum libꝛo:ꝙ fit ab inteſtinoꝝ epatis:⁊ ſtoma-
chi debilitate:et aliquādo a debilitate mēbꝛoꝝ totius coꝛpo
ris:⁊ cum hic dico debilitatē malā mēbꝛoꝛum ſine materia
cōplexionem intendo:⁊ ſimiliter ꝓpter malā complexionem
materialem hec accidētia fieri poſſunt. hoc eſt ꝓpter materi
am in quolibet iſtoꝝ membꝛoꝝ:aut in pluribus collectam:⁊
tūc hec mala complexio ſolū mēbꝛū egrum nō ſignificabit:
ſed etiaꝫ ipſius cām denotabit. Et incipiendū eſt a ſignis q̄
quādo huic euacuationi ꝯiungunt membꝛū hoc egrū ſigni
ficant pꝛopter ipſoꝝ differētias. Et dicim⁹ ꝙ differētia que
eſt inter fluxum vētris qui ab egritudine materiali fit in ali
quo membꝛo vel in pluribus ⁊ inter fluxū qui ab egritudie
fit non materiali eſt:quia ille qui ab egritudine fit materiali
hꝫ manifeſtum exituꝫ humoꝛis ipm facientis cū egeſtiōe. ⁊
ſi fit ſine materia nō ſic manifeſtat. ❡ Et debes ſcire ꝙ ſi a
ſtomacho pꝛouenerit ab accidentib⁹ ſtomacho ſupuenienti
b⁹ qꝺ manifeſtat ſtomacho habēte ꝯplōnē malā mālēꝫ aut
nō mālem:⁊ cū hoc penit⁹ cōiungit moꝛa cibi in ſtomacho
pauca:qꝺ eſt:quia q a ſtomacho ꝓuenit eſt ꝓpter vnā dua-
rum reruꝫ:aut ꝓpter virtutis expulſiue feſtinationē vt citi-
us expellat:aut pꝛopter retētiue debilitatem vt nō retineat.

⁊ quodcūqꝫ hoꝝ fuerit neceſſe ē vt pauca cibi in ſtō fiat mo
ra. Et aliqñ accidit vt fluxus ab iteſtinis proueniat ſicut di
ctum eſt. ⁊ hoc ab accidentibus inteſtinis ſuꝑuenientibꝰ co
gnoſcitur: ⁊ q: in ſtomacho cauſa feſtinantie ſupradicte nō
eſt in ipſo cibus tempore naturali morat᷑. Et q ab epate aut
venis prouenit: aut ab aliqbus alijs membris ꝓuenit: vt a
capite: ⁊ his ſilibus cognoſcit᷑ ſi mālis eſt ſilr a ſignis ſigni-
ficantibus dñium humoris in membro: ⁊ ab accidentibꝰ illi
membro ꝓprijs: aut ab ipiꝰ opatiōibus. Auēzoar eni teſtifi
cat᷑ de illo q fluxum chronicū patiebat᷑ ꝙ fluxus iſte i ho
ra ſomni fortificabat᷑: ⁊ in hora vigiliaꝝ alleuiabat᷑: ⁊ ꝑ hoc
arguebat ꝙ humor hoc faciēs eēt in cerebro: ⁊ ſuā intentio
nem in curando cerebruꝫ adhibuit: ⁊ curatus eſt. Et ego eā
dem rem iſti ſimileꝫ feci in quodā fluxu vētris patiētē q̃ me
dicatus a multis medicis: ⁊ a me lōgo tꝑe fuit ⁊ nihil profi
cui habebat: ita ꝙ de ipſius ſalute deſperaui: ſed ipſum viſi
tabā ſicut amicuꝫ: ⁊ q: magnus erat: tandē percepi vnuꝫ ex
ſuis brachijs alio frigidius ⁊ macrius. ⁊ autumaui ob hoc
ꝙ fluxus ab illo brachio ortum habuit: eo ꝙ virtutes ipſiꝰ
membri attractiua ⁊ digeſtiua deꝑdite eſſent propter malaꝫ
ꝯplōneꝫ fridā nō mālem ſuꝑ ipſum dominātem. Et ego itē
tioneꝫ meā ad illud membrū calefaciēdū appoſui cuꝫ frica
tionibꝰ: balneis: ⁊ ſimilibꝰ localibus reducere bonā ⁊ nālem
humiditateꝫ conatus ſui ⁊ poſtea menteꝫ appoſui: vt calorē
nālem atqꝫ humiditateꝫ hāc cū rebus ꝯueniētibꝰ ꝯſeruareꝫ
donec ipſum ad oēs ſuas virtutes nāles reduxi. Nec medi
cinā ꝓpriā aliquā fluxui ꝓpriā facere curaui. ⁊ ꝓpter hanc
rem breui tꝑe curatus eſt. Sed fluxus q fit ꝓpter oppilatio
nem q̄ fit in meſaraicis venientibus ab epate ad iteſtina ſi-
gnificat᷑ ꝑ chilū exeunteꝫ cū egeſtione: q̄uis tardet in ſtō et
inteſtinis tꝑe nāli: aut propinquo eidē: ⁊ qñ hoc accidit ali-
cui fit ei macies tꝑe breui: ita ꝙ breuiori q̄ꝫ alijs fluxibuſ ac
cidat. Sed qñ egritudines iſte componunt᷑ diffile eſt eas co
gnoſcere. Et ſcias ꝙ maior pars iſtoꝝ ſignorum cōiectura-
bilis eſt: ⁊ ꝓpterea volens iſta cognoſcere idiget acuto inge
nio cū ꝑſeuerātia ꝑſcrutationis: ⁊ qñ eſtimabis vnum inci
pe eleuare cū medicina leui ſm egritudinem quā opinatus
fueris: ⁊ ſi lucratus fueris ex hoc ꝯtinua medicinaꝫ: q: tunc
ſcies ꝙ opinatus es verꝫ. ⁊ ſi nō: dimitte. Sicut qñ credide-
ris ꝙ cauſa fluxus ſit oppilatio dabis res aꝑitiuas: ⁊ ſi lu-
cratus fueris teneas hāc medicinā: ⁊ credas ꝙ hec opinio
eſt vera. ⁊ ſi nō incipies cito reſtaurare illud qđ feciſti cum
medicina illa. Et opinant᷑ qdaꝫ medicoꝝ ꝙ hec oppilatio ſit
de genere ſuppoſito egritudinibus ⁊ cauſis egritudinum. ⁊
ſi credideris ꝙ cauſa egritudinis ſit caliditas ſtudebis cura
re cuꝫ rebus paruꝫ fridis: ⁊ ſi videris ꝙ proderunt credas ꝓ
certo tuā opinionem: ⁊ icipe egritudinem leuare. Hec ſunt
illa propter que cognoſces mēbra leſa. Et q̄dam cognoſces
ꝑ accidētia membroꝝ cōicantia cū mēbro leſo ſicut tuſſis q̄
accidit cauſa pleureſis: aut cauſa apatis epatis: aut tractiōe
oſſis trachea tracti cauſa apatis epatis: ſed hec ſigna non
ſunt ꝓprie ſigna leſionis membri niſi ꝯiūgant᷑ alia ſigna cuꝫ
eis ſicut tuſſis ⁊ raſcatio que non ſignificat ſuper pleureſim
niſi ſit ibi dolor pungitiuus lateris ⁊ fe. cōtinua. Adhuc ſci
as ꝙ in qbuſdā membroꝝ egroꝝ eſt egritudo ꝑ ſe primo: ⁊ i
qbuſdam propter alioꝝ membroꝝ cōicationē fit. ⁊ cognitio
egritudinis q̄ propter colligātiā fit membroꝝ eſt ꝙ membꝝ
compatiens propter augmentū vel diminutionem egritudi
nis membri per ſe egri aggrauat᷑ aut alleuiat᷑. verbi gratia:
q: vertigo ⁊ alie capitis egritudines q̄ augmentant᷑ quādo
ſtomachus nauſeat: aut qñ corruptos in ſe continet humo-
res: aut qñ a cibis vacuus nō eſt: tunc dicere debemꝰ ꝙ hoc
nō accidit capiti niſi ꝑꝑ cerebri ad ſtōm colligantiā. Et ad-
huc hoc indiget perſcrutatione: q: poſſibile eſt vt alicuius
membri egritudo propter alterius membri egritudinem ac-
creſcat: aut eſſe poteſt: vt in vno membro ſint egritudies plu
res: quaꝝ vna eſt ſibi propria ⁊ prima ⁊ altera propter alteri
us membri colligātiā. Et aliquando egritudo que propter
colligantiā fit ꝓprie egritudis augmētū recipiet ⁊ crementū

⁊ autumabit forte qs ꝙ ꝑꝑ colligantiā ſolaꝫ hoc prouenire
poſſit. Itē adhuc eſſe pōt vt due egritudines ꝓpter colligā-
tiā eſſe poſſint vt egritudo cerebri ꝓpter ſtōm. ⁊ egritudo ſto
machi ꝑꝑ aliud membruꝫ. Et ne in hūc erroreꝫ decidat ſpe
culator oportet vt circa hoc pluries ꝑſcrutetur. ⁊ quādo eiꝰ
opinio ſuper aliquā iſtarū fuerit firmata: tunc remotionem
ipſius cum medicina equalitati propinqua attendet. hoc ē
cum medicina ad aliquam extremitatū nō multum declinā
te. Et ſi experiētia hoc ipſum inuenerit ⁊ perpendat in ipſo
perſeueret. ⁊ ſi non ad aliam opinionem ſe conuertat.

¶ Capitulum. xlvj. Quod eſt de ſignis egritudinum ⁊ cau
ſarum ipſaruꝫ in generali.

Et poſtq̄ꝫ nos de rebus vniuerſalibus fuimꝰ lo-
cuti ꝑ quas membra egra cognoſcere poſſumus
deinceps loqui volumus de rebuſ per quas egri
tudines ⁊ ipſaꝝ egritudinum cāſ cognoſcamus
Et dicimus ꝙ rerum ſuper quas nos oportet adducere ſi-
gna vlr ſunt. aut mala ꝯplexio mālis aut nō materialis. Et
ſigna que malā cōplexionem mālem ſignificant: vt dictum
eſt ſunt illa q̄ dominationem hu. ſignificāt: aut in toto cor-
pore: aut in vno membro egro. ¶ Et adhuc ſilr vt dictū eſt
ea que ex corpore egrediuntur humorem facientem malam
cōplexionem materialeꝫ ſignificant ſicut vomitus ⁊ egeſtio:
aut ſputum: ⁊ hec ſunt ſigna cōuenientia ſuper genus cauſe
operatiue. ⁊ de his iam locuti fuimus. ¶ Et raſcatio ſigni
ficat etiā ſuper cām ⁊ ſpeciem operantem: ſicut raſcatio ru-
bea ſignificat fortitudinem ſanguinis: ⁊ viridis fortitudinē
humoris combuſti: ⁊ ideo ſignificat in egritudinibus pecto
ris mortem. Et raſcatio bona eſt alba plana equalis: et que
cum facilitate expuitur. Et apoſtemata ſignificant demon-
ſtrationem ſuꝑ humores operantes ea per ſigna ſignifican-
tia ſuꝑ fortitudinem humorum. Et dolor ſignificat ſuꝑ cāꝫ
que operatur. ideo ꝙ dolor acutus ſignificat ꝙ hu. ſunt ca
lidi: ſed dolor martillinꝰ ⁊ dolor ſimilis pūctioni acus groſ-
ſe non ſunt niſi ex hu. frigidis ſicut dolor colice. aut cā hu-
moris lapideati: ſicut accidit in renibus cauſa arenularum.
Et apata ſimiliter ex ſignis cārum facientium manifeſtan-
tur. ⁊ q: pulſus in re apatum ſignuꝫ hꝫ ꝓprium. ob hoc de
ipſo nunc loqui diſpoſuimus. ¶ Et dicimus ꝙ apatum
calidorum pulſus tenſus eſt paruus. velox. ſpiſſus. varius
varietate ſerrina. Et tenſio vero fit ꝓpter materiā organum
extendentem. paruitas vero ꝓpter duriciem ⁊ organi aſperi
tatem fit velocitas ⁊ ſpiſſitudo ꝓpter recōpenſationem for
tis magnitudinis fiunt quā amiſit. ſerrinitas vero fit. quia
virtus organum extendit. ⁊ quia nō eſt organū obediens et
ipſius ꝑtes nō equaliter extenduntur. ⁊ ob hoc vna alteri re
ſiſtit. ⁊ ꝓpterea ille motus ſerre motui aſſimilat᷑. ¶ Sꝫ apa
tum cholericorum pulſus ſpiſſior ſanguineoꝝ pulſu eſt. pro
pter ipſoꝝ fortitudinem caloris ⁊ magis ad ſerrinitatem de
clinat eo ꝙ cholere ſiccitas indurat membrum. ¶ Sꝫ apo
ſtematum flegmaticorum pulſus paruus ⁊ rarus ⁊ tardus
eſt. propter fortitudinem fridigitatis ⁊ virtutis debilitatem.
⁊ in hoc diſpoſitio ſerrina oīno nō exiſtit propter humoris
facientis humiditateꝫ. ¶ Sed humorum melācholicoruꝫ
apoſtematuꝫ pulſus durus eſt. ⁊ aſper ꝓpter humoꝝ ſiccita
tem. ⁊ eſt tardus. ⁊ rarus. ⁊ ad ſerrinitatem manifeſte decli-
nat. ⁊ cum his oībus eſt occultus ⁊ rarus. Et de rebus per
quas cognoſcuntur apoſtemata que fiunt in principalibus
membris eſt febris. ⁊ ideo hec eſt vna de rebus que oſten-
dunt de apoſtematibus que conſueuerunt facere ſaniem. q:
apoſtema quod nō facit ſaniem nō habet calorē extraneuꝫ
ſicut apoſtemata que ſunt cauſa ventoſitatis aut duriciei.
Sed membra in quibus viſibiliter manifeſtantur ſunt cere
brum. epar. ſtomachus. ⁊ inteſtina gracilia. ⁊ ſplen. ⁊ renes
⁊ vulua. ⁊ veſica. Iſta ſunt genera ſignoruꝫ per que ſpecies
egritudinū cognoſcunt᷑ ſm regulam huius artis vniuerſa-
lem. Et ſi ego nō recolerem ſigna ⁊ curſuꝫ qui currit in hac
arte. hoc eſt dicere ſi ego nō ꝯſideraremꝫ in vnoquoqꝫ mem-
bro cōſiderationem ꝓpriā. tūc conſideratio vlis ſufficere vi-

derek: ſed volo ſequi veſtigium Gal. ad maiorem cautelam
ad loquēdum de rebus particularibus: eo ꝙ hec eſt via que
ſita in hac arte. Et nos narrabimus egritudies membrorū
manifeſtorum: ⁊ narrabimus ſigna ſignificātia ſup ipſa cum
cautela ⁊ cōplemento verborum particularium q̄ cum vniuer-
ſalibus dici nō poſſent. Et etiā q: multa ſigna ex his cum ac
cipiuntur particulariter nō ſunt ſigna: eo ꝙ plus apprehen
dunt q̄ꝫ egritudo ipſa: vel q̄ꝫ membrum infirmum: ⁊ ꝓpter
hoc neceſſarium eſt loq ſup oia accidentia que ſunt propria
vnicuiqꝫ egritudini. verbi gratia: q: dolor pungitiuus in la
tere cum fe. tuſſi. ⁊ pulſu ſerrino ſignum eſt apoſtemati dia
fragmatis. Sed maior pars egritudinum membrorum in-
teriorum q̄ indigent demōſtratione ſunt apoſtemata: vl' ma
la ꝯplexio mālis: vel nō materialis. Sed ſm Gal. conſide-
rationem in res particulares narrare oportet. Sed de his
breuiter dicemus egritudines membrorum propria narran
tes ſigna ſuper eas ſignificantia oſtendemus a cerebro inci
pientes. dicimus ꝙ oēs male cōplexiones eidem ſupuenire
poſſunt vt calide: fri. ſic. ⁊ hu. ⁊ vniuſcuiuſqꝫ iſtarum ſigna
ſignificātia diſpoſitionem plenius oñdentur: ſicut oculorum
rubedo ⁊ faciei. ⁊ actualis calor dominium ſanguis: aut hu
moris calidi ſignificat. Et proprietas male cōplexionis cali
de aut frigide eſt: vt eidem dolor coniungatur: tamen in com-
plexione calida fortior exiſtit: ſed humida vel ſicca dolorem
nō efficit niſi parum. Sed quādo eſt ſola humiditas tūc ſo
la grauitas ſentitur: ⁊ humida cōplexio cerebri cognoſcitur a ca
pitis grauitate. ⁊ a multo ſomno: ⁊ a ſenſuum capitis ebetu
dine. Et ſiccitatis ſigna his exiſtunt ꝯtraria. Et poſſibile ē
vt complexio adueniens capiti ſit principaliter adueniēs ex
capite. ⁊ poſſibile eſt vt ab alio veniat membro: ſed pro ma-
iori parte accidit cauſa ſtomachi. Et ſignum huius eſt quo
niam ſoda promouetur quando anguſtiatur ſtomachus ad
vomendum vel qñ a cibis vacuus exiſtit: aut qñ cibaria cor
rupta ſunt in ſtomacho. Et iſtud eſt generale: qm̄ dolor ca-
pitis augmentatur qñ augetur ſtomachi egritudo: ⁊ minuitur qñ
minuitur. Et poſſibile eſt ꝙ accidat ex colligantia duarum ve-
narum que noiate ſunt in arabico guidez. Et ſunt vene ſō-
ni: qm̄ accidit i capite dolor qui dicitur emigranea. et ſignū
huius eſt ſigna ſignificantia repletionem occipitij. ⁊ poſſibi
le eſt vt accidat ex colligantia totius corporis: ⁊ ſignum hu-
ius eſt ſigna ſignificantia repletionem vniuerſalem. Et cere
bro aduenire poſſunt oēs ſpecies apoſtematum calidorum
⁊ frigidorum. Et aliqñ membrum egrum cognoſcitur ⁊ egri
tudo a proprijs ipſius operationibus in ipſo ſicut in egritu
dine fixa in cerebro comitantur alienationes que diu cōtinu
antur cum eo: ꝙ ſi propter colligantiā alterius membri exi
ſtant ſicut accidit propter apoſtema diafragmatis ꝯcomitā
tur alienationes que nō ꝯtinuantur cum eo. Item accidentia
que ſenſibus adueniunt ſunt cogitationis ſpecies egritudi-
nis membri proprie ſicut apoſtema cholericum in cerebro
factum malas pbet cogitationes: ⁊ quaſi feſtucarum de pā
nis euulſionem adducit ⁊ vigiliarum multitudinem: ⁊ cum
mala diſpōne de ſomno excitantur. Et ꝙ ex ſanguine fit mi-
nus vigilare facit q̄ꝫ illud qđ de cholera fit. ⁊ hꝫ riſum ⁊ leti
ciā: ſꝫ ꝙ a cholera fit: ſequetur ira ⁊ furor. Sed qđ de melā
cholia fit ⁊ illud alienationem ſenſuum promouet: excepto
ꝙ timor ⁊ planctus hoc ꝯcomitantur. Sꝫ qđ ex flegmate fit
corruptionem aialium v̄tutum pbet ⁊ nō intendit facere ma
lum. Sꝫ ſigna propria dominij humoris apoſtema faciētis
in cerebro ſunt ſicut rubedo faciei ⁊ oculorum: ⁊ caliditas tactꝰ
⁊ fortitudo pulſus: qm̄ iſta ſignificāt abundantiā ſanguinis
⁊ maxime qñ aſſociabitur eis regimen ꝯueniens ſicut etates:
cōplexiones. ⁊ tempora. Et non queras vt rememorem tibi
ſigna multotiens qm̄ rememorari debes eorum que tibi di
xi. Et pulſus ſuper apoſtemata ſignicans hꝫ a ſua proprie-
tate varietatem tremoris: qđ eſt: q: in membro pāniculoſo ꝓ
pter certamen. qđ eſt inter virtutē ⁊ organi extenſionem. Et
hoc accidens in apoſtematibus calidis plus manifeſtatur.
In apoſtematibus vero flegmaticis ⁊ melancholicis mol-
licies. Et humiditas que eſt in apoſtematibus flegmaticis
quaſi vincit ſerrinā diſpoſitionem: quam a parte membri cō
ſequi debet. Et pāniculi qui in cerebro apoſtemantur ſunt
pia mater ⁊ dura mater: ⁊ aliquando ipſa ſubſtantia cerebri
apoſtematur. ⁊ hoc maioris eſt periculi. ⁊ fortiora habet ac
cidentia: qđ eſt q: ex hoc conſequitur paralyſis aut apoplexia
Et dicitur ꝙ aliqñ cerebri rete apātur. ⁊ hoc ſeqtur dolor pul
ſatiuus propter arteriarum multitudinem. ⁊ ipſius propria
ſigna ſunt albi oculi fortis rubedo. ⁊ palpebrarum groſſici-
es. ⁊ motus difficultas. ⁊ fe. vt dictum eſt: propria in iſtis
apātibus exiſtit. ſed tamen in apātibus calidis eſt acuta et
in mollibus eſt lenta. He ſunt egritudines in qbus neceſſe
eſt inducere demōſtrationem ⁊ proprie in egritudinibus ce
rebri. ¶ Sed epilepſia ⁊ apoplexia ⁊ ſimiles egritudiesner
uorum oēs iſte egritudines ſunt manifeſte ſenſui. ⁊ iam dixi
mus earum cauſas in libris egritudinum. Et q̄ remanēt loqui
ſunt ſigna q̄ ſunt propria cuiuſqꝫ cauſe earum egritudinū.
Et hoc inuentum eſt in eis pluribus ex cauſis. ⁊ eſt iuentum
in eis ex colligātia aliorum membrorum. ſicut eſt relaxatio. q: iā
declaratū eſt in libro egritudinum ꝙ humor qui facit eſt cā
flegmatis et pōt eſſe ꝙ ſit cā melācholie. Sꝫ ſi eſt ex aquoſi
tate aut ventoſitate. in hoc eſt differentia inter medicos. ⁊ ſi
pōt eſſe vt ſit in cerebro pncipalr ⁊ ex colligātia aliorum mem
brorum. ¶ Sed cognoſce iſta ſigna maxime pōt ſciri per pre-
terita. q: iſte egritudines eueniunt pluribus de cauſis. Ec-
ce q̄ ſignificāt ſup ipſa ſunt ſigna q̄ ſignificāt ſup abundan-
tiā humoris. ⁊ ꝙ eius qđ inuenitur ex colligātia alterius mē
bri dicta ſunt iā ſit via: per quam demonſtratur. ⁊ hoc eſt ꝙ
egritudo multiplicatur i membro ex colligantia ⁊ minuitur ex
minoratiōe: ⁊ iterum q: i membro leſo nō ſtat fixa egritudo. et
iō q: oia iſta accidentia manifeſtant ꝙ he egritudines non
ſunt i membro pncipali. ¶ Et ſcias ꝙ differētia q̄ iter egri
tudines mālem: ⁊ nō mālem exiſtit: eſt. q: māles dominium il
lius humoris oſtēdit. ⁊ q̄ pma eſſentia a non māli exiſtit. ſi
cauſa hoc efficiens a rebꝰ exterioribꝰ cauſetur. hec erit malicia
pauca ⁊ pſeuerantia erit breuis ſicut dolor capitis q a calo
re prouenit ſolis. ⁊ ſicut egritudo q̄ noiatur terabiꝫq̄ ab aere ſe
reniſſimo q membra nutritiua leſit: contigit. Et q̄ mala com
plexio a ſecunda exiſtit eſſentia eſt ſicut ſpaſmus aut ⁊ ethi-
ca que a nimia ſiccitate fit: ⁊ hec ſpaſmi ſpēs ab alijs ſpaſ-
mi ſpeciebus diuerſificatur. quia paulatim aduenit. ⁊ eius
timor eſt magnus. hec ſunt ſigna egritudinis.

¶ Capitulum. xlvij. Qđ eſt de ſignis egritudinū ocul'orū.

Incipiamus nunc ſigna egritudines oculorum
dicamus ꝙ he egritudines ſenſui viſus manife-
ſtantur: ⁊ in hoc non indigemus niſi cognitione
cauſe. ⁊ hunc meum ſermonem complebo cum
de oculorum medicatione ſermonem ordinabo. ſed hic di-
cam ſigna que cognitionem egritudinum oculorum mani-
feſtant: hec leſio eſt que aduenit neruo per quem ad oculum
ſpiritus currit animalis: aut que eidem accidit ſpiritui. Et
neruus qui ad oculum dirigitur leditur aut mala comple-
xione materiali cum apoſtemate vel oppilatione: aut ꝓpter
malā ꝯplōnem ſine apāte vel oppilatiōe. Et ſigna male cō-
plexionis cū apāte i oculis ſunt manifeſta. ſicut pulſatio: ru
bedo ⁊ calor ⁊ ſigna oppilatōis ſunt ſola grauitas. Et ſigna
male ꝯplōnis oculorum manifeſtantur ſꝫ ꝙ ois mala ꝯplexio
manifeſtatur. Et oppilatiōes q̄ i eo ſunt ſiūt ſicut egritudo q̄
noiatur abiaſal. ⁊ ē oppilatio facta iter corneā ⁊ humorem cry
ſtallinū. ⁊ hec oppilatio apparēs eſt. hāc v̄o egritudinē pce
dit vaporum eleuatio ad partes ſupiores. Et pōt eſſe vt iſti va
pores propter colligātiā ſtomachi aſcendant quos ſtoma-
chus trāſmittit cerebro. ⁊ etiā poſſunt a ſolo cerebro eleua-
ri. Et differentia inter iſtos eſt. q: vapores a ſtomacho veni
entes creſcunt ⁊ decreſcūt pp bonitatē digōnis ſtōi ⁊ mali-
ciam ipſius. Sed qñ a cerebro ſiunt i ſua fixione firmantur
tamen ⁊ in eis qui a cerebro ſiūt aliqua additur malicia pro-
pter ſtōi maliciam. Et dicūt ꝙ vapores a ſtomacho aſcen-
dentes ambos oculos equaliter turbant. Sꝫ oppilatio que

propter decurſum aque ſuperioꝛis aduenit vtplurimuꝫ vni ſoli oculo accidit

¶ Cap. xlviij. Qđ eſt de ſignis egritudinuꝫ aurium.

In auribus etiã fit egritudo ꝓpter duas ſpẽs male ꝯplõnis. vt mãlẽ. ⁊ nõ mãlẽ. ⁊ fiũt i ipis apata. ⁊ oppilatiões. ⁊ doloꝛes. ⁊ gñaliter egritudines q̃ ſunt oibus alijs mẽbꝛis gñales. doloꝝ. ⁊ apatũ. ⁊ puſtulaꝝ. ⁊ ſiſam. ⁊ h̃ ſigna ſunt ſigna ꝓpa egritudinũ ipaꝝ. Et ſigna calidi apatis auriculaꝝ ſunt doloꝛ ifixiuus grauiſ q: mẽbꝛũ eſt neruoſuꝫ ⁊ carthillaginoſuꝫ. ⁊ pulſus ſerrinuſ Et ſcias ꝙ maioꝛ pars hũoꝝ faciẽtiũ talia apata ẽ humoꝝ ſubtiliũ ꝑꝑ obtuſitatẽ vel duriciẽ ſubẽ ipoꝝ mẽbꝛoꝝ et aliqñ cũ hꝭ apatibꝰ fit fe. ꝯtinua. ⁊ maxie qñ apa ẽ i radice loci noiati ſumac. Et maioꝛ pars egritudinũ q̃ fiunt i aure eſt exufflatio. ⁊ tinitus ꝑꝑ itus vẽtoſitatis expulſionẽ ⁊ icluſiones. ⁊ dicit ꝙ h̃ eſſe põt acuitate ſentiendi. ⁊ demõſtratio ſuper hoc eſt ꝙ ibi nõ eſt ſignũ ſuperabundãtie humoꝛum.

¶ Cap. xlix. Quod eſt de ſignis egritudinum naſi.

Naſo ſuꝑueniũt oppilationes. ⁊ apata cũ complexione mala mãli. ⁊ non mãli. ⁊ pꝛopꝛia apata i ipſo ſunt que deriuata ſunt a nomine illius vermiſ qui ramiſſe nomiatur. hic eſt ille qui multos habet pedes ⁊ ſigna iſtius egritudinis ab eiſdeꝫ quibus ⁊ alie egritudines cognoſcuntur ſignis.

¶ Cap. l. Qđ eſt đ ſignis egritudinis oꝛis.

Egritudies vero oꝛis oculis mãifeſtant. ⁊ ob hoc ꝑſcrutatione ſignoꝝ ipſoꝝ non indigemus.

¶ Cap. li. Qđ eſt de ſignis egritudinum gule.

In gule fiunt apata ⁊ egritudines q̃ etiam eldaucha dicũt. i. ſtrãgulatoꝛ ⁊ ĩ Perſe appellãt aſcheam. Et cognoſcunt a doloꝛe ibi exiſtente: ⁊ cũ cõſtrictione deglutionis: ⁊ qñ creſcit ꝯſtrictionẽ facit anhelitus: ⁊ põt fieri vt h̃ extinguat ſpiritũ. Et cã huiuſ a ſignis humoꝝ ibi dñantium cognoſcit. Et pulſus in hoc apate eſt vndoſus: ⁊ eſt q: hoc apa in membꝛo eſt muſculoſo: ⁊ diuerſificat hoc apa ſm magnitudinem ⁊ paruitatem: ⁊ ſm hoc eoꝝ terminationes. al'. particularia iudicant. Et hoc ex ſignis bõis eſt vt apa in partibus exterioꝛibus manifeſtet: aut ꝓpter tumoꝛeꝫ: aut aliud ſignuꝫ: aut ꝑꝑ doloꝛeꝫ ꝑ tactum. Et ipſoꝛum ſpecies ſm Ga. ſunt qnqꝫ. vna eſt que fit in meatu gule que extremitateꝫ epiglotis attingit. Secũda eſt que nec foꝛis manifeſtatur: ⁊ in gula non apparet: ſed ex hoc patiens quaſi ſtrangulationẽ percipit. Tertia ẽ quãdo gula exterioꝛ eſt inflata. Quarta quãdo intus ⁊ extra tumet. Quinta quando lacerti colli appodiantur: ita ꝙ ſpondilia intus cotrahuntur.

¶ Cap. lij. Quod eſt de ſignis egritudinum pulmonis.

In pulmõi multe egritudines fiũt quaꝝ q̃dã ſũt cões. ⁊ q̃dã ꝓpꝛie. cões ſunt ſicut apata: vlcerationes ⁊ ꝯtinuitatis ſolutio: pꝛopꝛie vͦ ſicut tuſſis ⁊ egritudo q̃ dicit beth hoꝛꝛa. i. difficultas anhelitus. Et apa pulmõis cognoſcit a foꝛti anhelitus ſtrictura ⁊ a ꝯcuſſiõe fixa cũ ipſo ꝓpter iſtius mẽbꝛi ad coꝛ pꝛopinquiteꝫ ⁊ pectoꝛis grauitatẽ: ⁊ a foꝛti tictura pomoꝝ maxillaruꝫ ⁊ ab oibus ſignis dñationis ſanguis cognoſcit: ꝓpterea: q: vt plurimũ i h̃ membꝛo apa a ſanguine concreat: qđ eſt: q: cholere ſparſio i eo pꝛopter ſue ſubẽ mollicieꝫ eſſe nõ põt: et etiã ꝑꝑ multã humiditateꝫ ad ipſuꝫ traſmiſſam: et tñ nec ẽt pꝛopter hoc apa flegmaticuꝫ niſi raro in ipſo cõficitur. Et doloꝛ in apate iſtius membꝛi ſignuꝫ nõ eſt. q: hoc membꝛũ inſenſibile eſt. Et pulſus neceſſario eſt talis qualis apatum calidoꝝ: excepto: q: i eo vndoſitas eſt manifeſta pꝛopter mollicieꝫ membꝛi. Et ſolutionis ꝯtinuitatis iſtiꝰ membꝛi ſignũ eſt: q: ſil' ⁊ ſel' ſanguis egredit multus rubeꝰ. arenoſus: ⁊ cũ tuſſi: ⁊ h̃ fiunt aut pꝛopter cãs extriſecas: aut ꝑꝑ reuma deſcendens: aut ꝑꝑ ꝑcuſſiões i pectoꝛe factas. ¶ Et ſputũ ſilr apa pulmonis manifeſtat dũmõ cõiungat cũ ſignis ꝑdictiſ qđ eſt: q: poſſet fieri ẽt in apatibus q̃ fiunt i panniculis. al'. pelliculis coſtarũ. Et ex ſignis laudabilibus in apate pulmonis eſt ſputuꝫ albuꝫ. ⁊ equale. ⁊ qđ ſuauiter egredit quẽadmodum illaudabile eſt ſignuꝫ i quo dñium aliquoꝝ humoꝛuꝫ manifeſtat ⁊ maxie ſputum nigrum. ⁊ poſt illud eſt citrinuꝫ ⁊ poſt illud rubeuꝫ. ¶ Et ſputũ rotũdũ qđ Hy. dixit eſſe ſummũ malũ i polmõis egritudie eſt. q: ſignificat ꝑditionẽ ſuꝑ hũiditatẽ nãlẽ. ſed tuſſis nõ ẽ ſignũ niſi cãe efficientis. Et cãs ipſius tu ex alijs libꝛis nouiſti.

¶ Cap. liij. Quod eſt de ſignis egritudinũ pectoꝛis.

In egritudines que manifeſtioꝛes ſunt in pectoꝛe ſunt apata ⁊ oppilationes. ¶ Et apata vt plurimuꝫ fiunt i pellicula iterioꝛi tegente coſtaſ q̃ egritudo noiat xaꝫibera. q̃ i lingua noſtra pleureſis noiat. Et in his apatibus pꝛopꝛia ſigna ſunt doloꝛ fixus extenſiuus ⁊ fe. acuta ⁊ tuſſis cũ ſputo. ⁊ pulſus ſerrinus. Et aliqñ hec apata fiunt in muſculis q ſub panniculo ſunt. et tunc hec paſſio apa lateris dicit. ⁊ tũc hec ſigna ſunt poſterioꝛa dictis ſignis. Silia tñ ipſius accidentia ſunt debilioꝛa ⁊ minꝰ timoꝛaſa. nec doloꝛ adeo fixus eſt. q: nõ eſt i membꝛo pãniculoſo nec i pulſu ſerrinitas ſic mãifeſtat. Et aliqñ apa fit i panniculo pectꝰ diuidente. ¶ Et aliqñ diafragma apoſtemat. ⁊ ſeqtur h̃ ſenſus alienatio ⁊ iquietudo magna.

¶ Cap. liiij. Quod eſt de ſignis egritudinum ſtomachi.

In ſtõ aduenient ſpẽs ꝯplõnis male vt mãlis. et nõ mãlis ⁊ aduenĩũt apata ⁊ vlceratiões. ¶ Sꝫ ſpecies male ꝯplexiõis nõ mãlis qñ remiſſa eſt a rebus extrinſecis eſt creata. ⁊ ille ſunt illiꝰ ſigna demonſtratiua ſicut aduentus aeris vel cibi fridi. Sꝫ ſi fuerit intenſa erit aut mala ꝯplexio calida ⁊ ſic. q̃ ethicam iducit. aut erit frigida ⁊ ſic. ⁊ ſenectutis erit ethica. ¶ Et ſignũ ambaꝝ egritudinum eſt ꝙ i hoc membꝛo illa ſigna manifeſtant q̃ in ambabus egritudinibus his manifeſtari ſolent. qđ eſt. q: membꝛũ hoc foꝛtiter demacrat. Et qñ patiens ſupinus iacet. tunc percipit ſtõi diſpoſitionem fouee alicui ſimilem eſſe. Et ſtercus molle egredit ⁊ indigeſtum. et vlr ipſius virtutes oẽs debilitant. Sed mala ipſius mãlis cõplexio hmõi eſſe põt. aut vt ipſa ſit imbibita vel in concauitate ipſius fixa aut ab alio membꝛo tranſmiſſa. ⁊ põt eſſe vt res ambe adinuicem ꝯponantur ⁊ hoc poteſt. aut ab vna aut a duabus materiebus eſſe. verbi gratia. ſicut ſi in ipſo fit humoꝛ cholericus. ⁊ ipſi humoꝛ flegmaticus traſmittat. Et ſi ipſe fuerit flegmaticus humoꝛ ab eo ructꝰ pꝛoueniet acetoſus. ⁊ ſi fuerit cholericus fiet fumoſus. Et differẽtia q̃ eſt inter humoꝛẽ fixũ ⁊ traſmiſſuꝫ eſt. q: tranſmiſſus ꝑ ſeceſſum aut vomitũ erit. Sꝫ ibibitus ⁊ in fixus neutrũ hoꝝ attentat ſed conat ad vomendũ ⁊ nihil ꝓijcit. Et ſignum appꝛopꝛiatum cholere eſt tremoꝛ labij. Et humoꝛis melãcholici i ſtõ ſigna ſunt vͦtutis viſibilis ipedimentũ. ⁊ acetoſitas acerba in oꝛe. Differentia vͦo q̃ eſt inter ꝯplexioneꝫ mãlẽ ⁊ nõ mãlẽ eſt ꝓpter humoꝛeꝫ ꝑ vomitũ vel ſeceſſum exeũtẽ. Et in paſſione ſtomachi vꝛina groſſa mãlẽ ꝯplõneꝫ peccãtẽ ſignificat. Sed apata fiunt aut in fundo ſtomachi. aut in ipſius oꝛe. Et hoꝝ quedã ſunt calida. q̃dam frigida. ⁊ q̃dam ex gñe cãcri. ⁊ q̃dam ſunt ventoſa. Et oẽ apa qđ i ſtõ ſopoꝛatur ſeqtur fe. ⁊ doloꝛ fixiuus. ⁊ maxie qñ in oꝛe ſtõi oꝛit. qđ eſt. q: illa pars magis neruoſa erit. ⁊ eſt colligantie ꝑnceps. ⁊ ob h̃ ꝑiculoſioꝛ ea que in fundo exiſtit. ⁊ eidẽ ſyncopis. ⁊ ſenſus ⁊ alienatio ſeqt. et frida apata ſequunt doloꝛes debileſ ⁊ fe. lenta. Et apatibus q̃ in ſtõ canceroſa fiunt ſine doloꝛe ⁊ fe. fiunt. et ſi eſſet ethice aſſimilaretur. aut mixtis fe. Et pꝛopꝛium ſignoꝝ hoꝝ apatum eſt ructus putridus coꝛꝛuptus cuꝫ operationum debilitate. hoc eſt q: cibꝰ egredit indigeſtus ⁊ alia accidẽtia his ſilia. Et vlr ſigna q̃ dñium humoꝛum ſignificant illa eadeꝫ ſunt ſigna q̃ ſignificãt illũ humoꝛeꝫ quẽ h̃ facit et vt plurimuꝫ atteſtant ei ꝯplexio etas ⁊ regimen. et alia his ſilia iuuãt ad hoc cognoſcendũ. Sꝫ vlceratio q̃ in eo fit cognoſcit ab ardoꝛe vel cõbuſtione que in eo fit. ⁊ pꝛopter paucã moꝛdicationem. raro tamen fit vt vlceretur ſtomachus. niſi ſit etiam vlceratio in gula aut oꝛe.

¶ Cap. lv. Qđ eſt de ſignis egritudinum epatis.

IN epati accidūt oppilatiões ⁊ apa̅ta: ⁊ ſpecies
male ꝯplõnis oẽs Signū apa̅tis epatis nõ tñ ꝓ
priū ē ſe. atqꝫ tuſſis ⁊ illiꝰ loci doloꝛ: ⁊ ꝙ quaſi
ꝓpꝛiū ē grauitas loci q trachea noiatur: ⁊ marie
qñ i gibboſitate epatis apoſtēa eriſtit. Et ſepe ſigna apa̅tis
coſtaꝝ cū ſignis apa̅tis epatis. cõmiſcenꝭ: qꝛ ſepe doloꝛ apa̅
tis epatis ꝑuenit ad eūdē locū ad quē doloꝛ apa̅tis pellicu
le coſtas tegentis reperiꝭ. et tunc hic nullum ꝓpꝛium ſi
gnum reperitur: ⁊ cum his omnibus accidit tuſſis: tñ in epa
tis apoſtemate nõ fit multū ſputū. Et aliqñ erit ſputum in
apoſtemate panniculi marime quādo apoſtema ſaniē face
re iceperit. Et ꝓpterea ſputū in pꝛicipio ſignum ſufficiēs nõ
erit. nec eſt differentia pꝛopꝛia iter apoſtemata epatis ⁊ pleu
retica niſi i qualitate doloꝛis. quia in pleureſi eſt doloꝛ firꝰ
⁊ extenſiuus: ⁊ qui in epate eſt aggrauatiuus. Et in pulſu
etiā differentia eriſtit. quia in pleureſi eſt ſerrinus. in epate
vero vndoſus. ⁊ dicitur ꝙ aliquādo apoſtema fit in epatis
lacerto. Et figura apoſtematis epatis eſt lunaris. Sꝫ figu
ra apoſtematis lacerti eſt oblonga. vel quadrata. ⁊ vnus an
gulus ipſius eſt groſſus ⁊ alter ſubtilis.

¶ Cap. lvi. Quod ē de ſignis egritudinum ſplenis.

IN ſpleni oēs ſpecies male cõplerionis accidunt
⁊ oppilationes ⁊ apoſtemata ⁊ ventoſitas iflati
ua. ⁊ ſigna apoſtematis ſplenis ſunt doloꝛ grauiſ
⁊ febꝛis ⁊ accidētia q̄ coꝛpoꝛi aduenīūt ꝑꝑ huiuſ
mõi mēbꝛi egritudines. ⁊ oppilationis ſigna ſola grauitas
eriſtit. ⁊ ſigna ventoſitatis iflatiue ſolus doloꝛ ē extēſiuus.
⁊ ex apoſtemate ⁊ oppilatione ſplenis ſeqtur macies totius
coꝛpoꝛis. ⁊ ideo dicit. Hy. quādo ſplen creſcit tunc coꝛpus
attenuatur. ⁊ quādo decreſcit tunc coꝛpus inſpiſſatur.

¶ Cap. lvij. Quod eſt de ſignis egritudinum renum.

IN renibus accidit ſpecies male cõplexiõis ⁊ op
pilationes ⁊ apoſtemata. Et diſcernunꝭ a veſice
egritudinibus ꝑꝑ lapidis ⁊ arene generationem
⁊ magis ꝓpꝛia ſpecies male cõplerionis q̄ renibꝰ
cõuenit ē egritudo q̄ bolbarabꝛis nominaꝭ q̄ in latino dia
betica diciꝭ. ⁊ cū foꝛti ſiti ⁊ vꝛine fluxu ⁊ febꝛe. ⁊ apoſtema
tis calidi ſunt ſigna: doloꝛ aggrauatiuus i renibꝰ ſenſitus: ⁊
doloꝛ in alcatim factus cū febꝛe vꝛie ꝯſtrictiõe. ⁊ qñ patiēs
ſuꝑ latus ſanū decūbit videꝭ vt alius ren ſuꝑ ipſuꝫ ſuſpen
daꝭ ⁊ h̄ ꝓuenit quādo ē i ſtatu aut declinatiõe: ⁊ in maioꝛi
parte in his apoſtēatibꝰ fiunt febꝛes errātes aut iuncte in
apoſtematibꝰ frigidis ⁊ lētis. ideo qꝛ febꝛis nõ aduenit apa̅
tibus mēbꝛoꝝ ꝑncipaliū. niſi qñ apoſtēata erūt parata ſani
em facere. Sꝫ ſignū generatiõis lapidis in renibꝰ ē doloꝛ fi
xus ab ipſiꝰ generatiõis ꝑncipio q̄uſqꝫ natura illos abijcit
extra ſm̄ illos q dicūt ꝙ lapides iſti in ſubſtātia renū gene
ranꝭ. ⁊ ideo aliquādo cū iſtis ſanguinis exitus adeſt. Et qδ
verius apparet ē ꝙ i ꝯcauitate renū generanꝭ ⁊ doloꝛ q ē in
hac egritudine. ⁊ accidētia doloꝛis accidentibꝰ q̄ i colica in
ueniunꝭ ſimilanꝭ. ꝓpterea qꝛ ſtomaci diſtēperantia ⁊ vomi
tus his duabꝰ egritudinibꝰ cõmuniter accidūt: ⁊ caſus ſimi
liter appetitus. ¶ Et differētia iſtaꝝ difficilis ē marime in
egritudinū ꝑncipio. ſed in fine māifeſte diuerſificanꝭ ꝑꝑ in
colica vētris eſſe ꝯſtrictionē. ⁊ hūoꝛū cognitionē ⁊ multam
ventoſitatē. ⁊ etiā lapides generati in renibꝰ arenā oſtendūt
in vꝛia. Et ſignū diſcretiuū in hoc eſt oꝑatio clyſterioꝝ. qꝛ
ſi patiēs ꝓpter clyſtere regeꝫ inueniet ſicut accidit. S. ſine du
bio hic doloꝛ colicus erit: ſi ꝓpter clyſteria aggrauaꝭ ꝓcul
dubio renalis eſt. Cauſa eſt qꝛ clyſteria iteſtina replēt ⁊ di
ſtenſionē in eis oꝑantur. ⁊ tūc oppꝛimuntur renes ⁊ doloꝛ
foꝛtificatur. Sꝫ ſigna q̇ vlceratiões ſignificātē ē doloꝛ vlcera
tiuꝰ ſine grauitate ⁊ extenſiõe. cū exitu ſanguinis aut ſaniei
⁊ aliquādo egrediūtur cū vꝛia fruſta fruſtis carniū ſimilia. ⁊
hoc accidit quādo in ſubſtantia renū coꝛroſio fit.

¶ Cap. lviij. Quod eſt de ſignis egritudinum veſice.

IN veſica manifeſtioꝛes egritudies q̄ i ipſa ge
nerātur ſunt lapides q in ipſa generātur. ⁊ apo
ſtemata ⁊ vlceratiões ⁊ ſtrāguria ⁊ ſine volunta
te vꝛine exitus. Sed ſignum lapidis in veſica eſt doloꝛ qui
in veſica ſentitur cum virge pꝛuritu. ⁊ virge erectione. et re
larationes ſine cauſa manifeſta. et vꝛine cruditas: et albe
do ipſius cum ſubtilitate. et difficultas exitus vꝛine: et are
narum apparētia in ipſa. Sꝫ ꝯſtrictio vꝛine fit aut ꝓpter
membꝛū mandās ipſaꝫ: aut ꝑꝑ meatū q a renibus ad veſicā
tendit. Et his duobus vnū ē cõe accidēs: ⁊ hoc ē vrine dif
ficultas. Sed diuerſificaꝭ in ipſis vt ſi a renibꝰ ibi doloꝛ ſen
titur: ſi aūt a meatu ibi dolor adeſt. Et aliqñ ꝯſtrictio fit vꝛi
ne ab ipſa veſica: aut a meatu q ad ipſam ꝓgrediꝭ veſicaꝫ: ⁊
iſta duo ſimiliter in vno accidēte cõmunicāt. hoc ē qꝛ veſica
repletionē recipit ſimiliter ⁊ meatus. Sed diuerſificanꝭ i h̄
qꝛ qδ a veſica ꝓuenit quādo veſica premiꝭ ⁊ vꝛina exit. Sꝫ
qδ a meatu ꝓuenit nõ emittit vꝛinaꝫ: ⁊ ſi veſica expꝛimaꝭ ⁊
oppilatio iſtius meatus fit a lapide: aut ab hūoꝛibꝰ groſſis
ſanguineis vel ſanguie coagulato: aut ꝑꝑ ꝯplerionē frigidā
dominantē: aut ꝓpter apoſtēa: aut furunculos. ¶ Et ſigna
haꝝ egritudinū ſunt: qñ ſi fuerit ex lapillulis ſignificaꝭ ex
arenulis ꝑcedentibꝰ: ⁊ ſi ē ex coagulatiõe ſanguinis ſignum
ē ſanguis anticipatꝰ. Et ſi ex ſanie fuerit ſignū ē apoſtema
qδ ꝑceſſit. ⁊ ſi ex hūoꝛibus groſſis fuerit ſignificaꝭ ex exitu
ꝑcedentis hūiditatis. ⁊ cognoſcunꝭ iſte diſpoſitiones per ſi
gna eadē ꝯuenientiā. et ſi adinuiceꝫ iſte diſpoſitiões ꝯiungā
tur difficile cognoſcunꝭ a medico: quare gete dꝫ medicinare
ꝯſiderando pꝛimā itentioneꝫ: ⁊ ſi ex illa lucratus fuerit ſeq̄ꝭ
illā: ⁊ ſi nõ: dimittat. Et ſi puſtula aut vlceratio ē i veſica. qδ
ab ea egrediꝭ furfuribꝰ aut lamibꝰ aſſimilaꝭ. Sꝫ ſi he egritu
dies ſiūt i renibꝰ: qδ ab eis exierit fruſtis carniū aſſimilabiꝭ

¶ Cap. lix. Quod ē de ſignis egritudinū inteſtinoꝛum.

IN inteſtinis vtplurimū fit egritudo q̄ diciꝭ colõ
apoſtemata: vlceratiões: ⁊ ſanguinis fluxus. Sꝫ
ſanguinis fluxus vlcerationeꝫ ꝯcomitatur: ⁊ iſte
ſanguis cū fecibus egrediꝭ a pꝛicipio mixtus et
aliqñ ex ſubſtantia iteſtinoꝝ egrediꝭ. Et ſignū huius ē do
loꝛ qñ euacuanꝭ hūoꝛes ⁊ feces: ⁊ quādo apoſtēa ē i inteſti
nis groſſis h̄ mõ cognoſcitur: qꝛ cū patiēs moꝛdicationem
ſentit cogitur aſſellare: ſed qδ ab apoſtemate exit cū fecibus
nõ eſt admixtū ⁊ ſi fuerit in ſubtilibus ꝓpter doloꝛē aſſella
re nõ cogetur: ⁊ qδ ab eis egrediꝭ cū ſtercoꝛe erit admixtuꝫ
ꝓpter vie lõgitudinē. Siꝛ ſi apoſtema i ſubtilibꝰ fuerit do
loꝛ circa vmbilicū ſentietur. ⁊ cū in inteſtinis fuerit groſſis
doloꝛē ſentiet iferius. Et ſigna colice calide manifeſta ſunt
⁊ vniuerſaliter ea q̄ ſignificāt dominiū humoꝛū in omnem
patientē ⁊ que ꝓpter ventoſitatē fiūt ſunt doloꝛ extenſiuus
⁊ toꝛtio iteſtinoꝝ. Et ſi toꝛtio fuerit cū rugitu groſſaꝫ vento
ſitatē ſignificat: ⁊ que fit ꝑꝑ apoſtema cognoſcitur a foꝛtitu
dine doloꝛis: a feb. a ſiti. et ab accidētibus oſtendentibꝰ do
minationē humoꝛis apoſtema facientis. Et egritudo foꝛtiſ
ſima que iliaca nominatur foꝛtioꝛa hꝫ accidentia ⁊ mala ita
ꝙ patiens cogitur vomere ſtercus. Et vtplurimū hoc acci
dens ē ꝓpter apoſtema i ſubtilibꝰ iteſtinis factū: et põt fieri
ꝑꝑ ſtercus putrefactū in eis: aut ꝓpter humoꝛē groſſuꝫ viſ
coſum: aut ꝑꝑ herniā factā ex deſcenſu iteſtinoꝛū aut ꝓpter
venenum receptum. Et vniuerſaliter hec egritudo in inte
ſtinis ſubtilibus eſt pꝛopꝛia. ⁊ hec egritudo attribuitur vir
tuti expulſiue: cū ſuū naturalē motū nõ hēat. aut d̄bet attri
bui virtuti expulſiue. cū ſuuꝫ naturalē motū nõ habeat aut
debet attribui vniuerſaliter oppilationi. Et aliqñ ꝓpter pꝛi
uationē cholere que ad iteſtina cõſueuerat tranſmitti qꝛ per
modū abſterſionis adiuuat ad fecum debitā expulſionem.
Et oppilationes fiunt i illis pꝛopter humoꝛes aut apoſtēa
ta. aut pꝛopter malā ꝯplõnem frigidam ⁊ ſiccam que vias
conſtringit. aut pꝛopter alias res poſitionem eoꝛum coꝛrū
pentes ſicut ventoſitas que ea facit toꝛtuoſa. ⁊ hernia.

¶ Cap. lx. Quod eſt de ſignis egritudinum vulue.

IN vulue egritudines fiunt. q̄bus omnes ſpecies
male cõplõnis cõmunicāt ſicut ab his q̄ ꝑceſſe
runt tibi manifeſtuꝫ ē ⁊ ſepe ipſi accidunt apoſte
mata. Et hoꝝ ſignuꝫ ē doloꝛ fixus ⁊ pulſus ſer

rinus:eo ꝙ mēbrum ē neruoſum ⁊ feb. accidit eidē:eo ꝙ ſit
mēbrū ꝑncipale aliq̄ mō ꝑncipalitatis. Et ex egritudinibꝰ
q̄ magis i ipſa ꝓꝛie ſunt. ē egritudo q̄ mola nūcupatᷣ:q̄ dif-
ficile a pregnatiōe cognoſcitᷣ:eo ꝙ ablatio menſtrui ⁊ groſſi
ties ventris cōmunicāt ambabꝰ. Et ſignū diſcretiuū ē quia
trāſit terminū motꝰ ēbꝛyōis abſqꝫ motu:⁊ ħ accidit multiſ
ānis. qꝛ poꝛtari pōt donec ab ea moriatᷣ aut abſoluatᷣ:⁊ ħ ſꝫ
v̓tutis tenoꝛē. Et aliqñ ei accidit vt eā ferat pluribꝰ ānis:ꝺ
mū parit fruſtū carnis⁊ aliq̄ moꝛiuntᷣ. Itē ꝓꝛia ē egritudo
vulue illa q̄ ſuffocatio dicitᷣ matricis q̄ fit ꝑꝑ menſtrui ſan-
guinis coꝛruptionē i vulua:⁊ euenit ei ſyncopis ⁊ difficul-
tas i anhelitu:⁊ ꝑuatio ſenſus ⁊ motus ⁊ debiliter ſentitur
pulſus eius. ⁊ accidit eidēꝫ durities:⁊ ipſius oꝛis opilō. Et
ħ accidit ex reliqs aꝑatis diu induratis i oꝛificio matricis.
Et ſpēs male ꝯplōnis matricis ſi mālēꝫ ſint ab his q̄ ab ip
ſa egrediuntᷣ cogſcuntᷣ:⁊ ſi nō ſint materiales a ſiccitate ipſiꝰ
ꝑcipiuntᷣ. Et generaliter ſigna q̄ ſignificāt cōplexionē ſūt ſi-
gna ſignificātia ꝯplexionē matricis:⁊ ꝺ cetero iſtabimꝰ ſuꝑ
cās q̄ oꝑātᷣ putrediēꝫ ⁊ ꝯpletꝰ ē tractatꝰ iux̄ noſtrā itētionē.

¶ Explicit liber quartus:qui fuit de ſignis.

¶ Incipit liber quintus:qui eſt de cibis ⁊ medicinis ⁊ eſt
habens capitula quin quaginta ⁊ nouem.

¶ Capitulum. i. Quod eſt breuiter complectēs intentionē
huius quinti libꝛi.

N pꝛimis ſciendū eſt qd ſit cibꝰ
⁊ qd medicia. ⁊ quot
ſint eoꝝ oꝑatiōes ⁊ qualiter oꝑantᷣ ⁊ ꝓꝛie
medicie. eo ꝙ habēt mltas oꝑatiōes quas
medici appellant virtutes pꝛimas ſcdas ⁊
tertias ⁊ ꝓpꝛietates. ⁊ cū ħ dabimꝰ cogni-
tionē haꝝ iſtaꝝ medicinaꝝ q̄ oꝑantur quā-
libet iſtaꝝ oꝑationū. Et poſtea ſpeculabimur i oꝑationibus
eaꝝ. ħ eſt vtrū via qua appꝛehendimꝰ eſt ꝑ viā ſyllogiſmi ſo
lū. aut ꝑ viā expientie ſolū. aut ꝑ viā ꝯtinentē vtrūqꝫ. ⁊ hoc
totū erit poſtq̄ꝫ receperimꝰ a naturalibꝰ qꝺ erit recipiendū
Et qñ cōpleuerimꝰ hoc recoꝛdabimur ꝓꝛioꝝ ciboꝝ ⁊ medi
cinaꝝ quoꝝ multiplicata eſt ſcientia ⁊ expiētia i terminis na
turalibꝰ. ⁊ teſtificata ſunt a cōmunitate medicoꝝ aut a maio
ri ꝑte. Et poſtea narrabimꝰ modos cōpoſitiōis ⁊ recoꝛdabi
mur eoꝝ q̄ māifeſtioꝛa ſunt ſecte cōponētiū. ⁊ narrabimus
nāꝫ ꝯplōnis ſꝫ viā quā nobis oñdent regule ille. ⁊ qñ cōple
uerimꝰ hec. tūc ꝯpleta erit noſtra itentio in hac particula.

¶ Cap. ii. Quod eſt de quiditate cibi ⁊ medicine.

Icamꝰ ꝙ cibus ē illud qꝺ pōit naturales partes
cibati. ⁊ hec ꝑs ē in ſpecie partis diſſolute. Sed
medicia diuerſificatᷣ ab hoc. iō qꝛ quāuis ipa ſit
ex rebꝰ. q̄ ponūt naturales ꝑtes cibati. illa ꝑs nō
eſt in ſpecie ꝑtis diſſolute. ſꝫ hēt i ſe rem actiuā ⁊ alteratiuāꝫ
Et ꝑꝑea qñ ſuꝑuenit hec diſpoſitio ſuꝑ diſpoſitionē egritu-
dinalē. q̄ eſt ꝯꝛia vocatᷣ illa oꝑatio curatio. Et hec ē itentio
diffinitionis. qua. G. diffiniuit cibū ⁊ medicinā:dicēs ꝙ ci
bus eſt illud qꝺ patitᷣ a coꝛpoꝛe. Et medicina ē illud a quo
patitᷣ coꝛpꝰ. Sꝫ ſi nos nō itelligeremꝰ ex v̓bis ħ qꝺ dictū eſt
nō eēt itellecta certitudo cibi ⁊ medicie. Et iā opinatꝰ ē vnꝰ
ex noſtris ſocijs q nominatᷣ abuberti auenſufu. ꝙ illud qꝺ
diximꝰ i hac diffinitiōe eſſet quaſi ꝯꝛiū verbis. Ga. ⁊ ſuꝑ ħ
eidē multas tranſmiſſi eplās quouſqꝫ hoc plene intellexit.

¶ Cap. iii. Quod eſt de operationibus pꝛimis quas ope-
rantur medicine in coꝛpoꝛe humano que ſunt pꝛime.

E operationū quas oꝑantᷣ medicie in coꝛpoꝛibꝰ
humāis quedā ſunt pꝛie. ſicut ē caliditas. fri. ſic.
⁊ hu. ⁊ q̄dāꝫ eaꝝ ſunt ſcꝺe. ſicut maturatio. dige
ſtio. mollifcatio. reſolutio. ⁊ aptio. ⁊ multa alia ſi
milia iſtis q̄ enarrare debemꝰ. qñ declarabimꝰ nāꝫ medicina
rū q̄ faciūt ħ. ⁊ fuerūt vocate ſecūdarie. qꝛ ſequuntᷣ menſurā
mixtiōis pꝛiaꝝ v̓tutūꝫ. ⁊ q̄dāꝫ eaꝝ ſunt tertie q̄ ſunt ꝓꝛie in
certis mēbꝛis. ⁊ ſunt quaſi ꝯñtes ſcꝺaꝝ. Et ē ꝯueniēs i pꝛi-
mis narrare quomō he habēt agere i coꝛpoꝛibꝰ has oꝑatio
nes. ⁊ q̄mō habent pati a coꝛpoꝛibꝰ eaꝝ paſſiōes. ⁊ ħ ſciemꝰ
quādo ſciuerimus ꝑ quē modū nutritᷣ nutritus. Et dicamꝰ
iam declaratū eſt i naturali philoſophia ꝙ mēbꝛa q̄ pꝛimo
nutriuntᷣ ſunt mēbꝛa ſilia. ideo qꝛ cibus ꝑmo ꝯuertitᷣ ſꝫ oꝛ-
dinē quē hꝫ i coꝛpe cibati i hūiditatē ſimilē humiditati fixe
in mēbꝛis ꝯſimilibꝰ ⁊ miſcetᷣ cū eis ꝑ eundē modū q̄ miſcen
tur ad iuicē res liqꝺe. ꝓpterea qꝛ nō ē alter modus ꝑ quem
natura poſſit reſtaurare reꝫ diſſolutā oibꝰ ꝑtibꝰ mēbꝛi niſi
ꝑ modū mixtionis. ⁊ qñ erit ꝑmixtū ſꝫ hūc mōꝫ. tūc habe-
bit eſſentiā i ipſo. ⁊ poſt ħ aſſimilabitᷣ illud mēbꝛo. ħ eſt qꝛ
da eideꝫ vnā coagulationē ſtabilitatis ſimilē ſtabilitati mē
bri. Et eſt ibi declaratū ꝙ hoc fit ꝑ decoctioneꝫ:⁊ decoctio
fit ꝑ caloꝛē q ē in cibato:nō ꝙ caloꝛ ſit pꝛimꝰ motoꝛ i hac re
ſꝫ eſt aīa nutritiua:ꝑꝑea qa oꝑatiōes caloꝛis nō ſunt deter-
minate nec oꝛdiate ad vnū finē māifeſtū. Et poſtq̄ꝫ ita ē vi-
dendū ē quomō dicitᷣ cibꝰ eſſe tēꝑatꝰ aut medicia:⁊ quo-
mō dicitᷣ ſuꝑ quēlibet eoꝝ vt ſint diſtēꝑati:quāuis melius
ſit appꝛopꝛiare temperantiam cibo ſicut eſt melius appꝛo-
pꝛiare diſtemperantiam medicie:pꝛopterea qꝛ cibus q hꝫ ꝓ
pter ſuā virtutē ⁊ ſuā ꝑparationeꝫ vt ꝯuertatᷣ ad humidita
teꝫ ſimilē hūiditati radicali q̄ eſt i mēbꝛo ꝯſimili:⁊ caloꝛi in
trinſeco ſimili caloꝛi q eſt in cibato ita vt ſint ideꝫ ſꝫm omnē
mōꝫ:⁊ hoc ē ſolū i eo q eſt tēꝑate cōplexiōis vel ꝓpiquus
ei. ⁊ ꝑ hūc mōꝫ dicitᷣ ꝙ cibꝰ ſit tēꝑatus ſicut erat pāis gra
ni ⁊ carnes gallinaꝝ iuuenū ⁊ ſimilia iſtis:qꝛ quātitas par
tiū ꝑſtitaꝝ coꝛpoꝛi ab iſtis cibis eſt idē cū ꝑtibꝰ q̄ fuerūt diſ
ſolute. Sꝫ tēꝑantia medicie eſt ꝓpinqua huic:ſꝫ diuerſifi-
catᷣ inquantū nō hꝫ v̓tuteꝫ reſtaurādi ꝑteꝫ equalē quātita
ti rei q̄ diſſoluta eſt ex coꝛpoꝛe. ⁊ ꝓpterea nō pōt homo nu-
triri ex tēꝑata medicia. ⁊ ſi comedat ex ea tantū quantūꝫ
comeditᷣ ex cibo. Sꝫ qñ dicimꝰ ꝙ medicia ſit tēꝑata itelligi
tur eius tēꝑātia ꝙ qñ comeditᷣ ex ea quātitas q̄ nō eſt ſēſi
bilis ꝯparando eā quātitati partiū diſſolutarū a coꝛpoꝛe:qꝛ
tūc nō inducit in coꝛpus rē extraneā. qꝛ ſi homo comederet
ex ea quātitatē ſēſibilē ſꝫ ꝙ comediſſet ꝺ cibo iduceret i coꝛ
pus ex neceſſitate reꝫ extraneā. quāuis difficile ſit inuenire
medicinā temperatā i operatioibꝰ omnibꝰ. ¶ Et ſꝫm ħ de
bes itelligere ꝙ quādo dicimꝰ ꝙ medicia eſt calida. ⁊ frigi-
da. humida. vl' ſica. ⁊ dicimꝰ etiā de cibo noſtra intētio nō ē
niſi equiuoca. ſicut tu ſcis ꝙ quando dicimꝰ de vino ꝙ ē ca
liduꝫ in ſecundo gradu. ⁊ ſimiliter crocuꝫ nō intendimus vt
ſit ideꝫ caloꝛ. Et poſtq̄ꝫ declaratū eſt qd ſit cibꝰ temperatus
⁊ medicina temperata ⁊ qualiter operentur i coꝛpoꝛe ex hoc
potes intelligere viā ꝑ quā dicimus eſſe diſtemperatos:⁊ ħ
dicimus in qualitatibꝰ ꝑmis:ideſt q̄modo calefacit medici-
na. refrigerat. ⁊ hūctat. ⁊ exiccat. Qꝛ medicina q̄ ꝯuertitᷣ in
chilū calidioꝛeꝫ tēꝑato chilo. aut in calidioꝛeꝫ q̄ꝫ eſt ꝑs coꝛ-
poꝛis. ħ eſt ad ꝑteꝫ calidā. illā medicinaꝫ dicimꝰ calidaꝫ. qꝛ
calor dicitᷣ ꝙ ſit vna reꝝ que calefacit homineꝫ plus debito
⁊ qꝺ generatᷣ ex ħ chilo eſt calidius debito. ⁊ ſanguis q eſt
materia caloꝛis naturalis eſt calidioꝛ debito. Silr̄ hūiditas
radicalis in quā ꝯuertitᷣ ſanguis eſt calidioꝛ ſuo mō. ⁊ ſic de
neceſſitate calefiūt oēs coꝛꝑis ꝑtes. Et ſic dicitur de medici
na frigida qꝛ nō refrigerat niſi qa ꝯuertitᷣ in locis digeſtiōis
ad diminutū caloꝛeꝫ. magiſq̄ꝫ calor coꝛꝑis ſit, ita ꝙ chilus
q ex ea generatᷣ eſt diminutus a caloꝛe coꝛpoꝛis. ⁊ non dicitᷣ
veraciter v̓t refrigeret. qꝛ calor natural' nō hꝫ aliquaꝫ viam
generādi frigiditateꝫ. ⁊ ſic debes dicere in ſanguine ⁊ hūidi
tatibꝰ q̄ ſunt in mēbꝛis ⁊ in hūiditate ⁊ ſiccitate omniū par
tiuꝫ coꝛpoꝛis. ¶ Et qñ medici ſpeculantur oꝑatiōes medi-
cinaꝝ in coꝛpus facile eſt eis dicere q̄liter calefaciūt. ſꝫ diffi
cile eſt eis dicere qualiter refrigerant. ita ꝙ. G. dicit ſicut fu
gitiuus. ꝙ nō fit niſi ꝑ diuiſioneꝫ medicinaꝝ in paruas par
tes. Et ſi nō refrigeraret medicina niſi ꝑ diuiſioneꝫ ipſius i
partes minutas. ergo neceſſariū eſſet nobis dicere ꝙ eſſet fri
gida in actu. ſed hec medicina frigida non eſt frigida in ac-
tu neque etiam calida eſt calida in actu. ſed hec res eque
bene competit medicine calide. ſicut medicine frigide. quia
res ꝯuertibiles qñ ꝯuertuntᷣ in partes minimas facilius cō
erſioneꝫ recipiunt. Et q̄uis medicina ſit paſſibilis a coꝛ-

poꝛe ꝑ viā quā dixim⁹. nō eſt īpoſſibile vt patiaꝫ ab ea per
aliuꝫ modū. Nā vides ꝙ cibus eſt paſſibilis a coꝛpoꝛe. ⁊ tñ
inuenis cibū q mutat coꝛpus ſm aliquē moduꝫ et ſm ali-
quā latitudinē. et ſi hoc inueniꝫ in cibo q eſt appꝛopꝛiatus
paſſioni et tñ vincit aliq̄ modoꝝ. ergo ħ maxie dꝫ īueniri in
medicina q̄ victoꝛie appꝛopꝛiaꝫ et mutationi. qꝛ veraciter d̄
bemus dicere ꝙ q̄ꝫuis aliq̄n vincaꝫ. tñ nō deſerit ꝓpꝛiā ſuā
virtutē ħ ē ſubſtantialē. Sicut diciꝫ ꝙ arboꝛ egypti occide
bat duꝫ erat ī egypto. et q̄n remota fuit ab ide nutriebat. Et
dicit Ariſto. ꝙ ī terra latinoꝝ ſunt duo flumia ex quoꝝ vno
ſi oues biberēt generabūt maſculos. ⁊ ex alio feminas. Et ħ
nō eſt niſi ꝓpea qꝛ cibus ex vna parte ē ſimilis et ex alia diſ
ſimilis. et ex parte ſimilitudinis ē patiēs. et ex parte diſſimi
litudinis ē agens. Et hic ē modus medicinaꝝ q̄ dicunꝫ ca-
lide aut frigide ī potētia. hoc ē ꝓꝑ ꝑparationē quā habent
qꝛ nō ē in aliquo cōpoſitoꝝ caloꝛ ī actu niſi in animalibus.
ꝓꝑ coꝝ ꝑfectionē et indigent caloꝛe extrinſeco magis: et pꝛo
pterea nō īueniꝫ ī eis tēperantia elemētoꝝ ſicut ī animalib⁹
Sꝫ res ſimplices q̄ nō nutriunt ſicut quatuoꝛ elementa nō
dant coꝛpoꝛi q̄n aduenīūt ei intus vel extra niſi qualitatem
ideo q̄n obuiāt noſtris coꝛpoꝛib⁹ mouēt coꝛpoꝛa: ſꝫ nō mo-
uenꝫ a noſtris coꝛpoꝛib⁹. ꝓpterea qꝛ qualitates cū qb⁹ ope-
ranꝫ elementa ī coꝛpoꝛib⁹ ſunt in actu ſicut ē caloꝛ in igne et
frigus in niue. Et q̄n elemēta mouēt coꝛpoꝛa ipſa nō mouē
tur. i. nō ꝯuertunꝫ. Et q̄n medici volūt de menſuris ꝑpara-
tionū narrare q̄ ſunt ī medicinis. qꝛ īdigēt hoc in medicatio
ne. oꝛdinauerūt gradus ꝑ modū cōparatiōis coꝛpoꝛi tēpera
to. et poſuerūt quālibet qualitatē ī quatuoꝛ gradib⁹. ſ. cali-
duꝫ ī pmo ſcdo tertio et quarto. et ſic de frigido ſicco. et hu.
et de hūido nō videꝫ ꝙ poſſit trāſire tertiū gradū. Et qd ꝑ
tranſit quartū gradū eſt res venenoſa q̄ coꝛrūpit coꝛpus. et
iſte ſunt vie pmarū actionū et paſſionum medicinarum.

Cap. iiij. Qd ē ī generali ꝯſiderās de opationib⁹ ſecun-
dis et tertijs quas operanꝫ medicie in coꝛpoꝛe humano.

T nos volumus īcipere narrare de virtutibus
ſecūdis ⁊ tertijs: ⁊ dicere naturas medicinaꝝ q-
bus ħ opanꝫ ⁊ qualiter operanꝫ. Et dicamus ꝙ
medicie q̄ ſunt cōpoſite ex elemētis q̄n alteranꝫ a
coꝛpoꝛe aut alterāt coꝛp⁹. q̄dā coꝝ ſunt q̄ aſſimilanꝫ ei q d̄ ē
in eis ex v̄tutib⁹ elemētoꝝ ſicut ſunt ille q̄ dant caliditatem.
frigiditatē. ſic. et hu. ſilēꝫ in qualitatib⁹ q̄ ſunt ī illis. ⁊ q̄dā
actionū aut paſſionū q̄ nō aſſimilanꝫ ei qd ē ex v̄tutib⁹ ele
mētoꝝ ſꝫ ſunt operatiōes conſequentes pꝛimas virtutes ele
mētoꝝ. ⁊ ħ ē ꝓꝑ locū ſubiecti in quo operanꝫ. ſicut ille que
habent īdurare. mollificare. denigrare. rubrificare. ⁊ ſilia. ⁊
locus ſubiecti ī quo manifeſtanꝫ ipſe opatiōes circa quod-
cunqꝫ membꝛū ſi īdeterminatū fuerit appellanꝫ iſte v̄tutes
ſecūde. Et q̄n operabunꝫ ī ꝓpꝛiū mēbꝝ. tunc dicenꝫ v̄tutes
tertie ſicut ſunt medicie. q̄ ꝓuocāt vꝛinā ⁊ que mundificant
pulmonē ⁊ que generāt ſꝑma ⁊ que frāgūt lapidē ⁊ ſimiles
iſtis. Et poſtq̄ꝫ dictū ē de v̄tutibus ſecūdis et tertijs di-
cendū ē de nā operationū iſtaꝝ medicinaꝝ manifeſtioꝝ et in
cipiam⁹ a ſcdis. Et dicam⁹ ꝙ iſtaꝝ medicinaꝝ quedā ſunt
maturatiue. hoc ē q̄ faciūt ſaniē. et q̄dā eaꝝ ſunt mollifica
tiue. q̄daꝫ īduratiue. et q̄dā aperitiue. et q̄daꝫ oppilatiue et
q̄dā euaporatiue. et q̄dā petrificatiue. et q̄dā ſtiptice. et que
dā lenitiue et ſilēs his. Et debes ſcire ꝙ medicia q̄ ē appꝛo
pꝛiata alicui operatiōi nō diciꝫ habere illā ꝓpꝛietatē niſi cō
paratiōe ad coꝛp⁹ tēperatū vel ad ꝓpinquū tēꝑantie. ⁊ me-
dicus exꝑtus ī hac arte q̄n cadit ad manus ipſi⁹ aliud coꝛ
pus diſtēperatū dꝫ arbitrari medicinā ſm mēſurā quaꝫ vi-
det ei eē magis iuſtā ⁊ magis cōuenibilē ī virtute medicine
q̄ hꝫ facere opationē iſtā ī tali coꝛpoꝛe. ⁊ exꝑientie habēt hic
locū magnū. Verbi gratia. poſtq̄ꝫ ſciuerim⁹ ꝙ medicia ma
turatiua ē illa cuius caloꝛ eſt equalis caloꝛi coꝛpoꝛis. d̄be-
mus ītelligere hāc ꝓpoꝛtionē ꝓpꝛiā vnicuiqꝫ coꝛpoꝛi ꝑ ſe ⁊
facere cōpationē pꝛopꝛiā tali coꝛpoꝛi. Et ħ nō fuit ſolū ī cō
plexione pꝛopꝛia vnius indiuidui. ſed ēt ī vno quoqꝫ mem
bꝛo per ſe. ꝓpea qꝛ medicia q̄ facit ſaniē ī teſticulis nō facit
ſaniē ī aure. ⁊ nō oꝫ ꝙ medicus has res tradat obliuioni. ⁊
experientia hꝫ in iſtis vijs ⁊ arbitrijs magnum poſſe.

Caplm. v. Quod ē de medicinis maturatiuis.

Einceps narrāda ē natura illius medicie q̄ ope
raꝫ opatiōes ſupꝛadictas. et īcipiendū ē a matu-
ratiuis. Et dicam⁹ ꝙ maturatio ē opatio caloꝛiſ
nālis in ſuba māe ſicut dictū ē ī alio loco. Et ma
turatio ē oꝛdinata ſm oꝛdinē quē hꝫ digeſtio ī cibo. hoc eſt
in tribus digeſtionib⁹. Et q̄n ſpargiꝫ ad aliud mēbꝝ mate-
ria q̄ egrediꝫ a nā in quātitate. aut qualitate aut in vtriſqꝫ ſi
mul ⁊ putrefit illa mā: tunc generaꝫ ī illo mēbꝛo de neceſſita
te vnus caloꝛ mixt⁹ ex naturali ⁊ extranea ⁊ ſi mā illa ē apta
recipe digeſtionem fit ibi ſanies ⁊ maturatur. Ideo quia
alba ſanies eſt media inter digeſtionem perfectam ⁊ diminu
tam. eo quot eſt alba. quia materie non ſunt apte ad recipi
ſendum digeſtionem pro maioꝛi parte. niſi q̄n egrediunꝫ a
ua natura ī q̄ꝫtitate. Sꝫ q̄n egrediunꝫ a natura ēt in quali-
tate. tūc eſt in eis digeſtio difficilis: ħ eſt q̄n tendūt ad malā
qualitatē ſicut ad hūoꝛes aduſtos ⁊ ſilēs illis. g̃ ars ꝯueni-
ens in ſilī re ē ꝯfortare virtutē mēbꝛi: qꝛ caloꝛ natural'ē q̄n
ſepult⁹ ī mēbꝛo ſuꝑ qd ē ſparſa hec materia: ⁊ ꝓpea ē neceſ
ſevt medicia habeat ex ſui natura vt faciat digōneꝫ: ſicut me
dicia habeat ex ſui natura vt faciat digōneꝫ: ſicut medicia q̄
aſſimilaꝫ caloꝛi ītrinſeco q̄ dꝫ eſſe tēperata ī caliditate ⁊ hūi
ditate. vel ſit declinās aliquātulū ad caloꝛē. ⁊ ꝓpea qꝛ caloꝛ
ītrinſecus q eſt in mēbꝛo pōt eē refrigerat⁹ ꝓꝑ multā materi
am ſparſaꝫ ī eo. aut ꝓꝑ qualitateꝫ. Et q̄n ꝯparam⁹ taleꝫ me
dicinā q̄lis eſt hec coꝛpoꝛi hūano dicim⁹ ipſaꝫ eſſe tēperatā
⁊ q̄n ꝯparaꝫ parti dn̄anti ī ipſa ex ꝑtib⁹ eloꝝ dicim⁹ ꝙ ē tal'
aut talis. Et de medicis tēꝑatis ē aqua cal'a tēperati caloꝛis
⁊ oleū dulce oliue q̄n guttatiꝫ cadit ſuꝑ aꝑa ⁊ ſicut catapla-
ſma factū ē de farīa tritici coctū cū aq̄ ⁊ oleo dulci. Et d̄bes
ſcire ꝙ medicia q̄ facit ſaniē ī vna ꝯplōne nō facit in alia. et
ſilr ī q̄libet mēbꝛo coꝛpoꝛis ſicut dictū eſt ſuperi⁹. ⁊ ꝓpterea
medic⁹ expert⁹ dꝫ ex ſe ponere gradus iſtis medicinis. v̄bi
gratia. qꝛ medicia q̄ īducit ſaniē quaſi ī pmo gradu ē cal'a vt
cataplaſma ſupꝛadictum. ⁊ ſupꝛa illā in gra. eſt que facta ē
ex pane ꝓꝑ ſalē q ibi ē et ſuꝑ hāc illa. que facta ē ex fermēto
Et q̄dā dicūt ꝙ medicie oppilatiue ſūt maturatiue. ſed hoc
eſt ꝑ accn̄s ſicut cerotū factū ex cera et oleo roſato. ꝓpea qꝛ
q̄n poꝛi claudunꝫ calefit mēbꝛū et materia maturaꝫ. Et qui
dā dicunt ꝙ medicine maturatiue maturāt ꝓpea qꝛ faciunt
in materia rem ꝓꝑ quā eſt facile nature diuidere ipſaꝫ mate
riā tēperādo qualitatē materie aut ſubtiliādo ipſaꝫ. Et pōt
eſſe vt in vna medicinaꝝ īueniaꝫ maturatio cum oībus iſtis
modis. et erit ī cōpoſito ꝑ artificiū. ī ſimplici vero ꝑ naturā
Et etiā diciꝫ ꝙ medicina maturat ꝓpea qꝛ rectificat in qua
litate caloꝛis naturalis illud qd ꝑmutatū eſt ꝑ caloꝛē ext̄neū
et per hāc viā diciꝫ ꝙ pſiliū maturat apoſtemata calida. et
ſm hūc modū ꝙ res frigide maturant apoſtemata calida.
Et diffinitio qua diffiniuit. G. maturationē nō verificatur
niſi in apoſtematib⁹ que ſunt difficilia ad maturandū pꝛo-
pter nimiam debilitateꝫ caloꝛis naturalis. aut pꝛopter quā
titatem aut pꝛopter frigiditatem.

Cap. vi. Qd ē de medicinis mollificatiuis.

Ste medicine appꝛopꝛianꝫ multū ī hac arte me-
dicinis q̄ diſſoluunt apoſtemata dura dempſata
lapidea quaſi habētia īſenſibilitatē. Et iſta apo-
ſtemata generaliter fiunt ab humoꝛib⁹ groſſis q
ſunt aut melācholici aut flegmatici groſſi aut ꝯpoſiti ex am
bob⁹. Et qꝛ hec apoſtemata ſunt indurata ꝓꝑ frigiditatem.
neceſſe ē vt res que ea mollificāt ſint calide. qꝛ res que ſunt
ꝯgellate ꝑ frigiditateꝫ diſſoluunꝫ ꝑ caliditatē ſi ſunt reſolu-
biles ſicut plumbū ⁊ ſtānum. qꝛ iſta apoſtemata cū maturā
tur humectanꝫ. et de neceſſitate eſt vt medicine que habent
ꝑmutare: quāuis ſint calide. vt habeant aliquā ſiccitatē vt
vincāt illā humiditatē frigidā. Et medicie que ꝓbate ſunt
ꝑ experientiam in hoc opere ſunt calide in ſecūdo vel tertio:
gradu. ⁊ ſicce in pmo ſunt ſicut armoniacum bdeliū: ſtorax

⁊ medulla cruris vituli:⁊ ſepũ hircinũ ⁊ bouinũ. Et ē neceſ
ſe vt ſint menſure haꝝ medicinaꝝ ſcd̃z mẽſurã quã habent
caloris ⁊ ſiccitatis:ideo q: medicie que ſunt fortes in calore
⁊ ſiccitate nimis habent diſſoluere: ⁊ poſſet remanere pars
groſſa ex materia que ꝯuerteret in natura lapidis. Et eſt ne
ceſſe ſicut diximꝰ:vt per te ponas gradũ in fortitudine haꝝ
medicinaꝝ:propterea q: pinguedo eſt debilior armoniaco ⁊
bdelio. Et pinguedo galline debilior exiſtit pinguedie anſe-
ris ⁊ anatis:q: res iſte diuerſificantur ſecundum aliquã cõ
plexionem:aut ad aliquod membruʒ.

¶ Capitulũ.vij.Quod eſt de medicinis induratiuis.

E neceſſitate eſt vt medicine idurate ſint frigide
propterea q: induratio cũ groſſitudine non ē ni
ſi congelatio:⁊ congelatio non fit niſi a frigidita
te. Sed illud qd̃ dicit G. de hũiditate in his me
dicinis nihil eſt:propterea q: humiditas non habet niſi ſo-
lumꝰ humectare:⁊ non indurare. ⁊ melius eſſet vt poneret ſic
citateʒ cũ frigiditate. quia de illa frigiditate fit duricies cru
ditatis. Sed iſte due qualitates ſunt vtplurimum paſſiue ⁊
non actiue:q: due actiue ſunt caliditas ⁊ frigiditas. quãuis
eaꝝ operationes diuerſificent ſecundũ humiditatẽ ⁊ ſiccita
tem:⁊ hoc declaratũ eſt in quarto metheurorum. Et iſte me
dicine habent latitudinem:⁊ iſte medicine ſunt ſicut ſemper
uiua pſilium ⁊ portulaca:⁊ ſi ifrigidant ⁊ incrudant non fa-
ciunt hoc niſi per frigiditatem.

¶ Cap.viij. Qd̃ eſt de medicinis oppilatiuis.

Ste medicine ſunt ex his que claudunt poros:et
natura ſunt terreſtres ſine mordicatione:q: mor-
dicatio eſt vna ex rebus que cito faciunt medici-
nam egredi ex poris:aut vt ſint cõglutinatiue vt
gummi ⁊ terreſtre quando nõ eſt conglutinatiuũ ſicut ami-
dum. Et eſt neceſſe vt iſte medicine ſint multum remote a
mordicatione:⁊ propterea debent eſſe tẽperate cõplexionis
vel declinantes ad frigiditatẽ paꝝ. Et ſi queſieris quomodo
oppilant iſte medicine corpus interius quãdo aſſumuntur
Reſpondemus q̄ hoc potes ſcire per hoc qd̃ eſt dictũ ſupe
rius:q: claudunt inteſtina propter chilũ factũ ex eis: ⁊ ſimi
liter epar ⁊ venas et mẽbra ipſa. Et iſte medicine oppilati-
ue diuerſificantur ſm diuerſitatẽ cõplexionis mẽbroꝝ ſicut
dicit̃ q̄ dactyli oppilãt epar:et apiũt oppilationẽ pulmõis

¶ Cap.ix. Qd̃ eſt de medicinis aperitiuis et abſterſiuis.

Ste medicine ſunt vnius generis:et inter ipſas ē
parua diuerſitas:q: medicine q̃ abſtergunt ſordi
ciẽ ex membro et lauant ipſuʒ:neq; habent poſſe
penetrandi in poris dicuntur abſterſiue: ſicut aq̃
mellis:et aqua melonũ. et farina hordei et fabaꝝ:et q̃ habẽt
virtuteʒ penetrandi ꝓpter parteʒ igneã q̃ eſt in eis dicuntur
aperitiue. Et q̃daʒ iſtaꝝ medicinaꝝ plus operant̃ extra cor-
pus q̃ʒ intra:et quedã plus intra quã extra:et quedã operã
tur equaliter. Et que plus operant̃ extra ſunt q̃ habent ali-
quantulã bauracitateʒ:nec in eis eſt multa groſſities et pro
pter partem ſubtileʒ q̃ eſt in eis penetrant intus: ꝑꝑ largita
tem intraneaꝝ viaꝝ penetrant cito. Et res viſcoſe mundifi-
care non poſſunt:et ſi cũ eis iungeret̃ corpꝰ ſtypticũ aliquã
tulũ groſſum tunc mundificarent. ꝓpterea quia ſunt inſtru
mẽtũ nature aperitiue que eſt i eis:quia hec ſtypticitas cõ
iuncta retinet eas in meatibꝰ donec cõpleuerint ſuas opera
tiones. Sed extra corpꝰ nõ poſſunt ita operari propter ſtri
cturã poroꝝ et propter ſtipticitatem. Et propterea abſinthi
um aperit oppilationes epatis:et non poteſt poros exterio
res aperire ꝑꝑ ſtypticitateʒ que eſt in eo. Et iſte medicine d̃
bent eſſe amari ſaporis cũ ſtipticitate. Sed medicie que am
bas operationes faciunt ſunt inter harum naturam medie.
vʒ. ille que habent aliquantulam amaritudinem cũ baura
citate ſine ſtypticitate:ſicut radix lilij celeſtis et ſilia eis. Et
tu iam ſciuiſti q̄ medicine que ſunt aperitiue vnius mẽbri
non ſunt aperitiue alterius. Et propter hoc dare debes vni
cuiq; harum rerum gradus quemadmoduʒ facis reliquis
medicinis et virtutibus.

¶ Caplm.x.Quod eſt de medicinis euaporatiuis.

Ulia autẽ euaporatio nõ fit niſi in quantitate mẽ
bri euaporati:et augmentũ ipſius quãtitatis nõ
fit niſi propter calefactionẽ membri neceſſe eſt vt
medicine euaporatiue ſint calide. Sed eaꝝ calor
debet eſſe temperatus:q: medicine que habent diſtempera-
tum calorẽ euacuant et deſiccant:nec debent habere ſubſtan
tiam groſſam et iſte medicie ſunt ſicut camemilla:malua et
oleum vetus. Et debes ſcire q̄ euaporatiue ſunt contrarie
oppilatiuis:hoc eſt q: ſunt frigide. ſ. oppilatiue de quo di-
ctum eſt ſuperius. q: quãdo membꝝ refrigeratur diminuit̃
quantitas ſua ꝑꝑ quantitatẽ ſui ad frigiditatẽ et terreſtrei-
tatem:quẽadmodũ augmentat̃ quantitas eius propter pro
pinquitatem ad caliditateʒ ipſius nature aeris. ¶ Et ſcias
q̄ non fit augmentum quãtitatis ex his que apponuntur
vel eueniunt extra:nec fit diminutio ꝓpter aliqd qd̃ reſol-
uatur ex eo:⁊ hoc ꝓbatũ eſt in naturali phia. Et medicine
facientes hãc operationem ſunt he eedem his que idurant
ſed primo inuiſcant:⁊ ſi diu permanent in membro indurãt
ipſum ⁊ poſſibile eſt vt mortificent ipſum:cum diu perma-
nent ſuper illud.

¶ Cap.xi. Qd̃ eſt de medicinis aperientibꝰ ora venaꝝ.

Ste medicine ſunt calide ꝯplõnis:⁊ habẽt groſ
ſam ſubaʒ ⁊ ſunt d̃ genere medicinaꝝ apitiuaruʒ
tñ ſunt fortiores eis. Et habẽt quaſi tres gradꝰ
opationũ. ꝑmus ē abſtergendi. ſcd̃s ē apiendi.
tertiꝰ eſt elargãdi ora venaꝝ tñ calor iſtaꝝ medicinaꝝ aperi
tiuaꝝ nõ eſt ꝯueniens vt ſit calor corroſiuꝰ:q: corroſio clau
dit:⁊ iſte medicine ſunt ſicut alliuʒ ⁊ fella ⁊ ꝓprie fel bouis.

¶ Cap.xij. Quod eſt de medicinis ſtypticis.

Typtice medicie q̃ ſtringunt orificia venaꝝ ſunt
nã fride ⁊ terreſtres:⁊ fortis ſiccitatis ⁊ ꝑꝑea fuit
ſapor eaꝝ ſtipticus:⁊ ꝑꝑea claudũt orificia vena
rum. q: fritas q̃ nõ eſt terreſtris ē debilis opera-
tiõis. Et hec ē differẽtia q̃ ē inter ſtypticũ ⁊ oppilatiuũ. q:
oppilatiuũ eſt i mã q̃ tenet ſubtilitateʒ:⁊ ſtypticuʒ eſt in mã
groſſa. ⁊ hec ſunt ſicut galba:balauſtia acatia ⁊ ſimilia.

¶ Cap.xiij. Qd̃ ē de medicis mitigatiuis doloꝝ.

Icit̃ q̄ ꝑma via mitigãdi dolorẽ ē vt remoueat̃
cã doloris. Et ſecũda eſt vt ſtupefiat membrum
ita vt nõ ſentiat dolorẽ ſicut fit cũ opio. Tertia ē
medicia q̃ facit i membro illud qd̃ repugnat rei
que inducit dolorẽ ⁊ iſtud ē verax mitigatiuũ:q: i ꝑmo mo
do cadũt multa genera mediciaꝝ. ſicut medicinaꝝ purgan-
tiũ in eis ⁊ mediciaꝝ digeſtiuaꝝ. Et ſcd̃s nõ mitigat niſi per
accidens qñ priuat ſenſuʒ membri aut ipſuʒ idurat que res
nõ eſt facienda:niſi qñ vitare nõ poſſumus ſicut dictũ eſt in
libro de ingenio ſanitatis. Sʒ tertius eſt verax mitigatiuus
ꝑꝑea q: preſtat ſine medio illud qd̃ reſiſtit cauſe doloris. Er
go neceſſe eſt q̄ medicine q̃ hoc faciunt ſint temperate ſiles
calori naturali. aut paꝝ calidiores in tantũ in quantũ calor
naturalis eſt refrigeratus a calore naturali debito membri
ꝑꝑ reſolutioneʒ factãi ipſo. Et ꝓpterea poſſunt iſte medicie
mitigare dolorẽ q̃ eſt ex cauſis calidis ⁊ frigidis. ꝑ eundem
modũ:eo q̄ augmentãt caloreʒ naturaleʒ q̃ eſt inſtrumentũ
nature q̃ eſt medicinalis per omneʒ parteʒ. Et tũc dominat̃
natura ſuper malã cõplexioneʒ que facit dolorẽ ⁊ ipſũ remo
uet. Et quãuis iſte medicine ſint in hoc gradu neceſſe eſt vt
ſint ſubtilis ſubſtanſtie penetrantes ⁊ velociter ꝑmutabiles
ad caloreʒ naturalem:⁊ tunc adiuuabunt digeſtiones. pro-
pter eas ſubtilitateʒ. Et propterea appropriant̃ iſte medicie
duabus virtutibus ad remouendũ dolorem. vna eſt ad mul
tiplicandũ calorem naturalem. ⁊ alia ad preparandũ humo
rem ad digeſtionẽ qui eſt cauſa doloris ad hoc vt ſit facile ꝑ
mutabilis a natura. Et res magis conuenientes i hoc ſunt
pinguedines ⁊ olea. ⁊ pinguedinũ ſicut pinguedo galline:⁊
anatis. ⁊ pinguedo anſeris eſt melior ſm Galie. De oleis
oleum vitelli ouorũ. ⁊ oleum dulce oliue calidum parum.
Et generaliter quando dolor eſt mordicatiuus res q̃ mitti-

gant dz eſſe dulcoratiue: vnde medicine que habent qualita
tez mordicatiuā ꝛ proprie ſtyptice multū ſunt remote a miti
gatione doloris. Et medicie frigide ꝛ oppilatiue habēt au⸗
gmentare dolorē: eo ꝙ reſiſtunt diſſolutioni humoris. Sed
medicie q̄ in arabico nominant muſcabecha: variantur ab
iſtis. eo ꝙ ſubſtantia caruz aliquantulū groſſior exiſtit. ꝛ cū
hoc ſunt aperitiue poroꝝ cū euaporatiōe membri. Sʒ gene
raliter natura carū eſt propinqua nature ipſaꝝ medicinaruz
predictarum que indigent pauca abſterſione.

¶ Cap. xiiij. Qđ eſt de medicinis generātib⁹ carnē.

Ste medicine idigent pauca abſterſiōe cū pauca
exiccatione. ſʒ abſterſio ē vt auferatur ſordicies q̄
eſt in vulnere. ꝛ ſiccatio ē ad ſiccandū humidita
tez. q: in digōne vniuſcuiuſqꝫ mēbri inueniūtur
iſte due humiditates. hoc eſt ſubtilis ꝛ groſſa.

¶ Cap. xv. Quod ē de medicinis cicatrizantibus.

Ste medicine debēt eſſe ſtyptice ꝛ fortiter ſicce.
ꝓpterea q: cutis eſt illud qđ fit a nā poſt genera⸗
tionē carnis. ꝛ cutis eſt ſiccior carne. ꝓpterea ne
ceſſe ē vt exiccatio iſtarum medicinarum ſit for⸗
tis. ſicut galle ꝛ balauſtie.

¶ Cap. xvi. Quod eſt de medicinis cauſticis.

Ste medicine debent eſſe in fine caliditatis cum
groſſicie ſubſtantie. ꝛ tunc facient opus quod fa
cit prima. ideſt carbo.

¶ Capitulum. xvij. Quod eſt de medicinis cor
roſiuis ꝛ facientibus carnem cadere.

Ste medicie ↄſumūt carnē: nō tñ faciūt qđ faci⸗
unt cauſtice. ꝛ hoc accidit quia habēt caliditatis
min⁹ ꝛ ſubtiliorē ſubſtātiā. ꝛ q̄ faciūt cadere car
nez ſunt debilioris putrefactiōis: ꝛ nō dicunt pu⸗
trefactiue niſi ꝓpea q: corroſio ꝛ caſus carnis. nō ſunt niſi ꝓ
pter calorē extraneū. ꝛ in calore extraneo eſt aliqua putrefa
ctio de neceſſitate. ꝛ medicine putrefactiue ſunt ſicut auripi
gmentū rubeū vel citrinum. Et vtimur medicinis facienti⸗
bus cadere carnē in vulneribus qñ volumus ꝙ caro bona
in eis naſcatur: ſicut putrefactiuis in locis corroſiuis.

¶ Cap. xviij. Quod eſt de medicinis attractiuis.

Uedā eaꝝ operant ꝑma qualitate. ꝛ q̄dā ꝓprieta
te. Que operant ꝑ ꝑmā qualitatē trahūt quodli
bet aduenies. Sed q̄ trahunt ꝓprietate trahunt
rem ꝓpriā. ſicut adamas ferrū ꝛ gnāliter ois at⸗
tractio quocūqꝫ mō fiat nō fiet niſi ꝑ calorez. Et ego debeo
declarare operatiōes q̄ a ꝓprietate fiūt cōplete. Et medicie
q̄ trahūt ꝑꝑ ꝑmā qualitatē in eo ꝙ eſt qualitas abſolute: h̄
eſt illud qđ facit caliditas inquantū calitas ſunt duaꝝ ſpecie
rū. Una eſt q̄ trahit ꝑ calorē naturalē q ē in ea ſicut radix q̄
vocat moſchec almeſia. i. putredo facta circa orificiū buſſo
rū apū. ꝛ alia trahit ꝑ calorē putredinalē ſicut fermētū ꝛ ſter
cus colūboꝝ. Sʒ medicie q̄ vocant bezahar q̄ curāt a vene⸗
nis: q̄dā faciūt h̄ a tota ſubſtātia ꝛ q̄dā faciūt ꝑꝑ primā qua
litatē q̄ ē i eis: h̄ ē qñ reſiſtūt q̄litati generate a veneno: ꝑpea
q: venenū igredit hāc diuiſionē. Hoc ē q: venenoꝝ qđdā ē
venenū ꝑ ꝑmaz qualitatez. ꝛ quoddā eſt a tota ſuba. ꝛ hāc
diuiſionē poſtea declarabo. ¶ Et medicine ꝓſeruatiue di⸗
cuntur medicine q̄ reſiſtunt putrefactioni aut ꝓptera quia te
nēt aperta loca que parata ſunt oppilari: aut quia reſiſtunt
putredini. aut propter vtrunqꝫ.

¶ Cap. xix. quod eſt de medicinis confortantibus.

Ste medicine ſunt q̄ aſſimilant cōplexioni mem
bri in tota ſubſtantia. Et ꝓpterea dicunt quidā
ꝙ quodlibet mēbꝝ comeſtum ↄfortat ſimile mē
brū comedentis. Sʒ medicine q̄ ↄfortāt inquātū
ſunt medicie ↄfortatiue neceſſario calor caruz dz eſſe fortior
parūper calore mēbri: ꝛ ſilr ſiccior: ꝑpea q: mēbra nō terrē⸗
tur: neqꝫ debilitant: niſi ꝑꝑ qualitatē frigidā ꝛ hūidā. Et h̄
ſʒ plrimū accidit ꝓprie i mēbris ꝑncipalibus: ꝛ generaliter
nō debilitat oꝑatio mēbri vtplurimū niſi ꝑꝑ frigiditatē q̄ ē
ↄueniētior ad iducendā leſionē: hoc ē q: aſſimilat virtutib⁹
dñantibus ſuꝑ ipſuz ex virturibus elementoꝝ ſicut ē cerebꝝ
q: ideo ꝙ ſuꝑ ipſuz dñatur frigiditas ꝛ hūiditas leſio q̄ ſu⸗
peruenit ei ꝑꝑ has duas qualitates ē maior. Et ꝓpterea eſt
neceſſe ꝙ natura medicie q̄ ↄfortat mēbrum reſiſtat parti a
qua ꝓuenit leſio mēbri. verbi gratia. q: medicie que ↄfortāt
cpar neceſſario debēt habere manifeſtā ſiccitatē: econtrario
in medicinis cordialib⁹: ꝛ quedā ſunt q̄ ↄfortāt a tota ſuba:
ſicut aurū ꝛ margarita cor. Et q̄dā ſunt q̄ ↄfortāt ꝑꝑ quali⸗
tates ꝑmas ꝛ ſcđas: ſicut ſtypticitas ꝛ amaritudo q̄ ſunt in
roſa. Et medicie odorifere ſunt ſuꝑme oibus medicis q̄ cō⸗
fortāt ꝑncipalia mēbra: ꝛ maxie i rebus teſtificatis ab expe
rientia ꝛ proprie cordi. Et propterea muſcus plus confor⸗
tat inter cetera odorifera: nam eius aromaticitas ꝑualet om
nibus aromaticis.

¶ Cap. xx. Qđ ē de operationibus tertiaꝝ virtutū.

Am diximͦ naturā medicinaꝝ a q̄bus ꝓueniunt
oꝑatiōes ſcđe. Deiceps debem⁹ narrare naturā
medicinaꝝ q̄ faciunt tertiā operationē. Et dica⸗
mus ꝙ iſtaꝝ medicinaꝝ quedā ſunt que frangūt
lapidez: ꝛ quedā que ꝓuocāt menſtrua: ꝛ quedā que gene⸗
rant lac: ꝛ q̄dā que generāt ſꝑma: ꝛ quedā que diminuūt lac
ꝛ ſperma: ꝛ quedā mūdificāt pectus ¶ Sʒ medicie que frā
gunt lapidē nō ſunt multū calide ſʒ ꝙ medici dicūt. ꝓpter
ea q: calor q indurat ꝛ petrificat ē fortiſſimus: ꝛ ꝑꝑ hanc vi
am calor extraneus idurauit lapides: ꝛ ꝓpterea ē neceſſari⁹
in eaꝝ fractiōe calor ſuauis ꝛ nō fortis in q̄ ſit aliquantula
hūiditas cōparādo calori q idurabit lapides: ꝛ cū ſubtilita
te. eo ꝙ ſcis: q: res q̄ indurate ſunt ꝑꝑ calorez ꝛ ſiccitatē no
diſſoluunt niſi ꝑ frigiditatē ꝛ hūiditatē. Et cū dico frigidita
tē itelligo diminutū calorē a calore q coagulauit lapidez: ꝛ
ſic itelligo cū dico hūiditatē: ideo q: nō operant iſte medici
ne in lapidib⁹ niſi ꝑ operationē ſimilē operationi alicuius
decoctiōis: ꝛ ꝑ viā iſtaz diuidit cū calor naturalis ꝛ expellit.
Et tales medicie ſunt ſicut ſparagus: cicer rubeū: ꝛ amigda
le q̄ tendunt ad amaritudinē. Et nō eſt remotū vt hec ope⸗
ratio nō fiat a tota ſubſtātia. Sʒ medicie que ꝓuocāt vrinā
debēt neceſſario habere caliditatē cū ſubtilitate: q: caliditas
cū ſubtilitate adiuuat virtutē attractiuā que eſt in renibus.
videlicet ad trahendū illā aquoſitatē: et diſcretiuā que eſt in
epate etiā adiuuat in cognitiōe iſtius aq̄ſitatis caloris: et di
cit ꝙ medicine q̄ faciūt hoc habēt ↄuenientiā cū membris
vrine a tota ſubſtātia: ſicut ſunt appiū: feniculuz. daucus: et
ſimiles illis. Sʒ medicie que lac generāt ſunt que habēt ca
lefacere hūores flegmaticos: et habēt iuuare virtutē digeſti
uam: que ē in mēbro vt ↄuertat ad ſanguinē. Et ex generā⸗
tibus lac ſunt quedā que ſunt cibi. et illa ſunt ↄuenientiora
in h̄ opere. Et ſunt cibi ex q̄bus fiunt hūores tēperati in ca
liditate et humiditate equalib⁹ humiditati et caliditati ſan
guinis. Et medicine que ꝓuocāt menſtrua ꝑ os ſumpte ſūt
de genere medicinaꝝ que generāt lac. ſed neceſſe ē vt ſint ca
lidiores eis: eo ꝙ habent aperire orificia venaꝝ et ſubtiliare
ſanguinē. Et quādo h̄ accidēs eſt paruuz. tūc ſufficiūt ſolū
medicine que generāt lac: ſʒ ſi ex toto ceſſaret mēſtruuz non
ſufficiunt ille: ſed ſunt neceſſaria ea que ſunt ſimilia pulegio
et mētaſtro. et oppoponaco. et coſto. et ſquanto. et caſſie li⸗
gnee. et ariſtologie. et ſimilia his. Sed medicine et cibi qui
generant ſperma ſunt calidi. et humidi. et ventoſi. ſicut fa⸗
ſeoli rubei: cepe ꝛ nuclei pineaꝝ. Sed medicine q̄ mundifi⸗
cant pectus ꝛ pulmonē. ꝛ adiuuāt ad excreandū materias i
cluſas in ipſis ſunt q̄ habēt virtutē digeſtiōis ꝛ iciſionis ſi⸗
ne forti calore vt nō indurent. Et qñqꝫ adiuuant ad excreā
dū ſputa medicine que habent lenitatē ꝛ viſcoſitatē: quādo
difficultas ſpuendi erit ꝑꝑ ſubtilitatē materie q: ſpargitur
ꝛ circūfluit ante aerē ꝛ educi nō pōt. Et medicie digeſtiue ꝛ
huius materie abſterſiue ſunt ſicut nuclei pineaꝝ recentes
ꝛ butyrū cū melle cāne ꝛ amigdalis. ¶ Et ſemper ſis me⸗
mor coꝝ que diximͦ ſuꝑius: h̄ eſt q: diuerſificāt oꝑationes

iſtarum medicinarum per diuerſitatem complexionis alicuius mēbri etiam plus ⁊ minus: ⁊ a te pone gradus: ⁊ via cognitionis harum rerum vt plurimum eſt experientia.

¶ Capitulū. xxi. Quod eſt de medicinis operantibus a forma ſpecifica ⁊ de differentia inter eas ⁊ illas que operantur per primam ſecundam ⁊ tertiam virtutem.

Einceps volumus dare differentiam que eſt inter medicinas que operantur per primam ſecundam ⁊ tertiam virtutem: ⁊ illas que operantur per proprietatem quam appellant medici totam ſubſtantiam ⁊ qualiter operantur. ¶ Et dicamus ꝙ operationes medicinarum ſumuntur duobus modis: vnus eſt operationes que appropriantur proprijs virtutibus elementorum: ſicut eſt calefacere calori ⁊ refrigerare frigori: quia huiuſmodi ſunt ſubſtantialia: ⁊ ſequuntur eorum ſubſtantiam: ⁊ ſimiliter inciſio: ſubtiliatio ⁊ alie operationes ſecunde ⁊ tertie ſicut dictum eſt. ¶ Et propterea poſſumus apprehendere occaſiones harum operationum bono arbitrio. ¶ Sed alium modum medicinarum operationis appropriare non poſſumus: primis virtutibus elementorum ſubſtantialiter verbi gratia. attractio quam facit adamas in ferro: propterea quia attractio inquantum eſt attractio quanuis ſit appropriata calori non propterea vt trahat abſolute accidit vt trahat ferrum. ¶ Sed propterea quia trahit tali attractione propria: ⁊ hoc accidit propter proportionem: ⁊ conuenientiam que eſt inter ipſum ⁊ ferrum. ¶ Et hec proportio ⁊ conuenientia non eſt niſi in menſuris mixtionis elementorum in eis: hoc eſt in trahente et attracto. ¶ Et propterea eſt poſſibile inueniri in vna re proprietates infinitas: ⁊ hoc eſt comparando entibus quaſi infinitis. ¶ Et hec operatio eſt quaſi ſicut accidens in ipſis virtutibus elementorum que ſunt infuſe in re que habet hanc proprietatem ⁊ non inſunt ſubſtantialiter. ¶ Et propterea eſt impoſſibile ſcire per arbitrium menſuram mixtionis propter qua fit hec operatio in ipſo ente ſicut ſciuntur operationes que proueniunt a materia que non ſciuntur niſi per arbitrium. Iſtud eſt eſſe proprietatis ⁊ totius ſubſtantie. Sed complexio non queritur nec arbitratur in hac ſpecie ſed in alijs. Et qui querunt in qua ſpecie harum operationum operentur medicine laxatiue eis reſpondendum eſt quia habent hanc operationem per modum attractionis inquantum eſt attractio ⁊ per proprietatem. ¶ Propterea quia nos videmus quot quando reperitur vna ex iſtis medicinis purgantibus ipſa attrahit humorem proprium ei: ⁊ a quacunq; parte ſit in corpore: vel quot ſit in partibus infimis corporis aut in partibus ſupremis: ſicut ſcamonea que curat egritudinem formice pedis eo quot mouet hunc humorem cholericum qui eſt in pede ad exeundum extra cum medicina: ⁊ hoc non fit niſi per viam attractionis. ¶ Et medicine purgatiue non habent hanc ſolam virtutem: hoc eſt attrahendi humorem proprium eis: ſicut turbith flegma trahit ⁊ ſchamonea choleram ⁊ lapis lazuli melancholiam: ſed etiam trahunt proprium humorem ⁊ ex proprio membro ſicut faciunt gummi ⁊ proprie ſerapinum: quot trahit a neruis ⁊ a iuncturis humores flegmaticos groſſos ⁊ viſcoſos. ¶ Et apparet quot medicina cum hac operatione attractionis habeat operationem cognoſcendi humores propterea quia humores ſicut ſcitur ſunt in maiori parte in ſanguine in potentia ⁊ ipſa cognoſcit eos ⁊ ipſos attrahit. Et quando trahunt humores ab inſtrumentis ciborum ad inteſtina ⁊ ventrem: tunc mouetur virtus expulſiua ad expellendum eos: nec eſt remotum vt virtus expulſiua que eſt in hoc membro in quo eſt humor ſit iuuatrix operationi medicine in illo humore: hoc eſt quia cum medicina incipit attrahere: ⁊ natura incipit expellere. Et propterea quando virtus expulſiua eſt multum fortis fit propter hoc magna euacuatio: quanuis medicina non fuerit multum fortis. ¶ Et manifeſtum eſt quot attractio non poteſt fieri niſi cum apertione orificiorum venarum: ⁊ illa apertio non habetur niſi per calorem: ⁊ ſic fit ſimiliter attractio. Et propter hoc totum apparet quot medicine purgatiue nō operantur niſi per vnum calorem proprium: qui eſt in eis qui habet proprietatem trahendi talem humorem. ¶ Sed querendum eſt ⁊ dicamus per exemplum. ¶ Ponamus quot ſcamonea habet proprietate ſua trahere cholerā ſolum ſicut habet adamas trahere ferrum ſolum. Ergo quando bibitur ex ea pluſq; ſit eius doſis non debet alium purgare humorem: ⁊ iam certificatum eſt per omnes medicos: ⁊ experientia ſcitur: quot ſi fuerit q̄ztitas maior ſubito: purgata cholera fortiter poſtea purgat flegma: poſt melācholiam ⁊ ſanguinem. Et ſic apparet ꝙ alia virtus hoc faciat proprietate. ¶ Ad hoc reſpondere debes ꝙ iſte calor proprius quem habet medicina purgatiua per quem attrahit non habet ipſum ſolum in ſe ⁊ in actu: ſicut habet adamas qui trahit ferrum propter ſuam formam ſpecificam: quia medicina non acquirit illum calorem niſi a corpore: ⁊ calor non dat illum calorem niſi in quātitate determinata in illa. Et propterea quando recipitur aliqua quantitas indeterminata non ſtabit in hac proprietate. ergo attractio medicine non eſt propria alicui humori niſi per viam comparationis ⁊ proportionis determinate in illa medicina: ⁊ non omni quantitate accidente: quia quādo egreditur ab illa quantitate: tunc trahit ſolum illud quod trahit per attractionem. Et non oportet vt hec omnia dicantur niſi in medicina que inuenta eſt per experientiam: vt non trahat niſi vnum humorem proprium: eo qđ inueniuntur medicine que trahunt diuerſos humores: ſicut dicitur de agarico. Et non eſt remotum: quia omnes humores habent propinquitatem in vno genere. Et hec eſt etiam cauſa ſi duplicaretur quantitas medicine que eſt propria vni humori: vt purgaret alium humorem. Sicut dicitur quod medicine que trahunt melancholiā trahunt humores flegmaticos: quia conueniunt cum ea in vna qualitate.

¶ Capitulum. xxij. Quod eſt de venenis.

Enena operantur in corpore quatuor operationibus virtutum: ſicut tu vides quot plura operanť qualitatibus primis ſicut opium quod priuat ſenſum ⁊ motum ſua frigiditate: vnde ſi ſumeretur pauca quantitas poſtquam eſſet refrenata aliqua medicina: contraria eſſet medicina. Et quedam operantur a tota ſubſtantia: hoc eſt quia permutant corpus penitus ex toto ſicut aurum conuerſum in calcem: quod non poteſt aliquo modo eſſe medicina. Et quedam interficiunt fortitudine attractionis ſicut dicitur de helleboro nigro. al'. albo Et quedam occidunt remouendo calorem vite: ⁊ hec ſunt que purgant ſanguinem.

¶ Capitulum. xxiij. Quod eſt de bezahar.

Edicine que vocantur bezahar: que curant a venenis operantur has paſſiones conuerſim: hoc eſt quia quedam permutant ſua qualitate venenum. quando ſunt contrarie. ⁊ quedam hoc operantur a tota ſubſtantia. ⁊ quedam hoc faciunt ſua attractione. Et iſte medicine bedazarice. non curant niſi recipiantur cum eſt in corpore diſpoſitio venenoſa facta a veneno. ⁊ tunc dant corpori vnam virtutem que eſt contraria virtuti veneni. Et ſic curatur venenum quaſi per accidens. propter ea quando illas comedit homo ſanus ſunt ſicut venenum exceptis granis citri. ⁊ ſimilibus illis. ¶ Propterea dicunt medici quot medicine bedazar ſunt medie inter medicinas ⁊ venenum. ⁊ nos ſic non intendimus. quia medium ⁊ extrema ſunt vnius generis ⁊ que ſunt vnius generis ſunt ſimilia. ⁊ ſic non eſt in bedazarijs cum veneno: ⁊ propterea melius eſt dicere quot bedazar ſit in fine contrarietatis cuȝ veneno. quia medicatio contrarietatis ſemper debet attribui contrarietati. Sed cauſa quare bedazar occidit ſanum

non eſt niſi quia non habet prodeſſe niſi quando in corpo-
re eſt diſpoſitio venenoſa. Et eſt vt iſte medicine faciant du
as operationes in corpore humano. Una eſt vt venenoſa
quando recipitur non exiſtente in corpore diſpoſitione ve-
nenoſa. Et alia eſt iuuatrix quando in corpore eſt diſpoſi-
tio venenoſa: ⁊ ſunt ſicut venenum ex vna parte ⁊ medicine
ex alia: non ꝙ ſint medicine ex parte ex qua ſunt venenum.
quia non eſt extraneum vt dicatur ꝙ diuerſificantur actio-
nes vnius agentis diuerſificatis diſpoſitionibus ſubti loco
rum: hoc eſt quod poteſt dici bono arbitrio de operationi-
bus medicinarum qualiter operantur.

¶ Capitulum. xxiiij. In quo inueſtigat modum cognoſcē
di virtutes medicinarum ⁊ ciborum.

Einceps habemus perſcrutari ſi poſſunt com-
prehendi argumento operationes medicinarum
que non ſunt experte: aut ſi cognitio inuentionis
earum per experientiam: aut ſi ī hac inuentione
cadit res que contineat argumentum ⁊ experientiam: ⁊ ſi ce
ciderint vtrum ſufficiant modi qui dicti ſunt a medicis. Sꝫ
dicamus quot operationes medicinarum ſecundum quot
dictum eſt ſunt quatuor prime: ⁊ ſecunde: ⁊ tertie: ⁊ proprie.
Sed cibus non habet niſi vnam operationem: hoc eſt quia
nutrit. Et cibi naturales non conueniunt nobis niſi in tota
ſubſtantia: propterea quando perſcrutati erimus de hoc ſi
poterit comprehendi per modum argumenti demoſtratiui
in hac demonſtratione. al'. perſcrutatione. cadet perſcruta-
tio inquiſitionis proprietatis ſi poteſt aſſignari aliqua ra-
tio vel non. Et dicamus quot iam dictum eſt in primo po-
ſteriorum quot cognitio rerꝫ eſt duobus modis. Unus vt
habeatur cognitio ſui eſſe ſolum. ⁊ hec vocatur demonſtra
tio eſſe. ¶ Et ſecundus dat nobis cognitionē cauſe illius
eſſe: ⁊ hec vocatur demonſtratio cauſe. Et quando ſunt in
vna ⁊ eadem ſcientia differunt ſecundum hunc modum:
quia quod dat cauſam non ſtat niſi per primam cauſam
propinquam ſine medio. Uerbi gratia. ſi tu quereres que
ſit cauſa diei: reſpondemus: quia eſt propter lumen ſolis.
Sed quod dat eſſe rei ſolum non ſtat ꝑ primā cauſam: ſed
ſtat per principia mediata: ⁊ ſi non ſint mediata non ſunt ip
ſa ⁊ eadem cauſa: ſed hoc ſcitur per conuerſionem equalem
aut per res magis notas apud nos. Uerbi gratia. ponamꝰ
vt velimus rationem aſſignare ꝙ luna ſit rotunda: eo ꝙ ip
ſius lumen paulatim augmentatur in figura rotunda ſicut
arcus: quia hoc principium: hoc eſt augmentatio ſui lumi-
nis paulatim non eſt mediatum: propterea hoc idem nō eſt
cauſa rotunditatis lune: propterea ꝙ rotunditas lune non
eſt propter hoc quot augmentatur paulatim in hac figura
rotunda: ſed augmentatur in hac figura quia rotunda: ⁊ eſt
conuerſiue: propterea ꝙ cuius rei lumen augmentatur pau
latim in hac figura eſt eius forma rotunda: ⁊ omnis res ro
tunda luminoſa augmentāt lumen ſuum in hac figura. Et
etiam inuenimus principia que dant eſſe rei ſolum ī hoc ꝙ
nota ſunt per ſe: ⁊ non propterea vt ſint prima cauſa in re: ſi
cut dicitur ꝙ ſtelle que non ſintillant ſunt nobis propiquio
res: ⁊ hoc principium eſt notum apud nos per ſenſum: pro-
pterea prodeſt dicere ꝙ ſtelle errantes ſunt propinquiores
ſixis. Et debeſ ſcire ꝙ hec principia que nos iuuant ad ſci
endum eſſe rei ſolum ſunt poſteriora a completione in eſſe
al'. cognitione cauſe. ⁊ ſunt priora ei in cognitione compara
tione ad nos. ⁊ Propterea quia priuatio ſintillationis erran
tium eſt ꝓpter earum propinquitatem ad nos: ⁊ propinqui
tas earum ad nos eſt prior in natura ⁊ cognitione. Et prin-
cipium conuerſiuum poteſt nobis dare cognitionem cauſe
rei quando probatur per medium terminum ꝙ ſit in vero
ſyllo: quia in hoc probatur terminus maior ⁊ minor virtute
medij. Quia quando inuenitur terminus maior in toto me
dio ⁊ medius in toto minori tunc probatum eſt eſſe maioris
in minori: ⁊ hec demonſtratio poteſt dare cauſam eſſe ⁊ no-
minatur demonſtratio cauſe. Sꝫ quod dat ſolum eſſe ē in-
ductio. hoc eſt quia ſcitur ex inquiſitione partium que ſunt
ſub illo vniuerſali. quia quando fuerit queſitum predica-
tum cuius eſſe volumus habere certitudinem vniuerſaliter
tunc queruntur omnes partes vniuerſalis. Et ſi inuenian-
tur tunc conſtituetur ꝙ hoc predicatum eſt in toto vniuerſa
li. ⁊ hec ſpecies nominatur declaratio eſſe maioris in medio
virtute minoris. quia quando inuenitur maior in toto mi-
nori. hoc eſt in omnibus partibus. ⁊ totus minor eſt totus
medius tunc argumentatur maiorem eſſe in toto medio. Er
go quando queruntur multa ex particularibus in vna ſpe-
cie. ⁊ inueniatur vnum predicatum in omnibus non opinā
do vt ſit aliqua pars in ſubiecto in qua non inueniatur hoc
predicatum. ⁊ eſt certificatum. quot non videbitur per hoc
quod videtur a partibus per hunc modum declarationis
cognoſcitur eſſe vnius predicati in tota illa ſpecie a parte ex
perientie in omnibus ſuis partibus. Et per hanc viam ha-
bemus cognitionem maioris partis ſpecierum principiorū
artis medicine. Et principium quod nobis dat eſſe rei ſolū
eſt poſt concluſionem. vt non ſit conuerſiuum ſuper mediuꝫ
terminum. ⁊ in hoc modo cadit demonſtratio eſſe. Uerbi
gratia. ſicut volumus declarare eſſe virtutem nutritiuaꝫ ho
mini per vnum principiū, quod dicet omne animal eſt nutri
bile ⁊ fiet argumētū ħ ſic. omnis homo eſt aīal. oē aīal ē nu
tribile. ergo omnis homo eſt nutribilis: propterea quia hoc
principium non prodeſt nobis niſi ad tribuendum virtuteꝫ
nutritiuam homini. ſed non vt virtus nutritiua ſit cauſa ꝓ
pinqua homini. Et quare non iuuat nos in dando cauſam
rei. quia non conuertitur maior ſuper medium. quia omne
nutribile non eſt animal. Et in ſumma dico ꝙ demonſtra-
tiones que naſcuntur a cauſis remotis vel ſint affirmatiue
vel negatiue ſunt demonſtrationes eſſe ⁊ non demonſtratio
nes cauſe. quia demonſtratio cauſe eſt prima ⁊ propinqua.
Et omnes iſte res faciles ſunt ei qui ſtuduit ī logica per ali
quod tempus. ⁊ perfectius cognoſcet iuuamentum quod
faciunt in hoc loco ⁊ etiam neceſſitatem. Et poſtq̄ꝫ ita eſt ſi
cut dictum eſt debemus perſcrutari de proprietatibus. ⁊ di
camus. videndum eſt ſi poſſit inueniri via qua poſſimus co
gnoſcere ꝙ proprietates ſint per comparationem alicuius
alterius rei. ſicut eſt ad comparationem corporis hominis.
Et dicimus ꝙ hoc non poteſt ſciri niſi vno duorum modo
rum. Unus eſt vt ſit natura propter quaꝫ prouenit hec ope
ratio manifeſta apud nos perfecte. aut per primos intelle-
ctus aut per demonſtrationem. Alter eſt vt inueniantur res
proprie poſterius illi nature. Et ad hec vt ſint ille res ⁊ pro-
prietates equales in vno predicato. ⁊ etiam vt ſint ille eedeꝫ
res poſteriores magis note apud nos q̄ꝫ proprietates. ⁊ vt
ſint ille res propter quas poſſint ſciri proprietates abſqꝫ
medio. Quoniam ſpecies harum demonſtrationum quā-
uis ſint ex rebus. que ſunt quaſi per accidens. ſunt tamē ve
races. Et nos vellemus ſi poſſet eſſe inuenire hoc queſituꝫ
virtute illarum demonſtrationum. Sed videtur quot iam
ſit ſententiatum quot natura qua operatur proprietas non
poſſit ſciri perfecte. quia proprietas non eſt niſi vna opera-
tio exiſtens per ſe tranſiens ab vno ente ad aliud propter
proportionem menſurarum elementorum quam habet vnū
ens cum alio. Et hec menſura comprehēdi non poteſt per
modum arbitrij. neqꝫ etiam poteſt ſciri hoc plus q̄ꝫ ſit hec
cognitio. que non eſt perfecta. Neqꝫ etiam inuenitur hic
aliud accidens poſterius quod ſignificat ſuper hanc natu-
ram veraci ſignificatione. Etiam neqꝫ eſt aliqua niſi pro-
pricias eadem quando ſentitur. quia tunc ſignificat ſuper
hanc naturam. et ſi eſt impoſſibile hoc ſcire. eodem modo
eſt impoſſibile inuenire in eo quod habet proprietatem vnū
accidens equale proprietati ad hoc vt ſignificet ſuper pro-
prietatem. ⁊ ſit manifeſtius apud nos q̄ꝫ ipſa. quia non eſt
conueniens inuenire hoc niſi quando inueniretur vnum ac
cidens magis notum qȯ ſignificaret perfecta ſignificatione
ſup nām ꝑꝑ quam ſit hec proprietas. Et propterea q: ꝓprie
tas ſequiť ꝓportionē menſurarū entium poſſibile fuit inue-
niri in vna re ꝓprietates quaſi īfinitas. ⁊ res q̄ eſt ꝓpinqua

infinito nõ poteſt ſciri ꝑfecte ꝑ arbitriuꝫ.neqꝫ etiã poſſumꝰ
inuenire ſigna ſignificantia ſubaliter ſuꝑ hanc naturã. Et
poſtq̃ꝫ ita eſt debemꝰ ꝑſcrutari ſi poſſibile ẽ apprehẽdere ꝓ
mas opatiões ꝑ viaꝫ demõſtratiuã aut nõ. Et dicamus ꝙ
via q̃ ꝑſcrutati ſumus ſuꝑ ꝓprietates erit eadem cũ via qua
hic erimꝰ ſcrutati:q: ſi poſſet apprehendi arbitrio medicina
tẽperata aut diſtẽperata in fine equalitatis:hoc nõ eſſet niſi
cũ cognoſcerem ꝰ naturã que hoc opatur ꝑfecta cognitione
Quia quando nos tractamus de medicina ſi eſt calida aut
frigida.aut temperata.nos non intelligimus hoc niſi quia
habet per ſui naturam ⁊ preparationẽ permutando ſe a cor
pore humano vel vt permutetur a corpore humano. ⁊ cor
pus poſtmodum ab ea recipit vnam qualitatem permutatã
comparatam ⁊ proportionatã qualitatibus naturalibus q̃
ſunt in corpore:quam proportionem dicimus tẽperantiam
eſſe aut diſtemperantiam. Ergo vtinã ego ſcirem que natu
ra eſt hec propter quam preparatum eſt corpus humanum
pati has paſſiones.⁊ que eſt illa que preparata eſt ad agen
dum.⁊ cui rei has debemus comparare.hoc eſt cui rei de
bemus cõparare menſuras elͦrum que ſunt in illa. ¶Pro
pterea quia hec cõparatio.al'.operatio.nõ dicit̃ niſi cõpa
ratiue ad corpus humanũ.Et ꝓpterea apparet prima fron
te ꝙ debet fieri comparatio iter ꝯplͦnẽ ciboꝝ ⁊ medicinaꝝ
⁊ cõplexionem hominis.ita ꝙ menſure elementoꝝ que inue
niuntur in cibo ⁊ medicina in qualitate equales ſunt his q̃
in homine inueniuntur:⁊ hoc eſt qͦ dicit̃ cibus temperatꝰ
⁊ medicina tẽperata. Et quod egredit̃ a tẽperantia ad vnaꝫ
extremitatum eſt illud qͦ ẽ augmentatũ aut diminutum in
illo extremo. Hec eſt melior ratio que poſſit aſſignari pro
portioni ⁊ comparationi ciborum ⁊ medicinarum corpori
humano et operationibus ipſius. Sed vnum nobis obuiat
ꝙ ſi ita eſt nullus cibus debet dici temperatus homini niſi
caro humana. Et forte poſſet eſſe ꝙ carnes gallinarum per
modum ſimilitudinis remote eſſent tẽperate ꝯplͦni homi
nis.aut ꝯplͦ carnũ hedi ſimiliter. Sed de terre naſcentibꝰ
nullũ temperatũ poterit inueniri.et minus debẽt eſſe calida
corpore hũano.q: corpora aĩalium ſunt calidiora naſcẽtibꝰ
terre.et ꝓpterea nõ inuenit̃ in terre naſcentibꝰ calor in actu.
Et poſtq̃ꝫ nõ eſt via cognoſcendi hãc naturã ꝑfecta cogni
tione ab hac parte cõparationis que ẽ iter naturã corporis
et ꝯplͦnẽ quã operantur medicine has operatiões.fortaſſe
poterit cognoſci a parte ꝯparationis et ꝓportionis menſu
rarum elementorum.quã hꝫ medicina a ſeipſa hoc ẽ quia
medicina in qua dominabit̃ calor in ſeipſa.illa dicit̃ calida
et illa in qua dominabitur frigus dicitur frigida. Et ſic de
ſicco et humido.q: medicina in cuius partes dominabitur
pars ignea illa erit cõueniẽs vt ex ea generet̃ calor magis ſi
cut videtur in ſulfure et in ſimilibus. Hec ẽ vna via que poſ
ſet ſuſtineri in ꝑte. Sꝫ etiã illa eſt corrupta in pluribus ſuis
partibus. Ideo q: inuenimus multas res que ſunt ĩ ſuis cõ
plexionibꝰ caliores. Et qñ nos ꝯparamus eas corpori hũa
no.hoc ẽ qñ eas comedit homo inueniunt̃ frigidiores ſicut
muſtũ et vinũ antiquũ q: in eo.ſ.muſto apparet calor ma
nifeſtior. ¶Poſtq̃ꝫ tu vides q: bullit et ꝯparãdo ipꝫ corpori
humano ẽ fridius. Et videmꝰ res in quibꝰ frigiditas ẽ ma
gis manifeſta et ꝯparatiõe ad corpus noſtrũ ſunt calidiores
ſicut vetus vinum. Et ſi tu dicis ꝙ hoc prouenit a virtute
corporis. Ergo ſumus in eo qͦ prius eramus et nõ ſumus
egreſſi. Et quare volo in hoc conari q: in terre naſcentibus
et animalibus oĩbus dominat̃ calor:et ſi refrigidarent̃ pro
pter dominãs in eis non ẽ frigiditas illa a parte qua ſunt
terre naſcentia.aut animalia in actu. Sꝫ quedã coꝝ inueni
untur calida cõparatione corporis humani.⁊ q̃dam frigida
⁊ non ſolũ frigida verũ etiã mortifera propter frigiditatẽ ⁊
illud qͦ ẽ mortifeꝝ nõ ẽ mortifeꝝ ex ꝑte qua frigidũ ẽ ĩ actu.
q: vinũ qͦ eſt viuificatiuũ eſt frigidũ in actu.ergo non pro
uenit niſi a parte ꝑmutationis quã recipit a noſtro corpore
⁊ hec permutatio aut eſt ad magis calidũ.aut ad magis fri
gidũ.⁊ ſi ad magis calidũ ergo calefit ⁊ nõ refrigerat.ſi ad
plus frigidum.ergo in corpore noſtro eſt frigiditas in actu
in quarto gradu aut vltra. ergo ſunt occupationes paſſus
vel tranſitus.⁊ eſt nobis neceſſe temptare nouum paſſum
⁊ dicemꝰ paꝝ de eſſe olei. Oleum eſt ex rebus in q̃bus dñã
tur humiditas ⁊ caliditas:eo ꝙ partes aeree in eo ſunt ma
nifeſte multũ. Et ſi aliq̃s quereret quõ poteſt eſſe vt ĩ eo par
tes aeree dominent̃ cũ videamus ꝙ ingroſſat̃ ⁊ ꝯgelatur ⁊
inſpiſſatur a frigore ⁊ dicitur quot nõ congelatur a frigore
niſi ſubſtantie aquoſe. Debemus reſpondere ꝙ non congel
latur propter frigiditatem niſi propter multam conuerſio
nem ſuarum partium ad aquam ⁊ ab illa conuerſione pro
uenit hoc.⁊ multũ ſubtiliati ſumus ſuꝑ eſſe olei ſuꝑ 4. me
theuroꝝ.⁊ ibi ſunt ſoluta oĩa dubia.⁊ propterea non poteſt
haberi ex hoc certitudo niſi per exꝑientiã:⁊ quõ nõ d̃bes h̃
credere:quia tu vides ꝙ quando ponimus in igneꝫ multas
res non ſubito alterantur:propter calorem naturalem qui ẽ
in ipſis:⁊ quando comeduntur ab aliquibus animalibus
incontinenti alterantur propter calorem naturalem qui ẽ in
ipſis animalibus:ſicut dicitur ꝙ cum ſtructionibus datur
ad comedendum aurum ⁊ incontinenti extrahat̃ a ſtõacho
inuenit̃ multũ diminutũ:⁊ hoc ẽ veritas:q̃uis aurum dure
patiat̃ ab igne:nec põt dici ꝙ calor ſtructiõis ſit fortior igne
nam verbum eſſet vanuꝫ. Ergo hec res non eſt niſi illud qͦ
ſequitur a tota ſubſtantia in calore ſtructionis:⁊ nõ propter
fortitudinem qualitatis caloris:⁊ hoc eſt manifeſtius ĩ cibis
q̃ꝫ in medicinis.propterea quia cibus eſt illud quod habet
per ſui naturam vt conuertatur ⁊ alteretur a cibato:ita vt ſit
cum cibato idem in ſpecie ⁊ manifeſtum eſt ꝙ hec conueni
entia que eſt inter cibum ⁊ cibatum non eſt niſi a tota ſubſtã
tia:⁊ propterea vna ⁊ eadem res vni animali eſt cibus ⁊ alte
ri eſt venenum:ſicut helehorus coturnicibus:⁊ napellus ſa
ratro ꝙ latine ſturnelli nominantur.ſed medicina eo ꝙ ope
ratur in corpore propter primas qualitates opinantur qui
dam vt illud arbitrio poſſit comprehendi.

¶Cap.xxv. Qͦ ẽ de inueſtigatione qualiter ſunt verifica
ta ſigna rationabilia ciborum ⁊ medicinarum.

T Gal.⁊ alij medici conati fuerunt facere regu
las demonſtratiuas vt probarent operatiões ha
rum medicinarum in corporibus humanis.quã
uis non ſint niſi ſigna opinantia ſicut oſtenſum
eſt ſuperius.⁊ vt ipſum honoremus dicimus ꝙ habent ve
ritatem pro maiori parte.ſed non neceſſario. ⁊ etiam quia
mouent hominem ad experientiam. Et propterea dicit. G.
ꝙ duo inſtrumenta quibus hec ars fuit inuenta fuerunt ra
tio ⁊ experientia:⁊ etiam conferunt ad habendam cognitio
nem rerum expertarum vtrum ſint cibales aut medicina
les. Verbi gratia. ſint duo cibi. Unus ſit facilis vel leuis:al
ter vero grauis ⁊ durus:nos dicimus ꝙ facilis ⁊ leuis ci
tius alterabitur:eo ꝙ citius recipiet diuiſionem a calore na
turali ⁊ citius patitur. Et adhuc plus ſi conati eſſemus in
his rebus ad accipiendum per vnam viam cauſam ⁊ eſſe ſi
mul:eſſet valde difficile.⁊ quando habebimus experienti
am eſſe facile erit nobis dare cauſam per hunc modum ſpe
culationis:⁊ erit hec ars ratiocinatiua. Et quando vna me
dicina non complebit intentionem noſtram hac ratione.po
terimus ad aliam tranſire. Sed qui non haberet niſi experi
entiam non poſſet hoc obtinere. Et iam dilatatus eſt Gal.
in diuiſione haꝝ duaꝝ reꝝ:niſi q: demoſtrationes ⁊ ſentẽtie
date a. Ga.⁊ quibuſdã medicis venientibus poſt eum ſunt
breues reſpectu illaꝝ q̃ hic dici poſſunt:eo ꝙ intenderãt ad
loquendum ſuper naturã medicinaꝝ ex parte ſapoꝝ ⁊ odoꝝ
⁊ velocitate conuertendi ab igne:⁊ ſi poneremus omnia hec
eſſe ſigna erunt propriora nãrum que tenẽtur has operatio
nes facere in corpore humano. ¶ Sed ſigna ſubalia neceſ
ſe eſt vt ſint equalia naturis que manifeſtãt ſuper eas: ⁊ tũc
poteris ire a nouiſſimo ad primum. ⁊ a primo ad nouiſſi
mum. Et ſi non fueris perſcrutatus ſpeculationes huius
artis per hanc viam ignorabis naturam medicine cali
de inquantum abſolute calida exiſtit.⁊ frigide inquantum

frigida nec etiā ſciens nām medicine calide in eo ꝙ eſt cal'a periecte: nec frigide in eo ꝙ frigida eſt. Verbi gratia. ſi cognitio medici in medicina calida non eſſet, niſi propterea ꝙ habet ſaporem acutum aut amarum aut ſalſum. ⁊ ꝙ natura que habet calefacere facit hoc. tūc eſt eius ſpeculatio in hac arte multū diminuta: ꝓpterea qꝛ multe res ſunt calide. ⁊ non habent ſaporem amarum neqꝫ acutum. ſicut carnes paſſerum ⁊ columbarum iuuenum ⁊ ſimilium. Quia cibi ⁊ medicine vl'r ſunt terre naſcentia. aut aialia. aut mineralia. ⁊ ſapores non dominantur niſi in terre naſcentibus aut animalibus. Et nobis neceſſe eſt vt iſtarum rerum arbitrium ſit rationale ad affirmandam naturā medicinaꝝ calidarum fri. ſic. ⁊ humi. ⁊ poſtea ſtudebimus in rebus que ſignificāt has naturas. Ergo primo conſideranda ſunt ſigna quibus poſſimus cognoſcere quantitatem harum menſuraruꝫ a cōplexionibus medicinarum. Et dicimus ꝙ res quibus poſſunt ſciri ſunt res ſuperuenientes vnicuiqꝫ qualitati rei cōplexionate. ꝓpterea quia complexionatum eſt corpus conſimile in partibus. ⁊ iſta ſuperuenientia ſunt differentie que adueniunt ei a menſuris mixtionum illarum. Et quedam iſtaruꝫ differentiarum ſunt que continent omnia corpora conſimilia ⁊ ſunt omnes enumerate in quarto metheurorū quarum quedam ſunt q̄ congelantur. ⁊ quedā nō. ⁊ quedā diſſoluuntur ⁊ quedam non. ⁊ quedam ſunt lenes ⁊ quedā aſpere. ⁊ quedam ſunt que ſunt extenſibiles ⁊ quedam non. Et q̄daꝫ ſunt que ſunt proprie qbuſdā corporibus ꝯſilibus ſicut odores: ⁊ ſapores: ⁊ colores. Et quedā quibus eſt dominatio manifeſta vnius elementorum per ſe quando ſentiunť per tactū calide: fri. hu. aut ſic. ⁊ hoc nō īueniť niſi in rebus in quibus eſt caliditas: frigiditas: humiditas aut ſiccitas in actu. Sꝫ cum nos perſcrutati fuerimus cibos ⁊ medicinas: nos tēptabimus eos in eo ꝙ ſunt partes rei compoſite: ⁊ hoc eſt proprium ī medicinis ⁊ cibis que ſunt partes terre naſcentium ⁊ animalium. Et quedaꝫ illaꝝ ſunt que iudicanť per earum operationes ⁊ loca. ⁊ ſi ſunt partes animalium iudicantur a regimento illorum animaliū: ⁊ a ſpecie illorum ciboꝝ: ⁊ generaliter neceſſe eſt vti in animalibus cōparatiuis rebus quibus vſi ſumus in cognitione ꝯplexionis hominis in operatione: regione ⁊ loco: ⁊ cum dico hic operationem: intendo operationē anime: hoc eſt nutrimentum ſenſibilitatē ⁊ concupiſcibilitatē. ⁊ alias operationes aīe q̄ dicte ſunt. Iſte ſunt vie quibus poſſumus per hanc artē iudicare. ⁊ q̄ꝫuis non ſint fortes ſine eis non poſſumus eē nec ipſas diminuere. Sed dicendū eſt de vnaquaqꝫ iſtaruꝫ ſcḋm ꝙ melius eſſe poterit. nec petendū eſt vltra illud qḋ dictum eſt ſicut dicit Ari. qꝛ nō debemus querere a traulo ſermocinari. nec a muto loqui. ⁊ in his non eſt aliud niſi vt recipiantur a naturali. ⁊ ab eo qḋ videmus ꝙ facit natura. quia demonſtratio non hꝫ veracem viam in hac arte.

¶ Cap. xxvi. in q̄ docet cognoſcere cōplexionē ciboꝝ ⁊ medicinaꝝ ꝑ generales differentias corporum mixtoruꝫ.

Et dicamus ꝙ res q̄ ſunt manifeſtiores a quibꝰ poſſumus habere certitudinē ꝯplexionis corporuꝫ ꝯſimilium eſt ꝯgelatio ⁊ ſpiſſitudo. humectatio. reſolutio. diſſolutio. facilitas. viſcoſitas. ſubtilitas. groſſicies. mollificatio. duricies. combuſtibilitas. ⁊ nō cōbuſtibilitas oppilatio. ⁊ apertio. ⁊ quedam congelatio a calido. ⁊ quedā a frigido. Eoꝝ que cōgelantur a frigore. q̄dam ſunt que inſpiſſantur primo a calore. ⁊ quedā nō ſunt inſpiſſata primo a calore: et quedam que inſpiſſantur ab vtroqꝫ. Et eorum que diſſoluuntur. quedam diſſoluuntur a calido. ⁊ quedam a frigido. Et eorum que humectantur. quedam humectanť a calido ⁊ quedam a frigido. Sed que congelate ſunt a calore ⁊ ſiccitas ſuper eas dominatur. vt ē ſal ⁊ ſpecies eius. Sed que congelata ſunt a frigore ſi ī primis eſſet inſpiſſata a calore. ⁊ iſta ſpiſſitudo eſſet propinqua ſpiſſitudini que fit a natura aerea aut aquea ſicut ſpiſſitudo butyri hec erit neceſſario calida. ⁊ ideꝫ eſt de oleis gummis ⁊ ſimilibus. ⁊ q̄ congelate ſunt a frigore. ⁊ natura terreſtris ſuper eas dominatur. ſi calor prius eas īſpiſſauerit. ergo frigiditas ⁊ ſiccitas dominabuntur in eis. ſicut ſunt oſſa cornua. pāniculi ⁊ ſimilia. Sed que ſunt congelate a frigore nec ſunt prius inſpiſſate a calido naturaliter hec ſpiſſitudo erit frigida ⁊ humida. ſicut eſt argentum viuum ⁊ ſimilia. Et que res ſunt inſpiſſate a calore ⁊ coagulate a frigore ſūt propinque equalitati. ſicut eſt cachimia. ⁊ res q̄ diſſoluūtur a calore ſemꝑ coagulantur a frigore. ⁊ que coagulātur a frigore diſſoluuntur a calore. Ideo cum nos videmus res q̄ ſunt diſſolute a calore debemus inſpicere ſi coagulate ſunt a frigore. nec inſpiſſate ſunt a calore iudicamus ipſas eē frigidas ⁊ hu. Et ſi ſint inſpiſſate a calore cū dominio partiuꝫ terreſtriuꝫ. iudicamus ipſas eſſe frigidas ⁊ ſiccas: ſicut ferrū ⁊ multa metalla. Et ſi cū hac ſpiſſitudine dominantur partes aeree. tunc eas iudicamus humidas declinantes ad caliditatem. ſicut eſt pinguedo inteſtinorum. ⁊ ſunt res q̄ diſſoluuntur a frigiditate ⁊ humiditate. vt ſunt ſpecies ſalis. Sed res que ſunt inſpiſſate a calore pro maiori parte ſunt calide ⁊ ſicce. excepto quot illa ſpiſſitudo non ſit fundata in ſubſtantia aerea ſicut ſperma. quia tunc illa ſubſtantia erit humida aut temperata ſicut lac coctum. Sed res que ſunt inſpiſſate a frigiditate ⁊ humi. ſi calor eſt in primis operatus aliquam coagulationem debet dici quot ſint calide et hu. vt eſt eius pingue. et ſi ſint īſpiſſate. ita ꝙ calor in ꝓmis nullam fecerit coagulationē debēt dici vt ſint frigide ⁊ humide. ſicut lac quod coagulatur m'lta frigiditate. Et debes ſcire quot poteſt eſſe ꝙ operationes quas faciunt caliditas ⁊ frigiditas in rebus iſtis poſſunt eſſe naturales aut accidētales. ideo debemus iudicare ſuper generato illarum ſi eſt naturale. quia complexio propter quam medicina hoc facit erit naturalis ſicut eſt ſpiſſitudo ſpermatis. ⁊ cōplexio que facit non naturale ē non naturalis. ſed accidentalis ſicut ſpiſſitudo que fit in muſto quando ad ignem decoquiť. Sed res que inſpiſſantur a calore ⁊ frigore equaliter ſunt aeree ⁊ aquee. ⁊ earum partes ſunt conglutinate ſimul ſicut oleum oliue. ⁊ alia olea que poſſunt recipere has operationes. quia oleum inſpiſſatur ⁊ congelatur a frigiditate. propterea quia partes aeree que ſunt in ipſo conuertuntur ad aquam. ⁊ iterum inſpiſſantur a calore. propterea quia reſoluuntur partes aquee ⁊ remanent aeree cū terreſtribus in eo dominantibus. Et res que nō inſpiſſantur a calore vel a frigore ſunt aquee cum pauca terreſtreitate. et calor eas conſumit anteqꝫ inſpiſſentur. Nec etiam frigus poteſt eas inſpiſſare propter paucam terreſtreitatem que ē in eis. eo qꝛ non inſpiſſat frigus. niſi quando extrahit caliditatem exiſtenteꝫ in eis et ſpargit humiditatem. et tūc aduenit ſiccitas: et illa de cauſa erit coagulatio. et inſpiſſatio. et quando due res recipiunt congelationem et inſpiſſationem equali tempore. aut propter vnum motorem equalem in ſubtilitate et groſſitudine ſunt in vno gradu equales in caliditate et frigiditate. Sed ſi vna earum plus inſpiſſatur coagulatio ipſius eſt velocior. Et cum motor ipſius eſt fortior habet inequalitatem ſecundum hoc. Sed res lenes et viſcoſe habent dominium aque et terre. et propterea ſunt frigide et groſſe. ſed lenes habent dominium aereitatis cum pauca terreſtreitate. et propter hoc de facili diuiduntur. eo quia aereitatis que admixta eſt ei eſt elementum hu. ⁊ ideo leuiter ab alio diuiditur. et modica ſiccitas que eſt admixta ei leuiter recipit paſſionem. Et res humide recipiunt extenſionem propter partem humidam aqueam que eſt in ipſis. et propter dominationem partis terreſtris cum aquoſa ſunt difficiles diuidi in duas partes. propterea res lenes vel faciles ſuot propinque vt permutentur digeſtioni propter facilem diuiſionem earum. quia calor in eis plus doninatur. quia hec eſt vna ex rebus que adiuuant ad velocitatem digeſtionins. quoniam difficultas diuiſionis partium fatigat naturam. Et ſcias quot viſcoſitas ⁊ ſpiſſitudo ſignificant ſiccitatem propter dominationem partium terreſtrium: ſi eſt medicinalis. Si enim eſt cibalis eſt difficilis dige-

ſtionis:ideo qꝛ forma corporis difficilē ſuā deſerit naturaꝫ. Et ſubtilis ſubſtantia ſi ē aerea ſignificat caliditatē ⁊ humiditatē: ⁊ ſi ignea ſignificat calorē ⁊ ſiccitatē. Et mollicies ſignificat corpus humidū. ⁊ ꝓpterea res molles facile ꝑmutantur ſicut fructus recentes ⁊ humidi: ⁊ dure ſignificāt cōtrariū. Et ſpiſſitudo ⁊ mollicies ⁊ ſubtilitas ⁊ duricies non ſignificant niſi ſup virtutes patiētes in re:hoc ē humiditatem ⁊ ſiccitatē: ⁊ nō ſup agētes. Et oppilatio ⁊ euaporatio dicitur ſm duos modos. vnus q dꝫ ſic veraciter appellari: ⁊ eſt talis operatio:hoc ē augmentū vel diminutio quātitatis:ſicut nos videmus muſtum facere ex ſeipſo euaporationem in vtre clauſo: ⁊ creſcit quantitas ſua vltra menſuram ꝑmam nō exiſtente additione ſubē in ipſo: ⁊ aliquādo frāgit vtrē. Et ſicut videmꝰ in nebulis q̄ cōſtringunt̄ ⁊ oppilantur in ſe ipſis ⁊ redeunt ad paucā menſuraꝫ nihilo ex eis exeūte ⁊ elargantur ⁊ creſcunt nullā additionē recipiētibus. ⁊ cā i hoc eſt:qꝛ aer ē maior aqua ⁊ terra. ⁊ qñ res appropinquat nature aeris eius q̄ꝫtitas plus creſcit : quando appropinquat plus nature terre ⁊ aque diminuitur plus: ⁊ propterea res vaporabiles ſunt aeree: ⁊ ſunt calide ⁊ humide: ⁊ que ſūt clauſe ⁊ oppilate i ſeipſis ſunt frigide ⁊ humide. propterea qꝛ euaporatio nō eſt niſi dilatatio ſubſtantie aeree ⁊ non eſt augmentū rei venientis ab extra. ⁊ ſic eſt oppilatio ꝑ ꝯ̃rium Et ꝓpterea ponit̄ fermentū in pane:ad hoc vt faciat ipſum ſpongioſuꝫ ⁊ in eo domineт̄ aereitas. ⁊ ſit facilis ad digerendum. ꝓpterea qꝛ corpus aereū leuius eſt ad ꝑmutandū propter ſuā hūiditatē. qꝛ ſubā ſicca ē dura ad ꝑmutandū ⁊ digerendū. Alter vero modus eſt qui dicit̄ vaporatio vel oppilatio ꝓpter diſpoſitionē corꝑis qꝺ hꝫ foramina larga vel ſtricta:qꝛ qꝺ hꝫ largos poros dicimus eſſe vaporoſuꝫ: ⁊ qꝺ hꝫ ſtrictos dicimus eſſe oppilatū:qꝛ nālis intellecꝰ eſt itelligere iſtas res in ſubā corporea earū: ⁊ nō ꝓpter largitatem aut ſtripturā foraminū. qꝛ hec ſunt verba vulgarium q̄ꝫuis etiā illud adiuuet digeſtioneꝫ propter facilitatē digeſtionis. Sꝫ res cōbuſtibiles ſunt ꝺ neceſſitate ignee ſicut ſulfur:aut aeree ſicut fenū. Et ꝓpterea velociter ꝑmutantur ab igne. Et ſi diceretur ſic in digōne hoc nō cōueniret niſi rebꝰ que comedunt̄:ſed ſi nos itelligeremꝰ ꝙ hoc eſſet verax ſm. G. nō eſſet neceſſe attribuere medicie oppilationē ⁊ ſubtilitateꝫ qꝛ poſſibile eēt vt res eēnt groſſe ſubē: ⁊ de facili ꝑmutarent̄ qꝛ haberēt foramina magna. ꝑ que poſſet ignis de facili trāſire: ⁊ ꝑꝑea ſup eas dominabit̄ ignis ⁊ cōburent̄ ſubito. qꝺ facere non pōt calor naturalis. propterea qꝛ ē humidus. et eſt debilioris caloris q̄ꝫ ignis:qꝛ res ſupradicte non ſunt faciles ad cōburendū niſi propter accidentia largitatis ſuorū foraminū:ſicut harundines. Sed res q̄ intendit̄ habere vaporationē ⁊ oppilationē a ſubā ſui corporis. hoc ē propter raritatē ſuam. aut ſpiſſitudinē ſuam a partibus ſubē ſue: et illa habent cōparationē cum calore nāli q operant̄ in corpꝰ noſtrum. Sed res q̄ non recipiunt cōbuſtionē ſunt res terreſtres ⁊ aquee:hoc ē quod pōt dici in ſignificationibus vniuerſalibus ſuperuenientibus naturis corporū ꝯ̃ſilium.

¶ Cap. xxvij. Qꝺ ē de cognitiōe medicinaꝝ ⁊ ciboꝝ ꝑ ratione ſumptā a ſpeciali differentia mixti que eſt ſapor.

Einceps volumus narrare de ſaporibꝰ. odoribꝰ ⁊ coloribus. Et dicimus ꝙ ſpēs ſaporum q̄ ſunt māifeſtiores:ſunt dulcis:vnctuoſus:ſalſus amarus. acutus. ponticus. ſtypticus. acetoſus. ⁊ inſipidus. Dulcis ſignificat ꝯplōnem calidam. ſed calor ipſiꝰ eſt tēperatꝰ equalr̄ ad ꝯparationē ꝯplōnis humane ſꝫ. G. Sꝫ vnctuoſus dictus ē:qꝛ ꝑs aerea dñatur ſuper ipſum cū modica aquoſitate. ⁊ ꝓpterea calor ipſius eſt minor q̄ꝫ calor dulcis. Supra ꝯplōnē ſalſi dñat̄ pars ſicca aduſta. in q̄ mixta ē pauca humiditas. ⁊ calor ſuus maior ē calore vnctuoſi. Et ſup nāꝫ amari dñat̄ ꝯplō ſicca terreſtris. ⁊ hoc pōt naſci a calido ⁊ frigido. ⁊ ſignificatio que ſeparat vnum ab alio ē ꝙ ſignificatio eius qꝺ fit a frigore ē vt ſit dulce poq̄ꝫ fuit amarum. ſicut ſunt grandes xilocaracta. ⁊ aliqua ex cucurbitis. Et amaritudo que fit a calore et terreſtreitate reuertitur ad amaruꝫ poq̄ꝫ fuit dulce. Et hoc fit propterea ꝙ amaritudo ſeq̄t̄ duas ſpēs ꝯplōnis. aut calidā ⁊ ſiccaꝫ. aut frigidā et ſiccā. queādmodū iuenit̄ color niger ꝑ calorem et frigus. Et hoc qꝺ diximus breuiter de amaro nō ſenſerunt medici:q nos p̄ceſſerūt. et ēt. Gal. nō approꝑauit ipſuꝫ niſi calido ſeorſum. Sꝫ quō nō cogitant h̄ ꝙ opiū ē i fine amaritudinis. ⁊ iducit paralyſim ꝑꝑ ſuā frigiditatē. ⁊ q̄ꝫuis poſſet dicere ꝙ nō ꝓuenit amaritudo a ꝑte frigida. Nos dicemus iā ē amaritudo dñans i ſuo ſapore. et ſapor fortis ē in iudicio ſup nāꝫ ibi. vñ dꝫ iudicari ꝙ ſit magis calidū q̄ꝫ frigidū. ꝑꝑea iſte res accipiēde ſūt a nāli. Et ꝙ nos diximꝰ de amaro iuenit̄ i libro noſtro. q dicit̄ liber de plātis. et amaritudo q̄ ꝓuenit a calore ē calidior ſalſedine:qꝛ admiſcetur ſal ſugini aliquāta humiditas. Et ſignificat hoc aqua maris maioris. qꝛ ē nimis ſalſa ⁊ ē multum amara. et non poteſt in ea viuere aliqꝺ aial ꝑꝑ multā amaritudinē:ꝑꝑea qꝛ amaritudo ē in vltimitate ꝯ̃rietatis nutrimento animalium. ⁊ ē ꝯ̃riū dulci ꝑꝑ ſiccitatē ſolū: ⁊ ꝑꝑea iterficit infantes quādo multū ea vtunt̄:ꝑꝑea qꝛ ſunt in vltio hūiditatis: ⁊ vlr̄ nō ingredit̄ nā amaritudis in re cibali:ꝑꝑea qꝛ nō ē niſi medicialis: ⁊ dulcis ingredit̄ in cibos ⁊ medicias. Et qꝺ dñat̄ ſuꝑ acutū ē multus calor cū multa ſiccitate ⁊ ſubtilitate: ⁊ proptera calor illius ē fortior oibꝰ alijs. Iſti ſunt ſapores ſignificātes ſuꝑ ſpecies reꝝ calidaꝝ: ⁊ vniuſcuiuſq̄ꝫ eoꝝ hꝫ i ſua ſpecie gradus:qꝛ qꝺdā dulce ē calidū i gradu ꝑmo: ⁊ quoddā calidū in ſcꝺo aut vltra: ⁊ ſic de ſalſo. Et ſapores qui ſignificāt in medicis ſuꝑ ꝯplōnē frigidā ſunt pontici ſtyptici acetoſi. ⁊ iſipidi. Sꝫ iſipidi magis debēt attribui iſaporabili q̄ꝫ ſaporabili. Sꝫ dicit̄ vt ſit ſapor ꝑꝑ ſenſuꝫ guſtus ꝑꝑea qꝛ glibet ſenſus ſentit ſenſatū ꝓpriū ⁊ priuationē illiꝰ. ⁊ ſtypticus ⁊ ponticꝰ ſunt vniꝰ ſpēi ⁊ nō diuerſificant̄ niſi ſcꝺm magis ⁊ minꝰ: ⁊ illi ſignificāt ſuꝑ cōplōne forti ſiccitatis et frigiditatis. ⁊ pōticus i hoc eſt fortior ſtiptico ⁊ acetoſus fit cū frigiditate mixta i parte hūiditatis: ⁊ nō eſt remotus a calore. ⁊ ꝑꝑea icidit ⁊ ſubtiliat: ⁊ ꝑꝑea ſubſiſtit pōtico ⁊ ſtiptico i frigiditate. Et iſipidus ē aq̄ſus ⁊ fridus:et hoc ē quod pōt dici in ſignificationibꝰ ſapoꝝ. Et q̄dā ſapores ſunt qui nō ſignificāt ꝑfecta ſignificatiōe ſuꝑ naturā rei. ⁊ hoc poteſt eſſe in vna medicina cōpoſita ex pluribꝰ partibus. quarum q̄dā ſunt ſaporabiles. q̄daꝫ iſaporabiles. ꝓpterea qꝛ non eſt neceſſe vt vnūqꝺq̄ꝫ mixtū ſit ſaporitū vt ꝓbatuꝫ eſt i naturali ꝑhia. Et ſi homo vellet iudicare totalitatē medicine nō poſſet iudicare ꝑ ſaporē ſuꝑ ipſaꝫ totā:ſicut videmꝰ mlt̄a ex gummis. quia ſunt iſipida. ⁊ tamen calida.

¶ Cap. xxviij. Qꝺ ē de cognitiōe medicinaꝝ ⁊ ciboꝝ ꝑ ratione ſumptā a ſpāli dr̄ia mixti que eſt odor.

Et differentie odoꝝ. nō ſunt māifeſte nobis ſicut differētie ſapoꝝ. vñ nō ꝓpriū habēt nomen ſicut habēt ſapores. ſꝫ dicitur odor fetidus ⁊ odor aromaticus. Sed nos ordinamꝰ noia accōmodata a noibus ſapoꝝ ſicut diceret̄ odor acetoſus. ⁊ odor acutus. ⁊ odor amarus: ⁊ ꝓpterea ſignificatio cōplexiōis odoꝝ iſtorum ſpecialiter ē equalis ſignificatiōi cōplexionis ſaporis dominantis ſuꝑ ipſuꝫ. Sꝫ odores aromatici. nō ſunt niſi a cōplexiōe calida ex neceſſitate. Et fetidi fiunt a cōplexōe frigida ab humiditate extranea cū calore putrefactiōis. Sed ſcias cū hoc toto ꝙ ſignificatio odoꝝ eſt multum debilis: ꝓpterea qꝛ ſicut dictū ē ſuperius poſē ē eſſe medicinā cōpoſitam ex partibꝰ aliq̄bus odoriferis ⁊ aliq̄bus non odoriferis ⁊ ſi iudicaremus ſuꝑ totalitatem medicine per odorē poſſꝫ eſſe iudicium ignorantie. Ideo qꝛ de hac re non debemus iudicare de toto propter parteꝫ ſicut ille qui opinatus eſt ꝙ roſa eſt calida:eo ꝙ eſſet aromatica.

¶ Cap. xxix. Qꝺ ē de cognitione ciboꝝ ⁊ medicinaꝝ ꝑ rōnē ſumptā a ſpeciali differētia mixti que eſt color.

Significatio colorum eſt multum debilior ſignificatione iſtoꝝ. ꝓpterea qꝛ colores nō ſunt niſi in ſuperficie colorati. et propterea iuenies ſm plus quot complexio partis in qua eſt color eſt alia

quam cōplerio totius colorati.⁊ propterea vides q̄ idem
eſt color in re calida ⁊ in re frigida.ſicut albedo que eſt in ſa
le ⁊ canfora.Sz videt̄ q̄ color verificetur plus in operatiōe
eorū que ſunt in vna ſpecie.ſicut eſt in gallinis albis ⁊ nigris
⁊ in cignis albis ⁊ nigris.Sz colores ſunt mltiformes. ſed
gñaliter fiunt albi aut nigri aut cōpoſiti.ex his ſicut azurus
citrinus ⁊ alij.Sz viriditas ⁊ nigredo fiunt ex neceſſitate
ex ptibus ſiccis terreſtrib⁹.qñq3 fit ex multo calore ſicut ni
gredo in ethiopibus.⁊ qñq3 fit pp frigiditatez ſicut vinum
nigrum:⁊ hec differentia iudicat̄.ex eo q̄ p̄ceſſit ſicut alibi
dictū eſt.Sz albedo qñ puenit a dominatiōe mixtiōis par
tiū terreſtriū cuz aereis ſignificat calorem aut temperantiaz
ſicut tu vides hoīes habentes pulchrā albedinem.Sz q̄ fit
pp admixtionez partiū aqueaꝝ cū terreſtrib⁹ qñ eſt in rebus
hūidis ſignificabit ꝯplōnez fri.hu.Et iā dictuz eſt in libro
noſtro q̄ albedo fit ex admixtiōe partis ignee clare cū cor
pore nō puio Et nigredo fit a pte ignea tenebroſa cuz corpe
nō puio.Sz colores rubei oēs ſignificāt ſup calorem ꝓpter
partē igneaz q̄ i eis māifeſtat̄ ⁊ citrin⁹ ē medius īter eos.Sz
viriditas declinat magis ad nigredinem.ſicut citrinus ma
gis ad aliud extremū.Sz nā color medioꝝ eſt cōpoſita ex
nā extremoꝝ.Hoc ē qđ pōt dici ſup ſignificatiōe vtutū me
dicinaꝝ ex parte coloꝝ ſuperuenientiuz corporib⁹ ꝯſilibus.

¶ Cap.xxx. Qđ eſt de cognitiōe ciboꝝ ⁊ medicinaꝝ per p
prietates eoꝝ ꝓut ſunt partes terre naſcentiū ⁊ animalium:
⁊ ſunt hec quatuor.ſ. locus:tempus ⁊ regio:⁊ operatio.

Einceps narrāde ſunt ꝓprie ſignificatiōes in illis:
in eo q̄ ſunt ptes terre naſcentiuz vel partes ani
maliuz.Nā terre naſcentium cognoſcit̄ quatuor
rebus:vna a loco:alia a regiōe.alia a tpe:quar
ta ab operatiōib⁹.⁊ nō fortificāt̄ he operatiōes niſi ꝓpter ſi
gnificatiōes reꝝ p̄teritaꝝ:⁊ q̄uis nos cognoſcam⁹ ab iſtis
ꝯplōnez medicine nos debem⁹ cognoſcere etiā per viā ope
rationis duaꝝ medicinaꝝ q̄ ſunt in vna ſpecie ſicut dictum
eſt.Et dicim⁹ q̄ terre naſcentiuz q̄daz ſunt perfecta ⁊ q̄dam
ſunt diminuta:Et diminutuz eſt illud in q̄ māifeſtatur dñi
um vnius elementi ſoluz.aut elementi aque ſicut terre na
ſcentia q̄ naſcuntur ex aqua aut elementi terre ſicut terre na
ſcentia que naſcunt̄ in locis petroſis ⁊ fortibus. ⁊ ꝓpterea
iſta terre naſcentia ſunt diminuta.h̄ eſt q: nō habent flores
⁊ folia.⁊ māifeſtuz eſt q̄ dominās ſuper ꝯplōnē iſtoꝝ ē aut
frigiditas aut humiditas.ſicut foliuz herbe q̄ ſtat ſuper faci
em aque q̄ dicitur thaboleb.aut frigiditas ⁊ humiditas ſi
cut fungi.Et terre naſcentia pfecta ſunt illa que naſcuntur
in mōtibus.q: apparet ab eminentia mōtium.vt debeat ge
nerare plura terre naſcentia q̄3 alia loca.dūmō ſint tempe
rati cū bona euaporatiōe:⁊ cū bona mixtiōe caloris cuz hu
miditate:⁊ dz eē hoc in eis:q: habent aſcēſuz i aere:⁊ ſunt ꝓ
pinqores iſluentie corpoꝝ ſupioꝝ:⁊ illa terre naſcentia hn̄t
cōplementū fructuū floꝝ ⁊ folioꝝ.Et ſunt terre naſcentia q̄
naſcunt̄ in deſerto:⁊ ſunt que naſcunt̄ in viridarijs. Nam
illa habent plus frigiditatis ⁊ hūiditatis de neceſſitate: vt
ſunt ſicle naſcentes i deſertis ⁊ viridarijs. Et ſignificatio q̄
prouenit a regione eſt q̄ quedā terre naſcentia ſunt q̄ naſcū
tur plus in terris calidis:⁊ quedā ſunt que naſcuntur plus
in terris frigidis:⁊ que naſcunt̄ in calidis pro maiori parte
ſunt calida:ſicut que veniunt ab india: ⁊ que naſcuntur in
frigidis:vt plus ſunt frigida. Et pōt eſſe aliquādo per acci
dens vt naſcantur calida in terris frigidis. ſicut pinee que
naſcuntur in ſclauonia.⁊ frigide in terris calidis:ſicut ſunt
tamarindi q naſcuntur i terra arabū. Et hoc accidit ꝓpter
duas res:aut ꝓpterea q: cortex illoꝝ terre naſcentiū eſt for
tis ⁊ denſus: aut vt ſint ſubmerſa ſub terra. Q: iſte due res
poſſunt dare calorē ⁊ frigus in omni regione:eo q̄ calor na
turalis exiſtens i eis ꝯbit̄ intus propter frigiditatē:⁊ ſilr̄ ac
cidit de rebus frigidis in terris calidis. Et ſignificatio tem
poris accipit̄ ſm ordinez regionis:q: tu videbis multa ter
re naſcētia calida naſci i hyeme ſicut rapa ⁊ napōes:⁊ qñq3
medicina frigida naſcit̄ in tpibus calidis: ⁊ hoc accidit pp
paucitatē ſui caloris:q: propter paucā frigiditatē aeris ꝯſu
mitur:ſicut ſunt olera multa tēpore caloris.⁊ demonſtratio
nes vegetabiliū ſunt magne valde de eo:qm̄ q̄dam ex vege
tabilibus ſunt que cito mouentur ad augmentū: quedā tar
dius creſcunt.Sz veloces gñaliter ſignificāt caliditatez vel
ſubtilitatē:vel ſuper vtrūq3:⁊ que tardius creſcūt ſignificāt
ſup contrarium.Et ſunt etiam alie ſignificationes ſup vege
tabilia in velocitate ⁊ tarditate fructificandi.Et debes ſcire
q̄ velocitas natiuitatis terre naſcentium ſignificat aut calo
rem magnum aut frigiditatem.Et quedam ſunt ex terre na
ſcentibus que habent folia flores ⁊ fructus:⁊ quedam ſunt
que nō habēt fructus.alias folia:nec flores:⁊ illa ſunt groſ
ſa terreſtria:aut aquea:⁊ qđ habet florem ⁊ folia eſt perfecte
temperatum.Et terre naſcentia que ſunt ſpinoſa ⁊ globoſa
vl̄r ſunt terreſtria.⁊ que hec non habent ſunt econuerſo.Et
differentie ſignificantes ſup naturā animalium ſunt multe:
quia quedā creſcunt in aqua quedā in deſerto.Que i aqua
creſcūt ſunt frigida ⁊ hu.que vero in deſerto ſunt calida et
ſicca:⁊ quedā ſunt volatilia:⁊ quedā deābulantia:⁊ volati
lia ſunt magis aerea ambulatiuis.Et quedā ſunt ſāguinea
⁊ quedā exſanguia:⁊ que non habēt ſanguinez ſunt frigida
⁊ ſicca:⁊ que habent ſanguinē ſunt calida ⁊ hu. ⁊ quedā ſūt
ouatilia ⁊ quedam nō:⁊ que ſunt ouatilia ſunt calida ⁊ hu.
⁊ que non frigida ⁊ ſicca.⁊ quedam anhelāt ⁊ q̄dam non:⁊
q̄ anhelāt ſunt calida:⁊ q̄ nō anhelāt ſunt frigida. Et q̄daz
naſcuntur in locis calidis ⁊ quedā nō:⁊ que naſcunt̄ in lo
cis calidis pro maiori parte ſunt calida ⁊ ſicca:ſicut cameli
⁊ capreoli.Et diuerſificantur complexiones animalium in
vna ſpecie ꝓpter paſcua:⁊ pp aquā:quia piſces qui naſcun
tur in loco petroſo ſunt ſubtilioris ſubē ⁊ minoris ſuperflui
tatis alijs:⁊ tales ſunt qui velociter mouent̄ ⁊ multum la
borant:⁊ cōplexio iſtorum eſt minoris hūiditatis:⁊ qui paꝝ
laborant ſunt frigidioris ⁊ humidioris cōplexionis . Et q̄
dam aīalia ſunt q̄ incedunt ſicut naſcuntur:⁊ quedam nō:et
quedā ſunt facientia multos filios⁊ illa ſunt calida ⁊ humi
da:⁊ q̄dam que non faciunt niſi vnū.Et diuerſificant̄ etiaz
aīalia ſm diuerſitatem ciboꝝ:quoniā aīalia comedētia car
nes ſunt calida ⁊ ſicca.Et cōplexio aīalium comedentiū ter
re naſcentia ſunt temperate complexionis.vt ſunt pecudes
boues.⁊ his ſimilia.⁊ vt ſunt de volatilibus galline ⁊ colū
be.Item diuerſificantur animalia ſecundum magnitudinē
et paruitatem ſuorum corporum:quia que ſunt magni cor
poris ſunt terreſtria:et que ſunt parui corporis ſunt econuer
ſo.et hoc eſt in animalibus que naſcuntur in terra. Sed eo
rum que naſcuntur in aqua magnitudo corporis ſignificat
multam humiditatem:et propterea laudatur in piſcib⁹ par
uitas.et in alijs animalibus duricies oſſium.et multitudo
corporis terreſtrium.ſicut vngues.claui.⁊ ſquame: et ſimi
lia his.quia hec ſignificant q̄ multa eſt in eis terreſtreitas.
et propterea multe ſquame laudantur in piſcibus. quia ſi
gnificant rem contrariam eorum complexionibus.et etiam
multe ſpine.Et ſimiliter audacia cordis et puſillanimitas ſi
gnificant ſuper complexionem aīalis.quia animalia auda
cia ſunt calida.⁊ puſilanima ſunt frigida. Et differentie p
quas cognoſcuntur cōplexiones aīaliū ſunt multe.⁊ noſtra
ītentio nō fuit niſi rememorari eoꝝ breuiter ad mouendum
illum qui diligit temptare ad hoc vt perſcrutetur oēs alias
differentias.et ſciat cauſaſ illarum in libris naturalib⁹. Et
ſcias q̄ oīa hec ſigna ſunt accidentia q̄ aduenīūt corporib⁹
conſimilibus.et ſuper ea ſignifcant.⁊ non ſunt ſigna illis q̄
non ſunt conſimilia niſi quando aggregantur oīa ⁊ fit vna
compoſitio inter contraria ⁊ iudicatur ꝓpter dominans et
illud pōt eſſe verū iudicium.Hec ſunt genera rerū quibus
nos poſſumus cognoſcere operationes medicinarum ⁊ ci
borum.Et dicimus q̄ poſſibile eſt cognoſcere operationes
ſecūdas medicinarum.tūc qñ cognoſcemus cōplexionem
medicinarum in caliditate ⁊ ſiccitate.quāuis hoc non ve
rificetur in oīb⁹.q: inuenit̄ in quibuſdā medicinis q̄ earuz
operationes ſcđe nō ſequunt̄ p̄mas h̄ eſt cōplexionē medi

ſinaꝝ:verbi gratia.ſubtilitas ⁊ inciſio nō ſunt attribuenda niſi corpori multi caloris. Et nos iuenimus medicias temperatas cū ſuis cōplexionib⁹:tñ ſunt ſubtiliatiue ⁊ iciſiue:ſicut capillus veneris ſqnantū.⁊ ſimilia his:⁊ acetum ē in vltimitate ſubtilitatis ⁊ iciſionis:⁊ ē tamen frigidum. ⁊ hoc accidit.q: calor qui in eo eſt ſuſtentatur frigiditate que ē in eo.quia frigiditas ſua cōpingit ipſum ⁊ cōprimit ipſum ad partes itrinſecas membri.⁊ ſic videtur ꝙ alie medicine faciant.hoc ē vt habeant ſuperfluam ſubtilitatez i ſeipſis:aut vt eis ſupuenerit alia res ꝑꝑ quā faciāt h̄.⁊ pōt eſſe vt hec res ſit aliquantulū ſimilis ei qđ hꝫ aliqd a tota ſuba. Sed operatio ꝑ cōparationē tertiaꝝ v̄tutū ē debilis iudicij.eo ꝙ eſt valde ꝓpinqua opationi q̄ fit a tota ſubſtantia.hec autez que dicta ſunt neceſſaria fuerunt ſm tractatus vniuerſales in modo ciborum ⁊ medicinarum.

Cap.xxxi.Qđ eſt de cōplexionib⁹ ciboꝝ quorūdā ⁊ medicinarum ſpāliter ſm ꝙ certificatus fuit.Ga.

Tunc aūt memorati erimus vniuſcuiuſq; earum ſpāliter ſm ꝯſuetudinez medicoꝝ.Deiceps volumus narrare de ſimplicibus medicinis magis manifeſtis.que a Gal'.ſunt teſtificate.propterea quia fuit verax et legalis experimentator in hac arte.et nullus eſt qui poſſit ei cōparari.niſi his qui cum clamat nō intelligit id qđ clamat. Item volo icipere a cibis qui ſunt cibi abſolute.et poſt illos dicam de illis qui ſunt medij inter cibos et medicinas.et poſt illos dicam de medicinis abſolute. Concordati ſunt medici ꝙ melior ex cibis terre naſcentibus hoibus nālibus.hoc eſt illis q ſtāt i quito climate.aut quarto eſt triticum artificialiter ꝑparatū.et hoc fit multis modis. Fit enīz panis fermentatus.et azimus et cruſtella.et bucella.et ſorbitiōes.qdam ſunt qui frangunt ipſuz poſtq̄ꝫ eſt vitulatū.et poſtea īfundunt in aquam.et poſtea coquunt ipſum ſine fractione.et h̄ nomiaꞇ ſauich. Et meli⁹ ex tritico eſt illud qđ ē frangibile et graue. Et melior ceteris eſt pāis factus ex farina tritici i hūc modum hoc ē vt ſit cuſtoditum a malis accidentib⁹ eidem venire potētibus:⁊ vt non ſint nimis furfures ab eo remote:ſicut ſunt remote ab armach.⁊ hoc appellaꞇ apud nos madechuni:⁊ latini appellant panē groſſuz:⁊ iſte eſt velocior ad digerendū q̄ꝫ darmach ⁊ minoris viſcoſitatis:q̄ꝫuis darmach plus nutriat:neq; eſt tāte ſiccitatis ſicut furfureus:neq; ad melancholiam adeo cito cōuertiꞇ vt ipſum:qñ cortex vniuſcuiuſq; vegetabilis eſt terreſtris ſiccus:q̄ꝫuis furfureus citius digeraꞇ ipſo darmach propter abſterſionē exiſtētē i ſuo cortice.⁊ qñ ꝯficitur poniꞇ de ſale cōuenienter:⁊ conficitur cū multa aqua ad hoc vt ſit ſpōgioſus:⁊ ſit fermentatus cōpetenter ⁊ coctus. Sꝫ panis azimus ē groſſus ⁊ viſcoſus.eodē mō nō eſt bonus q eſt nimis fermentatus:q: trāſmutaꞇ ad humores putridos ꝓpter calorē extraneū generatū i eo. Et poſt bonitatē cibi ex pane eſt panata que vocaꞇ thauſu:excepto q: declinat ad frigiditatem ⁊ hu.ꝓpter aquā cū qua fit:⁊ qñ bulliūt fruſtula panis pluries in aqua fermenti.al'.feruenti:tūc fit iſte cibus in velocitate digōnis ⁊ leuitate:⁊ maxime egris et ꝯplōne calida. Sed ſauich eſt etiā bonus cibus:⁊ qñ diſtemperatur cū multa aqua refrigerat:⁊ eſt iuuatiuus:eo ꝙ vſtulatio ⁊ iſuſio vaporauerunt:⁊ ſubtiliauerūt:⁊ remouerunt viſcoſitatē. Confectum cū melle ⁊ coctum datū ſanis calefacit ⁊ nutrit multum. Et frumentū coctū in aqua eſt groſſum:viſcoſum:oppilatiuū:⁊ durum digeri plus alia re:⁊ ē valde malū. Et pultes ſunt groſſi:⁊ qui fiunt ex frumento ſunt peiores ⁊ refrigerant ꝑꝑ ſuā acetoſitatem:⁊ ſunt ꝓpinqui corruptioni:⁊ propterea ſunt abijciēdi ab illis qui ſunt parati egritudinibus putridis. Sꝫ panis q fit ex ordeo ſm modū qui fit ex frumento ſeqtur bonitatē panis tritici:niſi q: parū d̄clinat ad frigus. Et ſauich ordei bene digeriꞇ.⁊ quādo bibiꞇ diſtēperatū in aqua refrigerat:⁊ eſt frigiditas ſua quaſi in primo gradu. Et aqua ordei plus igrediꞇ opus medicinaꝝ quā ciboꝝ:⁊ eſt laudabilis i egritudinibus calidis ⁊ ſiccis valde q̄ non occultaꞇ ei⁹ qui i hac arte ſtuduit:q: refrigerat: humectat:temperat:abſtergit:generat laudabilē humorem mirabiliter:nō iflat.non moratur ad deſcendendum a ſtomacho:⁊ hoc nobis totuz experientia dedit. Et ſic dꝫ fieri aqua ordei. Infundantur grana ordei i aqua itegra non ꝯtuſa.⁊ in vna parte ordei debent poni viginti aque frigide partes.⁊ debēt ſic dimitti in aqua quatuor horis ⁊ poſtea coquatur in hac aqua donec adipiſcatur rubedinem quaſi vinum.⁊ ſi fiat h̄ modo non iflat.⁊ qui frangunt vel terunꞇ ipſum prius peccant.quia non eſt ab eo priuata inflatio niſi propter infuſionem.⁊ grana non trahunt aquam.nec recipiunt iſuſionem niſi propter virtutem attractiuā que ē in eis.⁊ virtus attractiua non ē in granis quando ſeminantur ⁊ naſcuntur niſi quando ſeminanꞇ itegra.⁊ ſi frangerenꞇ prius q̄ꝫ eſſent ſeminata nō naſcerenꞇ.q: hec virtus attractiua ē in eis ſicut forma ſpecifica i totalitate totius grani fixa.hoc ē quando partes ſunt continue coniuncte ſimul.⁊ hoc ē ſimile calori ſmaragdi.vel alterius lapidis precioſi.quod eſt.q: quando partes ſue ſunt ſimul cōiuncte in eis.⁊ quādo ſeparate ſunt priuanꞇ ab eis.⁊ ſic teſtificatū ē amirabili āmemarua abynzozoar i libro ſuo q diciꞇ theiſir.q: iſte fuit ſupm̄us in ſcientia medicine a Gal'.vſq; ad noſtra tpa.⁊ hoc ab eo habui.⁊ rememorat errorem medicorum frangentiū ipſuz. Et panis q fact⁹ ē ex alijs granis hꝫ illā v̄tutē.quā hn̄t illa grana ex qb⁹ fact⁹ ē. Et īfra cōuenit rememorari de aqua pluſq̄ꝫ hic quia icidenter ſum de ea locutus.

Cap.xxxij.Quod eſt de carnibus.

Elior caro ex volatilibus ē caro galline iuuenis ſane ⁊ pinguis.⁊ habet mirabilem proprietatem in temperando complexionem.⁊ propterea brodium ſuum eſt optima medicina leproſis. Et dicitur ꝙ cerebrum galline augmentat ſubſtantiam noſtri cerebri.⁊ acuit ingenium. Et poſt illius bonitatem ex ambulatiuis ē caro hedi. Et poſt has ē caro arietuz.⁊ hec eſt opinio maioris partis medicorum preter. G.qui abominatur carnes arietum. Et videtur ſibi ꝙ caro vitulorum eſt melioris nutrimenti arietina. Et Auicēna dicit ꝙ melior carniuz eſt caro porcina.⁊ ſentit ꝙ iſta caro quaſi ſit naturalior hominibus q̄ꝫ alia caro aialium ambulantium.⁊ experiētia h̄ docet. Et maior pars medicorum abominaꞇ carnes agnoꝝ propterea q: dominatur multa humiditas ſuper eas.⁊ laudāt carnes arietū iuuenū. Sꝫ ꝯueniens eſt dicere ꝙ carnes agnorum ſunt poſt bonitatem carniū hedulorū.et ſic ſentit raſis. Et qđ mihi videꞇ ex agnis eſt.q: ſunt multarum ſupfluitatum.excepto ꝙ in terris calidis recipiunt temperiem ꝓpter eaꝝ calorem. Et qđ hoc ſit veꝝ ē:q: videmus ꝙ pili agnorum ſtantium i terris meridionalibus ſunt tortuoſi:ſicci et curti.⁊ qui ſunt ī noſtris non excedunt tantum in hoc. Et carnes vitelline ſunt bone carnes.propterea q: nō hn̄t illam viſcoſitatem. frigiditatez.et ſiccitatez quā habent carnes bouine veteres.et eoꝝ carnes ſunt magis odorifere alijſ carnib⁹.et q̄ꝫtū eſt i hoc meliores ſunt carnibus hedulinis. propterea q: i carnib⁹ hedulinis māifeſtaꞇ q̄dā mucillago qñ coquiꞇ. Sed carnes heduline ſunt meliores vitulinis q: generant meliores humores. Et ex laudabilioribus carnibus volatilium ſunt carnes perdicū.ſed declināt parum ad frigiditatez et ſic.et ſunt ſicut galline deſerti.et habent ꝓprietatez ſtringendi ventrez aſſe et elixe. Sꝫ turtures ſunt ſicut volatilia cibaria et declināt plus ad caliditatez.et habēt mirabilez ꝓprietatez i acuendo igeniū. Sed colūbe ſunt calide et ſicce ⁊ groſſioris ſubſtantie q̄ꝫ turtures et pulli ipſarū habent humiditatem ſuperfluam. Et ſignificat ſuper hoc grauitas ſuorum motuum.ſicut ſignificat calor eorum actualis et velocitas digeſtionis in ſtomacis eorum ſuper ipſorū calorem. Et propterea qui volunt abſtergere margaritas et clarificare eas dant eis ad comedendum.et incontinenti debent occidi et extrahuntur purificate.et ſi cito non interficerentur multū minueretur quantitas margaritaꝝ. Et caro veteris colūbi maſculi mirabilem hꝫ ꝓprietatem i epilenticis et paralyticis. Et carnes volucrum q̄ aſſimilantur colūbis

⁊ dicuntur tudones:⁊ in lingua arabica alchamari ſunt ſic
ciores ꝑdicis ⁊ groſſioris ſubſtãtie:⁊ habent aliquantulã
aromaticitatem. Paſſeres ſunt oẽs calidi ⁊ ſicci in fine ca-
loris. Coturnices tẽperate ſunt aliquantulũ declinãtes ad
calorem:⁊ ſunt ſubtilis ſubẽ generãtes bonos hũores:⁊ bo
ni ſunt ſanis ⁊ ꝯualeſcentibus. Et ſturnelli q dicuntur azuri
ſunt calidi ⁊ ſicci:⁊ graues ad digerẽdũ:⁊ groſſe nature.

Capitulum.xxxiij. Quod eſt de piſcibus.

Eliores coꝝ ſunt piſces q degunt in locis petro
ſis:⁊ q multas habẽt ſquamas:⁊ quoꝝ corpus ẽ
mediũ inter magnũ ⁊ paruũ:⁊ q ſunt velocis mo
tus:⁊ pauce viſcoſitatis. Et melior apud nos eſt
piſcis q dicitur cubrina:⁊ poſt illũ ille q dicit̃ trilia:⁊ qdam
dicunt ipſum reſulum. Et piſcis q captus eſt in fluminibus
remotis a mari neceſſario bonus ẽ ⁊ pauce ſuperfluitatis:
propterea q: hic piſcis propter ſui naturam habet vt petat
aquam dulcem ⁊ frigidam:⁊ ad hoc multum laborat.

Capitulum.xxxiiij. Quod eſt de lacte.

T melius lac eſt femineũ:⁊ poſt illud lac aſine:⁊
poſt illud lac capre.⁊ iſte ſpẽs lactis ſunt ſubtilis
ſubſtantie. Sʒ lac ouis eſt groſſius:⁊ ꝓpterea ci
tius in ſtomacho caſeat̃. Sed vaccinũ groſſius
eſt:⁊ cum hoc butyroſius ⁊ pingui⁹.

Capitulum.xxxv. Quod eſt de caſeo.

Aſeus recens eſt frigidus ⁊ humidus:groſſe ſub
ſtantie. Vetus eſt calidus ⁊ ſiccus propter ſal:⁊
tendit ad vſtionem. Et aliquis caſeus eſt bonus
medius inter nouum ⁊ veterem eſt bonus:dum-
modo ſit factus rationabiliter. ex bono lacte.

Capitulum.xxxvi. Quod eſt de ouis.

Va gallinarũ ſunt meliora ceteris:⁊ vitellũ ẽ me
lius albo:nec albũ eſt nimis malũ: niſi nimis ſit
coagulatũ. Et ꝓpea quando ꝯquaſſat̃ cũ oleo ⁊
aceto ⁊ fiat tremulũ eſt valde bonũ:q: res q̃ coq
tur cum oleo eſt multum nutritiua:dũmodo oleũ nouũ ſit
⁊ dulce ⁊ oleum oliue:q: nã illius eſt tẽperata:declinãs paꝝ
ad calorẽ:⁊ ipinguat epar:⁊ augmentat ipſius ſubam. Et ge
neraliter dico ꝙ eſt couenienſ homini multũ ſm totam ſui
ſubam. Et ꝓpterea in terris noſtris non coquimus carnes
niſi cum eo.q: melior modus ⁊ tẽperatior comedendi car-
nes:eſt ille q dicitur athafea:hoc ẽ vt ſic fiat. Accipe oleum
⁊ paꝝ ex cepe:⁊ ponantur carnes fruſtatiʒ in eo addẽdo pau
latiʒ aquã calidã donec ſint cocte. Sed panis qui decoquit̃
cum oleo eſt malus.i.ipaſtatus cum oleo:quoniaʒ tempore
decoctionis cõburitur oleũ ⁊ tendit ad ſulfurem.

Capitulum.xxxvij. Quod eſt de fructibus.

Eliores eorum ſunt ficus ⁊ vue.

Et complexio ficuũ eſt calida ⁊ humida: mũ
dificant ſtomachum:laxant ventrem.

Vue calide ſunt ex pauco calore.⁊ humide tẽ
perate ⁊ ſubito ipinguant corpus.ſed inducunt ventoſitatẽ
in omnibus digeſtionibus:⁊ ficus non dant ventoſitatem
niſi in ſtomacho ⁊ inteſtinis.

Vue paſſe calide ſunt ⁊ humide: ⁊ digeſtibiles. proſunt
epati a tota ſubſtantiã. Et operationes vini ipſarum ſunt de
biliores operationibus aliorum vinorum : ſed poteſt poni
loco alterius vini.

Capl'm.xxxviij. Quod eſt de aquis.

Elior aquaꝝ ſʒ. Hy. ẽ aqua fontiuʒ orientaliuʒ
que ſcaturit ex terra q̃ non habet nimis groſſam
ſubſtantiaʒ:nec nimis mollẽ:vel luteã:ſed ſit me
diocris inter has:⁊ propterea hec aqua ẽ ſuaui-
or ⁊ leuior:⁊ citius ꝑmutatur a calido ⁊ frigido. Sed Ra-
ſis ſentit ꝙ melior aqua ſit fluminum magnorum ductu
um.al'.dulcium. Et Hy.dicit quot iſte aque ſunt diuerſa-
rum ſubſtãtiaruʒ:eo ꝙ tranſeũt ꝑ diuerſas terras:⁊ ꝓpea q:
ingrediant̃ eas multi riui. Et mihi videt̃ ꝙ Raſis non lau
dauit flumina magis groſſa: niſi ꝓpterea:q: ſol opatur in eis
vnã opationẽ ꝓp quã ſepant̃ ꝑtes groſſe a ſubtilib⁹. Et pro
pterea coquũt medici aquã illis q habent debilem ſtõm ⁊
epar. Ergo opus qđ ſit in aqua ẽ diuerſum ab aqua. Sed
qđ ẽ iſpiciendũ in aqua ẽ diuerſitas terraꝝ:q: nõ põt eẽ vt i
eſtate nõ defluãt ad flumina aque mltitudo ⁊ aque pluuie
Et ꝓpea quãto plus elõgat̃ flumẽ a ſuo ortu ẽ deterius. Et
ꝓpea noſtruʒ flumẽ melius ẽ in corduba q̃ʒ in ſibilia:⁊ ẽ de
terius in ſibilia ꝓp crementũ ⁊ decrementũ.⁊ ꝓp admixtio
nem aque ſalſe in eo quãuis illud nõ ſentiat̃. Et ipoſſibile ẽ
vt aque magnoꝝ fluminũ non ſint turbide:⁊ propterea inue
nimus i fundo pitarioꝝ quando ponimus in eis aquam
fluminum multum de ſabulo ⁊ terra.⁊ ſic accidit i terra no
ſtra.quod non accidit de aquis fontium.

Cap.xxxix. Qđ ẽ đ granis q̃ ſunt cibi medicinales.

Einceps volumus dicere de cibis medicinalib⁹
q̃ quidam eorum ſunt terre naſcentia:⁊ quidaʒ
animalia:⁊ quidam ſuperfluitates animalium.
Et ex terre naſcentibus quedam ſunt grana.et q̃
dam fructus.⁊ quedam herbe.

Faba eſt temperata inter frigiditatẽ ⁊ hu.aut paꝝ decli-
nat ad calorem.et ꝓpea hʒ diſſoluere apata ꝓp ſuã abſterſio
nem.⁊ maturat.⁊ eſt multe humiditatis. propterea accidit
ei multa inflatio ⁊ ventoſitas.⁊ ipſam non ꝑdit propter ali
quam decoctionẽ. Et dicitur ꝙ habet malam ꝓprietatẽ cũ
virtute cogitatiua.⁊ q ea vtuntur multa habẽt ſuſpiria.al'.
ſomnia horribilia.⁊ falſa.

Cicera tẽperate calida ⁊ humida ⁊ habent inflationẽ.et
ꝓp tertiã coꝝ operationẽ habẽt generare ſperma ⁊ ꝓuocare
vrinam ⁊ ſanguinẽ menſtruũ ⁊ frangunt lapideʒ:ſed hoc fa
ciunt plus nigra q̃ʒ alba. Et ſi comedunt̃ recentia generãt
in ſtõacho ⁊ inteſtinis multas ſuperfluitates.⁊ ſi aſſentur ẽt
fabe habẽt minus ex ſupfluitatib⁹. Sʒ ſunt duriora ad di-
gerendum niſi ꝑmo eſſent iſuſa.⁊ habẽt ꝓprietatẽ faciendi
bonũ colorem ⁊ hoc faciũt:q: acuunt calorẽ.ita vt generet̃
ſpiritus ventoſus.⁊ per hanc viam valent coitui.

Lentes ſunt tẽperate in calore ⁊ ſunt ſicce ⁊ generant ſan
guinẽ melancholicũ.⁊ extinguũt inflãmationẽ ſanguinis
⁊ magis quando coquuntur in aceto. Et earuʒ virtutes ter
tie ſunt.quia priuant coitum ⁊ obfuſcant viſum.⁊ quando
coquunt̃ in aqua pluries ſtringunt ventrem.

Lupini ſunt ſicci terreſtres ⁊ amari.⁊ quãdo coquuntur
in aqua donec auferatur ipſorum amaritudo ẽ cibus tamẽ
durus.⁊ quando:⁊ comedunt̃ amari occidunt pueros:⁊ oc
cidunt vermes q ſunt in ſtomacho ⁊ iteſtinis ⁊ ꝓuocãt vri-
nam.⁊ aperiunt orificia hemorroidarum.

Leughi ideſt faſeoli declinant ad calorẽ et humiditatem
et ipinguant corpus et prouocant vrinam et ſanguinem mẽ
ſtruum.et laxant ventrem.et proprie rubei.et inducunt ſom
nia.et faciunt vertiginem.

Milium frigidum eſt et ſiccum.ventrem conſtipat et eſt
pauci nutrimenti.

Et hoc idem facit panicum.

Et ipelta eſt propinqua huic.

Rizi ſunt groſſe ſubſtantie in caliditate et frigiditate pro
pe temperãtiam.ventrem ſtringunt:⁊ ſunt boni nutrimenti
quando coquuntur cum lacte.

Capitulum.xl. Quod ẽ de fructibus arborum.

Omum dulce ẽ temperate humiditatis:⁊ acetoſũ
ẽ frigidũ ⁊ ſic.⁊ habet ꝓprietatẽ ꝯfortãdi mẽbra
principalia ſi ſit. diſtẽperata in calore ⁊ maxime
cor confortat cerebrũ odorando ꝓpter ſuam aro-
maticitatem:⁊ generãt groſſam ventoſitatem:in ſecunda di-
geſtione:⁊ tertia. Id quod dictũ ẽ a ſapientibus ꝙ põt gene
nerare pthiſim ⁊ ethicã.eo ꝙ venti q generant̃ ex eo habent
malam proprietatẽ ad exardendas arterias pulmonis: ⁊ hẽ
teſtificatus ẽ mirabilis amemaruã Abumeron Auenzoar in
theiſir. Sed vinũ ſuũ non habet hanc intentionem.

Pira cruda ſunt frigida et ſicca.ſed matura temperata
ſunt aut declinant ad paucam frigiditatem:et hoc eſt quia
compoſita ſunt ex acetoſitate dulcedine et ponticitate. pro-

pterea eſt eorum virtus ventrem conſtipare: ⁊ eorum proprietas eſt remouere ſitim.

¶ Coctana ſunt groſſioris ſubſtãtie q̄ꝫ pyra ⁊ maioris ſtypticitatis: ⁊ propterea ſunt frigidiora: ⁊ in eorum odoratu ē proprietas contra omnes paſſiones cordiales.

¶ Malorum granatorum quedam ſunt dulcia ⁊ quedam acetoſa: ⁊ omnia humectant. Uerum dulcia ſunt calidiora ⁊ humidiora: ⁊ generatur ex eis modica ventoſitas non mala. Et habent vnam nobilem proprietatem: quia mirabiliter reſiſtunt cibis ne corrumpantur in ſtomacho.

¶ Perſica ſunt frigida ⁊ humida: ⁊ habent generare hũores corruptos ⁊ putridos: ⁊ aliquãdo colericos: et habẽt mirabilem ꝓprietatem reſiſtendi fetori qui prouenit a a ſtomacho: ⁊ odor ſuus valet contra cardiacam paſſionem: ⁊ oleuꝫ quod fit ex eorum oſſibus abſtergit faciem dominarum. et valet contra difficultatem vrine: ⁊ occidit vermes.

¶ Sed antiperſica que nuſmus dicuntur ſunt eiuſdem nature cum perſicis: ſed non habent illam proprietatem: ⁊ in arabico dicuntur aiaꝫ.

¶ Prunorũ due ſunt ſpecies: videlicet albũ ⁊ nigrũ: ⁊ ambo qñ ſunt matura ſunt frigida ⁊ hu. mitigant caloreꝫ cholere: ⁊ laxant ventrẽ: ſed debilitant parũ os ſtomachi.

¶ Nuces calide ſunt ⁊ ſicce: ⁊ ꝓuocãt vomitũ: ⁊ laxant vẽtrẽ: ⁊ dicit̃ ꝙ habẽt malã ꝓprietatẽ: ita ꝙ q vtunt̃ eis nimis faciũt eis i ligua paleſiꝫ: ⁊ comeſte cũ ficubꝰ obſtant veneno loco bezahar: ⁊ multũ valẽt ſenibꝰ: ⁊ nocẽt illis q timẽt paſſionẽ caloris: ⁊ tẽpore magni frigoris nõ ſunt nociue.

¶ Auellãe i nullo differũt ab ill' niſi q: nõ ꝓuocãt vomitũ.

¶ Amigdale tẽpate ſunt i calore: ⁊ hũide: ſuauis ſaporis. ⁊ habẽt multas bonas ꝓprietates: ⁊ dicit̃ ꝙ habẽt augmẽtare ſubſtãtiã cerebri. ⁊ faciũt ſuauiter dormire. et abſtergũt ⁊ mũdificãt vias vrie: et ſunt valde ꝯueniẽtes macris. ⁊ earuꝫ oleũ ē meliꝰ ꝙ poſſit eẽ ſpaſmo ſicco. ⁊ etiã meliꝰ q̄ꝫ oleũ ſiſaminũ ꝑꝑ aliquantulã ſtypticitatẽ q̄ ē in eo ꝙ oleũ ſiſaminum eſt nimis calidũ: et hẽt malã ꝓprietatẽ in dando fetorẽ ori. et q vtunt̃ ſiſamio loco olei amigdalaꝝ peccant.

¶ Pinee calide ſunt et ſicce. et eaꝝ oleũ curat paralefim.

¶ Fiſtici calidi ſunt et ſicci temperate: confortãt ſtomachũ et epar a tota ſubſtantia. ⁊ ſunt ex illis medicinis que habẽt multa iuuamenta et magna.

¶ Capitulũ. xli. quod eſt de herbis et oleribus.

Omnes herbe ꝑ ſuaꝫ nãm declinãt ad humores melãcholicos: et hoc etiam faciunt a tota ſubſtãtia. excepta lactuca et bugloſſa.

¶ Caules ſunt frigidi. al'. calidi et ſicci. neceſſario generant humorem melãcholicum. et ſuccus eorum habet proprietatem clarificandi vocem.

¶ Cucurbite q̄ in arabico dicunt̃ vlla. ſunt frigide et hu. aquoſe: talẽ humorẽ generãt et dicit̃ ꝙ ſunt apte recipere corruptionẽ i ſtõacho. et habẽt malã alterationeꝫ. ſicut fit i rebus humidis nõ habentibꝰ ſtipticitatẽ terreſtreitateꝫ. nec põticitateꝫ. q: ſunt ſolũ aquee. et aſſimilamꝰ eas moris. nec cucurbite iſtius regionis ſunt tales. ſꝫ ſunt dure digeſtionis et groſſioris nãe. ita ꝙ nõ poſſunt rectificari niſi cuꝫ multa decoctiõe. et cũ hoc ſunt multi mali chimi. et adhuc infrigidant et humectant. eo ꝙ non habent virtutem cito exeundi cum nullam habeant abſterſionem.

¶ Melones ſunt frigidi. multe humiditatis. et habent abſterſionem. et prouocant vrinam. ita ꝙ dicitur ꝙ qui vtitur multũ brodio eorum ē cautus ab egritudine arenarum.

¶ Cucumeres ſunt frigidiores et minꝰ hu. et minꝰ ꝓuocãt vrinã melonibꝰ. ſꝫ nõ corrũpũtur ita cito vt melones

¶ Portulaca eſt frigida in tertio gradu. et humida in ſecundo. et eſt lubricatiua. viſcoſa. aufert ſitim. conſtipat ventrem. et aufert dentium ſtuporem.

¶ Atriplices ſunt frigide et humide ventrem humectãt. ꝓ ſunt ictericis. parate tamen ſunt corruptioni.

¶ Spinachie valde ſunt bone et temperate. valent gutturi et pulmoni et ſtomacho calido. ⁊ humectant ventrem. et ſunt in ſecundo gradu frigide et humide.

¶ Blete propinque atriplicibus ſunt calidiores ⁊ minus humide: humores generant groſſos et flegmaticos.

¶ Rape calide ſunt et humide: generant ventoſitatem: mouent coitum: eo ꝙ renes calefaciunt. ⁊ habent mirabilem ꝓprietatem ad illuminaudum oculos.

¶ Melõgie ſunt ex his ex qbꝰ nos facimus in terra noſtra multa cibaria delicata. ⁊ poſtq̄ꝫ ꝓiecta ē prima aqua ſuarũ decoctionuꝫ. ⁊ coquũtur cũ carnibus pinguibus: ſunt multum delectabiles. Et ego reputo ipſum tẽperatũm cibum poſtq̄ꝫ ſic factus eſt. propterea. q: ꝑs acuta q̄ eſt in eo remouetur ꝑ ꝑmã decoctioneꝫ. ⁊ ſua ſiccitas et ſtypticitas remouent̃ ꝑꝑ carnes decoctas in eo. Et quãuis medici dicant ꝙ generant humorẽ melancholicũ ſimilem humori generato ex caulibus. Tamen ꝯſiderare debemus in cibis duas res vna eſt res que ſecũ miſcet̃ que põt remouere maliciã ſi eſt. Et delectatio cibi: hec ē ſecunda. ⁊ quando ē multum delectabilis. leſio q̄ ꝓuenit ex eo nõ eſt multum manifeſta. ⁊ hic eſt vnus ex delectabilibus cibis. Iſti ſunt cibi mãifeſti apõ nos. in quibus eſt virtus aliqua medicinalis.

¶ Capitu. xlij. Qđ ē đ variatiõe ṽtutũ mediciaꝝ ſimpliciũ

Et nũc habemꝰ loq de medicis abſolute. Alchiſon q̄ in latio dicit̃ bethonica. ⁊ i perſica lingua. beragues. Eius ꝑme ṽtutes in calore ⁊ ſiccitate. ſunt i quarto gradu. propterea q: eſt de ſuƀa terreſtri aduſta. ⁊ manifeſtat hoc. q: ē in fine amaritudinis. et operatiões eius ſcđe ſunt iciſiue. diſſolutiue. aperitiue fortiter. Et eſt i hac virtute fortior abſinthio propter ſtypticitatem q̄ ē in abſinthio. Et virtutes eiꝰ tertie ſunt. q: nocet ori ſtomaci. propter amaritudinẽ q̄ ē ſine ſtipticitate. ⁊ vtimur ex eo extremitate ⁊ ſtipite. Cinis ſuus eſt calidior et ſiccior eo: valet ꝯ alopiciam quãdo miſcetur cum aliquibus vnguentis calidis. Et eſt ẽt calidior ſuus cinis cinere cucũerum agreſtiuꝫ ⁊ cinere radicis aneti. Et ẽt iſti cineres proſunt vẽtri quando eſt vlceratio in eo ſine apoſtemate.

¶ Pentaſiler dicit̃ a perſis arbor abraam. ⁊ in latino dicitur agnuſcaſtus. Sua pria virtus in caliditate ⁊ ſiccitate ē in tertio gradu. et hoc ē. ꝓpterea q: i ſua cõplexiõe dominatur ſuƀa terreſtris aduſta mixta cũ ſubſtãtia terreſtri et frigida. et ſignificat hoc q: ſapor ſuus eſt acutus cũ aliquantula ponticitate. Et manifeſtũ eſt ꝙ ſcđe opatiões taliũ cõplexionũ qualis iſta eſt ſunt cũ inciſione ⁊ apertione. Et põticitas ē vna ex rebus q̄ adiuuãt ad hoc: ⁊ in membris itr inſecis: vt in ſplene. al' in pulmone ⁊ epate. Et tertia operatio eſt vt remoueat coitum. propterea nuncupatur in arabico granum ſterilitatis. ⁊ eſt ſicut agnuſcaſtus. Athenienſes domine decumbũt ſuper ipſum in magnis feſtiuitatibus.

¶ Et ruta eſt ſimilis ei excepto ꝙ plus calefacit ⁊ deſiccat nec habet ſtypticitateꝫ neqꝫ ponticitatem.

¶ Altich ⁊ alij dicũt vigil. virtus ſuaꝝ radicũ eſt tẽperata in caliditate ⁊ ſic. q: ꝯpoſitũ ē ex ſuƀa aquea ⁊ terreſtri cum pauca igneitate. ⁊ mãifeſtat hoc q: ē inſipidũ cũ modico ſtypticitatis ⁊ acuitatis. ſꝫ herba eiꝰ ē ſolũ iſipida. ꝓpterea ipſius ꝑma ṽtus ē frigida ⁊ ſicca ⁊ opat̃ ſiccitatẽ. Et ſcđa ē ſolidare vulnera ſordida breui tpe. Et tertia ē vt frãgat lapides. ⁊ ſignũ hꝰ eſt. q: naſcit̃ i vallibus ⁊ locis humidis.

¶ Eluegat. i. pes colũbinꝰ eſt q̄tuor ſpecieꝝ. et paꝝ diuerſificat̃ vna ab alia. et G. nõ poſuit ipſuꝫ i gradu. et qđ nobis videt̃ de eiꝰ cõplexiõe eſt. q: eſt frigidũ in prio et ſiccuꝫ in ſecundo. et hoc ē q: dñat̃ ſuꝑ parteꝫ ipſius ſubſtãtia terreſtris cũ ſubſtãtia aduſta. et ꝑꝑea eſt ſapor eius ſtypticus cũ modica amaritudine. et ſi amaritudo eſſet equalis cum ſtypticitate tunc diceremus ipſum temperatum in ſiccitate. Sꝫ q: videmꝰ q: dñat̃ amaritudo paꝝ cũ ſtypticitate. iudicamꝰ ꝙ ſiccũ ē in ſcđo gradu. et ꝑꝑea valet doloribꝰ renũ. et doloribus ſplenis. ꝑꝑ ipſius amaritudinem. et lentiginibꝰ faciei et morphee qñ piſtatũ miſcetur cum aceto.

¶ Agaricũ nec hãc radicẽ poſuit Ga. in gradu. et qđ nobis videt̃ ex eo de eius cõpl'one eſt. q: eſt calidũ in ꝑmo. e.

ſiccū in ſine ſecūdi. q: cōpoſituʒ eſt ex partibꝰ frigidis et ter
reſtribꝰ. et calidis. et igneis. et calidis. et hūidis. Et ſignifi
cat ſup hoc: q: cuʒ nos guſtamus ꝑmo iuenimus i eo dulce
dinē: ⁊ poſt hāc amaritudinē: ⁊ poſt illā acuitatē cuʒ pauca
ſtypticitate: ⁊ oēs iſti ſapores ſignificāt ſup caliditatē: exce
pta parte q̄ ſuperata ⁊ ſepulta ē a ſtypticitate: ſicut ſignificāt
ſup ſiccitatē. excepta parte q̄ ſupata ⁊ ſepulta ē a dulcedine
pp tēperātiā quā ei tribuit: excepto q̄ plus ſuperat ſtyptici
taſ cū frigiditate: q̄ʒ dulcedo cū hūiditate: ⁊ ꝓpterea poni͞mꝰ
ſiccitateʒ maiorē caliditate. Et ꝓpterea q: hec plāta aſſimi
latur radici arboris: apparet q̄ terreſtreitas dominet̄ ſup eā
Et q̄ʒuis ſit lene ⁊ poroſuʒ: frangibile ⁊ albū q̄ oīa ſignificāt
vt habeat partē multā aereā ꝓpterea poſuimꝰ ipſuʒ caliduʒ
in primo: q̄ʒuis habeat tres ſapores ſignificantes ſup ipſuʒ
calorē: poſuimus ipſuʒ calidū i ꝑmo: q: nō ſunt fortes: neqʒ
manifeſti in ipſo: ⁊ qđ ꝯueniēs eſt in fiducia ſuorū graduuʒ
eſt experientia. Sed ipſius opatiōes q̄ nō ſunt ꝑme ſūt ad diſ
ſoluendū ⁊ icidendū hūores groſſos: ⁊ exoppilandū venas
ſplenis: epatis ⁊ renū. Et hēt ſua ꝓprietate valere ꝯ morſuʒ
venenoſoꝝ aīaliū. Et nos dicimꝰ q̄ h̄ nō fit niſi qñ appa
rent ex illo veneno accidētia frigida. Doſis ipſiꝰ eſt. ʒ. i. ⁊ h̄
nō pōt ſic nocere ſicut nocent alie medicine q̄ attrahūt ab ex
tremitatibꝰ corporis: ⁊ hʒ magnā ꝓprietatē i mundificando
cerebrū: ⁊ ꝓpea curat epilepſiā: ⁊ prodeſt curſui noue aq̄ ad
oculū. Et quātitas q̄ de eo dʒ ſumi ad h̄ ē a. ʒ. i. vſqʒ ad du
as: nec ē neceſſe ipʒ refrenare niſi pp ſiccitatē. Et nō credas
q̄ ſubtiliatio hūoꝝ groſſoꝝ ⁊ iciſio ſignificēt ſup multū calo
reʒ ſicut crediderūt errātes multi nouoꝝ medicorum.

¶ Cuſtaralbr. i. capillus veneris: dicit Ga. q̄ hic tēperatꝰ
eſt i ſuis v̄tutibꝰ ꝑmis: q̄ʒuis hēat multas opatiōes ſecun
das ⁊ tertias: quaꝝ quedā ſunt ꝯfortatiue ⁊ repcuſſiue: q̄dā
diſſolutiue. ⁊ quedā faciūt naſci capilloſ: ⁊ q̄dā q̄ diſſoluunt
ſcrophulas: ⁊ q̄dā q̄ frangūt lapides: ⁊ q̄dam q̄ adiuuāt ad
trahēdū ſputū groſſuʒ ex pectore ⁊ pulmōe. Et G. dicit q̄
ſtringit ventrē: ⁊ noui dicūt q̄ purgat. ⁊ talis medicia q̄lis ē
hec q̄ hēt tot opatiōes ſecūdas ⁊ tertias ē retinenda. q: cum
hoc tota tēperata ꝓpter ea que adhuc dicam.

¶ Caylem. i. ſempuiua. hec eſt multaꝝ ſpēꝝ. ⁊ oēs i tertio
gradu frigide ſunt. q: ſunt inſipide cū multa aquoſitate. et
q: naſcuntur in locis frigidis ⁊ tempore frigido:

¶ Acacia ē ſuccus arboris ſpinoſe qñ abluit̄ eſt frigida in
ſecūdo gradu ⁊ ſicca in tertio. ⁊ cuʒ nō lauat̄ eſt frigida in ꝑ
mo. ⁊ hoc accidit. q: ſuū dominās eſt ſub̄a terreſtris et frigi
da: ⁊ ꝓpterea eſt ſtyptica. ⁊ cū eo toto eſt in ea aliq̄d ex parti
bus ſubtilibus que remouentur quando abluitur.

¶ Carinch. i. vrtica. Dicit Ga. q̄ fructus. al'. ſuccus huiꝰ
plante ⁊ folia calefaciūt calore nō forti. Et hʒ multas ope
rationes ſecūdas ⁊ tertias. Diſſoluit apoſtemata q̄ fiunt in
radicibꝰ aurīū. et adiuuat ſup ſputū. qđ fit ex hūoribꝰ groſ
ſis i pectore ⁊ pulmōe. ⁊ curat cancrū. ⁊ i ſūma vʒ oībꝰ vul
neribꝰ q̄ idigēt exiccatiōe vel exſucatiōe ſiue ſubtiliatiōe. Et
hoc eſt magnū ſignū ſup debilitatē ſui caloris: Sʒ cū h̄ toto
ꝓuocat vrinā. et mouet coitū. ⁊ hoc ſignificat̄ ꝑ ventoſitatē
Et ꝓprietas ſui ſeminis eſt purgare flegma. et in hac ſimili
tudine eſt virtus ſiccitatis. ſed fortius ē aliquantulū ſemen
vrtice. et doſis eiꝰ ē a. ʒ. iij. vſqʒ ad quatuor. al'. a. ʒ. v. vſqʒ
ad x. Et q̄ opinant̄ q̄ ſit igneū pp acumē ſue puntiōiſ errāt
q̄a hec ꝑs ignea q̄ eſt in eius folijs eſt ſubtilis. et remouetur
propter ipſam fricationem. et maxie propter lotionem.

¶ Elbadudarmel elſaray. iſte due plāte ſunt frigide et ſicce
ſʒ ſiccitas plus dominat̄ q̄ʒ frigiditas et maxie i elſaray. et
valēt ꝯ fluxū vētris pp eaꝝ ſtypticitatē. et ꝯ paſſionē vulue
et cōtra hemoroydas. et apoſtematibꝰ q̄ fiunt in ano. et al
badudarmel operatur radix ⁊ alſaray fructus et radix.

¶ Ligoʒ. i. acorus. qđ accipit̄ ex hac planta ē radix: et eſt
ca. et ſic. in tertio gradu. ꝓpterea q: dominās in ea eſt ſub̄a
ignea ſubtilis. et pōt eſſe vt ſit cū ea admixta pars vna terre
ſtris aduſta. et ſignificat hoc q̄ ſapor ſuus ē acutus cū ali
quantula amaritudie. Opatiōes eiꝰ ſcđe ſunt he. q: abſter
git. incidit. ſubtiliat. et aperit oppilatiōes. Tertie ſunt quia
ꝓuocat vrinaʒ. ⁊ valet ad duriciē ſplenis. ⁊ ſubtiliat greſſitiē
que ꝓuenit in cornea: ⁊ proprie ſuccus radicis.

¶ Cauar. i. aloe: caliditas ſua extendit̄ a ꝑmo gradu vſqʒ
ad ſcđʒ: ⁊ attigit paꝝ ex ſcđo: ⁊ ſic eſt in ſiccitate. ⁊ h̄ eſt quia
eſt cōpoſitū ex ſub̄a terreſtri aduſta mixta cū terreſtri ſrida. ⁊
illud diminuit aliquātulū de calore eius: ⁊ ambe ſub̄e ꝯcor
dant in ſiccitate: ⁊ ſignificat h̄ q̄ ſapor eiꝰ eſt amariſſimꝰ cū
ſtypticitate. ⁊ ſupra ſuā caliditatē ſignificat q̄ naſcit̄ in ter
ris calīs. aut in terra arabū vel in india: ⁊ q̄ naſcit̄ in terris
nō calidis ē debile. Scđe ſue virtutes ſunt: q: ē ſtypticū rep
cuſſiuū ⁊ abſterſiuū. ⁊ h̄ eſt medicia iuuatiua ad generandā
carnē. Tertie v̄tutes ſunt ad curandas fiſtulas. ⁊ maxime q̄
ſunt i virga ⁊ in ano. ⁊ ad repcutiendū apāta q̄ generant̄ in
ore naribꝰ ⁊ oclis: ⁊ purgat cholerā ⁊ ſub̄aʒ ſubtilē ⁊ groſſā
Et eſt ex medicinis q̄ nullū hūt piculū. eo q̄ nō ledit os ſto
maci pp ſuā ſtypticitatē. Et virtus ſua purgatiua eſt ꝓpinq̄
virtuti agarici: excepto q: eſt debilioris attractiōis: eo q̄ aga
ricū attrahit ab extremitatibꝰ corporis. Sʒ aloe nō attrahit
niſi qđ eſt in extremitate ſtōaci. ⁊ venis epatis. ⁊ in illo hēt
proprietatem. ⁊ doſis eius a. ʒ. i. vſqʒ ad. ij.

¶ Eluorat. calor ⁊ ſiccitaſ ipſiꝰ extendit̄ a ꝑmo gradu vſqʒ
ad ſecūdū: ⁊ ſignificat h̄ q: facit aliquātulā abſterſionem: ⁊
mundificat renes. ⁊ aufert lentigineʒ. Et manifeſtior eius ꝓ
prietas eſt: q: valet contra morſum canis rabidi.

¶ Nauoca. i carui. al'. ameos: qđ plus querit̄ i hoc ē ſe
men eius: ſua prima virtus in calore ⁊ ſiccitate eſt in gradu
tertio: ⁊ hoc aſt q: eſt compoſitū ex ſub̄a ignea terreſtri adu
ſta. ⁊ ſignificat hoc qūia habet ſaporem acutum mixtuʒ cū
aliquantula amaritudine: ſecunda virtus eius eſt apertio et
diſſolutio: ⁊ tertia eſt prouocatio vrine.

¶ Amigdale amare ſunt calide ⁊ ſicce in ſecūdo gradu: ex
cepto eo. q: plus declināt ad caloreʒ. ⁊ minus ad ſiccitatem
⁊ in hoc ſunt quaſi in primo gradu. q: eaꝝ vnctuoſitas ma
nifeſtat hūiditateʒ. Et ſcias q: ꝯplexio q̄ hāc facit operatio
neʒ q̄ eſt complexio calida habet aliquam terreſtreitateʒ: ⁊
ſapor earum ſignificat ſuper hoc. Et operationes earum
tertie ſunt ad aperiendum oppilationes epatis. ⁊ remouēt
doloreʒ q̄ ſunt in hypocūdrijs ſplene. ⁊ renibꝰ. ⁊ adiuuant
ſup ſputuʒ hūoꝝ groſſoꝝ viſcoſoꝝ q̄ ſūt in pectore ⁊ pulmone
Et dico q̄ maior ꝑs opationū haꝝ nō fit pp ſupfluū calorē
q̄ eſt i eis ſʒ fit pp tēperatā apertionē quā operat̄ in his ma
terijs pp humiditatē vnctuoſaʒ quā habēt. ⁊ propterea va
lent plus alijs rebus omnibus in aperiendo oppilationem
pectoris ⁊ pulmonis. propterea quia hec membra ledunt̄
vi plus propter groſſos humores.

¶ Armoniacū eſt calidū ⁊ ſiccū ſʒ q̄ apparet ex tertijs ſuis
opationibꝰ. excepto q: tʒ paꝝ caloris i tertio gradu ⁊ ē ſiccū
in ꝑmo. Sʒ ſuus calor eſt in hoc quod eſt gūmi. q: tu ſcis
q̄ gūmi ſunt igroſſata ⁊ iſpiſſata a calore. q̄a ſunt ſupfluita
tes terre naſcentiuʒ: Et videt̄ in hoc gradu caloris eſſe. eo q̄
mundificat. et ſic eſt gradus ſuus in ſiccitate. ꝓpterea q: ſic
citas eſt ꝓpter viſcoſitatem ſuam paucam que eſt in eo. ⁊ h̄
eſt in oībus gūmis. Et v̄tutes ſue ſunt vt mollificēt et diſ
ſoluāt duriciē q̄ eſt i iūcturis ⁊ ſplene. et diſſoluāt ſcrofulas

¶ Alcamena ⁊ inuenit̄ in frumento i cāpis. virtus eius eſt
ſicut v̄tus ſumach. magis d̄ſiccat ⁊ plus digerit.

¶ Shaachilecelneemaʒ. ⁊ dicit̄ roſa regis. et dicit̄ calida ⁊
ſicca i tertio gradu. eius ꝓprietas eſt qñ maſticatur vt tra
hat flegma. ⁊ ſuccus ſuus mundificat caput per nares. Et
tertia eius virtus eſt vt remoueat ex oculo egritudinem ca
ducur. ⁊ valet morphee. ⁊ prouocat menſtrua.

¶ Anetū calidū eſt in ꝑmo gradu. qđ i arabico dicit̄ ſeenat
⁊ attingit paꝝ ex ſcđo. et eſt ſiccuʒ i ꝑncipio ſecundi. et in ſi
ne ꝑmi. et iccirco qñ coqtur cuʒ oleo hʒ diſſoluere et mitiga
re doloreʒ. et maturat apāta leuia. et iducit ſōnum eo q̄ qñ
decoquit̄ cuʒ oleo reddit ꝯplexionem ipſius ad ſimilitudinem
medicinaꝝ maturātiuʒ. niſi q: eſt aliquantuluʒ magis cali
dum et ſubtile. et hac de cauſa diſſolutiuū eſt. et qñ ꝯburit̄

eſt in tertio gradu caloris et ſic.et ideo valet vulnerib⁹ ſanio
ſis:⁊ plus in illis que fiunt in membris ſpermatis:⁊ recens
eſt minus calidum ⁊ plus humidum:et ideo iſtud inducit
ſomnium ⁊ maturat plus ſicco:⁊ ſiccum diſſoluit plus:pro
pterea dicit Gal.ꝙ qui intrabant ad potationes faciebant
ex eo coronas.

¶ Camemilla que in arabico dicitur habonog.calida eſt
⁊ ſic.in primo gradu.ſecunde virtutes ipſius ſunt vt aperi-
at ⁊ diſſoluat vapores cutis.⁊ maturet ⁊ habet proprieta-
tem in mitigando dolorem ventris.

¶ Aniſum calidum eſt ⁊ ſic.in tertio gradu ideo quia ſub-
ſtantia ignea ſuper ipſum dominatur:⁊ ſignificat ſuper hoc
acuitas ſui saporis cum aliquantula dulcedine.Operatio-
nes ſue ſecunde ⁊ tertie ſunt ad carminandum ventoſitatem
⁊ prouocat vrinam:⁊ aperit oppilationes.

¶ Ariſtologia.ideſt zarabunt:non vtimur niſi radice. Et ē
quedam longa ⁊ quedam rotunda:⁊ rotunda fortior eſt in
inciſione ⁊ ſubtiliatione.⁊ longa plus valet abſterſioni ⁊ ge
nerationi carnis.ambe calide ⁊ ſicce ſunt in ſecundo gradu
quia ſunt compoſite ex ſubſtantia aliquantulum ignea ⁊ ter
reſtri aduſta:⁊ ſignificat hoc amaritudo quam habent cum
moderata acuitate.Secunde earum operationes ſunt quia
ſubtiliant mirabiliter humores groſſos:propterea remouēt
oppilatiōes q̄ ꝓueniũt ab iſtis hu.et extrahũt ſpinas et re-
mouēt putrefactionē.et mũdificant ſordiciē:et faciũt gene-
rari bonam carnem:⁊ iſte ſunt magis proprie in rotũda.Et
tertie operationes ſunt abſtergentes:⁊ curant epilenticos et
podagram:⁊ arteticos.

¶ Lingua agni.ideſt plantago frigida eſt ⁊ ſic.in ſecundo
gradu.Radix eius minus eſt frigida ⁊ plus ſic.⁊ cum ſicca
tur folium eius eſt ſicut radix. Et habet duas qualitates:
quia compoſita eſt ex ſubſtantia aquea ⁊ terreſtri.⁊ ſignifi-
cat hoc inſipiditas quam habet cum ſtypticitate.Secunde
ipſius operationes ſunt:quia ſiccat ⁊ repercutit:⁊ valet con
tra mala apata ⁊ materias putridas:⁊ curat fiſtulas: tertie
proprietates ſiue operationes ſunt contra vulnera inteſtino
rum ⁊ ſtringit ſanguinem eorum.et vlcerationes que proue
niunt ex dyſenteria.⁊ radix eius contra dolorem dentiũ va
let:⁊ aperit oppilationes epatis ⁊ renum:⁊ hoc eſt quia om
nis plāte radix calidior ē ſuis folijs:nec illa ſunt priuata ca
lore cum videamus ꝙ abſtergunt ⁊ mundificant.

¶ Aſarabachara:quod ex ea valet eſt radix ⁊ virtus eius ē
ſimilis virtuti acori:ſed eſt fortior hoc.

¶ Ebdarſian.ideſt cortex mal granati ſilueſtris eſt calidũ
in primo gradu:et ſiccum in ſecũdo vel tertio:quia compo
ſitum eſt ex ſubſtantia ignea et terreſtri:et propterea eſt acu-
tum et ſtypticum.valet ſordicieb⁹ et materijs diſcurrentib⁹
ab vno membro ad aliud.

¶ Sparagus temperatus eſt aut parum declinans ad cali
ditatem:⁊ hoc ſignificat quia habet aliquantulam amari-
tudinem que elixatione remouetur.tertie eius operationes
ſunt ad aperiendum oppilationes que ſunt in renibus: et
proprie radices:et ſemen.et mltum valent ad dolorem den-
tium.

¶ Polium montanum quod in arabico dicitur andriaza
bera habet duas ſpecies vel plures:et omnes ſunt calide et
ſicce.et prouocant vrinam et menſtrua.et dictũ eſt ꝙ valēt
ꝯtra morſum ſcorpionis quando bibit.ʒ.i.cũ vino calido.

¶ Scolopendria temperata eſt in calore et ſiccitate.et mãi
feſtum eſt ꝙ diſſoluit duriciē ſplenis.et aperit oppilatiōes
ipſius.ſicut bacca lauri ī oppilatione epatis.et habet a ſua
proprietate frangere lapides.

¶ Alcanti et eam vocant hiſpani abuz ex ea operatur.al.
coquitur radix:et eſt abſterſiua et diſſolutiua.et quando cō
buritur cinis eius magis calefacit.ſubtiliat et diſſoluit: et
propter hoc curat alopiciam.

¶ Elcratis.al.cartamum.ideſt ſemen de papaga:ex eo vti
mur ſemine.et eſt ex medicinis manifeſtis in purgando fleg
ma ſine aliquo timore.et eius nobilitas eſt quaſi ſuper no
bilitate omnium medicinarum purgantium.Doſis eius eſt
a.ʒ.x.vſqꝫ ad.xij.et multum ſenibus cũ ficubus ante cibũ
comeſtum valet.G.dicit in primo de ſimplici medicina ꝙ
calefacit et exiccat temperate.et in ſecundo libro dicit qđ ē
calidum in ſecundo gradu quādo applicatur homini ꝑ mo
dum emplaſtri.et diſtinguendum eſt:quia in primo dixit de
radice: in ſecundo de ſemine:et in alio de folio.

¶ Abſinthium calidum eſt in primo gradu.et ſic.in ſecun
do quia compoſitum eſt ex ſubſtantia terreſri et frigida et
terreſtri ignea aduſta.et ſignificat hoc ſtypticitas ſua cum
amaritudine et acumine.ſuccus ipſius eſt amarior ſuis fo-
lijs.Et tertie ſue virtutes ſunt.quia habet confortare ſtō-
cum.et trahere quod eſt in eo amarum per modum purga-
tionis:⁊ hoc facit per virtutem attractiuam.⁊ propter ama
ritudinem lauatiuam.Et aperit oppilationes epatis:⁊ pro-
uocat vrinam.Et ſi eſt flegma in ſtomacho non prodeſt ꝓ-
pter ſtipticitatem ſuaꝫ.Et habet multas ſpecies: ſed melior
omnium eſt aromaticum.⁊ propter hoc cōfortat ſtomachũ
⁊ epar.Et in ſũma manifeſtum eſt ꝙ habet hec medicina ꝓ
prietatem in ſtomacho ⁊ epate.

¶ Laurus.quod ex eo vtimur eſt ſuccus ⁊ oleũ.⁊ eſt calidũ
in primo ⁊ tangit parum de ſecũdo:ideo qꝛ eſt compoſitum
ex ſubſtantia terreſtri aduſta cum ſubſtātia tereſtri ⁊ frigida
⁊ ſignificat hoc ſapor amarus cũ ſtipticitate:⁊ iccirco quia
coniuncte ſunt cuꝫ amaritudine aromaticitas ⁊ ſtypticitas:
fit ex ſucco ipſius melius:oleum quod poſſit eſſe ſtomacho
frigido ⁊ epati.et nos non damus eius ſuccum nec grana:
qꝛ dicitur ꝙ qſi comeditur mouet vomitum et fluxuꝫ.

¶ Elzunecat.ideſt balauſtia eſt frigida in ſecundo gradu:
et tangit aliquid de tertio:et ſine dubio ē ſic.in tertio. Et di
cimus ꝙ hoc eſt qꝛ eius ſubſtantia eſt frigida: et ſiccitas in
ea ē fortior frigiditate.Eius operationes ſunt ſtypticitas et
ſic.et conſtringit ſanguinem et conſolidat:propter hoc po-
nitur hec medicina habentib⁹ fluxũ ſanguinis:et habentib⁹
excoriationē iteſtioꝝ.et mulierib⁹ hñtib⁹ fluxũ mēſtruoꝝ et
aliaꝝ humiditatum.Et dicit.G.ꝙ nullus auctor fuit q̄ hu
ius medicine non recordaretur.

¶ Gabalbeli:et in arabico dicitur chiēſom.folia iſti⁹ plā-
te et cime et flores et fructus omnino ſunt fri.et ſic.et folia
ſunt humidiora predictis propter aquoſitatem exiſtentem ī
ipſis.et propter hoc habet ꝓprietatem ad curandam egritu
dinem alchole:et ſimiliter alias egritudines oris. Sed fru-
ctus eius cum eſt imaturus frigiditas et ſiccitas in eo dñat
propter ſtypticitatem inuentā in ipſo.ſed quādo dictus fru
ctus habet completā digeſtionem.tunc ē propinquus equa
litati propter dulcedinem inuētam in ipſo.Et florum virtus
exiſtit ipſius fructus.et oīa predicta conferunt.

¶ Syaachilie.vtimur folijs et floribus et fructibus.q̄uiſ
folia ſint humidiora valent multũ egritudinibus oris et vul
neribus inteſtinorum.et fluxui ventris.et debilitati ſtomaci
et ſputo ſanguinis. Sed radix eius habet ſubam calam et
ſubtilem.et ideo frangit lapidem qui ē in renibus.

¶ Bdelium duas habet ſpecies fortiter mollificat quod ī
arabico dicitur mocle.Ex eo ſunt ſpecies due.vna ſicilic.et
illa eſt ſiue bdelium illud eſt magnũ ſet alia ſpecies ſiue aliđ
bdelium inuenitur hic.et ē arabicum.Uirtus illius prima
ſiue ſecunda eſt mollificare:⁊ eſt fortiſſima virtus illius in h
⁊ hoc potes cognoſcere per primam ſuaꝫ virtutē.Et alia.ſ.
arabicum eſt ſuauior ⁊ eſt clarius alio.⁊ hoc vocatur bdeli
um arabicum et eſt ſiccius alio:ſed recens habet virtutem ſi
ciliani bdelium arabicum.Et hoc arabicũ frangit lapides
qui fiunt in renibus:et quando bibitur prouocat vrinam:⁊
prouocat ventoſitates groſſas ⁊ crudas.⁊ valet contra do-
lores laterum ⁊ hypocundriorum.et in ſumma ē ex medici
nis que purgant flegma groſſum.Et habet proprietatē tra
hendi a neruis et iuncturis.et ipſum ē melius inter medici
nas laxatiuas.et doſis eius eſt.ʒ.i.

¶ Elgarzaria quod hiſpani vocant panicald.et in arabi-
co alcharthama.et alij ſecacul.et in latino hyringi dicun-

tur Ga.ſentit quod ē cōpoſitus ex diuerſis naturis ſicut na
tura roſe.excepto quia non habet ſtypticitatem.⁊ ſignificat
hoc qꝛ habet inſipiditatem cum aliquantula dulcedine et
modico acumine:⁊ hoc habet plus in cortice: ⁊ videtur ꝙ
ſit temperatum aut parum declinans ad frigiditatem.⁊ qđ
eſt talis cōplonis eſt multi iuuamenti.operationes ſue ſunt
repercuſſiue ⁊ diſſolutiue. Sed eius manifeſta proprietas
eſt vt diſſoluat apāta ſuperpoſitum:⁊ etiam ſi ſuſpendatur
ſup ip̄ꝫ. Et noui medici dicunt ꝙ habet hāc ꝓprietatē i om
nibus apoſtematibus.⁊ etiam dicunt ꝙ vtuntur eo in potu
aque decoctionis eius:ipſa miniſtrat vt defendat ne genere
tur apoſtema in partibus interioribus.

❡ Balſamus calidus ē et ſiccus in ſcđo gradu. ⁊ oleuꝫ ſu
um ē multum ſubtile:nec habet vllum calorē: qꝛ ab hoibꝰ
credit̄ qui vident qđ eſt ſubtile penetratiuū. Et virtus ⁊ fru
tus iſtius eſt iſtius generis.ſed minus ē ſubtilis ſuo oleo.
Et iſtud oleum hꝫ multas proprietates ⁊ mirabiles opera-
tiones. Sue ſcđe operationes ſunt quia diſſoluit oēs egri-
tudines flegmaticas que dure ſunt et tarde ad diſſoluen-
dum.⁊ eradicat dolores q̄ ſunt ex humoribus groſſis ⁊ vē-
toſis.al'.viſcoſis. Et ſue tertie operatōes qꝛ ſunt frangit lapi
des:⁊ mulier ipregnatur q̄ defert ip̄m ſup ſe q̄ non poterat
impregnari propter oppilationē matricis. Et eius proprie-
tas ē qꝛ ē magna tyriaca venenis:⁊ vꝫ ꝯ opiū bibitū ⁊ vꝫ ꝯ
diamātē.al'.diabetē bibitū:et ꝯ fūgos venenoſos.⁊ ꝯ aquā
ferri diſtilati.⁊ doſis eius ē a tribus partibꝰ.3.vſqꝫ ad.1.3.

❡ Juniperus calidus ē ⁊ ſiccꝰ in tertio gradu: ⁊ ē multuꝫ
ſubtilis:qꝛ quod magis dn̄atur ſup ipſuꝫ eſt ſub̄a ignea: et
poſt ipſuꝫ ſub̄a terreſtris aduſta.⁊ aliquantulū ſub̄a terre-
ſtris frigida. Et ſignificat hoc ſapor quē hēt cum forti acu
mine ⁊ amartiudine ⁊ aliquantula ſtipticitate. Operatiōes
ſue ſecunde ſunt vt conſumet putrefactionē que ē in vulne
ribus ⁊ apātibus:ꝙ locus in q̄ nō ē putrefactio nō ſuſtinet
talē medicinā ſed qn̄ ponit̄ ſuper putrefactionē ⁊ ſaniē cuꝫ
melle mundificat ipſam. Orationes ſue tertie ſunt qꝛ habet
ꝓuocare vrinam ⁊ prouocat menſtrua fortius alia re donec
faciat mingere ſanguinem. Et facit aborſum:⁊ extrahit fe-
tum mortuum:⁊ ꝓpter ſuam ſubtilitatem ⁊ aromaticitatem
ponitur quādoqꝫ loco cuiuſdam ſpeciei cinamomi dorſini
⁊ eſt etiam cinamomum cuꝫ multa dulcedine ⁊ forti acumi
ne:⁊ debet poni duplum illius loco dorſini.

❡ Albahac:hec planta habet florem qui aſſimilatur roſe:
⁊ eſt fortior roſa babanach:⁊ propter hoc magis diſſoluit
illa donec liberet duriſſima apoſtemata quando miſcetur
cum cera ⁊ oleo.

❡ Oſſa vuarum paſſarum ſunt ſicca in tertio.al'. ſecundo
gradu.vel accedunt parum ad ſecundum.ideo qꝛ compoſi-
ta ſunt ex ſubſtātia terreſtri frigida:⁊ ſignificat hoc ſtyptici
tas ⁊ habet vltimum iuuamen in fluxu ventris.

❡ Aluſne i ligua hiſpanie dicit̄ mulſa.h naſcit̄ ſup quercꝰ
⁊ nuces:⁊ eſt in tertio gradu frida.⁊ hoc ſignificat ſtyptici-
tas quā hꝫ:⁊ cū hoc hꝫ virtutē diſſoluendi ⁊ mollificandi:
⁊ magis valet q̄ inuenitur in quercu ꝑꝑ cal'itatē q̄ eſt in ipſa
arbore:eo ꝙ ex ſuperfluitate ipſius nutrit̄.

❡ Sagtares videt̄ ꝙ ſit calidū i ꝑmo gradu:vel accedit pa
ruꝫ ad ſecundū:iccirco ꝙ ꝯpoſitum eſt ex ſubſtātia terreſtri
aduſta cum ſub̄a terreſtri frida:⁊ ſignificat hoc ſtypticitas
ſua cū amaritudine. Prime operationes ſue ⁊ ſecunde ſūt
ad ſubtiliandum:aperiendum ⁊ prouocandū vrinaꝫ ⁊ ſilia.
Et aliq dicunt q̄đ hꝫ virtutē purgādi:⁊ ē vltima medicina
ſtomaci ꝓpter ſtypticitatē ſuaꝫ.⁊ etiā mundificat ꝑꝑ ſuaꝫ
amaritudinē.⁊ talis medicina qualis eſt hec eſt magis pro-
pria ſtomacho q̄ꝫ alia medicina:⁊ longe plus quando aſſo-
ciatur ſecum aromaticitas ſicut in abſinthio.

❡ Gentiana ponit̄ hec medicia in gradu tertio cali.⁊ ſic.⁊
h manifeſtat̄ ex fortitudie ſue amaritudinis: ⁊ radix ipſius
fortiſſima ē ad ſubtiliandū ⁊ aperiendū oppilationes.

❡ Memite.ponimus ipſam in primo gradu frigiditatis
eo ꝙ curat multotiens oculorum rubedines: quando non
ſunt fortes:⁊ eius ſub̄a cōpoſita ē ex ſubſtantia aquoſa ⁊ ter
reſtri.que omnia frigida ſunt.excepto qꝛ frigiditas ſm.G.
nō eſt fortis.ſed ē eius frigiditas ſimilis aque paludum.

❡ Alfoceg.i.mentaſtrū calidū ē ⁊ ſic.in tertio gradu:ꝑpea
qꝛ dn̄at̄ ſup ip̄m ſub̄a ignea cū ſub̄a terreſtri aduſta:⁊ habē
tis talē cōplexionē operationes ſunt manifeſte.

❡ Liquiritia ē hūida in ꝑmo gradu ⁊ excedit paꝝ i calore
tēperatā ꝯplonēꝫ.G.dixit ꝙ aſſimilat̄ cōplexiōi humane.
⁊ ſignificat hoc dulcedo ſui ſaporis cum aliquantula ſtypti
citate.eo qꝛ dulcedo tēperata ſignificat caliditatē ⁊ humidi
tateꝫ.et ſtypticitas ſua detruncat aliquid ex ſuo calore ⁊ ſua
hūiditate.excepto ꝙ ex humiditate remouet plus.et lenit aſ
peritatem q̄ eſt in trachea arteria.⁊ veſica ⁊ aliorū membro-
rum q̄ recipiunt aſꝑitatē. Tertie operationes ipſius ſunt.
qꝛ puluerizata ⁊ poſita ſup oculū delet maculā q̄ eſt in ocu
lo:et carnem ſuꝑfluam q̄ eſt in radicibus vnguium: ⁊ hoc ſi
gnificat qꝛ radix eſt calidior ſucco.⁊ ꝯplexiōes q̄s diximꝰ ꝑ
mo ſūt i ſucco.⁊ qn̄ radix ē vetꝰ ē amara.ſicut ē illa q̄ nobis
apportat̄.et generaliter ſuccꝰ eiꝰ hūidior ē ſua radice.

❡ Peonia.i.roſa aſinoꝝ ē radix calida i ꝑmo gradu.⁊ ſic.
in tertio.qꝛ ē compoſita ex ſub̄a terreſtri frigida ⁊ terreſtri
aduſta.⁊ ſub̄a ignea et aliquantulū aerea.et ſignificat hoc.
qꝛ qn̄ maſticamꝰ ipſam ꝑmo ſentimꝰ ſtypticitatē cū dulcedi
ne.et quādo diu maſticamus ipſam ſentimus acumen cuꝫ
amaritudine.ſecunde ſue operatiōes a cōplexione ipſius ſci
untur.et tertie ſciuntur ſm exoppilatiōes epatis et renū.et
hoc accidit propter acumen et amaritudinem.ſed propter
ſtipticitatē quam habet ſtrigit ventrē.proprietas ſua teſtifi
cata ē a.G.quia ſuſpenſam ad collum curat epiliam i pue-
ris:ſed ab aliquibus dicitur ꝙ non ſit verum. et hoc iam
expertum eſt et non ſic inuenitur.

❡ Paſtinaca duas hꝫ ſpēs.ſilueſtrē et domeſticā. ſilue-
ſtris fortior ē domeſtica i oibꝰ.et i ambabꝰ ē v̄tus calefaciē
di et ſubtiliandi.et in radice ē virtus q̄ mouet coitū.et hoc
etiā hꝫ ſemen domeſtice. Sed ſemen ſilueſtris eſt calidius et
ſiccius.et ideo ꝓuocat menſtrua et vrinā.et ſilueſtris dicit̄
daucus.et eſt calidum et ſiccum in tertio gradu.

❡ Aegarelchaar.ideſt lignum lauri et fructus eius bacca
lauri dicitur. Hec arbor cum fructu ſuo calefacit ⁊ exiccat
multum. Sed cortex arboris eſt debilioris caloris ⁊ fortio-
ris amaritudinis:⁊ habet ſtypticitatem.⁊ ideo frangit lapi
dem:⁊ valet contra paſſionem frigidaꝫ epatis,ebibitis qua
tuor danich ⁊ medio cum vino aromatico. Sue radices ſūt
calide in ſecundo gradu:⁊ ſicce in tertio.

❡ Almoſtrameſia eſt ex ſpeciebus chaſor.⁊ operatiōes ipſi
us ſunt eedē cū oꝑationibꝰ ipſius ex rebꝰ iachoſor ſilueſtris
ſꝫ ē ſubtilior ipſo. Et oꝑatiōes ſue tertie ſunt attractio.

❡ Glandes oēs ſunt fride ⁊ ſicce:⁊ hoc cognoſcit̄ ꝑꝑ mul
tā ſtypticitatē quā habēt.ſꝫ cortex ſue arboris maiorē hꝫ ſti
pticitateꝫ:⁊ in ambabꝰ eſt coniuncta ſubtilitas cū ſtypticita
te.⁊ propterea hec eſt vna ex rebus que valet multuꝫ fluxui
menſtruorum ⁊ fluxui ſanguinis vndecunqꝫ.

❡ Acathemi.i.altea ſue ſecunde oꝑatiōes ſunt qꝛ diſſoluit
relaxat ⁊ mitigat doloreꝫ ⁊ maturat apāta dura. Et radix ⁊
ſemina faciunt qđ faciunt folia ⁊ flos donec eſt recens. ſed
maiorē habent ſubtilitateꝫ ⁊ minorē ſiccitatem radicibus ⁊
ſeminibus:⁊ ſic dꝫ eſſe in oibus radicibꝰ ⁊ ſeminibus terre
naſcentiū.⁊ iccirco maioreꝫ habent abſterſionē.ita ꝙ curāt
morpheā.⁊ ſemen frangit lapides q fiunt in renibus.et ta-
men in radicibus eſt virtus ſtyptica.et ꝓpterea valet aqua d
coctionis eius excoriationi inteſtinorū ex dyſſēteria. et ſpu
to ſanguinis.ego pono folia et flores calidos et ſiccos i pri
mo gradu.et radicem in principio ſecundi.

❡ Alzabit.i.oleū qđ trahit̄ ex oliuis maturis et nō ſalitis:
et quarū cōplōnes nō ſunt artificialiter mutate.aſſimilatur
cōpl'oni humane.et iam rememorauimus hoc in cibis. Sꝫ
oleū factum ex oliuis nō maturis hꝫ aliquam ſtypticitatem

⁊ retinet ex fridate ſm q̄ hꝫ ex ſtypticitate. Et oleum vetus
eſt calidius ⁊ ſubtilius temperato: ⁊ propter hoc maiorem
habet virtutem diſſoluendi ⁊ mitigandi dolorem. Sed alia
olea q̄ trahunt ab alijs medicinis tenent naturā illaꝝ me-
dicinaꝝ: ſicut oleū de lilio: ⁊ oleū ſiſaminū: ⁊ oleū amigdala
rum: ⁊ oleū nucū: ⁊ oleū lauri. ⁊ oleū de cymino: ⁊ oleum de
ſynapi: ⁊ oleuꝫ de mirtillis: ⁊ ē ſtypticū: ⁊ oleū de maſtice: et
oleum de oliuis ponit̄ loco eiꝰ de lilio: ⁊ econtra: et oleum
de mirtillis eſt frigidum ⁊ ſtypticum. ⁊ oleū ſiſaminum eſt
calidū ⁊ humidum: eodē mō. ⁊ oleū amigdalarum dulciuꝫ.
Sꝫ hoc tempatius eſt in calore: aut q̄ habet calorē cū hūi-
ditate mixta cū aliquantula ſtypticitate: ⁊ ideo habet hume
ctare ſiue calefacere: ⁊ mollificare: ⁊ in hoc excedit oleum ſi-
ſaminum ⁊ de ſquinante: et oleū de maſtice. Et oleū grano-
rum viridium ē cōpoſitum virtutibus ſtypticis ⁊ diſſoluti-
uis: ⁊ ꝓpterea ꝓdeſt ſtomacho ⁊ epati plus oī alia re. Sed
iſta olea fiunt in babylonia. Sꝫ in noſtris terris nō trahun
tur ex iſtis rebus ꝓprie. Sꝫ. G. dicit in libro ſuo q̄ conſue-
tum ē trahere oleū myrte ⁊ oleū maſticinū. ⁊ oleū ſquinā ti
ex ſe ipſis: ⁊ bonitas iſtoꝝ excedit multū bonitatem factoruꝫ
cum oleo oliuaꝝ in opationibus ⁊ virtutibus. Sed olea q̄
conſueta ſunt fieri cum oleo oliuaꝝ dulcium quibus aſſue
ſcunt antiqui ⁊ moderni: ſunt ſicut oleū ro. ⁊ oleum citonio
rum: ⁊ oleum liliorum. ⁊ oleum viol'. ⁊ oleum nenuſarinum
⁊ de alcheri. Et virtutes eorum oleorum ſunt manifeſte ex
virtutibus ipſaꝝ medicinarum. Et ſcire debes q̄ oleum oli
ue cum quo facimus dicta olea debet eſſe abſqꝫ alia mala
qualitate. Sed eorum virtus que trahitur cū oleo oliue nul
la ſunt virtuoſiora noſtris. Oleuꝫ in quo infundunt̄ predi-
cte medicine dꝫ eē ſuaue vt nō manifeſtetur aliqua fortis
qualitas dominās in ipſo et talis ē ratio medicine. quia d
bet eē patiēs et non agens. exceptis duobus modis. vnus
ē quādo intētio noſtra ē vt fortificemus operationē illius
medicine cū qua miſcetur ꝑus et accipiemus oleum in quo
dominet̄ qualitas ſimilis qualitati medicine: ſecūdus ē qñ
intendimus facere contrarium illius medicine: et hoc ē qñ
volumus facere frāgere ex illius virtute. verbi gratia qñ vo
lumus q̄ oleū ro. diſſoluat nos ponimus oleū vetus. et qñ
volumꝰ minuere ex ea ponimꝰ imatuꝝ: et qñ volumꝰ vt aſſi-
milet̄ vtuti roſaꝝ ifundimus roſas ī oleū dulce et ſuaue.

¶ Alſaran. i. enula: ponimus ipſam in ſecundo gra. ca. et
ſic. et manifeſtatur hoc quia ponimus ipſam in loco huius
quod confert flemati groſſo inuiſcato in pectore et pulmo-
ne. et hoc facit ſua ſiccitate. Operationes ſue ſecunde ſunt:
quia rubrificat membra in liuiditate a frigore.

¶ Barbacus. i. hellis hēt duas ſpēs: albū. vꝫ. et nigruꝫ. et
ambo ſunt cali. et ſic. ī tertio gradu. ſecūda eoꝝ vtus ē abſter
ſiua. et ideo valet ꝯ ſcabiē: ignē ſacrū et ſimilia. nō ē tutum
vti eo bibito vel comeſto. q: ē ex genere venenoꝝ. Sꝫ antiq
vtebantur nigro ad euacuandā meliam. Sꝫ eſt fortius in le
dendo epar et pulmonē. ſed noui ponūt loco eius lapidē la
zuli. Sꝫ quāuis epithimus laudet̄ in euacuando melācho
liā. nō tamē hꝫ tantā virtutē. Et adamas habet ſimilē vir-
tutē purgandi cū helleboro. excepto q: ē fortioris attractio
nis eo. q: ē talis. al'. calidꝰ lapis ⁊ ꝑꝑ ſiccitateꝫ q̄ ē in eo. et
lapis lazuli ſuauior ē eo. al'. ſeuior.

¶ Eua. i. rubea tinctorū calida eſt in ſcdo. et ſicca in tertio
gradu. iō q: ē cōpoſita ex ſuba terreſtri aduſta et ſubſtantia
terreſtri frida. et ſignificat hoc ſua amaritudo cum pontici-
tate. Operationes ſue ſcde et tertie hñt aperire oppilationē
ſplenis. et epatis. et prouoare vrinā et ſanguinē mēſtruum.
et poſſe ē vt faciat mingere ſanguinem. et abſtergit tēperate.
ideo valet tinee qñ diſtēperatur cum aceto. et ſuperponitur
et quidam dant bibere ſciaticis cū hydromelle.

¶ Olibarda. i. eupatoriū valde manifeſta ē in fortificādo
vtutē epis. et aperiēdo oppilatiōes eius q: ꝯpoſita ē ex ſub
ſtātia ſtyptica et amara. et iō debemꝰ ponere eā i ꝑmo gra-
du. q: amaritudo ē manifeſtior in ea ſtypticitate ſua.

¶ Zinziber ca. et i tertio gradu cū multa ſtypticitate vel hu
miditate: et iō tardat i calefaciēdo corpꝰ: qd nō facit piper
q: calefactio zinziberis eſt a calore corporis. et permutatio
piperis ab eodē ē ſicut pmutatio lignoꝝ viridium et ſiccorū
ab igne. Et piper lōgū eſt ſilē zinziberi: et ꝑꝑea debet poni
zinziber in primo gradu humiditatis.

¶ Epithymus ē ca. et ſic. in tertio gradu et eſt laudabilis
vt dictū ē: in euacuando melancholiā. et doſis eius eſt a. ʒ.
ij. vſqꝫ ad. iij. et in decoctionibꝰ a. v. vſqꝫ ad. vij. et indiget
refrenantibus. q: ꝯtriſtat ꝑꝑ ſuā ſiccitatem. et ideo nenufar
ē vltimū ſuū frenū. eoq̄ ꝑꝑ aromaticitateꝫ ſuā remouet ip-
ſius malitiā: et ꝑpter humiditatē ſuā remouet ipſius ſiccita
tem. excepto q: cū hoc diminuit ſuuꝫ calorem. Et medicia
nō indiget refrenatione ab oībus ſuis qualitatibus vel par
tibus niſi a parte qua purgat ħ a calore. aut a parte ſue eua
cuationis. Et ſi refrenaret̄ epithymus cū pomis hoc plus
acceptarent excepto in febricitantibus: et ſimiliter poteſt re-
frenari cum amigdalis. vel cum ſemine melōis.

¶ Mentha calida eſt et ſicca in ſecūdo gradu. et attingit ex
tertio: ⁊ habet amaritudinem cum ſtypticitate: confortat ſto
machū ⁊ mouet coitum.

¶ Maama. i. mētha: hec herba ē hortiua: ⁊ propter hoc hꝫ
ſupfluā humiditatem: ⁊ ꝓpter hoc ꝓuocat coitū: ⁊ ipſa ē res
q̄ aſſociat̄ rebus nō bñ digeſtiuis: ſapor ipſius amarus eſt
cum ſtypticitate: ⁊ ex hoc apparet q̄ minorem hēt calidita-
tem deliachacos. ⁊ ꝓpterea ipſam ponimus in caliditate et
ſiccitate in ſecundo extendentem ſe vſqꝫ ad tertium.

¶ Tapſia ē gūma rute ſilueſtris: ſm quoſdā medicos: vir
tus eiꝰ ē acute virtutis ⁊ calefacit caliditate forti: ⁊ propter
hoc ē in tertio gradu caliditatis ⁊ humida in primo. Et ſi-
gnificatur eius humiditas ex hoc. q: cito corrumpit̄ et non
recipit paſſionem a corpore niſi poſt aliquantulam horam
quēadmodum facit zinzi. ⁊ ꝓprietas eius ē attractio ex pro
fundo corporis. ⁊ reſoluit quod ab ip̄a trahitur.

¶ Tormos. i. lupini: quādo elixantur in aqua tādiu q̄ ip
ſorum remoueatur amaritudo ſunt medicia nutritiua: ⁊ qñ
ſunt amari faciunt quod conſueuerunt facere medicie ama-
re ex abſterſione ⁊ exiccatione ⁊ reſolutione ⁊ ex apertione
oppilationum epatis ⁊ ſplenis: ⁊ prouocatione menſtruo-
rum: ⁊ interfectione lumbricorum. ⁊ in extractione fetus ⁊
remouēt morpheam: ⁊ purgant choleram: ⁊ remouent offu
ſcationes membrorum: et diſſoluūt ſcrofulas: ⁊ propter hoc
ponimus ipſos in caliditate ⁊ ſiccitate in principio tertij
gradus. vel in fine ſecūdi.

¶ Lactuca. dicit. G. q̄ ſua frigiditas ē ſilis fritati riuuloꝝ
⁊ ſignificat hoc q: nō curat fortē eriſipilā ſed curat debilem
ideo debemus ipaſm ponere frigidā in primo vel in princi-
pio ſecundi gradus: ⁊ vſus ſui ſeminis conſumit ſperma.

¶ Alaſce: quod quidam vocant cornutha. calefacit ⁊ deſic-
cat in tertio gradu. ⁊ operationes eius prouocant menſtrua
⁊ vrinam: ⁊ extrahunt fetus a corpore. ⁊ aperiunt oppilatio
nes. ⁊ mundificant pectus ⁊ pulmonem.

¶ Mele. i. viſcus operatioēs eedē ſunt cū tapſia i operatio
nibus ꝑmis ⁊ ſecūdis. et ē calidiſſimus cū ſupflua humidi
tate. ⁊ extrahit a ꝓfunditate corporis. ⁊ ħ agit cū multa tar
ditate ꝑꝑ ſupfluā humiditatē in ipſo exñtem.

¶ Viola frida eſt ⁊ humida. et iccirco dꝫ poni in ſecundo
gradu. iuuamenta ſua manifeſta ſunt apud vulgares.

¶ Cenapalcail. i. cauda equina. ⁊ in latino dicit̄ cētinodia
vtus ipſiꝰ ē ſtiptica cū amaritudie: ⁊ ideo deſiccat in vltimo
abſqꝫ pforatiōe. ⁊ ꝑꝑ hoc ſigillat vulnera magna. ⁊ confert
vlceribus iteſtinorū ac ſputo ſanguinis. ⁊ fluxui menſtruoꝝ
et maxime illa q̄ eſt rubea. et tenaſmoni. et dicunt aliqui ho
mines q̄ curauerunt cum ea vlcera veſice.

¶ Caſtratus. huiꝰ vegetabilis flores ⁊ folia deſiccāt deſic-
catione forti abſqꝫ mordicatione. et eſt manifeſte plurimi iu
uamenti quoniam ſigillat vulnera. Et quādo aduritur cor
tex iſtius arboris cinis eius deſiccat deſiccatione vehemēti

et propter hoc confert porris ſeu verucis.et maxime habentibus capita clauorum qui fixi ſunt in cute.quia quando recipitur cinis eius et miſcetur cum forti aceto.et ſuperponitur eis eradicat eos. Et gumma iſtius arboris remouet omnia que ſunt vel fiunt ſupra pupillam oculi vnde obſcurat viſus eo quia iſta gumma ſubtiliat et mūdificat.

Indicum cum quo tingitur multum deſiccat ſine ſubtilitate quia amarum eſt et ſtypticum.et eſt duarum manerierum.ſ.ſilueſtre et domeſticū.et ſilueſtre eſt fortius domeſtico.Operationes ſue ſunt vt conſolidet vulmera que ſunt in duris membris.et etiam ſi ſunt in extremitatibus muſculorum.et abſcindit fluxum ſanguinis.et valet multum vulneribus fiſtulatis:ſed ſilveſtre eſt fortius in vulneribus putridis propter fortitudinem ſue deſiccationis. et domeſticum eſt vtilius in apoſtematibus domeſticis vel in medela apoſtematum qꝛ vlcerat ea.et ſilueſtre valet multum contra oppilationem ſplenis.ideo debemus ipſum ponere calidum in ſecundo.et ſiccum in tertio.et domeſticum calidum in pͥmo.et ſiccum in ſecundo.

Pulegiuꝫ riuulorum ca.ē et ſic.in tertio gradu.quia ē compoſitum ex ſubſtantia ignea cum aliquantula parte terreſtri aduſta.et ſignificat hoc acumen ipſius cum aliquantula amaritudine.Operationes ipſius ſecunde ſunt diſſolutiue.ſubtiliatiue.et deſiccatiue.Tertie ad prouocaduꝫ vrinā.et dictum eſt ꝙ valet multum leproſis.et morſis ab animalibus venenoſis:et maxime quando ſuperponitur. et occidit vermes qui naſcuntur in auriculis.et montanum fortius eſt.et plus valet.

Cānella vel cinamomum.i.Recapaldereca ca.ē et ſic. in ſecundo gradu.et in ſiccitate plus extenditur.et hoc ē qꝛ compoſitum eſt ex ſubſtantia terreſtri cum ſubſtantia aerea equaliter.et hoc teſtificatur.G.et cum hoc habet ſubſtantiam ſubtilem igneam a qua habet ſuam aromaticitatem. et ſtipticitas ſua cum modico acumine ſignificat terreſtrem ſubſtantiam. Et cānelloſitas ſua ſignificat ſubſtantiam aeream ſuper ſpſam dominantem.et hoc ſcitur propter naturam cannarum.Iuuamenta ſua manifeſta ſunt in ſtomacho et epate.quia illa eſt ex medicinis in quibus inueniuntur aromaticitas et ſtypticitas.et acumen et ꝙ habet tam nobilem complexionem roborat omnia membra. Et dicit Galie.ꝙ pars ſubtilior que eſt in eo eſt minor alijs: ⁊ darſeni eſt fortior in iuuamento.

Capparis calidus ē in ſcd̄o:⁊ ſic.in tertio:qꝛ cōpoſitus eſt ex ſubſtantia terreſtri ⁊ frigida.⁊ terreſtri aduſta:ignea et ſubtili.⁊ ſignificat hoc amaritudo dominans:⁊ poſt hoc hꝫ ꝓprietatem contra vicia ſplenis:ꝓpterea quia illud qđ facit exire cum ſtercore ē ſanguineum. ⁊ tunc remouet dolorem ſplenis. Et hoc idem facit in alijs humoribus groſſis:quia educit eos per vrinam:⁊ prouocat menſtrua:⁊ attrahit flegma ex capite quando maſticatur:⁊ valet contra ſciaticum dolorem.⁊ contra dolorem dentium quando maſticatur.

Alcharf.i.naſturtiū ē ca.⁊ ſic.in quarto gradu:⁊ vtꝰ ſua ē ſilis ſinapis vtuti:⁊ ē medicina q̄ dat loco cibi.

Cardamomum calidum eſt ⁊ ſic.in tertio gradu. ⁊ non eſt mihi neceſſe manifeſtare operationes ipſius.qꝛ hꝫ ſimilē complexionem nec ſecundas nec tertias. Sed conueniēs ē mihi dicere ꝓpetates eorum manifeſtiores.⁊ hoc debuiſſemus feciſſe ab ipſo principio. Sed ē accōmodatio iuuamēti in hie que dicta ſunt:⁊ ē in hoc fructu cum amaritudine aliquantulum caloris.

Carui in caliditate ⁊ ſicci.ē in tertio gradu.⁊ ꝓp̄ h̄ expellit vētoſitates ⁊ ꝓuocat vrinā.⁊ nō ſolū ſemen ſed totum.

Calicha.i.caſſia lignea ca.eſt ⁊ ſic.i tertio gradu. qꝛ cōpoſita ē ex pauca ſubſtantia terreſtri.et ſubſtantia ignea et illa eſt dominās.⁊ ſignificat hoc acumen qđ hꝫ cū aliquantula ſtipticitate.⁊ eſt ex bonis ſpeciebꝰ aromaticis.⁊ icirco confortat membra principalia.⁊ exoppilat oppilationes quas debet facere talis complexio.

Arbor nucū eſt frigida ⁊ ſic.in ſecūdo gradu:⁊ folia ⁊ rami habent aliquam ſtypticitatem.ideo propter ſtipticitateꝫ ſue complexionis profundatur pars eius ſubtilis in ſubſtantia ſtyptica que eſt in ipſa:⁊ ideo facit qđ poſſent facere que eſſent maioris ſtypticitatis ipſa.⁊ ideo đcoctio eius bona medicina eſt vulue apoſtemate:⁊ de fructu ipſius iam rememorati fuimus alibi.

Cubebe ſunt ſubſtātie ignee et terreſris.et cum hoc ſunt aromatice. Et tu ſcis opationes quas faciūt tales medicie.

Pinee calide ſunt ⁊ ſic.in tertio gradu. ⁊ gummi propinquum in quarto.ſua ſecunda virtus eſt putrefacere carnem mollem liquefaciendo. Et propterea ſunt in primo gradu medicinarum putrefactiuarum.et propterea conſeruant carnem mortuorum a putrefactione propter ſuam deſiccationem.et alias eorum corrumpunt propter virtutes ſuaruꝫ naturarum.non propter humiditatem ſuperfluam. et non cōſeruant niſi dura mēbra. Et ſunt optima medicina i aere peſtilentiali.et fortiſſima medicina ad reſiſtendum impregnationi.et quando mulier fert.al'.ſtat ſuper ſe. et quando inungitur virga ex eis faciunt aborſum.et occidunt vermes qui ſunt in ventre et ſerpentes deglutitos.et ſi ſuperponant ventri doloroſo propter corroſionem incontinenti dolor mitigatur. Et pinguedo que generatur in alchiterra.i.pars vnctuoſa que adunatur in mutata que eſt ei ſupra in principio decoctionis ſubtilis:⁊ cum eſt cocta efficitur ſpiſſa et illa aperit vulnera ⁊ diſcooperit neruos. Sed illud quod ē liquidum poſſibile eſt vt curet vulnera.⁊ habet ſimilem virtutem picis ⁊ curat ſcabiem.

Centaurea hꝫ duas ſpēs maiorē ⁊ minoreꝫ:⁊ ambe hn̄t vnā cōplexionē.⁊ maior hꝫ ſaporeꝫ acutū cū ſtipticitate et aliquantula dulcedine:⁊ nō debemus vti ea niſi radice:⁊ đ minori vtimur folijs ⁊ ſtipite.⁊ ideo cōpoſita eſt ex ſubſtantia terreſtri aduſta ⁊ frigida:⁊ aperit oppilationes ⁊ incidit humores groſſos:et cum hoc habet virtutem pugādi eos. ⁊ ideo cliſterizant cū ea ſciatici ⁊ podagrici ⁊ abſtrahit humores cholericos ⁊ groſſos ⁊ aliquādo tantū purgat vt trahat ſanguinolentos hu.⁊ tunc fortius prodeſt: et prouocat menſtrua fortiter et abortire facit:et cum hoc habet virtuteꝫ conſolidatiuam vulnerum propter ſuam ſtipticitateꝫ.

Gummi ceraſorum habet proprietatem frangendi lapidem et poteſt eſſe hoc ideo quia eſt gummi: quia dominās ſuper complexionem gummi eſt calor q̄ſuis quedam ſint q̄ non ſunt talia niſi comparatione ad corpus humanum ſicut gummi quod nominatur karabe.

Caſtoron.ideſt betonica.complexio iſtius eſt calida.et ſicca.et hoc atteſtatur ſapor.quia in ipſa eſt amaritudo cuꝫ acuitate:et ideo incidit hu.groſſos et frangit lapidem qui generatur in renibus et mundificat pulmonem et pectus:⁊ aperit oppilationes epatis:⁊ prouocat menſtrua : ⁊ confert epilepticis:et ſciaticis.⁊ quando ponitur ſuper morſum animalium venenoſorum confert et valet ſciaticis etiam quando bibitur:et eructationi acetoſe.et propterea ponimus ipſam in gradu tertio ca.et ſic.

Mafas.ideſt galla.et acerbe ſunt frigide in ſecundo gradu et ſic.in tertio.galla ē frigida in primo et ſic. in tertio. et ſignificat hoc ſtypticitas que eſt in ea cum modica ponticitate:et eſt repercuſſiua.et quando comburitur ē acutior et ſiccior et ſubtilior.et eſt neceſſe quando vis ſedare ſanguinis fluxum aſſare ipſam et poſtmodum extinguere ipſam i aceto.aut fortiſſimo vino.

Almuꝫ.ideſt cera citrina eſt tēperata iter quatuor qualitates.et qꝛ pōt applicari carni poſuerūt ipſaꝫ medici materiam omnibus cataplaſmatibus et vnctionibꝰ calidis et frigidis.ſicut ſunt illi qui nominant cerotū. hanc ceram citrinam.al'.nucritam.quaſſatam vel malaxatam in aqua G.laudauit in egritudinibus acutis ⁊ nominatur cera lota. Et cera habet virtutem maturatiuam per modum oppilationis ⁊ non eſt ex medicinis quas ponimus in corpore:⁊

habet aliquantulam virtutem diſſolutiuam quam acquiſi-
uit a melle:⁊ quando remouetur citrinitas que eſt in ea tūc
eſt proprie materia ⁊ cera pura.
¶ Halberea.ideſt catapucia eius grana habent virtutem
purgandi:⁊ cum hoc habent virtutem abſterſiuam ⁊ diſſo-
lutiuam ⁊ ideo eſt ca.in ſecundo gradu ⁊ ponitur in genere
calidorum ⁊ ſiccorum.
¶ Darſeni.ideſt,cānella ſubtilis dulcis aromatica cal. eſt
⁊ ſic.in tertio gradu ⁊ eſt ſupremum in omnibus medicinis
aromaticis que reſiſtunt putrefactioni:nec habet parem in
his operationibus.
¶ Alteradit.ideſt barba hircina eſt frigida in tertio gradu
⁊ ſic.in ſecundo,quia dominans in ea eſt ſubſtantia terre-
ſtris ſtyptica:⁊ radix eius fortior eſt folijs ⁊ conſolidat vul-
nera:⁊ valet ſordidis vulneribus propter ſuam deſiccatio-
nem ⁊ ad inteſtinorum vlcerationem ⁊ fiſtulis. Et in ſum-
ma facit quod faciunt medicine multe.al'.non fortis ſtypti
citatis:⁊ confert debilitati ſtomaci ⁊ ſolutioni ventris ⁊ vl-
cerationibus inteſtinorum:⁊ fluxui menſtruorū.
¶ Ladanum ē calidum in primo gradu et tangit ex ſecun
do:et aliquantulam habet ſtypticitatem et ē ſubtilis ſubſtā
tie cum acumine:diſſoluit et maturat et valet paſſionibus
matricis.ideo quia habet cum his virtutibus virtutem ſty
pticitatis:propterea valet ad permanentiam capillorū : eo
ꝙ conſumit humiditatem extraneam que ē in eorum radici
bus.et ſtringit ſua ſtypticitate poros in quibus oriuntur ca
pilli.Sed non eſt ſufficiens in obuiatione alopicie. iccirco
quia illa indiget medicinis magis diſſolutiuis:quia genera
tur ex humoribus groſſis et viſcoſis.
¶ Aliſbleb.ideſt mercurialis ca.ē et ſicca in primo gradu:⁊
eſt compoſita ex ſubſtantijs contrarijs:hoc ē ſtyptica:acu-
ta et aquea et ineſt ei quando ē recens vt leuiter purget.ita
ꝙ ē in principio primi gradus in medicinis purgatiuis et
ideo datur in principio ſc.ante digeſtionem:ſicut dātur caſ
ſiafiſtula tamarindi et his ſimilia. Et qui biberit ex ſucco
mediam libram purgat choleram groſſaꝫ et flegma.et ſi co
quatur in vino quando recens eſt conſolidat magna vul-
nera et ſanat vlcerationem factam ab aduſtione ignis.Et ſi
folia ipſius coquantur in aceto valet multum paſſioni ſple
nis:et flos ſuus valet in hoc plus et ex ſucco ſuo fit caput-
purgium.et tunc valet multum materijs diſcurrentibus an
tiouis ad aures et ad nares.
¶ Haanthal. ideſt colloquintida:eſt ex medicinis fortibꝰ
in purgando flegma:⁊ eſt in fine gradus medicinarum pur
gantium.quia attrahit a profunditate corporis ita ꝙ indu
cit eradicationem inteſtinorum:propterea neceſſe eſt refrena
re ipſam multum cum dragaganto et amigd.⁊ fiſtici ſunt
ſufficientes pro his duobus:⁊ doſis eius ē a.ij.tertijs.ʒ.i.
vſqꝫ ad vnum karatem.
¶ Halſemec eſt gumma que fortiter ſtrigit.et propter hoc
intrat in medicinis eradicantibus inteſtina.et proprie quā
do non habet qualitatem acutam:⁊ facit quemadmodum
chechabre.ideſt gummi arabicum.
¶ Cuſbera.ideſt coriandrum calidum ē in primo gradu:⁊
ē compoſitum ex ſubſtantijs cōtrarijs.hoc eſt ex ſubſtantia
amara et ſubſtantia aquea et ſtyptica:et ſcdm hoc facit di-
uerſas operationes:hoc eſt q: quando cataplaſmatur eriſi
pila cum farina ordei curat ipſam:et quando miſcetur cuꝫ
farina fabe diſſoluit ſcrofulas et dicitur ꝙ habet proprieta
tem ad retinendum cibum in ſtomacho donec fuerit dige-
ſtus et aromatizat carnes cum quibus coquitur.et ſi homo
biberet ex eius ſuccco mediā librā i nouilunio eēt mortuꝰ.
¶ Coſtum calidum ē et ſiccum in ſecundo gradu et ē com
poſitum ex ſubſtantia terreſtri aduſta et ignea. et ſignificat
hoc magna amaritudo eius cum acumine.Et operatio ſue
cōplexionis eſt rubrificare mēbra quibus ſuperponit: quia
trahit ſanguinē ad acutē ⁊ ꝓuocat vrinā:⁊ ſanguinē men-
ſtruum:⁊ occidit vermes.et curat tineam.

¶ Alcoſtan.ideſt lilium album.calidum ē et ſiccū in ſecū-
do gradu.et hoc dicimus q: ē amarum.et habet aquoſita-
tem temperatam et ideo oleum ipſius eſt abſqꝫ aliqua mor-
dicatione.et eſt ſupremuꝫ omnibus rebus que diſſoluunt
res in matrice:et folia ſua cocta et poſita ſuper carnem com
buſtam ab igne.et cum aqua feruenti cum oleo roſato mi-
xta incontinenti liberat. Et radix eſt fortior folijs.et pro-
pterea prouocat menſtrua et mollificat duriciem omnium
membrorum et proprie matricis.
¶ Crocus calidus ē in ſcdo gradu ⁊ ſiccꝰ i prio:ē digeſtiuꝰ
⁊ confortatiuus cordis ⁊ hꝫ ſubām calidā ſtypticā ⁊ ſtypti-
citas ſua ē ex rebus q̄ adiuuant ad digeſtionē quam facit:
eo ꝙ propter illam moratur in poris ⁊ ſtat in illis.
¶ Halbaſal.ideſt cepe eſt calidum in quarto gradu:et ha-
bet groſſam ſubſtantiam:⁊ ideo quando ponitur i ano ape
rit orificia venarum:⁊ prouocat ſanguinem hemorroidalem
⁊ menſtruum:⁊ ſuccus eius valet aque que defluit ad ocu-
lum: ſed obſcurat oculos quando ſunt impediti ab humo-
ribus groſſis. et habet humiditatem ſuperfluam: propter
quam mouet coituꝫ.
¶ Halcedef.frigidus in primo gradu eſt vel temperatus
eo quia ſtypticitas in ſuo ſapore eſt.ſed in ipſo non eſt aliqd
caliditatis vel acuitatis niſi modicum:tamen in eius opera
tione inuenitur multi iuuamenti:eo quia caliditas exiſtens
in eo facit profundare ſtipticitatē i profūdo corporis abſqꝫ
amaritudine vel mordicatione:et ob hoc eius operationes
ſunt ad remouendum ea que retenta ſunt in profundo cor-
poris egritudinum putridarum et eradicant ea oio abſqꝫ
impedimento.Et eſt in fine tutum a nocumentis : eo quia
natura calidarum medicinarum et ſiccarum q̄uis habe-
ant naturam remouendi. Attrahunt tamen ad locum ali-
os humores.Et propter hoc hec res confert omnibus ma
culis et veſtigijs carnis:et caliditas que eſt in ipſo eſt lator
virtutis ſtyptice.
¶ Scoadi:ideſt ciperi.id quod operatur ex hac herba eſt
eius radix ⁊ ponimus ipſam in caliditate ⁊ ſiccitate in ſecū
do gradu.eo quia in ſuo ſapore non inuenitur acuitas niſi
modicum ſtypticitatis. Et eius operationes ſecunde ſunt
quia conferunt mirabiliter vulneribus difficilis conſolida
tionis cauſa multarum humiditatū.et etiā conferunt vlce-
ribus oris:⁊ frangunt lapides:⁊ ꝓuocant vrinā et mēſtrua.
¶ Alchanna:que operantur ex iſta ſunt folia ⁊ rami. ⁊ vir
tus eius compoſita eſt ex ſubſtātia frigida et calida.et pro-
pter hoc deſiccat abſqꝫ mordicatione. et confert vlceribus
que veniunt in ore ex genere alchole.et valet etiam alchole
et decoctio illius valet aduſtioni et etiam apoſtematibus
ardentibus.
¶ Elſoc.ideſt hyuſquiamus manifeſtum eſt ꝙ eſt maxime
frigiditatis.al'.multe humiditatis.
¶ Magdrene.ideſt catapucia. Ipſius grana purgāt cho-
leram quando degluttiuntur a decem vſqꝫ ad quindecim.et
qui habent veñtrem fortem maſticent iſta grana et qui ha-
bent debilem deglutiant integra.
¶ Acetoſa.virtus ipſius eſt compoſita.eo quia ſemen eius
habet ſtypticitatem cum acetoſitate.et propter hoc valet cō
tra fluxum ventris cum vlceratione inteſtinorum.
¶ Alzuraꝫ eſt in quarto gradu caliditatis.odor eius.⁊ ſa-
por ⁊ virtus aſſimilantur odori naſturcij:⁊ ſuo ſapori.exce
pto quia eſt maioris deſiccationis naſturcio.
¶ Alcheiri.ideſt viola de romania. ſunt enim in ſecundo
gradu caliditatis.et hoc ſignificatur ex amaritudine ſui ſa-
poris et extrahunt ſecundinam et faciant aborſum.et ſe-
men eius eſt fortius flore.et aperiunt oppilationes cerebri
quando odorantur. et propter hoc quando ſuſpenduntur
ad colla epilepticorum liberantur.
¶ Halauſam.ideſt licium.hoc eſt compoſitum ex ſubſtan
tia groſſa ⁊ reſolutiua ⁊ pertinet ſiccitati.⁊ eſt ex medicinis
appropriatis oculis ⁊ auribus.et habet multas operatio-

nes ſecundum modum medicinarum que ſunt illius com-
plexionis.
¶ Lauſcemacanium. hoc ē manifeſtum nobis. eius pro-
prietas eſt ſanguinem ſtringere vndecunqꝫ exeat. ⁊ eſt com-
plexionis frigide ⁊ ſicce: et oritur in ripis fluminum valde
currentium.
¶ Thus calidum eſt in ſecundo gradu ⁊ ſiccum in primo
quia habet amaritudinem cuꝫ ſtypticitate. ⁊ facit naſci car
nem in corporibus humidis. Et habet aliquantulam virtu
tem maturatiuam. ſed cortex ipſius habet manifeſtiorem ſti
pticitatem: ita ꝙ ponitur in quarto gradu in medicinis ex-
ſiccatiuis. nec habet ſuperfluum calorem. vel acumen. ideo
ponitur in medicinis que valent contra fluxum ⁊ ſanguinis
ſputum ⁊ vlcerationem inteſtinorum.
¶ Beſbeſe. ideſt macis dicitur quod ſit cortex cuiuſdam
fructus qui apportatur de india. compoſitus eſt ex diuerſis
ſubſtantijs magis dominans eſt ſubſtantia terreſtris. et mi
nus eſt ſubſtantia ſubtilis calida. ⁊ ē multe ſtypticitatis cuꝫ
aromaticitate. Sua prima virtus ē ſicca in primo gradu.
Sed caliditas vel frigiditas non ſunt manifeſta in eo. Sua
ſecunda virtus ē confortare ⁊ retinere. ⁊ valet contra paſſio
nem cordis. ⁊ contra fluxum ventris. Et bene teſtificabitur
per Galie. ꝙ valet propter ſuam ſtypticitateꝫ contra vlcera
tionem inteſtinorum.
¶ Scedes. i. polium virtus eius ſimilatur virtuti ſpice.
¶ Albeczi virtutem habet diſſoluendi ⁊ maturandi.
¶ Lephaa. ideſt mandragora. frigida ē in tertio gradu. et
etiam eſt habens aliquantulam caliditatem. ⁊ poma ipſius
habent humiditatem. et propter hoc prouocant ſomnum. ⁊
cortices ſuarum radicum ſunt ſicce. ſed eius radix debilior
exiſtit.
¶ Halcaſmeg. ideſt feniculum calidum eſt in tertio gradu
⁊ ſiccum in ſecundo. ⁊ propter hoc prouocat lac. ⁊ vrinam
⁊ menſtrua. et confert deſcenſui aque ad oculum. ⁊ ſunt dua
rum ſpecierum. domeſticum ⁊ ſilueſtre. ⁊ domeſticum ē hu
midius ſilueſtri: ⁊ quia habet aliquam horribilitatem ha-
bet proprietateꝫ confortandi membra vrine.
¶ Maſtix calidus eſt in ſecundo gradu ⁊ ſiccus in tertio.
⁊ habet ſtipticitatem et diſſolutionem. et manifeſtatio ſui
iuuamenti ſpecialiter eſt in ſtomacho. et generaliter in alijs
membris.
¶ Scaunix. ideſt nigella calida eſt et ſicca in tertio gradu.
⁊ ſignificat hoc quia eſt in vltimitate amaritudinis cuꝫ ſub
tilitate. ei ligata i pāno lineo valet odorata ad reuma frigi-
dum. occidit vermes. ⁊ diſſoluit inflationem. ⁊ eradicat
verrucas et producit cum poſſe menſtrua et facit erigere
membrum.
¶ Alchelilamelec ideſt mellilotum. vel corona regia. ha-
bet virtutem diſſoluendi digerendi et repercutiendi. ideo de
bet poni calida et ſicca in primo gradu.
¶ Alces ideſt mel calidum eſt e ſic. in ſecundo gradu ⁊ eſt
multe abſterſionis ⁊ eſt cibus medicinalis ⁊ proprie in ſeni
bus. quia cibus eſt in ipſo multum iuuatiuus. quia in eis
conuertitur in ſanguinem bonum. Sed mel canne ꝙ etiam
eſt mel eſt minoris caloris alio melle. et minoris abſterſio-
nis. nec habet illam mordicationem quam habet mel. iccir
co eſt maioris iuuamenti alio melle membris que nocentur
a nimia abſterſione. ſicut ſtomachus. pulmo. et veſica. Et
iſte due medicine facte ſunt a medicis materie electuarioruꝫ
⁊ ſyruporum. eo quia natura amplectitur eas ⁊ in eis dele-
ctatur. ⁊ quando lauatur eſt eius operatio propinqua ope-
rationi mellis cāne.
¶ Laſcaſi. i. papauer. frigidum ē et humidum. album ē fri
gidum in tertio gradu. et nigrum in quarto. album valet cō
tra tuſſim que fit a materijs calidis. et defendit pulmonem
ab vlcerationibus ipſarum. et facit ſuauiter dormire. et ni-
grum eſt malum. quia facit ſomnum ſtupidum.
¶ Heltrog. ideſt pomum citrinum. Cortex ipſius habet
maximum iuuamentum ſtomacho et epati. et eſt tempera
tus aut calidus in primo gradu. et ſiccus in ſecundo. ſed
acumen quod habet non ſignificat multum calorem. quia
paucus calor quando eſt cum ſtipticitate inducit acumen ⁊
mordicationem. Et dicit. Ga. quando dominatur ſiccitas
terrea adipiſcitur acumen. Sed ſemen eſt calidum cum for-
ti ſiccitate: ⁊ ē ſupremum bezaarijs venenis que occidunt a
tota ſpecie: ſed pulpa ipſius eſt frigida ⁊ humida et gene-
rat groſſos humores.
¶ Alcarfar. ideſt tamariſcus compoſitus eſt ex ſubſtantijs
compoſitis: quia habet ſtypticitatem cum diſſolutione. pro
pter quam multum valet ſpleni. ⁊ ideo dicitur ꝙ qui bi-
bit cum vaſe facto ex eo non incurrit paſſionem ſplenis. Et
ſuꝰ fructꝰ habet ſtypticitatē fortē ꝓpiquā ſtypticitati galle.
¶ Hes ideſt myrtilla multum ſuper ipſa dominatur ſub-
ſtantia terreſtris ⁊ frigida: ⁊ ſignificat ſuper hoc ſtypticitas
quam habet ⁊ conſtrictio quaꝫ facit.
¶ Halmu. quod operatur ex iſta eſt radix: ⁊ eſt calida in
tertio: ⁊ ſic. in ſecundo: vrinam prouocat ⁊ menſtrua. ⁊ ha-
bet ſuperfluam humiditatem: ⁊ qui de ea comederit mul-
tum dolorem capitis procreat.
¶ Harlarmel. ideſt cicuta calida eſt ⁊ ſic. in tertio gradu
incidit humores groſſos ⁊ prouocat vrinam ⁊ menſtrua: et
valet dolori ſpatularum ⁊ purgat flegma.
¶ Sobol. ideſt ſpica. ⁊ ſunt ex ea multe ſpecies ⁊ melior ea
rum eſt ea que venit ex india: cali. eſt in primo gradu. ⁊ ſic.
in ſecundo. ⁊ hoc eſt ex eo quia eſt compoſita ex ſubſtantia
terreſtri ⁊ frigida multum. ⁊ aliquantula ignea et aliquan-
tula terreſtri aduſta. et eſt compoſita ex his virtutibus cum
aromaticitate ſua eſt. ex melioribꝰ rebus epati et ſtomacho
vel ſuperpoſita vel bibita. propterea quia confortat mem-
brum et deſiccat materiam que ibi fluit.
¶ Halcal. ideſt acetum. quod videtur ex eo eſt vt dominās
ſuper ipſum ſit ſubſtantia frigida propter acetoſitatem que
eſt in eo. quanuis habeat partem vnam igneam que indica
tur propter ipſius acumen. et iam dictum eſt quot acumen
prouenit propter fortem ſiccitatem cum modico calore. et
multa ipſius morſio non ſignificat ſuper multam calidita-
tem. quia hoc prouenit a ſubtilitate. et etiam acetoſitas in
eo ꝙ eſt acetoſitas incidit. et maxime quando aſſociatur ca
lori. et ideo debemus ipſum ponere frigidum in ſecundo. et
ſiccum in tertio. et maxime vetuſtum.
¶ Berberis fructus eius ſtyptice virtutis ē ⁊ incidit ⁊ ſub
tiliat et ſtringit omnem fluxum omnium egritudinum.
¶ Lac arbor eltif. i. aſa fetida. calidius ē oī alio lacte ar-
bor ⁊ ſubtiliꝰ. ⁊ pp hoc diſſoluit plus ceteris ⁊ eiꝰ proprie
tas ē q꞉ ꝯfert vulue quādo ſuſpenditur collo.
¶ Halcarſena. ideſt orobꝰ. ſiccus ē in ſecundo gradu. ⁊ ca
lidus in primo. ⁊ eſt medicia inciſiua. ⁊ aperit oppilationes
⁊ ſi nimis comederet ex eo faceret mingere ſanguinē. ⁊ gene
rat in corpore carnem durā et membra dura.
¶ Ihanſir. ideſt opoponacum. eſt calidum in tertio gra-
du. ⁊ ſiccum i ſecundo. ⁊ habet attrahere flegma ex iunctu-
ris ⁊ quaſi hec proprietas continet omnia gummi que pur
gant. doſis eſt. ʒ. i.
¶ Piper radix eius aſſimilatur coſto: ⁊ arbor eius in prin
cipio ſui ortus nominatur darfufel: ⁊ hoc eſt piper longum
⁊ eſt humidius alio pipere. Et aliud piper quando non eſt
maturum eſt album. ⁊ quando eſt maturum eſt nigrum et
ambe ſpecies ſunt calide et ſicce in tertio gradu: et quidam
dicunt in quarto.
¶ Beſbeg. ideſt polypodium eſt quaſi temperatum in pri
mis qualitatibus et ſignificat hoc quia ſuper ipſum domi
natur dulcedo cum ſtipticitate: ⁊ deſiccat ſine mordicatione:
eius proprieats eſt purgare melancholiam. et eſt ſecura me
dicina. et eſt melior epithimo. quia non habet qualitatem
exeuntem ab equalitate. doſis ſua eſt. ʒ. x.
¶ Praſſium calidum eſt in ſecundo gradu. verſus finem
⁊ ſiccum in tertio. prope medium aut in fine. aperit oppila
tiones ſplenis ⁊ epatis: ⁊ mundificat pectus ⁊ pulmoneꝫ ⁊

prouocat menſtrua et vrinam. Et facit omnia que faciunt medicine amare. et ſuccus ipſius mixtus cum melle multũ valet paſſionibus oculorum. et poſitum in naribus valet ictericis. et valet contra antiquum dolorem auris quia mũdificat vias neruorum aurium.

℄ Succus qui inuenitur in alueis apum calidus eſt in fine ſecundi gradus vel in principio tertij. ſua ſecunda virt⁹ eſt mirabilis attractio.

℄ Malacarta ideſt piretrum ex eo vtimur ſolum radice. et habet vnam virtutem vſtiuam. et ideo eſt calida in quarto gradu. et ideo mitigat dolorem dentium. et valet vt dicitur contra epilepſiam et ſimiles egritudines ei. et rigoribus interpollatarum febrium.

℄ Alfagel. ideſt rafanus. calidus eſt in tertio gradu. et ſiccus in ſecundo. et ſemen fortius eſt. et valet contra ſerpiginem et ſimiles. et aufert citrinitatem quibuſlibet membris corporis. Et ſilueſtris eſt fortior domeſtico. et eius ſuccus deglutitus ſubtiliat viſcoſitatem que eſt in fiſtulis pulmonis et clarificat vocem.

℄ Raued. ideſt reubarbarum. compoſitum eſt ex diuerſis ſubſtantijs ex ſubſtantia terreſtri et frigida que ſignificatur per ſtypticitatem. ⁊ ex ſubſtantia ignea que ſignificatur per coctionẽ. et ex ſubſtantia aerea q̄ datur ꝑ raritatẽ et ſpõgioſitatem. et eſt vna ex manifeſtioribus rebus in iuuamento epatis ad aperiendas oppilationes et confortandum ipſuꝫ et ſimiliter prodeſt ſtomacho. Et Galie. et alij medici dicunt quot conſtringit ventrem. et nos videmus quot purgat. et eſt mirabilior alijs medicinis purgatiuis. quia frenum ſuum eſt cum eo quoniam nulla medicinarum purgatiuarum eſt ſine veneno aliquo in aliqua parte ſui iſta excepta. eo quia confortat omnia membra corporis. ideo poſſumus dando ipſum pro purgatiuo refrenare alias per ipſum medicinas.

℄ Alcarfas. ideſt apium montanum calidum eſt et ſiccum in tertio gradu. eo quot ſapor eius eſt amarus et acutus. et prouocat vrinam et ſanguinem menſtruum. et diſſoluit tumores ⁊ hortulanum debilius ẽ eo.

℄ Andraton. ideſt herbatura. in lingua hiſpana. andratiõ quod ex hac operamur eſt eius radix et eſt calida in tertio gradu prope finem. et deſiccat in ipſo. et confert egritudinibus neruorum et paſſionibus pectoris et pulmonis quando fiunt ex humoribus groſſis. et quando ſuffumigantur homines ea reprimuntur hu. deſcendentes a cerebro et aperit eius oppilationes. et quando ponitur ſuper dentem dolentem et corroſum ſanat illum. et ſuccus eius in omnibus predictis fortior exiſtit. et adhuc lac ipſius fortius exiſtit.

℄ Malſedep. ideſt ruta ſilueſtris cal. eſt ⁊ ſic. in quarto gradu: ſed hortulana eſt in tertio. propterea quia ſapor ſuus eſt acutiſſimus ⁊ amarus. ⁊ eſt iuuatior in ſoluendo tumorem ⁊ carminando ventoſitatem: ⁊ priuat coitũ.

℄ Leſſet. ideſt pix eſt calida ⁊ ſicca in tertio gradu plus deſiccat q̄ꝫ calefaciat. Sed liquida ⁊ recens plus calefacit q̄ꝫ deſiccet. valet contra aſma ⁊ empima: doſis eius eſt quantitas vnius. ʒ. ⁊. ʒ. cum melle: ⁊ valet contra albedinem vnguium ⁊ morfeam: ⁊ maturat apoſtemata dura. ⁊ fortior ĩ maturando eſt cum eſt recens ⁊ humida

℄ Alpelep. ideſt caſtanea. frigida eſt et humida in primo gradu: folia ſua piſtata ⁊ poſita ſuper apoſtemata que naſcuntur in genibus curat. Et cortex ipſius arboris ⁊ ipſe caſtanee habent virtutem deſiccandi: ⁊ ideo quando ſunt cocta in aceto valent contra dolorem dentium. Et fructus cõbuſtus ſuperpoſitus valet tyrie. Et eſt neceſſe vt cuſtodiatur quilibet a puluere qui adheret folijs illius arboris. quoniam multum nocet canne pulmõis ⁊ viſui ⁊ auditui.

℄ Uirga paſtoris eſt in ſecundo gradu medicinarum infrigidantium. quia compoſita e t ex ſubſantia terreſtri frigida et aquea: valet contra incenſionem ſtomaci et repercutit materias aduſtas. et iccirco intercipit fluxum mẽſtruoꝝ et curat oppilationẽ inteſtinorum: ⁊ intercipit fluxum ſanguinis a quacunqꝫ parte veniat.

℄ Roſa compoſita eſt ex ſubſtantia terreſtri frigida: ſubtili ⁊ aerea calida: et aquea: ⁊ ſignificat hoc ſapor vel odor et aquoſitas. Et ſemen ipſius ſtypticius eſt ea: ⁊ eſt frigida ⁊ ſicca in primo gradu. ⁊ ꝯfortat ſtomacũ et epar et alia mẽbra.

℄ Sumach eſt forte in ſtypticitate ⁊ ſiccitate frigidum in ſecundo ſiccum in tertio gradu: operationes ſue ſunt manifeſte.

℄ Aſpaltum: ⁊ in arabico cebeoneg. ⁊ interpretatur expellens ventoſitatem: illud gummi calefacit ⁊ ſubtiliat ſecundum quod faciunt alia gummi: ⁊ eſt abſterſiuum ⁊ ẽ ex melioribus medicinis que poſſint eſſe ad aquam deſcendenteꝫ ad oculos et ad fuſcedinẽ viſus: que fit ab humoribus groſſis. et eſt ex medicinis purgatiuis: que trahunt flegma aneruis et iuncturis ſicut bdelium opoponacum ⁊ anzarath q: hoc eſt proprium gummi. Et bdelium eſt in hac re quaſi in primo gradu purgationis. et poſt ipſum eſt aſpaltum et opoponacum. et poſt ipſum anzarat. ⁊ doſis aſpalti eſt a ʒ. i. vſqꝫ ad mediam.

℄ Et anzarat deſiccat ſine mordicatione ideo cõſolidat vulnera facta propter percuſſionem.

℄ Satyrion. ideſt teſticuli vulpis: ⁊ in arabico baldaalzahalep. calidum eſt cum multa humiditate: ⁊ propterea mouet coitũ: ⁊ noia ſapientũ euilſalic: ⁊ euoſalic iurauerunt in eorum animabus quia curat ſpaſmum poſtreme partis qñ bibitur eius ſuccus cum vino nigro ſtyptico.

℄ Alcarſfas. ideſt apium. eſt tante caliditatis q᷑ prouocat menſtrua ⁊ vrinã: et diſſoluit ventoſitatem ⁊ inflationem. et proprie ſemen eius. huiuſmodi eſt multarum ſpecierum: et fortior omnium eſt que nominatur becarcalion.

℄ Et endiuia quedam eſt ſilueſtris ⁊ quedam domeſtica. Silueſtris eſt frigida ⁊ ſicca in primo gradu. domeſtica eſt frigidior ⁊ humidior ⁊ ſignificat hoc eius ſtypticitas cum amaritudine. et ſtypticitas maior eſt amaritudine. Iuuamen ipſius maximum eſt. quia confert epati a tota ſubſtantia quia dictum eſt quot ſanat epar calidum ⁊ frigidũ equaliter. Sed mihi videtur quot plus conferat calido q̄ꝫ frigido quia amaritudo que eſt in ea abſtergit ⁊ aperit ſine multa calefactione.

℄ Malanchat. ideſt cepa ſquilla. calida eſt in ſecundo gradu: ⁊ virtutem habet inciſiuam: ſed non minus calefacit: et non vtimur ea niſi aſſata ⁊ cocta.

℄ Malſcia. ideſt abrotanum: eſt herba multe amaritudinis et nocet ſtomacho et interficit vermes ſua amaritudie ⁊ calefacit in fine ſecundi gradus ⁊ deſiccat in tertio.

℄ Alſcicelios. ideſt ſiſeleos: hec herba ⁊ ipſius ſemen habet proprietatem calefaciendi tantum donec prouocat vrinam valida prouocatione. ⁊ cum hoc ſubtiliat: ⁊ ꝑpter hoc confert epilepticis et cuidam egritudini noiate ortomie.

℄ Scenſcani. ideſt ſibminum. al'. ſiſſamum calefacit in fine primi gradus: ⁊ in principio ſecundi et humectat in tertio. et eius oleuꝫ eiuſdem proprietatis exiſtit.

℄ Malgazar. ideſt paſtinaca ipſius ſunt due ſpecies: ſcilicet domeſtica et ſilueſtris. Silueſtris fortior exiſtit in prouocando menſtrua ⁊ vrinaꝫ. Et folia harum ipſarum piſtata ⁊ ſuperpoſita vulneribus corroſiuis ſanant ipſa.

℄ Marcaf. ideſt cardus: alchi: eſt calidum in ſecundo et ſiccum in tertio mundificat putredinem per vrinam ſi in corpore adſit quando coquitur in vino et datur ad bibendum Et remouet fetorem ſubaſcellarum. ⁊ quot diſſoluitur ex toto corpore. Et generaliter hab et reſiſtere abs tota ſubſtantia quaſi putrefactioni: ⁊ eſt medicina cibalis que dat ſaporem carnibus. Et iccirco vtuntur eo nobiles loco melongiarum.

℄ Allium calidum eſt et ſiccum in tertio gradu.

℄ Elmaar. ca. eſt ⁊ ſiccũ in tertio gradu. occidit lũbricos ſ pueris ⁊ habet abſterſionem: ⁊ propterea ponitur in colirijſ que habent remouere vngulam ⁊ miſcetur cum medicinis que dantur contra antiquam tuſſim ⁊ aſma ⁊ eſt me⸗

dicina māifeſta i maturando. Et pōt eſſe ꝙ bonitas ſue maturatiōis ē ideo qꝛ ſubtiliat materiā eo mō quo non relinqt ſiccitatē groſſities nec duricieꝫ parti remanenti. Et hec maturatio eſt laudabilioꝛ ceteris oibꝰ. qꝛ i hac medicia nō pōt dici ꝙ maturet oppilādo poros. ec qꝛ abſtergit. Nec poteſt dici ꝙ hoc faciat ꝑ ſimilitudinem cōplexiōis cū corpore humano. qꝛ calidum eſt et ſiccum in tertio gradu.

¶ Sticados cōpoſitū ē ex ſtypticitate cū amaritudie et aromaticitate: et iō ꝺꝫ poni i ꝓmo gradu reꝝ q̄ calefaciūt. Et in ſcḋo eaꝝ q̄ deſiccant: Operatiōes ſue ſecūde et tertie ſūt aperitiue et abſterſiue et ꝯfortatiue omniū membroꝝ interioꝝ et exteriorum. et ideo vtilioꝛ medicina eſt hec cōtra laſſitudinem omnibus alijs medicinis. Jccirco quia laſſitudo nō eſt niſi defectus virtutis propter onus humorum.

¶ Cōdiſi. i. helleborus albus calidus en in quarto gradu. et ſiccus in eodem: ⁊ commouet ſternutationem: ⁊ eſt venenum quare non debet poni in corpore.

¶ Storax calamita calida eſt in ſecundo gradu. ⁊ ſicca in primo: ⁊ ſignū huius eſt quia mollificat ⁊ curat tuſſim ⁊ valet reumati ⁊ aſperitati gutturis ⁊ pectoris: ⁊ prouocat menſtrua quando bibitur aut ex ea fit peſſarium.

¶ Ficus nos fuimus locuti de eis in eo ꝙ ſunt cibus. Sed nūc dicemus i eo ꝙ ſunt medicie: v̓tutē habēt maturatiuaꝫ qñ fit ex eis emplaſtrū ⁊ ꝓprie ſicce. Et ſicce ⁊ virides habēt laxare ventrē. Et decoctio ipſaꝝ quādo multū coquunt̄ aſſimilat̄ melli: ſed cōplexio ſue arboris eſt calida ⁊ ſubtilis: ⁊ ꝓprie lac: ⁊ ideo dixit ꝙ euellit verucas ⁊ laxat ventrem. ⁊ ſilueſtres ſunt fortiores in hac re domeſticis.

¶ Selec. i. bleta hꝫ v̓tutē baurachiā: ⁊ ꝺcoctio eā remouet ⁊ ē abſterſiua ⁊ mollificatiua: ⁊ eiꝰ ſuccus ſuppoſitꝰ i naribꝰ diſſoluit ſupfluitates cerebri: ⁊ i albis plus manifeſtat̄ hec v̓tus q̄ꝫ in nigris: qꝛ nigre habēt aliquantulā ſtypticitatē.

¶ Halcuba. i. fenugrecū: ⁊ ē calidū i ſcḋo ⁊ ſiccū in ꝓmo. Et ꝑꝑꝛa habet propriā virtutē mollificandi duritiē vulue.

¶ Titimalus eſt in fine caloris ⁊ ꝓprie eius lac: ⁊ poſt illō ſemen. ⁊ poſt illud folia. ⁊ poſt illud radix. Radix cocta in aceto remouet incontinenti dolorem dentium: ⁊ maxime ſi eſt dens corroſus: ⁊ quando cadit in aliqua parte oris cōburit illam. Et propterea neceſſe eſt quando volumus ipſaꝫ ponere ſuper dentes alij dentes circū tegantur quia facit cadere dentem corruptum. Lac incidit pilos quando ſuperponitur. ⁊ ſi multotiens ſuperponatur euellit ⁊ priuat. Valet etiam contra omnes verucas ⁊ omnes fiſtulas. ⁊ hoc totum faciunt ſemina ⁊ folia: ſed debilius.

¶ Caihira ideſt dragagantū: virtutē hēt ꝯglutiatiuā: frāgit acumen rerum acutarū: neqꝫ deſiccat: vt alia gummi.

¶ Alchace. i. lactuca: hec herba ſubſtantie ē humide cum modica frigiditate ⁊ ſubſtantie ſicce eſt ſilueſtris: ſꝫ domeſtica habet ſubſtantiā aquoſam: ⁊ ꝓpter hoc maturat apoſtemata calida: ſed non frangit lapides exiſtentes in renibus: ⁊ ob hoc ponimus ipſam in primo gradu. frigiditatis ⁊ temperatam inter humiditatem ⁊ ſiccitatem.

¶ Hupuephatahalep. ideſt vua vulpis q̄ i latino nominatur vua canina vel maruella frigida ē ⁊ ſic. in ſcḋo gradu.

¶ Haltuelep. i. mulſa in lingua hiſpana. ⁊ eſt viriditas inuenta ſup aquā: frigida ⁊ humida eſt in gradu tertio.

¶ Halduchal. i. dactilariū: oēs partes ipſius dactilarij ſtypticitatē habent māifeſtā: ſed fructus eius cuꝫ eſt maturus aliquā habet caliditatem: cortices vero arboris maioreꝫ habent ſtypticitatem alijſ partibus ipſius.

¶ Heufericon. i. hypericon nelifricon. al̓. mellificon: ⁊ quidaꝫ appellāt hāc herbā cordialē: eo qꝛ aſſimilat̄ cordi. calida eſt cū ſubtili ſubſtātia: ideo ꝓuocat vrinā. ſed debemus vti folijs ⁊ nō ſemine: facto emplaſtro ſuper combuſtionem ignis ſanat. Siccata vero ⁊ puluerizata poſita ſuper ſordiciem ſanat: ⁊ quidam dant ipſam contra ſciaticam.

¶ Halcufa. i. hyſopus calida ē ⁊ ſicca i tertio gradu: cum ſubtili ſubſtantia: ⁊ ē ex rebus magis iuuatiuis ad aperiendas oppilationes ⁊ ad ſubtiliandum humores.

¶ Lens hꝫ frigiditatē nō forteꝫ: ⁊ eſt tēperata iter caliditatē ⁊ frigiditatem: ⁊ eſt ſicca i ſcḋo gradu. decoctio ipſius laxat ⁊ medulla ipſius ſtringit. ⁊ iccirco qui vult ſtringere ventrē debet coquere lentes pluries in aqua: ⁊ proiecta ea poſtmodum ponere aliam et ſtringunt.

¶ Valeriana. vl̓ fu. q̄ hñ aromatica ē: eq̄lis ē v̓tuti ſpice. ſꝫ melius vꝫ ea i rebꝰ pluribꝰ: qꝛ plus ꝓuocat vrinā ſpica.

¶ Halcheria. i. galbanū calidū i ꝓncipio tertij gradꝰ ē ſic cū i ꝓncipio ſecūdi: hꝫ v̓tutē diſſolutiuā et mollificatiuā.

¶ Camedreos ca. eſt et ſic. i ſecūdo gradu. et ſignificat hoc amaritudo cum acumine. et prouocat menſtrua et icidit humores groſſos et exoppilat membra interiora.

¶ Beſcarcoton. ideſt pſilium frigidum eſt in ſecundo gradu et medium inter ſiccum et humidum.

¶ Camepiteos calidū eſt in ſecundo. et ſic. in tertio. dominās i ſapore ipſius ē amaritudo cum acumine. valet ictericie q̄ fit ex oppilatiōe et ꝓuocat menſtrua et vrinam.

¶ Cinis reꝝ ꝯbuſtaꝝ ē cōpoſitꝰ ex ꝯ̄rijs rebꝰ ħ ē ex ꝑtibus terreſtribꝰ ⁊ ꝑtibꝰ ꝑpinqs nature fluxus q̄ lotione remouet̄ et remanet pars terreſtris deſiccatiua ſine mordicatiōe et cineres diuerſificant̄ ſcḋꝫ diuerſitatē reꝝ ex q̄bus fiunt.

¶ Fumus ois ē calidus deſiccatiuꝰ. Et q̄uis fumus hēat hanc cōplōnē. tñ ſemꝑ ꝑmanet in eo virtus rei ex qua eſt fumus. ꝓpterea vtimur in medicatione palpebrarum inuerſarum fumo thuris ad generandū bonā carnē ⁊ ad faciendūꝫ naſci pilos palpebrarū. ⁊ vtimur in medicatione oculorum apoſtematoꝝ ꝑꝑ decurſū humoꝝ. Et fumus myrrhe ē ſilis fumo thuris. ſed fumus thuris eſt aliquantulum fortior. Fumus terebinthine ē fortioꝛ. al̓. ſimilis fumo picis.

¶ Cap. xliij. Qḋ ē de medicis que ex mineris ſunt.

Vſqꝫ locuti ſumus de vna parte medicinaruꝫ terre naſcentium que magis vſitate ſunt in arte medicine ſm ꝙ teſtificatū ē a. G. ⁊ alijs. ⁊ compēdioſe locuti ſumus. ideo qꝛ poſuimus ea quaſi exempla alijs que aſſimilantur eis in qualitatibus ſupradictis: excepto i proprietatibus. Deinceps volumus loqui de medicinis que appropriantur mineris.

¶ Thitiacrū. i. terra ſigillata ē frigida ⁊ ſicca cū ſtypticitate tēperata valet contra venenum abſcindit ſputū ſanguinis ⁊ dyſenteriam que prouenit ab inteſtinis ⁊ epate. ⁊ deſiccat parua apoſtemata quando ſuperponitur eis.

¶ Thitarmin. i. bolus armenus frigidus ē ⁊ ſiccus fortis ſtypticitatis: vꝫ ꝯ̄ fluxū vētris ⁊ ſputū ſanguinis ꝺſiccat apoſtemata pulmonis ita ꝙ idurat ap̄ata. ⁊ ſic ꝑſeruat ifirmuꝫ ne moriat̄. ⁊ maxie qñ incedit ad habitādū regiōes calidas ⁊ valet contra egritudines peſtilentiales.

¶ Secdeneg. i. lapis emathitis: ⁊ dicit̄ lapis ſanguinis. frigide ⁊ ſicce cōplexiōis exiſtit: ⁊ ꝯfert groſſitudini palpebraꝝ quando eſt abluta deſiccat vlcerationes oculorum.

¶ Terra ſtelle. i. talch. frigida ē ⁊ ſicca temperate ⁊ ē minoris ſiccitatis aliarum thit. ideſt terrarum ſeu lutorum.

¶ Halmogra. i. bolus cū q̄ tigunt̄ muri ſeu parietes frigide ⁊ ſicce ꝯplōnis exiſtit. necat lūbricos ſeu v̓mes iteſtinoꝝ.

¶ Algetin. i. gypſuꝫ. ꝺſiccat ⁊ ꝯſolidat. ⁊ cōfert iciſiōi arteriaꝝ qñ miſcet̄ cū albugine oui. ⁊ puluere molendini. et cuꝫ pilis leporis minutiſſime inciſis. ⁊ ponit̄ ſuper inciſionē.

¶ Harſiregalroſcar. i. calx plūbi ⁊ in latino ceruſa noiatur frigida ē ⁊ ſicca. deſiccat vlcera abſqꝫ mordicatione.

¶ Almura. i. calx viua dicit̄ ⁊ eſt calx lapidis fortis. exiſtit multe calefactiōis. et mortificat carnē ⁊ qñ abluit̄ pluribus vicibꝰ cū aqua deſiccat vlcera ſine mordicatiōe. ſꝫ hec terra hic apud nos non inuenitur: Sed tamen illa cum qua nos ſigillamus cartas noſtras quando abluimus ipſam. nō eſt longinqua ab operationibus dictarum terrarum.

¶ Sanguis draconis frigidus eſt ⁊ ſiccus. valet cōtra groſſiciem palpebrarū. ⁊ lotus remouet maculam oculi.

¶ Lapis lazuli purgat melācholiā. et valet melācholicis ⁊ eſt vehemētis purgationis ⁊ timoroſe. et doſis eſt a. ʒ. 5. vſqꝫ ad vnam cum multis refrenantibus. ⁊ puluerizatus

ſuper palpebras facit naſci pilos. quia minuit humores ca
lidos: eo quia abſtergit: ⁊ cum eadem habet ſtipticitatem: ⁊
ideo facit oriri pilos qꝛ remouet humores calidos: ⁊ reddit
membrum ad priſtinam complexionem.
¶ Lapis ſpongie frangit lapidem ſolum in renibus.
¶ Antimoniũ frigiditatẽ hẽt cũ ſtipticitate. ⁊ ꝯfert caliditati ⁊ hũiditati. q̃ exiſtit i oculo. ⁊ deſiccat lachrymas. et mundificat vlceratiões oculoꝝ. et ẽ habens proprietatem confortandi oculum in omnibus ſuis qualitatibus.
¶ Lithargyriũ. ⁊ i arabico dicit merdaſegni tẽperatũ ẽ inter caliditatẽ et frigiditatẽ et deſiccat. et eſt i eo aliq̃ corroſio et facit in eo generare carnẽ in vlceribus humidis.
¶ Tucia fit in fornace i qua depurat es: deſiccat ſine mordicatione: ⁊ marie qñ abluitur ⁊ deſiccat lachrymas: ⁊ abſcidit materias que diſcurrunt ad oculos.
¶ Climia auri ⁊ argenti ãbe ſunt frigide ⁊ ſicce. Sꝫ auri ſiccior eſt ⁊ magis abſterſiua: ⁊ quando comburitur ⁊ extinguitur ẽ ſine mordicatiõe: ⁊ generat carnem imaculatã oculoꝝ ⁊ illa generaliter ẽ laudabilis que aſcendit ex fumo quãdo diſſoluitur aurum vel argentum.
¶ Ueſſaf. i. ferrũ ẽ vehementis ſiccitatis quando multũ teritur ⁊ ifundit i aceto pluries vel in lacte caprino acetoſo valet ꝯ̃ limoſitatem ſtomaci. ⁊ contra dolorẽ ſplenis ⁊ paſſionem ani. ⁊ facit naſci carnem in auribus vlceratis.
¶ Sal ſcđm oẽm ſpẽꝫ ca. et ſi. ſtipitcitatẽ hꝫ cũ abſterſiõe. et baurach maiorẽ hꝫ abſterſionẽ ꝑꝑea plus laxat ventrem.
¶ Carnid. i. arſenicũ vel auripigmẽtũ vſtiuũ ẽ: ⁊ qñ ꝯburitur ẽ ſubtilius. Et ex eo fit cõpoſitio q̃ remouet pilos.
¶ Albufat. i. ſulfur hꝫ virtutẽ attractiuã cũ cõplexiõe calida ⁊ ſubſtantia ſubtili ⁊ eo reſiſtit venenis animalium quãdo pulueriꝫatur ⁊ ſpargitur loco morſo. aut icorporatur cũ ſputo oleo melle aut viſco ⁊ curat ſcabiem.
¶ Alceg. i. vitriolũ oẽs tres ſue ſpẽs hñt virtutẽ cõſtrictiuã cũ ſtypticitate ⁊ diuerſificant i ſubtilitate ⁊ groſſicie: qꝛ groſſius ẽ rubeum poſt illud cholcotar ⁊ poſt illud viride: ⁊ rubeum ⁊ viride ẽ quaſi mã cholcotar. ⁊ talis cõparatio cholcotar ad viride. Et dicit. G. qꝫ qñ iuit ad iſulã cãdie. i. romanoꝝ itrauit quãdã minerã et iuenit tres venas: ⁊ i infima vena iuenit vitriolũ rubeũ: et poſt illã cholcotar: et poſt illaꝫ erat viride: et hec ordinatio locorũ ſignificat ſup hoc qđ diximus: et rubeũ ẽ minoris mordicationis viridi ꝑꝑ groſſiciem ſue ſubſtantie: et rubeũ et viride non diſſoluunt: quia rubeum ẽ induratum induratione lapidea: et viride eſt nimis coctum. Sed cholcotar liquefit.
¶ Plumbũ qđ dominat i ſuis ꝑtibꝰ ẽ ſubſtãtia frigida et humida: ꝑꝑea qꝛ frigiditas ẽ q̃ ipm ꝯgelauit: et ideo qñ piſtatur i mortario cũ aliqbus liquoribꝰ vel aliqbꝰ oleis vt oleo roſato refrigerat: et valet ꝯ̃ apoſtemata teſticuloꝝ et ani et cõtra cancrũ: et facit ceſſare mãs diſcurrentes ad aures et pedes. Et qñ fit ex eo lamen et ponit ſuper femur ꝓuat coituꝫ ſed multũ ledunt inſtrumẽta ſpermatis: et laminatũ ſubtiliter et ſuperpoſitum neruo torto et groſſo diſſoluit et rectificat. et hoc qđ diſſoluit ſignificat qꝫ hẽt virtutẽ diſſolutiuaꝫ cõparando ipſum carni hominis. q̃uis dominetur ſuper ipſius complexionem frigiditas.
¶ Teſta ṽtutẽ hꝫ abſterſiuã et đſiccatiuã et ꝓ̃pe teſta furni.
¶ Arſenicũ rubeũ vel auripigmentũ rubeũ ẽ eiuſdẽ virtutis alterius auripigmẽti: eo qꝫ hꝫ virtutẽ mollificandi.
¶ Alfeep. i. alumen: hec medicina ẽ maxime ſtypticitatis: et ꝓpter hoc denominata eſt in lingua greca ab hoc: et ſunt ipſius multe ſpecies: et omnes ſunt multe groſſitudinis: ⁊ quod ſubtilius eſt: eſt illud de turchia.
¶ Calcucecaumenon. i. es vſtum habet intenſum acumen cum ſtypticitate: ideo qꝛ lauatur per remotioneꝫ partis fumoſe. tunc fiunt medicine cicatriꝫatiue in corporibus et mẽbris duris: non eſt neceſſaria lotio.
¶ Tubel. i. lamen eris ſubtilis. ẽ ſuptilioris ſubſtantie ere viſo: et propter hoc ipſum in colirijs ponimus: quia habet maiorem abſterſionem et ſiccitatem q̃ꝫ galla.
¶ Lazacalaap. i. ꝯſolidatura auri. et i arabico dicit cõbar. ⁊ ſũt duaꝝ ſpẽꝝ. vna ẽ ipiꝰ vene. vel minere. et alia fit i mortario eris. et piſtillo eris cũ vria pueri. tpe caloris terẽdo vł ꝯquaſſãdo. et illđ ẽ meliꝰ qđ fit i mortario eris rubei. et eiꝰ ṽtus ẽ diſſolutiua abſq̃ꝫ graui mordicatiõe. et đſiccat. et qđ factũ ẽ maioris ẽ deſiccatiõis illo. qđ ẽ ex vena. et minoris mordicatiõis et qñ cõburit qđ ẽ ex minera ẽ ſubtiliꝰ.
¶ Zimar. i. viride eris magnũ hꝫ acumẽ. et corrodit carneꝫ ꝑꝑea nõ đbemꝰ vti eo niſi i idigẽtia diminutiõis carnis. Sꝫ i vulneribꝰ ſimplicibꝰ nõ ẽ vtendũ eo. qꝛ non cõſolidat. nec carnẽ generat. ¶ Hucuſq̃ꝫ diximꝰ đ mineris cõpendioſe. Sꝫ deiceps volumꝰ dicere de carne et eius humiditate.
¶ Capitulum. xliiij. Quod eſt de diuerſis operationibus lactis ſecundum eius diuerſitatem. et de eis.
Ac dulce qđ ẽ boni ſaporis inquãtuꝫ ẽ medicia valet ꝯ̃ diſcurſuꝫ hũoꝝ acutoꝝ mordentiũ. qꝛ lauando mẽbra et adherẽdo eis ꝓhibet maloꝝ humoꝝ ꝯtagiũ ſicut facit etiã albumẽ oui. et nõ vꝫ lac i his q̃ diximꝰ niſi recẽter trahat ex mãmillis ſi eẽ põt. Jõ qꝛ recipit citiꝰ imutationẽ oĩbꝰ alijs rebꝰ ab aere. ſilr ꝑ mutat i diſtẽperatis corpibus ex malis hũoribus. et aceſcit vel caſeat i ſtõacho frigido aut fit fumoſuꝫ in ſtõacho calido et replet cerebrũ. Sꝫ ſi corpus ẽ mũduꝫ nihil eſt ꝯuenientius eo ad reſtaurandũ. qđ diſſolutũ ẽ ex mẽbris radicalibꝰ et ꝓprie lac mulieꝝ. Scđo lac aſinaꝝ. et poſt lac capraꝝ. et ideo ẽ lac magis iuuatiuũ oĩbus alijs rebꝰ ethicis. et h̃ eſt ꝑꝑea qꝛ eſt mã filiis ꝓme materie et qua ẽ humiditas radicalis: et ideo nutrimentũ bonuꝫ corpori exiſtit. et melius eſt illud qđ ẽ prope partũ. i. poſt duos menſes. et nõ hẽt in ſe ꝑationẽ nutriendi. hũectandi. et abſtergẽdi. niſi qꝛ ẽ cõpoſitũ ex diuerſis ſubſtantijs. hoc ẽ ex ſuba terreſtri caſeata. et ꝑꝑ hãc ſtat. et ſuba aerea ꝑꝑ quã humectat et nutrit. et ſubſtãtia aquea declinãte aliquãtulũ ad ſubtilitatẽ ꝑꝑ quã abſtergit naturã. et nõ ſolũ abſtergit. veꝝ etiã laxat ventrẽ bona laxatione. qꝛ mũdificat lauãdo ſupfluitates putridas. et apoſtemata interiora q̃ ſunt ſanioſa. Et qñ extinguit ferruꝫ candẽs mundũ ab erugie. vel lapides marmorei i ipm multotiens. valet cõtra fluxũ ventris. ſꝫ ferrũ ẽ melius ꝑꝑ ſuam ſtypticitateꝫ. Et in ſũma oẽs ſpecies lactis valent obtalmie oculoꝝ q̃ accidit ex reumate calido. et ꝯfert etiã apoſtemati bus matricis ⁊ ani q̃ generant ab humoribus calidis mordentibus. Et qñ miſcemus ipſuꝫ cũ medicinis mitigatiuis ſicut eſt medicina que recepta eſt a fornace vbi effundit es. confert vlceribꝰ cancroſis. Et nocet lac vlcerationi vel cancerationi oris. Et gargariꝫatuꝫ ⁊ retentum in ore confert: ⁊ mitigat dolores ibi exiſtentes: quia dolorem mitigat. et valet paſſioni amigdalarũ et vuee. aĩ. vuule: quia eius ſubſtãtia eſt munda ab omni acumine ⁊ mordicatione: et eſt ſupremũ iuuamentum ei qui bibit cantharides.
¶ Cap. xlv. Quod eſt de operationibus caſei.
Aſeꝰ vetꝰ ẽ ca. et ſic. ꝑꝑ ſalẽ et coagulũ et multuꝫ vꝫ ꝯ̃ dolorẽ iuncturaꝝ. Et emplm ex eo factũ mirabilẽ hꝫ ṽtutẽ maturãdi apoſtẽata dura.
¶ Cap. xlvi. Quod ẽ de virtutibus butyri.
Utyrũ hẽt ṽtuteꝫ maturãdi: ⁊ qđ ẽ coctũ hꝫ maioreꝫ virtuteꝫ ſꝫ maturitateꝫ ⁊ caliditatẽ i corporibus duris: ⁊ hoc eſt ꝑꝑ ſalẽ q ponit in eo quando coquitur. Et qđ nõ eſt coctũ plus maturat apoſtemata q̃ ſunt in radicibus auriũ ⁊ in locis mollibꝰ. Et quando miſcet cũ melle fit inde lohoc: ⁊ cõfert ſcreatibꝰ exiſtentibus in pectore ⁊ pulmone.
¶ Cap. xlvij. Quod ẽ de operationibus coaguli.
Oagulũ vlr eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ ſubtile: diſſoluit ſãguinẽ ⁊ pinguedinẽ q̃ coagulata ſũt i ſtõ: ⁊ bibitum ꝯſtipat ventrẽ: ⁊ dꝫ dari i fluxu ꝑꝑ ſuã ꝓprietateꝫ cui ſunt occulte ſue cauſe: ideo qꝛ hec ꝓprietas ẽ certificata ſi ſupponat coagulũ calidũ ſuper ventrem puerorum ſanat: ⁊ poteſt eſſe qꝫ hec operatio fit propterea: qꝛ coagulat humores ⁊ indurat.

¶ Caplm.xlviij. Qđ ē de operationibus ouorum.

q Uia locuti ſum⁹ đ his īquantū ſunt cibi. loq volumus mō de eis inquantū ſunt medicie. Et dicimus ꝙ albugo oui galline eſt magis mitigans alia re in mordicationib⁹. ⁊ ideo vtimur ea in dolorib⁹ oculoꝝ: ī apātib⁹ ani. in apātib⁹ inguinum et admiſceť cū medicis q̄ abſcindūt ſanguinē q ſupfluit a pāniculis cerebri. Et vitellū ē ſubſtātie albuginis ſilē. Et ideo facimus ex toto ouo medicinā poſtq̄ꝫ admiſceť oleū roſatū ad medicationē reꝝ ſupradictaꝝ: ⁊ maxime in medicatiōe mēbroꝝ neruoſoꝝ ⁊ muſculoſoꝝ ſicut cubitorum: ⁊ iuncturaꝝ. digytoꝝ. manuū et pedū et apātibus aurium. Et noui ponūt in hac medicatiōe vitellū ſine albugie. q: nō intendūt mitigare dolorē niſi cū aliquantula maturatione. Et oleū vitelli eſt ſupmū iuuamen ſup pinguedinē anſeris et galline in mitigatiōe doloꝝ neruoꝝ et ſilium. Et qñ coquiť ouū ſm ſui totalitatē ꝯfert multū ꝯtra materias putridas q̄ diſcurrūt ad ſtomachū et ad īteſtia. Et ſi coqť ouū cū alijs medicis ꝯſtrictiuis vētris multū fortificat eas. Et ouū poſitū ſup locū ꝯbuſtū ab aq̄ ferventi multū valet. Et oua recētia cocta ī aqua valēt aſperitati pectoris et pulmōis. Et cortex oui tritus et ꝯbuſtus ſubtiliter pulueriꝫat⁹ et ſup ſparſus valet ꝯ albuginē oculi.

¶ Caplm.xlix Quod ē de fellibus.

Omnia fella calida ſunt et ſicca et coꝝ magnitudo ſeqtur calorē et ſiccitateꝫ. et eoꝝ paucitas ſequiť bonā tēperantiā. et longitudinem vite. Et ponunť in colirijs q̄ faciunt abſterſionem. Et proprie volucrum fella. Et eſt neceſſe eligere fella animalium que non ſunt infirma. Et fella marium ⁊ quod plus queritur in mediciniſeſt fel galli veteris.

¶ Capitulum.l. Quod eſt de vrinis.

v Rine omnes habēt acumen baurachiū cuꝫ abſterſione: ⁊ iō ſoluūt ſordicies antiquas.

¶ Cap.li. Qđ eſt đ ꝓprietatibus ſtercoꝝ.

s Tercus albū canis hꝫ ꝓprietatē in ſquantia.

¶ Stercus muris intrat in ſuppoſitorijs que mouent ventrem puerorum.

¶ Stercus bouinum confert hydropicis in modum emplaſtri.

¶ Stercus gallinaceū valet ad ſuffocationem que ꝓuenit a malis fungis comeſtis: iō q: facit eos euomi: ⁊ debet propinari diſtemperatum cum aceto ⁊ aqua.

¶ Stercus lupi valet ⁊ cōfert paſſioni colice bibitū aut emplaſtratū: vel ſuſpenſum teſticulis.

¶ Stercus columbinū valet frigidis paſſionib⁹ mēbroꝝ ſicut podagre ⁊ dolori emigraneo ⁊ dolori oui: ⁊ dolori laterū: ⁊ hypocūdrioruꝫ: ⁊ ſpatulaꝝ: ⁊ iuncturarum.

¶ Capitulum.lij. Quod eſt de carne tyri.

Eſtificať Gal. ⁊ alij: ꝙ caro tyri curat lepram ⁊ iō poniť in tyriaca: ⁊ pria vtus iſti⁹ carnis ē calefacere ⁊ deſiccare: ⁊ curat hāc egritudinem ꝓpterea q: pellit hāc mām venenoſaꝫ ad cuteꝫ corporis ⁊ ꝓpterea bibētes cadunt in paſſionē tyrie: hoc eſt excoriationem cutis primo poſtea ſolidantur.

¶ Cap.liij. Quod eſt de pinguedine.

Uuod manifeſtius eſt in ipſa eſt calor cū multa humiditate: q̄ꝫuis diuerſificetur ſm diuerſitatem animalium. Et calidior ⁊ ſiccior ē pinguedo leonis. Et poſt illam in ſiccitate eſt pinguedo bouis. Et pinguedo vituli eſt tēperata. Et pinguedo capre bona eſt: ⁊ eſt humidior bouina. Et pinguedo anſeris ⁊ galline eſt ſubtilior alijs pinguedinibus: ⁊ propterea magis mitigatiua.

¶ Caplm.liiij. Quod eſt đ medullis.

Omnes habēt virtutē mollificādi ⁊ diſſoluēdi duriciem lapideam que fit in membris duris: ⁊ melior omnibus ē medulla oſſis aꝫal: ⁊ poſt illam medulla vituli.

¶ Cap.lv. Qđ ē đ ꝓprietatib⁹ pluriū aliaꝝ medicinaꝝ.

Rodiū galloꝝ veteꝝ ventrē laxat: ⁊ brodium iuuenis galline temperat complexioneꝫ.

¶ Cancri vſti valent morſui rabidi canis propter eorum proprietatem.

¶ Uſus carnium paſſerum frangit lapidem.

¶ Spuma marina habet virtutem abſterſiuam ⁊ mundificatiuam cum qualitate calida.

¶ Iſte ſunt medicine teſtificate a Gal. dicente ꝙ expert⁹ fuit ipſaꝝ virtutes. Sed inueniunť māifeſte alie medicine apud medicos que nō ſunt teſtificate a Gal. ſicut ſunt mirobalanoꝝ. v. ſpecies: vt ſunt citrini: chebuli: indi: belliricí: ⁊ emblici. Eoꝝ prime virtutes ſunt frigide in pꝛio gradu ⁊ ſic. in tertio: q: cōpoſiti ſunt ex ſubſtātia terreſtri frigida: ⁊ ſuba terreſtri aduſta. Sed plus attinēt terreſtreitati ⁊ aduſtioni q̄ꝫ terreſtreitati ⁊ frigiditati: et ſignificat h ſtipticitas quā habent cū amaritudine. Proprietatis kebuloꝝ eſt purgare melācholiam ſuauiter et deſiccare flegma ſui qualitate: et ſunt in principio medicinarum que purgant hos humores. Et talis proprietas eſt indorum ſed diciť ꝙ ſunt magis proprij in purgando melācholiaꝫ aduſtā: et ꝓpterea ponunť in paſſionib⁹ capitis que veniunt a ſtomacho: ⁊ ideo qñ propinanť vſu longo bonificāt ſenſus et clarificant cogitationē. et tardāt caniciem. Et ꝓprietas citrinoꝝ ē purgare cholerā ſuauiter. et doſis vniuſcuiuſq̄ꝫ ſubſtantie illoꝝ eſt a. ꝫ. iiij. vſq̄ꝫ ad. vi. et in đcoctionibus a. vij. vſq̄ꝫ ad. x. Et medici miſcēt eos cū caſſia fiſtula et turbith. ſed neſciunt modū medendi. Sꝫ dicitur ꝙ belirici ſuauiter purgāt cholerā. ſed nō diciť ab aliquo ꝙ purgent emblici. Sꝫ veꝝ eſt ꝙ ꝯfortāt appetitum. et ſedant ꝯſuetudinē ſputi. et valent vomitui. et bonificāt mētē. et curāt hemoroydas. et auferunt ſitim. et augmētant coitū. g̃ videť ꝙ habeāt aliquātulā humiditatem.

¶ Cheiſir. ideſt abſinthium minus. vel abſinthiolum. hec ē de genere virtutis abſinthij: et eſt cōpoſitū ex ſubſtātia ſtiptica et amara. valet in ſe. poſt digeſtionem factam ſicut valet abſinthium.

¶ Balador. i. anachardi calidi ſunt in fine quarti grad⁹ et ſic. in fine tertij. et valent ꝯtra epilepſiā et apoplexiā. reſtaurāt virtutē ꝯſeruatiuā et memoratiuaꝫ cerebri. etiam quando proſtrate ſunt propter multam humiditatem.

¶ Behenlum ideſt been calidum eſt et humiduꝫ. ſtomachum calefacit. et inſtrumenta ſpermatis temperat. et fortificat virtutem concupiſcibilem coitus. et preſtat ſperma et valet contra humores melācholicos.

¶ Terregebim. i. māna ē ex ſpeciebus antique māne q̄ ꝓuenit a partibus ſuperiorib⁹ ſyrie vel indie. et eſt ſimilis ꝫucharo in ſuis virtutibus calida et humida in primo gradu. ⁊ eius proprietas ē purgare ſuauiter cholerā. et eſt debilior alijs purgatiuis. ideo datur in paſſionibus calidis: anteq̄ꝫ etiam appareant ſigna digeſtiōis.

¶ Tamarindi frigidi ſunt in tertio: et ſicci in ſecūdo gradu. q: cōpoſiti ſunt ex ſubſtātia aquea mixta cū aliquātulo calore. et tanto ꝙ ſubtiliāt partē aqueā. et eſt ſicut iſtrumentū vt ipſam penetrare faciat. ꝓpterea ſunt in fine acetoſitatis. purgāt ſuauiter choleram. Doſis eius eſt a dragmis decem vſq̄ꝫ ad quindecim. et iccirco quia habent aliquantulum ſtipticitatis. valent ſtomacho cholerico.

¶ Geoꝫboa. i. nux muſcata ca. eſt et ſic. in ſecūdo gradu mūdificat ſtomachum ab humoribus putridis et fortificat ipſum et valet cōtra frigiditatem epatis et ſplenis.

¶ Lapis de becabant eſt valde manifeſti iuuamenti omnibus ſpeciebus venenorum. et proprie morſui ſcorpiōis et eius doſis ē quarta pars aurei vnius.

¶ Lapis de ꝫaduargar confert omni fluxui ſanguinis vndecunq̄ꝫ procedat. et quandocunq̄ꝫ propinatur venenatis ad bibendum. anteq̄ꝫ venenum veniat ad cor liberat. Et eius doſis eſt exagium vnum.

¶ Smaragdus diciť ꝙ valet ꝯtra oia venena: et ſpecialr

contra venenum ſerpentũ:⁊ eiꝰ doſis eſt põdus nouẽ gra
noꝝ ordei:tritũ ſup lapidẽ ⁊ mixtũ cũ lacte amigdalino ⁊
aqua violaꝝ ⁊ modico aceto. Et ſcias ꝙ illis q biberint ĩ
principio ſuperueniũt multa mala accidentia nõ minora
accidentibus veneni:ſed ſubito ſanabunt poſtea taliter ꝙ
in eis non remanebit aliqua debilitas nec aliqua. diſcra-
ſia. Et abſcindit fluxũ antiquum cuius cauſa eſt occulta.
Et non facit tunc tam fortia accidentia ſicut facit venena
tis: ⁊ etiam ſuſpenſum ſupra ſtomachum valet.

¶ Lapis bacthic.i.corniola tẽperatus ẽ.abſcidit ſangui
nem menſtruum:⁊ facit redire dentes ad propria loca in
ore retentus:⁊ hoc totum eſt a ꝓprietate.

¶ Margarite frigide ſunt ⁊ ſicce.⁊ valent multum con-
tra paſſionem cordis remouent triſtitiam ⁊ rectificant vi
ſum impeditum propter humiditatem.

¶ Chiarzabar.i.caſſia fiſtula vel karabe de idia purgat
choleram aduſtã: extinguit acumen ſanguinis:diſſoluit
apata:⁊ ſperma purgat ſuauiter ſicut tamarindi aut paꝝ
fortius. doſis eius eſt ſicut de tamarindis.

¶ Auis q̃ dicit iarabico canabix. ⁊ eſt laudula capelluta
qñ coqt ⁊ comedit cõtinue confert paſſioni colice.

¶ Uermis noiatus brati ⁊ qdã nominãt tartama piſtatꝰ
⁊ poſitus neruo inciſo ꝯfert illi mirabili iuuamẽto.

¶ Cap.lvi. Qđ ẽ de rebus marinis.

E rebus naſcentibus ĩ mari:quaꝝ iuuamenta
mãifeſta. ſũt h.ſ.cãphora indica q̃ in arabico
noiatur colforalgent calefacit ⁊ deſiccat in ſecũ
do gradu:⁊ conſolidat vulnera ignita.

¶ Spongia marina in ea inuenitur virtus ꝺſiccatiua:⁊
ipſa ẽ medicia bona humiditatibus exterius extractis.

¶ Genlenizan.i.belenzan vel petrozã calida ẽ ⁊ ſic.i ſe-
cũdo gradu:valet ſtõ hũido aromatizat odorẽ oris.cõfor
tat digeſtionẽ:fortificat neruos: ingerit coitũ.

¶ Lapis ꝺ bezedar qñ ꝺ ipſo fit coliriũ ꝯfortat viſũ ⁊ cõ
ſeruat ipʒ:⁊ remouet offuſcationẽ vl̕ tenebroſitatẽ ocloꝝ.

¶ Caniabar:calidũ eſt in ſcđo gradu:⁊ ſic.i ꝑmo. abſter
ſiuũ exiſtit:⁊ reſoluit groſſas ventoſitates:⁊ cõfert morſui
animaliũ venenoſorũ:⁊ eius proprietas eſt reſoluere ven-
toſitates matricis:⁊ abſcindit vomituʒ:⁊ folia ipſius aro
matica exiſtũt. ⁊ ponitur loco dedarſeni.

¶ Sebeſtẽ calidũ eſt ĩ prĩo gradu ⁊ hũidũ ĩ ſcđo purgat
ſuauiter ſupfluitates colericas:⁊ mitigat acumẽ ſanguis
lenit aſperitatẽ pulmõis:cõfert ſtricture anhelitus ⁊ qñ co
quit donec ĩſpiſſet:⁊ ex aqua ꝺcoctionis fiat embrocatio
ſup tyriã ⁊ alopiciã facit naſci pilos.

¶ Sarudotes ca.⁊ ſic.ẽ i.ij.gradu recepto fumo ſuo diſ
ſoluit ſupfluitates cerebri:et valet ꝯ̃ reumata frã. appoſi
tũ ſup obtalmiã:oculum abſtergit mirabili abſterſione:⁊
valet cõtra dolorẽ dẽtiũ:⁊ ꝯ̃ coroſionem gingiuarũ.

¶ Sene calidũ ẽ ⁊ ſiccũ ĩ ſecũdo gradu:eiꝰ ꝟtus ẽ purga
tiua. purgat.n.humores aduſtos et etiã hũidos ſuauiter:
⁊ nõ ẽ potẽs trahere hũores viſcoſos.et eiꝰ ꝟtꝰ ẽ ꝓpiqua
ꝟtuti agarici.h ẽ in attractiõe. Sʒ agaricũ hʒ ꝓprietatem
trahendi humores groſſos et ſene hu.aduſtos. doſis eius
eſt a.ʒ.i.vſqʒ ad.ij.in decoctione a.v.vſqʒ ad.vij.

¶ Scealmeſe.i.gallia muſcata calida eſt et ſicca ſtiptica.
et confortat mẽbra.et ſtringit ventrem.et curat vomituʒ

¶ Secacul.ideſt iringi calidi ſunt et humidi:augẽt ſper
ma.et prouocant coitum.

¶ Sandali qđ ẽ frigidioris cõplexionis oiuʒ ſpecierum
eſt rubeum:eo ꝙ frigidum eſt in tertio gradu et ſiccum in
ſecũdo.ſʒ maioris aromaticitatis ẽ citrinum. et eſt frigi-
dũ in ſecundo gradu et ſiccũ in primo.et ꝯfert bibituʒ ma
gne caliditati et cardiace calide: et prodeſt emplaſtratum
ſtomacho calido.et apoſtematibus calidis.

¶ Tabaiſis.i.ſpodiũ.carbo ẽ nodoꝝ arundinũ aduſtaꝝ
indie frigidum ẽ et ſiccũ in tertio.gradu:et eius proprietas
eſt remouere caliditatẽ et inflãmationẽ cholere.et cõfor-
tat ſtomachum.et confert cardiace calide.

¶ Lignũ aloes calidũ ẽ et ſic.i ſcđo gradu Ga.dixit ĩ li-
bris exptis.q̃ hʒ ꝟtutẽ darſenicã.ſʒ aliquantulũ plus q̃
hʒ ꝓpetatẽ exiccãdi hũditatẽ ſtomachi:⁊ pp amaritudinẽ
et ſtipticitatẽ cũ ipſius magna aromaticitate valet ſuper
oẽs medicinas alias mẽbris ꝑncipalibꝰ et remouet triſti
tiã:et cardiacã humidã.et valet cõtra oia venena:eo ꝙ cõ
fortat oẽs ꝟtutes:et valet cõtra oia reumata frigida.

¶ Ambra ẽ vna ex ſpeciebꝰ canfore que orit ĩ fontibꝰ ma
ris.et natat ſup aquam maris:et melior oiuʒ eſt illa que ĩ
arabico dicit aſcap.calida ẽ et ſiccca in ſecundo gradu.
ꝯfortat cerebrũ ſtomachũ et cor.et oẽs ſenſus.valet ſeni-
bus et in frigiditatibus.valet contra ventoſitatem inteſti-
noruʒ:ſuperpoſita neruis eos fortificat.reſiſtit magne pe
ſtilentie aeris bibita:et etiam odorata.

¶ Iuiube et in arabico nominatur auep. hanc medici-
nam nominat Galienus.tamen de ea nullam ſciuit pro-
prietatem: ſed medici de baldac dicunt ꝙ reprimunt acui
tatem ſanguinis ⁊ cholere: ⁊ conferunt aſperitati pecto-
ris ⁊ pulmonis a tota ſubſtantia: complexio ipſarum
eſt frigida in primo ⁊ humida in ſecundo:⁊ propter hoc
reprimunt acuitatem.

¶ Caufer eius virtus eſt virtus ſandalorum : excepto q̃
quando de eo potatur ab.i.aureo vſqʒ ad.ij.laxat.

¶ Gariofili calidi ſunt ⁊ ſicci in ſcđo gradu:⁊ attingunt
tertiũ:⁊ iſti cõfortant oia mẽbra pricipalia: valent ꝯ̃ paſ-
ſiones frigidas:⁊ conſtipant ventrẽ. Et dicit Ga.ꝙ corũ
proprietas eſt confortare virtutem digeſtiuam

Halhabat.i.baſilicon gariofilatũ:ca.ẽ ⁊ ſic.in ſcđo gra-
du:aperit oppilationẽ cerebri.valet cõtra cardiacã humi
dam ⁊ contra melãcoliã:⁊ cõtra hemoroydas.

¶ Cardamomũ ca.eſt ⁊ ſic.i ſcđo gradu:valet ꝯtra oppi
latiões epatis.ꝯ̃ lapides renum:⁊ laſſitudineʒ membroꝝ:
⁊ contra frigidos dolores:et confortat ſtomachum multũ
⁊ remouet ſyncopim ⁊ vomitum quando bibitur cuʒ vi-
no malorum granatoruʒ.

¶ Cãphora frigida ẽ ⁊ ſicca in tertio gradu:⁊ eſt ſubtilis
ſubſtantie.⁊ reſiſtit putrefactioni que fit ex materia cali-
da:ſtringit fluxum cholericum:priuat coitũ potenter:ledit
ſtomachum no calidum multum .

¶ Lacca ca.eſt ⁊ ſic.in principio ſecundi gradus: valde
eſt manifeſtum ipſius iuuamentum in confortatione epa
tis.⁊ in aptione ſuarum oppilationum:⁊ valet contra do
lorem renum ⁊ veſice:⁊ augmentat coitum. doſis eius eſt
dragma media vſqʒ ad vnaʒ.

¶ Muſcus ca.eſt ⁊ ſic.in fine ſecundi gradus mirabileʒ
habet proprietatem in confortando cor:⁊ valet contra ſur
ditatem aurium ⁊ ſtupefactionem corporis:⁊ contra om-
nes egritudines ſyncopis:⁊ confert groſſe ventoſitati inte
ſtinorum:⁊ ſuffocationi matricis: ⁊ contra melancholiã:
⁊ auget coitum.

¶ Linzehalafor.ideſt lingua auis confert cardiace ⁊ mo
uet coitum.

¶ Geſemini.i.viola vltramarina calida eſt et ſicca ĩ fine
ſecundi:ꝓdeſt ſenibus et refrigeratis.valet cõtra dolorem
capitis qui fit ex humoribus frigidis et groſſis.

¶ Capitulum.lvij. Quod eſt de modo compoſitionis
medicinarum.

Uſqʒ locuti ſumus breuiter de cibis et me-
dicinis ſimpliciter manifeſtis. Deinceps volu
mus narrare modos compoſitionis. Et dici-
mus ꝙ neceſſitas que nos inducit ad compo-
ſitionem medicinarum ſimplicium prouenit a tribus re-
bus. Una eſt quia multotiens non inueniuntur in vna
medicina ſimplici omnia que nobis ſunt neceſſaria a vir
tutibus propter quas completur medicina aut dieta.al̕.
conſeruatio. Secunda eſt quia quanuis nos inuenire-
mus ipſam forte non indigeremus ea ſecundum eandem
virtutem : ſed ſecundum plus aut minus . Tertia eſt
quia erunt in illa ſimplici virtutes que non ſunt nobis

neceſſarie ſcđm intentionem noſtrā:neq; per medicinam
neq; per dietam alias conſeruationem:vel forte erunt vir
tutes que nō ītrant aliquam medicinā vel conſeruationem
⁋Prima iſtarū triū conſideranda eſt in illis locis qui non
poſſent curari niſi qualitatibus contrarijs vel diuerſis:⁊
hoc accidit aut ꝓpter diuerſitatem cauſe ab egritudine:
aut pp̄ diuerſitatem nature egritudinis ab accidente: aut
propter diuerſitatem egritudinū inter ſe:aut ꝓpter diuer
ſitatem cōplexionis cārum cōpoſitarū: aut pp̄ diuerſitatem
egritudinis a nā mēbri ꝓpter ſuam complexionē:aut pro
pter ſuum principatū:aut pp̄ ſuum locū:aut propter ſuam
colligantiā. Exemplū diuerſitatis cauſe ab egritudine eſt
ſicut fe.putrida ex hūoribus groſſis:q: illa ex parte male
qualitatis calide:⁊ ſic.indiget medicina infrigidatiua et
humectatiua:⁊ ex parte humoris putridi groſſi indiget re
ſubtiliante vt exiccet ⁊ maturet. Et in hoc eodem genere
ingreditur repercuſſio ⁊ diſſolutio q̄ neceſſaria eſt tempo
re augmenti in apatibus:⁊ propterea indiget medicus in
talibus locis:vt ſciat vti iſtis medicinis mixtis ⁊ repcuſſi
uis.⁊ reſolutiuis. Et cadit dubiū in operationibus medi
cinarum ꝯpoſitarū ex diuerſis virtutibus:hoc eſt quomō
poſſunt inueniri iſte due operationes cōtrarie ſimul ī cor
pore humano:q: ſi iſte v̓tutes ſint in eis equales:tunc nō
vincet vna alterā:ſed equaliter erūt tēperate. ⁊ nō facient
actionē queſitam in corpore humano. Et ſi vna erit forti
or altera fortior faciet actionem ⁊ actio illi dꝫ attribui: ⁊
alia erit fruſtra. Et hoc dubium non ſenſerunt medici niſi
in ſcđis virtutib⁹ nō in primis.q: ipſi opinant̄ ꝙ ſi miſce
antur.ʒ.i.camemille cū.ʒ.i.roſarū.ꝙ medicina q̄ erit cō
poſita ex his erit tēperata ī primis qualitatib⁹.⁊ cū eo to
to opinant̄ ꝙ hēat v̓tutē repcuſſiuā ⁊ diſſolutiuā. Et nō
opinant̄ verū.q: neceſſe eſt vt v̓tutes ambarū ſint vna ſicut
dictū eſt.q: ſi diceretur ꝙ medicina eſſet tēperata in pri
mis qualitatib⁹.hoc ē q: facit in corpore vnū calorē tem
peratū qui erit medius īter calorē ⁊ frigiditatē primi gra
dus. Similiter debet ītelligi ī ſecūdis virtutibus hoc ē vt
ʒ.i. camemill'.⁊.ʒ.i.roſarū habeant virtutē vnam mediam
inter repercuſſionem ⁊ diſſolutionē. Et nō errauerunt in
hoc medici.niſi q: non poſuerunt gradus ſecundis virtu
tibus.q: ſi feciſſent tunc ſciuiſſent q̄ eſſet tēperata ⁊ non
tēperata. Et debes ſcire ꝙ operatio quā medicia hꝫ com
poſita ē vnum in cōmixtione artificiali:ſicut in cōmixtiōe
naturali.⁊ nō ē pl'a.ita vt ſit tibi neceſſe dicere qn̄ q̄ſitum
fuerit a te quō facit vna medicina duas operatiōes ꝯ̄trias
in vno ſubiecto. Rn̄deas ꝙ hec res ē ſicut ſenſus ⁊ ſenſa
ta eorū qui patiunt̄ a duob⁹ ꝯ̄trijs ſimul in eodē ſubiecto.
Uerbi gratia.ſicut apprehēdim⁹ albū ⁊ nigrum ſimul et
ſemel in humiditate cryſtallia.⁊ ſicut ſentim⁹ calidū ⁊ fri
gidū ſimul ⁊ ſemel ex cōmixtione aque feruētis ⁊ frigide:
ſicut dicit Gal.q: hoc nō eſſet ſufficiens ī ſolutōe hui⁹ du
bij nobis ponētibus ꝙ medicie ꝯpoſite habēt duas ope
rationes:quarū vna eſſet oppoſita alteri:q: hoc non acci
dit v̓tutibus ſenſibilib⁹ cū ſenſatis:niſi ꝓpterea: quia nō
ſunt materiales ꝑmutabiles alterabiles paſſibiles ī ſeipſis
a ſenſatis paſſiōe manifeſta:eo ꝙ ille non ſunt coniuncte
cū mā forti cōiunctiōe. Et cauſa huius reddit̄ in alia ſciē
tia nobiliori iſta:hoc ē in tertio de aīa:Sed paſſiōes quas
recipit corpus a medicinis ſunt neceſſario paſſiones mate
riales ꝑmutabiles in ſe ipſis ꝑmutatiōe māifeſta. Et ideo
nō eſt cōueniens vt inueniantur vt eorū contraria ſimul ⁊
ſemel in iſtis vno tp̄e in vno ſubiecto ſicut inueniuntur in
ſenſibus ⁊ ſenſatis. Sꝫ ſi dꝫ dari exēplū pp̄ aliquā ſimili
tudinē nō multū ꝓpinquā nō dꝫ dari niſi ſm̄ ꝙ inuenit̄
mediū īter extremitates:hoc ē ſm̄ ꝙ inuenit̄ album ⁊ ni
grū in colore citrino.⁊ ſi aliter diceret̄ vnū vinceret alterū
neceſſario ſi duo eſſent:aut dominās faceret ſuā oꝑationē
⁊ ei attribueret̄.⁊ quidā dicūt ꝙ nā cognoſcit ⁊ trahit ad
ſe illā partē que eſt in eis magis neceſſaria. Scias tamen
ꝙ īpoſſibile ē trahere qđ inueniri nō pōt: forte hoc ſecre
tū eidē in ſomnio fuit reuelatū:iō nō lꝫ ille q cū eis liti
gare veli. Deinceps volumus reuerti ad illud a quo ſepa
rati fuimus:vt dem⁹ exēplū membrorū diuiſionis quā p̄
miſim⁹ ⁊ dicamus ꝙ exēplū diuerſitatis egritudinis ab
accidente eſt ſicut feb.acuta cū ſyncopi:q: putrida indiget
euacuatiōe.⁊ refrigeratione.⁊ ſyncopis idiget econuerſo.
Exemplū diuerſitatis egritudinū eſt ſicut fe.diuerſarū ſpe
cierū ⁊ diuerſarū materierū.⁊ diuerſorū locorū:ſicut ē fe.q̄ di
cit̄ hemitriteus. q: eſt cōpoſita ex colera ⁊ flegmate diuer
ſitate cōpoſitionis. Cā harū eſt qn̄ ſunt cōpoſita in vna et
eadē egritudine:ſicut ſunt egritudines que fiunt ex pluri
bus hūoribus. Et iō neceſſe fuit cōponere medicinam ex
rebus que reſpōdeāt plurib⁹ hūorib⁹. Et hec fuit p̄ma ne
ceſſitas cōpoſitiōis medicinarum ꝯpoſitarū purgātiū.alijs
duab⁹.vꝫ ꝯpoſitarū egritudinū ⁊ ipſarū egritudinū correſpō
det cōpoſitio tyriace:q: ītētio ī illa fuit curare multas egri
tudines.⁊ p̄ſeruare ab eis.⁊ ideo fuit compoſita ex medi
cinis que habent multas virtutes ramificatas diuerſas:
et vt a multis partibus poſſent vincere venenū. Exēplum
neceſſitatis cōpoſitiōis pp̄ diuerſitatē nāe egritudis ⁊ nāe
mēbri ꝓpter ſuā cōplōnem.eſt ſicut ſtomachus ethicus:q:
a parte qua eſt fe.ethica idiget frigiditate ⁊ hūiditate.⁊ a
parte qua eſt ſtomachus idiget caliditate ⁊ ſiccitate: ⁊ eſt
ſimile in tuſſi que fit ex materia viſcoſa in fiſtulis pulmo
nis:q: a parte q̄ eſt mā groſſa ⁊ viſcoſa idiget ſubtiliatiuis
⁊ inciſiuis:⁊ a parte qua eſt pulmo indiget reb⁹ lenitiuis.
Exēplū neceſſitatis cōpoſitiōis mediciarū pp̄ diuerſitatem
nāe egritudinis a mēbro pp̄ p̄ncipalitatē membri ē ſicut
egritudo calida q̄ fit in aliquo mēbro pricipali ſicut in ce
rebro:ꝙ neceſſe eſt vt nō multiplicem⁹ multū medicinas
frigidas:ideo vt nō extinguamus calorē naturalē.⁊ ut nō
priuetur a ſenſibus ⁊ motib⁹. Et ꝓpterea eſt neceſſe miſce
re cum illis medicinis res que ad aromaticitatem ſint de
clinantes:⁊ ad calorem ⁊ confortent.⁊ in paſſione frigida
que accidit epati neceſſe eſt euacuare:ſicut declaratum eſt
in libro ingenij ſanitatis. ⁊ poſſibile eſt vt ſit hoc contra
rium:eo ꝙ ſicut eſt nobis neceſſe cognoſcere virtutes me
dicinarum neceſſariarum tempore neceſſitatiſ:eodem mo
do indigemus cognoſcere modum compoſitionis ⁊ ſi nō
eſt poſſibile nobis medicinari niſi veniamus ad partem
ingenij ſanitatis.ergo incipiamus hoc ſcire primo a li
bro ingenij ſanitatis poſtq̄ꝫ ibi declaratum eſt. Et quia
huc uſq; exiuimus ab intentione noſtra: redeamus nunc
ad ipſam.⁊ dicamus ꝙ quando apoſtema eſt in membro
principali ⁊ maximi iuuamenti neceſſe eſt vt ſue medicine
miſceamus que fortificent virtutē ⁊ ſubſtantiam ipſius.⁊
caueamus ne virtutes ſue diſſoluant̄ ſicut ſunt ſandali et
roſe. Et ſimiliter quando erit membrū maximi iuuamēti
tunc neceſſe eſt nobis conſeruare ipſum cum medicina ſti
ptica. Et exemplū neceſſitatis propter locū mēbri ē quan
do volumus ꝙ medicina ſtiptica vadat ad profunditatem
corporis debemus ſecum admiſcere .em que habeat ſub
tilem ſubſtantiam ꝓpter longitudinē ſui loci.ad hoc vt ſit
vehiculū ſtipticitatis.quāuis ſit contra queſitum noſtrum
in aliquo. Sicut admiſcemus cātharides in medicinis ve
ſice:⁊ crocum in medicinis cordis calidis. Et ſimili modo
nos miſcemus cerā in emplaſtris:propterea vt ſit materia
faciens ea melius applicari membro. Sed exemplum ne
ceſſitatis cōpoſitionis medicinarum ex parte colligantie
eſt ſicut egritudo ca.que fit in ore ſtomaci:q: in ea nō de
bemus multiplicare medicinas frigidas:eo ꝙ cōmunicat
cum mēbro frigido. ⁋ Iſta ſunt.v.mēbra neceſſitatis cō
poſitionis propter que cōponunt̄ medicine que ſunt ex di
uerſis virtutibus quādo non inuenimus in vna ſimplici
quo ex virtutibus indigemus. ⁋ Sed ſecunda particula
neceſſitatis compoſitionis eſt:q: aliquando nos inueni
mus vnam ſimplicem medicinam que habet fortiorē vir
tutem:aut debiliorem eo ꝙ querimus. Et hec ꝑticula di
uiditur in plura membra. Unū eſt q: erit nobis neceſſaria

vna ex primis opationibꝰ medicine: ⁊ h̄ ſimplex quidem
habet plus aut minus q̃z queramus: quare tūc neceſſe eſt
nobis habere aliā medicinā vt debilitemꝰ ſuā opationez
aut vt eā fortificemus. Et ſi tu vis eaz debilitare h̄ fit duo
bus modis. Unus ē vt miſceamus cū forti medicina aliā
que ſit ꝯtraria ſue virtuti. Uerbi gratia. qſi habemꝰ vnā
medicinā que ſit ca. in tertio gradu: ⁊ nō idigemus niſi ea
que ſit ca. in ſecundo: miſcebimꝰ cū ea illā que ſit frigida
in primo. Alter modus debilitandi eſt vt miſceamus cum
forti medicina aliā que non ſit cōtraria i qualitatibꝰ ⁊ vir
tutibus: ſed ſimilis in virtutibus: ſed minus habeat altera
ex eis. Uerbi gratia. ſi habuerimus medicinam calidam
in tertio gradu: ⁊ nos velimus dclinare ab illo miſcebimꝰ
cum ea vnam que ſit calida in primo gradu ſolum: ⁊ ha=
beat preparationem quam dicimus vt debilitetur medici
na cum ſuo ſimili in qualitate. Et quot ſit minoris virtu=
tis probat. G. per cōmixtionem aque tepide cum aqua
bulienti: quia neceſſario videmus feruentis calorem decli
nare. Et hic eſt contra dicendum: q: ſi videmus ꝙ homo
habeat egritudinem calidam in quarto gradu. vel etiam
in tertio: ⁊ nos dederimus rem calidam in ſecundo gradu
multotiens ledet ipſum. Et propterea verba. Ga. debent
refragari ex dieta tali minus calida ſupra. Dicas ſi dede=
rimus mel habenti cauſonem nonne ledetur incontinenti
magna leſione. Et ſimiliter ſi quis haberet magnam leſio
nem frigidiſſimam in capite: ſi tu inungas ipſum oleo ro
ſato nōne multum ledet. Et ſi ſuſtinent Gal. prouideant
ſuper hoc. Sed dicimus ꝙ ſi ita eſt ſicut dicit. Ga. erit ꝑ
hanc viam: quia medicina quam dicimus calidiorem eē
eſt illa que habet maiorē comparationem caloris ad frigi
ditatē q̃z illa que eſt minus calida: ergo erit frigiditas in
ambabus per contrarium: hoc eſt q: in calidiori erit frigi
ditas minoris comparationis: ⁊ in frigidiori erit maioris
comparationis. verbi gratia. quia comparatio caloris ad
frigus in. 3. i. piperis ē maior q̃z in. 3. i. ſpice. ⁊ ſi in. 3. i. pi
peris ſint. v. partes caliditatis ⁊ vna frigiditatis. ⁊ in. 3.
vna ſpice ſint due partes caliditatis: ⁊ vna frigiditatis mi
xtis duabus. 3. ſimul erit comparatio caliditatis ad frigi
ditatem in hoc mixto maior q̃z eſſet in pipere ſolo. Et quā
do eris bene ſpeculatus in hoc videbis hoc fieri per hanc
viam. Et iſte partes medicine quas diximus calidas aut
frigidas: quāuis non ſint in actu non nocent in hoc docu
mento: quia ſunt quaſi medie inter illam rem que eſt inter
actum ⁊ potētiam. Et ideo eſt poſſibile in multis corpori
bus conſimilibus: vt diſſoluantur artificialiter partes ex
quibus componuntur ſicut eſt lac. Et fortificatur hec opi
nio. eo ꝙ medicina que habet plures partes calidas i ſe ſi
ne dubio eſt preparata vt iflāmetur a calore naturali plus
q̃z medicina que tantum non hēt. Sed accidit aliquibus
corpibus propter fortitudinē caloris illorum: ⁊ propter p̄
parationem corporum ipſorum vt conuertant omnia que
eis adueniunt ad ſubam igneā: etiā ſi eēt minoris calidi=
tatis q̃z illa. ⁊ pōt eē ꝙ hec ē occaſio leſionis mellis i cau
ſone: ⁊ quomodo nō debz hoc facere. q: videmꝰ ꝙ aqua
etiā cucumerum conuertitur in his febribus ad choleraz
Iſte ē modus debilitandi virtutes medicinarum per com
paratione. Sed quando volumus fortificare non fiet hoc
niſi vna via: hoc ē vt miſceatur cum ea medicina ſue ſpe=
ciei ⁊ ſit fortior ea: ⁊ adhuc loquemur de his. ⁊ de rebus
que intrant i ſecunda particula partium primarum ſunt
quando volumus ſiſr fortificare ſcdas virtutes ⁊ tertias
medicinarum ſimplicium. aut debilitare. ⁊ hoc etiam fit
duobus modis. Unus eſt vt miſceatur cum forti medici=
na vna que habeat cōtrariā virtutē. verbi gratia: quando
habebimus medicinā aperitiuā ⁊ iciſiuā i tertio gradu: ⁊
volumus declinare ab illo miſcebimus cum iſta mediciaz
oppilatiuā igroſſatiuā i primo gradu. ⁊ tunc redibit ꝑma
ad aperiēdum i ſcdo gradu. Alter modus ē vt miſceamus
cum ea ſimilē: ſed minoris virtutis: q: etiā ex ea deueniet

prime diminutio actionis ſicut dictum eſt in primis qua=
litatibus. quia comparatio oppilationis ad ſubtilitatem
in hoc eſt maior quam in prima. Sed ſecunda via fortifi=
candi virtutes ſecundas ⁊ tertias eſt vt miſceatur cum ea
ſimilis ⁊ ſit fortior. ¶ Et quidam dicunt ꝙ virtutes ſe=
cunde fortificantur miſcendo medicinam cum medicina
alia ſimili in eodem gradu: ita vt non ſit fortior. ⁊ dicunt
ꝙ experientia teſtificatur quot due medicine equales in
virtute coniuncte habebunt fortiorem operationem q̃z
vna illarum ſingularis ⁊ per ſe: ⁊ hoc accidit. quādo erit
quātitas vnius equalis quātitati alterius. Et pote eſſe
ꝙ cauſa huius eſt ideo quia he due medicine coniuncte:
q̃zuis videātur ab eis vt ſint equales in virtutibus ſecun
dis ⁊ tertijs non poteſt eſſe vt ſint equales penitus veraci
ter: niſi largo arbitrio: eo quia ipoſſibile ē vt non diuerſifi
centur in ſubtilitate ſubſtantie ⁊ groſſitie: ⁊ ſpiſſitudine et
raritate: ⁊ ſimilibus: ergo nec erit difficile eas iequaliter ꝑ
mutare propter inſertionem earum ſubſtantiarum: quia
ipſa in quibus recipient permutationem non erunt equa
lia: ⁊ propterea manifeſtabitur permutatio earum corpo=
ri plus q̃z manifeſtetur permutatio corporis in eis: hoc ē
quia corpus erit ab eis magis permutatum: ⁊ iccirco iſtd
quod tardat permutari exire a corpore retinet illud quod
ē velox ad exeundū: vnde fortius operantur in corpore: ⁊
per hanc viam poteſt eſſe ꝙ ſimilia adinuicem fortifican=
tur: ⁊ ſimiliter dicimus in primis virtutibus. Et propter
ea vides ꝙ antiqui ponunt in eorum confectionibus me=
dicinas equales omnibus virtutibus tribus. Iſti duo ſūt
modi primarum partium que fuerunt cauſe compoſitio=
nis. Et in ſcda particula igreditur adhuc alia res: hoc eſt
quia poteſt eſſe vt non indigeamus omnibus virtutibus
medicine numero: ſed quibuſdam: ⁊ hoc eſt duobus mo=
dis. Unus eſt quia non indigebimus omnibus qualitati
bus primis medicine niſi vna. verbi gratia: habebimus
vnam medicinam calidam ⁊ humidam ſimplicem: ⁊ non
indigemus ea niſi propter humiditatem quare tunc debe
mus miſcere cum ea medicinam frigidam ⁊ humidam: ta
men neceſſe eſt vt ſit frigiditas illius equalis in compara
tione caloris alterius: ad hoc vt ſint temperate in calidita
te ⁊ frigiditate: ⁊ vt humiditas ſola dominetur: ⁊ ſic debes
intelligere vnāquāq̃z iſtarum qualitatum. Alter eſt vt po
namus ꝙ idigeamus ex vna medicina ſecundis virtutibꝰ
aut tertijs ⁊ non primis. verbi gratia: ſicut neceſſariū eſt
ſemen apij in febribus que fiunt propter oppilationem ſo
lum. vt aperiantur oppilationes ⁊ vt ſubtilientur humo=
res groſſi ⁊ prouocetur vrina. ⁊ non eſt neceſſarius ſuus
calor: nec ſua ſiccitas. quare tunc cum eo debemus miſce
re rem frigidam ⁊ humidam que remittat ſuum calorem
⁊ ſuam ſiccitatem ſemper conſiderando: vt ſecūda virtus
ipſius non reſiſtat ſecunde virtuti prime: qua indigemus
hoc eſt apertione. verbi gratia: ſi neceſſe eſt nobis miſcere
nenufar cum ſemine appij: aut ſuum ſimile debemus po=
nere loco nenufaris ſemen melonis aut citrullorum. ad
hoc vt ſecunda virtus illorum fortificet ſecundam virtu=
tez appij. quia quāuis iſta duo ſemina ſint frigida habēt
tamen virtutem diureticam: quāuis Galienus dicat ꝙ ſi
miſceatur res debilioris virtutis cum re que eſt fortis vir
tutis: ⁊ eſt vnius generis. ꝙ ipſa eam debilitat. nec eſt im
poſſibile vt quando coniunguntur due res que ſunt vni=
us virtutis. quanuis vna ſit debilior altera. ꝙ coniun=
ctum iſtarum non ſit fortius ſingulari. Sicut tu vides ꝙ
nos miſcemus medicinis calidis acetum propter iuuamē
tum apertionis quāuis videatur eſſe frigidum. q: ſi nos
ſeparamus partez calidam ab aceto non faceret id quod
facit in frangendo lapidem. ⁊ eſt remotum vt faceret hoc
ꝓpter partem frigidaz ſolum. ſed facit hoc propter cali=
dam partem que eſt in tali ſubſtantia. Et ideo miſcemus
ipſum cum medicinis calidis. quāuis ſit debilioris calo=
ris iſtis. Sz cū hoc toto ē aliquid i aceto. qd hāc opera=

tionem adiuuat: ſicut ſtipticitas ſua. Et iccirco dicimus ꝙ medicina debilis mixta cū forti ꝓdeſt fortificationi fortioris: quia operationes medicinarum id corporibus humanis non ſunt niſi per viam comparationis ⁊ aſſimilationis corporibus humanis ⁊ non ſunt niſi ex parte ipſiuſmet medicine: qꝛ tu vides multas medicinas in quibꝰ eſt pauca caliditas: ⁊ comparate humanis corporibus inueniuntur calidiores illis que videntur illis calidiores. Et ſic poteſt eſſe ſemen apij cōiunctum cum ſemine melonis: ⁊ fit fortius in operatione q̄ȝ appium ſolum ī corpore humano: ⁊ quando medicus ſubtiliter conſiderauerit hoc non medicabitur cum ſimplici medicina. Et hec preparatio inuenitur in compoſitionibus antiquorum: ſicut in oximelle ſeminum. qꝛ conſiderauerunt cum aceto fortificare ſecundam operationem mellis. iccirco laudauerunt illas medicinas ſimplices. quarum ſecunde virtutes adiuuant ſe adinuicem. quāuis in primis ſunt cōtrarie ſicut de byreos. et de alijs ſimplicibus medicinis. Et in ſumma iuuamentum iſtius preparationis. non eſt niſi in ſecundis virtutibus ⁊ tertijs. Et quāuis inueniaꝛ ſcriptum in dictis antiquorum. non tamen oſtenderunt rationem. Sed nobiles viri filij Auenzoar teſtificati ſunt hoc. ⁊ illi ſunt quibus debet attribui ſcientia medicine. Tertia neceſſitas compoſitionis eſt vt ponatur in medicinis purgatiuis aliquid ad refrenandum. vt non ledant membra principalia. Sed aliquando ponuntur medicie ad dulcorandum medicinam que habet malum ſaporem ⁊ ad hoc vt ſit amicabilior nature. ſicut ſunt confectiones que fiunt cum melle ⁊ zucharo. quamuis in multis locis ſint contrarie noſtre intentioni. ſicut in medicina a qua q̄rimus frigiditatem ⁊ ſtipticitatem. ¶ Hucuſqȝ diximus modos neceſſitatis compoſitionis ſimpliciū medicinaꝝ.

¶ Cap. lviij. Quod eſt de menſura ⁊ proportione medicinarum ſimplicium compoſitas ingredientium.

Einceps volumus dicere preparationem quātitatis ſimplicis medicine que ponitur in compoſitione medicine. Et hoc duobus modis fit Unus eſt propterea. quia nos non damus ex medicina ſimplici quācumqȝ quantitatem: ſȝ quantitatē determinatam. quod facimus propter fortitudinem medicine aut eius debilitatem. Et debemus hanc eandem viam inſpicere ⁊ in compoſitis. hoc eſt quia debemus ponere ex forti paucam quantitatem ⁊ ex debili multā quantitatem ſcd̄m ꝙ ordinatū fuit in tyriaca. Alter eſt quando in vna medicina compoſita ſimplex medicina habet vltimū iuuamē queſitū ⁊ alie que ponunꝛ nō ponunꝛ niſi ꝓꝑ ipſam. ſicut ſunt trociſci de lacca ⁊ alia compoſita que ab vna rerum intrantium nominantur. ⁊ ponitꝛ plus de illa Et poteſt eſſe vt nō ponatur in vna compoſitione alicuiꝰ medicine ſimplicis multa quantitas niſi propter iuuamētum multum. quod eſt in ea. Et poteſt eſſe vt nos ponamus multum ex medicina compoſita propter remotionē membri. Et hoc fit propter debilitatem medicine comparatione illi membro: ⁊ poteſt eſſe vt iſte cauſe fortificentur adinuicem ⁊ poteſt eſſe vt vna reſiſtat alteri. ſicut quando coniunguntur in vna medicina res multi iuuamenti cum debilitate earum ⁊ remotione loci. propterea ſi ſunt ex illis que ſunt multi iuuamenti debemus ponere multam quantitatem. ⁊ ſi ſint pauci iuuamenti debemus ponere exiguam quantitatem. ⁊ maxime quando coniungitur cū pauco iuuamento multum nocumentum. Et quando eſt media inter paucum iuuamentum ⁊ multum erit media inter multum ⁊ paucum. Sed ideo quia quantitas medicinarum laxatiuarum non poteſt ferre multam quantitatem augmenti ⁊ diminutionis. ſicut ferunt alie. eſt nobis neceſſe in cōpoſitionibus eaꝝ vti duabus rebus. Una. qꝛ debes accipere ꝺ vnaquaqȝ illaꝝ vnā doſiȝ. Et poſtea dabis ex illo operationem vnius illarū ad totū. hoc ē ſi erūt quatuor medicine dabis quartā partē. Altera eſt qꝛ tu debes accipere ex doſi ītegra vniuſcuiuſqȝ medicīe aliq̄d ſȝ operationem vnius medicinarum compoſitarum. Et iō qꝛ vna ex rebus que magis neceſſaria eſt medico in compoſitiōe medicinarum eſt vt ſciat in quo gra. eſt medicina cōpoſita in primis v̓tutibus ſcd̓s ⁊ tertijs ſi ſciri poſſet. de hoc volumus loqui: ⁊ dicimus ꝙ qñ hō vult ſcire gradum medicine compoſite ex qualitatibus medicinarū ſimplicium: primo debet facere hanc diſtinctionē: hoc eſt qꝛ impoſſibile eſt vt euadat medicina compoſita ab vna duarū rerū: aut vt ſint medicīe ſimplices ex q̄bus eſt cōpoſita vnius generis. i. vt ſint oēs calide aut frigide: aut hū. aut ſicce: aut ſint ex v̓tutibus ꝯtrarijs: hoc eſt vt quedam ſint calide. quedaȝ frigide: quedam humide: quedaȝ ſicce. Et etiam prima particula non euadit ab vna duarum reruȝ hoc eſt aut vt ſint ille medicine quas diximꝰ eſſe vnius generis in vno gra. virtutis: que eſt ſub vno genere. hoc eſt verbi gratia. vt ſint in vno gra. calidi ⁊ ſicci. aut vna hēat egreſſum ſuꝑ alterā. ita vt vna ſit tēperata: ⁊ altera ſit calida in primo gradu. ⁊ alia in ſecūdo: ⁊ alia in tertio: ⁊ alia in quarto. Et pars ſcd̄a etiā non euadit ab vna duarum reꝝ. aut ille medicine que ſunt ꝯtrarie ſint ī vno gradu cōtrarietas. aut vna habeat egreſſum ſuꝑ aliam in illa contrarietate. verbi gratia: ꝙ vna ſit calida in tertio gradu: ⁊ alia frigida in primo: ⁊ alia ſicca in ſcd̄o. ⁊ alia humida in primo. Et aliquando accidit vt coniungantur oīa hec quatuor in vna medicina. ⁊ cognitio ſimplicis dabit tibi cognitionē compoſiti. Et via ſpeculationis in prima particula quā diximꝰ ꝙ virtutes medicinarū ſunt in ea ī vno genere ⁊ in vno gradu eſt. vt apparet. vt eſſe debeat gradus coniuncti totius in vno ⁊ eodem gradu quo eſt vna ſingularium ꝑ ſe. ſaluo vt non acquirat āmixtionē. ⁊ vnā formā q̄ eēt cōparatione corporis humani calidior aut frigidior vniuſcuiuſqȝ ſimplicium per ſe. ⁊ maxīe in medicinis que diu ſtant confecte anteq̄ȝ eis vtamur. ⁊ forte ero contentus in fine ꝙ hoc accidat in pluribus cōpoſitionibus. Sȝ quādo erunt medicine ꝯtrarie ī vno gradu ꝯtrarietatis: tunc de neceſſitate vna vincet alterā: ⁊ erit medicina tēperata. ſaluo ꝙ earū quantitates ſint illa quantitas in qua poſſit eſſe ille gradus virtutis. qꝛ nulla medicia q̄ eſt calida in primo gradu. aut ſcd̄o non eſt ſicut in oī quātitate accidenti. qd̓ eſt. qꝛ cū mel ſit calidū in ſcd̄o gradu. et ſandali ſint frigidi in ſecundo mel vincet ſandaluȝ ſi ex melle comedanꝛ due vncie. ⁊ ex ſandalis. ℥. ij. ſed due. ℥. mellis nō vincent duas. ℥. ſandalorū. Sed ſi medicine nō ſunt ꝯtrarie in eodem gradu cotrarietatis. ſed erit. gratia exēpli. vna frigida in pꝛīo gradu. altera calida in tertio: ⁊ alia frigida in ſecundo. ⁊ alia calida in quarto. manifeſtū eſt ꝙ frigida remittet ex calida ſm̄ ꝙ ē in gradu frigiditatis in vno gradu. aut in duobus: hoc eſt. quia res que eſt frigida in primo deducet calidum in tertio ad calidum in ſecundo ⁊ eodem modo que eſt frigida in ſecundo reducet calidam in quarto. ad calidam in ſecundo ⁊ ſemper erit victoria ſecundum vnum graduū. quia illa q̄ eſt frigida in ſecundo reducet illam que eſt calida in tertio. ad illā que eſt calida in primo. ⁊ totum hoc eſt quando quantitas medicinarum eſt equalis. ⁊ non intendas equale ī pōdere: ſed equalis in virtutibus. Et hec quātitas eſt in primo gradu graduum in quibus manifeſtantur operationes medicinarum in corpore humano. Et ſi diuerſificantur virtutes contrarie ſecundum magis ⁊ minus. Et diuerſificantur quantitates etiam ſecundum plus ⁊ minus hoc eſt ſi quantitas medicine debilis erit multa: hoc eſt duplum quantitatis fortis: tunc remouebit ex forti gradū vnum vltra gradum quem remiſit. propter qualitatem. verbi gratia. ſi habuerimus vnam medicinam calidam in tertio gradu: ⁊ aliam frigidam in primo: ⁊ que erit frigida in primo erit duplum quantitatis eius que eſt calida in tertio gradu. ex gradibꝰ in quibus manifeſtatur operatio illius medicine in corpore: tunc remittet ſcd̄m q̄ di-

tum eſt. Sed ſi erit tripla in quantitate gradus operationis reducet ipſam ad temperantiam. Et ſi medicina calida aut frigida erit minoris quantitatis quantitate prima non curamus de ea. Et ſi fuerit contrarium: hoc eſt ſi medicina fortis erit ipſa que multa eſt in quantitate: pluſq̃ꝫ ſua quantitas prima in gradu operatiõis: ⁊ debilis remanebit in ſua quantitate prima. tunc debilis nõ remittet ex forti niſi ſcd̃m cõparationem illius quantitatis: verbi gratia. ſi erit quantitas ex forti dupla ſue quantitatis prime in gradu operatiõis: et debilis remanebit in ſua p̄ia quãtitate: hoc ē qꝛ debilis erit calida in primo gradu: ⁊ fortis erit frigida in tertio. tunc calida non reducet frigidam in tertio vſqꝫ ad ſecundum: ſed reducet a tertio media mẽſura a tertia ad ſecundam. Et cauſa huius ē: qꝛ quando duplicatur prima quantitas medicine. tunc duplicatur etiã qualitas: et egredietur ex gradu ſuo in caliditate aut frigiditate ad alium gradum. Ideo quando tu īuenis vnã medicinam que erit frigida aut calida ī tertio gradu. erit duplicata eius prima quantitas in gradu operationis ipſa īterficiet de neceſſitate ſicut īterficit venenum. Sed medicine que ſunt ī vno gradu: ſiue ī vno genere virtutum: ⁊ illarum gradus diuerſificantur hac re illarum preparatio iterum ē vt medicīa que ē debilis virtutis remittat ex forti. ⁊ iam dedimus cauſam huius. Sed adhuc neceſſe eſt vt ītelligas hoc ſecundum viam quam dicemus: hoc eſt qꝛ medicinarum que ſunt contrariarum virtutum vna nõ remittit vel alterat aliam niſi ſecundum ꝙ habet de qualitate contrarietatum quod eſt. qꝛ medicīa que eſt frigida ī ꝑmo non remittit eam que ē calida ī ſecundo niſi ſcd̃ꝫ ſuperfluitatem quam habet: hoc ē vnum gradum. Et īcirco de neceſſitate eſt ꝙ ex medicinis que ſunt ī vno genere virtutum debilis remittat ex forti ſecundum comparationem in medicina debili ad ſuum contrarium de maiore illa que eſt ī medicina forti. verbi gratia: frigiditas que eſt ī medicina calida ī primo gradu ē maior comparata in calori qui eſt in ea: q̃ꝫ illa que eſt calida in ſecundo gradu. Et frigiditas que eſt in medicīa que eſt calida ī tertio gradu eſt minoris comparationis ſuo calori q̃ꝫ frigiditas q̃ ē in calida in ſecundo gradu. ergo medicīa temperata ī medicinis que ſunt ī vno genere virtutũ: ē ꝓpinquior ad remittendũ eã que ē frigidior ea. ꝓpterea qꝛ cõpoſitio ꝯtrarietatũ in ea ē ꝓpinquior cõpoſitoni tẽperantie. ⁊ poſt illã illa q̃ ē in p̄io gradu. iō qꝛ vnũ ꝯtrariorũ ē debiliꝰ in illa. ⁊ poſt illã illa q̃ eſt in ſcd̃o. eo ꝙ vnũ ꝯtrariorũ ē debilius. eo qđ eſt in illa q̃ eſt in ꝑmo gradu. ⁊ minoris ꝯpoſitiõis. et poſt illam illa q̃ eſt in tertio gradu. ꝓpterea qꝛ ꝯtrium qđ eſt in illa eſt mīoris cõpoſitiõis ceteris alijs. verbi gratia: ſi miſcuerimꝰ vnã medicinã tẽperatã cũ alia que ſit calida ī ſecũdo gradu. nõ hꝫ v̓tutẽ ſm̃ verũ. al'. ſm̃ nãm reducendi ipſam ad primũ gradũ. ideo qꝛ illa q̃ hoc dꝫ facere neceſſario erit frigida in p̄io gradu. ſed hoc reducit eã ad rem que nõ attigit hũc gradũ. Et ſi miſcuerimꝰ cũ illa que eſt calida ī ſcd̃o gradu medicinã calidã ī p̄io gradu. remittet ēt ipſaꝫ: ſꝫ minus etiã q̃ꝫ tẽperata: ꝓpterea qꝛ cõpoſitio frigiditatis ad caliditatẽ calide ī p̄io gradu ē minor compoſitiõe q̃ ē ad tẽperatã: ſicut ē ī tẽperata mīor ꝯpoſitio q̃ꝫ in illa q̃ eſt frigida ī p̄io gradu. ꝓpterea īpoſſibile eſt medicine tẽperate vt remittat ex ea que eſt calida in ſcd̃o gradu tantũ quantũ remittit illa que ē frigida ī ꝑmo gradu. Et etiã eſt īpoſſibile calide ī ꝑmo gradu: vt remittat ex calida in ſcd̃o tãtũ quantũ remittit tẽꝑata. Et ſic eſt īpſe vt remittat calida ī ſ͠o gradu ex cal'a ī tertio: gradu tãtũ quã cũ calida ī ꝑmo. Et adhuc plus tẽꝑata aut frigida ī ꝑmo gradu. Sꝫ qꝛ medici nõ viderũt neqꝫ ꝯſiderauerũt in his dicũt: ꝙ qñ nos miſcemus vnã medicinã calidã ī primo gradu cũ alia calida ī tertio ipſa reducit ipſaꝫ ad caliditateꝫ in ſcd̃o. ¶ vtinã ego ſcirẽ de iſta q̃ eſt calida in tertio gradu vnã que eēt frigida in primo, ad quẽ gradũ reduceret ſi dicerẽt ꝙ reducat ad ſcd̃m gradũ. Reſpõde: ergo calida ī ꝑmo ⁊ frigida in primo reducent calidã in tertio ad vnũ gradũ: ⁊ h̄ eſt vanũ. Et ſi dixerint ꝙ frigida in primo gradu reducet calidã in tertio ad calidã in primo. ğ reſpondemus ꝙ frigida in ſcd̃o reducet calidã in tertio ad tẽperatã. ⁊ hoc ē ita īpoſſibile ſicut aliud. ⁊ iſte error prouenit a ꝑuatiõe ſcientie. Et poſuit hũc errorẽ hõ q̃ dicit̃ Alkindus: qꝛ ipſe fecit vnã cõpilationẽ tractatuũ. ⁊ ī illis credidit dare cognoſci naturã medicinaꝝ cõpoſitarũ. Et voluit hoc demonſtrare ꝑ partẽ alaachi vel algoriſmi: et muſice: ſicut fecit ille q̃ ſpeculat̃ res ꝑ accidẽs. Et dicit ꝙ cõpoſitio quatuor graduũ medicinarũ eſt cõpoſitio duplex: ita ꝙ quartus gradus deueniet quadruplicatus. ꝓpterea: qꝛ ponit primũ gradũ duplũ tẽperantie: ⁊ ſecundũ duplũ. primũ ⁊ tertiũ duplũ ſecundi: ⁊ quartũ duplũ tertij. Et erat ei ſufficiens dicere ꝙ ſecũdus eſſet duplũ ꝑmi ⁊ tertius triplũ: ⁊ quartus quadruplũ. E tſic ītellexerunt medici in ordine graduũ ad hoc vt eſſent equales: qꝛ caliditatẽ ſenſibilẽ corpori poſuerũt in p̄io gradu: ⁊ ab hac deuenerunt a medicīa que ē remota ab illa tãtũ quãtum fuit remota illa a tẽperata: ⁊ poſuerunt illã in ſecũdo gradu. Et iſtud ſine dubio eſt duplũ primi. Et poſt hũc deuenerunt a medicīa que eſt remota a ſecũda tantũ quantum eſt remota ſecunda a ꝑma: ⁊ hãc poſuerũt in tertio gradu qꝛ triplicata ē: ⁊ ſic fecerunt ī quarto gradu. ſꝫ ſm̃ Alexandruꝫ eſt neceſſe vt ponãt ſcd̃m graduꝫ in exceſſu ſuꝑ ꝑmũ dupluꝫ exceſſus quã hẽt ꝑmus ſuꝑ tẽperatuꝫ: ⁊ tertiꝰ ſuꝑ ſecundũ duplũ exceſſus quẽ habet ſecundus ſuꝑ primuꝫ. ergo medicine que erunt ī tertio gradu caliditatis neceſſario interficient. ⁊ magis que erunt in quarto. Et quõ poſſunt tolerare corpora medicias que ſunt in .xvi. gradu. Et adhuc ponamꝰ ꝙ ita ſit latitudo quarti ad tertiũ non eſt ꝓportionalis latitudini ſecundi ad tẽperantiã: ⁊ tales latitudines deberent poni in gradu. Et ſil'r latitudo que eſt a ſecundo ad tertiuꝫ: ⁊ ſecundum illos ordĩes graduũ non ſunt equales. Et nõ poſſet eſſe maior error in hac arte q̃ꝫ iſte. ideo qꝛ res in qua ītellexerimꝰ in primis ꝯſeruare ordinem exceſſuum virtutis vnius ſuꝑ alterã eſſet occulta nobis: nec ipſam cognoſcceremꝰ. Et error alchindi fuit quando poſuit rem que eſt in primo gradu duplã temperata in qualitate calida aut frigida: ⁊ hec fuit cã qꝛ ſecutus fuit cõparationẽ dupli. Et eſt dicenduꝫ ꝙ illud quod ītellexit Galienus in p̄io gradu eſt ꝙ habet exceſſum ſuꝑ temperamento in vna parte vltra ipſum. ⁊ ſm̃ hoc quando componet̃ compoſitio dupli in exceſſum graduum nõ erit neceſſarium ꝙ medicina que eſt in quarto gradu ſit dupla ſuꝑ medicinã que eſt tẽperata ſexdecis duplis vicibꝰ. Et ꝙ dictũ Galieni ſignificat hoc qñ dixit: ⁊ mea ītentio eſt in ꝑmo gradu. illa res que mãifeſtat̃ ſenſui ⁊ ꝑmutatione corporis: qa eſſet ītentio Ga. ꝙ primꝰ gradus eſſet duplũ tẽperati: ꝑmutatio que manifeſtat̃ in corpore a medicina nõ eſſet principiũ ꝑmutatiõis. Et ꝯtemplare bene hec verba ſi ſunt veracia: ⁊ nõ conſequeris ꝯſuetudinem populorum q̃ ſequuntur conſuetudines medicorum nouorum. Hucuſqꝫ diximus preparatiões q̃bus homo põt cognoſcere naturã medicinaꝝ cõpoſitaꝝ ⁊ cõponere eas ꝑ viam cognitiõis primaꝝ v̓tutũ: qua etiã ſcd̃as ⁊ tertias graduũ uimꝰ ꝙ nõ fecerunt alij medici: ⁊ eſt querendum.

¶ Caplm .lix. Quod eſt de cognitiõe medicinaꝝ compoſitarum per experientiam.

Poſtq̃ꝫ cõpoſitio medicinaꝝ eſt inuenta ſm̃ rationem: virtus p̄ia ſcd̃a ⁊ tetia medicine cõpoſite ſcit̃ ſcd̃m rationem. Querimus ſi experientia habet aliquã inuentionem in v̓tutibꝰ medicinaꝝ cõpoſitaꝝ: ſicut habet in virtutibꝰ medicinaꝝ ſimplicium. Et dicimꝰ ꝙ prime virtutes ſecunde ⁊ tertie nõ indigent experientia in compoſito: eo ꝙ ſunt inuente ratione demõſtratiua. Sed ſi poſſibile eſt in medicina cõpoſita facere aliquã ꝓprietatem: ꝑꝑ cõmixtionem in hoc habet experiẽtia magnã inuentionem: ꝓpterea quia quedã ꝓprietas

eſt que habet cõuenientiam cũ cõpoſitiõe medicine: ⁊ que dã nõ: ⁊ illa q̃ nõ hẽt ↄueniẽtiã inuenitur in maioꝛi pte in complexione naturali non artificiali: quamuis non ſit remotum inuenire proprietates in medicinis: quarum cõplexio facta fuit tempoꝛe longo: propterea quia complexio magis eſt in illis confirmata. Et ideo dicit homo quẽ tu ſcis ꝙ maioꝛ pars operationis tyriace pꝛouenit a pꝛopꝛietate conſequente totam ſubſtantiam. ⁊ dicit ꝙ nos non debemus mutare aliquid ex receptione quam facit Andronichus. Sed nolo ei credere: ſed volo addere ad tyriacam multas medicinas. que non erant note illo tempoꝛe: ⁊ de vnaquaq; faciam pꝛobationem: quare ipſam addidero ſicut eſt lignum aloes ⁊ ambra ⁊ gariofili. Et poſt quam bene declarauimus pꝛeparationes compoſitionis loquendum erit de manifeſtioꝛibus medicinis compoſitis: ⁊ ponenda eſt cauſa illarum compoſitionum. ⁊ hoc faciemus in libꝛo futuro. Et quãuis hoc non ſit nobis multum neceſſarium: naſcitur tamen inde aliqua perfectio: et quemadmodum muſici quando dederint pꝛincipia vocum ⁊ tonoꝛum: ⁊ ſpecies compoſitionis illoꝛum: loquuntur poſtea de inſtrumentis muſice magis manifeſtis: ad hoc vt eorum ſcientia ſit magis manifeſta: ita ⁊ nos faciemus. Et deus nobis conſentiat peruenire ad perfectionẽ vltimam: que beatitudo ſempiterna appellatur.

¶ Explicit liber Quintus qui fuit de cibis ⁊ medicinis.

¶ Incipit liber Sextus. qui eſt de regimine ſanitatis. et eſt continens capitula decem ⁊ octo.

¶ Capitulum pꝛimum. Quod eſt de fine artis medicine.

Lias ꝙ finis penes philoſophum dicitur tribus modis. Unus ẽ ad quem res neceſſario tendit: ⁊ hoc abſolute dicitur finis. Secundus eſt ſicut foꝛma dicitur eſſe finis materie: ⁊ hic appellatur finis perfectionis entis inſeparabilis. Tertius eſt vt eo exiſtente ſtent res per ipſum oꝛdinate. Et hic finis cauſarum appellatur: ſicut dicitur exemplariter ꝙ ſerra eſt finis vaſoꝛum que per eam fiunt. Et finis artis medicine veraciter in pꝛimo modo ⁊ tertio dicitur in ſecundo vero largo dicitur modo. Sed hec particula quam incipimus modo eſt nobilioꝛ duoꝛum finium qui iterum in hac arte requiruntur. Et hec adhuc in duas diuiditur partes: vna eſt qualiter ſanitas debet conſeruari: ſecunda eſt qualiter remoueantur pꝛeparationes que inducunt i coꝛpoꝛibus egritudines futuras ⁊ hec eſt pars media inter conſeruationem ſanitatis: ⁊ egritudinis remotionem. Et ſcias ꝙ hac ſententia non valent noſtra coꝛpoꝛa tueri: niſi a coꝛruptione que eis per accidens fit. Et hoc plurimum accidit pꝛopter ſuperfluitates ciboꝛum que in noſtris coꝛpoꝛibus aggregantur: quod eſt: qꝛ manifeſtum eſt ꝙ non. al'. ſi quolibet regimine: aut cibo quilibet homo vtatur. coꝛpus ſanum remanebit ſemper. Et hoc eſt vnum electuarium quod in hac reperitur arte: ⁊ ſi hoc non eſſet hec ars ſufficiens non diceretur. Et iccirco bene diffiniuit ille qui ipſam ingreſſam diffiniuit. Dicens ꝙ medicina eſt ars operatrix: que inuenta eſt experimento: ⁊ ratione conſeruans quidem ſanitatem: ⁊ remouens egritudinem. ⁊ hec eſt veracioꝛ diffinitio que in aliquo libꝛo alicuius auctoꝛis ſit inuenta. Et quãuis diffinitio Gal'. ſit completa: non tamen eſt declarata: ⁊ eſt quaſi diminuta: quia ille non manifeſtauit ex quo genere eſſet: quia omnes artes miniſtrantes que ſuper naturam dominantur: aut que ipſam manifeſtãt tribus ſunt modis: aut erunt ſicut ſuperſiſtentes abſolute qui foꝛmam vel materiam non faciunt ſed pꝛecipiunt: aut efficientes abſolute qui non pꝛecipiunt ſed faciunt foꝛmam in materia exiſtente pꝛeparata: aut ſunt medij. hoc eſt vt ſint in parte efficientes: ⁊ in parte ſuperſiſtentes: efficientes in eo ꝙ faciunt foꝛmam. ſuperſiſtentes in eo ꝙ manifeſtant materiam. et pꝛecipiunt ſuper illam. Exemplum hoꝛum trium. pꝛim⁹ eſt patronus qui regit nauim. ⁊ magiſter qui lignamina incidit. ⁊ nauim facit. ⁊ ſecundus eſt ⁊ tertius q conſtruit ipſam. ⁊ oꝛdinat. ⁊ pꝛecipit. Et hec verba optime declaraui modo in commento ſuper ſecundo phyſicoꝛum. Et ſcias ꝙ ars medicine eſt de genere earum que ſunt efficiẽtes abſolute. quod eſt. quia dat foꝛmam qua complẽtur noſtre operationes naturales. materia exiſtente pꝛeparata ⁊ hec foꝛmam dare non poteſt niſi ſecundum aptitudineꝫ materie. aut nature. ⁊ hic eſt finis queſitus qui eſt ad vocandum artem vt plurimum loco conuenibili ſuo ſubiecto Et hic aſſimilatur regimento Gal'. quo regi debet homo temperate complexionis. quo homo peruenit ad finẽ naturalem ſue vite. ⁊ ad ſanitatem peruenit naturalem que pꝛopter dominationem ſit frigiditatis ⁊ ſiccitatis ſuper membꝛa pꝛincipalia. Sed hec ars non debet hunc finem tranſire. ꝙ ſi hunc finem doceret tranſire poſſibile eſſet hominibus viuere ſemper. ⁊ huius impoſſibilitas eſt manifeſta. Et cauſa que pꝛohibet vt hec ars circa ſuum ſubiectum ſanabilem finem non conſequatur eſt ſimilis cauſe quare etiam alie artes circa ſua ſubiecta aliquando finem laudabilem non habent. ſicut in regimine exercitantium ⁊ transferentium. ⁊ agriculture. Et Raſis aſſignat cauſaꝫ in vno libꝛoꝛum ſuoꝛum ⁊ eſt ꝙ iſte res ſupꝛadicte multis indigent medijs adhuc finem. quem nobis impoſſibile dare exiſtit. ⁊ bene dixit. tamen dictum ipſius fuit diminutum. ⁊ indiget additione vt melius declaretur. Et eſt hoc verum ꝙ hec ars aliquando deficit in idiuiduis pꝛopter materiales pꝛeparationes que ſunt in ipſis. quod eſt quia non eſt impoſſibile vt ſint duo homines vnius eiuſdem temperate complexionis equaliter. ⁊ vtentur vno regimine. ⁊ vnus iſtoꝛum deueniet ad meliorem finem quẽ conſequi poterit per ipſius naturam. in alio vero in eodẽ regimine exiſtente mali generabuntur humores qui moꝛtem inducent. E cauſa huius eſt. quia in eius complexione eſt mala pꝛeparatio fixa que eſt cauſa vt in ipſo hec malicia generetur. quãuis hanc pꝛeparationem ignoꝛemus Et cauſa huius ignoꝛantie eſt: quia in naturis tot ſunt p̃parationes fixe. vt eas per ſigna coguoſcere nequeamus ⁊ hoc accidit pꝛopter pꝛeparationum infinitatem: ſicut in naturali philoſophia eſt declaratum: quia ibi dicitur ꝙ quelibet materia habet accidentia pꝛopꝛia ⁊ fixa in ipſa ſine accidentibus que manant a foꝛma. Et hec accidentia que ſunt in materia ſunt cauſe multitudinis varietatum que in naturis indiuiduoꝛum inueniuntur quemadmodum accidentia pꝛopꝛia foꝛme ſunt cauſe multitudinis varietatum que in moꝛalitatibus indiuiduoꝛum hominum cognoſcuntur. Et toum hoc eſt: quia in homine multe ſpecies indiuiduoꝛum vel compoſitionum inueniuntur. qa eſt vltimum compoſitum: ⁊ ob hoc pꝛouenit occultatio varietatis pꝛopꝛietatum que in naturis ⁊ moꝛalitatibus indiuiduorum inueniuntur: quãuis in ſenſibilibus particularibus indiuiduorum manifeſtis quo ad nos communicent. Ecce aliquantulum egreſſi ſumus oꝛdinem libꝛi noſtri: non tamen pꝛopter hoc minus ſequetur iuuamentum. quia hic remouimus vnum dubium quod multi ſapientes ſcire affectant. Deinceps ad noſtrum reuertemur pꝛopoſitum. Et dicemus ꝙ illi qui dicũt ꝙ illi qui regũtur ſecundum ꝙ Galie. dicit in regimine ſanitatis. penitus ad bonum finem terminantur. neſciunt quomodo cognoſcitur finis huius artis aperte ſuoꝛum paſſiuoꝛum. Et iſti viam medicoꝛum ignoꝛantium ſequuntur. Sicut illi qui dicunt ꝙ dies hominum ſunt numerati. qꝛ nõ eſt impoſſibile vt homo temperate cõplexionis bono regimine regatur. ⁊ pp hoc diutius non viuet alio qui malo regimine potietur. Tamen hoc rariſſime accidit ⁊ ab accidenti remoto hanc artem in coꝛruptionẽ nõ adducent. nec

ipſius nobilitatem aliquo modo proſternit:quia hoc acci
dens ꝓpter ſui raritatem fere admirabilatur. Et qui appro⸗
priat egritudines rebus voluntarijs ⁊ rebus extrinſecis ſo
lum ipſas approprиat medietati ſuarũ cauſaꝝ:⁊ ẽt minori
parti:qđ eſt.q: gradus harꝝ rerũ non eſt niſi gradus cau⸗
ſaꝝ efficientiũ ſolum. Sed q: iſte cauſe manifeſtius cernũ
tur:⁊ medici quaſi oẽs egritudines ipſis adaptant. Et ſi
aliqua accidat egritudo quã non precefferint he cauſe di
cunt ꝙ hec a diuina voluntate ꝓcedat. Et q: hec v̾ba vul
garibus placent nolumus ea vituperare. Et poſtq̃ȝ ſufficiẽ
ter locuti ſumus de iuuamento huius artis.deinceps vo
lumus loqui de cauſis q̃ nobis ꝑ accidens corruptionem
adducunt:qbus repugnare poſſum⁹ ꝑ hanc arteȝ. ⁊ ſolũ
ſunt cãe efficientes. Sed iſtaꝝ quedam tales ſunt ꝙ ipſa⸗
rum cuſtodiendi modus per ſe manifeſte patet:ſicut com
buſtio:inciſio:ꝑcuſſio ⁊ ſimilia:q: ab iſtis vt plurimũ poſ
ſums abſtinere. Sed de illis que de neceſſitate nos immu⸗
tant ⁊ ſine noſtro velle de his eſt dicendũ. Et dicimus ꝙ
cauſe q̃ accidentaliter corrumpunt ſunt aeris permutatio.
⁊ inconueniens exercitium:ſicut artiũ laborioſaꝝ ⁊ cibi ⁊
potus:⁊ accidentia aĩe:⁊ vniuerſaliter oĩa q̃ adducũt ma⸗
lam cõplexionẽ mãlem vel nõ mãlem. Et q: ab his ꝑ die
tam cauere poſſumus aut mediũ eoꝝ tenendo ſicut in cõ⸗
ſeruatione ſanitatis mediũ reperiť. Ob hoc dicim⁹ ꝙ im
poſſibile eſt ſanitatẽ aliquo modo ꝯſeruari niſi ꝑ cibos tẽ
perati chimi ⁊ quantitati ⁊ ſcđm tempus receptos ⁊ per
motum ⁊ quietem ⁊ ꝑ ſupfluitatuȝ euacuationẽ ⁊ ꝑ aptuȝ
aerem cũ accidentiũ remotione que ad malã cõplexioneȝ
adueniunt. Et melior modus ciboꝝ eſt vt comedať ſecun
dum modũ medicinalẽ. Et ſcias ꝙ ſupfluitates ꝑ modũ
fricatiõis exercitij.balnei:⁊ medicine euacuanť. Que oĩa
ingrediunť in genere differentie pſeueratiue ab egritudini
bus futuris. Et q̃ȝuis hoc mirabile videať:incipiamus a
fricationis ſpecie.⁊ ipſius iuuamenta dicemus. Et de ſpe
tieb⁹ exercitij ⁊ eius iuuamẽtis ⁊ alioꝝ. Et poſtea reuerte
mur ⁊ dicemus qualiter vnaqueqȝ maneries ꝯplexionuȝ
debeat conſeruari. Et ſatis in eo qđ preterijt de virtutibus
ciborum ſumus locuti. Sed in hoc libro dicemus qualr̃
cũ eis debemus vti:⁊ qualiter cum eis debet ſanitas con
ſeruari. ¶ Et ſimiliter etiam de virtutibus medicinarum
ſumus locuti. Et deinceps dicemus qualiter cum ipſis
ſanitas debebat effici et conſeruari.

¶ Capitulũ.ij. Quod eſt de exercitio ⁊ modis eius.

T ab exercitio incipiemus ⁊ dicemus ꝙ exer⸗
citiũ eſt vlr̃ mẽbrorum motus aliqua volunta
te:⁊ hoc fit ꝓprie in mẽbris motũ volũtarium
hñtibus:⁊ ſcđario in mẽbris aĩalib⁹ hñtibus
motum:ſicut ſunt vene ⁊ inſtrumenta nutrimenti ¶ Et
q: exercitium eſt membrorum motus.ergo exercitiũ qđdã
eſt ꝓpriũ.qđdã eſt cõe. Cõmune qdem eſt illud qđ totum
ꝯtinet corpus:⁊ iſte ẽ motus vlĩs abſtractiõis.cui omnia
cõmunicãt aĩalia. Et exercitiũ proprium eſt quod certis
appropriatur membris.quẽadmodũ vox q̃ exercitiuȝ eſt
pulmonis.⁊ ſedere ⁊ ſuper pedes ſtare eſt dorſi exercitium
¶ Et doceť in motu membroꝝ nouiter ꝙ exercitiũ ſit ꝓ⸗
prium omni membro. Hec eſt diuiſio q̃ fit a parte mẽbro
rum. Sed alia fit diuiſio exercitij in ea ꝙ exercitiũ eſt que
eſt.q: quoddã eſt exercitium forte.⁊ quoddã debile.et qđ
dam eſt tẽperatũ. Forte vero ⁊ debile quoddã aduenit ꝓ
pter abſtractionem illius qui ſolũ ſua membra fatigat.et
in hoc ingrediť exercitiũ velox et tardũ. Et aliquando ex
repugnantia. q̃ inter ipſum ⁊ alium motorem fit. vt vn⁹
ꝓmatur ab alio.aut ſicut eſſet in eleuatione magni ponde
ris lapidei:et in hoc exercitio velocitas vel tarditas non
intrat. Et aliquando in vno exercitio velocitas ⁊ fortitu⸗
do cõiunguntť ſicut in iocantibus cum ſpatis. Et iuua⸗
mentũ exercitij tẽperati vlẽ eſt.q: ſpũm intrinſecũ augmẽ
tat.et ſupfluitates mẽbroꝝ nutrimenti expellit aut reſol⸗
uit.et ſubam membroꝝ mollificat. Et ideo ĩ omnib⁹ alijs
rebus corporis eſt magis iuuatiuũ.qđ eſt.q: calor ⁊ ſpũs
augmentati ꝑ ipſum ſunt ſiles nãli calori extrinſeco. Sȝ
calor augmentatus ab alijs extrinſecis rebus.quẽadmo
dũ ꝑ medicinas aut per alias res q̃ calefaciunt actu:ſicut
calor per accidens. ¶ Et qñ fit exercitiũ poſt digeſtionẽ
iuuamenta facit ſupradicta. Sȝ ſi ante digeſtionẽ inchoe
tur ⁊ fiat:credendũ eſt vt mẽbra trahant ad ſe cibũ indige
ſtum.⁊ ꝙ iſte motus ledet retentiuã membroꝝ virtutem
⁊ expellitur cibus indigeſtus. Et vlr̃ opatio virtutis dige
ſtiue non cõpletur niſi ꝑ quietem ſicut operatio expulſiue
non niſi motu cõpletur. Et iccirco hoc qđ dictũ eſt tem⸗
pus exercitio attribuimus. Et cuius temporis ſignuȝ eſt
quando vrina colorata eſt colore citrino vel ſubcitrino.
Quantitas vero exercitij ẽ quouſqȝ hõ ſudare incipiat:⁊
anhelitus augeať:⁊ color corporis icipiat rubificari ⁊ ve⸗
ne ingroſſari.⁊ quando ad hũc ꝑuenerit terminũ:tunc de
bet ſedari.quod ẽ:q: forte exercitiũ corpus nimis euacu⸗
at:⁊ debilitatẽ iducit:⁊ hoc manifeſtatur in forti exerci⸗
tio exercitantis. Exercitiũ vero debile quod euacuanduȝ
eſt non euacuat:nec per ipſum põt conſumi quod ab ip̃o
eſt diſſolutũ Sed tẽperatum ꝓportionabiliter diſſoluit et
conſumit:⁊ ob hoc ſubam mẽbroꝝ augmentat:corpus im
piguat. Et vlr̃ tẽperatũ exercitiuȝ conſeruande ſanitatis
mirabilis cauſa exiſtit. Et malitia que ꝓpter priuationeȝ
exercitij accidit in carceratis manifeſtatur:q: illorum fa⸗
cies cazetice fiunt.⁊ eorum color eſt impurus.⁊ oẽs ipſi⁹
operationes ſunt leſe.⁊ hoc non ſolum homini accidit.ve
rum etiam alijs animalibus calcantib⁹ ꝯtingit.ſicut vo⸗
lucribus in cauernis detentis.⁊ hoc ſufficiat de exercitio.

¶ Caplm.iij. Quod eſt de fricatione ⁊ modis eius.

f Ricatio ſilr̃ hȝ inuentionẽ in ſuperfluitatum
euacuatione tertie digeſtionis. Et illius ſpecies
ſimplices ſunt ſex.vȝ.3.ſm qualitateȝ.⁊.3.ſm
quantitatẽ.ſm qualitatem vt ſit aſpera lenis
aut temperata:aut ſi vis dicere fortis debilis aut media.
ſm vero quantitatẽ vt multa.pauca aut media. Sed ope
ratio fortis in corporibus eſt obturatio poroꝝ ⁊ duritics
corporum. Sed debilis opatio ẽ poroꝝ apertio.⁊ molli⸗
cies corporum. Et operatio media iter has duas mediuȝ
optinet. Opatio vero multa eſt cauſa maciei corporis.⁊
tẽperate opatio eſt tẽperate carnem augmentare. Sȝ pau
ca in augmento opationem non hȝ.niſi q: aliquantulum
calefacit. ¶ Iſte ſunt operationes ſpecierum fricationis
ſimplicium.⁊ per ſcientiã ſimpliciũ ſcientiam compoſita
rum cognoſcemus. ¶ Tempora vero fricationi conue⸗
nientia ſunt eadẽ cũ temporib⁹ exercitij. Et ego in eo qđ
futuꝝ ẽ ſpẽs exercitij cũ ſpẽbus fricatiõis ordinabo.

¶ Caplm.iiij. Quod eſt de iuuamentis balnei.

T q: balneũ ẽ vnum ex his ſilr̃ que ſupfluita⸗
tes euacuãt.debemus loqui de virtutibus par
tiũ balnei ¶ Et dicimus ꝙ balneũ ĩ nobis di
uerſas iprimit operationes.primas.vȝ ſecun⸗
das ⁊ tertias. Nam ipſum humectat ⁊ exiccat. infrigidat
⁊ calefacit ſupfluitates q̃ ſunt in poris.⁊ ſub cute euacu⸗
at:⁊ aliqñ oppilat.ventoſitatẽ diſſoluit.inflationẽ remo⸗
uet.⁊ corpora nutrimento ꝑparat.⁊ aliqñ cõmouet appe⸗
titum.⁊ mãm de vno mẽbro ad aliud ſpargit.⁊ humores
fluxibiles facit:⁊ etiã dolores mitigat.⁊ aliqñ ipſos remo
uet. ¶ Et harũ ꝯrietatum cãvna ex tribus rebus exiſtit.
Una eſt diuerſitas partiũ balnei. Alia eſt diuerſitas corpo
rum patientiũ. Tertia eſt diuerſitas more ĩ balneo. Par
tes vero balnei ſunt aqua frigida ⁊ calida.domus balnei
⁊ aer ipſius.⁊ iſte eedem hñt gradus.quod eſt.q: aqua ca
lida inter calm ⁊ frigidum tẽperata corpus refrigerat et
hũectat.⁊ paucã diſſolutionem operatur:⁊ in hac pauca
diſſolutione abſtergit ſordiciẽ que in cuti retinetur. ⁊ aer
qui nãm huius aque retinet ad paucũ ſudorẽ corpus in⸗
ducit.propter quẽ euacuãť a corpore ſupfluitates ſubtiles
Et hec eſt natura prime domus.⁊ q̃ȝuis aer humidior ſit

aqua ſicut alibi declaratū eſt.tñ non humectat corpus ſi-
cut aqua.eo ꝙ non applicatur corpori ſicut aqua.imo de
ſiccat corpora.ꝛ ſecundum ꝙ calidior eſt plus deſiccat.
¶ Aqua vero ꝛ aer calidiſſima calefaciunt corpora. ꝛ ali
quando deſiccant.ꝛ ſuperfluitates euacuāt. ꝛ has ſuper
fluitates euacuādo ventoſitates diſſoluūt. ꝛ aer cum his
deſiccat.quemadmodum dictum ē.¶ Et he actiones nō
fiunt niſi ī corporibus mundis.ſed ī corporibus ſupfluita
tibꝰ plenis poros cutis oppilat.qđ ē quia propter maltiā
ſuperfluitatu ꝛ multitudinē pori claudunt.ꝛ ob hoc ſu
perfluitates egredi non poſſunt.ꝛ tunc fiunt patiēti oxipi
lationes.ꝛ diſcurrunt hūores.ꝛ mouet de vno mēbro ad
aliud mēbruꝫ.Et ꝑterea non ē vtile balneū hñtibꝰ reple
tionē corporis aut vnius mēbri.Tertia cauſa mediana ī
his rebus adhuc fortior exiſtit.¶ Et balneū dolores nō
remouet.niſi illos qui ſunt aſpſione materie cauſati. ſicut
apāta ꝛ his ſilia.Et īfrigidatio ex balneo aliqñ fit per ſe.
aliqñ p accñs.Sed que per accñs fit ē cum balneū poros
aperit.ꝛ cum ſupfluitatibus calorē ꝛ ſpm euacuat. ꝛ que
p ſe īfrigidatio fit ipſa pp aquā frigidā q̄ ī balneo ē frigi
ditatē opatur.Et apponit aqua corpori vt caliditatē cali
de aque reprimat.ꝛ mollificationē mēbrorum rectificet.ꝛ
calorē naturalē corripiat ſm modum correctiōis fabrorū
ꝛ coquorum.q vtunt friditate in fine pp ītentionē ſuam.
¶ Sed ſcias ꝙ non debemus cū aqua frigida balneare
niſi poſt ſupfluitatū euacuationeꝫ.¶ Et ſcias ꝙ omnes
partes balnei ī corporibus puris bonas actiones operan
tur vna alteri non reſiſtente.q: diſſoluunt ſupfluitates.ꝛ
euacuāt ſine leſione virtutum.ꝛ mēbra mollificāt ſine ner
uoꝝ relaxatione.ꝛ humectāt ſine calefactione.ꝛ ſine oppi
latione refrigerāt abſqꝫ īuiſcatione.Et hec omnia non ni
ſi cum partibus calidi ꝛ frigidi complentur.ꝛ ſi aliquid ī
eis dāni percipitur iſtud eſt ī corporibus impuris.quia in
puris nullum damnum euenire poteſt.

¶ Caplm.v.Qđ ē de operationibus ſomni ꝛ vigilie.

[O]perationes ſomni ī corporibus ſunt digō ꝛ
humectatio.Et vigilie operationes ſunt diſſo-
lutio ꝛ conſumptio ꝛ attractio caloris ītrinſeci
ad partes extrīſecas.Et cauſas ſomni ꝛ vigilie
dixi ſecundum modum philoſophie ī his que preceſſerūt
Sed quādo ſupfluit ſomnus calorem extinguit naturalē
ꝛ corpus īducit ad tumidam diſpoſitionem.Et quando
vigilie exuberant corpus deſiccant: ꝛ calorem diſſoluunt
naturalem.ꝛ calorem accidentalem incendunt. Sufficit
illud quod diximus de rebus.quarum memoria prece-
dere debeat.

¶ Capitulum.vi.Quod eſt de regimine corporuꝫ. ꝛ pri
mo corporis temperati.

Einceps narrandum ē de conſeruatiōe ſanita
tis vniuſcuiuſqꝫ.ix.complexionum.Et videt
nobis vt a tēperata īcipiamus.Et dicamus ꝙ
in illa quaſi non eſt neceſſe niſi arbitrari tempe
ramentum ciborum exercitioꝝ fricationum balneorū ſō-
nij ꝛ vigiliarum ꝛ accidentium anime ꝛ circumſtantiaruꝫ
vel aerem temperatum.Et hoc ī corpore operatio appel-
latur per modum doctrine ꝛ operationis. Et hic erraue-
runt illi qui non credebant artem medicine in conſerua-
tione ſanitatis cōplexionis tēperate habere īgreſſuꝫ:eo ꝙ
credebāt ipſam eſſe operationem ſolum in pate curatiua.
Et vere pars curatiua in complexione tēperata neceſſa-
ria non ē:ꝛ ſi caſu contingeret:raro tamen eſſet.¶ Et quā
uis dicat Gal.ꝙ in conſeruatione ſanitatis optie cōplo-
nis medicialibus nō indigeamus:tamē in conſeruatione
eiuſdē ī longo tēpore poſt natiuitatē īdiuidui talis:ea q̄ ſe
cunduꝫ ipm neceſſaria ſunt.vꝫ.exercitiū balneū:ꝛ alia ſi-
milia difficillima eē videntur:ꝛ etiā apud illū q opinatur
ꝙ finis hoīs ſit ſanitas pp ſolicitudinē tēporaliū gerēdo
rum:ꝛ penes iſtū hoc difficile eē videt:quāto magis erit
difficile penes illū q opinatur ꝙ hoīs ſanitas eſt ipſius ſi
nis propter anime pfectionē.aut vt aliquā īſenſibilē bea-
titudinē ꝯſequatur: tamē hoc certum nō ē niſi penes pau
cos.Sed multi opinant.non tñ ſunt ex hoc certi:nec cu-
rare videntur ꝑpter victoriam partis mālis.¶ Sꝫ quā-
uis hoc regimen difficile īueniatur.tñ volumus ab eo ſe-
parari:quoniā de eo breuiter loquemur.q: Auicē.multū
de hoc dixit:ꝛ ſufficienter determinauit.¶ Dicimus ꝙ
Gal.ſentire videtur ī regimine cōplexionis temperate qñ
īdiuidua naſcuntur:vt ſal tritum ſuper corpus eorū ſpar-
gatur.vt eoꝝ corpora propter extrinſecus aduenīētiā indu
rentur.¶ Sed qđ mihi melius videtur eſt ꝙ ſup eorum
corpora ponat res nō mordicatiua ſicut oleum de glandi
bus.ſicut dicit Auēzoar.ꝛ quaſi eandē operationeꝫ facit
quā Gal.dicit facere ſalem. ꝛ etiā melius.q: mordicatio
nem non hꝫ.Et p̄cipit vt alio non cibent niſi lacte.donec
eius dentes oriant.q: dictū eſt ꝙ neceſſe ē cibum eē ſilem
cibato:ꝛ natura lactis nature pueri ē ſilis.ꝛ ēt q: iſte ē ci-
bus quē eidē natura preparauit.¶ Et poſt dentiū ortuꝫ
precipit vt groſſiori cibo vtantur ꝛ humido.Tamē vt nu
trix a malis abſtineat cibis ꝛ vt exercitio vtatur tempera-
to.ꝛ a coitu elonget.q: coitus ſanguinē prouocat mēſtru
um.ꝛ ſaporem ꝛ odorē lactis permutat.ꝛ vt oī die ī aqua
tepida balneetur.ꝛ in aere temperato.vt horipilatio tē-
pore balnei nō adueniat.Et Gal.ſentit:vt hoc in domo
balnei fiat.ꝛ ego dico ꝙ ſi aer ē temperatus non opꝫ vt h
in caſa balnei fiat.ꝛ non balneetur niſi cum venter a lacte
vacuus exiſtit ad hoc vt cibus ad mēbra īdigeſtus non at
trahatur.Et fiat poſt longum ſomnum:ꝛ cum motus lo
co exercitij exiſtit.ꝛ a rebus eis terrorē ꝛ triſtitiā īferenti-
bus conſeruentur:vt eoꝝ nature ad pigritiā non conuer-
tantur.¶ Et vt calor ipſoꝝ naturalis ī ipſis non ſuffocet
ꝛ dulces cantus.ꝛ dulces ſoni.ꝛ omnia que ipſos letificāt
ſunt congrua.vt eoꝝ naturalis calor accreſcat. ꝛ ipſorum
animales virtutes confortentur.Et filij indigent pulchris
formis ꝛ figuris.Et maior leſionum pars que pueris ac
cidit eſt.aut propter calorem aut frigus aut terrorem aut
alia extrinſeca:ꝛ hoc modo pueri regi debent donec deam
bulare ceperint.hoc eſt vſqꝫ ad annum tertium.¶ Et ab
inde exercitio omni die vtantur.ꝛ poſt exercitium fricatio
ne:ꝛ poſt ipſam balneo.Et plus debēt cibari cibo in quā
titate ꝛ qualitate temperato.Et iterum cum cibari volue
rint iſta eadem ſibi ordinentur.Exercitium tamen eorum
exceſſum non debet habere:vt per ipſum eorum corpora
non deſiccentur:ꝛ ne per hoc eis augmentum prohibea-
tur:ꝛ in aqua frigida balneari non debent.quia aqua fri
gida cremēto reſiſtit.Et hoc regimen tribus ſeptimanis
annorum ſeruetur.Et ſcias ꝙ vinum ꝛ ceruiſia ſunt ma-
la.quia eorum capita replent:ꝛ malo calore calefaciunt
eos:ꝛ mentem ipſorum perturbant. In tempore vero iu-
uentutis bonum eis ꝛ vtile exiſtit:eo ꝙ tunc ī eis due cho
lere manifeſtantur.vꝫ.rubea ꝛ nigra:vna per naturā: alia
vero per accñs:ꝛ vinum atqꝫ ceruiſia iſtis duabus reſiſtūt
choleris:ꝛ eas a corpore expellunt.melācholie vero a tota
ſpecie reſiſtunt.Sed choleraꝫ rubeam per vrinam educūt
ꝛ membra humectant:in quibus ſiccitas ſuperuenit.

¶ Uniuerſaliter cibi iuuenum ſubtiles eſſe non debent.
Et ex melioribus carnibus quas comedere debēt vel poſ
ſunt ſunt carnes perdicum cum medulla panis prepara-
te.Et ab herbis omnibus ꝛ fructibus humidis abſtinere
debent:ꝛ videtur mihi ꝙ homines talis cōplexionis ꝛ q
tali regimento reguntur ſunt parati phyſicam ſcientiam
recipere per naturam:ꝛ vnā ex tribus pfectionibus quas
dixit Alexander neceſſarias eſſe pbo videtur habere: poſt
vero tres ſeptimanas eodem regimine regantur.Sꝫ poſt
digeſtionem panis exuant:ꝛ cū oleo fricentur dulci. et fri
catio ſit mollis et lenta vt duriciem non operetur. et hec
fricatio ē neceſſaria vt corpus bono exercitio preparetur.
Et ſi ante fricationem exercitiū ichoarent.poſſibile eēt vt
ex hoc pori oppilarentur pp ſuperfluitates que exitū pre-

pararent. ¶ Et oleũ oliue calidũ neceſſariũ eſt: q: duriciẽ
remollit ⁊ ſupfluitates diſſoluit. ¶ Mandilia mollia eẽ
debent. ne cõtagio carni vllam leſionẽ poſſint inferre. Et
fricatio q̄dẽ a ſuperiori dꝫ ad inferius ⁊ ab iſeriori ad ſu-
perius. ⁊ ex latere ad latus: ⁊ ex trãſuerſo ad tranſuerſum
Et hoc agendo ab omni parte pori apiũtur. Et aer i quo
pãnos exuet debet eſſe ſilis aeri veris: ad hoc ut ſupfluita
tum euacuatiões menſurate efficiant. qꝺ eſt. q: frigidus
aer euacuationi reſiſtit. ⁊ calidus ſupfluã operationẽ ope
ratur. Et ideo tẽperatus aer ab oĩbus vel a pluribus po-
ſtulat. Et poſt fricationẽ ſupradictã debet aggredi exerci-
tium mediocre inter debile ⁊ forte: ⁊ velox ⁊ tardum. quẽ
admodũ eſt ludus parue balle. ſicut dicit. G. i libro quẽ
de balla cõpoſuit. qꝺ eſt. q: ludus groſſe balle qui cũ pe-
dibus ꝑficitur non laudat. quia fortis eſt ⁊ efficit cum ti-
more. Et hoc exercitiũ ꝑſeuerare debet donec anhelitus
eleuetur. ⁊ corpus rorari incipiat. ⁊ tumor ipſius diminui
icipiat. ¶ Itẽ dicit. G. ꝙ hec quantitas exercitij ab exer
citantibus non cognoſcitur niſi ſecundo aut tertio die ita
ꝙ errore cognito ab ipſo conſentit corrigere ſi exercitium
ſuperfluum fuerit vna die ſequenti diminuet. ¶ Poſt hec
vero anhelitus retineatur ſecundũ ꝙ poſſibile eſt quod ẽ
q: retinendo anhelitum naturalis calor fortificat: ⁊ poros
aperit: ⁊ per eoſdẽ ſupfluitates expellit: quẽadmodũ illi fa
ciunt qui foramia dilatare intendũt: q: exuff.ando foramẽ
aperit: ⁊ dꝫ cõſtrictio eſſe cuꝫ extenſione muſculi pectoris
ac diafragmatis. Sed extenſio muſculi ventris ꝑua dꝫ eẽ
qꝺ eſt.. q: ꝑ hanc extenſionẽ ſupfluitates pectoris ⁊ pul-
monis ad membra nutritiua expellunt: ⁊ ꝑꝑ extenſionem
muſculi ventris ſupfuitates que in ipſis ſunt: ⁊ que ab ill'
tranſmiſſe ſunt iferius expellunt: ⁊ qui habet diafragma
ꝺbile a ꝯſtrictione anhelitus penitus abſtineat. q: tunc ſu
perfluitates ad cerebrũ mitterent: ſicut videmꝰ in ſufflan-
tibus in iſtrumentis. q: ipſorum vene inflant i facie. ⁊ ipſe
facies rubedineꝫ adipiſcunt: ⁊ hoc accidit ꝑꝑ humoruꝫ ⁊
ſpirituuꝫ aſcenſum ad caput. Hoc facto fricatio fieri de-
bet que eldalich dicit. Et hec fricatio multa debet eſſe. ⁊
ad aſpitatẽ declinãs ꝑꝑ duas itentiões. Vna ẽ vt ſupflui
tates ſubcutanee emundent que ab exercitio ſunt trãſmiſ-
ſe: ⁊ alia ẽ vt corpus ſolidet: ⁊ vapores boni retineant vt
ab his que ab exercitio accidũt: nõ alterent. Iſte quidem
operatiões que circa corpus exercent iterpollationẽ requi
runt ⁊ queteꝫ. Sed fricatio ſimul ac velociter fieri debet ſi-
cut dicit Ga. q: ſi totũ corpus mãdilibꝰ ſimul ⁊ ſemel fri
cari poſſet vtilius eẽt vt ſupfluitates ſimul ⁊ ſemel a cor-
pore exalarẽt: ⁊ hec fricatio vt dictũ ẽ cũ oleo dulci debet
fieri. ¶ Iuuenes aũt q hanc habẽt cõplexionẽ qñ ꝑuene
rint ad quartã ſeptimanã ãnoꝝ i aqua frigida balneari ꝺ
bent: ꝑꝑ ſolidationẽ raritatis in eoꝝ membris ab exercitio
derelicte: vt calor ꝑꝑ exercitiũ ſparſus aggreget: ⁊ ad ſuuꝫ
ꝓprium tenorẽ reuertat opationes ſuas integre adimplẽ-
do. ⁊ eodẽ mõ hic aqua querit frigida quẽadmodũ i exe
untibꝰ a balneo poſtulat. aqua vero iſta nimiã frigidita-
tẽ nõ habeat. nec etiã in ipſa tẽperantia adeſſe dꝫ: qꝺ eſt
q: frigida vt nix mẽbra ledit: ⁊ remiſſe frigida noſtrã iten
tionẽ nõ hꝫ: ⁊ hec balneatio ſubita dꝫ eẽ. Sed in balnea-
tione vel ablutione capitis aqua frigida idigemꝰ ſpecula
tione. Et qñ Ga. fuit de ea locutus nõ poſuit ſufficientes
cõditiones: nec de ea ego dubito: niſi q: caput ẽ mẽbrum
frigidũ ꝑ nãm: ⁊ in ſũma vtrũ ꝺbeat balneari aut nõ: dico
ꝙ non. Et poſt hec oĩa cibari dꝫ laudabili cibo ſicut car-
nibꝰ galline: ⁊ pane ꝑfecto vt dictũ ẽ ꝓparato. ⁊ carnibus
hedinis: ⁊ ãnualis agni ⁊ vituli lactẽtis. ¶ Horavo cibã
di erit cũ omnes digões fuerint celebrate. Et ſm ſniam
dicẽtis ꝙ homo bis in die cibet. erit neceſſariũ: vt bis ex-
exercitet: ⁊ bis balneet. Et Gal. dicit ꝙ q̄dã medici dicunt
ꝙ hec debẽt ter in die celebrari. ⁊ hoc eidẽ placere videt
de quo nõ modicũ ammiror: qꝺ ẽ. q: ſi hoc fiat ter: ⁊ hore
cibi tertiã ſectionẽ habebunt. qꝺ ẽ. q: cum corpꝰ iuuenis
ſꝫ regimine vtentis ſit fortis nãe. ⁊ bone digõnis nõ idiget
vt ipſius cibꝰ tertia digõne diuidat. ⁊ hoc partitio nõ con
uenit niſi ſenibus ⁊ debilibꝰ nã. vt idẽ ipſe Gal. refert. Et
ſi aliqs diceret ꝙ huius partitionis neceſſitas propriam
neceſſitatem ſequeret: ide error ꝓuenit: q: cõtrariũ hꝫ veꝝ
qꝺ eſt. q: neceſſitas partitiõis horaꝝ exercitij ⁊ balneoruꝫ
ſequit neceſſitatem ꝑtitionis horarum ciboꝝ. Tamen no
ui medici ſentiunt ꝙ conuenientia tẽpora comedendi tem
peratis ꝯplõnibꝰ ſunt vt tribus vicibꝰ duobus celebretur
diebus. Et ſili exercitium ⁊ balneũ debent fieri tribus vi
cibꝰ duobꝰ diebꝰ ⁊ iſti mihi vident veritati magis appro
pinquare: ⁊ ẽt mirabilis Auẽzoar huic aſſentire videt.

¶ Cap. vii. Qꝺ ẽ de regimine corporis tẽpati ꝑ coitũ.

Et coitus huic moderato vſu ꝯueniens exiſtit
ita vt ꝑ hoc eidẽ nihil accidat ex eis que ꝑter
nãm ſunt: ⁊ hoc nõ ꝯcedimus: niſi q: ſperma ẽ
vna ſuperfluitas ꝓparata a natura. vt expellat
ſicut alie ſupfluitates: excepto ꝙ in ſe bona eſt: ⁊ ideo pro
pter paruũ errorẽ euacuationis ipſiꝰ fit magnũ nocumẽ
tum. ⁊ plurimi ſapientũ prohibent vſum coitus in conſer
uatione ſanitatis. Item ſi exercitium eſt aliquo modorum
conueniens poſt coitum illud ẽ nocumentum coitui repu
gnans Et q: coitus deſiccat corpora ⁊ virtutes debilitat:
⁊ euaporat corpus: neceſſe eſt vt fricatio que poſt coitum
fit hec nocumenta coitus recompenſet. Et neceſſe eſt: vt
hec fricatio habeat aſperitatem vt poros conſtipet ⁊ mẽ-
bra confortet: ⁊ fiat cum oleo multo.

¶ Cap. viij. Qꝺ ẽ de regimie eiꝰ ꝑ ſõnuꝫ ⁊ vigiliã.

Et ſõnus ipſius neceſſe ẽ etiã vt ſit tẽperat ſꝫ
exigentiã nãe. ⁊ vltra ſꝫ in ſomno vel vigilia nõ
cogat nãm. Et hec oĩa obſeruari debent niſi in
ipſiꝰ regimento cõmiſerit peccatũ. aut aliud ex
trinſecũ ei non ſupuenerit. Sed ſi i ipſius regimento pec-
cauerit idiget correctione vt repugnet huic per contrariũ
verbi gratia. ſi comedat aliqua ſtiptica: ⁊ ex hoc ventrem
habeat conſtipatũ: neceſſe eſt vt rebus pinguibꝰ vtat. Et
ſi hoc accidat cibi paucitate. ⁊ tẽporis longitudine ꝑ con
trariũ corrigat. q: plurimũ ẽt cã conſtrictionis ſuperflui
tatũ ẽ ꝑꝑ reruꝫ extriſecarum malã cõplexionẽ. hoc eſt ca-
liditatis ⁊ frigiditatis. ob hoc. q: cõſeruari ab iſtis diffi-
cile eſt. ⁊ cũ dico hic ſupfluitatũ conſtrictionẽ non ſolum
ſtercoris ⁊ vrine itendo. ſed totius corporis ſupfuitates q̄
ex eo manant ſicut ex meatu q inter epar ⁊ fel exiſtit. ⁊ iter
epar ⁊ ſplenẽ: ⁊ q ꝓuenit ad palatũ ⁊ naſum: ⁊ vlr qñ hec
mẽbra regimẽ dimittũt idigent medicinis has ſupfluita
tes euacuantibus. Et ſcias ꝙ exercitiũ eſt vna ex rebus q̄
idigent correctione ſi i ipſo delinqtur. ⁊ peccatũ quod ma
xime i exercitio cõmittitur eſt illud quod nominat labagi
ideſt ſicut pigritia aut laſſitudo que poſt exercitium acci-
dit. Et iam diximus in his que preterierũt ꝙ labaget qꝺ
prouenit a rebus extrinſecis ſunt. 3. ſpẽs ſimplices. vna ẽ
vlceratiua. ſecunda ẽ extẽſiua. tertia ẽ apoſtemoſa: ⁊ vlce-
ratiua ẽ illa que fit ab humore calido. ⁊ fit etiam propter
retentas ſuperfluitates non diſſolutas. ꝑ exercitiũ. aut ꝑꝑ
hũiditates liquefactas ex pinguedine ⁊ carne ꝓpter imo-
deratũ exercitiũ. Vnde neceſſe ẽ vt medicine adhibeantur
vt has ſuperfluitates euacuent ⁊ diſſoluant. ⁊ hoc fiat fri
catione leui ⁊ multa. quia hec fricatio propter ſui leuitatẽ
nõ oppilat. imo diſſoluit. ⁊ q: multa euacuat. ⁊ debet etiã
fieri cuꝫ oleo calido veteri ſtipticitate carente. Ex balneo
vero magis neceſſarium ẽ aereum. deinde tepidũ aqueuꝫ
⁊ cibentur cibis ſubtilioribus humidioribus atqꝫ frigi-
dioribus ſolito. ⁊ paucioribꝰ quantitate. Et correctio extẽ
ſiue debet fieri mollificatione: ⁊ iccirco debet fieri fricatio
lenis cum oleo calefacto i ſole. cum oleo anetino. ⁊ cum
oleo camemilino inutile non eſt: ⁊ eſt neceſſe morari in bal
neo temperato. ⁊ moram i ipſo trahere. ¶ Correctio apo
ſtemoſe que cum extenſione fit. ⁊ leſionis ſenſibilitate. ⁊
quantitatis membri augmentatione tribus efficit modis

Euacuatiōe.vȝ repcuſſiōe:īfrigidatione ⁊ mollificatione:
ꝓpterea idiget fricatiōe ſubtili leui ⁊ multa:⁊ debet multā
attrahere morā in aq̄ cal'a vel tepida.⁊ inungi multo oleo
tepido.ſȝ in eſtate oleū ðbefaſceg.i. violaceū vtili⁹ exiſtit
Et cibus paucitatis iſti⁹ ſpēi paucior dȝ eē cibo aliaꝝ ſpe
cieꝝ paucitatis ⁊ frigidior.Hoc eſt regimē tēperate com-
plexiōis in etate iuuentutis vſqȝ ad.xxxv.annum.

¶ Caplm.ix.Quod eſt de diminutione cibi.

Oſt hec vero exercitium diminui ⁊ cibus ſub-
tiliari eſt neceſſe.et cibi ſint humidi aliquantu
lum ad calorem declinantes:et in ſenij etate ex
ercitium fiat equale ſicut itineris ſuauis:et cali
dis et humidis indigent cibis:et hoc regimen latitudinē
habet ſecundum magis et minus in pluralitate et dimi-
nutione annorum:et tales in vnoquoqȝ die cibentur.et ſu
pradictum exercitium eiſdem precipiatur.et balneum et
fricatio.Et quia in corporibus ſenum vt plurimum ſup-
fluitates generantur.et non ſufficit exercitatio illas ſuper
fluitates euacuare potenter.neceſſario oportet in conſer-
uatione ſanitatis vt cibis medicinalib⁹ aut medicinis po
tiantur.Et propter hoc in principio ſuarum comeſtionuȝ
oportet vt rebus humidis reficiantur.vt bletis elixis pa-
ratis cum almuri:oleo et ſale.aut in alijs ſilr preparatis.
Clyſtere vero lenitiuum vltimum eis exiſtit.et vti debeut
ficubus cum ſemine vrtice et croco.et ſimilibus ante cibū
et aqua mellis exiſtit vtilis maxime iſtis qui neqȝ vinum
neqȝ ceruiſiam bibunt:ſed vinum vtilius pōt exiſtere iter
alios potus.ceruiſiarum que fiunt ex paſſulis.meliores
ille exiſtunt que ex paſſulis carentibus nucleis fiunt.Et
hoc ideo quia res que nobiliores ſunt ſenibus ſunt ille in
quibus virtus ſtiptica non reperitur:eo ꝙ reſiſtunt amba
bus ſuis qualitatibus ei qꝺ queritur in eis:et debet eſſe
vetus ceruiſia vſqȝ ad finem ſue perfectionis:et color ſu⁹
ſicut color vini.Et ceruiſia que ī noſtra fit terra vetus nō
appellatur niſi ſpacio ſex menſium tranſcendat.Et in mi
nori tempore non ē conueniēs conſeruationi ſanitatis:et
etiam vinum terre noſtre non appellatur vinum vetus ni
ſi conſequatur ſpatium vnius anni aut medij.Et ſi in ſe-
nibus ſunt mēbra leſa per nām:exercitium eis conueniēs
non erit.q: ſenex cui exercitiū ordinat̄:ē ille in quo nālis
leſio mēbrorum non ē.Et ſenibus neceſſarium ē balneuȝ
ter in mēſe:aut quater.Et iam diximus ꝙ iuuenes iſtius
cōplexionis non indigēt balneo ad regimē ſanitatis:ſȝ ſe
nes indigēt eo propter eoꝝ exercitioꝝ paucitatē.quia regi
mē ſenū compoſitū ē ex cōſeruatiuo ⁊ ꝑſeruatiuo.Et dif
ferētia iſtorū duoꝝ regiminū ē in hoc ꝙ vnū ꝑ ſimile ali-
ud ꝑ diſſimile fit.Et ē neceſſariū ſenib⁹ vitare cibos groſ
ſos inter alias res.Et ſi contingat eos aliqn̄ comedere aſ
ſocies eos rebus ſubtiliatiuis.Sed lac bonū ē ſenib⁹ ve
nas habētibus largas:ſed neceſſariū ē vt cum melle vtan
tur.Senes vero frigide ꝯplōnis ꝑ naturā ⁊ venas habē
tes ſtrictas lacti non approximēt.¶ Hucuſqȝ locuti ſu-
mus de regimine tēperate ꝯplōnis qualr regēda ſunt cor
pora ab infantia vſqȝ ad ſenectutē.⁊ quāuis iſta regimia
ſint lōginqua a poſſibilitate iſtius ꝯſeruationis.tn̄ regule
ſunt ordinate volēti ſuam ſanitatē conſeruare.⁊ ſi in hoc
deficit.corrigere dȝ cum euacuantibus ſupfluitates.⁊ cū
medicinis oppilationes aperientibus.⁊ putrefactioni ⁊
apoſtematibus reſiſtentibus.

¶ Capitulum.x.Quod eſt de regimine corporum haben
tium diſtemperantiam compoſitam.

Ehinc volumus loqui de regimine aliaꝝ cō-
plexionū.Et dicimus ꝙ iſtorum corpoꝝ due
ſunt ſpēs.vna eſt ſuper cuius membra omnia
dominatur mala cōplexio diſtēperata ex loco
⁊ cōplōnibus diſtēperatis.⁊ alia eſt ſuper cuius membra
mala cōplexio dominat̄.que in ipſis recipit diuerſitatem
verbi gratia.ſicut cerebrū calidum ⁊ ſtomachus frigidus
⁊ hec ſpecies ſcðm Ga.eſt deterior prima.⁊ maxime quā
do talis complexio in membris radicalibus ſita eſt.Et re
gimen iſtorum magis eſt propinquum ꝑſeruatiue q̄ȝ con
ſeruatiue maxime in illis quibus membra principalia i ſu
is cōplexionibus ſunt diſcraſiata.⁊ hoc regimen ē quaſi
medium inter regimen corpoꝝ q̄ non ſunt leſa:⁊ contradi-
ctionē aptitudinis que egritudinē adducit corporibus in
quibus eſt vnum ſignum aut plura ſanis exiſtētibus que
egritudinem pronoſticantur:⁊ ego narrabo in hac parte:
in eo quod futurum eſt.

¶ Cap.xi.Qꝺ ē de regimine corporum calidoruȝ.

Einceps volumus narrare ꝺ mala complexio
ne ſimplici ⁊ incipiemus a calida.Et dicimus
ꝙ in cōplexione iſtorum non apparet in princi
pio multa leſio:ſed cum inueteratur ipſam ſic-
citas comitatur:⁊ ſuper corpora talium cholera citrina do
minatur:et ideo oportet vt eorum exercitiū ſit facile ⁊ ſua
ue cum ſuaui deambulatione et quietatione.Sed ꝙ dicit
Hyp.ꝙ corpora calida debent quieſcere ⁊ non exercitari
non debet intelligi niſi remiſſe.quod eſt quia omnimoda
quies corporis non ingreditur viam ſanitatis.Et ob hoc
neceſſe eſt vt exercitium ſit cum ſuaui fricatione tēperata
que quidē fricatio crementum efficit in carne.et ipſi frica
tioni aſſocietur aliqua ex oleis inunctio ex oleis frigidis.
vt oleo violato:et ſimilibus.Et balneētur in aqua tepida
ad hoc vt ex corporibus eoruȝ ſuperfluitates fumoſe re-
ſoluantur.Sȝ aer balnei eis vtilis non ē.et ſi poſtea bal-
neantur in aqua frigida prodeſt vt corrigatur damnum ſi
quod aqua calida facit:⁊ coꝝ refectio ſit bina in die:⁊ ſi
ſiccitas in eis multum manifeſtaretur tertia refectione vtā
tur.Sed ſpecies ciborum ſm ꝙ dicunt medici debet eſſe
ſm ſimilitudinē in ſanitate preſentis conſeruationis:⁊ iſti
cibi debent eſſe calidi:aut calidi ⁊ ſic.⁊ ſi volunt eoruȝ cō
plexiones alterare debet fieri per ꝯtrarium:tamen paula-
tim ad hoc regimen accedant.Sed dico quia iſte comple
xiones que exeunt a temperamento ad vnam extremitatū
ipſe ſunt proxime illi parti vt incidant egritudines ex ge-
nere illius complexionis.⁊ hoc fit cum ſuperuenit aliqua
cauſa extrinſeca:⁊ propter hanc aptitudinem que in eis ē
inuenta.dico ꝙ eorum regimeñ per ſimile ex toto fieri nō
debet:ꝓpterea quia tales complexiones quales iſte ſunt
ſm vnū modū non ꝑſeuerāt.imo ſunt mobiles v̄ſus egri
tudinē complexionalē.Et ꝓpter hāc cām intelligere non
debemus in regimēto ſuorum ciborum conſeruationem:
imo ⁊ preſeruationē ad reſiſtendum ei quod accidere eis
poſſet ex parte ſuarum ꝑparationum malarum.Et ꝓpter
hoc totum eſt neceſſe vt in cibis ſit aliqꝺ contrarium com
plexionibus eorum:⁊ hoc ē ꝑꝑ timorē occaſionum extrin
ſecarū.Nā ex parte complexionis ſolius non ē timēdum
vti ſimilibus in toto:⁊ hec ē ſentētia illorum q ſentētiam
iſtā ſeruāt:quāuis ex toto hoc non declarēt:tn̄ iſtud regi-
mē non ſufficit niſi euacuetur humor qui hāc fouet com-
plexionē ꝑ vomitum aut ꝑ fluxum vētris:⁊ debes intēde-
re euacuare illum humorē ꝑ locum conſuetum a natura.
ita ꝙ ſi ꝑ vomitum:ꝑ vomitum.⁊ ſi ꝑ fluxum vētris:per
fluxum.⁊ melius ē per fluxum.quia talis euacuatio ē ma
gis nāe māifeſta.Et mihi videtur ſufficere:vt habēs hāc
cōplexionē calidam:vel calidam ⁊ ſiccam.purgetur cum
tamarindis.violis ⁊ mirab.citrinis:⁊ alubleb.i.corrizio
la ⁊ ſimilibus.⁊ iſte complexiones calide aut calide ⁊ ſic-
ce ſecundum plurimum ſunt vaporoſe ⁊ fumoſe:⁊ ob hoc
balneatione indigent ne cito effimeram incidant.⁊ ſimili
ter ſi tenui dieta longo vſi fuerint tempore.Et bonum eſt
iſtis aliquando poſt cibū balneari vt eorū corpora ipin-
guentur.ſed qui in dextro latere ſentiet grauitatē hoc vi-
tare debet.⁊ ē neceſſe vt reb⁹ vtatur exoppilatiuis.Neqȝ
iſtis eſt conueniens potatio vini.⁊ ſi bibant vinum bibe-
re debent aquoſum.Et vniuerſaliter dico ꝙ regimen cō
plexionū calidarū ⁊ ſic.⁊ calidaꝝ ſimpliciū nō diuerſifica
tur in fine niſi ſm plus ⁊ minus.q: ipoſſibile ē vt calidi-

tas in fine non deueniat ad ſiccitatem:⁊ vtile eſt iſtis ori-
zachara in temporibus calidis frida cũ aliquibus ſemini
bus ⁊ herbis que hñt virtutẽ aperitiuã ⁊ ꝓuocatiuã ſine
caliditate:ſicut eſt ſemẽ ſcariole ⁊ capillus veneris:⁊ etiaꝫ
ſemen apij:cuius ſit ſua virtus repſſa in quãtitate cuꝫ ſe-
minibus.melonis:⁊ cucumeris:aut cum alia re q̃ habeat
tẽperare caliditatem ⁊ ſic.materieꝝ dictarum:quẽadmo-
dum ẽ ſtipes ſcariole ⁊ viole. Et mirabilis Auenzoar di-
cit ꝙ in omnibus locis i qbus vtimur orizacara debem⁹
vti flore nenufaris.⁊ marie calido tẽpore. Et dicit ꝑ expe
riẽtiã ꝙ nenufar habet ſua proprietate ꝯſeruare tales a fe
bre. Item dicit ꝙ ſemꝑ cum orizacara debemus vti reb⁹
q̃ os ſtomaci fortificant ſicut aqua maſticis:aut cinamo-
mum aut ſpica: q: acetũ inquantũ ẽ acetum os ſtomaci
ledit. Et mihi videt̃ ꝙ aqua ordei tẽpore calido ſit regimẽ
ꝯueniens:dũmodo cũ ipſa ſit aliqd qd reprimat nocumẽ
tum oris ſtomaci ex ea. Et qui habent cõplõnem ſiccam
neceſſe habẽt eorum corpora humectare:ne i eis acceleret
ſenectus:⁊ hoc dꝫ facere cum cibis hũidis laudabilis chi
mi:ſicut eſt caro pullorum iuuenum:⁊ vti balneo aq̃ dul-
cis tepide.⁊ fugere laboreꝫ ⁊ vigiliam:⁊ oia accñtia aie q̃
corpori faciunt acqrere caliditatẽ:ſicut furor ⁊ ira:⁊ coruꝫ
ſimilia.⁊ aſſuefacere ea que corpori adducũt delectationẽ
⁊ gaudium : vt extrinſeca que eis itendimus facere ſint cõ
traria ſue cõplõni:⁊ folia ſalicis ⁊ vitis ⁊ aque fride: exce
pto gaudio tẽperato:acre tẽperato: ⁊ mobilibus lectis: ⁊
audire ſonos amenos eis conueniens ẽ. ¶ Sed cõplõni
bus calidis ⁊ humidis ſuꝑueniunt egritudies putride et
diſcurſus ſuꝑfluitatum:⁊ maxime tẽpore iuuentutis. Et
iccirco neceſſe eſt vt exercitentur forti exercitio ⁊ veloci: ⁊
vtant̃ fricatione multa ⁊ forti:⁊ ꝙ etiam balneẽtur ante ci
bum.⁊ oꝫ vlr̃ ſtomachũ taliũ itueri.nã ſi ipſius cõplexio
ad malã cõplexionẽ ꝯuerteret̃ humores totius corꝑis ad
idẽ declinarent:⁊ tunc cibus eoꝝ declinaret ad friditatem
⁊ ſiccitatẽ. Et iſta cõplo nõ eſt tẽperata ſicut opinatus eſt
Ga. Et antiq dixerunt ꝙ cõplõ naturalis ẽ calida ⁊ hũi
da.q: cum cõparamus cõplõnem nãleꝫ iquantũ ẽ media
extremitatibus tũc dicimus ꝙ ẽ tẽperata equalis et extre
mitates itelliguntur hic.viij.complõnes. Et quando ip
ſam cõparamus dominio ſuꝑfluitatis elementoꝝ que ſũt
in ipſa.nos dicimus ꝙ ſit calida et humida.eo ꝙ caiditaſ
et humiditas plus dominantur in ipſa q̃ꝫ frigiditas et ſic
citas.et non dicimus hic cõplexionẽ temperatam hanc
de qua loquimur hic ꝙ ſit calida et humida niſi compa
ratione ad naturalẽ.ergo cum dicimus calidã et hu.eſſe
tẽperatam niſi equiuoce dicitur. Et Gal. met dicit ꝙ na
turalis dicit̃ reſpectu extremoꝝ:⁊ calida ⁊ hu. compara-
tione tẽperantie dicitur:⁊ ideo dubitat̃ ſm hoc tẽpus ꝙ
hec temperata complexio non inueniatur.

¶ Cap.xij. Qd ẽ de euacuatiõe corpoꝝ calidorum.

Einceps reuertamur ad id a quo ſeparati fui
mus:⁊ dicamus ꝙ nõ opꝫ appropriare conſer
uationẽ ſanitatis ſolum ſuꝑ exercitium balnea
tionẽ ⁊ cibos habẽtibus hãc cõplexionẽ:verũ
oportet cum hoc euacuare ſuperfluitates cum medicinis
laxatiuis a capite per viã ſternutationis:⁊ gargarizando
ore maſticẽ ⁊ grana ſtafiſagrie:⁊ ẽt.prouocãdo vrinã:⁊ me
dicine conueniẽtes ad purgandum habẽtes hãc cõplexio
nem ſunt medicine leues ſicut agaricus turbith: ⁊ carta-
mũ. Et oꝫ ꝙ iſti multũ ab oppilationibus ſibi cauere de-
beant:⁊ inter ceteras cauſas putrefactionis huic reſiſtere
debent euacuando humorẽ qui putrefieri conſueuerat: et
cum medicinis reſiſtẽtibus putrefactioni ſuis qualitatib⁹
⁊ ſuis ꝓprietatibus.ꝙ q: natura putrefactionis ſtat ꝑ ex
traneum calorẽ cum humiditate ſuꝑflua fetida ſicut ſunt
ei medicine odorifere i vltimo contrarietatis. Ei ſi tu fece
ris vnã compoſitionẽ i qua oẽs iſte virtutes aggregẽtur
erit vltima medicina ad conſeruationẽ ſanitatis ipſorum
dũmodo repreſſe ſint in illis eius virtutes quibus non in
digent. Sꝫ cõplexio frigida debet ꝯſeruari cum rebus ca
lidis ſine humectatione.vꝫ exercitio balneis ſiccis cibis ⁊
his ſilibus. Sꝫ cõplexio frigida ⁊ hu. dꝫ regi cum regimi
ne calefaciẽte ⁊ exiccãte ⁊ cum multiplicatione exercitij:⁊
indiget euacuatione ꝑꝑ ſuperfluitates que a tali comple-
xione generantur. Sꝫ complexiones frigide ⁊ ſicce ceteris
ſunt deteriores:⁊ idigent i earum regimine calefacientib⁹
⁊ humectantibus:⁊ leui fricatione:⁊ dulcis aque balneo
⁊ exercitio tẽperato ⁊ ſomno longo. Et vniueſaliter com-
plexiones humide idigent iter refectionẽ ⁊ refectionẽ mo-
ra longa:quẽadmodum ſicce indigẽt breui ⁊ complexiões
frigide ⁊ ſicce idigent ſuꝑfluitatum euacuatione vt hũo-
ris melãcholici. Et medicine ad hoc valentes ſunt miro-
bal.indi.⁊ polypodiũ. Et vina aromatica ſunt conueniẽ
tia valde huic complexioni. Et coitus nocet plus ceteris
oĩbus complexionibus maxime frigidis ⁊ ſic. Et inter cõ
plexiones calida ⁊ humida ſuperfluum tolerare põt le-
uius:⁊ que peiores ſunt frigide ⁊ ſic.exiſtunt. humide ve
ro medio modo ſe habent circa illud. Iſta ſunt regimina
complexionum diſtemperatarum in qualitatibus actiuis
⁊ paſſiuis. Sed cõplexiones diſtẽperate ſoluꝫ in paſſiuis
tantam non recipiunt leſionem:quantam diſtemperate in
vtriſq̃ꝫ aut in actiuis.

¶ Caplm:xiij. Qd ẽ de reſumptione extenuatorum.

Ed regimen corporum extenuatorum dꝫ eẽ ꝑ
contrarium cauſarum extenuationis:vt ſi fue-
rit huius cã caliditas cum ſiccitate mẽbrorum
valebit frigida ⁊ humida dieta.⁊ ſi cã extenua
tionis fuerit propter debilitatẽ attractiue que eſt in mem
bris.inunctio olei oliue affert iuuamẽtum:dũmodo ſolũ
ſtet ſuper membra donec trahant cibum ⁊ non plus : ⁊ ſi
morã contraxerit nimium diſſoluet.⁊ alterabit: ⁊ ſi cauſa
exiccationis erit ſuper virtutem digeſtiuã frigiditas admi
niſtrentur ea que confortent digeſtiuã.ſicut vinũ ⁊ ea que
ſcis:⁊ vniuerſaliter extenuatio ſiccitati aſſociatur. ¶ Sꝫ
ſiccitas aliquando prouenit ꝑꝑ diſſolutionẽ multã. ⁊ ali
quando ꝑꝑ paucitatẽ digeſtionis:⁊ aliqñ ꝑꝑ vſum ciboꝝ
ſiccorũ. Et rectificatio iſtoꝝ ẽ facilis:⁊ extenuatio.corpoꝝ
pinguium fit per contrarium.ſm ꝙ tu ſcis.

¶ Capitulum.xiiij. Quod eſt de conſeruatione corporis
cuius membrum eſt diſtemperatum.

Ueuſq̃ꝫ narrauimus regimen diſtemperate cõ
plexionis vniuerſaliter. Deinceps narrare vo
lumus de regimine diſtemperate in ſingulis
membris. Et dicimus ꝙ regimen iſtarum con
plexionum plus ingreditur genus ꝯſeruatiõis q̃ꝫ regimẽ
complexionis diſtẽperate cõis. Et itentio noſtra in tali cõ
plexione qualis eſt iſta:ẽ vt virtus illius membri fortificet
ſuam cõplõnem tẽperando ⁊ euacuando ſuꝑfluitates q̃ i
eo generant̃:⁊ remouere cãm que illã generat ſuꝑfluitatẽ
conſiderando vtrũ ſit leſuꝫ in ſe aut ꝑ alterius mẽbri com
paſſionẽ queadmodũ ſtomachus in aliqbus hominibus
eſt leſus ꝑ ſe:⁊ in alijs ꝑ cõpaſſionẽ cerebri: ⁊ mẽbra que
magis dãnificant̃ alijs ſunt mẽbra pricipalia:cũ ꝯplõ erit
alteri ꝯ̃ria vbi gratia.cũ epar ẽ calm.⁊ ſtõus frigidus: et
corp⁹ ẽ extenuatũ:⁊ lũbi i renis abũdant.vel vt i corpore
extenuato teſticuli multũ generãt ſꝑma:i talibus idigem⁹
regimine mixto.⁊ plus iſtare diſtẽperantie ꝑiculoſiori.ita
ꝙ aliud obliuioni non tradat̃:⁊ hoc igreditur doctrinam
de ingenio ſanitatis:⁊ ob hoc nõ plura his dicemus. Sꝫ
regimen ꝯſeruatiuũ ẽ d genere curatiui ſicut dicemus po
ſtea. Et ſcias ꝙ dterior haꝝ cõplõnuꝫ ẽ illa q̃ ẽ in cerebro
dclinãte multũ ad caliditateꝫ aut frigiditatem.iõ ꝙ quã-
do cõplexio cerebri ẽ ad malitiã ꝯuerſa ẽ cã aduẽtus ma-
li multi ⁊ magni:quẽadmodũ ſunt apata colli:⁊ ſqnantia
⁊ oris puſtulatiões:⁊ apata vulue:⁊ raucedo:⁊ pthiſis: et
tuſſis:⁊ dyſenteria:⁊ alia iſtis ſilia:⁊ aliqñ currũt ſuꝑflui-
tates iſte ad ſtõm:⁊ corrũpũt ipſum:ita ꝙ ſi f luxus fuerit
frigidus conuertet ipſum ad frigiditatem . et complexio

totius corporis corrūpet:⁊ hoc cū patiēs eructationes emit
tet acetoſas:vt michi tempore iuuētutis accidit:q꞉ meus ſto
machus ꝓpter malitia regimis malā aqſiuit cōplōnē:⁊ medi
cus meus ignorās eā dixit ꝙ talr̄ fuit cōfirmata ꝙ ipſam re
mouere nō potuit.⁊ ego ignorās oīno eraȝ ſcie medicine: et
ab hac oēs diſtēperantie mee ortum hn̄t. Et qn̄ diſtemperā
tia fuerit calida fluxus humoruȝ in aliqbus erit calidus.rēc
moratio v̄o oiuȝ harū i caplō de igenio ſanitatis cōtinetur.
¶ Sed cōſeruatio cōplōnis cerebri ut nō diſcraſieꝫ eſt vt ſi
eſt friduȝ ſupponāꝫ ei res exiccatiue hn̄tes caliditatē cū aro
maticitate:ſicut macis ⁊ gariofili puluerizati.poſtq̄ȝ cū vino
fuerit ablutuȝ ⁊ eūanꝫ ſupfluitates q̄ in ipſo ꝯtinue generāꝫ
cū ſternutatiōe ⁊ fricatione q̄ fiunt cū radice nucis : ⁊ etiam
gingiuarū fricatio ꝯfert. Et crebra maſticatio maſticis: ⁊ vti
medicinis q̄ eūant humores in eo abūdantes tꝑibus cōgru
is:⁊ maxime in vere ⁊ autumno. ¶ Sed cerebꝛ diſtempera
tū in caliditate in quo ſupflutates.caſe generanꝫ ꝑ contrari
um huius cōſeruaꝫ:⁊ hoc fit inungēdo caput eius oleo roſ.
et euacuādo humorē ꝯtriſtātē ſm̄ ꝙ melius videꝫ ꝯuenire.
Et vlr̄ cerebrū magis alteraꝫ friditate q̄ȝ caliditate : ⁊ ꝓptet
hoc opȝ ipſuȝ a frigore ꝯſeruare ꝯſeruatiōe vltima. Sed rei
gimen illorū quoꝝ ipoſſibile eſt regere ipſos iſto regimine:
neceſſe eſt cōſeruare coꝝ qualitates:qm̄ ſicut eſt equalis cō-
plexionis a ſua natiuitate videꝫ mihi vt egritudies eiſdē ſu-
ꝑueniētes ſint ex repletiōe:et ob hoc idigēt eūone vlī.vȝ. fle
botomia:⁊ maxime ſi in eo apparuerint ſigna repletiōis. et
opȝ cū hoc vt abſtineāt a cibis multi nutrimēti. Sed q non
hȝ cōplexionē tēperatā maior pars ſuarū egritudinū a ma-
lis humoribus hȝ ꝓuenire:⁊ ob hoc opȝ ipſos abſtinere : et
ſcire illos euacuare cōſiderādo ſemꝑ q̄ȝtitatē eūonis vt non
ſit ſupflua nec diminuta:eo ꝙ tales ſunt qbus vna eūo ſuffi
cere nō videꝫ in vere:⁊ tales ſunt q idigēt duabus: vna.ſ. in
vere:⁊ alia in autūno. Et ego dico ꝙ illi q vtunꝫ potionibꝰ
in ſeptimanis annoꝝ:aut in medietatibus eorū rectius faci
unt q̄ȝ illi q omni anno purgatiōes exercēt. q꞉ nos videmꝰ
ꝙ egritudines vtplurimū nō accidunt hoībus niſi circuiti-
bus terminatis aut circa ipſos. Et ideo circa vnūq̄ꝺq̄ȝ indi
uiduū hoc eſt ꝯſiderādū:qm̄ ſpero ꝙ cū hoc regimie mul-
ti poterūt euadere ab egritudinibus eis accidētalr̄ euenien
tibus:⁊ cōuenit etiā vt qui volunt mutare cōſuetudinē ma-
lā:vt mutēt ipſaȝ ſuo poſſe paulatiȝ:ne terreāt ſubito.

¶ Caplm̄.xv. Q̄ꝺ eſt de cōſeruatione corporū que preparata ſunt in egritudines cadere.

Deinceps volumus tractare de corporibus q̄ pro
pinqua ſunt:vt in egritudinē cadāt:vt eorū ma-
lis aptitudinibus obuiemus. ¶ Et vlr̄ dicimus
ꝙ genus preſeruatiōis futurarū egritudinū fie-
ri dȝ qn̄ aliqꝺ ſignū manifeſtaꝫ:tunc recte eſt ex genere cure
egrotantis in pn̄ti. V̄bi gratia.reſiſtere lepre vt nō fiat eſt idē
cū rebus qbus curaꝫ qn̄ eſt:illud idē dicimus in alijs egri-
tudinibus. Malaꝝ v̄o aptitudinū ⁊ manifeſtior eſt illa que
dicitꝫ ſpōtaneus labor.nā qn̄ hic corporibus adeſt apta ⁊ ac
cepta ſunt in īfirmitatibus multis:⁊ ob hoc de iſto vlēm ſer
monē faciemus ꝙ nō erit ſimile alijs malis aptitudinibꝰ ꝓ
prijs in oī egritudine:eo ꝙ modus obuiādi illis aptitudini
bus malis eſt vnus ⁊ idē modus cū cura egritudinū ipſarū
⁊ iccirco id nō eſt recitandus. Et ſcias ꝙ non obliti ſumus
de cōſeruatiōibus corporū tꝑe corruptionis aeris:ſed in po
ſterum dicemus. Sed incipiemus loq de labore.⁊ dicemus
ꝙ iā dictū eſt in libro egritudinū ꝙ pōt eſſe tribus modis
Unus eſt labor vlceratiuꝰ:⁊ hec ſpēs fit ab humoribꝰ chole
ricis q hoc mouent:⁊ de hac ſpē ad pn̄s intēdimꝰ loq. Alia
ſpēs diciꝫ extēſiuus:⁊ hec ex ſanguinis multitudine fit. ⁊ ſȝ
aliquos diciꝫ vētoſus. Tertia ſpēs diciꝫ apoſtemoſus ⁊ cō
poſitus ex extēſiuo ⁊ vlceratiuo:et de eius ꝓprietate eſt vt ſu-
perueniat oībus membris apperitio crementi circa omnia
extrema. Et volumus icipere a cura oēs has ſpēs cōtinente
poſtea v̄o de vnaquaq̄ȝ ſpecie loquemur ꝑ ſe. Et dicimꝰ ꝙ
cā efficiens eſt mala ꝯplō mālis,ergo medicina cōmunicās
iſtis ſpēbus erit aut alteratiuai:aut euacuatiua. Et altera-
tionē ⁊ eūationē facit nā cū cibis ⁊ medicinis que habēt di
ſponere hūores ad hūc finē:⁊ aliqn̄ adiuuant ad hoc ſom-
nus qes ⁊ fames. Et eūatio fit cū medicinis que ꝓuocāt vri
nā ⁊ ſudorē ⁊ vētū:⁊ eſt cū exercitio:⁊ hec fiunt:q꞉ ars ſequi
tur curſum nature:⁊ iſte ſunt medicine cōicātes oībus ſpēbꝰ
ſupradictis:verū de ꝓpria vniuſcuiuſq̄ȝ iſtarū volumus di-
cere.eo ꝙ nō eūatur vnaqueq̄ȝ iſtarū ſpecieꝝ vna ſpecie eua
cuatiōis.nec alteratur vnaqueq̄ȝ iſtarum ſpecierū vna ſpe-
cie alterationis.

¶ Capitulum.xvi. Quod eſt de remotione ⁊ preſeruatiōe corporum a labore vlceratiuo.

Incipiamus nūc a labore vlceratiuo:⁊ dicamus
ꝙ cā efficiēs iſtius eſt humor acutus mordicati
uus ⁊ tu ſcis ꝙ hūor mordicatiuus eſt cholericꝰ
aut melācholicus aut flegmaticꝰ ſalſus. iō quia
vnuſqſq̄ȝ iſtoꝝ eſt mordicatiuus. Sed cholera eſt acuta pro
pter ſuū acumen.⁊ melia ꝓpter ſuā acetoſitatē:⁊ flegma ſal
ſum ꝓpter ſuā ſalſuginē:⁊ hic accidūt alique diſtinctiones.
qꝺ eſt.q꞉ iſti humores nō effugiūt qm̄ aut ſub cute ſolū ſūt
locati aut ꝓfundati in muſculo:aut ſūt in muſculo ⁊ venis
ex via qua iueniūꝫ i ſanguie paterno ꝓpinq̄. Adhuc nō ē lō
ginquū.qn ſint cū iſtis hūoribus alij hūores mucilaginoſi:
⁊ forte nō ſūt:⁊ ſi ſunt nō effugiūt qn aut ſint in ſpōgioſitate
carnis aut in venis.⁊ ſi ſūt in venis.aut ſūt cū paucitate ſan
guinis aut cū eius multitudine. Et non eſt multus ſanguis
in venis:niſi cū iſti humores ſunt pauci:⁊ nō ſūt multū elō-
gati a ꝯplōne ſanguinis:eo ꝙ inuētio quorūdā in actu non
fit niſi ante ꝯuerſionē ipſoꝝ in ſanguinē:⁊ aliq poſt cōuerſio
nē in eundē:vt eſt colā ⁊ melia:⁊ aliq cito ꝯuertunꝫ:⁊ aliqui
tarde. qm̄ qn̄ multū elōgati ſunt a ſanguine longa indigent
ꝯuerſione:⁊ q ꝓpinqui ſunt in breui cōuertunꝫ:⁊ hoc eſt qꝺ
pōt dici de hoc labore: ⁊ vnuſqſq̄ȝ iſtoꝝ ꝓpam hȝ medicinā
Et dicimus ꝙ qn̄ iſti hūores efficiunt laborē: ⁊ ſub cute ſūt
locati forte exercitiū ⁊ fortis fricatio erit ſufficiens medicina
cum balneo ⁊ cibo ſubtili:aut aqua ordei ⁊ ſqnzabin ⁊ ſimi-
lia. Et qn̄ iſti hūores in poris ſūt locati nō indigēt exercitio
ſed qete ⁊ ſomno ⁊ abſtinere a cibo:eo ꝙ iſta adducunt dige
ſtionē:⁊ ſero balneenꝫ in aqua tepida:⁊ cibis ſubtilibus ci-
benꝫ poſt aſſumptioneȝ ſqnzabin:eo ꝙ ſqnzabin euacuat ꝑ
vrinā ⁊ ſudorē illū humorē q pōt moueri a nā. Et ſi hoc ac
cidens ſedabiꝫ:ꝑ hoc tū plene cām huius cognoſcimus:⁊ ſi
nō ſedaꝫ:⁊ ſomnus patiētis fuerit debilis ⁊ varius: tūc nō ē
hūor in carne ⁊ muſculis ſolū:ſȝ ēt in venis. Et tūc cōſiderā
dum eſt ſi cū iſtis hūoribus q faciunt hūc laborē ſunt hūo-
res mucillaginoſi aut nō.⁊ dicimus ꝙ ſi non ſunt humores
mucillaginoſi ⁊ humores facientes laborē ſunt in poroſita-
tibus aut venis.⁊ tunc attendendū eſt ſi cum eis eſt ſanguis
multus aut paucus.aut ſi illi humores ſunt remoti a ſubſtā
tia ſanguinis aut propinqui. Et ſi paucus eſt ſanguis ⁊ hu
mores ſunt remoti a ſubſtantia ipſius.tunc humor iſte faci-
ens laborem debet euacuari per pharmaciā ⁊ nō per flebo-
tomiam ſecunduȝ ſpeciem illius humoris facientis laboreȝ:
ſiue fuerit cholericus ſiue melicus ſiue flāticus ſalſus.quo-
niam quādo iſti humores exeūt a natura in qualitate: tunc
indigent eūone cū medicina attractiua.q̄ proprie habeat re
ſpicere illū humorē.eo ꝙ qualitate peccāt. Sed ſi peccāt q̄ȝ
titate tūc facienda eſt flebotomia.ſicut diximus in libro de i
genio ſanitatis. Et ſi iſti humores ſint cū multo ſanguine.⁊
nō multū remoti a ſanguinis ſuba.tūc in primis debēt eua
cuari per flebotomiā.⁊ poſtmodū ꝑ pharmaciā.hoc ē ſi nō
adſint humores mucillaginoſi qꝺ eſt.q꞉ ſi cū iſtis apparent
humores mucillaginoſi.tunc cōſiderandum eſt ſi humores
fuerint in venis cū multo ſanguine.et nō erunt multū ab ip
ſius ſuba remoti.tunc ſimiliter debēt eūari cū flebotomia ⁊
⁊ tn̄ pharmacia difficilis eſſe debet. Et ſi humores mucilla-
ginoſi fuerint in venis multi cū ſanguine pauco:⁊ humores
laborem inferentes a ſubſtātia ſanguinis fuerint remoti:tūc
nō eſt flebotomandū nec pharmacādū.eo ꝙ flebotomia ꝑ-

necabilis eſſet. nec in pharmacia ꝯpoſitū ſecuti eſſemus. q̄ꝛ
ꝓpter eoꝝ groſſitiez humores obediētes nō eſſent. Sed plus
fluerent. ⁊ etiā vene clauderent. ⁊ hic interponēda eſt quies
medicialis. ⁊ ſubtiles cibi ⁊ inciſiui ſine multa caliditate ad
hoc vt multa in membris illoꝝ ſpſio nō fiat. ⁊ cōuenientius
in h̄ caſu eſt ſgnzibin de ſeminibus. cuiꝰ ſiccitatis ſit repreſ-
ſa cū radice lilij ⁊ violis. Et aqua ordei ꝯueniens hic eſt et
maxime in iuuenibus cum radice ſeniculi. ⁊ hydromel etiaꝫ
Et q̄ꝛ in corporibus iſtorū ventoſitas groſſa ⁊ inflatiua ge-
neraꝉ. p̄cipit. G. dari diapipercon ⁊ diaciminū. Sꝫ in no-
ſtro climate hoc eſt vitandū: q̄ꝛ poſſet febreꝫ incitare. Et ip̄e
Ga. his nō vtebaꝉ niſi in tp̄e frigido: ⁊ frigida cōplexione:
⁊ medicine ſubtiles mēbra intrinſeca ꝯfortantes cū remiſſo
calore vtiles ſunt ſicut darſiue: ⁊ aſſarū: ⁊ cinamomū: ⁊ am-
bra ⁊ caſſialignea: ⁊ in arabico ichalicha ⁊ gariofili: ⁊ ſimi-
lia aromatica. ¶ Et ſi Galienus aliquā iſtarum repudiet
facit hoc ꝓpter ſuā ſtypticitatē: ⁊ ſi cū alijs compoſueris bo-
na erit cōfectio ob hoc: q̄ꝛ mēbra principalia ſunt in vltimo
debilitatis: ⁊ maxime os ſtomachi in hac compōne maſtix
nō obmittaꝉ. Sed roſa nō eſt hic cōmēdanda ꝓpter ſui fri-
giditatē ⁊ ſic. q̄ꝫuis ſit ꝯfortatiua. Sed ſticados eſt vltimuꝫ
in hac cōpōne qualitate ⁊ ꝓprietate. ⁊ quēadmoduꝫ in hoc
caſu phlebotomia inhibeꝉ: ⁊ vomitus rōne eadem. Sed q̄ñ
humores mucillaginoſi ſunt in muſculis ⁊ ſanguis venarū
eſt mundus: tunc nō timēde ſunt res multū calide ⁊ vrinam
ꝓuocātes: ꝓpterea q̄ꝛ tunc nō eſt timēdū vt humor in mem-
bris ſpargaꝉ. Et Ga. hic vtiꝉ medicia ex pulegio facta: ⁊ mi-
hi multū placet illa aut ei ſimilis. ¶ Et ſcias ꝙ mihi nō fu-
it neceſſe narrare hec ſigna ſignificantia dominiū humoruꝫ
iſtorū: nec ſigna ſignificantia quātitatem nec locū ideo quia
omnia ſunt tibi nota in libro ſignorum. Et tu debes conſide-
re in vrina in cognitione generum humorum qui inter mu-
ſculos ſunt: quantitatem debes ſumere a regimine antecedē-
te a complexione a tempore ⁊ etate: ⁊ alijs rebus in libro ſi-
gnorum dictis.

¶ Capitulum. xvii. Quod eſt de remotione ⁊ preſeruatiōe corporum a labore apoſtemoſo et extēſiuo.

Ed labor apoſtemoſus ⁊ extenſiuus de neceſſita-
te ꝓueniunt a ſanguine multo: ideo cōueniens ē
patientem primitus phlebotomare ⁊ autumādo
quātitates ſm tempus ⁊ etateꝫ ⁊ cōplexionem ſi-
cut in libro de ingenio ſanitatis docetur. Et ſunt diſtinguē-
da membra in euacuatione iſtius laboris. ita ꝙ ſi in capite
grauitas affuerit cephalicā flebotomare debes. ⁊ ſi in mem-
bris medijs baſilicam ⁊ cum ambas continuerit partes me-
diana erit flebotomanda.

¶ Capitulum. xviii. Q̄d eſt de conſeruatione corporum tē-pore peſtilentie aeris.

IN hac particula adhuc narrare remāſit corpoꝝ
preſeruationem ab egritudinibus ab aere preter
naturā. ¶ Et dicimus breuiter ꝙ aer vt alibi di-
ctū eſt permutaꝉ aliq̄ñ in qualitate. ⁊ aliquando
in ſub̄a ſua. ſed cū ſit in vno aut alio. tūc p̄parata ſūt corpo-
ra recipere egritudines ſimiles illi cōplexioni tñ oia corpo-
ra ab iſtis diſpoſitionibus nō legdunꝉ. ſꝫ ſolū nocenꝉ corpo-
ra p̄parata. nā ſi eſſet hoc oibus cōe egrotarent oēs in aere
ſupradicto. Jccirco ꝯſidere debemus in regimie vlt oēs has
cōtinenti ꝑmutatiōes. hoc eſt in apertione oppilationū ⁊ in
reſiſtēdo cauſis putrefactionis ex toto. ⁊ cū dico ꝙ oēs has
ꝑmutationes cōtineāt. intendo ꝑmutatōes que in ſub̄a ſūt.
Sed ꝑmutatio q̄ in qualitate exiſtit in vna. vꝫ. aut in pluri-
bus regimē ipſis qualitatibus ꝯtrariū eſſe dꝫ. ⁊ hoc regimē
particulare eſt v̄bi gratia. ſi eſt diſtemperatus in caliditate
⁊ ſic. cum frigidis ⁊ hu. regi debet. et degere in ſeptētriona-
libus locis i q̄bꝰ adhuc aer reprimaꝉ roratōe aq̄ ⁊ folijs aro-
maticis humidis. ſic oibus alijs qualitatibus excedentibꝰ
cōtrarium apponaꝉ. Et ſi magna caliditas nō obſtaret leui-
ter euacuāde eſſent ſuperfluitates que in tēporibꝰ illis eēnt
generate. Sed aeri corrupto in ſub̄a ſimilr̄ reſiſtendū eſt eua-
cuationibus vlibus: ⁊ cum reſiſtentibus epidemie a tota ſpe-
cie. ⁊ vtanꝉ cibis frigidis ⁊ ſic. a putrefactiōe remotis ſicut
aceto ⁊ lētibus: ⁊ aromatizare aerē cū rebus reſiſtētibus pu-
trefactioni ſicut cū coſto: ⁊ ſtorace ⁊ galbano. Et terebithine
ineſt ꝓprietas in hoc caſu. ⁊ tyriaca maior iſti tempori epide-
miali multū reſiſtit ſumēdo ab vno characte vſq̄ꝫ ad .3.i. ⁊
nō dꝫ comedere niſi celebrata in oibus mēbris digeſtione: et
hoc fit ſpacio. 6. horarum. Bolus armenus ⁊ terra ſigillata
in aere peſtilētiali magnū preſtat iuuamentum. ⁊ ꝑ nomen
Auenzoar: odor vrine hircorū cōfert multuꝫ: ⁊ dicitur ex aloes
duas partes croci ⁊ myrrhe partē. i. de quo ſumaꝉ oi die pō-
dus. xij. caratorum. cū. 2. i. vini aqua mixti iuuat multuꝫ. et
nō eſt inuentus adhuc aliq̄s qui hac medicina ſit vſus q a
peſtilētia nō ſecureꝉ. Sed in corruptione tēporis calidi de-
bent eligi loca alta in quibus regnet ventus ſeptētrionalis
aerem mūdificans. Sed ſi ſit corruptio in ſub̄a tota: habitā-
dū eſt in domibꝰ ſubterraneis ⁊ cauernoſis ⁊ loca alta vitare
⁊ vitare oēs fructus humidos ⁊ tūc neceſſe eſt vt oēs piſces
tūc temporis penitus ſint nociui: ob hoc: q̄ꝛ ſanguis ex iſtis
rebus generatus eſt cite corruptionis. Et ſimilr̄ oēs carnes
exceptis volucribus montanis: ſicut ꝑdices ⁊ ſimiles iſtis. ⁊
vlr̄ res ventrē lenificātes hoc tēpore optime ſunt: quēadmo-
dū tamarindi: viole: caſſia ⁊ māna: ⁊ q̄d dictū eſt in hac par-
ticula ſecūdū noſtram intentionē ſufficiens eſt.

Explicit liber ſextus colliget.

¶ Incipit liber ſeptimus qui eſt de curatione egritudinū ſi-ue de ingenio ſanitatis. ⁊ ē ꝯtinēs cap̄la trigintanouem.

¶ Capl̄m. i. Q̄d eſt de modo euacuationis male cōplexio-nis materialis et non materialis.

Jber. medicatiōis qui de ingenio ſa-
nitatis intitulaꝉ: dicimus: ꝙ
ob hoc ꝙ rerū contra naturā ſunt due ſpēs
vꝫ. egritudines ⁊ accidētia cōſequētia egri-
tudines. et iterū egritudinuꝫ ſunt due ſpēs
vꝫ. egritudines ꝓprie et prime cōſimiles et
cōpoſite ſeruatio: vt ſunt a malitia octo ſpcierum male com-
plexionis materialis ⁊ nō materialis. et ſunt egritudines ꝓ-
prie membris officialibus. Videtur nobis vt narremus inci-
piendo prius a via de ingenio ſanitatis a remotione egritu-
dinum ꝓpriarum mēbrorū cōſimiliuꝫ ſi ſint materiales aut
nō materiales: et poſtea ingenium remotionis egritudinum
mēbrorum officialium. et vltimo curatione accidentium ꝑ-
curremus. q̄ꝫuis in medicatione egritudinū ꝯtineatur. quia
per remotionē egritudinis accidentia remouentur. Et volu-
mus primo narrare egritudinum mēbrorum cōſimiliū cura-
tionē materialiū et non materialiū: ⁊ poſtea vnāquāq̄ꝫ ſpe-
ciem intendimus pertractare. et hec nobis videtur ordinata
diſtinctio. Et dicimus ꝙ intentio in mala cōplexiōe nō ma-
teriali eſt vnica ſola. hoc eſt vt ad ſuaꝫ reuertaꝉ naturam. et
hoc nō fit primo ⁊ ſubſtantialiter niſi per cōtrarium per q̄d
male cōplexionis remouenꝉ ſpecies: et ſunt cibi ⁊ medicine
ſm plus male cōplexioni egritudinali ſua prima v̄tute reſi-
ſtētes. verbi gratia. ſi mala complexio ſit calida ⁊ ſic. remo-
ueꝉ ꝑ cibos frigidos humidos ⁊ medicinas. Et q̄ꝛ diximꝰ
ꝙ remotio male cōplexiōis non mālis p̄mo ⁊ ſubſtantialr̄ a
ꝯ̄rio remoueꝉ: Dicimus q̄ꝛ ꝯuenit aliq̄ñ vt a ſilī ꝑ accn̄s ſilr̄
remoueaꝉ. ſicut aqua frigida malā remouēt cōplexionē fri-
gidaꝫ. eo ꝙ claudit poros. etiā inſpiſſat cutim. ⁊ ſic calorem
intrinſecū fortificat. et hec medicina multū ē timēda. et non
debet fieri niſi in neceſſitatis tp̄e et maior pars medicoruꝫ q
ea vtuntur errant vt poſtea oſtendemus. Sed intentio remo-
tionis male complexiōis materialis i duabus rebus exiſtit.
vna eſt vt malus humor euacueꝉ. alia eſt vt mala cōplexio
membri rectificetur que relicta eſt a mala materie ſparſione
in membris. Eūo duobus fit modis. vnus fit cū phleboto-
mia. et alius fit per pharmaciā ſeceſſiuam aut vomotiuam
aut vrine ꝓuocatiuam. et per clyſteria et ſudorem quas oēs
operationes operanꝉ medicine cum ſuis virtutibus ſecūdis
⁊ tertijs et proprietatibus: quēadmodum mala complexio

prima remouet virtutibus primis:⁊ aliquādo fit eūo ꝑ ieiu
nium exercitiū:balneū:⁊ fricationē. Sed eūonē ꝑ phleboto
miā rōne ⁊ expimēto cognoſcere poſſumus:⁊ iuuamētū ab
expientia cognitū manifeſtū eſt. Sed iuuamentum rōne co
gnitū duobus exiſtit modis:vnus modus eſt:q2 ꝯſum ē ꝙ
medicus ſemꝑ ſeq dꝫ viā nature:ſed dicimus ꝙ natura ſa-
nat per fluxum ſanguis egritudines ſanguineas multas. et
eadē rōne inuenimus iuuamētū medicinarū laxatiuarum.
Secūdus modus eſt ꝙ ipoſſibile eſt vt aliqn̄ cibus ⁊ potus
ſupfliue nō ſumātur:ita ꝙ in corpe ſanguis ſupfluus aggre
get:aut alter humor ⁊ ſupflua indiget eūone:ergo neceſſaria
phlebotomia aut pharmacia aut euō alia. Sed ieiunium ⁊
exercitiū in hoc caſu ſufficientiā nō hn̄t q2 nimis minuunt
paulatiue cōparatiōe habita ad hāc repletioneꝫ que eſt ſm
vaſa. Nam accidere poſſet ſicut accidit illi qui ſomniabat ī
balneo ſanguineo balneari:vt dictū eſt ſupius in libro ſigno
rum ſicut dicit. G. vn̄ cognouit ſanguinē in ſua cōplexione
abundare:⁊ ideo phlebotomiā ſibi fieri impauit. ⁊ ꝯſilium
hn̄s ab alijs medicis ſequētibus viaꝫ eraſiſtratis ei ꝓhibue
rant minutionē:⁊ iniunxerūt ſibi abſtinētiā ⁊ abſtinēdo fcā
fuit diſſolutio humorū ⁊ inde duplicatus fuit calor ⁊ extin-
ctus fuit ſicut extinguit lampas ex multitudine olei qn̄ ſuꝑ
abundat. Sed quādo debet quelibet iſtarū euōnuꝫ fieri aut
vna plus altera hoc volumus determinare in ꝑmis ⁊ poſt-
ea redibimus ad curationē vniuſcuiuſqꝫ ſpeciei ſingulariter
male cōplexionis poſt narrationē rerum ſignificantiū mani
feſte faciēdi vel nō faciendi ſm quātitatē eūonis ⁊ rectifica
tionē male cōplexionis:⁊ hec ſunt natura egritudinis: ⁊ vir
tus ⁊ cōplexio ⁊ etas ⁊ tp̄s ⁊ alia que rememorari debēt. Et
dicimus vniuerſaliter ꝙ euacuatio nō debet fieri niſi cū hu
mores curſum nature egrediunt in toto corpore aut in vno
membro:⁊ hoc aut qualitate aut quātitate aut ambabus. A
quātitate vero prouenit ſpecies laboris extenſiui que eſt re-
pletio ſm vaſa. Sed repletio ſm virtutem a quātitate ⁊ qua
litate ꝓuenit:ita ꝙ virtutes nutritiue ⁊ motiue aggregantur
⁊ vniuerſaliter oēs virtutes operatiue:nā quādo debilitant
virtutes tunc operationes in humoribus naturales nō fiūt
⁊ ſm plus hanc repletionē ſequitur labor vlceratiuus ꝓpter
humorū malitiam q in hac ſpecie repletionis exiſtunt. Iſti
ſunt euōnis modi ſupfluitatum que in toto ſunt corpe aut i
vno membro. Sed locus in quo phlebotomia debet antici
pare in quātitate quādo oēs hūores in quātitate extra cur-
ſum naturalem augmētantur:⁊ hoc nō prouenit niſi cū aug
mēto ſanguinis quātitatiuo ob hoc ꝙ humores in ipſo ſūt
in potentia:⁊ iſta augmentatio ſm plus laborem ꝑſtat extē
ſiuū. ¶ Sed locus cui minus neceſſaria ē euacuatio phle-
botomie eſt quādo humores extra curſum nature in quāti-
tate:⁊ qualitate egrediunt. ¶ Et maxime hic ꝯceditur phle
botomia quādo humorꝫ qualitates qualitati ſanguinis nō
repugnant:neqꝫ etiā a ſubſtantia ſanguinis elongant: hoc
eſt q2 nō ſint crudi ⁊ mucillaginoſi. Et aliquando phleboto
mia ꝑ accidens fit ſicut fit per fluxū ſanguinis narium:⁊ flu
xum hemorroydarū ⁊ ſimile. Sed hoc quantum poſſumus
vitare debemus:⁊ aliquando hec ſpecies euōnis fit propter
attractationem materie de membro ad membrū ſine intētio
ne euacuationis ipſius ex corpore:⁊ vtplurimū hoc fit quā-
do ſanguis eſt paucus. ſed tn̄ malicioſus exiſtit. Et aliquan
do in hoc ambe intentiones aggregant. hoc eſt vt euacuet
⁊ ſubtrahatur:⁊ tūc ꝓpter hoc iſtud facimus vt euacuemus
materiaꝫ egritudinem facientē:⁊ preſeruemus ne augmente
tur. Et ſcias ꝙ quādo intendimus ſolam euōnem tunc a ꝓ
pinqua parte mēbri euacuamus:ſed quādo ſubtractionem
ad diuerſam intendimus partē tunc a remotiori trahimus
parte. Sed quādo ad ambas partes intendere debemꝰ aut
ad vnā magis q̃ꝫ ad aliā hoc in ſubſequētibus dicetur. Et
ꝓpter hanc diuerſitatem intentionis diuerſa ſunt loca vena
rum in phlebotomia. Et propterea in qbuſdam egritudini-
bus intendimus phlebotomare baſilicā:⁊ aliquādo cepha
licam. ⁊ in quibuſdā medianā ;⁊ aliquādo phlebotomamꝰ
dextrā ⁊ aliquādo ſiniſtrā:ſicut declarabimus: ⁊ hec ſunt lo
ca ex quibus euacuatur ſanguis. Sed locus in quo phar-
macare cōuenit in primis eſt quādo humores exhuberāt ſo
la qualitate:hoc cōſeruato ne ſint de natura prius dicta: vt
nō ſint crudi aut mucillaginoſi. nam tunc inciſio ⁊ digeſtio
precedere debent. Et ꝓpter hoc in anticipatione phleboto-
mie ⁊ pharmacie eſt cōſiderādum. ¶ Raſis dicit ꝙ expe-
riētia multotiēs vidit in matreſtū. i. in hoſpitali pleureticos
phlebotomatos ante pharmaciā:⁊ mortui fuerunt. ⁊ mihi
videt ꝙ hoc fuit ꝓpterea. q2 mala materia in ꝓfundo corpo
ris in multa erat quātitate ⁊ quādo detecta fuit ad actū pro
ducta perdidit patientem. ¶ Et aliquādo neceſſe eſt antici
pare phlebotomiam ꝓpter multam neceſſitatem eo ꝙ incō-
tinenti liberantur. Et eſt ſciendum ꝙ debemus incipere ab
eo qꝺ magis neceſſariū eſſe videt:⁊ noſter cariſſimus Albu
meron Auenzoar. dicit ꝙ non debet fieri phlebotomia niſi
poſt corporis mudificationē. Et hoc eſt q2 quādo vene a ſā
guine ſunt euacuate ſugunt ſuperfluitates malas ad nutriē
dum inceptas ⁊ ab his malā acquirūt complexionē: ⁊ intan
tum erit phlebotomia cauſa maioris conſtipationis vētris
quia membra euacuata ſugendo ſuperfluitates feculentas
magis exiccant. ¶ Et ſcias ꝙ eſt differentia inter medicinā
mollificatiuam ⁊ laxatiuā:eo ꝙ attractiua eſt cū attractiōe.
⁊ mollitiua cū mollificatiōe ⁊ ſimilia huius ſunt que expel-
lunt feces ſolum:ſed qn̄ humores qualitate peccāt. ſ. vt ſint
groſſi vel viſcoſi:tunc nō eſt conueniens phlebotomia neqꝫ
pharmacia:de phletobomia manifeſtum eſt. Sed de purga
tione:q2 humores ſi ſunt viſcoſi ⁊ groſſi ſunt inobedientes.
⁊ ideo medicina trahet bonos:mali autem remanebunt. Et
Gal. quādo euacuare volebat ante aduentum febris cū me
dicinis calefactiuis ⁊ inciſiuis euacuabat:⁊ quando febrici
tabat faciebat hoc cum fricatione et medicinis ſubtiliatiuis
habentibus calorem modicum:⁊ hoc iam declaratuꝫ eſt in
libro cōſeruationis ſanitatis. ⁊ qꝺ fit cuꝫ febre declarabitur
in libro febrium. ¶ Preterea pharmacia per accidens fit
aliquando quēadmodum phlebotomia: ſicut quando da-
mus pharmaciam vt humorē trahamus qui cauſa fluxus
exiſtit:⁊ hoc quāuis reſiſtat cauſe:egritudineꝫ tamē augmē
tat. Et ego in ſequentibus explicabo vtruꝫ per ſimile ſit aut
per ꝯtrarium. ¶ Clyſterijs vtimur quādo ſuperfluitates ſo
lum ex inteſtinis trahere intendimus aut per viam trahen-
di materiam ad oppoſitam partem:⁊ ſicut aliqui laudāt vo
mitum in egritudinibus partium inferiorꝫ:ſic ⁊ pharmaciā
in egritudinibus partiū ſuperiorum laudatur: ⁊ aliqui ſunt
facientes clyſteria quādo non poſſunt recipere medicinam
laxatiuam:vel quando ipſam infirmus deglutire nō poteſt
aut ꝓpter leſionem ipſius epatis vel ſtomachi. q2 ledunt ex
tranſitu eorum. ¶ Et balneum vtplurimum humores ſub
tiles euacuat ⁊ propterea in paſſionibus ex groſſis humori
bus fieri non debet niſi precedat digeſtio:q2 ex hoc inflāma
tio totius corporis ſequetur:⁊ forſan principalium mēbro-
rum ⁊ fames eſt vna ex ſpeciebus euacuationis: ⁊ maxime ī
egritudinibus in quibus ſtatus ⁊ criſis ſunt propinqua.
¶ Iſti ſunt modi euacuationis male complexionis mate-
rialis ⁊ non materialis.

¶ Capitulum. ii. Quod eſt de modo:⁊ quando fieri debet
euacuatio ⁊ curatio.

Einceps dicendū eſt qualiter in ſupradictis agē
dum ſit ſm magis ⁊ minus. aut quādo nihil fie
ri debet ⁊ maxime in euacuationibus ⁊ curatio-
nibus que fiunt per cōtrarium:nam in pluribus
locis euacuatio ⁊ alie cōtrarietates nō competunt:q̃ꝫuis na
tura egritudinis illud requirat ⁊ dicimus ꝙ noſtra intentio
in remotione male complexionis nō materialis eſt vt rectifi
cetur:⁊ hoc fieri non poteſt niſi per ꝯtrarietatem curantis in
gradu exitus illius cōtrarietatis a temperamento. Sciendū
eſt ꝙ vt cognoſcatur menſura diſtemperātie illius corporis
oportet:⁊ hoc cognoſci nō poterit niſi quādo illius corporiſ
cōplexio cognita fuerit ſana:etas clima tēpus anni:regimē

⁊ ꝯſuetudo, ſilr virtus: cauſa ⁊ accidēs propterea q: in mul-
tis locis nō attēditur cauſe nec virtuti: niſi quādo cauſa ma
le cōplerionis materialis exiſtit. Sed quando mala comple
xio nō materialis eſt in aliquo ſingulari mēbro tunc menſu
ra curationis ꝑ contrarium ſumitur a membro cōplexione:
⁊ ab ipſius iuuamento. ⁊ a colligantia ipſius. ⁊ a ſitu ipſius
⁊ ab ipſius ſenſibilitate: ⁊ alijs cognitis rebus. Sed modi
curationis male cōplexionis materialis ob hoc. q: intentio
ſola eſt in ſuperflui euacuatione. ⁊ in alio non vt recte proce
dat. Sciende ſunt cauſe que illas generant ſuperfluitates. ⁊
ſi a natura cōplexiōis corporis proueniunt aut non. quia in
aliquibus corporibus humores ſuperfluunt ab eorum na-
turis. ⁊ in quibuſdaꝫ ab etate. tempore anni aere ⁊ nutrimē
to: ⁊ regimine: ⁊ a purgatione eorum que ex corpore purgari
ſolebant: vt ſunt ſanguis hemorroidarum ⁊ menſtruus ⁊ pri
uatio cōſueti exercitij: ⁊ negligentia euacuationū: ⁊ etiaꝫ vir
tus operatur in hoc genere multū. eo ꝙ in maiori parte na-
tura egritudinis cōtrariatur euacuationi. ¶Per virtutem in
telligo virtutes operatiuas: ſicut virtus expulſiua: ⁊ virtus
nutritiua: ⁊ virtus motiua. Et aliquando motus euacuatio
nis vniuerſalis accipitur a mēbris infirmis. ⁊ maxime a ꝓn
cipalibus: ⁊ operationes habentibus principales ſicut ab il
lo qui phlebotomia indiget. ⁊ oris ſtomachi debilitateꝫ ha
bet: ⁊ etiam quādo intendimus euacuare aliud membrum
ex membris corporis aliqua ſunt recipientia demōſtrationē
a locis ſuorum ſubiectorum: ⁊ ſuarum communicationum
⁊ iuuamentorum ⁊ ſuarum ſenſibilitatum: ⁊ forme, diſpoſi-
tionis: ⁊ modi mēbrorum totius corporis. eo quia poſſibile
eſt vt corpus demonſtret ſuper euacuationem. ⁊ forſan ꝙ
non. ⁊ hoc quando in corpore nō inuenitur repletio vniuer
ſalis niſi in vno membro ſolū. Et impregnatio in mulierib⁹
eſt ex rebus ſignificantibus euacuationē vel ipſius priuatio
nē. ⁊ hec ſunt que ſignificant in ꝯtrarietate faciendi medici-
nā vel nō: ⁊ ſi purgatio fieri dꝫ vel nō. Et nunc dicenda eſt
ſignificatio que ſumitur a duobus rebus ſupradictis. i. ab
euōne ⁊ curatione ſiue attractione ꝑ ꝯtrariū qualiter debent
fieri. Et incipiamus a curatione ꝑ ꝯtrariū. ⁊ dicamus ꝙ a
medicis dictū eſt ꝙ qn̄ cōplexio aer tēpus anni ⁊ ſimilia cū
egritudine conueniūt. tūc nō eſt egreſſa cōplexio a natura ꝓ
pria nimio exitu. verbi gratia. iuuenis calide ꝯplexiōis in re
gione calida. ⁊ tp̄e anni calido ⁊ dieta calida cui ſupuenerit
cauſon. nō erit iſte a ſuo naturali ordine multuꝫ ꝑmutatus.
curandus tn̄ erit cū rebus in frigiditate remiſſis. Et qn̄ hu-
ius ꝯtrarium accidit tunc multa facta eſt elongatio. ⁊ ideo
huic reſiſtendū erit maiori ꝯtrarietate. vbi gratia. ſit homo
ſenex frigide ꝯplexionis in regiōe frigida cui ſupueniat cau
ſon. ſm illos indigebit re multuꝫ in frigiditate diſtempata.
Et ego dico ꝙ maxime apparet ꝙ nō veruꝫ dicunt. qđ ma
nifeſte videmus ꝑ ſenſibile argumentum. q: iuuenis ſupra-
dictus qui cauſonē patitur curari non poterit niſi cū rebus
habentibus in fine vel intenſaꝫ frigiditatem ſicut cuꝫ aqua
cucumerum ⁊ canfore. Et ſeni ſupradicto ſi talia ꝓpinentur
calor naturalis ipſius extinguetur ⁊ morietur. Et dico ꝙ il
lud quod ad hunc errorē deducit eos eſt vna regula genera
lis quā poſuerunt ſine diſcretione precīſa in gradu elonga-
tionis ſenis a ſuo calore naturali ad extraneum calorē cum
equalem portionem poſuerunt cū elongatione caloris iuue
nis a ſuo calore naturali ad extraneum. Et maxime quādo
dixerunt ꝙ maior eſt elongatio. nam hoc impoſſibile eſt. nā
tu ſcis ꝙ calor extraneus a naturali ramificatus eſt: ⁊ ſi poſ
ſibile eſſet vt equalis eſſet elongatio: tunc vere neceſſario ſm
viam curationis ꝑ ꝯplexionem eſſent refrigerantia multum
fortiora in corpore ſenis quaſi ad tertiuꝫ gradum: ſed hoc in
ſe ipſo veritateꝫ nō habet. Ob hoc ponamus iuuenē choleri
cum calide cōplexionis in primo gradu ⁊ ſuperueniat ei fe-
bris que ipſum transferat ad ſcđum gradum caloris tūc iſte
nō eſt elongatus a ꝓprio calore vel ꝯplexione: niſi ad vnum
gradū: tn̄ cū rebus in ſecundo gradu frigidis curari nō pote
rit: ⁊ hoc eſt propter fortem ꝑmutationē quā medicine perci
piunt in corpore iunioris ad ſubſtantiā igneā: eo ꝙ elonga-
tus eſt a ſuo temperamēto ꝓpter fortitudinem caloris extra-
nei. Sed ſi ſeni ſupradicto frigido in primo gradu ſuperue-
nerit egritudo ipſum perducēs ad ſecundum gradū caloris
iam elongatus eſt a ſua complexione naturali magis q̄ꝫ iu-
uenis prenominatus. q: iuuenis eſt elongatus per vnuꝫ gra
dum. ſed ſenis elongatio eſt duorū graduum aut pluriū. Et
ꝓpter hoc ſi poſſibile eſſet cōcederemus ſm elongationē fie
ri ꝯtrarium nociuū reſpectu cōſiderationis finis ſm diuerſi
tatem ſubi: ꝓpterea q: quaſi impoſſibile eſt ſenē ad illuꝫ gra
dum peruenire: ⁊ ſi peruenire incohoaret anteq̄ꝫ ad terminuꝫ
illum attingeret moriretur ⁊ ſi ſanatur ſm elongationem ſu
pra dictā bonū finē nō ꝯſequeretur q̄ꝫuis aliquātulum vi-
uere poſſit. q: medicine eidem ꝯuenientes ꝯplexionē mēbro
rum ſuorum radicalium ꝓpter ipſarū frigiditatem lederent
⁊ ſic a temperātia magis elongarent. ⁊ multa elongantio tē
perantie cauſa mortis eſt aut egritudinis. preterea ſm eoruꝫ
dictum medicine iuuenis ⁊ ſenis frigide debent eſſe in eodē:
q: ſi vnum corpus calīm eſt ſupercalefactum vſqꝫ ad ſecūdū
gradū ⁊ corpus frigidum eſt ſupercalefactū vſqꝫ ad ſecūdū
gradum ⁊ vnū corpus calidius alio nō eſt. Sed ſcire debes
ꝙ ſi iuueni medicine frigide adhibeantur vltra ſuā ꝯplexio
nē naturalem q: ei nō nocet. imo proſunt. eo ꝙ ipſius virt⁹
fortis exiſtit ad eas permutandas. ob hoc ad gradum corrū
pendi naturā nō perueniunt. ſed ipſam ad temperātiam re-
ducunt. qđ ſeni non accidit ꝓpter ipſius mēbrorum radica-
lium frigiditatem. ꝓpter hoc ſufficit ſeni qui febrē calidiſſi
maꝫ habet medicina frigida in ſecundo gradu per rationes
ſupradictas. ⁊ etiam q: corpus ſenis potentiā non habet cō
uertendi medicinas ad ſubſtantiam igneā queadmodū iu-
uenis corpus. Et ſi queratur quō poſſit ſeni tanta febris ca-
liditas aduenire. Reſpondemus ꝙ fieri pōt ꝓpter diete ſue
inordinationē. Nam ſi dieta conuenienti vteret impoſſibile
eſſet vt talem incideret febrem. ob hoc q: egritudines et di-
ctum eſt in libro egritudinuꝫ. non niſi duabus fiunt cauſis.
aut a ꝓpria ꝯplexione mēbri mala aut a rebus aduenientib⁹
ab extriſeco. Et qn̄ ꝯplexio ⁊ aer ⁊ regio ⁊ etas ꝯ̄ria erūt egri
tudini ſenis. tūc nō remanebit eius cā niſi regimē ⁊ dieta ⁊
qđ ex parte tp̄is anni ꝯſideraṫ itelligiṫ a nā partiū tp̄is āni.
Et vlr qn̄ aer ꝯ̄rius eſt egritudini tūc bonum eſt infirmo et
gaudiū medico. ⁊ ſi aer ꝑ ſe talis nō exiſtit. tūc medicus arti
ficialeꝫ facere dꝫ. Et modus medicationis qui ſumiṫ a cōſue
tudine in re vtrum fieri debeat aut nō aut quātuꝫ fieri dꝫ eſt
ſicut potus aque frigide in igne ardēti. nā ſi infirmus aſſue
uerat potum aque frigide in tp̄e ſue ſanitatis ſine leſione ſe-
cure poſſumus dare tp̄e egritudinis quāuis epar et os ſto-
machi habeat frigidū. et ſi hac aſſuetus nō fuerit aqua fri-
gida eidē nullo modo ꝓpineṫ. ꝙ ſi neceſſitas nos ad hoc co
geret ad hāc dandā tunc minorē dabimus q̄ꝫtitateꝫ et mi-
nus frigidā. eo ꝙ cōſuetudo ꝯplōneꝫ in ſimile ꝯuertit paula
tim. ⁊ longo tp̄e hanc ꝯſuetudinē acgrendo. Sed qn̄ ꝯtrari
um ſubito fit ⁊ ſm multū naturā corrumpit. Et hoc eſt quia
vna virtus ꝓpter quā natura intellexit gradatim ꝑ tp̄a anni
de vno ꝯtrario ad ꝯ̄rium trāſire. q: ſi ſubito de calido ad fri
gidū de frigido ad calidun trāſiret natura. tolerare non poſ
ſet. et ꝓpter ꝯſuetudinē dictū eſt a quibuſdaꝫ ꝙ quidā paula
tim ſumpſerunt venenuꝫ ac gradatim. et ꝯuerſum fuit in eis
ad cibum ⁊ in habitu ſine nocumento. q̄ꝫuis ita dicāt. tamē
ego nō cōcedo. imo argumento demōſtratiuo. et in ep̄la ty-
riace ⁊ veneni reprobaui quā ad glauconē trāſmiſi. Sꝫ qđ
dicunt concedo ꝙ medicus de vna medicina ad aliā permu
tare debet q: ſi ſolum vna vtereṫ medicina poſſibile eſſet ꝙ
natura in habitū ꝯuertereṫ. et in corpore debitam nō faceret
operationē. ſed virtus ꝯſideranda eſt in eo qđ fieri debet in
euōne ⁊ in medicatione. que per ꝯtrarium fit. Sed in euōne
manifeſtū eſt ꝙ tenor virtutis debet attendi. ſed in alteratio
ne eſt ſicut balneatio aque frigide in ethicis ꝙ prodeſt. Sed
ſi diu aſſuefiāt mēbra ledet principalia. ⁊ mortem inducet.
ſicut dicit Gal. ꝙ vni accidit iuueni malā ꝯplexionem non

materialē habenti in ſtomacho cui medici aquā vitabant:⁊
ipſe ꝓpter nimiā aque auiditatē magis elegit mortē ꝗ̄ʒ vitā
⁊ multā aquaʒ frigidā bibēs ſubito a mala cōplexione ſto-
machi euaſit:ſed ꝓpter aque frigiditatē remāſit ei inſenſibi-
litas quedā ipſuʒ in tranſglutiēdo īpediēs:⁊ ſic mortuꝰ fuit.
¶ Sed male cōplexioni que eſt cū materia neceſſe eſt duas
ſpēs medicatiōis aggregare:⁊ aliqñ ſignificatio ſumit̄ ab al
teratione male ɔplexionis ɔtraria ſignificationi que ſumit̄ a
materia. verbi gratia febres putride:⁊ maxime que de mate
ria cruda ⁊ groſſa inquātuʒ ſunt de mala cōplexione calida
⁊ ſicca indigēt humectatione ⁊ refrigeratione. Sed ɔſidera-
tione coctionis malū nocumentū īportabūt: ⁊ hic bona me
dici diſcretio neceſſaria exiſtit:circa quā plus inſiſtere debet
verbi gratia. qm̄ illud qꝺ plus neceſſarium febri flematice
exiſtit eſt euacuatio materiei:⁊ in febribus cholericis eſt acci
dentibus obuiare:⁊ qñ ambo equales in dubitatione exiſtūt
tunc ambo equaliter curare debes. Sed quādo accidēs nō
timet̄ tunc ſtudeas cauſam totaliter remouere:qm̄ taliter ip
ſaʒ curabis complete ſimili ratione in egritudine:⁊ acciden
tibus egritudini contrarijs:ſicut eſt febris ⁊ ſyncopis: q: tu
ſcis qualiter curari debent:eo ꝙ in febre neceſſe eſt infrigida
re ⁊ in ſyncopi calefacere:⁊ ſyncopis indiget nutritione ⁊ fe
bris euacuatiōe indiget ſicut dicturi ſumus. Et hic ſcire de
bes ꝙ accidens quod egritudini cōtrariatur nō ſequitur ni-
ſi egritudinē que ɔtraria eſt prime egritudini vt eſt ſyncopis
ex inanitione que cōtraria exiſtit. Sed qñ cauſa male cōple-
xionis nō eſt materialis:hec manifeſtatio ibidem nō reperit̄
vt in ephimera. ⁊ etiaʒ quādo accidit mala complexio ab ex
triuſeco. q: tu ſcis qualiter curari dʒ. He ſunt ſignificatiōes
que ſumuntur a mala cōplexione totius corporis. Sed qñ i
vno mēbro egritudo ſingularis exiſtit:tunc ſignificatio ſumi
tur vt dictū eſt a mēbri cōplexione. verbi gratia. qñ cerebro
euenit mala cōplexio frigida ſignū eſt ꝙ hec egritudo eſt le-
uis:q: pauca ⁊ leuis facta eſt elongatio a ſua cōplexione na-
turali:⁊ tunc debet curari cū medicinis debilē calorē habē-
tibus:q: tunc alia mēbra ſunt infrigidanda:⁊ nō ipſuʒ cere-
brum:⁊ hec eſt cōparatio iuuenis ⁊ ſenis:quēadmodū ſupra
diximus:⁊ quādo indiges calefactione cerebri: tunc calefac
ipm̄ ſine timore. ⁊ ſi vis infrigidare illud facias cum timore
Sed alia mēbra frigida ſicut ſunt nerui ⁊ ſimilia. ſi infrgidā
tur calefac ipſa ſine timore:⁊ qñ ſunt refrigeranda nō calefa-
cias iterū niſi cum timore ad hoc vt nō trahas ipſuʒ de ſua
cōplexione. Et ſicut diximus de his eodem modo facias de
ſiccis ⁊ humidis:q: corporibus nō accidit nocumentuʒ. niſi
ex ꝑte elemēti dominātis ſuper ipſa. Et qñ ſciueris ꝙ iuua-
mentū mēbri magnū eſt in corpore. ⁊ erat. ſ. mēbrum ex prin
cipalibus que magnā habēt operationē. arguas augere vir
tutem ipſiꝰ ſuꝑ oīa ⁊ hoc nō dico niſi ꝓpter cōicationeʒ mē
brorū principaliū quā hn̄t cū corde:quod eſt fons caloris et
minera vite. ⁊ ideo non oportet multiplicari contrarietatem
talibus membris. ⁊ proprie qualitatem frigidam. Et ꝓpter
hoc eſt timendum qñ accidit epati cōplexio calida refrigera
re ipſum cum rebus que ſunt in vltima frigiditate : quāuis
manifeſtetur neceſſitas refrigerationis vltime. ⁊ h̄ dico pro
pter principalitateʒ huius mēbri. Sed verū dicimus ex col
ligantia iſtorum mēbrorum recipitur demōſtratio ipſorum.
verbi gratia, nō debemus refrigerare os ſtomachi maxima
refrigeratione :q: eſt colligatum cum cerebro frigido. ⁊ quā
uis ſit calide complexionis. Et non debemus iteruʒ refrige
rare multum epar. q: eſt colligatum cum corde. Et ſummā
huius eſt ꝙ quādo volumus facere contradictioneʒ mēbro
rum principalium in calore adhibeas curam de corde eo ꝙ
ipſum eſt colligatū cum his membris. ſ. principalibus. ideo
q: cor eſt oībus his in potentia ꝗ̄ʒuis ſit vnum in actu. ſicut
declaratum eſt in libro ſanitatis:⁊ tꝑe quo erit epar male cō
plexionis calide intendas in refrigerādo cor cum medicinis
facientibus hoc. q: poſſibile eſſet ꝙ cor eſſet cauſa male cō-
plexionis epatis. ⁊ tunc rediret ad malignandum cor. ⁊ pro
pter hoc nō oportet relinquere cor inter alia membra. Et nō
oportet ſolū curare ſuper hoc. ſ. in refrigerando ⁊ calefacien
do ⁊ exiccādo et humectando. ſed ēt in oībus operatiōibus
fortibus. ſ. in operationibus ſecundis ⁊ tertijs. Sed demō-
ſtratio huius loci ſubiecti ⁊ hic eſt manifeſta. q: quādo erit
mala complexio ſuper corpus. i. in ſuperficie corporis non
eges medicinis fortis qualitatis. ſed quando eſt in corpus
oportet te vti medicinis fortibus. eo ꝙ debilitatur virtus ip
ſarum propter tranſitum quem faciūt per alia membra. ver
bi gratia. ſicut eſt pulmo.

¶ Caplm̄. iii. Quod eſt de ſpeciebus euacuationis ſcilicet
de phlebotomia ⁊ pharmacia.

Uſcuſqʒ diximus de demonſtratione medicina-
rum ꝑ viam ɔtrarietatis. nūc vero loquemur de
demonſtratione ſpecierū eūonis. ⁊ ꝓprie duaruʒ
ſpecieruʒ. ſ. phlebotomie ⁊ pharmacie. Dico ita
qʒ ꝙ qñ natura egritudinis ſignificat ſuꝑ neceſſitatem phle
botomie neceſſe eſt vt preuideatur etas. ⁊ virtus. ⁊ aer. ⁊ re-
gimen. ⁊ ɔſuetudo. ⁊ ſi oīa iſta ſignificāt ſuꝑ neceſſitatē phle
botomie. tunc ſecure minuas ſine timore. et attendas ꝙ non
ſit in corpore aliqꝺ membrum leſum quod deneget phlebo
tomiam. verbi gratia. ſicut eſt os ſtomachi frigidum qꝺ pa
titur nauſeā:⁊ etiam ꝙ eger nō diu egrotauerit:ꝓpter qꝺ ꝑ-
diderit virtuteʒ. Etas aūt que eſt conueniens minutioni eſt
iuuentus ⁊ etas in qua minuitur preter iuuētutem eſt prin-
cipium ſeptimane ſexte vſqʒ ad ſeptuageſimum annum. Ue
rum minuere debemus de quantitate ſanguis. i. minus ex-
trahere de ſanguine quāuis ſint homines qui tolerent phle
botomiā vſqʒ ad octoginta annos . Sed non debemus mi
nuere vſqʒ ad duas annorum ſeptimanas ſm̄ Gal. quāuis
natura egritudinis hoc requirat māifeſte. Et dixit Abume
ron Auenzoar:ego minui vnum meum filium trium annoꝝ
⁊ euaſit a morte. Et virtus quādo eſt multuʒ debilis nō ſuf
ficit vt ſolum minuamus de quantitate ſanguinis ſed etiam
oportet vt prohibeamus phlebotomiam omnino:⁊ ſi vide-
rimus ꝙ patiens non poteſt viuere ſine minutione:ſicut ac-
cidit in egritudinibus ſenū facias cum timore tamen. Tem
pus autem conueniens phlebotomie eſt ver:⁊ tempus eſta-
tis prohibet phlebotomiam:propter debilitatem virtutis in
illo tempore:⁊ propter reſolutionem ſpūum. Uerum ſi req-
rat natura egritudinis facias euacuationē:ſed in parua quā
titate. tēpus vero hyemis prohibet phlebotomiam propter
coagulationem ſanguinis:⁊ propter groſſiciem quaʒ habet
iſto tēpore. Tēpus autē autūni:q: eſt ꝓpinquū eſtati in ſua
tēperantia ſiccitatis ⁊ caliditatis nō eſt cōueniens ad flebo-
tomiā ꝓpter ſiccitatē ipſius. ⁊ ꝓpter turbationē ventorū:⁊ ꝓ
pter ɔ̄bilitatē oꝑationū. ⁊ ꝓpter tꝑs calm̄ qꝺ proceſſit . Nec
ita priuat̄ phlebotomia oīno. ſ. qñ natura egritudinis requi
rat:ſed minuēdum eſt ex quantitate. Et quādo intendimus
phlebotomare aliqꝺ mēbrum corporis:⁊ repletio ſoluʒ fue-
rit in illo membro. tunc ſignificat ſuper diminutione quāti-
tatis ſanguinis:⁊ ideo neceſſe eſt vt trahamus ſm̄ quātita-
tem illius loci in duabus vicibus aut tribus:ad hoc vt non
reciperet dānū illud mēbrum ſi egrederet̄ totuʒ ſimul.

¶ Caplm̄. iiii. Quod eſt de pharmacia.

Ibere vero medicinas laxatiuas. ēt hoc ſignifi-
cat ſuꝑ quātitatem eūonis:⁊ infans nō dʒ eūari
aliquo modo:neqʒ decrepitus etiā: neqʒ euacua
ri tꝑe eſtatis niſi ducat ad hoc neceſſitas magna
ꝓpter ſiccitatem magnā tꝑis ⁊ caliditatē ipſius: ⁊ q: acquiſi
uit egritudini cōplexionē ſimilē cōplexioni eius: neqʒ ſumē
da eſt medicina tempore hyemis:eo ꝙ humores ſunt duri il
lo tēpore. Et medici laudauerūt pharmaciā vere ⁊ autūno:
q: humores nō egrediuntur:vt plurimū tēpore autūni a na-
tura niſi in qualitate ſolum. ¶ Hoīes vero quos non cogit
ad ſumendā medicinā niſi ɔſeruatio ſanitatis ſumere debēt
poſtꝗ̄ʒ pluerit:eo ꝙ pluuie frangunt ſiccitatē illius tēporis.
Uerum eſt ſi cōmotio cōplexionis ſuꝑ eūonem medicine. eſt
tēpore in quo eſt humor in cōparatione complexionis:tunc
nō debet euacuari niſi cum timore:ſed cū erit ɔtrarium mi-

nuas ex quãtitate.i.quando aliquis humor ſuperabũdaue
rit.¶Et conſuetudo quidem operatar in hoc: quemadmo
dum in alijs.Quando autem erit intentio euacuandi ali⸗
quod membrorum corporis ſignificat ſuper euacuationem
ipſius ſicut diximus locus ſubiecti,⁊ colligantiam membri:
verbi.gratia.quando voluerimus euacuare cerebrum p vi⸗
am phlebotomie minuemus cephalicam. quia propter ma
iorem colligãtiã cerebri cũ cephalica q̃ʒ cũ baſilica. ⁊ etiaʒ
q: colligãtia adiuuat in eũone: ⁊ cũ intendimus trahere ad
cõtraria.verbi gratia.cũ nimis abũdãt mẽſtrua apponimꝰ
ventoſas ad mamillas:⁊ cũ erit decurſus ſupfluꝰ ex parte ſi
niſtra naſi apponemus ventoſaʒ ſup ſpleneʒ.qñ vero erit ex
parte dextra apponemus epati. ¶De loco vero appoſitio
nis ſi eſt mẽbrum qđ intendimus eũare in alto corporis fiat
euacuatio in iſimo corporis.⁊ hoc eſt melius. eo ꝙ coadu⸗
natur hic eũo ⁊ attractio:⁊ ideo laudat vomitus in egritudi
nibus exñtibus in inferioribus corporis: ⁊ pharmacia in ſu
perioribus.forma v̊o mẽbri ⁊ creatio ipſius demonſtrãt ite
rum ſup euacuationẽ ipſius.verbi gratia.nos ſcimus de cu
ratione ſtomachi ꝙ poſſumus euacuare ipſum per vomitũ
⁊ ſolutionem ventris.⁊ ſcimus etiam de curatione epatis ꝙ
euacuamus ex gibboſitate per ꝓcurationẽ vrine . ⁊ ex cõca
uitate per egõnem.Et ꝓpterea figura membri eſt conſiderã
da in tranſitu medicine:eo ꝙ non eſt conueniens apoſtema
ta ipſorum per ipſa euacuare per tranſitum medicine fortis
per membra ipſa nec gule apoſtemata per gargariſma.Iteʒ
nobilitas membri ⁊ ipſius iuuamentum ſimiliter ad conſer
uandam ſuã naturam nos inducit:ꝓpterea q: talem mem⸗
brum cũ corde maiorem colligantiam habet. verbi gratia.
quando epatis apoſtema in ſtatu fuerit.⁊ tunc de iure reſo⸗
lutiue eſſent ꝑpinãde inquantũ ap̃a exiſtit:ſed inquantuʒ eſt
in mẽbro tali medicina a rebus habentibus aromaticitateʒ
nõ debet denudari.ꝓpterea q: membrum multe ſenſibilita
tis fortes nõ ſuſtinet medicinas.Sed de mala cõplexione in
ſeipſa a quibuſdã creditur qđ ⁊ ipſa neget euacaationẽ ma⸗
teriei facientis ipſã.⁊ hoc nõ eſt niſi in euacuatiõe q̃ fit p me
dicinam laxatiuã ſolũ:eo ꝙ facit malã complexionem abũ⸗
dare.Et iteruʒ dicunt medici ꝙ non debemus euacuare cũ
medicina laxatiua in principio febrium propter duritieʒ hu
morum in illo tempore ⁊ ego declarabo hoc inferius . di⸗
cit Hypo.mulier pregnãs nõ debet phlebotomari: niſi quã
do embryonis virtus fuerit fortis:hoc ẽ a quarto mẽſe vſqʒ
ad ſeptimum.niſi humores fuerint furioſi. ⁊ pharmaciã cõ
cedit tunc.Ego aũt dico ꝙ phlebotomia quando adeſt re⸗
pletio qua embryo nõ indiget nõ eſt mala:ſed pharmaciam
nõ credo ad bonum peruenire finem: immo neceſſario ledit
embryonẽ.eo ꝙ in ſe ſubſtantiã habet venenoſam ⁊ fortaſſe
faciet malos humores fluere ad embryonem vt ipſuʒ ledãt
ꝓpterea medicine purgantes ſunt medicine ꝓuocantes vri
nam.⁊ qđ prouocat vrinam eſt de genere prouocantiũ mẽ
ſtrua.⁊ qđ menſtrua prouocat abortire facit ⁊ iſte regule vni
uerſales medicationis male ꝯplexionis materialis ⁊ nõ ma
terialis ſunt ſicut principia ⁊ elemẽta ad illud qđ breuiter di
cere volumus in qualibet iſtarum ſpecierum. Et nunc inci⸗
piã in curis vniuſcuiuſqʒ ſpecierũ iſtarũ:⁊ diuidaʒ hoc mo
doꝰ q̃ʒnis iſto modo non proceſſerimꝰin libro egritudinũ:eo
ꝙ hec via hic vtilis exiſtit.Et dicamus ꝙ mala complexio
materialis aut nõ materialis aut ẽ vlis toto corpori ⁊ q̃ ma
gis eſt manifeſta eſt febris:aut exiſtit pticularis vni membro
ſolum.Et que materialis exiſtit ſunt due ſpecies:qm̃ aut in
ꝯcauitate membri exñs aut in ipſius ſuƀa imbibita reperiẗ
abſqʒ aliqua groſſitudine vel tumore in nãli mẽbro euenien
ti:aut accidet mẽbro groſſicies mala que ap̃a nominaẗ ⁊ in
cipiemus in mala cõplexione vlĩ.⁊ poſt hoc de mala cõple⸗
xiõe loquemur particulari in quolibet membro:⁊ poſt illud
de apoſtematibus que illa ſequuntur.⁊ principium in febri
bus ab ephimera faciemus.

¶Cap.v.Qđ eſt de cura febris ephimere in generali

Et dicimus ꝙ intẽtio medicatiõis in illa due res
exiſtũt:vna ad remouendum calidam.⁊ ſic.malã
complexionẽ que ẽ in ipſiꝰ ſubſtantia ⁊ hoc fieri
debet infrigidando ⁊ humectando.Et alia vt cauſe extrinſe
ce febrem facienti reſiſtaẗ:ob hoc q: hec fe.nihil aliud eſt:ni
ſi mala cõplexio nõ materialis que vt plus a cauſis extrinſe
cis cauſatur.Et menſura infrigidationis ⁊ humectationis
in hac fe.eſt ſm menſuram rerũ particulariũ:ſicut eſt cõple⸗
xio aer:etas.conſuetudo.⁊ regio ⁊ cauſe ipſam facientes.Et
ſcias ꝙ refrigeratio in febribus p ſe ⁊ per accidẽs fit per ſe ſi
cut per medicinas ⁊ cibos frigidos.per accidens vero ſicut
balneari in aqua calida aut tepida.⁊ maxime in hac feb. fit
eo ꝙ per ipſam in ſpiritualibus vapores diſſoluuntur qui
niſi reſoluerentur corpus nimis inflãmaretur. ⁊ fortaſſe ad
putridam conuerteretur:⁊ propter hoc balneum eſt omnibꝰ
cura vniuerſalis .Sed inter aquam exiſtit diuerſificatio ſe⸗
cundum diuerſitatem cauſarum facientium feb.⁊ hec feb.ſe
cundum plurimum accidit propter cutis denſationeʒ quod
pluries accidit propter frigus:aut propter ĩ aquis ſtypticis
balneationẽ:aut ꝑpter neceſſariam balnei negligentiã:aut ꝓ
pter totius corporis ſiccitatẽ:ſicut illis accidit q in aere cali
diſſimo degũt.Et vere plurimũ hec feb.accidit habentibus
cõplexionem calidam ⁊ ſiccam.

¶Caplm.vi.Qđ eſt de cura febris ephimere in ſpãli.

Et de hac prima loqui volumus.⁊ poſtea de cõ⸗
plexione ca.⁊ hu.et vltimo de cal.ſolum. Et di⸗
cimus ꝙ quando accidit propter cutis inſpiſſa⸗
tionem:aut propter aquarum ſtypticaruʒ balnea
tionem medicatio per contrarium illis erit balneatio in cali
da aut tepida aqua poſt declinationeʒ paroxiſmi. ⁊ fricatio
vtilis exiſtit in exitu balnei cum oleo tepido in quo nulla ſty
pticitas reperſatur.non eſt neceſſarium balneũ reiterare vl⸗
tra ſemel ſicut Gal.faciebat:qui infirmum faciebat intrare
bis ⁊ ter.eo ꝙ hoc regimen non conuenit. niſi hominibus
aſſuetis multum balneari:ſed embrocatio poſt balneum cuʒ
aqua frigida vt mihi videtur iterata concluſionem faceret
pororum niſi pori nimium forent aperti aut corpus eſſet ni⸗
mis calefactum.Et melior cibus qui poſt balneum eſt pro⸗
pinandus ſi erit complexionis calide ⁊ ſic. ⁊ tempus fuerit
ca.eſt ptiſana ordei:eo ꝙ infrigidat ⁊ humectat. ⁊ adiuuat
ad expellendum ſuperfluitates per omnes ſuas vias: ⁊ poſt
huius digeſtionem dandi ſunt piſces petroſi:carnes perdi⸗
cum ⁊ ſimilium.Etſi alium fecerit paroxiſmum balneum ⁊
dietam hanc reiterare debes.Et aliquando propter nimiaʒ
triſtitiam ⁊ multam iram fit:⁊ propter multam in ſole mo⸗
ram.Et que propter iram accidit maiori indiget refrigera⸗
tione quam illa que propter vigilias aut propter triſtitiam
prouenit:⁊ nulla iſtarum indiget fricatione. ſed balneo ſo⸗
lum.Et que propter vigilias ⁊ triſtitiam fit maiori indiget
humectatione ſomno ⁊ gaudio.Et que propter moram plu
rimam in ſole accidit indiget refrigeratione.⁊ vt longam in
aqua calida contrahat moram.⁊ facta fricatione cum oleis
frigidis ⁊ inungatur cum oleo viol̓. ⁊ ſimilibus. Et quan⸗
do propter multam accidit frigiditatem balneum intret ca⸗
lidum:⁊ balnei calidus servtilior exiſtit balneo aque.Et ci⸗
bi temperati eſſe debent aut ad caliditatem declinantes vt
turtures coturnices ⁊ ſimiles.⁊ aqua mellis valde vtilis eſt.
caput vero talium oleo roſa.inungatur:⁊ alijs actu calidis:
quemadmodum alijs frigidis in actu inungi debẽt. ¶Et
ſcias ꝙ vniuerſalis medicina omnibus patientibus ephi⸗
meram exiſtit balneum exceptis patientibus reuma propter
frigus.Et in ephimera ab apoſtematibus inguinuʒ aut ſub
aſcellarum cauſata.et ſi cauſa reumatis calida fuerit. Dicit
Galie.ꝙ balneum intrare debet.⁊ hoc non dicit niſi quia
ſufficiens eſt in humorum ſubtilium digeſtione.ſed groſſos
diſperget p totũ corpus .nec balneari dʒ niſi poſt digeſtiõis
complementum.Et vina aquoſa alba aromatica omnibus
iſtis vtilia ſunt ſi bibere aſſueti fuerint:ita ꝙ poſt digeſtionẽ

bibantur:nam plura habent iuuamenta q̄ȝ aqua. nam vi-
num natationem cibi in ſtomacho vetat: ventoſitatem re-
ſoluit. vrinam prouocat ⁊ ſudorem:animam letificat ⁊ adiu
uat naturam ad expellendum ſuperfluitates quando pati-
entes hanc febrem debilitatem incurrunt digeſtionis. ⁊ ma
xime habentes ipſam ex vigilia vel triſtitia. ¶ Sed que a
feſſitudine eſt tantum in ſua curatione indiget dieta verſus
frigiditatem tendente: ⁊ vt cibetur quantitate tali que nau-
ſeam non inducat. ¶ Sed illi qui hanc feb. patitur ex fa-
me propinanda ſunt cibaria valde ⁊ cito digeſtibilia tenden
tia ad frigiditatem ⁊ humiditatem. ⁊ propter hoc ſi cibaue-
ris tales in principio paroxiſmi non febricitabunt. ¶ Sed
ſi propter cutis fuerit conſtrictionem in primis tribus die-
bus erit ſufficiens fricatio: ſicut cuȝ ſeia melonuȝ. milij aut
hordei farina:aut fabe vel orobi. ⁊ que appropriantur pro-
pina ſicut ſquinzibin cuȝ aqua hireos. ⁊ capill'. vene. ⁊ viol'.
⁊ ſi hec ſufficere non videntur. ⁊ feb. tertium tranſierit diem
aut tu arbitratus fueris principio vt tanta fuerit in corpore
repletio vt propter fricationem ⁊ aperitionem ſine vniuerſa
li euacuatione egrum ledere poſſes. ob hoc quia tale medi-
camen in corporibus plenis plus oppilat q̄ȝ aperiat : tunc
medicatio talium media inter ephimeram ⁊ putridam eſſe
debet. hoc eſt in phlebotomia ⁊ corporis mollificatione . et
hoc facias ſm exceſſum a ſignis conſideratum. ⁊ ſm ꝙ ab
experientia ⁊ bonitate eſtimatiue poteris perſcrutari . quia
propter ſolam doctrinam certificari non poſſes ꝙ in vno-
quoqȝ indiuiduo faciendum ſit in quantitate ⁊ qualitate in
hac arte. ⁊ neceſſaria eſt in hac arte preter vniuerſalium re-
rum cognitionem experientia . propter quam particularia
principia habeantur in eo quod in vnoquoqȝ indiuiduo fie
ri debet. Et ſcias ꝙ iſta principia ſcribi non poſſunt omnia
quia ſunt infinita. ⁊ iſta pars ſcientie medicinalis nobiȝ ve
tat perfectionem habere in hac arte:eo ꝙ magis eſt appro-
priata experientie q̄ȝ rationi. ⁊ propter hoc dixit Hypocra.
ars longa ⁊ vita breuis. Et egomet non ſtudui in hac ſcien
tia vt videatur mihi vt ſiȝ ſufficiens:ſicut videtur multis me
dicis noſtri temporis:qui multum elongati ſunt ab eorum
intentione:exceptis filijs Auenzoar ⁊ maxime Aboaly ⁊ fi-
lio eius Abenariaȝ. cui deus conſeruet vitam. nam iſti ve-
ri magiſtri ſunt in ſcientia medicinali. Reuertamur ad di-
ctum noſtrum ⁊ dicamus ꝙ maior pars iſtius fe. a ſtyptici
tate prouenit ⁊ ſiccitate. ⁊ maxime in complexionibus cali-
dis ⁊ complexiones ſiccas habentibus. Et hec eis non pro
uenit. niſi quia cibi permutantur in eoruȝ ſtomachis ad fu
moſitatem. ⁊ quibus ſuperuenit eis fluxus ventris ⁊ pluri
bus eorū quibus hoc accidit:accidit propter corruptioneȝ
ciborum ⁊ ipſorum mordicationem . Et aliquando accidit
illis ventris conſtipatio: quod exiſtit. ⁊ conſtipatio hec acci
dit' propter caliditatem ⁊ ſiccitatem . ⁊ virtutis expulſiue
debilitatem. Et ſic dicendum eſt de medicatione vniuſcu-
iuſqȝ iſtorum per ſe.

¶ Capitulum. vij. Quod eſt de cura febris ephimere quā
do eſt cum fluxu ventris.

Et dico ꝙ illi cui accidit fluxus ventris in ipſi-
us curatione conſideratio eſt habenda. Ita ꝙ ſi
humor eductus eſt ⁊ fluxꝰ ceſſauit:fac ipſum in-
gredi balneum: ⁊ ipſum ciba cum confortantibꝰ
ſtomachum. ⁊ ipſum ſtomachum cum vnguentis confortā
tibus vnge. Sed cum fluxus eſt in ſtatu melius eſt vt in bal
neum ipſos ire non permittas. hoc Gali. dicit:ſed noui me
dici medicantur fortem fluxum cum balneo. quia dicūt ꝙ
attractionem facit ad oppoſitam partem. ⁊ quanuis ita ſit
non eſt propria medicina. ſed eſt per accidens. ⁊ ideo quia ē
per ſimilitudinis viam. Et tu ſcis ꝙ contrarium debet ex-
pelli per ſuum contrarium. vnde hoc quando poſſumuſ eſt
dimittendum. Sed patiens eſt cibandus abſqȝ poſitione ip
ſius in balneo. immo debes conſeruare vt rectifices ipſius
ſtomachum euacuatione ceſſante cū lana infuſa in oleo ab-
ſinthij ⁊ oleo roſaceo et ſi maſticem contritum acceperis et
cum oleo roſaceo miſcueris ⁊ predicte lane infuderis: mul-
to fortius operabitur. Et vniuerſaliter ſcias ꝙ in membris
principalibuſ non eſt ſupponenda medicina actualiter frigi
da. quanuis potentialiter frigida exiſtat. Et ſi fuerit mul-
ta inflammatio in ore ſtomachi miſceas cū iſtis oleis ſuccū
extremorum vitium ⁊ ſuccum citoniorum ⁊ aliqui apponūt
ceram ⁊ faciunt inde cerotum. Et aliqui ex hac medicia mi
rantur: ⁊. dicunt cum eger os ſtomachi habeat mala cōple-
xione calida viciatum. cur Ga. ponit maſticem cū oleo ro.
⁊ nos reſpondemus ꝙ ſignificatio hec recepta a mala com
plexione ſola eſt alia a ſignificatione recepta a complexione
membri. Ob hoc quia intentio medicationis iſtius membri
eſt vt fortificetur cum medicinis habentibus aliquid ſtypti
citatis cum amaritudine ⁊ aromaticitate. Et propter hoc ꝓ
mi experimentatores non curabant debilitatem ſtomachi:
niſi cum his ſupradictis. Et poſſibile eſt vt multis homini
bus noceant: eo ꝙ malam complexionem non conſidera-
bant. ſicut dicit Ga. vni accidit qui malam complexionem
habebat in ſtomacho calidam ⁊ ſic. Multum ergo conſide-
randum eſt ſi mala complexio eſt tāta vt ipſam nimium ti-
meamus:ſtudebimus ſolū in oris ſtomachi confortatione.
⁊ ſi non admiſcebimus cum his frigidas medicinas obſer-
uato vt ſint illis ſimiles in ſtypticitate. ⁊ tales medicine ſunt
multe. Sed ſi fluxus non ceſſauerit non deſiſtas ipſum ci-
bare cum rebus ſtypticitatem habentibus. ⁊ ſm quantita-
tem fluxus ipſum rege. Nam ſi paucus ſit fluxus ſufficit
panis biſcoctus cum zucharo vel ſucco ro . confectus : aut
citoniorum ſucco. Et ſi multus ſit fortioribus vtere vel pa-
ne biſcocto hordei cum ſucco citoniorum. ⁊ vinum pomorū
granatorum eſt bonus cibus ſm Ga. Sed ſi ceſſauerit flu
xus mica paniſ ꝯueniens eſt. Et ſi superuenerit caſus appe
titus ſumat electuarium citoniorum cum aliquantulo ma
ſtice cum ſucco extremorum vitis. Et Galie. vtitur hoc ele-
ctuario citoniorum quod compoſuit in fine regiminis ſani
tatis. Sed medicina in qua intrat piper aut res calide tunc
eſt vitanda: ⁊ maxime in climate noſtro tempore calido ⁊ ca
lida complexione. Et quando iſtis accidit ventris conſtipa
tio:tunc conſiderandum eſt in quo loco ſit cibi retētio. vtrū
in ſtomacho aut in inteſtinis. ſi eſt in ſtomacho. Galie. pre
cepit dari confectionem trium piperum. ſed non de forti in
qua intrant medicine:ſed de debili quam poſuit in libro de
ingenio ſanitatis. Et hec medina non eſt conueniens niſi il
li in quo cibuſ permutatur in ſtomacho ad acetoſitatē quia
ſtomachis calidis ⁊ nauſeam ex caliditate habentibus hec
non erit vtilis medicina. Et eſt dictum Galie. quod iam de
claratum eſt in egritudinum libro quot virtus membrorum
eque debilitatur per ꝯplexionē calidā malaȝ ſicut per fridā
quia aliquod membrorum non habet ſua accidentia niſi ꝑ
menſuratum calorem. Et ſi debilitatur per complexionem
frigidam eſt hoc ſubſtantiale. eo ꝙ eſt ei neceſſarium. Et ꝓ
pter complexionem calidam erit per accidens ſicut ſol fortiſ
qui extinguit ignem. ⁊ calor fortis fornacis extinguit cāde-
lam. Similiter poteſt dici ſm Gali. de debilitate ſtomachi
que fit propter cauſas calidas ⁊ nauſeas calidas. ergo Ga.
non reſperit niſi ad frigiditatē que ſtomacho accidit per ac
cidens in hac arte. ⁊ hoc curare intendebat. ¶ Sed proui
dendum eſt ſuper complexionem malam: ⁊ ſic medicine mi-
ſceri debent. Sed credo ꝙ clima ſuum ipſum in hoc ſuſten-
tauit. ¶ Et mihi videtur ꝙ electuarium citoniorum mixtū
cum ligno aloes:maſtice:gari. multum valet ſi ſit taliter cō-
poſitum vt frigiditas citoniorum vincat ipſorum calidita-
tem. Et non ē tradendum obliuioni de modis compoſitio-
nis harum compoſitionum. quoniam ſi volueris frangere
virtutes ipſarum medicinarum abſq̄ȝ citonijs potes hoc fa
cere cum extremitatibus vitium:vel cum alijs rebus frigi-
dis: ⁊ ſtypticis: ⁊ medicus in hoc prouiſor eſſe debet vt reſi-
ſtat ei qꝺ plus eſt timendum. ¶ Et melius eſt ꝙ calor ꝗ ex

hac prouenit mixtione ſit in primo gradu.et quando fuerit
neceſſe frigiditatem ſtomachi remouere diminuat res frigi
das:ſicut nos diminuimus in aliquibus quantitatem cali-
darum quando non oportet complexionem calidam procu
rare.⁊ Galienus precepit embrocari ventrem iſtorum cum
aqua calida:⁊ intendit per hoc ventrem mollificare ſed qa
mollificatio nocet ſtomacho:oportet ꝙ fiat cum timore . et
quamuis mollificatio ſit huic cõgrua egritudini nature mẽ
bri contraria exiſtit.Ob hoc eſt neceſſe has duas res miſce
re aut ſemper rem conuenientem ordinare.❡ Sed cum ci-
bus ex ſtomacho deſcendit:tunc embrocatio valde vtilis exi
ſtit:hoc obſeruato ne cibus indigeſtus ad membra traha-
tur embrocata hic clyſtere melius ẽ omnibus que fieri poſ
ſunt.⁊ ſi non eſt mordicatio aut ventoſitas:tunc ſufficit cly
ſtere factum ex melle oleo:⁊ aliquantulo ſale.⁊ ſi mordica-
tio fuerit:tunc admiſceantur pinguedineſ anſeris ⁊ galline.
Et ſi ventoſitas affuerit neceſſe eſt vt in oleo coquatur parũ
rute.⁊ ſemina reſoluentia ventoſitatem.ſicut ſemen appij et
cymini ⁊ ſimilium. Et ventoſitas cum nauſea in hoc loco ſi
gnificat ꝙ naturalis calor debilis eſt:⁊ propter hoc nõ ẽ ca
lefaciendum nec refrigerandum.ſed vtriſqȝ vtendum erit.et
aliquando hec febris tribus diebus perdurat:ſed non time
as ⁊ rege ipſos poſt exitum paroxiſmi.et poſt euacuationeȝ
ventris ponendo ipſos in balneo.⁊ ciba ipſos cibis conue-
nientibus.Sed ex nauſea acetoſa hec febris non fit ob hoc
quia ex illis ſubſtantia fumoſa non generatur que ſpiritum
inflammet.Et ſcias ꝙ in complexionibus frigidis ⁊ humi
dis raro hec febris accidit.ſimiliter neqȝ in frigidis ⁊ ſiccis
Sed calida ⁊ ſicca omnibus paratior ad hoc exiſtit . ⁊ pro-
pter hoc illud quod plus nocet corporibus ſic diſpoſitis eſt
fames.⁊ exercitium temperamentum excedens ⁊ negligen-
tia balnei.Sed qui febricitant feb.que fit propter buboni-
cum apoſtema quod fit in ſubaſcellis inguinibus vltimum
medicamen illius apoſtematis eſt curatio.Et ſi propter reu
ma hoc accidit medicine purgantes neceſſarie exiſtunt . Et
ſi fuerit propter ſanguinis abundantiaȝ minutione indiget.
quia hec preſeruat ne ĩ vlteriores egritudines cadat.Et G.
precepit vt has febres patientes ponantur in balneum . ſed
mihi non placet vt fiat niſi in declinatione.Et hoc ſufficit ĩ
medicatione ephimerarum:coniuncto tamen hoc cauſis ex
terminatis in libro egritudinum.

❡ Cap.viij.Qd eſt de curatiõe febriũ acutaꝝ arſiuarum.

Einceps volumus loqui de febribus arſiuis vel
acutis que dicuntur arſiue.ideo quia iſte febres
ſunt medie inter putridas et ephimeras. Et dici
mus ꝙ iam dictum eſt in libro egritudinum : ꝙ
hec febris fit ex multo ſanguine:⁊ ſunt ſpecies due : vna eſt
dum ſanguis non eſt putrefactus:⁊ alia eſt:dum ſanguis iã
putrefieri incipit. Et vnaqueqȝ iſtarum trino diſponet mo
do.Unus eſt vt homotenus cõtinue affligatur a principio
vſqȝ ad finem equaliter:⁊ hoc fit propterea:quia ideȝ quod
diſſoluitur eſt equale ei quod reſoluitur.Secundus moduſ
eſt vt a principio augmentetur vſqȝ ad finem.⁊ hoc accidit
propterea.quia illud quod diſſoluitur eſt plus eo quod re-
ſoluitur.Tertius modus eſt vt a principio vſqȝ ad fineȝ de
creſcat.⁊ hoc fit ideo quia illud quod diſſoluitur minus eſt
eo quod reſoluitur.Et quia hec febris fit propter oppilatio
nem ſm vaſa:medicatio ipſius erit per phlebotomiam . et
maxime cum non eſt ſanguis putrefactus . Et Ga.hic di-
cit ꝙ quando natura fortis eſt extrahamus vſqȝ ad ſynco-
pim.⁊ dicit ꝙ propter hoc corpus refrigerationeȝ habebit.
⁊ poſſibile erit vt cholera abijciatur per partem ſuperiorem
aut inferiorem.Et dicit hanc medicationem in hac feb.eſſe
neceſſariam.Et ego dico ꝙ hec quantitas euacuationis ar
tificialiter non exiſtit.immo valde eſt erronea.eo ꝙ hec ars
imitatur naturam.⁊ nunqȝ fit criſis laudabilis per euacua
tionem ſanguinis vſqȝ ad ſyncopim perducentem . immo
hec prouenit a criſibus malis.in quibus virtus expulſiua
pluſqȝ conueniens eſt:expellit.Adhuc non eſt intentio eua
cuationis inquantum eſt euacuatio.niſi ad remotionem ſu
perflui ſanguinis peccantis quantitate.⁊ ad conſeruatio-
nem quantitatis naturalis.ergo quomodo poteſt ſanguis
euacuari vſqȝ ad ſyncopim.niſi cum detrimento ſanguinis
naturalis.hoc impoſſibile eſſe videtur.Et Galie.non intel
lexit per hoc niſi ſubitam corporis refrigerationeȝ.ergo hec
medicina accidentalis eſt periculoſa.vnde melius eſt vt ali
quantulũ ex calore remaneat extraneo.quam calor natura-
lis diminuatur.Adhuc non eſt credendum vt in tali corpo-
re quale eſt iſtud non ſit putrefactionis alicuius humoris p̃
paratio:ergo ſi diminuis calorem naturalem corrumpetur
humor ⁊ virtus diminuetur.⁊ non erit qui huius erroris fa
ciat correctionem.Signa ergo per que cognoſcimus febreȝ
eſſe a putrefactione exemptam.ſunt ſigna commutatiua et
non fixa.Conſidera ergo quot in hoc loco eminent pericu-
la.Et cum in hac febre apparent ſigna putrefactionis per
vrinam aut pulſum phlebotomia non fiat vſqȝ ad ſyncopi
perducens.quia impoſſibile eſt vt poſt minutionem non re
maneat putrefactio vſqȝ ad ſeptimum diem.⁊ propter hoc
eſt neceſſe vt remaneat virtus ſufficiens digeſtioni. Et dicit
Galie.ꝙ quando medicabis hanc febrem ſanguinis cum
putredine.tunc non eſt expectandum vſqȝ ad digeſtionem
materie.Et ex hoc intelligere debemus ꝙ in principio phle
botomare debemus.⁊ demum potare aquam frigidam in
niue frigidatam tandiu donec corpus ipſius ad frigiditateȝ
deueniat.Et hoc fieri debet conſideratis certis conſidera-
tionibus.¶Prima eſt vt egritudo ſit digeſta.⁊ vt in viſceri-
bus non ſit apoſtema.⁊ vt in ore ſtomachi non ſit debilitas
neqȝ frigiditas:nec quando infirmus nõ eſt aſſuetus aquã
frigidam bibere.⁊ ſic eſſe debet:quoniam illud quod hic in
ducit ad malam complexionem contrarium exiſtit eiuſdem
rei que cauſam habet remouere:quoniam aqua frigida hu
morem incrudat ⁊ impedit digeſtionem.Et impoſſibile eſt
hanc febrem integre remouere donec cauſa ipſam faciens ĩ
corpore reperiatur:ergo quomodo potabit aquam frigidaȝ
habens ſtomachum debilem et frigidum quin ei accidat ti
mor ⁊ ſtupefactio ⁊ conſimiles egritudines ex mala comple
xione frigida. Et iam inuenti ſunt homines qui biberunt
aquam frigidam ſemel in quantitate multa.⁊ inde ad con-
ſtrictionem anhelitus deuenerunt propter friditatẽ muſcu
li vel nerui ⁊ diafragmatis.⁊ taliter ꝙ nõ potuerũt aliquid
deglutire:⁊ q ipſam bibunt iam facta digeſtione:tunc natu-
ram optime adiuuant:eo ꝙ tunc ibi iam aliud non reman-
ſit:niſi mala complexio calida:⁊ illa tunc remouetur ab aq̃
frigide bibitione:⁊ ſic natura meliorem facit operationem ĩ
humore tali.ſ.perficiendo digeſtionem ⁊ malam materiam
expellendo:quoniam ipſa mala complexio hoc facere pro-
hibebat.⁊ hic eſt tractatus Ga.in potatione aque frigide ĩ
hac egritudine.❡ Et debes ſcire ꝙ hec febris latitudinem
habet magnam in ſuo calore ſm magis ⁊ minus:⁊ propter
hoc q̃ fortioris caloris ẽ dicitur arſiua.i.cauſon.❡ Et hec
latitudo diuerſificatur ſm climata.Et quando omnia par-
ticularia concordant cum febre que eſt arſiua . et infirmus
multum deſiderat aquam frigidam:non in hac eſt digeſtio
expectanda:qꝛ eger ante digeſtionem conſumetur.⁊ ſi feceriſ
ipſum pati vſqȝ ad digeſtionis aperitionem:tunc erit ipſiuſ
digeſtio mala:quemadmodum eſt nebula nigra aut hypo-
ſtaſis nigra propter nimietatem combuſtionis ⁊ tunc aque
frigide exhibitio nõ valebit.❡ Et propterea melius eſt in
principio ſine etiam digeſtionis ſignorum apparitione exhi
bere ⁊ nõ curare:ex dictis aliquorum:quoniam hec res eſt
veraciſſime probata:nam materia que talem facit febrẽ qua
lis iſta eſt cum ſit in vltimo caliditatis non eſt priuata dige
ſtione niſi propter malam qualitatem acutam:non propter
groſſiciem nec propter viſcoſitatem:⁊ quando hanc infrigi-
dabis:tunc ſtatim erit materia digeſta.⁊ melius eſt vt ꝯuer
tas talẽ febrem ad febrem lentam ⁊ longam que curari põt:
q̃ȝ eger ſubito moriatur.nam error qui fit in alteratione cõ-
plexionis febrium facilior eſt q̃ȝ mors.Et ego credo quot il

Iſ quibus digeſtio debet expectari ſi detur aqua frigida citius curarentur ſi eius virtus extitit fortis: q̄uis egritudo fuerit longa. Dicit enim Raſis ꝙ duo iuuenes in diebus canicularibus iter agebant: quorum vnus erat dominus ⁊ alter ſeruus: ⁊ ambo hanc inciderunt febrez. et medicus domino aquam prebuit frigidam ⁊ ſeruo non propinauit. dominus euaſit. ⁊ ſeruus mortuus fuit. Et terre iſte noſtre medie ſunt inter terras. Ga. ⁊ Raſis in temperamento. ⁊ egreſſi ſumus ex eo quod noſtre intentionis erat: ⁊ propterea q2 tractatus curationis iſtius febris eſt vna partium tractatuſ feb. putridarum. ⁊ propter hoc bonum fuit narrare medicamentum quod vtriſq3 commune exiſtat.

Capitulum. ix. Quod eſt de cura febrium putridarum. et primo de eis i generali.

Ed dico ꝙ febrium q̄ ſunt ex mala cõplõne materiali: prima illaꝝ intẽtio duas ꝯſiderat res hoc ẽ vt malã remoueat ꝯplõnem et malam euacuet mãm. Et q2 mã eſt cum calore putridinali accidit hic tertia intẽtio. hoc eſt vt remoueanẽ cãe iuuantes ad faciendũ putrefactionẽ. et eſt ſuperfluĩ diminutio et poroꝝ apertio oppilationis. Et poroꝝ oppilatio accidit ꝑꝑ res ſtypticas aut frigidas aut deſiccatiuas: aut propter humoruꝫ groſſiciem aut viſcoſitatem. et aliq̃n hec omnia aggregantur. ergo tertia intẽtio eſt. vt vnũquodq3 iſtoꝝ remoueatur per ipſius cõtrariũ. Ergo vtplurimũ accidit vt cõtrariẽtur hec accidentia medicationi: et maxime q̃n ſuperuenit accidens qḋ ẽ cõtrariuꝫ ſignificationi medicationis febris. Sꝫ quando fuerit ſignificatio recepta ab eſſentia febris et cauſis ipſius. et vnum erit contrariũ alteri. tunc opꝫ medicum conſiderare ſuper accidentia ſi fortiſſima ſint. Et ſi non cogatur medicus a ſe. vel accidentibus. tunc inſtare debet remotioni cauſe. et per hanc viã remouebiẽ febris ſicut eſt in febribus de frigida cauſa. vt eſt febris melãcholie ⁊ flegmatis. Et ſi febris fortior cauſa fuerit: tunc opponat ſe febri ſaluo vt cauſe nõ obliuiſcatur. ⁊ poſſibile erit vt cogantur ambo cõſiderare equaliter. Et nos volumus in primis narrare febres que nõ habent accidẽtia reſiſtentia eorum medicationi. et poſtea narrabimus illas que habent accidentia cõtraria. eo ꝙ tractat⁹ reſiſtentie accidẽtium eſt alius a medicatione egritudinum ⁊ etiam alius a medicatione accidentium. quod eſt. q2 eoꝝ medicatio eſt per remotionẽ cauſarũ ſicut in egritudinibus. Sed reſiſtere accidentibus fit cuꝫ rebus que cito ea remouent. ⁊ ſubito per contrarium quãuis vt aliquando augmentant accidentiũ caſus ſicut opium in ſummis doloribus. Dicimus ꝙ frigiditas ⁊ humiditas in omnibus febribus ingreſſum habẽt per modũ medicine: et cibi. ⁊ hoc in rebus aſſumptis in corpus. ⁊ hoc fit ꝑ ꝓꝑias ipſarum virtutes ſoluꝫ. et aliquando fit vt aerem infridem⁹ et aliquando vt ipſum calefaciamus. et aliquando egruꝫ remoueamus de vno climate ad aliud. ſicut fit in periplemonico cui preſtamus vt vadat in ethiopiam vel ad arabiam. Sed euacuationes in febribus per phlebotomiam vel farmaciam fiunt per virtutes ſecundas aut tertias. aut ꝑ proprietates. et aliquando fiunt ꝑ balnea aut fricationes. Sed euacuationes per exercitiũ in febribus nõ fiunt. et eſt conſiderandum in quo ſit vnũquodq3 iſtorum faciendum aut plus vno. et in quo tẽpore. eo ꝙ tp̃s eſt vna ex rebus valde neceſſarijs i hac arte. et propterea dixit Hyp. ꝙ tp̃s ſit acutum: hoc eſt ꝙ tẽpus medicine latitudinẽ paucã habet. Et dicimus ꝙ phlebotomia fieri non dꝫ. niſi ſigna multi ſanguinis apparebunt: ſed melius eſt vt fiat quando nõ eſt malicia: niſi quãtitatiua ſicut ſuperius dictum eſt. Et tempus faciendi ſequiẽ fortitudo: q2 ſm plurimum fortitudo virtutis plus eſt in principijs egritudinum. ꝓpter hoc ordinauerunt quidam fieri phlebotomiã in ꝓncipijs egritudinum: ⁊ multi ſunt egrorum qui phlebotomiã patiuntur vſq3 ad vltra. 7. diem. Et ad remouendũ illoꝝ errorẽ dicit Ga. ꝙ debilitatem virtutis aut fortitudinem non ſequitur numerus dierum. Et quãtitas phlebotomationis recipiẽ a fortitudine egritudinis: ⁊ a complexione ⁊ ab etate. ⁊ tẽpore anni: cõſuetudine: dieta ⁊ conditionibus alijs. Sed bonitas virtutis ⁊ eius malicia ſequitur maliciam complexionis et eius bonitatem. ⁊ propter hoc ponitur a medico in vno genere. Sed euacuatio que fit aperiendo oppilationes fit incidendo humores ⁊ ſubtiliando ipſos ⁊ digerendo ipſos ⁊ rectificando illud quod poteſt rectificationem accipere ⁊ expellendo illud quod non poteſt rectificari: ⁊ hoc fit in omnib⁹ febribus ⁊ maxime in illis que non ſunt incenſiue. ⁊ etiam in omnibus horis ſeu temporibus egritudinis: eo ꝙ materia putrida non rectificatur: niſi his duabus rebus. ſ. expellendo illud quod rectificari non poteſt. ⁊ rectificãdo quod poteſt rectificari quemadmodum fit ab hominibus volentibus putrefactioni obuiare. Et neceſſe eſt regere naturam continue in prouocando vrinam. Sed quia maior pars harum medicinarum eſt calide ⁊ ſicce complexionis vt eſt ſemen appij ⁊ feniculi ⁊ ſimilium. ⁊ poſſibile eſt vt ex tali operatione febris augmentetur. ⁊ propter hoc neceſſe eſt vt frãgantur earum virtutes prime cum rebus frigidis ex natura ſui adiuuantibus illam operationem. ⁊ talia ſunt ſemia melonis cucumeris ⁊ horum ſimilium: ⁊ ſunt etiam ex medicinis harum operationum que ſunt temperate vel pauce caliditatis. quas damus febricitantibus: ſicut capillus veneris ⁊ endiuia ⁊ ſimilia. Et in ſumma intelligere debemuſ ꝙ quando operari volumus medicinas calidas ꝙ frangere debemus earum virtutes. ⁊ in his predictis medicinis inueniuntur due res. ſ. inciſio ⁊ ſubtiliatio. Et ſcias ꝙ euacuatio per vrinam eſt ex medicinis magis manifeſtis in febrib⁹ Et he medicine aliquando inducunt anguſtiam ⁊ inquietudinem ⁊ corruptionem ſtomachi ⁊ epatis. ⁊ proprie in fine febrium chronicarum. ⁊ propter hoc conuenit vt eis adminiſceantur ea que habent confortare membra prĩcipalia ſicut bulliendo in aqua predictarum aliquid maſticis. vel vt bibant aquam illam cum zucharo ro. ⁊ in his conuenit nobis magna exercere. ſ. in confortando: ſubtiliando ⁊ incidendo. Et ſi materia huius febris fuerit humor frigidus. ⁊ ſiccus oportet vt abſtineat ab his. ſ. calidis et ſiccis eo ꝙ iſta ſicca non debes quartanarijs exhibere. ⁊ ſi uis ei propinare debes hoc facere frangendo ſiccitatem earum cum radice liquiritie ⁊ zucharo viola. Sed quia zucharum viola. habet virtutem relaxatiuam prohibere poteris cum paſſulis. quoniam optime exiſtunt in hoc caſu: et ſunt neceſſarie: ſcilicet paſſule in remouendo ſiccitatem ſuperfluam ſquinzibin. ſ. ſyrupi acetoſi. eo ꝙ habet mordicare membra neruoſa. ſ. hypophagum ſeu meri et ſtomachum ⁊ cannaꝫ pulmonis: et aqua ciceris confert in maiori parte febriũ. Et quamuis aqua hordei ſit frigida et humida habet mundificare vias a ſupfluitatibuſ. et abſtergit et lauat vias abſq3 inflãmatõie. et eſt ex medicis laudabilis valde in hoc caſu. Et propter hoc ſquinzibin et aqua hordei laudata ſunt in curis febrium. Sed aqua hordei interdum ori ſtomachi habet inducere nocumentum. ⁊ propter hoc indiget rectificatione: ſcilicet ponendo in rotulo dimidio aque hordei characterem vnum ex maſtice. ſ. pondus. 4. granorum hordei et hec omnia indigent conſideratione. ſ. opponendo ſe periculoſiori et fortiori ſm plus et minus. Medicine enim laudate in relaxatione nature ſunt que habent has ſecundas virtutes: ſcilicet relaxare et qualitati febrili obuiare. et tales ſunt tamarindi et beneſeg. i. viole et tereniabin ſeu mãna et medulla bathec. Sed opꝫ vt vitemus dare mirobalanos ante digeſtionẽ ꝓpter ſtypticitatem ipſoꝝ: ſed alublep. i. corrigiola optima eſt in principio febris: q̄uis aliquam habeat caliditatem. Ordo autem medicinarum in mollificando naturam eſt quam dicturus ſum. ſ. tereniabin primo. ſecundo beneſeg. i. viole. tertio tamarindi. poſtea alublep medulla cucumeris ſarracẽici. ſ. anguine. ⁊ poſtea karſabar. i. caſſia fiſtula. deinde mirobal'. et conueniens eſt oibus febribus vti contrarijs a tota ſpecie putredinis febrilis. Sed q2 he medicine pro maiori parte calide exiſtũt ſicut

ſunt ſpẽs:ideo in modica q̃ʒtitate de ipſis ponere d̃bemus:
⁊ frãgere debemus eaꝝ virtutes primas. Sʒ medicis q̃ hãc
exercent operationẽ abſqʒ calefactione vti debemus in hoc
loco:ſicut eſt vinũ pomoꝝ granatoꝝ:⁊ ſandali albi ⁊ rubei
⁊ tabazir.i.ſpodiũ. Sʒ in ſandalis aliqua exiſtit oppilatio
⁊ cũ rectificata fuerit medicina materia vtilis exiſtit. ¶ Sʒ
medicine que hñt infridare ⁊ hũctare ſunt diuerſe vel varie
vel multe ſm diuerſitatẽ ⁊ multitudinẽ febriũ ĩ quãtitate ca
lidarũ ⁊ paucitate earũdẽ. ¶ Et ordo harũ medicinaꝝ ẽ ta
lis:q: primo danda eſt aqua hordei:⁊ poſtea ſyrupus iulep
⁊ eſt ſyrupus ſm quoſdam factus ex aqua roſe ⁊ zucharo
ſolum : ſicut laudauerunt aliqui noui. Sed propter ſicci-
tem aque roſate ponendum eſt tantundem aque ſimplicis.
⁊ plus ⁊ minus ſecundum q̄ videtur conuenire:⁊ qui ma-
gis fortis exiſtit eſt ſyrupus factus ex ſuccis frigidis ⁊ hu-
midis:ſicut eſt ſuccus cucurbite:⁊ cucumeris ſarracenici. et
citrulloꝝ ⁊ melonũ. ⁊ ſunt exterius coloris citrini:⁊ interi
us ſunt continui ⁊ albi:ſed quod fortius exiſtit eſt bibere ſuc
cum predictorum abſqʒ zucharo. ⁊ maxime ſuccũ anguine
.ſ.cucumeris ſarracenici:eo q̄ ꝯtrariatur cholere a tota ſub
ſtantia ſua. Sʒ tẽpus in quo de neceſſitate debem⁹ purgare
materiã peccãtem cũ medicina attractiua eſt hora ĩ qua exu
berat malicia humoris exeuntis in qualitate. ⁊ iam declara
uimus ſuperius. ⁊ hoc facere debemus forti exiſtente virtu
te. ⁊ tunc eſt certum qñ ſigna digeſtionis apparent:quoniaʒ
eo tempore collaudatur euacuatio facta a natura:eo q̄ vir-
tus expulſiua non mouetur ad expellendum ſuperfluitates
per viã naturalem niſi facta digeſtione. ⁊ in hac arte imitari
debemus opera nature toto poſſe. Et ſcire debes q̄ facta di
geſtione fit deſcenſio ⁊ expulſio abſqʒ aliquo impedimento
groſſitudinis vel viſcoſitatis vel oppilationis. Sed quan-
do non apparet digeſtio, tunc diſſenſio inter medicos repe-
ritur:eo q̄. Gal. ⁊ maior pars medicoꝝ dicunt q̄ minime
purgare debemus niſi materia ſit digeſta:niſi egritudo fue-
rit in vltimo acuitatis. Et hoc intelligere poſſumus ex di-
ctis Hypocratis:quoniam quando egritudo eſt in vltimo
acuitatis:tunc humores ſunt in vltima furioſitate. ⁊ non eſt
ſecuritas quin deſcendant ad quedam membra principalia
⁊ ledant ipſa niſi ſint euacuati in p̃cipio egritudinis:eo q:
humores qui acutiſſimi exiſtãt ſunt ſubtiles. ⁊ quia ibi nõ
eſt groſſicies nec viſcoſitas que prohibeat operationem me
dicine laxatiue. Et non põt ide prouenire niſi vnuʒ ſoluʒ no
cumentum:quod eſt:quia medicine laxatiue ſuis qualitati-
bus primis augmentant febrem. ⁊ illud poteſt remoueri mi
ſcendo cum eis frigida ⁊ humida ſm q̄ conuenit. Sʒ quan
do egritudo non eſt peracuta valde:ſed eſt quieta:tunc expe
ctanda eſt digeſtio. Et ſcire debes q̄ egritudines que acu-
te ſunt in terris Hyp. in terris noſtris peracute ſunt. et hoc
manifeſtatur:q: Hyp. non curabat egritudines acutas niſi
cum aqua hordei ⁊ melicrato ⁊ poſtq̃ʒ ita eſt egritudĩes acu
te noſtre regionis ⁊ illarum calidarum terraruʒ medicande
ſunt cum medicinis attratiuis vel laxatiuis in p̃cipio egri
tudinis. Et in egritudinibuſ peracutis pro maiori parte hu
mores corrumpuntur circa orificium ſtomachi. ⁊ propter h̄
quando apparet abundantia ſanguinis, licet non ſit ſuper
flua euacuare debemus:quoniam inde magnũ prouenit iu
uamentum. ⁊ incõtinẽti quieſcit valitudo egritudinis:niſi ſit
qd̃ prohibeat ex rebus ſupra dictis. Sed quãdo egritudĩes
nõ ſunt acute:ſed ſunt ex humoribuſ mucillaginoſis ⁊ viſco
ſis ⁊ indigeſtis ipſa euacuare ⁊ purgare debemus poſt ſub
tiliationem ⁊ inciſionem. ⁊ hec eſt digeſtio eorum: alioquin
nõ oportet cũ medicina purgari. Sed egritudines que non
ſunt acute ⁊ ſunt ex humoribus ſubtilibus:ſicut eſt vera ter
tiana que nõ trãſit vltra .7. periodos : dicit Auic. q̄ expecta
re debemus digeſtionem:eo q̄ digeſtio humoris ſubtiliſ eſt
eius ingroſſatio ⁊ groſſi eſt eius ſubtiliatio : ⁊ ſicut difficile
eſt virtuti expulſiue expellere humores groſſos propter ſui
groſſiciem:ſic difficile eſt virtuti expulſiue expellere ſubtilẽ
quia diſrumpitur ⁊ diſpergitur propter ſui ſubtilitateʒ. qua
re difficile exiſtit nature expellere humoreſ groſſos:eo q̄ op
pilant meatus ⁊ tranſitus:⁊ ſubtiles:quia diſrumpuntur et
ſparguntur ⁊ imbibunt. tamen medicine laxatiue citius ex-
pellunt ⁊ facilius humores ſubtiles q̃ʒ groſſos. Et propter
ea quidam medici dixerũt q̄ nunq̃ʒ dederunt aliquam me
dicinã laxatiuam ad purgandum aliquẽ humorẽ quin cho
lera prius purgaret propter ſui lenitatem ⁊ ſubtilitatem. et
adhuc magis q̄ quando dantur medicine laxatiue que tra
here ⁊ purgare debẽt melancholiam:aut flegma groſſum ⁊
viſcoſum a proprietate et ſui natura prius ille eedẽ trahunt
choleram et expellunt. Et hoc idem manifeſtat intellectus
q̄ ſubtiles humores habiliores ſunt ad purgandum et ex-
pellendum groſſis:quanuis hoc non ſit ex opere nature: q̃-
niam ſi ſic faceret natura. illud quod prius exiret in egritu-
dinibus acutis eſſet cholera:eo q̄ tales egritudines pro ma
iori parte fiunt ex humoribus ſubtilibus. et quãto ſunt ſub
tiliores tanto difficilius a natura expelluntur. Et propter
hoc dicimus q̄ minime tardare debemus in peracutis ex-
hibere purgationes:neqʒ expectare ad perfectam digeſtio-
nem:quia nõ ẽ tutum quin mala qualitaſ predominetur na
ture. ⁊ tunc erit mala digeſtio expectanda cũ diffiducia libe
rationis. Et poſtq̃ʒ ita eſt q̄ purgare debes nõ facias illud
niſi primo frangas ſuam caliditatem ⁊ ſiccitatem. Sed ĩ fe-
bribus flegmaticis ⁊ melancholicis Raſis in principio ea
rum purgabat:⁊ hec erat eius opinio omnino. ſ. purgare in
principio febris. tamen Ga. dicit contrarium manifeſte. ſ.
q̄ minime debemus in principio febrium melancholicarũ
⁊ illud idem dicit in epiſtola ad glauconem. Et illud eſt q:
finis harum egritudinum eſt ſecurus:nec expectatur dige-
ſtio mala:ſed flegmatica eſt male determinatiõis. ⁊ propter
hoc neceſſarium exiſtit vt infirmus euacuetur preter q̃ʒ ex-
pectetur digeſtio perfecta:⁊ propter hoc medicus prius inci
pere debet a medicinis ſubtiliatiuis ⁊ inciſiuis per hebdo-
madam vnam:q: non timemus calorem huius febris cum
ſit debilis vt magnum inferat nocumentum:⁊ cum hoc fece
rit tunc medicus purgare incipere debet. Et demonſtratio
huius eſt illud qd̃ vides fieri in apoplexia:⁊ ẽt in ſilib⁹ egri
tudinib⁹ timoroſis fridis q: icipimus in talibus ab euãtiõe
ponẽdo in medicis laxatiuis inciſiua ⁊ ſubtiliatiua. ¶ Et
mihi videtur impoſſibile recipiẽdo ſyrupũ ſquinzibin per
hebdomadã vnã factũ ex decoctiõe radicũ lilij celeſtis. ⁊ ſe-
minis appij:⁊ liquiritie quin p̃paret humores. ⁊ digerat. ⁊ le
uiorem faciat exitũ a corpore ⁊ q̃ʒuis totus humor nõ euẽt
a corpore:tñ natura ide alleuiationẽ ſuſcipiet oĩno. Et inde
redire debes ad icidendũ ⁊ ſubtiliandũ per aliaʒ hebdoma
dã:queadmodũ diximus. ⁊ poſtea purgare:q: taliter opan
do humores habiles reperiunt ad expellẽdũ. Et ſimile hec
eſt homini ferẽti graue pondus:qm̃ qñ ferre non põt ipm̃ ⁊
diuidit ipm̃ in partes facilius tolerat ipſas. ⁊ poſtq̃ʒ natu-
ra fuerit alleuiata:tunc digeſtio laudabilis apparebit. ⁊ re-
ctificabitur dño concedente. ¶ Et hoc melius exiſtit valde
q̃ʒ infirmum dimittere egritudini ⁊ nature. ſ. ſi videbis na-
turam egritudini p̃ualere tunc dietam ⁊ regimen ĩfirmo iu-
bebis:⁊ hoc in arte minime collaudant:qm̃ niſi nature vio
lentiam feceris vel adiuuando ipſam nihil boni ei feceris:
niſi q̄ verba ei dederis retinendo ipſum. Et illud idem regi
men facere poteris in febribus melancholicis:⁊ ſic facimuſ
hominibus ſanis quando volumus ipſos purgare. ſ. quia
ipſis digeſtiuum propinamus primo ad ſubtiliandũ humo
res ⁊ vias aperiendo:ſic ⁊ in egritudibus oʒ facere:tamen in
egritudinibus maior diligentia eſt adhibenda:eo q̄ earum
humores difficilius recipiunt digõnem. Et hoc manifeſtat
in opere Ga. in labore ſpontaneo febri propinquo:quoniaʒ
ipſe purgabat omnes humores facientes hunc laborem p̃-
ter humores viſcoſos mucillaginoſos:eo q̄ omnes concor
dare videntur q̄ tales non ſunt purgandi. Galienus auteʒ
videtur quot euacuare debemuſ habentes hanc febrem per
fricationem ſolum. Ego autem affirmo q̄ climata in hoc
multum ſunt conſideranda. propter hoc non eſt danda re-

gula generalis:quoniam mihi videtur ꝙ etiam humores vi
ſcoſi ⁊ mucillaginoſi purgari poſſunt in his noſtris regioni
bus:facta tamen inciſione ⁊ ſubtiliatione per longum tem-
pus.⁊ tunc tempus digeſtionis abbreuiabis.⁊ natura inde
alleuiatur:⁊ ex tunc videbis digeſtionem laudabileꝫ. ¶ Et
te oportet has res multotiens experiri : quia experientia in
his rebus non modicam virtutē habere videtur quod ſcri
pſimus de hoc in hoc loco ſufficiat.

¶ Capitulum.x. Quod eſt de cibatione ⁊ fricatione ⁊ bal-
neatione febricitantium.

Ideo ꝙ cibus dari non deberet febricitantibus vſ
qꝫ ad ſtatum egritudinis.⁊ hoc vt natura tēpus
habeat digerendi humores facientes egritudinē
⁊ ipſos expellendi:ſed quia virtus non eſt ſuffi-
ciens omnibꝰ:te oportet conſiderare egritudines: quoniā ſi
fuerit ex egritudinibus peracutis:cuius ſtatus eſt propin-
quus ⁊ criſis debet eſſe i ſeptimo ⁊ natura fortis exiſtit:tunc
illud facere debes. Sed ſi virtus debilis fuerit nullatenus
facere debes. Sed ſi virtus mediocris fuerit ⁊ etas fuerit iu
uentutis cibabis ipſum aqua hordei. ⁊ mica panis lo-
ta etiam cum aqua calida ad quantitatem.ʒ.ij.vel.ij.pon-
deris.et iſtud eſt ſubtilius regimen i noſtro climate ſm con
ſuetudinem noſtram. Sed regimen antiquuꝫ ſubtilius erat
nihil dare per hebdomadam vnam.et quando volebant in
groſſare dabant aquam mellis ſoluꝫ. Sed hoc ferre nō poſ
ſunt illi qui ſunt noſtri climatis propter complexionem ae-
ris et conſuetudinem. Sed in climate illorum corpora ha-
bent minorem reſolutionem.et cum hoc bibunt vinum non
in modica quantitate ⁊ comedunt carnes porcinas : q̃ duo
ſunt plurimi nutrimenti. Et generaliter conſideranda ē cō-
ſuetudo.quoniam qui conſueti ſunt comedere ter in die nō
poſſunt predicta ſuſtinere.⁊ maxime habentes complexio-
nes calidas et reſolubiles Et ſi cognoueris ſtatum egritudi
nis eſſe longum et virtus infirmi fuerit debilis cibandus ē
pluſqꝫ diximus in principio et cum ſtatus appropinquabit
minuendus erit.et totum hoc eſt intelligendum fortis exi-
ſtente virtute.et fortitudo virtutis exiſtit in complexione for
ti. Sed qui habent complexiones calidas et ſiccas pauci ex
his famem poſſunt ſuſtinere et maxime in egritudinibus ſi
bi comſimilibus et in temporibus calidis:eo ꝙ quando ta
libus pati famem fecerimus:febres eorum ad incenſiuas de
clinare faciemus quanuis debiles exiſtant in radice vel ad
ethicam.quia in complexionibus conſimilibus multiplicā
tur qualitates male ſui natura.et magis quādo eis facimuſ
ſuſtinere famē multiplicantur et adurūtur humores. Et ho
ra cibandi eos eſt in declinatione paroxiſmi primi , et ante
principium ſecundi vt natura habeat ſpacium digerendi
humorem in tempore paroxiſmi.⁊ hoc melius exiſtit.ſ.cō-
fortare virtutem ne ei accidat accidens periculoſum:cui ne-
ceſſarium ſit cibum propinare vt in ſyncopi ex reſolutione.
Sed ſi timuerimus aliquod ex his cibabimus eos in prin-
cipio paroxiſmorum:quoniam inde eos a ſyncopi taliter li
berabimus quemadmodum recitat Galienus de puero q
precepto medicorum ſuſtinuerat famem tribus diebus . Et
aliquando conamur cibare ipſos in medio paroxiſmoruꝫ.
In febribus autem continuis horam cibandi eligere debe-
mus in qua maioris exiſtunt quietis conſiderando tamen
conſuetudinē. Et ex horis diei meliores ſūt frigide.ſ.mane
⁊ ſero. Et ſcias ꝙ balneum declinatione febrium collauda
tur:quoniam ſuperfluitates euacuat ſubtiles. In pricipijs
vero minime:quia rigores habet prouocare:⁊ diſſoluit hu-
mores ⁊ multiplicat oppilationes.⁊ ſpargit ſuperfluitates
per corpus totum.⁊ non eſt tutum quin inde proueniat apo
ſtema in aliquo principali membro:et quanuis hūores eua
cuet multiplicat tamen caliditatem ⁊ ſiccitatem febrilem:ſi-
ue fuerit ex aqua calida factum:ſiue ex aere calido. Et neceſ
ſe eſt vt corpora talium non tangantur aqua frigida: quoni
am humores efficit crudos . et propter hoc balneum fieri
non debet niſi poſt factam declinationem:⁊ in febribusque
non ſunt acute. Uina quoqꝫ aromatica ⁊ leuia que modi
cam aquam ſuſtinere poſſunt flegmatice ⁊ melancholice ex
hibere poſſumus:ſed i incenſiuis a vino omnino elōgare de
bemus. Galienus quoqꝫ curabat febres que erant ex hūo-
ribus mucillaginoſis cum fricatione ⁊ hoc indiget conſide
ratione.quoniam non eſt tutum quin humores ſpargantur
ex fricatione per totum corpus. Et ipſemet precipit in libro
de conſeruatione ſanitatis ꝙ ille qui habet laxitudinem et
corpus eius fuerit plectoricum vel plenum humoribus mu
cillaginoſis vt minime moueatur vel exercitetur:neqꝫ balne
um intret neqꝫ faciat confricationem ⁊ ſimilia:eo ꝙ frica-
tio non euacuat ex humoribus niſi qui ſunt ſubcutanei ⁊ in
ter muſculos:qui autem ſunt in venis nullatenus euacuari
poſſunt niſi cuꝫ medicinis laxatiuis. Et etiam vides ꝙ ſi ſa
nus faceret fricationem preceptam ab ipſo in laxitudine.ſ.
ita magna:de neceſſitate cutis apoſtemaretur:eo ꝙ fricatio
hec in vltimo grauitatis exiſtit.⁊ illis maxime qui hanc pa
tiuntur egritudinem cum in laxitudine ſemper videantur eſ
ſe. ¶ Iam ergo ſufficienter ſcripſimus ſicut nobis videtur
generaliter curas febrium putridarum.nunc autem redibi-
mus ad curam vniuſcuiuſqꝫ particulariter.

¶ Capitulum.xi. Quod eſt de cura febrium cholericaruꝫ
⁊ primo de cura tertiane.

Ec febris ſi fuerit pura tertiana erit ſecura abſqꝫ
periculo. Et ſcimus certiſſime ꝙ natura habe-
bit dominium ſuper hunc humorem : ⁊ propter
hoc non debemus eum mouere cum medicinis
attractiuis ſicut eſt ſcamonea.eo ꝙ rectificando eam quan-
tum plus poſſumus ſemper membris principalibus habet
inducere nocumentum.⁊ propter hoc virtutem debilitat.et
auget etiam caliditatem febrilem ⁊ ſiccitatem ſuam.⁊ ſi aliō
non induceret nocumentum niſi conamen ſurgendi ⁊ decū
bendi modicum non inueniretur.quia complexio inde ſu-
percaleſit ⁊ debilitatur. Sed apparēte ſigno digeſtionis nō
eſt malum dare aliquam medicinam attractiuam in hunc
moduꝫ:ſcilicet quia primo dare debes ea que primo habēt
lenire materiaꝫ ⁊ humectare ſicut ſyrupum violis.⁊ tamari
di.⁊ ad reprimendum nocumentum ſtomachi adde aliqd
ex maſtice:⁊ reubarbarum in hoc loco optimum exiſtit:quo
niam reprimendo nocumentum predictarum laxat. Et quā
titas quam dare debes ex reubarbaro eſt a duabus.ʒ. vſqꝫ
ad tres miſcendo ei ſyrupum iulep ⁊ ſquinzabin ana.ʒ.i.
cum.v.partibus aque frigide.⁊ infra dieꝫ potabis cū aqua
hordei.⁊ hoc faciendum eſt omni die niſi natura moueret
bis in die ad aſſellam:ſicut conuenit.⁊ ſi natura moueretur
ex hac medicina vltra quantitatem minue ſm portioneꝫ ex
ea. Et ſumus contenti in hac febre ex infrigidatione ⁊ hu-
mectatione cum aqua hordei et ſyrupo iulep.eo ꝙ hec fe-
bris non exiſtit intenſe caliditatis cum ſit ex cholera natura
li. Et ſumus ꝯtēti oppilationes ipſius remouere cuꝫ aqua
ordei ⁊ ſquinzabin ſolum cum modica in ea reperiatur op-
pilatio et forſitan nihil. Et facta digeſtiōe ſi ſufficit dare mi
robalanos citrinos bene quidem:ſin autem propina infir-
mo ex ſcamonea charateres.ij.cum tantundem maſticis.et
cum.ʒ.vna ſyrupi de nenufare.et.ʒ.media ſyrupi malorū.
Syrupus de nenufare, quia frangit qualitates ipſius ſca-
monee primas ſcilicet eius caliditatem ⁊ ſiccitatem . ⁊ cum
hoc confortat aromaticitate ſua membra principalia. Et ſy
rupus pomorum.eo ꝙ frangit eius ſiccitatem . et remouet
nocumentum principaliū membroꝝ ab ipſa.⁊ maſtix quia
cōfortat et remouet nocumētum principalium membroruꝫ.
medici iam ipſis vſi fuerūt ad occultandum maliciam ſca-
monee. Et ſi timebis debilitatem infirmi cibabis ipſum mi
ca panis lota.et iam teſtificauit Hy. ꝙ niſi fuerit ex erro-
re ꝙ hec fe.nō trāſit.14.diē etiam ſi fortiſſima fuerit. Sed
ſi hec febris non fuerit ex pura cholera ſed erit ex vitellina
vel praſſina vel eruginoſa non euadit hic abſqꝫ periclo ma
gno.et maxime quādo fuerit ex praſſina vel eruginoſa.⁊ mi
hi videtur impoſſibile ꝙ aliquis ab eruginoſa euadere poſ

ſet. Et he febres longos habent paroxiſmos ⁊ peſſima acci
dentia. ⁊ propter hoc īdigent purgatione cum medicina at-
tractiua quam ſupraſcripſimus. prius ablata caliditate ⁊ ſic
citate ipſius. Et nō eſt malum vt miſceas ipſi medicine ali-
qd de polypodio qd arabice dicit belbeg: eo q purgat cho
lerā aduſtā ⁊ groſſam ⁊ melācholiā. poſtq̄ fregeris ſiccita
tē eius cū oleo amygdalaꝝ dulciū: ⁊ apire oppilationes in
hac febre ꝓpriū exiſtit niſi fuerit excedētis calitatis: qd ſi fue
rit: tūc intendere debes ſolū ad īfridādū ⁊ humectandum.

Capitulum. xij. Quod eſt de cura cauſonidis.

Ec febris eſt intenſi caloris ⁊ prauorum acciden
tium. ⁊ dicit incēſiua: ⁊ impoſſibile eſt q hec ex
cholera naturali generet. Et in iſta cōueniēs exi
ſtit purgare cum medicina attractiua a pricipio
ipſius. ⁊ minuere ex ſanguine ſi ſigna ſanguinis apparebūt
dando ei omni die decem aureos tamarindorum infuſoꝝ
in aqua ſimplici abſq3 ſyrupo ⁊ aliqua alia re dulci: ⁊ poſt
dabis ei bibere aquam hordei. ⁊ poſtea per totum diē pota
bis eum aqua angurie. ⁊ hoc regimen propriū exiſtit oibus
febribus que ſunt in vltima caliditate. ⁊ nō dimittas aquaꝫ
angurie ⁊ aquā ſup niuē infridatā: qm̄ ſi cōuerteris hanc fe
brem in lentā ⁊ chronicā melius longe exiſtit q̄3 vt eger mo
riatur. Et hoc etiam dixit Abumeron Auenzoar de quodā
puero quem ipſe medicauit: cui dabat omni die aquā angu
rie. ⁊ quottidie cholerā vomebat. ⁊ tñ taliter fuit operatus
donec illa febris cōuerſa fuit ad chronicaꝫ: ⁊ inde liberatus
fuit. Et mihi videt q aqua angurie longe melior exiſtit q̄3
aqua ī niue īfrigidata in hoc caſu: eo q aqua in niue īfrigi
data q̄3uis ſit in vltima frigiditate velociter tamē recipit ca
liditatem ⁊ adhuc magis: quia aqua cum ſit ſimplex nihil
reſtaurat neq3 preſtat corpori niſi frigidam qualitatem ſolū
ſed aqua angurie reſtaurat ⁊ addit in ſanguinem faciēdo fri
gidam ſubam ⁊ qualitatē. Sed qñ febres erunt lente ⁊ lon-
gi erunt paroxiſmi: ⁊ certus eris q nō ex cholera pura erūt
ſed erit ex vitellina que naturali frigidior exiſtit: tunc ſtude-
re debes plus in aperiendo oppilationes q̄3 in infrigidādo
contrarium eius quod fieri d3 in illa q̄ fuerit ex cholera pu
ra: q̄3uis raro tales inueniantur. Et laudabiles medicine ī
hac parte ſunt que hñt virtutem apitiuā abſq3 forti calidi-
tate ſicut capillus veneris. ⁊ radix appij. ⁊ ſemē feniculi frā
gendo ſiccitatē eoꝝ cum radice ligritie. ⁊ caliditatē cuꝫ vio
lis. ⁊ flore nenufaris. ⁊ ſemibus coibus. Et ſtudeas pone-
re in medicis res q̄ hñt membra ꝑncipalia confortare. ſicut
eſt maſtix ⁊ ſpica nardi ꝯponendo iſta cū ſyrupo ſqnzabin.
Et eſto ſtudioſus ponere in medicis ſolutiuis q̄ hñt chole-
ram euacuare cum q̄3titate flegmatis ſicut ē ſemen bruſſi. i.
ſemen cartami. frangendo tamen caliditatem ⁊ ſiccitateꝫ eo
rum. Et hec eſt cura omnium febrium cholericarum.

Cap. xiij. Quod eſt de cura febris flegmatice.

Ec febris cum fuerit ex flegmate ſimplici ⁊ natu
rali. ⁊ de hoc fueris certus: tunc ſtudioſus eē de
bes in incidēdo humores. et in ſubtiliando ⁊ op
pilationes aperiendo pluſq̄3 infridando ⁊ hume
ctando: ⁊ ſufficit tibi in hac intentione ſquinzabin cum iure
cicerum occultando ſiccitatem eorum cum radice liquiritie
Et adde huic compoſitioni aliquid ex ſpica ⁊ maſtice qm̄ ī
hac febre ſtomachus debilis reperitur. ⁊ conuenientior ope
ratio in principio huius febris eſt lenire naturam cum ſemi
ne cartami ⁊ ſemine harunliꝫ fracta ſiccitate eoꝝ prius cū
tereniabin. Et ſeruato hoc regimine per hebdomadā vnaꝫ
propinabis ei medicinam laxatiuam que habeat illum hu
morē euacuare. ⁊ melior illaꝝ medicinarū ē turbit: quia a ꝓ
prietate habet trahere ⁊ expellere humiditatem que in ore
ſtomachi eſt: ⁊ agaricus etiam cum eo: quia eradicat humo
rem groſſum ⁊ aperit oppilationes. ⁊ ſi addideris aliud ex
hierapicra non eſt malum confidendo magis in agarico et
turbit: et aliquando occultando ⁊ frangendo ſiccitatē eoꝝ
cum oleo amygdalarū dulcium. Coloquintida autem ī
tuis medicinis euitabis ponere quantum plus poteris. Et
ſi apparuerit tibi q hūor ſit tante duriciei q non poſſit eua
cuari abſq3 ea: adde ex ea aliquid in predicta compoſitione
occultando malitiam eius cū chachina: ⁊ credo q ſit dragā
tum ⁊ cum amygdalis. Et doſis eius eſt. ſ. pars aurei: ⁊ ta-
les purgandi ſunt bis quoniam in vna vice nō poſſunt pur
gari propter groſſiciem humoris. ⁊ hoc non facias niſi vir-
tus fuerit fortis conſideratis alijs conditionibus ſupra di-
ctis: medicina vero facta ex turbit in principio huius febris
non eſt mala. Cibus vero in principio huius febris ſit
pulla parua ſecure: eo q ſtatus eius non eſt minor trium ſe-
ptimanarum. ⁊ eſt poſſibile vt ipſa duret vſq3 ad. 40. dies
⁊ vltra. Raſis autē dicit q tranſacta ſeptimana quarta nō
eſt malum infirmo exhibere trociſcos de roſis cōpletos cuꝫ
aqua cicerum: eo q hanc febrem patientes in fine leniter d
ueniunt ad debilitatem ſtomachi ⁊ epatis. ⁊ cadunt de faci
li in hydropoſim. Et ego meo tempore vidi quoſdam ha-
bentes febres chronicas quibus medici noſtri propinabant
eis ſyrupum ſquinzabin ſolum. et ceciderunt in hydropiſiꝫ
⁊ mortui ſunt. Et quod dico de trociſcis de roſis in hoc lo
lo non dico niſi cauſa exempli ⁊ ſimilitudinis: tamen tu de-
bes dare ex ſimilibus medicinis ſm plus ⁊ minus prout ti
bi melius videbitur conuenire: etiam q ſimile huic intenti
oni reperitur eſt zucharum roſatum preterq̄3 frigiditati ma
gis videtur pertinere q̄3 trociſci dicti. Et videbitur tibi con
ueniens miſcere cum iure cicerum ſyrupū ſquinzabin: facit
illō ⁊ ſi īflatio ī pedib⁹ aut ī palpebris appebit tibi caueaſ a
ſyrupo ſqnzabin: qm̄ h3 ꝑducere ad hydropiſim quēadmo
dū diximus. In febribus vero flāticis non recipientib⁹
digeſtionem: quorum facies ⁊ venter tumeſcūt: ⁊ colores eo
rum plumbei videbuntur. Gal. videtur q tales ſunt euacu
andi per fricationem donec vigilant diuidendo tempus eo-
rum ita q dimidium tempus eorum ſit fricando: ⁊ dimidiū
ſit dormiendo. Et dabimus ei bibere aquam mellis cuꝫ ſy
rupo ⁊ liquiritia. Sed G. potabat eos aqua hordei: ſed eaꝫ
ego non laudo in hoc caſu: eo quia nocet ſtomacho: ⁊ facit
oppilationem: niſi cum ea fuerit parum maſticis ⁊ piperis
⁊ radicum feniculi: ⁊ non debemus eos diu dimittere abſq3
cibo: quia inde recipiunt nocumentuꝫ: quanuis leuiter pati
famem poſſint: qm̄ quādo iſte humor mucillaginoſus mul
tiplicatur in corpore talis humor cum difficultate maxima
pōt ad ſanguinem conuerti: ⁊ propter hoc virtutes eoꝝ debi
litantur donec ad ſyncopim hñt prouenire. et ideo eis dare
debemus micam panis lotā cū aqua mellis: vel cum vino
aromatico. Et hic eſt modus fricationis qui preceptus eſt
a Ga. in hoc caſu. ſ. q habere debes gauſapia aliquantu-
lum groſſa ⁊ vetuſta: ⁊ in primis incipere debes a ſuperiori
cruriū deſcendendo inferius ad pedes: ⁊ poſtea frica genua
⁊ poſtea ſuperiora coxarum deſcēdēdo ad genua. Et po
ſtea incipies fricationem ab humeris vel ſpatulis deſcēdo
per brachia ad manus. deinde fricabis dorſum incipiendo
a ſummitate eius veniendo vſq3 ad pedes: ⁊ ſic fiat per totū
diem. Et ſi infirmus ſenſerit laxitudinem inunge cum oleo
non habente ſtypticitatem. ſicut camemillinuꝫ ⁊ anetinum
quoniam eſt bonum. Et dicit Gal. q poſtea abſtergere de-
bes oleum: eo q anguſtiam preſtat: ⁊ hoc eſt quod Galie.
videtur dicere de huius egritudinis regimine. Et qr in hac
febre accidēs ſyncopis ꝯſueuit ꝑuenire. iō memoratus ero
ei⁹ curā vbi tractabo de curis accñtiuꝫ obtinēdo eoꝝ cās.

Capitulum. xiiij. Quod eſt de cura febris quartane.

Llud autem quo plus indigemus in hac febre ē
aperire: incidere: ⁊ ſubtiliare: ⁊ modicum in ipſa
indigemus fricatione: infrigidatione ⁊ humecta
tione quaſi nihil: ⁊ cura huius febris quaſi con-
traria exiſtit cure cauſonidis: eo q in cauſonibus attendi-
mus ad febrem ſolum: ⁊ in hac cauſe. Et propter h eligere
debemus medicinas inciſiuas: ſubtiliatiuas ⁊ ſpleni appro
priatas ſicut radix capparis: ⁊ ſcolopendria et tamariſcus:
eo q iſtud mēbrum potēs eſt ferre medicinas fortes ⁊ ape-
ritiuas abſq3 nocumento. Et potes ꝯficere has medicinas

cum ſirupo ſquinzibin facto ex vua paſſa. Et opꝫ in princi⸗
pio te euacuare materiā cū belbeg.i.polypodio extracta vir
tute eius in iure galli veteris.⁊ oleo amigd. ⁊ ſi vis digeſtio
nem expectare in hac febre potes facere ꝓpter ipſius modi⸗
cum periculum qđ ferre pōt. ¶ Et ſi vis purgare ante per⸗
fectā digeſtionē poteris facere facta inciſione cum ſirupo p̄⸗
dicto per duas ſeptimanas vel tres. Et medicine que habēt
trahere hūc humorē:⁊ purgare ſunt iam manifeſte ⁊ etiam
habēt gradus:⁊ que in primo gradu reperiunt̄ ſunt mirob.
indi ⁊ emblici:⁊ poſtea polypodiū:⁊ tales ſunt q dimittunt
mirobalanos ꝓpter eoꝝ ſtypticitatem:⁊ poſt polypodiū eſt
epithimū. Et operatio iſtius fortior eſt operatiōe polypodij
⁊ maiorē corpori infert āguſtiā:⁊ hac de cauſa indiget occul
tatione illarū duarum rerū.ſ.remittendo ipſius qualitates
ꝑmas:⁊ eius remittendo malitiam:⁊ ꝓpter hoc nō eſt malū
miſcere iſti medicine medicinā que faciat ipſam velociter fe
ſtinare ſicut ponēdo cuꝫ predicta medicina karacta duo ſca
monee vel tria cum tertia parte vnius aurei de maiorana:⁊
hoc nō facimus cauſa expellendi ipſum humorem: ſed pro⸗
pter debilitatem ⁊ tarditatem ipſarum medicinaruꝫ ordina
mus dictā additionem vt recipiat inde principium expellē⸗
di.poſt epithimū eſt lapis lazuli. Sꝫ ab helleboro nigro ca
uere debes toto poſſe:cōpleta aūt digeſtione huius febris a
Gal.tyriaca collaudat̄:⁊ ante digeſtionem recepta poſſet ip
ſam ad cauſonidē conuertere. Sed ſi tempus fuerit frigidū
⁊ etas ſenectutis exiſtere diatrion pipereon:facta digeſtione
mirabiliter confert:⁊ maxime in frigidis regionibus. Et in⸗
diges in hac febre circa ſplenem ſtudere.ſ. emplaſtrādo ip⸗
ſum cum rebus remouentibus ipſius tumorem ⁊ eius duri
tiem reſoluentibus quemadmodum in cholerica ſoliciti eē
debemꝰ circa epar:⁊ i flegmaticis in orificio ſtomachi : quo
niam membrorum iſtud in quo maxime talis humor putre
fit ⁊ ardet ſicut ignis in hac febre melancholica eſt ſplen : et
in cholericis eſt epar:⁊ maxime continuas ex cholera patiē
tes:⁊ in flegmaticis circa ſtomachuꝫ exiſtit:quare in iſtis tri
bus generibus febrium ꝯueniens eſt dicta mēbra cōfortare
⁊ humorem digerere ⁊ rectificare. Et ſi cognoueris in predi
ctis ſanguinem exhuberare in principio eos minuere de⸗
bes. ¶ In flegmatica vero mihi videtur ꝙ cum timore ma
gno phlebotomia ſit faciēda.quia in ea multa quātitas hu
morum crudorum reperitur. In febre autem acuta que dici
tur muthabecca:⁊ i latino ſinocha vocat̄.ſcire debes ꝙ quā
do putredo preualuerit:tunc purgatio exiſtit melior phlebo
tomia.⁊ ſi q̄ꝫtitas ſanguinis plus ipſa putredine reperitur.
tunc melius eſt phlebotomare q̄ꝫ purgare. Et ſic iam finitꝰ
eſt tractatus omnium febrium putridarum generaliter ⁊ ſpe
cialiter. Et poſtq̄ꝫ curas ſimplicium cognoueris perfecte ex
ipſis ſcire debes leuiter curas compoſitarum velut hemitri
teorum ⁊ ſuorum ſimilium.

¶ Caplm.xv. Quod eſt de cura ethice.

Nunc autē mihi remanet de ethica determinare. Hec febris cū ſit ď mala cōplexione ſine materia cala ⁊ ſicca.ideo intētio curationis vna exiſtit .ſ. infrigidare ⁊ humectare ⁊ plus indigemus i hac
humectatione q̄ꝫ infrigidatione. quare infrigidare debes ⁊
humectare cum omnibus rebus quibus potes. Et hoc du
pliciter fieri poteſt: vnomodo cum rebus intrinſecis ⁊ alio
cum extrinſecis ſicut cum balneo vnctionibus ⁊ empla⸗
ſtris. Hec quidem febris tres gradus habere videtur qui
variantur ſm plus ⁊ minus:quorū quidem primus leuiter
curari poteſt ſecundus difficilis exiſtit tertius vero minime
curari poteſt. Et cura quidem primi gradus ⁊ ſecūdi eadē
exiſtit.niſi quia diuerſificatur ſm plus ⁊ minus Cibus au⸗
tem qui maxime cōuenit in hac egritudine eſt lac. ⁊ melius
ex eo eſt lac mulieris.⁊ poſt ipſum eſt lac aſine. ⁊ poſt illud
eſt lac capre:⁊ eſt neceſſe ea a quibus recipitur lac nutrire ci
bis optimis ſecundum ſuam naturam ⁊ facientibus dige⸗
ſtionem laudabilem.⁊ ipſum in ieiunio dare debemus in ea
quātitate qua digeri poſſit.⁊ cōuenit tibi ſtudere vt bene di
gerat:eo ꝙ lac in ſtomacho de facili caſeari conſueuit : qua
re incipere debes a modico dando ei primo.ʒ.i.⁊ ſic adden
do donec deuenias ad dimidium rotulum. Aqua quidem
ordei eis magnam habet neceſſitatem:⁊ quāuis corpora eo
rum maiori indigent nutrimento ceteris corporibus: ideo
quia virtus eorum nutritiua debilis exiſtit cōueniens eſt ſtu
dium adhibere in prebendo eis cibaria digeſtibilia ⁊ boni
chimi. Quare de carnibus laudabiliores que eis exiſtūt ſūt
pulle gallinarum que nutrite ſunt ex frumento. Et vitellum
oui ſimiliter eis eſt optimum nutrimentum:capones nu⸗
triti ex amigdalis ⁊ frumento eis collaudantur optime. Et
ſi in corporibus eorū calor fortis reperiatur nō eſt malū eis
propinare aliquid ex oleribus aliquibus frigidis: ⁊ que ex
eis magis laudabiliores exiſtunt ſunt lactuce: quia ſomnū
prouocant.⁊ ipſi indigent ipſo plus ceteris hoibus.⁊ quia
virtutes eoꝝ ſunt debiles.ideo cibaria eorum debemus di⸗
uidere in vicibus pluribus ſicut in ſequenti dicturi ſumus.
Sed in balneando eo debemus magnaꝫ habere ꝯſideratio
nem:eo ꝙ iſti nō vident̄ habere neceſſitatem calefaciendi re
ſoluēdi nec euacuādi qđ enim ꝑficies ex infrigidatione acci
dētali acq̄ſita ex balneo:cum humores inde euacuētur. ⁊ h̄
non cōfert niſi in mala complexiōe materiali. ¶ Et poſtq̄ꝫ
ita eſt mihi videtur ꝙ ipſi nō idigeant aliquo ex aere balnei
⁊ q̄ꝫuis aqua calida habeat humectare cum hoc tamen fa⸗
cit reſolutionē. ¶ Sed balneum aque frigide mihi videtur
eſſe melius ſi poſſit ipſum cōuenienter ſuſtinere. ¶ Et ſcias
ꝙ Galienus manifeſte dicit ꝙ ipſi non indigent balneo ni⸗
ſi cauſa p̄parationis ſuoꝝ corporum vt aquā frigidam vale
ant ſuſtinere cum qua balneari debent in fine balnei. Et bal
neum ſm ipſum taliter debet preparari ſcilicet ꝙ infirmum
ferre debemus cum lecto ſuo ibi ⁊ cum fuerit in camera pri
ma ipſius balnei extendere debemus plumarium paruuꝫ et
eum ſuperponere ibi debemus:⁊ ſi illa prima camera tepida
eſſe reperitur ibi eum a pannis expoliare debes : ⁊ ordinare
debes ꝙ a quatuor hominibus capiendo a quatuor angu⸗
lis plumarij feratur ad cameram ſecundam : ⁊ ibi ipſum re
ponant nudum. Sed temperātia camerarum balnei vna al
teri comparari debet.ſ.ꝙ eadem ꝓportio eſſe debet ſecunde
ad tertiam que prime ad ſecundā:et cū fuerit in camera ſecū
da inungi debet oleo tepido:⁊ poſtea ponendus eſt in came
ra tertia:⁊ ibi ponendus eſt in balneo vel tina aut pila:quod
idem eſt. Et in vnaquaqꝫ camerarum tantum morari debet
quantū ipſe infirmus poſſet incedere ſuauiter ab vno capite
earum ad aliud. Et ex tunc ipſe infirmus debet poni in bal⸗
neo vel tina ſeu pila aque tepide plena:⁊ illic morari debet
temperate:⁊ poſtea balneandus eſt aqua frigida : ⁊ iſtud eſt
regimen quod aperuit Gal.in hoc caſu de balneo. Sed ra⸗
ſis ſentire videtur ꝙ tales infirmi non indigeant niſi balnea
tione aque tepide. Sed quia impoſſibile eſt vt tales quādo
expoliantur vt eis non eueniant horripilationes: ⁊ ſpeciali⸗
ter in exitu ab aqua calida:ideo neceſſe eſt vt tina vel balneū
eorum ſit in camera temperata que non excedat in caliditate
vel frigiditate:⁊ aqua ſimiliter tēperata eſſe debet ⁊ ſic vide
tur ei vt inde aliquod iuuamentū recipere debeant. ¶ Sed
iuuamentum appoſitionis fecis picis eſt eo ꝙ virtus iſtorū
attractiua debilis eſſe reperitur:⁊ propter hoc ponendi ſunt
primo in aquam calidam:eo ꝙ in illa principium attractio
nis eſſe reperitur:⁊ in eadem tantum morari debent quouſ⸗
qꝫ membra eorum vndiqꝫ tumeſcere videantur.⁊ pori ꝑ to⸗
tum aperiantur:⁊ deinde pix eſt apponenda.⁊ hec omnia re
citat. Gal.vbi loquitur de cura malitie complexionis cali⸗
de ⁊ ſicce ſtomachi. Abumeron Auenzoar autēꝫ velle videt̄
ꝙ nos eos in tina aque tepide ſolum ponere debemus abſ⸗
qꝫ intratione ſtuphe:⁊ in exitu tine propinandum eſt eis lac
⁊ cum digeſtum fuerit iterum ponendi ſunt in tina: ⁊ poſtea
dabis eis aquam ordei:⁊ facta digeſtione ipſius dabis eis
michā panis lotam cum rebus predictis. ¶ Sed ex rebus
que exterius fiunt ſunt balneuꝫ: ⁊ balneatio ſm ꝙ diximus
et etiam aer.ꝙ ſi fuerit calidus:debemus euꝫ infrigidare ab

ſtergendo domū: ⁊ ſubſternēdo in ipſa folia frigida: ſicut ſūt roſe. ⁊ folia ſalicis: ⁊ flores nenuferis: ⁊ folia vitis cum ſuis floribus ſtudendo vel ingeniando: vt aqua frigida a ſuperioribus ad inferiora deſcēdat. Et vt domus ſeptentrionalis exiſtat. Et ꝙ ille feneſtre ſint aperte vnde ſol minime poſſit penetrare: ⁊ ille claudantur vnde poteſt intrare. Et quando aer fuerit frigidus non indigebūt predictis: niſi vt ipſuꝫ trahant ſicut eſt: ⁊ maxime quando principium male complexionis fuerit a ſtomacho vel a pectore vel ab inteſtino ieiuno vel a renibus: ⁊ ab iſtis ipſa mala complexio deinde deriuatur ⁊ poſſibile eſt etiam ꝙ illa mala complexio incipiat a corde. ⁊ inde ad predicta ⁊ ad totum corpus deriuetur.

Quare ſtudere debes ad ſciendum vnde habeat prouenire febris ipſa: ⁊ cum ſciueris membrum a quo primo procedit hec mala qualitas febrilis ſtudeas ipſum infrigidare ⁊ humectare abſqꝫ trahendo ipſum a ſua naturali complexione ⁊ ſpecialiter ſi membrum fuerit maximi iuuamenti. Et emplaſtra ꝯuenientia his membris ſunt emplaſtra facta cuꝫ roſis ⁊ ſandalis ⁊ herbis frigidis aromaticis: vel cum cera ſicut dicit Gal. Et cum infrigidare volueris principalia addas aromatica ⁊ ſtyptica. Et iſtud eſt regimen ethice cū fuerit in vltimo. ſed quādo fuerit in principio cum leuioribus curari poterit.

¶ Capituluꝫ. xvi. Quod eſt de ſyncopi ⁊ ſuis particulis et omnibus accidentibus impedientibus curationem febris.

Et poſtqꝫ locuti ſumus de febribus abſqꝫ accidētibus prohibentibus curationes earum nūc tractare volumus de febribus ſecum habētibus accidentia. Dicamus ergo ꝙ iſta accidentia generaliter proueniunt ex omni re diſſoluente virtutem: et hec reſolutio ſyncopis nominatur: ⁊ ꝓuenit neceſſario a mala cōplexione cordis calida vel frigida. Complexio autem mala calida aut prouenit ex rebus extrinſecis: ſicut ex aere calido vt ſepe contingit diu moranti in balneo calido: aut ex rebus intrinſecis ſicut ex mala complexione totius calida corporis vt contingit in cauſone. Frigido vero contingit aut ex rebus extrinſecis: ſicut accidit ambulantibus per loca frigidiſſima: aut ex complexione frigida membrorum intrinſeca plurimi iuuamenti: ſicut accidit ex ore ſtomachi ⁊ ex ſuffocatione matricis. Aut ex mala complexione totius corporis frigida vt contingit in febribus putridis que fiunt ex humoribꝰ groſſis ⁊ viſcoſis ⁊ mucillaginoſis: ⁊ hec complexio frigida quandoqꝫ acquiritur ex ſuperflua euacuatione diminuente calorem naturalem. quoniam quando calor naturalis ſuperflue diminuitur: impoſſibile eſt vt poſſit regere corpus: ⁊ omnes operationes frigidiores debito exiſtunt. quare prouenit ſyncopis. Non dico tamen ꝙ ipſamet diminutio q̄ꝫtitatis inducat ſycopim ſed inequalitas qualitatum: eo ꝙ cuiuſlibet generabilis ⁊ corruptibilis cauſa eſt proportio quatuor qualitatum: ſcilicet caliditatis frigiditatis humiditatis ⁊ ſiccitatis. quemadmodum in libris naturalibus declarauimꝰ. Species autem euacuationum que aliquando preabundare conſueuerunt ſunt ſicut ſuperfluus fluxus ventris ⁊ vomitus: ⁊ ſuperfluus fluxus ſanguinis narium ⁊ hemoroidarum ⁊ aliorum membrorum: ⁊ in mulieribus ſuperfluus fluxus menſtruorum: ⁊ etiam quando in partu ſuperflue exuberant. Et poteſt etiam ſyncopis prouenire ex ruptura ſeu crepatura: vel ex apertura magni apoſtematis ſubito: ⁊ vigilie ſimiliter hoc facere poſſunt. Et etiam accidentia anime ſicut excedens gaudium ⁊ triſtitia: quoniam hec faciunt ſpiritus exalare ſuperflue dilatando ⁊ conſtringendo: ⁊ inde in ſubſtantia membrorum anhelitus ſpiritus malam acquirit complexionem. Et etiam fortis dolor eſt vna ex rebus que ducunt ad ſyncopim. ⁊ hoc accidit aut ex mala complexione acq̄ſita ex dolore aut ſuperfluitate motus virtutis expulſiue facientis dolorem ſicut dicit Ga. Hec autem que dicta ſunt: ſunt omnia accidentia que habent ſyncopim facere et promouere. Et ſummarie ſcire debes ꝙ quando ſyncopis fuerit cum febre: ſtudendum eſt tunc in remouendo ⁊ rectificando ſeu curando ſyncopim: quāuis contrarium ſe. videatur. ¶ Et nos dicturi ſumus moduꝫ eius cum ipſius curā tractabimus. ¶ Et nunc incipere intendimus tractare de ſyncopi procedente ex cauſa crudorum humorum. Dicimꝰ itaqꝫ ꝙ curatio huius eſt regimen predictum in curatione harum febrium. quare ſi ex negligentia: vel defectu ipſius in ſyncopim inciderint: iuuabimus eos in primis propinādo cibum etiam ſi in medio fuerint paroxiſmi: quāuis noſtre intentioni contrarium videatur: cum intendamus ꝙ natura egritudini debeat preualere: ⁊ in hoc caſu nihil vino melius reperitur quare dico ꝙ quāuis vinum ſarracenis bibere licitum non ſit: tamen in hoc loco ita licitum eſſe videtur vinum bibere. quemadmodum eis licitum eſt comedere carnes morticinas ſcilicet que per ſe moriuntur vel ſuffocantur habentibus neceſſitateꝫ. q̄re incipere debemus eis dare micham panis infuſam vino. Et vinum quod melius reperit̄ eſt aromaticum. cuius caliditas penetrare poteſt per totum corpus. quod ſit ſine amaritudine ⁊ ſtypticitate. ⁊ eſt illō vinum quod eſt vinoſum pungitiuuꝫ in principio. ⁊ poſt delectabile ſine aliqua amaritudine ⁊ ponticitate. Et mihi non placent vina in noſtris partibus aſſueta ſicut ſunt vina picis. ideo quia ſunt vina medicinalia ⁊ non nutribilia. ⁊ nocent principalibus membris ſua ſiccitate ⁊ acuitate. Diamuſcum autem in talibus propinatum cum vino non nocet. ⁊ in principio ſyncopis rorare faciem ⁊ aſpergere cum aqua roſa. vel ſaltem conueniens eſt cum frigida. ⁊ ſi ſyncopizās habuerit apoſtema epatis vel ſtomachi vel ſimilium membrorum. nō ſperes eum curare cum exhibitione cibi quia cibus plus multiplicat apoſtema q̄ꝫ fortificet virtutem. ⁊ fricare extrema in hora ſyncopis conueniens exiſtit. Illis vero quibus prouenit ſyncopis ex caliditate vel acumine renū qd̄ ſcire poteris ex ſignis dictis ab. Hy. que ſunt nares acute oculi concaui. tempora plana. ⁊ ſimilia. cura illorum eſt contraria ſupradicte. quia ad conſeruationem illorum nō indigemus abſtinentia cibi nec reſpicere diem creticam neqꝫ ſtatum egritudinis aliquo modo. Et ex cibis cōuenientioribꝰ omnibus eſt micha panis vel kiſt ordei cum granis granatorum. quia in granis granatorum proprietas reperitur reſiſtendi putrefactioni. ⁊ vt cibus in fumoſitatibus malis conuerti minime poſſit. ⁊ ex cibis etiam qui ipſos habent cōfortare ſunt vitella ouorum. ⁊ teſticuli gallorum: ⁊ pulle parue. ¶ Et ſi ſyncopis fuerit ex errore cibi cibādus eſt ex pane infuſo in vino. et ſit vinum aquoſum lene. odoriferum. albuꝫ ſicut dicit Hy. ⁊ lymphatū ſit cum aqua frigida. ꝙ ſi ſyncopis prouenit ex humoribus viſcoſis mucillaginoſis vinum lymphatū eſſe debet cuꝫ aqua calida. quoniam aqua frigida illis magnum infert nocumentum. ¶ Et tu ſcis ꝙ ſirupus pomorum ⁊ citoniorum cum medicinis muſcatis cōferunt ſyncopi. ſed non iuuamento vini. quia natura neceſſario dominari debet ſuper ipſos ad ipſarum conuerſionem. Vinum autem digeſtioni citius preparatur omnibus alijs cibis et medicinis ita ꝙ dicitur ꝙ in ſtomacho non moratur ad digerendum niſi in epate ſolum ⁊ in talibus tantum indigemus reſtauratione ⁊ nutritione. ꝙ ſi inueniri poſſet aliquid qd̄ nutrire poſſet abſqꝫ digeſtione illud melius ceteris diceretur. ⁊ vtilius propter eorum debilitatem: ⁊ quia intendimus ipſos citius iuuare q̄ꝫ eſſe poteſt. aer autem in quo infirmus iuuari debet frigidus ⁊ ſtypticus debet eſſe. ⁊ generaliter tibi neceſſarium exiſtit: vt talibus ordines oīa que habent reſolutioni obuiare: ⁊ emplaſtrando ſuper vētres eorum ⁊ ſtomachos res ſtypticas: ⁊ aromaticas. ⁊ ſi calor in talibus eſſe fortis reperitur. propinabis eis res ſtypticas. et aromaticas. Et habēs ſyncopim cauſe apoſtematis aliquorum membrorum ꝑncipalium nullatenus de ipſius liberatione confidere debemus.

¶ Cap. xvii. Qd̄ eſt de ſyncopi ꝓueniente cā ſtomachi.

Syncopis quidē ex ſtomacho procedēs ſi ex cholera que in ore ſtomachi abundauerit fuerit in ꝑmis vomitum prouocare debemus, ponendo pē

nam eis in ore:⁊ ſi cum hoc eijcere nō poterit naturam tunc
mollificare debes. Et Galie. videtur vt talibus in hoc caſu
oleum tepidum dare debemus. quoniam ſi vomitū nō ha
buerit ab eo ſaltem natura mollificabitur inde. Sed q̄a he
medicine que habent vomitum prouocare de ſui natura eſt
⁊ proprietate ſtimulare virtutem plus eo quod facit humor
efficiens ſyncopim:⁊ addit in eadem egritudine:⁊ propter h
dico q̄ longe melius eſt confortare eorum ſtomachos cum
maſtice ⁊ ſpica nardi:⁊ ſucco cytoniorum ⁊ foliorum vitis:
q̄r taliter virtus eorum expulſiua confortatur ⁊ humorem ex
pellit:⁊ ſi vomitus a ſe prouenerit in hoc caſu valde lauda-
bilis exiſtit. in ſyncopi quidē facta ab humoribus frigidis
dabis de electuario diatrion pipereon:ſtudendo extrahere
hūores queādmodū dicturus ſum in curis cuiuſq̄ mēbri.

Cap. xviii. Quod eſt de ſyncopi accidēte cā doloris.

Ideo q̄ ſi potes remouere dolorem remouēdo cau
ſas ipſius non intendas curare cum rebus exiſtē
tibus contrarijs egritudini:⁊ hanc curam inue-
nies in curis male cōplexionis que accidit in vno
quoq̄ membro:eo q̄ dolor aliquando procedit a mala cō-
plexione calida vel frigida materiali vel non materiali: ⁊ ac
cidit aliquando a mala cōplexione ſicca abſq̄ materia ſicut
accidit dolor i ſpaſmo ſicco. Sed quādo dolor intantū for
tificatur q̄ nō eſt tempus expectandi:tunc curare debemus
etiam cum rebus augmentantibus cauſam. ſ. ſtupefaciendo
membrum doloroſum:⁊ hec cura non confert niſi per acci-
dens. ſ. priuando ſenſum illius membri in quo mala com-
plexio reperitur cauſa humoris ibi exiſtētis: ⁊ inde diminui
tur motus eius expulſiuus. ſ. eius virtus expulſiua:abſq̄ ta
men reſolutione ſpirituum aliqua. Quando autem ſenſus
ſuperfluus mēbri eſſe reperitur:tunc certiſſime ſuperfluitas
reſolutionis ſpirituum reperitur. Et quando facimus hanc
ſpeciem curationis in doloribus a cauſa frigida prouenien-
tibus in fine. tunc ſequitur magnum nocumentum. Sed ſi
cauſa fuerit calida. tunc non tantum ſequitur nocumemtū:
neq̄ operari debes illam curam in cauſa frigida:niſi cū in
firmus in articulo mortis eē reperitur cauſa doloris. Et
ex huiuſmodi medicinis que in hoc caſu magnam habent
proprietatem eſt filonium:⁊ eſt rationabile propter opiū re
ceptum in ipſo. Et hec cura generaliter in omnibus dolori-
bus acutiſſimis operatur ⁊ in quibus magis neceſſaria exi
ſtit eſt in doloribus oculorum auris ⁊ dentium ⁊ in teſtino
rum. Et Gal. precipit q̄ minime exercere debes hanc curā
niſi poſtq̄ pronoſticatus fueris infirmo q̄ in fine ex ea leſio
nem habere debet. tamen conari debes in remittendo nocu
mentum q̄ ex eo cognoueris eſſe futurum:⁊ in partibus no
ſtris quando volunt opium operari non faciunt niſi miſcen
do cū alijs medicinis:ſicut eſt in phylonio. Et melius filoni
um eſt illud quod non eſt vetuſtum ſuperflue quia in eo vir
tus opij eſt conſumpta nō recens nimis. q̄r in eo virtus opij
ſuperflue abundare reperitur. Cura vero cum tyriaca in do
loribus remouendis eſt cura cauſe remotionis. quemadmo
dum faciunt illa que habent remouere malā complexionē
facientem dolorem. ⁊ propter hoc in illo caſu opus tyriace
laudabilius exiſtit opere phylonij. Et cū volueris remo
uere dolorem remouendo cauſam ipſius conſiderare prius
debes quis humor eſt in cā quoniā ſi ex humore calido fue
rit ſicut dicit Gal. de illo qui patiebatur dolorē ventris. ⁊
eſtimabatur q̄ cauſa illius eſſet ex humoribus frigidis. ſi-
cut pro maiori parte accidere cōſueuit. Et quandocūq̄
dabanť ei calida per os aut clyſteria ponebanť. dolor in eo
ſemper augmentabatur. ⁊ ſic cognitum fuit q̄ dolor erat ex
humore calido cholerico imbibito in pelliculis inteſtinorū
⁊ tunc cibatus fuit cibis nō facilis conuerſionis:⁊ bis eidē
propinata fuit medicina facta cum oleo. ⁊ ſic fuit liberatus
ab ipſo. Sed ſi fuerit dolor ex humoribus frigidis. tunc
curabis eum euacuando humorem dictum ſicut fecit. Ga.
in ſeipſo cum clyſteri. cum extraxit humorem vitream:⁊ in-
de liberatus fuit. Et quandoq̄ etiam fit dolor cauſa vento
ſitatis fumoſe que reſoluitur ex corpore ipſius humoris. et
talis dolor non eſt curandus cū medicinis vltime: calidita-
tis eo q̄ q̄uis reſoluant ipſam faciunt oriri iterū ex ipſo hu
more aliam fumoſitatem. quare cura iſtius doloris eſſe de-
bet cum medicinis modice caliditatis. ⁊ que cū hoc habeāt
virtutem digerendi:⁊ tyriaca etiam in hoc caſu magni exi-
ſtit iuuamenti. Hucuſq̄ iam elongatus ſum ab intentio
ne materie:eo q̄ curam remotionis cauſe memoratus ero-
cum tractabo de curis remotionum accidentium: ⁊ nunc re
dire intendo ad illud quod pretermiſi de mea preſcripta in
tentione ſuperius. Dico ergo q̄ in doloribus aliquando fi
unt localia remedia:ſicut cum pinguedine anſeris ⁊ galline
⁊ anatis:⁊ aliquando fiunt cum embrocatione aque calide
⁊ olei ⁊ ponendo eos in balneo ⁊ cum his ſimilibus. In
doloribus vero factis ex vaporibus calidis ſolum apponi-
mus ventoſas cum igne:⁊ hoc tandiu eſt faciendum donec
medicus tempus vel ſpacium habeat cauſam remouēdi: eo
q̄ maior pars illorum dolorum qui ex ventoſis remoueně
redire cōſueuerūt:niſi medicꝰ tpis ſpacij fuerit ſtudioſus ad
remotionem ipſius cauſe:q̄r vix eſſe poterit quin error cadat
in regimine ipſius infirmi:⁊ inde videbitur recidiuare: et ſic
rationabiliter eſſe debet quoniam vapores iſtius humoris
ſemper faciunt paroxiſmum donec ex toto ſit reſolutus vel
ex toto euacuatus.

Capitulum. xix. Quod eſt de ſyncopi proueniente ex ſu-
perflua euacuatione.

Cias q̄ cura iſtius ſyncopis ſit pluribus modis
⁊ Primus eſt vel ſit trahendo materiam ad par-
tem oppoſitam. Secundus ſit confortando illud
membrum vnde fluit materia ne ipſam ſuperflue
ſpargere poſſit. Tertius modus ſit reſtringendo vias vnde
fluunt humores ad locum. Quartus modus ſit impediēdo
virtutem expulſiuam quando ſuperflue expellit ſicut ſit in il
la paſſione que cholerica nominatur ⁊ in arabico dicitur al
mayda in qua vomitus ⁊ ſeceſſus ſimul fiunt : que curatur
ſtringendo ⁊ ligando crura ⁊ brachia:⁊ ponendo eos in bal
neo:⁊ cum hoc etiam in eadem neceſſitate habemus ponen
di ſtyptica intus ⁊ extra. Sed quia balneum ſuperflue habē
ſoluere ⁊ euacuare:ideo cum timore magno tales in balneo
ponēdi ſunt:etiam exhibendo eis ſtyptica:⁊ etiā de iſtis ad
huc locuti erimus quādo tractabimus de cura male cōple-
xionis mālis dū euacuatur de membro ad membrum.

Cap. xx. Quod eſt de ſyncopi ſupueniente ex ſuperfluo flu
xu ſanguinis narium vel aliorum mēbrorū.

Ura ſanguinis narium ſi fuerit ex nare dextra po
nende ſunt ventoſe hypocundrio dextro ſup epar
⁊ ſi fuerit ex ſiniſtra ponende ſunt ſuper ſplenem
⁊ ſimiliter ſi ex menſtruis ſuperflue fluxerit poni
mus ventoſas ſuper mām̄illis:⁊ cum hoc propinanda ſunt
ſtyptica que habent cōſtringere orificia venarū.

Capitulum. xxi. Quod eſt de ſyncopi proueniente ex ſu-
perflua vigilia.

Igilijs ſubuenimus cum cibis quorū ꝓꝓ̄etates
ſunt inducere ſomnum: ⁊ cum vnctionibus pro-
uocantibus ſomnum ſicut eſt oleum nenufarinū
⁊ viola. ⁊ oleum de ſeminibus cucurbitarum : et
cum odoratiuis inducētibus ſomnum. ⁊ ēt debe
mus dare eis vinū lymphatū ſi fuerit ſine febre. Hec aūt
omnia ſupradicta diximus ad rectificationem ſeu curatio-
nem prauorū ⁊ periculoſorum accn̄tium febribus ſuperueni
entiū. Cura aūt remotionis cāe rememoratus ero qn̄ tracta
bo de curis accn̄tium ⁊ malorum apoſtematum.

Capitulum. xxii. Qd̄ eſt de curatione male complexiōis
ſpiritualium membrorū.

Et poſtq̄ narrauimus breuiter curationem male
complexionis vniuerſalis: narranda eſt curatio
male cōplexionis particularis. Sed quando ma
lacomplexio eſt imaterialis cura eſſe debet per cō
trarium:⁊ quādo fuerit materialis cura eſſe debet ꝑ euacua

tionē ⁊ per ꝯtrarium ſimul. Sed in euacuatione ⁊ in reſiſtendo per contrarium conſideranda eſt etas. ⁊ complexio. ⁊ conſuetudo ⁊ tempus ⁊ etiam attendere debes complexionem membri ⁊ formam ipſius ⁊ poſitionem eius ⁊ colligantiam ſuam ⁊ ſenſibilitatem ⁊ ſuum iuuamentum. hoc eſt q alicui membro superuenit ſolū ſine apoſtemate: ⁊ poſtea de apoſtematibus loquemur. Et dicamus ꝙ modus. vel vſus medicaminis male cōplexionis particularis eſt vnus. Sed diuerſificatur in aliqua proprietate quemadmodum conſeruatio proprie complexiōis illius membri ⁊ figure ipſius ⁊ poſitionis ⁊ cōpaſſionis vel colligantie ſubtilitatis ⁊ ſui iuuamenti. ⁊ hoc dictum eſt in his que preceſſerunt. ſed eſt neceſſe vt hanc cōſiderationeȝ ſemper habeamus propter illa que hic narrare intendimus.

¶ Capitulum. xxiii. Quod eſt de cura male complexionis ſicce ſtomachi ſine materia.

I ſtomacho mala accidit cōplexio ſicca ſoluȝ nō materialis dicimus ꝙ modus medendi illam eſt vnus ⁊ idem modus cū modo medendi malam complexionem totius corporis ſiccaȝ. Sed diuerſificatur in hoc: quia diſſimilis eſt cōplexio naturalis ſtomachi a complexione totius corporis. Ergo incipere debemus ponendo ipſum in balneo temperato. ⁊ poſt balneum lac bibat temperatum aſine: aut capre cum aliquantulo zuccaro. Et quando cognoſcemus eū digeſſiſſe lac per ſigna ructus ⁊ tumoris ſtomachi. iterum ipſum in balneo ponemus. ſpacio tamē interueniente inter vnā ⁊ aliam balneationem quatuor horarum aut quinqȝ. ⁊ ſemper in exitu balnei debet inungi cum oleo viol'. vel cōi. eo ꝙ ipſum humectabit: ⁊ cauebit ei a multa diſſolutione ⁊ in quolibet exitu balnei propinetur lac ſupradictum ſi ipſum affectauerit. Sin autē aqua ordei propinetur. ⁊ hora prandij detur panis mundus bene coctus. et bene fermentatus cum pullis gallinarū: ⁊ caponibus impinguatis cum lacte amigdalino. ⁊ piſces petroſi ad hoc ſunt vtiles carnes perdicum faſianarum. coturnicuȝ ēt vtiles ſunt. ⁊ cibus conuenientior eſt ille q velocis digeſtionis eſt ⁊ multi nutrimenti: q̄uis tales cibi aliquādo videātur ꝯtrarij: ⁊ vinum talium debet eſſe aromaticum cū aqua mixtum: ⁊ talis quātitas vt cibum in ſtomacho natare non faciat: nec extenſionē aut grauedinē inferat: ⁊ cū hec paſſio fuerit ſedata paulatim ad illius ꝯſueta parū p deducemus.

¶ Capitulum. xxiiii. Quod eſt de cura caliditatis ⁊ ſiccitatis ſtomachi.

Ed quādo cū ſiccitate ꝯiungeť caliditas: tunc cū hoc regimine res frigide ſunt admiſcēde: ſicut aq̈ ordei ſirupus de nenufare: ⁊ ſirupus de viol'. ⁊ vinum magis temperetur cum aqua frigida: ⁊ iſtis aqua frigida conueniens exiſtit. Et ſi ſiccitas multuȝ fortis fuerit tunc aqua frigida eſt timoroſa ne os ſtomachi ledat. ⁊ vngendus eſt cū oleo amigdalino: ⁊ inquātum egritudo in caliditate ⁊ ſiccitate excedit in tantum indiget rebus in frigidantibus ⁊ humectantibus: ſed in eo ꝙ eſt ſtomaticha indiget rebus habentibus aliquid caliditatis cum ſtypticitate ⁊ aromaticitate ⁊ propterea non eſt malum cuȝ his addere aliquātulum maſticis.

¶ Capitulum. xxv. Quod eſt de cura frigiditatis ⁊ ſiccitatis ſtomachi.

Ed quādo cum frigiditate ſiccitas coniungetur: tunc cum lacte aliquātulum mellis eſt ponendū cum boni ſit odoris atqȝ ſaporis: ⁊ aqua ordei dimittatur ſi fortis frigiditas affuerit: ⁊ tali ſtomacho ſuperponatur puluis maſticis cuȝ oleo roſato extenſus ſuptr lanam: ⁊ oleum amigdalinuȝ eſt cum iſtis iuuatiuum valde. ⁊ emplaſtrum picis inter cetera iuuatiuum exiſtit qn̄ rationabiliter fit hoc eſt vt ponatur ſuper mēbrum: ⁊ nō ibi diutius imoretur: niſi vt poros aperiat: ⁊ poſtea auferatur. Et ſcias ꝙ ſiccitas difficilior eſt ad humectandum q̄ȝ humiditas ad exiccandum: quemadmodum frigide difficiliores ſunt ad recipiendum caliditatem. q̄ȝ calide ad recipiendum frigiditatem ob hoc quia difficilius quod in his eſſe poſſit eſt curare frigiditatem ⁊ ſiccitatem: quia eſt egritudo ſimilis. calida nanqȝ corpora debent cuſtodiri ne ad habitū veniant ſenectutis.

¶ Capitulum. xxvi. Quod eſt de cura male complexionis calide ſtomachi.

Ala autem complexio calida ſola videtur: vt curari debeat cum rebus frigidis ſoluȝ. Sed tamē hoc membrum infrigidari nō debet ex toto: propterea quia ſuper hoc mēbrum dominatur frigiditas: q: ſecundū plurimum vnaqueqȝ res que alterationē recipit potius illam recipit ad quaȝ ſua complexio declinat naturaliter: ⁊ ideo egritudines iſtius mēbri a frigiditate cauſantur vtplurimū. Et experimentatores noſtri temporis in paſſionibus ſtomachi multum errant: eo ꝙ non intendunt calidum ſtomachum alterare: niſi cuȝ frigidiſſimis rebus: ⁊ tamen cum medicus percipit ꝙ aqua ſit danda et hoc vetat erit magnus error ſicut recitat. Gal. de quodam qui ſtomacho ſuo habebat complexionem malam calidam fortem et medicus eidem aquam frigidam bibere inhibebat. ⁊ Gal. ei aquam frigidam prebuit ⁊ euaſit. Et propter aliaȝ cauſaȝ infrigidationem iſtius membri vitare debemus: eo ꝙ habet operationem toti corpori communicantem: vnde princeps communicans appellatur: ⁊ membra que tale officium habent infrigidari nimis non debent: vt virtutes eorum non ledantur. ¶ Et propter hoc preceptum habemus. vt ſupra ſtomachum oleum non ponamus actu frigidum: ⁊ ſi ſit frigidum in potentia. ⁊ hoc eſt ſimile ei quod facimus in euacuatione: quia cum celeriter purgantibus miſcemus ſtypticas medicinas. aliter proceſſus ꝯueniens non eſſet. Et quādo Gal. dicit ꝙ in leſione operationis membri maior cadit timor in euacuando q̄ȝ in alterādo: nō ſane loquiť: ſed errat quia ſicut timenda eſt euacuatio: vt virtutem non ledamus ſic in alteratione: ⁊ maxime in alteratione frigiditatis. nam ille modus eſt maioris damni in membriſ nutritiuis. ¶ Et regula medicationis in principalibus membris non accipitur niſi a colligantia cordis cum ipſis. Et quare vituperat Gal. archigenem cum dicit ꝙ virtus regitiua in corde exiſtit cum ipſe medicetur cor. ⁊ licet egrotet cerebrum. ⁊ propterea quia Archigenes cordi non ſubueniebat. Gal. ipſuȝ vituperabat. ergo ſm archigenē in medicādo procedebat ⁊ ⁊ cauſam medicationis ignorabat.

¶ Capitulum. xxvii. Quod eſt de cura frigiditatis ⁊ humiditatis ſtomachi.

Ed mala complexio frigida et humida eſt calefacienda et exiccanda: ſicut cum electuario trium piperum. Et ꝙ dicimus in medicatione male complexionis non materialis in ſtomacho: illud idem debet intelligi in alijs membris. ⁊ maxime quando fuerint cauſa dandi malam complexionem toti corpori ſicut aliquibus membris: ꝙ ſi mala complexio calida ⁊ ſicca aduenerit. erit cauſa dandi toti corpori ipſam ⁊ in ethicam poterit prouenire: ⁊ hoc erit quando illa mala complexio vſqȝ ad cor deducetur.

¶ Capitulum. xxviii. Quod eſt de egritudinibus ſtomachi ⁊ aliorum mēbrorum principalium cū materia.

T poſtq̄ȝ ſumus locuti de mala complexiōe nō materiali loquemur deinceps de mala complexione materiali que poteſt alicui ſuperuenire mēbro. Et dicimus ꝙ intentio ſunt due res et ſunt vt euitetur ſuperfluitas ⁊ rectificetur mala complexio relicta a ſuperfluitate. ⁊ ſignificatio harum rerum habetur ex operationibus ⁊ ex poſitione membri ⁊ eius forma. et ex colligantia eiuſdem. ⁊ ex ſuo iuuamento. et ex ſua ſenſibilitate. et ex demonſtratione nature egritudinis et eius cauſe ⁊ accidentis. ¶ Et tu ſcis quia ſuperfluitatum quedā ſunt que generāť in mēbro. q̄dā ſunt q̄ ab alijs fluūt mēbris: qđ ē q: ꝯſuetudo eſt ꝙ forte mēbroꝝ ſuas ſupfluitates ad debile expellat ⁊ maxime ſi ad hoc adiuuat locus ⁊ vie

que confluunt ad ipſum ſicut eſt cerebrum cum ſtomacho
⁊ hoc in medicatione membrorum eſt ſicut efficiens cauſa.
Et eſt perſcrutandum in rectificatione illius membri ĩ ⁊ re-
ctificatione ſue complexionis ſi eſt ſufficiens aut ſi neceſſe ẽ
totum euacuare corpus. ⁊ in hoc eſt neceſſe anticipare in for
tificando membrum cum ſtypticis medicinis vt materia ad
illud non trahatur ſi corpus non ſit plenum vt attrahimus
materiam ad contrariam partem ad ignobilius membrum
⁊ poſtmodum medicamen conueniens adhibemus. Et viã
medicationis membrorum accipimus a forma membri et a
loco: ſicut ſtomachus vtplurimum per vomitum debet eua
cuari: ⁊ per farmaciam vt minus. ⁊ epar cum ambobus eua
cuari poteſt: quibus etiam prouocatio iungitur vrine. Sed
inteſtina ſolum farmacia ⁊ clyſterijs. Sed ſi humor fuerit fi
xus in ſubſtantia membri tunc eſt neceſſaria fortior medici-
na vt trahatur. Et aliquando erit compoſitio in eo: quia in
ipſo eſt humor proprius ⁊ eſt alter tranſmiſſus: ⁊ ſic eſt neceſ
ſe duobus modis prouidere. Unus eſt in periculoſiori: ali⁹
eſt in euacuatione alterius ſine cuius remotione curatio fie
ri non poſſet: ſicut verbi gratia vt in eſſentia ſtomachi ſit hu
mor vnus acutus ⁊ in concauitate alter humor ſit locatus
tunc non eſt purgandus vel non poterimus ipſum humo-
rem purgare qui eſt in eſſentia donec trahetur qui in conca
uitate exiſtit: ſed ſi humor qui eſt in eſſentia eſſet ſyncopim ĩ
ducens tunc prouidendũ eſt: ſed ſi res non exiſtat periculo-
ſa: tunc in medicatione ordo eſt ſeruandus hoc eſt vt proui-
deatur egritudini que currit per viam cauſe: ⁊ poſtmodum
occaſionem remouere. Et ſimiliter egritudo que non cura-
tur niſi per euacuationem alterius que non eſt ipſius cauſa
verbi gratia: quando in ſtomacho vnus humor fixus ĩ ei⁹
ſubſtantia: ⁊ alter eſt in cõcauitate qui ſparſus eſt a cerebro
dicimus ꝙ primitus prouidendum eſt cerebro: ⁊ poſtea de
humore qui effuſus eſt in ſtomacho: vltimo vero de illo qui
in ſubſtantia eſt ibibitus. Et hic inueniuntur medicine pro
prie in euacuatione proprij membri ⁊ proprie in fortificatio
ne membri ad hoc vt ſuperfluitates recipere non poſſit: ver
bi gratia. quando in ſubſtantia ſtomachi fixus fuerit hũor
acutus: tunc hiera aloes vtilior eſt ad ip̃m extrahendum q̄ꝫ
alia medicina eo ꝙ aloes non niſi a ſtomacho trahit. Sed
alie medicine que iſtum trahunt humorẽ q̄ꝫuis trahãt a ſtõ
ꝑꝑ ſuã fortitudinẽ ẽt ad ſtomachũ trahũt. Sꝫ qñ hũor eſt ĩ
concauitate ſufficit in abſtractione ipſius abſinthium cum
melle ⁊ mirobalani citrini. Sed ſi iſte humor eſt flegmati-
cus aut ſubtilis: aliquando ſufficit vomitus cum aqua hor
dei ⁊ melle quando fuerit diuiſus cum oximelle compoſito
⁊ poſtea ſtudere debes in extrahendo ip̃m cuꝫ medicinis ꝓ
prijs huic ſicut eſt agaricum: ⁊ colloquintida. ⁊ cum gum-
mis laxatiuis ſi neceſſe fuerit. Et ſimiliter humor melãcho
licus eſt euacuandus poſt ipſius inciſionem cum medicinis
ſibi proprijs. Et ſtudioſus eſſe debes in op̃ationibus tertijſ
ex ꝓprietatibus medicinaꝝ in vnoquoqꝫ membro: ⁊ ꝙ vni-
cuiqꝫ membro ſibi ꝓprie medicine a tota ſpẽ reperiunt̃. Sꝫ
inciſio hec eſt neceſſaria ſi humor fuerit groſſus ⁊ poſt ip̃aꝫ
ſcd̃m cõuenientiã purgatio vl' h̄ ſunt cõſiderande tertie vir
tutes medicinaꝝ: eo ꝙ ſunt proprie vnicuiqꝫ membro ⁊ iccir
co videtur mihi ꝙ narratio medicinaꝝ valentium vnicuiqꝫ
mẽbro cũ narratione egritudinũ eſt via ꝯpletiua in hac ſum
ma. Et propterea vna ex ꝯditionibuſ q̄ dicitur in hoibus ꝑ
fectis in artibus eſt vt ſit dñs artis ex ſe ita vt cognoſcat res
neceſſarias ꝑfecte cũ inſpexerit rerum diuerſitatem.

¶ Cap. xxix. Qd̃ ẽ de inflatiõe mẽbrorũ ⁊ ap̃atib⁹. ĩ gñali.

Deinceps volumus narrare egritudines que ſũt
cum apoſtemate. Et dicimus ꝙ prima intentio
ap̃atis in eo ꝙ eſt ap̃a diuiditur in duas partes
vna eſt euacuatio materiei facientis ap̃a alia eſt
remotio male complexionis. Et aliqñ minor cadit conſide-
ratio in vna iſtarum q̄ꝫ in alia: ⁊ aliquando conſideratio in
vtriſqꝫ equaliter currit. Euacutio plus ꝯſiderari dꝫ in apo
ſtemate ſanguineo ſed alteratio plus in eriſipilla eſt cõſide-
randa q̄ꝫ euacuatio. Sed compoſitio iſtorum duorum hu-
morum equaliter conſiderationem prebet. ⁊ iſte due intenti
ones non conſiderant̃ niſi facto apoſtemate. Sꝫ qñ eſt in fi
eri tertia adiungitur intentio. ⁊ hoc eſt ad remotionem cau
ſe. Et hoc fit reſiſtendo ſparſioni materie ad membrum que
prouenit: aut propter totius corporis repletionem: aut pro-
pter alicuius membri repulſionem: aut plurium: eo ꝙ forti-
us membrum ad debile expellit ſuperfluitates ſuas: ⁊ ad h̄
adiuuat communicatio membrorum ⁊ habilitatio viarum.
Et aliquando cauſa iſtius attractionis eſt mala complexio
calida iſtius eiuſdem membri ⁊ aliquando exiſtit cauſa do-
lor fortiſſimus membri. nam manifeſtuꝫ eſt ꝙ complexio ca
lida trahit. nam caloris proprium eſt attrahere. Sed dolor
hoc facit: aut propter malam complexionem que generat
dolorem: aut propter malaꝫ complexionem que fit propter
ſuperfluitatem motus virtutis expulſiue cum ſuperfluita-
tes expellit: aut propter iſtas res ambas. Sed mala comple
xio calida que cauſa exiſtit attractionis: aliquando accidit
propter extrinſecas cauſas: ſicut propter morſuram. percuſſi
oneꝫ. ⁊ ſimilia. ⁊ aliquando propter intrinſecas accidit cau
ſas: ſicut propter humorem mordicatiuum ⁊ ſimilia: aut vẽ
toſitatem extenſiuam: aut propter ſuperfluam repletionem
que grauat membrum. Et he tres intentiones curationis
apoſtematum ſunt: quarum quedam ſunt que ſicſe habent
ꝙ vna aliquando contrariatur alteri: ⁊ quedam non: ⁊ iam
diximus cui magis intendere debem⁹. ¶ Et deinceps nar
randa ſunt illa quibus competunt he tres intentiones ĩ me
dicatione apoſtematum: ⁊ incipiemus a reſiſtentia cauſe ef
ficientis. Et dicamus ſi cauſa attractionis ad membrum ꝓ
pter reſolutionem exiſtit: eſt facienda tũc euacuatio vniuer
ſalis: ſicut phlebotomia. ſi propter multitudinem fuerit ſan
guinis: aut per farmaciam ⁊ vomitum. ſi propter maliciam
fuerit humorum: aut cum vtriſqꝫ ſi adeſt vtrunqꝫ. Et eſt ne
ceſſe vt iſta euacuatio fiat ſicut dictum eſt per attractionem
materie ad partem oppoſitam per vias apoſtematis propin
quas ſicut incedit natura. quia apoſtemata epatis vtpluri-
mum creticatur per fluxum ſanguinis narium. Et iſta ea-
dem via intelligenda eſt in euacuatione humorum. nam ſi
materia fuerit in ſuperioribus tunc farmacare ⁊ clyſterizare
debemus. ⁊ ſi in inferioribus educere debemus per vomitũ
Et ſi cauſa que facit effuſionem materie erit in vno membro
tunc illud euacuandum erit: ſicut eſt cum fricatione. Verbi
gratia. ſi materia que obtalmiam habet inducere effundit̃
per oculos ⁊ prouenit a cerebro ſolum. tunc ventoſe in fon-
tanella colli vtiles ſunt: propterea quia hec euacuatio duas
aggregat intentiones conuenientes in hoc caſu: quia euacu
at membrum apoſtematum. ⁊ materiam trahit ad oppoſi-
tam partem. Euacuatio vero que fit ex membro apoſtema-
to corpore exiſtente pleno eſt ex rebus ledentibus multum.
vnde ſi hoc peccatum effugere voluerimus oportet nos to
tum euacuare corpus. ⁊ poſtea redire habemus ad primuꝫ
membrum euacuandum. Et quia vnunquodqꝫ membrum
pro maiori parte reperitur habere proprias vias: per quas
euacuationem recipere poteſt: ideo per eaſdem vnunquod-
qꝫ cum indiguerit debemus euacuare: ſicut cerebrum quod
poteſt euacuari per ſternutationem ⁊ gargariſma. Et ſi fece
ris iſta corpore exiſtente pletorico leſionem inde habebit in
firmus. Et aliquando huic intentioni euacuandi materi-
am ante dictam alia adiungitur intentio ſecundum ꝙ ante
dictum eſt vt eſt fortificare membrum cum ſtypticis ⁊ frigi
dis vt ſuperfluitates non recipiat: ⁊ hoc fiat corpore vacuo
exiſtente. ⁊ ſi hoc non feceris non erit tutum quin materia
non redeat de membro ignobili ad nobile: ⁊ hec eſt vna ex
rebus ex quibus apoſtemata curant̃ in principio. Et ſi cau
ſa infuſionis membri fuit ipſius caliditas intendẽdũ eſt tũc
vt remoueatur mala complexio ipſius: remota vero comple
xione mala membrum debet confortari. ⁊ ſi remota non fue
erit cauſa: quemadmodum illa que propter morſuraꝫ alicu
ius animalis venenoſi fit tunc prius euacuãdũ ẽ illud vene

nū cū medicinis attractiuis aut ventoſis.⁊ ſi humoꝛ affue-
rit euacuetur. Et aliquādo ſignificatio ſumpta ab iſtis ē ſe
cunde intentioni ꝯꝛia:hoc eſt ap̄atis eūatio . ⁊ quādoqꝫ nō
eſt contraria. Exemplum cōtrarie eſt.vꝫ.qñ remotio cōplo-
nis calide fit cum medicinis frigidis:qꝛ euacuatio nō fit ni
ſi cum medicinis reſolutiuis. Exemplū nō ꝯtrarie eſt vt qñ
cauſa fuerit humoꝛ groſſus in membꝛo tunc due intentio
nes fient vna:eo ꝙ fient ſolum cum medicinis reſolutiuis.
Sed medicatio doloꝛis ſecundum ꝙ dictū eſt aut fit ꝓpter
remotionem ſue cauſe aut dando membꝛo cōplexionem cō
trariam doloꝛoſe.⁊ hec fiunt cum medicinis q̄ pꝛopꝛie ſunt
in mitigando doloꝛem ſicut eſt pinguedo anatis ⁊ galline ⁊
oleum vitelli ouoꝛuꝫ ⁊ ſimilia. Et aliqñ remoueretur doloꝛ
ꝑ membꝛi ſtupefactionem. Hec eſt regula iſtaꝝ trium inten
tionum ſuperius narrataꝝ. Sed fit ẜm oꝛdinem tempoꝛum
ap̄atū:qꝛ ẜm plurimū medicatio ap̄atis in pꝛimis fit eūone
⁊ repercuſſione ſupponendo fridas ⁊ ſtypticas medicias ſu
per ap̄a.⁊ illud quod magis neceſſe eſt vt cauſa ſufficiens
remoueaꝭ eſt in ap̄atibuſ citi aduentus:ſicut in ap̄atibꝰ acu
tis que ex cholera ⁊ ſanguine pꝛoueniunt. Sed ſecunda in
tentio eſt ꝙ ipſius ap̄atis poſt ſtatū eūatio fieri debet.⁊ ꝑn-
cipium debet eſſe cum medicinis maturatiuis. Et ſi euacua
tio non eſt ſufficiens cum rebus reſolutiuis tunc aperiatur
cum medicinis coꝛroſiuis aut cum ferro. Et manifeſtum eſt
ꝙ ſi euacuatio fiet cum medicinis diſſolutiuis dum mate-
ria eſt in curſu:plus ad membꝛum ap̄atū traheretur q̄ꝫ poſ
ſet eūari.pꝛopterea neceſſe eſt vt poſt eūonem apponantur
medicine repercuſſiue mixte cum paucis reſolutiuis : eo ꝙ
ſtyptice committent doloꝛem. Et qñ fuerit in ſtatu tunc me
dicari debet cū medicinis reſolutiuis ſolum.⁊ itra iſta duo
tempoꝛa vtendum eſt medicinis ex his duobus mixtis . et
iſte medicine ſcientur in libꝛo ſimplicis medicine Regimē
vero in apoſtemate ca'ido male complexionis in pꝛimis eſt
refrigeratio:eo ꝙ cum infrigidatione eſt etiam repercuſſio.
⁊ etiaꝫ quia pꝛopter mitigationeꝫ caloꝛis curſus materie de
ſtruitur. Apoſtemata vero frigida curari non debent cuꝫ re
bus frigidis niſi tranſacto tempoꝛe augmenti : qꝛ caliditas
non reſiſtit reſolutioni. hec eſt intentio medicationis apoſte
matum inquantū ſunt ap̄ata. Deinceps loquemur de apo
ſtematibus ẜꝫ ꝙ ſunt alicui membꝛo appꝛopꝛiata ⁊ ab apo
ſtematibus calidis pꝛincipium faciemus que in membꝛis
fiunt intrinſecis ⁊ extrinſecis.⁊ cum dico calida intelligo eti
am illa que ad ſaniē deducuntur. Et qñ fiunt in ꝑncipali-
bus membꝛis febꝛis cū ipſis oꝛitur:ſiue ap̄a fuerit ſanguine
um vel cholericum vel flegmaticū vel melicum. Sꝫ fleg-
matica q̄ ad ſaniem non perueniunt ſunt ſicut tumoꝛes qui
dicunꝭ naſcentie. Et melācholica q̄ ad ſaniē nō perueniunt
dicuntur ſclirotica ⁊ cancroſa ⁊ raro fiunt in membꝛis intri
ſecis ⁊ quando fiunt incurabilia ſunt:eo ꝙ indigent foꝛtibꝰ
medicinis quas intrinſeca membꝛa tolerare non poſſunt:eo
ꝙ hoꝛum cura non fit niſi cum ferro:quoniam talia apoſte
mata non reſoluuntur niſi poſt longitudinem tempoꝛis . et
tunc virtus infirmi iam defectaꝫ eſſe reperiꝭ.⁊ pꝛopter hoc
he curationes non fiunt niſi cum fuerint in membꝛis extrin
ſecis. Et dicamus ꝙ apoſtemata inquantum ſunt apoſte-
mata requirunt cum ſuis medelis intentiones tres ſupꝛadi
ctas. Sed diuerſificantur in hiſ tribus ſuis ſpecibus ẜꝫ ma
gis ⁊ minus. Naꝫ apoſtemata cholerica in pꝛimis egent re
frigeratione multa cum viol'.⁊ cum viriditate illa que ſupꝛa
aquas reperitur.⁊ cum vua canina:⁊ cum cera infuſa ⁊ ma
laxata cū frigidis ſiccis ⁊ humidis ⁊ his ſimilibus. Sꝫ ſan
guinea cum refrigeratione ſtypticis egent niſi adſit doloꝛ.⁊
ſi doloꝛ adeſt ſunt miſcenda mitigantia. Sed flātica ⁊ me-
lancholica modica indigent refrigeratione et repercuſſione
quia debilem motum habent. Intentiones coniuncte i apo
ſtematibus gratia membꝛoꝛum in quibus ſunt:ſunt hic nar
rāde:eo ꝙ in his maxime cadit pꝛouiſio. Et maxime ſi fue-
rit in membꝛo pꝛincipali. Et dicimus ꝙ euacuatio que per
phlebotomiam fit pꝛopter apoſtema alicuius membꝛi intrī
ſeci debet recipi a colligantia membꝛi a loco ſuo:eo ꝙ quā
do non poterit fieri euacuatio in membꝛo leſo:tunc debet fi
eri per membꝛum communicans ei ⁊ magis pꝛopinquum:
et ſint meatus de vno ad aliud recti:aut rectioni pꝛopinqui
ſicut in membꝛis inferioꝛibus phlebotomia baſilice valet et
in apoſtematibus capitis pectoꝛis ⁊ pulmōis cephalice va
et phlebotomia mediane oībus valet membꝛis. Et ſi idiget
phlebotomia pꝛopter epatis ap̄a in aperitione baſilice dex-
tre cadit ꝯſideratio. qꝛ Ga. dicit in libꝛo de igenio ſanitatis
ꝙ dextra in ap̄ate epatis phlebomeꝭ:⁊ ſiniſtra in ap̄ate ſple
nis:⁊ in ſermonibus ſuis vniuerſalibus ꝯꝛium ponit. Et tu
ſcis qꝛ in euacuatione ap̄atum due res intenduntur. vna eſt
euacuatio materiei membꝛoꝝ cum ipſo cōmunicātium:alia
eſt vt fiat declinatio humoꝛū ad partem oppoſitam ſicut nā
facit qñ creticat apoſtema epatis per fluxum ſanguinis ex
nare dextra:eo ꝙ illa euacuatio cōpꝛehendit oppoſitionem
⁊ cōmunicationē. Sed i phlebotomia baſilice in ap̄ate epa
tis ex dextro latere nō eſt niſi vna intentio:hoc eſt cōmunicā
tium euacuatio. pꝛopterea qꝛ eſt ẜm dimenſionē coꝛpoꝛis q̄
ẜm latitudinem exiſtit:eo ꝙ dimenſiones oppoſite ſunt ſex:
videlicet due latitudinales:⁊ eſt ẜm dextrū ⁊ ſiniſtruꝫ:⁊ due
longitudinales vt ſuperius ⁊ inferius.⁊ due pꝛofunditatis
vt ante ⁊ retro. Et hoc idem faciendum eſt in apoſtematibꝰ
ſplenis.⁊ pectoꝛis:qm̄ qñ ap̄a fuerit in parte dextra phlebo
tomamus baſilicaꝫ ex parte ſiniſtra.⁊ ſi fuerit i ſiniſtra phle
botomamus econtrario. Epar vero cum ſit in vna dimen-
ſione vel extremitate dimenſionis latitudinalis.ergo neceſ-
ſarium eſſet vt phlebotomia fieret per aliā partem.⁊ hec ba
ſilice lateris ſiniſtri:qꝛ in ea cōtinuetur communicatio ⁊ op
poſitio:⁊ qñ nos intendimus facere euacuationem : cōmu-
nicationem:⁊ oppoſitionem continentem:tunc iuuatius eſt
per oppoſitum trahere mām q̄ꝫ qñ vnū intendimus ſolum.
ergo cum fuerit neceſſe totum euacuare coꝛpus.pꝛopter hu
ius neceſſitatem:tūc eſt neceſſe habere ambas intentiones.
Sed quando nobis ſufficiet ſolum membꝛum ap̄atum eua
cuare:tunc nobis vna ſola ſufficiet intentio:ideo in maioꝛi
parte:qñ intentionem habuimus in talibus locis faciemus
attractionem ſine euacuatione remouentem : ⁊ tunc poterit
fieri cum membꝛum euacuatione indiget.⁊ non totum coꝛ-
pus. Et poteſt aliquando eſſe vt pꝛima intētio ſufficiens ſit
ſimiliter in aliquo loco:⁊ fiet hoc ſolum tempoꝛe ſtatuſ apo
ſtematis ſicut minuitur ex vena lingue in ſquinantia facta.
nam ſi poſſemus membꝛum pꝛopꝛium phlebotomare con-
ueniens eſſet:eo ꝙ non ſit timendus materie curſuſ. Sed tē
pus augmenti aggregat res ambas:quia ſi non curaremus
niſi communicationem ⁊ non oppoſitionē plus traheremꝰ
ad apoſtemata q̄ꝫ euacuretur ſicut in eo qui medicinis vti-
tur diſſolutiuis aperitiuis ante euacuationem:quia trahiꝭ
de ſanguine ad membꝛum pluſq̄ꝫ diſſoluatur. Et ſimiliter
due conſiderantur intentiones in paſſione vulue quādo di
minuimus de ſaphena : quanuis ibi non ſit oppoſitio niſi
per longitudinem leui dimenſione. Et ſimiliter cum vento-
ſis in egritudinibus oculoꝛum in fontanella colli.⁊ in fron
te in paſſionibꝰ occipitij capitis. Sed minutio vene que vo
catur ſchylos in egritudine ſplenis a parte ſiniſtra non ꝯp̄
hendit niſi ꝯmunicationē:⁊ ſi volumus materiam deriuare
ad partem oppoſitam fit illud in apoſtematibus pectoꝛis ⁊
ſtomachi ⁊ occipitij capitis ligādo extremitates pedū ⁊ ma
nuum. Et ꝓpterea pꝛohibetur in apoſtematibus vulue om
nino euacuare cū pꝛouocātibus mēſtrua. Et ſimiliter i apo
ſtematibus epatis cum pꝛouocantibus vrinā : ⁊ cū medicis
laxatiuis:qm̄ cū talibus nō fit deriuatio ad oppoſita . ⁊ qa
impoſſibile videꝭ eſſe ꝙ qñ tales medicine tranſeunt ſuper
apoſtematibus quin eis relinquāt leſioneꝫ:⁊ iā diximus ꝙ
hec eſt vna ex rebus augmētātibus apoſtemata.⁊ ſimiliter
pꝛohibitū eſt euacuare apoſtema ſtōi cum medicinis laxati
uis.⁊ gargariſmum in apoſtematibus gule:oꝛis:⁊ palati.⁊
eodē modo omnino pꝛohibitū eſt pꝛouocare vrinā i apoſte
matibus renū ⁊ veſice.⁊ h̄ omnia nō ſunt pꝛohibita niſi do

nec ipſa apoſtemata fuerint in augmento. Sed quando fue
rint in ſtatu non eſt malum vti talibus quoniam habent vi
gorare euacuationem mẽbri apoſtemati: q̄zuis noui practi-
ci faciant talia abſq3 alia prouiſione ⁊ deliberatione. Pro
pterea ꝯſiderãdum eſt in apoſtematibus aurium partis dex
tre ⁊ ſiniſtre in quo latere phlebotomia ſit facienda: q: mani
feſtum eſt ꝙ cephalica in primo illo apoſtemate phleboto-
mari debet. Et videtur ꝙ ſi eſt apoſtema in aure dextra non
debet minui de manu ſiniſtra: quia cepphalica dextra aggre
gat communicationem cum attractione ad contrariam par
tem: quia eſt infra longitudinis extremitatem: na3 medium
non eſt extremitas: quia non eſt credendum. ⁊ maxime i cor
poribus plenis vt ſanguis non ad aurem dextram trahatur
ab extremitate dimenſionis latitudinis oppoſite. et quando
euacuamus cephalica3 ob hoc eſſet melius vt phlebotomia
fieret in parte ſiniſtra. quia he due res aggregantur vna eſt
communicatio: alia eſt oppoſitio ſm duas dimenſiones: eo
ꝙ iſte operationes opponuntur ſm longitudinem ⁊ latitu-
dinem. ⁊ ſi poſſibile eſſet deſideraremus vt quando attrahe
re volumus vt ibi omnes exiſterent operationes. ⁊ maxime
quando eſt repletio ſecundum vaſa.

¶ Capitulum. xxx. Quod eſt de euacuatione membrorum
principalium.

Et debes ſcire ꝙ in euacuatione membroru3 ꝑn
cipalium penitus neceſſarie ſunt due euacuatio-
nes: vna eſt ex phlebotomia: alia ex farmacia ob
hoc quia illa apoſtemata ſm plm non ſunt vni-
us humoris: ſed in illis aggregatur malicia quantitatis cũ
malicia qualitatis. Sed tamen in euacuatione tu debes ſu-
per humorem dominantem preuidere. Et Raſis teſtificat᷒
eſt quia medici ſui temporis faciebant pleureticis ſolu3 mi
nutionem ⁊ moriebantur. Sed ſignificatio ſecunde intentio
nis ex apoſtematibus habita ſecundum membra in quibuſ
ſunt facile non eſt ⁊ maxime quando refrigeratione indigue
rit propterea q: apoſtemata epatis ⁊ oris ſtomachi non cõ-
uenienter medicias actu frigidas recipiunt: immo neceſſe ẽ
vt actu ſint calide: quamuis frigide potẽtia exiſtant. ſicut ole
um citoniorum ⁊ oleũ mirthinu3. ⁊ aliquando eis potentia
calidis vtemur. ſicut oleum. maſticis ⁊ abſinthij. ⁊ hoc fa-
cimus vt virtutem conſeruemus iſtorum membrorum pro-
pter neceſſitatem corporis ex iſtis membris. Et cerebru3 eti
am non ſuſtinet medicinam multum actu frigidam. ⁊ quan
do inducit neceſſitas rei ad vtendum ea miſcendum eſt cu3
ea medicina vt ipſam ad profundũ ducat. ſicut facimus mi
ſcendo acetum cum oleo ro. et hoc fit cauſa cerebri cum ſit
frigidum: ſed vt facilius per craneum ⁊ ſuas commiſſuras
ad medullam cerebri peruenire poſſit: ⁊ hoc non requiritur
propter primam qualitatem ſed propter ſecundam. Simili
ter ⁊ oculi propter ſenſibilitatem multam quam habent de-
bent preſeruari a rebus fortiſſimis ⁊ mordicatiuis: ⁊ albu-
men oui ſuperponitur: eo ꝙ res multas bonas in ſe habet
aggregatas. nam remotum eſt ab omni mordicatione: ⁊ lip
pitudinem abſtergit: ⁊ temperate frigidum exiſtit. ⁊ figitur
ſupra propter ipſius viſcoſitatem. ⁊ lac nouiter a mamillis
mulſum aliquas ex iſtis virtutibus habet: ⁊ ſuper hoc ha-
bet virtutem digeſtiuam. Et aliquando conſiderantur apo
ſtemata ex parte membri in quo ſunt per alium modum vt
nihil repercuſſiuum vel refrigeratiuum ſuper membru3 po
natur hoc eſt quando apoſtemata fiunt in locis membroru3
principalium purgatiuis vt quando fit poſt aures aut ſub
aſcellis: aut inguinibus: quoniam quando iſta apoſtemata
generantur in his locis ⁊ ipſa refrigerabis timendum eſt ne
ad membrum redeant principale quemadmodũ illud qđ fit
poſt aures ad cerebrum: ⁊ illud quod ſub aſcellis ad cor. et
maxime illa apoſtemata que procreantur per viã criſis om
nino ab infrigidatione ipſius abſtinere debemus: eo ꝙ pro
pter has actiones materia redire poſſet ad membra princi-
palia quemadmodum fugimus repercuſſionem apoſtema
tis pulmonis: eo ꝙ cordi vicinus exiſtit. Iſte autem ſunt de
monſtrationes recepte a membris: ſm ꝑdictas duas inten-
tiones in curatione apatũ. ſ. remouere cãm ⁊ īfrigidare n a
lam complexionem prouenientẽ ab eade3: q̄zuis intentio ſe
cunda colligantiam habeat cu3 prima: eo ꝙ frigida ſũt rep
cuſſiua. Et quod dictum eſt ſemper meminiſſe oportet hoc
eſt vt apoſtematibus membroꝝ principalium que ſunt ſicut
epar ſtomachum cerebrum ⁊ ſplen. eo ꝙ iſta membra ope-
rationem faciunt cõem toti corpori. ⁊ hñt colligantiã cũ cor
de ⁊ ꝓpter hoc eoꝝ virtutes conſeruare debemus miſcendo
ſemper ſtyptica ⁊ aromatica cum reſolutiuis. Et diſſoluti-
ua ſunt ſicut emplaſtra q̄ fiunt cum medulla panis: oleo oli
ue ⁊ melle. ſtyptica vero cum aromaticitate ſunt ſicut abſin
thiũ maſtix ⁊ cytõia. Et dictũ eſt q̄zuis a me nõ ſit bene cõ
ceſſum ꝙ quando apoſtema in gibboſitate epatis exiſtit: ꝙ
euacuari debet per prouocantia vrinam. ⁊ qñ in concauita-
te exiſtit per farmaciam: ⁊ iſta medicamenta a cõmunicatio
ne membrorum accipiuntur. Et ſcias ꝙ medicine vrinã ꝓ-
uocantes fortes eſſe debent. ⁊ propter loci remotionem inue
niendo debilitantur: eo ꝙ in cp̄e alterantur ſed que euacuãt
per concauitatem poſſe tantum non oportet ꝙ habeant. Et
iſte modus credendus eſt in omnibus membris ad q̄ veni-
unt medicine cum multa digeſtione ſicut eſt pulmo cui ca-
ſus iſte ſeruatur. iſta ſignificatio eſt ſumpta a loco membri.
Et medicine prouocantes vrinã in egritudibus ep̄is oppi-
lationes apiunt ſicut eſt abſinthiũ ⁊ eupatorium: nã ille due
proprietatẽ hñt in epate quẽadmodum ſcolopẽdria in ſple
ne: ⁊ cortex capparis. Medicine vero q̄ faciliter ſoluũt ven-
trẽ in apatibus cõcauitatis ep̄is ſũt ſicut aqua Alubleb et
cartami. Sed euacutio ſplenis ꝑ farmaciã exiſtit. Et ſi apa
ta iſta iueterantur: tũc fortioribus indigemus medicinis ſo-
lutis: eo ꝙ membrorum iſtorum natura eſt vt in fine indurẽ
tur in eis apoſtemata: ⁊ maxime calida. ⁊ hoc maxime acci-
dit epati: propter viſcoſam ⁊ ſpiſſam ſubam: ⁊ ẽt in renibus
apata indurantur propter duritiem ſue ſubſtantie. ⁊ in ſple
ne propter groſſiciem ſui nutrimenti ſed ſplen ipſe rare ſub-
ſtantie eſt. Sed medicine que ſunt fortis reſolutionis in pre
dictis apoſtematibus ſunt ſicut radix lilij celeſtis. hyſopus
centaurea. ⁊ ariſtologia rotũda. ⁊ his ſimilia. ⁊ hoc fieri de
bet poſt fractionem eorum ſiccitatis cum radice liquiritie. ⁊
his ſimilibus. Et ſcias ꝙ neceſſe eſt vt quantum eſſe poteſt
vites ne iſtorum membrorum apoſtema ad ſaniem perdu-
cas. ⁊ maxime apoſtema pulmonis. ob hoc quia ſi perducis
ipſum ad ſaniem perfectam curationem non habebit: quia
aut indurabitur, aut eger perdetur. ⁊ medicatio apoſtema-
tum quando cum ſanie aperiuntur ingreditur ordinem me
dicationis vlcerum. Propterea ſcias vnum ꝙ proprium
eſt membris apaſtematis ſubtilem cutem habentibus ꝙ ab
ipſorum principio penitus ſanies reſudat ex eis. ⁊ propterea
conueniens eſt ab ipſorum principio in ſuis medicationib᷒
adhibere abſterſiua vt mundificẽtur meatus. ⁊ ſi in ſanie ip
ſa groſſicies fuerit miſcende ſunt res inciſiue. ⁊ talia mem-
bra ſunt ſicut pectus. ⁊ pulmo: epar: ſtomachus. propterea
neceſſe eſt vt iſta abſterſiua ab omni mordicatione ſint exem
pta. ⁊ iſte res ſunt ſicut aqua hordei. ⁊ pultes furfurum cõ
dita cum amygdalis amaris ⁊ ſemine melonis. ⁊ elm atri-
plicis cum orizacara. in apoſtemata epatis propriu3 exiſtit:
ſcariole quidem loco atriplicis poni pñt. In apoſtematib᷒
vero pectoris ⁊ pulmonis res in q̄bus ponit̃ acetu3 ſunt fu
giende: vt multum nociue. Et medicine q̄ eis conuenientes
exiſtunt ſunt capilli veneris ⁊ liquiritie. ⁊ ſyrupus viol. ⁊ eti
am ſemina melonis ſunt optima in iſto caſu: ſed medicatio
apatum q̄ in iſtis ſunt membris eſt alia inq̄ztũ ſunt in tali-
bus membris q̄z inq̄ztũ apata exiſtũt: ꝓpter hoc: q: ẽt decli
nationis tpe eoꝝ medicine ab aliqua ſtypticitate non deru
dant. ⁊ in principio abſterſiuis. Et qñ apata fiunt in inferi-
oribus inteſtinis ſm noſtrã itentionem clyſteria ſunt melio
ra: quemadmodu3 ſi in partibus ſuperioribus fuerint exhibi
te res per os cõuenientes eſſe vident̃: ⁊ hec ſignificatio ſu-
mitur ab intentione loci. Sed in apatib᷒ gule oino vtimur

medicinis reſolutiuis ⁊ conglutinatiuis vt adhereant locis
in ſuo tranſitu. ⁊ etiam ponenda ſunt narcotica tranſglutiē
do paulatine: vt diu in tranſitu habeant permanere. in apā
tibus vero cerebri in declinatione neceſſarie ſunt fortes me-
dicine: ⁊ maxime qñ ſunt de natura declinantes ad frigidita
tem: quemadmodum ſunt flegmatica: ⁊ tales medicine ſunt
ſicut oleo de caſtoreo ⁊ ſimilia: ⁊ hoc non requiritur niſi pro
pter regimen membri: qꝛ eſt per ſe humidum ⁊ paſſiuum: et
quidam euacuant mām huius apātis cuꝫ ventoſis poſitis
in parte cerebri poſteriori: ſed talis euacuatio eſt timēda: eo
ꝙ forſitan in corpore exiſtit ſuperfluitas que ꝑ ventoſaꝫ ad
membruꝫ apātum poterit peruenire. propter hoc talis cura
nō eſt facienda niſi cum ſecuritate habebimus ꝙ humores
nullatenus ad locuꝫ diſcurrere poſſint inde. Sed hec medi
catio in principalibuſ membris eſt periculoſa. ¶ Huculqꝫ
docui breuiter medicationem membrorum apātorum inquan
tū apāta ſunt in talibus membris adiuncta cū medicatione
inquantū ſunt apāta: ob hoc qꝛ medicatio apātum inquan
tū in membris officialibus exiſtūt: non niſi iſtis modis com
pletur. quia medicatio que in carne ſimplici exiſtit nō eſt ne
ceſſariū vt agat: niſi inquantum ſunt apāta. Sed in multis
iſtorum apātum non indigemus conſideratione in cauſis effi-
cientibus ipſa: ſicut ſunt apāta facta in carne molli cauſa re
rum extrinſecarum: ⁊ corpus mundum extiterit: ſufficit ī cu
ra ipſorum apoſtematum oleum calidum ſoluꝫ.

¶ Cap. xxxi. Quod eſt de cura apoſtematum frigidorum. ⁊ aliorum apoſtematum ſpecialium.

Et deinceps volumus loqui de apoſtematibus
frigidis que ſaniem non faciunt: ⁊ de formica de
ambulatiua. ⁊ de carbunculis que fiunt in aere
peſtilentiali. Et dicamus ꝙ apoſtemata mollia
que fiunt de flegmate non multū groſſo multotiens ex epa
tis errore fiunt: ſicut illa que fiunt in extremis in hypoſar-
ca. Et eorum medicatio procedit ſm modum medicationis
eius a quo generantur: ⁊ ſufficit vt vngantur oleo roſato cū
aceto ⁊ ſale. Et ſi multa illic ſpargatur mā prodeſt euacuare
membrum ab illa mā. ⁊ vti rebus calefactiuis ⁊ deſiccatiuiſ
⁊ euacuatione cū expreſſione membri: horum medicatio nō fa
cilis eſt. Et ſufficit ſpōgia infuſa in aceto ⁊ aqua ſalſa: quia
ſpongia habet ſiccare: ⁊ ſtypticitatē facere: eo ꝙ ſapit nām
maris. ⁊ acetum deſiccatiuū ⁊ inciſiuum exiſtit. Que vero
ſunt de groſſo flegmate embrocari debēt cū ſpongia in ace
to infuſa: mixto cum alumine: cinere. ⁊ ſale: ⁊ debet ſpongia
ligari ſuꝑ membrum: quēadmodū fiunt ligature ſuꝑ mem-
brum fractum. Sed apāta dura que ex humore fiunt groſ-
ſo debēt emplaſtrari cū medicinis mollificantibus: ſicut cū
medulla cruris arietū: aut vituli cuꝫ modico armoanico. et
iſta ⁊ ſimilia vtilia ſunt: quia medicīe multū reſolutiue reſol
uūt ſubtile. ⁊ groſſuꝫ petrificant. ⁊ q̄ritur h̄ ꝯpoſitio in qua
ſunt reſolutiua ⁊ preparatiua ad reſoluendum: eo ꝙ omnes
partes apātis non recipiunt reſolutionem equaliter ſꝫ vnū
modū. ⁊ aliquando cum iſtis medicinis miſcentur medici-
ne fortis reſolutionis. ⁊ melius omnium eſt acetum: qñ cuꝫ
iſtis medicinis miſcetur. ⁊ hoc fit raro: quia indurant apo-
ſtemata. Et Gal hic laudat fumigationem lapidis marcaſi
te vel molaris ſuperſparſo aceto: ⁊ maxime in apoſtematibꝰ
que fiunt per neruos ⁊ chordas ad mēbra principalia. Ego
vero dico ꝙ Ga. hanc medicinam non laudat niſi qñ virtꝰ
aceti equaliter perdat calorem in ipſum membrum: eo ꝙ eſt
in ſubſtantia aerea: ⁊ membra recipiūt ab ea: quemadmodū
recipiunt res que maturant in medio aere: que equalem ha
bent maturationem. Si autem curat a Gal. vapor iſte fit a
calore impreſſo a lapidibus ivis. ⁊ quare propter nām lapi
dis eidem conuertat. ergo quare lapides non terunt ⁊ po-
nuntur cum aceto calido ſuper apoſtema induratum. Et qꝛ
cum fuerit in ſplene acetum ſuperpoſitū in oibus ſuis medi
cinis ſemper laudabile exiſtit: propterea qꝛ hoc mēbruꝫ ē ra
rum. ⁊ non accidit ei duricies niſi gratia groſſi nutrimenti
ex quo nutritur. Et acetum aſſimilat huic membro in tota
ſui ſubſtantia: eo ꝙ ſuum nutrimentū cōplexioni aceti aſſi-
milat. ⁊ hec ē melācholia. ⁊ ideo potiones q̄ in purgatione
ſplenis dant nō debent ab aceto priuari. qꝛ ipm eit ei cibus
⁊ medicina. Et non ſufficit in apātibus duriſ q̄ fiunt in ſple
ne emplaſtrare de foris ſolum. ſed indigent etiam per os re-
cipere q̄ habent reſoluere duriciem eius ⁊ ipſius oppilatio-
nē aperire: ſicut eſt radix capparis ⁊ ſcolopēdria cū aliqui
bus ſpeciebus aromatici. Sed apātibus in epate duris ace
tum propinari non debet: eo ꝙ paratum eſt duricieꝫ magnā
recipere: ſed cura eius eſt cum reubarbaro. ſpica nardi. ⁊ aſ-
ſara baccara. coſto. et ſquinanto. et ſimilibus. Et dura apo
ſtemata epatis ad curandum multum difficilia ſunt. et ma-
xime ſi fuerint multū inueterata. et vlr in hydropiſim indu
cunt. Sed ſcrofule ſunt apāta dura in carne molli generata
q̄ ex eis fiunt ex flegmate ſubtili curari debēt cum medicis
diſſolutiuis et mollificatiuis. et q̄ fiunt ex flegmata groſſo
cū medicinis purgatiuis. et cuꝫ aperitiuis et cum ferro in-
cidi. ſed hoc fieri debet magna premeditatione et timore.
Et ſilr veruce et nodoſitates tribus curant modis aut diſſo
lutione. aut putrefactōe: aut iciſione et qbuſdā neceſſarie ſūt
oēs tres: ⁊ qbuſdā vna. et qbuſdaꝫ due. Sed q̄ intus in cor-
pore oriunt curant cum medicinis aromaticis mixtis cum
aperitiuis et mollificatiuis: et ſunt oino difficilis curationiſ
Formice vō due ſunt ſpēs ambulatiue. vna cuteꝫ corrodit et
incedit interius. et alia veſiculas hꝫ paruas q̄ milio aſſimi-
lant. et propterea miliaris appellat. Sed ambulatiua q̄ fit
ex humore cholerico ſubtili debet curari cuꝫ medicinis illū
humorem euacuantibus ſicut ſcamonea cū ſero caprino et
ſuperponēde ſunt ſuperius medicine q̄ deſiccent ſine mordi
catione ⁊ refrigeratiōe ſicut ſolatrū ⁊ memite ⁊ ſimilia. Sed
miliaris eo ꝙ fit ex admixtiōe flegmatis cū cholera. ⁊ pro-
pterea eius materia deberet euacuari cū medicinis illos hu
mores purgantibus. Carbunculus vero eo ꝙ maiori ꝑ pte
fit in aere peſtilentiali ebullit ſanguis ⁊ putrefit. ⁊ proterea
de neceſſitate inducit febres peſtilentiales. Medicatio vero
illarum fieri debet cum ambabus ſpeciebus euacuationis
vt phlebotomia ⁊ farmacia. Et in hac febre non ſufficit me
dicina vnum tantum purgans humorem: ſed medicina om
nes purgans humores ſicut pillule chochie raſis in quibꝰ
intrant ſticados. ⁊ maſtix. ⁊ ſcamonea preparata. ⁊ collogn
tida etiam preparata eſſe debet eo ꝙ corpora talium recipi-
unt putredinem in omnibus humoribus: ⁊ talia in hac egri
tudine multum vtilia exiſtunt. Et ſuperponende ſunt om-
nes res que ſine mordicatione exiccent ⁊ vt corroſioni reſi-
ſtant: quemadmodum eſt emplaſtrum factum ex farina hor
dei ⁊ indico. ⁊ lingua arietis que plantago nominatur. Et
dabis ei etiam aliquantulum d̄ tyriaca magne que arabice
dicitur alferuch. ⁊ omnia emplaſtra que ſuperponuntur de
bent confici cum aqua roſa. Et Galie. commēdat trociſcos
andaracoron ſuper ipſos more emplaſtri. et ſimiliter om-
nes trociſcos habentes ſtypticitatem. Et h̄ non ſunt res re
percuſſiue ſuperponende: ne materia reuertat ad mēbra ꝑn
cipalia: nec apertiue: ne putrefactionem inducāt: ſed cācero
ſitates multotiens euacuari debēt ex humore ipſo generāte
⁊ ſuperponēde ſunt medicine deſiccatiue ſine mordicatione
quemadmodū mineralia exiſtunt: vt eſt calx: plumbum cha
chine auri. ⁊ horum ſimilia. Propterea qꝛ propter malā qua
litatem quam habent propter paucā mordicationē cito cor
ruptionem recipiunt ob hoc qꝛ fiunt ex cholera aduſta q̄ ſu
per terrā ſparſa ad modū aceti bullit. Et hec paſſio ſanatio
nem nō recipit niſi a principio. ſed ſi inueterabit icurabilis
efficiet. propterea qꝛ medicine locales ſufficientes non ſunt
⁊ inciſio poſſis nō eſt: qꝛ neruos continet ⁊ arterias. ⁊ ſi inci-
dunt iſta membra nō eſt tutū qn corpus ꝑdat. Et ipoſſie ſilr
exiſtit iſta apoſtemata cū corroſiuis remouere: ⁊ ſi fuerit tale
apoſtema in membris principalibus euis cura ipoſſis exiſtit
De ſūt curatiōes male cōplōnis mālis ⁊ nō mālis. Et ſcias
ꝙ apoſtemata que fiunt ī mēbris ꝑncipalibꝰ. ⁊ febris aliqñ
ſine medicatiōe ſanant. ⁊ ſufficit in hoc opus nāe. ⁊ ꝑpterea

tum cum ſit pungitiuum vulneri nocet:ꝛ ſanguinem ſubtili
at ꝛ aperit:ꝛ fluere facit:ꝛ propter hoc acetum dimittendū
eſt. Et medicine dande ſunt habentes repercuſſionem ꝛ ſty-
pticitatem:ꝛ eligenda ſunt ſtyptica quibus ſubtilitas ſit ad-
mixta propter membri profundationem ꝛ ꝙ michi videtur
hic melius omnibus alijs rebus eſt zuccarum roſatum cū
aqua in qua cocte ſunt glādes ꝛ nuces equaliter:ꝛ cauda ca
ballina. Et mirabilis Abumeron Auenzoar mihi idicat ꝙ
hec aqua dꝫ eē illa in qua ferrum multum ſit extinctum:ita
ꝙ propter hoc a ſua quantitate decreſcat: ꝛ poſtea in ea res
bulliant: ꝛ per hanc viam poſſibile eſt glutinationem ſan-
guinis fieri:ꝛ conſolidari plagam. Et ꝙ multum neceſſariū
hic exiſtit eſt cibi diminutio:ꝛ ſufficit aqua ordei cū nucleis
aſſis granorum mali granati in prandio:aut pl̄tes oſſiū or
dei:ꝛ ſero.ℨ.ij.panis cū teſticulis gallorū. Et ſi cauſa fractu
re vene fuerit reuma que illuc concurrerit:ꝛ cōmouerit tuſ-
ſim:ꝛ propter hoc vena ſit aperta:aut propter humorē acu
tum qui ſubſtantiam corroſit pulmōis:tūc pharmacia ꝓble
botomie eſt admiſcenda ꝛ ſuperponere capiti res deſiccati-
uas.ſed ſi cauſa reumatis frigida fuerit ſuperponamus ca-
piti puluerem gariofiliorū:piperis:pulegij: ꝛ ſi cauſa remiſ
ſe calida fuerit ſufficit puluiſ macis:ꝛ nucis muſcate:ꝛ corti
cis pomorū citoniorū:ꝛ oīa que habēt virtutē calefaciēdi mo
dicum:ꝛ cum modica ſiccitate ſunt cauſa ſolidatiōis vulne-
ris. Et quia in breui tempore vulnus ad ſaniem poteſt per
uenire.ideo ſtudere debemus in remouendo cauſam q̄ꝫtum
poſſumus:ꝛ hoc fit exiccando corpus modis omnibus qui
bus poſſumus:ꝛ propter hoc tyriaca in hoc loco iuuatiua
exiſtit ꝛ maxime nouiter confecta:ꝛ proprietatem habet reti
nendi ſanguinem : quemadmodum habet inhbendi flu-
xum: ꝛ poſtquam ita eſt hic cura conueniens exiſtit dua-
bus ſpeciebus ſputi ſanguinis:ſiue fuerit ex cauſa intrinſe-
ca vel extrinſeca:ꝛ Gal.commendat hic trociſcos andara-
charon. Quando vero factum fuerit vulnus ſanioſū. Ga.
dicit ꝙ cauſa ſue incurabilitatis eſt quoniam ſine tuſſi mū
dificari non poteſt:ꝛ tuſſis tumorem augmentatur ꝛ aperi-
tur vulnus.ꝛ groſſicies tumoris augmentat ſaniem. Adhuc
mihi videtur ꝙ cauſa ſue incurabilitatis ſit quia cum hoc
membrum apoſtematur vulnus ipſius induratur ꝛ ſanatio
nem recipere non poteſt.ſed tamē longo tempore viuere po
teſt. Et habenti ſaniē in pulmone debemus propinare me-
dicinas ꝛ cibos qui habent aliquid abſterſionis cum aſper
ſione ꝛ cōfortatione:ſicut capilli ven. ꝛ cortex citri.ꝛ maſtix:
ꝛ radices lilij :ꝛ panem comedat cū zuccaro ro.ꝛ vuas paſ
ſas pigues:ꝛ bibere lac hoc laudabile exiſtit: et bibere aquā
ordei:et terras habitare ſiccas et ſimile huic faciat ꝗ toto tē
pore in reumate frigido ꝑſeuerat. Et ſi vlceratio eſt in cāna
melius curari poteſt et hoc fit cum rebus exiccatiuis deſic-
cantibus vlcera pulmonis:et pcipiendo infirmo vt in ore
teneat medicinas deſiccatiuas:et abſterſiuas mixtas cum le
nitiuis.vt et iaceat ſupin⁹ vt facilius medicamina trāſire poſ
ſint diſcurrendo per vulnera quemadmodum ros diſcurrē-
do per pietes et muros per terram:ꝙ ſi cauſa fluxus ſangui
nis fuerit ex aperitione orificiorum venarum cura eius erit
cum medicinis leuibus ſtypticis. Sed ſi cauſa apꝛionis ve-
ne ſubtilitaſ ſanguinis fuerit ipſius ſanatio eſt cū cibis groſ
ſis conglutinatiuis. Sufficit nobis hucuſqꝫ dixiſſe de ſolō
ne cōtinuitatis arteriarum et venarum.

¶ Caplm̄.xxxv. Quod eſt de cura ſolutionis continuitatis in neruis et lacertis.

Unc vero volumus dicere de ſolutione ꝯtinuita
tis que in neruis et lacertis accidit. Et dicimus
ꝙ quādo ſolutio cōtinuitatis in his mēbris acci
dit tūc neceſſe eſt corpus cū phlebotomia ꝛ phar
macia euacuare et ſtudioſe perſpicere vt in vulnere aliq̄d ſa
niei nō fiat ne dolorē ſpaſmoſū inducat:et ideo qꝛ neruus
eſt membrū profundum viſcoſum nō ſufficit in mūdificatio
ne saniei medicina conſolidatiua:ſed neceſſaria eſt medicina
que cum calefactione habeat ſiccionē vt ſaniem tr[illegible]
mordicatiōe.et ideo in principio neceſſe eſt hoc vuln[illegible] ape
rire. Et medicine he vtiles ſunt ſicut viſcus alboa[illegible]et ꝙ
fortius exiſtit eſt quādo aliquid addimus de euforbioꝛ ma
xime ſi corpora humida fuerint cōf[e]rt valde. Sed in corpo-
ribus dure complexionis ꝛ ſiccis valet opoponacum:ꝛ aſſa
fetida:ꝛ ſulfur crudum oleo oliue mixtum in his multū va
let:ꝛ gūmi pini in his virtuti viſci ꝛ glandium proxima eſt.
Et quando inciditur vel ſcinditur neruus ꝛ cutis deſup fue
rit eleuata:tunc has non poſſet medicinas ſuſtinere: ſed erit
ſufficiens abluere ipſum cum oleo oliue: ꝛ ponere deſup tu
tiam ablutam. Et ſi corpus durum extiterit trociſci andara
charon erunt ſufficientes. Et ſi neruus ex tranſuerſo ꝛ ex to
to nō eſt inciſus:tunc vulnus periculoſius eſt q̄ꝫ ſi iciſus in
longitudine traheretur:ꝛ hic eſt timor ſpaſmi:ꝛ ob hoc regi
men iſtud totaliter eſt adhibendum vt prouidus ſis in reſi-
ſtendo ſpaſmo. Sed res que mitigant dolorē nerui ipſo nō
exiſtente diſcooperto eſt oleum oliue calidum: propterea qꝛ
reſiſtit omnibus paſſionibus nerui:ſed quando diſcooper-
tum eſt:tunc contrarium exiſtit:ꝛ non eſt ponendum niſi do
loris fortitudo nos impellat. Et neceſſe eſt vt medicine que
neruo ſuperponuntur ſint actu calide.ideo quia hoc mem-
brum pro maiori parte a frigore leditur. Et quando apoſte-
matur neruus:ꝛ ex eo timendus eſt ſpaſmus:tunc ex toto in
cidendus eſt.qꝛ ex hoc ſecurabitur a morte:q̄ꝫuis membrū
adducamus ad priuationem ſenſus ꝛ motus. Ligamēta ve
ro fortiores medicinas patiūtur q̄ꝫ nerui:ꝛ ſimiliter chorde:
q̄ꝫuis viciniores ſint neruis. Sed ligamenta que cum lacer
tis ſunt coniuncta medicationem ſimilem medicationi ner-
uorum recipiunt. Sed que oſſibus continuātur fortiores re
cipiunt medicinas.

¶ Caplm̄.xxxvi. Quod eſt de cura fracture oſſium.

Einceps loqui volumus de ſolutione facta cōti-
nuitatis in oſſibus que ruptura nuncupatur. Et
dicimus ꝙ quando ruptura fuerit in oſſe ex trā
ſuerſo: tunc neceſſe eſt vt partes ad ſua ꝓpria loca
reducamus :ꝛ ad hoc vnamquāqꝫ partem trahere cū inſtru
mēto ad hoc ſolito:aut manu donec ſuo muſculo vniatur:
ꝛ quere ꝙ ſit equandum:et poſtea ligatur ſm̄ ꝙ precipit.
Hypocra. Et eſt vt due faſcie accipiantur.et cum vna inci-
pere a loco fracture ſuperius aſcendendo.et Hypo.hoc lau
dat ligamentum:quia per hoc curſui materiei reſiſtitur ne
ſanietur:quod non accideret ſi ſuperius ligar[illegible] cipe-
ret et vſqꝫ ad rupture locum perueniret.et [illegible]
vt ſic ligatum ſtet vſqꝫ ad.vij.dies propter [illegible]
tum propterea precipit ſi dolor membro ſuperuenerit
per membrum ponantur medicine mitigatiue:et ſi pr[illegible]
adfuerit embrocetur aqua calida ad hoc vt puſtule [illegible]
tur.et hoc prima ſeptimana.propterea ſi ſecuri ſum[illegible]
apoſtemate:tunc non ſolum non ſufficiūt faſcie: immo
le erunt adiungende. Dicit Raſis qui medentur h[illegible]
ſtro tempore fracturis in prima ſeptimana aſtellas
Hypocra.hoc apoſtematis metu vetat Et etiam c[illegible]
ma ſeptimana non timemus ꝙ membrum fiat torti
ſtemata tantum timemus. Item Raſis dicit ꝙ fra[illegible]
bus noſtri temporis medici in principio ponunt a[illegible]
extremitatibus medicinarum quibus membra l[illegible]
farina ordei et albumine oui.et ſic dimittunt do[illegible]
leſcant. Et mihi videtur ꝙ ille qui per hunc me[illegible]
tur ille caſualiter euadit et melius eſt diſſoluere f[illegible]
ſic fiat omni ſeptimana ꝛ videre et porū ſarcoyde
lud quod dicimus in latino ſupra oſſo:qui ſi nim[illegible]
groſſus ſuperponende ſunt medicine multum d[illegible]
et faſcia bene conſtringatur. Et ſi nimis fuerit ſ[illegible]
brocetur ſpongia et aqua calida et faſcia elarget[illegible]
ris repletio medicetur phlebotomia et pharmacia et i[illegible]
cibus ſubtilietur multū:et quādo trāſiuit primā ſeptin

dei[illegible] bari cibis ſimilibus [illegible] quã volumus generare
vt d[illegible] groſſis ⁊ viſcoſis:⁊ ſi fractura cũ vulnere carnis exi
ſtit neceſſe eſt vt orificium vulneris remaneat apertum. Et ſi
os in longitudine ſciſſuram patiatur ligatura ſola cũ bono
regimie ſanat. ⁊ ſi fractura ſit in oſſe cranei vt penetret vſq̃
ad telam: tunc neceſſe eſt vt circa ſciſſuram os remoueatur:
vt mundificari poſſit a ſanie tela ne telaȝ corrũpat: ⁊ ſi ſic nõ
feret ſanari nõ poſſet: ſȝ hoc in loco noſtro nõ inuenit q̄ hoc
facere ſciat. Et ſufficiat hoc in oĩbus ſpeciebus male com-
p[illegible]onis ⁊ ſolutionis cõtinuitatis ⁊ primo in mẽbris cõſilib⁹.

¶ Cap. xxxvii. Quod eſt de cura officialiuȝ egritudinum.

Et dicamus q̄ egritudines membris officialib⁹
appropriate quedam ſunt que ſunt egritudines
ſm̃ numerum magis ⁊ minus. ⁊ quedam ſunt q̃
ſunt egritudines creationis ſicut figura oppila-
tio ⁊ aperitio aſperitas ⁊ lenitas. ⁊ quedam ſunt egritudies
poſitionis. Sed egritudines numeri quedam ſunt natura-
les ſicut digytus ſextus: ⁊ quaſi ars medicine hoc nõ cõſide
rat: ⁊ quedam ſunt non naturales ſicut lapis qui naſcitur in
veſica: ⁊ lumbrici qui in corpore naſcuntur: ⁊ veruce: ⁊ aqua
in oculum deſcendens: ⁊ vngula: ⁊ accidens cauſa iſtorum ẽ
materia diſtemperata in q̃titate ⁊ qualitate: ⁊ ſi iſte egritudi
nes ſunt in fieri cauſa efficiens remoueri debet cum euacua
tione vniuerſali ⁊ poſtmodũ membra ſuperflua erunt remo
uenda. Et ſi facta fuerint quod factum eſt erit remouendũ.
Et medicinas proprias vniuſcuiuſq̃ illarum rerum tu ſcis
in multis particularibus libris. Sed que lapidem expellũt
⁊ arenaȝ ſunt medicine appropriate illi op̃ationi ſicut dixi-
mus. Lumbrici vero ⁊ aſcarides occiduntur cuȝ medicinis
amaris ſicut eſt abſinthiũ ⁊ centonicum. Sed cucurbitini
fortioribus indigent medicinis. verrucas vero eradicam⁹ cũ
ferro vel cum penna ponẽdo verrucã in cõcauitate pẽne: et
circũgyrãdo violẽter extirpare: ⁊ que huic operationi vtiles
exiſtunt ſunt pẽne aquilarum ⁊ gallorum.

¶ Caplm̃. xxxviii. Quod eſt de cura aquarum ⁊ ſanierum
in oculis generatarum.

De aquis ⁊ ſaniebus que in oculis aggregantur:
dicit Gal. de q̄buſdaȝ medicis oculorum qui in
firmum ponebant ſuper ſcamnum ⁊ caput inferi
us ſquaſſabant donec videbant ſaniem ab oculo
deſcendentẽ. ⁊ hoc in aqua oculi fieri non poſſet: eo q̄ nebu
le aſſimilantur. ita q̄ quando ipſam deſcendere facimus re
uertitur ſuperius: propterea non valet aliter: niſi inferius cũ
inſtr[illegible] rabatur. Et coliria fellium ſenibus valent et
[illegible] [illegible]ulum deſcendunt. Et aliqui ſunt qui curãt
[illegible] Vngula autem quando eſt magna curatur
[illegible]erro. ⁊ ſi parua fuerit curatur cũ medicinis. Sed mo
[illegible]mouemus cum medicinis prouocantibus menſtrua.
[illegible] aborſum facientibus. Sed egritudines diminutiõis
[illegible] ſunt ſicut caluicium propter alopiciaȝ. Et tu ſcis q̄
[illegible]um generatio ex ſuperfluitatibus fit laudabilibus ⁊ in
[illegible]ilibus. Ergo caſus eorum eſt propter defectus illarũ
[illegible]itatum aut ex corruptione dictaruȝ ſuperfluitatum
[illegible]ſſe ſunt a ſui natura in qualitatibus mal: ⁊ propter
[illegible]eſſe eſt vt expellamus ipſas ſoperfluitates per phar-
[illegible]. Diminutio vero carnis dictum eſt qualiter debeat
[illegible]. Sed egritudines in creatione ex quibus vna in fi
[illegible]t vtplurimum ſunt naturales. Et ideo in curatio-
[illegible]a ingreſſum non habet. Et ſi etiam tempore par
[illegible]d finem augmenti ad bonas conuertãtur formas
[illegible]i poſſunt. Et etiam lenitas ⁊ aſperitas egritudines
[illegible]ilũt. Et aſperitatis cauſa eſt humor choleric⁹ acu
[illegible]egmaticus ſalſus ⁊ ſanatio iſtius eſt ſuperfluitatis
[illegible]cuatio: ⁊ membrorum cõfortatio cum rebus ſtypti
[illegible]iuſmodi materia vlterius ſpargatur. Et poſtmo
[illegible] medicinis lenitiuis aſperitas remoueatur. Sed le
[illegible]s ab humore fit leui et lubricatiuo. ⁊ huius ſanatio eſt
[illegible]m humorem remouere. ⁊ ſm̃ q̄ dictũ eſt in alio hoc erit
[illegible]endum. Et ſub hoc genere oppilationis egritudines cõ
tinentur. ⁊ ſi in fieri fuerit humorem facientem euacuamus
cum vſu medicinarum aperitiuarum que illas aperiant op
pilationes. Et ſi facte fuerint: ⁊ non adſit repletio aperitiue
medicine ſufficientiam habẽt. Et aperitioni viarũ que clau
ſe ſunt medicatio erit per cõtrarium: ſicut ſunt medicine ſty
ptice ⁊ cõfortatiue. Et aliquãdo curatur hec paſſio cum me
dicinis ſtypticis et ſtupefactiuis: et hoc fit quando virtus
ſuperat expulſiua.

¶ Capitulum. xxxix. Quod eſt de cura poſitionis ⁊ ſitus.

Et poſitionis egritudo hernia mãifeſtior exiſtit:
ſicut que in ventre ⁊ teſticulis fit: ⁊ que in ventre
fit ſanatur vt eger ſuper ceruicem ponatur: et q̄
egreſſum fuerat reducatur. ¶ Et fractura ſtypti
cis ſanatur ſicut cum nucibus cypreſſi: ⁊ gumma glandium
⁊ ſimilibus ⁊ ſi tumor fuerit qui reductioni reſiſtit remoue-
re illum debemus cum rebus remouentibus ventoſitatem
Hernie vero que in inteſtinis deſcendit curatio eſt vt quod
egreſſum fuerit reducatur: ⁊ exercitium inhibeatur. Et hec
egritudo difficilis eſt ad ſanandũ. Ex egritudinibus põnis
gibboſitas exiſtit. Et huius curatio eſt humorem groſſum
viſcoſum euacuare ⁊ exhibere medicinas vaporabiles q̃ vẽ
toſitatem diminuunt groſſam. Et huius egritudinuȝ eſt diſ
locatio. ⁊ hoc per reductionem membri ad proprium locuȝ
curetur anteq̃ȝ apoſtemetur. Et q̄ quodlibet membruȝ q̄d
diſlocatur eius poſitio leſionẽ recipit excepta brachij ⁊ ſpa
tule diſlocatio ne tamẽ huius ſciẽtie artifices cognoſcũt eã.
Sufficit tibi ⁊ illis qui tibi aſſimilantur quod breuiter de
generibus egritudinum dictum eſt: Quia hunc librum non
compoſui niſi per illos qui tibi in perfectione aſſimilantur
quia illic comprehendent quod dictuȝ eſt ab eo q̄d eſt deni
propter fundamenta ⁊ principia que habebunt. Nam tu
ſcis q̄ omnes ſcientie principium ſumunt duobus modis
aut a rebus per ſe notis: aut ab alia ſcientia. ¶ Et maxie ti
bi ſufficit q̄ in hac ſcientia multas habes doctrinas ⁊ prin
cipia. Et ſcias q̄ ille qui a te elongabitur hunc librum vi-
tabit. Sed debuiſſem compleuiſſe ſermonem meum in ſa-
natione accidentium vnicuiq̃ȝ membro ſupeuenientium.
Propterea quia etiam accidentia ſm̃ aliquem modũ egri
tudines dicuntur. Et melius in declaratione rerum vniuer
ſalium exiſtit vt ipſa vniuerſalia ad particularia reducãtur.
Sed ad preſens mihi comoditas non reſpondet: quia ĩ alia
re vel arte hac nobiliore ſtudere intendo. Vnicuiq̃ȝ volenti
ad huiuſmodi preclaritatis ſcientiam peruenire: bonum eſt
vt libros Abumerõ Auenzoar ſtudioſe legat. Nam illic me
dicine theſaurus patet mãifeſte. Et deus nos ab errore exu
at: ⁊ ex ipſius lumine noſtros oculos illuminare dignetur.

¶ Explicit colliget Auerroys correctus atq̃ȝ emendatus p̄
excellentem artium ⁊ medicine doctorem magiſtrum Hie-
ronymum Surianum filium domini magiſtri Jacobi Su
riani de Arimino phyſici omnium hac etate preclariſſimi.
Impreſſum Venetijs per magiſtrum Otinum papienſem
de luna. Anno domini noſtri ieſu chriſti. Mccccxcvij. de
cimo kalendas ianuarias. Regnante inclyto principe Au
guſtino Barbadico.

Tabula

Registrum tractatuum ⁊ capitulorū colliget Auerroys.

Hec ſunt capitula primi tractatꝰ q ē de anotomia ⁊ ſunt trigintaquinqꝫ.

Caplm pmū. De diffōne medicie ⁊ diſtictiōe. folio. 43.
capitulum. ſcōm. de anotomia membroꝝ in vli. 44.
Ca. iij. De anotomia oſſiū capitis. 44.
cap. quartū. de anotomia dentiū ⁊ oiuꝫ oſſiū totius corporis. 44.
Ca. 5. ƌ anotōia venaꝝ pulſatiliū. 44.
ca. 6. ƌ anotōia venaꝝ ñ pulſatiliū. 44.
Cap. vij. De anotomia neruoꝝ. 45.
capitulum octauū. de ligamētis. 45.
Capitulum nonum. De chordis. 45.
capitulum decimuꝫ. de carne. 45.
Capitulum vndecimū. De. villis. 45.
capitulum. 12. de humoribus. 45.
Cap. 13. De membris ſimplicibus. 45.
cap. decimūquartū. de ſpiritibus. 45.
Cap decimūquintū. De lacertis. 45.
cap. 16. de anotomia capitis. 46.
Cap. xvij. De anotomia oculoꝝ. 46.
cap. xviij. de anotomia naſi. 46.
Cap. xix. De anotomia auris. 46.
cap. xx. de anotomia lingue. 46.
Ca. 21. de anotōia extremitatis oris. 46
ca. xxij. de anotomia totiꝰ ventris. 46.
Ca. 23. ƌ anoto. pulmōis ⁊ carne eiꝰ. 46
cap. xxiiij. ƌ anotomia cordis. 46.
Ca. 25. De anotomia. ſtōi ⁊ meri. 46.
cap. xxvj. de anotomia iteſtinoꝝ. 46.
Cap. xxvij. De anotomia epatis. 46.
cap. xxviij. de anotomia ſplenis. 47.
Cap. xxix. De anotomia fellis 47.
cap. xxx. de anotomia renum. 47.
Ca. xxxi. De anotomia veſice. 47.
cap. xxxij. ƌ anotōia mirach ⁊ zirbi. 47.
ca. 33. ƌ anotōia vētris ⁊ teſticuloꝝ. 47.
cap. xxxiiii. de anotomia māmillaꝝ. 47.
Cap. xxxv. De anotomia vulue. 47.

Hec ſunt capitula ſecundi tractatus qui eſt de ſanitate ⁊ ſunt vigintiduo.

Cap. j. De qditate ſanitatis. 47.
cap. ij. de ꝯplōnibꝰ mēbroꝝ ꝯſiliuꝫ. 47.
Ca. iij. ƌ ꝯpōibꝰ mēbroꝝ officialiū. 48.
cap. 4. de ꝯplexione temperata ⁊ diſtemperata totiꝰ corporis. 48.
Capitulum quintū. De ſanitate membroꝝ officialiū ⁊ eius ſpeciebꝰ. 48.
cap. vj. de ſanitate aliqualiter in membris conſimibꝰ. 48.
Cap. vij. De actionibus ⁊ paſſionibus membrorū. 48.
cap. octauum. de iuuamentis membrorum conſimiliū. 49.
ca. ix. ƌ iuuamītis mēbroꝝ officialiū. 49
cap. decimum. de iuuamentis membrorū virtutis generatiue. 50.
Cap. xi. De. iuuamēto iſtroꝝ ſenſꝰ. 51.
cap. xij. de iuuamento fili ſpine. 51.
Ca. xiij. De iſtrumēto ſenſus tactꝰ. 51.
cap. xiiij. de iſtrumēto lingue. 51.
Ca. xv. ƌ iuuamīto ocloꝝ ⁊ ptiū coꝝ. 51.
cap. xvj. ƌ iuuamīto iſtrumēti auditꝰ. 52
Ca. 17. De iuuamēto iſt i odoratꝰ. 52.
cap. xviij. De iuuamento membrorum voluntarij motus 52.
Cap. xix. De iuuamento anhelitus et membroruꝫ eius. 53.
cap. vigeſimū. de iuuamento cerebri et partium eius. 53.
Cap. vigeſimūprimū. De ſomno. 54.
cap. xxii. de ꝯplexionibus tēpoꝝ. 54.

Hec ſunt capitula tertij tractatus q eſt de egritudinibus. ⁊ ſunt. 41.

Cap. i. De qditate egritudis. 54.
cap. ij. de cauſis egritudis i gñali. 54.
Cap. tertium. De cauſis egritudinū materialium calidarum ⁊ ſiccarū. 54.
cap. 4. de gñatiōe febris cholerice. 55.
Cap. v. de febribꝰ colicis localibus. 55.
cap. vi. de egritudinibus frigidis ⁊ humidis materialibus. 55.
Cap. vii. de egritudinibus frigidis ⁊ ſiccis materialibꝰ. 55.
cap. octauum. de egritudinibus calidiſ ⁊ humidis materialibus. 56.
Ca. ix. ƌ egritudibꝰ ꝯpoſitis mālibꝰ. 56.
cap. x. de egritudibꝰ nō mālibus. 56.
Cap. xi. De egritudinibus calidis ⁊ ſiccis non materialibus. 56.
cap. xii. de egritudinibus frigidis ⁊ ſiccis non materialibus. 56.
Cap. xiii. De egritudinibus membrorum officialium. 56.
capitulū decimūquartū. de egritudinibus ſolutionis continuitatis. 56.
Capitulum decimumquintuꝫ. De cauſis egritudinum officialiū. 56.
cap. xvi. de accñtibus ſupuenientibꝰ vͭtuti nutritiue in generali. 57.
Ca. xvii. de accñtibus ⁊ egritudibus ſuperueniētibꝰ virtuti retētiue. 57.
cap. xviii. de accidentibus virtuti expulſiue ſuperuenientibuſ. 57.
Cap. xix. de accidentibus virtuti attractiue ſuperueniētibuſ. 57.
cap. xx. de accidentibus virtuti nutritiue iteſtinoꝝ ſuperueniētibꝰ. 57.
Cap. xxi. de accidentibus virtutibꝰ epatis ſuperuenientibus. 57.
cap. xxii. de accidentibus digeſtiue venarum ſuperueniētibus. 58.
Cap. xxiii. de accidentibus virtuti nutritiue mēbroꝝ ſupuenientibꝰ. 58.
cap. xxiiii. de accidentibus digeſtionem cerebri impedientibus. 58.
Cap. xxv. de accidentibus virtuti nutritiue cordis ſupuenientibꝰ. 58.
cap. xxvi. de accidētibus ſplenis. 58.
Cap. xxvii. de accidentibus virtutibus renum ſuperuenientibus. 58.
cap. xxviii. de accidentibus opera veſice impediētibus. 58.
Ca. xxix. de accidētibus mēbris gñationis ſicut vulue teſticulis ⁊ virge ⁊ māmillis ſuperuenientibus. 58.
Cap. 30. ƌ expſiiua pluriū mēbroꝝ. 59.
cap. xxxi. de accidentibus virtuti ſenſibili ſuperuientibus. 59.
cap. xxxii. de accidentibus ſuperuenientibus vituti appetitiue. 60.
cap. xxxiii. de accidentibus motui volūtario ſupuenientibus. 60.
cap. 34. de nā guſtꝰ ⁊ ſapoꝝ i gñali. 60.
cap. 35. De accidentibus ſenſui guſtus ſuperuenientibus. 61.
Cap. 36. De ſenſu odoratꝰ ⁊ accidētibꝰ eidem ſuperuenientibus .61.
cap. 37. De ſenſu auditus ⁊ accidentibus eidē ſupuenientibus. .61.
Cap. 38. de ſenſu viſus ⁊ accidētibus eidem ſuperueniētibus .61.
Cap. 39. ƌ accñtibꝰ mēbris ābelitꝰ .62.
cap. 40. De accidētibus tribus virtutibꝰ imaginatiue cogitatiue ⁊ memoratiue ſuperueniētibus. .62.
Ca. 41. de accñtibꝰ ſomni ⁊ vigiliaꝝ. .62.

Hec ſūt ca. qrti tractatꝰ q eſt de proſticis ⁊ ſignis ſanitatum ⁊ egritudinum. ⁊ ſunt. 60.

Caplm primū. De ſignis ſanitatis ⁊ egritudinis in generali. .63.
Cap. 2. De ſinis ſanitatis cordis. .63.
cap. 3. de ſignis cerebri. .64.
Cap. iiii. De ſignis epatis. .64.
cap. . 5. de ſignis mēbrorum ſeruientiuꝫ cordi: ⁊ pmo de pulmone. .64.
Cap. vi. de ſignis ſanitatis ſtōi. .64.
cap. 7. de ſignis ſanitatis teſticuloꝝ. 64
Cap. 8. De ſignis ſanitatis totius corporis. .65.
cap. viiii. ƌ ſignis ſignificātibꝰ ſup egritudines in generali. .65.
Cap. 10. de ſignis abūdātie ſanguis. 65
cap. xi. ƌ ſignis abūdātie. cholere .65.
cap. 12. de ſignis abūdātie melē. 65.
Cap. 13. de ſignis abūdātie flatis. 65.
cap. 14. de ſignis egritudinū futurarum ⁊ primo p aerem ⁊ tempora. 65.
Cap. xv. de ſignis egritudinum futurarum per egritudies paruas. 66.
cap. xvi. de ſignis egritudinum preſentium in ſpeciali. 66.
cap. 17. de pſiu ⁊ ƌ gñibꝰ ⁊ ſpēbꝰ eiꝰ. 66.
cap. 18. de cauſis pulſuū. 66
Cap. xix. de diuerſitatibus pulſuuꝫ per res intrinſecas. 67.
cap. xx. de cauſis permutantibus pulſuꝫ ab extrinſeco. 67.
cap. xxi. de vrinis in generali 67.
cap. xxii. de coloribu[illegible]
Ca. 23. de ſignis vrine [illegible]
cap. 24. de ſignificatio[illegible] vrine.
Cap. 25. de ſignis egri[illegible] bet membri i gener[illegible]
cap. xxvi. ƌ ſignis fe[illegible]
Cap. 27. de [illegible]
ca. 28. de feb[illegible]
Ca. 29. de ſi[illegible]
cap. 30. de ſi[illegible]
Cap. 31. de [illegible] michabe[illegible]
cap. 32. de [illegible]
cap. 33. de [illegible]
cap. 34. de [illegible]
cap. 35. de [illegible]
cap. 36. de [illegible]
cap. 37. de [illegible]
cap. 38. de [illegible]
cap. 39. de ſi[illegible]
cap 40. de [illegible]
cap. 41. de ſig[illegible] tem criſium.

Ca.42.ꝺ ſignis pnoſticātib⁹ ſalutē. 70.
cap.43.de ſignis pnoſticis malis. 70.
Cap.44.De rebus vtibus ad cognoſcē dum mēbra intrinſeca egra. 70.
Cap.45.De his q̄ egrediūtur a corpo re q̄ egritudines ſignificant. 71.
cap.46.de ſignis egri ꝛ ipſaꝝ cāꝝ. 71.
Ca.47.de ſignis egritudinū oculoꝝ. 72
cap.48.de ſignis egritudinū auriū.72.
Cap.49.De ſignis egritudinū naſi.72.
cap.50.de ſignis egritudinū oris. 72.
Cap.51.De ſignis egritudinū gule.72.
ca.52.ꝺ ſignis egritudinū pulmōis.72.
Ca.53.ꝺ ſignis egritudinū pectoris.72.
cap.54.de ſignis egritudinū ſtōi. 72.
Cap.55.de ſignis egritudinū epis. 72.
cap.56.de ſignis egritudinū ſplēis. 73.
Cap.57.de ſignis egritudinū renū. 73.
cap.58.de ſignis egri veſice. 73.
Ca.59.ꝺ ſignis egritu.iteſtinoꝝ. 73.
cap.60.de ſignis egritudinū vulue. 73.
Hec ſunt capl'a quīti tractat⁹ q de ci bis ꝛ medicis iſcribit.ꝛ ſunt. 59.
Cap.j.Complectit̄ breuiter intentio nem huius quīti libri. 73.
cap.ij.de q̄litate cibi ꝛ medicine. 73.
Cap.iij.De opatiōib⁹ q̄s opant̄ medici ne i corpe hūano q̄ ſunt prime. 73.
cap.4.de virtutibus medicinarum ſe cūdis ꝛ tertijs. 74.
Cap.5.de medicinis maturatiuis. 74.
cap.6.de medicinis mollificatiuis. 74.
Cap.vij.De medicinis induratis. 74.
cap.8.de medicinis oppilatiuis. 74.
Cap.9.De medicinis aperitiuis. 74.
cap.10.de medicinis euaporatiuis. 74.
Cap.11.De medicinis aperientibuſ ora venarum. 74.
cap.12.de medicinis ſtypticiſ. 74.
Cap.13.De medicinis mitigatiuis. 74.
cap.14.de medicis gn̄antib carnē. 75.
Cap.15.De medicis cicatrizātib⁹. 75.
cap.16.de medicinis cauſticis. 75.
Cap.xvij.De medicinis corroſiuis ꝛ fa cientibus carnem cadere. 75.
.de medi[illegible] attractiuis. 75.
[illegible] cinis ꝯfortantib⁹. 75.
[illegible] de operationibus terti[illegible] 75.
[illegible] mū. De medicinis q̄ [illegible] na ſpecifica. 75.
[illegible] dū. de venenis. 75.
[illegible] 75.
[illegible] cendi virtu[illegible] ū. 76.
[illegible] aliter ſūt ve[illegible] ciborum ꝛ [illegible] 76.
[illegible] di comple[illegible] rales diffe[illegible] 77.
[illegible] medicinarū [illegible] mptā a ſpāli [illegible] oꝝ. 77.
[illegible] dicinaruꝫ ꝛ ci[illegible] mptā a ſpāli [illegible] ſtorum. 77.
[illegible] medicinaꝝ ꝛ ci[illegible] umptam a ſpāli [illegible]
differentia mixti que eſt coloruꝫ. 77.
cap.30.ꝺ cognitione ciboꝝ ꝛ medinarū ꝫ prout ſunt partes tres terre naſcentiū ꝛ ſunt locus tempus ꝛ regio ꝛ opera tio. 78.
Ca.31.De ꝯplōnib⁹ ciboꝝ ꝛ medicinaꝝ ſpālr ſm q̄ certificat⁹ fuit Ga. 78.
cap.32.de carnib⁹. 78.
Cap.33.De piſcibus. 79.
cap.34.de lacte. 79.
Cap.35.De caſeo. 79.
capit.36.de ouis. 79.
Cap.37.De fructibus. 79.
cap.38.de aquis. 79.
Ca.39.ꝺ granis q̄ ſt cibi medicinales. 79
cap.40.de fructibus arboruꝫ. 79.
Cap.41.De herbis ꝛ oleribuſ. 79.
cap.42.de variatione virtutum medina rum ſimplicium. 79.
Cap.43.ꝺ medicis q̄ ex mineris fiūt. 84.
cap.44.de diuerſis operationib⁹ lactis ſm eius diuerſitatē:ꝛ de eis. 84.
Cap.45. De opatiōib⁹ caſei. 84.
cap.46.de virtutibus butyri. 84.
Ca.47.De virtutib⁹ coaguli. 84.
cap.48.de operatiōib⁹ ouoꝝ. 85.
Cap.46.De fellibus. 85.
cap.50.De vrinis. 85.
Cap.51.De proprietatib⁹ ſtercoꝝ. 85.
cap.52.de carne tyri. 85.
Cap.53.De pinguedie. 85.
cap.54.de medullis. 85.
Cap.55.De brodijs ꝛ de pluribus ali is medicinis. 85.
cap.56.de rebus marinis. 85.
Cap.57.De mō ꝯpōnis medicinaꝝ. 85.
capitulum.58.de menſura ꝛ proportio ne medicinarum ſimplicium ingredi entium compoſitas. 87.
Cap.59.De cognitione medicinarū cō poſitarum per experientiā. 87.
Hec ſunt capl'a.ſexti tractat⁹ q eſt de regimine ſanitatis.ꝛ ſunt.18.
Cap.j.De fine artis medicie. 88.
cap.2.de exercitio ꝛ modis eius. 88.
Cap.3.De fricatione ꝛ modis ei⁹. 88.
cap.4.de iuuamentis balnei. 88.
Cap.5.De opatiōib⁹ ſōni ꝛ vigilie. 89.
cap.6.de regimie corpis tēperati. 89.
Cap.7.De regimie eiuſdē p coitū. 89.
capitulum.8.de regimie eiuſdem p ſom num ꝛ vigiliam. 89.
Cap.9.De diminutione cibi. 90.
cap.10.de regimine corpoꝝ habentium diſtemperantiā compoſitā. 90.
cap.11.de regimine corpoꝝ calorū. 90.
cap 12.de eūatione corpoꝝ caloꝝ. 90.
Cap.13.De reſumptōe extenuatoꝝ. 90.
cap.14.de ꝯſeruatione corpoꝝ:cui⁹ mē brum eſt diſtemperatum. 90.
Cap.15.de ꝯſeruatione corpoꝝ q̄ ꝑpara ta ſunt i egritudines cadere. 91.
cap.16.de remotione ꝛ ꝯſeruatione cor porum a labore vlceratiuo. 91.
Cap.17.ꝺ remotōe ꝛ ꝯſeruatōe corpoꝝ a labore apoſo ꝛ extenſiuo. 91.
cap.18.de conſeruatione corporuꝫ tem pore eſtilentie. 91.
Hec ſunt capl'a ſeptimi tractatus q eſt de curatione membrorum:ſiue de in genio ſanitatis.ꝛ ſunt.39.
Cap.j.Que eſt intentio in mala cō plexione māli ꝛ non māli. 91.
cap.2.Quomodo ꝛ quando debeat fie ri euacuatio ꝛ curatio. 92.
Cap.3.de ſpeciebus euacuationis.ſ.de phlebotomia.ꝛ farmacia. 93.
ca.4.de farmacia. 93.
Cap.5.de cura fe.effi.in generali. 93.
cap.6.de cura.fe.effi.in ſpāli. 93.
Cap.7.de cura febris ephimere que eſt cū fluxuventris. 94.
cap.8.de curatione febrium arſiuarum acutarum. 94.
Cap.nonum.de curatione febrium pu tridarum in generali. 95.
cap.10.de cibatione ꝛ fricatione ꝛ bal neatione febricitantiū. 96.
Cap.11.de cura feb.tertiāe. 96.
cap.12.de cura cauſonidis. 96.
Cap.13.de cura febris flegmatice. 96.
cap.14.de cura febris quartane. 96.
Cap.15.de cura febris ethice. 97.
cap.16.de syncopis ꝛ ſuis particulis et oibus accidentibus impedientibus curationem febris. 97.
Ca.17.de ſyncopi pueniētib⁹ cā ſtōi. 97
ca.18.de ſyncopi accnte cā doloris. 98.
Cap.19.de ſyncopi proueniēte ex ſuper flua eūatione. 98.
cap.20.de ſyncopi ſupueniente ex ſuper fluo fluxu ſanguinis narium vel ali orum membrorum. 98.
cap.21.de ſyncopi proueniente ex ſuper flua vigilia. 98.
cap.22.de curatione male ꝯplōnis ſpe cialium membrorum. 98.
cap.23.de cura male complexionis ſic ce ſtomachi ſine materia. 98.
cap.24.de cura caliditatis ꝛ ſiccitatis ſtomachi. 98.
cap.25. de frītate ꝛ ſiccitate ſtōi. 98.
cap.26.de cura male complexionis ca lide ſtomachi. 98.
cap.27.de cura fridi ꝛ hūidi ſtōi. 98.
cap.38.de egritudinibuſ ſtomachi ꝛ ali orum membrorum. 98.
cap.2[illegible].de inflatione membrorū ꝛ apo ſtematibuſ. 99.
ca.30.ꝺ eūatōe mēbroꝝ pncipaliū. 100.
cap.31.de cura apoſtematum frigidorū ꝛ alioꝝ apatū ſpālium. 100.
cap.32.de ſolutiōe ꝯtinuitatis. 101.
cap.33.de ſolutione ꝯtinuitatis venarū ꝛ arteriarum. 101.
cap.34.de fluxu ſanguinis:q̄ membriſ prouenit intrinſecis. 101.
cap.35.de cura ſolutionis ꝯtinuitatis i venis ꝛ lacertis. 102.
cap.36.de cura fracture oſſiū 102.
ca.37.ꝺ cura officialiū egritudinū. 102.
cap.38.de cura aquarum ꝛ ſanieruꝫ in oculis generatarum. 102.
cap.39.de cura pōnis ꝛ ſitus. 102

Explicit tabula colliget Aueroys.

Regiſtrum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ

Oēs ſunt terni ꝑter r ꝛ ſ qui ſūt duerni.